

« ΤΑ ΝΕΑ ΤΗΣ Α.Σ.Β.Σ »

ΑΚ. ΕΤΟΥΣ 1957-58

ΑΘΗΝΑΙ 1958

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Α. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

1. Σ. Γ. Αγαλιώτου: Η οργάνωση των Διδασκόντων	Σελίδα 563-74
2. Σ. Γ. Αγαλιώτου: Ο σύγχρονος μισθός	451-54
3. Γ. Α. Βασιλείου: Άνεργοι φοιτητές και παρατη- ματική δικαιοσύνη	498-500
4. L. Bandin: Αι οιονομαί μισθοί	575-85
5. Σ. Μ. Γεωργίου: Ξφρημοσύνη φοιτητών με ελα- νότητα	591-94
6. Κ. Δ. Γεωργίου: Η οργ. διωκτών των Α. Κοινωνιών	595-59
7. Κ. Γούση: Ξξιοσθέντων φοιτητών εξασφάλι- ση	505-08
8. Κ. Γούση: Ο δρόμος δια την υιοθέτηση των φοι- τητών εξασφάλι- ση	586-90
9. Π. Α. Γραϊνός: Η οργάνωση των Πτυχιούχων 1922-24 και η σύμβαση των Διευθ. Παιδαγωγικών	603-13
10. Β. Β. Δαμάσκου: Οι ξξωτερωμένοι φοιτητές εξασφάλι- ση	441-44
11. Α. Καλλιβά: Γενικές Πτυχίων-Γεμνοτάς, 1355-1452	519-26

12. Γ. Α. Κανά: Τα Διπλώματα εθνογραφικά
 ως Εγγέλιος νανός το 1957 639-42
13. Δ. Κόγια: Ο υπαρκτός ορεινός ορεινός
 νανός το 1857 484-87
14. Α. Α. Λόβαρη: Απονομή, αντιστά,
 κοινωνική δομή, αντιστά
 το 1957 19-20
 " " Τίτλοι αντιστά 37-39
 " " Νόμοι, οίκοι, τελετές αντιστά, 39-46, 430-1
 " " Διπλώματα εθνογραφικά " " 46-49
 " " Μεταφορές και μετανομή " " 35-37
 " " Εθνογραφία και κοινωνική δομή αντιστά 55-56
 " " Εθνογραφία και αντιστά αντιστά " " 25-34, 428-4
 " " Το έθνος ορεινός ως αντιστά 49-55
15. J. Martin: Η Ανάπτυξη της
 εθνογραφίας της αντιστά 315-18
16. Κ. Μονομάχος: Κοινωνική και
 αντιστά 647-49
17. Φ. Μιχαηλίδης: Η αντιστά, 1804-90 643-45
18. Κ. Β. Μανταγιάνης: Εθνογραφία 435-36
19. Σχεδία: Εθνογραφία 82-83
20. Σχεδία: Κ. Β. Μανταγιάνης, 1884-1957 449

- 21. Γ. Α. Φαδνας: Το ελπιωματικό πρόβ-
 ον της Ελλάδας κατά το 1956 και το 1957 461-3, 669-72
- 22. Π. Χατζημυχαλάκης: Γενικά της φρο-
 ονις αντιστοιχίας 679-82

Β' ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ

- 23. Σ. Η. Αραουζίδου: Η ανάλυσις σχέσεων ε-
 τας δραστηριοτήτων 309-14
- 24. Φ. Βαλαζουράκης: Η διεξοδική οργανω-
 τικὴ διαχείρισις επιχειρηματικῶν Πραγμάτων 287-99
- 25. G. Barnewell: Secondary Marketing 157-74
- 26. G. H. Gallet: Αντοματισμοί 614-16
- 27. R. Goetz-Gizey: Παντοκράτειρα υπε-
 ρα και ηντοκράτεια διαμειοσύνων δραστηριοτήτων 301-07
- 28. Γ. Θεοφύλωτος: Η διαφήμισις και
 η διαχείρισις της 135-50
- 29. H. Casson: Τα ελπιωματικά ηντοκρά-
 τικα, 439, 455, 465, 471, 474-5, 492, 497, 503 και 510
- 30. Leadership: Διαχειριμαί σχέσεις 126

31. A. Μισαβίτζα: Η διέλιξη της ποταμο-
ταμνίς αερίων 257-69

32. A. Μισαβίτζα: Η σημασία των διακοσμητικών
βλάστησεων ελπίων. 271-86

33. Δ. Παπαγεωργίου: Η σημασία της διακοσμη-
τικής βλάστησης στις αστικές περιφέρειες 133-34

34. M. Παπαδόπουλου-Χαυροδάμνη: Διακοσμητικές
αποσκευασίες 661-63

35. H. Smiddy: Η φιλοσοφία και η μέθοδος
αναμόρφωσης των διακοσμητικών σχεδίων της
General Electric Co. 219-55

36. Π. Σολωμός: Η διαφήμιση αερίων
επιπέδων 665-67

37. Χ. Κυβερνητικά και διοικητικά έγγραφα
μελέτης 432

38. Γ. Λ. Χειροσχεδίων: Η βελτίωση των διακοσμητικών
115-25, 127-31

39. Γ. Λ. Χειροσχεδίων: Η βελτίωση της εσω-
τερικής 617-38

40. Γ. Λ. Χειροσχεδίων:

- a) Harrington Emerson, 1835-1911 199-204
- b) Mary Parker Follett, 1868-1933 205-212
- γ) George Elton May, 1880-1949 213-218

Γ'. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ

- 41. Δ. Κονιδίου: Άγι Γανδρος Μανσόλας 532-33
- 42. Α. Α. Λάβερν: Θωκυδοσιμικός Σημάδος 24, 426-7, 431
- 43. Ε. Δ. Μαργαρίτου: Περί αίματος δημοκράτου 535-38
- 44. Φ. Μιχαηλίδου: Αι ψέφα αι δημοκρατίαι
ως δημοκρατίαι (1701-1831) 529-31
- 45. Κ. Η. Μωρην: Δραμ. Κραδίνου, 1797-1862 651-59
- 46. Γ. Παυλίδου: Η κριτική της ορατοσύνης 534

Δ'. ΔΙΑΦΟΡΑ

- 47. Η. Μωρην: Η βόρεια Ηθουρος 600-02
- 48. Π. Ε. Κομνηνού: Κυνοσαντινοί ποταμοί 501-02
- 49. Δ. Κονιδίου: Αι ψέφα του Γρους 433
- 50. Α. Κούρτου: Φοιτητικές έσοδοι 323-24
- 51. Α. Α. Λάβερν: Γενεαλογικόν και μαθηματικό
και χαρακτηριστικόν της δημοκρατίας 21-24 και 424-25
- 52. Κ. Παπασημαριανού: Φωτογραφία 539-40
- 53. Χ.: Νήμος Καραντολίμης 434
- 54. Χ.: Χαρακτηριστική των δημοκρατιών και
δημοκρασιών 456
- 55. Α. Χαροφειμίδου: Σύμψυξις των δημοκρατιών 673-77

Ε' ΟΡΓΑΝΟΣΙΣ ΣΧΟΛΗΣ

1. Ιστορικοί και συγχοί, 331-41, 387-8, 411-2, 415-8.
2. Αναδιπναιμαί δεχαι, 63-8, 327, 551.
3. Διδάσκοντες, 74-5, 328-9, 393-5, 419-21, 552-4.
4. Εννοιαιφες καθηρωτων μετ ελκωντων, 77.
5. Παραδιδους καθηρωτων, 13-4, 407, 711-2.
6. Τειρηματα δεχου, 15, 59, 111, 353-5, 409, 547, 557-9, 685.

α' Γραφικον ερωτων, 96-7, 356, 559.

- (1) Ερωτικα και θυρα ερωτικησ μαθηματα και διαδ-
ξου, 80-1, 91-2, 342-3.
- (2) Ερωτικα μετρη 243.
- (3) Πρωτικα διαρεβα 89-90, 347-8.
- (4) Βιβλιαδικα και τραγωδικα 87.
- (5) Ερωτικα, 93-4, 107-8, 132, 256, 308, 386, 401-6.

β' Κηρα Ερωτικα και Διωνικα, 183-92,

376-82, 389-400.

γ' Κηρα Ερωτικα Ερωτικα, 98-100,

357-61, 560-2.

δ' Κηρα Κοινωνικα Ερωτικα, 175, 362-68.

ε' Κηρα Τυρικων Μετρη, 101-2, 175, 369-76.

στ' Κηρα Ναυτικα Ερωτικα, 382-5.

7. Στοιχειώματα Ψαλμῶν	71-3
8. Ἐργασίαι καὶ ἔργα καὶ ἐπιγραφῶν	73
9. Διδασκαλία τῶν ἁγίων μαθητῶν, 78-9, 176, 422.	
10. Φροντιστήρια καὶ ἀσκήσεις	342
11. Τριήμερα Ψαλμῶν	87-8, 347.
12. Πυκνά καὶ Ψαλμῶν	347.
13. Μέρημα ὑπὲρ ὁσσοδωτῶν	344-5.
14. Ἰερωνίμα ὁσσοδωτῶν ὁσσοδωτῶν	86-7, 346.
15. Ἰερωνίμα ἁγίων	345.
16. Μονομή ἁγίων καὶ ἁγίων	345-6.
17. Πανηγυρικοὶ καὶ φωνητικοὶ	86, 195.
18. Ἰερωνίμα ὁσσοδωτῶν καὶ ἁγίων	84-5.
19. Ἰερωνίμα ὁσσοδωτῶν	343-4.
20. Κίνηση ἁγίων ἁγίων	66.
21. Ἰερωνίμα ὁσσοδωτῶν ὁσσοδωτῶν	348-9.
22. Ἰερωνίμα ὁσσοδωτῶν ἁγίων	103-7
23. Ἰερωνίμα ὁσσοδωτῶν ἁγίων	350-2.

Ω

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (ΕΠ - ΟΡ)

Έγκύκλιος Γ/4 Πρὸς τὰ Μέλη τῆς Ἑταιρίας

Ἀξιότιμοι Κύριοι, *Μενελάος* 1953
Εὐχαρίστως σὰς ἀναγγέλλομεν ὅτι εἰς τὰς 8 Ὀκτωβρίου ἐ. ἔ. ἔλαβε χώραν ἡ Β' Τακτικὴ Γενικὴ Συνέλευσις τῶν μελῶν τῆς Ἑταιρίας μας.

Κατ' αὐτὴν, ὁ Πρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, κ. Ἀλέξανδρος Παππᾶς, προέβη εἰς ἀπολογισμὸν τῶν πεπραγμένων τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, κατὰ τὸ πρῶτον ἐξάμηνον τοῦ τρέχοντος ἔτους, τὸ ὁποῖον ἐχαρκτήρισεν ὡς περίοδον «μελέτης ἐξορμήσεως».

Τὰ ἀκόλουθα ἐπετεύχθησαν κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν :

— Ἐμελετήθη ἡ διαμορφωθεῖσα κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη κατάστασις, ἰδίως ἀπὸ ἀπόψεως προόδου εἰς τὴν δημιουργίαν Ὀργανωτικῆς Συνειδήσεως.

— Ὀργανώθη σύστημα ὑποδείξεως παρὰ τῶν μελῶν, διαφόρων ἀντιοργανωτικῶν φαινομένων, τῶν ὁποίων ἡ πρώτη σειρά ἐδημοσιεύθη ἤδη εἰς τὴν Γενικὴν Ἐκδόσιν τῶν «Τεχνικῶν Χρονικῶν».

— Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον ἐμε-

λέτησεν, εἰς πολλὰς συνεδριάσεις του, τὸ θέμα τῶν ἀποδοτικῶν ἀμοιβῶν καὶ τὴν δυνατότητα ἐφαρμογῆς του εἰς τὰς Δημοσίας Ὑπηρεσίας, γνωστοποιῆσαν τὰς ἀπόψεις του εἰς τὸ Ἀνώτατον Συμβούλιον Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν.

— Ἠσχολήθη ἐπίσης μὲ τὸ ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως, κ. Γ. Κ. Βάληνδα, κατατεθὲν σχέδιον «Βελτιωμένων Μεθόδων ἀτομικῆς ἐπεξεργασίας καὶ ὁμαδικῆς ἐπεξεργασίας θεμάτων» καὶ ἐμελέτησε τὸ ἀναπτυχθὲν ὑπὸ τοῦ Ἀντιπροσώπου τοῦ Διεθνoῦς Γραφείου Ἐργασίας, ἐν Γενεύῃ, σύστημα ἐργασιῶν αὐτοῦ.

— Κατόπιν μελέτης, ἀπεφασίσθη ἡ ἐφαρμογὴ βαθμιαίως, εἰς τὰς ἐργασίας τῆς Ἑταιρίας, προοδευμένων μεθόδων ἐργασίας.

— Διτηρήθη ἡ ἐπαφή μετὰ τῆς COMITÉ INTERNATIONAL DE L'ORGANISATION SCIENTIFIQUE τῆς Γενεύης.

— Τέλος, προτάσει τοῦ κ. Χ. Λάμπρου, καὶ συνεργασίᾳ τοῦ κ. Μ. Καλλικούρδη, ἐμελετήθη καὶ προετοιμάσθη ἡ ἔκδοσις Περιοδικοῦ τῆς Ἑται-

ρίας, στηριζομένου κυρίως εις τήν πρόθυμον συνεργασίαν τών μελών τής ΕΠ—ΟΡ.

Μετά τόν άνωτέρω άπολογισμόν, ή Γενική Συνέλευσις ένεργησε τόν Χρηματικόν Άπολογισμόν, ού λήξαντος έτους, κατοπιν είσηγήσεως του κ. Παναγή Σολομού, Ταμίου τής 'Εταιρίας.

Γενομένης ψηφοφορίας, εξέλεγη όμοφώνως τό νέον Διοικητικόν Συμβούλιον, άπαρτιζόμενον έκ τών κάτωδι:

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΠΑΣ Δρ. Μηχανολόγος Μηχανικός, Καθηγητής 'Εθν. Μετσοβείου Πολυτεχνείου.

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΙ: ΙΩΑΝΝΗΣ ΧΡΥΣΟΧΟΥ, Καθηγητής Άνωτ. Σχολής Βιομηχανικών Σπουδών, Όργανωτής.

ΚΩΣΤΑΣ ΚΡΙΣΠΗΣ, Μηχανολόγος Ηλεκτρολόγος Μηχανικός, Άντιπρόεδρος Τεχνικού 'Επιμελητηρίου 'Ελλάδος.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ, Γεωπόνος Διευθυντής 'Υπ. Γεωργίας.

ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ: ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΛΛΗΝΔΑΣ, Σύμβουλος Μηχανικός, Διευθυντής Μεθόδων Έργασίας παρά τῷ 'Υπ. Συντονισμού.

ΕΙΔΙΚΟΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΣ: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΑΛΑΒΑΝΟΣ, Πολ. Μηχανικός.

ΕΡΡΙΚΟΣ ΣΤΑΥΡΙΔΗΣ, Πτυχ. Οίκονομικών 'Επιστημών.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΧΩΡΑΦΑΣ Γεν. Γραμματεύς Ε.Ν.Ε.

ΤΑΜΙΑΣ: ΠΑΝΑΓΗΣ ΣΟΛΟΜΟΣ, Έμπρος Μηχανών Όργανώσεως Διοικήσεως.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ: ΣΠΥΡΟΣ ΒΟΒΟΛΙΝΗΣ: Δ/ντής «Βιομηχανικής 'Επιδεωρήσεως».

ΧΡΗΣΤΟΣ ΒΟΥΔΟΥΡΗΣ, ΤΙΜΟΛΕΩΝ ΒΟΥΚΥΔΗΣ, Χημικός.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, ΜΑΡΙΝΟΣ ΚΑΛΛΙΚΟΥΡΔΗΣ, Μηχαν.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ, Μηχανολόγος Μηχανικός, Διευθυντής Έκμεταλλεύσεως Σ.Ε.Κ.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΚΟΦΙΝΙΩΤΗΣ, Δασολόγος Μηχανικός, ΧΑΡΙΤΩΝ ΛΑΜΠΡΟΣ, Δημοσιολόγος.

ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ ΜΑΖΑΡΑΚΗΣ, Άνταποκριτής Διεθ. Γραφείου Έργασίας, ΚΛΑΥΔΙΟΣ ΜΠΑΝΤΑΛΟΥΚΑΣ, Όργανωτής Δημοσίας Διοικήσεως, ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΝΑΓΟΣ, Γ. Γραμματεύς

Έμπορ. και Βιομηχ. Έπιμελητηρίου 'Αθηνών.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΙΔΕΡΙΔΗΣ.

'Επίσης εξέλεγη 'Εξελεγκτική Έπιτροπή, έκ τών κ.κ. Γιουλοΰδη Χρήστου και Σταυροπούλου Σταύρου, μελών τής 'Εταιρίας.

Έτέλος ήκούσθησαν γινώμαι παρόντων μελών άναφορικώς πρός τήν μελλοντικήν δρᾶσιν τής 'Εταιρίας.

'Από τής 1ης Δεκεμβρίου αί συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου τής 'Εταιρίας, εις τās όποίας δύνανται νά παρίστανται και όσα έκ τών

τακτικῶν μελών έπίδυσουν, γίνωνται τήν Τετάρτην, ή όποία συμπύπτει ή άκολουθεί τήν 1ην και τήν 16ην

έκάστου μηνός, έφ' όσον ή ήμέρα αύτή δέν είναι έπίσημος όργία. "Όρα 7.15' μ.μ. εις τὰ Γραφεία τής 'Εταιρίας.

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΝΒΟΥΛΙΟΝ

ΝΕΑ *της* ΑΣΒΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Δ' ΤΕΥΧΟΥΣ — Ε' ΤΟΜΟΥ

Τὰ ἐγκαίρια τῶν Κέντρων Τουριστικῆς Ἐκπαιδεύσεως καὶ Κοινωνικῶν Σπουδῶν — Οἱ λόγοι τῶν κ.κ. Σ. Κωστοπούλου, Κ. Σημαντήρα, Χ. Ἀγαλλοπούλου, Ρ. Ἀγαθοκλῆ καὶ Κ. Τσάτσου — Γενικαὶ γραμμαὶ τῆς λειτουργίας τῶν Κέντρων τούτων —

Τὸ Διδακτικὸν Προσωπικὸν

ΤΕΥΧΟΣ **26** ΕΤΟΣ Ε'

Ἀκαδημαϊκὸν ἔτος, 1957-1958

Τὰ ΝΕΑ τῆς Α.Σ.Β.Σ.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ
ΤΗΣ ΑΝΩΤΕΡΑΣ ΣΧΟΛΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΝ ΕΤΟΣ 1957 - 1958

ΕΤΟΣ Ε'

Τιμή Δρχ. 1.—

ΤΕΥΧΟΣ 26

«Τὸ προσεχὲς ὑπ' ἀριθμὸν 27 τεύχος τοῦ περιοδικοῦ μας
θὰ περιλάβῃ ἄρθρα καὶ μελέτας σχετιζομένας μὲ προβλήματα
τῆς ὀργανώσεως καὶ διοικήσεως τῶν ἐπιχειρήσεων,
ὡς καὶ γενικὰς πληροφορίες περὶ τοῦ νεοϊδρυθέντος
«Κέντρου Ὄργανώσεως καὶ Διοικήσεως»
τῆς Σχολῆς μας.

Τὸ παρὸν τεύχος ἐκδίδεται

ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν, ἐποπτεῖαν καὶ εὐθύνην

ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ ΤΗΣ Α.Σ.Β.Σ.

Ἐπιμέλεια :

Λ Ο Υ Ι Ζ Α Σ Π Η Λ Ι Α

Γραφεῖα :

Παράρτημα τῆς Α.Σ.Β.Σ. — Ὁδὸς Ἀκαδημίας 84, Τηλ. 34.166

Τυπογραφεῖον :

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Π. ΣΕΡΜΠΙΝΗ

ὁδὸς Κωλέττη 31 — Τηλ. 615.501

ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΤΗΣ Α.Σ.Β.Σ.

Χ. Ἀγαλλοπούλου	Κοινωνικαὶ Ἀσφαλίσεις
»	Μαθήματα Ἐργατικοῦ Δικαίου
Σ. Ἀγαπητίδη	Πολιτικὴ Οἰκονομία
Σ Γεδεῶν	Ψυχοτεχνικὴ
Ε. Γεωργαντοπούλου	Θαλάσσιαι Μεταφοραὶ
Μ. Γεωργιάδη	Οἰκονομικὴ τῶν Ἐπιχειρήσεων
»	Τὸ Κόστος διαθέσεως τῶν προϊόντων
»	Ἐρευνα τῆς ἀγορᾶς
Γ. Γιαννοπούλου	Ἠλεκτροτεχνία
Ν. Δελούκα	Μαθήματα Ἐμπορικοῦ Δικαίου
Ν. Δερτιλῆ	Δημοσία Οἰκονομία
Δ. Δημητρακάκη	Γενικαὶ Ἀρχαὶ Δικαίου
»	Οἰκογενειακὸν Δίκαιον
Ν. Θεοδώρου	Μαθήματα Φυσικῆς
Α. Καλλιαβᾶ	Οἰκονομικὴ Γεωγραφία
Σ. Καλογεροπούλου	Δημόσιον Δίκαιον
Χ. Κανελλοπούλου	Μαθήματα Συγκοινωνιακῆς Οἰκονομίας
Χ. Καραβᾶ	Γαλλισμοὶ
Δ. Κόλια	Ἰδιωτικὴ Οἰκονομικὴ
Π. Κουβέλη	Ὁ τόπος ἐγκαταστάσεως τῶν βιομηχανιῶν
»	Ἐνεργειακὴ Οἰκονομία
»	Μαθήματα Βιομηχανικῆς Πολιτικῆς
»	Προγραμματισμὸς καὶ ἐκβιομηχάνισις
Ι. Κουτσογιάννη	Ἀσφαλιστικὰ
»	Ἐρωτηματολόγιον Ἀσφαλιστικῶν
Α. Κυρκιλίτση	Μαθήματα Ἐμπορικῆς Πολιτικῆς
»	Τραπεζικὴ Οἰκονομία
Φ. Λέτσα	Ὁργανωτικὴ Ἐργοστασιῶν
Ε. Μαργαρίτη	Οἰκονομικὰ Μαθηματικὰ
»	Στατιστικὴ
»	Ἀριθμοδείκτα
Ε. Μελετῆ	Τρίγωνσος Στενογραφία

Θ. Μούντριχα	Ἐμπορικὴ Ἀλληλογραφία
Κ. Μπανταλούκα	Ὄργανωτικὴ τῆς Οἰκονομίας
Γ. Ξυνοπούλου	Μεταλλευτικὸν Δίκαιον
Δ. Παπαδημητρίου	Βιομηχανικὴ Λογιστικὴ
»	Ἐφαρμογαὶ Βιομηχανικῆς Λογιστικῆς
Σ. Παπαϊωάννου	Τεχνικὴ τοῦ Ἐμπορίου
»	Λογιστικὴ
»	Προβλήματα Λογιστικοῦ Δικαίου
Γ. Παπακώστα	Βιομηχανικὴ Ὑγιεινὴ
Γ. Παυλίδη	Commercial English Letter Writer
»	Μέθοδος Ἀγγλικῆς γλώσσης
Π. Πέρδικα	Ἐμπορικὸν Δίκαιον
Κ. Σημαντήρα	Ἐμπροσθέντων Δίκαιον
»	Ἐνοχικὸν Δίκαιον
Σ. Σταυροπούλου	Μηχανογνωσία
Ε. Συνοδινού	Χημεία
»	Ἐμπορευματολογία
Ι. Φράγκου	Τελωνειακαὶ καὶ Δασμολογικαὶ Μελέται
Γ. Χαλκισπούλου	Πολιτικὴ Οἰκονομία
»	Ὁ μηχανισμὸς τῶν τιμῶν
»	Ἡ χρυσῆ λίρα
Ι. Χρυσοχοῦ	Ὄργανώσεις τῶν Ἐπιχειρήσεων
»	» » Ἐργοστασίων
»	Ἐλεγκτικὴ

Πωλοῦνται εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον
 ΑΡΓΥΡΗ ΠΑΠΑΖΗΣΗ
 ὁδὸς Ἀκαδημίας 78
 Ζητήσατε τιμοκατάλογον

ΑΝΩΤΕΡΑ ΣΧΟΛΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ — ΟΔΟΣ ΚΥΠΡΟΥ 43 — ΤΗΛ. 876.074

*

*"Ίδρυμα άνωτάτης οικονομικής και διοικητικής μορφώσεως — Φοιτήσις τριετής — Δε-
κτοί εις την εισιτήριον εξέτασιν, οί έχοντες άπολυτήριον Σχολείου Μέσης 'Εκπαιδευ-
σεως — 'Απαλλάσσονται τών εξετάσεων οί άριστοίχοι.*

ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Πολιτική Οικονομία — Δημοσία Οικονομία — Δημοσιονομική Νομοθεσία — 'Ιδιωτική Οικονομική — 'Εφηρμοσμένη Πολιτική Οικονομία και Οικονομική Πολιτική — Στατιστική — Τεχνική του Οικονομικού Βίου — Γεωγραφική Οικονομία — Οικονομικά Μαθηματικά — Δημόσιον Δίκαιον — 'Ιδιωτικόν Δίκαιον — 'Εμπορικόν, Βιομηχανικόν, Μεταλλευτικόν, Οικονομικόν Δίκαιον — 'Οργάνωσις 'Επιχειρήσεων — 'Οργάνωσις 'Εργοστασιών — Κοινωνική Πολιτική και 'Εργατικόν Δίκαιον — 'Υγιεινή 'Εργασίας — Ψυχοτεχνική — 'Εμπορευματολογία — Βιομηχανική Τεχνολογία — Ξένοι Γλώσαι (Γαλλικά, 'Αγγλικά, Γερμανικά, 'Ιταλικά) — Στενογραφία.

ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

1. Γραφείον 'Ερευνών (Βιομηχανικών και 'Εμπορικών 'Ερευνών). Πρόεδρος: Χρυστ. Στράτος. Διευθυντής: Κλ. Μπανταλούκας.
2. Κέντρον Στατιστικής 'Εκπαιδύσεως (Προπαρασκευαστικόν Τμήμα — Α' & Β' Κύκλος Σπουδών). Διευθυντής Σπουδών: Ε. Μαργαρίτης.
3. Κέντρον Κοινωνικών Σπουδών (Διετούς φοιτήσεως). Διευθυντής Σπουδών: Χρ. 'Αγαλλόπουλος.
4. Κέντρον Τουριστικής 'Εκπαιδύσεως (Μονοετούς φοιτήσεως). Διευθυντής Σπουδών: Κ. Σημαντήρας.

ΑΠΟ ΤΟΥ ΠΡΟΣΕΧΟΥΣ ΕΤΟΥΣ 1958/9

5. Κέντρον 'Οργάνωσεως και Διοικήσεως ('Επιχειρήσεων και Δημοσίων 'Υπηρεσιών και 'Οργανισμών (Business and Public Administration). Μονοετούς φοιτήσεως). Πρόεδρος: Χρ. Στράτος. Διευθυντής Σπουδών: Ι. Α. Χρυσοχοΰ.
6. Κέντρον Ναυτιλιακής 'Εκπαιδύσεως (Μονοετούς φοιτήσεως). Διευθυντής Σπουδών: 'Ελ. Γεωργαντόπουλος.

*

Ἀπὸ κανένα ἐλληνικὸ ΣΠΙΤΙ
Ἀπὸ καμμίαν ἐλληνικὴν ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΝ
Ἀπὸ καμμίαν ἐλληνικὴν ΥΠΗΡΕΣΙΑΝ
Ἀπὸ καμμίαν ἐλληνικὴν ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΝ
Ἀπὸ κανένα οἰκονομικὸν ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΝ

Δὲν πρέπει νὰ λείψῃ

τὸ

ΜΕΓΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΩΣ

τὸ μνημειῶδες ἔθνικὸν ἔργον, τὸ ὁποῖον,
ὀλοκληρούμενον, θὰ ἀποτελέσῃ τὴν ζωντανήν
ἱστορίαν τοῦ Τόπου μας, ἀπὸ τῆς ἐπο-
χῆς τῆς Ἀνεξαρτησίας μέχρι τῆς σήμερον.

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

(ΑΛΜΑΝΑΚ 1957 καὶ 1958)

Τὸ καλύτερον καὶ χρησιμώτερον δῶρον
Δραχ. 30 + 30

Σ Π Ο Υ Δ Α Ι

Μηνιαία ἐπιστημονικὴ ἔκδοσις
τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν
Συνδρομὴ δραχ. 150

ΝΕΑ τῆς Α.Σ.Β.Σ.

Περιοδικὴ πληροφοριακὴ ἔκδοσις
τῆς Ἀνωτ. Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν

Οικονομική Έλλάς, 1957

- I. Γεωγραφία καὶ κλιματολογικὰ χαρακτηριστικά.
- II. Πληθυσμός.
- III. Ἀπασχόλησις - Ἀνεργία - Κοινωνικὴ Ἀσφάλις.
- IV. Ἐθνικὸν εἰσόδημα - Παραγωγή.
- V. Μεταφοραὶ - Ἐπικοινωνίαι.
- VI. Τιμαί.
- VII. Νόμισμα - Τράπεζαι - Πίσις.
- VIII. Δημόσια Οἰκονομικά.
- IX. Ἴσοζύγιον Πληρωμῶν.
- X. Οἰκονομικὴ Ἐκπαίδευσις.

ΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΝ
ΕΝΤΟΣ ΤΟΥ 1957

Αί εξελίξεις εις τὴν ἑλληνικὴν οἰκονομίαν ἐντὸς τοῦ 1957 ἦσαν γενικῶς εὐνοϊκαί. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους τούτου ἐσημειώθη σημαντικὴ αὐξησης τῆς παραγωγῆς καὶ τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, βελτίωσις τῆς καταστάσεως τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν καὶ περαιτέρω ἐνίσχυσις τῆς νομισματικῆς σταθερότητος.

Δέον, ἐν τούτοις, νὰ σημειωθῇ ὅτι αἱ ὡς ἄνω εὐνοϊκαὶ ἐξελίξεις δὲν ἐκφράζουσι μονιμοτέραν ὀργανικὴν βελτίωσιν τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκονομίας ἀλλ' ἀποτελοῦν, ἐν πολλοῖς, συνέπειαν τῆς ἐπιδράσεως ὅλως συμπτωματικῶν καὶ παροδικῶν παραγόντων. Οὕτω, ἢ κατὰ 10% περίπου αὐξησης τῆς παραγωγῆς καὶ τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ὀφείλεται εἰς τὴν ἐξαιρετικῶς ὑψηλὴν γεωργικὴν ἐσοδεΐαν, ἣτις ἐπετεύχθη χάρις εἰς τὰς εὐνοϊκὰς καιρικὰς συνθήκας κατὰ τὴν ὑπὸ ἐξέτασιν περίοδον. Ἡ εἰς μέγαλον βαθμὸν ἐξάρτησις τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς ἐκ τῶν καιρικῶν συνθηκῶν συνεπάγεται σημαντικὰ διακυμάνσεις τῆς ἐν γένει οἰκονομικῆς δραστηριότητος τῆς χώρας καὶ ἄρρυθμον ἐξέλιξιν τοῦ Ἐθνικοῦ εἰσοδήματος αὐτῆς.

Ἡ βελτίωσις ἐπίσης τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν ἐντὸς τοῦ 1957 ἐπετεύχθη κυρίως χάρις εἰς τὴν σημαντικὴν αὐξησην τῶν ἀδήλων πόρων, παράγοντος κατ' ἐξοχὴν ἀσταθοῦς. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ἀδήλους πόρους, ἡ ἐξέλιξις τῶν ἄλλων βασικῶν παραγόντων τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν ἦτο μᾶλλον δυσμενής. Αἱ εἰσαγωγαὶ ἐμφανίζουσι συνεχῆ τάσιν αὐξήσεως ἐνῶ αἱ ἐξαγωγαὶ χαρκτηρίζονται ἀπὸ στασιμότητα. Οὕτω ἡ ἐξάρτησις τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν ἐκ τῶν ἀδήλων πόρων καθίσταται ὄλον ἐν μεγαλυτέρα.

Ἡ αὐξησης τῶν εἰσαγωγῶν καθιστᾷ βεβαίως δυνατὴν τὴν χαλάρωσιν τῶν πληθωρικῶν πιέσεων καὶ συμβάλλει, ἐν πολλοῖς, εἰς τὴν διατήρησιν τῆς ἐσωτερικῆς νομισματικῆς σταθερότητος, δημιουργεῖ ὁμως ταυτοχρόνως σημαντικοὺς κινδύνους διὰ τὴν

οικονομίαν. Ἐὰν π.χ. οἱ ἄδηλοι πόροι, οἱ ὁποῖοι κατὰ κύριον λόγον χρηματοδοτοῦν τὴν αὐξησιν τῶν εισαγωγῶν, ἐμφανίσουν λόγῳ τῆς ἀσταθοῦς φύσεως αὐτῶν ἀνακοπήν τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεώς των ἢ ἐνδεχομένως καὶ μείωσιν, ἢ χρηματοδότησις τῶν συνεχῶς αὐξανομένων εισαγωγῶν θὰ καταστῇ προβληματική, μὲ δυσαρέστους συνεπείας τόσον ἀπὸ ἀπόψεως συναλλαγματικοῦ ἀποθέματος τῆς χώρας ὅσον καὶ ἀπὸ ἀπόψεως ἐσωτερικῆς νομισματικῆς σταθερότητος.

Εἰς τὴν ἐνίσχυσιν, ἐξ ἄλλου, τῆς νομισματικῆς σταθερότητος ἐντὸς τοῦ 1957, οὐχὶ ἀσήμαντον ρόλον ἔπαιξεν ὁ ὑπὸ τῆς νομισματικῆς πολιτικῆς ἀσκηθεὶς ἐπηρεασμὸς τῶν νομισματικῶν καὶ πιστωτικῶν δεδομένων. Διὰ τῆς λήψεως σειρᾶς πιστωτικῶν καὶ νομισματικῶν μέτρων ὑπὸ τῶν νομισματικῶν ἀρχῶν κατέστη δυνατὴ ἡ προσέλκυσις τῶν ἀποταμιευμάτων τοῦ εὐρύτερου κοινοῦ εἰς τὰς τραπεζὰς καὶ ἡ ὥς ἐκ τούτου, εἰς μέγαν βαθμὸν κάλυψις τῶν βραχυπροθέσμων πιστωτικῶν ἀναγκῶν τῆς Οἰκονομίας διὰ μὴ πληθωρικοῦ χρήματος. Παραλλήλως ἐντὸς τῆς ὑπὸ ἐξέτασιν περιόδου ἔλαβε χώραν οὐσιώδης βελτίωσις τῆς δημοσιονομικῆς καταστάσεως. Οὕτω, αἱ πληθωρικαὶ πιέσεις ἐκ τοῦ πιστωτικοῦ καὶ δημοσιονομικοῦ τομέως, οἱ ὁποῖοι πρότερον ἀπετέλουν σημαντικοὺς πληθωρικοὺς παράγοντας, περιορίσθησαν οὐσιωδῶς.

I. ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ — ΚΛΙΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

A. Θέσις. Τὸ βορειότατον σημεῖον τῆς Ἑλλάδος εὐρίσκεται ἐπὶ τοῦ παραλλήλου 41°44'53" βορείου πλάτους, κεῖται δὲ ἐπὶ τῆς Ἑλληνο-Βουλγαρικῆς μεθορίου. Τὸ νοτιώτατον σημεῖον εὐρίσκεται ἐπὶ τοῦ 34°47'56" ὁμοίου παραλλήλου, κεῖται δὲ νοτίως τῆς Κρήτης ἐπὶ τῆς νήσου Γαύδου. Τὸ ἀνατολικώτατον σημεῖον εὐρίσκεται ἐπὶ τοῦ 29-41 μεσημβρινοῦ ἀνατολικοῦ μήκους, κεῖται δὲ ἐπὶ τῆς νησίδος Ὑψηλῆς ἀνατολικῶς τῆς νήσου Καστελλορίζου. Τὸ δυτικώτατον σημεῖον εὐρίσκεται ἐπὶ τοῦ ἴδιου μεσημβρινοῦ 19°22'32" καὶ κεῖται ἐπὶ τῆς νησίδος Ὅθωνοι βορειοδυτικῶς τῆς Κερκύρας.

Ἡ Ἑλλάς πρὸς βορρᾶν συνορεύει μετὰ τῆς Ἀλβανίας, Νοτιοσλαβίας καὶ Βουλγαρίας, πρὸς ἀνατολὰς δὲ μετὰ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας. Πρὸς πάντα τὰ λοιπὰ σημεῖα βρέχεται ὑπὸ θαλασσῶν.

Τὸ συνολικὸν μήκος τῶν χερσαίων ἑλληνικῶν συνόρων ἀνέρχεται εἰς 1.166.8 χιλιόμετρα, ἐξ ὧν 250.5 εἶναι πρὸς Ἀλβανίαν, 236.8 πρὸς Νοτιοσλαβίαν, 480.5 πρὸς Βουλγαρίαν καὶ 199 πρὸς Τουρκίαν.

B. Ἐκτασις. Ἡ συνολικὴ ἔκτασις τῆς Ἑλλάδος εἰς τετρ. χιλιόμετρα εἶναι 135.228.3 κατανεμομένη εἰς γεωγραφικὰ διαμερίσματα ὡς ἀκολούθως :

Στερεὰ Ἑλλάς καὶ Εὐβοία	25.132,4
Πελοπόννησος	21.643,2
Θεσσαλία	13.487,8
Μακεδονία	34.602,5
*Ἡπειρος	9.552,5
Θράκη	8.585,5
Κρήτη	8.378,8
Νῆσοι Ἰονίου Πελάγους	1.949
Κυκλάδες	2.649,5
Αἰγαίου	6.550,1
Δωδεκάνησος	2.697

Γ. Τὰ ὑψηλότερα ὄρη.

*Όνομα	Διαμέρισμα	Ύψος (μέτρα)
*Όλυμπος	Θεσσαλία	2917
Σμόλικας	*Ἡπειρος	2636
Βόρας	Μακεδονία	2523
Γράμμος	»	2520
Γκιώνα	Στερεὰ Ἑλλάς	2510
Τύμφη	*Ἡπειρος	2497
Παρνασσός	Στερεὰ Ἑλλάς	2457
*Ἴδη (Ψηλορείτης)	Κρήτη	2456
Λευκά *Όρη	»	2452
*Άγραφα	Στερεὰ Ἑλλάς	2429
Ταῦγετος	Πελοπόννησος	2407
*Άθαμανικά *Όρη (Τζουμέρκα)	*Ἡπειρος	2392

Δ. Κυριώτεροι πεδινὰ ἐκτάσεις. Αἱ πεδινὰ ἐκτάσεις καταλαμβάνουν μόνις τὸ ἐν πέμπτον τῆς ἑλληνικῆς χερσονήσου, αἱ κυριώτεροι δὲ ἐξ αὐτῶν εἶναι αἱ κάτωθι :

* Ἐκτασίς (τετρ. χιλ.)

Τρικάλων - Καρδίτσης	1267
Γιαννιτσῶν	1180
Θεσσαλονίκης	1084
Σερρῶν	770
Λαρίσης - Τυρνάβου	580
Κομοτινῆς	510
Δράμας	432
Ζάνθης	430
Κοζάνης	420

Ε. Κυριώτεροι ποταμοί. Οἱ κυριώτεροι ποταμοὶ τῆς ἑλληνικῆς χερσονήσου εἶναι κατὰ σειρὰν μεγέθους οἱ ἑξῆς :

* Ὀνομα	Διαμέρισμα	Μῆκος (χλμ.)
* Αλιάκμων	Μακεδονία	314
* Ἀχελῷος	* Ἠπειρος - * Ἀκαρνανία	213
Πηνειὸς	Θεσσαλία	217
* Ἐβρος	* Ἀνατ. Θράκη	203
Νέστος	Δυτ. Θράκη	143
* Ἀραχθός	* Ἠπειρος	143
* Ἀλφειὸς	Δυτ. Πελοπόννησος	111
Στρυμῶν	* Ἀνατ. Μακεδονία	104
Θύαμις	* Ἠπειρος	96
Εὐηνος	Θεσσαλία	92
Σπερχειὸς	Στερεὰ Ἑλλάς	83
* Ἀξιὸς	Μακεδονία	82

ΣΤ. Κυριώτεροι λιμναί. Αἱ κυριώτεροι τῶν ἑλληνικῶν λιμνῶν εἶναι αἱ ἑξῆς κατ' ἑκτασίαν :

* Ὀνομα	Διαμέρισμα	* Ἐμβαδὸν (τ. χλμ.)
Βρυγηίς (Πρέσπα)	Μακεδονία	288
Βοιβηίς (Κάρλα)	Θεσσαλία	114
Τριχωνίς	Στερεὰ	97
Βόλβη	Μακεδονία	73
Βεγορίτις	»	65
Κερκυίτις	»	61
Κορώνια	»	57

Ζ. Μῆκος ἀκτῶν. Τὸ ὅλον μῆκος τῶν ἑλληνικῶν ἀκτῶν ἀνέρχεται εἰς 13.574,5 χλμ. κατανεμόμενον ὡς ἀκολούθως :

* Ἀκταὶ ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος	2.699.3
» Πελοποννήσου	1.378.7
» Νήσων καὶ νησίδων (πλὴν Δωδεκανήσου)	9.496.5

Η. Αί μεγαλύτεραι νήσοι. Αί νήσοι τῆς Ἑλλάδος διακρίνονται εἰς ὀκτώ κυρίως συγκροτήματα : Συγκρότημα Κρήτης, Εὐβοίας, Ἴονίων νήσων, νήσων τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, νήσων τοῦ Μυρτώου Πελάγους, νήσων τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου, Κυκλάδων νήσων, Δωδεκανήσου, βορείων Σποράδων καί Ἀργολικοῦ κόλπου. Αἱ μεγαλύτεραι νήσοι κατὰ σειράν μεγέθους εἶναι αἱ ἑξῆς :

Ὄνομα	Ἐκτασις (τετρ. χλμ.)
Κρήτη	8.305
Εὐβοία	3.772
Λέσβος	1.630
Ρόδος	1.404
Χίος	835
Κεφαλληνία	743
Κέρκυρα	593
Σάμος	502
Λήμνος	481
Θάσος	440
Νάξος	439
Ζάκυνθος	406

Θ. Οἱ κυριώτεροι λιμένες. Οἱ κυριώτεροι λιμένες κατὰ σειράν ἐμπορικῆς κινήσεως εἶναι οἱ ἑξῆς :

Πειραιῶς, Θεσσαλονίκης, Πατρῶν, Βόλου, Καλαμῶν, Χαλκίδος, Σύρου, Μυτιλήνης, Ἀλεξανδρουπόλεως, Ναυπλίου καί Ἀργοστολίου.

Ι. Θερμοκρασία ἀέρος. Ἡ Ἑλλάς παρουσιάζει μεγάλας θερμομετρικὰς διαφορὰς ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, περιλαμβάνεται δὲ μετὰ τῆς ἐτησίας ἰσοθέρμου τῶν 14,5 βαθμῶν καὶ τῆς 19,5 βαθμῶν. Τὸ θέρος ἐν Ἑλλάδι ἰδίᾳ εἰς τὰς πεδιάδας εἶναι βαρὺ, ἡ δὲ θερμοκρασία ἐνίοτε ὑπερβαίνει τοὺς 40 βαθμοὺς κατὰ τὰς μεσημβρινὰς ὥρας. Συνήθως ὁμως κυμαίνεται μετὰ 25 καὶ 30 βαθμῶν. Διὰ τὰς ἄλλας ἐποχὰς τοῦ ἔτους αἱ μέσαι θερμοκρασίαι ἔχουν ὡς κάτωθι : Χειμῶν 6 ἕως 12 βαθμοί, ἔαρ 12 ἕως 16 βαθμοί καὶ φθινόπωρον 15 ἕως 20 βαθμοί. Εἰδικώτερον ἡ μέση θερμοκρασία Ἀθηνῶν εἶναι 9, 15, 27, 19 καὶ 17 διὰ τὰς ἀντιστοίχους ἐποχὰς χειμῶνα, ἔαρ, θέρος, φθινόπωρον καὶ ὀλόκληρον τὸ ἔτος.

ΙΑ. Ὑγρασία. Ἡ μέση ὑγρασία τῆς χώρας κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχὰς κυμαίνεται ὡς ἀκολούθως :

Χειμῶν	70	ἕως	80
Ἐαρ	60	»	70
Θέρος	55	»	70
Φθινόπωρον	65	»	75

Διὰ τὰς Ἀθήνας αἱ τιμαὶ ὑγρασίας εἶναι 70, 60, 45 καὶ 65 διὰ τὸν χειμῶνα, τὸ ἔαρ, τὸ θέρος καὶ τὸ φθινόπωρον ἀντιστοίχως.

ΙΒ. Βροχές. Τὸ ὕψος βροχῆς (εἰς χιλιοστόμετρα) κυμαίνεται μεγάλως ἀπὸ ἐποχῆς εἰς ἐποχὴν καὶ ἀπὸ διαμερίσματος εἰς διαμέρισμα κατὰ τὴν αὐ-

τήν εποχήν. Κατά τόν χειμῶνα τὸ μέσον ὕψος εἰς διάφορα διαμερίσματα τῆς χώρας κυμαίνεται ἀπὸ 40 ἕως 180. Τὸ ἔαρ ἀπὸ 20 ἕως 70, τὸ θέρος ἀπὸ 0.1 ἕως 25 καὶ τὸ φθινόπωρον ἀπὸ 30 ἕως 170.

II. ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ

A. Συνολικὸς πληθυσμὸς 1957 : 8.488.600.

Ἐξ ὧν ἄρρενες	4.136.800
θήλεις	4.351.800

B. Κάτοικοι κατὰ τετραγωνικὸν χιλιόμετρον 1957 : 64.

Γ. Γεννήσεις 1957 : 155.092

ἐξ ὧν ἄρρενες	80.192
θήλεις	74.822

Δ. Θάνατοι: 1957 (ἐκτὸς θνησιγενῶν) : 61.599

ἐξ ὧν ἄρρενες	31.099
θήλεις	30.500

E. Λόγοι θανάτων : Οἱ κυριώτεροι λόγοι θανάτων κατὰ σειράν σπουδαιότητος εἶναι οἱ κάτωθι: κακοήθη νεοπλασμάτα, ἀγγειακαὶ βλάβαι κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήματος, ἀρτηριοσκληρυνσις καὶ νόσοι καρδίας, πνευμονία, γρίππη, νόσοι βρεφικῆς ἡλικίας, φυματώσις, νεφρίτις καὶ νέφρωση, λοιμῶδεις καὶ παρασιτικάι νόσοι.

ΣΤ. Γάμοι τὸ 1957 : 65.916.

Z. Ἐγγράμματοι - ἀγράμματοι (στοιχεῖα ἀπογραφῶν εἰς ἑκατοστά) :

Ἔτος	Ἐγγράμματοι	Ἀγράμματοι
1870	18	82
1879	19	81
1907	34	66
1920	42	58
1928	50	50
1951	68	32

H. Μετανάστευσις (στοιχεῖα Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν) :

1953	10.035
1954	21.199
1955	26.702
1956	32.738
1957	27.164

Θ. Ἀριθμὸς πόλεων, κομμοπόλεων καὶ χωριῶν τῆς Ἑλλάδος (βάσει στοιχείων ἀπογραφῆς 1951) :

1) Συνοικισμοὶ κάτω τῶν 2.000 κατοίκων	10.490
2) Συνοικισμοὶ 2.000—9.999 κατοίκων	343
3) Συνοικισμοὶ 10.000 κατοίκων καὶ ἄνω	74

Σύνολον 10.907

III. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΙΣ, ΑΝΕΡΓΙΑ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΙΣ

Α. Κατωτέρω παρατίθεται πίναξ κατανομής του Έργατικού δυναμικού τής Ελλάδος κατά τομείς οικονομικής δραστηριότητος διά τὰ ἔτη 1938 καὶ 1950-1957. Ἐκ τοῦ ἐν λόγω πίνακος προκύπτει ὅτι τὸ μεγαλύτερον ποσοστὸν τοῦ Έργατικού δυναμικοῦ ἀπασχολεῖται εἰς τὴν πρωτογενῆ παραγωγὴν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ ἔνδειξιν τοῦ γεωργικοῦ χαρακτήρος τῆς ἑλληνικῆς οικονομίας. Δέον ἐπίσης νὰ σημειωθῇ ὅτι ἐκ τοῦ ἔργατικοῦ δυναμικοῦ ὑπολογίζεται ὅτι τὸ 25 % περίπου ὑποπασχολεῖται. Ὡσαύτως ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνέργων εἰς τὰ ἀστικά ἐπαγγέλματα ὑπολογίζεται σημαντικῶς μεγαλύτερος τοῦ ἐν τῷ πίνακι ἀναγραφομένου, ἐὰν ληθοῦν ὑπ' ὄψιν καὶ οἱ μὴ ἐγγεγραμμένοι εἰς τὰ Ταμεία Ἀνεργίας ἀνεργοί.

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

Κατὰ τομεῖς

Τομείς οικονομικῆς δραστηριότητος	1938	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957
1. Γεωργία	1820	1913	1920	1944	1966	2011	2028	2039	2048
2. Μεταλλεία	25	14	16	18	23	26	31	33	34
3. Μεταποίησης	460	524	540	539	537	559	567	580	594
4. Ἐμπόριον	275	305	308	309	320	324	332	348	358
5. Ἐπιχειρ. Κοινῆς Ὀφελείας	10	12	12	12	14	15	16	17	17
6. Οἰκοδομαί	75	105	90	86	104	117	130	135	141
7. Μεταφοραί	110	142	152	159	158	164	168	169	172
8. Ὑπηρεσίαι	220	434	447	458	458	467	484	495	506
Ἀπασχολούμενοι	2995	3449	3485	3525	3580	3683	3756	3816	3870
Ἐγγεγρ. ἀνεργοί	90	158	166	194	198	168	139	154	98
Ἐνοπλοὶ δυνάμεις	80	155	177	177	181	156	156	156	155
Ἐργατ. δυναμικὸν	3165	3762	3828	3896	3959	4007	4051	4126	4123

(Στοιχεῖα Ὑπουργείου Συντονισμοῦ)

ΠΙΝΑΞ

Στοιχεῖα τινὰ περὶ Κοινωνικῆς Ἀσφαλίσεως

Κατηγορία Ἀσφαλιστικῶν Ταμείων	Ἀριθμὸς Ταμείων	Ἔσοδα εἰς χιλ. δρχ.	Ἔξοδα εἰς χιλ. δρχ.
1. Κυρίας Ἀσφαλίσεως	49	2.189.085	1.929.572
2. Ἐπικουρικῆς Ἀσφαλίσεως	49	715.750	386.671
3. Ὀργανισμοὶ Προνοίας	39	405.923	318.906
Σύνολον	137	3.310.758	2.635.149

IV. ΕΘΝΙΚΟΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑ — ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Α

Τὰ ποσοστὰ αὐξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος παρουσιάζουν σημαντικὰς διαφορὰς ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος λόγω κυρίως τῶν διακυμάνσεων τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς.

Π Ι Ν Α Ξ

Ἀκαθάριστον ἐγγώριον προϊόν καὶ ἔθνικὸν εἰσόδημα
(Εἰς σταθερὰς τιμὰς 1954)

Κ λ ἄ δ ο ι	Ἐκατομμύρια δραχμ.			Ἐκατοστιαῖα μεταβ. ἔναντι προηγ. ἔτους	
	1954	1955	1956	1955	1956
1. Γεωργία-Δάση-Ἀλιεία	17.429	18.430	18.938	+ 5,7	+ 2,8
2. Μεταλ.-Ὄρυχ.-Ἀλυκαί	571	656	718	+14,9	+ 9,5
3. Μεταποίησης	9.563	10.510	10.746	+ 9,9	+ 2,2
4. Ἐπιχ. Κοινῆς ὠφελείας	604	721	1.020	+19,4	+41,5
5. Ἐκτέλεσις ἔργων	1.809	1.914	2.197	+ 5,8	+14,8
6. Μεταφορ.-Ἐπικοιν.	3.080	3.228	3.323	+ 4,8	+ 2,9
7. Ἐμπόριον	5.479	6.061	6.578	+10,6	+ 5,8
8. Πίστις-Ἀσφ.-Κτ.ἐπιχ.	1.143	1.229	1.233	+ 7,5	+ 0,3
9. Ἐνοίκια	2.701	2.968	3.266	+ 9,9	+10,0
10. Δημ.σ. Δ)σις-Ἀσφάλ.	3.706	3 820	3.867	+ 3,1	+ 1,2
11. Ὑπηρ. Ὑγείας & Ἐκπ.	1.288	1.304	1.331	+ 1,2	+ 2,1
12. Διάφοροι Ὑπηρεσίαι	1.726	1.744	1.764	+ 1,0	+ 1,1
13. Ἀκαθ. Ἐγγ. Προϊόν	49.099	52.585	54.981	+ 7,1	+ 4,6
14. Καθ. Εἰσ. ἐξ Ἀλλοδαπ.	807	857	1.278	+ 6,2	+49,1
15. Ἀκαθ. Ἐθνικὸν Εἰσόδ.	49.906	53.442	56.259	+ 7,1	+ 5,3

Στοιχεῖα : Ὑπουργείου Συντονισμοῦ.

Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω πίνακος δεικνύεται ὅτι τὸ Γεωργικὸν εἰσόδημα ἀποτελεῖ τὸ σημαντικώτερον ποσοστὸν τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος.

Κατὰ τὸ 1957 ἡ αὐξησης τοῦ ἔθνικοῦ εἰσοδήματος ὀφείλεται τόσον εἰς τὴν καθαρὰν γεωργικὴν παραγωγὴν, ὑπολογιζομένη κατὰ 14,5 % περίπου, ἀνωτέραν τῆς τοιαύτης τοῦ 1956 (ἐὰν ὑπολογισθῇ ὁλόκληρος ὁ ἀγροτικὸς τομεὺς ἤτοι γεωργία-κτηνοτροφία-δάση κλπ. ἡ αὐξησης ἀνέρχεται εἰς 12 % περίπου), ὅσον καὶ εἰς τὴν καθαρὰν (ἀνευ ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας) βιομηχανικὴν παραγωγὴν, ἡ ὁποία παρουσιάζει αὐξησιν 8 % περίπου.

Ἡ κατανομή τῆς Ἐθνικῆς δαπάνης μεταξύ καταναλώσεως καὶ ἐπενδύσεως κατὰ τὰ ἔτη 1952-1957 εἶχεν ὡς κάτωθι :

Π Ι Ν Α Ξ

Κατανομή % ἔθνικῆς δαπάνης κατὰ βασικοὺς τομεῖς.

	1952	1953	1954	1855	1956	1957
Συνολικὴ κατανάλωσις	86,9	85,6	87,2	85,6	84,4	82,7
α) Ἰδιωτικὴ	73,4	74,6	74,9	73,4	71,7	70,5
β) Δημοσίου	13,5	11,0	12,3	12,2	12,7	12,2
Ἀκαθάριστος ἐπένδυσις	13,1	14,4	12,8	14,4	15,6	17,3
α) Παγίου κεφαλαίου	12,0	11,2	13,5	13,3	14,0	14,1
β) Μεταβολαῖ ἀποθεμ.	1,1	3,2	-0,7	1,1	1,6	3,2
Συνολικὴ ἔθνικὴ δαπάνη	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

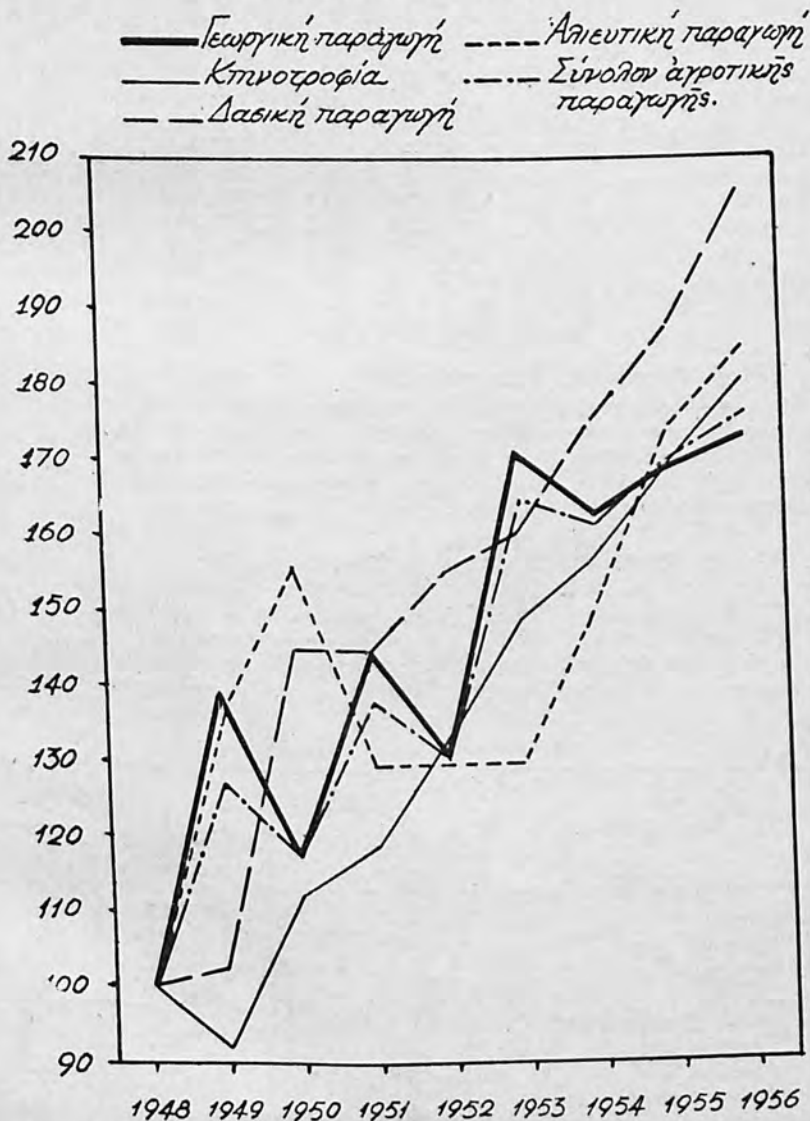
Οὕτω ἡ συνολικὴ κατανάλωσις (Ἰδιωτικὴ καὶ δημοσία) κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀπορροφᾷ τὰ 85 % περίπου τῆς ἔθνικῆς δαπάνης αἱ δὲ ἐπενδύσεις (ἀκαθάριστοι) περίπου τὰ 15 % αὐτῆς.

Κατὰ τὸ ἔτος 1957 ἡ σύνθεσις τοῦ ἔθνικοῦ εἰσοδήματος ἀπὸ ἀπόψεως πηγῶν, διανομῆς καὶ χρησιμοποιοῦσῆς αὐτοῦ εἶχεν ὡς κάτωθι :

Β

Άγροτική παραγωγή. Ο συνολικός και οι επί μέρους δείκτες της αγροτικής παραγωγής εξελίχθησαν ως κάτωθι κατά την περίοδο 1948-1957.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ
ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΗΣ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟΥ ΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
ΕΙΣ ΣΤΑΘΕΡΑΣ ΤΙΜΑΣ 1948=100

Κατωτέρω παρατίθενται στοιχεία τινά περί της εξέλιξεως της Γεωργίας, Κτηνοτροφίας και Άλιείας.

1. Γεωργίας. Ο αριθμός και η επιφάνεια των γεωργικών εκμεταλλεύσεων έχει ως κάτωθι συμφώνως πρὸς τὰ στοιχεία τῆς ἀπογραφῆς τοῦ 1950.

Π Ι Ν Α Ξ

*Γεωργικαί έκμεταλλεύσεις : 'Επιφάνεια και πληθυσμός αὐτῶν
κατὰ τὸ 1950*

Διαμέρισμα	'Αριθμὸς ἀγροτικῶν οικογενειῶν	Δηλωθεῖσα συνολικὴ ἐπιφάνεια	Μέση ἐπιφά- νεα κατ' ἄ- γροτικὴν οικογένειαν	'Αγροτ. πληθυσμός		Μέσος ἀριθμὸς κατὰ 1000 στρέμματα
				Συνολικὸς ἀριθμὸς	Μέσ. ἀριθ. κατ' ἀγρ. οικογ.	
Σύνολον 'Ελλάδος	1.006.937	36.054.855	35,8	4.770.783	4,7	132,3
Στερεὰ 'Ελλάς καὶ Εὐβοία	154.234	6.201.582	40,2	728.452	4,7	117,5
Πελοπόννησος	184.175	5.981.310	32,5	903.940	4,9	151,1
'Ιόνιοι Νῆσοι	39.638	779.721	19,6	185.809	4,7	238,3
Θεσσαλία	93.913	5.200.025	55,3	479.043	5,1	92,1
Μακεδονία	243.382	9.257.222	38,0	1.180.020	4,8	127,5
*'Ηπειρος	59.194	1.592.207	26,9	302.069	5,1	189,7
Κρήτη	87.587	2.647.072	30,2	362.256	4,1	136,8
Νῆσοι Αἰγαίου	91.093	2.073.832	22,7	369.826	4,0	178,3
Θράκη	53.721	2.321.884	43,2	259.368	4,8	111,7

Πηγή : Στατιστικὴ 'Επετηρὶς, 1956.

Κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1950 ἀπεγράφησαν ἀπασαί αἱ πεδιναὶ γεωρ-
γικαὶ έκμεταλλεύσεις περιλαμβανομένων τῶν πεδινῶν βοσκῶν καὶ πεδινῶν δα-
σῶν. Δὲν ἀπεγράφησαν δηλαδὴ τὰ ὄρεινὰ δάση καὶ αἱ ὄρειναι βοσκαί. 'Η
κατανομὴ τῆς συνολικῆς ἐπιφανείας τῆς χώρας ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἀπο-
γραφεῖσαν τοιαύτην ἔχει ὡς κάτωθι :

Συν. ἐπιφ. τῆς 'Ελλάδος	χιλ. στρέμμ. 132.562	'Ορεινῶν δασῶν	χιλ. στρέμμ. 19.581
'Απογραφ. κατὰ τὸ 1950	36.055	'Επιφάνεια οἰκοδομῶν, ὁδῶν καὶ ἐσωτερικῶν ὑδάτων	2.610
ἐξ ἧς { Λοιπὴ ἐπιφάνεια	96.507	Μὴ χρησιμοποιοῦμένη	23.538
{ 'Ορεινῶν βοσκῶν	50.778		

2. 'Η διάρθρωσις τῶν γεωργικῶν καλλιεργειῶν παρουσιάζει μεταπολεμι-
κῶς σημαντικῶς διάφορον ὄψιν ἐν συγκρίσει μὲ τὴν προπολεμικὴν περίοδον.

Π Ι Ν Α Ξ

Διάρθρωσις καλλιεργειῶν

'Ομάδες Φυτῶν	1935-38		1956	
	ἑκατομμ. στρέμμ.	%	ἑκατομμ. στρέμμ.	%
1. Σιτηρὰ	16,3	51,1	18,0	50,2
2. Ψυχανθῆ	1,1	3,5	3,1	8,6
3. Καπνὸς	0,9	2,8	1,2	3,4
4. Βάμβαξ	0,6	1,8	1,6	4,4
5. Λοιπὰ Βιομηχ. φυτὰ	0,4	1,3	0,4	1,2
6. 'Ελαιόδενδρα	2,8	8,7	4,0	11,2
7. 'Αμπελοειδῆ	2,5	7,8	2,4	6,7
8. Νωποὶ Καρποὶ	0,2	0,7	0,8	2,2
9. Κηπαῖα	0,9	2,8	1,3	4,2
10. Ξηροὶ Καρποὶ	0,2	0,7	0,4	1,2
11. 'Αγροαπαύσεις	6,0	18,8	2,4	6,7
Σύνολον	31,9	100	35,8	100

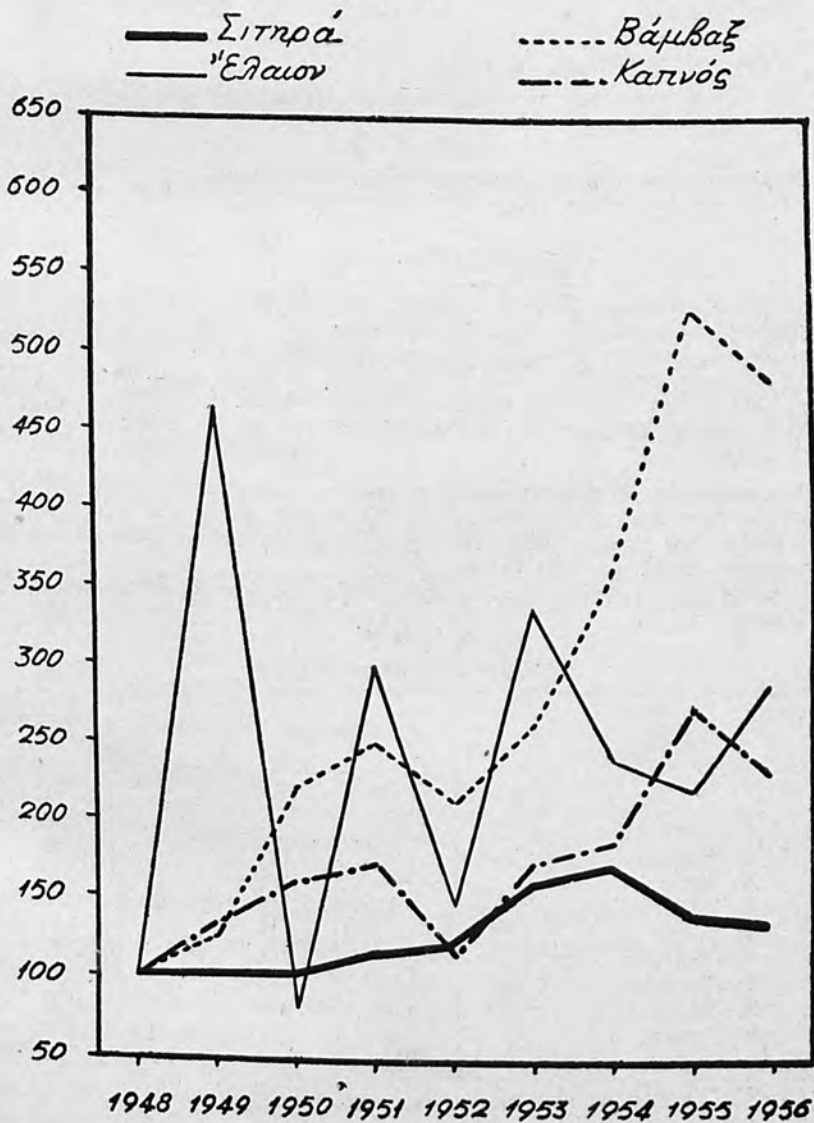
Πηγή : Α.Τ.Ε.

3. Ο δείκτης ακαθάριστου αξίας παραγωγής τεσσάρων εκ των σπουδαιότερων γεωργικών προϊόντων της χώρας εξειλίχθη ως κάτωθι κατά τα έτη 1948-1956.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟΥ ΑΞΙΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΩΡΙΣΜΕΝΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΕΙΣ ΣΤΑΘΕΡΑΣ ΤΙΜΑΣ

1948=100

4. 'Η κατανάλωσις λιπασμάτων κατά τὰ ἔτη 1954 - 1956 εἶχεν ὡς ἐξῆς :

Π Ι Ν Α Ξ
Κατανάλωσις λιπασμάτων (εἰς χιλ. τόνους)

Εἶδος λιπάσματος ¹	1954	1955	1956
Εἰς θειϊκὴν ἀμμωνίαν (20,5-0-0)	219,8	189,7	260,1
Εἰς ἀραιὰ φωσφορικά (0-16-0)	232,2	202,7	242,1
Εἰς καλλιοῦχα (10-0-48)	8,7	8,6	12,8
Σύνολον	460,7	401,0	515,0

Πηγή : 'Αγρ. Τράπ. 'Ελλάδος.

'Εκ τῶν λιπασμάτων αὐτῶν σημαντικὸν μέρος εἰσάγεται ἐξ τοῦ ἐξωτερικοῦ ὡς δεικνύει ὁ κάτωθι πίναξ.

Π Ι Ν Α Ξ
Εἰσαγωγή λιπασμάτων βιομηχανικῶς παρεσκευασμένων (εἰς τόνους)

	1953	1954	1955
Σύνολον λιπασμάτων βιομηχ. παρεσκ)νων	96.217	222.060	125.629
Εἰδικώτερον :			
α) Θεϊκὸν ἀμμώνιον	66.628	83.614	76.838
β) Νιτρικὸν ἀσβέστιον	4.958	1.990	—
γ) Φωσφ. λιπ. καὶ ὕλαι φωσφ. λιπ)των	2.557	88.366	21.976
δ) Καλλιοῦχα λιπ. καὶ ὕλαι καλλ. λιπ)των	29	12.483	2.006
ε) Διάφορα	22.045	35.607	24.809

Κτηνοτροφία. 'Η κτηνοτροφικὴ παραγωγή μεταπολεμικῶς εὐρίσκεται εἰς ἀνώτερον ἐπίπεδον τοῦ προπολεμικοῦ. 'Ο δείκτης αὐτῆς ἦτο 124,5 τὸ ἔτος 1956 ἔναντι 100 τὸ ἔτος 1938. 'Η αὐξησις προῆλθε κατὰ κύριον λόγον ἀπὸ βελτιωμένην ἀπόδοσιν τῶν ζώων.

Παραθέτομεν κατωτέρω ἀναλυτικὴν ἐξέλιξιν τοῦ ζωικοῦ κεφαλαίου μεταξὺ 1938 καὶ 1956.

Π Ι Ν Α Ξ
'Εξέλιξις ζωικοῦ κεφαλαίου

Εἶδη	Δείκτης		'Εξέλιξις ζωικοῦ κεφαλαίου εἰς ἀπολ. ἀριθμοὺς
	1938	1956	1956
1. Βόες	100	101	980.000
2. Βούβαλοι	100	113	76.000
3. Ἴπποι	100	90	328.000
4. Ἡμίονοι	100	114	210.000
5. ὄνοι	100	126	510.000
6. Πρόβατα	100	112	9.100.000
7. Αἴγες	100	110	4.800.000
8. Χοῖροι	100	149	640.000
9. Πτηνὰ	100	111	13.300.000
10. Κόνικλοι	100	47	330.000

Πηγή : 'Υπουργεῖον Γεωργίας.

1. 'Αναγωγή τῶν διαφορῶν τύπων εἰς τοὺς βασικοὺς τοιοῦτους.

Άλιεία. Ἡ ἀλιευτικὴ παραγωγή εἶναι σήμερον ὑπερδιπλασία τῆς προπολεμικῆς ὡς δεικνύει ὁ παρατιθέμενος πίναξ.

Π Ι Ν Α Ξ

Ποσότης ἀλιευθέντων ἰχθύων εἰς μετρικοὺς τόννους

*Έτος	Ποσότης	Δείκτης 1938=100	Δείκτης 1952=100
1938	30.000	100,0	69,8
1950	55.000	183,3	127,9
1951	45.000	150,0	104,6
1952	43.000	143,3	100,0
1953	52.000	173,3	120,9
1954	60.000	200,0	139,5
1955	60.000	200,0	139,5
1956	59.106	197,0	137,4

Πηγή : Στατιστικὴ ἐπετηρὶς τῆς Ἑλλάδος 1956.

Εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀλιευτικῆς παραγωγῆς συνετέλεσε σημαντικῶς ὁ διὰ συγχρόνων ἀλιευτικῶν μέσων ἐξοπλισμὸς τοῦ ἀλιευτικοῦ στόλου ὡς καὶ ἡ σημαντικὴ αὐξησης αὐτοῦ ἐν συγκρίσει μὲ τὴν προπολεμικὴν περίοδον ὡς δεικνύεται κατωτέρω :

Π Ι Ν Α Ξ

Ἐξέλιξις ἀλιευτικοῦ στόλου

Εἶδη σκαφῶν	1938	1953	1954	1955	1956
Μηχανότρατες	180	385	388	396	425
Γρι - γρι	200	250	254	290	314
Μεικτὰ σκάφη	120	122	122	59	61
Λοιπὰ σκάφη	750	1.220	1.220	1.903	2.300
Ἀτλαντικῆς ἀλιείας	—	2	2	2	2

Πηγή : Ὑπουργεῖον Βιομηχανίας.

Συνεταιριστικαὶ ὀργανώσεις. Κύριον χαρακτηριστικὸν τῶν συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων τῶν ἀγροτῶν ἐν Ἑλλάδι εἶναι ὁ μέγας ἀριθμὸς τῶν πιστωτικῶν συνεταιρισμῶν, οἱ ὅποιοι κατὰ τὸ 1956 ὑπερέβησαν τὸ 60% τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων. Εἰς δευτέραν σειρὰν ἀπὸ ἀπόψεως ἀριθμοῦ ἔρχονται οἱ παραγωγικοὶ συνεταιρισμοί, οἱ ὅποιοι καλύπτουν ποσοστὸν 23% περίπου. Ἀναλυτικῶς ὁ ἀριθμὸς καὶ ἡ δύναμις τῶν συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων κατὰ τὰ ἔτη 1955 καὶ 1956 εἶχον ὡς κάτωθι :

ΠΙΝΑΞ

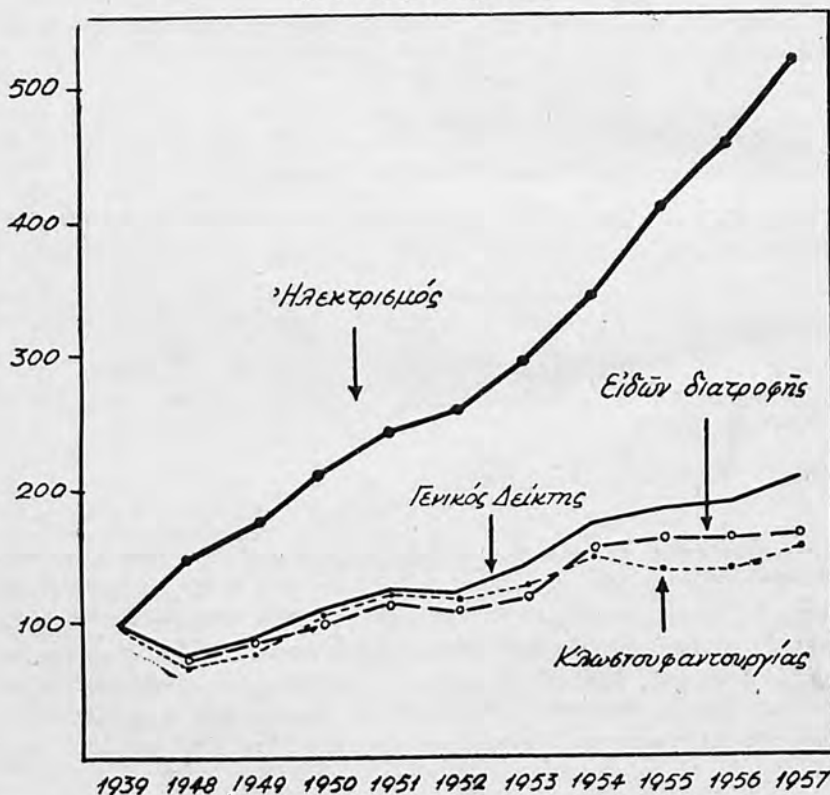
Ἀριθμὸς καὶ δύναμις συνεταιρικῶν ὀργανώσεων

Κατηγορία	1955		1956		Εἰς χιλιάδας	
	ἀριθμὸς	%	ἀριθμὸς	%	1955	1956
Πιστωτικοὶ	4.307	63,0	4.367	63,1	431	435
Προμηθευτικοὶ	34	0,5	30	0,5	4	4
Πωλήσεως	521	7,7	514	7,4	43	44
Παραγωγικοὶ	1.576	23,1	1.623	23,4	165	167
Ἀλιευτικοὶ	65	0,9	89	1,3	1	3
Διάφοροι	324	4,8	302	4,3	46	42
Σύνολον	6.827	100	6.925	100	690	695

Βιομηχανία. Μολονότι ὡς καταφαίνεται ἐκ τῆς συνθέσεως τοῦ Ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, ἡ Ἑλλάς ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ὡς καὶ προπολεμικῶς χώρα γεωργικὴ τὸ ἐκ τῆς μεταποιήσεως προϊόν καὶ εἰδικώτερον ἢ βιομηχανικὴ παραγωγή παρουσίασεν ἔντονον αὔξησιν μεταπολεμικῶς ἐν συγκρίσει μὲ τὸ 1939.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

Ἐξέλιξις βιομηχανικῆς παραγωγῆς
(Δείκτης βιομηχανῶν)

Εἰς τὸ ἀνωτέρω διάγραμμα καταφαίνεται ὅτι ὁ γενικός δείκτης βιομηχανικῆς παραγωγῆς ἐδιπλασιάσθη μεταξύ 1939 καὶ 1957, ὁ δὲ εἰδικὸς δείκτης τῆς Ἡλεκτρικῆς ἐνεργείας ἐπενταπλασιάσθη. Ἀντιθέτως οἱ δείκται τῆς κλωστοῦφαντουργικῆς παραγωγῆς καὶ τῶν εἰδῶν διατροφῆς ἐκινήθησαν εἰς σημαντικῶς κατώτερα ἐπίπεδα.

Δέον νὰ σημειωθῆ ὅτι παρὰ τὴν τεραστίαν αὔξησιν τῆς παραγωγῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας, ἡ κατὰ κεφαλὴν κατανάλωσις ἠλεκτρικοῦ ρεύματος εἶναι ἐν Ἑλλάδι λίαν χαμηλὴ, ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν παραγωγὴν καὶ κατανάλωσιν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, ὡς δεικνύεται εἰς τὸν κατωτέρω πίνακα.

Π Ι Ν Α Ξ
Παραγωγή ἠλεκτρισμοῦ κατὰ κεφαλὴν
Εἰς ΩΧΒ κατὰ κεφαλὴν

* Ε τ η	Ἑ λ λ ἄ ς	Γ α λ λ ί α	Ἴ τ α λ ί α	Σ ο υ η δ ί α
	παραγωγή κατὰ κεφαλὴν	παραγωγή κατὰ κεφαλὴν	παραγωγή κατὰ κεφαλὴν	παραγωγή κατὰ κεφαλὴν
1939	45	538	428	1.429
1950	87	754	530	2.593
1954	134	995	744	3.325
1955	157	1.075	794	3.439
1956	180	1.164	824	3.749

* Ὅσον ἀφορᾷ τὴν βιομηχανικὴν παραγωγὴν κατὰ τὰς βασικὰς κατηγορίας: παραγωγή καταναλωτικῶν ἀγαθῶν καὶ παραγωγή κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν, ἐξερίχθη ὡς κάτωθι:

Π Ι Ν Α Ξ
Δείκται παραγωγῆς βιομηχανικῶν ἀγαθῶν κατανάλωσews
καὶ κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν
1939 = 100

* Ε τ η	Κεφαλ. ἀγαθὰ	Κεφαλ. ἀγαθὰ
	Δείκτης	Δείκτης
1951	104,0	118,5
1952	100,0	115,5
1953	118,5	128,5
1954	162,5	152,0
1955	185,0	151,0
1956	178,0	155,0

Εἰς τὴν σχετικῶς ταχυτέραν ἀνάπτυξιν τοῦ τομέως τῶν κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν ἀπὸ τοῦ 1953 καὶ ἐντεῦθεν συνετέλεσεν ἡ ἔντασις τῆς οἰκοδομικῆς δραστηριότητος καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῶν ἐξαγωγῶν τσιμέντου εἰς τὰς χώρας τῆς Μέσης Ἀνατολῆς ὡς ἐπίσης καὶ ἡ μεγάλη μεταπολεμικὴ αὔξησις τῆς κατανάλωσews λιπασμάτων εἰς τὴν γεωργίαν. Εὐνοϊκὴν τέλος ἐπίδρασιν ἤσκησαν ὑπερπόντιοι παραγγελίαι εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Πυριτιδοποιεῖον καὶ Καλυκοποιεῖον αἱ ὁποῖαι ἐμμέσως ἐπηρεάσαν καὶ ἄλλων μηχανολογικῶν βιομηχανιῶν τὴν δραστηριότητα.

Ἡ ἐγγῶριος βιομηχανία ἀνταποκρίνεται σήμερον εἰς τὰς προτιμήσεις τῆς εὐρείας μάζης τῶν Ἑλλήνων καταναλωτῶν εἰς τρόπον, ὥστε τὰ ὁμοειδῆ

προϊόντα ξένων βιομηχανιών δυσκόλως υποκαθιστούν ταῦτα. Χαρακτηριστικόν εἶναι τὸ γεγονός ὅτι αἱ εἰσαγωγαὶ εἰδῶν διατροφῆς καίτοι παρουσιάζουν μεγάλην αὐξησιν ἀπὸ τῆς καταργήσεως τῶν ποσοτικῶν περιορισμῶν καὶ ἐντεῦθεν, δὲν ἀντιπροσωπεύουν παρά ἀσήμαντον ποσοστὸν τῆς συνολικῆς καταναλώσεως τοιούτων εἰδῶν. Εἰς τὴν κλωστοῦφαντουργίαν ἐξ ἄλλου, τὸν σημαντικώτερον κλάδον τῆς ἑλληνικῆς βιομηχανίας, αἱ εἰσαγωγαὶ καλύπτουν, μετὰ τὴν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη διόγκωσίν των, οὐσιωδῶς μεγαλύτερον ποσοστὸν τῆς καταναλώσεως, ὡς προκύπτει ἐκ τοῦ κατωτέρω πίνακος.

ΠΙΝΑΞ
Εἰσαγωγὰ % ἐπὶ συνολικῆς καταναλώσεως

Ἔ τ η	ῥάσματα βαμβακερὰ	ῥάσματα μάλλινα	ῥιονήματα
1950	14	3	19
1951	20,5	5	13
1952	7,5	1,5	6
1953	16	3	6
1954	24	20	14
1955	22	15	16
1956	26	23	20

Μεταλλευτικὴ παραγωγή. Ὁ γενικὸς δείκτης μεταλλευτικῆς παραγωγῆς ὑπερεδιπλασιάσθη μετὰ 1938 καὶ 1957. Μέγα μέρος τῆς αὐξήσεως αὐτῆς ὀφείλεται εἰς τὴν λίαν σημαντικὴν αὐξησιν τῆς παραγωγῆς λιγνίτου, ἡ ὁποία ἦτο κατὰ τὸ 1957 ὀκταπλασία περίπου τῆς παραγωγῆς τοῦ 1938. Σημαντικὴ ἦτο ἐπίσης ἡ αὐξησις τῆς παραγωγῆς μεταλλευμάτων. Ἀναλυτικῶς ἡ μεταλλευτικὴ παραγωγή καὶ οἱ δείκται αὐτῆς κατὰ τὰ ἔτη 1938 καὶ 1954-1957 εἶχαν ὡς ἑξῆς :

ΠΙΝΑΞ
Μεταλλευτικῆς παραγωγῆς (εἰς τόννους)

Προϊόντα	1938	1954	1955	1956	1957
Α' ΛΙΓΝΙΤΗΣ	108.010	700.015	782.389	720.000	800.000 *
Δείκτης	100	648,1	724,4	666,6	
Β' ΜΕΤΑΛΛΕΙΑ					
ῥάμιαντος	85	2	3	3	3
ῥαντιμονίτης	—	—	—	—	—
Βαρυτίνη	34.700	21.998	19.460	20.000	36.000
Βωξίται	179.886	353.519	500.171	700.000	800.000
Θειομεταλλεύματα	548	20.927	29.034	30.000	32.500
Θειούχα μεικτὰ	30.780	77.108	93.287	95.000	95.000
Μαγνησίτης	168.243	103.791	60.763	70.000	70.000
Μαγγάνιον	7.075	16.962	24.628	30.500	35.500
Μολυβδοῦχα	14.889	5.108	2.768	8.000	10.600
Νικελιοῦχ. σιδηρομετάλλευμα	50.306	—	—	79.500	80.000
Σίδηρος	348.613	77.165	192.250	420.006	420.000
Σιδηροπυρίτης	244.000	209.816	232.803	273.500	200.000
Σμῦρις	8.000	8.000	9.000	9.000	10.000
Χρωμίτης	42.464	26.769	25.312	40.000	45.000
Χρυσὸς (KGS)	—	237	207	220	230
Συνολικὴ παραγ. μεταλλείων	1.129.589	921.402	1.189.686	1.696.223	1.834.600
Δείκτης	100	81,5	105,0	150,0	162,4

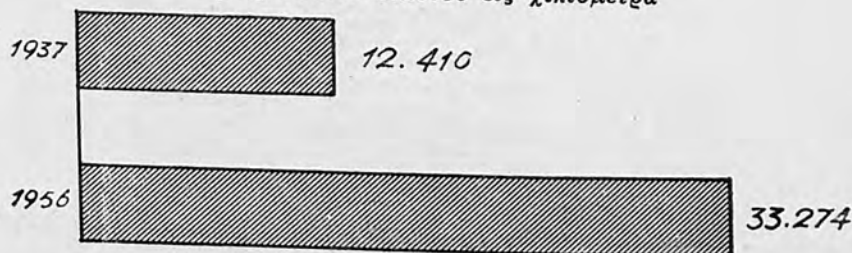
Πηγή : ῥπουργεῖον Βιομηχανίας.

* Προσωρινὰ στοιχεῖα.

V. ΜΕΤΑΦΟΡΑΙ — ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

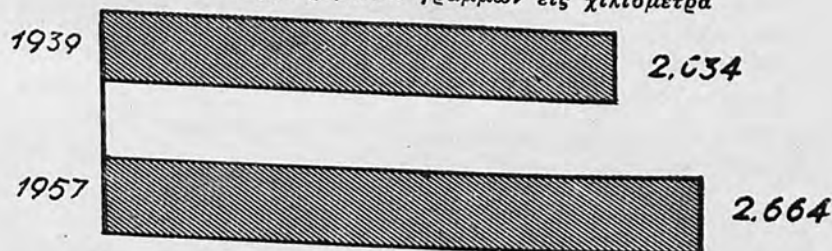
A. ΟΔΟΙ

Μήκος οδικού δικτύου εις χιλιόμετρα

B. ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ

Μήκος σιδηροδρομικών γραμμών εις χιλιόμετρα

ΠΙΝΑΞ

Κίνησις σιδηροδρόμων

Έ τ η	Κίνησις εμπορευμάτων εις τόννους	Κίνησις επιβατών
1938	2.707.000	—
1955		14.017.000
1956	2.187.000	13.309.000

Γ. ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ

ΠΙΝΑΞ

*Αριθμός κυκλοφορούντων αυτοκινήτων (έτος 1956)

Λεωφορεία:	Άστικά	1.901
	Υπεραστικά	3.329
	Ειδικά	503
Αυτοκίνητα επιβατικά:		24.713
έξ ὧν	Δ. Χ.	3.201
	Ταξι	2.909
	Ι. Χ.	16.590
	Ἀναπήρων	173
	Κ. Υ.	336
	Δ. Σ.	270
	Σ. Α.	1.234

Φορτηγά :		22.329
ξέων	Δ. Χ.	12.028
	Ι. Χ.	9.512
	Κ. Υ.	658
	Δ. Σ.	8
	Ξ. Α.	123

Πηγή : 'Υπουργείον Συγκοινωνιών.

Π Ι Ν Α Ξ

'Εμφαίνων τὰ τεθέντα εἰς κυκλοφορίαν αὐτοκίνητα κατὰ τὸ ἔτος 1957.

	Ἰδιωτ. Χρήσεως	Δημοσ. Χρήσεως	
Ἐπιβατικά	6.248	250	(εἰδικά)
Φορτηγά	1.599	70	»
Λεωφορεῖα		60	
Δίκυκλα-Τρίκυκλα	4.846		

Πηγή : 'Υπουργείον Συγκοινωνιών καὶ Δημ. Ἔργων, Γενικὴ Δ/νσις Μεταφορῶν, Δ/νσις Στατιστικῆς Ἀυτοκινήτων.

Δ. ΠΛΟΙΑ

Τὸ 1956 τὰ σημαιολογημένα Ἑλληνικὰ πλοῖα ἄνω τῶν 100 κ.ο.χ. ἦσαν 516 κατανεμόμενα ὡς ἐν τῷ κάτωθι πίνακι :

Π Ι Ν Α Ξ

'Ελληνικὰ ἐμπορικὰ πλοῖα κατ' εἶδος καὶ χωρητικότητα

	Φορτηγά	Δεξαμενό- πλοῖα	'Επιβ. 'Υπηρ.	Διάφορα
'Απὸ 100 μέχρι 1000 κ.ο.χ.	218	16	20	34
» 1001 » 3000 »	40	1	13	—
» 3001 » 5000 »	15	2	5	—
» 5001 » 7000 »	23	4	3	—
» 7001 » 10000 »	107	—	1	—
» 10000 καὶ ἄνω	1	10	3	—
Σύνολον	404	33	45	34

Στάθμη ἐλληνικῆς πλοιοκτησίας

	1955	1956
'Αριθμὸς πλοίων	1.524	1.771
Τόννοι γκρὸς	12.102.712	16.028.238

Τὰ ὡς ἄνω πλοῖα εἶναι νηολογημένα ὑπὸ τὰς κάτωθι σημαίας.

ΠΙΝΑΞ

Σημαΐαι νηολογήσεως πλοίων ελληνικής πλοιοκτησίας

Σημαΐα	1955	1956
Ελληνική	1.270.221	1.444.904
Λιβερίας	3.236.550	4.678.244
Παναμά	1.729.236	1.722.549
Κόστα Ρίκας	402.214	446.379
Ονδούρας	267.485	241.284
Σύνολον	12.102.712	16.028.238

Ούτω υπό την ελληνικήν σημαίαν ήσαν νηολογημένα κατά τὰ ἔτη 1955 καὶ 1956 μόνον τὸ 1/10 περίπου τῶν πλοίων ελληνικῆς πλοιοκτησίας.

Ε. ΑΕΡΟΠΛΑΝΑ

Συνολικὸς ἀριθμὸς 19. Ἐξ ὧν :

Dacota 14 Skymaster 2 D.C. 6B 3

Ἡ κίνησις τῶν ελληνικῶν ἀερολιμένων κατὰ τὸ ἔτος 1957 ἔχει ὡς κάτωθι :

ΠΙΝΑΞ

Κίνησις Ἑλληνικῶν Ἀερολιμένων 1957

	Ἀναχωρήσεις	Ἀφίξεις	Ἰπὸ διαμετακόμισιν
Ἀεροσκάφη	20.349	20.353	
Ἐπιβάται	341.041	375.507	183.652
Ταχ/μεῖον εἰς χιλγμ.	652.911	678.154	1.849.185
Ἐμπορεύμ. εἰς τόνους	2.837	3.118	4.235

ΣΤ. Τ.Τ.Τ.

Σύνολον Ταχυδρομικῶν Γραφείων 1.812.

Κίνησις 1956.

Ἐπιστολαὶ ἐσωτερικοῦ 95.000.000, ἐξ ὧν 45.000.000 ἐπ. Στρατοῦ

» ἐξωτερικοῦ 14.000.000.

Τηλεγραφήματα ἐξωτερικοῦ :

Ἀποσταλέντα 538.000 Ληφθέντα 638.000 Ραδιοτηλ/ματα 35.900

VI. ΤΙΜΑΙ

(Στοιχεῖα Τραπεζῆς Ἑλλάδος)

Τὸ ἐπίπεδον τιμῶν κατὰ τὴν περίοδον 1952 - 1957 ἐξειλίχθη ὡς κάτωθι :

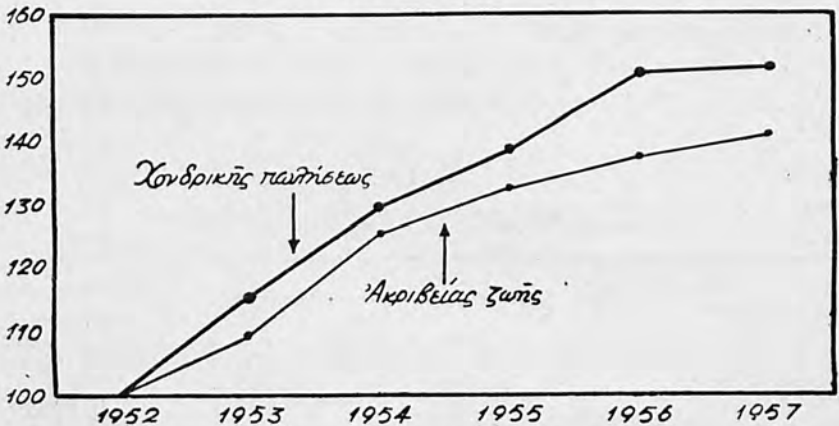
ΠΙΝΑΞ
Τιμάριθμοι (μέσοι ετήσιοι)

Έτη	Χονδρικής πωλήσεως Αθηνών - Πειραιώς	Ακριβείας ζωής Αθηνών	Λιανικής πωλήσεως Αθηνών (*)
1952	100	100	100
1953	115,3	109	—
1954	129,3	125,4	—
1955	138,7	132,6	—
1956	150,6	137,5	138,0
1957	151,5	140,6	138,8

(*) Τιμάριθμος λιανικής πωλήσεως δια πλήρες έτος υπάρχει μόνον από του έτους 1956 και μετέπειτα.

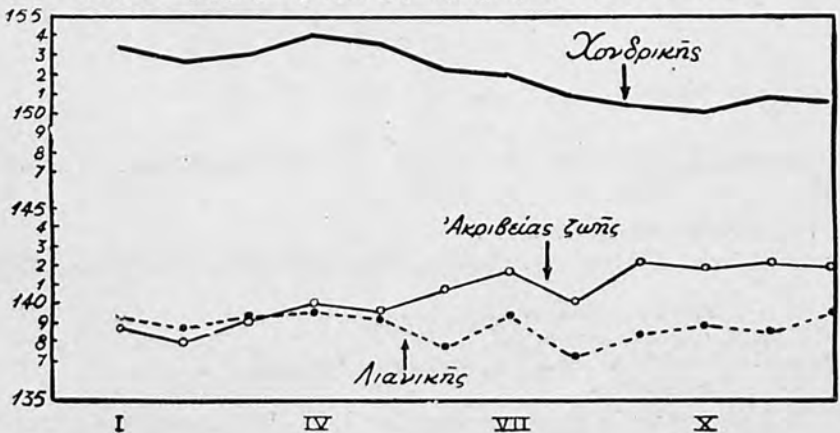
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

Γραφική εξέλιξι τιμαρίθμων χονδρικής πωλήσεως και ακριβείας ζωής κατά την περίοδον 1952 - 1957

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

Αναλυτική γραφική εξέλιξι τιμαρίθμων κατά το 1957

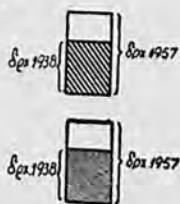
ὡς καταφαίνεται ἐκ τῶν παρατιθεμένων στοιχείων, ἡ ἐξέλιξις τῶν ὡς ἄνω τιμαρίθμων ἐντὸς τοῦ 1957 ἦτο γενικῶς ἱκανοποιητικὴ.

Ὁ τιμαριθμὸς χονδρικῆς πωλήσεως ἐνεφάνισε κάμψιν κατὰ 1,8 % τὸ 1957 ἐνῶ κατὰ τὰ ἔτη 1955 καὶ 1956 εἶχε σημειώσει ἄνοδον κατὰ 8 % καὶ 4,4 % ἀντιστοίχως. Ὁ τιμαριθμὸς λιανικῆς πωλήσεως ἐμφανίζει ἐλαφρὰν ὑψωσιν τὸ 1957 κατὰ 0,8 % ἐναντι ἀντιστοίχου ἀνόδου 2,2 % κατὰ τὸ 1956. Ἐξαιρέσιν παρουσιάζει ἡ ἐξέλιξις τοῦ τιμαρίθμου ἀκριβείας ζωῆς ὁ ὁποῖος κατὰ τὸ 1957 ἐσημείωσεν ἄνοδον κατὰ 2,9 %, ἐναντι ἀντιστοίχων αὐξήσεων κατὰ 5,9 % διὰ τὸ 1955 καὶ 1,3 % διὰ τὸ 1956. Ἡ ἄνοδος τοῦ τιμαρίθμου ἀκριβείας ζωῆς κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ὀφείλεται κυρίως εἰς αὐξήσεις τῶν τιμῶν ὠρισμένων ὑπηρεσιῶν καὶ παροχῶν κοινῆς ὠφελείας (π.χ. εἰσιτηρίων κινήσεως, ἀεριοφῶς), ὡς καὶ εἰς ἐπιδράσεις ἐκ τῆς ἀσκηθείσης πολιτικῆς προστασίας τῶν τιμῶν γεωργικῶν τινῶν προϊόντων.

Σχέσις προπολεμικῆς δραχμῆς καὶ δραχμῆς 1957

Βάσει τῆς ἐξελιξέως :

- α) τοῦ τιμαρίθμου χονδρικῆς πωλήσεως :
1 δρχ. 1938=0,597 δρχ. 1957 ἢ γραφικῶς
- β) τοῦ τιμαρίθμου ἀκριβείας ζωῆς
1 δρχ. 1938=0,509 δρχ. 1957 ἢ γραφικῶς

Οὕτω βάσει τοῦ τιμαρίθμου κόστους ζωῆς ἡ ἀγοραστικὴ δύναμις τῆς δρχ. 1957 εἶναι διπλασία περίπου τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τῆς δραχμῆς 1938.

Ἐνδειξιν περὶ τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τῆς προπολεμικῆς δραχμῆς καὶ τῆς δραχμῆς 1957 δίδει ὁ κάτωθι πίναξ :

Π Ι Ν Α Ξ

Τιμαὶ λιανικῆς πωλήσεως βασικῶν εἰδῶν εἰς τὴν ἀγορὰν Ἀθηνῶν (κατ' ὁκᾶν)

Β α σ ι κ ᾶ ε ἴ δ η	1938	1957	Μεταβολὴ %
1) Ἄρτος	8,35	4,06	- 52,6
2) Κρέας	48,53	29,21	- 40
3) Ἐλαιον	43,56	26,50	- 39,2
4) Βούτυρον μαγειρικόν	133,05	59,33	- 65,5
5) Πατάτες	6,98	2,64	- 62,2
6) Ὄρουζα	15,89	9,04	- 43,2
7) Ὄσπρια	16,02	9,41	- 41,3
8) Τυρὸς	56,02	33,37	- 39,9
9) Σιγαρέττα (22 σιγ.)	13,00	5,23	- 59,8
10) Σάκχαρις	18,18	14,26	- 31,6

VII. ΝΟΜΙΣΜΑ, ΠΙΣΤΙΣ, ΤΡΑΠΕΖΑΙ

(Στοιχεῖα Τραπεζῆς Ἑλλάδος)

Α) Προσφορὰ χρήματος. Ἡ ἐπιτευχθεῖσα σταθερότης τιμῶν κατὰ τὸ 1957 ὀφείλεται, ἐν μέρει τουλάχιστον, εἰς χαλάρωσιν τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας (τραπεζογραμμάτια καὶ κέρματα) ἡ ὁποία ἠύξθη κατὰ 16 % περίπου ἐντὸς τοῦ 1957, ἐναντι αὐξήσεως κατὰ 26,4 % καὶ 23,7 % κατὰ τὰ ἔτη 1955 καὶ 1956 ἀντιστοίχως.

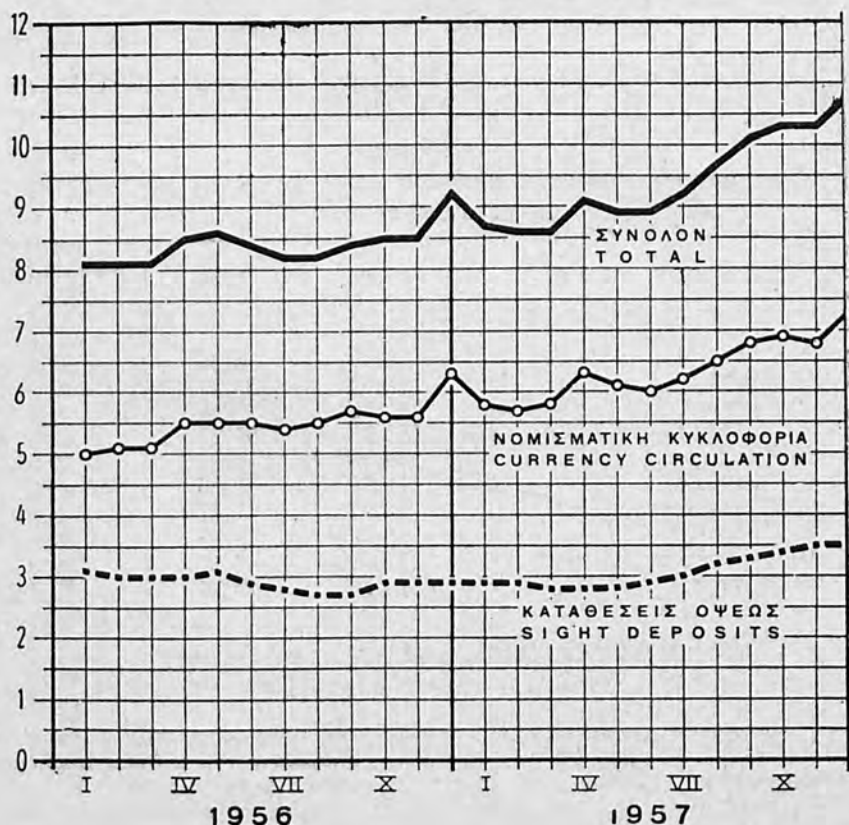
ΠΙΝΑΞ

'Εξέλιξις τῆς Προσφορᾶς Χρήματος

Τέλος περιόδου	Νομισμ. κυκλοφορία		Καταθέσεις ὄψεως		Σύνολον Μέσων πληρωμῶν	
	Εἰς ἑκατομ- μύρια δρχ.	Μεταβολαὶ % ἔναντι προηγ. ἔτους	Εἰς ἑκατομ- μύρια δρχ.	Μεταβολαὶ % ἔναντι προηγ. ἔτους	Εἰς ἑκατομ- μύρια δρχ.	Μεταβολαὶ % ἔναντι προηγ. ἔτους
1953	3560,8	—	1964,0	—	5524,8	—
1954	4031,8	+ 13,2	2509,3	+ 27,7	6541,1	18,4
1955	5100,2	+ 26,4	2944,9	+ 17,3	8045,1	23,0
1956	6310,4	+ 23,7	2929,5	+ 0,6	9239,9	14,8
1957	7313,8	+ 15,9	3529,8	+ 20,4	10843,6	17,3

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

'Εξέλιξις τῆς Προσφορᾶς Χρήματος κατὰ τὴν περίοδον 1956-1957

Π Ι Ν Α Ξ

Σύνθεσις τῆς προσφορᾶς χρήματος εἰς %

Τέλος περιόδου	Νομισματικὴ κυκλοφορία	Καταθέσεις ὄψεως
1953	64,4	35,6
1954	61,6	38,4
1955	63,3	36,7
1956	68,2	31,6
1957	66,6	32,5

Β) Διάρθρωσις τοῦ Τραπεζικοῦ Συστήματος. Τὴν ἀγορὰν χρήματος ἐν Ἑλλάδι ἀποτελοῦν κυρίως αἱ δύο μεγάλαι Τράπεζαι, ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα Ἑλλάδος καὶ Ἄθηνων καὶ ἡ Ἐμπορικὴ Τράπεζα. Αἱ λοιπαὶ ἐμπορικαὶ Τράπεζαι συγκεντρῶνουν ὀλιγώτερον τοῦ 25% τοῦ συνόλου τῶν τραπεζικῶν ἐργασιῶν (βλ. πίνακ.) Ἡ συγκέντρωσις αὕτη ἀντικατοπτρίζεται ἐπίσης καὶ εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ὑποκαταστημάτων καὶ ὑπαλλήλων τῶν ἐμπορικῶν Τραπεζῶν (βλ. πίνακ.). Παραλλήλως πρὸς τὰς ἐμπορικὰς Τραπεζὰς λειτουργοῦν καὶ τρεῖς ἐξειδικευμένοι πιστωτικοὶ ὀργανισμοί: ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος, ἡ Ἐθνικὴ Κτηματικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος καὶ ὁ Ὄργανισμὸς Χρηματοδοτήσεως Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως.

Π Ι Ν Α Ξ

* Ἀριθμὸς ὑποκαταστημάτων καὶ ὑπαλλήλων Τραπεζῶν κατὰ τὸ 1957

Τ ρ ά π ε ζ α ι	Ἀριθμὸς Ὑποκ)μάτων	Ἀριθμὸς Ὑπαλλήλων
1. Ε.Τ.Ε.Α.	135	4.975
2. Ε.Τ.Ε.	76	2.100
3. Ἴονικὴ	24	735
4. Λαϊκὴ	13	375
5. Ἐμπορικῆς Πίστεως	6	206
6. Πειραιῶς	2	62
7. Μετοχ. Ταμείου Στρατοῦ	1	58
8. Ἐπαγγελματικῆς Πίστεως	1	47
9. Ἑλληνοαἰγυπτιακὴ	1	16
10. American Express	1	50
11. Τράπεζα Ὑποθηκῶν	1	2
12. Τράπεζα Κρήτης	1	9
13. Α.Τ.Ε. (Ἀγροτικὴ)	151	4.105
14. Κτηματικὴ	1	154

Π Ι Ν Α Ξ

Συμμετοχή εκάστης έμπορικῆς Τραπεζῆς εἰς τὸ σύνολον τῶν καταθέσεων καὶ χορηγήσεων τῶν έμπορικῶν Τραπεζῶν εἰς %

Τ ρ ά π ε ζ α ι	Καταθέσεις		Χορηγήσεις	
	1938	1957	1938	1957
1. Ε.Τ.Ε.Α.	74,3	58	70,2	64,4
2. Έμπορικῆ	5,6	25,7	6,5	22,1
3. Ίονικῆ	6,1	6,8	6,1	5,8
4. Λαϊκῆ	4	3,2	3,9	2,8
5. Έμπορικῆς Πίστεως	1	1,6	1,1	1,6
6. Πειραιῶς	1	0,2	1	0,1
7. American Express	0,9	1,0	1	0,5
8. Έπαγγελμ. Πίστεως	0,4	0,1	0,6	0,1
9. Τρ. Μ.Τ.Σ.	0,1	—	—	1,8
10. Λοιπαί	6,6	3,4	9,6	0,6
Σύνολον	100	100	100	100

Γ) *Καταθέσεις.* Ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ 1956 αἱ παρά Τραπεζαῖς καταθέσεις ἰδιωτῶν, ἰδίως αἱ καταθέσεις Ταμιευτηρίου ἐσημείωσαν ταχυτάτην αὔξησιν. Τοῦτο ὀφείλεται κυρίως εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ κοινοῦ εἰς τὸ νόμισμα, εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ τὴν αὔξησιν τῶν ἐπιτοκίων κατὰ τὸν Ἀπρίλιον 1956.

Π Ι Ν Α Ξ

Ἐξέλιξις τῶν καταθέσεων παρ' Ἐμπορικῶν Τραπεζῶν καὶ Πιστωτικῶν Ὄργανισμοῖς κατὰ κατηγορίαν

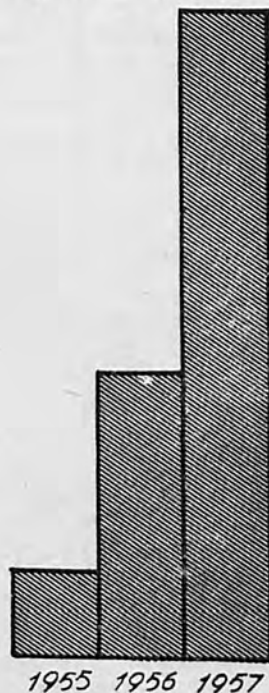
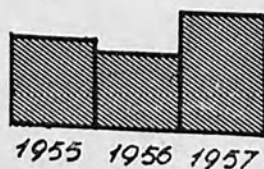
Κατηγορία καταθέσεων	Ἐ π ὀ λ ο ι π α		
	Δεκ. 1955	Δεκ. 1956	Δεκ. 1957
I. ΙΔΙΩΤΩΝ	3.102,1	4.318,9	7.676,1
α) Ὀψεως	2.093,5	1.897,5	2.354,1
β) Ταμιευτηρίου	522,9	1.757,5	4.102,4
γ) Προθεσμίας	72,1	226,9	623,5
δ) Δεσμευμένα	413,7	436,9	596,1
II. ΔΗΜΟΣ. ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ	684,1	860,0	1.054,6
α) Προθεσμίας	—	34,0	115,3
β) Λοιπαί	684,1	826,0	939,3
III. ΕΙΔΙΚΑΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ			
ΔΗΜΟΣΙΟΥ	282,9	164,0	385,4
Γενικὸν Σύνολον	4.069,2	5.342,9	9.116,1

Ἰδιωτικαὶ καταθέσεις ὄψεως καὶ ταμιευτηρίου
παρ' ἐμπορικαῖς Τραπεζαῖς (1955=100)

Ταμιευτηρίου

Ὄψεως

Δ) Πιστώσεις. Ἡ συνολικὴ χρηματοδότησις τῆς οἰκονομίας ὑπὸ τῶν Τραπεζῶν καὶ λοιπῶν Ὄργανισμῶν ἔχει ὡς ἀκολούθως:

ΠΙΝΑΞ

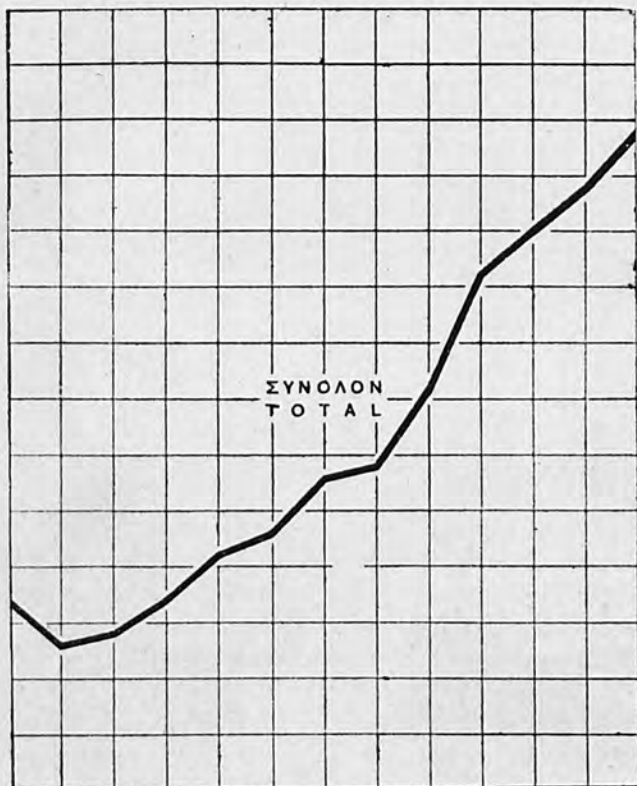
Συνολικὴ χρηματοδότησις τῆς Οἰκονομίας κατὰ κλάδους

Κλάδοι	Ἐπίλοιπα τέλους περιόδου					Μεταβολή % μεταξύ 1956 - 1957
	1953	1954	1955	1956	1957	
Γεωργία	2696,4	3313,0	3804,3	4548,0	5876,4	+ 29
Μεταποιήσις	3262,2	4036,0	4314,9	5421,3	7212,6	+ 33
Ἐμπόριον	1292,6	1697,8	1692,9	2690,2	3307,4	+ 23
Οἰκισμὸς	202,6	411,4	499,1	567,4	695,1	+ 22,5
Λοιποὶ Κλάδοι	911,6	1136,3	1320,1	1513,6	1844,5	+ 22
Σύνολον	8364,9	10594,5	11631,3	14740,5	18936,0	+ 28

Ἀναλυτικῶς ἡ ἐξέλιξις τῆς συνολικῆς χρηματοδοτήσεως τῆς οἰκονομίας ἐντὸς τοῦ 1957 εἶχεν ὡς ἑξῆς :

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

Συνολική χρηματοδότησις τῆς Οικονομίας κατὰ τὸ 1957

Ἡ σημειωθείσα αὐξήσις χρηματοδοτήσεως τῆς Οικονομίας κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη προέρχεται κατὰ τὸ μέγιστον μέρος ἐκ τῶν ἰδίων διαθεσίμων τῶν Τραπεζῶν, συνεπεία τῆς αὐξήσεως τῶν παρ' αὐταῖς καταθέσεων.

Κατὰ τὸ ἔτος 1957, εἰδικῶς ἐπὶ συνολικῆς χρηματοδοτήσεως 18.936 ἑκατ. δρχ. ἡ διὰ κεφαλαίων τοῦ ἐκδοτικοῦ προνομίου χρηματοδότησις ἀνῆλθεν εἰς 6.249 ἑκατ. δρχ., ἥτοι εἰς 33% περίπου.

Ἡ συμμετοχὴ τῶν κεφαλαίων τοῦ ἐκδοτικοῦ προνομίου εἰς τὴν συνολικὴν χρηματοδότησιν τῆς Οικονομίας ἐξελίχθη (εἰς ποσοστὰ %) ὡς κάτωθι ἀπὸ τοῦ 1951.

1951	70
1952	66
1953	45
1954	44
1955	41
1956	35
1957	33

Χαρακτηριστικὸν τῆς ὡς ἄνω ἐξελίξεως εἰς τὴν τραπεζικὴν χρηματοδότησιν τυγχάνει ἡ σοβαρὰ χαλάρωσις τῶν συναλλαγῶν εἰς τὴν ἐλευθε-

ραν χρηματαγοράν, αποτέλεσμα τῆς ὁποίας ὑπῆρξεν ἡ σημαντικὴ κάμψις τοῦ ἐπιτοκίου εἰς τὴν ἐλευθέραν ἀγοράν χρήματος.

Ἐξ ἄλλου τὰ ἰσχύοντα σήμερον καὶ κατὰ τὸ 1957 ἐπίσημα ἐπιτόκια χρηματοδοτήσεως ἔχουν ὡς κάτωθι :

Π Ι Ν Α Ξ

Ἴσχύοντα ἐπιτόκια χρηματοδοτήσεως τῆς Οἰκονομίας ὑπὸ Τραπεζῶν

Κ λ ἄ δ ο ι	Ἐπιτόκια χρηματοδοτήσεως
1. Βιομηχανία	10 ^{0/0}
2. Βιοτεχνία	7 - 10
3. Εἰσαγωγικὸν Ἐμπόριον	10
4. Ἐξαγωγικὸν »	9
5. Ἐσωτερικὸν »	10
6. Καπνεμπόριον	9
7. Γεωργικαὶ χορηγήσεις (Α.Τ.Ε.)	
α) Καλλιεργητικὰ δάνεια	6 - 7
β) Δάνεια ἐπὶ ἐνεχύρῳ	7 - 8 ^{1/2}
γ) Δάνεια μεσο-μακροπρόθεσμα	6 - 7
δ) Κτηματικὴ πίστις	9 - 10
ε) Σεισμόπληκτοὶ	8

Εἰς τὰ ἀνωτέρω ἐπιτόκια δὲν περιλαμβάνονται προμήθειαι 1-2^{0/0} καὶ λοιπὰ ἔξοδα Τραπεζῶν.

Ε) *Χρηματιστηριακὴ κίνησις.* Προπολεμικῶς ὑπῆρχεν ἀξιόλογος κίνησις εἰς τὸ Χρηματιστήριον Ἀθηνῶν ἡ ὁποία ὁμως λόγῳ τῶν γνωστῶν συνεπειῶν τοῦ πληθωρισμοῦ ἐξεμηδενίσθη σχεδὸν κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον. Κατὰ τινὰς ἡ σημερινὴ κίνησις εἶναι μόλις τὸ 1/20 περίπου τῆς προπολεμικῆς. Εἰς τὸν κατωτέρω πίνακα δεικνύεται ἡ ἐξέλιξις τῶν τιμῶν τῶν εἰσηγμένων εἰς τὸ Χρηματιστήριον τῶν Ἀθηνῶν μετοχῶν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1952.

Π Ι Ν Α Ξ

Δείκται τιμῶν μετοχῶν Χρηματιστηρίου Ἀθηνῶν

Ἔτη	Βιομηχανία	Τράπεζαι καὶ Ἀσφ. Ἐπιχειρ.
1952	100	100
1953	129	116
1954	205,3	148,8
1955	204,6	127,1
1956	178,2	114,6
1957	199,3	135,9

ΣΤ) *Τιμὴ Συναλλάγματος καὶ χρυσῆς λίρας.* Ἡ τιμὴ συναλλάγματος (δολλαρίου) ἐσημείωσε σχετικὴν σταθερότητα ἐντὸς τοῦ 1957. Ἀντιθέτως ἡ τιμὴ τῆς χρυσῆς λίρας ἐσημείωσεν αἰσθητὰς τινὰς διακυμάνσεις.

Π Ι Ν Α Ξ

Τιμαί * δολλαρίου και χρυσής λίρας εις Ἀθήνας

Ἔ τ ο ς	Τιμή δολλαρίου		Τιμή λίρας
	Ἐπίσημος	Ἐλευθ. ἀγορά	
1952	15,060	12,88	208,484
1953	25,95	11,98	273,689
1954	30,10	30,61	310,86
1955	30,10	30,98	309,48
1956	30,10	30,57	320,56
1957	30,10	30,25	313,97
1957 Ἰαν.	30,10	30,21	326,25
Φεβρ.	30,10	30,16	322,99
Μάρτ.	30,10	30,10	317,28
Ἀπρ.	30,10	30,19	315,73
Μάιος	30,10	30,23	315,13
Ἰούν.	30,10	30,23	311,01
Ἰούλ.	30,10	30,20	307,72
Αύγ.	30,10	30,26	306,62
Σεπτ.	30,10	30,44	309,10
Ὀκτ.	30,10	30,38	311,31
Νοεμ.	30,10	30,28	312,85
Δεκ.	30,10	30,37	311,73

VIII. ΔΗΜΟΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

(Στοιχεῖα Γ.Δ.Δ.Α)

Α) *Δημόσιος Προϋπολογισμός*. Χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τοῦ οικονομικοῦ ἔτους 1957 ὑπῆρξεν ἡ πραγματοποίησις πλεονάσματος εἰς τὸν τρέχοντα προϋπολογισμὸν, ἐνῶ τὸ 1955 ἐσημειώθη ἔλλειμα 1.146 ἑκατ. δρχ. καὶ τὸ 1956 ἔλλειμα 320 ἑκατ. δρχ. Ἡ τοιαύτη βελτίωσις ὀφείλεται εἰς τὴν ἠύξημένην ἀπόδοσιν τῶν ἐξ ἑλληνικῶν πηγῶν ἐσόδων. Ἡ αὔξησις τοῦ ἔθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ τῶν εἰσαγωγῶν, ὡς καὶ ἡ καλυτέρα ἀπόδοσις τῶν φοροτεχνικῶν ὑπηρεσιῶν ἀπέτέλεσαν τοὺς κυρίους παράγοντας οἱ ὅποιοι προεκάλεσαν τὴν τοιαύτην βελτίωσιν. Κατὰ τὸ δημοσιονομικὸν ἔτος 1957 παρατηρήθη ἐπίσης λίαν σημαντικὴ αὔξησις τῶν δημοσίων δαπανῶν δι' ἐπενδύσεις.

Εἰδικώτερον τὰ ἀποτελέσματα τῶν δημοσιονομικῶν χρήσεων 1956-1957 διὰ τὸν τρέχοντα προϋπολογισμὸν ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τὸν προϋπολογισμὸν ἐπενδύσεων ἐξελεύθησαν ὡς κάτωθι :

Π Ι Ν Α Ξ

Τρέχων προϋπολογισμός

	1956		1957	
I. Ἐσοδα		11.303		13.438
α) Ἐξ ἑλλην. πηγῶν	11.668		12.998	
β) Ἐκ ξένων πηγῶν	635		440	
II. Δαπάναι		12.623		13.043
III. Ἀποτελέσματα		- 320		+ 395

* Μέσαι ἐτήσια.

Π Ι Ν Α Ξ

Προϋπολογισμός Δημοσίων Έπενδύσεων

	1956	1957	Διαφορά έπι %
I. Έσοδα :			
Έκ δημοσίων επενδύσεων	219	162	- 26,0
II. Δαπάναι :	13.200	2.098	+ 58,9
Εις δραχμάς	(1.142)	(1.514)	(+ 32,6)
Εις συνάλλαγμα	(178)	(584)	(+ 26,3)
III. Άποτελ. Προϋπ. Δημ. Έπ. (I-II)	- 1.101	- 1.936	+ 75,8
Σύνολον Άποτελ. Τρεχ. Προϋπ. καί Προϋπ. Δημοσίων Έπενδύσ.	- 1.421	- 1.541	+ 21,5

Έκ του συνόλου των εκ της φορολογίας εσόδων του προϋπολογισμού κατά τα τρία τελευταία έτη οι άμεσοι φόροι άπετέλουν ποσοστόν περί τὰ 23 % περίπου, οι δὲ έμμεσοι φόροι ποσοστόν περί τὰ 67 % περίπου. Η σχέσηισ αυτή μεταξύ άμέσων και έμμέσων φόρων άποτελεί έν εκ των βασικών χαρακτηριστικών του ελληνικού προϋπολογισμού, εύρίσκεται δὲ εις αντίθεση με την αντίστοιχον σχέσηισ η όποία κρατεί εις άνεπτυγμένες οικονομικώς χώρας.

Η άνάλυσις των δαπανών εις πολιτικὰς δαπάνας και στρατιωτικὰς τιαύτας κατά τα έτη 1955, 1956 και 1957 έχει ως άκολουθως :

Π Ι Ν Α Ξ

Πολιτικά και Στρατιωτικά Δαπάναι (εις ποσοστά)

Κατηγορία	1955 %	1956 %	1957 %
Πολιτικά Δαπάναι]	65 %	61,9	61,7
Στρατιωτικά »	35	38,1	38,3
Σύνολον	100	100	100

Έκ του άνωτέρω πίνακος καθίσταται σαφές ότι η εκ των στρατιωτικών δαπανών έπιβάρυνσις του Έλληνικού προϋπολογισμού είναι λίαν σημαντική. (Η έπιβάρυνσις αυτή θά ήτο μεγαλυτέρα, εάν συνυπελογίζοντο αι στρατιωτικά συντάξεις αι όποιαι συνήθως κατατάσσονται εις τὰς πολιτικὰς δαπάνας).

Εις τον κατωτέρω πίνακα και τὸ άκολουθοῦν διάγραμμα δεικνύεται η σημαντικώς μεγαλυτέρα κατά κεφαλήν έπιβάρυνσις εκ στρατιωτικών δαπανών έν Έλλάδι έν συγκρίσει με άλλας χώρας. Διά τον ύπολογισμόν ελήφθησαν ύπ' όψιν πλην των στρατιωτικών δαπανών και η εισοδηματική δυναμικότης εκάστης χώρας ως αυτή δεικνύεται διά του κατά κεφαλήν εισοδήματος.

Π Ι Ν Α Ξ

'Επιβάρυνσις ἐκ δαπανῶν ἀμύνης καὶ ἀσφαλείας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἄλλων εὐρωπαϊκῶν χωρῶν κατὰ τὸ ἔτος 1955

Χ ὠ ρ α ι	Δαπάναι ἀμύνης καὶ ἀσφαλείας τῆς ο/ο ἔθνικ. εισοδ.	Κατὰ κεφαλὴν εισόδημα εἰς δολλάρια	Σχέσις 1 : 2	Δεικτοποίησις 3 Ἑλβετία=100
	1	2	3	4
Βέλγιον	3,99	1082	0,368	125
Γαλλία	7,28	819	0,888	302
Δανία	4,20	769	0,546	186
Ἑλβετία	3,22	1092	0,294	100
Ἑλλὰς	7,34	230	3,191	1085
Ἴρλανδία	1,74	441	0,394	134
Ἰταλία	4,21	353	1,192	405
Νορβηγία	5,84	797	0,732	249
Ὀλλανδία	7,10	582	1,219	415
Πορτογαλλία	4,12	188	2,191	745
Σουηδία	5,31	1100	0,482	164

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

'Επιβάρυνσις ἐκ δαπανῶν ἀμύνης καὶ ἀσφαλείας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἄλλων εὐρωπαϊκῶν χωρῶν κατὰ τὸ 1955 (Ἑλβετία=100)

Β) *Δημόσιον χρέος*. Το ονομαστικόν κεφάλαιον ἐν κυκλοφορίᾳ τοῦ προπολεμικοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἐσωτερικοῦ δημοσίου χρέους τῆς χώρας εἶχεν ὡς κάτωθι κατὰ τὸ 1954.

Π Ι Ν Α Ξ
Προπολεμικὸν Δημόσιον Χρέος

Ἐξωτερικὸν δημόσιον χρέος (δολ.)			Ἐσωτερικὸν δημόσιον χρέος (δρχ.)	
Δάνεια Ὁμολογ.	193.944.950	69 266.053	Δάνεια Ὁμολογ.	6.168.801.429
» μὴ »	14.196.196	5.070.070	» Ἀνταλλάξιμα	3.141.250.000
» Διακυβ.	29.199.777	10.428.491		
Σύνολον	237.340.923	84.764.614	Σύνολον	9.310.051.429

Ἐξ ἄλλου τὰ ἀνεξόφλητα ὑπόλοιπα τῶν διαφόρων δανείων τὰ ὁποῖα συνήψε κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον ἡ χώρα ἔχουν ὡς κάτωθι :

Π Ι Ν Α Ξ
Μεταπολεμικὸν Δημόσιον Χρέος

I. Ἐξωτερικὸν—Ἀνεξόφλητον ὑπόλοιπον 1-3-58

	£	\$	R.M.
Πιστ. Βρεττ. Κυβερν. £ 10 ἐκ. 1956	3.000.000		
Πιστ. Export-Import Bank \$ 25 ἐκ. 1956		11.723.468	
Πιστ. Ἀμερ. Κυβερν. \$ 80 ἐκ. 1946-48		37.267.353	
Πιστ. Export-Import Bank \$ 10 ἐκ. 1955		10 000.000	
» » » \$ 19,2 ἐκ. 1956		19.200 000	
» » » \$ 22,3 ἐκ. 1957		11.136.626	
Δαν. Διῦλιστ. Πετρ. R.M. 42.423 ἢ \$ 10,1 ἐκ. 1955			37.120.195
Σύνολον	3.000.000	89.327.447	37.120.195

II. Ἐσωτερικὸν

Ἐθν. Παραγ. Λαχ. Δάνειον	300.000.000	Δρχ.
Καταβληθέντα χρεωλύσια μέχρι 31-12-1957	117.609.300	»
Ἀνεξόφλητον ὑπόλοιπον	182.390.700	»

ΙΧ. ΙΣΟΖΥΓΙΟΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

(Στοιχεῖα Τραπεζῆς Ἑλλάδος)

Πρὸς κατανόησιν τῆς σημερινῆς διαρθρώσεως τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν, ὡς ἐπίσης καὶ τῶν ἐπελθουσῶν εἰς αὐτὴν μεταβολῶν κατὰ τὴν τελευταίαν τριακονταετίαν, παρατίθενται κατωτέρω σχετικὰ στοιχεῖα διὰ τὰ προπολεμικὰ ἔτη 1929, 1938 καὶ τὰ μεταπολεμικὰ ἔτη 1954-1957.

ΠΙΝΑΞ

Μεταβολαί επί τοῦ ἑλληνικοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν 1929, 1938, 1954, 1957

	1929		1938		1954		1955		1956		1957	
	Ἑκ. δολ.	%	Ἑκ. δολ.	%	Ἑκ. δολ.	%	Ἑκ. δολ.	%	Ἑκ. δολ.	%	Ἑκ. δολ.	%
I. Τρέχουσαι Συναλλαγαί												
Εισπράξεις :												
Ἐξαγωγαί	91,3	60,8	93,5	57,6	161,0	56,5	206,5	57,3	209,6	53,5	222,8	48,5
Ἀδελφοὶ πόροι	59,0	39,2	68,9	42,4	124,2	43,5	153,9	42,7	182,6	46,5	235,7	51,5
Σύνολον Εἰσπράξεων	150,3	100,0	162,4	100	285,2	100	360,4	100	392,2	100	458,5	100
Πληρωμαί :												
Εἰσαγωγαί	173,5	76,8	142,0	84,7	333,3	9,9	386,1	91,5	482,3	92,4	524	91,6
Ἀδελφοὶ Πληρωμαί	52,7	23,2	25,7	15,3	29,5	8,1	36,0	8,5	39,4	7,6	49,7	8,4
Σύνολον Πληρωμῶν	226,2	100	167,7	100	362,8	100	422,1	100	521,7	100	571,7	100
Ἴσοζ. Τρεχ. Συν/γῶν	- 75,9		- 5,3		- 77,6		- 61,7		- 129,5		- 115,1	
II. Οἰκον. Ἐνίσχυσις	0,7		-		58,4		77,8		83,3		33,7	
Βοήθεια καὶ Ἐπανορθ.												
III. Κίνησις Κεφαλαίων	+ 37,4		+ 9,0		+ 32,4		+ 35,7		+ 48,7		68	
Καθαρὰ κίνησις												
I + II + III Σύνολον	+ 37,8		+ 3,7		+ 13,2		+ 51,8		+ 2,5		- 13,4	
IV. Μεταβολαί συναλκτικῶν διαθεσίμων	- 14,8		+ 0,8		+ 6,2		+ 52,4		+ 4,8		- 11,3	

Κύριον χαρακτηριστικόν τῆς μεταπολεμικῆς διαρθρώσεως τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν εἶναι ὅτι αἱ δαπάναι δι' εἰσαγωγᾶς ἀπορροφοῦν περισσότερον τῶν ἑννέα δεκάτων τῶν συνολικῶν συναλλαγματικῶν δαπανῶν καὶ ὅτι τὰ ἔσοδα ἐξ ἐξαγωγῶν καλύπτουν ποσοστὸν μικρότερον τοῦ 50 % τῶν δαπανῶν δι' εἰσαγωγᾶς. Προπολεμικῶς αἱ δαπάναι δι' εἰσαγωγᾶς ἀπερρόφων ἐπίσης σημαντικὸν ποσοστὸν τοῦ συνόλου τῶν συναλλαγματικῶν δαπανῶν ἀλλ' αἱ εἰσπράξεις ἐξ ἐξαγωγῶν κατὰ τὰ τελευταῖα προπολεμικὰ ἔτη ἐκάλυπτον ἄνω τῶν 65 % τῶν δαπανῶν δι' εἰσαγωγᾶς.

Ἐξαγωγαί. Τὰ κυριώτερα ἐξαγωγίμα προϊόντα ὡς καὶ ἡ σχετικὴ σημασία αὐτῶν εἰς τὰς συνολικὰς ἐξ ἐξαγωγῶν εἰσπράξεις ἔχουν ὡς κάτωθι :

Π Ι Ν Α Κ

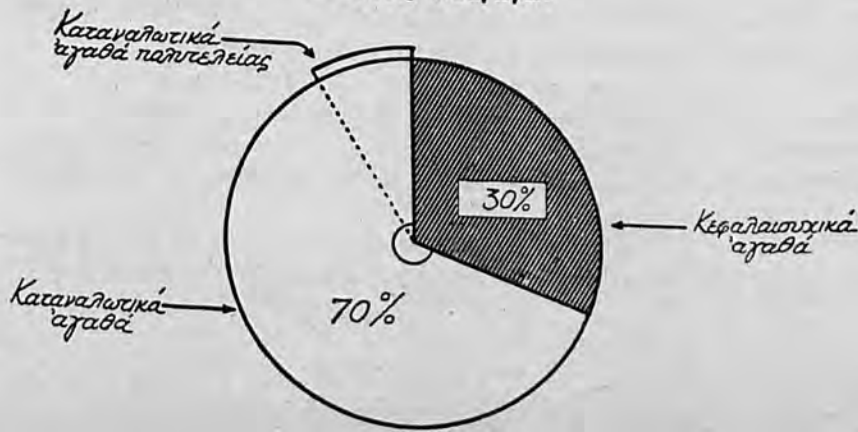
Ποσοστιαία διάρθρωσις ἐξαγωγῶν κατὰ κυριώτερα προϊόντα

Προϊόντα	1938	1954	1955	1956	1957
	Ποσοστ. συναλ.	Ποσοστ. συναλ.	Ποσοστ. συναλ.	Ποσοστ. συναλ.	Ποσοστ. συναλ.
I. Γεωργικὰ προϊόντα	82,5	73,4	71,6	66,5	83,9
α) Καπνὸς	50,6	37,5	37,6	30,8	39,4
β) Σταφίς	14,4	14,9	13,5	12,9	14,2
γ) Βάμβαξ	—	6,6	11,1	13,7	6,5
δ) Λοιπὰ γεωργ. προϊόντα	8,9	6,2	5,2	6,0	6,5
ε) Ἐλαιαί—Ἐλαιόλαδον	8,6	8,2	4,2	2,1	5,2
II. Ὀρυκτὰ—Μέταλλα	4,9	5,2	6,1	8,4	7,1
III. Πρῶται ὕλαι καὶ ἡμικατεργασμένα προϊόντα	5,4	6,3	6,0	8,7	16,1
IV. Βιομηχανικὰ προϊόντα	2,0	2,2	1,7	3,1	
V. Λοιπὰ προϊόντα	5,2	12,9	14,6	13,3	
Σύνολον	100	100	100	100	100

Ἐκ τοῦ πίνακος τούτου καθίσταται προφανῆς ἡ ἐξαιρετικὴ σημασία τῶν ἐξαγωγῶν καπνοῦ διὰ τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν καθὼς ἐπίσης καὶ τῶν ἐξαγωγῶν σταφίδος καὶ βάμβακος. Γενικῶς αἱ ἐξαγωγαὶ γεωργικῶν προϊόντων ἀποφέρουν τὰ 70—80 % τοῦ ἐξαγωγικοῦ συναλλάγματος.

Εἰσαγωγαί. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν εἰσαγομένων ἀγαθῶν, 70 % περίπου, εἶναι ἀγαθὰ καταναλώσεως καὶ 30 % περίπου κεφαλαιουχικὰ ἀγαθὰ. Σημαντικὸν μέρος τῶν εἰσαγομένων καταναλωτικῶν ἀγαθῶν (10 % περίπου ἐπὶ τῆς συνολικῆς ἀξίας τῶν εἰσαγωγῶν), εἶναι ἀγαθὰ πολυτελείας.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ
Σύνθεσις εἰσαγωγῶν

Κατανομή εξωτερικού εμπορίου. Κατά τὰ ἔτη 1928, 1938 καὶ 1954-1957 τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον κατενεμήθη ὡς κάτωθι κατὰ τὰς κυριωτέρας χώρας.

Π Ι Ν Α Κ Ζ
Κατανομή εισαγωγικοῦ καὶ εξαγωγικοῦ εμπορίου
κατὰ κυριωτέρας χώρας (εἰς %)

*Ἔτη	Βέλγιον - Λουξεμβ.		Γαλλία		Δυτικὴ Γερμανία		Γιουγκο-σλαβία		Ε.Σ.Σ.Δ.		Ἑνωμέν. Βασίλειον	
	Εἰσ.	Ἐξ.	Εἰσ.	Ἐξ.	Εἰσ.	Ἐξ.	Εἰσ.	Ἐξ.	Εἰσ.	Ἐξ.	Εἰσ.	Ἐξ.
1928	4,07	2,55	7,05	5,10	8,65*	25,78*	4,95	0,61	2,87	0,04	14,46	13,07
1938	1,02	1,19	1,55	2,92	28,83*	38,46*	3,07	2,23	2,47	0,32	13,05	8,31
1954	5,01	0,56	6,59	7,32	16,18	24,41	1,67	1,51	0,44	2,43	11,09	12,67
1955	3,98	1,13	6,20	8,83	16,81	25,02	1,37	3,08	0,50	1,20	11,09	9,86
1956	3,34	1,14	5,21	13,36	15,96	19,88	2,04	2,86	1,04	3,59	14,44	9,44
1957	3,15	1,20	5,95	6,74	18,77	25,84	2,59	4,03	2,02	4,12	11,06	8,95

*Ἔτη	Η. Π. Α.		Ἰταλία		Ρουμανία		Σουηδία		Τσεχοσλο-βακία		Λοιπαί	
	Εἰσ.	Ἐξ.	Εἰσ.	Ἐξ.	Εἰσ.	Ἐξ.	Εἰσ.	Ἐξ.	Εἰσ.	Ἐξ.	Εἰσ.	Ἐξ.
1928	15,59	13,89	5,23	16,47	6,43	0,91	0,92	0,61	3,83	1,23	25,95	13,74
1938	7,24	17,04	3,39	5,17	10,27	2,22	1,18	0,49	1,63	2,92	26,30	18,73
1954	13,86	9,96	15,54	12,84	0,64	0,22	4,06	0,91	0,49	0,84	24,40	26,33
1955	18,30	12,91	11,45	14,65	1,35	0,48	3,64	0,75	0,62	0,87	24,69	21,22
1956	16,85	11,88	9,06	11,10	1,13	1,29	3,33	0,84	1,08	2,03	26,52	22,59
1957	15,84	13,73	9,84	8,23	0,99	1,16	3,54	2,44	1,52	2,64	24,75	20,92

*Ἐκ τοῦ πίνακος τούτου καταφαίνεται ὅτι αἱ ἐμπορικαὶ συναλλαγαὶ τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν ἀνατολικῶν χωρῶν ἀποτελοῦν λίαν χαμηλὸν ποσοστὸν τοῦ συνόλου τῶν ἐξωτερικῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν τῆς χώρας, μολονότι κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη εἶναι σαφῆς ἡ τάσις πρὸς αὐξήσιν τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν μετὰ τὰς χώρας αὐτάς.

Ἄδηλοι πόροι. Οἱ ἄδηλοι πόροι μεταπολεμικῶς (1956 καὶ 1957) καλύπτουν 51 % περίπου τῶν τρεχουσῶν συναλλαγματικῶν εἰσπράξεων ἔναντι 42,4 % κατὰ τὸ 1938. Ἐκ τῶν διαφόρων κονδυλίων τὸν ταχύτερον ρυθμὸν αὐξήσεως ἀπὸ τοῦ 1953 παρουσιάζει τὸ ναυτιλιακὸν συνάλλαγμα. Λίαν ὑψηλὸν ποσοστὸν εἶναι τὸ ποσοστὸν αὐξήσεως τῶν μεταναστευτικῶν ἐμβασμάτων μετὰ 1955 καὶ 1956 καὶ τὸ ποσοστὸν αὐξήσεως τοῦ τουριστικοῦ συναλλάγματος μετὰ 1956 καὶ 1957.

Μεταπολεμικῶς παρατηρεῖται γενικῶς ἠϋξημένη συμβολὴ τοῦ τουριστικοῦ συναλλάγματος εἰς τὸ σύνολον καὶ μειωμένη συμβολὴ τοῦ μεταναστευτικοῦ συναλλάγματος. Εἰδικώτερον ἡ ἐξέλιξις τῶν κυριωτέρων κονδυλίων ἀδήλων πόρων κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ἐν συγκρίσει μετὰ προπολεμικῶς ἐκτίθεται κατωτέρω :

Ναυτιλιακὸν συνάλλαγμα. Τὸ ποσοστὸν τοῦ εἰσρέοντος εἰς τὴν χώραν μας ναυτιλιακοῦ συναλλάγματος ἀποτελεῖ μικρὸν τμῆμα τοῦ εἰσοδήματος

* Ὀλόκληρος ἡ Γερμανία.

τοῦ ὑπὸ τὴν ἰδιοκτησίαν ἑλλήνων πλοιοκτητῶν ἐμπορικοῦ στόλου. Ὁ στόλος οὗτος εἶναι ὁ τρίτος κατὰ σειράν εἰς τὸν κόσμον ἀπὸ ἀπόψεως χωρητικότητος ἀλλὰ τὸ μέγιστον μέρος τῶν ἐσόδων τῶν ἐφοπλιστῶν κρατεῖται εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ἐνῶ ἐξ ἄλλου μόνον 18% περίπου τοῦ στόλου εὐρίσκεται ὑπὸ ἑλληνικὴν σημαίαν, συνεπῶς καὶ τὰ ἐκ φορολογίας ἔσοδα τοῦ ἑλληνικοῦ δημοσίου εἶναι σημαντικῶς μειωμένα. Ἡ κυριώτερα πηγή ναυτιλιακοῦ συναλλάγματος εἶναι τὰ ἐμβάσματα τῶν ἑλλήνων ναυτεργατῶν. Ταῦτα κατὰ τὰ ἔτη 1955 καὶ 1956 ἀνήρχοντο εἰς 91% περίπου τοῦ συνόλου τῶν ναυτιλιακῶν ἐσόδων.

Π Ι Ν Α Ζ

**Εξέλιξις ναυτιλιακοῦ συναλλάγματος
εἰς ἑκατομμ. δολάρια τρεχούσης ἀγοραστ. δυνάμεως*

Ἔ τ η	\$	τοῖς % ἐπὶ τοῦ συνόλου συναλλ. ἐσόδων
1929	4,7	3,1
1938	9,9	6,1
1950	17,0	12,5
1953	22,1	9,1
1954	27,6	9,7
1955	34,2	9,5
1956	47,5	12,1
1967	65,3	14,2

Μεταναστευτικὰ ἐμβάσματα. Κατὰ τὸ 1929 τὰ ἐμβάσματα ταῦτα ἀπέτελουν πλέον τοῦ ἐνὸς τετάρτου τοῦ συνόλου τῶν συναλλαγματικῶν ἐσόδων. Ἐκτοτε ἡ σχετικὴ σημασία αὐτῶν ἐμειώθη. Κατὰ τὸ 1938 ἀπέτελουν ποσὸν 15% περίπου τοῦ συνόλου τῶν συναλλαγματικῶν ἐσόδων. Πέριξ τῶν ποσοστῶν αὐτῶν κυμαίνονται τὰ ἔσοδα ἐκ μεταναστευτικῶν ἐμβασμάτων κατὰ τὰ ἔτη 1954-1957.

Ὅπωςδὴποτε, ἐν συγκρίσει μὲ τοὺς λοιποὺς ἀδήλους πόρους, τὰ μεταναστευτικὰ ἐμβάσματα ἀποτελοῦν πάντοτε τὴν σπουδαιότεραν πηγὴν ἀδήλων πόρων.

Π Ι Ν Α Ζ

*Εξέλιξις συναλλαγματικῶν ἐμβασμάτων 1929, 1938, 1950, 1953-1957.

Ἔ τ η	\$	τοῖς % ἐπὶ τοῦ συνόλου συναλλ. ἐσόδων
1929	38,1	25,3
1938	23,7	14,6
1950	14,3	10,5
1953	45,6	18,9
1954	47,0	16,5
1955	50,6	14,0
1956	60,9	15,5
1957	74,9	16,3

Τουριστικόν συναλλάγμα. Ίδιαίτεράν σημασίαν ἀρχίζει νὰ ἀποκτᾶ σήμερον ὁ Τουρισμός, ὡς πηγή συναλλαγματικῶν ἐσόδων, καταβάλλονται δὲ σύντονοι προσπάθειαι πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ εἰς ἱκανοποιητικώτερον ἐπίπεδον. Κατὰ τὰ ἔτη 1955, 1956 καὶ 1957 τὰ ἔσοδα ἐκ τουριστικοῦ συναλλάγματος, ὡς ἐπίσης καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν τουριστῶν ἐξελιχθησαν ὡς κάτωθι κατὰ γεωγραφικὰς περιοχάς :

Π Ι Ν Α Ξ

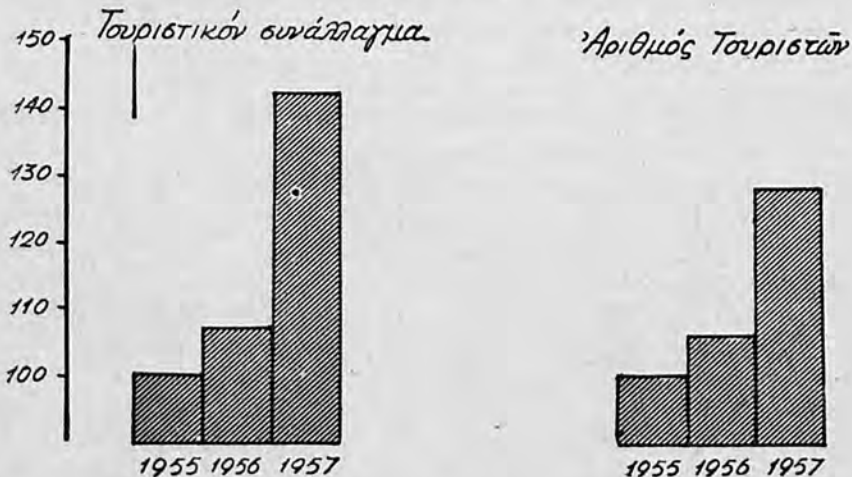
Εἰσπραχθέν τουριστικόν συναλλάγμα κατὰ γεωγραφικὰς περιοχάς
(Συναλλάγμα ἐλεύθερον καὶ κλήρικον εἰς χιλ. δολλάρια)

1955	Σύνολον (ἔτους)	α. Η.Π.Α.	β. Καναδὰς	γ. Ἑλλ.ν. Ἔξωτ.	δ. Βρετ. καὶ Ἰρλανδία	ε. Ε.Ε.Π.	στ. Μέση Ἀνατολή	Λοιπὰ Χῶρα
Τουριστ. συνμα	29.122	16.224	100	—	2.441	6.700	2.845	1.102
*Αριθμὸς ἐπισκεπτῶν	195.853	34.181	1.372	24.379	18.101	74.457	4.036	35.327
Δαπάνη κατὰ κεφαλ.	149	475	80	—	135	90	705	31
1956								
Τουριστ. συνμα	31.217	18.107	181	—	2.346	7.200	2.350	1.033
*Αριθμὸς ἐπισκεπτῶν	206.115	32.791	1.253	25.064	12.111	78.906	4.632	51.358
Δαπάνη κατὰ κεφαλ.	151	552	144	—	194	91	507	20
1957								
Τουριστ. συνμα	41.500	22.000	200	—	3.300	9.900	5.157	1.221
*Αριθμὸς ἐπισκεπτῶν	250.538	37.370	1.521	28.646	17.655	91.209	6.259	52.662
Δαπάνη κατὰ κεφαλ.	166	589	131	—	187	109	824	23

Τὰ ἔσοδα ἐκ τουριστικοῦ συναλλάγματος καθὼς καὶ ὁ ἀριθμὸς τουριστῶν ἐσημείωσαν λίαν σημαντικὴν αὐξησιν ἐντὸς τοῦ ἔτους 1957 ὡς δεικνύει τὸ κάτωθι διάγραμμα :

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

Ἐξέλιξις τουριστικοῦ συναλλάγματος καὶ ἀριθμοῦ τουριστῶν
(1956 = 100)

Παρά την ταχείαν ανάπτυξιν τῆς τουριστικῆς κινήσεως ἐν Ἑλλάδι μεταπολεμικῶς, αὕτη ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένῃ εἰς ἐπίπεδα σημαντικῶς κατώτερα (κατ' ἀναλογίαν) ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ ἐπίπεδα ἄλλων χωρῶν.

Π Ι Ν Α Ξ
Τουριστικὴ κίνησις

Χ ὄ ρ α ι	Εἰς χιλιάδας τουριστῶν				Δείκτης 1952=100			
	1954	1955	1956	1957	1954	1955	1956	1957
Ἑλλάς	158	196	206	250	232	288	303	367
Ἰταλία	9.327	10.786	12.664		154	178	208	
Αὐστρία	1.891	2.608	2.835		152	209	227	
Δανία	365	424	433		104	121	123	
Ὁλλανδία	952	1.045	1.115		186	204	217	

Συναλλαγματικὰ διαθέσιμα. Τὰ συναλλαγματικὰ διαθέσιμα ἐξελιχθῆσαν ὡς κάτωθι κατὰ τὰ ἔτη 1953-1957.

Π Ι Ν Α Ξ
Συναλλαγματικὰ διαθέσιμα

Ἔ τ η	Εἰς ἑκατ. \$
1953	144,3
1954	151,3
1955	203,1
1956	206,8
1957	192,3

Χ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ

Π Ι Ν Α Ξ
Α'. Κατωτάτη καὶ Μέση Ἐκπαίδευσις 1955-1956

Εἶδος Σχολείων	Ἀριθμὸς Σχολείων	Διδακτικὸν Προσωπικὸν	Ἀριθμὸς Μαθητῶν
1) Ἐμπορικὴ ἐκπαίδευσις	44	447	11.185
2) Τεχνικὴ Ἐκπαίδευσις	159	1.368	17.558
3) Ἐπαγγελμ. »	52	566	6.479
4) Γεωργικὴ »	13	63	826
5) Σχολαὶ Τηλεπικοινωνιῶν	2	22	119
6) Σχολαὶ Νοσοκόμων	10	185	1.063
7) Οἰκοκυρικαὶ Σχολαὶ	13	161	1.760
Σύνολον	293	2.812	38.990

ΠΙΝΑΞ

B'. 'Ανωτάτη Οικονομική και Τεχνική 'Εκπαίδευσις 1955-1956

Σχολαί	'Εγγεγραμμένοι	Πτυχιούχοι
1) Α.Σ.Ο.Ε.	2.066	382
2) Α.Σ.Β.Σ.	990	87
3) Πολυτεχνεῖον 'Αθηνῶν	1.300	235
4) 'Ανωτ. Γεωπονική Σχολή	292	57
Σύνολον	4.848	761

Η ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Υπό ΚΑ. ΜΠΑΝΤΑΛΟΥΚΑ

Μέλους τοῦ Δ.Σ. τῆς ΕΠ-ΟΡ

ΟΡΘΟΛΟΓΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΑΙ

Υπό ΚΛΑΥΔΙΟΥ ΜΠΑΝΤΑΛΟΥΚΑ

Μέλους του Δ. Σ. της ΕΠ-ΟΡ

Ἡ ἐφαρμογή τῆς ὀρθολογικῆς ὀργανώσεως ἐγένετο ἀρχικῶς εἰς τὰς μεγάλας οἰκονομικὰς μονάδας καὶ δὴ εἰς τὰς βιομηχανικὰς τοιαύτας, δὲν ἐσταμάτησεν ὅμως εἰς αὐτάς. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ἡ ἐφαρμογή τῆς ὀρθολογικῆς ὀργανώσεως ἤρχισε νὰ ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας, τὸσον τὰς οἰκονομικὰς τοιαύτας, ἤτοι τὰς δημοσίας ἐπιχειρήσεις (κρατικὰ κεντρικὰ, κρατικοὶ σιδηρόδρομοι, ταχυδρομεία, τηλεγράφοι κλπ.), ὅσον καὶ εἰς τὰς διοικητικὰς ὑπηρεσίας, ἤτοι εἰς τὰς κρατικὰς καὶ εἰς τὰς ὑπὸ τοῦ Κράτους ἐπιτευομένης ἀποκεντρωμένης (αὐτονόμου) ὑπηρεσίας, αἱ ὁποῖαι ἐπιδιώκουσι γενικοῦς ἢ γενικωτέρους πολιτειακοὺς σκοπούς.

Εἰς τὰς δημοσίας οἰκονομικὰς ὑπηρεσίας (δημοσίας ἐπιχειρήσεις) ἡ ὀρθολογικὴ ὀργάνωσις διεμορφώθη κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰς ἰδιωτικὰς ἐπιχειρήσεις, καίτοι εἰς τὰς δημοσίας ἐπιχειρήσεις ἡ ἀποδοτικότητα δὲν προσμετράται διὰ τῶν κερδῶν, γνωστοῦ ὄντος ὅτι αἱ ἐπιχειρήσεις αὐταὶ δὲν εἶναι «ποριστικαί», δηλαδή, κατὰ βάσιν, δὲν ἐπιδιώκουσι τὴν ἐπαύξησιν τῶν ἀρχικῶς διαθέσιμων αὐτῶν μέσων, ἀλλὰ «ἐξισωτικαί», ἤτοι ἀποσκοποῦσι τὴν κάλυψιν τῶν πραγματοποιηθεισῶν δαπανῶν. Τὸ Κράτος δὲν ἀποβλέπει μὲν εἰς τὴν ἐπίτευξιν κέρδους, δὲν παύει ὅμως νὰ ἐνδιαφέρεται διὰ τὸ κόστος καὶ τὴν ποσοτικὴν, ἰδίᾳ δὲ τὴν ποιοτικὴν ἀπόδοσιν τῆς κρατικῆς ἐπιχειρήσεως. Κατὰ συνέπειαν, τὰ πορίσματα τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ὀρθολογικῆς ὀργανώσεως εἰς τὰς ἰδιωτικὰς ἐπιχειρήσεις ἰσχύουσι καὶ διὰ τῆς δημοσίας.

Οὕτω ἡ παρούσα ἔρευνα τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ὀρθολογικῆς ὀργανώσεως εἰς τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας ἐν γένει, ἐντοπίζει τὰ μόνον εἰς τὰς δημοσίας διοικητικὰς ὑπηρεσίας.

Καὶ ἐρωτᾶται: Ἐν πρώτοις εἰς τί συνίσταται ἡ ὀρθολογικὴ ὀργάνωσις

εἰς τὰς δημοσίας διοικητικὰς ὑπηρεσίας; Δεύτερον, ποιοὶ εἶναι ὁ γενικὸς τρόπος καταρτίσεως καὶ ἐφαρμογῆς σχεδίου ὀρθολογικῆς ἀναδιοργανώσεως τῶν ὑπηρεσιῶν τούτων;

Ἡ ὀρθολογικὴ ὀργάνωσις εἰς τὰς δημοσίας διοικητικὰς ὑπηρεσίας συνίσταται εἰς τὴν κατάλληλον διαρρύθμισιν τῶν ὑπηρεσιῶν τούτων, κατὰ τὸν ἐξασφαλίζοντα τὴν καλυτέραν καὶ μεγαλύτεραν ἀπόδοσιν, τὴν ταχύτεραν διεκπεραιώσιν τῶν υποθέσεων, καὶ τέλος τὸ αἰσθημα τῆς καλῆς καὶ δικαίας ρυθμίσεως τῶν γενικοῦ ἐνδιαφέροντος ζητημάτων.

Τὸ πρῶτον βῆμα τῆς ὀρθολογικῆς ὀργανώσεως εἰς τὰς δημοσίας διοικητικὰς ὑπηρεσίας, συνίσταται εἰς τὴν ἐξουδετέρωσιν τῆς γραφειοκρατίας. Ἡ γραφειοκρατία ἐγκτεται, ὡς γνωστόν, εἰς τὸν τρόπον τῆς διεκπεραιώσεως τῶν υποθέσεων διὰ πολλῶν, περιπλόκων καὶ δαπανηρῶν εἰς χρόνον καὶ χρήμα γραφειακῶν τύπων, πρὸς περιφρούρησιν δὴθεν τῶν συμφερόντων τῶν πολιτῶν πράγματι ὅμως πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν ὑπηρεσιῶν ἀπὸ μελλοντικῶν εὐθυνῶν, καὶ πρὸς ναχλεστέραν διεξαγωγὴν τῆς ἐργασίας.

Ἡ γραφειοκρατία (πολυγραφία, χαρτογραφία, χαρτοκρατία, χαρτοβασιλείον, paperaiserie) εἰς τὰς δημοσίας διοικητικὰς ὑπηρεσίας, περιλαμβάνει: Τὸ καθιερωμένον εἰς τὰς ὑπηρεσίας ταύτας σύστημα τῶν πολλῶν διατυπώσεων, εἰς τὰς ὁποίας δέον νὰ υποβληθῇ ἔγγραφον τι, διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸν προορισμόν του. Τὴν τήρησιν πολυσυδῶν καὶ πολλῶν βιβλίων. Τὴν ἀνταλλαγὴν πλείστης ὀσης καὶ πολλᾶκις ἀσκόπου ἀλληλογραφίας μεταξὺ ὑπηρεσιῶν, πρὸς ζήτησιν ἢ παροχὴν πληροφοριῶν ἢ λόγῳ συγκρούσεως ἀρμοδιότητος. Τὴν πληθωρικὴν παραγωγὴν νομοθετημάτων, ἐγκυκλιῶν κλπ., ἀφωρόντων συνήθως τὸ αὐτὸ θέμα καὶ συντεταγμένων ἀσαφῶς, σκοτεινῶς καὶ περιπλόκως.

Τὴν λειτουργίαν πληθώρας συνεργείων, ἐπιτροπῶν, συμβουλίων, ἀκόμη καὶ ὑπηρεσιῶν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον περιττῶν ἢ τουλάχιστον δυναμένων νὰ ὑπαχθῶσιν εἰς τὴν ἀρμοδιότητα συγγενοῦς εὐρυτέρας ὑπηρεσίας. Τὴν τάσιν κατανομῆς τῶν εὐθυνῶν, ἀποφυγῆς τῆς ἐντονωτέρας ἐργασίας, ἀποκρύψεως γνώσεων καὶ στοιχείων, πρὸς αὐξήσιν δῆθεν τῆς ἀτομικῆς ὑπαλληλικῆς ὑπεροχῆς. Τέλος, τὴν πολυθεσίαν καὶ τὴν σπάταλον διάθεσιν οἰκονομικῶν μέσων.

Ἡ γραφειοκρατία συνδέεται πολλὰ πλὴν πρὸς τὸ λεγόμενον «συγκεντρωτικὸν διοικητικὸν σύστημα», ὅπερ ἀπαιτεῖ συγκέντρωσιν πασῶν τῶν διοικητικῶν ὑποθέσεων εἰς τὰς κεντρικὰς ὑπηρεσίας, ἐξ ὧν νὰ δίδωνται αἱ λύσεις καὶ νὰ ἐκπορεύονται αἱ διαταγαὶ πρὸς τὰ περιφερειακὰ ὄργανα.

Τρόπος καταρτίσεως σχεδίου ἀναδιοργανώσεως. Ὅπως εἰς πάσας τὰς οἰκονομικὰς μονάδας, οὕτω καὶ εἰς τὰς δημοσίας διοικητικὰς ὑπηρεσίας, ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ὀρθολογικῆς ὁργανώσεως συντελεῖται **τμηματικῶς**, ἐπεκτεινομένη ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐκ τῶν ἀπλουστερῶν θεμάτων εἰς τὰ πολυπλοκώτερα, μέχρι ἐξαπλώσεως αὐτῆς εἰς τὸ σύνολον τῆς ὑπὸ διοργανώσιν ὑπηρεσίας.

Τὴν διοργανώσιν ταύτην ἀναλαμβάνει εἰδικὸν ἐπιτελεῖον ἐξ ὁργανωτῶν, καθὼς καὶ ἐπιστημόνων, τεχνικῶν καὶ

ὑπαλλήλων, συνδυαζόντων θεωρητικὴν κατάρτισιν καὶ πρακτικὴν πείραν καὶ οἷτινες ἐκπονοῦσι **σχέδιον ὁργανώσεως** (planning), ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἐπιδιωκόμενου σκοποῦ καὶ τῶν διατιθεμένων μέσων, τιθέμενον μετὰ ταῦτα εἰς ἐφαρμογήν.

Τὸ σχέδιον τοῦτο, ἀναχωροῦν ἀπὸ τὸν τρόπον τῆς διεξαγωγῆς τῆς ὑπηρεσίας, ὡς αὕτη συντελεῖται κατὰ τὴν στιγμὴν καθ' ἣν πρόκειται νὰ γίνῃ ἡ ἀναδιοργάνωσις, περιλαμβάνει συστηματικῶς τὴν ὅλην ἐργασίαν τῆς ἀναδιοργανώσεως, ἐν ἐκτάσει καὶ ἐν λεπτομερείαις, κατὰ τὰ διάφορα αὐτῆς στάδια. Ἡ ἐργασία αὕτη συνίσταται εἰς τὴν κατάρτισιν προγραμμάτων στηριζομένων ἐπὶ ὀρισμένων τύπων καὶ ἀφορώντων τὴν συστηματικὴν διαρρυθμίσιν τόσοσιν τοῦ ἐμφύχου ὅσον καὶ τοῦ ἀψύχου ὕλικου, τὸν συντονισμόν τῶν προσπαθειῶν, τὴν ἑναρμόνισιν τῶν πράξεων καὶ τὸν ἔλεγχον προσώπων καὶ πραγμάτων, πρὸς ἀποφυγὴν πάσης σπατάλης, πάσης περιττῆς ἐνεργείας καὶ πάσης ἀπωλείας χρόνου.

Τὸ ἐν λόγῳ σχέδιον, τιθέμενον εἰς ἐφαρμογήν, προσαρμόζεται, ὡς εἰκός, πρὸς τὰς εἰδικὰς συνθήκας ἐκάστης ἀναδιοργανουμένης ὑπηρεσίας ἢ καὶ μέρους αὐτῆς, μεταβάλλεται δὲ ἀναλόγως τῶν ἐν τῇ πράξει ἐμφανιζομένων δυσχερειῶν.

*

ΟΡΘΟΛΟΓΙΚΗ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΙΣ ΑΧΡΗΣΤΩΝ

Ὅλα τὰ ἐργοστάσια, εἰς τὰς χώρας τοῦ Σιδηροῦ Παραπετάσματος, διετάχθησαν νὰ ἰδρῦσουν «Τμήμα Ὀρθολογικῆς Χρησιμοποίησεως Ἀχρήστων Ὑλικῶν». Τὰ ἀχρηστα ὕλικά, ἀποκόμματα, ρινίσματα κ.τ.λ. συλλέγονται καὶ μετὰ ἀπὸ κατάλληλη ἐπεξεργασία ξαναχρησιμοποιοῦνται διὰ τὴν κατασκευὴν διαφόρων ἀντικειμένων. Εἰς τὰ ἐργοστάσια κατασκευῆς ὑποδυμάτων π. χ. τὰ ἀποκόμματα δέρματος ἀναμιγνύονται με συνθετικὰς συνεκτικὰς οὐσίας καὶ μετατρέπονται εἰς ἓν εἶδος ἀναγεννημένου δέρματος καταλλήλου διὰ τὴν κατασκευὴν δερματίνων εἰδῶν.

ΑΠΟ ΤΑ ΣΥΝΘΗΜΑΤΑ ΤΗΣ Α.Σ.Β.Σ. ΑΘΗΝΩΝ

Ἔσο μορφωμένος καὶ ἰκανὸς ἐπαγγελματίας, ὑπερήφανος
διότι συμμετέχει εἰς τὴν παραγωγὴν, καλὸς καὶ ἄξιος
Ἕλλην μὲ πλήρη συνείδησιν τῶν ὑποχρεώσεών σου πρὸς
τὸ Ἔθνος, φωτισμένος ὁδηγὸς καὶ πιστὸς ὑπρέτης τοῦ
λαοῦ, χρήσιμος καὶ ἀξιοπρεπὴς ἄνθρωπος, φίλος τῆς
Ἐλευθερίας καὶ τῆς Δικαιοσύνης, ἔμπλεως Ἀνθρωπιστικῶν
Ἰδανικῶν.

*

Πρὸς τοὺς νέους ἀπευθυνόμεθα, οἱ ὁποῖοι ζητοῦν καὶ
ὀφείλομεν νὰ τοὺς δώσωμεν.

Οἱ ὁποῖοι πεινοῦν καὶ διψοῦν διὰ μόρφωσιν καὶ χρέος
ἔχομεν νὰ τοὺς χορτάσωμεν.

Πρὸς τοὺς νέους, τῶν ὁποίων ἡ νεανικὴ ψυχὴ ἀγω-
νιᾷ καὶ πρέπει ὡς Διδάσκαλοι νὰ δώσωμεν ἀπάντησιν εἰς
τὰς ἀπορίας των.

Νὰ χαράξωμεν εἰς τὴν ψυχὴν των τὴν πίστιν εἰς τὰ
Ἑλληνικὰ καὶ πανανθρώπινα Ἰδανικά, εἰς τὴν Πρόοδον,
εἰς τὴν Ἐλευθερίαν καὶ τὴν Δικαιοσύνην, αἱ ὁποῖαι συν-
θέτουν τὴν Ἀνθρωπιάν, τελικὸν σκοπὸν τῆς Παιδείας.

*

Ἡ ἐκπαίδευσις πρέπει ν' ἀτενίσῃ τὸ πρόβλημα πῶς νὰ δημιουργήσωμεν ἓνα πολιτισμὸν ὄχι μονομερῶς τεχνικὸν καὶ ὑλικόν, ἀλλὰ πολιτισμὸν ἀνθρωπιστικόν, ἐκμεταλλεόμενοι συγχρόνως τὰ τεχνικὰ ἐπιτεύγματα καὶ τὰ ἀγαθὰ ἔνστικτα τοῦ ἀνθρώπου, τὰς ὑλικὰς προόδους καὶ συνάμα τὰ ἠθικὰ καὶ πνευματικὰ ἔργα αὐτοῦ.

*

Ἐκπαίδευσις εἶναι μαθητεία εἰς τὴν Ἐλευθερίαν, εἰς τὴν αὐτοπειθαρχίαν καὶ τὸν αὐτοέλεγχον, μαθητεία εἰς τὴν κρίσιν, καὶ τὴν εὐθύνην, εἰς τὴν ἀναζήτησιν τῶν μέσων νὰ συνεργασθῇ ὁ νέος εἰς μίαν κοινὴν προσπάθειαν, εἰς τὴν ἀλληλεγγύην, μέχρις ὅτου ὑψωθῇ ὑπεράνω τῶν μικροτήτων τῆς ζωῆς καὶ δοθῇ εἰς τὴν ἐπιδίωξιν ἐνὸς ἔθνικοῦ καὶ ἀνθρωπιστικοῦ ἰδανικοῦ.

*

Ἡ νεοανθρωπιστικὴ ἀντίληψις τῆς ζωῆς ἐντάσσει τὴν Παιδείαν μέσα εἰς τὸ αἴτημα τῆς ἐποχῆς μας, ποῦ εἶναι : Νὰ αὐξήσωμεν τὴν παραγωγὴν ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερο ὀργανοῦντες αὐτὴν ὅσον τὸ δυνατόν καλύτερον, διὰ νὰ ἐξυπηρετήσωμεν τὸν ἄνθρωπον, διὰ νὰ ἀνυψώσωμεν τὸ Σύνολον, μέσα εἰς τὸ ὅποῖον ἐλευθέρως νὰ κινῆται τὸ ἄτομον. Ν' αὐξήσωμεν τὰ ἀγαθὰ διὰ νὰ τὰ καταστήσωμεν προσιτὰ εἰς ὅλους, διὰ νὰ αὐξήσωμεν ἐπομένως τὴν ἀνθρωπίνην ἀξίαν.

Ι Δ Ρ Υ Μ Α Τ Α Τ Η Σ Σ Χ Ο Λ Η Σ

κατὰ τὸ Ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1958/9

1. Γραφεῖον Ἐρευνῶν (Βιομηχανικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐρευνῶν). Πρόεδρος: Χρ. Στράτος. Διευθυντής: Κλ. Μπανταλούκας.
2. Ἐπιτροπὴ Βιομηχανικοῦ Προγραμματισμοῦ: Προϊστάμενος: Ἀνδρέας Σαουνᾶτσος.
3. Κέντρον Στατιστικῆς Ἐκπαιδεύσεως (Προπαρασκευαστικὸν Τμῆμα—Α' καὶ Β' Κύκλος Σπουδῶν—Διευθυντής Σπουδῶν: Ε. Μαργαρίτης.
4. Κέντρον Ὀργανώσεως καὶ Διοικήσεως (Ἐπιχειρήσεων καὶ Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν καὶ Ὀργανισμῶν (Business and Public Administration). Μονοετοῦς φοιτήσεως). Διευθυντής Σπουδῶν: Ι. Λ. Χρυσοχοῦ.
5. Σεμινάριον Λογιστικῆς Ὀργανώσεως. Διευθυντής Σπουδῶν: Βασίλειος Καρύδης.
6. Κέντρον Κοινωνικῶν Σπουδῶν (Διετοῦς φοιτήσεως). Διευθυντής Σπουδῶν: Χρ. Ἀγαλλόπουλος.
7. Κέντρον Τουριστικῆς Ἐκπαιδεύσεως (Μονοετοῦς φοιτήσεως). Διευθυντής Σπουδῶν: Κ. Σημαντήρας.
8. Κέντρον Ναυτιλιακῆς Ἐκπαιδεύσεως (Μονοετοῦς φοιτήσεως). Διευθυντής Σπουδῶν: Ἐλ. Γεωργαντόπουλος.

ΕΞΕΔΟΔΗΣΑΝ

1

ΕΠΙ ΤΩΝ ΠΟΡΙΣΜΑΤΩΝ

ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Αί απόψεις τῆς Α.Σ.Β.Σ. ἐπὶ τῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως

Ἐπιμελεῖα: ΣΤΡ. Κ. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

2

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Τόμος Α΄

Ἐπιμελεῖα: Ι. Λ. ΧΡΥΣΟΧΟΥ

Η ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ

ΚΑΙ ΑΙ ΣΧΟΛΙΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ

ΕΛΘΞΕ Τῆ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Τῆ Ἀθήνησι Ἀνωτέρα Σχολῆ

Βιομηχανικῶν Σπουδῶν

ΕΠΑΙΝΟΝ ΑΠΟΝΕΙΜΑΙ

Ὅτι ἔτεσι δέκα οὐκ ἐπαύσατο δρῶσα ὑπὲρ
τῆς τῶν φοιτῶντων μορφώσεως τὰς τε
ἐμπορικὰς καὶ βιομηχανικὰς ἐρεῦνας
προάγουσα.

Ἡ Ἀνωτέρα Σχολὴ Βιομηχανικῶν Σπου-
δῶν Ἀθηνῶν κατέδειξε μὲ τὰ ἰδανικά της,
μὲ τὸ ἦθος της, μὲ τὸ πρόγραμμά της, μὲ
τὰς μεθόδους της ὅτι εἶναι ἐν ἐλεύθερον,
πρωτοπόρον καὶ ὑποδειγματικὸν μορφωτι-
κὸν κέντρον εἰς τὴν ὑπερηρείαν τοῦ Ἑθνους.

ΖΗΤΗΣΑΤΕ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΝ

Τῶν ἐκδόσεων τῆς Σχολῆς

καὶ τῶν παραδόσεων τῶν Καθηγητῶν τῆς

ὁδὸς Ἀκαδημίας 84 - Τηλ. 34-166

ὁδὸς Κύπρου 43 - » 876-074

Λεωφόρος Ἀμαλίας 52 - » 32-633

Α Κ Α Δ Η Μ Α · Ι · Κ Α Ι Α Ρ Χ Α Ι

Ε Τ Ο Υ Σ

1956-1957

I

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Π Ρ Ο Ε Δ Ρ Ε Ι Ο Ν

Π ρ ό ε δ ρ ο ς :

ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ἀντιπρόσωπος τοῦ Συνδέσμου Ἑλλήνων Βιομηχάνων, τ. Ὑπουργὸς Συντονισμοῦ, τ. Διοικητὴς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς.

Ὅδὸς Ἀνθέων 5 — Ψυχικόν — Τηλ. 672.739

Α' Ἀντιπρόεδρος: ΜΙΧΑΗΛ ΡΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ἀντιπρόσωπος τοῦ Συνδέσμου τῶν ἐν Ἑλλάδι Α.Ε., Δικηγόρος, τ. Δήμαρχος καὶ τ. Βουλευτὴς.

Ὅδὸς Ἀγαθουπόλεως 4 Τηλ. 870.221

Β' Ἀντιπρόεδρος: ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΝΑΓΟΣ

Ἀντιπρόεδρος καὶ Ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἐμπορικοῦ καὶ Βιομηχανικοῦ Ἐπιμελητηρίου Ἑλλάδος, Βιομήχανος.

Ὅδὸς Εὐαγγελιστρίας 31 Τηλ. 23.681

Γεν. Γραμματεὺς: ΠΑΝΑΓΗΣ ΣΟΛΟΜΟΣ

Ταμίας καὶ Ἀντιπρόσωπος τῆς Ἑλληνικῆς Ἐταιρείας Ἐπιστημονικῆς Ὁργανώσεως, Ἐμπορος.

Ὅδὸς Δραγατσανίου 4 Τηλ. 33.210

Τ α μ ί α ς :

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΕΡΜΕΝΤΖΗΣ

Ἀντιπρόσωπος τῶν Βιοτεχνικῶν Ἐπιμελητηρίων Ἀθηνῶν — Πειραιῶς, Πρόεδρος τοῦ Βιοτεχνικοῦ Ἐπιμελητηρίου Ἀθηνῶν.

Ὅδὸς Ἀκαδημίας 61 Τηλ. 96.468

Μ Ε Λ Η Σ Υ Μ Β Ο Υ Λ Ι Ο Υ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΓΚΑΣ

Ἀντιπρόσωπος τῶν Ἑπαγγελματικῶν Ἐπιμελητηρίων Ἀθη-
νῶν - Πειραιῶς.

Ὁδὸς Ε. Ζανῆ 7 - Πειραιεὺς

Τηλ. 40.722

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΒΟΥΓΙΟΥΚΛΗΣ

Ἀντιπρόσωπος τῆς Γ.Σ.Ε.Ε., Διευθυντῆς Α.Τ.Ε.

Ὁδὸς Πατησίων 155

Τηλ. 34.672

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΓΟΥΛΑΣ

Ἀντιπρόσωπος τοῦ Συνδέσμου Πτυχιούχων τῆς Α.Σ.Β.Σ.,
Νομάρχης.

Ὁδὸς Γ' Σεπτεμβρίου 17 β'

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗΣ

Ἀντιπρόσωπος τοῦ Ὑπουργείου Βιομηχανίας, Ἐπιθεωρητῆς

Ὑπουργείου Βιομηχανίας.

Τηλ. 616.240

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΑΡΑΠΑΤΑΚΗΣ

Ἀντιπρόσωπος τοῦ Ὑπουργείου Ἐργασίας

Ὁδὸς Παναγιωταρᾶ 30

Τηλ. 662.853

ΑΧΙΛΛΕΥΣ ΚΑΡΑΣ

Ἀντιπρόσωπος τοῦ Τεχνικοῦ Ἐπιμελητηρίου, Μηχανικός.

Ὁδὸς Μπουμπουλίνας 28

Τηλ. 662.824

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΩΤΣΙΟΠΟΥΛΟΣ

Ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου Πειραιῶς,
Βιομήχανος.

Ὁδὸς Λουδοβίκου 22 - Πειραιεὺς

Τηλ. 43.414

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΜΟΥΖΑΚΗΣ

Γενικὸς Διευθυντῆς καὶ Ἀντιπρόσωπος τοῦ Ὑπουργείου
Οἰκονομικῶν.

Ὁδὸς Κύπρου 73

Τηλ. 874.687

ΣΤΡΑΤΟΣ ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

Διευθυντῆς τῆς Α.Σ.Β.Σ.

Ὁδὸς Μαυρομιχάλη 71

Τηλ. 610.190

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΟΛΥΖΟΣ

Διευθυντῆς καὶ Ἀντιπρόσωπος τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ.

Δημοχάρους 13

Τηλ. 74.552

ΜΙΧΑΗΛ ΣΠΕΤΣΙΕΡΗΣ

Προϊστάμενος Ἑπαγγελματικῆς Ἐκπαιδεύσεως Ὑπουργείου
Βιομηχανίας.

Τηλ. 616.240

II

ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Πρόεδρος:	ΣΤΡΑΤΟΣ Κ. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ	Διευθυντής	
Μέλη	{	ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΓΑΛΛΟΠΟΥΛΟΣ	Καθηγητής
		ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ	»
		ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ	»
		ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΗΜΑΝΤΗΡΑΣ	»

Γραμματεὺς τῆς Σχολῆς: ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΗΣ

III

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ

1. Γραμματεὺς ὁ κ. Εὐ. Παρασκευαΐδης, ἐπὶ βαθμῶ καὶ ἀποδοχαῖς Διευθυντοῦ Β' τάξεως Ὑπουργείου.
2. Ἀναπληρωτῆς ὁ κ. Περ. Πετοῦνης, ἐπὶ βαθμῶ καὶ ἀποδοχαῖς Γραμματέως Α' Ὑπουργείου.
3. Ταμίας ὁ κ. Ἀγγ. Νίνος, ἐπὶ ἀποζημιώσει ἴση πρὸς τὰς ἀποδοχὰς Γραμματέως Β' τάξεως.
4. Γραμματεὺς Γραφείου Βιομηχανικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐρευνῶν ἡ Δ)νὶς Φανή Βακαλοπούλου, ἐπὶ ἀποζημιώσει ἴση πρὸς τὰς ἀποδοχὰς Γραμματέως Β' τάξεως Ὑπουργείου.
5. Γραμματεὺς ἡ Δ)νὶς Δήμητρα Πανουσοπούλου, ἐπὶ βαθμῶ καὶ ἀποδοχαῖς Γραφέως Α'.
6. Γραμματεὺς ἡ Δ)νὶς Μυράνα Μωραΐτου, ἐπὶ βαθμῶ καὶ ἀποδοχαῖς Γραφέως Α'.
7. Ἐπιμελήτρια Βιβλιοθήκης ἡ Δ)νὶς Χρυσούλα Πιπεράκη, ἐπὶ ἀποζημιώσει ἴση πρὸς τὰς ἀποδοχὰς Γραμματέως Β' τάξεως τοῦ Ὑπουργείου.
8. Κλητῆρ ὁ κ. Μάρκος Τζανουδάκης, ἐπὶ βαθμῶ καὶ ἀποδοχαῖς Κλητῆρος Α'.
9. Κλητῆρ Κέντρου Στατιστικῆς Ἐκπαιδεύσεως ὁ κ. Βασ. Σουλιώτης, ἐπὶ ἀποζημιώσει ἴση πρὸς τὰς ἀποδοχὰς Κλητῆρος Β'.
10. Κλητῆρ Γραφείου Ἐρευνῶν ὁ κ. Ἰωάννης Κοῦτρος, ἐπὶ βαθμῶ καὶ ἀποδοχαῖς Κλητῆρος Β'.
11. Καθαρίστρια ἡ κ. Αἰκατερίνη Φουφοπούλου, ἐπὶ βαθμῶ καὶ ἀποδοχαῖς Κλητῆρος Β'.
12. Καθαρίστρια Παραρτήματος ἡ κ. Ἐλευθερία Τζανουδάκη, ἐπὶ ἀποζημιώσει 400 δρχ. μηνιαίως δι' ὀλιγόωρον ἀπασχόλησιν.

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον καὶ ἡ Διεύθυνσις τῆς Σχολῆς ἐθεώρησαν χρέος νὰ ἐκφράσουν τὴν εὐαρέσκειαν καὶ τὰ συγχαρητήριά των πρὸς ἅπαν τὸ Προσωπικὸν διὰ τὸν ἐξάρετον ζῆλον μετὰ τοῦ ὁποίου ἐργάσθησαν ὑπὲρ τοῦ ἔργου τῆς Σχολῆς.

ΚΙΝΗΣΙΣ ΕΓΓΡΑΦΩΝ

Ἡ κίνησις τῶν ἐγγράφων κατὰ τὸ Ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1956 - 57 ἔχει ὡς ἑξῆς :

Πρωτόκολλον Σχολῆς	ληφθέντα	1311	ἀποσταλέντα	1 199
» Κ.Σ.Ε.	»	128	»	104
» Ἐκδόσεων	»	15	»	178
» Κ.Τ.Μ.	»	121	»	82

Εἰς τὰ ὡς ἄνω ληφθέντα ἔγγραφα γενικῆς ἀλληλογραφίας δὲν περιλαμβάνονται αἱ αἰτήσεις ἐξετάσεων ἐγγραφῆς καὶ ἐκδόσεως πιστοποιητικῶν.

Ὁ κατωτέρω πίναξ εἶναι συγκριτικὸς τῆς κινήσεως τῆς γενικῆς ἀλληλογραφίας ἀπὸ τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους 1949/1950 ἕως τοῦ 1956/57.

Ἔτη	1949/50	1950/1	1951/2	1952/3	1953/4	1954/5	1955/6	1956/7
Ληφθέντα	261	347	285	283	678	1150	1036	1311
Σταλέντα	352	747	471	340	1081	1090	1092	1199

Δύο εἶναι αἱ σπουδαιότεραι ἀνακαλύψεις ἀπὸ τοῦ μεσοπολέμου καὶ ἐντεῦθεν : ἡ ἀτομικὴ ἐνέργεια καὶ ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς παραγωγῆς καὶ ὄχι ἀπλῶς τὸ μέσον. Οὕτω πως ἐσχηματίσθη μία νέα ἀντίληψις τῶν προβλημάτων τῆς οἰκονομίας, πράγματι ἀνθρωπιστικῆ, καὶ κατ' ἀνάγκην σειρὰ νέων μαθημάτων περὶ τὸν ἄνθρωπον ὡς παραγωγὸν καὶ ὡς καταναλωτὴν διανοητικῶν.

ΕΠΙΤΡΟΠΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ ΚΑΙ ΕΦΟΡΕΙΑΙ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

- Πρόεδρος: 'Ο Πρόεδρος Στ. ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ
'Αντιπρόεδρος: 'Ο Διευθυντής Στρ. ΠΑΠΑ·Ι·ΩΑΝΝΟΥ
Μέλη: Οί Καθηγηταί Σ. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ - ΣΤΡΑΤΗΣ
Π. ΠΕΡΔΙΚΑΣ, Χ. ΑΓΑΛΛΟΠΟΥΛΟΣ, Ι. ΧΡΥΣΟΧΟΥ,
Ι. ΦΡΑΓΚΟΣ.

ΕΦΟΡΕΙΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ

- Πρόεδρος: 'Ο Διευθυντής Στρ. Κ. ΠΑΠΑ·Ι·ΩΑΝΝΟΥ
Διευθυντής: 'Ο Καθηγητής Στ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ
Μέλη: Οί Καθηγηταί Σ. ΑΓΑΠΗΤΙΔΗΣ, Ι. ΧΡΥΣΟΧΟΥ,
Κ. ΜΠΑΝΤΑΛΟΥΚΑΣ.
Διαχειριστής: Ε. ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ·Ι·ΔΗΣ

ΕΦΟΡΕΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

- Πρόεδρος: 'Ο Καθηγητής Ν. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Μέλη: Οί Καθηγηταί Σ. ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ, Σ. ΑΓΑΠΗΤΙΔΗΣ,
Ι. ΧΡΥΣΟΧΟΥ.

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΠΙΤΟΠΙΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

- Πρόεδρος: 'Ο Καθηγητής Ι. Λ. ΧΡΥΣΟΧΟΥ
Μέλη: Οί Καθηγηταί Π. ΚΟΥΒΕΛΗΣ, Φ. ΛΕΤΣΑΣ, Κ.
ΜΠΑΝΤΑΛΟΥΚΑΣ, Σ. ΠΑΠΑ·Ι·ΩΑΝΝΟΥ, Γ. ΠΑΠΑ-
ΚΩΣΤΑΣ, Σ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ, Γ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ,
Γ. ΧΑΛΚΙΟΠΟΥΛΟΣ, Ι. ΦΡΑΓΚΟΣ, Ε. ΣΥΝΟΔΙΝΟΣ.

ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ

- Πρόεδρος: 'Ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου και αντ'
αυτού ό εις των 'Αντιπροέδρων.
'Αντιπρόεδρος: 'Ο Διευθυντής τής Σχολής Στρ. Κ. ΠΑΠΑ·Ι·ΩΑΝΝΟΥ
Μέλη: Οί Καθηγηταί Π. ΠΕΡΔΙΚΑΣ, Δ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΑΚΗΣ
και ό Προϊστάμενος τής 'Επαγγελματικής 'Εκπαιδύ-
σεως του 'Υπουργείου Βιομηχανίας Μ. ΣΠΕΤΣΙΕΡΗΣ.

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΥΓΕΙΑΣ ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ

- Πρόεδρος: 'Ο Καθηγητής Γ. ΠΑΠΑΚΩΣΤΑΣ
Μέλη: Οί Καθηγηταί Σ. ΓΕΔΕΩΝ, Ι. ΧΡΥΣΟΧΟΥ, Γ. ΚΑ-
ΤΣΙΠΗΣ και ό Ιατρός Α. ΠΑΠΑ·Ι·ΩΑΝΝΟΥ.

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑΣ ΚΑΙ ΣΩΜΑΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Π ρ ό ε δ ρ ο ς : 'Ο 'Αντιπρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου Μιχ. ΡΙΝΟΠΟΥΛΟΣ.

'Αντιπρόεδρος : 'Ο Καθηγητῆς Ι. ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Μ έ λ η : Οἱ Καθηγηταὶ Φ. ΛΕΤΣΑΣ, Γ. ΠΑΠΑΚΩΣΤΑΣ, Γ. ΚΑΤΣΙΠΗΣ, Ι. ΣΥΝΟΔΙΝΟΣ καὶ Κ. ΜΠΑΝΤΑΛΟΥΚΑΣ.

Ε Π Ι Τ Ρ Ο Π Η Κ Τ Ι Ρ Ι Ω Ν

Π ρ ό ε δ ρ ο ς : Μ. ΡΙΝΟΠΟΥΛΟΣ.

Μ έ λ η : Οἱ Καθηγηταὶ Στ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ, Ν. ΘΕΟΔΩΡΟΥ, Φ. ΛΕΤΣΑΣ, Ε. ΣΥΝΟΔΙΝΟΣ καὶ οἱ Σύμβουλοι Α. ΚΑΡΑΣ καὶ Μ. ΣΠΕΤΣΙΕΡΗΣ.

Ε Π Ι Τ Ρ Ο Π Η Π Ρ Ο Μ Η Θ Ε Ι Ω Ν

Π ρ ό ε δ ρ ο ς : 'Ο Γεν. Γραμματεὺς τοῦ Δ. Σ. Π. ΣΟΛΟΜΟΣ.

Μ έ λ η : Οἱ Καθηγηταὶ Ν. ΘΕΟΔΩΡΟΥ, Σ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ, Δ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΑΚΗΣ καὶ ὁ Γραμματεὺς τῆς Σχολῆς Ε. ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΗΣ.

Π Ε Ρ Ι Ο Δ Ι Κ Ο Ν «Σ Π Ο Υ Δ Α Ι»

'Επίσημον 'Επιστημονικὸν ὄργανον τῆς Σχολῆς

Διευθυνταί: Σ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ - Σ. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

Συντακτικὴ 'Επιτροπὴ: ΧΡ. ΑΓΑΛΛΟΠΟΥΛΟΣ, ΣΩΤΗΡ. ΑΓΑΠΗΤΙΔΗΣ, Κ. ΜΠΑΝΤΑΛΟΥΚΑΣ, Ι. ΧΡΥΣΟΧΟΥ

Διαχειριστῆς: ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΗΣ

Π Ε Ρ Ι Ο Δ Ι Κ Ο Ν «Ν Ε Α Τ Η Σ Α . Σ . Β . Σ.»

Πληροφοριακὴ περιοδικὴ ἔκδοσις

'Επιμέλεια ὕλης : ΜΑΡΙΑ ΠΑΠΑΣΤΑΜΟΥ

Διαχειριστῆς: Εὐάγγελος ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΗΣ

Σ Υ Ν Ε Δ Ρ Ι Α Σ Ε Ι Σ

Κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ἐγένοντο αἱ κάτωθι συνεδριάσεις :

1. Διοικητικοῦ Συμβουλίου	4
2. Σχολικῆς 'Επιτροπῆς	48
3. Συλλόγου Καθηγητῶν	4
4. Διαφόρων 'Επιτροπῶν	30
5. 'Επιτροπῆς Συντονισμοῦ	2
6. Διαφόρων 'Επιτροπῶν	24

μείς αυτούς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, θέλω νὰ σᾶς ἐξομολογηθῶ κάτι : Ἐάν ὑστέρησε ἡ Ἑλληνικὴ ἀνασυγκρότησις, δὲν ὑστέρησε, κύριοι, τόσο πολύ, διότι ἔλειπαν ἀπὸ τὸν τόπον αὐτὸν τὰ κεφάλαια, ὑστέρησε ἡ ἀνασυγκρότησις ἐπειδὴ δὲν εἶχαμε τὸ ἐπαρκές, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ποὺ τὸ ὤρισα προηγουμένως, τεχνικὸν ἀνθρώπινον προσωπικὸν κάθε εἶδους. Οὐτε εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτύχη τὸ σχέδιον ἀνασυγκροτήσεως καὶ νὰ πολλαπλασιασθῶν τὰ ἔργα τὰ ὁποῖα ἐμνημόνευσα προηγουμένως, καὶ μόνον ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ἄλλωστε τοῦ πολλαπλασιασμοῦ των πρόκειται νὰ ἐπιλυθῶν οὐσιαστικὰ Ἑλληνικὰ κοινωνικὰ καὶ οἰκονομικὰ προβλήματα, ἐὰν δὲν ἡμπορέσωμεν νὰ δημιουργήσωμεν ἕνα ἀνθρώπινον ὑλικὸν τὸ ὁποῖον θὰ στηρίξη καὶ τὸ ὁποῖον θὰ κινήσῃ, τὸ ὁποῖον θὰ διευρύνῃ τὰ σημερινὰ πλαίσια, τὸ ὁποῖον θὰ ἐπιτρέψῃ τὴν δημιουργίαν νέων παραγωγικῶν μονάδων. Ἡ ἀποστολή σας εἶναι πραγματικὰ μεγάλη καὶ εὐχομαι εἰς ὅλους σας μαζί νὰ φανῆτε χρήσιμοι εἰς τὸν τόπον καὶ εἰς τὸν ἑαυτὸν σας μαζί. Εὐχομαι ἀκόμη εἰς τὸν καθένα ἀπὸ σᾶς νὰ ἔχη μίαν τύχην καλὴν καὶ μίαν τύχην ἀξίαν τοῦ μόχθου τὸν ὁποῖον θὰ καταβάλλῃ εἰς τὰ θράνια· καὶ θέλω νὰ σᾶς βεβαιώσω ὅτι τὸ Κράτος καὶ ἡ Κυβέρνησις, ὅποιαδήποτε Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, θὰ παρακολουθῇ πάντοτε μὲ στοργὴν προσπάθειαν ὡς αὐτὴ ἡ ὁποῖα ἐπιτελεῖται μέσα εἰς τὸν χώρον τῆς Βιομηχανικῆς Σχολῆς.

Θὰ κάμωμεν ὅ,τι ἡμποροῦμεν διὰ νὰ προωθήσωμεν τοὺς νέους ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι ἐδιάλεξαν ἕνα ἐπάγγελμα τόσο χρήσιμον καὶ τόσο πρακτικὸν καὶ θὰ κάμωμεν ὅ,τι ἡμποροῦμεν διὰ νὰ σᾶς στηρίξωμεν ἀπὸ ἀπόψεως κύρους ἠθικοῦ καὶ ἀπόψεως οὐσιαστικῆς νὰ βοηθήσωμεν τὸ διδακτικὸν προσωπικὸν καὶ τὸ Δ. Συμβούλιον τῆς Σχολῆς σας, διὰ νὰ ἐπιτελέσῃ τὸ ἔργον του.

Εὐχομαι νὰ προχωρήσετε σύντομα εἰς τὰ μαθήματά σας καὶ εὐχομαι νὰ προχωρήσετε τόσο, ὥστε ἐντὸς ὀλίγου νὰ μοῦ δοθῇ ἡ εὐκαιρία νὰ ὁμιλήσω μαζί σας ἐπὶ τεχνικωτέρου ἐπιπέδου καὶ ἀφοῦ πλέον θὰ ἔχετε τὰς πρῶτας θεωρητικὰς προσλαμβανούσας παραστάσεις, ὡς πρὸς τὸ πρόβλημα τῆς ἀνασυγκροτήσεως τῆς Ἑλλάδος, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ γίνῃ πίστις εἰς ὅλους σας, πρέπει νὰ γίνῃ πίστις εἰς ὅλους τοὺς νέους ἀνθρώπους. Δὲν ὑπάρχει, κύριοι, τρόπος ἐπιβιώσεως τῆς φυλῆς, ἂν δὲν θελήσωμεν ὅλοι μαζί

συνεργαζόμενοι νὰ ἀνασυγκροτήσωμεν τὴν Ἑλλάδα, καὶ δὲν ὑπάρχει τρόπος ν' ἀνασυγκροτηθῇ ἡ Ἑλλὰς χωρὶς τὴν ἐκβιομηχάνισίν της, καὶ δὲν ὑπάρχει τρόπος νὰ γίνῃ ἡ ἐκβιομηχάνισις τῆς Ἑλλάδος χωρὶς νὰ ὑπάρχουν ἄνθρωποι πρόθυμοι καὶ ἐπιμελεῖς καὶ θεληματικοὶ διὰ νὰ ἀναλάβουν αὐτὸ τὸ τεράστιον εἰρηνικὸν ἔργον. Ἐνα ἔργον τὸ ὁποῖον εἶναι γεμᾶτον ἀπὸ εὐθύνας, ἕνα ἔργον εἰς τὸ ὁποῖον ἀξίζει κανεὶς, ἀγαπητοὶ μου φίλοι, ν' ἀφιέρωσιν τὴν νεότητά του καὶ τὴν ὁρμὴν του καὶ τὰς πνευματικὰς καὶ ψυχικὰς δυνάμεις πού τοῦ ἔδωσεν ὁ Θεός. Σὰς εὐχομαι κάθε προκοπὴν.

Ο ΟΡΚΟΣ ΤΟΥ ΣΠΟΥΔΑΣΤΟΥ ΤΗΣ Α.Σ.Β.Σ.

Ἐπιδοῦμαι καθ' ὅλον μου τὸν βίον ἐν τῇ Σχολῇ νὰ ἐπιδείξω καὶ ν' ἀποδείξω ὅτι κατέχω τὰς ἀρετὰς τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ πολίτου καὶ ὅτι θὰ σέβωμαι τοὺς Νόμους καὶ τοὺς Κανονισμοὺς τῆς Σχολῆς, ὅτι θὰ ἀγαπῶ τοὺς Καθηγητάς μου, θὰ συνεργάζωμαι μετ' αὐτῶν καὶ θὰ τοὺς θεωρῶ πνευματικὸς καὶ ἠθικὸς μου καθοδηγητὰς καὶ φίλους, ὅτι θὰ καταβάλω πᾶσαν δυνατὴν φροντίδα διὰ νὰ μορφωθῶ, ὥστε νὰ καταστῶ ἄξιος καὶ ἰκανὸς ἐπαγγελματίας, καλὸς Ἕλλην, χρήσιμος καὶ παραγωγικὸς ἄνθρωπος.

ΑΙ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑΙ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Συμφώνως πρὸς τὸ ἐτήσιον πρόγραμμα Ἔργασιων διενηργήθησαν τὴν 9ην Ὀκτωβρίου 1956 αἱ εἰσαγωγικαὶ ἐξετάσεις τῶν ὑποψηφίων τοῦ Α' ἔτους σπουδῶν μετὰ παραδειγματικῆς τάξεως.

Ἡ Ἐξεταστικὴ Ἐπιτροπὴ ἀπετελέσθη ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς κ. Στρ. Κ. Παπαϊωάννου ἐκ τῶν κάτωθι καθηγητῶν: Χ. Ἀγαλλοπούλου, Σ. Ἀγαπητίδη, Σ. Γεδεῶν, Γ. Γιαννοπούλου, Ν. Δελούκα, Ν. Θεοδώρου, Α. Καλλιαβᾶ, Χ. Κανελλοπούλου, Χ. Καραβᾶ, Δ. Κόλια, Ι. Κουτσογιάννη, Α. Κυρκιλίτση, Ε. Μαργαρίτη, Γ. Ξυνοπούλου, Π. Πέρδικα, Κ. Σημαντήρα, Σ. Σταυροπούλου, Ε. Συνοδινοῦ, Ι. Φράγκου, Γ. Χαλκιοπούλου καὶ Ι. Χρυσοχοῦ.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Δ. Συμβουλίου κ. Στ. Κωστόπουλος ἐξέφρασε τὴν ἄκραν εὐαρέσκειάν του διὰ τὴν λαμπρὰν ὀργάνωσιν τῶν ἐξετάσεων καὶ τὴν πιστὴν ἐφαρμογὴν τῶν ὁδηγιῶν περὶ τοῦ τρόπου διεξαγωγῆς τῶν ἐξετάσεων.

Ὡς καὶ εἰς τὰ λοιπὰ ἀνώτατα ἐκπαιδευτικὰ ἱδρύματα, ἡ Σχολὴ ἔχει καθιερώσει τὸν θεσμόν τῶν εἰσαγωγικῶν ἐξετάσεων ἀπὸ τοῦ 1947 ὅποτε ἐνεκρίθη διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 115442 ἀποφάσεως τοῦ Ἑπουργείου Ἐθνικῆς Οἰκονομίας ὁ σχετικὸς Κανονισμός. Πρόκειται περὶ τοῦ πρώτου δημοσιευμένου «Κανονισμοῦ εἰσαγωγικῶν ἐξετάσεων» σπουδαστῶν ὑποψηφίων νὰ εἰσαχθῶσιν εἰς Σχολὰς ἀνωτάτης ἐκπαιδεύσεως, ρυθμίζοντος κατὰ τρόπον συστηματικόν τὸ θέμα τοῦτο.

ΘΕΜΑΤΑ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ ΑΚΑΔΗΜ. ΕΤΟΥΣ 1956 - 1957

ΕΚΘΕΣΙΣ ΙΔΕΩΝ

Ποῖαι αἱ σκέψεις σας, αἱ ἀνησυχίαι καὶ ἐλπίδες ἀπὸ τὴν σύγχρονον τεχνικὴν πρόοδον.

Ἐθεωρήθη σκόπιμον τὸ θέμα τῆς Ἐκθέσεως Ἰδεῶν νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς ἐξαγωγήν χρησίμων πορισμάτων διὰ τὴν σπουδάζουσαν νεολαίαν παρὰ τοῦ ἀρτισυστάτου «Κέντρου Κοινωνικῶν Σπουδῶν» τῆς Σχολῆς μας.

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

Ι. Ἀριθμητικὴ

(Ἡ λύσις νὰ αἰτιολογηθῇ. Ἀλγεβρικὴ λύσις δὲν γίνεται δεκτὴ).

Ζήτημα 1ον. Ὁ Ἄλφα διέταξεν ἐν τῇ διαθήκῃ του ἵνα 1,528.000 δραχ. ἐκ τῆς περιουσίας του διανεμηθοῦν εἰς τοὺς τρεῖς υἱοὺς του κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον :

Τὰ μερίδια αὐτῶν κατατιθέμενα εἰς μίαν Τράπεζαν πρὸς 5% νὰ γίνωνται μετὰ τῶν τόκων αὐτῶν ἴσα ἅμα τῇ συμπληρώσει τοῦ 21ου ἔτους τῆς ἡλικίας των. Κατὰ τὸν θάνατον τοῦ διαθέτου οἱ τρεῖς ἀδελφοὶ εἶχον

συμπληρώσει τὸν 5ον, 9ον καὶ 13όν ἔτος τῆς ἡλικίας των. Πῶς πρέπει νὰ μοιρασθῇ τὸ διατεθὲν ποσόν ;

Ζήτημα 2ον. Ἐτόκισέ τις τὰ $\frac{8}{7}$ ἐνὸς κεφαλαίου πρὸς 5%, τὸ δὲ ὑπόλοιπον τὸ ἐχώρισεν εἰς δύο μέρη, τοιαῦτα ὥστε τὸ πρῶτον τοκίζόμενον πρὸς 6% καὶ τὸ δεύτερον πρὸς 3%, νὰ φέρουν ἴσους τόκους γνωστοῦ ὄντος ὅτι λαμβάνει ἐτησίως 9.300 δρχ. τόκον. Νὰ εὑρεθῇ τὸ κεφάλαιον καὶ τὰ τρία μέρη αὐτοῦ.

Ζήτημα 3ον. Κεφάλαιον χωρίζεται εἰς δύο μέρη. Τὸ πρῶτον μέρος ὅπερ εἶναι τριπλάσιον τοῦ δευτέρου τοκίζεται πρὸς 3,5% καὶ τὸ ἄλλο πρὸς 5%. Ὁ ἐτήσιος τόκος πού λαμβάνει καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη εἶναι ἴσος πρὸς $\frac{5}{6}$ τοῦ τόκου πού δίδει κεφάλαιον 434.000 δρχ. εἰς ἓν ἔτος πρὸς 4,5%. Ποῖον εἶναι τὸ κεφάλαιον καὶ ποῖα τὰ δύο μέρη του ;

Ζήτημα 4ον. Δύο κεφάλαια ἔχοντα ἄθροισμα 330.000 δρχ. τοκίζονται τὸ μὲν πρὸς 4,5% καὶ τὸ ἄλλο πρὸς 4%. Νὰ εὑρεθοῦν τὰ κεφάλαια ταῦτα, ἂν οἱ ἐτήσιοι τόκοι των ἔχουν λόγον 3 : 1.

II. Ἀλγεβρα

Ζήτημα 1ον. Νὰ λυθῇ τὸ σύστημα :

$$χψ = 1/6, \quad χ^2 + ψ^2 = 13χ^2ψ^2$$

Ζήτημα 2ον. Νὰ εὑρεθοῦν τρεῖς ἀριθμοὶ εὐρισκόμενοι εἰς γεωμετρικὴν πρόοδον. Ἐάν ὁ δεύτερος ἐξ αὐτῶν ἀύξηθῇ κατὰ 8 ἢ πρόοδος τρέπεται εἰς ἀριθμητικὴν, ἤτις πάλιν τρέπεται εἰς γεωμετρικὴν ἔαν ὁ τελευταῖος ἀύξηθῇ κατὰ 64.

ΣΗΜ. Ὑποχρεωτικὸν ἐν ἐκ τῆς Ἀριθμητικῆς καὶ ἐν ἐκ τῆς Ἀλγέβρας.

Ζήτημα 3ον. Νὰ λυθῇ τὸ σύστημα :

$$χ^2 + χψ = 10$$

$$ψ^2 + χψ = 15$$

Ζήτημα 4ον. Δρομεὺς Α διανύει ὠρισμένην ἀπόστασιν εἰς 4 ὥρας. Ἄλλος δρομεὺς Β διανύει κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον 8 χιλιόμετρα περισσότερα τοῦ Α. Χρειάζεται δὲ ὁ Β διὰ νὰ διανύσῃ ἀπόστασιν 28 χλμ. 42 πρῶτα λεπτά ὀλιγώτερα τοῦ πρώτου. Ζητεῖται τὸ παρὰ τοῦ Α διανυθὲν διάστημα εἰς 4 ὥρας καὶ ἡ ταχύτης ἐκάστου δρομέως.

ΣΗΜ. Ὑποχρεωτικὸν ἐν ἐκ τῆς Ἀριθμητικῆς καὶ ἐν ἐκ τῆς Ἀλγέβρας.

Γ Ε Ω Γ Ρ Α Φ Ι Α

Ζήτημα 1ον. α) Γράψατε εἰς ποῖον κράτος εὐρίσκονται, πόσον πληθυσμὸν ἔχουν καὶ ἔαν εἶναι παράλιοι ἢ μεσόγειοι αἱ κάτωθι πόλεις :

1. Στρασβοῦργον, 2. Σαουθάμπτον, 3. Γενεύη, 4. Βηρυτός, 5. Μπαντόκ, 6. Σίδνεϋ, 7. Λαπλάζ, 8. Γδίνια, 9. Κωνσταντζα, 10. Χαρτούμ.

β) Περιγράψατε τὴν διαδρομὴν τοῦ Δουνάβεως

(πηγή, ἐκβολὴ καὶ χῶραι τὰς ὁποίας διαρρέει).

Ζήτημα 2ον. Ἀναφέρατε τὰς πέντε σπουδαιότερας λουτροπόλεις

τῆς Ἑλλάδος, τὸν νομὸν εἰς τὸν ὁποῖον εὐρίσκεται ἑκάστη καὶ τὸν καλύτερον τρόπον μεταβάσεως εἰς ἑκάστην ἐξ αὐτῶν ἐξ Ἀθηνῶν.

Ζήτημα 3ον. Ποῖα εἶναι τὰ σιδηροδρομικὰ δίκτυα τῆς Ἑλλάδος καὶ ποῖα εἶναι αἱ κυριώτεραι ἐξ αὐτῶν συνδεόμεναι πόλεις.

Ζήτημα 4ον. α) Ἀναγράψατε εἰς ποῖον κράτος εὐρίσκονται, πόσον πληθυσμὸν ἔχουν καὶ ἂν εἶναι παράλιοι ἢ μεσόγειοι αἱ κάτωθι πόλεις :

1 Λυών, 2 Μιλᾶνον, 3 Ζάγκρεμπ, 4 Καράβι, 5 Λίμα, 6 Ἀμάν, 7 Ἴένα, 8 Πραιτώρια, 9 Βαλτιμόρη, 10 Πιτσμπούργ.

β) Περιγράψατε τὴν διαδρομὴν τοῦ Ῥήνου
(πηγὴ—ἐκβολὴ καὶ χῶραι τὰς ὁποίας διαρρέει).

Ζήτημα 5ον. Ἀναφέρατε δέκα κυριώτερους ἑλληνικοὺς τουριστικούς τόπους καὶ ποῖον τὸ τουριστικὸν ἐνδιαφέρον ἑκάστου.

Ζήτημα 6ον. Ποῖα εἶναι αἱ κυριώτεραι περιφέρειαι παραγωγῆς καπνοῦ καὶ σταφίδος καὶ ποῖοι εἶναι οἱ κυριώτεροι λιμένες ἐξαγωγῆς τούτων εἰς τὸ ἔξωτερικόν.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΓΓΡΑΦΕΝΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΑΞΕΙΣ

Α' ἔτος : 452,   Β' ἔτος : 326,   Γ' ἔτος : 305   Σύνολον : 1 083

ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΩΝ ΕΓΓΡΑΦΕΝΤΩΝ ΚΑΤΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

εἰς τὸ Α' ἔτος σπουδῶν

1. Στερεὰ Ἑλλάδα καὶ Εὐβοία	185
2. Θεσσαλία	22
3. Μακεδονία	11
4. Ἡπειρος	18
5. Θράκη	3
6. Νῆσοι Αἰγαίου καὶ Δωδεκάνησος	9
7. Κρήτη	32
8. Πελοπόννησος	108
9. Νῆσοι Ἴουνίου	16
10. Ἀλλοδαποὶ	5
Σύνολον	<u>409</u>

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΕΝ ΤΗ ΣΧΟΛΗ

ΟΙ ΔΙΔΑΞΑΝΤΕΣ

(Τακτικοί — Έπίκουροι — Έντολαί Διδασκαλίας)

Όνοματεπώνυμον—Διεύθυνσις—Τηλέφωνα—Μαθήματα—Έτος σπουδών

- Άγαλλόπουλος Χρίστος**, Πιπίνου 10, Άθηναι—Τηλ. 814.713
Κοινωνική Πολιτική και Έργατικόν Δίκαιον (Γ).
- Άγαπητίδης Σωτήριος**, Ραβινέ 6, Άθηναι—Τηλ. 72.876
Πολιτική Οικονομία (Α).
- Γεδεών Σοφία**, Κ. Σταυροπούλου 3Α, Άθηναι—Τηλ. 873.389
Ψυχοτεχνική (Γ).
- Γεωργαντόπουλος Έλευθέριος**, Σαχτούρη 103, Πειραιεύς—Τηλ. 40.384
Θαλάσσιαι Μεταφοραί (Β).
- Γεωργιάδης Μάριος**, Σίνα 10, Άθηναι—Τηλ. 21.580
Άποτιμητική (Β).
- Γιαννόπουλος Γιάννης**, 28ης Όκτωβρίου 11, Ν. Ψυχικόν—Τηλ. 672.451
Βιομηχανική Τεχνολογία (Ήλεκτροτεχνία) (Β).
- Δελούκας Νικόλαος**, Κανάρη 27, Κηφισιά—Τηλ. 018.173
Έμπορικόν και Βιομηχανικόν Δίκαιον (Β).
- Δερτιλής Παναγιώτης**, Λουκιανού 28, Άθηναι—Τηλ. 72.659
Δημοσία Οικονομία (Β).
- Δημητρακάκης Δημήτριος**, Ζωοδόχου Πηγής 57, Άθηναι—Τηλ. 610.465
Ίδιωτικόν Δίκαιον (Α).
- Θεοδώρου Νικόλαος**, Ι. Δροσσοπούλου 113, Άθηναι—Τηλ. 875.215
Φυσική (Α).
- Καλλιαβάς Άριστομένης**, Πεντέλης - Μαβίλη 1, Ψυχικόν—Τηλ. 673.786
Γεωγραφική Οικονομία (Α).
- Καμβυσίδης Δημήτριος**, Τενέδου 28, Άθηναι—Τηλ. 872.314
Λογιστικά Άσκήσεις (Α—Γ).
- Κανελλόπουλος Χρήστος**, Λέρου 9, Άθηναι—Τηλ. 876—633
Χερσαίαι και έναέριοι μεταφοραί (Β).
- Καραβάς Χρήστος**, Άριστοτέλους 96, Άθηναι—Τηλ. 810.293
Γαλλικά (Α και Β).
- Κατσιπης Γεώργιος**, Άγκύλης 48, Άθηναι—Τηλ. 91.342
Σωματική Άγωγή.
- Κόλιας Δημήτριος**, Άγ. Λαύρας 105, Άθηναι—Τηλ. 881.900
Ίδιωτική Οικονομική (Β).
- Κουβέλης Πέτρος**, Μεσογείων 137, Άθηναι—Τηλ. 663.648
Βιομηχανική και Ένεργειακή Πολιτική (Γ).

- Κουβόπουλος Χρήστος**, 'Ιεροσολύμων 14, 'Αθήναι - Γκιζελή-Τηλ. 811.303
Λογιστικά 'Ασκήσεις (Α-Β-Γ).
- Κουτσογιάννης 'Ιωάννης**, 'Υψηλάντου 5, 'Αθήναι-Τηλ. 70.107
'Ασφαλιστικά (Β).
- Κυρκιλίτσης 'Ανδρέας**, 'Εθνικῆς Στέγης 16, Νέα Σμύρνη - Τηλ. 96.732
'Εμπορική Πολιτική (Γ).
- Λεοντίδης Κωνσταντῖνος**, Κυθήρων 4, 'Αθήναι - Τηλ. 876.111
Γεωργική Οικονομία καὶ Πολιτική (Γ).
- Λέτσας Φρίξος**, Σίνα 23, 'Αθήναι-Τηλ. 615.894
'Οργάνωσις 'Εργοστασίων (Γ).
- Μαργαρίτης Ευστάθιος**, Σκύρου 55, 'Αθήναι-Τηλ. 815.383
Οικονομικά Μαθηματικά (Α) καὶ Στατιστική (Β).
- Μελετήs 'Εμμανουήλ**, Αιόλου 76, 'Αθήναι-Τηλ. 20.906
Στενογραφία (Α).
- Μούτριχας Θεμιστοκλῆς**, 'Ανδρομέδας 23, Παγκράτι-Τηλ. 30.073
'Ασκήσεις Τεχνικῆς Συναλλαγῶν (Α).
- Μπανταλούκας Κλαύδιος**, Κεφαλληνίας 33α, 'Αθήναι-Τηλ. 815.305
'Οργάνωσις.
- Ξυνόπουλος Γεώργιος**, Νάξου 131, 'Αθήναι-Τηλ. 880.275
Μεταλλευτική Οικονομία καὶ Μεταλλευτικὸν Δίκαιον (Γ).
- Παπαδημητρίου Δημήτριος**, 'Εδουάρδου Λῶ 5α, 'Αθήναι-Τηλ. 23.792
Βιομηχανική Λογιστική καὶ Οικονομική τῶν Βιομηχανικῶν 'Εκμεταλλεύσεων (Γ).
- Παπαϊωάννου Στράτος**, Μαυρομιχάλη 71, 'Αθήναι-Τηλ. 610.190
Τεχνική τοῦ 'Εμπορίου (Α) καὶ Λογιστική (Α καὶ Β).
- Παπακώστας Γεώργιος**, Φυλῆς 134, 'Αθήναι-Τηλ. 871.709
Βιομηχανική 'Υγιεινή (Γ).
- Παυλίδης Γεώργιος**, Σκιάθου 63, 'Αθήναι-Τηλ. 881.961
'Αγγλικά (Α καὶ Β).
- Πέρδικας Παναγιώτης**, 'Ομήρου 24, 'Αθήναι-Τηλ. 24.289
'Εμπορικὸν Δίκαιον (Γ).
- Σημαντήρας Κωνσταντῖνος**, Πατρ. 'Ιωακείμ 57, 'Αθήναι-Τηλ. 72.379
'Ιδιωτικὸν Δίκαιον (Γ).
- Σταυρόπουλος Σταῦρος**, Πινδάρου 13, Πειραιεύς-Τηλ. 40.345
Βιομηχανική Τεχνολογία (Μηχανογνωσία) (Β).
- Συνοδινὸς 'Ελευθέριος**, 'Αγίου Μελετίου, 'Αθήναι 104-Τηλ. 871.254
Χημεία (Α) καὶ 'Εμπορευματολογία (Β καὶ Γ).
- Φράγκος 'Ιωάννης**, 'Αγγέλου Γέροντα 11, 'Αθήναι-Τηλ. 34.185
Τελωνειακὴ καὶ Δασμολογικὴ Νομοθεσία καὶ Πολιτική (Γ).
- Χαλκιόπουλος Γεώργιος**, Χατζηχρήστου 9, Μακρυγιάννη - Τηλ. 91.578
Πολιτικὴ Οικονομία (Β καὶ Γ).
- Χρυσοχοῦ 'Ιωάννης**, Κ. Λομβάρδου 100, 'Αθήναι-Τηλ. 27.345
'Οργάνωσις 'Επιχειρήσεων (Α-Γ) καὶ 'Ελεγκτικὴ (Γ).

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Α' ΕΤΟΥΣ ΣΠΟΥΔΩΝ (Α' Ακαδημαϊκόν ἔξάμηνον 1956 — 1957)

Ώραι	Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη Κατά 15θήμερον	Πέμπτη	Παρασκευή	Σάββατον
3.15'—4.00' Α	Πολιτική Οικονομία Σ. Ἀγαπητῖδης	Στενογραφία Ε. Μελετής	Τεχνική Ἐμπορίου (Ἀσκήσεις) Θ. Μούτριχας	Γαλλικά Χ. Καραβάς	Ἀγγλικά Γ. Παυλῖδης	Ἀγγλικά Γ. Παυλῖδης
4.05'—4.50 Β	Πολιτική Οικονομία Σ. Ἀγαπητῖδης	Χημεία Ε. Συνοδινός	Τεχνική Ἐμπορίου (Ἀσκήσεις) Θ. Μούτριχας	Χημεία Ε. Συνοδινός	Γαλλικά Χ. Καραβάς	Ἱδιωτικόν Δίκαιον Δ. Δημητρακάκης
5.00'—5.45' Γ	Τεχνική Ἐμπορίου Σ. Παπαϊωάννου	Λογιστικά Ἀσκήσεις Δ. Καμβουίδης	Λογιστικά Ἀσκήσεις Χ. Κουδόπουλος	Τεχνική Ἐμπορίου Σ. Παπαϊωάννου	Οικονομικά Μαθηματικά Ε. Μαργαρίτης	Ἱδιωτικόν Δίκαιον Δ. Δημητρακάκης
5.55'—6.40' Δ	Λογιστική Σ. Παπαϊωάννου	Φυσική Ν. Θεοδώρου	Λογιστικά Ἀσκήσεις Χ. Κουδόπουλος	Λογιστικά Ἀσκήσεις Δ. Καμβουίδης	Οικονομικά Μαθηματικά Ε. Μαργαρίτης	Ὀργάνωσις Ἐπιχειρήσεων Ι. Χρυσοχοῦ
6.50'—7.35' Ε	Φυσική Ν. Θεοδώρου	Ὀργάνωσις Ἐπιχειρήσεων Ι. Χρυσοχοῦ	Κινηματογραφικαὶ προβολαὶ	Οικονομική Γεωγραφία Α. Καλλιανδᾶς	Δημόσιον Δίκαιον Κ. Σημαντήρας	Λογιστική Σ. Παπαϊωάννου
7.45'—8.30' ς	Οικονομικά Μαθηματικά Ε. Μαργαρίτης	Οικονομικά Μαθηματικά Ε. Μαργαρίτης		Οικονομική Γεωγραφία Α. Καλλιανδᾶς	Στενογραφία Ε. Μελετής	Λογιστική Σ. Παπαϊωάννου

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ

Ὡς καὶ κατὰ τὸ παρελθόν, καθωρίσθησαν αἱ κάτωθι ὥραι συνεντεύξεως μετὰ τῶν σπουδαστῶν, τελειοφοιτῶν καὶ πτυχιούχων τῆς Σχολῆς πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ ἐπικοινωνήσουν μετὰ τῶν κ.κ. Καθηγητῶν, νὰ ἀναπτύξουν τὰ ἐπιστημονικὰ των ἐνδιαφέροντα καὶ νὰ ἐπιλύσουν διαφόρους ἀπορίας των.

Χ. Ἀγαλλόπουλος	Τετάρτη	4 - 5
Σ. Ἀγαπητίδης	Δευτέρα	5 - 6
Ε. Γεωργαντόπουλος	Τετάρτη	7 - 8
Μ. Γεωργιάδης	Σάββατον	6 - 7
Γ. Γιαννόπουλος	Σάββατον	5 - 6
Δ. Δημητρακάκης	Σάββατον	6 - 7
Ν. Δελούκας	Δευτέρα	6 - 7
Π. Δερτιλῆς	Σάββατον	6 - 7
Ν. Θεοδώρου	Τρίτη	8 - 9
Α. Καλλιαβάς	Πέμπτη	6 - 7
Δ. Καμβυσίδης	Πέμπτη	5 - 6
Χ. Καραβάς	Τρίτη	4 - 5
Δ. Κόλιας	Τρίτη	7 - 8
Ι. Κουτσογιάννης	Παρασκευὴ	4 - 5
Α. Κυρκιλίτσης	Τρίτη	6 - 7
Π. Κουβέλης	Τετάρτη	5 - 6
Κ. Λεοντίδης	Τετάρτη	5 - 6
Φ. Λέτσας	Δευτέρα	6 - 7
Ε. Μαργαρίτης	Τετάρτη	8 - 9
Ε. Μελετῆς	Δευτέρα	7 - 8
Κ. Μπανταλούκας	Τρίτη	5 - 6
Γ. Ξυνόπουλος	Τετάρτη	5 - 6
Σ. Παπαϊωάννου	Δευτέρα	8 - 9
Δ. Παπαδημητρίου	Σάββατον	6 - 7
Γ. Παπακώστας	Πέμπτη	5 - 6
Γ. Παυλίδης	Τετάρτη	7 - 8
Π. Πέρδικας	Πέμπτη	8 - 9
Κ. Σημαντήρας	Παρασκευὴ	8 - 9
Σ. Σταυρόπουλος	Παρασκευὴ	6 - 7
Ε. Συνοδινός	Πέμπτη	3 - 4
Ι. Φράγκος	Τρίτη	6 - 7
Ι. Χαλκιοπούλου	Πέμπτη	7 - 8
Ι. Χρυσοχοῦ	Τρίτη	5 - 9

Οἱ κ.κ. Καθηγηταὶ ἐδέχθησαν ὡσαύτως εἰς ἰδιαιτέρας ὥρας, τοὺς ὑποψηφίους ἐπὶ πτυχίῳ καὶ τοὺς σπουδαστὰς ἐν γένει διὰ τὴν περίπτωσιν τῆς συζητήσεως, ἐπεξεργασίας καὶ κριτικῆς τῶν κατὰ τὸν Ὀργανισμὸν μελετῶν καὶ ἐργασιῶν.

ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΕΝΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Τὰ προγραμματισθέντα μαθήματα ἐδιδάχθησαν, μὲ ἀσημάντους ἀποκλίσεις ὅπως φαίνεται ἐκ τῶν κατωτέρω πινάκων, ὅπου ἀναγράφονται, χωριστὰ δι' ἕκαστον ἔτος σπουδῶν, αἱ προγραμματικά ὥραι διδασκαλίας, αἱ πραγματοποιηθεῖσαι τοιαῦται καὶ αἱ μεταξύ των διαφοραί.

Ἐκ τῶν πινάκων τούτων καταφαίνεται ὅτι τὸ πρόγραμμα ἐτηρήθη μετ' ἐξαιρετικῆς ἐπιμελείας, ὀφειλομένης εἰς τὴν πλήρη ἐκ μέρους τῶν κ. κ. Καθηγητῶν κατανόησιν τοῦ χρέους μιᾶς συστηματικῆς ἐφαρμογῆς τοῦ Ὑπολογίου Προγράμματος.

Εἰς τὸν κατωτέρω ἀριθμὸν μαθημάτων δὲν περιλαμβάνονται αἱ Φροντιστηριακαὶ Ἀσκήσεις, διὰ τὰς ὁποίας οἱ κ. κ. Καθηγηταὶ δὲν ἐδέχθησαν ἀμοιβήν, οὐδὲ αἱ ὥραι αἱ ὁποῖαι διετέθησαν δι' Ἀσκήσεις Λογιστικῆς καὶ Ξένων Γλωσσῶν.

Κατὰ τὸ Ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1956—57 ἐγένοντο ἐπίσης αἱ κάτωθι φροντιστηριακαὶ ἀσκήσεις :

Λογιστικῆς	233 ὥραι
Ξένων Γλωσσῶν	170 »
Οἰκονομικῶν Ἐκθέσεων	56 »

Τὰ ἀποτελέσματα ὑπῆρξαν ἄριστα. Τὰς ἀσκήσεις αὐτὰς παρηκολούθησαν δωρεὰν τελειόφοιτοι καὶ πτυχιούχοι τῆς Σχολῆς.

Α' Ἔ τ ο ς : Ὑραι διδασκαλίας Ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους 1956—57

Μ α θ ή μ α τ α	Σ ύ ν ο λ ο ν	
	Ἀνατεθεῖσαι	Πραγματοποιηθεῖσαι
Πολιτικὴ Οἰκονομία	80	78
Τεχνικὴ Ἐμπορία	80	76
Οἰκονομικὴ Γεωγραφία	80	78
Ὀργάνωσις Ἐπιχειρήσεων	72	72
Λογιστικὴ καὶ Λογ. Ἀσκήσεις	219	216
Ἰδιωτικὸν Δίκαιον	72	72
Οἰκονομικὰ Μαθηματικά	144	134
Φυσικὴ	72	72
Χημεία	72	72
Δημόσιον Δίκαιον	36	36
Ἀγγλικά	72	70
Γαλλικά	72	72
Στενογραφία	72	69
Σ ύ ν ο λ ο ν	1 143	1 117

Β' Έτος : Ύφαι διδασκαλίας 'Ακαδημαϊκού Έτους 1956 - 57

Μαθήματα	Σύνολον	
	'Ανατεθείσαι	Πραγματοποιηθείσαι
Πολιτική Οικονομία	72	70
'Ιδιωτική Οικονομία	72	72
'Ασφαλιστικά	72	72
Μεταφοραί	84	76
Δημοσία Οικονομία	72	58
Λογιστική και λογ. άσκήσεις	196	181
'Αποτιμητική	54	58
'Οργάνωσις 'Επιχειρήσεων	72	72
'Εμπορικόν Δίκαιον	72	72
'Ιδιωτικόν Δίκαιον	72	72
Βιομηχανική Τεχνολογία	144	140
Στατιστική	90	86
'Εμπορευματολογία	72	70
'Αγγλικά	72	72
Γαλλικά	72	72
Σύνολον	1 288	1 203

Γ' Έτος : Ύφαι διδασκαλίας 'Ακαδημαϊκού Έτους 1956 - 57

Μαθήματα	Σύνολον	
	'Ανατεθείσαι	Πραγματοποιηθείσαι
'Εργατικόν Δίκαιον	74	65
Ψυχοτεχνική	72	65
Βιομηχανική Πολιτική	108	108
'Εμπορική Πολιτική	48	42
Φορολογικόν Δίκαιον	32	29
Μεταλλευτική Οικονομία και Δίκαιον	74	74
Βιομηχανική 'Υγιεινή	72	70
'Εμπορικόν Δίκαιον	72	75
'Εμπορευματολογία	80	80
Τελωνειακά	72	72
Πολιτική Οικονομία	36	36
'Οργάνωσις 'Επιχειρήσεων	72	72
'Οργάνωσις 'Εργοστασίων	84	76
Λογιστική και λογ. άσκήσεις	132	113
Βιομηχανική Λογιστική	130	119
Σύνολον	1 158	1 076

ΕΠΙΤΟΠΙΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Συμφώνως πρὸς τὸν Κανονισμόν ὀργανώθησαν τῇ μερίμνῃ τοῦ Γραφείου Βιομηχανικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐρευνῶν, 20 ἐπιτόπια μαθήματα τῶν σπουδαστῶν τοῦ τρίτου ἔτους, εἰς τόπους ἐργασίας διαφόρων ἐν λειτουργίᾳ Ἑλληνικῶν Γραφείων, Ὄργανισμῶν καὶ Ἐπιχειρήσεων, ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῶν ἀρμοδίων Καθηγητῶν, μετὰ συμμετοχῆς ἐτέρων Καθηγητῶν τῆς Σχολῆς καὶ συνεργασίας τῶν εἰδικῶν τῆς πράξεως καὶ τῶν διευθυνόντων τὰς ὡς ἄνω οἰκονομικὰς μονάδας.

Κατὰ τὰς ἐπισκέψεις ταύτας ἐπιδεικνύεται εἰς τοὺς σπουδαστὰς ἡ τεχνική, ἡ διοικητικὴ καὶ οἰκονομικὴ ὀργάνωσις καὶ ἡ λειτουργία τῶν οἰκονομικῶν μονάδων καὶ ἀκολουθῶς διεξάγεται συζήτησις, γίνεται ἀνταλλαγὴ ἐντυπώσεων καὶ παρατηρήσεων καὶ ἐπακολουθεῖ τελικῶς κριτικὴ. Τὰ μαθήματα αὐτὰ γίνονται τὴν πρωίαν καὶ ἔχουν κύριον σκοπὸν νὰ φέρουν εἰς ἐπαφὴν τοὺς σπουδαστὰς μὲ τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν, τὴν ἀκαδημαϊκὴν διδασκαλίαν μὲ τὴν πράξιν.

Ἡ παρακολούθησις τῶν ἐπιτοπίων τούτων μαθημάτων τοῦ Γ' ἔτους εἶναι ὑποχρεωτικὴ. Ἡ Σχολὴ ἀποδίδει ἰδιαιτέραν σημασίαν εἰς τὰ μαθήματα ταῦτα.

Διὰ τῶν μαθημάτων αὐτῶν οἱ σπουδασταὶ ἀντιλαμβάνονται ὅτι ὅλα τὰ διδασκόμενα εἰς τὴν Σχολὴν δὲν εἶναι κεναὶ θεωρίαι, ἀλλὰ ἔχουν πρακτικὴν ἀξίαν διὰ τὴν ζωὴν, συνάμα δὲ ἔρχονται εἰς ἐπαφὴν μὲ τοὺς ἀνθρώπους τῆς πράξεως καὶ μαθαίνουν νὰ τοὺς ἀγαποῦν καὶ νὰ ἐκτιμοῦν τὸ ἔργον των.

Ἡ Σχολὴ βεβαίως παρέχει τὴν ἐπιστημονικὴν θεμελίωσιν διὰ τὴν ἐπαγγελματικὴν σταδιοδρομίαν, τὴν ἐξήγησιν τῶν φαινομένων καὶ τὴν βάσιν διὰ μίαν μεγαλυτέραν ἐξόρμησιν, ἀλλὰ δὲν ἀγνοεῖ τὴν ζωὴν καὶ δὲν κυριαρχεῖται ἀπὸ ἐπίδειξιν κενολόγων θεωριῶν, πολλὰ τῶν ὁποίων μόνον τὸ μείδιμα κινοῦν...

Αἱ Διαλέξεις

Ἡ Σχολὴ συνέχισε καὶ κατὰ τὸ λήξαν ἔτος τὴν σειρὰν τῶν διαλέξεων της, αἱ ὁποῖαι δικαίως ἔχουν θεωρηθῆ ὡς ἐξαιρετικὴ συμβολὴ εἰς τὴν πνευματικὴν κίνησιν τῆς Χώρας. Ὡς γνωστόν, αἱ διαλέξεις αὗται γίνονται ἐπὶ ζεόντων ἑλληνικῶν προβλημάτων, ἐξεταζομένων ἀπὸ τῆς καθαρῶς ἐπιστημονικῆς των πλευρᾶς.

Ἡ Σχολὴ προσπαθεῖ—καὶ μὲ ὑπερρφάνειαν πολὺ νομίζει ὅτι τὸ ἐπέτυχε—νὰ καταστή ἓν ἐλεύθερον πνευματικὸν κέντρον εἰς τὸν χῶρον τοῦ ὁποίου οἱ ἐπιστήμονες καὶ οἱ ἐν γένει παράγοντες τῆς ζωῆς τοῦ τόπου νὰ δύνανται νὰ ἐκφέρουν ἐλευθέρως τὰς ἀπόψεις των, νὰ καταστή δηλονότι κέντρον εἰς τὸ ὁποῖον νὰ ἀναζητῆται καὶ νὰ ἐρευνᾶται ἡ ἀλήθεια. Δι' αὐτὸ

ὀρθῶς καὶ δικαίως παρ' ὄλων ἀναγνωρίζεται ὡς ἐθνικὴ ἢ προσπάθεια αὐτῆ τῆς Σχολῆς, ἢ ὁποία, σημειωτέον, ἔχει ἐπιτύχει ἐκτὸς τῶν Ἑλλήνων ὀμιλητῶν νὰ παρουσιάσῃ ἀπὸ τοῦ βήματός της καὶ διαπρεπεῖς ξένους.

Κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ἐγένοντο αἱ κάτωθι διαλέξεις, αἱ ὁποῖαι ἀναβιβάζουσι τὸν ἀριθμὸν τῶν διαλέξεων ἀπὸ τοῦ 1947-48, ὅποτε ἐψηφίσθη ὁ νέος Ὁργανισμὸς τῆς Σχολῆς, εἰς 186 ἐν ὄλῳ.

Π Ι Ν Α Κ Σ Δ Ι Α Λ Ε Ξ Ε Ω Ν 1956 - 57

1) Γ. Ζυνόπουλος	30/1/57	«Ὁ Χριστιανισμὸς καὶ τὸ Δίκαιον».
2) Φ. Μιχαλόπουλος	14/3/57	«Ὁ Σολωμὸς στὴν Ζάκυνθο καὶ Κέρκυρα».
3) Κ. Δημαρᾶς	23/3/57	«Ψυχολογικοὶ Παράγοντες τοῦ 21».
4) Κ. Ἀθανασιάδης	10/4/57	«Αἱ μέθοδοι τῆς νεωτέρας Στατιστικῆς».
5) Δ. Συνοδινὸς	11/4/57	«Περὶ τοῦ ἔργου τοῦ μεγάλου μας ποιητοῦ Κ. Παλαμᾶ».
6) Χ. Εὐελπίδης	15/4/57	«Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Κοινὴ Ἀγορά».
7) Στρ. Παπαϊωάννου	4/5/57	«Προβλήματα Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαίδευσως».
8) René Courtin	9/5/57	«Τὰ σύγχρονα (θεωρητικὰ καὶ συγκεκριμένα) προβλήματα τῶν ἡμερομισθίων μετ' ἐφαρμογῆς των εἰς τὰς ὑπαναπτύκτους χῶρας».
9) Στρ. Παπαϊωάννου	4/6/57	«Ἡ ἐργασία καὶ ἡ παραγωγικότης, ὡς νέον ἐκπαιδευτικὸν ἰδιαικόν».

Ἡ διάλεξις τοῦ Διευθυντοῦ μας ἐδόθη εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῆς Ἑταιρείας τῶν Μακεδονικῶν Σπουδῶν καὶ ὀργανώθη ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κέντρου Παραγωγικότητος.

Δημοκρατία σημαίνει ἢ Πολιτεία νὰ παρέχῃ εἰς πάντα τὴν δυνατότητα νὰ μορφωθῇ, ἐντὸς τῶν πλαισίων τῶν πνευματικῶν ἰκανοτήτων καὶ δεξιοτήτων του, ὥστε νὰ δυνηθῇ νὰ ἐκμεταλλευθῇ ὅσον τὸ δυνατόν περιεσσότερον τὰ πνευματικὰ του χαρίσματα ἐπ' ἀγαθῶ τοῦ Συνόλου.

Η ΔΗΜΟΣΙΑ ΣΥΖΗΤΗΣΙΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑ·ΙΚΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Ἡ Ἀνωτέρα Σχολὴ Βιομηχανικῶν Σπουδῶν πρωτοστατήσασα, ὡς γνωστόν, εἰς τὴν «Κίνησιν ὑπὲρ μιᾶς Ἠνωμένης Εὐρώπης», ἐθεώρησεν ἐθνικὸν χρέος νὰ προβάλλῃ ὡς θέμα δημοσίας συζητήσεως τὴν μελετωμένην νὰ ἰδρυθῆ «Εὐρωπαϊκὴν Οἰκονομικὴν Κοινότητα» ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς γενικωτέρας πολιτικῆς συνεργασίας τῶν Κρατῶν τῆς Ἀντικῆς Εὐρώπης.

Ἡ Σχολὴ ἔθεσε τὸ ζέον τοῦτο πρόβλημα πρὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, καὶ ἰδίᾳ πρὸ τῶν ἀρμοδίων πολιτικῶν κύκλων καὶ τῶν κρατικῶν λειτουργῶν, ὡς καὶ πρὸ τῶν εἰδικῶν ἐπιστημόνων, χωρὶς νὰ λάβῃ ἐκ τῶν προτέρων θέσιν, διότι πάντοτε ἔχεται τῆς ἀρχῆς ὅτι ἀποτελεῖ ἐλεύθερον πνευματικὸν Ἴδρυμα ἐρεύνης καὶ ἀναζητήσεως τῆς Ἀληθείας.

Ἡ Δημοσία Συζήτησις διεξήχθη μὲ πλήρη κατανόησιν τῆς ἐξαιρετικῆς ἐθνικῆς σημασίας τοῦ θέματος καὶ ἀπέδειξε πόσον καρποφόρον καὶ ἀποτελεσματικὸν εἶναι νὰ τίθενται ἐνώπιον τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ τὰ μεγάλα προβλήματα, ὥστε ἡ διαφώτισις διοικούντων καὶ διοικουμένων νὰ εἶναι πλήρης, συνάμα δὲ κατεδείχθη πόσον εὐκολον εἶναι μία συζήτησις ν' ἀρθῆ εἰς τὸ ὄψος τῆς ἀποστολῆς τῆς, ὅταν εἶναι εἰς τοὺς πάντας ἀντιληπτὸν ὅτι αὕτη ὀργανώνεται καὶ διεξάγεται ὄχι πρὸς ἐξυπηρέτησιν ὀρισμένων ἀπόψεων, προσωπικῶν ἢ κομματικῶν, ἀλλὰ πρὸς ἐξυπηρέτησιν γενικωτέρων συμφερόντων.

Ἡ Σχολὴ αἰσθάνεται ὑποχρέωσιν νὰ εὐχαριστήσῃ ὄχι μόνον τοὺς μετασχόντας εἰς τὴν Συζήτησιν, ἀλλὰ καὶ ὄλους ἐκείνους οἱ ὁποῖοι παρηκολούθησαν μὲ τόσον ἐνδιαφέρον τὰς ἐργασίας τοῦ Δεκαήμερου καὶ ἰδιαίτερος ὄλους ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἐνθουσιάζθησαν νὰ διαδηλώσουν τὰ συγχαρητήριά των διὰ τὴν ἀναληφθεῖσαν ὑπὸ τῆς Σχολῆς πρωτοβουλίαν. Αἱ συγκινητικαὶ αὐταὶ ἐκδηλώσεις τόσον τῶν παρασταθέντων ὅσον καὶ τῶν ἐπαρχιακῶν ὀργανώσεων ἀποτελοῦν τὴν καλυτέραν ἐνίσχυσιν εἰς τὴν καταβαλλομένην πνευματικὴν τῆς Σχολῆς προσπάθειαν καὶ τὴν καλυτέραν ἀμοιβὴν διὰ τὸ ἐπιτελούμενον παρ' αὐτῆς ἔργον.

Τὸ Προεδρεῖον τοῦ Δεκαήμερου ἀπηρτίσθη ἐκ τῶν κάτωθι :

Πρόεδρος, ΣΤ. ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ, Πρόεδρος τῆς Α.Σ.Β.Σ. Ἀντιπρόεδροι ΓΕΩΡΓ. ΠΕΣΜΑΖΟΓΛΟΥ, Πρόεδρος τοῦ Ἐθν. Συμβουλίου διὰ τὴν Πανευρώπην, ΑΡΓΥΡΙΟΣ ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ, Πρόεδρος τοῦ Ἐμπορικοῦ καὶ Βιομηχανικοῦ Ἐπιμελητηρίου Ἀθηνῶν, ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ, Πρόεδρος τοῦ Ἑλληνικοῦ Τμήματος τοῦ Διεθοῦς Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου, ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, Πρόεδρος τῆς Ἐνώσεως τῶν Ἑλλήνων Ἐξαγωγέων, ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΔΡΙΤΣΑΣ, Πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου τῶν Ἑλλήνων Βιομηχάνων, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΩΤΣΙΟΠΟΥΛΟΣ,

Ἄντιπρόεδρος τοῦ Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου Πειραιῶς, ΣΤΡΑΤΟΣ Κ. ΠΑΠΑΪΩΑΝΟΥ, Διευθυντῆς τῆς Α.Σ.Β.Σ., Γεν. Γραμματεὺς, ΚΛΑΥΔΙΟΣ Β. ΜΠΑΝΤΑΛΟΥΚΑΣ, Καθηγητῆς-Διευθυντῆς τοῦ Γραφείου Ἐρευνῶν τῆς Α.Σ.Β.Σ.

Αἱ ἐργασίαι τοῦ Δεκαημέρου ἤρχισαν τὴν 22αν Μαΐου καὶ ἔληξαν τὴν 30ην ἐγένοντο δὲ εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου Ἀθηνῶν εὐγενῶς προσφερθεῖσαν.

Μετὰ τὸν χαιρετισμὸν τῶν παρισταμένων ἐκ μέρους τοῦ ΑΡΓ. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ, Προέδρου τοῦ Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου, ἐγένετο ἡ γενικὴ εἰσηγήσις ἐπὶ τοῦ θέματος ὑπὸ τοῦ κ. ΣΤ. ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ. Μεθ' ὃ ἐπηκολούθησαν αἱ εἰσηγήσεις τῶν κ.κ. ΣΠ. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ : Ἡ μετατολεμικὴ τάσις πρὸς Εὐρωπαϊκὴν Ἐνωσην, ΛΕΩΝ. ΜΑΚΚΑ : Τὸ πολιτικὸν θέμα τῆς στάσεως τῆς Ἑλλάδος ἐναντι τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινοπραξίας. ΚΩΝΣΤ. ΓΟΥΣΤΗ : Ἡ θεωρία τῶν τελωνειακῶν ἐνώσεων. ΙΩ. ΦΡΑΓΚΟΥ : Ἡ τελωνειακὴ ἔνωσις καὶ ἡ ζώνη ἐλευθέρων συναλλαγῶν ὡς ὄργανα ἐξυπηρετήσεως τῆς Εὐρωπαϊκῆς οἰκονομικῆς συνεργασίας. ΑΝΤΩΝ. ΜΠΕΡΝΑΡΗ : Ἡ Ἑλληνικὴ οἰκονομία καὶ ἡ Εὐρωπαϊκὴ ἀγορά. ΒΑΣ. ΔΑΜΑΛΑ : Τὰ ἐπιβαλλόμενα μέτρα πρὸς ἀναδιοργάνωσιν τῆς Ἑλληνικῆς οἰκονομίας. ΙΩΑΝ. ΜΠΟΥΤΟΥ : Τὸ ἰσοζύγιον πληρωμῶν τῆς Χώρας καὶ ἡ κοινὴ Εὐρωπαϊκὴ ἀγορά. ΓΕΩΡΓ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ : Ἐμπόδια ἐξαγωγῆς ἑλληνικῶν προϊόντων, πέραν τῶν τελωνειακῶν. ΚΩΝ. ΦΕΡΕΝΤΙΝΟΥ : Ἡ ἑλληνικὴ οἰκονομία καὶ τὸ πρόβλημα τῆς κοινῆς Εὐρωπαϊκῆς ἀγορᾶς. ΓΕΩΡΓ. ΜΥΛΩΝΑ : Προβλήματα ἀπασχολήσεως καὶ κοινωνικῆς πολιτικῆς ἐκ τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἀγορᾶς. ΧΡΙΣΤΟΦ. ΣΤΡΑΤΟΥ καὶ ΔΗΜΗΤΡ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ : Ἡ ἑλληνικὴ βιομηχανία καὶ τὸ πρόβλημα τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἀγορᾶς.

Μετὰ τὰς ἀνωτέρω εἰσηγήσεις ἐπηκολούθησεν δημοσίᾳ συζήτησις, εἰς ἣν ἔλαβον μέρος 27 ἐκλεκτοὶ ἐπιστήμονες καὶ ἐκπρόσωποι τῶν παραγωγικῶν μας τάξεων.

Αἱ ἐργασίαι τοῦ «Δεκαημέρου» ἐκίνησαν, ὡς ἦτο ἐπόμενονον λόγῳ τῆς ἐξαιρετικῆς σημασίας τοῦ θέματος καὶ τῶν διακεκριμένων εἰσηγητῶν, τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἐπιστημονικοῦ καὶ οἰκονομικοῦ κόσμου τῆς Ἑλλάδος. Ἡ Σχολὴ κατόπιν τούτου ἐδημοσίευσεν τὰς εἰσηγήσεις καὶ συζητήσεις, τὰς ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου γνώμας τῶν πολιτικῶν Ἀρχηγῶν, ὡς καὶ σειρὰν διαφωτιστικῶν στατιστικῶν πινάκων εἰς ἴδιον τόμον 410 σελίδων.

Ἡ Ἐκπαίδευσις δὲν εἶναι ἀφηρημένη ἰδέα, δὲν εἶναι θεσμὸς ἔξω τόπου καὶ χρόνου, ἀλλ' ὀφείλει ν' ἀντιμετωπιζῆ τὰ προβλήματα τῆς συγχρόνου ζωῆς καὶ νὰ παρασκευάζῃ χρησίμους ἀνθρώπους διὰ τὸ μέλλον. Ἀντλεῖ ἀπὸ τὸ παρελθόν, στηρίζεται εἰς τὸ παρόν, ἐπιλύει ἄμεσα ζητήματα, ἀλλὰ πρὸ παντὸς ἡ Ἐκπαίδευσις ἀνήκει εἰς τὴν ὑψηροσίαν τοῦ Μέλλοντος.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΠΕΡΙΠΑΤΟΙ ΚΑΙ ΕΚΔΡΟΜΑΙ

I. Κατά τὸ σπουδαστικὸν ἔτος 1956/57 : 1) Διωργανώθησαν καὶ ἐπραγματοποιήθησαν οἱ κάτωθι ἐκπαιδευτικοὶ περίπατοι καὶ ἐκδρομαὶ εἰς διαφόρους Ἀρχαιολογικοὺς χώρους, Μουσεῖα, Καλλιτεχνικὰς ἐκθέσεις κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ τὰ ἐλεύθερα ἀπογεύματα τῆς Τετάρτης μὲ ἐξηγήτριαν τὴν κ. Μαρ. Βελουδίου, ξεναγὸν τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος.

Ἡ προσέλευσις Σπουδαστῶν τοῦ Α' ἔτους ὑπῆρξεν αὐθόρμητος, γενικὴ καὶ ἀνελλιπή· ἀφ' ἑνὸς λόγῳ τοῦ ἐπιστημονικοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν ἐπισκέψεων καὶ ἀφ' ἑτέρου λόγῳ τῆς ἐπιστημονικῆς καταρτίσεως καὶ διδακτικῆς πείρας τῆς κ. Μαρ. Βελουδίου, ξεναγοῦ τοῦ Ἐθν. Ἰδρύματος.

II. Διωργανώθησαν καὶ ἐπραγματοποιήθησαν Κινηματογραφικαὶ προβολαὶ μὲ θέματα ὀργανώσεως ἐργασίας, ἐργοστασίων, καλλιιεργείας καὶ παραγωγικότητος ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Κέντρου Ἑλληνικῆς παραγωγικότητος καὶ τοῦ Καθηγητοῦ κ. I. Χρυσοχοῦ.

- 1) 31-10-56 Στοὰ Ἀττάλου—Μουσεῖον—N. Ἀγ. Ἀποστόλων. Ξεναγὸς ἡ κ. Μ. Βελουδίου.
- 2) 4-11-56 Θησεῖον—Ἀρχαία Ἀγορά. Ξεναγὸς ἡ κ. Μ. Βελουδίου.
- 3) 7-11-56 Θέατρον Διονύσου—Ἀσκληπιεῖον—ὠδεῖον Ἡρώδου. Ξεναγὸς ἡ κ. Μ. Βελουδίου.
- 4) 11-11-56 Ἐκδρομὴ εἰς Τύμβον Μαραθῶνος—Ἀγ. Παντελεήμονα—N. Μάκρην. Ξεναγὸς ἡ κ. Μ. Βελουδίου.
- 5) 18-11-56 Προσκύνημα εἰς Ἀκρόπολιν—Ἀπαγγελίαι κ. Μαγουλά, Προσευχὴ Ρενάν. Ὕμνος Παλαμᾶ. Πινῆξ—Ἀστεροσκοπεῖον. Ξεναγὸς ἡ κ. Μ. Βελουδίου.
- 6) 21-11-56 Ἀκρόπολις—Προπύλαια—N. Νίκης Ἀθηνᾶς—Ἐρεχθεῖον—Παρθενῶν. Ξεναγὸς ἡ κ. Μ. Βελουδίου.
- 7) 25-11-56 Ἐκδρομὴ εἰς Σαλαμίνα—Πέραμα. Ξεναγὸς ἡ κ. Μ. Βελουδίου.
- 8) 28-11-56 Κεραμεικὸς—Δίπυλον—ὁδὸς Τάφων—Ἐπιτάφιος Περικλέους. Ξεναγὸς ἡ κ. Μ. Βελουδίου.
- 9) 2-12-56 Ἐλευσίς. Προπύλαια—Τεῖχη—Σπήλαιον Πλούτωνος—Τελευστήριον—Μουσεῖον. Ἐξηγηταὶ 2 : ὁ κ. Μηλιάδης Δ)ντῆς Ἀκροπόλεως καὶ ἡ κ. Μ. Βελουδίου.
- 10) 9-12-56 Ἐκδρομὴ εἰς Σούνιον διὰ τοῦ νέου δρόμου (Βουλιαγμένη—Ἀνάβυσσος—Λαύριον—Σούνιον). Ξεναγὸς ἡ κ. Μ. Βελουδίου.
- 11) 12-12-56 Κολωνὸς—Ἀκαδημία Πλάτωνος. Ξεναγὸς ἡ κ. Μ. Βελουδίου.
- 12) 16-12-56 Ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον. Ξεναγὸς ἡ κ. Μ. Βελουδίου.

- 13) 19-12-56 'Ομιλία κ. Λανίτου περί Κύπρου. Τραγούδια ὑπὸ χορωδίας σπουδαστῶν (τοῦ Καραολῆ-Καραπάνου). 'Απαγγελία κ. Μαγουλά.
- 14) 23-12-56 Βυζαντινὸν Μουσεῖον-'Ακαδημία 'Αθηνῶν. Ξεναγὸς ἡ κ. Μ. Βελουδίου.
- 15) 13- 1-57 Μπενάκειον Μουσεῖον. Ξεναγὸς ἡ κ. Μ. Βελουδίου.
- 16) 16- 1-57 Στάδιον-'Αρδηττὸς-'Ολυμπιακοὶ ἀγῶνες. Ξεναγὸς ἡ κ. Μ. Βελουδίου.
- 17) 20- 1-57 Πανεπιστημιακὴ Λέσχη ('Ιρις). 'Απαγγελία Μ τῆς 'Ιλιάδος ὑπὸ τοῦ ραψωδοῦ τοῦ 'Εθνικοῦ 'Ιδρύματος κ. Ταβουλάρη.
- 18) 27- 1-57 'Ακαδημία 'Αθηνῶν-Πανεπιστήμιον. Ξεναγὸς ἡ κ. Μ. Βελουδίου.
- 19) 30- 1-57 'Ολυμπιεῖον-'Αγ. Φωτεινὴ. Ξεναγὸς ἡ κ. Μ. Βελουδίου.
- 20) 3- 2-57 Δημοτικὸν Θέατρον Πειραιῶς. 'Ομιλία κ. Στρ. Κ. Παπαϊωάννου «Προβλήματα τῆς 'Εκπαιδεύσεως».
- 21) 10- 2-57 Διυλιστήρια τῆς Οὔλεν-'Ομορφὴ 'Εκκλησιά. 'Ομιλητὴς ὁ κ. Τζουμέρκας.
- 22) 13- 2-57 'Εθνικὸν Σκοπευτήριον Καισαριανῆς.
- 23) 17- 2-57 'Εκδρομὴ εἰς Λίμνην Μαραθῶνος-Βαρυμπόμπη-Κτήμα καὶ Τάφος Βασιλέων εἰς Δεκέλειαν-'Αγ. Μερκούριος.
- 24) 24- 2-57 Σκοπευτήριον Καισαριανῆς.
- 25) 3- 3-57 Προετοιμασία παρελάσεως εἰς Πανελλήνιον Γυμναστικὸν Σύλλογον. 'Εκκλησιασμοὶ εἰς 'Ι. Ν. Ταξιαρχῶν.
- 26) 10- 3-57 'Ηρῶα ἀγωνιστῶν τοῦ 1821 εἰς πεδῖον 'Αρεως. Προπόνησις ομάδος παρελάσεως.
- 27) 14- 3-57 Καισαριανὴ-Σκοποβολή. Νῆαρ 'Ηστ (Γυμναστ.).
- 28) 17- 3-57 Παγκόσμιος 'Ημέρα Προσευχῆς Φοιτητῶν. 'Εκκλησιασμοὶ εἰς Μητρόπολιν-'Αγνωστος Στρατιώτης (κατάθεσις στεφάνου).
- 29) 23- 3-57 Πανηγυρικός κ. Δημαρᾶ «Ψυχολογικοὶ παράγοντες τοῦ 21».
- 30) 24- 3-57 Παρέλασις 'Ανωτάτων Σχολῶν πρὸ τοῦ 'Αγνώστου Στρατιώτου.
- 31) 13 & 14-4-57 Σκοπευτικοὶ ἀγῶνες 'Ανωτάτων Σχολῶν. 'Η Σχολὴ συμμετέσχε διὰ 50 σπουδαστῶν καὶ 10 σπουδαστριῶν, ἐπιτυχοῦσα λαμπρὰν ἐπίδοσιν.
- 32) 20- 6-57 Σπουδαστικὸν Γλέντι εἰς τὸ προαύλιον τῆς Σχολῆς. 'Ορχήστρα-χορὸς-μπουφές. Εἰς αὐτὴν τὴν θαυμασίαν συγκέντρωσιν τῶν Σπουδαστῶν οἱ Σπουδασταὶ ἐπέδειξαν ἀμειπτον συμπεριφορὰν καὶ ἐξαιρετικὸν κέφι.

ΠΑΝΗΓΥΡΙΣΜΟΙ

Ἡ Σχολή μετέσχευε εἰς τὸν πανηγυρισμὸν :

1) Τῆς 28ης Ὁκτωβρίου με ὀμιλητὴν τὸν Καθηγητὴν τῆς Σχολῆς κ. Ἑλ. Συνοδινὸν με θέμα «Τὸ νόημα τῆς μεγάλης ἡμέρας». Τὴν ἑορτὴν ἐτίμησεν ὁ Ὑπουργὸς κ. Δ. Ἀλιπράντης, ὁ ὁποῖος ὠμίλησεν πρὸς τοὺς σπουδαστάς.

2) Τῆς 25 Μαρτίου με ὀμιλητὴν τὸν Διευθυντὴν τοῦ ΙΚΥ κ. Κ. Δημαρᾶν, με θέμα : «Ψυχολογικοὶ παράγοντες τοῦ Εἰκοσιένα».

Οἱ σπουδασταὶ τῆς Σχολῆς, εἰς ὁμάδα λαμπρῶς συντεταγμένην ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Γυμναστοῦ τῆς Σχολῆς κ. Γ. Κατσιπῆ, ἐθαυμάσθησαν καὶ κατεχειροκροτήθησαν κατὰ τὴν παρέλασιν τῶν σπουδαστῶν καὶ μαθητῶν, τόσον τῆς 27ης Ὀκτωβρίου ὅσον καὶ τῆς 24ης Μαρτίου, πρὸ τοῦ Μνημείου τοῦ Ἀγνώστου Στρατιώτου.

Κατὰ τὸν πανηγυρισμὸν τῆς 25ης Μαρτίου, ἡ χορωδία τῆς Σχολῆς ἔψαλε πατριωτικὰ καὶ δημῶδη ἄσματα, ἐμπνεύσασα μεγάλον ἐνθουσιασμὸν εἰς τὸ ἐκλεκτὸν ἀκροατήριον τῶν κεκλημένων τῆς Σχολῆς, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἦτο κατάμεστος ἡ αἴθουσα συγκεντρώσεως αὐτῆς.

3) Τῆς 30ης Ἰανουαρίου. Ἡ ἑορτὴ τῆς Παιδείας ἐορτάσθη ὡσαύτως διὰ συγκεντρώσεως εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Σχολῆς. Κατ' αὐτὴν ὠμίλησεν ὁ καθηγητὴς κ. Γ. Ξυνόπουλος με θέμα : «Τὸ δίκαιον ὑπὸ τὸ πρῖσμα τοῦ Χριστιανισμοῦ». Ὡς γνωστὸν, ἡ Σχολὴ τιμᾷ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην διὰ μιᾶς ὀμιλίας τὴν μνήμην τῶν ἀγωνιστῶν καὶ μαχητῶν τῆς προόδου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ.

Η ΙΑΤΡΙΚΗ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΙΣ

Κατὰ τὸ ὑπ' ὄψιν Ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1956 - 57 συνεχίσθησαν ὑπὸ τῆς Α.Σ.Β.Σ., διὰ τοῦ ἱατροῦ αὐτῆς κ. Ἀντων. Παπαϊωάννου, ὑφηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, τὰ ἀκόλουθα μέτρα πρὸς παρακολούθησιν τῆς ὑγιεινῆς καταστάσεως, καὶ προφύλαξιν τῆς ὑγείας τῶν σπουδαστῶν.

Ἐφηρμόσθη τὸ ἀτομικὸν δελτίον ὑγείας τοῦ σπουδαστοῦ, τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει τὴν κλινικὴν ἐξέτασιν τῶν καθ' ἕκαστα ὀργανικῶν συστημάτων καὶ τὴν μικροακτινογράφησιν τοῦ θώρακος ὄλων τῶν σπουδαστῶν. Τὸ δελτίον τοῦτο εἶναι καὶ μένει ἀπολύτως ἐμπιστευτικόν. Οἱ χρῆζοντες περαιτέρω ἐξετάσεως παραπέμπονται, δι' εἰδικοῦ σημειώματος τοῦ ἱατροῦ, εἰς τὰ οἰκεία τμήματα τῶν διαφόρων νοσηλευτικῶν ἰδρυμάτων καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐξετάσεως καταγράφεται εἰς τὸ ἀτομικὸν δελτίον ὑγείας τοῦ σπουδαστοῦ.

Σημειωτέον ὅτι διὰ τὰς ὡς ἄνω ἐξετάσεις εἰς τὰ διάφορα νοσηλευτικὰ ἰδρύματα, ἡ Σχολὴ, διὰ τοῦ ἱατροῦ αὐτῆς, εἶχε προσυνηνοθηῆ μετὰ τῶν Διευθύνσεων τῶν ἰδρυμάτων, πρὸς ταχεῖαν ἐξυπηρέτησιν καὶ δωρεὰν παροχὴν τῆς ἱατρικῆς περιθάλψεως εἰς τοὺς ἐν λόγῳ σπουδαστάς.

Εὐνόητον τυγχάνει ὅτι διὰ τῶν ἐργαστηριακῶν καὶ ἱατρικῶν ἐξετάσεων τῶν σπουδαστῶν, τὸ ἀτομικὸν δελτίον ὑγείας ἀπέβη πληρέστερον καὶ ἀπο-

τελεί ακριβῆ εἰκόνα τῆς ὑγείας τῶν ἐξεταζομένων. Ὡς εἶναι γνωστόν, ἡ τοιαύτη ἐνημέρωσις τοῦ ἀτομικοῦ δελτίου ὑγείας ἀπεβλέπει ὄχι μόνον εἰς διάγνωσιν καὶ ἀναγνώρισιν νοσηρῶν καταστάσεων ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς νόσου καὶ τῆς κλινικῆς αὐτῆς ὀντότητος, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν διαπίστωσιν νοσηρῶν προδιαθέσεων, δυναμένων, εἰς τὸ μέλλον νὰ ἐπιδράσουν ἐπιβλαβῶς ἐπὶ τῆς καθόλου ὑγείας. Ὁ ἐξεταζόμενος λαμβάνει γνῶσιν τῆς ἀσθενείας του ὡς καὶ πάσης ἀποκλίσεως ἀπὸ τοῦ φυσιολογικοῦ καὶ πληροφορεῖται περὶ τυχόν λαθvanούσης νόσου.

Τοιοιουτρόπως ἡ ἱατρικὴ παρακολούθησις ὄχι μόνον ἔρχεται ἀρωγὸς εἰς τὴν πρόνοιαν ὑπὲρ τῆς ὑγείας τῶν σπουδαστῶν, ἀλλὰ καὶ ἐλέγχει τὴν περαιτέρω θεραπείαν. Εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις ὑποδεικνύεται ἡ διακοπὴ τῶν μαθημάτων, ἐπὶ τῷ σκοπῷ ὅπως ἀφ' ἑνὸς μὲν ὑποβληθῆ ὁ ἐνδιαφερόμενος εἰς τὴν ἀνάλογον ὑγιεινοδιαιτητικοφαρμακευτικὴν ἀγωγὴν, ἀφ' ἑτέρου δὲ προληφθῆ ἡ μετάδοσις οἰασδήποτε νόσου εἰς τοὺς ὑγιεῖς σπουδαστάς.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΑΙ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Ἡ Σχολὴ ἐπλούτισθη καὶ ἐφέτος διὰ νέων βιβλίων, τόσον δι' ἀγορᾶς ὅσον καὶ ἐκ δωρεῶν τῶν συγγραφέων.

Ἡ φοίτησις τῶν σπουδαστῶν καὶ πτυχιούχων εἰς τὸ ἀναγνωστήριον ὑπῆρξε ζωντανή, ἐνδεικτικὴ τοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ τῆς ἀναπτυσσομένης ἀγάπης πρὸς τὴν μελέτην.

ΑΙ ΤΜΗΜΑΤΙΚΑΙ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Κατὰ τὸν Ὀργανισμόν τῆς Σχολῆς, αἱ Τμηματικαὶ Ἐξετάσεις διενεργοῦνται ἀπὸ 7-30 Ἰουνίου καὶ ἀπὸ 17 Σεπτεμβρίου μέχρι 10 Ὀκτωβρίου. Οἱ ἀποτυγχάνοντες εἰς δύο μαθήματα δύνανται νὰ ἐπανεξετασθοῦν ἀπὸ 8-15 Ἰανουαρίου.

Τὸ σύστημα τοῦτο τῶν ἐξετάσεων ἐγένετο δεκτὸν ἐσχάτως καὶ ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας, προκειμένου περὶ τῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως. Καὶ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο προηγήθη ἡ Σχολὴ μας, διότι οἱ διοικούντες αὐτὴν σκέπτονται ὡς παιδαγωγοί.

Σημειωτέον ὅτι τὸ λεπτομερὲς Πρόγραμμα τῶν Τμηματικῶν Ἐξετάσεων ἀνακοινοῦται πρὸ ἑνὸς μηνὸς τοῦλάχιστον τὰ δὲ ἀποτελέσματα ἐντὸς πέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς λήξεως τῶν ἐξετάσεων. Οἱ σπουδασταὶ γνωρίζουν καλῶς τὴν σημασίαν τούτου. Ἄλλοῦ δὲν γνωρίζουν πότε θὰ ἐξετασθοῦν καὶ μετ' ἀγωνίαν ἀναμένουν ἐπὶ μῆνας τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐξετάσεων.

ΤΜΗΜΑΤΙΚΑΙ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Ἐκ τῶν ὑποστάντων τὰς Τμηματικὰς Ἐξετάσεις ἐπέτυχον :

Περίοδος	Α' ἔτους	Β' ἔτους	Γ' ἔτους	Σύνολον
α) Ἰούνιος	2	—	2	4
β) Ὀκτώβριος	52	35	22	109
γ) Συμπληρωματ.	125	146	69	340
Σύνολον	179	181	93	453

Πίναξ ἐπιτυχόντων εἰς τὰς Τμηματικὰς Ἐξετάσεις Σπουδαστῶν
ἐν συσχέτισει πρὸς τοὺς ἐγγραφέντας εἰς τὴν Σχολήν

Ἀκαδημαϊκὰ εἶτη	Α'		Β'		Γ'		Σύνολον	
	Ἐγγραφέντες	Προσχθέντες	Ἐγγραφέντες	Προσχθέντες	Ἐγγραφέντες	Προσχθέντες	Ἐγγραφέντων	Προσχθέντων
1947 - 48	366	165	127	91	36	31	529	287
1948 - 49	236	122	137	108	73	60	446	290
1949 - 50	231	112	130	90	111	83	472	285
1950 - 51	349	163	140	95	92	75	581	313
1951 - 52	468	195	193	135	90	47	751	377
1952 - 53	471	184	238	146	158	98	867	428
1953 - 54	422	141	250	80	183	36	855	257
1954 - 55	458	251	301	236	214	101	973	588
1955 - 56	404	223	299	153	288	93	991	469
1956 - 57	452	179	326	181	305	93	1083	453

ΑΙ ΠΤΥΧΙΑΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

Συμφώνως πρὸς τὸν Ὁργανισμόν ὁ τελειόφοιτος τῆς Σχολῆς, προκειμένου νὰ τύχη τοῦ πτυχίου αὐτῆς, ὑποχρεοῦται νὰ συντάξῃ εἰδικὴν διατριβὴν ἐπὶ πτυχίῳ, ἐπὶ θέματος ὅπερ οὗτος ἐκλέγει, μετὰ σύμφωνον γνώμην τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Γραφείου Ἑρευνῶν. Τὸ θέμα τοῦτο δεόν νὰ περιλαμβάνεται εἰς τὸν κύκλον τῆς ἐν τῇ Σχολῇ διδασκαλίας καὶ νὰ ἀναφέρεται εἰδικώτερον : Εἰς τὴν συστηματικὴν διερεύνησιν, μετ' ἀναλύσεως καὶ κριτικῆς, τῆς διαρθρώσεως καὶ λειτουργίας δεδομένης οικονομικῆς μονάδος ἢ κλάδου ἢ τομέως ἢ ὁλοκλήρου δραστηριότητος τῆς παραγωγῆς ἢ τῆς οικονομίας, περιοχῆς ἢ χώρας τινὸς καὶ κυρίως παρ' ἡμῖν εἰς τὴν συγκριτικὴν μελέτην δύο ἢ πλείονων τῶν ὡς ἄνω δραστηριοτήτων εἰς τὴν παρατήρησιν καὶ ἔρευναν οικονομικῶν φαινομένων καὶ προβλημάτων καὶ τέλος εἰς τὴν κριτικὴν παρουσίαν ξένων συστημάτων ἢ θεωριῶν ἢ συγγραμμάτων, οικονομικοῦ καὶ ὀργανωτικοῦ ἰδία ἐνδιαφέροντος.

Σκοπὸς τῆς Σχολῆς ἀξιούσης, πρὸ τῆς ἀπονομῆς τοῦ πτυχίου, τὴν ὑποβολὴν καὶ ἔγκρισιν τῆς ὡς ἄνω διατριβῆς εἶναι ἡ διασκόπησις τῆς ἰκανότητος τοῦ τελειοφοίτου περὶ τὸν δόκιμον γραπτὸν χειρισμὸν ἐπιστημονικοῦ τινος θέματος. Ὡς ἐκ τούτου, ἡ διατριβὴ ἐπὶ πτυχίῳ δὲν πληροῖ ἀπλῶς τύπον, ὥστε νὰ συντάσσεται παρέργως καὶ προχειρῶς, ἀλλ' οὐσιαστικὴν καὶ ἐπιβαλλομένην σκοπιμότητα.

Κατωτέρω δημοσιεύομεν τὰς κατατεθείσας 65 πτυχιακὰς ἐργασίας, αἵτινες ἀναβιβάζουσιν εἰς 423 ἐν ὄλῳ τὰς κατατεθειμένας εἰς τὸ «Γραφεῖον Ἑρευνῶν» τῆς Σχολῆς καὶ ἀποδεικνύουσι τὴν λαμπρὰν τῶν πτυχιούχων μας ἐπίδοσιν καὶ τὴν διαμόρφωσιν εἰς αὐτοὺς ἐνδιαφερόντων γενικωτέρων καὶ ἐπιστημονικῆς σκέψεως.

359. Ζουγανέας Εὐστρ. : Δοκίμιον ἐφαρμογῆς ἀναλυτικῆς λογιστικῆς κόστους ἐν ταῖς ἀλευροβιομηχανίαις.
360. Χατζηγιαννάκης Γεώρ. : Ἑσωτερικὴ καὶ ἐξωτερικὴ περιήγησις καὶ ἡ συμβολὴ τῆς εἰς τὴν ἑλληνικὴν οἰκονομίαν.
361. Παππᾶς Ἡρακλῆς : Ἡ ἐξέλιξις τοῦ μηχανικοῦ ἐξοπλισμοῦ ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἐν Ἑλλάδι.
362. Δρόλαπας Χρῆστος : Καλλιέργεια τῆς ἐλαίας. Παρασκευὴ ὀρίμων καὶ πρασίνων ἐλαιῶν ἐν τῇ περιοχῇ Ἀμφίσσης.
363. Φωστέρης Ἐμμ. : Τὰ μεταλλεῖα Σερύφου.
364. Γεωργουλέας Παναγ. : Παραγωγή καὶ ἐμπόριον τῆ ὀρύζης γενικῶς καὶ ἐν Ἑλλάδι.
365. Σαμαρᾶς Ἰωάν. : Ἡ διαδικασία παραγωγῆς ἄρτου καὶ εἰδικώτερον εἰς τὸ πρότυπον στρατιωτικῶν ἀρτοποιεῖον.

366. Γεωργάρας Γεώργ. : Ἡ ἀμοιβὴ τῆς ἐργασίας καὶ ἡ ἐπίδρασις αὐτῆς ἐπὶ τῆς ἰδιωτικῆς καὶ ἐθνικῆς οἰκονομίας.
367. Χάμπας Γεώργιος : Ὁργάνωσις καὶ λειτουργία Κλωστοῦφαντουργείου.
368. Τζιαστούδης Γεώργ. : Ἐνωσις Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν.
369. Σταθάτος Λεωνίδας : Κυκλοφορία τοῦ πλούτου.
370. Μανώλης Εὐάγγελος : Ἡ διαφήμεσις. Ἡ σύγχρονος θεωρία καὶ πολιτικὴ αὐτῆς.
371. Ραπακούλιας Γεώργ. : Ἱστορικὴ ἀναδίφησις τοῦ ὀργανωτικοῦ πνεύματος.
372. Ζησιμόπουλος Κωνστ : Τουρισμὸς γενικῶς καὶ ἰδίᾳ ἐν Ἑλλάδι.
373. Θεοδώρου Σωκράτης : Ἡ ἀλιεΐα ἐν Ἑλλάδι.
374. Καρακούλιας Χρῆστος : Ἡ διαφήμεσις.
375. Γρηγορίου Εὐστράτιος : Ἐπιχειρήσις σαπωνοποιΐας Π. Παπαγεωργίου καὶ Σία Ο.Ε. ἐν Μυτιλήνῃ.
376. Πολίτης Χρῆστος : Αἱ καύσιμοι ὕλαι: Γαϊάνθραξ. Πετρέλαιον.
377. Καστανᾶ Φωτεινὴ : Ἡ φορολογία ἐν Ἑλλάδι.
378. Γαρμανῆς Γεώργιος : Ἀναλογιστικαὶ καὶ οἰκονομικαὶ βάσεις ἑνὸς ταμείου ἀρωγῆς μιᾶς κατηγορίας ὑπαλλήλων.
379. Ἀραβαντινοῦ Ἄννα : Καλλιέργεια καὶ Βιομηχανία καννάβεως ἐν Ἑλλάδι.
380. Κούκης Ἰωάννης : Ἱαματικὰ ὕδατα καὶ ἡ ἐπιχειρήσις Καραντάνη.
381. Καλδῆ Πόπη : Ἐταιρεία ἠλεκτροκινήσεως Πύλου.
382. Ἀποστολίδου Κούλα : Παραγωγή χάρτου γενικῶς καὶ ἐν Ἑλλάδι.
383. Μποκῶρος Κων)νος : Ὁ καπνὸς ὡς οἰκονομικὸς παράγων τῆς Ἑλλάδος.
384. Μαρκοπούλου Ἀγγελ. : Ὁ ρόλος τῆς ψυχολογίας στὴν ἐκλογή τοῦ ἐπαγγέλματος.
385. Ζουγανέλης Δημήτριος : Συμβολὴ τοῦ αὐτοκινήτου εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας.
386. Χατζηπαναγιώτου Εὐ. : Τὸ πρόβλημα τοῦ καπνοῦ ἐν Ἑλλάδι.
387. Ἀνδρέου Ἡλίας : Διοικητικὴ διάρθρωσις Ἐργοστασίου ἀνακατασκευῆς μηχανῶν ἐσωτερικῆς καύσεως (τμήμα τοῦ 301 Στρατιωτικοῦ Ἐργοστασίου).
388. Ἀνδρεαδάκης Γεώργ. : Τὸ οἰνόπνευμα καὶ ἡ βιομηχανία του.

**ΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟΝ
ΧΗΜΙΚΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ**

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου Χημικῶν Βιομηχανίας κ. Μ. Γεωργαλάκης εἶχε τὴν ὥραϊαν ἐμπνευσιν, κατόπιν συνεννόησεως μετὰ τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς μας, νὰ ὀργανώσῃ εἰς τὸ Ἐντευκτήριον τῆς Ἐνώσεως Χημικῶν σειρὰν μαθημάτων, τὰ ὁποῖα ἐδόθησαν ὑπὸ τῶν Καθηγητῶν τῆς Σχολῆς. Ὡς ἐτόνισεν κατὰ τὴν ἑναρξιν τῶν μαθημάτων ὁ κ. Γεωργαλάκης πρέπει νὰ κατανοηθῇ πρὸς τὸ συμφέρον τῆς οἰκονομίας ἐν γένει ὅτι παρίσταται ἀνάγκη ἀμοιβαίας κατανοήσεως καὶ πλήρους συνεργασίας μετὰ τῶν τεχνικῶν καὶ διοικητικῶν στελεχῶν τῆς Ἑλληνικῆς Βιομηχανίας, ἥτις δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ μόνον ὅταν οἱ μὲν τεχνικοὶ ἀντιληφθοῦν ὅτι ὑπάρχουν προβλήματα διοικητικά, τὰ ὁποῖα σήμερον ἡ θεωρία καὶ ἡ πρᾶξις βλέπουν ὑπὸ νέον πρῖσμα καὶ ὅταν οἱ διοικητικοὶ ἀποκτήσουν μίαν ἐνημέρωσιν εἰς τὰ θέματα τῆς τεχνικῆς ὀργανώσεως καὶ λειτουργίας τῆς Βιομηχανίας. Ἡ Σχολὴ εἶναι, πράγματι, εὐτυχῆς διαπιστοῦσα πλήρη συμφωνίαν ἀπόψεων μετὰ τοῦ Σ.Χ.Β., ὁ ὁποῖος συγκεντρώνει τὴν ὁλότητα τῶν ἐκλεκτῶν Χημικῶν οἱ ὅποιοι ἐργάζονται εἰς τὰς Ἑλληνικὰς Βιομηχανίας.

Κατωτέρω παραθέτομεν, λόγῳ τῆς ἀξίας τοῦ θέματος, ὁλόκληρον τὸ πρόγραμμα τῶν δοθέντων μαθημάτων, διὰ τὰ ὁποῖα ἡ Σχολὴ ἔτυχε τῶν θερμότερων συγχαρητηρίων καὶ ἀπέσπασε τὴν ἐκτίμησιν τοῦ Τεχνικοῦ μας κόσμου.

Τὰ θέματα τῶν δοθέντων δωρεάν μαθημάτων ἔχουν ὡς ἀκολούθως :

Α'. Ὁργάνωσις Ἐργοστασίων. Ὁμιλητὴς ὁ Καθηγητὴς κ. Φ. Λέτσας, ὄραι παραδόσεως 10.

α) Τὸ πρόβλημα τῆς θέσεως τῶν Βιομηχανικῶν ἐγκαταστάσεων. Βασικαὶ ἀρχαὶ τῆς μελέτης. Τύποι, διαστάσεις καὶ οἰκοδομικὰ στοιχεῖα τῶν Βιομηχανικῶν κτιρίων. Χῶροι ἐργασίας, ἐσωτερικαὶ καὶ ἐξωτερικαὶ ἐγκαταστάσεις. Φωτισμὸς, θέρμανσις καὶ ἀερισμὸς τῶν Βιομηχανικῶν ἐγκαταστάσεων. Αὐτοτελῆ σύνολα βιομηχανικῶν ἐγκαταστάσεων.

β) Διάρθρωσις τῆς Ἐπιχειρήσεως (Τεχνικὴ, Ἐμπορικὴ καὶ παραγωγικὴ Διοίκησις). Τὸ προσωπικὸν τῆς ἐπιχειρήσεως. Περὶ ἐντολῶν. Περὶ ἀποθηκῶν. Προετοιμασία καὶ κατανομὴ τῆς ἐργασίας. Ἐργασία ὑπὸ συνεχῆ ροῆν. Παρακολούθησις προθεσμιῶν. Προσδιορισμὸς τοῦ χρόνου κατὰ τεμάχιον.

Β' Ὁργάνωσις Ἐπιχειρήσεων. Ὁμιλητὴς ὁ Καθηγητὴς κ. Ι. Χρυσοχοῦ, ὄραι παραδόσεως 10.

Ἄντικείμενον, προβλήματα, καὶ μέθοδος ἐρεύνης. Οἱ θεμελιωταὶ τῆς Ἐπιστημονικῆς Ὁργανώσεως Fr. Taylor, H. Fayol. Ὁ ἀνθρώπινος πα-

ράγων. Ἡ ὀργάνωσις τῆς κατεργασίας. Ἡ ὀργάνωσις τοῦ γραφείου. Ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ τῶν Ἐπιχειρήσεων. Ἡ ἐμπορικὴ ὀργάνωσις.

Γ'. Κοστολόγησις. Ὁμιλητὴς ὁ Καθηγητὴς κ. Δ. Παπαδημητρίου, ὥραι παραδόσεως 10.

Κόστος : Σημασία τοῦ προβλήματος. Ὁρισμοί, κατηγορία κόστους. Στοιχεῖα κόστους. Ἐντασις παραγωγικῆς δραστηριότητος καὶ διαμόρφωσις ἐξόδων. Μέση τιμὴ καὶ διαφορετικαὶ τιμαὶ κόστους. Εἶδη κόστους.

Κοστολόγησις : Θέσις αὐτῆς εἰς τὸν οἰκονομικὸν λογισμόν. Προϋποθέσεις ὀργανώσεως ὑπηρεσιῶν. Ἀποτίμησις τῶν στοιχείων κόστους. Κριτήρια καταλογισμοῦ ἐμμέσων ἐξόδων. Κοστολογικὸς διαφορισμὸς συνδεδεμένων προϊόντων ἢτοι συμπαραγῶγων, ὑποπαραγῶγων, ποικιλιῶν κ.λ.π. Ἀκατάλληλα, κακότεχνα, ἐλαττωματικὰ προϊόντα.

Δ'. Στατιστικὴ. Ὁμιλητὴς ὁ Καθηγητὴς κ. Ε. Μαργαρίτης, ὥραι παραδόσεως 5.

Φύσις καὶ δυσχέρειαι τῆς στατιστικῆς. Ἡ στατιστικὴ εἰς τὴν ἰδιωτικὴν οἰκονομίαν. Ἡ στατιστικὴ εἰς πάσης μορφῆς ἐπιχειρήσεις. Ἡ τεχνικὴ τῆς Στατιστικῆς. Πίνακες ἀριθμητικοί. Λόγοι καὶ ἀναλογίαι. Μέσαι τιμαί. Ἐπικρατοῦσα τιμὴ. Διάμεσοι. Ἀποκλείσεις. Μέση τετραγωνικὴ ἀπόκλισις. Γραφικὰ διαγράμματα. Διάφοροι μορφαὶ γραφικῶν παραστάσεων. Συμμετρία καὶ ἀσυμμετρία. Διασπορά. Σειραὶ χρονολογικαί. Στατιστικαὶ συγκρίσεις. Στατιστικὴ συσχέτισις. Ἐξομάλυνσις. Συντελεσταὶ συσχέτισεως μὲ περισσοτέρας μεταβλητάς.

Ἡ ἐκβιομηχάνισις τῆς Χώρας εἶναι ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη διὰ τὴν συντήρησιν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν αὐτοῦ τοῦ τόπου. Ἄνευ αὐτῆς δὲν δύναται νὰ ἀνέλθῃ τὸ ὕλικόν καὶ ἐπομένως τὸ πνευματικόν καὶ ἠθικόν τοῦ Λαοῦ ἐπίπεδον. Χρειαζόμεθα ἐπομένως δημιουργικά, μορφωμένα, συγχρονισμένα εἰς τὰς νέας μεθόδους καὶ ἐπιδιώξεις τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς διοικητικὰ καὶ τεχνικὰ στελέχη.

ΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

« ΤΑ ΝΕΑ ΤΗΣ Α.Σ.Β.Σ. »

Κατὰ τὸ ἔτος 1956/7 ἐξεδόθησαν τὰ ὑπ' ἀριθ. 18-22 τεύχη τοῦ Ε' τόμου τοῦ ἐν λόγῳ περιοδικοῦ ἐκ σελίδων ἐν ὄλῳ 502.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. Α' τεύχος ἐκ σελ. 112 περιέλαβε τὰς γενικὰς γραμμὰς τῆς ὀργανώσεως καὶ λειτουργίας τῆς Σχολῆς, τὸ Πρόγραμμα ἐργασιῶν τοῦ ἔτους 1956/7, τὰς ἐργασίας τοῦ ΚΣΕ καὶ τοῦ ΚΤΜ καὶ τὴν τελετὴν ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν μαθημάτων.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. Β' τεύχος ἐκ σελ. 112 περιέλαβε τὴν ἀνατύπωσιν τοῦ τόσου ἐπαινετικῶς κριθέντος « Ἐγκολπίου τῶν Σπουδαστῶν ».

Τὸ ὑπ' ἀριθ. Γ' τεύχος ἐκ σελ. 72 περιέλαβε τὴν μελέτην τοῦ πτυχιούχου τῆς Σχολῆς μας κ. Κ. Ζησιμοπούλου μὲ θέμα « Ὁ τουρισμὸς ἐν γένει καὶ ἰδίᾳ ἐν Ἑλλάδι ».

Τὸ ὑπ' ἀριθ. Δ' τεύχος ἐκ σελ. 64 ἐξεδόθη ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ « Ἐθνικοῦ Συνδέσμου Ὑγειονολογικῆς Διαπαιδαγωγήσεως » καὶ περιέλαβε σειρὰν μελετημάτων ὑγειονολογικῆς διαπαιδαγωγήσεως.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. Ε' τεύχος ἐκ σελ. 144 περιέλαβε τὸν διοικητικόν, διαχειριστικόν καὶ ἐκπαιδευτικόν ἀπολογισμὸν τοῦ ἔτους 1955/1956.

« Σ Π Ο Υ Δ Α Ι »

Κατὰ τὸ 1956/57 ἐξεδόθη ὁ Ζ' τόμος τοῦ ἐπιστημονικοῦ ὄργανου τῆς Σχολῆς « Σπουδαί ». Εἰς τὰ 12 τεύχη τοῦ περιοδικοῦ τούτου ἐκ σελ. ἐν ὄλῳ 940 περιελήφθησαν αἱ κάτωθι μελέται :

Ἀγαλλοπούλου Χρίστου.— Ἡ ἀναγκαστικὴ ἐργασία. Τὸ ἄρθρον 13 τοῦ Συντάγματος.

Ἀγαπητίδου Σωτ. καὶ Λυμπερίδου Γεωργ.— Πρόγραμμα τοπικῆς ἀναπτύξεως ἐν Ἑλλάδι.

Ἀθανασιάδου Κωνσταντίνου.— Αἱ νεώτεροι μέθοδοι τῆς Στατιστικῆς.

B i e d e P i è r e.— Αἱ κοινωνικαὶ ἐπιστῆμαι ἐν Ἑλλάδι.

B u r g h d e W. G.— Ἡ κληροδοσία τοῦ ἀρχαίου κόσμου. Προλεγόμενα καὶ μετάφρασις Γ. Α. Σωφρονοπούλου.

Γεδεῶν Σοφίας.— Ψυχολογικὰ προβλήματα τῆς ἐργασίας.

Γεωργιάδου Μαρτίου.— Τὸ κόστος διαθέσεως.

»

»

Γεωργούλη Ε. Β.— Μία στατιστικὴ μέθοδος καταρτίσεως πινάκων κυβισμοῦ ἰσταμένων δένδρων.

Δενδρινῶ - Ἀντανανάκη Κ.— Ἡ δημοκρατία ὡς βασικὴ ἀρχὴ τοῦ Δυτικοῦ Πολιτισμοῦ.

D e s a u b l i a u x P.— Προγράμματα ὑποχρεώσεων τῶν ἐπιχειρήσεων.

Δημαρᾶ Κ.— Ψυχολογικοὶ παράγοντες τοῦ Εἰκοσιένα.

Ἐθνικὴ Ἐπιτροπὴ Γαλλικῆς Ὄργανώσεως.— Ἡ διάρθρωσις τῆς οικονομικῆς μονάδος καὶ μερικοὶ καθοριστικοὶ αὐτῆς παράγοντες.

- Εὐελπίδη Χρ.*— Ἡ κοινὴ Εὐρωπαϊκὴ Ἀγορά.
Ζούλια Εὔσταθίου.— Ἐπὶ μιᾷ νέᾳ μεθόδου ὑπολογισμοῦ τοῦ ἀριθμητικοῦ μέσου καὶ τῆς τυπικῆς ἀποκλίσεως μιᾶς κατανομῆς συχνότητος εἰς περίπτωσιν ἰσαπεχουσῶν τιμῶν τῆς μεταβλητῆς.
Καλλιαβᾶ Ἀριστομένους.— Ἡ Γεωπολιτικὴ τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ.
Καλόγη Κ. Α.— Ἡ Γεωργία καὶ ἡ βιομηχανία εἰς τὰ σύγχρονα μακρο-πρόθεσμα προγράμματα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.
Λεοντίδη Κων.— Ἡ Οἰκονομικὴ Πολιτικὴ.
Λεωὶ Ζενεβιέβ.— Διὰ ποῖον πρόκειται νὰ καταστῇ ἡ Σαχάρα γῆ τῆς ἐπαγ-
 γελίας ;
L a u z e l P.— Συνοπτικὸς Ἀπολογισμὸς τῆς Βελγο - Γερμανικῆς Ἐπι-
 τροπῆς Λογιστικῆς (Ἀνωτάτου Συμβουλίου τῆς Λογιστικῆς).
Μακκᾶ Λέοντος.— Ἡ Εἰρηνικὴ Συνύπαρξις.
Μαρματάκη Νικολάου.— Τὸ ἐπίπεδον διαβιώσεως τοῦ πληθυσμοῦ.
Μ a g u è n n e P a u l.— Αἱ γνώσεις περὶ τόκου καὶ κέρδους εἰς τὴν
 Σοβιετικὴν οἰκονομίαν.
Μητσοπούλου Παναγιώτη.— Πρωταρχικὲς γραμμὲς ἀπὸ τὴν ἐπιστήμην τῆς
 κοινωνικῆς πολιτικῆς.
Μπανταλούκα Κλανδίου.— Ἐξοδα καὶ ἀποζημιώσεις μετακινουμένων δημο-
 σίων πολιτικῶν ὑπαλλήλων, ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἐπικρατείας
 » Διοικητικὴ διάρθρωσις, ἀρμοδιότητες καὶ ἀποστολὴ τοῦ παρ'
 ἡμῖν Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν.
Μπάφη Τασίας.— Τὸ Χίον Διεθνὲς Συνέδριον Ἐπιστημονικῆς Ὁργανώσεως
 ἐργασίας.
Ἐννοπούλου Γεωργίου.— Χριστιανισμὸς καὶ Δίκαιον.
Παπαϊωάννου Ἀγγελίου.— Ἐξέλιξις καὶ προβλήματα Ἑλληνικῆς Βιοτεχνίας.
Παπαϊωάννου Κώστα Στρ.— Κοινωνικὴ ἐπανάστασις καὶ οἰκονομικὴ ὑπα-
 νάπτυξις.
Παπαλεξανδρῆ Γεωργίου.— Φιλελεύθερος σοσιαλισμὸς (Κριτικὴ τῆς Κεφα-
 λαιοκρατίας).
Παπαπάνου Κώστα.— Οἱ Κοινωνικὲς Ἐπιστῆμες στὴ Δυτικὴ Εὐρώπη.
Πεσματζόγλου Στεφάνου.— Ὁ Ἑλληνικὸς Τουρισμὸς.
P i e t t r e A n d r é.— Μαρξισμὸς καὶ Μεταρρυθμισμὸς.
Πολόζου Νικολάου.— Ἐπαγγελματικὸς προσανατολισμὸς. Ἐπαγγελματικὴ
 ἐκπαίδευσις.
Σακαλῆ Ι. Α.— Ἡ ἀπλοποίησις τῆς ἐργασίας ὡς πρόβλημα τῆς ἐπιστημο-
 νικῆς διοικήσεως.
Σολομοῦ Π.— 30 χρόνια εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ὁργανώσεως.
Τσοῦτσου Ἄθω.— Ἡ ὀργάνωσις καὶ λειτουργία τῶν τακτικῶν διοικητικῶν
 δικαστηρίων.
Φράγκου Ι.— Ἡ Εὐρωπαϊκὴ κοινοπραξία ἄνθρακος καὶ χάλυβος.
Τερμεντζῆ Γεωργίου.— Ἡ σημασία καὶ ἡ θέσις τῆς βιοτεχνίας ἐν τῇ Οἰκο-
 νομίᾳ τῆς Χώρας καὶ τὰ προβλήματα αὐτῆς.
Σβορώνου Κ.— Τὸ Συνέδριον τῶν Εὐρωπαϊκο-αμερικανικῶν ὀργανώσεων.

, τὸ ἔργον μας, τὰ διαδοχικὰ καὶ σύγχρονα συναισθήματα τῆς χαρᾶς καὶ τῆς λύπης, τὸ ἄγχος καὶ τὴν ὑπερηφάνειαν. Ἄρκει νὰ ἀναπολήσωμεν ὅτι τὴν ἰδίαν ἡμέραν οἱ μὲν ἐργάται ἐξαπατήριζον τὸ μάθημα τῆς Ὄργανώσεως ὡς ἀντεργατικόν, οἱ δὲ ἐργοδοτοὶ ὡς κομμουνιστικόν καὶ ὅτι τὸ μάθημα τῆς Ψυχοτεχνικῆς—μέχρι χθὲς ἀκόμη—ἐκίνει τὴν ἀπορίαν διότι ἐθεωρεῖτο παρ' ἐπιστήμων κύκλων ὡς κλάδος τῆς ψυχιατρικῆς!

Ἄγαπητοὶ Φίλοι,

Μετὰ μίαν δεκαετίαν προσπαθείας καὶ πάλης, ἔχομεν τὴν χαρὰν ποὺ αἰσθάνεται ὁ ἄνθρωπος εὐρισκόμενος ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ βάρους τοῦ καθήκοντος, τὴν ὑπερηφάνειαν τοῦ πρωτοπόρου, ὁ ὁποῖος βλέπει ὅτι ἔσπειρε εἰς γόνιμον γῆν, τὴν ἡδονὴν τῆς πάλης, τὴν ἱκανοποίησιν διὰ τὸ ἀποτέλεσμα.

Πράγματι, σήμερον ἡ ἐπιστημονικὴ τῆς ἐργασίας ὀργάνωσις, ἡ παραγωγικότης, αἱ ἀνθρώπινοι σχέσεις, αἱ δημόσιαι σχέσεις, ἡ νέα ἔννοια τῆς ἐπιχειρήσεως, συνθήματα τῆς Σχολῆς, ἐπιδιώξεις τῆς, πρόγραμμά τῆς, ἰδανικά τῆς ἀπὸ τοῦ 1945 ἀποτελοῦν πλέον γενικὰ συνθήματα τῶν ὁποίων οἱ πάντες ἀναγνωρίζουν τὴν οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν σημασίαν.

Ἐπιτρέψατέ μου νὰ εὐχαριστήσω κατὰ πρῶτον τὰς κυρίας αἱ ὁποῖαι κοσμοῦν τὴν συγκέντρωσιν καὶ τὴν ἐξωραΐζουν καὶ μετὰ νὰ διαδηλώσω τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς Σχολῆς πρὸς ὅλους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι μᾶς συνέτρεξαν εἰς τὴν ἐπίτινον πορείαν μας.

Ἐπιθυμῶ ἐπίσης νὰ εἶμαι εἷς κριτῆς ὅπως ὑπῆρξα κρινόμενος, διὰ νὰ ἐπωφεληθῶ τῆς σημερινῆς συγκεντρώσεώς μας ὅπως ἐκφράσω τὰ αἰσθήματά μας εὐγνωμοσύνης πρὸς τοὺς ἐχθροὺς καὶ ἀντιπάλους τοὺς καλῆς πίστεως, οἱ ὁποῖοι μᾶς προεφύλαξαν ἀπὸ λάθη ἢ μᾶς ἔπεισαν πόσον σωστός εἶναι ὁ δρόμος τὸν ὁποῖον ἀκολουθοῦμεν.

Τὸ ἐπάγγελμα ποὺ θέλω νὰ μάθω εἰς τοὺς μαθητάς μου, ἔλεγεν ὁ J. J. Rousseau, εἶναι ἡ ζωὴ. Σωστά, ἀλλὰ ζωὴ, προσθέτει ἡ Σχολή, ποὺ πρέπει νὰ ἔχη ὡς σκοπὸν νὰ ἀνυψῶνῃ τὸ ἄτομον μέσα εἰς ἓν εὐήμερον σύνολον.

Η ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΣ ΤΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΕΡΕΥΝΩΝ ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΝΩΤΕΡΑΣ ΣΧΟΛΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

διάρκοῦντος τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους 1956 — 1957

Κατὰ τὸ Ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1956—57, τὸ ὡς ἄνω Γραφεῖον Ἐρευνῶν ἐπέδειξεν ἰδιαιτέραν δραστηριότητα.

Ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἔτους τούτου διεξήγαγεν ἀλληλογραφίαν μετὰ ξένων κυρίως ἀνωτάτων ἐκπαιδευτικῶν Ἰδρυμάτων καὶ γραφείων ἐρευνῶν, ὡς καὶ ἐπιστημονικῶν καὶ ἐκδοτικῶν ὀργανισμῶν, πρὸς ἀνταλλαγὴν καὶ πρωτίστως πρὸς συγκέντρωσιν οἰκονομικῶν καὶ ὀργανωτικῶν πληροφοριῶν, στατιστικῶν στοιχείων καὶ αὐτοτελῶν καὶ περιοδικῶν ἐκδόσεων. Παραλλήλως, προέβη εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ ὑλικοῦ τούτου, ἐπὶ σκοπῷ ἐνημερώσεως τῶν ἐν τῇ Σχολῇ διδασκόντων μαθήματα Ὀργανωτικῆς καὶ Ἀνθρωπίνου Παράγοντος. Ὁμοίως ἐταξινόμησε καὶ ἀπεδελτίωσε τὸ αὐτὸ ὑλικόν, πρὸς παραπομπὴν τῶν σπουδαστῶν καὶ τελειοφοίτων τῆς Σχολῆς εἰς σχετικὴν πρὸς τὰ ἐνδιαφέροντα αὐτοῦς θέματα βιβλιογραφίαν. Ἐπίσης παρηκολούθησε τὴν οἰκονομικὴν καὶ ὀργανωτικὴν βιβλιογραφίαν τῆς χώρας, τὴν ὁποίαν ἀπὸ τοῦ ἀκαδ. ἔτους 1952—53 καὶ ἐντεῦθεν δημοσιεῖει κατ' ἔτος, τακτικῶς εἰς τὸ περιοδικὸν τῆς Σχολῆς «Σπουδαί».

Ἡ δραστηριότης τοῦ Γραφείου ἐξεδηλώθη καὶ εἰς τὸν ἐμπλουτισμὸν, ἀποκλειστικῶς διὰ δωρεῶν συγγραφέων, ἐκδοτῶν, καθηγητῶν καὶ τῆς Ἀμερικανικῆς Ὑπηρεσίας Πληροφοριῶν, τῆς παρ' αὐτῷ εἰδικῆς βιβλιοθήκης, ἥτις εἶναι εἰς τὴν διάθεσιν παντὸς ἐνδιαφερομένου κατὰ τὰς ὥρας καὶ ἡμέρας λειτουργίας της. Οὕτως ἐπετεύχθη ὥστε τὸ Γραφεῖον Ἐρευνῶν τῆς Σχολῆς νὰ διαθέτῃ τὴν πληρεστέραν ἐν Ἑλλάδι συλλογὴν ὀργανωτικῶν συγγραμμάτων καὶ περιοδικῶν τῆς ἀλλοδαπῆς καὶ τῆς ἡμεδαπῆς καὶ νὰ συνεργάζεται στενῶς μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπιστημονικῆς Ἐταιρίας Ὀργανώσεως καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κέντρου Παραγωγικότητος.

Ἡ ἐκ τῶν βασικῶν ἐπιδιώξεων τοῦ Γραφείου, ἀνταλλαγὴ πείρας μετὰ τῆς Σχολῆς καὶ τῶν ἑλληνικῶν ἐπιχειρήσεων, ἐσυνεχίσθη προοδευτικῶς καὶ κατὰ τὸ ἐν προκειμένῳ ἀκαδ. ἔτος. Ἰδίᾳ τοῦ Γραφείου πρωτοβουλία καὶ κυρίως τῇ αἰτήσει ἰδιωτικῶν τινῶν ἐπιχειρήσεων, ἐξητάσθησαν ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἐπελύθησαν διάφορα γενικὰ καὶ εἰδικὰ προβλήματα διοικήσεως καὶ λειτουργίας τῶν ἐπιχειρήσεων αὐτῶν. Συγχρόνως διωργάνωσε σειράν εἰδικῶν μαθημάτων διὰ τὸ ἀνώτερον προσωπικὸν τῶν χημικῶν βιομηχανιῶν Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς, κατόπιν προτάσεως τοῦ Συνδέσμου Ἑλλήνων Χημικῶν. Πρωτοβουλία ἐπίσης τοῦ Γραφείου, ἐπραγματοποιήθησαν καθ' ἕκαστον ἀπόγευμα Τετάρτης ἐλεύθερα μαθήματα καὶ διαλέξεις οἰκονο-

μικῆς καὶ ὀργανωτικῆς φύσεως, παρ' ἐξεχουσῶν προσωπικοτήτων τῆς θεωρίας καὶ τῆς πράξεως, τοῦ τε ἐξωτερικοῦ καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ.

Τὸ ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου 1953 πλαισιῶνον τὸ Γραφεῖον ἐπιτελεῖον διακεκριμένων συνεργατῶν του, προσέφερε καὶ πάλιν ἀφιλοκερδῶς τὰς ὑπηρεσίας του. Ἔτεροι συνεργάται, ὑπὸ τὸν καθηγητὴν κ. Ἰω. Χρυσοχοῦ, ἐδημοσίευσαν εἰς εἰδικὴν σελίδα τῆς ἡμερησίας ἀθηναϊκῆς ἐφημερίδος «Ναυτεμπορικὴ», εὐγενῶς ἐκάστην Πέμπτην παραχωρηθεῖσαν εἰς τὸ Γραφεῖον Ἐρευνῶν, μελέτας, ἄρθρα καὶ μεταφράσεις ἐπὶ ὀργανωτικῶν καὶ κοινωνικῶν ζητημάτων. Ἄρκετοί, τέλος, τῶν συνεργατῶν τοῦ Γραφείου ἐδημοσίευσαν μελέτας, ἄρθρα καὶ μεταφράσεις εἰς τὸν ἑβδομον τόμον τοῦ περιοδικοῦ «Σπουδαί», ὡς ἐπίσης καὶ βιβλιοκρισίας.

Βάσει τοῦ Ὄργανισμοῦ τῆς Σχολῆς, εἰς τὰς κατευθύνσεις τοῦ Γραφείου ἀνήκει καὶ ἡ συμπλήρωσις τῆς θεωρητικῆς διδασκαλίας, διὰ τῆς συνδέσεώς της πρὸς τὴν πράξιν. Δι' ὃ καὶ τὸ Γραφεῖον ὠργάνωσε πρόγραμμα ἐπισκέψεων τόπων ἐργασίας ὑπὸ τῶν τριτοετῶν σπουδαστῶν. Τέλος, τὸ Γραφεῖον καθοδήγησε τοὺς τελειοφοίτους τῆς Σχολῆς εἰς ἐπιλογὴν θέματος, κατάρτισιν περιγράμματος, σύνταξιν καὶ ὑποβολὴν τῶν ἐπὶ πτυχίῳ διατριβῶν των, αἰτινες κατόπιν ἔτυχον τῆς ἐγκρίσεως τῶν ἀρμοδίων καθηγητῶν καὶ τῆς θεωρήσεως τοῦ Γραφείου. Οὕτω διεσκοπήθη ἡ ἱκανότης τῶν ἀποφοιτησάντων κατὰ τὸ ὡς ἄνω ἀκαδ. ἔτος περὶ τὸν δόκιμον γραπτῶν χειρισμὸν ἐπιστημονικῶν θεμάτων.

Καλλιεργοῦμεν πνεῦμα περιεργείας, πνεῦμα παρατηρητικότητος καὶ ἀναλύσεως, ὑποκινοῦμεν ἀνησυχίας καὶ δημιουργοῦμεν μέριμναν συνεχῆ διὰ τὴν ταξινόμησιν τῶν γεγονότων καὶ τῶν ἰδεῶν, διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν σύνθεσιν ἐκ τῆς ἀναλύσεως. Ζητοῦμεν νὰ δημιουργήσωμεν, πράγματι, περιέργους εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ἐπιστημονικὴν ὀργάνωσιν τῆς ἐργασίας καὶ προσπαθοῦμεν νὰ τροφοδοτήσωμεν τὴν περιεργείαν των μὲ παραδείγματα ἐξηγμένα ἐκ τῆς ζωῆς, ὥστε νὰ καταπολεμήσωμεν τὸν εὐδαιμονισμὸν, ὃ ὁποῖος εἰς τὸ βάθος συνίσταται ἀπὸ πολλὴν δόσιν ναρκισσισμοῦ καὶ ἀνικανότητος, ὀκνηρίας καὶ ἀγνοίας, καὶ ὃ ὁποῖος ἀποτελεῖ λαμπρὰν πρόφασιν διὰ νὰ μὴ θιγῶσι τὰ κακῶς κείμενα, διὰ νὰ μὴ ἐρευνηθῶσιν αἱ νέαι συνθήκαι καὶ διὰ νὰ μὴ γίνουιν ἀντιληπτὰ τὰ μειονεκτήματα τοῦ παρόντος καὶ συνεπῶς ἡ ἀνάγκη τῆς μεταβολῆς.

ΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ
ΚΑΤΑ ΤΟ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΝ ΕΤΟΣ 1956 - 57

Τὸ λήξαν Ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1956/57 ὑπῆρξε τὸ δεύτερον ἔτος λειτουργίας τοῦ Κέντρου Στατιστικῆς Ἐκπαίδευσεως τῆς Σχολῆς, ἄφ' ἧς τοῦτο ἀνεγνωρίσθη ἐπίσημως διὰ τοῦ ἀπὸ 3-9-1955 Β. Διατάγματος.

Κατὰ τὸ Ἀκαδημαϊκὸν τοῦτο ἔτος ἡ Διδακτικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Κ.Σ.Ε. ἀπετελέσθη ἐκ τῶν κ.κ. :

1. Στρ. Κ. Παπαϊωάννου, Διευθυντοῦ τῆς Α.Σ.Β.Σ., ὡς Προέδρου
2. Τρ. Κεραμιδᾶ, Καθηγητοῦ τῆς Α.Σ.Ο. καὶ Ε.Ε.
3. Γ. Λαμπρούκου, Γεν. Διευθυντοῦ τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ
4. Κ. Παπαπάνου, Διευθυντοῦ τῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαίδευσεως τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας.
5. Ε. Μαργαρίτη, Καθηγητοῦ τῆς Στατιστικῆς τῆς Α.Σ.Β.Σ., ὡς Διευθυντοῦ Σπουδῶν.

Οἱ τακτικοὶ Καθηγηταὶ τοῦ Κέντρου ἐπὶ θητεία μέχρι τῆς 31ης Αὐγούστου 1958 ἦσαν οἱ κάτωθι :

1. Σ. Ἀγαπητίδης, Καθηγητῆς τῆς Α.Σ.Β.Σ.
Πολιτικὴ Οἰκονομία ὁδὸς Ραβινὲ 6 τηλ. 72.876
2. Κ. Ἀθανασιάδης, Καθηγητῆς τῆς Σχολῆς Ν. Δοκίμων
Στατιστικὴ Ἀνάλυσις καὶ οἰκονομετρία ὁδὸς Βόλου τηλ. 35.423
3. Ε. Μαργαρίτης, Καθηγητῆς τῆς Α.Σ.Β.Σ.
Στατιστικὴ Μεθολογία καὶ Οἰκονομικὴ Στατιστικὴ ὁδὸς Σκύρου 55 τηλ. 876.301
4. Γ. Παπαχατζῆς, Καθηγητῆς τῆς Παντείου Σχολῆς Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν.
Διοικητικὸν Δίκαιον ὁδὸς Ἰουλιανοῦ 19 τηλ. 810.796
5. Ἀλ. Παππᾶς, Καθηγητῆς Πολυτεχνείου
Στατιστικὴ Ἐπιχειρήσεων ὁδὸς Πινδάρου 4 τηλ. 611.746

Ἐπίσης ἡ Δ. Ἐπιτροπὴ ἔδωκεν ἐντολήν διδασκαλίας διὰ τὸ ἔτος 1956/57 εἰς τοὺς κάτωθι :

1. Νικ. Σβορώνου, Διευθυντὴν τῆς Ἐθνικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας
Δημογραφικὴ Στατιστικὴ ὁδὸς Μάντζαρου 10, τηλ. 612.168
2. Στ. Γερωνυμάκη, Διευθυντὴν Ὑπηρεσίας Ἐθνικῶν Λογαριασμῶν
Ἐθνικοὶ Λογαριασμοὶ ὁδὸς Διστόμου 68, Πειραιεύς, τηλ. 30.931
3. Γερ. Θεοδωράκη, Στατιστικὸν Τραπεζῆς Ἑλλάδος
Μαθηματικὴ Στατιστικὴ ὁδὸς Ντάντωνος 80, Ἡλιούπολις, τηλ. 30.551
4. Δημ. Κονιδάρην, Τμηματάρχην τῆς Ἐθνικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας
Μαθηματικὰ Ἐφηρμοσμένα ὁδὸς Ἐργοτίμου 16, τηλ. 74.720
5. Γ. Παυλίδην, Καθηγητὴν τῆς Α.Σ.Β.Σ.
Ἄγγλικά ὁδὸς Σκιάθου 63, τηλ. 881.961
6. Γεώργιον Δαυίδ, Καθηγητὴν τῆς Ἀγγλικῆς Γλώσσης
Στατιστικὴ ἀγγλικὴ ὁρολογία

Διόρισεν επίσης ως 'Επιμελητήν τὸν κ. Γ. 'Αθανασόπουλον, πτυχιούχον τῆς 'Ανωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν.

Χρέη Γραμματέως τοῦ Κ.Σ.Ε. ἐξετέλεσε καὶ ἐφέτος ἡ Δίς Φανὴ Βακαλοπούλου.

Κατὰ τὸ ἔτος 1956/57 ἐνεγράφησαν εἰς τὸ Α' ἔτος σπουδῶν ἐν ὄλῳ 101 σπουδασταί, ἐξ ὧν 33 ὡς ὑπότροφοὶ ὑπηρεσιῶν καὶ 68 ἰδιῶται. Οἱ ἐξ ὑπηρεσιῶν προερχόμενοι κατανέμονται ὡς ἑξῆς :

1. 'Εθνικῆς Στατιστικῆς 'Υπηρεσίας τῆς 'Ελλάδος	14
2. 'Υπουργείου Συντονισμοῦ	8
3. 'Υπουργείου Οἰκονομικῶν	6
4. 'Υπουργείου 'Εμπορίου	1
5. 'Οργανισμοῦ Λιμένων Πειραιῶς	3
6. Χρηματιστηρίου 'Αξιῶν	1
Σύνολον	33

'Απὸ ἀπόψεως καταγωγῆς εἰς τὸ Α' ἔτος οἱ σπουδασταὶ κατανέμονται ὡς ἑξῆς :

20	ἐγεννήθησαν εἰς 'Αθήνας καὶ Πειραιᾶ
24	» » Πελοπόννησον
6	» » Κρήτην
8	» » Θεσσαλίαν
27	» » Στερεὰν 'Ελλάδα καὶ Εὐβοίαν
5	» » Μακεδονίαν
4	» » Νήσους Αἰγαίου καὶ Δωδεκάνησα
2	» » Ἡπειρον
3	» » Κύπρον
1	» » Αἴγυπτον
1	» » Ρουμανίαν

'Απὸ ἀπόψεως δὲ ἡλικίας κατανέμονται ὡς ἑξῆς :

10	μέχρι 21 ἔτους	30	μέχρι 30 ἐτῶν
31	» 25 ἐτῶν	30	ἄνω 30 »

Εἰς τὸ Β' ἔτος σπουδῶν ἐνεγράφησαν 47 ἐν ὄλῳ σπουδασταί, ἐξ ὧν 20 ἰδιῶται καὶ 27 προερχόμενοι ἐκ τῶν ἀκολουθῶν 'Υπηρεσιῶν :

1. 'Εθνικῆς Στατιστικῆς 'Υπηρεσίας τῆς 'Ελλάδος	19
2. 'Υπουργείου Οἰκονομικῶν	1
3. 'Υπουργείου 'Εμπορικῆς Ναυτιλίας	1
4. Ταμείου 'Ασφαλίσεως 'Εμπόρων	3
5. 'Εμπορικοῦ καὶ Βιομηχανικοῦ 'Επιμελητηρίου Πειραιῶς	2
6. 'Εθνικοῦ 'Ιδρύματος Ραδιοφωνίας	1
Σύνολον	27

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

Ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1956 - 1957

ΠΡΩΤΟΝ ΕΤΟΣ

Διδασκόμενα Μαθήματα	1ον ἔξάμηνον		2ον ἔξάμηνον	
	ῶραι	ῶραι	Καθηγηται	
1. Γενικά Μαθηματικά (Υ)	3	2	Δ. Κονιδάρης	
2. Ἀσκήσεις Γεν. Μαθηματικῶν (Υ)	3	2	»	
3. Στατιστικὴ Μεθοδολογία (Υ)	2	2	Ε. Μαργαρίτης	
4. Λογισμὸς Πιθανοτήτων (Υ)	1	1	Α. Παππᾶς	
5. Πολιτικὴ Οἰκονομία (Υ)	2	2	Σ. Ἀγαπητίδης	
6. Δημογραφικὴ Μεθοδολογία (Π)	—	2	Ν. Σβορώνος	
7. Διοικητικὴ Νομοθεσία (Π)	1	1	Γ. Παπαχατζῆς	
8. Λογιστικὴ (Π)	1	1	Στρ. Παπαϊωάννου	
9. Ἀσκήσεις Στατιστικῆς (Υ)	2	2	Γ. Θεοδωράκης	
10. Ἀγγλικά (Π)	2	2	Γ. Παυλίδης	
Τὸ ὅλον	17	17		

ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΕΤΟΣ

1. Στατιστικὴ Ἀνάλυσις (Υ)	2	2	Κ. Ἀθανασιάδης
2. Μαθηματικὴ Στατιστικὴ (Υ)	1	1	Γ. Θεοδωράκης
3. Στατιστ. Οἰκον. Φαινομένων (Υ)	2	2	Ε. Μαργαρίτης
4. Δημογραφικὴ Ἀνάλυσις (Υ)	2	2	Δ. Κονιδάρης
5. Οἰκονομετρία (Υ)	1	1	Κ. Ἀθανασιάδης
6. Οἰκονομικὴ Ἀνάλυσις (Υ)	1	1	Γ. Χαλκιόπουλος
7. Στατιστικὴ Ἐπιχειρήσεων (Υ)	1	1	Α. Παππᾶς
8. Διοικητικὴ Νομοθεσία (Π)	1	1	Γ. Παπαχατζῆς
9. Δημοσιὰ Οἰκονομία (Π)	1	1	Δ. Κόλλιας
10. Ἰδιωτικὴ Οἰκονομικὴ (Π)	1	1	Μ. Γεωργιάδης
11. Ὁργάνωσις (Π)	1	1	Κλ. Μπανταλούκας
12. Ἐθνικοὶ Λογαριασμοὶ (Π)	1	1	Σ. Γερωνυμάκης
13. Ἀσκήσεις Στατιστικῆς (Υ)	2	2	Κ. Ἀθανασιάδης
14. Ἀγγλικά (Π)	2	2	Γ. Παυλίδης
Τὸ ὅλον	19	19	

Σημ.: Τὸ Υ σημαίνει μάθημα ὑποχρεωτικὸν καὶ τὸ Π προαιρετικόν.

20) Μιλτ. Χριστοφῆ	ἐκπροσώπου	τῆς Ἐνώσεως Ἑλλήνων Ἐφοπλιστῶν τοῦ κλάδου τῆς Ἐπιβατηγοῦ Ναυτιλίας.
21) Π. Πολίτη	»	τοῦ Συνδέσμου Τουριστικῶν Γραφείων
22) Σπ. Παπαθωμᾶ	»	τοῦ Τουριστικοῦ καὶ Ξενοδοχειακοῦ Τύπου.
23) Π. Μυλῶφ	»	τῆς Ἑλλ. Φωτογρ)κῆς Ἐταιρείας
24) Σ. Ἀγαπητίδῃ	»	τῆς Α.Σ.Β.Σ.
25) Ἄριστ. Καλλιαβᾶ	»	»
26) Χρ. Κανελλοπούλου	»	»
27) Ι. Κουτσογιάννη	»	»
28) Φρ. Λέτσα	»	»
29) Εὐστ. Μαργαρίτη	»	»
30) Στρ. Παπαϊωάννου	»	»
31) Κωνστ. Σημαντήρα	»	»
32) Ι. Φράγκου	»	»
33) Νικ. Αἰγινήτη	ὡς ἀσχολούμενου	μέ τὸν Τουρισμὸν
34) Γιάννη Μηλιάδῃ	»	»
35) Σ. Ζορμπᾶ	»	»
36) Γεωρ. Κασιίπη	»	»
37) Δημ. Κατσώνη	»	»
38) Ἀλεξάνδρας Μωρέτη	»	»
39) Φοίβου Παπαχρυσάνθου	»	»
40) Ἀλεξ. Σολομοῦ	»	»
41) Κωνστ. Στουρνα	»	»

Ἡ Διοικοῦσα Ἐπιτροπὴ, συμφώνως τῷ ἄρθρ. 8 τοῦ ἰδίου Κανονισμοῦ ἀπετελέσθη ἐκ τῶν κ. κ. Κωνστ. Σημαντήρα (Προέδρου), Ι. Κουτσογιάννη (Ἀντιπροέδρου), Νικ. Αἰγινήτη (Γεν. Γραμματέως), τῶν τακτικῶν συμβούλων κ. κ. Γ. Μήλα, Α. Τζαρτζάνου καὶ τῶν ἀναπληρωτῶν Τ. Ζάππα καὶ Σ. Παπαθωμᾶ. Κατὰ Μάϊον τοῦ 1957 ὁ κ. Ν. Αἰγινήτης ἀντεκατεστάθη εἰς τὰ καθήκοντα τοῦ Γ. Γραμματέως ὑπὸ τοῦ κ. Α. Τζαρτζάνου.

Γραμματεὺς τοῦ Κέντρου κατὰ τὸ ὡς ἄνω διάστημα διετέλεσεν ἡ Δις Μαρία Παπαστάμου.

Συνεδριάσεις τῶν ὀργάνων τοῦ Κ.Τ.Μ. (Συμβουλίου καὶ Διοικήσεως Ἐπιτροπῆς)

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους λειτουργίας τοῦ Κ.Τ.Μ. 1956-57 ἐπραγματοποιήθησαν τρεῖς (3) συνεδριάσεις τοῦ Συμβουλίου καὶ ὀκτῶ (8) συνεδριάσεις τῆς Διοικήσεως Ἐπιτροπῆς.

Ἐπιτεύξεις τοῦ Κ.Τ.Μ.

α) Ὁργάνωσις τῆς Δημοσίας Συζητήσεως με θέμα «Τὸ Πορθμεῖον Ἑλλάδος-Ἰταλίας», διεξαχθεῖσα εἰς τὴν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἀκαδημίας 84 αἴθου-

σαν τῆς Ἀνωτ. Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν, τὴν 18ην καὶ 19ην Μαρτίου 1957, ἐπὶ Προεδρίας τῆς Α.Σ.Β.Σ. Σταύρου Κωστοπούλου, Διευθύνσεως Στράτου Κ. Παπαϊωάννου καὶ Προεδρίας τοῦ Κ.Τ.Μ. Κωνσταντίνου Σημαντήρα.

β) Ἐκδόσεις: αα) Κανονισμὸς τοῦ Κέντρου Τουριστικῶν Μελετῶν, καὶ ββ) Τὸ Πορθμεῖον Ἑλλάδος—Ἰταλίας (δημοσίευσις τῶν πρακτικῶν τῆς Δημοσίας Συζητήσεως).

γ) Ἀποστολὴ δύο ὑποτρόφων τοῦ Κ.Τ.Μ. (τῶν Δ)νίδων Α. Καπετανάκη καὶ Μ. Παπαστάμου) εἰς τὰ ἐν Γκάρντα τῆς Ἰταλίας πραγματοποιηθέντα θερινὰ τουριστικὰ μαθήματα.

δ) Ραδιοφωνικαὶ συνεντεύξεις καὶ ὁμιλίαι τοῦ Προέδρου τοῦ Κ.Τ.Μ. κ. Κωνστ. Σημαντήρα καὶ τῶν ὑποτρόφων Δ)νίδων Καπετανάκη καὶ Παπαστάμου, σκοποῦσαι νὰ ἐξηγήσουν καὶ νὰ προβάλουν εἰς τὸ εὐρύτερον κοινὸν τὸ ἐπιτελούμενον ἔργον τοῦ Κ.Τ.Μ. (Αἱ συνεντεύξεις ἐδόθησαν πρὸς τὸν παραγωγὸν τῆς ἐκπομπῆς «Φοιτητικὰ καὶ Ἐπιστημονικὰ Χρονικὰ» κ. Ν. Κατσαρόν, ἀπὸ τοῦ Κεντρικοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων).

Ἡ κίνησις τῶν ἐγγράφων ὑπῆρξεν ἡ κάτωθι :

Ἐγγραφα : Εἰσερχόμενα 121 — Ἐξερχόμενα 82.

Σημειωτέον ὅτι ἐπὶ τῷ τέλει τοῦ ἔτους 1956—57 ἀπεφασίσθη ὅπως κύριον μέλημα τοῦ Κέντρου διὰ τὴν προσεχῆ περίοδον δράσεως καὶ λειτουργίας αὐτοῦ εἶναι ἡ ἐπίτευξις δύο ἐκ τῶν κυριωτέρων σκοπῶν του, ἥτοι τῆς ἐνάρξεως καὶ τῆς ἐκδόσεως τοῦ «Πληροφοριακοῦ Τουριστικοῦ Δελτίου», σὺν, τοῦ χρόνου δοθησομένου, τὴν ἐπίσπευσιν τῆς ἑτέρας Δημοσίας Συζητήσεως περὶ τῆς ἀξιοποιήσεως τουριστικῶς τῶν ἀκτῶν τοῦ Σαρωνικοῦ.

«Οἱ ἐργαζόμενοι εἰς τὴν Ἀνωτέραν Σχολὴν Βιομηχανικῶν Σπουδῶν πιστεύουν ὅτι δὲν ἀσκοῦν ἀπλῶς ἐν ἐπάγγελμα, ἀλλ' ὅτι προπαντὸς ὑπηρετοῦν ἐν ἀνθρωπιστικὸν καὶ ἐθνικὸν ἰδεῶδες. Φιλοδοξοῦν νὰ ὑψώσουν τὸ ψυχικὸν καὶ πνευματικὸν ἐπίπεδον τῶν Νέων χάριν τοῦ Λαοῦ μας, διὰ νὰ ἔχουν οἱ πτυχιούχοι τῆς Σχολῆς τὴν τιμὴν, τὴν χαρὰν καὶ τὴν ὑπερηφάνειαν νὰ γίνουσι αὐριον ὁδηγοὶ καὶ ὑπῆρέται τοῦ Λαοῦ, παράγοντες τῆς εὐημερίας του».

Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΙΣ

[Καθῆκον καὶ δικαίωμα τοῦ Κράτους εἶναι νὰ καθοδηγῇ, νὰ ἐμπνέῃ καὶ νὰ ἐλέγξῃ τοὺς δημοσίους Ὄργανισμούς. Καθῆκόν του εἶναι ἐπίσης μετὰ τὸν ἔλεγχον ἀναλόγως νὰ τιμωρῇ ἢ νὰ βραβεύῃ. Δι' αὐτὸ ὁ ἔλεγχος εἶναι ἐξόχου ἠθοπλαστικῆς σημασίας ὄργανον].

G. Clémenteau

[Ὁ ἔπαινος ἢ ἡ τιμωρία τῶν δημοσίων διαχειριστῶν εἶναι χρέος τοῦ Κράτους. Πολλάκις τοῦτο δὲν γίνεται ἢ ἀπὸ ἔλλειψιν θάρρους ἢ ἀπὸ ἔλλειψιν ἐντιμότητος, ἀλλ' οὕτω ἀποθρασύνονται οἱ ἔνοχοι καὶ ἀποθαρρύνονται οἱ τίμιοι].

G. Carboni

[Δημοκρατία ὑπάρχει ὅταν οἱ διαχειριζόμενοι τὰ κοινὰ ἔχουν ὑποχρέωσιν νὰ λογοδοτοῦν, οἱ δὲ διοικούμενοι ἔχουν τὸ δικαίωμα ν' ἀξιοῦν τὸν ἔλεγχον. Ἡ βράβευσις ἢ ἡ τιμωρία τῶν ὑπολόγων εἶναι αἱ δύο ὄψεις τοῦ αὐτοῦ νομίσματος καὶ ἀπορρέουν πάντοτε ἀπὸ τὴν αὐτὴν πηγὴν : τὴν Δικαιοσύνην].

Στρ. Κ. Παπαϊωάννου

Η ΕΚΘΕΣΙΣ ΕΛΕΓΧΟΥ

Δημοσιεύομεν κατωτέρω τὴν πανηγυρικὴν, τῷ ὄντι, Ἐκθεσιν Ἐλέγχου τῆς χρήσεως 1956—1957, τοῦ διενεργηθέντος κατόπιν Διαταγῆς τοῦ Ὑπουργείου Βιομηχανίας, ἔχοντος κατὰ Νόμον τὴν ἀρμοδιότητα τῆς ἀνωτάτης ἐπὶ τῆς Σχολῆς ἐποπτείας.

Ἀρκοῦμεθα ἐνταῦθα νὰ ἐπαναλάβωμεν τὸ τελικὸν πόρισμα τοῦ Ἐλέγχου : «Τελευτῶντες τὴν παροῦσαν Ἐκθεσιν ὀφείλομεν νὰ ἐξάρωμεν τὸ ἐν γένει ἔργον τῆς Σχολῆς καὶ νὰ ὑποβάλωμεν εὐσεβάστως τὴν πρότασιν ὅπως τὸ καινοτόμον τοῦτο ἀνώτατον Ἐκπαιδευτικὸν Ἰδρυμα τῆς Πατρίδος μας τύχη τῆς ἀκρας τοῦ Σεβαστοῦ Ὑπουργείου εὐαρεσκείας καὶ εὐρεθῆ ἡτρόπος νὰ τιμηθῶσιν ἠθικῶς τὰ μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ἀμισθὲι προσενεγκόντα τὰς ὑπηρεσίας των, τὰ μέλη τῆς Σχολικῆς Ἐπιτροπῆς, ἰδίᾳ δὲ Διευθυντῆς τῆς Σχολῆς ὡς καὶ τὸ Διοικητικὸν Προσωπικὸν αὐτῆς».

Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι ἡ διαχείρισις τῆς Σχολῆς ἐλέγχεται προληπτικῶς, διότι τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον ἔχει διορίσει ὡς μονίμους ἐλεγκτὰς τὸν ἐκάστοτε Προϊστάμενον τῆς Ὑπηρεσίας Ἐντελλομένων Ἐξόδων τοῦ Ὑπουργείου Βιομηχανίας καὶ ἓνα Διευθυντὴν τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου.

Εἰς τὸ παρὰ πάντων τιθέμενον ἐρώτημα «πῶς ἡ Σχολή, μὲ τόσον ἀσήμαντα οἰκονομικὰ μέσα, πραγματοποιεῖ τόσον μεγάλην δραστηριότητα» ; ἡ ἀπάντησις εἶναι πάρα πολὺ ἀπλή : Δι' ὅλα ἀπαιτεῖται καλὴ ὁργάνωσις, χρηστή διαχείρισις, ἐμπνευσμένη διοίκησις, φανατισμὸς διὰ τὸ ἐπιτελούμενον ἔργον. Πράγματι οἱ Διοικοῦντες καὶ οἱ Διδάσκοντες ἐμπνέονται ἐν τῇ Σχολῇ ἀπὸ ἐν ἀνώτερον Ἰδανικόν : Ν' ἀνοίξουν νέους δρόμους εἰς τὴν Ἐκπαίδευσιν.

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΚΑΜΠΙΤΣΗ και ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΤΖΑΒΑΡΑ

Τμηματάρχων παρά τῷ Ὑπουργείῳ Βιομηχανίας

Περὶ τοῦ διενεργηθέντος ὑπ' αὐτῶν ἐλέγχου ἐπὶ τῆς διαχειρίσεως τῆς Οἰκονομικῆς χρήσεως 1956 - 57 τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν (Α.Σ.Β.Σ.) δυνάμει τῆς ὑπ' ἀριθ. 45 444)10-6-58 Ὑπουργικῆς Ἀποφάσεως.

Κατόπιν τῆς ὡς ἄνω ἀποφάσεως τοῦ Σεβαστοῦ Ὑπουργείου Βιομηχανίας δι' ἧς ἀνετέθη εἰς ἡμᾶς ὁ ἐλεγχος τῆς διαχειρίσεως τῆς Οἰκονομικῆς χρήσεως 1956 - 57 προέβημεν εἰς τὴν ἐνέργειαν τοῦ διαχειριστικοῦ τούτου ἐλέγχου ἐξ οὗ προέκυψαν τὰ κάτωθι ἀναφερόμενα.

Ἡ ὡς ἄνω Οἰκονομικὴ χρῆσις εἶναι ταυτόσημος πρὸς τὸ Ἀκαδημαϊκὸν ἔτος ἧτοι ἤρχισε τὴν 1ην Σεπτεμβρίου 1956 καὶ ἔληξε τὴν 31ην Αὐγούστου 1957. Διὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ ὡς ἄνω ἐλέγχου ἐτέθησαν εἰς τὴν διάθεσιν ἡμῶν ἅπαντα τὰ ὑπὸ τῆς Σχολῆς τηρούμενα βιβλία ἧτοι Καθολικόν, Ἡμερολόγιον, βιβλίον Ταμείου, βιβλίον ἐνσήμων I.K.A., βιβλίον Καταθέσεων παρά Τραπεζαίαις καὶ, ἐν γένει, παρεσχέθη παρά τῆς Γραμματείας τῆς Σχολῆς μετ' ἐξαιρετικῆς προθυμίας πᾶσα διευκόλυνσις διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ἀνατεθέντος ἡμῖν ἔργου.

Ὁ γενόμενος ἐλεγχος ὑπῆρξε λεπτομερέστατος, περιέλαβε δὲ τὴν νομιμότητα καὶ τὴν σκοπιμότητα τῶν γενομένων εἰσπράξεων καὶ δαπανῶν, ἀκολούθως δὲ ἐπεξετάθη εἰς τοὺς λογαριασμοὺς τῶν βιβλίων Ἡμερολογίου, Καθολικοῦ, Ταμείου καὶ ἐγένετο ἀντιπαραβολὴ τῶν ἐν αὐτοῖς ἐγγραφῶν. Ἐπηκολούθησεν ὁ ἐλεγχος τῶν προσκομισθέντων δικαιολογητικῶν στοιχείων τῶν οἰκείων πράξεων (Ἐσόδων καὶ Ἐξόδων) ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰς γενομένας ἐν τοῖς οἰκείοις βιβλίοις ἐγγραφὰς καὶ τελικῶς ἐγένετο ἐλεγχος τῶν λοιπῶν στοιχείων καὶ πράξεων σχετικῶς πρὸς τὰ ἀποτελέσματα (Ἀπολογισμὸν καὶ Ἰσολογισμὸν) τοῦ ὑπὸ ἐλεγχον οἰκονομικοῦ ἔτους.

Ἡ ἀνάλυσις τῶν πεπραγμένων τῆς Σχολῆς κατὰ τὸ ὑπὸ ἐλεγχον ἔτος θάσει τῶν ἐλεγχθέντων στοιχείων ἐν συνδυασμῷ καὶ πρὸς τὸν ἀντίστοιχον ἀπολογισμὸν ὡς καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς χρήσεως 1956 - 57 ὡς διεπιστώθη καὶ ἐκ τοῦ ἐλέγχου, ἔχουσιν ὡς ἔπεται :

Τὰ Ἐσοδα καὶ τὰ Ἐξοδα τῆς Σχολῆς μετὰ τῶν ὑπὲρ τρίτων συνεισπρατιτομένων καὶ ἀποδιδομένων, ἔχουν συνοπτικῶς ὡς κάτωθι :

	Ἐσοδα	Ἐξοδα
Α.Σ.Β.Σ.	2 484 594	2 413 838
Σχολὴ Στατιστικῆς	377 118,50	364 161,90
Διαχειρίσις Ἐκδόσεων	440 596,80	305 833,50

Τὰ ὡς ἄνω Ἐσοδα καὶ Ἐξοδα ἀναλύονται ὡς ἐξῆς :

ΕΣΟΔΑ

	Προϋπολογισθέντα	Πραγματοποιηθέντα
ΤΜΗΜΑ Α'. ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΕΣΟΔΑ		
'Εκπαιδευτικά τέλη		
1. Δικαιώματα έγγραφης	156 750	176 880
2. Δίδακτρα (μείον άπαλλαγαί)	823 250	982 500
	980 000	1 159 380
Διάφοροι ένισχύσεις		
'Επιχορήγησις Κράτους	300 000	270 000
» 'Επιμελητηρίων	60 000	35 000
Δωρεαί 'Ιδιωτών	1 000	2 240
» » διά θράβευσιν σπουδαστών	3 000	—
	364 000	307 240
'Ετερα 'Εσοδα		
'Εκ Σχολικῶν τίτλων	70 000	81 100
Καθυστερούμενα και προσαυξήσεις	40 000	42 535
'Εξέταστρα υπέρ Σχολής	35 000	64 295
Τόκοι καταθέσεων	30 000	34 268
Δι' υγειονομικήν παρακολούθησιν σπουδαστών	—	—
	22 500	26 750
Διάφορα	1 000	—
	198 500	248 948
Κεφάλαιον εκ του 'Αποθεματικού	443 000	—
Τὸ ὅλον	1 985 500	1 715 568
ΤΜΗΜΑ Β'. ΑΠΟΔΙΔΟΜΕΝΑ		
'Εσοδα διά λογαριασμὸν τρίτων		
'Εξέταστρα	350 000	636 075
Φόροι και χαρτόσημον	80 000	101 168
Κρατήσεις υπέρ Ι.Κ.Α.	20 000	20 933,50
Τέλη έγγραφης υπέρ Δημοσίου	9 000	10 850
	459 000	769 026
Σύνολον	2 444 500	2 484 594

λῆς ἀμοιβῆς εἰς τοὺς συγγραφεῖς ὡς καὶ τοῦ περιοδικοῦ «ΝΕΑ τῆς Α.Σ.Β.Σ.», ὅπερ ἔχει πληροφοριακὸν χαρακτήρα καὶ εἰς ὃ ὁμοῦς δημοσιεύονται καὶ ἀξιόλογοι ἐπιστημονικαὶ ἐργασίαι τῶν σπουδαστῶν ἐνισχυομένης οὕτω τῆς διαθέσεώς των πρὸς ἐπιστημονικὴν ἔρευναν καὶ ἐργασίαν.

Κατὰ τὸ ὑπὸ κρίσιν ἔτος τὸ Τμήμα ἐκαινοτόμησε διὰ τῆς ἐκδόσεως ἐγκυκλοπαιδικοῦ Ἡμερολογίου (Ἑλμναχ 1957 τρία τεύχη) εἰς ὃ δημοσιεύονται μετὰξὺ ἄλλων καὶ ἄρθρα ἐπὶ θεμάτων συναφῶν πρὸς τὴν ἀποστολὴν καὶ τὸ ἀντικείμενον τῆς Σχολῆς καὶ τὰ διάφορα οἰκονομικὰ ζητήματα συγχρόνου ἐνδιαφέροντος

Ὅμοίως, δεόν νὰ σημειωθῆ, ἡ ἐκδοσις τοῦ περισπουδάστου τόμου τῶν ὀμιλιῶν αἴτινες ἐγένοντο ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Α.Σ.Β.Σ. ἐπὶ τοῦ ἀπασχολοῦντος τὸν οἰκονομικὸν καὶ βιομηχανικὸν κόσμον κεφαλαιώδους σημασίας ζητήματος τῆς Κοινῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἀγορᾶς.

Ὁ τόμος οὗτος ἐπλήρωσε κενὸν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Οἰκονομικὴν Βιβλιογραφίαν καὶ ἔπαινοι ὀφείλονται εἰς τὴν σχοῦσαν τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ὀργανώσεως τῶν ὀμιλιῶν τῆς Α.Σ.Β.Σ. καὶ τῆς ἐν συνεχείᾳ, ἐκδόσεών των εἰς αὐτοτελὲς ἔργον.

Θεωροῦμεν ἐπιβεβλημένον καθῆκον νὰ τονίσωμεν ὅτι δλη αὐτὴ ἡ σημαντικωτάτη διαφωτιστικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ ἐργασία τῶν ἐκδόσεων ἐγένετο ὑπὸ τὴν προσωπικὴν ἔμπνευσιν, εὐθύνην καὶ ἐπιμέλειαν τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς κ. Στρ. Κ. Παπαϊωάννου, ὃ ὁποῖος, ὡς προέκυψεν ἐκ τοῦ ἐλέγχου τῆς διαχειρίσεως, οὐδεμίαν ἀμοιβὴν ἔλαθεν.

Οὐδεμίαν ἀπομένει ἀμφιβολία ὅτι ἡ ὑπαρξίς αὐτοτελοῦς εἰς τὸ Τμήμα τοῦτο διαχειρίσεως διευκολύνει τὸ ἐκδοτικὸν καὶ τόσον σημαντικὸν ἔργον τοῦ Τμήματος ἐκδόσεων, ὅπερ ἐλάχιστα ἰδρύματα ἔχουν νὰ ἐμφανίσουν εἰς τὸ ἐνεργητικὸν τῆς δράσεώς των.

Παραθέτομεν πίνακα τῶν ἐν γένει ἐκδόσεων τῆς Σχολῆς κατὰ τὸ Ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1956-57, ἐκτὸς τῶν προαναφερθέντων περιοδικῶν:

Α.Σ.Β.Σ. — Διάγραμμα Μελετῶν μὲ θέματα: Ἡ κοινότης - Ἡ τουριστικὴ περιοχὴ - Τὰ εἰσαγόμενα προϊόντα - Τὰ ἐξαγόμενα προϊόντα - Ὁ Γενικὸς Ἰσολογισμὸς μιᾶς ἐπιχειρήσεως - Τὸ Βιομηχανικὸν Κέντρον - Ἡ Βιομηχανικὴ ἐπιχείρησις

» — Ἑγκυκλοπαιδικὸν Ἡμερολόγιον (Ἑλμναχ 1957)

- Χ.** *Ἀγαλλοπούλου* — Ἡ ἀναγκαστικὴ ἐργασία κατὰ τὸ ἄρθρον 13 τοῦ Συντάγματος
- Κ.** *Ἀθανασιάδου* — Αἱ νεώτεραι μέθοδοι τῆς Στατιστικῆς
- Μ.** *Γεωργιάδου* — Τὸ κόστος διαθέσεως τῶν προϊόντων
- Κ.** *Δημαρᾶ* — Ψυχολογικοὶ παράγοντες τοῦ Εἰκοσιένα
- Κ.** *Ζησιμοπούλου* — Ὁ Τουρισμὸς γενικῶς καὶ ἰδίᾳ ἐν Ἑλλάδι
- Ε.** *Ζούλια* — Ἐπὶ μιᾶς νέας μεθόδου ὑπολογισμοῦ τοῦ ἀριθμητικοῦ μέσου καὶ τῆς τυπικῆς ἀποκλίσεως μιᾶς κατανομῆς συχνότητος εἰς περίπτωσιν ἰσαπεχουσῶν τιμῶν τῆς μεταβολῆς
- Α.** *Καλλιαβᾶ* — Ἡ Γεωπολιτικὴ τῆς διώρυγος τοῦ Σουεῦ
- Ν.** *Μαρματάκη* — Τὸ ἐπίπεδον διαβιώσεως τοῦ πληθυσμοῦ
- Π.** *Μητισοπούλου* — Πρωταρχικαὶ γραμμαὶ ἀπὸ τὴν ἐπιστήμη τῆς Κοινωνικῆς Πολιτικῆς
- Κ.** *Μπανταλούκα* — Ἡ διάρθρωσις τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν
- » — Ἡ ὀργανωτικὴ τῆς οἰκονομίας
- » — Τὰ ἐξοδα καὶ αἱ ἀποζημιώσεις τῶν μετακινουμένων δημοσίων ὑπαλλήλων
- Γ.** *Ξυνοπούλου* — Χριστιανισμὸς καὶ Δίκαιον
- Α.** *Παπαϊωάννου* — Ἐξέλιξις καὶ προβλήματα ἑλλ. βιοτεχνίας
- Κ.** *Παπαϊωάννου* — Τὰ Θεμέλια τοῦ Μαρξισμού
- » — Κοιν. ἐπανάστασις καὶ οἶκον. ὑποανάπτυξις
- Γ.** *Παπαλεξανδρῆ* — Φιλελεύθερος Σοσιαλισμὸς
- Σ.** *Πεσματζόγλου* — Ὁ Ἑλληνικὸς Τουρισμὸς
- Ν.** *Πολύζου* — Ἐπαγγελματικὸς προσανατολισμὸς · Ἐπαγγελματικὴ ἐκπαίδευσις
- Α.** *Τσοῦτσου* — Ὁργάνωσις καὶ λειτουργία τῶν τακτικῶν Διοικητικῶν Δικαστηρίων.

Τελευτῶντες τὴν παροῦσαν Ἐκθεσιν ὀφείλομεν νὰ ἐξάρωμεν τὸ ἐν γένει ἔργον τῆς Σχολῆς καὶ νὰ ὑποβάλωμεν εὐσεβάστως τὴν πρότασιν ὅπως τὸ καινοτόμον τοῦτο ἀνώτατον Ἐκπαιδευτικὸν Ἰδρυμα τῆς Πατρίδος μας τύχη τῆς ἄκρας τοῦ Σεβαστοῦ Ὑπουργείου εὐαρεσκείας καὶ εὐρεθῆ τρόπος νὰ τιμηθῶσιν ἠθικῶς τὰ μέλη τοῦ Διοικ. Συμβουλίου, ἀμισθεὶ προσενεγκόντα τὰς ὑπηρεσίας των, τὰ μέλη τῆς Σχολικῆς Ἐπιτροπῆς, καὶ ἰδίᾳ ὁ Διευθυντής, ὡς καὶ τὸ Διοικητικὸν Πρῶσωπικὸν αὐτῆς.

ΑΝΩΤΕΡΑ ΣΧΟΛΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΚΕΝΤΡΟΝ
ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΝ ΕΤΟΣ 1958/59

ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Κατὰ τὸ Ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1958/59

1. Γραφεῖον Ἐρευνῶν (Βιομηχανικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐρευνῶν). Πρόεδρος: Χρ. Στράτος. Διευθυντής: Κλ. Μπανταλούκας.
2. Ἐπιτροπὴ Βιομηχανικοῦ Προγραμματισμοῦ: Προϊστάμενος: Ἀνδρέας Σαουνάτσος.
3. Κέντρον Στατιστικῆς Ἐκπαιδεύσεως (Προπαρασκευαστικὸν Τμῆμα—Α' καὶ Β' Κύκλου Σπουδῶν—Διευθυντής Σπουδῶν: Ε. Μαργαρίτης.
4. Κέντρον Ὀργανώσεως καὶ Διοικήσεως (Ἐπιχειρήσεων καὶ Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν καὶ Ὀργανισμῶν (Business and Public Administration). Μονοετοῦς φοιτήσεως). Διευθυντής Σπουδῶν: Ι. Λ. Χρυσόχοῦ.
5. Σεμινάριον Λογιστικῆς Ὀργανώσεως. Διευθυντής Σπουδῶν: Βασίλειος Καρύδης.
6. Κέντρον Κοινωνικῶν Σπουδῶν (Διετοῦς φοιτήσεως). Διευθυντής Σπουδῶν: Χρ. Ἀγαλλόπουλος.
7. Κέντρον Τουριστικῆς Ἐκπαιδεύσεως (Μονοετοῦς φοιτήσεως). Διευθυντής Σπουδῶν: Κ. Σημαντήρας.
8. Κέντρον Ναυτιλιακῆς Ἐκπαιδεύσεως (Μονοετοῦς φοιτήσεως). Διευθυντής Σπουδῶν: Ἐλευθέριος Γεωργαντόπουλος.

«Νῦν δὲ πολλὰ μὲν μέλη, ἐν δὲ τῶν καὶ πρὸς ἀνακαινώσιν σχετικῶν ἐκθέσεων ἐφαρμογῆς νεωτέρων παραγωγικῶν μεθόδων. Ἡ νεωτέρα αὕτη τάσις ἀποβλέπει τελικῶς εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς παραγωγῆς.

Ὡς γνωστόν, τῆς ἀληθοῦς ὀρθολογικῆς ὀργανώσεως προηγείται πάντοτε ἡ μελέτη τῆς φυσιολογίας καὶ τῆς ψυχολογίας τοῦ ὑποκειμένου τῆς ἐργασίας. Τὰ πορίσματα τῆς μελέτης ταύτης ἐρχεται νὰ ἐφαρμόσῃ ἡ ψυχοτεχνικὴ, διὰ τῆς προσαρμογῆς τοῦ καταλληλοτέρου ψυχικῶς καὶ φυσικῶς ἀτόμου εἰς ὄρισμένον ἔργον.

Ἡ ὑπονοουμένη ὑπὸ τῶν ἐπικριτῶν ἐξαντλητικὴ ἐπιτάχυνσις τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐργασίας, δὲν προέρχεται ἐκ τῆς ὀρθολογικῆς ὀργανώσεως. Ὀντως, διὰ τῆς σπατάλης ἐργατικῶν δυνάμεων, δὲν ἐφαρμόζεται ἡ οἰκονομικὴ ἀρχὴ καὶ ἡ ἐνέργεια αὕτη εἶναι ἀσύμφορος καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἐπιχείρησιν. Ἡ ὀρθολογικὴ ἐπιτάχυνσις, ἀντὶ νὰ καταπονή τὸν ἐργαζόμενον, τὸν διευκολύνει καὶ εἶναι ὀλιγώτερον ἐντατικὴ καὶ κοπιώδης. Τοῦτο ἐπιτυγχάνεται, ἐφ' ὅσον βεβαίως αἱ συνθήκαι ἐκτελέσεως τῆς ἐργασίας εἶναι εὐνοικώτεραι καὶ τὰ μέσα παραγωγῆς καταλληλότερα καὶ προχειρότερα. Ἐπίσης, ἐφ' ὅσον ἡ τοιαύτη ἐργασία προσαρμόζεται πρὸς τὰς ψυχικὰς καὶ φυσικὰς αὐτοῦ δυνάμεις.

Ἐξ ἄλλου, ἡ ὀρθολογικὴ μηχανοποίησις τῶν παραγωγικῶν μέσων, ἀπαλλάσσει τὸν ἐργαζόμενον, κατὰ διαρκῶς αὐξοῦσα ἀριθμὸν, πάσης βαρείας ἐργασίας καὶ βελτιώνει καὶ πολλαπλασιάζει τὴν ἀπόδοσιν του.

Ἡ χρονόμετρησις, γενομένη ὑπὸ συνοδῆφου προϊσταμένου τοῦ ἐργάτου, σκοπεῖ πρωτίτως τὸ συμφέρον αὐτοῦ καὶ ὑποβοηθεῖ τὴν ἀπλοποίησιν καὶ βελτίωσιν τῶν ἀντικειμενικῶν καὶ ὑποκειμενικῶν ὄρων ἐκτελέσεως τῆς ἐργασίας. Ἡ τοιαύτη χρονόμετρησις, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπιζητεῖται ἡ συμμετοχὴ τοῦ ἐργάτου, ἀποβλέπει καὶ εἰς τὴν ἀντικειμενικὴν ἐξεύρεσιν τῶν τρωτῶν σημείων τῆς ἐργασίας, ἵνα ἀκολουθῶς θεραπευθῶν ταῦτα, καὶ εἰς κατάλληλον τοποθέτησιν ἐκάστου. Τελικὴ ἐπιδίωξις τῆς χρονομετρήσεως εἶναι ἡ ἐπὶ τὸ σκοπιμώτερον μεγαλυτέρα καὶ καλύτερα ἀποδοτικότης εἰς τὸν αὐτὸν χρόνον ἢ ἡ αὕτη ἀλλὰ καλύτερα ἀποδοτικότης εἰς ὀλιγώτερον χρόνον.

Ἐξ ἄλλου, ὁ αὐτοματισμὸς τῆς ἐργασίας δὲν ὀφείλεται εἰς τὴν ὀρθολογικὴν ὀργανώσιν, ἀλλὰ εἰς τὴν κατὰ μάζας παραγωγὴν. Ἡ κατὰ μάζας παραγωγὴ χρησιμοποιεῖται ὑπὸ τῆς ὀρθολογικῆς ὀργανώσεως, ὅταν εἶναι ἐ-

τῆς αὐτῆς ἢ καὶ ἄλλης οἰκονομικῆς μοτιβεβλημένον, χωρὶς καὶ νὰ θεωρηταὶ ὡς προϋπόθεσις. Παρὰ ταῦτα, ὁ καταμερισμὸς συμβάλλει εἰς τὸν περιορισμὸν τοῦ χρόνου ἐργασίας καὶ προσφέρει εἰς τὸν ἐργάτην πλεόν ἀκίνδυνον, ἱκανοποιητικὴν καὶ εὐχάριστον ἐργασίαν, ὡς καὶ πνευματικὴν καὶ σωματικὴν ἀνεσιν κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς μίας μόνον καὶ τῆς αὐτῆς κινήσεώς του. Διὰ τῆς καταργήσεως πάσης περιττῆς κινήσεως, ἀποφεύγονται αἱ ἐκ τῆς θέσεως τοῦ ἐργάτου μετακινήσεις καὶ περιορίζεται ἡ κόπωσις καὶ ὁ ἐργασίμος χρόνος. Δίδεται εἰς τὸν ἐργάτην ἡ εὐκαιρία νὰ ἐρευνᾷ τὴν οὐσίαν τῆς ἐργασίας του καὶ τὴν ἔννοιαν τῆς δασείσεώς του. Ἐπιζητεῖται νὰ μάθῃ καὶ νὰ γνωρίσῃ τὸ ἔργον του. Ὡς ἐκ τούτου, ἡ ἐργασία του δὲν ἀποτελεῖ ὄνον βιοποριστικὸν ἐπάγγελμα, ἀλλὰ καὶ μίαν ἐνεργεῖαν πηγάζουσαν ἐκ τῆς ἐσωτερικῆς διαθέσεώς του.

Εἰς οἰονδήποτε σύστημα ἐργασίας, ὑφίσταται πάντοτε τὸ ἴδιον ζήτημα τῆς προσωπικῆς ἐξαστήσεως τοῦ ἐργαζομένου. Ἐνυπᾶναι, δύναται τις εἰπεῖν εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν ἔννοιαν τῆς ἐργασίας. Συνεπῶς οὐδέποτε θά

**Ἔσθ' οὐ σὶ θεώρησιν καὶ πρὸς προί-
πλοκὴν γίνεται ἡ ζωὴ, τόσο φανε-
ρώτερον, ἀλλὰ καὶ προσιωπότερον ἐπι-
τακτικὴν προβάλλεται ἡ ἀνάγκη ἐπι-
στημονικῆς ὀργανώσεως.**

λείψῃ. Διὰ τῆς ὀρθολογικῆς ὀργανώσεως οὖτως, ἀντικλίνεται ἀνεκούντως τὸ αἰσθητὸν τῆς ἐξαστήσεως, διὰ τοῦ περιορισμοῦ τοῦ ἐνασχέτου χρόνου. Ὡς ἐκ τούτου ὁ ἐνασχέτου χρόνος δὲν εὐδίσκει ἐνδιαφέρον εἰς τὴν κυρίαν ἐργασίαν του, δύναται νὰ διαθέτῃ τὸν ἐλεύθερον χρόνον του ἐκεῖ ἔνθα θὰ εὐρισκεν ἐνδιαφέρον. Καὶ εὐδίσκει ἐνδιαφέρον εἰς μίαν πρόσθετον ἐνασχέτησιν ἐντὸς τῆς αὐτῆς ἐπινευσιώσεως ἢ εἰς ἑτέραν, ἢ εἰς μίαν δευτερεύουσαν ἐργασίαν. Ἐὰν ἦδῃ συμβαίνει ἡ δευτερεύουσα αὕτη ἐνασχέτις τοῦ καὶ συνδυάζεται καὶ πρὸς ὠρισμένην κλίσιν του, μὴ ἐξ ἀοχῆς ἐκδηλωθεῖσαν ἢ μὴ ἱκανοποιηθεῖσαν, εὐδίσκει τὴν εὐκαιρίαν πρὸς καλλιέργειάν της. Ἴνα ἴσως μελλοντικῶς ἀντικαταστήσῃ τὴν πρώτην ἢ ἀπαλλῆλῃ τῆς πρώτης καὶ ἀποσιωπηθῇ εἰς τὴν δευτέραν. Εὐδίσκει ἐπίσης ἐνδιαφέρον. ἐὰν τοῦ ἐνασχέτου αἱ ἀπολαυταὶ ἐκ τῆς κυρίας ἐργασίας του, εἰς τὴν πνευματικὴν καὶ σωματικὴν ἀνάπτωσιν εἰς τὴν ψυχαναγωγίαν καὶ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν λοιπῶν καθηκόντων του

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Κλαυδίου Β. Μπανταλούκα 'Οργανωτοῦ Δημ. 'Υπηρεσιῶν

Ἀπὸ τῶν πρώτων δημάτων τῆς, ἡ ἐπιστημονικὴ ὁργάνωσις τῆς ἐργασίας, ἥτοι ἡ ὀρθολογικὴ ὁργάνωσις, ἔγινεν ἀντικείμενον πλείστων ἀντιδράσεων καὶ ἐπικρίσεων. Πολλὰ τῶν δεινῶν ἀπεδόθησαν εἰς αὐτὴν ὑπὸ ἀγνοούντων, ἀλλὰ καὶ γνωριζόντων τὰ κατ' αὐτήν. Καὶ ἡ συζητήσις κατέστη ἀτέρμων, δι-ὅτι τὸ περιεχόμενον τῆς ὀρθολογικῆς ὁργάνωσεως εἶναι τόσο ἐνρῦ, ὥστε νὰ δύναται νὰ κριθῆ ἀπὸ πολλῶν προοπτικῶν καὶ ἀναλόγως διαφόρων διαθέσεων καὶ συμφερόντων. Τινὲς τῶν ἐπικρίσεων ἔσχον καὶ ἀγαθοποιῶν ἀποτελεσμα, συντελέσασαι εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς ὀρθολογικῆς ὁργάνωσεως, ἰδίως ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἀνθρώπινον παράγοντα. Ἐφ' ὅσον ὅμως ἡ ὀρθολογικὴ ὁργάνωσις κατὰ βάσιν δὲν εἶναι τί τὸ καινοφανὲς καὶ στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης καὶ τοῦ ὀρθοῦ λόγου, θεμελιῶν πάσης μονίμου ἀνθρωπίνης ἐπιτυχίας, ἡ ἀξία τῆς παραμένει ἀμείωτος.

✱

Αἱ κυριώτεροι τῶν αἰτιάσεων, τὰς ὁποίας προέβαλον οἱ ἐπικριταὶ τῆς ὀρθολογικῆς ὁργάνωσεως, δύναται νὰ συνοψισθοῦν ὡς ἀκολούθως:

Παρατηρεῖται, ὅτι ἡ προτυποποίησις τῆς παραγωγῆς συντελεῖ εἰς τὴν κοινολογίαν τοῦ τεχνικοῦ παραγωγικοῦ μυστικοῦ. Ἐπίσης διὰ τῆς προτυποποίησης περιορίζεται ἡ καλαισθησις, ὑποχρεουμένης τῆς καταναλώσεως νὰ χρησιμοποιοῖ ἀμεταβλήτως τὰ αὐτὰ ἀγαθὰ. Τὸ γεγονός τοῦτο στερεὶ τὴν κατανάλωσιν τῆς ἐκλογῆς καὶ συνάμα δὲν ἱκανοποιεῖται ὁ φιλότεχνος καὶ ὁ πλούσιος.

Ἡ ὀρθολογικὴ ὁργάνωσις ὑποτιμᾷ τὸν φυσιολογικὸν καὶ ψυχολογικὸν παράγοντα εἰς τὸν ἐργαζόμενον. Ὁ ἐργαζόμενος ὠφελεῖται μόνον ὑλικῶς, διὰ τῆς βελτιώσεως τῶν ὄρων ἐργασίας πρὸς καλυτέραν ἀπόδοσιν.

Διὰ τῆς ἐπιταχύνσεως τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐργασίας, ἰσχυρίζονται ὅτι ὁ ἐργαζόμενος ὑποχρεοῦται εἰς τὴν καταβολὴν μειζόνος ἐνεργείας καὶ προσπάθειας, ὑπερβαίνουσῃς τὸ κανονικὸν μέτρον. Τοῦτο ἐπιφέρει ἀσυνήθη ἔντασιν τῶν νεύρων, ὑπερκόπωσιν καὶ ἐξάντλη-

σιν. Ἐν συνεχείᾳ ὑποστηρίζουν ὅτι ὁ καταμερισμὸς καὶ τὰ παρίσματα τῶν χρονομετρήσεων τῆς ἐργασίας, συντέλεσαν εἰς τὴν μεταβολὴν τῶν ἐργατῶν εἰς αὐτόματα. Ἡ αὐτοματοποίησις αὐτῆ ἐπήλθε διὰ τῆς ἐκτελέσεως ὀρισμένων καὶ ἀμεταβλήτων διαρκῶς κινήσεων, ἐκτελουμένων ἀνευ οὐδεμιᾶς πρωτοβουλίας καὶ εὐχαριστήσεως. Ὡς ἐκ τούτου, οἱ ἐργαζόμενοι καθίστανται ἄχρηστοι δι' ἑτέραν ἐργασίαν. Τὰ ἐν λόγω αἷτια κατεβίβασαν καὶ τὸ διανοητικὸν ἐπίπεδον τῶν ἐργατῶν, ἐξουθενώσαν τὴν προσωπικότητά των καὶ ἐφθειρον τοὺς ὀργανισμοὺς των. Ἐνέτεινον ἐπίσης εἰς τοὺς ἐργάτας τὸ αἶσθημα τῆς ἐξαρτήσεως, ἐξασφαλισθείσης οὕτω τῆς παντοδυναμίας τοῦ ἐπιχειρηματιοῦ.

Εἶναι τέλος, λέγουσιν, ἀληθὲς ὅτι ἡ ὀρθολογικὴ ὁργάνωσις προώρισται νὰ ἀποφέρῃ τελικῶς τὴν μείωσιν τῶν ἐν γένει δαπανῶν, τὸν ὑποβιβασμὸν τοῦ κόστους καὶ τὴν ἐλάττωσιν τῶν τιμῶν, ἀκόμη δὲ καὶ τὴν αὔξησιν τῆς παραγωγῆς ὡς καὶ τῶν ἀποδοχῶν τῶν ἐργαζομένων. Ἄλλ' ὅταν, συνεχίζουσιν οἱ ἐπικριταὶ, ἡ ἐξέλιξις αὐτῆ ὑπερενταθῆ καὶ ἀποσπάται ἐκ τῆς παραγωγῆς μέγας ἀριθμὸς ἐργαζομένων, χωρὶς νὰ χρησιμοποιοῦσιν οὗτοι ἀλλαχοῦ, τότε ἐλαττοῦται ἡ ἀγοραστικὴ δύναμις τῶν μαζῶν, ἰδίως δὲ εἰς χώρας διαθετούσας πολὺν ἐργατικὸν πληθυσμὸν.

✱

Εἰς τὰς ἀνωτέρω αἰτιάσεις τῶν ἐπικριτῶν τῆς ὀρθολογικῆς ὁργάνωσεως, οἱ ὑποστηρικταὶ αὐτῆς ἀντιτάσσουσιν τὰ ἀκόλουθα ἐπιχειρήματα, δι' ὧν ἀποδεικνύεται τὸ ἀβάσιμον ἢ ἔστω τὸ ὑπερβολικὸν αὐτῶν.

Ἡ κοινολόγησις τοῦ τεχνικοῦ μυστικοῦ τῆς παραγωγῆς, ὅπως δῆποτε δὲν ἀποφύεται. Μετακινούμενοι οἱ ἐργαζόμενοι ἀπὸ ἐπιχειρήσεως εἰς ἑτέραν, μεταδίδουσι τὸ μυστικὸν αὐτὸ. Ἡ σύγχρονος παραγωγὴ δὲν βασίζεται ἐπὶ τῆς μυστικότητος. Τούναντίον μάλιστα, οἱ ἐπιχειρηματῆαι ὀργανώθησαν καὶ ἐνεργοῦν ὁμαδικὰς ἐπισκέψεις σχετικῶν ἐγκαταστάσεων, προσέρχονται εἰς εἰδικὰ συσκέψεις σχετικῆς πρὸς ἀνταλλαγὴν γνῶμῶν καὶ συμπερασμά-

«Νῦν δὲ πολλὰ μὲν μέλη, ἔν δὲ σῶμα. Οὐ δύναται δὲ ὀφθαλμὸς εἰπεῖν τῇ χειρὶ χρεῖαν σου οὐκ ἔχω» ἢ πάλιν ἡ κεφαλὴ τοῖς ποσὶ χρεῖαν ὑμῶν οὐκ ἔχω. Ἀλλὰ πολλῶ μάλλον τὰ δοκοῦντα μέλη τοῦ σώματος ἀσθενέστερα ὑπάρχειν ἀναγκαῖα ἔστιν».

ΠΑΥΛΟΣ (Πρὸς Κορινθίους Α', ιβ', 20 - 23)

ὡς οἰκογενειάρχου, πολίτου καὶ ἀνθρώπου.

Ἐάν πρὸς στιγμὴν γίνῃ παραδεκτός, ὅτι ὁ καταμερισμὸς τῆς ἐργασίας ἐξασθενεῖ τὴν ἰδέαν τῶν ἐπαγγελματικῶν ἐργατικῶν σωματοείων, ὅπερ ἐπίσης ἰσχυρίζονται οἱ ἐπικριταὶ τῆς ὀρθολογικῆς ὀργανώσεως, εἶναι ἐν τούτοις γεγονός, ὅτι ἐνισχύει τὴν ἰδέαν τοῦ συνδέσμου τῶν ἐντὸς μιᾶς ἐπιχειρήσεως ἐργαζομένων καὶ διὰ τῆς καταργήσεως τῆς διαφορᾶς μεταξύ μορφωμένων, τῶν ὁποίων ἡ ἐργασία ἀπαιτεῖ μακροχρόνιον ἐκμάθησιν, καὶ ἀμορφῶτων, τῶν ὁποίων ἡ ἐργασία οὐδεμίαν ἀπαιτεῖ προηγουμένην ἐκμάθησιν, ἐνισχύει τὴν γενικὴν ἐργατικὴν ἰδέαν. Ὁ ἐπιχειρηματίας πάλιν κατανοεῖ πλέον, ὅτι, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ προοδεύσῃ ἡ ἐπιχείρησις του, ἂν δὲν εὕρισκῃ εἰς τὸ προσωπικὸν τῆς ἐπιχειρήσεώς του εἰλικρινῆ συνεργασίαν.

Ἡ ὀρθολογικὴ ὀργανώσις οὐδόλως προκαλεῖ ἀνεργίαν. Τὸ αἷτιον τῆς ἀνεργίας εἶναι βασικώτερον καὶ κυρίως ὀφείλεται εἰς τὸ φιλελεύθερον κεφαλαιοκρατικὸν σύστημα καὶ τὴν τεχνικὴν πρόοδον. Τὸ γεγονός ἄλλωστε ὅτι πολὺν πρὸ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν συστημάτων ὀρθολογικῆς ὀργανώσεως ἐνεφανίσθη ἀνεργία εἰς χώρας διαθετούσας πολὺν ἐργατικὸν πληθυσμόν, εἶναι ἀρκετὸν νὰ πείσῃ πάντα, ὅτι αὕτη ὀφείλεται εἰς ἄλλα αἷτια.

Ἐάν κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν εἰς οἰκονομικὴν τινα μονάδα ὀρθολογικοῦ συστήματος, παρατηρηθῇ προσωρινῆ καὶ εἰς μικρὰν συνήθως κλίμακα καὶ βάσει ἀντικειμενικῶν κριτηρίων, ἀπομάκρυνσις προσωπικοῦ μειωμένης πάντως ἱκανότητος, τοῦτο διατίθεται, μὲ τὴν βοήθειαν κρατικῶν, ἐργοδοτικῶν καὶ ἐργατικῶν ὀργανισμῶν, εἴτε εἰς ἑτέρας ἢ νέας καὶ εὐκολωτέρας ὑπηρεσίας

τῆς αὐτῆς ἢ καὶ ἄλλης οἰκονομικῆς μονάδος, εἴτε εἰς νέας οἰκονομικὰς μονάδας δημιουργουμένας ἐκ τῆς ἐν γένει προόδου τῆς τεχνικῆς καὶ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ εἰδικώτερον πρὸς παραγωγὴν τῶν μηχανικῶν ἐκείνων μέσων, τὰ ὁποῖα πρωτίστως συνετέλεσαν εἰς τὴν ὡς ἄνω ἀπομάκρυνσιν.

Πολλοὶ τῶν ἐπικριτῶν ἐθεώρησαν τὴν ὀρθολογικὴν ὀργανώσιν ὡς πρᾶξιν ἀνεργίας, διότι συνεταῦτισαν ταύτην πρὸς τὴν μηχανοποίησιν. Ἄλλ' ἡ συνταύτισις αὕτη, μόνον τότε δικαιολογεῖται, ὅταν ἡ ἀντικατάστασις τοῦ ἀνθρώπου διὰ τῆς μηχανῆς στηρίζεται ἐπὶ συστηματικοῦ λογισμοῦ καὶ ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης. Εἰς ἐναντίαν περίπτωσιν, ἡ διὰ τῆς μηχανοποιήσεως καὶ μόνως μεταρρυθμιστικῆς δέον νὰ θεωρηθῇ ὡς ψευδο-ὀρθολογικῆς. Ἐξ ἄλλου, πᾶσα τεχνικὴ πρόοδος, ἡ ὁποία ἐξοικονομεῖ ἐργασίαν, εἴτε εἶναι ἡ εἰσαγωγὴ μιᾶς καλυτέρας μεθόδου ἐργασίας, εἴτε εἶναι ἡ εἰσαγωγὴ μιᾶς μηχανῆς, προκαλεῖ παροδικὴν ζημίαν εἰς ὀρισμένες κατηγορίας ἐργαζομένων. Ἐάν ὅμως θεωρήσῃ τις τὸ σύνολον τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς, πᾶσα τεχνικὴ πρόοδος εἶναι σύμφωνος πρὸς τὸ κοινὸν συμφέρον.

Ἄς ληφθῇ ἀκόμη ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἡ ὀρθολογικὴ ὀργανώσις εἶναι καὶ κατ' ἐξοχὴν μέσον περιορισμοῦ καὶ ἐπιβραδύνσεως τῆς μηχανοποιήσεως, διότι ἡ μηχανὴ δικαιολογεῖται τοσοῦτον ὀλιγώτερον, ὅσον ὁ ἐργάτης ἀποδίδει περισσώτερον. Ὅταν πάλιν εἰσάγωνται μηχαναὶ πρὸς ἀντικατάστασιν ἐργατικῶν χειρῶν καὶ δὲν λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν αἱ συνέπειαι τῆς ἀντικαταστάσεως ταύτης, τότε ὁ δυσμενὴς ἀντικτύπος ἐπεκτείνεται καὶ ἐπὶ τῆς ἐφαρμοσῆς τὸ μέτρον τοῦτο ἐπιχειρήσεως, ὅπερ βεβαίως εἶναι τελείως ἀσχετον πρὸς τὴν ὀρθολογικὴν ὀργανώσιν. Ἐάν δὲ συμβῇ νὰ παραμεινῶν αἱ τιμαὶ καὶ οἱ ὀνομαστικοὶ ἐργατικοὶ μισθοὶ εἰς τὸ αὐτὸ ὕψος, παρὰ τὴν ἐπελθοῦσαν μείωσιν τοῦ κόστους, πρὸς αὔξησιν μόνον τοῦ ἐπιχειρηματικοῦ κέρδους, καὶ πάλιν τὸ μέτρον τοῦτο δὲν ἐκπορεύεται ἐκ τῆς ὀρθολογικῆς ὀργανώσεως. Καὶ εἰς τὴν τελευταίαν ὅμως ταύτην περίπτωσιν, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι τὰ κεφάλαια δὲν εἶ-

να δυνατόν νά παραμένωσιν ἄγωνα καί ὅτι ἡ ὀρθολογική ὀργάνωσις ἐπιτρέπει πληρεστέραν ἐκμετάλλευσιν τῶν κεφαλαίων, ἀσφαλῶς ἡ χρησιμοποίησις τῶν θὰ συνεπιφέρει νέας δυνατότητας ἐργασίας. Φαίνεται ὅθεν, ὅτι μᾶλλον θεραπεύεται μερικῶς τὸ πρόβλημα τῆς ἀνεργίας διὰ τῆς ὀρθολογικῆς ὀργάνωσεως καί αὐξάνεται τὸ πραγματικὸν εἰσόδημα καί ἡ καταναλωτικὴ δύναμις τοῦ κοινοῦ.

Αἱ ἐκτεθεῖσαι ἀνωτέρω ἀπόψεις ἀμφοτέρων τῶν παρατάξεων, εἶναι κάπως ὑπερβολικαί. Ἀληθές εἶναι, ὅτι ἡ ὀρθολογικὴ ὀργάνωσις, οὔτε θαυματουργοὺς ιδιότητας ἔχει, οὔτε δύναται νά θεωρηθῆ πανάκεια παντὸς κακῶς κειμένου. Κατ' ἀρχήν, ἡ ὀρθολογικὴ ὀργάνωσις ἀντιτίθεται εἰς πᾶν τὸ ἐνστικτώδες. Προσπαθεῖ νά ρυθμίσῃ τὰς ἀνθρώπινους πράξεις, βάσει ἐνὸς ἐπιστημονικοῦ κριτηρίου καθαρᾶς σκοπιμότητος, ἰδιαίτερος ἀναγκαστικὸς ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς, μὴ παρασυρομένη ὑπὸ αἰσθημάτων ἢ τῆς πεπατημένης ὁδοῦ. Ὁ ἐμπειρισμὸς καί ἡ ρουτίνα οἱ ὅποιοι διέπουν, κατὰ τρόπον τόνον γενικὸν ἀκόμη, τὴν ἐκτέλεσιν τῆς διὰ χειρὸς ἰδίως ἐργασίας, ἔχουν ὡς συνέπειαν τεραστίαν σπατάλην ἀνθρωπίνης δραστηριότητος. Ἐνα ἀπὸ τὰ γεγονότα, τὰ ὅποια ἔχει κάλλιστα διαφωτίσει ἡ ὀρθολογικὴ ὀργάνωσις, εἶναι ἡ μειωμένη ἀπόδοσις τῆς ἐργασίας. Ἡ ἀσθένεια αὕτη τῆς ἀποδόσεως, οφείλεται εἴτε εἰς τὰς κακὰς μεθόδους αἱ ὅποιαι χρησιμοποιοῦνται ἀπὸ τὸν ἐργαζόμενον, εἴτε εἰς ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ὁ Τεύλορ ὀνομάζει «συστηματικὴν» ὑποαπασχόλησιν. Ἡ ὀρθολογικὴ ὀργάνωσις ἀποφράσσει ἢ περιορίζει αἰσθητῶς αὐτὰ τὰ δύο εἴδη. Παντοῦ ἔνθα αἱ ἀρχαὶ τῆς ὀρθολογικῆς ὀργάνωσεως ἐφηρμόσθησαν κατὰ τὸν ἀρμόζοντα τρόπον, τὰ ἀποτελέσματα εἶναι σύμφωνα πρὸς τὸ κοινωνικὸν συμφέρον. Τὰ ἀποτελέσματα ταῦτα συνοψιζόμενα εἶναι: ἐξοικονομήσις ἐργασίας, καλύτερα χρησιμοποίησις τῶν ἀνθρωπίνων δυνάμεων, μεγαλύτερα ἀμοιβῆ τῆς ἐργασίας καί ἀντανάκλασις αὐτῶν ἐπὶ τῆς ἐπιχειρήσεως διὰ τῆς αὐξήσεως τοῦ κέρδους, ὡς ἐπίσης ἐπὶ τοῦ κοινοῦ διὰ τῆς μειώσεως τῆς τιμῆς τῶν ἀγαθῶν καί

τῶν ὑπηρεσιῶν ὡς ἰσχυροῦς τῆς ποιότητος αὐτῶν καὶ ἀποδοτικῶν.

Ἐπειδὴ ἡ ὀρθολογικὴ ὀργάνωσις δὲν στηρίζεται μόνον ἐπὶ ἐπιστημονικῆς καὶ συνεπῶς ἀποδοτικῆς βάσεως, ἀλλὰ καί ἐπὶ τῆς ἠθικῆς, ἢ ὅποια, καί ὅταν ἀκόμη εἶναι ἐκ τῶν πλέον συστηματικῶν, δυνατόν νά παραμένῃ ὑποκειμενικὴ, εἶναι πιθανὸν νά ὑπόκειται εἰς πλάνας. Τὰς πλάνας ταύτας παρατηροῦμεν ἰδίως, ὅταν ἀπαιχαιώμεθα μέθοδοι, ἂν καὶ τελειῶς ἀποτελεσματικαί, ἀντικαθίστανται διὰ νέων μεθόδων, στηριζομένων ἐπὶ ἑλλειποῦς προετοιμασίας καὶ συστηματικοῦ σκέψεως. Συμβαίνει ἐπίσης ἐνίοτε νά ἐφαρμόζωνται συστήματα ὀρθολογικῆς ὀργάνωσεως, χωρὶς νά ἐξετασθῆ καὶ ὁ παράγων τῶν κοινωνικῶν συνεπειῶν, αἱ ὅποιαι θὰ ἐπακολουθήσουν τὰς μεταρρυθμίσεις τῆς καὶ πρὸ παντὸς αἱ ἔμμεσοι αὐτῶν συνέπειαι. Εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας, πρόκειται περὶ μιᾶς ψευδο-ὀρθολογικῆς ὀργάνωσεως. Ἄλλοτε πόλιν παρατηρεῖται ὑπερβολικὴ ἐφαρμογὴ ὀρθολογικῶν μέσων, ἢ ὅποια συντελεῖ εἰς τὴν μὴ ἐπίτευξιν τῶν ἀναμενομένων ἀποτελεσμάτων. Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην πρόκειται περὶ μιᾶς ὑπερ-ὀρθολογικῆς ὀργάνωσεως.

Τότε, συνεπῶς, θὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ὑπάρχει ἀληθῆς ὀρθολογικὴ ὀργάνωσις, ὅταν παρατηρήσωμεν εἰς αὐτὴν ὠρισμένον μέτρον καὶ ὠρισμένην ἰσορροπίαν κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν μέσων καὶ τῶν ἀρχῶν τῆς ὀρθολογικῆς ὀργάνωσεως. Πᾶν ὅτι ὑπερβαίνει τὸ μέτρον τοῦτο ἢ διαταράσσει τὴν ἰσορροπίαν, δεόν νά χαρακτηρισθῆ ὡς ἀσχετον πρὸς τὴν ἀληθῆ ὀρθολογικὴν ὀργάνωσιν.

Εἶναι γεγονὸς ὅτι, ἡ ὀρθολογικὴ

Σὲ ὀλόκληρο τὸν κόσμον, ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία ἀναζητεῖ καὶ ἐφαρμόζει τὰ τελειότερα συστήματα καὶ τὶς ἀποδοτικώτερες μεθόδους, μὲ ἀποτέλεσμα τὶς ἀξιοθαύμαστες προόδους, πού βλεπούμε στὶς προηγμένες χῆρες. Μόνον ὅταν τὸ Δημόσιον ἀκολουθήσῃ τὸ παράδειγμα τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, θὰ ὀρθοποδήσουν οἱ λαοὶ καὶ θὰ εὐημερήσουν οἱ κοινωνίες.

Τὰ Ἄ τῆς Α.Σ.Β.Σ.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ
ΤΗΣ ΑΝΩΤΕΡΑΣ ΣΧΟΛΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Ἔτος Ε' 1957/8	Δραχμή 1	Τεύχος 27

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἀποφασισθείσης ἰδρύσεως παρὰ τῆς Σχολῆς τοῦ «Κέντρου Ὀργανώσεως καὶ Διοικήσεως», τὸ παρὸν τεύχος διετεῖται ἐξ ὀλοκλήρου πρὸς δημοσίευσιν μελετῶν, ἄρθρων καὶ ὁμιλιῶν σχετιζομένων με ὀργανωτικά καὶ διοικητικά προβλήματα, τὰ ὁποῖα, ἐπὶ τέλους, χάρις εἰς τὴν καταβληθεῖσαν καὶ ὑπὸ τῆς Σχολῆς μας προσπάθειαν ἤρχισαν νὰ κινοῦν τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν προσοχὴν τοῦ οἰκονομικοῦ, πολιτικοῦ καὶ πνευματικοῦ κόσμου τῆς Χώρας μας. Ἡ Σχολή, πρωτοπόρος, πράγματι, εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, γνωρίζει πόσον ἐπίπονος ὑπῆρξεν ἡ προσπάθεια διὰ νὰ διανοιχθῇ ὁ δρόμος. Εὐτυχῶς ὅτι τοῦτο παρὰ πάντων πλέον ἀναγνωρίζεται.

οργάνωσις, ως νέα επιστημονική τεχνική, δὲν ἔφθασεν ἀκόμη εἰς σημεῖον ὠριμότητος, παρὰ τὴν συσσώρευσιν πλήθους σχετικῶν γνώσεων καὶ συστημάτων, τὰ ὁποῖα συμβάλλουν εἰς σημαντικὴν βελτίωσιν τῆς οἰκονομίας καὶ παρὰ τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν πολυπλέον τῆς συνήθους ὀργανώσεως τῶν οἰκονομικῶν μονάδων. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ὅμως, τὸ ζήτημα δὲν εἶναι νὰ ἐπιτευχθῆ ἡ ὀριστικὴ διατύπωσις ἀρχῶν ἢ νέων πληρεστέρων συστημάτων. Ἀπαιτεῖται μᾶλλον, καὶ ἰδίως διὰ τὴν χώραν μας, ἡ ἐπέκτασις τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἤδη κατακτηθέντος ὑπὸ τῆς ὀρθολογικῆς ὀργανώσεως ἐδάφους εἰς πάσας τὰς μορφὰς τῆς οἰκονομίας.

Θὰ πρέπει δὲ νὰ μὴ διαφεύγη τῆς ἀντιλήψεώς μας, ὅτι ἡ ὀρθολογικὴ ὀργάνωσις εἶναι τότε μόνον ἀξία τοῦ ὀνόματός της, ὅταν ὁ ὑπ' αὐτῆς χρησιμοποιοῦμενος συστηματικὸς λογισμὸς, δὲν λαμβάνει ὑπ' ὄψιν τοῦ μόνου τοῦς οἰκονομικοῦς καὶ τεχνικοῦς παράγοντας, οὐδὲ μόνον τὴν οἰκονομικὴν ἀπίσσοσιν καὶ στενώτερον τὸ ἐπιχειρηματικὸν κέρδος, ἀλλὰ διαπνέεται

ὡσαύτως ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς κοινωνικῆς ὠφελείας καὶ ἀπὸ ἀπωτέρους ἀκόμη σκοποῦς.

Ἐὰν ἦτο δυνατόν, λέγει ὁ Λ. Οὐρβικ, νὰ συμφωνήσουν πάντες, ὅτι σκοπὸς τῆς οἰκονομίας εἶναι ἡ ἐξασφάλισις ἑνὸς ἀνωτέρου ἐπιπέδου ζωῆς, δὲν ὑπάρχει τότε ἀδυναμία ἐφαρμογῆς τῆς ὀρθολογικῆς ὀργανώσεως εἰς πάσαν ὄψιν καὶ στάθμην τῆς οἰκονομικῆς δράσεως. Ἀλλὰ μέχρις οὗ ἐπιτευχθῆ τοῦτο, θὰ συνεχίζηται ἡ παρούσα σύγχυσις, διότι θὰ πρέπει προηγουμένως νὰ θυσιάσθουν συνήθειαι, παραδόσεις, προκαταλήψεις κλπ. Ἡ ὀρθολογικὴ ὀργάνωσις δὲν γνωρίζει οὔτε σύνορα οὔτε οἰκονομικὰ δόγματα. Αὐτὴ ἐνδιαφέρεται πῶς, ὑπὸ τὸ φῶς ἀντικειμενικῆς ἐξετάσεως τῶν γεγονότων, τὸ συγκρότημα τῆς οἰκονομίας δύναται νὰ ὀργανωθῆ εἰς οἰανδήποτε στάθμην, ἀπὸ τοῦ ἐργάτου μέχρι τῶν τελευταίων λεπτομερειῶν τῶν διεθνῶν ἀνταλλαγῶν, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἐπιτελέσῃ τὴν ταχθεῖσαν εἰς αὐτὴν ἀποστολήν.

ΚΛΑΥΔΙΟΣ Β. ΜΠΑΝΤΑΛΟΥΚΑΣ

SCIENTIFIC MANAGEMENT AND
STATE SERVICES : by C. Badaloukas, H.C.S.N.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΚΕΝΤΡΟΥ
ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ καὶ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ

Ι. Λ. ΧΡΥΣΟΧΟΥ

Ἡ ὀργάνωσις τοῦ ἑαυτοῦ μας

(Ἀπὸ τὸ Σχολεῖον εἰς τὴν Ζωὴν—Βασικὲς ἀρχές)

ΑΘΗΝΑΙ 1958

Ἐκδοσις Κέντρου Ὁργανώσεως καὶ Διοικήσεως

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

1. Εἰσαγωγή εἰς τὴν Ἐπιστημονικὴν Ὄργάνωσιν (ἔκδ. 4η).
2. Εἰσαγωγή εἰς τὴν Ὄργάνωσιν Ἐργοστασίων (ἔξαντληθὲν).
3. Βασικὰ Θέματα Ὄργανώσεως.
4. Ἡ Ἐμπορικὴ Ὄργάνωσις (Marketing).
5. Ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ τῶν ἐπιχειρήσεων.
6. Ὁ ἀνθρώπινος παράγων.
7. Στοιχεῖα Ὄργανώσεως Γραφείου.
8. Ἐλεγκτικὴ (Ἡ θεωρία τῶν Ἐλέγχων).
9. Βοηθήματα διὰ τὴν συστηματικὴν ἔρευναν τῶν ἐπιχειρήσεων.
10. Περιγραφικὴ ἀνάλυσις ὑποδειγματικῆς βιομηχανικῆς ἐπιχειρήσεως.
11. Περιγραφὴ μιᾶς δρώσης ἐπιχειρήσεως.
12. Ὄργάνωσις τῶν Ἀγορῶν—Πωλήσεων—Διαφημίσεως.
13. Ὄργάνωσις μὲ ἀπλᾶ λόγια.
14. Τὸ Γραφεῖον ἐγκέφαλος τῆς ἐπιχειρήσεως.
15. Ἀπὸ τὸ Σχολεῖον εἰς τὴν ζωὴν.
16. Ἡ πρόοδος εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ὄργάνωσιν.
17. Τὸ πεδίον δράσεως τῆς ἐπιστημονικῆς ὄργανώσεως εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις.
18. Ἡ Τράπεζα ἀπὸ λογιστικῆς ἀπόψεως.

Η ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΤΟΥ ΕΑΥΤΟΥ ΜΑΣ

Ἀπὸ τὸ Σχολεῖον εἰς τὴν Ζωὴν

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ :

Συνιστᾶται εἰς τοὺς σπουδαστὰς ἡ προσεκτικὴ μελέτη τῆς συντόμου ταύτης διατριβῆς κατὰ δύο περιόδους : Πρῶτον ὅταν εἰσέλθουν εἰς τὴν Σχολήν, ἵνα μορφωθοῦν καὶ δεύτερον ὅταν ἀπέλθουν, ἵνα ἀποδυθοῦν εἰς τὴν βιοπάλην.

Ὅσοι ἐκ τῶν οπουδαστῶν ἐργάζονται, ἐνῶ συγχρόνως φοιτοῦν εἰς τὴν Σχολήν, θὰ εὗρουν εἰς τὴν μελέτην ταύτην τὴν συνειδητοποίησιν καὶ ἐξωτερίκευσιν τῶν συμμίκτων συναισθημάτων, ἅτινα προσεκάλεσεν ἡ ἐπαφὴ τῶν πρὸς τὴν πρᾶξιν.

Ὅσοι πάλιν δὲν εἰσῆλθον εἰς τὴν βιοπάλην, ἴσως δυνηθοῦν (ὡς τὸ εὐχόμεθα καὶ ἐλπίζομεν) νὰ προσαρμοσθοῦν ταχύτερον καὶ ἀκοπώτερον πρὸς τὴν νέαν τάξιν πραγμάτων.

Ἡ μελέτη - ἔκκλησις αὕτη ἀπευθύνεται καὶ πρὸς ἄλλην πλυσράν : τοὺς Προϊσταμένους τῶν ἐπιχειρήσεων τῶν ὁποίων ἐπιζητεῖται ἡ κατανόησις καὶ συνεργασία.

Εἶπε κάποιος ὅτι ἡ ἐπιτυχία εἰς τὴν ζωὴν ἐξαρτᾶται ἀπὸ δύο γνωστὰ πράγματα. Γνώσιν καὶ δρᾶσιν. Νὰ γνωρίζῃ κανεὶς, νὰ ἐνεργῇ, νὰ γνωρίζῃ, πῶς καὶ πότε νὰ ἐνεργῇ ἐν γνώσει.

Ἐπιστεῦετο ἐπὶ καιρὸν ὅτι ἡ κυρία ἀποστολὴ τοῦ Σχολείου ἦτο ἡ μετάδοσις γνώσεων καὶ δευτερεύουσα ἡ παιδευσις. Καὶ ὅτι διὰ τὴν ἐνέργειαν, τὴν δρᾶσιν, ὁ μόνος διδάσκαλος ἦτο ἡ πρᾶξις, ἡ ζωὴ. Τώρα, ὅπως καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα ζητήματα, αἱ ἀπόλυτοι ἀντιλήψεις μας μετριάζονται. Ὑπὸ τὸ πρῖσμα τῆς ἐπιστημονικῆς μεθόδου, τὰ πράγματα ἀποδεικνύονται πολὺ πλέον σύνθετα ἀπὸ ὅ,τι φαίνονται καὶ ὅλη ἡ ζωὴ μας εἶναι ἓνα σχολεῖον, τὸ δὲ σχολεῖον πρέπει νὰ περικλείῃ καὶ ἓνα κομμάτι ἀπὸ τὴν πραγματικότητα, ὅσονδήποτε φευγαλέα καὶ ἂν εἶναι αὕτη.

Ἡ ἐποχὴ μας, πρέπει νὰ τὸ ἀναγνωρίσωμεν, εἶτε τοῦτο μᾶς ἀρέσει συναισθηματικῶς εἶτε ὄχι, κυριαρχεῖται ἀπὸ τὴν νομοτέλειαν, ποὺ πηγάζει ἀπὸ τὸς μηχανάς.

(*) Ἀναδημοσιεύομεν μίαν ἐκ τῶν πρώτων ἐκδόσεων τοῦ Γραφείου BEE, πρὸ καιροῦ ἐξαντληθεῖσαν εἰς ἐπανηληθμένας ἐκδόσεις. Παρ' ὅλον ὅτι συνετάγη τὸ πρῶτον πρὸ 15ετίας, διατηρεῖ ἀκερατὰν τὴν ἐπικαιρότητα καὶ χρησιμότητά της, καὶ δεικνύει τὸ νέον πνεῦμα, ὅπὸ τὸ ὁποῖον οἱ νέοι δέον νὰ ἀντιμετωπίζουσι τὴν ἐπαγγελματικὴν τῶν ζωὴν.

Καί ἀπό τὸ καθεστῶς τοῦτο, εἴτε διατηρήσει τὴν σημερινὴν κεφαλαιοκρατικὴν του μορφήν, εἴτε ἐξελιχθεῖ εἰς τὰς ποικίλας ἀποχρώσεις τῆς κοινωνιοποιήσεως· δὲν δυνάμεθα νὰ ἀποστῶμεν, χωρὶς μεγάλας θυσίας τῶν σημερινῶν ἀπολαύσεών μας καὶ ὑποβιβασμὸν τοῦ κοινωνικοῦ ἐπιπέδου, εἰς τὸ ὁποῖον ἔφθασεν ἡ ἀνθρωπότης, πληρώσασα τὰ βάρεα καὶ πολλακίς αἱματηρὰ λύτρα τῆς προόδου.

Ἐλέχθη παραστατικῶς ὅτι κάθε σημερινὸς ἐργάτης, ἔχει εἰς τὴν διάθεσίν του τοῦλάχιστον εἴκοσιν ἀψύχους σκλάβους : τὰς μηχανάς, ποὺ ἐδημιούργησεν ὁ ἄνθρωπος πρὸς ἐξυπηρέτησίν του καὶ αἱ ὁποῖαι θέτουν πρὸ τούτου ἓνα ἀμείλικτον δίλημμα : Ἡ ὁ ἄνθρωπος νὰ κατευθύνῃ τὴν τεραστίαν ἰσχύον, ποὺ πηγάζει ἀπὸ αὐτάς ἢ νὰ ἐκμηδενίσθῃ ὑπ' αὐτῶν. Ἡ μηχανή, ὅπως κάθε φυσικὸν φαινόμενον, κεῖται ἔξω ἀπὸ τοὺς συμβατικoὺς κανόνας τῆς ἠθικῆς. Ὑπακούει εἰς φυσικοὺς νόμους καὶ ἀπὸ ἡμᾶς ἐξαρτᾶται νὰ τοὺς κατανοήσωμεν καὶ νὰ χρησιμοποιήσωμεν τὰς μηχανάς διὰ τὸ καλὸν ἢ τὸν ὄλεθρον τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἡ σημερινὴ μας ἐποχὴ, ποὺ ἀπεκλήθη ἐποχὴ τοῦ μηχανικοῦ πολιτισμοῦ, παρουσιάζει πρὸς ἐπίλυσιν προβλήματα πολὺ πλέον περίπλοκα ἀπὸ τὰς προηγουμένας ἐποχάς.

Προβλήματα ποὺ πηγάζουν ἀπὸ τὴν καλουμένην βιομηχανικὴν ἐπανάστασιν, ἥτοι τὴν ὁλονὲν εὐρυνομένην χρησιμοποίησιν τῶν μηχανῶν, μὲ τὰ συναφῆ ἐπακόλουθα : τὸν καταμερισμὸν τῆς ἐργασίας, τὴν εἰδίκευσιν αὐτῆς, τὴν κατὰ μάζας παραγωγὴν, ὡς καὶ τὰ ἀντίστοιχα προβλήματα τῆς διαθέσεως τῶν παραγομένων ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν.

Αὐτὴ μοιραίως ἐπέβαλε τὴν συνύφανσιν τῶν διαφόρων οἰκονομῶν. Περιέπλεξε τὰς συναλλαγάς, τὰς κατέστησε πλέον εὐπαθεῖς, εἶχεν ὅμως καὶ ὡς εὐνοϊκὸν ἐπακόλουθον τὴν σφυρηλάτησιν δεσμῶν ἀλληλοεξαρτήσεως μεταξὺ τῶν διαφόρων ἀτόμων, ὁμάδων καὶ ἔθνων. Καὶ ὅπως τὸ ἐμπόριον ὑπῆρξεν ἄλλοτε ὁ πρῶτος σταθμὸς ἐξημερώσεως τῆς ἀνθρωπότητος, ἃς ἐλπίσωμεν καὶ τώρα ὅτι ἐκ τῆς βαθυτέρας κατανοήσεως τῶν οἰκονομικῶν καὶ ὀργανωτικῶν νόμων θὰ προκύψῃ μία φιλοσοφικὴ ἀντίληψις, ἴσως ὀλιγώτερον μεγαλορρήμων καὶ ὑψηλῆς ἀπὸ ἐκείνην, τὴν ὁποῖαν ἐδημιούργησεν ἡ καθαρὰ κλασσικὴ παράδοσις, πλησιεστέρα ὅμως πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, τὸν ἄνθρωπον, τὰς ἀρετάς καὶ τὰς ἀτελείας του, τὰς ἐλπίδας καὶ τὰς ἀπογοητεύσεις του, τὰς ἀνάγκας καὶ τὰς ἐπιδιώξεις του, τὴν χαρὰν καὶ τὸν πόνον του.

Εἰς τὴν διαπλάσσομένην ἀνθρωπότητα ἡ ἐπαγγελματικὴ ἐκπαίδευσις προορίζεται νὰ διαδραματίσῃ σημαντικὴν ἀποστολήν. Συμβάλουσα εἰς τὴν αὐξήσιν τῆς παραγωγῆς, μαζὺ μὲ μίαν δικαιότεραν κατανομήν, θὰ συντελέσῃ ὅπως ἐπιλυθοῦν ταχύτερα καὶ ἀποτελεσματικώτερα τὰ προβλήματα ποὺ σπαράσσουν τὸν σημερινὸν κόσμον. Ἀπὸ τὴν παροῦσαν σκληρὰν δοκιμασίαν θὰ ἐξέλθωμεν ὄλοι αἱμᾶσοντες καὶ πονεμένοι, ἐγγύτερα ὅμως πρὸς τὴν ὀρθὴν ὁδὸν ἀνθρωπίνης διαβιώσεως.

Εἰς τὰ ἐκπαιδευτικὰ ἴδρυματα ὅπου σφυρηλατεῖται ἡ νέα γενεά,

ή όποία θά άποτελέση τούς συνεργάτας και ήγέτας τής οικονομικής ζωής τοῦ τόπου, ιδιάζουσα θέσις πρέπει νά δοθῆ εἰς τήν Ὀργάνωσιν, ή όποία πολυπλεύρως ἐξετάζει τήν ἐπιχειρήσιν, τό τεχνικό - οικονομικόν τοῦτο κύτταρον τής κοινωνικής ζωής Ἀναγνωρίζεται ἐπίσης ὅτι δέν εἶναι ἀρκετή ή γνώσις τής Γενικής Ἰδιωτικῆς Οἰκονομικής, ἀλλ' ἀπαιτεῖται ἐμβάθυνσις και εἰς τούς διαφόρους κλάδους αὐτῆς ἀπό συνθέτου πλευρᾶς και ὅτι γόνιμος θά εἶναι πρὸς τοῦ.ο ή συνεργασία τοῦ Σχολείου μετὰ τῶν ἐπιχειρήσεων, πρὸς ρεαλιστικώτεραν ἔρευναν και διδασκαλίαν τῶν συναφῶν θεμάτων.

Δι' ὅσους θεωρεῖται ὡς ή εὐγενεστέρα ἀπασχόλησις ή διαπαιδαγώγησις τής νεότητος, τό ἐνδιαφέρον και ή μέριμνα δέν σταματᾷ μόνον εἰς τήν σχολικήν περίοδον. Προεκτείνεται και εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τήν ἐπαγγελματικήν σταδιοδρομίαν τῶν σπουδαστῶν.

Κατὰ τήν περίοδον τής προσεγγίσεως τοῦ τέρματος τῶν σπουδῶν, τήν καμπήν τής ζωής ἀπό τής μαθήσεως εἰς τήν ἐνέργειαν, τής ἀμερίμνου ἀνεξαρτησίας εἰς τήν βιοπάλην, εἶναι φυσικόν οἱ φοιτηταὶ νά αἰσθάνωνται κάποιο κενόν, νά ἀτενίζουσι μετὰ κάποιον δισταγμόν, μερικοὶ ἴσως και μετὰ δέος, πρὸς τό ἀβέβαιον μέλλον.

Ἄλλοι μετὰ μεγαλυτέρας βλέψεις φιλοδοξίας, ἄλλοι μετὰ περιορισμένας ἀπαιτήσεις, ὅλοι ἔχουσι τήν διάθεσιν νά ἐργασθοῦν, νά ἀναδειχθοῦν διὰ τής ἐργασίας, νά ἱκανοποιήσουσι τό δημιουργικόν ἔνστικτόν τῶν και ταυτοχρόνως νά ἐξασφαλίσουσι τὰ μέσα τής οικονομικής διαβιώσεως, εἰς ἀντάλλαγμα τῶν ὑπηρεσιῶν τῶν. Νά καταστοῦν *παγωγικοὶ ἄνθρωποι*.

Ὅσον δὲ και ἂν θεωρεῖται κοινοτοπία, δέν πρέπει νά παύσῃ τονιζόμενον ὅτι *ή ἐργασία ὑπῆρξε, εἶναι και θά εἶναι ή κρηπίς πάσης ἀνθρωπίνης προόδου*.

Και ή τύχη, θά ἐρωτήσῃ τις, δέν συμβάλλει πολλάς φορές εἰς τήν ἐπιτυχίαν; Πῶς ὄχι! Συνήθως ὁμως ὡς τύχη θεωρεῖται ή ἐκμετάλλευσις μιᾶς παρουσιασθείσης εὐκαιρίας. Ὁ Φραγκλῖνος κατὰ τὰς μακρὰς ἐσπερινὰς μελέτας εἰς τό πτωχικόν δωμάτιόν του ἔλεγε: «Ἐτοιμάζομαι νά ὑποδεχθῶ τήν Τύχην, ὅταν μίαν ἡμέραν κτυπήσῃ τήν θύραν μου». Καὶ ή ἐπιτυχία τὸν εὐρῆκε ἐργαζόμενον.

Τήν ἐργασίαν ἐξυμνοῦσι φιλόσοφοι και ἠθικολόγοι και τήν ἐργασίαν θεωρεῖ ὁ οικονομολόγος, ὡς τήν πηγήν τοῦ πλοῦτου τῶν ἔθνων.

Ἡ ἐργασία καθαγιαίνει τὰ πάντα και προσεγγίζει, ὅπως και ή προσευχή, πλησιέστερον τὸν Πλάστην πρὸς τό πλάσμα του.

Εἰς τήν ἐργασίαν ἀναζητῶμεν συχνὰ τήν λήθην και τήν ἀνακούφισιν.

Ἡ ἐργασία ὁμως ἐνίστε σκοτώνει. Διότι ή ἐργασία δέν εἶναι μόνον ἀπόλαυσις, ἀλλὰ και θυσία. Ἡ ἀνθρωπίνη πρόοδος δέν κατακτάται, πολὺ δὲ περισσότερον δέν διατηρεῖται, ἄνευ λύτρων, ἄνευ θυσιῶν πολλάς φορές βαρυτάτων, ἀτόμων και γενεῶν.

Ἡ ἐργασία διὰ νά ἀποβῆ καρποφόρος, πρέπει νά εἶναι *μεθοδική*. Ἐἶναι ἀδικία ἀτομικῶς και ἔγκλημα κοινωνικῶς νά μένουσι ἀχρησιμοποίητοι ή νά χρησιμοποιοῦνται κακῶς αἱ δυνάμεις τής ἐργασίας.

Ἡ λαϊκὴ σοφία λέγει ὅτι ἡ ζωὴ εἶναι ἓνα σχολεῖον. Πραγματικῶς ἡ μάθησις δὲν τελειώνει ποτέ. Καὶ ὁ καλὸς ἐπιχειρηματίας εἶναι αὐτοχρόνως καὶ ἓνας καλὸς διδάσκαλος, μὲ λόγια καὶ ἔργα.

Ἡ ζωὴ ὅμως εἶναι ἓνα σκληρὸν σχολεῖον. Ἡ πείρα ἀποδεικνύεται σοφὸς ἀλλὰ βραδύς διδάσκαλος καὶ τὰ διδάκτρα τῆς στοιχίζουσι ἀκριβῶς. Εἰς τὴν ζωὴν δὲν συγχωροῦν ὅπως εἰς τὸ σχολεῖον. Ἡ ἐπιτυχία ἢ ἀποτυχία πληρώνεται μετρητοῖς καὶ μὲ τόκον.

Οὔτε ὅμως μόνον τὸ σχολεῖον, οὔτε μόνη ἡ πείρα, ἡ ζωὴ, ἡ πρακτικὴ ἐπαρκοῦν διὰ τὴν πλήρη καὶ ἀρμονικὴν κατάρτισιν τοῦ ἀνθρώπου. Ἄλλη ἡ ἀποστολὴ τοῦ ἑνὸς καὶ ἄλλη τοῦ ἄλλου. Πρόκειται ὅμως περὶ ἀλληλοσυμπληρουμένων καὶ οὐχὶ χωριστῶν ἀρμοδιοτήτων. Εἰς τὸ σχολεῖον αἱ γνώσεις. Τὸ πνεῦμα ὅμως τῆς ἐργασίας ἀποκτᾶται κυρίως ἐπὶ τόπου, μὲ τὴν δρᾶσιν.

Ὅπως καὶ ὁ Ἰππόλυτος Ταινε λέγει : «Αἱ ἰδέαι σχηματίζονται μόνον μέσα εἰς τὸ φυσικὸν καὶ ἀρμόζον περιβάλλον των. Ὅτι κάμνει τὸν σπόρον τῶν ἰδεῶν νὰ βλαστήσῃ εἶναι αἱ ἀπειράριθμοι ἐντυπώσεις, τὰς ὁποίας καθημερινῶς ὁ νέος συλλέγει εἰς τὸ σχολεῖον, τὸ ἐργαστάσιον, τὸ γραφεῖον, τὸ δικαστήριον, τὸ θέατρον, εἰς τὴν θέαν τῶν ἐργαλείων, μηχανῶν, ἐργατῶν, ἀπὸ τὴν ἐπαφὴν μὲ τὴν πελατεῖαν καὶ ἀπὸ τὴν κριτικὴν ἑνὸς καλῶς ἢ κακῶς ἐκτελεσθέντος ἔργου. Ἰδοῦ ἐλάχιστα ἀντιλήψεις τῆς ὁράσεως, ἀκοῆς, ἀφῆς καὶ γεύσεως ἀκόμη, αἱ ὁποῖαι ἀθελήτως συλλεγόμεναι καὶ ὑποσυνειδήτως πολλακίς ἐπεξεργαζόμεναι, πλουτίζονται, συστηματοποιοῦνται καὶ ὑποβάλλουν τώρα ἢ ἀργότερα ἓνα νέον συνδυασμὸν : ἀπλοποίησιν, οἰκονομίαν, βελτιώσιν ἢ ἐφεύρεσιν».

Τὸ ζήτημα τῆς προπαρασκευῆς τῶν σπουδαστῶν διὰ καλυτέραν ἀπόδοσιν εἰς τὴν πρᾶξιν, ἐμελετήθη ἐπανειλημμένως καὶ μεμονωμένως καὶ εἰς διεθνῆ Συνέδρια, εἰς τὰ ὁποῖα παρεκάθησαν καθηγηταὶ καὶ μέλλοντες Προϊστάμενοι τῶν σπουδαστῶν.

Ἀπὸ τὰ μέχρι σήμερον ἐξαχθέντα συμπεράσματα συνάγεται ὅτι ἡ γονιμωτέρα προσπάθεια πρέπει νὰ καταβληθῇ εἰς τὴν ἀπάμβλυσιν τῶν διαφορῶν μεταξὺ ἐργασίας εἰς τὸ σχολεῖον καὶ τοιαύτης εἰς τὴν ἐπιχειρήσιν, κατὰ τὴν μεταβατικὴν περίοδον τῆς προσαρμογῆς τοῦ φοιτητοῦ ἀπὸ τοῦ ἑνὸς πεδίου δράσεως εἰς τὸ ἕτερον.

Ἄς ἐξετάσωμεν τώρα λεπτομερέστερον ποῖαι εἶναι αἱ ἀπαιτήσεις τῶν ἐπιχειρήσεων, ποῖα ἢ διαφορὰ τῆς ἐργασίας μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ σχολείου, καὶ πῶς ταχύτερα, ἀκοπώτερα καὶ ἐπωφελέστερα θὰ προσαρμοσθῇ εἰς τὸ νέον τοῦ περιβάλλοντος ὁ ἀποφοιτήσας σπουδαστής.

Ὅτι ζητοῦν κυρίως αἱ ἐπιχειρήσεις, εἶναι ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι νὰ γνωρίζουν τὸ ἐπάγγελμά των καὶ νὰ δύνανται ἀμέσως ἢ ταχύτατα νὰ χρησιμοποιηθοῦν. Γὰς περισσοτέρας ἐπιχειρήσεις φοβίζουσι τὰ ἔξοδα καὶ ὁ χρόνος, τὰ ὁποῖα ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν ἐπαγγελματικὴν διαπαιδαγώγησιν.

Δὲν πρέπει ἐκ πρώτης ὄψεως, νὰ κατακρίνωμεν ἀπολύτως τὸν τρόπον τοῦτον τοῦ σκέπτεσθαι. Αἱ ἐπιχειρήσεις ἰδρύονται διὰ νὰ ἀποδώσουν, νὰ κερδίσουν καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἐπιζητοῦν ἄμεσα

*Ενώ ή ποικιλία, ή έναλλαγή είναι τό τίμημα τής σχολικῆς ἐργασίας πρέπει τώρα νά ἀπαρνηθῆ τήν ἀντίληψιν ταύτην, ἐάν ἀποβλέψῃ εἰς ἄλλο εἶδος ἀνταμοιβῆς. Κατανοεῖ ὅτι ἐπί τῆς ἐπαναλήψεως, ἐπί τῆς συνηθείας πρέπει νά ὀργανωθῆ ἡ ἐπιχειρηματική καί ἰδιαίτερα ἡ βιομηχανική ἐργασία.

“Ὅτι πρέπει νά συνηθίσῃ εἰς τήν μονοτονίαν τῆς ἐργασίας. “Αν καί δέν ἔλλειψαν, οὔτε λείπουν αἱ προσπάθειαι ὅπως ἡ ἐργασία γίνῃ τό δυνατόν ἐλκυστική, ἡ πείρα πού ἀπεκτήθη μέχρι σήμερον ἀπέδειξεν ὅτι, λόγω τοῦ καταμερισμοῦ καί τῆς εἰδικεύσεως τῆς ἐργασίας, αἱ θεωρίαι ἐκείνων πού ὠραματίσθησαν συνεχῆ ἀλλαγὴν ἐργασίας, δέν συμβιβάζονται πρὸς τήν εὐνοϊκωτέραν παραγωγὴν. Ἡ ἐργασία θά περιέχῃ ἀρκετὴν δόσιν μόχθου. Δέν πρόκειται λοιπὸν πλέον ὁ σπουδαστής νά ἐνδιαφερθῆ διαρκῶς εἰς νέα πράγματα, ὅπως εἰς τό σχολεῖον, ἀλλὰ νά παράγῃ, δηλαδὴ νά ἐκτελῆ πολλὰς φορὰς τό ἴδιον ἢ παρεμφερὲς ἔργον.

Αἱ λεπτομέρειαι χρειάζονται συγκέντρωσιν προσοχῆς εἰς στενὸν κύκλον δράσεως καί αὐτὸ κουράζει τὸν ἀρχάριον. Καί ἐδῶ ὅμως πλεονεκτεῖ τοῦ πρακτικοῦ συναδέλφου του. Λόγω τῆς εὐρείας μορφώσεώς του δέν θεωρεῖ τὴν λεπτομέρειαν ὡς σκοπὸν, ἀλλὰ ὡς μέσον, ἀντιλαμβάνεται καλύτερα αὐτὴν ὡς μέρος μιᾶς εὐρυτέρας συνθέσεως καί τοιουτοτρόπως ἀποφεύγει τὸν ἐπαγγελματικὸν παραμορφισμόν καί τὴν παραμέλησιν τῆς οὐσίας χάριν τῶν τύπων.

*Ἀλλὰ καί ἄλλαι διαφοραὶ σιγὰ - σιγὰ ἀποκαλύπτονται.

Εἰς τὴν ζωὴν, τὰ προβλήματα παρουσιάζονται πάντοτε πολὺ πλεονα, ὡς ἐξισώσεις μὲ πολλοὺς παράγοντας.

Καί ἐνῶ εἰς τό Σχολεῖον, τό πρόβλημα, ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ καθηγητοῦ ἀναλύεται εἰς τὰ συστατικά του μέρη καί μελετᾶται διαδοχικῶς καί μὲ ἡσυχίαν, εἰς τὴν πρᾶξιν πρέπει μόνος καί ταχέως νά διαβλέψῃ καί νά προκρίνῃ, πολλὰς δὲ φορὰς ἡ ἐπιτυχία ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ὀρθὴν ἢ λανθασμένην διάγνωσιν. Ἡ καλύτερα λύσις μπορεῖ νά μὴ εἶναι καί ἡ ἰδεώδης ἀπὸ λογικῆς ἢ τεχνικῆς ἀπόψεως, ἀλλὰ ἐκείνη τὴν ὁποῖαν ἐπιβάλλει ὁ ἐπικρατέστερος παράγων.

*Ἐξ ἄλλου ἐνῶ εἰς τό σχολεῖον ζητεῖται ἀπὸ τὸν σπουδαστὴν νά ἀφομοιώσῃ γνώσεις ταχέως, ἡ ἐπιχειρήσις ἀπαιτεῖ ἀπὸ αὐτὸν νά ἐνεργῆ ταχέως. Ἐδῶ ἔχει πλήρη ἐφαρμογὴν τό ρητὸν «ὁ χρόνος εἶναι χρῆμα». Δέν ὑπάρχει πολλὰς φορὰς καιρὸς διὰ βραδείαν σκέψιν. Ἡ ἀπόφασις πρέπει νά ληφθῆ ἀμέσως, ἄλλως εἶναι ἀργά. Ἀλλὰ καί ὁ ρυθμὸς τῆς ἐργασίας εἶναι πολὺ ἐντατικώτερος. Ὁρισμέναι ἐργασίαι πρέπει νά γίνουσι εἰς ὀρισμένον χρόνον καί δικαιολογία ἀναβολῆς δέν ἰσχύουν.

Ὁ Taylor διέβλεπε καί δύο ἄλλας δυσκολίας κατὰ τὴν προσαρμογὴν τῶν σπουδαστῶν εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς βιοπάλης :

1) Τὴν ἐλευθερίαν, πού ἀπολαμβάνουσι οἱ σπουδασταὶ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς φοιτήσεώς των καί ἡ ὁποία ἔρχεται εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὴν πειθαρχημένην δρᾶσιν τῆς ἐργασίας εἰς τὴν ἐπιχείρησιν.

2) Τὴν συνηθειαν τῶν σπουδαστῶν νά θεωροῦν μιαν εὐλογοφανῆ

δικαιολογίαν, ὡς ἰσοδύναμον πρὸς θετικὸν ἀποτέλεσμα, ἐνῶ εἰς τὴν πρᾶξιν μόνον τὰ ἀποτελέσματα λογαριάζονται.

Τέλος μέσα εἰς τὴν ἐπιχείρησιν θὰ ἔλθῃ ὁ ἀπόφοιτος εἰς τὴν πρώτην πραγματικὴν ἐπαφὴν μὲ τὸν ἀνθρώπινον παράγοντα: τοὺς συναδέλφους του, τοὺς κατωτέρους του, τοὺς Προϊσταμένους του.

Εἰς τὸ σχολεῖον δὲν εἶχε οὔτε τὸν κατάλληλον χρόνον, οὔτε τὴν ὄριμον κρίσιν ἵνα ἀντιληφθῇ πλήρως τὰς ἀδυναμίας καὶ τὰς δυνατότητας τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως.

Ἐδῶ θὰ γνωρίσῃ τὴν ἀμάθειαν, τὴν πρόληψιν, τὴν ἀδιαφορίαν, τὸν φθόνον, τὰς μικροραδιουργίας, ἀκόμη καὶ τὴν ἀδικίαν καμμιὰ φορά. Ἐκ παραλλήλου ὁμοῦ θὰ ἀνακαλύψῃ τὰ ἀγνὰ λαϊκὰ αἰσθήματα, τὴν συναδελφικὴν φιλίαν, τὴν ἐπαγγελματικὴν συνείδησιν, τὴν ἀλληλεγγύην καὶ τὰς θυσίας, χάριν μιᾶς κοινῆς ἰδέας.

Θὰ διοικηθῇ καὶ ἐάν εἶναι ἄξιος θὰ διοικήσῃ καὶ οὕτω θὰ ἴδῃ ποίαν καὶ πόσῃν σημασίαν ἔχει ὁ ψυχολογικὸς παράγων, ὁ ἀτομικὸς καὶ ὁ ὁμαδικός.

Καὶ ἐνῶ ὁ ἀρχάριος εἰσερχόμενος εἰς τὴν ἐπιχείρησιν αἰσθάνεται τὸν ἑαυτὸν του ἀσφυκτικῶντα καὶ ἀνερμάτιστον, νέοι ὀρίζοντες παρατηρήσεων, τοὺς ὁποίους δὲν ἐφαντάζετο, ἀνοίγονται πρὸ αὐτοῦ.

Ἴδου στάδιον διὰ νέαν μάθησιν, ἐναλλαγὴν τῆς ἐργασίας καὶ διοχέτευσιν τῶν παραγωγικῶν του δυνάμεων. Δὲν ὑπάρχει ἐργασία, ὅσονδήποτε ἀπλὴ καὶ ταπεινὴ καὶ ἂν εἶναι, πού νὰ μὴ ἐγκλείῃ ἐνδιαφέρον καὶ νὰ μὴ εἶναι ἐπιδεκτικὴ βελτιώσεως. Εἰς τὴν ζωὴν, ἢ τελευταία λέξις ποτὲ δὲν λέγεται.

Ὁ πατὴρ τῆς Ὀργανώσεως, ἐκήρυττεν ὅτι καὶ ἡ πλέον στοιχειώδης χειρωνακτικὴ ἐργασία εἶναι ἀξία ἐπιστημονικῆς παρατηρήσεως, ὁ δὲ πειραματισμὸς τοῦ συνεργάτου του Gilberth διὰ τὴν αὔξησιν τῆς ἀποδόσεως τῶν κτιστῶν εἶναι κλασσικὸν παράδειγμα τοῦ τί δύναται νὰ παράγῃ ἢ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐπιστημονικῆς μεθόδου ἐπίδοσις.

Ὅσον εἶναι ἀληθὲς ὅτι τὸ εἶδος τῆς ἐργασίας προσδίδει αἵγλην εἰς τὸν ἐπιδιδόμενον εἰς αὐτὴν, ἄλλο τόσον ἀληθὲς εἶναι ὅτι καὶ ὁ ἐργαζόμενος ἐάν γνωρίζῃ καὶ θέλῃ, λαμπρύνει τὴν ἐργασίαν του.

Ἐάν ὁ σπουδαστὴς δὲν θεωρήσῃ καμμίαν ἐργασίαν ὡς ἀναξίαν τῶν σπουδῶν του, ἐάν θελήσῃ νὰ ἐνδιαφερθῇ εἰς κάθε τι πού θὰ τοῦ ἀνατεθῇ καὶ ἀφοσιωθῇ εἰς αὐτὸ μὲ τὴν καρδίαν του, τότε καὶ τὴν ἀπασχόλησίν του θὰ καταστήσῃ πλέον εὐχάριστον καὶ θὰ ἀποδείξῃ ὅτι εἶναι ἄξιος καλυτέρας τύχης. «Γιὰ νὰ γίνῃ κανεὶς καλὸς καπετάνιος, πρέπει νὰ ἔχῃ κάμει πρωτῆτερα ναύτης».

Καὶ ἐάν δὲν πρόκειται νὰ ἐπιτύχωμεν εἰς ὅλα, μπορεῖ ὁμοῦ καὶ ὁ καθένας μας νὰ ἐπιτύχῃ εἰς κάτι.

Μὲ τὸ πρόβλημα τῆς καλυτέρας καὶ κατὰ συνέπειαν πλέον ἀποδοτικῆς χρησιμοποίησεως εἰς τὴν ἐργασίαν τῆς σπουδασάσης νεολαίας, εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ κατασπαταλῶνται (διὰ τῆς ἀπογοητεύσεως ἢ τῆς ἀχρησίας) πολῦτιμοι γνώσεις, ὁ ἐνθουσιασμός καὶ ἡ νεανικὴ ἀλκή, ἀπασχολοῦνται καὶ αἱ πλέον προοδευτικαὶ ἐπιχειρήσεις καὶ τὸ σχολεῖον.

ΑΙ επιχειρήσεις σήμερα παρά ποτέ άλλοτε, χρειάζονται περισσότερο ευσταλή και έπιστημονικώς καθηρτισμένα στελέχη. Εάν εις τήν ώριμον ηλικίαν άνήκει ή καθοδήγησις και ή διοικήσις, εις τήν άξίαν νεότητα πρέπει νά ανατίθεται βαθμηδόν ή διευθύνουσα έκτέλεσις.

Δεδομένου ότι εις τήν παρούσαν κατάστασιν τών έπιστημονικών μας γνώσεων ούτε τά πορίσματα τής ψυχοτεχνικής, ούτε τοῦ έπαγγελματικού προσανατολισμοῦ παρέχουν έν πάσι ευσταθές έδαφος κρίσεως, αι προηγμένης άντιλήψεως επιχειρήσεις, προκειμένου ίδίως περί φυτωρίου μελλόντων στελεχών, χρησιμοποιούν τό σύστημα τής μαθητείας, υπό ανανεωμένην μορφήν.

Διά δύο σκοπούς : και πρός κατατόπισιν των και πρός προσαρμογήν τοῦ νέου προσλαμβανομένου.

Αυτή θεωρείται ως μία κανονικώς άμειβομένη, μεταβατική περίοδος από τής εργασίας τοῦ σχολείου εις τήν πραγματικήν έργασίαν.

Υπό καθωρισμένην καθοδήγησιν, κατά τήν όποιαν παραπλευρώς πρός τήν άντίληψιν ότι ό άρχάριος έχει έλευθερίαν νά μανθάνη, έμπεδώνεται ή ιδέα ότι πρωτίστως όφείλει νά έργασθῆ, ό μαθητευόμενος διέρχεται διά τών κυριωτέρων Υπηρεσιών τής έπιχειρήσεώς του τοιουτοτρόπως οὔτος έξοικειώνεται πρός τās συνθήκας και λεπτομερείας τής εργασίας, ταυτοχρόνως όμως άποκτᾶ και μίαν συνθετικήν εικόνα τοῦ όλου μηχανισμού τής έπιχειρήσεως, εις τήν όποιαν πρόκειται νά άφοσιωθῆ.

Η μέθοδος αυτή, φυσικώς περιωρισμένης χρονικής διαρκείας, θεωρείται συμφέρουσα και διά τήν έπιχείρησιν. Η άρχική βραδύτης άποδόσεως, άντισταθμίζεται με τό παραπάνω από τήν έντός όλίγου ηῤξημένην ποσοτικήν και ποιοτικήν άπόδοσιν, τοῦ τοιουτοτρόπως εκπαιδευθέντος άρχαρίου.

Δυστυχώς ή μέθοδος αυτή εις τήν χώραν μας δέν έτυχεν άκόμη εύρείας εφαρμογής και άπαιτεῖ έκ μέρος τών Ιθυόντων προοπτικήν εις ό,τι άφορᾶ τόν χειρισμόν τών προβλημάτων, πού σχετίζονται με τό προσωπικόν τών έπιχειρήσεων.

Άλλά και τό σχολεῖον, δέν έμεινε ξένον πρός τās άπαιτήσεις και τās τάσεις τής συγχρόνου ζωής.

Εις τās άρχάς δειλά, έπειτα πλέον άποφασιστικά έπλησίασε και τοῦτο πρός τήν έπιχείρησιν και τήν πρᾶξιν. Χωρίς βεβαίως νά φαντασθῆ ότι ή πάλλουσα και συνεχώς έξελισσομένη οικονομική ζωή είναι δυνατόν νά μελετηθῆ κατά βάθος και πλάτος εις τό τεχνητόν περιβάλλον τοῦ σχολικοῦ εργαστηρίου, προσπαθεῖ νά συμπληρώσῃ τήν θεωρητικήν ανάπτυξιν διά τής μελέτης ζωντανών περιστατικῶν τής ζωής τών έπιχειρήσεων. Διά θεμάτων, όπου ώρισμένα πραγματικά γεγονότα έξετάζονται συνυφασμένα από όλας τās πλευράς (οικονομικήν, νομικήν, λογιστικήν, μαθηματικήν, ψυχολογικήν, κοινωνικήν) και εις τρόπον ώστε ή αὔτενέργεια και ή κρίσις τών σπουδαστῶν νά παίζῃ πρωτεύοντα ρόλον.

Εἶναι ή λεγομένη «περιπτωσιακή μέθοδος», ή όποία τό πρώτον έφηηρόσθη εις τήν νομικήν έπιστήμην και απέδωκεν άξιολόγους καρ-

πούς, ήτις όμως δέν πρέπει νά συγγέεται πρὸς τὰς συνδυασμένας φροντιστηριακάς ἀσκήσεις.

Βεβαίως εἰς τὴν ἐπιστήμην μας, ὅπου ἡ προηγμένη οἰκονομικὴ ζωὴ δέν διέπεται ἀπὸ ἀναλλοιώτους χρονικοὺς καὶ τοπικοὺς νόμους, ἀλλὰ ἀπὸ ἐλαστικωτέρους τοιοῦτους, οἱ ὁποῖοι καλοῦνται τάσεις ἢ κανόνες, τὸ «προηγούμενον», ὡς μέτρον μελλοντικῆς προβλέψεως δέν ἐνέχει τὸ ἀπόλυτον, ὅπως εἰς τὰς θετικὰς ἐπιστήμας.

Ἐφ' ὅσον ὅμως τὸ σχολεῖον ὡς ἐκ τῆς φύσεώς του δέν δύναται νὰ διδάξῃ ὅλα, τούλάχιστον πρέπει νὰ μεταδώσῃ τὸν τρόπον τῆς μαθήσεως, δηλαδὴ νὰ κάμῃ τοὺς σπουδαστὰς νὰ ἐνδιαφερθοῦν εἰς μελέτας, μὲ τὰς ὁποίας μέχρι τώρα δέν ἀπασχολήθησαν. Πρέπει νὰ χορηγήσῃ τὸ πλαίσιον ἐντὸς τοῦ ὁποίου θὰ ἐναποτεθοῦν αἱ ἰδέαι καὶ αἱ παρατηρήσεις των, νὰ τοὺς διδάξῃ μίαν ὀρθὴν μέθοδον ἐργασίας καὶ νὰ ἐκκολάψῃ μίαν νοοτροπίαν, χάρις εἰς τὰς ὁποίας θὰ δυνηθοῦν νὰ λύσουν ἐπιτυχῶς τὰ πολυποίκιλα προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἡ καθημερινὴ ζωὴ θὰ θέσῃ πρὸ αὐτῶν.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον τείνει ἡ ἀρχίσασα προσπάθεια στενωτέρας συνεργασίας μεταξὺ θεωρίας καὶ πράξεως, ἂν ποτὲ δύναται νὰ ὑποστηριχθῇ ὅτι ταῦτα ὑφίστανται χωρισμένα.

Ἡ θεωρία ἐκ τῆς πράξεως συνάγει τὰ πορίσματα τῆς καὶ ἡ πρᾶξις εἶναι θεωρία εἰς τὴν ἐφαρμογὴν.

Ἄν ἡ μία διαψεύσῃ τὴν ἄλλην, τοῦτο σημαίνει ὅτι ἡ ἕγινε κακῆ συναγωγὴ τῶν πορισμάτων τῆς πράξεως ἢ κακὴ ἐφαρμογὴ τῶν κατευθύνσεων τῆς θεωρίας.

ΟΙ ΕΡΓΑΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

“Στὸν παλὸ ἐκείνο τὸν καιρὸ,,

Κάθε φορά που ἀκούω ἢ βλέπω κάτι σχετικό με τις «ἐργατικές σχέσεις» ἢ «τὴν κατανόησιν τῶν ἐργαζομένων», ἐνθουοῦμαι τὸ ἀφεντικό μου, ὅταν ἤμουν μαθητευόμενος. Ἐδούλευα σ' ἕνα μικρὸ ἐργαστήριο καὶ τὸ ἀφεντικό ἦταν πραγματικὸ ἀφεντικό. Ἦταν σκληρότερο καὶ ἀπὸ τὸ διάβολο, ταυτόχρονα ὁμως καὶ εὐθύς καὶ δίκαιος ἄνθρωπος.

“Ὅταν οἱ σύγχρονες ὁμιλίες γιὰ τις «σχέσεις» κατασταλάζουν στὶς βασικὲς ἀρχές τῆς συνεργασίας ἐργοδότη καὶ ἐργαζομένων, δὲν λένε τίποτε οὐσιαστικώτερο ἀπὸ ὅ,τι τὸ ἀφεντικό μου περιελάμβανε εἰς τὸν πίνακα τῶν «Δέκα ἐντολῶν», πού εἶχε τοιχοκολλήσει εἰς τὸ ἐργαστήριον.

Νὰ ποιῆς εἶναι αὐτές, κάθε δὲ μιὰ ἀξίζει νὰ ἀναπτυχθῇ σὲ ἰδιαίτερο ἄρθρο.

1. Μὴ λές ψέμματα. Αὐτὸ σπαταλᾷ καὶ τὸν χρόνο σου καὶ τὸν χρόνο μου. Εἶμαι βέβαιος πὼς θὰ σὲ πιάσω στὸ τέλος καὶ αὐτὸ θὰ εἶναι τὸ κακὸ τέλος.

2. Κοίταζε τὴ δουλειὰ σου καὶ ὄχι τὸ ρολόγι. Γιατί ἔτσι σὲ μιὰ μακρὰ ἡμέρα μοῦ κάνεις δουλειὰ μικρῆς ἡμέρας καὶ αὐτὸ μὲ κάνει νὰ στραβομουτσουιάζω.

3. Δόσε μου περισσότερο ἀπὸ ὅ,τι ἀναμένω καὶ θὰ σὲ πληρῶσω περισσότερο ἀπὸ ὅ,τι περιμένεις. Εἶμαι διατεθειμένος νὰ αὐξήσω τὸ μισθὸ σου, ἐάν μοῦ αὐξάνεις τὰ κέρδη μου.

4. Χρωστᾷς τόσα στὸν ἑαυτὸ σου, ὥστε δὲν ἔχεις περιθώριον νὰ χρωστᾷς σὲ ἄλλους. Μακρὰ λοιπὸν ἀπὸ χρέη ἢ ἔξω ἀπὸ τὴν δουλειὰ μου.

5. Ἡ ἀτιμία δὲν εἶναι ποτὲ ἀτύχημα. Οἱ καλοὶ ἄνδρες ὅπως καὶ οἱ καλὲς γυναῖκες μποροῦν νὰ ἀναγνωρίσουν τὸν πειρασμό, ὅταν τὸν συναντήσουν.

6. Ἐχε τὸ νοῦ σου στὴ δουλειὰ καὶ μὲ τὸν καιρὸ θὰ ἀποκτήσης δικὴ σου δουλειὰ, πού νὰ νοιάζεσαι γι' αὐτή.

7. Μὴ κάνης κάτι, πού θὰ πληγώσῃ τὸν αὐτοσεβασμὸ σου. Ὁ ὑπάλληλος πού θέλει νὰ κλέψῃ γιὰ μένα, θὰ θελήσῃ νὰ κλέψῃ καὶ ἐμένα.

8. Δὲν εἶναι δουλειὰ μου τὸ τί κάνεις τὴν νύχτα. Ἐάν ὁμως ἡ ἀσωτεία σου ἐπηρεάζει τὴ δουλειὰ σου τὸ ἄλλο πρωτὶ καὶ ἐργασθῆς τὸ μισθὸ ἀπὸ ὅ,τι ἐλπίζω, θὰ μείνης εἰς τὴν ἐπιχείρησίν μου τὸ μισθὸ ἀπὸ ὅ,τι ἐλπίζεις.

9. Μὴ μοῦ λές, ὅ,τι μοῦ ἀρέσει νὰ ἀκούω. Δὲν χρειάζομαι ὑπὲρ τῆς ματαιοδοξίας μου, ἀλλὰ ἐργάτη γιὰ τὸ χρῆμα μου.

10. Ἐάν σὲ κλωτσήσω, μὴ μὲ κλωτσήσης. Ἐάν ἀξίζῃ νὰ διορθωθῆς, ἀξίζει νὰ σὲ κρατήσω. Δὲν χάνω τὸν καιρὸ μου νὰ καθαρίζω σὰπια μῆλα, δίνω ὁμως εἰς ὅλους τὴν εὐκαιρία νὰ ἐπωφεληθοῦν.

(Ἀπὸ τὸ Leadership)

Η ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΤΟΥ ΕΑΥΤΟΥ ΜΑΣ

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Α'. Ἡ σημασία τοῦ χρόνου

«Πιστεύσατέ μου : Ἡ οἰκονομία στοῦ χρόνου θὰ σᾶς ἀποδώσῃ μεγάλα κέρδη, πού, θὰ ὑπερβοῦν ὅ,τι θὰ μπορούσατε νὰ ὀνειρευθῆτε. Ἐνῶ ἀντίθετα ἡ σπατάλη τοῦ χρόνου θὰ σᾶς μειώσῃ πνευματικῶς καί ἠθικῶς περισσότερον ἀπό ὅ,τι μορεῖτε νὰ φαντασθῆτε».
 (Γλάδστον)

1. Οἱ πρακτικοί Ἀγγλοσάξωνες ἀποδίδουν παραστατικῶς τήν ἀξίαν τοῦ χρόνου διὰ τοῦ ρητοῦ «ὁ χρόνος εἶναι χρήμα».

2. Ὁ χρόνος ὅμως ἀξίζει ἀκόμη περισσότερον καί ἀπό τὸ χρήμα. Εἶναι τὸ μόνον ἀγαθόν, πού ἅμα μιὰ φορά χαθῆ, ποτέ πλέον δὲν ἀνακτᾶται. Πλούτη, ὑγεία μπορούν νὰ ἐπανακτηθοῦν. Ὁ χαμένος ὅμως χρόνος δὲν ξαναεὐρίσκεται.

3. Ὁ χρόνος οὔτε ἀνακτᾶται, οὔτε πολλαπλασιάζεται. Ἡ ἀπόδοσις τῆς γῆς, τῶν μηχανῶν μπορεῖ νὰ αὐξηθῆ. Διὰ τὸν χρόνον ὅμως τὸ μόνο πού μᾶς ἀπομένει εἶναι ἡ κατάλληλος χρησιμοποίησις του.

4. Πρέπει νὰ ἐξευρεθῆ χρόνος διὰ μελέτην, σωματικὴν ἄσκησιν, διασκεδάσεις, κοινωνικὰς ὑποχρεώσεις. Διότι ὅλα χρειάζονται στὸν ἰσορροπημένο ἄνθρωπο. Καί σὲ κάθε περίπτωσι πρέπει νὰ μὴ γίνωνται πολλὰ πράγματα συγχρόνως, ἀλλὰ μόνον ἓνα· αὐτὸ ὅμως νὰ γίνεται καλὰ.

5. «Χρόνου φειδου» ἔλεγαν οἱ ἀρχαῖοι. Δυστυχῶς ἐπειδὴ φαινομενικῶς ὁ χρόνος δὲν μᾶς στοιχίζει τίποτε, τὸν σπαταλοῦμεν ἀλόγιστα καί ὅταν τὸ ἀντιλαμβανόμεθα εἶναι πλέον ἀργά.

Λησμονοῦμεν ὅτι ἴσως δὲ θὰ μᾶς παρουσιασθῆ ὄχι ἀπλῶς χρόνος, ἀλλὰ ὁ κατάλληλος χρόνος γιὰ τὸ σκοπὸ πού ἐπιδιώκουμε. Κάθε ὥρα τῆς ἡμέρας, κάθε ἡλικία δὲν εἶναι πρόσφοροι δι' ὅλα τὰ πράγματα.

6. Ὁ χρόνος πολλὰς φορές δὲν μᾶς περιμένει. Δι' αὐτὸ νὰ εἴσθε φιλάργυροι εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ χρόνου σας. Καί ἄς ἔχετε ὡς σύνθημα : «Μία ὥρα διὰ κάθε πρᾶγμα καί κάθε πρᾶγμα εἰς τὴν ὥραν του».

7. Ἡ καλὴ χρησιμοποίησις τοῦ χρόνου ὅμως δὲν εἶναι εὐκόλη δουλειά. Μερικὰς φορές πρέπει νὰ ξέρη κανεὶς πῶς νὰ χάνη χρόνον γιὰ νὰ κερδίσῃ ἀργότερα περισσότερο.

8. «Σπεῦθε βραδέως» ἔλεγαν οἱ πρόγονοί μας. Αὐτὸ σημαίνει πῶς πολλὰ πράγματα θέλουν χρόνον γιὰ νὰ ὀριμᾶσουν. Ἡ βιασύνη, ἡ νευρικότης, ἡ ὑπερέντασις, εἶναι ἐπικίνδυνες ἰδιότητες, ὅπως καί ἡ ὀκνηρία καί ἡ ἀναβλητικότης.

Β'. Ἡ σημασία τῆς τάξεως

1. Ἐχετε ὡς ἀξίωμα τὸ ρητὸν «Μία θέσις διὰ κάθε πρᾶγμα καὶ κάθε πρᾶγμα εἰς τὴν θέσιν του».

Τὰ μολύβια, τὰ βιβλία σας, τὰ εἶδη ρουχισμοῦ θὰ τίθενται εἰς μίαν πάντοτε θέσιν, ὥστε νὰ εὐρίσκωνται μὲ κλειστὰ τὰ μάτια.

2. Διὰ τῆς τάξεως ἐπιτυγχάνεται οἰκονομία χρόνου, χώρου, ὕλικῶν. Ἀποφεύγεται ὁ διαρκῆς ἐκνευρισμὸς καὶ ἡ ἀνωμαλία νὰ μὴν εὐρίσκωμεν κἄτι τὴν ὥραν ποῦ τὸ χρειάζομεθα.

3. Εἶναι παραδεδεγμένον ὅτι, ὅποιος ἔχει τάξιν εἰς τὰ πράγματά του, ἔχει τάξιν καὶ εἰς τὸ μυαλό του καὶ εἰς τὰς ἰδέας του. Δὲν ἀρκοῦν ἀπλῶς πολλαὶ γνώσεις. Πρέπει νὰ εἶναι τακτοποιημένοι κατὰ ὁμοειδεῖς συγγενείας, ὥστε νὰ ἐξάγωνται ταχέα καὶ ἀκριβῆ συμπεράσματα.

4. Τάξις σημαίνει μέθοδος καὶ χωρὶς μέθοδο τίποτε τὸ διαρκὲς δὲν μπορεῖ νὰ ἐπιτευχθῆ.

Τάξις δὲν σημαίνει σχολαστικότης. Τάξις δὲν σημαίνει μόνον προσήλωσις εἰς τοὺς τύπους καὶ παραμέλησις τῆς οὐσίας.

Τάξις δὲν σημαίνει, τὸ πνίξιμο κάθε πρωτοβουλίας.

Ἡ προσήλωσις εἰς τὴν τάξιν δὲν εἶναι ὑποδούλωσις, ἡ δὲ ἀταξία ἐλευθερία.

Τοῦναντίον τάξις λέγεται ἡ συστηματικὴ ἐνέργεια διὰ τῆς ὁποίας ἐπιτυγχάνεται ἡ καλύτερα καὶ ἀκοπωτέρα χρησιμοποίησις τῶν πραγμάτων, τῶν γνώσεων, τῶν ἰδεῶν.

Τάξις εἶναι ἡ ἀρμονία, ἐνῶ ἡ ἀταξία παραφωνία.

5. Ἡ τάξις ἀπαιτεῖται εἰς ὅλας τὰς ἀνθρωπίνους ἐνεργείας. Ἀπὸ τὸ νοικοκυριό, ἕως καὶ τὰ καλλιτεχνικὰ ἐπαγγέλματα.

6. Ἐάν ὑπάρχη συνταγὴ τῆς ἐπιτυχίας ἐν τῇ ζωῇ, ἐκ τῶν σπουδαιωτέρων καὶ ἀπαραιτήτων συστατικῶν τῆς θὰ ᾔτο ἡ τάξις. Ὅχι ἀπλῆ ἐργασία ἢ προσπάθεια, ἀλλὰ συστηματικὴ, μεθοδικὴ ἐργασία.

Γ'. Ἡ σημασία τῆς προσοχῆς

1. Προσοχὴ σημαίνει συγκέντρωσις εἰς τὸν ἑαυτὸν μας. Προσήλωσις εἰς ἓνα πρᾶγμα κατὰ μίαν στιγμὴν.

Δὲν μπορούμε νὰ προσέχωμεν, ὅταν ἔχομεν τὸν νοῦ μας σὲ πολλὰ πράγματα.

2. Ἡ προσοχὴ εἶναι ἡ βᾶσις τῆς κατανοήσεως καὶ προϋπόθεσις καλῆς μνήμης.

Ἄλλο τὸ κυττάζω ἀπλῶς καὶ ἄλλο τὸ παρατηρῶ. Ἄλλο τὸ διαβάζω καὶ ἄλλο τὸ μελετῶ.

Μελέτη χωρὶς προσοχὴ εἶναι κόπος χαμένος.

3. Ἡ προσοχὴ ἔχει σχέσιν μὲ τὴν ταχύτητα. Προτιμότερον ὅμως εἰς τὴν ἀρχὴν νὰ προσέχωμεν, ἔστω καὶ ἂν εἴμεθα βραδεῖς.

Ἄφ' οὗ συνηθίσουμε νὰ προσέχωμε, ἔπειτα αὐξάνουμε τὴν ταχύτητα εἰς τὴν ἐργασίαν μας.

4 Εἰς τὴν ἔλλειψιν προσοχῆς (ἀπροσεξίαν) ὀφείλονται τὰ περισσότερα λάθη, τὰ πλείστα ἀτυχήματα καὶ αἱ μεγαλύτεραι παρεξηγήσεις.

5 Ἡ προσοχὴ εἶναι συνήθεια καὶ ἐξάσκησης ποὺ θέλει ὑπομονὴ καὶ ἐνδιαφέρον. Ἄμα ἐνδιαφέρεσαι διὰ κάτι τὸ προσέχεις. Ἀλλὰ καὶ προσέχοντας εὐρίσκεις ἐνδιαφέρον.

6 Προσοχὴ λοιπὸν εἰς ὅ,τι ἀκοῦμε, ὅ,τι διαβάζουμε, ὅ,τι κάνουμε, ὅ,τι λέμε, ὅ,τι βλέπουμε, ὅ,τι συμβαίνει γύρω μας, εἰς τὴν ὑγείαν μας.

«Τὰ μάτια σου τέσσαρα καὶ ὁ νοῦς σου δεκατέσσαρα»

Δ'. Ἡ σημασία τῆς ἀκριβείας

1. Ἀπὸ ὀργανωτικῆς ἀπόψεως ὁ ὅρος «ἀκρίβεια» χρησιμοποιεῖται εἴτε πρόκειται διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἑνὸς πράγματος, εἴτε διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν, μιᾶς ὑποσχέσεως ἢ ὑποχρεώσεως.

I.

2 Ὄταν λέμε ὅτι ἕνα πρᾶγμα, μιαν πρᾶξιν πρέπει νὰ κάνωμε μὲ ἀκρίβειαν τοῦτο σημαίνει νὰ τὴν κάνωμε σωστά, σαφῶς, ἀκριβῶς, τελείως.

3 Ἡ ἀκρίβεια εἶναι ὅρος σχετικός. Ἡ ἀπόλυτος ἀκρίβεια πολυλάκις δὲν χρειάζεται. Πρέπει νὰ εἶναι ὅπως τὴν προβλέψαμεν.

4 Ἡ ἀκρίβεια δὲν εἶναι μίμησις. Εἶναι ἐξάσκησης εἰς τὴν παρατηρητικότητα καὶ τὴν πρωτοβουλίαν. Ἀπαιτεῖ κατ' ἀνάγκην προσοχήν, πολλὴν προσοχήν.

5 Ἡ ἀκρίβεια ἀφορᾷ καὶ τὸν χρόνον καὶ τὴν ποσότητα τῆς ἐργασίας καὶ τὴν ποιότητα : δηλαδὴ τὴν ἀπόδοσιν τῆς ἐργασίας.

6 Ἀκρίβεια καὶ ταχύτης, φαίνονται ἐκ πρώτης ὄψεως ἀντίθετα εἶναι ὅμως ἀλληλοσυμπληρούμενα. Πρῶτον συνηθίζομεν εἰς τὴν ἀκρίβειαν καὶ ἔπειτα εἰς τὴν ταχύτητα. Ὄταν κάνομεν ἕνα πρᾶγμα μὲ ἀκρίβειαν, δὲν χάνουμε καιρὸ μὲ ἐπαναλήψεις λόγῳ λαθῶν.

Σύνθημά μας λοιπὸν «Καλὰ καὶ γρηγόρα».

II.

7. Ἀπὸ ἠθικῆς ἀπόψεως ἀκριβῆς σημαίνει *συνεπής*.

Ὅ,τι ὑπόσχεται, ὅ,τι ἀναλαμβάνει νὰ τὸ ἐκτελῇ ὡς τὸ ὑπεσχέθη.

Δι' αὐτὸ πρέπει νὰ ζυγίζωμεν καλὰ, πρὶν δώσωμεν τὸν λόγον μας. Καὶ ἅμα τὸν δώσομε νὰ τὸν ἐκτελοῦμε, ἔστω καὶ μὲ θυσίαν.

8. Ἡ ἀκρίβεια εἶναι ἡ βᾶσις τῆς πίστεως ποὺ σ' αὐτὴν στηρίζονται αἱ συναλλαγαί. Εἶναι ὁ ἀκρογωνιαίος λίθος τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας.

“Οποῖος ψευτίζει δὲν ἔχει καμμίαν ὑπόληψιν.

Ἐφ’ ὅσον δὲν σέβεται τοὺς ἄλλους, ἐφ’ ὅσον δὲν σέβεται τὸν ἑαυτὸν του, δὲν μπορεῖ νὰ ἔχη ἀξίωσιν νὰ τὸν σέβωνται καὶ οἱ ἄλλοι.

9. Γιὰ νὰ κατορθώωμε ὅμως νὰ εἶμεθα πάντοτε ἀκριβεῖς, πρέπει νὰ συνηθίσουμε νὰ προβλέπουμε, νὰ ὑπολογίζουμε ἂν ὅ,τι ἀναλαμβάνουμε μποροῦμε νὰ τὸ ἐκτελέσουμε.

Ἀκριβεία λοιπὸν εἰς τὴν ὥραν, εἰς τὸν λόγον μας, εἰς τὰς ὑποσχέσεις μας καὶ εἰς τὰς ὑποχρεώσεις μας.

Ε'. Ἡ σημασία τῆς ὑπομονῆς καὶ ἐπιμονῆς

1. Ἐπιμονὴ εἶναι ἐγκαρτέρησις εἰς τὴν ἀτυχίαν, ἀδικίαν, στερήσεις, τὸν πόνον. Εἶναι ἀποδοχὴ μετ’ ἀναμονῆς.

2. Ἡ ὑπομονὴ προϋποθέτει πίστιν εἰς τὸ μέλλον καὶ ἐλπίδα. Σημαίνει συγκράτησιν καὶ ἀνεκτικότητα.

3. Ἡ ὑπομονὴ εἶναι παθητικὴ ἀρετὴ, ἐν συγκρίσει μὲ τὴν καλῶς νοουμένην ἐπιμονήν. Ἐχει ὅμως μεγάλην ἀξίαν, διότι εἶναι ἡ βᾶσις τῆς μεγαλοψυχίας, τῆς σωφροσύνης, τῆς ὀρθῆς κρίσεως, τῆς προσοχῆς, τῆς μεθόδου.

Δι’ αὐτὸ τὴν ἐξυμνοῦν καὶ ἡ θρησκεία καὶ ἡ ἠθικὴ.

4. Ἐπιμονὴ δὲν σημαίνει μοιρολατρείαν ἢ ἀπάθειαν. Ἡ ὑπομονὴ χρειάζεται ἀντοχὴν καὶ εἶναι τὸ ἀντίθετον τῆς ἐξάψεως, τῆς νευρικότητος καὶ τῆς ἀποκαρδιώσεως.

5. Ἡ ἐπιτυχία δὲν εἶναι εὐκόλος καὶ οὔτε ἀξίζει, ὅταν εἶναι εὐκόλος.

«Ἀγάλι, ἀγάλι γίνεται ἡ ἀγουρίδα μέλι»

6. Ἐπιμονὴ σημαίνει ἐξακολούθησιν προσπαθείας. Δὲν ἀποθαρρύνομαι διὰ μίαν ἀποτυχίαν ἢ ἐν ἐμπόδιον. Ἐντείνω τὰς δυνάμεις μου καὶ ἐπανερχομαι πάλιν.

7. Ἐπιμονὴ δὲν σημαίνει ἀκαμψίαν. Οὔτε πρέπει νὰ συγχέεται μὲ τὸ πείσμα.

Ἡ ἐπιμονὴ προϋποθέτει λογικὴν καὶ ψυχραῖμον σκέψιν, ὡς καὶ πίστιν εἰς ὅ,τι ἐπιδιώκομεν. Ἐνῶ τὸ πείσμα σημαίνει ἔλλειψιν λογικῆς, παραφορὰν ἢ καὶ ἔλλειψιν καλῆς θελήσεως.

8. Ὅλοι αἱ μεγάλοι πράξεις ἔγιναν μὲ τὴν συνδρομὴν τῆς ἐπιμονῆς. Ἡ ἐπιμονὴ εἶναι ἀπαραίτητον στοιχεῖον τῆς θελήσεως καὶ τοῦ θάρρους.

Ἐπιμένω ὅταν γνωρίζω τί θέλω καὶ ὅταν θέλω νὰ ἐπιτύχω τοῦτο, ἀνεξαρτήτως ἐμποδίων.

«Ὁ ἐπιμένων νικᾷ»

ΣΤ'. Ἡ σημασία τῆς μεθόδου

1. Μέθοδος σημαίνει σύστημα, πρόγραμμα. Πρόγραμμα εἶναι ἡ λεπτομερὴς διατύπωσις τῶν προβλέψεων μας. Πρόβλεψις δὲ εἶναι ὁ ἐπὶ τῇ βάσει γνωστῶν στοιχείων σχηματισμὸς ὑποθέσεων περὶ τῶν ἀγνώστων.
  2. Ὡστε ἡ πρόβλεψις ἀφορᾷ κυρίως τὸ μέλλον. Στηρίζεται δὲ εἰς τὰ γνωστὰ τοῦ παρελθόντος καὶ πραγματοποιεῖται εἰς τὸ παρόν.
  3. Ἡ πρόβλεψις, τὸ πρόγραμμα σχετίζεται μὲ κάτι τοῦ θὰ ἐκτελεσθῆ. Καὶ ἡ πρόβλεψις καὶ ἡ ἐκτέλεσις πρέπει νὰ γίνουν μὲ σύστημα, κατὰ μίαν ὠρισμένην τάξιν, σειράν.
  4. Ἡ πρόβλεψις δὲν ἐπιτυγχάνει πάντοτε, διότι ὁ ἄνθρωπος ἐκ φύσεως δὲν εἶναι τέλειος. Ἡ συνεχὴς ὁμως προσπάθεια καὶ ἀξία του δέον νὰ εἶναι ὅπως πλησιάζη πρὸς τὸ τέλειον.
  5. Ἡ μέθοδος δὲν ἀφορᾷ μόνον τὴν πρόβλεψιν καὶ τὴν ἐκτέλεσιν. Σημαίνει καὶ ἔλεγχον, ἥτοι ἐξακριβῶσιν ἂν ὅτι ἐγένετο, ἔγινε ὅπως ἔπρεπε νὰ γίνῃ.
  6. Ἡ μέθοδος ἀπαιτεῖ ὑπομονήν, ἐπιμονήν, τάξιν, ἀκρίβειαν, προσοχήν. Ἐπιτυγχάνει δὲ μόνον αὕτη τὴν καλυτέραν χρησιμοποίησιν, τῶν ὄσων μέσων διαθέτομεν πρὸς ἐπιτυχίαν.
- «Τίποτε τὸ διωκτὸν καὶ καλὸν δὲν ἐπιτυγχάνεται χωρὶς μέθοδον».*

Ζ'. Ἡ σημασία τῆς ἀξιοπρέπειας

1. Ἡ ἀξιοπρέπεια εἶναι ἡ συνισταμένη πολλῶν ἀρετῶν καὶ ἡ κορωνὴ αὐτῶν.
2. Προϋποθέτει ἐπίγνωσιν τῆς θέσεως ἐκάστου, τῶν ὑποχρεώσεων καὶ τῶν δικαιωμάτων του.
3. Ἀξιοπρέπεια εἶναι ὁ σεβασμὸς πρὸς τὸν ἑαυτὸν σου καὶ τοὺς ἄλλους. Εἶναι ἡ φιλοτιμία ὅπως μὴ δώσης λαβὴν εἰς σχόλια καὶ ἐπικρίσεις, ὅπως φανῆς πραγματικὸς ἄνθρωπος.
4. Ἠθικὴ χωρὶς ἀξιοπρέπειαν, δὲν ὑπάρχει.
5. Ἡ ἀξιοπρέπεια ἀπαιτεῖται εἰς ὅλας τὰς κοινωνικὰς βαθμίδας. Ἴσως εἰς τὸν πτωχὸν νὰ εἶναι δυσκολωτέρα ἢ ἀξιοπρέπεια, δι' αὐτὸ ὁμως ἔχει μεγαλυτέραν ἀξίαν.
6. Ἀξιοπρέπειαν πρέπει νὰ δεικνύωμεν εἰς τὴν εὐτυχίαν καὶ δυστυχίαν, τὴν χαρὰν καὶ τὴν λύπην, τὸν πλοῦτον καὶ τὴν πτωχείαν. Ἡ ἀξιοπρέπεια δὲν εἶναι ὁμως ξυπασιά. Εἶναι δείγμα ὅτι ἔχεις ἀκριβῆ γνῶσιν τῆς ἀξίας σου.
7. Ἡ ἀξιοπρέπεια ἐπιβάλλεται εἰς τοὺς ἄλλους. Ἐπισύρει τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὸν σεβασμὸν καὶ ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς μας ἀκόμη.
8. Ἡ ἀξιοπρέπεια διδῆι εἰς τὸ ἄτομα καὶ τὰ Ἔθνη τὴν δύναμιν νὰ φανοῦν ἄξια τῶν περιστάσεων.

ΑΠΟ ΤΑΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΕΡΕΥΝΩΝ
της 'Ανωτέρας Σχολής Βιομηχανικῶν Σπουδῶν Ἀθηνῶν

Τὸ Αὐστραλιανὸν Λογιστικὸν Πλάνον

Μετάφρασις Σπ. Βασιλείου

Τὸ Γενικὸν Γαλλικὸν Λογιστικὸν Πλάνον

Μετάφρασις Σπ. Βασιλείου

Στρ. Κ. Παπαϊωάννου

1. Προβλήματα συγκριτικῆς Λογιστικῆς Νομοθεσίας
2. Εἰσαγωγή εἰς τὰ Λογιστικὰ Πλάνα. (Ἱστορικὴ ἐπισκόπησις καὶ κοινωνιολογικὴ τοποθέτησις)

L. Danty - La France

1. Ἡ Μύησις εἰς τὴν Βιομηχανικὴν Ὀργάνωσιν
2. Ἡ σύγχρονος μορφή τῆς ἐπιστημονικῆς ὀργανώσεως

American Institute of Accountants

Οἱ ἔλεγχοι ὑπὸ τῶν ἀνεγνωρισμένων Λογιστῶν ἐν Ἀμερικῇ.

Ed Landauer: Συστηματικὴ ἐξέτασις τῆς οἰκονομικῆς ἀξίας μιᾶς βιομηχανικῆς ἐπιχειρήσεως.

M. S. Rodrigues: Οἱ συντελεσταὶ τῆς ἀμερικανικῆς παραγωγικότητος.

A. Smaille: Ποῦ βαίνει ἡ ἐπιστημονικὴ ὀργάνωσις.

G. Deming: Αἱ πρόοδοι εἰς τὴν δημοσίαν διοίκησιν.

H. Dubreuil: Ἡ ὀργάνωσις τῆς ἐργασίας καὶ ὁ ἀνθρώπος.

Κ. Μπανταλούκα: Ἡ διάρθρωσις τῶν Ὑπηρεσιῶν τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν.

» » : Ἡ ὀργανωτικὴ τῆς οἰκονομίας.

» » : Τὰ ἔξοδα καὶ αἱ ἀποζημιώσεις τῶν μετακινουμένων δημοσίων ὑπαλλήλων.

N. I. Πολύζου: Ἡ ἐξέλιξις τῆς τεχνικῆς καὶ ἡ ἐπίδρασίς τῆς ἐπὶ τῶν διεθνῶν σχέσεων.

G. Ardant. Οἰκονομικαὶ καὶ κοινωνικαὶ πλευραὶ τῆς παραγωγικότητος καὶ τῆς πλήρους ἀπασχολήσεως.

H. Pilkington: Αἱ ἀπόψεις τῶν ἐργοδοτῶν ἐπὶ τῆς παραγωγικότητος.

P. Bigand: Αἱ ἀπόψεις τῶν μισθωτῶν ἐπὶ τῆς παραγωγικότητος.

M. Γεωργιάδου: Τὸ κόστος εἰαθέσεως τῶν προϊόντων.

Ὑπὸ ἐκτύπωσιν

1. Ἐπιτροπῆς Σπουδῶν καὶ Μετρήσεως τῆς Ἐθνικῆς Γαλλικῆς Ἐπιτροπῆς Παραγωγικότητος :

*Ἐννοιαὶ καὶ ὀνοματολογία τῶν τεχνικῶν ὄρων τῆς παραγωγικότητος.

2. Βρετανικοῦ Συμβουλίου Παραγωγικότητος :

Καλύτεροι δρόμοι διὰ μεγαλύτεραν παραγωγικότητα. (Κατὰ μετάφρασιν Δ. Καράγεωργα, Ἀποφοίτου τῆς Α.Σ.Β.Σ., τῆς Ὑπηρεσίας Μελετῶν τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος).

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΗΣ ΕΙΣ ΤΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Ραδιοφωνική ὁμιλία τοῦ κ. Δ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ
Συμβούλου Ὀργανώσεως, συνεργάτου τοῦ Γ. Ε. τῆς Α.Σ.Β.Σ.

Τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν τῆς συγχρόνου ἐπιστημονικῆς ὁργανώσεως καὶ διοικήσεως τῶν ἐπιχειρήσεων εἶναι ὅτι ἡ λύσις τῶν ἀναφουμένων καθημερινῶς προβλημάτων δὲν στηρίζεται πλέον εἰς τὴν ἐμπειρίαν, τὴν παράδοσιν καὶ τὰς προλήψεις ἀλλ' εἰς τὴν βαθεῖαν καὶ συνεχῆ ἔρευναν.

Ἡ μελέτη τῆς ἀγορᾶς, τὰ προγράμματα δράσεως, τὰ σχέδια ὁργανώσεως καὶ διοικήσεως, ἡ μελέτη τῶν σχέσεων διευθυνόντων καὶ διευθυνομένων, ἡ κοινωνιολογία καὶ ψυχολογία τῆς βιομηχανίας, ἡ ἀξιολόγησις τῆς ἐργασίας, κ. ἄ. εἶναι μερικαὶ μόνον φάσεις τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης.

Ἡ τοιαύτη ἔρευνα βασίζεται ἀφ' ἐνὸς μὲν εἰς τὴν μελέτην τῶν γεγονότων, τῶν ἐν γένει συνθηκῶν καὶ τοῦ περιβάλλοντος ἐντὸς τοῦ ὁποῦ ταῦτα λαμβάνουν χώραν, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὰ πορίσματα τῆς ἐπιστήμης χωρὶς βεβαίως νὰ ἀγνοοῦνται καὶ τὰ πολύτιμα στοιχεῖα τῆς πείρας, ἅτινα ἀναλύονται καὶ ταξινομοῦνται κατὰ ὄρθον καὶ ἐπιστημονικὸν τρόπον.

Ἡ σημασία τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι οἱ ἐπιχειρηματῆαι δὲν καταλαμβάνονται πλέον ἐξ ἀπροόπτου ἀπὸ τὰ γεγονότα, ὥστε καὶ αἱ ἀποφάσεις των νὰ εἶναι βεβιασμένοι καὶ αἱ διδόμεναι λύσεις, ἐν πολλοῖς λανθασμένοι ἢ ἀτελεῖς, ἀλλὰ τούναντιον μὲ τὴν βοήθειαν τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης καὶ σκέψεως ἀφ' ἐνὸς μὲν προγραμματίζουν τὴν δρᾶσιν τῶν ὑπ' αὐτοὺς μονάδων, ὥστε κατὰ τὸ δυνατόν νὰ γνωρίζουν τὴν ἀκριβῶς βαδίζουσαν, ἀφ' ἑτέρου δὲ προετοιμάζουν, βοηθοῦν ὅπως ἐξελιχθῶν τὰ στελέχη καὶ ἐπιτελεῖα των, εἰς τρόπον ὥστε νὰ δύνανται ταῦτα νὰ λάβουν ἐν δεδομένη στιγμή τὰς πλέον προσφοροὺς καὶ συμφερούσας διὰ τὴν ἐπιχείρησιν ἀποφάσεις. Οὕτω τὸ μὲν τυχαῖον περιορίζεται εἰς τὰ ἀπολύτως φυσικά του μεγέθη, τὸ δὲ ἀγνωστον τείνει νὰ ἐλαττωθῇ εἰς σημεῖον ὥστε ἡ ἐπιτυχία ἢ ἀποτυχία τῆς ἐπιχειρήσεως νὰ εἶναι δυνατόν νὰ ὀρισθῇ καὶ μετρηθῇ πρὶν ἢ ἀκόμη οὐσταθῇ ἡ ἐπιχείρησις.

Ἐπιθυμοῦμεθα τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ὁ Λίντμπεργκ ἀπεφάσισε νὰ διασχίσῃ τὸν ὠκεανόν. Αἱ ἀναπνοαὶ ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν τοῦ ὠκεανοῦ εἶχον σταματήσει καὶ αἱ σκέψεις των εἶχον στραφῆ πρὸς τὸ ὑποτυπῶδες διὰ τὴν σημερινὴν ἐποχὴν ἀεροπλάνον, τὸ ὁποῖον, στερούμενον τῶν συγχρόνων μέσων πλεύσεως, ἐπικοινωνίας καὶ γενικῶς ἀεροναυτιλίας, ἐπεχειρεῖ μίαν περιπετειώδη διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην πτήσιν. Ἡ πρᾶξις τοῦ Λίντμπεργκ δικαίως ἐθεωρήθη ὡς τοιαύτη ὑπερβαίνουσα τὰ ὄρια τῆς λογικῆς, ἡ δὲ ἐπιτυχὴς ἔκβασις τῆς κατόρθωμα. Σήμερον, μὲ τὴν τελειοποίησιν καὶ ἀνακάλυψιν νέων ὁργάνων ἀεροναυτιλίας, ἡ πτήσις ὑπὲρ τὸν ὠκεανόν δὲν θεωρεῖται ὡς μία περιπέτεια, ἀλλὰ ὡς μία ἀσφαλὴς ἐμπορικὴ ἐπιχείρησις καὶ χιλιάδες ἀερο-

πλάνων διασχίζουν τούς αϊθέρας με ακρίβειαν, ασφάλειαν, άνεσιν και ταχύτητα.

Τό ἴδιον ακριβώς συμβαίνει και με την συμβολήν της έπιστημονικής έρεύνης εις την ζώην τών έπιχειρήσεων.

*Εκεί όπου προηγουμένως ένεφώλευεν ή έμπειρία, ό φόβος, ή δυσπιστία, ό δεσποτισμός και ή στενότης τών άντιλήψεων, σήμερα είναι δυνατόν να έπικρατήσουν ή ορθολογική οργάνωσις και διοίκησις και γενικότερον όλαι αι πρακτικά έφαρμογαι της έπιστημονικής έρεύνης και σκέψεως.

*Ετέρα σπουδαία συμβολή της έπιστημονικής έρεύνης είναι ότι ή δράσις και τα άποτελέσματα της έπιχειρήσεως αναλύονται, κρίνονται και εκτιμώνται εις χρόνον ούχι άπέχοντα πολύ τών γεγονότων ώστε άφ' ένός μεν έντοπίζονται αι ευθύνας όταν είναι τοϋτο εύκολότερον, άφ' έτέρου δέ εις περίπτωσιν έσφαλμένων εκτιμήσεων, ή ούχι εύνοϊκών συνθηκών προλαμβάνεται ή δημιουργία υπερόγκων ζημιών και υπό τό πρίσμα τών νέων δεδομένων αναπροσαρμόζονται τό πρόγραμμα δράσεως και ή πολιτική της έπιχειρήσεως. *Ο συνεχής οϋτος έλεγχος της δράσεως της έπιχειρήσεως ένισχύει την επιχειρηματικήν πρωτοβουλίαν και άποτελεί τό ασφαλότερον αντίρροπον εις τας δυναμικάς εκδηλώσεις τών συγχρόνων οικονομικών μονάδων.

Σημαντικωτάτη είναι έπίσης ή συμβολή της έπιστημονικής έρεύνης εις τόν περιορισμόν τών πάσης φύσεως σπαταλών, συνδεομένη άμεσώτατα με την έλάττωσιν του κόστους παραγωγής και διανομής τών προϊόντων ή υπηρεσιών. Την πλήρη έφαρμογήν της οικονομικής αρχής εις τας έπιχειρήσεις μόνον ή έπιστημονική έρευνα δύναται να έγγυηθί.

*Η σπουδαιότερα όμως συμβολή της έπιστημονικής έρεύνης είναι ότι δημιουργεί νέους όρίζοντας δράσεως, περισσοτέρας εύκαιρίας άπασχολήσεως, περισσότερα άγαθά και υπηρεσίας, αύξησιν του έθνικου και άτομικου εισοδήματος, βελτίωσιν τών όρων και συνθηκών έργασίας.

Είναι από τας όλίγας περιπτώσεις όπου τα συμφέροντα έργοδοτών και έργαζομένων έξυπηρετούνται άμοιβαίως και αυτός είναι ό λόγος δια τόν όποιον εις τας βιομηχανικάς προηγμένας χώρας αι έπιστημονικά έρευνα και εξέλιξεις είναι άπαιτήσις τόσον τών μετόχων όσον και τών οργανωμένων εργατικών ένώσεων.

Είναι ήδη άξιωμα ότι ή ποιότης της συγχρόνου διοικήσεως κρίνεται από τόν βαθμόν σημασίας που δίδει εις τας έπιστημονικάς έρεύνας. Διευθύνται έπιχειρήσεων, οΐτινες δέν δίδουν έπαρκή προσοχήν εις τόν τομέα τών έπιστημονικών έρευνών, σαφώς άποτυγχάνουν εις την ήγετικήν των άποστολήν.

Κρίνω έπάναγκες να τονίσω ότι ή σημασία της έπιστημονικής έρεύνης είναι ή αυτή τόσον δια τας μεγάλας όσον και δια τας μικράς έπιχειρήσεις. Θα ήδυνάμην μάλιστα να υποστηρίξω ότι αι μικραι έπιχειρήσεις έχουν μεγαλυτέραν άνάγκην της έπιστημονικής έρεύνης, ίνα δύναται να άντιμετωπίζουν άποτελεσματικώτερον τόν συναγωνισμόν τών μεγάλων οικονομικών μονάδων, αι όποϊαι, ως γνωστόν, διαθέτουν λόγω του όγκου των, εκτός τών άλλων, πλείστα οικονομικά πλεονεκτήματα.

Εύκαιρία δια έπικερδεϊς έρεύνας ύφίστανται όχι μόνον δια τας παραγωγικάς οικονομικάς μονάδας, αλλά δια πάν ίδρυμα και οργανισμόν άπασχολούντα κεφάλαια ή προσωπικόν. Πάς οργανισμός δύναται να ώφεληθί από την έγκατάστασιν νέων και περισσότερον άποδοτικών μεθόδων έργασίας.

Η ΔΙΑΦΗΜΙΣΙΣ ΚΑΙ Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΗΣ

[Δημοσιεύομεν εὐχαρίστως τρεῖς ὁμιλίαις — μαθήματα, τὰ ὁποῖα ἔδωκεν εἰς τὴν Σχολὴν μας ὁ ἐκλεκτὸς νέος συνεργάτης κ. Γ. Θεοφιλόπουλος, ὁ ὁποῖος ἔχει ἀναγορευθῆ Master's Degree τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Γεωργίας τῶν Η. Π. Α].

Α'. Ἡ σημασία τῆς διαφημίσεως εἰς τὴν Ἀμερικὴν

Προτοῦ ἀρχίσω νὰ σᾶς πῶς ὀλίγα λόγια διὰ τὴν διαφήμισιν εἰς τὴν Ἀμερικὴν, θέλω νὰ εὐχαριστήσω θερμὰ τὸν σεβαστὸν Καθηγητὴν κ. Χρυσόχοῦ διὰ τὴν εὐγενικὴν του πρόσκλησιν, καὶ τὸν ὁποῖον θεωρῶ σὰν τὸν πρῶτον θεωρητικὸν θεμελιωτὴν τῆς διαφημίσεως εἰς τὴν Ἑλλάδα. Εἶναι ὁ πρῶτος ὁ ὁποῖος διεῖδε τὴν τεραστίαν σημασίαν τῆς διαφημίσεως καὶ τὴν ἐτοποθέτησεν ἐπισημονικὰ.

Νοιώθω μία ἰδιαίτερη χαρὰ εὐρισκόμενος ἀνάμεσα σὲ νέους σπουδαστὰς μὲ σκοπὸν μίαν διάλεξιν διὰ τὸ θέμα τῆς διαφημίσεως.

Ἀνεβαίνοντας τὴν σκάλα τοῦ διαφημιστικοῦ ἐπαγγέλματος, πολὺ ἱεραρχικὰ ἔδω στὴν Ἑλλάδα, ἔφθασε ἡ μεγάλη στιγμή γιὰ μένα ὅταν ἔπλευσα τὸν Ἀτλαντικὸν καὶ εὐρέθην στὸ ὠμορφο πανεπιστήμιον τῆς Georgia τῆς μεγαθηρικῆς αὐτῆς χώρας τῆς Ἀμερικῆς.

Ὁμολογῶ, ὅτι πηγαίνοντας στὴν Ἀμερικὴ ἐρωτοῦσα πολλὰς φορὰς τὸν ἑαυτὸν μου: Ἀξίζει νὰ ἀπασχοληθῶ ἐπισημονικὰ, νὰ σπουδάσω, νὰ μελετήσω τὸν τομέα τῆς διαφημίσεως; Ὑπάρχουν τόσοι ἄλλοι τομεῖς ἐπισημονικῆς ἀπασχολήσεως ὥστε ἴσως νὰ μὴ εἶναι ὀρθόν, λογικόν, νὰ ἀφιερῶσω πολὺτιμον χρόνον σπουδῆς διὰ τὴν... διαφήμισιν!..

Μὲ αὐτά, ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἄλλα ἐρωτηματικά, ἐπῆγα μίαν ἡμέραν εἰς τὴν τεραστίαν βιβλιοθήκην τοῦ πανεπιστημίου. Ἐζήτησα νὰ μὲ ὀδηγήσουν εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν βιβλίων γιὰ «Business» σπουδές, διότι αὐτὸς ἦταν οὐσιαστικὰ ὁ ἐπισημονικός μου τομεὺς.

Γυρίζοντας σιγὰ - σιγὰ καὶ παρατηρῶντας τοὺς τίτλους τῶν διαφόρων βιβλίων, πρὸς στιγμὴν τὸ μάτι μου ἔπεσε σ' ἓνα χονδρὸ βιβλίον μὲ τίτλον «Ἡ ψυχολογία τῆς διαφημίσεως». Λίγο πιὸ δίπλα ἓνα ἄλλο βιβλίον εἶχε τὸν τίτλον «Τὰ μέσα τῆς διαφημίσεως». Πιὸ κεῖ «Ἡ διαφήμισις», «Ἡ ἱστορία τῆς διαφημίσεως» κλπ.

Ἡ κατάπληξις μου ἦταν τόσο μεγάλη, ὥστε ἄρπαξα μὲ πραγματικὴ λαιμαργία πέντε - δέκα, βιβλία, τὰ ἀράδιασα σ' ἓνα τραπέζι καὶ ἄρχισα νὰ τὰ ξεφυλλῶ. Ἐν συνεχείᾳ, ξαναγύρισα εἰς τὸν γκισὲ μὲ τὰ βιβλία καὶ ἄρχισα νὰ μερῶ τὰ βιβλία τὰ ὁποῖα ἀφο-

ροῦσαν τὴν διαφήμισιν. Ἐσταμάτησα εἰς τὸν ἀριθμὸν ...190, διότι εἶχα κουρασθῆ.

Δὲν σᾶς ἀποκρύπτω ὅτι αὐτὴ ἡ κατάπληξις μου καὶ ὁ ἐνθουσιασμός μου μὲ τὴν ἀνεύρεσιν αὐτοῦ τοῦ θησαυροῦ τῶν βιβλίων ἀμέσως ἔσβυσε τὴν σειρὰ τῶν ἐρωτημάτων μου διὰ τὴν *ἐπιστημονικὴν ἀπασχόλησιν εἰς τὸν τομέα τῆς διαφημίσεως*. Μὲ ἐνθουσιασμόν ἐρίχθηκα παράλληλα μὲ τὶς ἄλλες σπουδές μου καὶ εἰς τὸν τομέα τῆς διαφημίσεως.

Ἔτσι λοιπόν, φθάνουμε εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 1 σημασίαν ἡ ὁποία ἀποδίδεται εἰς τὴν διαφήμισιν εἰς τὴν Ἀμερικὴν, δηλαδὴ ἡ *διαφήμισις διδάσκειται εἰς τὰ Ἀμερικανικὰ Πανεπιστήμια*. Δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου ἐπιτυγχάνεται :

- 1) Θεωρητικὴ ἐδραίωσις τοῦ διαφημιστικοῦ ἐπαγγέλματος.
- 2) Ἐπιστημονικὴ κατατόπισις καὶ καθοδήγησις τῶν προοριζομένων διὰ τὸ διαφημιστικὸν ἐπάγγελμα.
- 3) Δημιουργία ἐπαγγελματικῆς συνειδήσεως τῶν νέων μὲ βάθρον ἐπιστημονικόν.

Κάτι πού μοῦ ἔκαμε μεγάλην ἐντύπωσιν καὶ τὸ ὁποῖον ἐπληροφορήθην εἰς τὴν διαφημιστικὴν ἐταιρείαν εἰς τὴν ὁποίαν εἰργάσθην ἀργότερα, εἶναι ὅτι εἰς ὠρισμένα κολλέγια ὑπάρχουν σχολὲς πρὸς ἐκπαίδευσιν δεσποινίδων γραμματέων προοριζομένων ἀποκλειστικὰ διὰ διαφημιστικὰς ἐταιρεῖας!..

Ξεκινῶντας λοιπόν ἀπὸ τὴν θεωρητικὴν κατάρτισιν ἃς ἔλθωμεν τώρα εἰς τὴν πράξιν.

Ὁ νέος ὀπλισμένος πλέον μὲ τὰ ἀπαραίτητα θεωρητικὰ προσόντα ἔχει ν' ἀκολουθήσῃ τρεῖς πιθανοὺς δρόμους οἱ ὁποῖοι ἀνοίγονται ἔμπροσθέν του διὰ ἐπαγγελματικὴν ἀπασχόλησιν : α) Τὰ διαφημιστικὰ τμήματα τῶν δυσφόρων μεγάλων ἐπιχειρήσεων. β) Τὰ διαφημιστικὰ τμήματα τῶν ἀπείρων ἐντύπων τὰ ὁποῖα κυκλοφοροῦν (περιοδικά, ἡμερησίδες κλπ.). γ) Αἱ διαφημιστικαὶ ἐταιρεῖαι. Τὸ μεγαλύτερον ποσοστὸν ἀπορροφᾶται ἀπὸ τὰς διαφημιστικὰς ἐταιρείας εἰς τὰς ὁποίας ὁ νεοπροσληφθεὶς ὑφίσταται μίαν πρακτικὴν ἐκπαίδευσιν (Training), ἡ ὁποία διαρκεῖ ἀπὸ 6 ἕως 12 μῆνας κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὁποίας διέρχεται τὰ διάφορα τμήματα ἀρμοδιότητων, εἰς ἕκαστον τῶν ὁποίων παραμένει ἐπὶ ὠρισμένης ἐβδομάδας ἢ καὶ μῆνας, δημιουργῶν ἔτσι προσωπικὴν ἐπαφὴν μὲ πράγματα καὶ πρόσωπα. Τελικὰ, τοποθετεῖται εἰς ἕνα τμήμα εἰς τὸ ὁποῖον νομίζει ὅτι θὰ ἀποδώσῃ περισσότερον ἐξυπηρετῶν, πιθανόν, ἕναν συγκεκριμένον πελάτην.

Ἴσως τώρα μὲ ἐρωτήσετε : Μὰ ἀξίζει, δικαιολογεῖται νὰ ἀποδίδεται τοιαύτη σημασία διὰ τὴν διαφήμισιν;

Τὸ θέμα τῆς διαφημίσεως εἶναι πολὺ μεγάλο καὶ ἐξετάζεται ἀπὸ πολλὰς πλευρὰς. Εἶναι πολὺπλευρον θέμα. Ἐξετάζεται ἀπὸ τὴν *οἰκονομικὴν* σκοπιάν, τὴν *κοινωνικὴν* καὶ τὴν *ἠθικὴν*. Δυστυχῶς, ὁ χρόνος δὲν μᾶς ἐπιτρέπει νὰ προχωρήσωμεν εἰς τὴν ἀνάλυσιν

δλων αὐτῶν τῶν τομέων. Ἀπλῶς θὰ προσπαθῆσω νὰ σᾶς δώσω μία γενική εἰκόνα :

Εἶναι πιθανόν, νὰ ἔχουν γίνῃ ὠρισμένες *ὑπερβολές* εἰς τὴν Ἀμερικὴν, ὅσον ἀφορᾷ τὸν τομέα τῆς διαφημίσεως. Αὐτὸ ὅμως δὲν εἶναι τὸ θέμα. Τὸ θέμα εἶναι, ὅτι ἡ διαφήμισις διεμορφώθη εἰς τὴν Ἀμερικὴν ὑπὸ τὴν σημερινὴν τῆς ἐξέλιξιν, διότι ἔπρεπε νὰ διαμορφωθῆ, διότι ἡ ζωὴ τῆς χώρας αὐτῆς, ἡ κοινωνικὴ καὶ οικονομικὴ καὶ ἡ ψυχολογία τοῦ Ἀμερικανικοῦ λαοῦ τὴν ἐδημιούργησαν καὶ τὴν ἐδικαιολόγησαν. Ἀποδίδεται λοιπὸν τοιαύτη σημασία εἰς τὴν διαφήμισιν σήμερον εἰς τὴν Ἀμερικὴν διὰ τὸν ἐξῆς βασικὸν λόγον.

Ἡ ἀγορὰ παίζει ἓνα τεράστιον ρόλον εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς οικονομικῆς ζωῆς μιᾶς χώρας καὶ εἶναι στενὰ συνδεδεμένη μετὰ τὴν οἰκονομίαν τῆς χώρας. Αὐτὴ ἡ ἀλληλοσυσχέτισις ἀγορᾶς - οἰκονομίας εἶναι πολὺ ζωντανὴ εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Ἀμερικῆς. Ἔτσι λοιπὸν ἐξετάζοντες τὴν Ἀμερικανικὴν οἰκονομίαν πρὶν ἀπὸ 20 χρόνια μποροῦμε νὰ τὴν ἀπεικονίσωμεν μετὰ ἓνα *τρίγωνο*, ἔχον ὡς βάσιν τὰ εἰσοδήματα τῆς μεσαίας καὶ ἐργατικῆς τάξεως (συμκρινόμενα συνεχῶς πρὸς τὴν κορυφὴν) καὶ σημεῖον τῆς κορυφῆς ἀποτελούμενον ἀπὸ τὰ εἰσοδήματα τῆς ἀνωτέρας τάξεως τὰ ὁποῖα εἶναι μικρὰ εἰς ἀριθμὸν, ἀλλὰ μεγάλα, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ποσότητα ἐκάστου εἰσοδήματος.

Σήμερον ἡ ἀγορὰ ἔχει ἀλλάξει τὸ σχῆμα τῆς οἰκονομίας ἀπὸ τρίγωνον εἰς *κύκλον*. Αὐτὴ ἡ ἀλλαγὴ τῆς συγκροτήσεως τῆς Ἀμερικανικῆς οἰκονομίας ὀφείλεται κατὰ κύριον λόγον εἰς τὴν καταπληκτικὴν ἀνάπτυξιν μιᾶς *νέας μεσαίας τάξεως* μετὰ μεγάλην χρηματικὴν εὐχέρειαν καὶ ἡ ὁποία τάξις ἀποτελεῖ σήμερον τὴν Ἀμερικανικὴν ἀγορὰν.

Κατὰ συνέπειαν, ἡ οἰκονομία τῆς Ἀμερικῆς ὅπως ἔχει διαμορφωθῆ σήμερον ἐλέγχεται ἢ καλύτερον ἐπηρεάζεται περισσότερο ἀπὸ τοὺς ἀγοραστὰς καὶ ὀλιγώτερον ἀπὸ τὴν ἀγοραστικὴν δύναμιν, περισσότερο ἀπὸ τὴν κατανάλωσιν καὶ ὀλιγώτερον ἀπὸ τὴν παραγωγὴν.

Εἰς τὴν οἰκονομίαν ἐκάστης χώρας ὑπάρχει παράλληλα μετὰ τὸ πρόβλημα τῆς παραγωγικωτέρας χρησιμοποίησεως τῶν πρώτων ὑλῶν καὶ τὸ πρόβλημα τῆς διαθέσεως ἢ τοῦ «πηδήματος» τῶν ἐτοιμῶν πλέον προϊόντων ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ παραγωγοῦ εἰς τὸν τελευταῖον καταναλωτὴν.

Τὸ πρόβλημα αὐτό, εἶναι ἓνα πρόβλημα ὄχι μόνον οἰκονομικόν, ἀλλὰ καὶ διοικητικόν. Πρόβλημα ὄχι μόνον τῆς ἀτομικῆς ἐπιχειρηματικῆς οἰκονομίας, ἀλλὰ καὶ τῆς δημοσίας οἰκονομίας.

Ἡ συνδρομὴ καὶ ὁ ρόλος τῆς διαφημίσεως εἰς τὸν τομέα αὐτὸν τῆς κατανάλωσεως εἶναι τεράστιος, καθ' ὅσον διὰ τῆς ἰδιαιτέρας λειτουργίας, τὴν ὁποίαν ἐκτελεῖ ἡ διαφήμισις ἐπιτυγχάνει τὴν δημιουργίαν, ἀνάπτυξιν καὶ διατήρησιν τῆς ἐπιθυμίας τοῦ κα-

ταναλωτοῦ δι' ἀγορὰν τῶν ἀγαθῶν καὶ συνεπῶς ἐπιτυγχάνει τὴν μεγαλυτέραν κυκλοφορίαν καὶ κατανάλωσιν τούτων.

Ἡ διαφήμισις πλέον δὲν ἐξετάζεται σὰν ἕνα ἀπλῶς βιοποριστικὸν ἐπάγγελμα, ἀλλὰ σὰν μία ὁλόκληρος λειτουργία τοῦ οἰκονομικοῦ ὀργανισμοῦ τῆς χώρας.

Ἐνα χαρακτηριστικὸ παράδειγμα τῆς πεποιθήσεως αὐτῆς, εἶναι ἡ γνώμη τὴν ὁποίαν ἐξέφρασε ὁ Ὑπουργὸς τῆς Γεωργίας τῶν Ἠνωμ. Πολιτειῶν κ. Μπένσον, ὅταν ἠρωτήθη διὰ τὴν ἐπίδρασιν τῆς διαφημίσεως ἐπὶ τοῦ γεωργικοῦ προβλήματος τῆς ὑποτιμήσεως τῶν γεωργικῶν προϊόντων εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Ὁ κ. Ὑπουργὸς εἶπε: Κατ' αὐτὴν τὴν περίοδον τοῦ Ἐμπορικοῦ ἀνταγωνισμοῦ, ἡ ἀγορὰ πηγαίνει εἰς ἐκείνον τὸν ἔμπορον, ὁ ὁποῖος *δημιουργεῖ* μίαν ζήτησιν τῶν προϊόντων του καὶ ἐκμεταλλεύεται αὐτὴν τὴν ζήτησιν δυναμικά. Οἱ γεωργοί, συνέχισεν ὁ κ. Ὑπουργός, πρέπει, νὰ χρησιμοποιήσουν τεχνικούς τῆς διαφημίσεως διὰ νὰ ἀναπτύξουν καὶ ἐκμεταλλευθῶν τὴν δυναμικότητα τῆς ἀγορᾶς ἀκριβῶς κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον, κατὰ τὸν ὁποῖον καλοῦν ἄλλους τεχνικούς διὰ νὰ ἐπιτύχουν καλυτέραν παραγωγὴν. Ὡς παράδειγμα δὲ τῆς πολιτικῆς αὐτῆς ἔφερε τὴν προσπάθειαν τῶν γεωργῶν τῆς Φλωρίδος, οἱ ὁποῖοι διὰ τῆς τεραστίας καὶ ἀποδοτικῆς διαφημίσεως, τὴν ὁποίαν ἔκτμον, ἐπέτυχαν τὴν πλέον κερδοφόρον διάθεσιν τῶν περιφῆμων φρούτων τῆς περιοχῆς των.

Ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Χάρβαρτ κ. Μπόρντεν, γράφει εἰς τὸ βιβλίον του «Αἱ οἰκονομικαὶ ἐπιδράσεις τῆς διαφημίσεως», ὅτι ἡ συμβολὴ τῆς διαφημίσεως εἰς τὴν δημιουργίαν *ἀνωτέρου ἐπιπέδου ζωῆς*, εἶναι τεραστία, διότι συντελεῖ εἰς τὴν προαγωγὴν μιᾶς δυναμικῆς οἰκονομίας. Τὸ κύριον ἔργον τῆς διαφημίσεως ἀπὸ κοινωνικῆς πλευρᾶς, εἶναι νὰ ἐνθαρρύνῃ τὴν δημιουργίαν καὶ ἀνάπτυξιν νέων προϊόντων. Ἡ διαφήμισις προσφέρει τὰ μέσα διὰ τῶν ὁποίων ὁ ἐπενδύων τὰ χρήματά του, ἐλπίζει νὰ δημιουργήσῃ μίαν ἐπικερδῆ ζήτησιν διὰ τὰ καινούργια του προϊόντα, καὶ ἡ ὁποία ζήτησις θὰ τοῦ δικαιολογήσῃ τὰς ἐπενδύσεις του. Διὰ τῶν συνεχῶς αὐξανομένων ἐπενδύσεων, δημιουργεῖται μία ὕψωσις τοῦ εἰσοδήματος, ἡ ὁποία ὕψωσις ἔχει δημιουργήσει ἕνα τόσον ὕψηλόν ἐπίπεδον ζωῆς τὸ ὁποῖον δὲν συναντᾶται πλέον εἰς τοὺς προηγουμένους αἰῶνας.

Θαυμασίαν ἐξήγησιν τῆς σημασίας τῆς διαφημίσεως εἰς τὸν τομέα τῶν ἐπενδύσεων καὶ ὄλων τῶν ἐπακολουθούντων εὐεργετικῶν ἀποτελεσμάτων, δίδει ὁ ὀνομαστός Βρεττανὸς οικονομολόγος Λόρδος Κέυνες, διὰ τῆς μοντέρνας του θεωρίας. κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ διαφήμισις προάγει τὸν κόσμον πρὸς τὴν αὐξησιν τῶν ἐπενδύσεων, διότι ἡ διαφήμισις διεγείρει τὴν «τάσιν πρὸς κατανάλωσιν», διότι κάμνει τὸν κόσμον νὰ θέλῃ πράγματα, τὰ ὁποῖα χωρὶς αὐτὸ τὸ διεγερτικὸν τῆς διαφημίσεως, δὲν θὰ τὰ ἠθέληεν, καὶ ἔτσι διὰ τῆς διαφημίσεως προτρέπεται ὁ κόσμος νὰ *ἐργασθῇ* σκληρώτερα

διὰ τὴν ἀποκτίση τὰ μέσα τὰ ὁποῖα θὰ τοῦ ἱκανοποιήσουν τὶς νέες ἀνάγκες. Συγχρόνως, τὰ χρήματα τὰ ὁποῖα κερδίζει κανεὶς διὰ τῆς σκληροτέρας ἐργασίας συντελοῦν εἰς τὴν αὐξησιν τῶν ἐπενδύσεων καὶ κατὰ συνέπειαν δίδουν εὐκαιρίαν πρὸς ἐργασίαν εἰς ἄλλους καὶ τὴν δυνατότητα ἀποκτίσεως τῶν μέσων ἐκεῖνων διὰ τῶν ὁποίων θὰ ἱκανοποιήσουν τὰς ἀνάγκας τῶν.

Ἄσφαλῶς ὁ ρόλος τῆς διαφημίσεως δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τὸν τομέα τῆς καταναλώσεως, ἀλλὰ ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τὴν παραγωγὴν, διότι ἡ διαφήμισις διὰ τῆς αὐξήσεως τῆς καταναλώσεως ἐπιτρέπει τὴν μείωσιν τοῦ κόστους κατὰ μονάδα προϊόντος καὶ ἐπομένως τὴν αὐξησιν τῆς παραγωγῆς. Τὸ θέμα λοιπὸν εἶναι ὅτι ἡ διαφήμισις μειώνει τὸ κόστος τῆς παραγωγῆς καὶ τὸ ἐρώτημα εἶναι πῶς τὸ ἐπιτυγχάνει αὐτό.

Ἐνα παράδειγμα μπορεῖ νὰ μᾶς δώσῃ τὴν καλῦτερη ἐξήγησιν εἰς τὸ σημεῖον αὐτό.

Κάθε ἐπιχειρήσις ἔχει ἓνα ὀρισμένο «ὄπτιμουμ» σημεῖον παραγωγῆς, τὸ ὁποῖον ἀντιπροσωπεύει τὴν παραγωγὴν ὀρισμένης ποσότητος κατὰ τὴν διάρκειαν μιᾶς ὀρισμένης χρονικῆς περιόδου ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ χαμηλοτέρου κόστους κατὰ μονάδα.

Ἐάν ἡ διαφήμισις συντελεῖ εἰς τὴν αὐξησιν τοῦ κόστους, κατὰ τὴν παραγωγὴν ἢ μειώνει αὐτὸ πρέπει νὰ ἐξετασθῇ ἐν συγκρίσει μὲ αὐτὸ τὸ «ὄπτιμουμ» σημεῖον.

Οὕτω, ἂς ὑποθέσωμεν, ὅτι ἔχομεν μίαν βιομηχανίαν φερμουάρ, μὲ προσωπικὸν ἓν ἄτομον, μίαν μηχανήν, ἓνα δωμάτιον. Παραγωγικὴ *ἱκανότης* 1000 μονάδες δι' ἐκάστην ἐβδομάδα. Κατανάλωσιν δι' ἐκάστην ἐβδομάδα 500 μονάδες. Συνολικὸν κόστος (ἐνοίκιον, μηχανή, πρώτη ὕλη, ἀμοιβὴ ἐργασίας, συνολικῶς εἶναι 500 δραχ. τὴν ἐβδομάδα). Μὲ παραγωγὴν 500 φερμουάρ τὴν ἐβδομάδα, ὁ ἐπιχειρηματίας ἔχει κόστος δι' ἕκαστον φερμουάρ 1 δραχμὴν. Ἐν τούτοις μποροῦσε νὰ παραγάγῃ 1000 φερμουάρ τὴν ἐβδομάδα μὲ πρόσθετη ἐπιβάρυνσιν μόνον 100 δραχμᾶς διὰ τὴν πρώτην ὕλην καὶ τὴν κίνησιν τῶν μηχανῶν, χωρὶς ἕξτρα δαπάνην διὰ τὸ δωμάτιον ἢ τὴν ἐργασίαν.

Ἐτσι 1 000 φερμουάρ δὲν θὰ κοστίζουν διπλάσια τῶν 500· ἀλλὰ θὰ κοστίζουν 500 δραχ. σὺν 100, ἥτοι σύνολον 600 δραχμαί. Καὶ οὕτω ὁ ἐπιχειρηματίας θὰ ἐξοικονομῇ εἰς τὴν πρόσθετον παραγωγὴν τῶν 500 φερμουάρ 400 δραχμᾶς.

Παρ' ὅλα αὐτὰ ὅμως δὲν ὑπάρχει ζήτησις διὰ 1000 φερμουάρ, καὶ οὕτω προβαίνει εἰς διαφήμισιν (τὴν μόνην του δαπάνην πωλήσεως). Πόσα νὰ δαπανήσῃ διὰ διαφήμισιν; Ἐχει ἤδη κερδίσει μίαν διαφορὰν ἐκ 400 δραχμῶν. Ἐτσι, ἐάν διαθέσῃ κάτω τῶν 400 δραχ., τότε ἡ διαφήμισις συμβάλλει εἰς τὴν διατήρησιν τῶν τρεχόντων κερδῶν. Ἐάν ὅμως τὸ κόστος τῆς διαφημίσεως εἶναι περισσότερο ἀπὸ 400 δραχμᾶς τὴν ἐβδομάδα, τὸ ποσὸν τῶν ἐπὶ πλεόν τῶν 400 δραχμ. εἶναι ἢ μία ἐπένδυσις διὰ μελλοντικὰ κέρδη ἢ μία ἕξτρα ἐπιβάρυνσις. Οὕτω:

Συνολικόν κόστος ἐκάστου φερμουάρ ποσότητος 500 μονάδ.
δραχ. 1.

Κόστος 1 000 φερμουάρ	δραχ. 600
Κόστος διαφημίσεως	100
Σύνολον	» 700

Συνολικόν κόστος ἐκάστου φερμουάρ ποσότητος 1000 μον. δραχ. 0,70
Συνολική μείωσις τοῦ κόστους κατὰ φερμουάρ δραχ. 0,30.

Τὸ ἐρώτημα τώρα τίθεται, τί θὰ ἀπογίνη αὐτὴ ἡ ἐξοικονομηθεῖσα διαφορὰ τῶν 0,30 λεπτῶν. Πρέπει νὰ διατεθῆ διὰ μεγαλυτέραν αὐξησιν παραγωγῆς, διὰ τὴν καλυτέρευσιν τῆς ποιότητος τοῦ προϊόντος, ἢ θὰ ἐπιδράσῃ εἰς τὴν μείωσιν τῆς τιμῆς τοῦ προϊόντος λόγῳ ἀνταγωνισμοῦ;

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θέλω νὰ τονίσω εἶναι, ὅτι τὸ ἔργον τῆς διαφημίσεως, ὅπως καὶ τῆς συνολικῆς προσπάθειας μιᾶς ἐπιχειρήσεως πρὸς αὐξησιν τῶν πωλήσεων καθ' οἷανδήποτε ἐποχὴν, εἶναι νὰ διατηρήσῃ τὴν παραγωγὴν εἰς τὰ ὀπτιμώτατα σημεῖα τῆς, ὅσον τὸ δυνατόν πιὸ πιστά. Λόγῳ ὁμοῦ τοῦ ὑφισταμένου ἀνταγωνισμοῦ τίθενται δύο μεγάλα ἐρωτήματα: Π ρ ῶ τ ο ν: Π ῶ ὅς θὰ διαθέσῃ ὁ ἐπιχειρηματίας τὸ ἐξοικονομούμενον ποσὸν καὶ δ ε ὑ τ ε ρ ο ν: τὶ μέρους τοῦ ποσοῦ αὐτοῦ θὰ διαθέσῃ ὁ ἐπιχειρηματίας διὰ τὴν καλυτέρευσιν τῆς ποιότητος τοῦ προϊόντος ἢ διὰ τὴν μείωσιν τῆς τιμῆς τοῦ προϊόντος ἢ καὶ ἀμφοτέρων.

Ἀπάντησις εἰς τὰ ἐρωτήματα αὐτὰ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ δοθῇ ἀμέσως, διότι εἶναι θέματα στενὰ συνδεδεμένα μὲ τὴν ὑπόστασιν ἐκάστης ἐπιχειρήσεως.

Βεβαίως ὑπάρχουν καὶ οἱ ἀντίθετοι πρὸς τὴν θεωρίαν αὐτήν, οἱ ὁποῖοι ὑποστηρίζουν, ὅτι ἡ διαφήμισις ὀδηγεῖ πρὸς μίαν σπατάλην καὶ ἐπομένως πρὸς μίαν αὐξησιν τοῦ κόστους παραγωγῆς.

Συνοψίζοντες τὸ ὅλον θέμα θέλω νὰ τονίσω ὅτι:

Ἡ διαφήμισις εἰς τὴν Ἀμερικὴν ἔχει τοποθετηθῆ πολὺ ὑψηλά. Οἱ λόγοι εἶναι πολλοί. Οἱ πλέον σημαντικοὶ ἐξ αὐτῶν κατὰ τὴν γνώμην μου εἶναι:

- 1) Τὸ οἰκονομικόν σύστημα τῆς χώρας.
- 2) Ἡ οἰκονομικὴ εὐρωστία τῆς χώρας.
- 3) Ἡ ἐπιστημονικὴ τοποθέτησις καὶ ἐξάσκησις τῆς διαφημίσεως, καὶ

4) Ἡ ψυχολογία τοῦ Ἀμερικανικοῦ λαοῦ. Ὁ Ἀμερικανὸς πιστεύει εἰς τὴν διαφήμισιν. Δὲν ξεύρω ὁμοῦ ἐὰν αὐτὴ ἡ εἰδικὴ ψυχολογία τοῦ Ἀμερικανοῦ, ἐδημιουργήθῃ ἀκριβῶς λόγῳ τῆς συστηματικῆς διαφημίσεως καὶ ὄχι διότι εἶναι ἕνας λαὸς μὲ εἰδικὴν ψυχολογίαν.

Εἶναι πάντως χαρακτηριστικόν, νομίζω, διὰ τὴν ψυχολογίαν τοῦ Ἀμερικανοῦ, αὐτὸ τὸ ὁποῖον εἶπεν ὁ Τόμας Τζέφερσον ὅταν ἠρωτήθῃ διὰ τὴν διαφήμισιν.

«Διαβάζω μόνον μίαν ἡμερίδα, εἶπεν ὁ Τζέφερσον, καὶ αὐτὴν περισσότερον διὰ τὶς διαφημίσεις τῆς καὶ ὄχι διὰ τὰ νέα τῆς.

Β'. Ὁργάνωσις διαφημιστικῶν ἐταιριῶν εἰς τὴν Ἀμερικὴν

Ὅπως ὅλοι ξεύρετε, τὰ παλιὰ τὰ χρόνια οἱ θαλασσοπόροι ὑπέφερον ἀπὸ τὸ σκορβοῦτον καὶ ἦσαν ἀναγκασμένοι νὰ πλησιάζουσι διάφορα νησιά. νὰ τρῶνε φυσικὴ τροφή καὶ ἔτσι ν' ἀποφεύγουν τὸ σκορβοῦτον λόγῳ ἑλλείψεως βιταμινῶν.

Σήμερα, ἀσφαλῶς, ὅλο καὶ περισσότεροι εἰδικοί ἀνακαλύπτουν, ὅτι εἶναι εἰς θέσιν νὰ πολλαπλασιάζουσι τὶς θρεπτικὰς ἰδιότητες τῶν τροφῶν διὰ τῆς ἀπομονώσεως ὠρισμένων συστατικῶν καὶ οὕτω νὰ δημιουργοῦν τὶς βιταμίνες, ἀπαραίτητες διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ὀργανισμοῦ. Ὅπως εἰς τὸν κλάδον τῆς Διαιτολογίας ἔτσι καὶ εἰς τὸν τομέα τῆς ἐπιχειρηματικῆς δραστηριότητος ἡ διαφήμισις θεωρεῖται σὰν μία βιταμίνη ἢ ὁποῖα ἀναπτύσσει τὸν ἐπιχειρηματικὸν ὀργανισμόν. Ἀλλὰ διὰ νὰ χρησιμοποίησιν κανεὶς αὐτὸ τὸ ἀποτελεσματικὸν φάρμακον κατὰ τὸν πλέον ἀποτελεσματικὸν τρόπον ἀπαιτεῖται μεγάλη πείρα καὶ ἐπιδεξιότης. Δι' αὐτὸ ὅπως ὁ *ιατρὸς θὰ συντάξῃ τὴν συνταγὴν τοῦ φαρμάκου* καὶ θὰ παρακολουθήσῃ τὴν *λήψιν* αὐτοῦ, ἔτσι καὶ εἰς τὴν *διαφήμισιν* *χρειάζεται ὁ εἰδικὸς ὁ ὁποῖος θὰ ἀναλάβῃ νὰ χορηγήσῃ τὴν συνταγὴν καὶ θὰ παρακολουθήσῃ τὴν ἀποτελεσματικότητα τοῦ φαρμάκου διὰ τὸν ἐπιχειρηματικὸν ὀργανισμόν.*

Καὶ ποῖος εἶναι ὁ εἰδικὸς ἐπὶ τῆς διαφημίσεως; Γενικῶς εἶναι ὁ διαφημιστής, ὁ ὁποῖος εἶναι ὀργανωμένος διὰ τῶν διαφημιστικῶν ἐταιριῶν. Ὡστε ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει ὁ εἰδικὸς ἐπὶ τῆς διαφημίσεως εἶναι ἡ Διαφημιστικὴ Ὁργάνωσις.

Πῶς εἶναι ὀργανωμένοι αἱ ἐπιχειρήσεις αὐταὶ εἰς τὴν Ἀμερικὴν, τί ἐργασίες ἐκτελοῦν, ποῖος ὁ προορισμὸς τῶν;

Ἡ ἐργασία τῆς διαφημιστικῆς ἐταιρίας εἶναι νὰ προγραμματίσῃ, νὰ δημιουργῇ καὶ νὰ ἐκτελῇ ἀποτελεσματικὴν διαφήμισιν διὰ τὸν πελάτην. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς διαφημιστικῆς κινήσεως ἀνατίθεται εἰς τὰς *διαφημιστικὰς ἐταιρίας*, αἱ ὁποῖαι θεωροῦνται ὡς ἀνεξάρτητοι καὶ εἰδικευμένοι ὀργανισμοὶ πρὸς *παροχὴν διαφημιστικῶν ὑπηρεσιῶν.* Ἡ *διαφημιστικὴ ἐταιρεία* πρέπει νὰ ἐμπνέῃ ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν πελάτην καὶ νὰ ἐπιτυχάνῃ διὰ τὸν πελάτην ἐπικερδῆ ἐπαναφορὰν τῶν διαφημιστικῶν του δαπανῶν. *Ἔτσι, ἡ διαφημιστικὴ ἐταιρεία θεωρεῖται ὁ πλέον εἰδικευμένος ὀργανισμὸς διὰ ἐπιτυχῆ διαφήμισιν.*

Εἰς τὴν Ἀμερικὴν αἱ δεδηλωμένοι διαφημιστικαὶ ἐταιρεῖαι εἰς τοὺς δημοσιευθέντας ἐπαγγελματικούς καταλόγους ἀνέρχονται εἰς 2.800 καὶ ἀπασχολοῦν περὶ τὰ 25.000 πρόσωπα μὲ πείραν. Τὸ συνολικὸν χρηματικὸν ποσὸν τὸ ὁποῖον διετεῖται διὰ διαφήμισιν τὸ

1955 εις την 'Αμερικὴν ἀνήλθεν εις 9 δισεκατομμύρια δολλάρια. Ὑπολογίζεται δέ, ὅτι κατὰ τὸ 1965 τὸ ποσὸν θὰ ἀνέλθῃ εις 15 δισεκατομμύρια δολλάρια ἐκ τοῦ ὁποῦ ποσοῦ τὰ 6 δισεκατομμύρια θὰ διατεθοῦν μέσφ τῶν διαφημιστικῶν ἐταιρειῶν αἱ ὁποῖαι ὑπολογίζεται, ὅτι θὰ ἀπασχολοῦν κατὰ τὸ 1965 περὶ τὰ 75.000 πρόσωπα μὲ σχετικὴν πείραν.

Τώρα, λοιπόν, μπορεῖτε νὰ καταλάβετε τὴν σημαντικὴν ρόλον παίζουν αἱ διαφημιστικαὶ ἐταιρεῖαι εις τὴν 'Αμερικὴν καὶ γι' αὐτὸ νομίζω, ὅτι εἶναι πολὺ ἐνδιαφέρον νὰ ἐξετάσωμεν τὴν ὀργάνωσιν των.

Οὕτω, τὸ μέγεθος τῶν 'Αμερικανικῶν διαφημιστικῶν ἐταιρειῶν ποικίλλει ἀπὸ ἐταιρείας τοῦ «ἐνὸς προσώπου», ὅπου ἡ ὅλη διαφημιστικὴ ἐργασία ἐκτελεῖται ἀπὸ τὸν ἰδιοκτῆτην καὶ ἕνα ἢ δύο βοηθοὺς του, μέχρι διαφημιστικῶν ὀργανισμῶν ποὺ ἀπασχολοῦν ἀρκετὰς χιλιάδας ὑπαλλήλων. *Μερικαὶ ἢ καὶ ὅλαι ἀκόμη αἱ λειτουργίαι μιᾶς διαφημιστικῆς ἐπιχειρήσεως εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκτελοῦνται ἀπὸ ἕνα πρόσωπον, ὅπως εἶναι δυνατὸν ἐπίσης ἕνα ὠρισμένον μόνον τμήμα μιᾶς διαφημιστικῆς ἐταιρείας νὰ τὸ χειρίζεται ἕνα δλόκληρον ἐπιτελεῖον προσώπων.*

Θὰ σὰς κάμω ἕνα σχεδιάγραμμα τὸ ὁποῖον θὰ σὰς δείξῃ πῶς εἶναι ὀργανωμένη μία διαφημιστικὴ ἐταιρεία, μᾶλλον μεγάλη, καὶ ἀντιπροσωπεύει τὴν πλειονότητα τῶν ἐταιρειῶν. Μερικαὶ ἐταιρεῖαι πάλιν εἶναι δυνατὸν νὰ προσφέρουν ὑπηρεσίας αἱ ὁποῖαι δὲν συμπεριλαμβάνονται εις τὸ σχεδιάγραμμα, ὅπως ἐπίσης μερικὲς ἄλλες ἐταιρεῖες δίδουν μεγαλυτέραν ἔμφασιν εις ὑπηρεσίας εις τὰς ὁποῖας εἰδικεύονται.

Καὶ τώρα ἄς ἐξετάσωμεν κάθε τμήμα χωριστά :

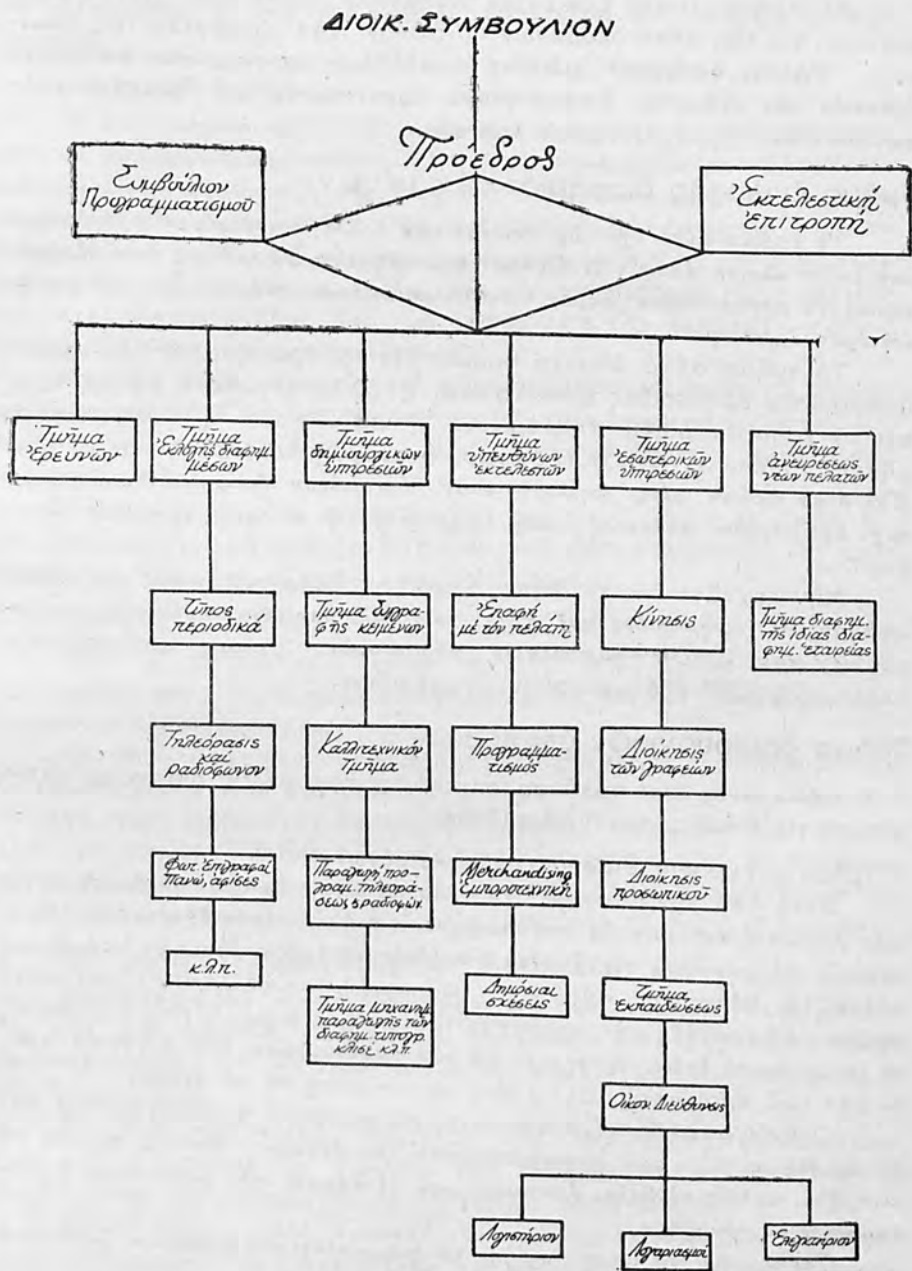
Τμήμα ἐρευνῶν

Προτοῦ γίνουσι σχέδια διὰ μίαν διαφήμισιν, προτοῦ γίνῃ τὸ διαφημιστικὸν πρόγραμμα καὶ δημιουργηθῶν αἱ διαφημίσεις χρειάζονται ὠρισμένοι πληροφοροί, ὅπως :

- ... Τρόποι χρησιμοποίησεως τοῦ προϊόντος.
- ... Πλεονεκτήματα τοῦ προϊόντος ἐν σχέσει μὲ ἀνταγωνιζόμενα προϊόντα.
- ... Κατηγορίαι προσώπων αἱ ὁποῖαι μποροῦν νὰ χρησιμοποιήσουν τὸ προϊόν καὶ πῶς μποροῦμε νὰ τὶς πλησιάσωμεν.
- ... Τί θὰ πείσῃ τοὺς καταναλωτὰς διὰ νὰ ἀγοράσουν τὸ προϊόν.

Τὸ τμήμα ἐρευνῶν συλλέγει αὐτὰς τὶς πληροφορίας καὶ πολλὰς ἄλλας μέσφ τριῶν κυρίως πηγῶν :

- 1) *Γενικὴ ἔρευνα, χρησιμοποιοῦντες ὑπουργεῖα, βιβλιοθήκας κ.λ.π.*
- 2) *Ἐσωτερικὴ ἔρευνα* δηλ. ἔρευνα ἐντὸς τῆς ἐπιχειρήσεως τοῦ διαφημιζομένου.
- 3) *Ἐρευνα τοῦ κλάδου ἢ τοῦ τομέως εις τὸν ὁποῖον ἀνήκει τὸ*

Σχεδιάγραμμα ἔμφασιον τὴν ὀργανῶσιν
τῶν Διαφημιστικῶν 'Εταιριῶν σὴν 'Αμερικῆν.

προϊόν μέσω ταχυδρομείου, προσωπικών επισκέψεων των καταναλωτών, των πωλητών, των λιανοπωλητών, των χονδρεμπόρων και άλλων.

Αι διαφημιστικά εταιρείαι διαθέτουν πέραν των χιλίων προσωπών ειδικώς εκπαιδευμένων δι' αὐτήν τὴν ἐργασίαν τῆς ἐρεύνης. Ἐπίσης ὑπάρχουν χιλιάδες ὑπαλλήλων προσφέροντες ὑπηρεσίες ἐρευνῶν εἰς εἰδικούς ἀνεξορτήτους ὀργανισμούς με ἀποκλειστικὸν σκοπὸν των: Τὴν δημιουργίαν ἐρευνῶν.

Τμήμα ἐπιλογῆς διαφημιστικῶν μέσων

Τὸ τμήμα αὐτὸ ἔχει ὡς σκοπὸν τὴν ἐπιλογὴν ἐκείνων τῶν διαφημιστικῶν μέσων μέσω τῶν ὁποίων ἡ διαφήμισις θὰ φθάσῃ ἀποτελεσματικῶς τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν ἀναμενομένων πελατῶν με τὴν χαμηλότεραν δαπάνην.

Τὸ τμήμα αὐτὸ ἀπαντᾷ κυρίως εἰς τὰ ἐρωτήματα: Θὰ χρησιμοποιηθοῦν ἡμερησίδες ἢ περιοδικὰ ἢ ἄλλα ξεντυπα ἢ μήπως πρέπει νὰ χρησιμοποιηθῇ τηλεόρασις ἢ ραδιόφωνον ἢ ἄλλα μέσα ἢ μήπως πρέπει νὰ γίνῃ συνδυασμὸς διαφόρων διαφημιστικῶν μέσων. Καὶ ὅταν ἀκόμη γίνῃ ἐπιλογὴ ἐνὸς ὠρισμένου διαφημιστικοῦ μέσου π.χ. ἡμερησίδες παλιν σὲ ποιῆς ἡμερησίδες ἢ σὲ ποιὸ «γκροῦπ» ἡμερησίδων.

Μὴν ξεχνᾶτε ὅτι εἰς τὴν Ἀμερικὴν ὑπάρχουν περὶ τὶς 1.600 ἡμερησίδες ἡμερησίδες καὶ πέραν τῶν 600 περιοδικῶν ἐθνικῆς κυκλοφορίας καὶ 2.500 ἐμπορικῶν περιοδικῶν. Ἐπίσης κυκλοφοροῦν πλέον τῶν 8.000 ἐβδομαδιαίων ἡμερησίδων.

Τμήμα δημιουργικῶν ὑπηρεσιῶν

Αὐτὸ εἶναι ἓνα πολὺ σημαντικὸν τμήμα με τὶς διαφορὰς κατηγορίας τὶς ὁποῖες συμπεριλαμβάνει.

1. Τμήμα συγγραφῆς διαφημιστικῶν κειμένων

Μετὰ ἀπὸ τὴν ἀπόφασιν χρησιμοποίησεως ὠρισμένων διαφημιστικῶν μέσων ὁ συγγραφεὺς τοῦ διαφημιστικοῦ κειμένου ἔχοντας ὑπ' ὄψιν του τὶς πληροφορίες τὶς ὁποῖες συνέλεξε τὸ τμήμα ἐρευνῶν τοποθετεῖ πλέον τὸ θέμα τῆς αὐξήσεως τῶν πωλήσεων σὲ λόγισ. Προσπαθεῖ πρῶτον νὰ τραβήξῃ τὴν προσοχὴν τοῦ ἀναγνώστου ἢ τοῦ ἀκροατοῦ, νὰ κρατήσῃ τὸ ἐνδιαφέρον του, νὰ τοῦ δημιουργήσῃ τὴν διάθεσιν πρὸς ἀγορὰν τοῦ προϊόντος, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸν κίνη νὰ τὸ ἀγοράσῃ.

Ὁ συγγραφεὺς τοῦ διαφημιστικοῦ κειμένου πρέπει νὰ εἶναι πολὺ ἐπιδέξιος εἰς τὴν χρησιμοποίησιν τῶν λέξεων. Ἐπίσης πρέπει νὰ γνωρίζει καλῶς τί θέλει ὁ κόσμος καὶ τί κίμναι τὸν ἀναγνώστη ἢ τὸν ἀκροατὴ νὰ ἀγοράσῃ.

Πρέπει δὲ νὰ παρουσιάσῃ τὸ διαφημιστικὸν κείμενον δυναμικὰ ἀλλὰ πάντοτε με καλὸ γούστο.

Ὁ συγγραφεὺς δὲ τοῦ κειμένου τὶς περισσότερες φορὰς δὲν περιορίζεται μόνον εἰς λεζάντες ἢ εἰς ξερὸ κείμενον, ἀλλὰ πολὺ συχνὰ προσκαλεῖται νὰ βοηθήσῃ εἰς τὴν κατὰστρωσιν τοῦ σχεδίου

(τῆς μακέττας) ἢ νὰ ἀναπτύξη τὴν κεντρικὴν ἰδέαν τῆς ὅλης διαφημιστικῆς καμπάνιας. Ἀσφαλῶς δὲ συγγραφεὺς τῶν διαφημιστικῶν κειμένων τῆς τηλεοράσεως ἢ τοῦ ραδιοφώνου ἀπαιτεῖται νὰ γνωρίζῃ εἰδικὴν τεχνικὴν.

2. Καλλιτεχνικὸν τμῆμα

Οἱ καλλιτέχνηαι μιᾶς διαφημιστικῆς Ἀμερικανικῆς ἐταιρείας μποροῦν νὰ κάμουν πολλὰς δουλειάς. Κατ' ἀρχὴν συνεργάζονται τόσον μὲ τὸν διαφημιστικὸν διευθυντὴν τῆς διαφημιζομένης ἐπιχειρήσεως, ὅσον καὶ μὲ τὸν ὑπεύθυνον παραγωγὸν εἰς τὴν διαφημιστικὴν ἐταιρείαν ὁ ὁποῖος καὶ χειρίζεται τὴν ὅλην διαφημιστικὴν καμπάνιαν, καὶ μὲ τὸν συγγραφέα τοῦ κειμένου. Εἰσηγοῦνται τὸν τρόπον παρουσιάσεως τῆς μακέττας καὶ ἐκτελοῦν προσχέδια διὰ νὰ δείξουν εἰς τὸν πελάτην πῶς ἢ διαφήμισις των περίπου θὰ εἶναι.

Μερικὲς φορὲς ἐκτελοῦν καὶ τὴν μακέτταν μολονότι τὶς περισσότερες φορὲς δίδουν τὶς κατευθύνσεις καὶ ἡ τελικὴ καλλιτεχνικὴ δουλειὰ γίνεται ἀπὸ εἰδικούς ἢ εἰδικὰ στούντιο ἔξω τῆς διαφημιστικῆς ἐταιρείας.

Ὑπολογίζεται, ὅτι περὶ τὰ 4.000 πρόσωπα ἀποσχολοῦνται εἰς τὰς διαφημιστικὰς ἐταιρείας δι' αὐτοῦ τοῦ εἴδους ἐργασίας καὶ πολλὰς ἄλλες χιλιάδες σὲ καλλιτεχνικὰ στούντιο.

3. Τηλεόρασις καὶ ραδιόφωνον

Ἐδῶ ἡ κατάστασις εἶναι ἀρκετὰ πλούπλοκη ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἀρμοδιότητας τῆς διαφημιστικῆς ἐταιρείας καὶ τοῦ ἐλευθέρου παραγωγοῦ τοῦ προγράμματος.

Συνήθως ὑπάρχουν ἀνεξάρτητοι παραγωγοὶ προγραμμάτων καὶ αἱ διαφημιστικαὶ ἐταιρεῖαι ἀγοράζουν τὸ πρόγραμμα τοποθετοῦντες μίαν ὠρισμένην σειρὰν διαφημίσεων (commercials) εἰς τὸ ὅλον πρόγραμμα. Πάντως ἡ διαφημιστικὴ ἐταιρεία ἐκλέγει τὸ πρόγραμμα, τὸ ἐλέγχει, τὸ παρακολουθεῖ καὶ μάλιστα σὲ ὠρισμένες περιπτώσεις ἢ ἴδια ἢ διαφημιστικὴ ἐταιρεία παράγει τὸ ὅλον πρόγραμμα.

4. Τμῆμα μηχανικῆς παραγωγῆς τῶν διαφημίσεων

Τὸ τμῆμα αὐτὸ εἶναι ὑπεύθυνον διὰ τὴν μεταφορὰν τῆς μακέττας καὶ τοῦ κειμένου εἰς κλισὲ ἢ ὅτι δῆποτε ἄλλη μηχανικὴ - τυπογραφικὴ ἐργασία διὰ τὴν ὅσον τὸ δυνατόν καλυτέραν τελικὴν ἐμφάνισιν τῆς διαφήμισεως.

Συνήθως τὰ κλισὲ γίνονται εἰς ἐξωτερικὰ ἐργαστήρια ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῶν εἰδικῶν τῆς διαφημιστικῆς ἐταιρείας οἱ ὁποῖοι εἶναι τοποθετημένοι εἰς τὸ τμῆμα παραγωγῆς.

Διὰ τὸ τμῆμα αὐτὸ ἀπαιτοῦνται γνώσεις τυπογραφίας, λιθογραφίας, ἠλεκτροτυπίας, ἐκτυπωτικῆς καὶ πολλὰς ἄλλες τεχνικὰς γνώσεις.

Τμῆμα ὑπευθύνων ἐκτελέσεων

Οἱ ὑπεύθυνοι παραγωγῶν τῶν διαφημίσεων ἢ οἱ ὑπεύθυνοι ἐκτελεσται κατέχουν ὑψηλὴν καὶ πολὺ σημαντικὴν θέσιν εἰς τὴν διαφημι-

στικήν εταιρείαν. Έτσι ο υπεύθυνος συντελεστής είναι εκείνος ο οποίος έρχεται εις έπαφήν με τον πελάτην, του παρουσιάζει την διαφημιστικήν καμπάνιαν, την παρακολουθεί και γενικά είναι ο συντονιστής διά την επιτυχίαν της διαφημίσεως του πελάτου. Ο υπεύθυνος εκτελεστής αντιπροσωπεύει την διαφημιστικήν εταιρείαν εις τον διαφημιζόμενον. Είναι δηλ. η liaison (ο συνδετικός κρίκος) μεταξύ πελάτου και διαφημιστικής εταιρείας. Ο υπεύθυνος εκτελεστής αναλύει και μελετά τας πωλήσεις του πελάτου και τὰ διαφημιστικά του προβλήματα. Συντάσσει σχέδια διά την επίλυσιν των προβλημάτων. Πολλές φορές είναι ο πρόεδρος του «συμβουλίου προγραμματισμού», τὸ ὅποιον ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐκλεκτοὺς υπευθύνους εκτελεστάς, ὅπως καὶ ἀπὸ τὸν ἐπικεφαλῆς ἐπιθεωρητὴν τῆς ἐργασίας ἢ πρόεδρον τῆς διαφημιστικῆς εταιρείας.

Δι' αὐτὸν τὸν λόγον ὁ υπεύθυνος εκτελεστής ἐκτὸς τῆς γνώσεως τῶν προβλημάτων τοῦ πελάτου πρέπει νὰ γνωρίζῃ ἐμπειριστικῶς ὅλας τὰς φάσεις τῶν πωλήσεων, διαφημίσεως, marketing καὶ ἐμποροτιχικῆς. Εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις πελατῶν ἀπαιτεῖται ὅπως εἶναι κάτοχος θεμάτων Μηχανικῆς, Οἰκονομίας, Ψυχολογίας, Κίνησις (T r a f i c)

Τὸ τμήμα αὐτό, ὅπως καθορίζει καὶ ὁ τίτλος του εἶναι υπεύθυνον διὰ τὴν σχεδιάσιν καὶ παρακολούθησιν τόσοσ τῆς ἐσωτερικῆς ὅσον καὶ τῆς ἐξωτερικῆς ἐργασίας διὰ τὴν ἐκτέλεσιν καὶ καταχώρισιν τῆς διαφημίσεως.

Ἐξηγοῦμαι:

Μόλις, δηλαδή, ἔχει ἐκλεγῆ τὸ μέσον τῆς διαφημίσεως καὶ ἔχουν καθορισθῆ αἱ ἡμερομηναὶ καταχωρίσεως τῶν διαφημίσεων, τότε αὐτὸ τὸ τμήμα συντάσσει τὰς ἐντολάς καταχωρίσεων, αἱ ὁποῖαι καὶ συμπληρώνουν τὴν ὅλην διαφημιστικὴν καμπάνιαν.

Τὸ τμήμα αὐτὸ κυρίως καταβάλλει προσπάθειαν νὰ προγραμματίσῃ τὸ κάθε τι, οὕτως ὥστε νὰ περιορίσῃ εἰς τὸ ἐλάχιστον τὴν ἀνάγκην τῆς «ἐπειγούσης» ἐργασίας ἐκ μέρους τῶν υπευθύνων παραγωγῶν τῆς διαφημίσεως. Ὁ διευθυντὴς ἐπὶ τῆς κινήσεως εἶναι ἕνας πραγματικὸς βοηθὸς τοῦ «υπευθύνου εκτελεστοῦ».

Γενικῶς, ἀπὸ τὴν ἀρχικὴν μορφήν τοῦ σχεδίου τῆς διαφημίσεως καὶ τῆς συγγραφῆς τοῦ πρωταρχικοῦ κειμένου μέχρι τῆς ἀποστολῆς τῶν κλισέ στίς ἐφημερίδες ἢ περιοδικὰ τὸ τμήμα κινήσεως γνωρίζει ἀκριβῶς τὴν θέσιν καὶ τὴν ἐξέλιξιν τῆς διαφημίσεως.

Συμπεράσματα

Ἡ διαφημιστικὴ ὀργάνωσις εἶναι ἕνας εἰδικευμένος ἐπαγγελματικὸς ὀργανισμὸς, ἀποτελούμενος ἀπὸ εἰδικευμένους (specialistas) εἰς τὰς διαφόρους φάσεις τῆς διαφημίσεως καὶ marketing, ὁ ὁποῖος ὀργανισμὸς προγραμματίζει, δημιουργεῖ καὶ ἐκτελεῖ τὴν διαφήμισιν τῶν πελατῶν, οἱ ὅποιοι τοὺς ἀναθέτουν τὴν διαφήμισίν των.

Ἔτσι μποροῦμε νὰ ποῦμε, ὅτι, ἡ διαφημιστικὴ εταιρεία εἶναι

μία σύνθεσις ἀπὸ ἀνθρώπους μὲ διαφημιστικὸν ταλέντον, ἐπιδεξιότητα καὶ πείραν, οἱ ὅποιοι καταβάλλουν κάθε προσπάθειαν διὰ τὴν ἀποτελεσματικὴν διαφήμισιν τῶν προϊόντων τῆς πελατείας των.

Τὰ 90% τῶν διαφημίσεων δημιουργοῦνται καὶ διεκπεραιῶνται ἀπὸ τὰς διαφημιστικὰς ἐταιρείας.

Ἐκ τῶν ἀλλων τῶν Ἀμερικανικῶν διαφημιστικῶν ἐταιρειῶν 66 (αἱ θεωρούμεναι ὡς γιγαντιαῖαι διαφημιστικαὶ ἐταιρεῖαι) πραγματοποιοῦν κατὰ μέσον ὄρον ἀπὸ 10 ἑκατομ. δολλάρια καὶ ἄνω, ἐκάστη ἐξ αὐτῶν ἐτησίως.

Συγκεκριμένως δέ, ἐκάστη ἐκ τῶν πρώτων τεσσάρων Ἀμερικανικῶν διαφημιστικῶν ἐταιρειῶν πραγματοποιεῖ 200 ἑκατομ. δολλάρια ἐτησίαν κίνησιν.

Αἱ διαφημιστικαὶ ἐταιρεῖαι γνωρίζουν νὰ κάμουν τὴν δουλειὰ τους καὶ πραγματικὰ βοηθοῦν τοὺς διαφημιζομένους διὰ τοὺς ἑξῆς τρεῖς βασικοὺς λόγους:

1) *Ἡ οὐδετερότης καὶ ἀνεξαρτησία* τῆς διαφημιστικῆς ἐταιρείας τῆς ἐπιτρέπει νὰ κρίνη τὰ πράγματα μὲ μεγαλύτερη ἀντικειμενικότητα.

2) Ἡ μεγάλη των *εἰδικότης* καὶ *πείρα* ἢ ἀποκτηθεῖσα μέσῳ συνεχῶν ἐπαφῶν μὲ ποικιλίαν προβλημάτων διαφόρων προϊόντων καὶ ἀγορῶν εἶναι μοναδική.

3) *Ἡ συνεχὴς προσπάθειά των νὰ μὴ χάσουν τὸν πελάτην τοὺς κάμνει νὰ τοῦ παρέχουν καὶ καλύτερες ὑπηρεσίες.*

Ἔτσι λοιπόν, ἐὰν ἡ διαφήμισις, ὅπως εἶπε ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐνώσεως Διαφημ. Ἐταιρειῶν τῆς Ἀμερικῆς, κ. Γκέϊμπλ, εἶναι ὁ *σπινθὴρ* τῆς Ἀμερικανικῆς Οἰκονομίας, τότε μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι καὶ αἱ διαφημιστικαὶ ἐταιρεῖαι εἶναι ὁ *σπινθὴρ* τῆς διαφήμισεως.

Γ'. Διαφημιστικὴ καμπάνια

Ὅλοι μας χρησιμοποιοῦμεν τὴν φράσιν «διαφημιστικὴ καμπάνια» ἀλλὰ, ὅλγοι θὰ ἔχουν ἀσχοληθῆ μὲ ὠρισμένα ἐρωτήματα στενὰ συνδεδεμένα μὲ τὴν ἔννοιαν τῆς διαφημιστικῆς καμπάνιας, δηλαδή, τί εἶναι διαφημιστικὴ καμπάνια; Ποῖος ὁ σκοπὸς τῆς; Ποῖα θέματα πρέπει νὰ ἐξετάζωνται εἰς μίαν διαφημιστικὴν καμπάνιαν; Πῶς πρέπει νὰ ξεκινήσῃ μία καμπάνια κλπ.

Εἰς τὸ ἐρώτημα *τί* πρέπει νὰ προσέξωμεν περισσότερο εἰς τὴν καμπάνιαν μία κατηγορία ἀνθρώπων δίδει τὴν ἀπάντησιν: «Τὴν λεζάνταν». Ἄλλοι πάλι ὑποστηρίζουν, ὅτι τὸ σημαντικώτερον μέρος τῆς διαφημιστικῆς καμπάνιας εἶναι: «Ἡ εἰκόνα».

Καμμία ἀπὸ τὰς ἀπαντήσεις δὲν εἶναι σωστὴ, διότι πρὶν ἀπὸ τὴν φυσικὴν ἐκτέλεσιν τῆς διαφήμισεως προηγείται ἡ *πνευματικὴ σύλληψις* αὐτῆς. Προτοῦ γραφῆ ἢ «λεζάνταν» ἢ ζωγραφισθῆ ἢ «εἰκόνα» αὐτὸς ὁ ὅποιος θὰ γράψῃ τὸ κείμενον πρέπει νὰ καθο-

ρίση τὸ θέμα τῆς διαφημίσεως. Ὡστε λοιπὸν καταλήγωμεν σὲ δύο *θεμελιώδη* ἐρωτήματα :

- 1) Ποῖον θὰ εἶναι τὸ θέμα τῆς διαφημίσεως ; καὶ
- 2) Πῶς θὰ ἀπεικονίσωμεν αὐτὸ τὸ θέμα τῆς διαφημίσεώς μας;

Παράλληλα ὅμως μὲ αὐτὰ τὰ *θεμελιώδη* ἐρωτήματα ὑπάρχει μία ὀλόκληρος σειρά ἐρωτημάτων τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ μελετήσωμεν εἰς τὴν διαφημιστικὴν καμπάνιαν.

Ἡ διαφημιστικὴ καμπάνια δὲν εἶναι ἀπλῶς μία ἰδέα, ἀλλὰ μία συστηματικὴ μελέτη διαφόρων προβλημάτων ποὺ ἀφοροῦν τὸ πωλούμενον προϊόν καὶ διὰ τῆς ὁποίας μελέτης θὰ καταστρωθῆ ἕνα πληρὲς στρατηγικὸν σχέδιον μὲ ἀντικείμενον αὐτὸ τοῦτο τὸ προϊόν ἀπὸ τὸ στάδιον τῆς κατασκευῆς του εἰς τὸ στάδιον τῆς διακινήσεώς του, τῆς τοποθετήσεώς του εἰς τὴν ἀγοράν, τῆς διαφημίσεώς του, τῆς πωλήσεώς του, τῆς χρησιμοποίησεώς του.

Ἡ διαφημιστικὴ καμπάνια εἶναι ἕνα βασίλειον δημιουργικῆς ἐπιχειρηματικῆς σκέψεως καὶ δὲν εἶναι ἀπλῶς ἕνα μέρος διαφήμισεως, ἀλλὰ εἶναι *θεμελιώδες* εἰς τὴν διαφήμισιν, διότι μελετᾷ τὸ προϊόν ἀπὸ ὅλες τὶς πλευρὰς του καὶ προσπαθεῖ νὰ τὸ παρουσιάσῃ εἰς τὸν καταναλωτὴν κατὰ τὸν πλέον ἀποδοτικὸν τρόπον. Ἡ διαφημιστικὴ καμπάνια εἶναι ἕνα σοβαρὸ πρόβλημα ὄχι μόνον διὰ τὸν διαφημιζόμενον, ἀλλὰ πρὸ παντός διὰ τὸν διαφημιστικὸν ὄργανισμὸν ὃ ὁποῖος θὰ ἀναλάβῃ τὴν καμπάνιαν.

Τὸ πρόβλημα δὲ τῆς διαφημιστικῆς καμπάνιας καθίσταται πῶς ἐνδιαφέρον, ὅταν πρόκειται περὶ ἐνὸς προϊόντος τὸ ὁποῖον *πρωτοβγαίνει* εἰς τὴν κατανάλωσιν.

Θέματα

Τὰ θέματα τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ἐξετάζωνται εἰς μίαν διαφημιστικὴν καμπάνιαν εἶναι τὰ ἑξῆς :

- 1) Τὸ προϊόν
- 2) Συσσκευασία (ἀμπαλάζ)
- 3) Ἡ τιμὴ
- 4) Ὁ τρόπος διακινήσεως (διαθέσεως) τοῦ προϊόντος
- 5) Κατανομὴ διαφημιστικοῦ κονδυλίου
- 6) Διαφημιστικὰ μέσα
- 7) Ἀντικειμενικοὶ σκοποὶ καμπάνιας
- 8) Τὸ μήνυμα τῆς διαφήμισεως
- 9) Ἐκτέλεσις - Παραγωγή.

1) Τὸ προϊόν

Μελέτη τοῦ προϊόντος. Γνώσις τοῦ προϊόντος. Μελέτη τῶν ἀνταγωνιζομένων προϊόντων. Γνώσις παρασκευῆς τοῦ προϊόντος. Προτερήματά του, μειονεκτήματά του. Χρησιμότης του. Ἰδιαιτέρα χαρακτηριστικά.

2) Συσκευασία (άμπαλάζ)

Τò θέμα τῆς συσκευασίας εἶναι πολὺ σημαντικὸν καὶ ἐπηρεάζει καταπληκτικὰ τὸν καταναλωτὴν. Τὸ άμπαλάζ ἀποτελεῖ τὴν βιτρίναν τοῦ προϊόντος καὶ δίδει τὴν πρώτην ἐντύπωσιν εἰς τὸν καταναλωτὴν.

Κατὰ τὴν παρασκευὴν τοῦ άμπαλάζ δέον νὰ λαμβάνωνται ὕπ' ὄψιν τρεῖς παράγοντες :

α) Αἱ ὑποδείξεις τοῦ πελάτου ἐν συνδυασμῶ μετὶ τῆς παραγωγικῆς δυνατότητες.

β) Αἱ ἐμπορικαὶ ἀπαιτήσεις.

γ) Αἱ προτιμήσεις τοῦ καταναλωτοῦ.

Κατὰ τὴν παρασκευὴν τοῦ άμπαλάζ ὁ συνδυασμὸς τῶν *χρωμάτων* παίζει τεράστιον ρόλον καὶ ὅπως εἶναι φυσικὸν τὸ εἶδος τοῦ προϊόντος ἐπηρεάζει σημαντικὰ καὶ τὸν συνδυασμὸν τῶν χρωμάτων. Τὸ εἶδος τοῦ προϊόντος εἶναι στενὰ συνδεδεμένο μετὶ τὸν συνδυασμὸ τῶν χρωμάτων.

3) Ἡ τιμὴ

Κόστος παραγωγῆς - ἀνταγωνισμὸς - περιθώριον κέρδους. Πολιτικὴ τῆς ἐπιχειρήσεως κατὰ τὴν δημιουργίαν τῶν τιμῶν.

4) Τρόπος διακινήσεως (διαθέσεως) τοῦ προϊόντος

Κατὰ ποῖον τρόπον θὰ διατεθῆ τὸ προϊόν; Μέσω ποίας ὁδοῦ; Διὰ τῆς διαφημίσεως θὰ θελήσωμεν νὰ ἐπηρεάσωμεν μόνον τοὺς τελικοὺς καταναλωτὰς ἢ καὶ τοὺς μεσολαβητὰς (χονδρεμπόρους, πράκτορας κλπ.); Πῶς ἡμποροῦμεν νὰ ἐπιτύχωμεν ταχύτεραν καὶ οικονομικωτέραν διακίνησιν τοῦ προϊόντος;

5) Κατανομὴ διαφημιστικοῦ κονδυλίου

Τὸ ποσὸν τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ διατεθῆ διὰ μίαν καμπάνιαν ἐξαρτᾶται κατὰ κύριον λόγον ἀπὸ τὸν πελάτην, διότι εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἐν γένει οικονομικῆς καταστάσεως τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ ἀπὸ τὸν ὑφιστάμενον ἀνταγωνισμὸν. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ὁ διαφημιστὴς θὰ παῖξῃ τὸν ρόλον τοῦ ἀπαραιτήτου συμβούλου.

Τὸ κυριώτερον ἔργον τοῦ διαφημιστοῦ ἀρχίζει μετὶ τὴν κατανομήν τοῦ συνολικοῦ ποσοῦ κατὰ τὰ διάφορα διαφημιστικὰ μέσα Ἐφημερίδες - Ραδιόφωνον - Περιοδικὰ - Κινηματογράφος κλπ.

Τί ποσὸν πρέπει νὰ διατεθῆ δι' ἕκαστον διαφημιστικὸν μέσον; Δικαιολόγησις τῆς κατανομῆς τοῦ ποσοῦ.

6) Διαφημιστικὰ μέσα

Εἰσήγησις διὰ τὴν χρησιμοποίησιν τῶν διαφημιστικῶν μέσων. Μέγεθος διαφημίσεως. Συχνότης καταχωρήσεων. Ἐπιλογή διαφημιστικῶν μέσων. Χρόνος καταχωρήσεων. Ἐπιλογή καταλλήλων Ραδιοφ. commercial. Συχνότης. Διαφοροποίησις ἐφημερίδων - περιοδικῶν.

7) Ἀντικειμενικοί σκοποί

Ποῖοι θὰ χρησιμοποιοῦσιν τὸ προϊόν; Πῶς ἠμποροῦμε νὰ τοὺς πλησιάσωμεν. Ποῖα ἢ ψυχολογία των; Ἡ καμπάνια θὰ ἀποβλέπη εἰς διατήρησιν τῆς πελατείας ἢ τὴν αὐξησιν αὐτῆς ἢ καὶ ἀμφοτέρων; Ποῖα ἢ νοοτροπία τῶν πελατῶν;

Ἐν πάσῃ περιπτώσει πρέπει πάντοτε νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν μας τὰ ἐξῆς σημεῖα κατὰ τὴν διαφημιστικὴν μας ἐκστρατεῖαν :

α) Τὴν ἐξυπνάδα τοῦ πελάτου.

β) Τὴν μόρφωσιν καὶ γενικὰ τὴν πνευματικὴν κατάστασιν τοῦ πελάτου.

γ) Τὴν ἰδιοσυγκρασίαν καὶ βαθμὸν συγκινήσεως τοῦ πελάτου.

8) Τὸ μήνυμα τῆς διαφημίσεως

Παρουσίασις μὲ ἐντυπωσιακὸν τρόπον τῶν πλεονεκτημάτων καὶ ἰδιαιτέρων χαρακτηριστικῶν τοῦ προϊόντος.

Μνημόνευσις τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐπιχειρηματίου καὶ τῆς τιμῆς τοῦ προϊόντος ἐὰν εἶναι ἀπαραίτητον.

Μήνυμα δυνατὸν ἢ γλαφυρὸν; Ἀπευθύνεται σὲ γυναῖκες ἢ ἄνδρες;

Μήνυμα μεγάλο ἢ μικρό;

Ἐν πάσῃ περιπτώσει μήνυμα ΠΕΙΣΤΙΚΟ.

9) Ἐκτέλεσις - παραγωγή

Ἐπιμέλεια κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν. Χρησιμοποίησις καταλλήλων καλλιτεχνῶν, εἰδικῶν καὶ τεχνικῶν. Σύνθεσις τῆς ὅλης διαφημίσεως κατὰ τρόπον ἐντυπωσιακόν.

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ MARKETING

*[Τὸ Γραφεῖον Ἐρευνῶν τῆς Σχολῆς μας, ἐν συν-
εργασία μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κέντρου Παραγωγι-
κότητος, ὠργάνωσε σειρὰν Σεμιναρίων, μὲ συμμε-
τοχὴν πτυχιούχων καὶ σπουδαστῶν τῆς Σχολῆς μας,
εἰδικῶς διὰ τὰ μαθήματα τοῦ «Μάρκετινγκ» τὰ
δοθέντα ὑπὸ τοῦ διακεκριμένου Καθηγητοῦ τοῦ
Πανεπιστημίου τῆς Νεβάδας κ. G. Barnewall.
Κατωτέρω δημοσιεύομεν τὰ ἐστενογραφημένα Πρα-
κτικὰ δύο Συνεδριάσεων.*

Μια άποψις τών συζητήσεων — Αΐθουσαζζου Έλληνηκού Κέντρου Παραγωγικότητας

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟΥ ΤΗΣ 8ης ΜΑΡΤΙΟΥ 1958

[Παρευρέθησαν οί Καθηγηταί κ. κ. G Barnewall καί I. A. Χρυσοχοῦ, ὡς καί ὁ Προϊστάμενος τοῦ τομέως Βιομηχανικῶν Σχέσεων τοῦ ΕΛΚΕΠΑ κ. X. Γαβριηλίδης.

Ἐπίσης οί πτυχιούχοι: Ἐφη Χατζήμπεη, Δ. Κούτρης, Ἐμμ. Νικολάου καί οί σπουδασταί: Κ. Ἀντωνάρας, Α. Βαϊσιός, Νίκη Δεδούση, Γ. Δημητρακέλης, Α. Καββαδίας, Βασίλ. Καροδούλη, Δ. Καταβουνίδης, Γ. Λαμπροβασίλης, Δ. Μανιᾶς, Ἰ. Μιχελάκης, Α. Ὁρφανουδάκης, Σ. Ραράκον, Ἐλ. Σπηλιωτοπούλου, Κ. Σκουροκέας, Μαρία Σχινᾶ, Π. Τρανακίδης, X. Τζαντιόπουλος, Γ. Τσιφτιῆς, Γ. Τσιρόπουλος].

Κα Ἐφη ΧΑΤΖΗΜΠΕΗ (Πρόεδρος τοῦ Σεμιναρίου)—Νά μοῦ ἐπιτρέψετε νά πῶ λίγα λόγια, πρὶν εἰσελθῶμε στήν ἡμερησίαν διάταξιν.

Ἐν πρώτοις δέν παραδέχομαι, ὅπως εἶπα καί στό προηγούμενο Σεμινάριο, ὅτι πρέπει νά τίθεται κανένα χρονικό ὄριον, διά τήν λήψιν ἀποφάσεων.

Σκοπός μας θά εἶναι ἡ ἐξονυχιστική συζήτησις ἐπὶ τοῦ θέματος, χωρίς χρονικούς περιορισμούς. Αὐτό εἶναι τὸ πρῶτον θέμα.

Τὸ δεύτερο εἶναι ὅτι ἡ λήψις ἀποφάσεων μὲ ψηφοφορία, χωρίς προηγουμένως νά ἔχουν συζητηθῆ διά μακρῶν σὶ ἀπόψεις κάθε συμβούλου, δέν μοῦ ἀρέσει. Θυσιάζομε τήν ποιότητα εἰς τήν ποσότητα.

Πολλές φορές ἡ γνώμη τοῦ ἑνός εἶναι προτιμότερα ἀπὸ τήν σύμπτωσι πολλῶν γνώμων, γιατί μπορεῖ αὐτός ὁ ἕνας νά ἔχη μελετήσῃ ἢ σκεφθῆ καλλίτερα τὸ θέμα. Γι' αὐτὸ θά καταγράψω τήν γνώμη καί τῆς μειοψηφίας καί τῆς πλειοψηφίας, καί παρακαλῶ τὸν κ. Καθηγητὴ εἰς τήν κριτικὴν του νά μᾶς πῆ ποία γνώμη εἶναι ἡ καλλίτερη, καί γιατί εἶναι καλλίτερη. Ὅταν λέγω ὁ κ. Καθηγητὴς ἐννοῶ τὸν κ. Β a r n e w a l l, καί ὅταν λέγω ὁ Καθηγητὴς μου ἐννοῶ τὸν κ. Χ ρ υ σ ο χ ο ῦ.

Παρακαλῶ νά ἐκφράζετε ὅλοι τήν γνώμη σας ἔστω καί λέγοντας «συμφωνῶ μὲ τὸν προλαλήσαντα», παρὰ νά μὴν ἐκφράζετε καθόλου γνώμη. Δέν εἶναι δικαιολογία τὸ ὅτι δέν εἴσθε κατατοπισμένος μὲ τὸ θέμα. εἴτε γιατί δέν εἴσθε στήν προηγούμενη συγκέντρωσι, εἴτε γιατί δέν προλάβετε.

Ἐδῶ δέν ἤλθαμε νά πωλήσωμε σοφία, ἀλλὰ νά μάθωμε πῶς νά σκεπτόμεθα.

Θά ἀρχίσω νά ἐρωτῶ ὅλους μὲ τὴ σειρά, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸν νεώτερο.

Ἐπειδὴ ὅλοι μας θά θέλαμε νά ἔχωμε σημειώσεις ἀπὸ τὰς συζητήσεις πού γίνονται στό Σεμινάριο, ἀλλὰ ἐάν τις κρατούσαμε οἱ ἴδιοι θά δυσκόλευε τήν συμμετοχὴ μας στήν συζήτησι. ἐκτὸς βέβαια ἐάν θέλωμε νά κρατήσωμε σημειώσεις γιὰ νά ἀντικρούσωμε κάποιον ἢ νά μιλήσωμε ἀργότερα, γι' αὐτὸ παρεκαλέσαμε τὴν Δ/νίδα Ἐλισάβετ Μπάκη νά κρατῇ στενογραφημένες σημειώσεις. Θά πρέπει λοιπὸν νά μιλάμε ἀργὰ γιὰ νά προφτάνη.

Καί ἕνα ἄλλο πού θέλω νά σᾶς πῶ εἶναι ὅτι θά προσπαθῶ ὅσο μπορῶ νά ἀνακεφαλαιώσω ἀντικειμενικὰ τίς δικές σας σκέψεις, καί θά λέω αὐτὰ πού εἶπατε ἐσεῖς, χωρίς νά λέω αὐτὰ πού θά ἤθελα νά εἶναι. Θά διατυπώσω καί ἐγὼ τὴν δική μου σκέψι, ὄχι ὅμως ὡς Πρόεδρος, ἀλλὰ ὡς μέλος.

Τὸ θέμα τοῦ σημερινοῦ Σεμιναρίου, εἶναι, ὅπως ξέρετε: «Ἡ ἀνά-

πτυξίς τοῦ προγράμματος πωλήσεων, σχετικῶς μὲ τὴν πώλησιν συσκευῶν τηλεοράσεως X στὴν Ἑλλάδα».

Ἐζητήθη ἀπὸ καθένα ἀπὸ σᾶς σὰν ἄτομο νὰ ὑποθέσετε ὅτι εἴσθε ἐμπορικὸς σύμβουλος τῆς ἐταιρείας X καὶ σᾶς ζήτησαν πῶς θὰ πρέπει νὰ τοὺς ὀργανώσετε μιὰ διαφημιστικὴ ἐκστρατεία εἰς τὴν Ἑλλάδα γιὰ τὴν πώλησιν συσκευῶν Τηλεοράσεως X καὶ νὰ περιγράψετε πόσο διάστημα θὰ διαρκέσῃ κάθε ἐκστρατεία, καὶ πόσο διάστημα θὰ μεσολαβήσῃ μεταξὺ δύο τέτοιων ἐκστρατειῶν.

Ἐπίσης ἐζητήθη ἀπὸ τὸν καθένα ἀπὸ σᾶς νὰ ἐτοιμάσετε ἓνα ξεχωριστὸ ἐρωτηματολόγιο, σχετικὰ μὲ τὸ θέμα αὐτὸ δηλαδὴ τῆς διαφημιστικῆς ἐκστρατείας διὰ τὴν διάθεσιν συσκευῶν X στὴν Ἑλλάδα. Τὸ ἐρωτηματολόγιο αὐτὸ πρέπει νὰ καθορίσῃ τὴν βασικὴ ζήτησι πού ὑπάρχει σήμερα στὴν Ἑλλάδα γιὰ T.V. συσκευές. Ἀρχίζουμε ἀπὸ τὸν νεώτερο. Πῶς θὰ ὀργανώσετε μιὰ διαφημιστικὴ ἐκστρατεία στὴν Ἑλλάδα; καὶ πόσο χρονικὸ διάστημα θὰ πάρῃ κάθε ἐκστρατεία καὶ πόσος χρόνος μεταξὺ δύο ἐκστρατειῶν;

— Ὅταν κάνωμε δύο διαφημιστικὰς ἐκστρατείας, ἀσφαλῶς μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν θὰ πρέπει νὰ ὑπάρχη ἓνα ὄριο.

ΝΙΚΟΛΑΟΥ— Μοῦ ἐπιτρέπετε μιὰ διακοπὴ; Εἶχα τὴν ἐντύπωσιν, καὶ εἶμαι ὑπὲρ τῆς ἀπόψεώς σας νὰ μὴν ἔχωμε χρονικὰ ὄρια. Θὰ ἤθελα λοιπὸν νὰ δῶ πόσο χρόνο πρόκειται νὰ μείνουμε ἐδῶ συζητῶντας;

— Θὰ φύγουμε στὶς 9.

— Ὅχι, ἐννοῶ πόσα Σάββατα θὰ ἔλθωμε;

— Ἐχομε ὀρίσει γιὰ κάθε Σάββατο τί πρόκειται νὰ γίνῃ. Στὸ σημερινὸ θὰ συζητήσωμε θέματα γιὰ τὴν Τηλεόρασι.

— Στὸ Σεμινάριο πού ἀρχίσαμε, ἄλλο πρόγραμμα ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Τηλεόρασι δὲν ὑπάρχει;

— Ὅχι! Ἔτσι τὸ ἀντιλαμβάνομαι ἐγὼ ὡς Πρόεδρος. Λοιπὸν ἀρχίζουμε.

— Πρῶτα - πρῶτα θὰ μελετήσωμε τὴν ἀγορά. Μελέτη συνθηκῶν ἀγορᾶς. Εἶπαμε ὅτι θὰ γίνῃ αὐτὸ στὴν Ἀθήνα.

— Δὲν εἶπαμε ὅτι θὰ γίνῃ στὴν Ἀθήνα, ἀλλὰ ἐσεῖς μορεῖτε νὰ περιορίσετε τὴν μελέτη σας στὴν Ἀθήνα.

— Πρῶτα - πρῶτα λοιπὸν θὰ μελετήσωμε τὶς συνθηκὰς τῆς ἀγορᾶς.

— Αὐτὸ σὲ τί θὰ σᾶς βοηθήσῃ;

— Γιὰ νὰ δοῦμε ἐὰν μποροῦν νὰ πωληθοῦν συσκευές τηλεοράσεως καὶ κατόπιν θὰ δοῦμε πόση καὶ ποῖα διαφήμισι θὰ κάνουμε διὰ τοῦ ραδιοφώνου, τῶν ἐφημερίδων κλπ.

— Τί ἐκάνατε γιὰ τὸ ἐρωτηματολόγιο;

— Δὲν ἔχω ἐτοιμάσει.

— Ἔχετε ἔτοιμο ἐρωτηματολόγιο;

— Ἡ πρώτη ἐρώτησις εἶναι «ἐὰν τοὺς ἀρέσει τὸ σινεμά, καὶ ἐὰν τοὺς ἀρέσει τὸ θέαμα γενικὰ».

— «Ἐὰν ἔχουν ὑπολογίσει, καὶ πόσο εἰσόδημα διαθέτουν στὴν ψυχολογία». «Ἐὰν θὰ ἤθελαν νὰ ἀποκτήσουν Τηλεόρασι», ἢ ὅποια φυσικὰ τοὺς παρέχει ὅλες τὶς ἀνάσεις, χωρὶς νὰ ἔχουν νὰ τρέχουν σὲ σινεμά, καὶ νὰ στέκουν στὶς οὐρὰς κλπ.

— Σὲ ποιὸν θὰ τὸ ἀπευθύνετε αὐτὸ τὸ ἐρώτημα;

— Σὲ ὄλους τοὺς τομεῖς. Ἔχω ὑπολογίσει τὴν περιφέρειαν Ἀττικῆς.

— Καὶ θὰ μπορούσαμε νὰ μοιράσωμε ἐρωτηματολόγια σὲ ὄλους;

— "Όχι, μάλλον κατά τομείς, κατά συνοικίες, π.χ. στο Κολωνάκι, στα Πατήσια.

— Μας είπατε ως προς το έρωτηματολόγιο. Δεν μας είπατε πώς θα μιλήσετε στον κόσμο για την Τηλεόραση.

— Μα ό κόσμος ξέρει ήδη τί είναι Τηλεόρασις. Έχει διαβάσει στις έφημερίδες, σε περιοδικά, έχει ακούσει.

— "Όλος ό κόσμος δεν ξέρει, και περιμένει από σας να μάθη.

— Μα τό ξέρουν. Τά 60 % τών κατοίκων, έστω και εάν δεν έχουν γενική ιδέα, ξέρουν τά πλεονεκτήματα που παρουσιάζει ή Τηλεόρασις.

— "Έχω ύπ' όψει μου την συσκευήν. Θα την προσφέρω με δόσεις φυσικά, και έτσι θα μπορέσουν να την αποκτήσουν.

— "Άλλο τίποτε έχετε να προσθέσετε ;

— Ναί, σχετικώς με την διαφήμισι. Πρέπει να τους δείξη ώρισμένες εικόνες, πώς ταλαιπωρείται ένας που θέλει να πάη στο σινεμά.

— Νομίζω ότι εγώ θα άρχισω από μίαν διαφήμισιν του προϊόντος' ως μέσα δέ, έχω εκλέξει τά εξής : Το ραδιόφωνον, και τάς ειδικάς έκπομπάς.

Μπορώ όμως σ' αυτή την έκπομπή να αναφέρω τό προϊόν στα διαλείμματα. Και εάν είναι δυνατόν θα προσθέσω ότι ή τιμή τους είναι προσιτή σε όλους, ή ότι θα μπορούμε να βλέπουμε ένα γεγονός που διεξάγεται σε 500 - 600 χιλιόμετρα μακράν μας.

Να παρακολουθομε την έκπομπή και να βλέπουμε τά πρόσωπα, τά όποια λαμβάνουν μέρος στον άγώνα.

Νομίζω ότι κατά τό πρώτον στάδιον θα συμπεριληφθῆ μόνον ή 'Αττική στο δίκτυον τῆς Τηλεοράσεως, που πρόκειται ν' άρχισῆ τό έρχόμενον έτος.

— Μιλήσαμε και για χρονικά όρια μεταξύ δύο έκστρατειών. Θα ήθελα να μου πῆτε γι' αυτό τί γνώμη έχετε.

— Νομίζω ότι ή μία έκστρατεία δεν πρέπει να είναι μακράν τῆς άλλης, διότι τό κοινόν θέλει πάντοτε κάτι τό νέον, και δι' αυτό ή μία διαφήμισις πρέπει να είναι πολύ κοντά με την άλλη.

"Έπειτα έχω ύπ' όψει μου τίς έφημερίδες, διότι οί έφημερίδες είναι κάτι προσιτόν εις τό κοινόν.

— Τί θα κάνετε στις έφημερίδες ;

— Θα διαφημίσω τό προϊόν μου όχι άμέσως, αλλά έμμέσως όπως λέμε. Με διάφορα άρθρα, δηλαδή, που θα δημοσιεύσω στις έφημερίδες θα προσπαθήσω να κάνω γνωστό εις τό κοινόν τό είδος μου.

— Για τό έρωτηματολόγιο τί έχετε να πῆτε ;

— Νομίζω ότι θα άρχισω τό έρωτηματολόγιο με την έρώτησι «τί διαβάξει τό κοινόν». Τί περιοδικά, τί έφημερίδες. Έάν παρακολουθῆ την στήλη τών θεαμάτων στις έφημερίδες. Τί ποσοστόν του εισοδήματός του καταναλίσκει στα θεάματα και ότι όλα αυτά είναι δυνατόν να είναι προσιτά εις όλους σας, άπλως και μόνον με μία συσκευή Τηλεοράσεως Χ.

— Σχετικά με τό έρωτηματολόγιον, δεσποινίς ;

— Με την διαφήμισι δεν έχετε άσχοληθῆ ;

— Ναί, έχουμε κάνει έδω ένα σχέδιο και οί τέσσαρες μαζί.

— Κατ' άρχην, όπως ειπε και ό προηγούμενος, θα κάνωμε μίαν έρώτησι στο κοινό τί περιοδικά διαβάξει. Έν συνεχεία ή δευτέρα έρώτησις θα είναι «εάν τους άρέσει ό κινηματογράφος», και πόσες φορές την εβδομάδα πηγαίνουν στον κινηματογράφο. Έν συνεχεία «εάν πηγαίνουν στο θέατρο», έπειτα «τί είδους έκπομπές παρακολουθοῦν στο ραδιόφωνα.

άθλητικά, κλπ.» κι' αυτό για να ψυχολογήσωμε τὸ κοινὸ καὶ νὰ καταλάβωμε ποῦ θὰ βάλωμε τὴν διαφήμισι τῆς Τηλεοράσεως. Ἐν συνεχείᾳ θὰ τοὺς κάνωμε τὴν ἐρώτησι, «ἐάν θὰ ἤθελαν νὰ βλέπουν τὸν κινηματογράφο στὴ σπίτι τους καθημερινῶς καὶ μὲ μίαν χαμηλὴν σχετικῶς δαπάνην». Θὰ ἔλεγα ὅτι θὰ ἦταν ἴσως σκόπιμο, μαζὺ μὲ τὸ ἐρωτηματολόγιο νὰ ἐπιδεικνύωμε καὶ μίαν συσκευὴ Τηλεοράσεως στὸν ἐρωτώμενο. Ἐάν ὑπάρχη καὶ σταθμὸς Τηλεοράσεως στὴν Ἑλλάδα, ἀσφαλῶς νὰ κάνωμε μίαν ἐπίδειξι τῆς συσκευῆς, δηλαδὴ νὰ τὴν βάλωμε στὸ ρεῦμα καὶ κατόπιν νὰ τοὺς παρουσιάσωμε τὸ τιμολόγιόν μας, ἐξηγούντες τὰ πλεονεκτήματα τῆς συσκευῆς Χ.

— Αὐτὲς εἶναι οἱ ἀπόψεις καὶ τῶν τεσσάρων σας; Γιατὶ εἶχαμε πεῖ. ὡς ἄτομα νὰ προσπαθήσετε νὰ σκεφθῆτε.

— Σχετικὰ μὲ τὴν διαφήμισι θὰ ἤθελα νὰ προσθέσω ὅτι ἡ ἐκστρατεία τῆς διαφήμισεως δὲν πρέπει νὰ περιορισθῆ μόνον στὶς ἐφημερίδες, περιοδικά, κλπ., ἀλλὰ καὶ στὸν κινηματογράφο.

Σὲ μίαν π.χ. κινηματογραφικὴ ἐκπομπὴ θὰ μπορούσαμε νὰ δείξωμε μίαν οἰκογένεια, ἢ ὁποία παρακολουθεῖ τηλεόρσει.

Ἐπίσης θὰ μπορούσαμε νὰ δείξωμε καὶ ποιὲς συσκευὲς εἶναι οἱ ἐνδεδειγμένες, ὅπως ἔχομε δεῖ στὴν Ἐκθεσι τῆς Θεσσαλονίκης καὶ στὸ Μετοχικὸν Ταμεῖον Στρατοῦ, γιὰ νὰ πάρωμε μίαν ἀπάντησι ἢ ὁποία θὰ μᾶς διευκολύνη στοὺς ὑπολογισμούς μας. Νὰ στείλωμε δηλαδὴ ἕνα ἐρωτηματολόγιο ὅπως αὐτὸ ποῦ θὰ πῶ παρακάτω.

Μποροῦν νὰ γίνουν καὶ φωτεινὲς ἐπιγραφές. Ὡς πρὸς τὸ ἐρωτηματολόγιο θὰ ἔχω νὰ προσθέσω ὅτι πρέπει νὰ τεθῆ τὸ ἐρώτημα στοὺς ὑποτιθεμένους μελλοντικὸς ἀγοραστὰς, «ἐάν θέλουν νὰ γίνουν κάτοχοι συσκευῆς Τηλεοράσεως», καὶ νὰ τοὺς ποῦμε τὰ μεγέθη ποῦ διαθέτει ἡ Χ καὶ τίς τιμὲς τῶν.

Ἐπίσης θὰ πρέπει νὰ κάνωμε καὶ τὴν ὀργάνωσι διανομῆς τῶν συσκευῶν στὰ κεντρικώτερα καταστήματα τῆς χώρας.

— Μὲ συγχωρεῖτε, τώρα μιλάτε γιὰ τὸ ἐρωτηματολόγιον.

— Ὁχι, ἔχει τελειώσει τὸ ἐρωτηματολόγιον. Μετεπήδησα στὴ διανομὴ καὶ εἶπα ὅτι πρέπει νὰ ὀργανώσωμε τὰ ὑποκαταστήματα καὶ νὰ τὰ πλαισιώσωμε μὲ τεχνικὸ προσωπικόν.

Νομίζω ὅτι πρέπει νὰ ἀναλάβωμε καὶ τὴν εὐθύνη τῆς μεταφορᾶς τῶν συσκευῶν εἰς τὸν τόπον τῆς ἐγκαταστάσεως.

κ. BARNEWALL.

— Ὅταν λέτε ὅτι θὰ ἔχομε ὑποκαταστήματα, ἐννοεῖτε ὅτι θὰ ἐκλέξετε σεῖς αὐτοὺς ποῦ θὰ πωλοῦν εἰς αὐτὲς τίς ἐπαρχιακὰς πόλεις, ἢ θὰ ἀφίσετε κανένα ἔμπορον νὰ κάη αὐτὴν τὴν δουλειά;

— Θὰ διαλέξω μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐμπόρων τῆς πόλεως τὸν καλύτερον, ὁ ὁποῖος ἀσφαλῶς θὰ πρέπει νὰ συγκεντρῶνῃ πολλὰ προσόντα διὰ τὴν ἀνάλαβη.

— Ἡ σειρά σας κ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ.

— Δὲν θὰ ἀπαντήσω.

Ἐάν ὁμως δὲν λυθῆ τὸ θέμα τί εἶδους Τηλεόρασι θὰ φέρωμε στὴν Ἑλλάδα, ἔγχρωμη δηλαδὴ ἢ «μαύρη - ἄσπρη», νομίζω ὅτι εἶναι ἄσκοπη ἢ συζήτησις.

— Αὐτὸ θὰ τὸ συζητήσουν οἱ συνάδελφοι οἱ ὁποῖοι ἔχουν πάρει τίς πληροφορίες. Ἐάν τὸ θεωρεῖτε πρωταρχικῆς σημασίας, ἔπρεπε νὰ τὸ εἶχατε πληροφορηθῆ.

Πάντως θὰ εἶναι μαύρη - ἄσπρη.

— 'Εάν είναι ἔγχρωμη ἡ Τηλεόρασις, ἄλλα μέσα θὰ χρησιμοποιηθοῦν, ἄλλη διαφήμισις, ἄλλο ἐρωτηματολόγιο.

— 'Ημεῖς συζητοῦμε αὐτὴ τὴν στιγμή, μπορεῖτε νὰ μᾶς ἀναπτύξετε τί διαφήμισις καὶ τί ἐρωτηματολόγιο θὰ χρησιμοποιήσετε στὴν μαύρη-ἄσπρη καὶ τί στὴν ἔγχρωμη;

— 'Εμένα δὲν μοῦ ἀρέσει νὰ συζητῶ στὸν ἀέρα.

— Μὰ καὶ γιὰ τὸ λάδι στὸν ἀέρα ἀπαντούσαμε.

— 'Εάν δὲν θέλετε νὰ λάβετε μέρος στὴ συζήτησι, ἄλλος λόγος. Δὲν θέλετε νὰ ἀπαντήσετε στὸ ἐρωτηματολόγιο.

'Υπάρχει καὶ ἄλλο θέμα, περὶ τοῦ πῶς θὰ ὀργανώσετε μιὰ διαφημιστικὴ ἐκστρατεία εἰς τὴν Ἑλλάδα γιὰ τὴν πώλησι συσκευῶν Τηλεόρασεως Χ, ἐάν ὑποθέσουμε ὅτι εἴσθε ἐμπορικὸς σύμβουλος τῆς Ἑταιρίας Χ στὴν Ἑλλάδα.

— Θὰ πῶ τὴν γνώμη μου τελευταῖος.

— 'Ακολουθοῦμεν ὅλοι μιὰ σειρά, καὶ ὅλοι μιλοῦν μὲ τὴν σειρά τους. 'Εάν περάσῃ ἡ σειρά σας φοβᾶμαι ὅτι δὲν θὰ μπορέσετε νὰ μιλήσετε, ἐκτὸς ἀφοῦ ποῦν ὅλοι τὴν γνώμη τους. Πάντως μπορεῖτε νὰ λάβετε μέρος στὴν συζήτησι ἐπὶ τῶν διαφόρων ἀπόψεων.

ΔΙΣ ΔΕΔΟΥΣΗ τὰ ἐρωτήματα ἦσαν δύο γιὰ τὴν ἐξόρμησι.

'Επειδὴ εἶμαι κάπως ἄπειρη, θὰ πῶ αὐτὸ πού ἔχω συγκεντρώσει γιὰ τὴν Τηλεόρασις γενικὰ.

Γενικὰ στὴν Ἑλλάδα ἡ Τηλεόρασις εἶναι γνωστὴ ἀπὸ τὸν κινηματογράφο, ἐφημερίδες, περιοδικὰ, κλπ. Τώρα ἔρχεται γιὰ πρώτη φορά.

Νομίζω ὅτι οἱ διαθέσεις τοῦ κοινοῦ πρὸς τὴν Τηλεόρασις εἶναι πάρα πολὺ εὐνοϊκές, καὶ νομίζω ὅτι ὅλοι θὰ ἠθελαν νὰ ἔχουν Τηλεόρασις στὸ σπιτί τους. Μπορῶ γενικὰ νὰ πῶ, ὡς πρὸς τὴν μάρκα, δηλαδὴ ποῖα μάρκα ἐργοστασίου θὰ προτιμήσῃ καθένας, ὅτι αὐτὸ θὰ ἐξαρτηθῇ κατὰ πολὺ καὶ ἀπὸ τὴν φήμην.

'Η Χ ὡς τὴν ὥρα, καὶ ἀπὸ προπολεμικὰ ἀκόμη χρόνια, ἔχει πάρα πολὺ καλὴ φήμη στὴν Ἑλλάδα. Δεδομένου ὅτι γιὰ πρώτη φορά θὰ λειτουργήσῃ τηλεοπτικὸς σταθμὸς μὲ περιφέρεια τὴν Ἀττικὴν, ἢ μᾶλλον τὴν Ἀθῆνα καὶ τὰ περίχωρα, φυσικὰ μόνον ἡ Ἀθῆνα θὰ ἐνδιαφερθῇ, γιὰτί τὰ χωριά δὲν θὰ μποροῦν νὰ παίρνουν.

Τώρα βεβαίως ποῖοι θὰ εἶναι οἱ πιθανοὶ καταναλωταὶ μας;

'Οπωσδήποτε μᾶλλον ἐκεῖνοι πού τὸ εἰσόδημά τους θὰ εἶναι μᾶλλον ὑψηλόν, ἀπὸ δραχ. 10 000 τὸν μῆνα καὶ ἄνω.

Τοῦτο θὰ ὑπολογίσουμε παίρνοντας βάσι τὰ τεκμήρια πλοῦτου. Πρῶτον ἐάν ἔχει αὐτοκίνητον. Ξέρομε πῶς ἡ Ἐφορεία χαρακτηρίζει τοὺς κατόχους αὐτοκινήτων. Δεύτερον ἐάν ἔχη τηλέφωνον, ἂν καὶ τὸ τηλέφωνον δὲν εἶναι πάντοτε τεκμήριον πλοῦτου. Τρίτον Ἐάν ἔχη συσκευὴν ραδιοφώνου ἀξίας ἄνω τῶν δραχ. 7.000! Τέταρτον σὲ ποῖα συνοικία κατοικεῖ, ἐάν κατοικῇ σὲ συνοικία ὅπου τὰ ἐνοίκια εἶναι ὑψηλά. Ἐάν κατοικῇ στὸ Κολωνάκι, ἢ κατοικῇ Μαυρομματαίων, καὶ ἐάν ἐνοικιάζῃ σπιτί ἐκεῖ. Ἐπειτα σκέφθηκα ὅτι τὸ σύστημα τῆς πωλήσεως συσκευῶν Τηλεόρασεως, δὲν θὰ μᾶς περιορίζε.

— (Πρόεδρος) — Ὁλη αὐτὴ τὴν εἰσαγωγὴν τὴν ἔχετε κάνει γιὰ νὰ καταλήξετε ποῦ;

— (Δεδούση) — Δὲν ξέρω, θὰ δοῦμε στὸ τέλος ποῦ θὰ καταλήξω.

— Δυστυχῶς δὲν ὑπάρχει εἰσοδηματικὴ κατάταξις στὴν Στατιστικὴ ὑπηρεσία, γιὰ νὰ μπορέσωμε νὰ πάρωμε στοιχεῖα.

'Ὡς πρὸς τὸ ἐρωτηματολόγιο ἔχω ἀντιρρήσεις καὶ λέγω ὅτι τέτοιου εἴδους ἐρωτηματολόγιο πού μᾶς ἐδόθη νὰ κάνωμε, εἶναι περιττόν.

Προσδιορισμός έπιθυμίας δέν είναι δυνατόν νά γίνη δι' έρωτηματολογίου, διότι είναι ήδη γεγονός ότι όλοι έπιθυμοϋν νά άποκτήσουν συσκευή Τηλεοράσεως.

— (Πρόεδρος)— Συμφωνείτε νά γίνη έρωτηματολόγιον, αλλά άλλου είδους;

— Αυτό έσεις θά τό κανονίσετε. Έγώ παίρνω τήν κυριολεξία, και λέγω ότι δέν χρειάζεται.

Τώρα για τήν διαφήμιση θέλω νά πώ ότι έφ' όσον ήδη ό τύπος έχει γράψει και έξακολουθεί νά γράφη καθημερινώς πάρα πολλά γι' αυτή τήν υπόθεση, θά έπρεπε νά άρχίσουμε τήν δημοσίευση έκλαϊκευμένων θεμάτων ειδικών για τήν Τηλεόραση.

Θά άναφέρουμε γενικά πώς θά έπρεπε νά είναι κατασκευασμένη μία συσκευή Τηλεοράσεως ώστε άργότερα νά μπορούμε νά πλασάρουμε τίς συσκευές τής Χ, οί όποιες θά συγκεντρώνουν όλα τά προτερήματα πού είναι άναγκαία.

Υστερα θά κάνωμε διαφήμιση στις έφημερίδες ότι οί συσκευές είναι οί καλλίτερες, και ότι στην Άμερική πού πρωτόεγινε ή Τηλεόραση χρησιμοποιούνται σέ πολύ μεγάλη έκταση.

Έπίσης έδώ στην Άθήνα θά συνιστοϋσα τήν διανομή φυλλαδίων καταποπιστικών.

Αυτά όλα έξαρτώνται άπό τά θέματα πού έχωμε διαθέσιμα.

Έκείνο όμως πού θά ήθελα νά τονίσω είναι μία διαφήμιση διά του κινηματογράφου, στην όποία θά πούμε ότι ή Τηλεόραση δέν έπηρεάζει ούτε τόν κινηματογράφο, ούτε τό θέατρο.

— Διαφήμιση διά του κινηματογράφου δέν μπορεί νά γίνεται.

— Τώρα πώς θά διαθέσουμε τίς συσκευές μας.

Λένε ότι στην Ελλάδα θά διατεθούν συσκευές Τηλεοράσεως Χ άκριβές.

Έγώ νομίζω ότι οί πωλήσεις θά ήταν καλό νά γίνουν με τό σύστημα τών δόσεων, δεδομένου ότι τά πρώτα χρόνια οί συνδρομές δέν θά είναι ύψηλές και νομίζω ότι ή προτίμηση θά στραφή και στις άκριβές, αλλά κυρίως στις 9" και 7".

— Έγώ παίρνω τό διάστημα τών δύο έτών, όποτε όπως ξέρω άπό τούς άρμοδίους θά άποπερατωθή ή έγκατάσταση του σταθμού Τηλεοράσεως στην Ελλάδα. Αυτά τά δύο χρόνια νομίζω πως είναι άρκετά για τήν προπαρασκευή.

Τους πρώτους 10 μήνας θά γίνη μία σχετική διαφώτιση του κοινού άπό όλες τίς έταιρείες για νά μοιρασθούν τά έξοδα.

— Θά είναι συνεχής ή διακεκομμένη;

— Στις έφημερίδες, πού είναι καθημερινής έκδόσεως, δέν θά έχωμε άρθρα καθημερινώς, αλλά ένα τόν μήνα π.χ. Κατόπιν θά γίνη μία διμηνος διακοπή, και κατόπιν θά κάνωμε ένα έρωτηματολόγιο για νά δοϋμε ένα τό κοινόν ενδιαφέρεται.

Μετά άπό τούς 10 μήνας ή κάθε Έταιρεία θά διαφήμιση τό προϊόν της άποκλειστικά και μόνον διότι είναι τής Έταιρείας. Η διαφήμιση νομίζω ότι μπορεί νά γίνη με κάθε διαφημιστικόν μέσον, έκτός του κινηματογράφου, διότι ό κινηματογράφος δέν κάνει έπειδή θά είναι άρκετά σοβαρός άνταγωνιστής τής Τηλεοράσεως.

Τώρα ως πρός τό έρωτηματολόγιον Πρώτον, κατ' άρχήν δέν θέλω νά ρωτήσω κατ' εϋθειαν διά τήν οικονομικήν κατάστασίν των, δέν θά μου πούν τήν αλήθεια. π.χ.

— Κρατάτε μεγάλο σπίτι;

— Έχετε βοηθό για τίς δουλειές του σπιτιού;

— Έχετε δικό σας αυτοκίνητο;

- Τι είδους διασκεδάσεις σάς ευχαριστούν;
- Γνωρίζετε τὰ πλεονεκτήματα τῆς Τηλεοράσεως;
- Θὰ προτιμούσατε μίαν συσκευὴν Τηλεοράσεως ἢ ἓνα ταξίδι στὸ ἐξωτερικὸ.

--- Ξέρω ὅτι τὸ Ἰδρυμα Ραδιοφωνίας δὲν ξέρει ἀκόμη ἐὰν θὰ γίνῃ Τηλεόρασις, ποῦ θὰ γίνῃ, σὲ τί μῆκη θὰ γίνῃ καὶ γενικὰ δὲν ἔχει ἀκόμη τελικὰ ἀποφασίσει.

Λέγω λοιπὸν ὅτι ἐπὶ ἓν ἔτος θὰ πρέπει νὰ κάνωμε μίαν εὐρεΐαν διαφώτησι τοῦ κοινοῦ, ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς Τηλεοράσεως.

Θὰ ἀπευθυνθοῦμε σὲ ἓνα κοινὸ ἀνωτέρου βιοτικοῦ ἐπιπέδου, μέσῳ περιοδικῶν μηνιαίων ἢ ἐβδομαδιαίων.

Παίρνω π.χ. δύο μηνιαῖα περιοδικά, τὴν «*Ἐκλογή*» καὶ τὴν «*Ἀρχιτεκτονική*».

Δεύτερον νὰ γίνῃ μία ἐκλαϊκευσις τῆς Τηλεοράσεως σὲ ἄρθρα.

*Ὑστερα ὁ πλοῦτος τῶν θεμάτων ποῦ θὰ παρουσιασθοῦν ἀπὸ τὴν Τηλεόρασι, χωρὶς νὰ τοὺς πῶ ὅτι ἐδῶ στὴν Ἀθήνα θὰ προβάλωνται μόνον προγράμματα δύο ὥρων κατ' ἀρχήν.

*Ὅπως ἐδιάβασα, πολλές φορές σὲ ἄρθρα στὶς ἐφημερίδες, ἡ Τηλεόρασις βλάπτει στὰ μάτια ἢ ὅτι ἀδρανεῖ τὴν σκέψι τῶν Ἀμερικανῶν.

Αὐτὰ εἶναι ἰδέες, ποῦ ὅπως ξέρω ἀπὸ φίλους μου ἔχουν πιάσει ἀρκετά.

Π.χ. Μηχανικοὶ μὴ ξεχνᾶτε νὰ ἐγκαθιστᾶτε στὰ νέα σπίτια ποῦ κτίζετε κερατῆς Χ. Μὴ ξεχνᾶτε ὅτι Τηλεόρασις ἔφθασε στὴν Ἑλλάδα.

Κατόπιν ἐπὶ ἓνα μῆνα θὰ σταματήσω τὴν διαφήμισι, γιὰ νὰ κάνω μιὰ σφυγμομέτρηση.

- Ποία εἶναι ἡ ἀγαπημένη σας ψυχαγωγία;

- Τί ὑποθέσεως κινηματογραφικὰ ἔργα σᾶς ἀρέσουν;

- Πόσες φορές τὴν ἐβδομάδα πηγαίνετε στὸν κινηματογράφο;

*Ἐκφράζει καὶ τίς οικονομικὲς δυνατότητες τῆς οἰκογενείας. Ἐπίσης θὰ μπορέσω νὰ βρῶ μ' αὐτὸ ποία κλίσι ἔχει πρὸς τὸν κινηματογράφο.

- Σᾶς ἀρέσει ὁ χορός;

- Σᾶς ἀρέσει νὰ βρίσκεσθε μέσα στὸ πλῆθος;

*Ἡ ἐπομένη θὰ εἶναι μιὰ προσωπικὴ ἐρώτησις.

- Πιστεύετε ὅτι ἓνας ἄνθρωπος δείχνει τὴν πνευματικὴ καὶ κοινωνικὴ του θέσι ἀπὸ τὰ ρούχα, ποῦ φοράει;

Μὲ αὐτὴν τὴν ἐρώτησι θέλω νὰ δῶ ἐὰν ὁ κόσμος στὸν ὁποῖο ἀπευθόνομαι εἶναι σνόμπ, ἢ ἂν κατὰ βάσιν κάνει λογικὲς ἀγορές.

*Ἡ θὰ τοῦ κάμω μίαν ἄλλη ἐρώτησι:

- Ἔχετε Pick up τῆς αὐτῆς μάρκας μὲ τὸ ραδιόφωνό σας, ἢ ἄλλης μάρκας;

- Θὰ ἠθέλατε νὰ παρακολουθῆτε Τηλεόρασι μέσα σ' ἓνα σπίτι;

*Ἡ ἰδέα τῶν ἀνθρώπων τοῦ Ε.Ι.Ρ. εἶναι ὅτι προβλέπουν πὼς θὰ διατεθοῦν μέσα στὰ δύο πρῶτα χρόνια 5 000 συσκευὲς Τηλεοράσεως.

Προβλέπουν ὅμως ὅτι τὸ κοινὸν ποῦ θὰ τίς παρακολουθῆ θὰ εἶναι 100.000, γιὰτί σὲ κάθε συσκευὴ θὰ μαζεύωνται ἀρκετοὶ ἄνθρωποι.

- Δὲν νομίζω ὅτι οἱ κινηματογράφοι θὰ ἐδέχοντο νὰ κάνουν διαφήμισι συσκευῶν Τηλεοράσεως, διότι μὲ τὴν τηλεόρασι θὰ πέση πολὺ ἡ κίνησις τῶν.

Στὸ Ε.Ι.Ρ. δὲν ὑπάρχουν στοιχεῖα ποῖοι ἀγοράζουν ραδιόφωνα ἀξίας 7.000 δραχμῶν καὶ ἄνω, οὔτε καὶ τὰ καταστήματα μποροῦσαν νὰ μᾶς δώσουν αὐτοῦ τοῦ εἴδους πληροφορίες

— Κατ' ἀρχὴν ἐγὼ ἐξετάζω τὸ ζήτημα, τί λήψεως συσκευὲς θὰ ἔλθουν στὴν Ἑλλάδα. Ἐὰν θὰ εἶναι ἔγχρωμη, ἢ ἄσπρο—μαῦρο.

*Ἐπειτα προχωρῶ εἰς τὴν διαφήμισι. Ἡ διαφήμισις θὰ πρέπει νὰ γίνῃ κατ' ἀρχὴν τὸσον ἀπὸ τὸ "Ἴδρυμα τὸ ὁποῖον θὰ ἀναλάβῃ τὴν ἐκμετάλλευσι τῆς Τηλεοράσεως, ὅσον καὶ ἀπὸ τὶς ἐταιρεῖες Τηλεοράσεως.

Μετὰ ἀπὸ ἕνα δύο μῆνες ἀνάπαυλα, καὶ ἐντατικὴ διαφήμισι στὶς ἐφημερίδες, ἐὰν μπορέσουμε στὸν κινηματογράφο, ἐὰν μᾶς ἐπιτρέψουν στὸ ραδιόφωνο, καὶ προχωρῶ μετὰ τὴν ἐγκατάστασι καὶ ἐπεκτείνω τὴν διαφήμισί μου εἰς τὰς προθήκας τῶν καταστημάτων.

*Ἐπίσης προτείνω τὸ ἐξῆς : Σὲ κόμβους συγκοινωνίας ὅπως εἶναι ὁ Σιδηροδρομικὸς Σταθμὸς Πελοποννήσου· θὰ τοποθετηθοῦν ἐκεῖ συσκευὲς καὶ θὰ μεταδίδουν συνεχῶς τὸ πρόγραμμα.

Μετὰ στὸ διάστημα πού μεσολαβεῖ, θὰ κάνω μίαν ἐκστρατεία μὲ τὸ ἐρωτηματολόγιον.

*Ἐγὼ τὸ ἐρωτηματολόγιον τὸ ἔχω ἐτοιμάσει ὡς ἐξῆς. Ἔχω 7 ἐρωτήσεις. Κατ' ἀρχὴν τὸ ἐρωτηματολόγιον θὰ ἔχη τυπωμένες ἐπάνω τὶς συσκευὲς Τηλεοράσεως, τὰς ὁποίας προσφέρω, καὶ ἀπὸ κάτω τὴν τιμὴν ἐκάστης. Ἐρωτήσεις :

— Ποίαν ἐκπομπὴν ραδιοφώνου προτιμᾶτε ;

(Γιὰ νὰ δῶ πού θὰ κάνω τὴν διαφήμισι στὸ ραδιόφωνο.

Ποίαν ἐκπομπὴν ἀκούει περισσότερος κόσμος).

— Προτιμᾶτε τὰ μουσικὰ θεάματα ;

— Ἀγαπᾶτε τὴν οἰκογενειακὴ ζωή ;

— Αἰ ἀπασχολήσεις σας, σὰς ἐπιτρέπουν νὰ παρακολουθητε τὰ προγράμματα τῶν θεάτρων, συναυλιῶν, κ.λ π. ;

(Γιὰ νὰ ψυχολογήσω ἐὰν τὸ καταναλωτικὸν κοινὸν εἶναι πολυάσχολον).

— Θεωρεῖτε τὴν Τηλεόρασι ὡς εὐχάριστον ψυχαγωγικὸν μέσον :

*Ἐὰν ὄχι, διατί ;

— Ποία ἐκ τῶν κατωτέρω συσκευῶν ἱκανοποιεῖ τὰς ἀνάγκας σας ;

— Ποία ἐκ τῶν κατωτέρω συσκευῶν, ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν σας,

θεωρεῖτε ὅτι εἶναι συμφέρουσα ;

*Ἐπίσης ὅσον ἀφορᾷ τὴν τοποθέτησιν τῶν συσκευῶν Τηλεοράσεως εἰς τὰ καταστήματα δὲν πρέπει νομίζω νὰ διαλέξωμε τὰ καταστήματα εἰς τὰ ὁποῖα θὰ διαθέσωμε τὶς συσκευὲς μας ἀλλὰ νὰ τὶς δώσωμε σὲ ὅσον δυνατὸν περισσότερα καταστήματα. Δὲν πρέπει δηλαδὴ νὰ κάνωμε διαλογὴν.

— Κάθε μίαν ἐπιχειρήσις πού θὰ ἀσχοληθῇ μὲ τὴν διάθεσι συσκευῶν Τηλεοράσεως θὰ πρέπει βασικὰ νὰ κάνῃ τὴν ἔρευνα τοῦ εἰσοδήματος τῶν κατοίκων τῆς Ἑλλάδος. Διότι δὲν μπορούμε νὰ λέμε ὅτι πωλοῦμεν ραδιόφωνα στοὺς ἀνέμους τὴν στιγμὴν πού ἀντιμετωπίζομε οἰκονομικὴ κρίσις !

Γι' αὐτὸ ἔκανα μίαν κλίμακα μὲ αὐτὸ τὸν τρόπο καὶ θὰ βρῶ ὅτι ὑπάρχουν 500.000 οἰκογένειες. Θὰ βρῶ ὅτι ἀπὸ τὶς 500.000 μπορούν ἤδη νὰ ἀγοράσουν οἱ 400.000.

— (Πρόεδρος) Ἐρωτηματολόγιον ἔχετε κάνει ;

Αὕτη εἶναι ἡ πρώτη ἐνέργεια. Ἀφοῦ λοιπὸν διαπιστωθῇ μὲ τὸ πλάνο σὲ ποιὰς τάξεις πρέπει νὰ πωλήσω, κατόπιν τὸ θέμα τοῦ ἀντιπροσώπου εἶναι εὐκόλον. Θὰ βρῶ ἀντιπρόσωπον.

Πρέπει νὰ ξέρωμε ποιὲς εἶναι οἱ ἐπιθυμίαι τοῦ κοινοῦ ;

— (Πρόεδρος) : Ἔσεῖς κατὰ τὴν γνώμην σας θεωρεῖτε ὅτι τὸ κυριώτερο εἶναι ἡ μελέτη τοῦ εἰσοδήματος ;

— Τὸ πρόγραμμά μου ἔχει ὡς τίτλον τὸν «ἐξῆς» «Ἐρευνα Ἀγορᾶς».

*Ἡ εἰσαγωγὴ διαφημίσεως θὰ ἔχη σκοπὸν νὰ γνωρίσῃ εἰς τὸ κοινὸν τὴν

Τηλεόρασι, καί τις δυνατότητες πού μπορεί νά προσφέρη γιά μιὰ ψυχαγωγία.

*Η διαφήμισις στὸν τύπο θά εἶναι ὑπὸ μορφήν ἄρθρων, ἢ ἐξακρίβωσις τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως θά γίνῃ κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον. Θά χρησιμοποιηθοῦν ὠρισμένα τεκμήρια.

*Η ἔρευνα αὐτὴ θά προηγηθῇ τῆς ἐρεύνης τοῦ ἐρωτηματολογίου.

Τὸ ἐρωτηματολόγιόν μου ἔχει ὡς ἐξῆς:

— Μήπως κάποτε σᾶς συμβαίνει νὰ προτιμᾶτε νὰ παραμείνετε στὸ σπίτι παρά νὰ ὑποβληθῆτε εἰς τὸν κόπον καὶ τὴν ταλαιπωρία νὰ πᾶτε εἰς τὸν κινηματογράφο;

— Αἰσθάνεσθε εὐχαρίστησιν νὰ παρακολουθῆτε μιὰν ἐκπομπήν;

— Τὸ θέατρον, τὸ ποδόσφαιρον, καὶ γενικὰ κάθε μέσον ψυχαγωγίας, ὡς μέσα ψυχαγωγίας κατορθώνουν νὰ ἐξυπηρετήσουν πλήρως τὸν σκοπὸν τους;

— Θά ἐπιδιώκατε τὴν ἀπόκτησι μιᾶς συσκευῆς Τηλεοράσεως;

Κατόπιν παραθέτω τὰς τιμὰς εἰς δολλάρια, καὶ εἰς δραχμάς, τὴν διάμετρο τῆς συσκευῆς καὶ ἀπὸ κάτω ζητῶ νὰ ὑπογραμμίσουν ἀναλόγως τῆς προτιμήσεώς των.

*Η διαφήμισις θά εἶναι ἀπεριορίστου διαρκείας, ἢ μᾶλλον θά χωρίζεται σὲ τμήματα καὶ ὅσον προχωρῶ πρὸς τὸ τέλος θά τὴν ἀραιώνω.

— (Πρόεδρος). Θά ὑπάρχουν ὄρια καθόλου μεταξὺ των;

Θά εἶναι διαρκείας 5 μηνῶν. Κατόπιν θά γίνῃ παῦσις ἑνὸς μηνός, καὶ εἰς τὸ διάστημα αὐτὸ θά γίνῃ ἔρευνα τῆς ἀγορᾶς.

Πρῶτος :— Λυποῦμαι πάρα πολὺ διότι ἡ ὥρα δὲν μᾶς ἔφθασε νὰ ποῦν τὴν γνώμη τους ὅλοι οἱ σύμβουλοι. Γι' αὐτὸ τὸν λόγο, ἐφ' ὅσον δὲν ἐτελείωσαν ὅλοι συμπεράσματα δὲν μπορούμε νὰ βγάλωμε, ἐφ' ὅσον δὲν ἔγινε ἡ συζήτησις. Αὐτὸ ἔγινε διότι εἴμαστε πάρα πολλοί, καὶ δὲν μᾶς ἔφθανε τὸ χρονικὸ ὄριο πού εἴχαμε στὴ διαθεσί μας.

Κριτικὴ κ. Καθηγητοῦ

κ. BARNEWELL : Πρῶτα θά ἐπεθύμουν νὰ εὐχαριστήσω τὴν κυρίαν Πρόεδρο διὰ τὸν εὐσυνείδητον χειρισμὸν τῆς συζητήσεως καὶ ἐλπίζω ὅτι θά μοῦ ἐπιτρέψῃ καὶ ἡ ἴδια νὰ κάνω τις κρίσεις μου ὅπως θά ἔκανα καὶ σὲ ἕνα ἀρσενικὸ πρόεδρο.

*Ἐχετε μιὰ πάρα πολὺ ἀκαδημαϊκὴ ἰδέα γιὰ τὸν τρόπο πού γίνεται ἕνα Σεμινάριο, διότι δυστυχῶς κάθε φορὰ πού πρέπει νὰ πάρωμε μιὰ ἀπόφασις πρέπει νὰ βᾶνωμε ἕνα χρονικὸ ὄριο.

*Ὅπως πάντα, εἶμαι πολὺ ἱκανοποιημένος ἀπὸ τὴν ἀπόδοσι ὄλων τῶν μελῶν τοῦ Σεμιναρίου, καὶ εἰδικὰ ἀπὸ τὰ νέα μέλη Στὴν Ἀμερικὴ λέμε :

«Ποῦ εἴσατε τόσοσιν καιρὸν» :

Ἐέλω νὰ σᾶς πῶ τις προσωπικὲς μου γνώμες, διότι ὅπως σᾶς εἶπα ὑπάρχουν πάρα πολλοὶ τρόποι γιὰ νὰ διευθύνῃ κανεὶς ἕνα Σεμινάριο. Ἀποτρέποντας τὰ μέλη νὰ κρατοῦν σημειώσεις γιὰ κάθε τι πού ἔλεγε ὁ προηγούμενος δὲν τοὺς ἐπιτρέψατε νὰ ἐκφραστοῦν.

— (Πρόεδρος) Δὲν εἶπα τέτοιο πρᾶγμα, ἀντιθέτως λέγω νὰ κρατοῦν σημειώσεις, ἀλλὰ νὰ μὴ μιλοῦν παρά σὲ τέλος.

— Μὲ συγχωρεῖτε, λάθος τοῦ μεταφράζοντος.

— *Η συζήτησις ἦτο μιὰ ἀπὸ τις πιδ καλῆς structured not structured πού ἔχω ἀκούσει. Ἐχομε δύο τρόπους συζητήσεως. Κατὰ τὸν ἕνα ὁ καθένας λέγει τὴν γνώμη του ὅπως καὶ ὅταν θέλει. Κατὰ τὸν ἄλλον οἱ γνώμες ἐκφέρονται κατὰ προκαθορισμένη σειρά.

Τὸ τελευταῖον πού θέλω νὰ πῶ, Κυρία Πρόεδρος, εἶναι ὅτι χαιρετίζω τὴν προσπάθειά σας νὰ κάνετε τὴν συζήτησι συστηματικὴ, διότι θέλετε νὰ δώσατε τὴν εὐκαιρία σὲ καθένα νὰ δώσῃ τὴν γνώμη του.

Δυστυχώς, κι' ἐγὼ πολλές φορές τὸ ἔκανα, χάνεται ἔτσι ὁ αὐθορμητισμός, ὅταν ἕνας ὀμιλητὴς ὀμιλεῖ, κάποιος θὰ ἔχη μιὰ ἰδέα τὴν ὁποῖαν μετὰ 15 λεπτὰ χάνει.

* Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ πιστεύω ὅτι εἴσασταν πάρα πολὺ κολὰ προετοιμασμένη, καὶ στὶς Η.Π.Α. καμμιά ἀπὸ τὶς φοιτήτριές μου δὲν θὰ ἔκανε μιὰ τόση καλὴ δουλειὰ ὅπως ἐσεῖς.

— (Κα *Χατζήμπεη*)—Θὰ ἤθελα νὰ μοῦ πῆτε ποῖος εἶναι ὁ καλλίτερος τρόπος γιὰ νὰ ἔχωμε καλλίτερα ἀποτελέσματα.

κ. BARNEWALL—Εἶναι δύσκολο νὰ ἀπαντήσω. Δὲν τὸ κάνω συχνά, πρέπει ὅμως νὰ σᾶς παρουσιάσω ποῖος εἶμαι.

* Ἐχὼ διευθύνει χιλιάδες Σεμινάρια στὶς Η.Π.Α. καὶ εἶμαι διπλωματούχος καὶ θεωροῦμαι αὐθεντία εἰς τὸ ζήτημα αὐτό. * Ἐν τούτοις ἡ πρώτη ἀπάντησίς μου εἶναι ὅτι «Δὲν ξέρω ποῖος εἶναι ὁ καλλίτερος τρόπος γιὰ νὰ διευθύνῃ κανεὶς ἕνα Σεμινάριο». Ὑπάρχουν ὅμως ὀρισμένα συστήματα, τὰ ὁποῖα μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι εἶναι ἀποτελεσματικά.

Τὸ πρῶτον πρᾶγμα τὸ ὁποῖον χρειάζεται ὁ Πρόεδρος εἶναι νὰ ἐλίπσεται ἀνάλογα μὲ τὰ μέλη πού ἀποτελοῦν τὸ Σεμινάριο. Ὁ καλὸς Ἀρχηγὸς τοῦ Σεμιναρίου πρέπει νὰ ἔχη πολὺ καλὴ ἔννοια τοῦ συντονισμοῦ. Τοῦ χρονικοῦ συντονισμοῦ. Πότε θὰ σταματήσῃ κάποιον, πότε θὰ προβάλλῃ κάποιον στὴ συζήτησι. * Ὅσο λιγώτερο οὗτος ὁ ἴδιος λαμβάνει μέρος στὴ συζήτησι, τόσο τὸ καλλίτερο. Αὐτὸ εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς μεγαλύτερες δυσκολίες πού ἀντιμετωπίζουμε ὅταν προσπαθοῦμε νὰ ἐκπαιδεύσωμε ἀνθρώπους ὡς ἀρχηγούς Σεμιναρίων.

Τὸ μόνο πρᾶγμα πού ξέρω ὡς πρὸς τὸ πῶς νὰ ὀδηγῇ κανεὶς καλὰ ἕνα Σεμινάριο, εἶναι «νὰ τὸ ὀδηγῇ». Νὰ μὴ φοβᾶσθε ὅτι θὰ κάνετε λάθη σ' αὐτὸ γιὰτὶ καθένας θὰ κάνῃ, καὶ ἀκριβῶς αὐτὸ εἶναι ἐκεῖνο πού μοῦ ἀρέσει πάρα πολὺ στὰ μέλη αὐτοῦ τοῦ Σεμιναρίου, «ἡ θέλησίς τους νὰ δοκιμάσουν κάτι καὶ τὸ δοκιμάζουν». Δὲν θέλω νὰ ἀποφύγω τὸ θέμα τοῦτο ἀλλὰ μὲ ὄλη τὴν σοβαρότητα θὰ πῶ ὅτι δὲν ὑπάρχει κατηγορηματικὴ ἀπάντησις σ' αὐτὸ τὸ ἐρώτημα.

(Πρόεδρος)—Διὰ νὰ κερδίζουμε χρόνο, προτείνω νὰ χωρισθοῦμε εἰς ὀμάδες οἱ ὁποῖες νὰ συζητοῦν προηγουμένως καὶ ἕνας νὰ ἐκφράζῃ τὴν γνώμη.

— Ἐχετε δίκην ἔτσι θὰ χρειάζεται λιγώτερος χρόνος καὶ θὰ ἦταν περισσότερο ἀποτελεσματικὸ, ἀλλὰ δὲν εἶναι ὁ τρόπος πού θὰ ἤθελα νὰ ἐφαρμόσωμε ἐδῶ. Σκοπὸς μας εἶναι ἡ ἀτομικὴ συμμετοχὴ τοῦ καθενός. Νὰ μάθῃ νὰ ἐνεργῇ καθ' ἑνας.

* Ἐκτιμῶ ὅμως τώρα πού καὶ σεῖς εἶδατε τὶς δυσκολίες τοῦ προβλήματος, καὶ ἐνῶ τὴν πρώτη φορὰ λέγατε νὰ μὴν ἔχωμε χρονικὸ ὄριο, τώρα παραδέχεσθε ὅτι πρέπει νὰ ἔχωμε.

Σεμινάριον τῆς 22ας Μαρτίου 1958

[Παρευρέθησαν οἱ Καθηγηταὶ κ. κ. G. Barnewall καὶ I. A. Χρυσοχοῦ. Ὡς φιλοξενούμενος ξένος ὁ κ. Γ. Ἀνδρεᾶκος. Παρήσαν οἱ σπουδασταὶ καὶ πτυχιούχοι Ἀντωνάρας Κ., Βαϊτσὸς Α., Δεδοῦση Νίκη, Δημητρακέλης Γ., Καββαδίας Α., Καρδούλη Βασίλ., Κατσαβουνίδης Δ., Κούτρης Α., Λαμπροβασιλῆς Ι., Μανιᾶς Δ., Μιχελάκης Ἰ., Νικολάου Ἐμμ., Ὁρφανουδάκης Α., Παράκου Σ., Σπηλιωτοπούλου Ἐλ., Σκουρκέας Κ., Σχινᾶ Μ., Τρανακίδης Π., Τζαντιόπουλος Χ., Τσιρόπουλος Γ.]

Ἡ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ Πρόεδρος: Χρ. Τζαντιόπουλος (διάρκεια 7 λεπτά). Ἡ εἰσοδηματικὴ τάξις ἡ ἐνδιαφέρουσα τὴν ἀναληφθεῖσαν ἔρευναν, οἱ πιθανοὶ δηλαδὴ πελάται τοῦ εἴδους, εἶναι ἡ τάξις ἐκείνη ἡ ὁποία συγκεντρώνει πραγματικὸν εἰσόδημα 60.000 δραχμῶν καὶ ἄνω, ἐτησίως. Τὸ ὕψος τοῦ εἰσοδήματος τούτου, θεωρούμενον σχετικῶς ὕψηλόν, τὸ ὑπερέβη εἰς τὴν Τ.Δ.Π. μόνον τὸ 14% περίπου τοῦ συνόλου τῶν φορολογουμένων κατὰ τὸ 1956. Τὸ ὕψος τοῦτο ἔλαθε καὶ ἡ Ἐπιτροπὴ Στατιστικῆς ὡς θάσιν διὰ τὴν ἔρευνάν τῆς. Βάσει τούτου λοιπὸν ἐκ τῆς κατατάξεως τῶν εἰσοδηματιῶν κατ' εἰσοδηματικὴν τάξιν διὰ τὸ ἔτος 1956 ὑπὸ τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως Φορολογίας τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἄνω τῶν 60.000 δρχ. πραγματικοῦ εἰσοδήματος εἰσοδηματιῶν, ἢ ὅπερ τοῦτο ὡς ἄνω τῶν 40.000 δρχ. φορολογητέου, ἀνέρχεται εἰς 15.697.

Λαμβανομένου ὁμως ὑπόψει ὅτι μέρος τοῦ εἰσοδήματος, ὑπολογιζόμενον εἰς 30% περίπου, ἀποκρύπτεται, ὡς ἐπίσης καὶ ὅτι κατὰ τὸ 1957 εἴχομεν αὐξήσιν τοῦ κατὰ κεφαλὴν ἐθνικοῦ εἰσοδήματος κατὰ 5%, συνάγεται ὅτι διὰ τὸ ἔτος 1957 ὁ ἄνω τῶν 60.000 δρχ. εἰσοδήματος ἀριθμὸς τῶν φορολογουμένων ὑπερβαίνει τὰς 20.000.

Ὁ ἀριθμὸς οὗτος φαίνεται προσεγγίζων τὸν πραγματικὸν καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι οὗτος συμπίπτει καὶ μὲ τὸν ἀριθμὸν καταναλωτῶν εἰδῶν πολυτελείας, καθὼς καὶ τῶν χρησιμοποιούντων τηλεφωνικὴν συσκευὴν εἰς τὰς οἰκίας των.

Διὰ τὰ ἐπαληθεύσωμεν καὶ ἐξ ἄλλων πηγῶν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐχόντων ὕψηλόν σχετικῶς εἰσόδημα, καθὼς καὶ ῥοπήν καταναλώσεως τούτου εἰς εἶδη πολυτελείας, ἐθεωρήσαμεν σκόπιμον νὰ παρακολουθήσωμεν τὴν κατανάλωσιν ὀρισμένων εἰδῶν, δυναμένων νὰ ὑπαχθοῦν εἰς τὴν τάξιν τῶν εἰδῶν πολυτελείας διὰ τὴν χώραν μας, καθὼς ὁμοίως καὶ τὸν ρυθμὸν καταναλώσεως τούτων.

Ὡς τοιαῦτα εἶδη ἐξελέξαμεν τὰ αὐτοκίνητα ἰδιωτικῆς χρήσεως (τύπου κούρσας), τὰ ραδιόφωνα ἄνω τῶν 6 λυχνιῶν, τὰ ἠλεκτρικὰ ψυγεῖα οἰκιακῆς χρήσεως, καὶ τέλος τὰ ἠλεκτρικὰ πλυντήρια. Διὰ τὰ τελευταῖα, ἐπειδὴ ἡ διάδοσις τῆς χρήσεώς των ἤρχισε μετὰ τὸ ἔτος 1954, πλήρη στοιχεῖα καταναλώσεως δὲν ἔχομεν ἀπὸ τοῦ 1955 ἢ καταναλώσεως φαίνεται μικρά, ἱκανὴ ὁμως νὰ μᾶς δείξῃ τὸν ρυθμὸν αὐξήσεως τῆς καταναλώσεως.

Κατωτέρω παραθέτομεν πίνακα εισαγωγής τῶν ὡς ἄνω εἰδῶν, ἐξ οὗ συνάγεται καὶ ἡ κατανάλωσις :

Εἶδος	1953	1954	1955	1956	1957	Σύνολον
Ραδιόφωνα	4.059	3.018	2.714	5.189	6.604	21.584
Ψυγεῖα	1.453	2.718	3.237	4.260	4.260	15.928
Πλυντήρια			645	1.890	2.510	5.045

Ἐκ τοῦ πίνακος τούτου προκύπτει ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ραδιοφῶνων ὑπερβαίνει τὰς 20.000, τῶν ψυγείων τὰς 15.000, ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν πλυντηρίων θάβει συνεχῶς αὐξανόμενος ἀπὸ 650 τεμάχια περίπου κατὰ τὸ 1955 εἰς 2.500 τεμάχια κατὰ τὸ 1957.

Οἱ κάτοχοι αὐτοκινήτων Ι.Χ. κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ Μαΐου τοῦ 1956 ἀνῆρχοντο εἰς 12.000 περίπου, ἢ μετὰ δὲ τὴν ἐποχὴν ταύτην εἰσαγωγῆ ὁμοίων αὐτοκινήτων (περιλαμβανομένων καὶ Jeeps) ἀνῆλθε εἰς 9.700, ἀναβιβάζουσα τὸν συνολικὸν ἀριθμὸν αὐτοκινήτων εἰς ὕψος ὑπὲρ τὰς 20.000.

Οἱ κάτοχοι ἐπίσης οἰκιακῶν τηλεφωνικῶν συσκευῶν κατὰ πληροφῶριαν τοῦ Ο.Τ.Ε. ἀνέρχονται εἰς 20.000 — 25.000.

Κατ' ἀρχὴν περιοριζόμεν τὴν ἔρευναν εἰς τὴν Π.Τ.Δ.Π. διὰ τὸν λόγον ὅτι τὸ ποσοστὸν τοῦ ὑψηλοῦ εἰσοδήματος εἰσοδηματιῶν ὀλοκλήρου τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ Εὐβοίας μόλις φθάνει τὸ 0,5%.

Αἱ ἀνωτέρω ποσότητες ἀπερροφήθησαν ὑπὸ τῆς καταναλώσεως ἐντὸς μιᾶς 12ετίας ὑπὸ οἰκονομικὰς καὶ ἐμπορικὰς συνθήκας ἐκτάκτως δυσμενεῖς (εἰσαγωγικοὶ περιορισμοί, χαμηλὸν εἰσόδημα, κ. λ. π.).

Ἐκ πάντων τῶν ἀνωτέρω, καὶ ὑπὸ τὰς θελιτωμένας σημερινὰς συνθήκας προκύπτει ὅτι ἡ κατανάλωσις συσκευῶν τηλεοράσεως εἰς ἀριθμὸν θὰ φθάσῃ τὰς 20.000 ἐντὸς μιᾶς ὀκταετίας, μὲ ρυθμὸν καταναλώσεως ἀρχόμενον ἀπὸ 1.000 συσκευᾶς καὶ ἀνερχόμενον εἰς 6.000 ἐτησίως.

— Μr. BARNEWALL: Ἡ ἐκθεσίς σας ἦταν πάρα πολὺ καλὴ, γρήγορη καὶ ἀκριβῶς ἐπὶ τοῦ θέματος. Μοῦ ἄρεσε πάρα πολὺ. Ἀπὸ ποῦ ἐπήρατέ τὰ στοιχεῖα;

— Ἀπὸ τὴν Ἐθνικὴν Στατιστικὴν Ὑπηρεσίαν τῆς Ἑλλάδος, τὸν Ο.Τ.Ε.

— Μr. BARNEWALL: Ὅταν δίδετε στατιστικὰ στοιχεῖα, πάντοτε νὰ ἀναφέρετε στὴν ἐκθεσί σας τὴν πηγὴ ἀπὸ ὅπου τὰ πήρατε.

Τώρα ξέρετε καλλίτερα νὰ συλλέγετε στατιστικὰ στοιχεῖα, ἀπὸ ὅ,τι ξέρατε προηγουμένως.

Τὸ πρόβλημα ἐδῶ δὲν εἶναι τόσο τί θὰ μάθετε γιὰ τὴν τηλεοράσι. Ἐκεῖνο ποῦ θέλουμε νὰ μάθουμε ὅλοι μας εἶναι πῶς νὰ γίνουμε ἱκανοὶ νὰ σκεπτόμαστε σὰν ἐρευνηταί, ἀπὸ ποῦ νὰ παίρνομε τὶς πληροφορίες καὶ πῶς νὰ τὶς παίρνομε. Ἀντιλαμβάνεσθε τὴν διαφορά.

II ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΠΩΛΗΣΕΩΝ

Ὁ κ. Καθβαδίας (πρόεδρος τῆς ὑποεπιτροπῆς) ἔχει τὸν λόγον. Πόσους πωλητὰς θὰ χρησιμοποιήσουμε; Τώρα ἔχετε 10' στὴ διάθεσίν σας.

1) ΕΡΩΤΗΜΑ α) Πόσοι πωληταί;

Διὰ νὰ καθορίσωμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν πωλητῶν, θὰ λάβουμε ὑπ' ὄψιν μας δυὸ βασικὰ στοιχεῖα:

α) Τὴν δυνατότητα πωλήσεων.

β) Τὸ χρονικὸ διάστημα μέσα στοῦ ὁποῖον μποροῦν νὰ πραγματοποιηθοῦν αἱ πωλήσεις.

Ἐπελογίσαστε πὼς μποροῦν νὰ πωληθοῦν 5.000—30.000, χρονικὴ διάρκεια = 10 χρόνια.

Βάσει αὐτῶν θὰ ἀπασχολήσουμε 10 άτομα: 5 ἐξ αὐτῶν θὰ ἀσχολοῦνται μὲ χονδρική πώλησι, καὶ οἱ ἄλλοι 5 μὲ λιανική. Στὴν λιανικὴ πώλησι, οἱ 4 θὰ εἶναι κοπέλλες, καὶ ἕνας ἄνδρας. Στὴν χονδρική καὶ οἱ 5 θὰ εἶναι ἄνδρες.

Ἄμοιβαί: Λιανικὴ πώλησις 700 δραχ. τὸν μῆνα, καὶ 20% δι' ἐκάστην πώλησιν.

Χονδρική πώλησις 1.200 δραχ. τὸν μῆνα καὶ 0,5% δι' ἐκάστην πώλησιν.

2) ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ

Μαθήματα

1) Τεχνικά ἀπὸ εἰδικούς 2) Τρόποι - μέσα συμπεριφορᾶς.

3) ΕΠΙΛΟΓΗ

α) Μόρφωσις: Ἀπολυτήριον Γυμνασίου, εἰ δυνατόν προϋπηρεσία, καὶ μιὰ ξένη γλῶσσα.

β) Ἀγγελία στὶς ἐφημερίδες.

γ) Ἐκλογή διὰ test (παρουσιαστικὸ, ἡλικία (18 — 25 ἐτῶν γιὰ τὶς γυναῖκες, 23 - 40 ἐτῶν διὰ τοὺς ἄνδρες). Ἐκθεσις ἰδεῶν καὶ συζήτησις προφορικῆ.

4) ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ

1) Δύο ὑπεύθυνοι διὰ κάθε τμήμα, οἱ ὁποῖοι θὰ λογοδοτοῦν εἰς τὸν Διευθυντὴν τοῦ τμήματος πωλήσεων.

2) Θὰ γίνονται ἀνὰ μῆνα συγκεντρώσεις, προϊσταμένου τοῦ Διευθυντοῦ πωλήσεων, ὅπου θὰ ἀνταλλάσσονται, ἀπόψεις, ἰδέες, γνώμες, καὶ θὰ γίνεται καὶ ἕνας τρόπος τινὰ ἀπολογισμὸς τοῦ ἔργου ἐκάστου.

— κ. BARNEWALL: Εὐχαριστῶ πάρα πολὺ. Ἦταν ἄλλη μιὰ καλὴ ἐκθεσις, σύντομη καὶ ἐπὶ τῶν θεμάτων πού μᾶς ἐνδιαφέρουν.

Ἐπὶ τῶν θεμάτων πού θέλουν διευκρίνησι. Τὸ πρῶτον εἶναι ὅτι ἔχετε ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι πωλοῦν καὶ εἰς τὸν χονδρέμπορο καὶ εἰς τοὺς λιανοπωλητὰς τὴν ἴδια στιγμὴ.

— Δὲν τοὺς ἔχω μαζί.

— Ὁ χονδρέμπορος ἀγοράζει σὲ ὄγκο, καὶ ἔπειτα μὲ τὴν σειρά του πωλεῖ στοὺς λιανοπωλητὰς;

— Ὑποτίθεται ὅτι στὴν Ἀθήνα δὲν ὑπάρχει δεῦτερος ἐνδιάμεσος διότι ὅλοι θὰ πάνε νὰ πάρουν ἀπὸ τὴν ἀντιπροσωπεία.

Ἐδῶ ὑπάρχει κάποια μπερδεψιά, γιατί θὰ ἔχετε τὸν κατασκευαστὴ καὶ τὸν χονδρέμπορο νὰ συναγωνίζονται.

— Ὑποτίθεται ὅτι ἐμεῖς δὲν εἴμαστε οἱ κατασκευασταί.

— Μπορεῖτε, παρακαλῶ, νὰ μοῦ πῆτε ποιὲς εἶναι οἱ δυὸ ὀμάδες πωλητῶν σας;

— Εἶναι ἡ ὀμάς πού θὰ πουλάη στοῦ μαγαζι, καὶ ἡ ὀμάς πού θὰ πουλάη σταῦ μαγαζιά.

— Τότε ὅμως τὸ δικό σας κατάστημα λιανικῆς πωλήσεως, δὲν θὰ εὐρίσκεται σὲ συναγωνισμό μὲ τὰ καταστήματα τῆς λιανικῆς πωλήσεως, πού ἐσεῖς ὁ χονδρέμπορος ἔχετε προμηθεύσει μὲ συσκευές IX;

— Αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἰσχύει σήμερον εἰς τὰ εἶδη αὐτά. Ὑπάρχει ἀνταγωνισμὸς μεταξὺ τῶν κατασκευαστῶν.

— Ναι, ἀλλὰ τὸ ἐρώτημα ἦταν ἀν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα εἶναι σωστό ;

— Ὑπάρχει ἕνας περιορισμὸς μεταξύ των, ὅτι ἡ ἀντιπροσωπεία δὲν θὰ πωλήσῃ φθηνότερα.

— κ. BARNEWALL. Δὲν συμφωνῶ μαζί σας. Νομίζω ὅτι δὲν πρέπει νὰ γίνεται αὐτὸ τὸ πράγμα. Ὅτι δηλαδή δὲν θὰ ἔχετε τὴν συνεργασία τῶν λιανοπωλητῶν ὅταν ἐσεῖς ὁ ἴδιος θὰ κάνετε καὶ πωλήσεις.

— Ὑποτίθεται ὅτι θὰ ἔχω μόνον ἕνα μαγαζὶ.

— κ. BARNEWALL: Δὲν μοῦ ἀρέσει καθόλου αὐτό.

— Θέλω νὰ πῶ τὸ ἐξῆς: Ἔχω διαβάσει κάποιον βιβλίο τὸ ὁποῖον εἶναι σχετικὸν μὲ τις πωλήσεις, καὶ ὅτι ἕνα διάγραμμα τὸ ὁποῖον λέγει ὅτι τὸ κεντρικὸν κατάστημα θὰ δώσῃ στοὺς χονδρέμπορους καὶ οἱ χονδρέμποροι θὰ δώσουν στοὺς λιανοπωλητὰς καὶ ἀπὸ ἐκεῖ θὰ φθάσῃ τὸ προϊόν στὸν καταναλωτὴ.

— Ἐγὼ θὰ ἔχω σοβαρὰς ἀντιρρήσεις ὡς πρὸς τὴν σοφία πού ἐδιαβάσατε.

Ἐάν ὑποθέσουμε ὅτι ὁ κ... εἶναι ἕνας λιανοπωλητῆς, ὁ ὁποῖος πωλεῖ συσκευὲς Τηλεοράσεως. Καὶ ἡ Δεσποινὶς πού θέλει νὰ ἀγοράσῃ μίαν συσκευὴν Τηλεοράσεως, τί θὰ πῇ;

Ἄκριθές εἶναι, θὰ πάω στὴν ἀντιπροσωπεία.

Ἐάν μαζί μὲ τις δικές σας συσκευὲς ἔχει καὶ συσκευὲς ἄλλης μάρκας, ἐνῶ δὲν πωλεῖ ἀπ' εὐθείας, τότε ὁ λιανοπωλητῆς θὰ προτιμήσῃ νὰ προμηθεύῃ τις συσκευὲς τῆς ἄλλης μάρκας.

Ὅπλισθητε μὲ τὰ ὅπλα σας ἀ' αὐτὸ τὸ σημεῖο, καὶ θὰ τὰ ποῦμε τὴν ἐπομένη φορὰ.

III Ἡ σειρά τῆς ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ: ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΔΙΑΘΕΣΕΩΣ (διάρκεια 10 λεπτά).

κ. ΜΙΧ. ΤΣΙΡΟΠΟΥΛΟΣ. Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς.

— Νὰ πῶς σκέπτομαι ὅτι θὰ γίνῃ ἡ ὅλη ἐκστρατεία τῆς πωλήσεως. Κατ' ἀρχὴν θὰ ἔχω ἕνα χονδρέμπορο στὴν Ἀθήνα, καὶ ἕνα στὸν Πειραιᾶ, καὶ ἐν συνεχείᾳ, θὰ ἔχω καὶ μεταπράτας, οἱ ὁποῖοι δὲν θὰ ὑπερβαίνουν τὸν ἀριθμὸν 6 — 7 στὴν Ἀθήνα, δεδομένου ὅτι καὶ οἱ περιοχῆς οἱ ὁποῖες θὰ εἶναι ἀπομεμακρυσμένες ἀπὸ τὸ κέντρον δὲν θὰ εἶναι τόσο πολλές, καὶ συνεπῶς δὲν χρειάζονται περισσότεροι.

ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΠΩΛΗΣΕΩΝ Χ. ΕΚΛΟΓΗ ΜΕΣΩΝ

Ἔργαστάσιον — Χονδρέμπορος — Μεταπράτης — Καταναλωτῆς — Ἀντιπρόσωπος.

Δύναται νὰ δημιουργηθῇ ἀπ' εὐθείας ἐπαφὴ μεταξύ ἐργοστασίου καὶ μεταπράτου.

Ὁ χονδρέμπορος ἐπίσης δύναται νὰ διατηρῇ τμημα πωλήσεως διὰ τὴν ἀπ' εὐθείας πώλησιν στὸ κοινόν.

ΤΡΟΠΟΣ ΕΚΛΟΓΗΣ

Ἐκλογή ἀτόμου τὸ ὁποῖον ἐκτελεῖ παρεμφερῆ ἐργασίαν. Νὰ ἔχῃ πείραν τῆς ἀγορᾶς. Φήμη καλή. Νὰ ἐμπνέῃ ἐμπιστοσύνην στὴν ἐπιχείρησιν καὶ στοὺς καταναλωτὰς. Νὰ διαθέτῃ ἄριστα ὀργανωτικὰ προσόντα, ἰδίως στὸν τομέα τῶν πωλήσεων.

Μεγάλο κύκλο ἐργασιῶν καὶ ἀποδοτικότητα.

Νὰ δύναται νὰ ἀποκαθιστᾷ προσωπικὴν ἐπαφὴν μετὰ τῶν μετ' αὐτοῦ συναλλασσομένων.

Ὁ ἀντιπρόσωπος οὗτος θὰ πρέπει νὰ ἐργάζεται σύμφωνα μὲ τις κατευθύνσεις τοῦ συμβούλου τῆς Χ.

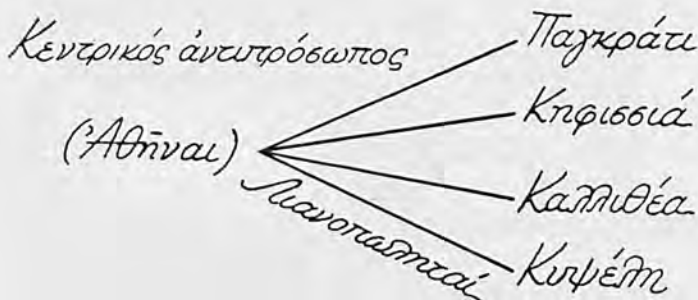
Μία εικόνα των παρακολουθούντων τὸ Σεμινάριον Marketing με ἐπι-
κεφαλῆς τὸν Καθηγητὴν κ. Barnewall.

ΛΙΑΝΕΜΠΟΡΟΙ

Νά είναι ειδικευμένος και ικανός ώστε νά παρέχη τεχνικές υπηρεσίας και νά ἐπιδεικνύη τόν τρόπον λειτουργίας τῶν συσκευῶν στό κοινόν. Νά δύναται νά διαπιστώνη τίς τάσεις τοῦ κοινοῦ πρὸς ὀρισμένους τύπους.

ΕΚΛΟΓΗ ΚΥΡΙΟΥ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΥ. Θά λάβη χώραν ἀπὸ τὸ τμήμα πωλήσεων Χ καί θά ἐργάζεται οὗτος θάσει κατευθύνσεων διδομένων ὑπὸ τῆς Χ.

— κ. BARNEWALL: Καί πάλι πολὺ καλὴ εἰσήγησις. Σύντομα καί στό θέμα. Μοῦ ἄρεσε πολὺ. Θά ἤθελα νά κάνω μιὰ ἐρώτησι: Θά ἐπιτρέπατε εἰς τοὺς μεταπράτας σας νά πωλοῦν συσκευές ἄλλων ἀνταγωνιστῶν σας;

— "Ὁχι. Καί οἱ ὀδηγίες γιὰ τὸν τρόπο πωλήσεως θά δοθοῦν ἀπὸ τὸν προϊστάμενο τῆς Χ.

— Τώρα ὅπως καί νά ἀπαντήσετε, ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι πάντα θά δημιουργηθοῦν προβλήματα. Διότι ὅταν δέν ἔχετε συσκευές τῶν ἀνταγωνιστῶν στό κατάστημα, πιθανόν οἱ πελάτες σας νά σκεφθοῦν ὅτι δέν ἔχουν τὴν εὐχέρεια νά διαλέξουν. Ὅταν πάλι ἔχετε, ἴσως νά θεωρήσουν τὰ εἶδη τοῦ συναγωνισμοῦ καλλίτερα, καί νά διαλέξουν ἐκείνα.

— Τὸ ξέρω. Ἡ ἴδια δυσκολία παρουσιάζεται καί στὰ αὐτοκίνητα. Ὁ μεταπράτης δέν μπορεῖ νά ἔχη πολλὰ εἶδη, διότι ἡ Τηλεόρασις προϋποθέτει καί τεχνικὰς γνώσεις γιὰ νά μπορῆ νά ἐξηγή τὰ πλεονεκτήματα τῆς μιᾶς συσκευῆς ἀπὸ τὴν ἄλλην.

— κ. BARNEWALL: Τὸ θέμα αὐτό, ἐάν δηλαδὴ θά ἔχη ἀποκλειστικότητα τῆς δικῆς μας μάρκας, ἢ ὄχι, εἶναι ἓνα πρόβλημα τὸ ὁποῖον θά τὸ συζητήσουμε μετὰ.

IV. ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΩΣ (διάρκεια 15' λεπτά).

Πρόεδρος κ. Τρανακίδης

— κ. BARNEWALL: Μόνος σας ἐτοιμάσατε τὴν ἔκθεσι σχετικῶς μὲ τὴν διαφήμισι;

— "Ὁχι, ἀλλὰ θά τὰ πῶ ἐγώ.

— Νομίζω ὅτι οἱ ὑπόλοιποι τῆς ὁμάδος σας ἦσαν τεμπέληδες.

— "Ὁχι, συνεργασθήκαμε ὅλοι μαζί.

Γενικά:

α'. Ἀπαντὰ τὰ κατωτέρω ἐμελετήθησαν μὲ τὴν προοπτικὴν

λειτουργίας του Σταθμού (κατά τὰ γραφόμενα τῶν ἑφημερίδων) γύρω ἀπὸ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1959.

β'. Ἡ ἐκστρατεία τῆς διαφήμισεως θὰ εἶναι βμηνος, χωριζομένη εἰς τρία στάδια δίμηνα.

γ'. Τὰ ἀκριβῆ μέσα καὶ ἡ ἀναλογία τούτων εἰς τὰ ὡς ἄνω στάδια θὰ ἐξαρτηθῆ ἀπὸ τὸ ποσοστὸν ποῦ θὰ διατεθῆ ἐκ τοῦ κέρδους πρὸς διαφήμισιν. Καθ' ὅσον τὸ δοθὲν 40% ὡς μικτὸν κέρδος ἀποτελεῖ ποσὸν ποῦ πρέπει νὰ καλύψῃ ἀπάσας τὰς δαπάνας σὺν τῷ καθαρῷ κέρδους. Γι' αὐτοὺς τοὺς λόγους ἀπὸ τὰ αἰτηθέντα στοιχεῖα θὰ δοθοῦν ἐνδείξεις μὲ τὴν ἐπιφύλαξιν τῆς ἀναμονῆς τῶν περαιτέρω στοιχείων.

δ'. Ἡ Διαφήμισις θὰ ἀφορᾷ τὴν περιοχὴν τέως Διοικήσεως Πρωτευούσης.

I. ΜΕΣΑ ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΩΣ.

α'. Ἐφημερίδες Ἀθηναϊκαί.

β'. Περιοδικά.

γ'. Ραδιόφωνον.

δ'. Φωτεινὲς ἐπιγραφές.

ε'. Συγκοινωνιακὰ μέσα.

στ'. Κινηματογράφος.

η'. Ἡμερολόγια.

II. ΕΠΙΛΟΓΗ

α'. Ἐφημερίδες	τὸ 60%	τοῦ διατιθεμένου ποσοῦ		
β'. Περιοδικά	τὸ 15%	»	»	»
γ'. Ραδιόφωνο	τὸ 15%	»	»	»
δ'. Διάφορα ἄλλα μέσα	τὸ 10%	»	»	»

III. ΚΟΣΤΟΣ ΚΑΤ' ΕΙΔΟΣ

α'. ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ τὸ 1/16 τῆς σελίδος Δραχ. 1000.

Ἐπίσης κατὰ ἑκατοστὸν σὲ μονόστηλον Δρχ. 30—50 ἑκάστη διαφήμισις.

β'. ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ. 70 δραχ. ἀνὰ ἑκατοστὸν κατὰ στήλην.

ΕΙΚΟΝΕΣ: ὀλοσέλιδος διαφήμισις 5.000 δρχ. καὶ 7.000 δρχ. πολύχρωμη.

γ'. ΡΑΔΙΟΦΩΝΟΝ.

Ἐκαστον ἡμίωρον κατὰ Κυριακὴν κατὰ τὰς ὥρας 13.30 — 15.00 ἢ 19.00 — 21.00. ἑκάστη ἐκπομπὴ δρχ. 1.000, ἔξοδα μαγνητοφωνήσεως 2.000 — 2.500 Δρχ. Ἐπίσης γιὰ μονόλεπτες ἐκπομπές 12 δρχ. ἑκάστη λέξις.

δ'. ΥΠΑΙΘΡΙΟΙ ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ.

Εἰς ἐμφανῆ σημεῖα 50 - 100 τὸ μέτρον. Τοποθέτησις Πινάκων.

ε'. ΔΙΑΦΗΜΙΣΙΣ ΣΕ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ ΜΕΣΑ.

5 δρχ. καθ' ἡμέραν, κυρίως διὰ λεωφορεῖα.

στ'. ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ.

Ταινία μήκους 30 μ. Κόστος 3.000 δρχ. Κατὰ τὴν προβολὴν

IV. ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ.

Δέν ἐπραγματοποιήθη καθ' ὅσον δέν καθωρίσθη τὸ διατιθέμενον ποσόν.

V. ΙΔΕΑΙ ΚΑΙ ΘΕΜΑΤΑ

α'. Ἄρθρα στὸν τύπον περὶ τῶν πλεονεκτημάτων τῆς Τηλεοράσεως καὶ συγκεκριμένως τῆς Τηλεοράσεως Χ.

β' Κατατοπισμὸς ἐπὶ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως τῶν γεγονότων καὶ τῆς μορφωτικῆς ἀξίας.

γ'. Ἐκθεσις τῆς ἀντιπροσωπείας Χ με ἀντικείμενον τὰς συσκευάς.

δ'. Σύγκρισις τῶν διαφόρων συσκευῶν Χ με τὰς ὑπολοίπους. Ἐπίσης δὲ ἀναγγελία τοῦ κόστους.

ε'. Ραδιόφωνον σὲ ἀθλητικὲς ἐκπομπές καὶ μονόλεπτον ἐκπομπὴν γιὰ τὴν τηλεόρασιν Χ (ἀθλητικὰ νέα).

στ'. Φέιγ βολάν. Κατάλογοι ἐστιατορίων.

η'. Διαγωνισμὸς διὰ τὴν ἀνάδειξιν τῆς Miss Χ. Ἐκάστην Τετάρτην 5 — 7 ἐπιτροπὴ τῆς ἀντιπροσωπείας θά προβαίνει εἰς τὴν ἐκλογὴν τῆς πλέον ὠραίας ἀπεικονιζομένης. Θά γίνῃ τελικὸς διαγωνισμὸς. Θά χορηγηθῆται μιὰ συσκευὴ Χ καὶ πιθανὴ συμμετοχὴ τῆς ἐκλεγείσης στὶς ἐκπομπές.

θ'. Μιὰ ὠραία γυναῖκα με ὠραῖο σῶμα, καὶ δίπλα τῆς μιὰ συσκευὴ Χ με τὴν ἀντιπροσωπείαν καὶ τὰς εὐκολίας πληρωμῆς (χωρὶς τιμές).

ΠΙΘΑΝΟΝ ΚΟΣΤΟΣ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

Ἐφημερίδες	30.000	δρχ.
Περιοδικὰ	6.000	»
Εἰκόνες	5.000	»
Ραδιόφωνον	20.000	»
Κατάλογοι ἐστιατ.	700	»

61.700 » γιὰ τὸν πρῶτο μῆνα.

— κ. BARNEWALL: Πολὺ καλὴ, σύντομη, καλοφτιαγμένη εἰσήγησις.

VI. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΚΤΕΛΩΝΙΣΜΟΥ (Πρεδρος κ. Ι. Λαμπροβασίλης, διάρκεια 5' λεπτά).

1. Αἱ διαδικασίαι διὰ τὸν ἐκτελωνισμὸν τοῦ ἐμπορεύματος ἀρχίζουν ἀπὸ τὴν στιγμὴν ποὺ θά πάροουμε ἀπὸ τὴν μεσολαβοῦσαν Τράπεζαν τὴν Ἄδειαν Ἐκτελωνισμοῦ με τὴν Φορτωτικὴν, τὸ Πιστοποιητικὸν Προελεύσεως καὶ ὅ,τι ἄλλα χαρτιὰ ἀκολουθοῦν τὸ ἐμπόρευμα.

2. Λαμβάνομεν ἀπὸ τὸν μεταφορέα τὴν Διατακτικὴν.

3. Τὰ ἐν λόγῳ ἔγγραφα α) Ἄδειαν ἐκτελωνισμοῦ, καὶ β) Διατακτικὴν τοῦ μεταφορέως, παραδίδομεν εἰς τὸν ἐκτελωνιστὴν διὰ νὰ προχωρήσῃ περαιτέρω διὰ τὸν ἐκτελωνισμὸν τοῦ ἐμπορεύματος.

4. Ὁ ἐκτελωνιστὴς ἀφοῦ συμπληρώσῃ τὴν Διασάφησιν Εἰσαγωγῆς καταθέτει αὐτὴν εἰς τὸ εἰδικὸν τμήμα τοῦ Τελωνείου, καὶ

προχωρούν αί σχετικά διαδικασίαι έκ του τελωνειακού χώρου. Ἀποσφραγίζεται τὸ ἐμπόρευμα, καὶ γίνεται ἡ ἐπαλήθευσις ὑπὸ τοῦ ἐλεγκτοῦ καὶ τῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Χημείου.

5. Ἐκδίδεται ἡ Ἄδεια παραλαβῆς τῶν ἐκτελωνισθέντων ἐμπορευμάτων.

κ. BARNEWALL: Καὶ πάλιν καλή, σύντομη καὶ ἐπὶ τοῦ θέματος.

VII. ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ (15 λεπτά διάρκεια).

κ. Κλ. Ἀντωνάρας, Εἰσηγητής.

Πήραμε ἐπίσης ὡς δεδομένον ὅτι ἡ ἔναρξις τοῦ σταθμοῦ θὰ γίνῃ στίς 25.3.60. Θὰ πρέπει κατὰ τὴν γνώμην μας νὰ εὐρίσκων-

Ἀπὸ τὰ πωληθησόμενα, ἡ Χ θὰ ἔχη ἓνα μερίδιο. Θεωρήσαμε ὅτι ἡ Χ θὰ μπορούσε νὰ πωλήσῃ μέσα σ' αὐτὸ τὸ διάστημα 1.000.

ταὶ ἐδῶ συσκευές ἀπὸ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1959. Ἡ παραγγελία, ἡ ὁποία θὰ πρέπη νὰ γίνῃ κατὰ τὴν γνώμην μου τουλάχιστον 4 μῆνας πρὶν, θὰ πρέπη νὰ γίνῃ ἀπὸ τὸν Αὐγούστον τοῦ 59.

Ἄς κάνουμε τώρα μιὰ μικρὴ κοστολόγησι. Μποροῦμε νομίζω νὰ πάρουμε ὡς θάσι κατὰ μέσον ὄρον συσκευές οὔτε πολὺ φθινές οὔτε πολὺ ἀκριβές. Μποροῦμε νὰ ἀγοράσουμε τίς συσκευές CIF Πειραιᾶ \$ 150 ἑκάστην. Ὅταν θὰ ἔλθουν μετὰ ἓνα τετράμηνον ὑπολογίσαμε ὅτι θὰ θέλουμε νὰ πληρώσουμε ἓνα 50% διὰ φόρο εἰσαγωγῆς.

Σύμφωνα μὲ τὸν διακανονισμὸν ποῦ γίνεται, στίς συσκευές τηλεοράσεως, ὁ διακανονισμὸς τῆς ἀξίας πρέπη νὰ γίνῃ μὲ τὴν παραλαβὴν τοῦ ἐμπορεύματος. Εἰδικῶς γι' αὐτὸν δὲν μποροῦμε νὰ καταθέσουμε οὔτε κἀν ἐγγυητικὴ ἐπιστολὴ Τραπεζῆς. Ὡστε λοιπὸν αὐτὸ θὰ ἐπιβαρύνεται μὲ ἓνα τόκο 4%. Ἀμα τῇ παραλαβῇ θὰ ἔχουμε πληρώσει γιὰ τὴν μιὰ συσκευὴ \$ 150.— \$ 75.— γιὰ φόρους, \$ 6.— γιὰ τόκο. Ἦτοι \$ 231.— Ὑπελογίσαμε ὅτι ἡ διάθεσις αὐτῶν τῶν συσκευῶν θὰ γίνῃ σὲ 10 μηνιαίας δόσεις, καὶ σὲ τιμὴ μὲ κέρδος 40 %.

κ. BARNEWALL: Ἡ βραδινὴ μας ἔναρξις ἦτο πολὺ καλή. Οἱ ἰδέες σας εἶναι ὑγιεῖς. Θέλω νὰ πῶ ὅτι στίς τρεῖς προηγούμενες ἐβδομάδες κάπως εἶχα μπερδευθῆ. Ἔβλεπα ὅτι πηγαίναμε ἀπὸ δῶ καὶ ἀπὸ κεῖ, χωρὶς νὰ ἔχουμε κάποιον σημαντικὸ ἀποτέλεσμα. Ἀπόψε ὁμως εἶμαι πέρα πολὺ εὐχαριστημένος μὲ τὴν ἐργασία ποῦ ἔγινε. Ὅλες οἱ ἐκθέσεις ἦσαν καλές, σύντομες καὶ ἐπὶ τοῦ θέματος.

Ἡ πρώτη ἐρώτησις σὲ ὅσα ἐλέχθησαν ποῦ θὰ ἤθελα νὰ κάνω εἶναι ἡ ἐξῆς:

Γιατὶ ἐσεῖς νομίζετε ὅτι θὰ πρέπη νὰ ἔχετε τὸ δικό σας καταστηρικὴ πωλήσεως σὲ συναγωνισμὸ μὲ τὰ ἄλλα καταστήματα λιανικῆς πωλήσεως; Ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ θὰ ἤθελα νὰ ἔχω διασαφήσεις.

— Ὡς γνωστὸν κάθε κατάστημα ἔχει τοὺς δικούς του πελάτες.

Εἰδικὰ γιὰ μέσα στὴν Ἀθήνα ἓνα κατάστημα πωλήσεως ἔχει τὴν ἀποκλειστικὴν πελατεία του.

κ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ. Ἐγὼ ἔχω τὴν γνώμην ὅτι τὸ μικτὸ σύστημα, δηλαδὴ καὶ δικό μας κατάστημα πωλήσεως, καὶ παραχώρησι τῶν

ειδῶν μας καὶ σὲ ἄλλα καταστήματα δὲν εἶναι ἰδεῶδες. Ἐν τούτοις στὴν Ἑλλάδα ἰσχύει αὐτό.

— Τώρα ὁ κίνδυνος λοιπὸν ποὺ προκαλεῖται ἀπὸ τὴν πιθανὴν προώθησι ἄλλων συσκευῶν ἐκ μέρους τοῦ μεσολαβοῦντος καταστηματοῦ, θὰ ἀντιμετωπίζεται ἀπὸ τὴν δική μας προσπάθεια, ποὺ θὰ δημιουργῇ τὴν ἐντύπωσι στὸν ἀγοραστὴ ὅτι «θέλω νὰ ἀγοράσω τὴν συσκευὴν Χ».

Ἐὰν ἔχουμε λοιπὸν μεγάλη χρηματικὴ εὐχέρεια, θὰ πρέπη νὰ κάνουμε ἀποκλειστικὴ πώλησι. Νὰ κάνουμε δικό μας κατ'ὸς ἕνα, καὶ νὰ πωλοῦμε μόνοι μας.

— Ἡθελᾶ νὰ θίξω τὸ θέμα τῆς ψυχολογίας σχετικὰ μὲ τις δυὸ κυρίες ποὺ θὰ ἐπήγαιναν νὰ ἀγοράσουν μιὰ συσκευὴ τηλεοράσεως. Ὁση διαφήμισι καὶ νὰ κάνη κανεὶς σὲ ἓνα εἶδος, ὁ ἀγοραστὴς θέβαια θὰ πάη καὶ στὴν πηγὴ, ἀλλὰ θὰ πάη νὰ δῆ καὶ ἄλλες συσκευές. Ὅποτε νομίζω ὅτι θὰ εἶναι συνετὸ σὲ ἄλλα καταστήματα ποὺ πωλοῦν συσκευές συναγωνισμοῦ νὰ δίδουμε καὶ τις δικές μας, ὥστε νὰ μποροῦν οἱ ἀγορασταὶ νὰ κάνουν τὴν σύγκρισι. Νομίζω ὅτι ἐνδείκνυται καὶ αὐτό, ὅσο καὶ ἂν δὲν εἶναι μιὰ καλὴ πολιτικὴ.

— Νομίζω ὅτι ἐὰν ἔχουμε καὶ ἄλλα καταστήματα ἐκτὸς τοῦ κεντρικοῦ πρατηρίου, ἓνα ἰσχυρὸν μέσον θὰ ἦταν καὶ ἡ προμήθεια ποὺ θὰ ἐδίδαμε εἰς τὸν καταστηματοῦ νὰ εἶναι ἀνωτέρα αὐτῆς ποὺ θὰ λαμβάνει ἀπὸ τὴν πώλησι συσκευῶν Τηλεοράσεως ἄλλης κατασκευῆς.

— κ. BARNEWALL. Ἐὰν μποροῦμε θεβαίως.

— Νομίζω ὅτι θὰ μποροῦμε, διότι δὲν ἀναλαμβάνουν αἱ ἐδῶ ἀντιπροσωπεῖαι νὰ κάνουν μιάν διαφήμισιν ἐντελῶς εἰς θάρος των.

— Ἐπίσης καὶ οἱ λιανοπωληταὶ πρέπει νὰ προσφέρουν στὴν διαφήμισι.

— Ἐπίσης νομίζω ὅτι θὰ εἶναι καλὸν νὰ ἐξηγήσουμε ὅτι ἡ μάρκα μας θὰ δόσῃ πᾶσα ἱκανοποίησι, διότι εἶναι μερικὲς ποὺ ἔχουν ἔλθει εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ λέγεται ὅτι δὲν θὰ ἀνταποκριθοῦν εἰς τὸν τύπον τῆς ἀναμεταδόσεως ποὺ θὰ ἐγκατασταθῇ εἰς τὴν Πάρνηθα.

— Ὡς ἀντιπρόσωπος, ἐὰν θεβαίως ἐπιτρέπεται νὰ πωλῇ καὶ ὁ ἴδιος συσκευὴς Τηλεοράσεως, νομίζω ὅτι ὁ δυαδισμὸς δὲν θλάπτει. Ἀλλὰ ὡς πρὸς τὸ θέμα ἐὰν ἐπιτρέπεται νὰ ἀνατεθῇ ἡ ἀποκλειστικὴ πώλησις εἰς τοὺς λιανοπωλητάς, ἢ ὄχι, νομίζω ὅτι πρέπει νὰ τοὺς ἀπαγορεύσουμε νὰ πωλοῦν καὶ ἄλλα εἶδη. Διότι ἡ σύγκρισις ἡμπορεῖ νὰ γίνῃ καὶ ἀπὸ ἄλλα καταστήματα. Ἡμπορεῖ δηλαδὴ ὁ ἐνδιαφερόμενος ἀγοραστὴς, νὰ πάη καὶ σὲ ἓνα ἄλλο κατ'ὸς ἕνα καὶ νὰ δῆ καὶ ἄλλης κατασκευῆς συσκευές. Ἐστὶ δὲν θὰ ἔχουμε τὴν προτίμησι τοῦ πωλητοῦ διὰ μιάν ὀρισμένην κατασκευὴν.

— Μιὰ ποὺ ἐθίξαμε τὸ δεύτερο θέμα, ἐγὼ διαφωνῶ ὡς πρὸς τὴν διάθεσι τῶς συσκευῶν μας εἰς ὀρισμένα καταστήματα. Διότι τὰ καταστήματα αὐτὰ θὰ πρέπη νὰ ἔχουν καὶ ἄλλης κατασκευῆς συσκευές μέσα, διότι κανένας δὲν θὰ ἀναλάβῃ νὰ πωλῇ μόνον δικές μας συσκευές Τηλεοράσεως. Ἐκτὸς ἐὰν ἡ ἀντιπροσωπεῖα θέλει νὰ ἔχη δικό της κατ'ὸς ἕνα.

Ἐπίσης ὁ κ. Συναδέλφος εἶπεν ὅτι θὰ πρέπη νὰ δώσουμε σὲ 5—6 καταστήματα. Καὶ σ' αὐτὸ διαφωνῶ. Πρέπει νὰ γεμίσουμε τὴν ἀγορὰ τῶν Ἀθηνῶν μὲ συσκευές Τηλεοράσεως Χ. Διότι σὲ ὅσο περισσότερα καταστήματα ἔχουμε καὶ δικές μας συσκευές, τόσο πε-

ρισότερες και θα πωλήσουμε. Διότι το κάθε κατάστημα έχει την δική του πελατεία, τον δικό του τρόπο πωλήσεως κ.λ.π.

— Ποιός είναι ο κύριος που έριψε την ιδέα των αποκλειστικών καταστημάτων των δημιουργουμένων από την αντιπροσωπεία ;

— Έγώ. Κατ' αρχήν είχα πει ότι όχι μόνον εις την 'Αθήνα να διορίσουμε αντιπροσώπους της Χ, αλλά και στην Πάτρα, Θεσσαλονίκη, κλπ. Τώρα όμως που το ζήτημα περιωρίστηκε στην 'Αθήνα, θα υπάρχει ένα κεντρικό υποκατάστημα, το όποιον θα άνεφοδιάζη ένα άριθμό που δεν πρέπει να υπερβαίνει τα 10 υποκαταστήματα, τα όποια θα εφοδιάζουν τους άλλους πελάτας.

— Το θέμα αυτό δεν μπορεί να ξετασθῆ μόνον για τις συσκευές Τηλεοράσεως. 'Η Χ είναι μιá αντιπροσωπεία που φέρνει και άλλα είδη εκτός από τις συσκευές Τηλεοράσεως.

— Ο Έλληνας άγοραστής θέλει να τις δῆ όλες τις συσκευές, να πάρη πληροφορίες, και κατόπιν θα άποφασίση ποιá θα πάρη.

— κ. BARNEWALL. Αυτό δεν είναι άπαραίτητον. Μιá εταιρεία μπορεί να χρησιμοποίησῃ διαφορετικῆ πολιτικῆ για ένα προϊόν.

— Μίλησαν επίσης για την δημιουργία ειδικών καταστημάτων της Χ. 'Ας κυττάξουμε πρώτα-πρώτα πόσα χρήματα θα χρειασθούν για την εργασία της εισαγωγῆς μόνον. Θα χρειασθούν δρχ. 50.000.

— Πώς θα θρεθοúν όλα αυτά τα χρήματα, και να δημιουργηθούν και υποκαταστήματα ;

— Συνδεδεμένο με αυτό, δηλαδή με το τί επιτυχία θα έχουμε δίνοντας τις συσκευές μας σε μεταπωλητάς, είναι και το τί ποσοτό προμηθείας θα τους δίδουμε.

— Θα τους πουλούμε τις συσκευές ;

— 'Η θα τους δίδουμε τις συσκευές επί παρακαταθήκη και θα περιμένουμε όταν πωλήσουν τις συσκευές να μάς δώσουν και εμάς τα χρήματα που θα μάς οφείλουν για την άξια των συσκευών ;

— κ. BARNEWALL: Πρέπει να τις πουλήσουμε άμέσως τις συσκευές.

— κ. BARNEWALL: 'Ανακεφαλαιώνοντας κάνω τις έξης παρατηρήσεις :

— Θα ήθελα να συστήσω ότι κατά την γνώμη μου δεν θα έπρεπε να υπάρχει κατάστημα λιανικῆς πωλήσεως ιδιόκτητον της αντιπροσωπείας.

— 'Εάν όμως έχουμε κατάστημα λιανικῆς πωλήσεως, δεν θα έχω κοπέλλες να πωλοúν αυτά τα πράγματα όπου χρειάζονται τεχνικῆς γνώσεις. Θα έχω μόνον άνδρες.

— 'Εχω την τάσι να συμφωνήσω με την ιδέα να έχουμε την αποκλειστικῆ πώλησι σε καταστήματα λιανικῆς πωλήσεως ειδών Χ, αλλά θα ήθελα να τοποθετήσω τις συσκευές Τηλεοράσεως Χ επί πλέον και σε καταστήματα όπου θα πωλοúνται συσκευές Τηλεοράσεως και άλλων κατασκευαστών.

— Δεν θα εξέλεγα έναν από τους νέους πωλητάς για να τον κάνω Διευθυντή πωλήσεων των συσκευών Τηλεοράσεως. Θα εξέλεγα έναν από τους παληούς και πεπειραμένους πωλητάς για την εργασία αυτή.

— 'Επίσης σχετικώς με τις δόσεις, δεν θα ήθελα να όρισθῆ ένα

συγκεκριμένο και ὅμοιον δι' ὅλους τοὺς ἀγοραστὰς ὄριον, π.χ. 10 δόσεις, ἀλλὰ θὰ ἤθελα αὐτὸ νὰ κανονίζεται σύμφωνα μὲ τὴν κάθε περίπτωση πωλήσεως. Νομίζω ὅτι τὸ ποσοστὸν 10% εἶναι λίγο γιὰ τὸν λιανοπωλητὴ. Θὰ πρέπει νὰ τοῦ δώσουμε 20—30% καὶ μπορούμε νὰ τὸ ἐπιτύχουμε αὐτό, διότι νομίζω ὅτι μπορεῖ νὰ ἐργάζεται ἐπικερδῶς ἢ ἀντιπροσωπεῖα μας, κερδίζοντας.

Μποροῦμε ἴσως νὰ δεχθῶμε νὰ σᾶς δώσουμε τὸ 10—15% διὰ διαφήμησι μόνον διὰ τὸ πρῶτον 10μηνον, ἀλλὰ μετὰ ἀπὸ αὐτὸ δὲν θὰ μπορέσουμε νὰ σᾶς δώσουμε περισσότερο ἀπὸ 2—3% διότι θὰ ζημιωθῶμε.

Καλὴ εἶναι ἡ ἰδέα σας γιὰ τὴν Miss «X». Προσέξτε ὅμως μήπως αὐτὴ ἡ ἰδέα σᾶς κάνει νὰ πιασθῆτε μὲ πάρα πολλὰ ξέοδα. Διότι ὁ σκοπὸς μας εἶναι νὰ πουλήσουμε συσκευὲς Τηλεοράσεως, καὶ ὄχι γυναῖκες.

Εὐχαριστῶ πάρα πολὺ πὺ μείνατε περισσότερο ἀπὸ τὴν ὥρα σας, προσπαθώντας νὰ καθαρίσουμε τὰ θέματα.

Τὴν ἐρχομένην ἐβδομάδα **Shopping centers** - supermarkets.

Θὰ σᾶς κάμω ἐγὼ τὴν εἰσαγωγή γιατί πρόκειται γιὰ νέα θέματα. Κατατοπισθῆτε ἐν τῷ μεταξύ καὶ σεῖς. Τὸ Γραφεῖον Βιομηχανικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐρευνῶν τῆς Σχολῆς σας θὰ ἔχη στοιχεῖα νὰ σᾶς δώσῃ. Στὴ βιβλιοθήκη του βλέπω σχετικὰ βιβλία.

ΤΙ ΛΕΓΟΥΝ ΚΑΙ ΤΙ ΓΡΑΦΟΥΝ ΟΙ ΑΛΛΟΙ

ΓΕΝΙΚΟΝ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ ΣΤΡΑΤΟΥ
3ον Έπιτελ. Γραφείον/ΥΙΙ
Άριθ. Φ. 5780,6/379604
Β. Σ. Τ. 902, 27 Φεβρουαρίου 1958

Π ρ ό ς : Δ/νσεις — Γραφεία/ΓΕΣ
Σχολάς—Κέντρα—Μονάδας Λεκανοπεδίου Άττικής

Κ ο ι ν . : ΓΕΕΘΑ/Β'. ΜΕΘ
Γεν. Έπιθ. Στρατοῦ—ΣΕΘΑ
3ον Ε.Γ./ΥΙΙ/ΓΕΣ—Κ.Φ.
Άνωτ. Σχ. Βιομηχανικῶν Σπουδῶν

Θ έ μ α : Κέντρα Κοινωνικῶν Σπουδῶν
καί Τουριστικῆς Έκπαιδεύσεως

1. Ὑπό τῆς Άνωτ. Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν συνεστήθησαν :
  - α) Κέντρον Κοινωνικῶν Σπουδῶν, μέ σκοπόν τήν ἔρευναν τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων καί διδασκαλίαν τῶν συναφῶν μαθημάτων πρός καταρτισμόν Εἰδικῶν ἐπιστημόνων.
  - β) Κέντρον Τουριστικῆς Έκπαιδεύσεως, μέ σκοπόν τήν μελέτην τῶν προβλημάτων Τουριστικῆς Οἰκονομίας, Νομοθεσίας καί Πολιτικῆς, ἢ ὑπόδειξις τῶν ἐπὶ τῶν σχετικῶν ζητημάτων ληπτέων μέτρων κλπ. διὰ τήν εἰδίκευσιν ἐπιστημόνων περὶ τὰ τουριστικά προβλήματα.
2.
  - α) Ἡ διδασκαλία τοῦ Κέντρου Κοινωνικῶν Σπουδῶν ἤρξατο ἀπὸ 1-2-58 εἰς τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἀκαδημίας 84 (Γωνία Ἐμμ. Μπενάκη) Παράρτημα τῆς Ἀνωτ. Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν καθ' ἑκάστην Δευτέραν, Τρίτην, Πέμπτην καί Παρασκευὴν καί ἀπὸ 17—20.30 ὥρας.
  - β) Ἡ διδασκαλία τοῦ Κ.Τ.Μ. ἤρξατο ἐπίσης ἀπὸ 1-2-58 εἰς τὸ κτίριον τῆς Λεωφόρου Ἀμαλίας 52 καθ' ἑκάστην Τετάρτην καί Σάββατον καί ἀπὸ 17—20.30 ὥρας.
3. Εἰς τὰ ὡς ἄνω Κέντρα δύνανται νὰ ἐγγραφοῦν καί φοιτήσουν Ἀξιόκ. τοῦ Στρατοῦ Ξηρᾶς. Κατόπιν τούτου οἱ ἐπιθυμοῦντες δύνανται ν' ἀποτανηθοῦν εἰς τὰς ὡς ἄνω ἀναφερομένας Δ)νσεις πρός λήψιν λεπτομερεστέρων πληροφοριῶν.
4. Αἱ παραλήπτριαί τῆς παρούσης νὰ κοινοποιήσωσι τὴν παρούσαν εἰς τοὺς παρ' αὐταῖς ὑπηρετοῦντας Ἀξιωματικούς.

Ἄρ. Πρωτ. 857

Ἐν Ἀθήναις τῆ 7 Ἀπριλίου 1957

Π ρ ὀ ς

Τὸν Ἀξιότιμον Ὑπουργὸν ἐπὶ τοῦ Συντονισμοῦ

Ἐ ν τ α ὁ θ α

Κύριε Ὑπουργέ,

Εἰς τὰς ἐφημερίδας τῆς παρελθούσης Κυριακῆς ἐδημοσιεύθη εἰδήσις καθ' ἣν ἡ Ἀμερικανικὴ ἀποστολὴ εὐρίσκεται εἰς συνεννοήσεις μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν ἰδρυσιν μιᾶς ἀνωτάτης ἐμποροβιομηχανικῆς Σχολῆς πρὸς μόρφωσιν στελεχῶν διὰ τὰς ἐπιχειρήσεις.

Ὡς τυγχάνει Ὑμῖν γνωστόν, εἰς τὴν Χώραν μας λειτουργοῦσιν ἤδη ἐκτὸς τῶν Οἰκονομικῶν Τμημάτων τῶν Νομικῶν Σχολῶν τῶν Πανεπιστημίων Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης δύο εἰδικὰ ἀνώτατα Ἐκπαιδευτικὰ Ἰδρύματα, ἴτοι ἡ Ἀνωτάτη Σχολὴ Οἰκονομικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐπιστημῶν ὡς Δημοσία Ὑπηρεσία καὶ ἡ Ἀνωτέρα Σχολὴ Βιομηχανικῶν Σπουδῶν ὡς κοινωφελῆς Ὄργανισμός.

Περὶ μὲν τῆς πρώτης ἀρμοδία εἶναι ἡ Α.Σ.Ο. καὶ Ε.Ε. καὶ τὸ Ὑπουργεῖον Ἐθνικῆς Παιδείας ν' ἀποφανθῆ κατὰ πόσον ἡ ἀναγγελομένη ἐνέργεια εἶναι σκόπιμος, προκείμενου ὁμως περὶ τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν ἰδρυθείσης παρ' ἡμῶν ἐπιτραπήτω νὰ τονίσωμεν τὰ κατωτέρω.

Ἡ Α.Σ.Β.Σ. σκοπὸν ἔχει τὴν μόρφωσιν εἰδικῶν στελεχῶν διὰ τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν καὶ δὴ διὰ τὴν βιομηχανίαν καὶ λειτουργεῖ βάσει ἀπολύτως συγχρονισμένου προγράμματος, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ συνυποβαλλομένου Πίνακος Μαθημάτων. Ἡ Σχολὴ κατὰ τὴν ὀργάνωσιν καὶ λειτουργίαν τῆς ἔλαβε πάντοτε ὑπ' ὄψιν τὰ πρότυπα ἐν Ἀμερικῇ καὶ Εὐρώπῃ.

Τὰ νέα μαθήματα τῆς Ὄργανώσεως καὶ Διοικήσεως καὶ Διοικήσεως τῶν ἐπιχειρήσεων, τῆς Κοστολογήσεως καὶ τῆς Βιομηχανικῆς Λογιστικῆς, τῆς Ψυχοτεχνικῆς καὶ Φυσιολογίας τῆς Ἐργασίας, τῆς Κοινωνικῆς Πολιτικῆς, τῶν Ἀνθρωπίνων Σχέσεων καὶ τοῦ marketing, τῆς Στατιστικῆς καὶ τῆς Τεχνικῆς τῶν συναλλαγῶν (ἐμπόριον, τράπεζαι, ἀσφάλεια, μεταφοραὶ), τὰ ἀποτελοῦντα τὴν ἰδιορρυθμίαν τῶν συγχρονισμένων Ἰδρυμάτων τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς ἔχουν εἰσαχθῆ καὶ διδάσκονται εἰς τὴν Ἀνωτέραν Σχολὴν Βιομηχανικῶν Σπουδῶν ὡς κύρια καὶ βασικὰ μαθήματα.

Κατόπιν τούτου ἔχομεν τὴν γνώμην ὅπως πρὸ πάσης ἐνεργείας δυναμένης, λόγῳ σπουδῆς, ἀντὶ ὠφελείας βλάβην νὰ προξενήσῃ, νὰ ζητηθῆ ἡ γνώμη τῶν δύο τούτων ἀνωτάτων ἐκπαιδευτικῶν Ἰδρυμάτων, διότι εἴμεθα ἀπολύτως βέβαιοι ὅτι ἀντὶ νέου σχολείου μᾶλλον ἀπαιτεῖται ἡ ἐνίσχυσις ἢ ὕλική καὶ ἠθικὴ τῶν ὑπαρχόντων Ἰδρυμάτων καὶ ἡ μέριμνα διὰ τὴν ἀρτιωτέραν τῶν ὀργάνωσιν, ἐὰν τυχὸν παρατηροῦνται ἐλλείψεις.

Ὁ Σύνδεσμος τῶν Βιομηχάνων καὶ ὁ Σύνδεσμος τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἀνωνύμων Ἐταιρειῶν ὡς Σωματεία Ἰδρυτικὰ τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν ἔχουν τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ εἰσακουσθῶσιν ἐπὶ θέματος κατ' ἐξοχὴν ἐνδιαφέροντος τὸν ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κόσμον τῆς Ἑλλάδος.

Μετὰ τιμῆς

Ὁ Πρόεδρος
Ν. ΔΡΙΤΣΑΣ

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς
Δ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Κλαυδίου Β. Μπανταλούκα Ὁργανωτοῦ Δημ. Ὑπηρεσιῶν

Ἀπὸ τῶν πρώτων βημάτων τῆς, ἡ ἐπιστημονικῆς ὀργάνωσις τῆς ἐργασίας, ἢτοι ἡ ὀρθολογικῆς ὀργάνωσις, ἔγινεν ἀντικείμενον πλείστων ἀντιδράσεων καὶ ἐπικρίσεων. Πολλὰ τῶν διεινῶν ἀπεδόθησαν εἰς αὐτὴν ὑπὸ ἀγνούστων, ἀλλὰ καὶ γνωρίζοντων τὰ κατ' αὐτήν. Καὶ ἡ συζήτησις κατέστη ἀτέρμων, διότι τὸ περιεχόμενον τῆς ὀρθολογικῆς ὀργάνωσις εἶναι τόσον εὐρύ, ὥστε νὰ δύναται νὰ κριθῆ ἀπὸ πολλῶν προοπτικῶν καὶ ἀναλόγως διαφόρων διαθέσεων καὶ συμφερόντων. Τινες τῶν ἐπικρίσεων ἔσχον καὶ ἀγαθοποιῶν ἀποτέλεσμα, συντέλεσαν εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς ὀρθολογικῆς ὀργάνωσις, ἰδίως ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἀνθρώπινον παράγοντα. Ἐφ' ὅσον ὅμως ἡ ὀρθολογικῆς ὀργάνωσις κατὰ βάσιν δὲν εἶναι τί τὸ καινοφανές καὶ στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης καὶ τοῦ ὀρθοῦ λόγου, θεμελιῶν πάσης μονίμου ἀνθρωπίνης ἐπιτυχίας, ἡ ἀξία τῆς παραμένει ἀμείωτος.

Αἱ κυριώτεροι τῶν αἰτιάσεων, τὰς ὁποίας προέβαλον οἱ ἐπικριταὶ τῆς ὀρθολογικῆς ὀργάνωσις, δύνανται νὰ συνοψισθοῦν ὡς ἀκολούθως:

Παρατηρεῖται, ὅτι ἡ προτυποποίησις τῆς παραγωγῆς συντελεῖ εἰς τὴν κοινολόγησιν τοῦ τεχνικοῦ παραγωγικοῦ μυστικοῦ. Ἐπίσης διὰ τῆς προτυποποίησης περιορίζεται ἡ καλαισθησία, ὑποχρεουμένης τῆς καταναλωτικῆς νὰ χρησιμοποιοῖ ἀμεταβλήτως τὰ αὐτὰ ἀγαθὰ. Τὸ γεγονός τοῦτο στερεῖ τὴν καταναλωσιν τῆς ἐκλογῆς καὶ συνάμα δὲν ἱκανοποιεῖται ὁ φιλότεχνος καὶ ὁ πλούσιος.

Ἡ ὀρθολογικῆς ὀργάνωσις ὑποτιμᾷ τὸν φυσιολογικὸν καὶ ψυχολογικὸν παράγοντα εἰς τὸν ἐργαζόμενον. Ὁ ἐργαζόμενος ὠφελεῖται μόνον ὕλικῶς, διὰ τῆς βελτιώσεως τῶν ὄρων ἐργασίας πρὸς καλυτέραν ἀπόδοσιν.

Διὰ τῆς ἐπιταχύνσεως τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐργασίας, ἰσχυρίζονται ὅτι ὁ ἐργαζόμενος ὑποχρεούται εἰς τὴν καταβολὴν μείζονος ἐνεργείας καὶ προσπάθειας, ὑπερβαίνουσας τὸ κανονικὸν μέτρον. Τοῦτο ἐπιφέρει ἀσυνήθη ἔντασιν τῶν νεύρων, ὑπερκόπωσιν καὶ ἐξάντλη-

σιν. Ἐν συνεχείᾳ ὑποστηρίζουν ὅτι ὁ καταμερισμὸς καὶ τὰ πορίσματα τῶν χρονομετρήσεων τῆς ἐργασίας, συνετέλεσαν εἰς τὴν μεταβολὴν τῶν ἐργατῶν εἰς αὐτόματα. Ἡ αὐτοματοποίησις αὐτῆ ἐπῆλθε διὰ τῆς ἐκτελεσεως ὀρισμένων καὶ ἀμεταβλήτων διαρκῶς κινήσεων, ἐκτελουμένων ἀνευ οὐδεμιᾶς πρωτοβουλίας καὶ εὐχαριστήσεως. Ὡς ἐκ τούτου, οἱ ἐργαζόμενοι καθίστανται ἀχρηστοὶ δι' ἑτέραν ἐργασίαν. Τὰ ἐν λόγω αἰτία κατεβίβασαν καὶ τὸ διανοητικὸν ἐπίπεδον τῶν ἐργατῶν, ἐξουθένωσαν τὴν προσωπικότητά των καὶ ἐφθειρον τοὺς ὀργανισμοὺς των. Ἐνετεινον ἐπίσης εἰς τοὺς ἐργάτας τὸ αἶσθημα τῆς ἐξαρτήσεως, ἐξασφαλισθείσης οὕτως τῆς παντοδυναμίας τοῦ ἐπιχειρηματίου.

Εἶναι τέλος, λέγουσιν, ἀληθές ὅτι ἡ ὀρθολογικῆς ὀργάνωσις προώριστα νὰ ἀποφέρῃ τελικῶς τὴν μείωσιν τῶν ἐν γένει δαπανῶν, τὸν υποβιβασμὸν τοῦ κόστους καὶ τὴν ἐλάττωσιν τῶν τιμῶν, ἀκόμη δὲ καὶ τὴν αὐξήσιν τῆς παραγωγῆς ὡς καὶ τῶν ἀποδοχῶν τῶν ἐργαζομένων. Ἀλλ' ὅταν, συνεχίζουσιν οἱ ἐπικριταί, ἡ ἐξέλιξις αὐτῆ ὑπερενταθῆ καὶ ἀποσπᾶται ἐκ τῆς παραγωγῆς μέγας ἀριθμὸς ἐργαζομένων, χωρὶς νὰ χρησιμοποιοῦνται οὗτοι ἀλλαχοῦ, τότε ἐλαττοῦται ἡ ἀγοραστικὴ δύναμις τῶν μαζῶν, ἰδίως δὲ εἰς χώρας διαθετούσας πολλὴν ἐργατικὴν πληθυσμὸν.

Εἰς τὰς ἀνωτέρω αἰτιάσεις τῶν ἐπικριτῶν τῆς ὀρθολογικῆς ὀργάνωσις, οἱ ὑποστηρικταὶ αὐτῆς ἀντιτάσσουσιν τὰ ἀκόλουθα ἐπιχειρήματα, δι' ὧν ἀποδεικνύεται τὸ ἀβάσιμον ἢ ἔστω τὸ ὑπερβολικὸν αὐτῶν.

Ἡ κοινολόγησις τοῦ τεχνικοῦ μυστικοῦ τῆς παραγωγῆς, ὅπως δὴποτε δὲν ἀποφύεται, μετακινούμενοι οἱ ἐργαζόμενοι ἀπὸ ἐπιχειρήσεως εἰς ἑτέραν, μεταδίδουσι τὸ μυστικὸν αὐτό. Ἡ σύγχρονος παραγωγὴ δὲν βασίζεται ἐπὶ τῆς μυστικότητος. Τουναντίον μάλιστα, οἱ ἐπιχειρηματῆται ὠργανώθησαν καὶ ἐνεργοῦν ὁμαδικὰς ἐπισκέψεις σχετικῶν ἐγκαταστάσεων, προσέρχονται εἰς εἰδικὰς συσκέψεις σχετικῶς πρὸς ἀνταλλαγὴν γνώμων καὶ συμπερασμά-

να δυνατόν νὰ παραμένωσιν ἄγωνα καὶ ὅτι ἡ ὀρθολογικὴ ὀργάνωσις ἐπιτρέπει πληρεστέραν ἐκμετάλλευσιν τῶν κεφαλαίων, ἀσφαλῶς ἢ χρησιμοποίησις τῶν θὰ συνεπιφέρει νέας δυνατότητας ἐργασίας. Φαίνεται ὅθεν, ὅτι μᾶλλον θεραπεύεται μερικῶς τὸ πρόβλημα τῆς ἀνεργίας διὰ τῆς ὀρθολογικῆς ὀργάνωσεως καὶ αὐξάνεται τὸ πραγματικὸν εἰσόδημα καὶ ἡ καταναλωτικὴ δύναμις τοῦ κοινοῦ.

Αἱ ἐκτεθεῖσαι ἀνωτέρω ἀπόψεις ἀμφοτέρων τῶν παρατάξεων, εἶναι κάπως ὑπερβολικαί. Ἄληθες εἶναι, ὅτι ἡ ὀρθολογικὴ ὀργάνωσις, οὔτε θαυματουργοῦς ιδιότητος ἔχει, οὔτε δύναται νὰ θεωρηθῇ πανάκεια παντὸς κακῶς κειμένου. Κατ' ἀρχὴν, ἡ ὀρθολογικὴ ὀργάνωσις ἀντιτίθεται εἰς πᾶν τὸ ἐνστικτώδες. Προσπαθεῖ νὰ ρυθμίση τὰς ἀνθρωπίνους πράξεις, βάσει ἐνὸς ἐπιστημονικοῦ κριτηρίου καθαρῶς σκοπιμότητος, ἰδιαίτερώς ἀναγκαίως ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς, μὴ παρασυρομένη ὑπὸ αἰσθημάτων ἢ τῆς πεπατημένης ὁδοῦ. Ὁ ἐμπειρισμὸς καὶ ἡ ρουτίνα οἱ ὅποιοι διέπουν, κατὰ τρόπον τῶσαν γενικὸν ἀκόμη, τὴν ἐκτέλεσιν τῆς διὰ χειρὸς ἰδίως ἐργασίας, ἔχουν ὡς συνέπειαν τεραστίαν σπατάλην ἀνθρωπίνης δραστηριότητος. Ἐνα ἀπὸ τὰ γεγονότα, τὰ ὅποια ἔχει κάλλιστα διαφωτίσει ἡ ὀρθολογικὴ ὀργάνωσις, εἶναι ἡ μειωμένη ἀπόδοσις τῆς ἐργασίας. Ἡ ἀσθένεια αὕτη τῆς ἀποδόσεως, ὀφείλεται εἴτε εἰς τὰς κακὰς μεθόδους αἱ ὅποιαί χρησιμοποιοῦνται ἀπὸ τὸν ἐργαζόμενον, εἴτε εἰς ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ὁ Τεύλορ ὀνομάζει «συστηματικὴν» ὑποαπασχόλησιν. Ἡ ὀρθολογικὴ ὀργάνωσις ἀποφράσσει ἢ περιορίζει αἰσθητῶς αὐτὰ τὰ δύο ρήγματα. Παντοῦ ἔνθα αἱ ἀρχαὶ τῆς ὀρθολογικῆς ὀργάνωσεως ἐφηρμόσθησαν κατὰ τὸν ἀρμόζοντα τρόπον, τὰ ἀποτελέσματα εἶναι σύμφωνα πρὸς τὸ κοινωνικὸν συμφέρον. Τὰ ἀποτελέσματα ταῦτα συνοψιζόμενα εἶναι: ἐξοικονόμησις ἐργασίας, καλυτέρα χρησιμοποίησις τῶν ἀνθρωπίνων δυνάμεων, μεγαλυτέρα ἀμοιβὴ τῆς ἐργασίας καὶ ἀντανάκλασις αὐτῶν ἐπὶ τῆς ἐπιχειρήσεως διὰ τῆς αὐξήσεως τοῦ κέρδους, ὡς ἐπίσης ἐπὶ τοῦ κοινοῦ διὰ τῆς μειώσεως τῆς τιμῆς τῶν ἀγαθῶν καὶ

τῶν ὑπηρεσιῶν ἢ βελτιώσεως τῆς ποιότητος αὐτῶν ἢ καὶ ἀμφοτέρων.

Ἐπειδὴ ἡ ὀρθολογικὴ ὀργάνωσις δὲν στηρίζεται μόνον ἐπὶ ἐπιστημονικῆς καὶ συνεπῶς ἀντικειμενικῆς βάσεως, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς λογικῆς, ἢ ὅποια, καὶ ὅταν ἀκόμη εἶναι ἐκ τῶν πλέον συστηματικῶν, δυνατόν νὰ παραμένη ὑποκειμενικὴ, εἶναι πιθανὸν νὰ ὑπόκειται εἰς πλάνας. Τὰς πλάνας ταύτας παρατηροῦμεν ἰδίως, ὅταν ἀπληραίωνονται μέθοδοι, ἂν καὶ τελείως ἀποτελεσματικαί, ἀντικαθίστανται διὰ νέων μεθόδων, στηριζομένων ἐπὶ ἑλλειποῦς προετοιμασίας καὶ συστηματοποίησης σκέψεως. Συμβαίνει ἐπίσης ἐνίοτε νὰ ἐφαρμόζονται συστήματα ὀρθολογικῆς ὀργάνωσεως, χωρὶς νὰ ἐξετασθῇ καὶ ὁ παράγων τῶν κοινωνικῶν συνεπειῶν, αἱ ὅποιαί θὰ ἐπακολουθήσουν τὰς μεταρρυθμίσεις τῆς καὶ πρὸ παντὸς αἱ ἔμμεσοι αὐτῶν συνέπειαι. Εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας, πρόκειται περὶ μιᾶς ψευδο-ὀρθολογικῆς ὀργάνωσεως. Ἄλλοτε πάλιν παρατηρεῖται ὑπερβολικὴ ἐφαρμογὴ ὀρθολογικῶν μέσων, ἢ ὅποια συντελεῖ εἰς τὴν μὴ ἐπίτευξιν τῶν ἀναμενομένων ἀποτελεσμάτων. Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην πρόκειται περὶ μιᾶς ὑπερ-ὀρθολογικῆς ὀργάνωσεως.

Τότε, συνεπῶς, θὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ὑπάρχει ἀληθὴς ὀρθολογικὴ ὀργάνωσις, ὅταν παρατηρήσωμεν εἰς αὐτὴν ὀρισμένον μέτρον καὶ ὀρισμένην ἰσορροπίαν κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν μέσων καὶ τῶν ἀρχῶν τῆς ὀρθολογικῆς ὀργάνωσεως. Πᾶν ὅ,τι ὑπερβαίνει τὸ μέτρον τοῦτο ἢ διαταράσσει τὴν ἰσορροπίαν, δεῖν νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἀσχετον πρὸς τὴν ἀληθῆ ὀρθολογικὴν ὀργάνωσιν.

Εἶναι γεγονός ὅτι, ἡ ὀρθολογικὴ

Σὲ ὀλόκληρον τὸν κόσμον, ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία ἀναζητεῖ καὶ ἐφαρμόζει τὰ τελειότερα συστήματα καὶ τὰς ἀποδοτικώτερας μεθόδους, με ἀποτέλεσμα τὴς ἀξιοθαύμαστες προόδους, ποὺ βλέπομε στὶς προηγμένες χώρες. Μόνον ὅταν τὸ Δημόσιον ἀκολουθήσῃ τὸ παράδειγμα τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, θὰ ὀρθοποδήσῃ οἱ λαοὶ καὶ θὰ εὐημερήσῃ οἱ κοινωνίες.

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Κλαυδίου Β. Μπανταλούκα 'Οργανωτοῦ Δημ. 'Υπηρεσιῶν

Ἀπὸ τῶν πρώτων δημάτων της, ἡ ἐπιστημονικὴ ὀργάνωσις τῆς ἐργασίας, ἥτοι ἡ ὀρθολογικὴ ὀργάνωσις, ἔγινεν ἀντικείμενον πλείστων ἀντιδράσεων καὶ ἐπικρίσεων. Πολλὰ τῶν δεινῶν ἀπεδόθησαν εἰς αὐτὴν ὑπὸ ἀγνοούντων, ἀλλὰ καὶ γνωρίζοντων τὰ κατ' αὐτὴν. Καὶ ἡ συζήτησις κατέστη ἀτέρμων, διότι τὸ περιεχόμενον τῆς ὀρθολογικῆς ὀργάνωσεως εἶναι τόσον εὐρύ, ὥστε νὰ δύναται νὰ κριθῇ ἀπὸ πολλῶν προοπτικῶν καὶ ἀναλόγως διαφόρων διαθέσεων καὶ συμφερόντων. Τινὲς τῶν ἐπικρίσεων ἔσχον καὶ ἀγαθοποιῶν ἀποτελεσμα, συντελέσασαι εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς ὀρθολογικῆς ὀργάνωσεως, ἰδίως ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἀνθρώπινον παράγοντα. Ἐφ' ὅσον ὅμως ἡ ὀρθολογικὴ ὀργάνωσις κατὰ δάσιν δὲν εἶναι τί τὸ καινοφανὲς καὶ στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης καὶ τοῦ ὀρθοῦ λόγου, θεμελιῶν πάσης μονίμου ἀνθρωπίνης ἐπιτυχίας, ἡ ἀξία της παραμένει ἀμείωτος.

***

Αἱ κυριώτεροι τῶν αἰτιάσεων, τὰς ὁποίας προέβαλον οἱ ἐπικριταὶ τῆς ὀρθολογικῆς ὀργάνωσεως, δύναται νὰ συνοψισθοῦν ὡς ἀκολούθως:

Παρατηρεῖται, ὅτι ἡ προτυποποίησις τῆς παραγωγῆς συντελεῖ εἰς τὴν κοινολογίαν τοῦ τεχνικοῦ παραγωγικοῦ μυστικοῦ. Ἐπίσης διὰ τῆς προτυποποίησης περιορίζεται ἡ καλαισθησία, ὑποχρεουμένης τῆς καταναλώσεως νὰ χρησιμοποιῆ ἀμεταβλήτως τὰ αὐτὰ ἀγαθὰ. Τὸ γεγονός τοῦτο στερεῖ τὴν καταναλώσιν τῆς ἐκλογῆς καὶ συνάμα δὲν ἱκανοποιεῖται ὁ φιλότεχνος καὶ ὁ πλούσιος.

Ἡ ὀρθολογικὴ ὀργάνωσις ὑποτιμᾷ τὸν φυσιολογικὸν καὶ ψυχολογικὸν παράγοντα εἰς τὸν ἐργαζόμενον. Ὁ ἐργαζόμενος ὠφελεῖται μόνον ὕλικῶς, διὰ τῆς βελτιώσεως τῶν ὄρων ἐργασίας πρὸς καλύτεραν ἀπόδοσιν.

Διὰ τῆς ἐπιταχύνσεως τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐργασίας, ἰσχυρίζονται ὅτι ὁ ἐργαζόμενος ὑποκροῦται εἰς τὴν καταβολὴν μειζόνος ἐνεργείας καὶ προσπάθειας, ὑπερβαίνουσας τὸ κανονικὸν μέτρον. Τοῦτο ἐπιφέρει ἀσυνήθη ἔντασιν τῶν νεύρων, ὑπερκόπωσιν καὶ ἐξάντλη-

σιν. Ἐν συνεχείᾳ ὑποστηρίζουν ὅτι ὁ καταμερισμὸς καὶ τὰ πορίσματα τῶν χρονομετρήσεων τῆς ἐργασίας, συντέλεσαν εἰς τὴν μεταβολὴν τῶν ἐργατῶν εἰς αὐτόματα. Ἡ αὐτοματοποίησις αὐτῆ ἐπήλθε διὰ τῆς ἐκτελέσεως ὀρισμένων καὶ ἀμεταβλήτων διαρκῶς κινήσεων, ἐκτελουμένων ἄνευ οὐδεμιᾶς πρωτοβουλίας καὶ εὐχαριστήσεως. Ὡς ἐκ τούτου, οἱ ἐργαζόμενοι καθίστανται ἀχρηστοὶ δι' ἕτεραν ἐργασίας. Τὰ ἐν λόγω αἷτια κατεβίβασαν καὶ τὸ διανοητικὸν ἐπίπεδον τῶν ἐργατῶν, ἐξουθένωσαν τὴν προσωπικότητά των καὶ ἔφθειρον τοὺς ὀργανισμοὺς των. Ἐνέτεινον ἐπίσης εἰς τοὺς ἐργάτας τὸ αἶσθημα τῆς ἐξαρτήσεως, ἐξασφαλισθείσης οὕτω τῆς παντοδυναμίας τοῦ ἐπιχειρηματίου.

Εἶναι τέλος, λέγουσιν, ἀληθὲς ὅτι ἡ ὀρθολογικὴ ὀργάνωσις προῦρισται νὰ ἀποφέρῃ τελικῶς τὴν μείωσιν τῶν ἐν γένει δαπανῶν, τὸν ὑποβασισμὸν τοῦ κόστους καὶ τὴν ἐλάττωσιν τῶν τιμῶν, ἀκόμη δὲ καὶ τὴν αὐξήσιν τῆς παραγωγῆς ὡς καὶ τῶν ἀποδοχῶν τῶν ἐργαζομένων. Ἀλλ' ὅταν, συνεχίζουσιν οἱ ἐπικριταί, ἡ ἐξέλιξις αὐτῆ ὑπερενταθῆ καὶ ἀποσπάται ἐκ τῆς παραγωγῆς μέγας ἀριθμὸς ἐργαζομένων, χωρὶς νὰ χρησιμοποιηθῶσιν οὗτοι ἀλλοῶς, τότε ἐλαττοῦται ἡ ἀγοραστικὴ δύναμις τῶν μαζῶν, ἰδίως δὲ εἰς χώρας διαθετούσας πολλὴν ἐργατικὴν πληθυσμὸν.

***

Εἰς τὰς ἀνωτέρω αἰτιάσεις τῶν ἐπικριτῶν τῆς ὀρθολογικῆς ὀργάνωσεως, οἱ ὑποστηρικταὶ αὐτῆς ἀντιτάσσουσιν τὰ ἀκόλουθα ἐπιχειρήματα, δι' ὧν ἀποδεικνύεται τὸ ἀβάσιμον ἢ ἔστω τὸ ὑπερβολικὸν αὐτῶν.

Ἡ κοινολογίσις τοῦ τεχνικοῦ μυστικοῦ τῆς παραγωγῆς, ὅπωςδῆποτε δὲν ἀποφεύγεται. Μετακινούμενοι οἱ ἐργαζόμενοι ἀπὸ ἐπιχειρήσεως εἰς ἕτεραν, μεταδίδουσι τὸ μυστικὸν αὐτό. Ἡ σύγχρονος παραγωγὴ δὲν βασίζεται ἐπὶ τῆς μυστικότητος. Τούναντίον μάλιστα, οἱ ἐπιχειρηματίαι ὠργανώθησαν καὶ ἐνεργῶν ὀμαδικὰς ἐπισκέψεις σχετικῶν ἐγκαταστάσεων, προσέρχονται εἰς εἰδικὰς συσκέψεις σχετικῶς πρὸς ἀνταλλαγὴν γνῶμῶν καὶ συμπερασμά-

ναι δυνατόν νὰ παραμένωσιν ἄγωνα καὶ ὅτι ἡ ὀρθολογικὴ ὀργάνωσις ἐπιτρέπει πληρεστέραν ἐκμετάλλευσιν τῶν κεφαλαίων, ἀσφαλῶς ἢ χρησιμοποίησις των θὰ συνεπιφέρῃ νέας δυνατότητας ἐργασίας. Φαίνεται ὅθεν, ὅτι ἄλλοι θεραπεύεται μερικῶς τὸ πρόβλημα τῆς ἀνεργίας διὰ τῆς ὀρθολογικῆς ὀργανώσεως καὶ αὐξάνεται τὸ πραγματικὸν εἰσόδημα καὶ ἡ καταναλωτικὴ δύναμις τοῦ κοινού.

Αἱ ἐκτεθεῖσαι ἀνωτέρω ἀπόψεις ἀμφοτέρων τῶν παρατάξεων, εἶναι κάπως ὑπερβολικαί. Ἀληθές εἶναι, ὅτι ἡ ὀρθολογικὴ ὀργάνωσις, οὔτε θαυματουργοῦς ιδιότητος ἔχει, οὔτε δύναται νὰ θεωρηθῇ πανάκεια παντὸς κακῶς κειμένου. Κατ' ἀρχὴν, ἡ ὀρθολογικὴ ὀργάνωσις ἀντιτίθεται εἰς πᾶν τὸ ἐνστικτώδες. Προσπαθεῖ νὰ ρυθμίσῃ τὰς ἀνθρωπίνους πράξεις, βάσει ἐνὸς ἐπιστημονικοῦ κριτηρίου καθαρὰς σκοπιμότητος, ἰδιαίτερος ἀναγκαίως ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τῆς οικονομικῆς ζωῆς, μὴ παρασυρομένη ὑπὸ αἰσθημάτων ἢ τῆς πεπατημένης ὁδοῦ. Ὁ ἐμπειρισμὸς καὶ ἡ ρουτίνα οἱ ὅποιοι διέπουν, κατὰ τρόπον τὸσον γενικὸν ἀκόμη, τὴν ἐκτέλεσιν τῆς διὰ χειρὸς ἰδίως ἐργασίας, ἔχουν ὡς συνέπειαν τεραστίαν σπατάλην ἀνθρωπίνης δραστηριότητος. Ἐνα ἀπὸ τὰ γεγονότα, τὰ ὅποια ἔχει κάλλιστα διαφωτίσει ἡ ὀρθολογικὴ ὀργάνωσις, εἶναι ἡ μειωμένη ἀπόδοσις τῆς ἐργασίας. Ἡ ἀσθένεια αὕτης τῆς ἀποδόσεως, οφείλεται εἴτε εἰς τὰς κακὰς μεθόδους αἱ ὅποια χρησιμοποιοῦνται ἀπὸ τὸν ἐργαζόμενον, εἴτε εἰς ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ὁ Τέυλορ ὀνομάζει «συστηματικὴν» ὑποαπασχόλησιν. Ἡ ὀρθολογικὴ ὀργάνωσις ἀποφράσσει ἢ περιορίζει αἰσθητῶς αὐτὰ τὰ δύο ῥήγματα. Παντοῦ ἔνθα αἱ ἀρχαὶ τῆς ὀρθολογικῆς ὀργανώσεως ἐφηρμόσθησαν κατὰ τὸν ἀρμόζοντα τρόπον, τὰ ἀποτελέσματα εἶναι σύμφωνα πρὸς τὸ κοινωνικὸν συμφέρον. Τὰ ἀποτελέσματα ταῦτα συνοψιζόμενα εἶναι: ἐξοικονόμησις ἐργασίας, καλυτέρα χρησιμοποίησις τῶν ἀνθρωπίνων δυνάμεων, μεγαλύτερα ἀμοιβῆ τῆς ἐργασίας καὶ ἀντανάκλασις αὐτῶν ἐπὶ τῆς ἐπιχειρήσεως διὰ τῆς αὐξήσεως τοῦ κέρδους, ὡς ἐπίσης ἐπὶ τοῦ κοινού διὰ τῆς μειώσεως τῆς τιμῆς τῶν ἀγαθῶν καὶ

τῶν ὑπηρεσιῶν ἢ βελτιώσεως τῆς ποιότητος αὐτῶν ἢ καὶ ἀμφοτέρων.

Ἐπειδὴ ἡ ὀρθολογικὴ ὀργάνωσις δὲν στηρίζεται μόνον ἐπὶ ἐπιστημονικῆς καὶ συνεπῶς ἀντικειμενικῆς βάσεως, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς λογικῆς, ἢ ὅποια, καὶ ὅταν ἀκόμη εἶναι ἐκ τῶν πλέον συστηματικῶν, δυνατόν νὰ παραμένῃ ὑποκειμενικὴ, εἶναι πιθανὸν νὰ ὑπόκειται εἰς πλάνας. Τὰς πλάνας ταύτας παρατηροῦμεν ἰδίως, ὅταν ἀπληρωμένα μέθοδοι, ἂν καὶ τελείως ἀποτελεσματικά, ἀντικαθίστανται διὰ νέων μεθόδων, στηριζομένων ἐπὶ ἑλλειποῦς προετοιμασίας καὶ συστηματοποίητου σκέψεως. Συμβαίνει ἐπίσης ἐνίοτε νὰ ἐφαρμόζωνται συστήματα ὀρθολογικῆς ὀργανώσεως, χωρὶς νὰ ἐξετασθῇ καὶ ὁ παράγων τῶν κοινωνικῶν συνεπειῶν, αἱ ὅποια θὰ ἐπακολουθήσουν τὰς μεταρρυθμίσεις τῆς καὶ πρὸ παντὸς αἱ ἔμμεσοι αὐτῶν συνέπειαι. Εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας, πρόκειται περὶ μιᾶς ψευδο-ὀρθολογικῆς ὀργανώσεως. Ἄλλοτε πάλιν παρατηρεῖται ὑπερβολικὴ ἐφαρμογὴ ὀρθολογικῶν μέσων, ἢ ὅποια συντελεῖ εἰς τὴν μὴ ἐπίτευξιν τῶν ἀναμενομένων ἀποτελεσμάτων. Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην πρόκειται περὶ μιᾶς ὑπερ-ὀρθολογικῆς ὀργανώσεως.

Τότε, συνεπῶς, θὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ὑπάρχει ἀληθῆς ὀρθολογικὴ ὀργάνωσις, ὅταν παρατηρήσωμεν εἰς αὐτὴν ὠρισμένον μέτρον καὶ ὠρισμένην ἰσορροπίαν κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν μέσων καὶ τῶν ἀρχῶν τῆς ὀρθολογικῆς ὀργανώσεως. Πᾶν ὅτι ὑπερβαίνει τὸ μέτρον τοῦτο ἢ διαταράσσει τὴν ἰσορροπίαν, δέον νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἀσχετον πρὸς τὴν ἀληθῆ ὀρθολογικὴν ὀργάνωσιν.

Εἶναι γεγονός ὅτι, ἡ ὀρθολογικὴ

Σὲ ὀλόκληρον τὸν κόσμον, ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία ἀναζητεῖ καὶ ἐφαρμόζει τὰ τελειότερα συστήματα καὶ τὰς ἀποδοτικώτερας μεθόδους, με ἀποτελεσματικὰς ἀξιοθαύμαστες προόδους, ποῦ βλέπομε στὶς προηγμένες χώρες. Μόνον ὅταν τὸ Δημόσιον ἀκολουθῇ τὸ παράδειγμα τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, θὰ ὀρθοποδήσουν οἱ λαοὶ καὶ θὰ εὐμερῆσουν οἱ κοινωνίες.

οργάνωσις, ως νέα έπιστημονική τεχνική, δέν έφθασεν άκόμη εις σημείον ώριμότητας, παρά την συσσώρευσιν πλήθους σχετικών γνώσεων και συστημάτων, τά όποια συμβάλλουν εις σημαντικήν βελτίωσιν τής οικονομίας και παρά την ανάπτυξιν αυτών πολυ πλέον τής συνήθους οργάνωσης των οικονομικών μονάδων. Έπί του παρόντος όμως, τó ζήτημα δέν είναι νά επιτευχθῆ ή όριστική διατύπωσις άρχών ή νέων πληρεστέρων συστημάτων. Απαιτείται μάλλον, και ιδίως διά τήν χώραν μας, ή επέκτασις τής εφαρμογής του ήδη κατακτηθέντος υπό τής ορθολογικής οργάνωσης εδάφους εις πάσας τάς μορφάς τής οικονομίας.

Θά πρέπει δε νά μη διαφεύγη τής αντιλήψεώς μας, ότι ή ορθολογική οργάνωσις είναι τότε μόνον άξία του όνόματός της, όταν ό υπ' αυτής χρησιμοποιούμενος συστηματικός λογισμός, δέν λαμβάνει υπ' όψιν του μόνον τούς οικονομικούς και τεχνικούς παράγοντας, ούδέ μόνον τήν οικονομικήν άπόδοσιν και στενώτερον τó επιχειρηματικόν κέρδος, αλλά διαπνέεται

ώσαύτως άπό τήν άρχήν τής κοινωνικής ώφελείας και άπό άπωτέρους άκόμη σκοπούς.

Έάν ήτο δυνατόν, λέγει ό Λ. Ουρδικ, νά συμφωνήσουν πάντες, ότι σκοπός τής οικονομίας είναι ή έξασφάλισις ενός ανώτερου επιπέδου ζωής, δέν υπάρχει τότε άδυναμία εφαρμογής τής ορθολογικής οργάνωσης εις πάσαν όψιν και στάθμην τής οικονομικής δράσεως. Αλλά μέχρις ου επιτευχθῆ τούτο, θά συνεχίζεται ή παρούσα σύγχυσις, διότι θά πρέπει προηγουμένως νά θυσιασθούν συνθήκαι, παραδόσεις, προκαταλήψεις κλπ. Η ορθολογική οργάνωσις δέν γνωρίζει ούτε σύνορα ούτε οικονομικά δόγματα. Αύτη ένδιαφέρεται πώς, υπό τó φώς άντικειμενικής έξετάσεως των γεγονότων, τó συγκρότημα τής οικονομίας δύναται νά οργανωθῆ εις οίανδήποτε στάθμην, άπό του έργάτου μέχρι των τελευταίων λεπτομερειών των διεθνών ανταλλαγών, εις τρόπον ώστε νά επιτελέση τήν ταχθείσαν εις αύτήν άποστολήν.

ΚΛΑΥΔΙΟΣ Β. ΜΠΑΝΤΑΛΟΥΚΑΣ

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ

Ε Π Ι

Η παρούσα μελέτη, άποτελεί τó δευτερον μέρος τής υπό τίτλον «Ορθολογική Οργάνωσις και Δημόσια Υπηρεσία» δημοσιευθείσης εις τó προηγούμενον τεύχος τής «Επιτυχίας» μελέτης του κ. Κλ. Μπανταλούκα.

Επ

ρων

έγγραφής εις τήν πρώτην σειράν συνδρομητών

Κ. ΜΠΑΝΤΑΛΟΥΚΑ: Η οργάνωσις των Δημοσίων Υπηρεσιών. 3

η γρό

εύχος 9, Ιανουάριος 1954

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελίς

3 Έπιτοχία διά τής Οργάνωσης.

4 Οργανωτικά Ζητήματα και άπόψεις.

5 Η Κριτική τής Έπιστημονικής Οργάνωσης τής Έργασίας, του κ. Κλαυδίου Μπανταλούκα.

ας

ΜΙΑ ΑΛΛΗ ΕΞΟΡΜΗΣΙΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Τὸ Κέντρον Ὀργανώσεως καὶ Διοικήσεως

(Business and Public Administration)

ΕΞΕΔΟΘΗ

Η ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ

ΚΑΙ

Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς

Βιομηχανικῶν Σπουδῶν

Ἀποστέλλεται δωρεὰν εἰς τὸν αἰτοῦντα

ΜΙΑ ΑΛΛΗ ΕΞΟΡΜΗΣΙΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ τῆς ὀριστικῆς διαμερφώσεως τῆς Σχολῆς ὡς ἀνωτάτου Ἰδρύματος οἰκονομικο-διοικητικῆς μορφώσεως, κύριος σκοπὸς αὐτῆς ἐτάχθη ἡ δημιουργία διοικητικῶν στελεχῶν τῶν διαφόρων οἰκονομικῶν μονάδων καὶ τοῦ Κράτους, στελεχῶν ἐμπνεομένων ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐπιστημονικῆς ὀργανώσεως τῆς ἐργασίας. Ἐνεκα τούτου ἡ Σχολὴ ἀπέδωκε πρωταρχικὴν σημασίαν εἰς τὰ μαθήματα τῆς Ὄργανώσεως καὶ Διοικήσεως τῶν Ἐπιχειρήσεων καὶ τῶν Ἐργοστασίων, τὰ ὁποῖα μετὰ τῆς Κοινωνικῆς Πολιτικῆς καὶ τοῦ Ἐργατικοῦ Δικαίου, τῆς Ψυχοτεχνικῆς καὶ Φυσιολογίας τῆς Ἐργασίας ὡς καὶ τῆς Ἐπαγγελματικῆς Ὑγιεινῆς περιέλαβεν εἰς ἴδιον κύκλον ὑπὸ τὸν τίτλον «Μαθήματα ἀνθρωπίνου παράγοντος».

Εἶναι γνωστὸν ὅτι τὰ μαθήματα ταῦτα ἀπετέλεσαν τὴν βασικὴν ἰδιορρυθμίαν τῆς Σχολῆς καὶ ἐν τῶν διακριτικῶν τῆς γνωρισμάτων ἀπὸ τῶν ὁμοίων Σχολῶν τῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως. Ἡ προβολὴ καὶ ἡ διδασκαλία τῶν θεμάτων τούτων ἐγέννησε πολλάκις ἀντιδράσεις ἢ συνήνητρε τὴν ἑλλειψιν ἐνδιαφέροντος καὶ κατανοήσεως. Σήμερον πάντες ἀντιλαμβάνονται ὅτι διερχόμεθα τὴν ἐποχὴν τῆς ὀργανώσεως καὶ ἀλλοίμονον εἰς τὸν τόπον μας, ἐὰν μάλιστα πραγματοποιηθῇ ἡ εὐρωπαϊκὴ ἐνότης, ἐὰν δὲν κυριαρχηθῇ οὗτος εἰς πᾶσαν οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν τοῦ ἐκδηλώσιν ἀπὸ τὸ πνεῦμα ὀργανώσεως καὶ ὀρθολογικῆς διοικήσεως.

Ἡ Σχολὴ κατανοήσασα ἀπὸ τῆς Ἰδρύσεώς της τὴν σημασίαν τοῦ θέματος διὰ διαλέξεων ἑλλήνων καὶ ξένων εἰδικῶν ἐπιστημόνων, ἀνακοινώσεων, δημοσίων συζητήσεων, σεμιναρίων καὶ διὰ σειρᾶς δημοσιευμάτων εἴτε εἰς τὰ περιοδικὰ τῆς Σχολῆς «ΣΠΟΥΔΑΙ» καὶ «ΝΕΑ τῆς Α.Σ.Β.Σ.», εἴτε εἰς αὐτοτελεῖς ἐκδόσεις ἐνεφάνισε καὶ διέδωσε τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ συνθήματα τῆς ἐπιστημονικῆς ὀργανώσεως τῆς ἐργασίας. Ἡ Σχολὴ, πρωτοπόρος εἰς τὴν ἀποστολικήν, τῇ ἀληθείᾳ, προσπάθειάν της, γνωρίζει πόσον ἐπίπονον ὑπῆρξε τὸ ἔργον της, τὸ ὁποῖον, ἐπὶ τέλους, παρὰ πάντων σήμερον ἀναγιωρίζεται.

Ἡ Σχολὴ ἀπεφάσισε, μετὰ μακρὰν μελέτην, νὰ ὀλοκληρώσῃ τὴν προσπάθειάν της, ἰδρύουσα τὸ «Κέντρον Ὄργανώσεως καὶ Διοικήσεως» κατὰ τὸ πρότυπον τῶν ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀμερικῇ συσταθέντων παρομοίων Κέντρων καὶ Ἰνστιτούτων διὰ τὴν διάδοσιν εἰς εὐρυτέρους κύκλους καὶ ἰδίᾳ εἰς τὰ ὑπάρχοντα στελέχη τῆς Βιομηχανίας καὶ τῆς ἐν γένει ἐθνικῆς καὶ δημοσίας Οἰκονομίας, ὡς καὶ εἰς ὅσους φιλοδοξοῦν νὰ καταστοῦν ἡγετικά στοιχεῖα τῆς οἰκονομικῆς μας ζωῆς, τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν μεθόδων τῆς ἐπιστημονικῆς ὀργανώσεως καὶ διοικήσεως.

Πιστεύει ὅτι εἰς τὸν τόπον μας, ὅπου πρὸ παντὸς μειονεκτεῖ ἢ καὶ παντελῶς ἐλλεῖπει τὸ ὀργανωτικὸν στοιχεῖον καὶ τὸ σύνθημα τῆς παραγωγικότητος τῆς ἐργασίας ἀποτελεῖ ζῶτικὴν ἀνάγκην, πρέπει νὰ καταποπιθοῦν ὅσον τὸ δυνατόν περισσότεροι εἰς τὰ νέα ὀργανωτικὰ καὶ διοικητικὰ προβλήματα καὶ νὰ ἐνημερωθοῦν εἰς τὰς προτεινομένας λύσεις. Οἱ καιροὶ διὰ τὴν οἰκονομικὴν καὶ κρατικὴν μας ζωὴν δὲν εἶναι «μενετοί». Εἴμεθα καθυστερημένοι ὄχι μόνον ἀπὸ ἀπόψεως ἐγκαταστάσεων καὶ ὑλικῶν κεφαλαίων, ἀλλὰ καὶ πρὸ παντὸς ἀπὸ ἀπόψεως συγχρονισμένων μεθόδων διοικήσεως καὶ ὀργανώσεως.

Τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν φιλοδοξίαν τοῦ νεοσυστάτου Κέντρου, φιλοδοξίαν νὰ δημιουργήσῃ ἡγετικά στελέχη πλήρους κατηρτισμένα εἰς τὰς συγχρόνους ἀρχὰς καὶ μεθόδους, ἱκανὰ ν' ἀντιμετωπίσουν μὲ εὐρείας ἀντιλήψεις καὶ μὲ τὴν πρέπουσαν γνώσιν, χωρὶς μονομέρειαν καὶ μὲ

εύρειας προοπτικές, τὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἐκτείνονται πλέον ἐπὶ διεθνούς ἐπιπέδου.

Τὰ ὀργανωτικά θέματα δὲν εἶναι πλέον «περίεργοι ἀπόψεις», ἀλλ' ἀποτελοῦν ἐπικέντρον μορφώσεως πνευματικῆς καὶ διαπαιδαγωγίσεως ψυχικῆς. Αὐτὴ αὕτη ἡ Ἐφηρμοσμένη Κοινωνιολογία, κύριον θέμα ἀπασχολήσεώς της ἔχει τὰς ἀνθρωπίνους σχέσεις ἐν τῇ ἐργασίᾳ καὶ ἡ καλυτέρα ρύθμισις αὐτῶν ἀποτελεῖ ἀντικείμενον κύριον τῆς ἀγωγῆς τοῦ πολίτου. Τέλος, ἡ Ἐφηρμοσμένη Ψυχολογία, ἡ Ὑγιεινὴ καὶ ἡ Φυσιολογία τῆς Ἐργασίας ἀποκτοῦν ἐξέχουσαν θέσιν, διότι σήμερον δὲν νοεῖται ὁ ἄνθρωπος ἔξω τοῦ παραγωγικοῦ μηχανισμοῦ.

Μὲ τὴν εὐκαιρίαν αὐτὴν δέον νὰ γνωσθῇ ὅτι τὸ πανσεβάσιον Πανεπιστήμιον τῶν Παρισίων, φωτεινὸν κέντρον εἰς τὴν πνευματικὴν τοῦ κόσμου πρωτεύουσαν, ὀργάνωσεν ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 1956 τὸ «Κέντρον Διοικήσεως τῶν Ἐπιχειρήσεων» (Centre d'administration des entreprises) ὡς παράρτημα τῆς Νομικῆς Σχολῆς.

*Ἀξίζει νὰ τονισθοῦν ἐδῶ μερικαὶ προγραμματικά του ἀρχαί, τὰς ὁποίας ἡ Σχολὴ μας εὐθὺς μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἐφῆρμοσεν :

α) Τὴν διεύθυνσιν τοῦ Κ.Δ.Ε. ἀνέθεσεν εἰς Δ. Ἐπιτροπὴν, εἰς ἣν μετέχουν ὄχι μόνον Καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου ἀλλὰ καὶ 7 ἐκπρόσωποι τοῦ οἰκονομικῶς δρῶντος κόσμου. Ἄς ἐνθυμηθῶμεν πόσα σχόλια ἐγένοντο, διότι ἡ Σχολὴ μας, παραπλευρῶς πρὸς τὸν Σύλλογον τῶν Καθηγητῶν ἐδημιούργησε ὡς ὄργανον Διοικήσεως καὶ Διαχειρίσεως τῆς Σχολῆς τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον μὲ ἐπισήμους καὶ κατὰ δημοκρατικὸν τρόπον ἐκλεγομένους ἐκπροσώπους τῶν διαφόρων καὶ ἀμέσως ἐνδιαφερομένων Ὀργανώσεων.

Τὴν ἀρχὴν ταύτην ἐφῆρμοσε καὶ ἡ Σχολὴ μας θέσασα ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Κ.Ο.Δ. Καθηγητὰς καὶ οἰκονομικοὺς παράγοντας.

β) Εἰς τὴν προγραμματικὴν του διακήρυξιν λέγει τὸ Κ.Δ.Ε. τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Παρισίων :

«Αἱ ἀνθρώπιναι σχέσεις εἰς τὴν εὐρυτέραν ἔννοιαν τῆς λέξεως, τὰ προβλήματα τῆς διαχειρίσεως καὶ τοῦ ἐλέγχου, ἡ συγκρότησις τῶν ἐπιχειρήσεων μεταβάλλονται καθημερινῶς καὶ καθίστανται πλέον πολυσύνθετα. Ἐκτὸς τούτων μία τάσις ἀναπτύσσεται ἡ ὁποία ζητεῖ νὰ ἀναπτύξῃ καὶ νὰ ἐνισχύσῃ τοὺς δεσμοὺς μεταξύ τῆς Ἐπιστήμης, τῶν κύκλων τῆς ἐκπαιδεύσεως ἀφ' ἑνὸς καὶ τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς ἀφ' ἑτέρου. Καὶ εὐτυχῶς ἡ τάσις αὕτη εὖρε θερμοὺς ὑποστηρικτὰς μεταξύ τῶν οἰκονομικῶν παραγόντων ὅσον καὶ τῶν ἐκπαιδευτικῶν». Τοῦτο ἐτονίζαμεν καὶ ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ 1918 ὄχι μόνον διὰ τὴν ἀνωτάτην, ἀλλὰ καὶ τὴν μέσην οἰκονομικὴν ἐκπαίδευσιν. Τὰς ἀρχὰς ταύτας, τὰς ὁποίας πρὸ 40ετίας διεκηρύξαμεν καὶ ἐφηρμάσαμεν, οἱ «φαρισαῖοι», ἀπεκάλεσαν ἀντιεπιστημονικὰς — ἀντιακαδημαϊκὰς — ἐκδηλώσεις. Σήμερον τὸ πλέον σεβάσιμον Πανεπιστήμιον τῆς Εὐρώπης, καὶ νομίζω ὀλοκλήρου τοῦ κόσμου, τὰς ἀποδέχεται καὶ τὰς ἐφαρμόζει μὲ χαρὰν καὶ ὑπερηφάνειαν διὰ τὴν προσαρμογὴν του πρὸς τὴν ζωὴν, ἔξω τῆς ὁποίας δὲν δύναται νὰ νοηθῇ πλέον ἐκπαιδευτικὸν Ἴδρυμα.

γ) Τὸ Πανεπιστήμιον Παρισίων συνεχίζον λέγει : «Θὰ ἐφαρμόσωμεν ὅλας τῆς μεθόδους ἀπὸ τῆς κλασσικῆς ἀπὸ ἕδρας διδασκαλίας μέχρι τῆς περιπτωσιακῆς μεθόδου. Τοῦτο ἐτονίζαμεν καὶ ἡμεῖς μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, ἀπὸ τῆς νέας ὀργανώσεως τῆς Σχολῆς μας, ὅτι εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς ἐφηρμοσμένης οἰκονομίας καὶ τῆς διοικήσεως δὲν ὑπάρχει μία μέθοδος διδασκαλίας καὶ ὅτι δὲν πιστεύομεν εἰς τὴν ἀποκλειστικότητα, ἀλλὰ δεχόμεθα ὅτι ἡ μία μέθοδος συμπληρῶνει καὶ διορθώνει τὴν ἄλλην μέθοδον διδασκαλίας. Τοῦτο ἐξήγειρε

τους «φαρισίους» και αι απόψεις μας έχαρακτηρίσθησαν ως «άντια-καθημαϊκά» (!), ενώ τὸ σύστημα τῶν πολλαπλῶν μεθόδων ἦτο ἤδη ἐν ἐφαρμογῇ εἰς τὰ προοδευτικὰ μεγάλα Πανεπιστήμια καὶ τὰ λοιπὰ ἀνώτατα ἐκπαιδευτικὰ Ἰδρύματα τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς.

δ) Ἡ διδασκαλία, λέγει τὸ Κ.Δ.Ε. τῶν Παρισίων, πρέπει νὰ γίνεται πλέον ὄχι μόνον ἀπὸ τοὺς Καθηγητὰς τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τῶν ἄλλων Ἀνωτάτων Σχολῶν, ἀλλ' ἐπίσης ἀπὸ προσωπικότητας τῆς Διοικήσεως καὶ τῆς Οἰκονομικῆς ζωῆς. Οὕτω ἐπὶ 12 τακτικῶν Καθηγητῶν οἱ 6 προέρχονται ἐκ τῆς οἰκονομικῆς πράξεως καὶ παραλλήλως ὑπάρχουν 27 chargés de travaux ἅπαντες ἐκ τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς. Εἶναι φυσικόν, τώρα, νὰ ἀναλογιζώμεθα πόσον κατεκρίθη ἡ Σχολὴ μας, διότι διὰ τοῦ Ὁργανισμοῦ τοῦ 1948 περιέλαβε μεταξὺ τοῦ Διδάσκοντος Προσωπικοῦ τῆς ὡς Ἐντεταλμένου Καθηγητὰς διαπρεπεῖς οἰκονομικοὺς παράγοντας καὶ πόσον ἐσχολιάσθη, διότι ἐπέζητήσθη τὴν συνδρομὴν ἀνθρώπων τῆς οἰκονομικῆς πράξεως. Ἡ Οἰκονομικὴ δὲν εἶναι μόνον θεωρία ἀλλὰ καὶ πράξις. Ἡ μὲν συμπληρώνει τὴν δέ. Ἡ μὲν θεωρία ἀνεὺ τῆς ζωῆς εἶναι κενολόγος, ὅπως καὶ ἡ πράξις ἀνεὺ θεωρίας εἶναι ἐμπειρία μὴ δυναμένη νὰ σχηματίσῃ ὀλοκληρωμένην ἔννοιαν τῆς ζωῆς καὶ ἰδίᾳ τῶν οἰκονομικῶν τῆς προβλημάτων, μὴ αἰρομένη εἰς γενικοὺς σκοποὺς καὶ ἐπιδιώξεις.

Ἡ Σχολή, ἰδρύουσα τὸ Κέντρον Ὁργανώσεως καὶ Διοικήσεως, πιστεύει ὅτι ἐκπληροῖ βασικὸν ἐκπαιδευτικὸν καθήκον καὶ προσφέρει μίαν ἔτι ὑπηρεσίαν εἰς τὴν ἐν γένει παραγωγὴν καὶ τὸν κρατικὸν μηχανισμόν τῆς Χώρας. Εἶναι, πράγματι, ὑπερήφανος διὰ τὸ ἔργον τῆς.

Ἐλπίζει νὰ ἔχη τὴν ἠθικὴν συμπαράστασιν τοῦ Κράτους καὶ τῶν πνευματικῶν καὶ οἰκονομικῶν παραγόντων, οἱ ὅποιοι ἐλπίζομεν ὅτι εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀντιληφθοῦν τὰς προσπαθείας τῆς. Ἐλπίζει, ἀλλὰ καὶ γνωρίζει ὅτι πᾶσα πρωτοποριακὴ ἐνέργεια ἔχει μεγαλύτερας ἀντιδράσεις ἀπὸ ὑποστηρίξεις. Ἐλπίζει καὶ ὑπόσχεται ὅτι μὲ τὴν πείραν τῆς, καὶ ἰδίᾳ μὲ τὰ μοναδικὰ εἰς τὸν τόπον μας εἰδικευμένα στελέχη τῆς, νὰ ἀποδείξῃ ὅτι εἶναι εἰς θέσιν νὰ δικαιώσῃ τὰς ἐλπίδας τῶν φίλων τῆς καὶ νὰ καταδείξῃ πόσον ἄγονοι καὶ στείροι εἶναι αἱ ἀντιρρήσεις καὶ αἱ τυχόν ὑπάρχουσαι ἀμφιβολαίαι ...

ΣΤΡ. Κ. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

ΠΡΟ 11 ΕΤΩΝ

«Ὅταν ἀνεγράψαμεν εἰς τὸ Πρόγραμμά μας ὡς βασικὸν μάθημα τὴν Ἐπιστημονικὴν ὁργάνωσιν τῆς ἐργασίας, ἀπὸ τοὺς μὲν κατεκρίθημεν ὅτι εἰς τὴν Σχολὴν διδάσκονται οἱ καλύτεροι τρόποι ἐκμεταλλεύσεως τῶν ἐργατῶν (!) καὶ ἀπὸ τοὺς δὲ ἐσχολιάσθημεν ὅτι «μὲ τὴν ὁργάνωσιν θὰ πάρουν τὰ μυαλὰ τῶν ἐργατῶν ἀέρα» (!) Ἐναντίον αὐτῆς τῆς πρωτοφανοῦς πνευματικῆς ἀναπηρίας εἶχε ν' ἀντιπαλαίση ἡ Σχολὴ κατὰ τὰ πρῶτα τῆς βήματα καὶ δυστυχῶς ἔχει ἀκόμη ἐπὶ πολὺ ν' ἀντιμετωπίσῃ.

ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ ΧΑΡΙΛΑΟΣ

(εἰς Προγραμματικὸν τοῦ λόγον τῷ 1947)

ΓΕΝΙΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ

I. Διοικήσεις. Τὸ Κέντρον Διοικήσεως καὶ Ὁργανώσεως ἀποτελεῖ αὐτοδιοίκητον ἐσωσχολικὸν Ἴδρυμα τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Δ. Συμβουλίου τῆς Α.Σ.Β.Σ. καὶ λειτουργεῖ βάσει Κανονισμοῦ ἐγκρινομένου ὑπ' αὐτοῦ, κατόπιν γνώμης τῆς κάτωθι Διοικητικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κέντρου.

Τὸ Κέντρον διοικεῖται παρὰ Διοικητικῆς Ἐφορείας ἐκλεγομένης ὑπὸ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Σχολῆς, ἐξ ἐκπροσώπων τοῦ οἰκονομικοῦ καὶ ἐπιστημονικοῦ κόσμου, εἰς ἣν μετέχουν ὑποχρεωτικῶς ὁ Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς ἐκτελῶν χρέη Ἀντιπροέδρου, ὁ Καθηγητὴς τῆς Ὁργανώσεως τῶν Ἐπιχειρήσεων ἐκτελῶν χρέη γενικοῦ Εἰσηγητοῦ, ὁ Καθηγητὴς τῆς Ὁργανώσεως τῶν ἐργοστασίων καὶ ὁ Καθηγητὴς τῆς Βιομηχανικῆς Λογιστικῆς.

Διὰ τὴν συστηματικὴν παρακολούθησιν τῶν μαθημάτων τοῦ Κέντρου ὀρίζεται Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ ἐκ τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς, τοῦ Διευθυντοῦ Σπουδῶν τοῦ Κέντρου καὶ ἑνὸς Καθηγητοῦ τοῦ Κέντρου ὀριζομένου ὡς ἀναπληρωτοῦ του.

Ἐπὶ τῶν ἐν γένει ἐκπαιδευτικῶν ζητημάτων ἀρμόδιος εἶναι ὁ Σύλλογος τῶν Διδασκόντων εἰς τὸ Κέντρον.

Ἡ διαχείρισις ἀνήκει ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὸ Δ. Συμβούλιον τῆς Σχολῆς, μετὰ γνώμην τῆς Ἐφορείας τοῦ Κέντρου.

Ἡ Διεύθυνσις Σπουδῶν τοῦ Κέντρου ἀνετέθη ὑπὸ τοῦ Δ. Συμβουλίου τῆς Σχολῆς εἰς τὸν τακτικὸν καθηγητὴν τῆς Ἐπιστημονικῆς Ὁργανώσεως τῆς Ἐργασίας κ. Ἰω. Λ. Χρυσόχοῦ, με ἀναπληρωτὴν του τὸν Μηχανολόγον κ. Γ. Ἀνδρεᾶκον.

II. Μαθήματα.

Ταῦτα διαιροῦνται εἰς δύο κύκλους.

Ὁ πρῶτος σκοπὸν ἔχει τὴν εἰσαγωγὴν καὶ μύησιν εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς Ἐπιστημονικῆς Ὁργανώσεως με σύγχρονον ὑπόμνησιν τῶν βασικῶν οἰκονομικῶν ἀρχῶν καὶ μεθόδων καὶ ἐνημέρωσιν εἰς τὰ ζέοντα προβλήματα τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκονομίας. Ὁ κύκλος οὗτος διαρκεῖ ἀπὸ τῆς 1ης Ὀκτωβρίου μέχρι τῆς 30ης Νοεμβρίου.

Ὁ δεῦτερος κύκλος σκοπὸν ἔχει τὴν προβολὴν καὶ διδασχὴν ὅλων τῶν κυριωτέρων συγχρόνων θεμάτων τῆς Ὁργανώσεως καὶ Διοικήσεως τῶν Ἐπιχειρήσεων καὶ τῶν Δημοσίων Ὁργανισμῶν καὶ Ὑπηρεσιῶν.

Τὰ μαθήματα ταῦτα ἀναλυτικώτερον εἶναι τὰ κάτωθι σχετικὰ :

1. Μετὸν Ἀνθρώπινον παράγοντα

Ἀνθρώπιναι σχέσεις (Human relations)

Σχέσεις μετὸ κοινόν (Public relations)

Διοικήσις Προσωπικοῦ

Γενικὴ Κοινωνιολογία

Βιομηχανικὴ Κοινωνιολογία

Φυσιολογία καὶ Ὑγιεινὴ τῆς Ἐργασίας

Κίνητρα ἀποδόσεως (Incentives)

Ψυχοτεχνική.

2. Μὲ τὴν *Τεχνικὴν Ὁργάνωσιν*

Ἐγκατάστασις καὶ ὀργάνωσις βιομηχανιῶν
 Ὁργάνωσις τῆς παραγωγῆς
 Προτυποποίησις (Standardisation)
 Τεχνικὴ μελέτης χρόνου καὶ κινήσεων (Time and motion study)
 Ἐνδοεργοστασιακαὶ μεταφοραὶ
 Πρόληψις ἀτυχημάτων
 Ποιοτικὸς ἔλεγχος.

3. Μὲ τὴν *Λογιστικὴν καὶ Οἰκονομικὴν Ὁργάνωσιν*

Λογιστικὰ σχέδια
 Κόστος—Κοστολόγησις
 Προγραμματισμὸς τῆς παραγωγῆς — Πρότυπον κόστος (Standard cost)
 Προϋπολογιστικὸς ἔλεγχος (Budgetary control)
 Συντονισμὸς Λογιστικῆς, Στατιστικῆς καὶ Κοστολόγησεως
 Ἀνάλυσις καὶ Διεργμῆνευσις Οἰκονομικῶν Καταστάσεων
 Ἀνάλυσις τῆς Ἐκμεταλλεύσεως.
 Λογιστικὴ Φορολογικὴ Νομοθεσία.

4. Μὲ τὴν *Ἐμπορικὴν Ὁργάνωσιν*

Marketing
 Ἔρευνα τῶν συνθηκῶν τῆς ἀγορᾶς (Marketing research)
 Διαφήμισις
 Πολιτικὴ πωλήσεων (Marketing policies).

5. Μὲ τὴν *Δημοσίαν Διοίκησιν*

Ἀνάλυσις τῶν Δημοσίων ὑπηρεσιῶν ἀπὸ ἀπόψεως προσωπικοῦ, ἐσωτερικῆς ὀργανώσεως καὶ σχέσεων μετὰ τῶν πολιτῶν
 Κρατικὸς προγραμματισμὸς
 Οἰκονομικὸν Δίκαιον.

6. Μὲ τὰ *Εἰδικὰ Θέματα*

Ἐπιστημονικὴ προπαρασκευὴ τῶν ἀποφάσεων (Operational research)
 Πολιτικὴ τῶν ἐπιχειρήσεων (Business policies)
 Προβλήματα Ἑλληνικῆς Οἰκονομίας
 Οἰκονομικὴ πρόγνωσις
 Φιλοσοφία τῆς ὀργανώσεως
 Ὁργάνωσις γραφείων καὶ μηχανογραφία.

Διὰ τοὺς ἐπιθυμοῦντας μείζονα διερεῦνησιν θεματὸς τινος κατὰ βάθος καὶ πλάτος δύνανται δι' ἀποφάσεως τῆς Ἐφορείας νὰ ὀργανωθοῦν εἰδικὰ Σεμινάρια ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ εἰδικοῦ Καθηγητοῦ.

III. Μέθοδοι διδασκαλίας. Ἀπὸ ἔδρας διδασκαλία - συζήτησις (lecture - discussion), περιπτωσιακὴ μέθοδος (case method), ἔρευνα συγκεκριμένων περιπτώσεων), σεμινάρια, φροντιστήρια, ἀκουστικά - ὀπτικά μέσα, ἐπισκέψεις ἐπιχειρήσεων, συζήτησις καὶ κριτικὴ περιπτώσεων.

Τὸ Κ.Ο.Δ. θὰ ὀργανώσῃ σε.ρὰν διαλέξεων ἐπὶ εἰδικῶν θεμάτων σχετικῶν μὲ τὸν Αὐτοματισμὸν (Automation), τὴν Κυβερνητικὴν (Cybernetics), τὰς Διεθνεῖς σχέσεις ἐπὶ Ὀργανωτικοῦ ἐπιπέδου (International management), τοὺς τρόπους ὀργανώσεως τῶν δημοσίων συζητήσεων καὶ τῆς διευθύνσεως τῶν συσκέψεων (Public speaking and conducting conferences) κλπ.

ΙV. Οἱ σπουδασταί. Τακτικοὶ σπουδασταὶ εἰς τὸ Κέντρον Κοινωνικῶν Σπουδῶν ἐγγράφονται οἱ τελειόφοιτοι καὶ πτυχιούχοι Σχολῶν τῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως καὶ οἱ ἔχοντες ἀπολυτήριον Σχολείου Μέσης Ἐκπαιδεύσεως καὶ τριετὴ τουλάχιστον εὐδόκιμον ὑπηρεσίαν.

Πρὸς ἐγγραφὴν ἀπαιτεῖται ἡ ὑποβολὴ τῶν αὐτῶν δικαιολογητικῶν, ὡς καὶ διὰ τὰ λοιπὰ Κέντρα Ἐκπαιδεύσεως τῆς Σχολῆς, ἥτοι πιστοποιητικὸν ἐγγραφῆς εἰς Δῆμον ἢ Κοινότητα, δελτίον ὑγιεινῆς καταστάσεως τοῦ Ἰατροῦ τῆς Σχολῆς, τίτλος σπουδῶν, ἀπάντησις εἰς εἰδικὸν ἐρωτηματολόγιον.

Οἱ σπουδασταὶ ὑποχρεοῦνται νὰ καταβάλωσι κατὰ τὸ ἔτος 1958 1959 δρχ. 1500, ἥτοι :

α) ἅμα τῇ ἐγγραφῇ

Δρχ. 200 δι' ἐγγραφὴν
 > 300 δι' ἔντυπα τῆς Σχολῆς
 > 200 διὰ Α' δόσιν διδάκτρων.

β) μέχρι καὶ τῆς 28ης Φεβρουαρίου

Δρχ. 400 διὰ Β' δόσιν διδάκτρων

γ) μέχρι καὶ τῆς 31ης Μαρτίου

Δρχ. 400 διὰ Γ' δόσιν διδάκτρων.

Ἡ μὴ ἐμπρόθεσμος καταβολὴ τῶν οικονομικῶν ὑποχρεώσεων συνεπάγεται αὐξήσιν αὐτῶν κατὰ 10 % δι' ἕκαστον παρερχόμενον μῆνα, οὐδεμιᾶς δικαιολογίας διὰ τὴν καθυστέρησιν λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν.

Οἱ σπουδασταὶ τελειόφοιτοι καὶ πτυχιούχοι τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν ἀπαλλάσσονται τῆς ὑποχρεώσεως καταβολῆς τῆς ἀξίας τῶν ἐντύπων, τῆς ἰατρικῆς ἐξετάσεως καὶ τῆς γ' δόσεως τῶν διδάκτρων.

Οἱ σπουδασταὶ ὑποχρεοῦνται εἰς τακτικὴν φοίτησιν καὶ ἰδίᾳ εἰς τὴν παρακολούθησιν τῶν φροντιστηριακῶν ἀσκήσεων καὶ τῶν εἰς τοὺς τόπους ἐργασίας γινομένων μαθημάτων.

Οἱ σπουδασταὶ δικαιοῦνται ἄνευ ἐτέρας τῶν ἐπιβαρύνσεως νὰ παραλουθῶσιν ὡς ἀκροαταὶ τὰ μαθήματα, τὰς φροντιστηριακὰς ἀσκήσεις, τὰ ἐπιτόπια μαθήματα, τὰς ἐκδρομὰς καὶ τοὺς ἐκπαιδευτικούς περιπάτους τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν, ὡς καὶ τὰ ὑπ' αὐτῆς ὀργανούμενα μαθήματα καὶ ἀσκήσεις τῆς Γαλλικῆς, Ἀγγλικῆς, Γερμανικῆς καὶ Ἰταλικῆς γλώσσης.

Υ. Αί εξετάσεις. Αί εξετάσεις διενεργούνται εις δύο περιόδους, ήτοι κατά Ίούνιον και Σεπτέμβριον. Δύναται να μετάσχη τών εξετάσεων ο σπουδαστής ο όποιος παρηκολούθησε τουλάχιστον τὸ ἡμισυ τῶν μαθημάτων και ἐξώφλησε τὰς πρὸς τὸ ΚΟΔ οίκονομικὰς του ὑποχρεώσεις. Εἰς περίπτωσιν ἀποτυχίας εἰς δύο τὸ πολὺ μαθήματα ὁ σπουδαστής δύναται νὰ ἐπανεξετασθῆ εἰς αὐτὰ κατὰ τὸ β' δεκαήμερον τοῦ Ἰανουαρίου και εἰς περίπτωσιν νέας ἀποτυχίας, ἔστω και εἰς ἓν μόνον μάθημα, ὑποχρεοῦται νὰ ἐπαναλάβῃ τὰ μαθήματα τοῦ αὐτοῦ ἔτους.

Μετὰ ἐπιτυχῆ εξέτασιν ὁ σπουδαστής δικαιούται νὰ λάβῃ «Πιστοποιητικὸν παρακολουθήσεως Μαθημάτων». Οἱ τελειόφοιτοι ἢ πτυχιούχοι Σχολῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως δύναται νὰ τύχῃσι «Διπλώματος», ὑπὸ τὸν ὄρον συντάξεως, μελέτης ἐγκρινομένης ὑπὸ τοῦ οἰκείου Καθηγητοῦ ἕκ τῆς ἐν τῷ Κέντρῳ διδασχομένης ὕλης.

Τὰ εξέταστρα διὰ τὸ ἐκπαιδευτικὸν ἔτος 1958 - 59 ὀρίζονται εἰς δρχ. 20 δι' ἕκαστον εξέτασθῆν και εἰς δρχ. 200 διὰ τὴν ὑποβαλλομένην μελέτην. Τὰ τέλη τοῦ μὲν «Πιστοποιητικοῦ» ὀρίζονται εἰς δρχ. 100, τοῦ δὲ «Διπλώματος» εἰς δρχ. 200.

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ

Ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ εἰδικοῦ Συμβούλου Ὁργανώσεως κ. Βασ. Καρύδη τὸ Κέντρον θὰ ὀργανώσῃ εἰδικὸν «Σεμινάριον Λογιστικῆς Ὁργανώσεως», διὰ τοὺς τελειοφοίτους και πτυχιούχους τῆς Σχολῆς κατ' ἐπιλογὴν τοῦ Γ.Β. και Ε.Ε. πρὸς μελέτην και ἄσκησιν ἐπὶ θεμάτων λογιστικῆς ὀργανώσεως τῶν ἐπιχειρήσεων.

Τὰς ἐργασίας τοῦ Σεμιναρίου Λογιστικῆς Ὁργανώσεως δύναται νὰ παρακολουθήσουν και ἄλλοι, κατόπιν ἐγκρίσεως τοῦ Διευθυντοῦ Σπουδῶν.

Παράλλῃως τὸ «Σεμινάριον Λογιστικῆς Ὁργανώσεως» θὰ ὀργανώσῃ κατὰ τὸ 1958 - 59 σειρὰν λογιστικῶν διαλέξεων μὲ θέματα :

Ἡ Ἱστορία και ἡ Λογιστικὴ—Ἡ ἐξέλιξις τῆς Λογιστικῆς—Ἡ Λογιστικὴ και τὸ Δίκαιον—Ἡ Λογιστικὴ και αἱ Οἰκονομικαὶ Ἐπιστῆμαι—Λογιστικὴ και Στατιστικὴ—Λογιστικὴ και Φορολογία—Λογιστικὴ και κόστος παραγωγῆς—Λογιστικὴ και κόστος διαθέσεως—Λογιστικὴ και οἰκονομικὸς προγραμματισμὸς—Λογιστικὴ και ὀργάνωσις—Λογιστικὴ και πρότυπον κόστος—Λογιστικὰ πλάνα και ὀρολογία—Δημοσίαι και ἰδιωτικὴ Λογιστικὴ—Λογιστικὴ και Γεωργία—Λογιστικὴ και Οἰκιακὴ Οἰκονομία—Ἡ κοινωνικὴ ἀποστολὴ τοῦ Λογιστοῦ — Λογιστικὴ και Μηχανογραφία — Λογιστικοὶ Ἐλεγκοὶ—Λογιστικὴ και πιστοδότησις.

Αἱ διαλέξεις θὰ εἶναι δημόσιαι και θὰ ὀργανωθοῦν ἐν συνεργασίᾳ μὲ τοὺς Συλλόγους τῶν Πτυχιούχων τῆς Α.Σ.Ο. & Ε.Ε. και τῆς Α.Σ.Β.Σ., τὴν Π.Ε.Α.Ε., τὰ Ἐπαγγελματικὰ Λογιστικὰ Σωματεία και τὰ Οἰκονομικο-Λογιστικὰ περιοδικὰ τῆς Χώρας.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ

«Αί νέα τεχνικαί μέθοδοι τῆς μεγάλης παραγωγῆς καί ἡ διαμόρφωσις τοῦ θεσμοῦ τῶν ἀνωνύμων ἐταιρειῶν καί τῶν παντός εἶδους μεγάλων οἰκονομικῶν συνασπισμῶν, ὡς καί ἡ ἐπέμβασις τοῦ Κράτους εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν, μετέβαλον βασικῶς τὰς συνθήκας τῆς διοικήσεως, διευθύνσεως, ὀργανώσεως, ἐλέγχου, ἐποπτείας καί καθοδηγήσεως τῶν μεγάλων οἰκονομικῶν μονάδων. Ὁ ρόλος τῶν κεφαλαιούχων ὁσημέραι μειώνεται διὰ τὰ ἀύξηθῆ ἂντιστοίχως ὁ ρόλος καί ἡ σημασία τῶν διοικητικῶν στελεχῶν, τῶν ὁποίων ἡ εἰδικὴ μόρφωσις πρέπει νὰ εἶναι ἐκτεταμένη διότι οἱ ποικίλοι συνδυασμοὶ κατὰ τὴν παραγωγὴν καί τὴν διάθεσιν τοῦ προϊόντος ἀπαιτοῦν γνώσεις ἀνταποκρινομένας πρὸς τὸ πολὺπλευρον τοῦ ἐξοπλισμοῦ ἑνὸς οἰκονομικοῦ ὀργανισμοῦ.

Οὕτω τὸ λειτούργημα τοῦ διοικητικοῦ στελέχους καθίσταται ὁσημέραι πλέον σύνθετον, πλέον διακεκριμένον καί πλέον εἰδικευμένον καί συνεπῶς πλέον ἀπαραίτητον εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο εἶναι διεθνές, ἐξ οὗ νέων τύπων καί κατευθύνσεων Ἐπαγγελματικαὶ Σχολαὶ συνεχῶς δημιουργοῦνται, ἡ δὲ εἰδίκευσις τῆς ἐργασίας, πὸν εἶναι χαρακτηριστικὸν φαινόμενον τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, συντελεῖ εἰς τὴν ἴδρυσιν ἀφαντάστου ποικιλίας τύπων Σχολῶν καί ἀπὸ ἀπόψεως ἐκπαιδευτικῆς ἱεραρχίας καί ἀπὸ ἀπόψεως περιεχομένου ἀκόμη καί ἀπὸ ἀπόψεως μεθόδων.

Μὴ λησμονῶμεν ἐπίσης ὅτι τοῦτο εἶναι παγκόσμιος διαπίστωσις, ἰσχύουσα τόσον εἰς τὴν καπιταλιστικὴν Ἀμερικὴν, ὅσον καί εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ρωσίαν καί εἰς τὰς Δημοκρατικὰς χώρας τῆς Εὐρώπης, ἡ δυσανάλογος αὕξησις τῆς γραφειοκρατίας ἐν σχέσει πρὸς τοὺς λοιποὺς ἐργαζομένους εἰς τὰς Βιομηχανικὰς Ἐπιχειρήσεις, γραφειοκρατία ἡ ὁποία τείνει νὰ καταστῆ καί αὐτὴ μία νέα κοινωνικὴ τάξις, ἐπηρεάζουσα τὴν πολιτικὴν καί οἰκονομικὴν ζωὴν».

-193-

Τὰ ΝΕΑ τῆς Α.Σ.Β.Σ.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ
ΤΗΣ ΑΝΩΤΕΡΑΣ ΣΧΟΛΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Ἔτος Ε' 1957/8

Δραχμὴ 1

Τεύχος 28

Η ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

κ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΑΡΤΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΧΟΛΗΝ ΜΑΣ

Τὴν βὴν Ἰουνίου ὁ Ὑπουργὸς τῆς Βιομηχανίας κ. Ν. Μάρτης ἐπεσκέφθη τὴν Σχολὴν μας, κατόπιν παρακλήσεως τῆς Σχολικῆς Ἐπιτροπῆς, ἡ ὁποία τὸν συνεχάρη διὰ τὴν τόσον δικαίαν ἀνάδειξίν του εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ Ὑπουργοῦ τοῦ ἔχοντος τὴν φροντίδα τῆς ἀσκήσεως τῆς βιομηχανικῆς πολιτικῆς τοῦ Κράτους. Τὸν κ. Ὑπουργὸν συνοδεύομενον ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαιδεύσεως κ. Μ. Σπειτέρη ὑπεδέχθησαν ὁ Πρόεδρος τοῦ Δ. Συμβουλίου κ. Στ. Κωσιόπουλος, τὰ περισσότερα μέλη τοῦ Δ. Συμβουλίου, ὁ Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς κ. Στρ. Κ. Παπαϊωάννου καὶ ὄλοι οἱ Καθηγηταὶ τῆς Σχολῆς, ὡς καὶ οἱ εὐρισκόμενοι εἰς τὰς Ἀθήνας σπουδασταὶ καὶ πολλοὶ πτυχιῶχοι τῆς Σχολῆς.

Τὸν κ. Ὑπουργὸν προσεφώνησεν ὁ Πρόεδρος κ. Στ. Κωσιόπουλος καὶ μετὰ ταῦτα ὠμίλησεν ὁ Ὑπουργὸς κ. Ν. Μάρτης, ἐπηκολούθησε δὲ ὁμιλία τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς κ. Στρ. Παπαϊωάννου. Τοὺς ἐκφωνηθέντας λόγους δημοσιεύομεν κατωτέρω. Μεθ' ὃ εἰς τὸ γραφεῖον τῆς Σχολῆς ὁ κ. Ὑπουργὸς ἀντήλλαξε σκέψεις μετὰ τῶν Διοικούντων τὴν Σχολὴν καὶ τῶν Καθηγητῶν καὶ κατετοπίσθη ἐπὶ τῶν θεμάτων τῶν ἀφορώντων τὴν ὀργάνωσιν καὶ λειτουργίαν τῆς, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ἐπιδιώξεων τῆς Σχολῆς. Ὁ κ. Ὑπουργὸς διεβεβαίωσε καὶ αὐτὸς ὅτι περιβάλλει τὴν Σχολὴν μὲ ἰδιαιτέραν ἐκτίμησιν καὶ ἀγάπην, θὰ τὴν θεωρήσῃ δὲ πολύτιμον συνεργάτην του.

Κατὰ τὴν ἔλευσιν καὶ ἀναχώρησιν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ οἱ σπουδασταὶ καὶ πτυχιῶχοι ἐχειροκρότησαν ἐνθουσιωδῶς τὸν κ. Μάρτην.

Η ΣΥΝΤΑΞΙΣ

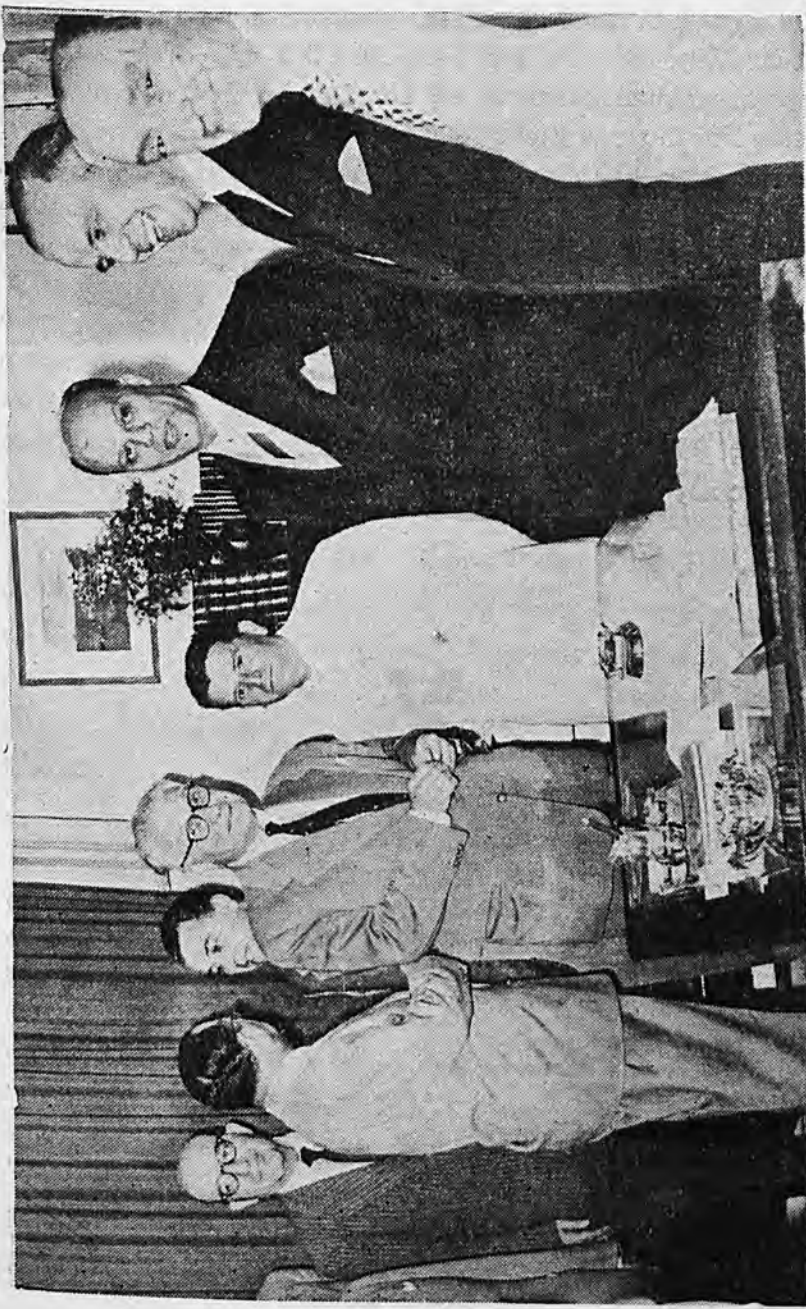
ΑΠΟ ΤΑ ΣΥΝΘΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Ἔσο μορφωμένος καὶ ἰκανὸς ἐπαγγελματίας, ὑπερήφανος διότι συμμετέχει εἰς τὴν παραγωγὴν, καλὸς καὶ ἄξιος Ἕλλην μὲ πλήρη συνείδησιν τῶν ὑποχρεώσεών σου πρὸς τὸ Ἔθνος, φωτισμένος ὁδηγὸς καὶ πιστὸς ὑπῆρέτης τοῦ λαοῦ, χρήσιμος καὶ ἀξιοπρεπὴς ἄνθρωπος, φίλος τῆς Ἐλευθερίας καὶ τῆς Δικαιοσύνης, ἔμπλεως Ἀνθρωπιστικῶν Ἰδανικῶν.

Ζητεῖ ἡ Σχολὴ νὰ καταστήσῃ τοὺς σπουδαστὰς τῆς δημιουργικὰ στελέχη, μὲ ὑπερηφάνειαν διὰ τὴν ἀποστολὴν των καὶ μὲ φιλοδοξίας, μὲ πνευματικὰς ἀνησυχίας, μὲ ἀληθῆ ἀνάτασιν ψυχῆς καὶ ὄχι εὐτελεῖς καὶ ἀναξιοπρεπεῖς θεσιθήρας.

Τὸ ἐπάγγελμα ποὺ θέλω νὰ μάθω εἰς τοὺς μαθητὰς μου, ἔλεγεν ὁ J. J. ROUSSEAU, εἶναι ἡ ζωὴ. Σωστά, ἀλλὰ ζωὴ, προσθέτει ἡ Σχολή, ποὺ πρέπει νὰ ἔχη ὡς σκοπὸν νὰ ἀνυψῶνῃ τὸ ἄτομον μέσα εἰς ἓν εὐήμεροῦν σύνολον.

Ο Ύπουργός κ. Ν. Μάρτης, ο Πρόεδρος τής Σχολής κ. Στ. Κωστόπουλος, ο Διευθυντής τής Επαγγελματικής Εκπαίδευσεως κ. Μ. Σπετσέρης, οι Καθηγηται κ. κ. Σ. Άγαπητίδης, Ε. Συνοδινός, Κ. Μπανταλούκας, Γ. Ζυνόπουλος, Γ. Παυλίδης.

πον των, διότι γνωρίζουν πλέον ὅτι εἰς τὸ πρόσωπόν Σας θὰ εὔρουν τὸν στοργικὸν Φίλον, τὸν πολύτιμον Συμπαραστάτην.

Ἡ Σχολὴ δι' ἐμοῦ Σᾶς εὐχαριστεῖ ἀκόμη μίαν φορὰν διὰ τὴν ἐπίσκεψίν Σας, διὰ τὰς δηλώσεις Σας, διὰ τὴν φιλίαν Σας. Σᾶς ὑπόσχεται νὰ εἶναι καὶ αὐτὴ εἰς τὸ πλευρόν Σας εἰς πᾶσαν προσπάθειάν Σας διὰ τὴν βιομηχανικὴν τοῦ τόπου πρόοδον, διὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Ἑλλάδος, διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν πλουτοπαραγωγικῶν της πόρων, διὰ τὴν αὔξησιν τοῦ ἐθνικοῦ της εἰσοδήματος. Θὰ εἶναι χρέος, χαρά, καὶ ὑπερηφάνειά της.

Ἐζητήσαμεν ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς Σχολῆς στοργὴν καὶ κατανόησιν καὶ εἴμεθα εὐτυχεῖς διότι, ἐπὶ τέλους, ἐν τῷ προσώπῳ Σας τὰς ἀνεύρομεν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν, καὶ παρὰ τὴν παράκλησίν Σας, θὰ Σᾶς χειροκροτήσωμεν ὅλοι μαζὺ ἀκόμη ἄλλην μίαν φορὰν ζωηρῶς ἀλλὰ καὶ τόσον δικαίως.

Τὰ ΝΕΑ τῆς Α.Β.Σ.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ
ΤΗΣ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Ἔτος Σ' 1958/9

Δραχμὴ 1

Τεύχος 30

σ. 60

ΑΦΙΕΡΟΥΤΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΙΝ

Τὸ παρὸν τεύχος εἶναι ἀφιερωμένον ἀποκλειστικῶς εἰς θέματα ὀργανώσεως καὶ διοικήσεως ἐπιχειρήσεων. Εἶναι μία νέα ἐκδήλωσις, μιὰ νέα συμβολὴ τῆς Σχολῆς εἰς τὴν μελέτην τῶν προβλημάτων τούτων, διὰ τὰ ὁποῖα, ἐπὶ τέλους, ἔχει κινηθῆ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀρμοδίων οἰκονομικῶν καὶ διοικητικῶν παραγόντων καὶ ἐν συνεχείᾳ τοῦ «Κέντρον Ὁργανώσεως καὶ Διοικήσεως», τὸ ὁποῖον συνέστησε μὲ πολλὰς ἐλπίδας καὶ πολ-
λὰ ὄνειρα ἡ Σχολὴ μας.

Ὁ κ. Χρυσοχοῦ μᾶς δίδει, μὲ πλήρη γνῶσιν τοῦ θεματός του, τὴν εἰκόνα τινῶν τῶν πρωτεργατῶν, τῶν οἰκοδόμων τῆς Ὁργανώσεως, τῶν ὁποίων αἱ θεωρίαι καὶ ἐπιτεύξεις δὲν εἶναι εὐρέως γνωσταὶ εἰς τὴν χώραν μας. Πρωτεργάτης καὶ σὺνός εἰς τὸν τόπον μας, ἀκούραστος κῆρυξ τῶν ὀργανωτικῶν ἰδεῶν ἦτο περισσότερο παντὸς ἄλλου ἐνδεδειγμένος νὰ μᾶς ὑπευθυ-
μίση Ἐκείνους οἱ ὁποῖοι εἰργάσθησαν διὰ νὰ θεμελιώσουν τὴν νέαν αὐτὴν Ἐπισημν, ἡ ὁποία ἔχει τὸ μέγα χάρισμα νὰ ἐξυ-
πηρετῆ τὰ ἄτομα συγχρόνως μὲ τὸ Σύνολον.

Ἐτερον μέρος τοῦ παρόντος τεύχους περιλαμβάνει τὰς δύο διαλέξεις τοῦ διαπρεποῦς ἑλληνο - αμερικανοῦ Καθηγητοῦ κ. Μπαβέλα, ἡ μετὰ τῆς Σχολῆς συνεργασία τοῦ ὁποίου ὑπῆρξε χαρὰ καὶ ὑπερηφάνειά της. Ἔχομεν τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ τὸν ἐπανίδωμεν καὶ θὰ τὸν χειροκροτήσωμεν ἄλλην μίαν φορὰν δι-
δάσκοντα ἀπὸ τῆς ἑδρας τῆς Σχολῆς.

Ἐπίσης περιλαμβάνεται μία ἐξόχως ἐνδιαφέρουσα μελέτη τοῦ διακεκριμένου Ἀντιπροέδρου τῆς General Electric Cy, καὶ ρέκτου τῆς ὀργανώσεως H. Smiddy, εὐγενῶς παραχωρηθεῖσα εἰς τὴν Σχολὴν μας.

Τὸ ἐνδιαφέρον, τὸ ὁποῖον ἐπιδεικνύουν διὰ τὸ ἔργον τῆς Σχολῆς μας ἐξέχουσαι προσωπικότητες τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἡ ἠθικὴ ἐνίσχυσις των μᾶς συγκινεῖ καὶ μᾶς τονώνει διὰ τὴν συνέχισιν τῶν προσπαθειῶν μας. Δι' ὃ θεωροῦμεν καθήκον ὅπως ἐκφράσωμεν δημοσίᾳ πρὸς αὐτοὺς τὰς εὐχαριστίας καὶ τὴν ἐγγνωμοσύνην τῆς.

Εἰς τὸ παρὸν τεῦχος μας δημοσιεύεται ἐπίσης ἐν ἄρθρον τῆς πτυχιούχου τῆς Σχολῆς μας Δίδος Φανῆς Βακαλοπούλου, ὑποτρόφου τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως, περὶ τῆς Σχολῆς Ἐπισημονικῆς Ὄργανώσεως τῶν Παρισίων, ὅπου ἐφοίτησε, καὶ τὴν ὁποίαν ἐλάμπρυνεν ἡ διεύθυνσις καὶ ἡ διδασκαλία τοῦ ἀειμνήστου φίλου μας καὶ ἐπιτίμου Καθηγητοῦ τῆς Σχολῆς μας L. Danty - Lafrance.

Ὡσαύτως δημοσιεύομεν μετάφρασιν ἑνὸς ἄρθρου ἐκ τῆς «Ἐπιθεωρήσεως τῆς Ἀνωτέρας Ἐκπαιδεύσεως τῆς Γαλλίας» περὶ τοῦ Τμήματος τῆς «Διοικήσεως τῶν Ἐπιχειρήσεων», ὅπερ λειτουργεῖ ἀπὸ διετίας παρὰ τῇ Νομικῇ Σχολῇ τῶν Παρισίων, ὡς καὶ μίαν μετάφρασιν τῆς Διακηρύξεως τῆς Ἀνωτάτης Ἐμπορικῆς Σχολῆς τῶν Παρισίων. Δογιζόμεθα εὐτυχεῖς καὶ ὑπερήφανοι διότι αὐταὶ αἱ δύο μεταφράσεις θὰ γίνουιν λαμπρὰ εὐκαιρία διὰ νὰ ἀντιληφθοῦν ἄλλην μίαν φορὰν οἱ φίλοι τῆς Σχολῆς καὶ οἱ καλόπιστοι ἐπικριταὶ τῆς εἰς πόσον ὀρθὴν γραμμὴν ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς της εὐρίσκειται, διὸ καὶ ὀρθῶς θεωρεῖται πρωτοποριακὸν Ἰδρυμα. Πόσα ὅμως σχόλια ἤκουσαν καὶ πόσας πικρίας ἐποιήθησαν εἰς τὸ παρελθὸν οἱ διοικοῦντες τὴν Σχολὴν; Ἀλλὰ πρὸς τί νὰ τὰ ἐπαναλαμβάνωμεν, ἀφοῦ σήμερον ἔχουν τὴν χαρὰν τῆς πανηγυρικῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ ἔργου των;

ΟΙ ΟΙΚΟΔΟΜΟΙ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ

Τοῦ κ. Ἰω. Λ. ΧΡΥΣΟΧΟΥ

Καθηγητοῦ Ἀνωτ. Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν

I

HARRINGTON EMERSON

Ἀμερικανὸς μηχανικὸς, Σύμβουλος Ὁργανώσεως καὶ Παιδαγωγός

(1835 — 1911)

Ἡ συμβολὴ τοῦ Harrington Emerson εἰς τὴν διάδοσιν τῆς Ἐπιστημονικῆς Ὁργανώσεως κατὰ τὰ πρῶτα ἐπιστημονικὰ βήματά της ὑπῆρξε πολὺτιμος, διότι ἂν καὶ δὲν εὗρισκετο εἰς ἐπαφὴν μὲ τὴν τεϋλόριον ὁμάδα, διεμόρφωσεν ἀνεξάρτητον σύστημα ὁργανώσεως κατὰ τὴν ἀναδιοργάνωσιν τῶν ἐργοταξίων τῆς σιδηροδρομικῆς Ἐταιρείας τοῦ Santa - Fe. Ὑπῆρξεν εἰς ἕκ τῶν ὀλίγων μηχανικῶν, ὅστις ἐξήσκησεν ἐπιτυχῶς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ Efficiency engineer, ὄρου τοῦ ὁποίου ὑπῆρξεν ὁ πατήρ. Ἦτο γλαφυρὸς ἐκλαϊκευτῆς τῶν ἀρχῶν τῆς Ἐπιστημονικῆς Ὁργανώσεως, τόσον ὡς πραγματοποιοὺς ὁργανωτῆς, ὅσον καὶ παιδαγωγὸς κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν μεθόδων του. Αὐτὸς μεταξὺ τῶν πρῶτων ἀνέπτυξε τὰς ἐννοίας τοῦ προτύπου χρόνου, προτύπου κόστους καὶ τῶν προληψίμων σπαταλῶν. Πρῶτος ἐπίσης ἐπέσυρε τὴν προσοχὴν ἐπὶ τῶν διδασκασμάτων, τὰ ὁποῖα δυνάμεθα νὰ ἀντλήσωμεν ἐκ τῆς στρατιωτικῆς ὁργανώσεως. Βραδύτερον ἐνδιεφέρθη ἰδιαιτέρως διὰ τὴν ἐπιλογὴν καὶ μόρφωσιν τῶν ἐργαζομένων, τομέα τῆς ὁργανώσεως, ὅστις ἔως τότε εἶχε παραμεληθῆ.

Εἰς τὰ γραπτά του ἐπέμεινεν ὅπως δικαιολογήσῃ εἰς τὰ ὄμματα τοῦ ἐργάτου τὴν Ἐπιστημονικὴν Ὁργάνωσιν, τονίζων τὴν σημασίαν ὅπως ἕκαστος τοποθετῆται εἰς ἡν θέσιν εἶναι ὁ καταλληλότερος. Εἰς τὸ πολὺ κοινὸν εἶναι γνωστὸς ὡς ὁ συγγραφεὺς τοῦ βιβλίου The twelve principles of efficiency (Αἱ δώδεκα ἀρχαὶ τῆς ἀποδοτικότητος), 1912. Ἀξίζει μία ἀνάλυσις τοῦ βιβλίου τού-

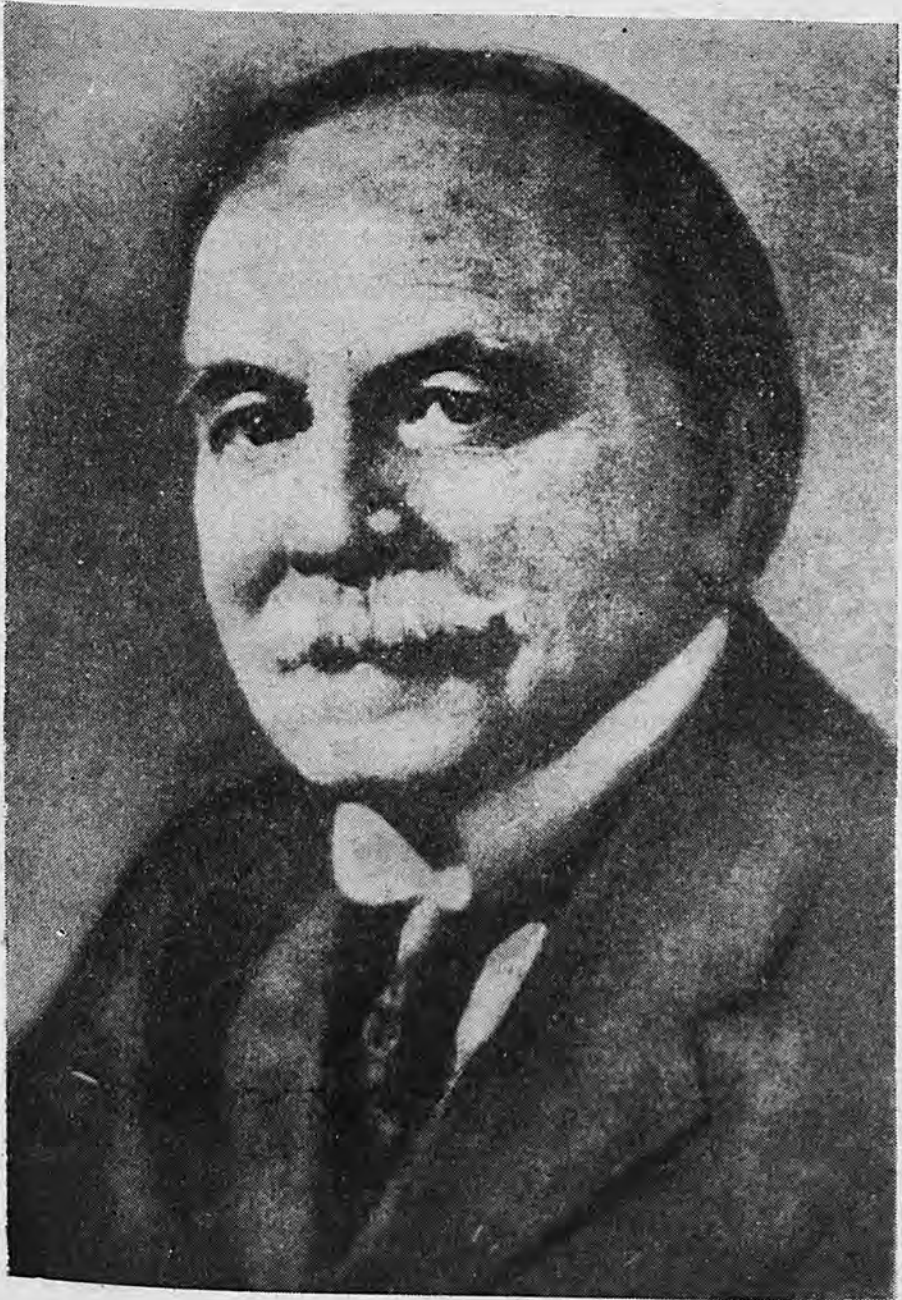
του, διότι διὰ τῶν γραφομένων του καὶ τοῦ εἰλικρινοῦς τρόπου δράσεώς του, ἐπέσυρε τὴν προσοχὴν ἐπὶ τῆς σημασίας τῆς νέας ταύτης ἐπιστήμης διὰ τὴν Οἰκονομικὴν ζωὴν.

Εἰς τὸν πρόλογόν του τονίζει : «Αἱ δώδεκα ἀρχαὶ τῆς ἀποδοτικότητος ἐγεννήθησαν ἐκ τῆς προθέσεως ὅπως συλλέξωμεν ὑπὸ ἐντυπωσιακοὺς τίτλους, εὐχερῶς ἐνθυμουμένους, ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις ἀνεπαρκοῦς ἀποδοτικότητος, τὰς ὁποίας συνητήσαμεν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην δραστηριότητα». Ἀλλαχοῦ δὲ ἐπεξηγεῖ : «ἀσφαλῶς ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι ἀρχαί. Ἡ ἀνακάλυψις ὅμως τῶν δώδεκα, μοιραίως θὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὴν ἀναζήτησιν τῶν ἄλλων».

Πρώτη ἀρχή. Ἀφορᾷ τὴν μελέτην τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ καὶ τὸν καθορισμὸν τοῦ ἰδεώδους, πρὸς τὸ ὁποῖον ἀποβλέπομεν. Κατὰ τὸν Ἑμερσον σκοπὸς πάσης ἐπιχειρήσεως εἶναι ἡ καλύτερα παραγωγή, εἰς τὸν βραχύτερον χρόνον, μὲ τὰ ὀλιγότερα ἔξοδα. Προκειμένου περὶ συλλογικῆς προσπαθείας, τὸ ἰδεῶδες εἶναι ἡ ἐνότης κατευθύνσεως ὅλων τῶν συνιστωσῶν τὴν ἐπιχείρησιν μονάδων, διότι ἄλλως ἐκάστη μονὰς δύναται νὰ ἀκολουθήσῃ διαφορετικὸν σκοπὸν, ἀντίθετον πρὸν τὸν κύριον σκοπὸν καὶ τὸ ἰδεῶδες τῆς συνολικῆς ὀργανώσεως.

Δευτέρα ἀρχή. Ὁ κοινὸς νοῦς. Διακρίνει τὸν κατώτερον καὶ τὸν ἀνώτερον κοινὸν νοῦν. Ὁ πρῶτος δύναται νὰ συγκριθῇ μὲ ὅ,τι ὁ ἀνθρώπος δύναται νὰ συλλάβῃ ὅταν τὰ βλέμματά του εἶναι ἐστραμμένα πρὸς τὴν γῆν. Βλέπει μόνον τὰς πλησίον λεπτομερείας καὶ δὲν λαμβάνει ὑπ' ὄψει τὰς μεμακρυσμένας. Ὁ ἀνώτερος κοινὸς νοῦς προσομοιάζεται μὲ τὸ ἄτομον, τὸ ὁποῖον βαδίζει εἰς τὴν ζωὴν μὲ τὴν κεφαλὴν ὑψηλά, μὲ ἀνοικτοὺς τοὺς ὀφθαλμούς, ἀτενίζον πρὸς εὐρύτερους ὀρίζοντας, πρὸς τὸ μέλλον. Ὁ κριτικὸς νοῦς καταπολεμεῖ τὰς προλήψεις καὶ λαμβάνει ἐκ τῆς πείρας τοῦ παρελθόντος ὅ,τι εἶναι χρήσιμον καὶ ἀναγκαῖον, ἰσοπεδώνει τὰ ἐμπόδια καὶ διαδίδει τὴν πρόοδον.

Τρίτη ἀρχή. Ὁ ἐπαγγελματικὸς σύμβουλος (ὀργανωτής). Παρῆλθεν ἡ ἐποχὴ, κατὰ τὴν ὁποίαν ἕκαστος ἐνόμιζεν ἑαυτὸν κατάλληλον διὰ τὸ πεδῖον δράσεως τὸ ὁποῖον ἐξέλεξεν. Ἐφ' ὅσον, λέγει, ἡ ἀπόδοσις τῆς ἐργασίας συνιστᾷ τὸν ἀκρογωνιαῖον λίθον τῆς ἐποχῆς μας, πρέπει νὰ ἐνεργοῦμεν ὅπως ὁ πλοίαρχος, ὅστις παρὰ τὴν πλουσίαν πείραν του ἐπὶ τῆς ναυσιπλοΐας, ἐμπιστεύεται τὴν ἀσφάλειαν τῶν ἐπιβατῶν καὶ τοῦ πλοίου του εἰς τὸν πλοηγόν, ὅταν πλησιάζει ἄγνωστον λιμένα.

HARRINGTON EMERSON
(1835 — 1911)

Τετάρτη ἀρχή. Ἡ πειθαρχία. Εἶναι μυωπικὴ ἢ ἀντίληψις τοῦ ἡγέτου, ὅπως οὗτος μὴ συμμορφοῦται πρὸς τοὺς κανόνας τοὺς ὁποίους αὐτὸς ἔθεσεν, ἀλλὰ μόνον νὰ ὑποχρεώνη τοὺς ὑποδεεστέρους του ὅπως τοὺς τηρήσουν. Ἡ πειθαρχία μᾶς ἀναγκάζει νὰ συμμορφούμεθα πρὸς τὴν σκληρὰν ἀνάγκην. Εἶναι δυνατόν, λέγει, νὰ ὑπάρξῃ ὀργάνωσις χωρὶς πειθαρχίαν, ὡς καὶ πειθαρχία ἄνευ ὀργανώσεως. Ἐπειδὴ ὁμοῦς ὁ ἄνθρωπος ἀποβλέπει εἰς κάτι ἀνώτερον τῶν ἐπιδιώξεων τοῦ φυτικῆς καὶ ζωϊκοῦ κόσμου, μία ἐλαττωματικὴ ὀργάνωσις πιθανὸν εἰς μίαν ἡμέραν ἢ καὶ μίαν στιγμὴν νὰ καταστρέψῃ προσπαθείας ἑτῶν. Διὰ τοῦτο αὕτη δέον νὰ θεωρηθῆται ὡς ἡ θεμελιώδης βᾶσις τῆς ἀποδοτικότητος.

Πέμπτη ἀρχή. Δικαία καὶ ἔντιμος συμπεριφορὰ «Συμπεριφέρεσθε ἔναντι τῶν ἄλλων, καθ' ὃν τρόπον θὰ ἠθέλατε νὰ συμπεριφεροῦν ἀπέναντί σας». Αἱ κύριαι ἰδιότητες, αἱ ὁποῖαι καθιστοῦν δυνατὴν τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἀρχῆς ταύτης εἶναι : ἡ συμπάθεια πρὸς τοὺς συνανθρώπους, ἡ ἰκανότης ὅπως κατανοοῦμεν τὸν πλησίον μας καὶ ἰδίως τὸ αἶσθημα τῆς δικαιοσύνης. Συγγενὲς πρὸς τοῦτο εἶναι τὸ πρόβλημα τῆς δικαίας ἀμοιβῆς τῶν ἐργαζομένων. Ἡ δικαία καὶ ἔντιμος συμπεριφορὰ ἐπιβάλλει ὅπως ἐκλέγεται προσωπικὸν εὐρισκόμενον εἰς τὸ ὕψος τῶν ἀνατιθεμένων εἰς αὐτὸ καθηκόντων.

Ἑκτη ἀρχή. Λογαριασμοὶ ἔγκυροι, ἔγκαιροι, σαφεῖς καὶ συνεχεῖς. Ἐνταῦθα τονίζει τὴν σημασίαν τῆς συγχρόνου Λογιστικῆς, ἣτις ἐπιτρέπει εἰς τὸν ἐπιχειρηματίαν ὅπως ἀνιχνεύει τὰς κεκορυμμένας ἀσθενείας τοῦ οἰκονομικοῦ ὀργανισμοῦ, ἀνακαλύπτει τὰς πηγὰς τῶν ἀσθενειῶν τούτων καὶ ἐφαρμόζει προληπτικὰ μέτρα.

Ἑβδόμη ἀρχή. Τάξις εἰς τὴν διαδικασίαν δράσεως. Εἰς τὸ βιβλίον τῆς φύσεως ἀπαντῶμεν μίαν τάξιν, διατηρουμένην ἀπὸ ἓνα ἀκαμπτον πνεῦμα συνεχείας. Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον πρέπει νὰ προπαρασκευάζωμεν τὰ σχέδια ὅλων τῶν λεπτομερειῶν, ἐγκαθιδρύνοντες τάξιν εἰς τὴν πορείαν τῆς ἐκτελέσεως καὶ ταυτοχρόνως ἰσοπεδώνοντες τὰς δυσκολίας.

Ὀγδὴ ἀρχή. Ὁ καθορισμὸς τῶν προτύπων. Προκειμένου περὶ ἀνθρωπίνης ἐργασίας δέον νὰ εἶναι ταῦτα λογικά, πρέπει νὰ βασίζωνται εἰς τὴν μελέτην τῶν χρόνων καὶ τῶν στοιχειωδῶν κινήσεων. Μία τοιαύτη ὁμοῦς ἐνέργεια, ἀπαιτεῖ ἐπὶ πλέον τῆς τεχνικῆς πείρας καὶ τὴν συνδρομὴν τοῦ ἱατροῦ, τοῦ οἰκονομολόγου, τοῦ ψυ-

χολόγου καὶ τοῦ κοινωνιολόγου. Ἀπαιτεῖ εὐρείας γνώσεις, ἀλλὰ καὶ πίστιν, ἐλπίδα καὶ ἀγάπην.

Ἐνάτη ἀρχή. Κατάλληλοι συνθῆκαι. Δύο μέθοδοι προσαρμογῆς εἰς τὰς συνθήκας ὑπάρχουν : Συμμόρφωσις πρὸς τὰς ἐξωτερικὰς συνθήκας, διαμόρφωσις τῶν ἐξωτερικῶν συνθηκῶν, με ἐπίκεντρον τὸν ἄνθρωπον.

Δεκάτη ἀρχή. Ὑποδειγματικαὶ μέθοδοι δράσεως. Διὰ νὰ ἐφαρμοσθῇ ἡ ἀρχὴ αὕτη ἐν τῇ πράξει πρέπει νὰ ἐπηρεάσωμεν καὶ νὰ παρασκευάσωμεν ἕκαστον ἐργάτην, εἰς τρόπον ὥστε οὗτος νὰ ἐνεργῇ κατὰ τὸν καλύτερον δυνατὸν τρόπον.

Ἐνδεκάτη ἀρχή. Προκειμένου περὶ κανονικῆς ἐργασίας, αἱ ὁδηγίαι πρέπει νὰ διατυποῦνται ἐγγράφως.

Δωδεκάτη ἀρχή. Ἡ ἀμοιβὴ τῆς ἀποδοτικότητος. Τὴν ἀρχὴν ταύτην ἀπαντῶμεν εἰς τὴν φύσιν. Ἐκδέτων αὐτὴν ὁ Emerson καταπολεμεῖ τόσον τὴν ἀμοιβὴν κατὰ τεμάχιον, ὅσον καὶ κατὰ χρόνον, ὡς ἀντίθετον πρὸς τὴν λογικὴν καὶ τὴν ἠθικὴν. Ἡ βᾶσις ἐνὸς δικαίου μισθοῦ πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἀπόδοσις.

Αἱ ἀντιλήψεις του περὶ κόστους εἶναι ἰδιαζόντως σημαντικαί :

α) διάφοροι τύποι ὑπολογισμοῦ τοῦ κόστους, πρέπει νὰ καθορίζονται δι' ὅλας τὰς δραστηριότητας, τὰ ὑλικά, τὴν χρῆσιν τοῦ ἐξοπλισμοῦ κλπ., β) νὰ γίνωνται σαφεῖς καὶ ἀκριβεῖς δοκιμαί, ὅπως συμβαίνει εἰς τὰ νομισματοκοπεῖα καὶ νὰ καθορίζεται μία τρέχουσα ἀξία τῆς ἀποδόσεως, γ) νὰ ὑποδεικνύεται φάρμακον ὥστε ἡ ἀπόδοσις νὰ φθάσῃ τὰ 100 % ἐκείνης, ἡ ὁποία ἔδει νὰ εἶναι, ἐνῶ συνήθως κυμαίνεται περὶ τὰ 50 % .

Ἀξιοσημεῖωτοι εἶναι καὶ αἱ συμβουλαί, τὰς ὁποίας δίδει πρὸς τοὺς ἐπαγγελματίας ὁργανωτὰς :

1. Μὴν ἀναλαμβάνετε περισσότερα, ἀπὸ ὅσα δύνασθε νὰ πραγματοποιήσετε.

2. Μὴ λησμονῆτε ποτὲ ὅτι ὁργανώνετε διὰ τὸ μέλλον καὶ οὐχὶ διὰ τὸ παρελθόν.

3. Ἡ ἀναγκαιούσα προσπάθεια ὅπως ἐπιτύχωμεν μίαν ἀπόδοσιν γύρω ἀπὸ τὴν μεγίστην, εἶναι πάντοτε κατωτέρα τῶν ἀνθρωπίνων δυνατοτήτων, ὅταν αὕτη εἶναι καλῶς συνδυασμένη.

4. Ἡ φρενίτις καὶ αἱ σπασμωδικαὶ κινήσεις εἶναι στείραι. Μόνον ἡ μεθοδικὴ ἐργασία εἶναι παραγωγικὴ.

5. Μὴ μιμῆσθε τοὺς ἄλλους, πρὶν ἢ ἡ κριτικὴ ἔρευνα ἀποδείξει ὅτι οὗτος εἶναι ὁ καλύτερος τρόπος.

6. Τὰ μέσα τῆς ἐργασίας εἶναι ἄπειρα καὶ ὑπὸ συνεχῆ καὶ ραγδαίαν ἐξέλιξιν. Αἱ γενικαὶ ἀρχαί, ὀλίγα καὶ προσिताὶ εἰς τοὺς πολλοὺς, παραμένουν ἰδιόαιστοι.

Κατὰ τὴν ἐπιλογὴν τῶν μέσων, λαμβάνετε ὑπ' ὄψει τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν καὶ ἔχετε πρὸ ὀφθαλμῶν τὰς γενικὰς ἀρχάς.

7. Ὅταν ἐπιδιώκετε τὴν βελτίωσιν ἑνὸς πολυπλόκου συνόλου, καθωρίσατε ἐν πρώτοις σαφῶς τί ἐπιδιώκετε. Ἐπειτα ἀρχίσατε ἀπὸ τὰς εὐκολωτέρας πραγματοποιήσεις ἵνα φθάσετε κατὰ βαθμίδας εἰς τὰς δυσκολωτέρας λεπτομερείας.

8. Καταστήσατε συνήθειαν τὰς ἐπιτυχεῖς μεθόδους.

Ὁ Ch. Adamiecki, ὡς ἐξῆς ἀξιολογεῖ τὸν Emerson. «Ἄνθρωπος βαθείας παγκοσμίου μορφώσεως, προικισμένος μὲ μέγαλον τάλαντον παρατηρητικότητος καὶ κατέχων ἀνεπτυγμένον τὸ αἶσθημα τῶν κοινωνικῶν καὶ ἀνθρωπίνων ἰδεωδῶν. Παρατηρητὴς τῆς συγχρόνου προόδου τῆς τεχνικῆς καὶ τῆς ἐντατικῆς βιομηχανικῆς ζωῆς, διέκρινεν ὅτι παραλλήλως πρὸς τὴν πρόοδον ταύτην παρατηρεῖται μεγίστη σπατάλη ὑλικῶν καὶ πνευματικῶν δυνάμεων. Μελετῶν τὴν κατάστασιν ὑψώθη ὑπὲρ τὸν Taylor καὶ ἐνηγκαλίσθη εὐρυτέρους ὀρίζοντας, συναγαγὼν γενικώτερα συμπεράσματα. Πρῶτος ὑπεγράμμισε σαφῶς τὴν σημασίαν τοῦ ἀνθρωπίνου παράγοντος. Καὶ ἐνεσωμάτωσεν εἰς μίαν σειρὰν ἀρχῶν, ὑποδείξεις τεινούσας ὄχι μόνον ὅπως ἀποφεύγωμεν τὴν διασπάθισιν τῶν ὑλικῶν μέσων, ἀλλὰ καὶ ὅπως ἀναβιβάζωμεν τὴν παραγωγικὴν ἐργασίαν εἰς ὑψηλότερον ἐκπολιτιστικὸν ἐπίπεδον».

Ὅλιγον ὑπερβολικὴ ἀξιολόγησις ἐκ μέρους ἑνὸς ἐγκρίτου μύστου τῆς ὀργανώσεως, θαυμαστοῦ του, πάντως ὅμως ἀξία τῆς συμβολῆς του διὰ τὴν ἐδραίωσιν τῶν ἀρχῶν τῆς ἐπιστημονικῆς ὀργανώσεως.

II

MARY PARKER FOLLETT

(1868 — 1933)

Πολιτική, κοινωνική και οργανωτική φιλόσοφος, μεγάλης ὀλκῆς, τῆς ὁποίας ἡ φήμη αὐξάνεται μὲ τὴν πάροdon τοῦ χρόνου.

Δημιουργικὸν καὶ ζωτικὸν πνεῦμα ἠσχολήθη μὲ τὰ θεμελιώδη προβλήματα πρῶτον τῆς Κοινότητος καὶ τοῦ Κράτους καὶ μεταγενεστέρως τῆς βιομηχανικῆς οργανώσεως.

Ἡ σημαντικὴ συμβολὴ τῆς εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ὁργάνωσιν τῆς ἐργασίας συνίσταται εἰς τὸ ὅτι ἐφήρμοσε τὴν βαθεῖαν γνῶσιν καὶ τὰ εὐρήματα τῆς κοινωνικῆς ἐπιστήμης εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ οὕτω προσέφερε μίαν νέαν ἀντίληψιν ἐπὶ τῆς φύσεως τῆς διοικήσεως καὶ τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων μεταξὺ τῶν ἐργαζομένων ομάδων. Ἐπέτυχε νὰ διδάξῃ μίαν πρακτικὴν ἐφαρμογὴν τῶν κοινωνικῶν ἐπιστημῶν εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ τὴν βιομηχανίαν.

Ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ἀνέλυσε τὴν φύσιν τῆς «ἀποδοχῆς» ἐπὶ τῆς ὁποίας στηρίζεται ἡ δρᾶσις πάσης δημοκρατικῆς ομάδος, ἐξετάζουσα τοὺς ψυχολογικοὺς συντελεστὰς αὐτῆς. Ἐν συνεχείᾳ ἐτόνισεν ὅτι ἡ ἀποδοχὴ αὕτη δὲν εἶναι στατικὴ, ἀλλὰ μία συνεχῆς διαδικασίᾳ, δημιουργὸς νέων καὶ ζωντανῶν ὁμαδικῶν ἰδεῶν, μέσῳ τῆς διερμηνεύσεως τῶν ἀτομικῶν ἰδεῶν.

Ἡ Follett δὲν ὑπῆρξεν ἐπιχειρηματίας, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅτι οὐδέποτε διηύθυνε βιομηχανικὴν ἐπιχείρησιν. Τὸ διαυγὲς ὅμως πνεῦμα τῆς καὶ αἱ διαφωτιστικαὶ ἰδέαι τῆς περὶ τῆς οργανώσεως, ὑπῆρξαν ἀνεκτιμήτου ἐνδιαφέροντος καὶ πραγματικῆς βοήθειας εἰς πολλοὺς ἐξέχοντας βιομηχάνους, ἰδίᾳ ἐν Ἀγγλίᾳ, ὅπου ἐπὶ πολὺ διέμεινεν, ὡς καὶ εἰς πολλοὺς μελετητὰς ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων.

Αἱ ἀντιλήψεις τῆς προηγήθησαν τῆς ἐποχῆς τῆς, ἀκόμη δὲ καὶ σήμερον θεωροῦνται ἐν πολλοῖς ὡς πρωτοποριακαί.

Ἐγεννήθη εἰς τὴν Βοστώνην τῆς Ἀμερικῆς καὶ ἐσπούδασεν ἱστορίαν, νομικὰ καὶ πολιτικὰς ἐπιστήμας. Ὡς τὰ ἔτη παρήρχοντο καὶ ἡ πείρα τῆς ὠρίμαζεν, ἡ Follett ἤρχισε βαθμιαίως νὰ χρησιμοποιοῖ τὰς γνώσεις τῆς δι' ἀξίαν λόγου ἐξυπηρετήσιν τῆς Κοινωνίας.

Ἡ πρώτη κοινωνικὴ ἀπασχόλησίς τῆς ἐπὶ ἔτη συνεδέθη μὲ

τὴν κίνησιν εἰς τὴν γεννέτειράν της ἰδρύσεως σχολείων, λειτουργούντων μετὰ τὰς σχολικὰς ὥρας, χάριν τῶν πτωχῶν ἐργαζομένων παιδιῶν τῆς ἐργατικῆς συνοικίας.

Μεταγενεστέρως ἐνδιαφέρθη διὰ τὴν δυνατότητα ἐπαγγελματικῆς καθοδηγήσεως τῶν νέων καὶ ἴδρυσεν Γραφεῖα εὐρέσεως ἐργασίας. Τοῦτο συνετέλεσεν ὅπως ἔλθῃ εἰς στενὴν ἐπαφὴν μὲ τὰς βιομηχανίας καὶ ὑπὸ τὴν καθοδήγησίν της συνελέγη πολύτιμον πληροφοριακὸν ὕλικόν, σχετικὸν μὲ τὰς συνθήκας ἐργασίας εἰς τὰς βιομηχανίας. Ἡ στροφή της πρὸς τὴν μελέτην τῶν βιομηχανικῶν προβλημάτων, δὲν ἀνέκοψε τὸ ἐνδιαφέρον της διὰ εὐρυτέρας προοπτικῆς, διότι ἐκ παραλλήλου ἐσυνέχισε τὰς κοινωνικὰς της μελέτας καὶ ἐρεῦνας. Πράγματι, ἡ μελέτη τῶν πάσης μορφῆς Κυβερνήσεων καὶ τοῦ μηχανισμοῦ των ὠδήγησε τὴν Follett ὅπως κατανοήσῃ ὅτι ἡ ἐξουσία καὶ αἱ βασικαὶ ἔννοιαι τῆς διακυβερνήσεως ἐν τελικῇ ἀναλύσει ἀνάγονται εἰς ψυχολογικὰς λύσεις.

Χωρὶς νὰ ὑπείσθῃ εἰς συζητήσεις εἰς ἀντιμαχίαν εἶναι ἡ δημοκρατία ἢ ἡ δικτατορία, ἀντιλήφθη ὅτι ἡ Κυβέρνησις, ἢτοι ἡ διοίκησις τῶν πολλῶν ὑπὸ τῶν ὀλίγων ἐν τῷ συμφέροντι τῆς ὁλότητος, πρέπει νὰ βασιζέται ἐπὶ τῆς ἀποδοχῆς. Ἴσως νὰ πρόκειται περὶ παθητικῆς ἀποδοχῆς, ἴσως περὶ ἀποδοχῆς ὑπὸ τὴν ἐπίσεισιν τοῦ φόβου. Πάντως εἰς δὲν ὑφίσταται ἀποδοχὴ, δὲν ἀπομένει ἄλλη λύσις ἀπὸ τὴν ἐπανάστασιν.

Ἡ Follett ἀντιμετώπισεν ἐνιαίως τὰ προβλήματα τῆς διακυβερνήσεως, εἴτε ἐπρόκειτο περὶ τῆς κοινωνίας, εἴτε περὶ ἐπιχειρήσεως (ἐν μικρογραφίᾳ κοινωνίας)

Ἡ φιλοσοφία της συνίστατο εἰς τὴν ὑποστήριξιν ὅτι πᾶσα προοδευτικὴ κοινωνία, πᾶσα συνεχῆ παραγωγικὴ βιομηχανικὴ ὀργάνωσις πρέπει νὰ στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἀναγνωρίσεως τῶν κινήτρων τοῦ τε ἀτόμου καὶ τῆς ομάδος.

Ἐπέμενον ὅπως γίνῃ καταληπτὸν τὸ γεγονός ὅτι ὁ δημοκρατικὸς τρόπος ζωῆς, συμπαρομαρτούμενος ὑπὸ νοήμονος ὀργανώσεως καὶ διακυβερνήσεως ὑπὸ τοῦ Κράτους καὶ τῆς βιομηχανίας, συνίσταται εἰς μίαν ἔντιμον ὁλοκλήρωσιν ὅλων τῶν ἀπόψεων ἐπὶ τῷ τέλει ὅπως κάθε ἄτομον κινητοποιηθῇ καὶ ὑπολογίζεται ὡς πρόσωπον ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου ὡς πραγματικὸν μέρος τῆς ομάδος του καὶ τῆς κοινωνίας ἐν γένει.

Ἡ σκέψις της καὶ ἡ φρασεολογία της ἀπεκρυσταλλώθη εἰς τὴν ἀντίληψιν ὅτι ὅλα τα ψυχολογικὰ φαινόμενα ἀπὸ τῶν ἀπλουστέρων

MARY PARKER FOLLETT
(1868-1938)

μέχρι τῶν πολυπλοκωτάτων, βασίζονται εἰς τὸν ἀμοιβαῖον χαρακτῆρα τῆς ἀλληλοδιεισδύσεως

Αἱ ἀνθρώπινοι σχέσεις, ὁ στήμων καὶ ἡ κρόκη τῆς κοινωνίας καὶ τῆς βιομηχανίας, παρουσιάζονται ὑπὸ τὴν καλλιτέραν μορφήν των, ὅταν αἱ διαφοραὶ ἐπιλύονται διὰ τῆς συνεργασίας καὶ τῆς συζητήσεως, ὅπου τὰ ἐνδιαφερόμενα μέρη 1) ὁ εἷς ἀναπολεῖ τὰς κρυφίας ιδέας τοῦ ἄλλου, στηριζομένας ἐπὶ τῶν γεγονότων τῆς ἑκάστοτε καταστάσεως, 2) προσπαθεῖ νὰ κατανοήσῃ τὰς ἀπόψεις τοῦ ἄλλου καὶ 3) ὀλοκληρώνει τὰς διαφόρους ἀπόψεις διὰ τὴν ἐπιδίωξιν ἐνὸς κοινοῦ σκοποῦ.

Παραδέχεται ὅτι εἶναι φυσικὸν ὅπως ὑπάρχουν διαφοραὶ καὶ συγκρούσεις καὶ ἐν πρώτοις διευκρινίζει ὅτι ἡ σύγκρουσις δὲν εἶναι αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν οὔτε καλὴ, οὔτε κακὴ. Ὅτι δὲν πρέπει νὰ τὴν θεωροῦμεν ὡς δεῖγμα πολέμου, ἀλλὰ ὡς ἔνδειξιν διαφορᾶς γνωμῶν καὶ συμφερόντων.

Καὶ ἐπειδὴ δὲν δυνάμεθα νὰ ἀποφύγωμεν τὰς συγκρούσεις ταύτας, πρέπει ἀντὶ νὰ τὰς καταδικάζωμεν, ἢ νὰ προσπαθήσωμεν ὅπως τὰς χρησιμοποιῶμεν εἰς ὄφελος μας. Τί κάμνει, λέγει, ὁ μηχανολόγος μηχανικός; Ἡ κυρία τοῦ ἀπασχόλησις εἶναι ὄντως ἡ ἀποφυγὴ τῆς προστριβῆς. Ἐξίσου ὅμως εἶναι ἀληθὲς ὅτι κεφαλοποιεῖ τὴν προστριβὴν

Ὁ πλεόν ἀποδοτικὸς τρόπος ἐπιλύσεως τῶν διαφορῶν, δὲν συνίσταται εἰς τὴν ἐπιβολήν, οὔτε ἀκόμη τὸν συμβιβασμόν, ἀλλὰ εἰς τὴν ὀλοκλήρωσιν, ὅπου τὰ ἐνδιαφερόμενα μέρη συνεξετάζουιν νέους τρόπους ἐκπληρώσεως τῶν συγκρουομένων ἐπιθυμιῶν των. Ἀπέδειξεν ἐν συνεχείᾳ ὅτι ἡ ἐξουσία, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς ὑπαγωγῆς ἐνὸς ἀνθρώπου ὑπὸ ἕτερον, προκαλεῖ ἀνθρωπίνας ἀντιδράσεις.

Ἡ ἔννοια τῆς τελικῆς ἐξουσίας ἀνηκούσης δικαιοματικῶς εἰς τὸν ἡγέτην, πρέπει ν' ἀντικατασταθῇ ὑπὸ ἐξουσίας τῆς εἰδικότητος, κατὰ τὴν ὁποίαν ἕκαστος διευθύνων ἔχει τὴν τελικὴν ἐξουσίαν ἐν τῷ κύκλῳ τῆς ἀρμοδιότητός του.

Διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἡ προσωπικὴ ἰσχὺς, παραχωρεῖ τὴν θέσιν τῆς εἰς τὸν «νόμον τῆς καταστάσεως» ἐνθα ἡ ἀπόφασις ἂν καὶ φαίνεται ἀποκρυσταλλωμένη εἰς μίαν ἐνέργειαν τοῦ ἡγέτου, ἀποτελεῖ μόνον ἓνα σταθμὸν εἰς τὴν ὅλην διαδικασίαν.

Ἡ ἡγεσία δὲν ἀποτελεῖ ζήτημα προσωπικῆς κυριαρχίας. Ὁ καλὸς ἡγέτης πρέπει νὰ εἶναι ἱκανὸς ὅπως ἐξασφαλίσῃ τὴν ἄλλη-

λοδιείδουσιν ἐντὸς τῆς ομάδος τῶν ἀρίστων ἰδεῶν τοῦ τε ἡγέτου καὶ τῶν συνεργατῶν του.

Πρέπει νὰ ἔξη τὴν ἐνόρασιν ὄχι μόνον νὰ ἀντιμετωπίζη τὴν νέαν κατάστασιν, ἀλλὰ καὶ ὅπως τὴν δημιουργεῖ.

Διὰ τοῦ ὅρου «ὀλοκλήρωσις» ἐννοεῖ τὴν ἀποκάλυψιν τῶν διαφορῶν. Δὲν δυνάμεθα νὰ ὀλοκληρώσωμεν τὰς διαφοράς μας, ἐὰν δὲν γνωρίζομεν ποῖαι εἶναι αὐταὶ καὶ ἐὼν δὲν ἀποκτήσωμεν ἰκανότητος εἰς τὴν διακυβέρνησιν ἀνταγωνιστικῶν ἐπιχειρήσεων, ἐπιδιωκουσῶν τὸ κέρδος. Τοῦτο ἀποτελεῖ σημαντικὸν τμήμα τοῦ εὐρυτέρου πεδίου τῆς ἀνθρωπίνης Κυβερνήσεως. Οἱ ἐπιχειρηματῆαι ἔχουν πολλὰ νὰ μάθουν ἐκ τῆς ὀργανώσεως δραστηριοτήτων ἐκτὸς τῆς ἐπιχειρήσεώς των, ὡς ἐπίσης καὶ ἄλλοι κλάδοι ἀνθρωπίνης δραστηριότητος δύνανται νὰ λάβουν διδάγματα ἐκ τῶν ἀρίστων ἐπιχειρηματικῶν μεθόδων. Ὁ σύγχρονος κόσμος ἔχει ἀνάγκην νέων σχέσεων μεταξὺ τῶν ομάδων του.

Εἰς τὴν τελευταίαν τῆς διατριβῆν ἀνεκεφαλαίωσε τὰς ἀρχὰς τῆς ὅλης φιλοσοφίας τῆς. Ἡ πεμπτουςία τούτων εἶναι ὁ συντονισμός, ἡ ἐπιδίωξις τοῦ ὁποίου γίνεται διὰ τοῦ ἐλέγχου. Ὁ ὅρος «ἐλεγχος» ὅστις ἄλλοτε προεκάλει τὸν φόβον, διότι ἐξελαμβάνετο ὡς ἐπέμβασις εἰς τὰ δικαιώματα τοῦ ἄλλου, προσλαμβάνει σήμερον δύο νέας ἐννοίας, ὡς συνάγεται ἀπὸ τὴν πεῖραν καλῶς διοικουμένων ἐπιχειρήσεων :

α) Ἐπὶ πλεόν καὶ πλεόν οὗτος ὑποδηλοῖ ἐλεγχον πραγμάτων ἀντὶ ἐλέγχου προσώπων.

β) Ὁ κεντρικὸς ἐλεγχος ἐκλαμβάνεται ὡς ἡ συσχετίσις πολλῶν μερικῶν ἐλέγχων, ἀντὶ τῆς υπερθέσεως ἐνὸς νέου ἐλέγχου.

Αἱ τέσσαρες, κατὰ τὴν Follett βασικαὶ ἀρχαὶ πάσης ὀργανώσεως εἶναι αἱ κάτωθι :

1) Συντονισμὸς δι' ἀπειθείας ἐπαφῆς τῶν ἐνδιαφερομένων μερῶν. Παρατηροῦμεν ὅτι εἰς τὰς προηγμένας βιομηχανίας ὁ ἐλεγχος ἐνεργεῖται μέσῳ διασταυρουμένων σχέσεων μεταξὺ τῶν προϋσταμένων διαφόρων τμημάτων, ἀντὶ τῆς διαδρομῆς μέσῳ τῆς ἱεραρχικῆς ὁδοῦ.

2) Συντονισμὸς κατὰ τὰ ἀρχικὰ στάδια, προτοῦ διαμορφωθῆναι ἀντίληψις, ὅτε εἶναι δυσχερῆς ἢ ἐκ τῶν ὑστέρων τροποποιήσις τῆς.

3) Συντονισμὸς νοούμενος ὡς ἡ ἀμοιβαία συσχετίσις ὅλων τῶν παραγόντων τῆς καταστάσεως. Ἡ προσαρμογὴ ἐκάστου γίνεται

δι' ἀλληλοεισδιύσεως κάθε μέρους ὑπὸ τοῦ ἑτέρου μέρους, ὡς τοῦτο διεποτίσθη ὑπὸ τῶν ἄλλων μερῶν. Τοῦτο, ὅπερ ἀποτελεῖ τὴν ἐπιδιώξιν παντὸς συντονισμοῦ, ἴσως πρακτικῶς οὐδέποτε πλήρως νὰ ἐπιτευχθῇ.

4) Συντονισμός, ὡς μία συνεχῆς διαδικασία. Ἐὰν δὲν ἐκλαμβάνομεν τὸν ἔλεγχον (τὸ μέσον τοῦ συντονισμοῦ) ὡς μίαν συνεχῆ δραστηριότητα, δὲν θὰ ἀπαλλαγῶμεν ἀπὸ τὴν αὐταπάτην ὅτι δυνάμεθα νὰ ἐπιλύσωμεν ἐφ' ἅπαξ ὀριστικῶς τὰ προβλήματα μας. Ὅτι χρειάζομεθα εἶναι μία διαδικασία ἀντιμετώπισεως τῶν προβλημάτων μας.

Ὅταν φανταζόμεθα ὅτι ἐπελύσαμεν ἓν πρόβλημα, νέα στοιχεῖα ἢ νέα δυνάμεις ὑπείσρχονται καὶ δημιουργοῦν νέα προβλήματα πρὸς λύσιν. Τοῦτο ἀποθαρρύνει πολλούς, ἐνῶ ἐδῶ ἀκριβῶς ἔγκειται ἡ δύναμις καὶ ἡ ἐλπίς μας. Δὲν ἐπιθυμοῦμεν σύστημα, τὸ ὁποῖον νὰ μᾶς ἐμπλέκη ἐν ἑαυτῷ.

Ἡ βάσις τῶν πληροφοριῶν τούτων εἶναι ἡ ἔρευνα. Ἡ ἄγνοια πάντοτε μᾶς καθιστᾷ ὑποχειρίους, ἐνῶ ἡ Γνωσις μᾶς ἀπελευθερώνει.

Καὶ ἀναμένεται ὅτι δὲν θὰ βραδύη ἡ ἐποχὴ, κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἐπιτύχωμεν τὴν ἀτομικὴν ἐλευθερίαν, μέσῳ ὁμαδικῶν ἐλέγχων.

Γράφει : «Μερικαὶ μεταβολαὶ σημειοῦνται εἰς τὴν ἐπιχειρηματικὴν πρακτικὴν, αἱ ὁποῖαι, πιστεύω, θὰ μεταβάλλουν ριζικῶς τὸν τρόπον μας τοῦ σκέπτεσθαι. Ἡ συμβολὴ τὴν ὁποίαν θὰ προσφέρουν αἱ ἐπιχειρήσεις εἰς τὸν κόσμον, δὲν περιορίζονται μόνον εἰς τὸν ἐπιχειρηματικὸν κόσμον, ἀλλ' ἐνδεχομένως ἐπεκτείνονται καὶ εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ εἰς τὰς διεθνεῖς σχέσεις. Οἱ ἄνθρωποι δυνατὸν νὰ παράγουν χρήσιμα προϊόντα. Πέραν ὅμως τούτου, βοηθοῦντες εἰς τὴν ἐπίλυσιν τῶν προβλημάτων ἀνθρωπίνων σχέσεων, προορίζονται ὅπως κληθοῦν εἰς τὴν ἐπίλυσιν τῶν μεγάλων προβλημάτων συντονισμοῦ, κατανοήσεως καὶ ἐλέγχου, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξαρτᾶται ἡ μελλοντικὴ πρόδοός μας ὡς ἀτόμων καὶ ὡς ἔθνων».

Μία ἐκ τῶν πλέον παρηγόρων ἀπόψεων τῆς φιλοσοφίας τῆς εἶναι ὅτι καθιστᾷ ἱκανοὺς τοὺς ἐργαζομένους ν' ἀποκτήσουν συνείδησιν ὅτι ἡ ἐργασία των δὲν εἶναι μόνον μέσον βιοπορισμοῦ, οὔτε μία ἔντιμος ἀπασχόλησις πλήρης ἱκανοποιήσεως ἐπαγγελματικῶν διαφορόντων, ἀλλὰ μία καθωρισμένη καὶ ζωτικὴ συμβολὴ εἰς τὴν

δημιουργίαν μιᾶς νέας κοινωνικῆς τάξεως, ἡ ὁποία πρέπει νὰ εἶναι ἡ θεμιτὴ ἀπασχόλησις παντὸς σκεπτομένου πολίτου

Ἡ ὀργάνωσις δὲν ἀσχολεῖται μόνον μὲ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἐπιθυμιῶν τῶν κεφαλαιούχων, ἐργατῶν καὶ τῆς πελατείας, ἀλλὰ καὶ μὲ τὰ βαθέα ρεύματα γνώμης, τὰ ὁποῖα διαμορφώνουν τὴν κοινωνίαν τοῦ μέλλοντος.

Ὁ καθηγητὴς Cabot ὡς ἐξῆς ἐσκιαγράφησεν αὐτήν: «Ἡ βιομηχανικὴ πείρα τῆς συνεδυσάσθη μὲ τὸ ἐνδιαφέρον τῆς διὰ τὴν ψυχολογίαν, διότι ἡ ψυχολογία τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων εἴλκυσε τὸ ἐνδιαφέρον τῆς. Ψυχολόγοι καὶ φιλόσοφοι δεσπόζονται ἀπὸ τὰ ρεύματα τῆς βιολογικῆς ἀντιλήψεως. Τὰ οἰκονομικά, συνυφαίνονται τόσον εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις ὅσον καὶ τὸ Κράτος. Ἡ ἠθικὴ καὶ ἡ κοινωνιολογία εἶναι ἀπόψεις τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων. Διεῖδε μίαν ἀρχὴν διήκουσαν δι' ὅλων τῶν κοινωνικῶν ἐπιστημῶν καὶ ἠπόρει διατὶ ἐὰν διετυποῦτο μία ἀρχὴ εἰς τὴν ἠθικὴν, ἔπρεπε νὰ τὴν ἀνακαλύψωμεν πάλιν εἰς τὴν ψυχολογίαν, τὴν οἰκονομικὴν ἐπιστήμην, τὸ Κράτος, τὴν ἐπιχειρηματικὴν δραστηριότητα, τὴν βιολογίαν καὶ τὴν κοινωνιολογίαν».

Οἰονδήποτε πρόβλημα λυόμενον εἰς τὴν διοίκησιν τῶν ἐπιχειρήσεων, διεκῆρυξεν ἡ Follett, δύναται νὰ μᾶς εὐκολύνῃ τὴν λύσιν παγκοσμίων προβλημάτων, διότι αἱ ἀρχαὶ τῆς ὀργανώσεως καὶ διοικήσεως αἱ ὁποῖαι ἀνεκαλύφθησαν ὡς αἱ ἄριστοι διὰ τὴν ἐπιχείρησιν, δύναται νὰ ἐφαρμοσθοῦν καὶ εἰς τὸ Κράτος καὶ εἰς τὰς διεθνεῖς σχέσεις. Ὅντως ἡ ἐπίλυσις τῶν παγκοσμίων προβλημάτων δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ ἐκ τῶν μικρῶν τεμαχίων πείρας τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἐνσυνειδήτως προσπαθοῦν νὰ ἐπιλύσουν προβλήματα σχέσεων.

Καὶ ἡ προσπάθεια αὕτη ἐπιτελεῖται πλέον ἐσκεμμένως εἰς τὴν βιομηχανίαν, παρὰ οἰουδήποτε ἀλλαχοῦ.

Ἡ Mary Follett ἀντιμετώπισε τὴν ὀργάνωσιν καὶ τὴν διοίκησιν ἀπὸ σκοπιᾶς ριζικῶς διαφόρου τῶν Taylor καὶ Fayol.

Δὲν διέτριψεν οὔτε μὲ τὰς συστηματικὰς μεθόδους διενεργείας καὶ ἐλέγχου τῶν ἐργασιῶν, οὔτε μὲ τὴν ἀνάλυσιν τῶν λειτουργιῶν καὶ καθηκόντων τοῦ διοικητοῦ.

Ἐνδιαφέρθη ἀποκλειστικῶς μὲ τὴν ἐξήγησιν τῶν βασικῶν ἀνθρωπίνων συγκινήσεων καὶ δυνάμεων, αἱ ὁποῖαι ὑπόκεινται εἰς τὴν διαδικασίαν τῆς ὀργανώσεως, τὴν δυναμικὴν ἀντὶ τῆς στατικῆς ἢ

διαρθρωτικῆς ἀπόψεως τοῦ προβλήματος. Ἐν τῇ φορᾷ ὅμως τῆς ἐρεῦνης της, ἀνέλυσε τὰ θεμέλια τῆς ὅλης ἐπιστήμης τῆς ὀργανώσεως καὶ διοικήσεως.

Πηγαί : L. Urwick : The making of scientific Management : Mary Follett, 1949.

M. Follett : Dynamic administration 1941 - 1957.

» Freedom and co-ordination, 1949.

» Creative experience, 1924.

C.I.O.S. The golden book of Management.

III

GEORGE ELTON MAYO

(1880 — 1949)

Ἡ κυρία συμβολὴ τοῦ G. Elt. Mayo εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ὀργάνωσιν συνίσταται εἰς τὴν ἀποκάλυψιν τῆς σημασίας τοῦ ἀνθρώπου καὶ εἰδικώτερον τῶν κοινωνικῶν συντελεστῶν εἰς τὰς βιομηχανικὰς σχέσεις, ὡς καὶ εἰς τὴν ἐπισήμανσιν τῶν δυσκολιῶν διὰ τὴν ἀνάπτυξιν πραγματικῆς ἐπιστημονικῆς τεχνικῆς, ἐφαρμοζομένης εἰς τὴν μελέτην τῆς κοινωνικῆς συμπεριφορᾶς.

Ὁ G. E. Mayo ἐγεννήθη ἐν Αὐστραλίᾳ καὶ ἐσπούδασε κατὰ πρῶτον τὴν ἰατρικὴν, ἐνδιαφερόμενος ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας διὰ τὴν ψυχολογικὴν πλευρὰν τοῦ ἰατρικοῦ ἐπαγγέλματος. Ἀπὸ τοῦ 1914 μέχρι τοῦ 1918 καὶ εὐθὺς ἀμέσως μετὰ τὴν παῦσιν τῶν ἐχθροπραξιῶν, ἀπασχολήθη μεγάλως ἐν Ἀγγλίᾳ μὲ τὰς πολεμικὰς νευρώσεις.

Καὶ μόνον ἀπὸ τοῦ 1923, ὅτε ἐπεσκέφθη τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς, ἡ προσοχὴ του ἐφειλικύσθη ἀπὸ τὰ βιομηχανικὰ προβλήματα. Πλήρως κατηρητισμένος εἰς τὰς βιολογικὰς καὶ κοινωνικὰς ἐπιστήμας, δὲν ἠδύνατο νὰ συλλάβῃ τὸν ἄνθρωπον παρὰ ὡς τὸ ἐπίκεντρον πάσης παραγωγικῆς δραστηριότητος. Διετέλεσεν ἀπὸ τὸ 1927 ἕως τὸ 1947 Καθηγητὴς εἰς τὸ Τμῆμα Βιομηχανικῶν Ἐρευνῶν τοῦ Πανεπιστημίου Harvard καὶ συνέδεσε τὸ ὄνομά του μὲ τὰ ὀνομαστὰ πειράματα τοῦ Hawthorne, τὰ ὁποῖα ἐνηργήθησαν ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν του.

Ἴνα πλήρως κατανοηθῇ τὸ νόημα τοῦ γενομένου πειράματος, δεόν νὰ ἀνατρέξωμεν εἰς τὸ κλίμα τὸ ὁποῖον ἐπεκράτει παρὰ τῇ Western Electric Company. Ἡ ἐπιχειρήσις αὕτη ἐφημίζετο διὰ τὴν πρωτοποριακὴν πολιτικὴν τῆς εἰς τὰ προβλήματα τοῦ προσωπικοῦ. Ἡ εὐρύτης ἀντιλήψεων τῆς διοικήσεως προεξόφλει τὸ ἐνδιαφέρον τῆς ἐπιχειρήσεως διὰ τὰς νέας ἰδέας, τὰς σχετιζομένας μὲ τὴν εὐημερίαν τῶν εἰς αὐτὴν ἐργαζομένων. Ἐπὶ πλέον δὲ ἐπεκράτει παρὰ τῇ ἐταιρείᾳ ταύτῃ διάχυτον τὸ πνεῦμα τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης. Τὰ πειράματα τοῦ Hawthorne (ἂν καὶ ὁ ὄρος «αἱ ἔρευναι» θὰ ἦτο πλέον πρόσφορος) δύνανται νὰ συνοψισθοῦν ὡς μία σειρά ἀναζητήσεων ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἐν κοινῷ συνεργασίας καὶ ἐπὶ τῆς φύσεως τῶν κοινωνικῶν σχέσεων, αἱ ὁποῖαι πηγάζουν ἐκ ταύτης.

Διὰ τῆς πρώτης φάσεως ἐπεδιώκετο ὄχι ἡ πιστοποίησις τῆς ἐπιδράσεως ἐνὸς συντελεστοῦ ἀλλὰ ποῖον τὸ ἀποτέλεσμα τῶν τοιούτων μεταβολῶν, συσσωρευτικῶς λαμβανομένων, ἐπὶ τῆς γενικῆς καταστάσεως τῶν ἐργαζομένων. Τὸ χρονικῶς ἐπόμενον βῆμα ἀφεώρα ἐρεῦνας περὶ τῆς ἐπιδράσεως τῶν ὑλικῶν καὶ ἠθικῶν κινήτρων ὄχι μόνον ἐπὶ τῆς ἀποδόσεως τῆς παραγωγῆς ἀλλὰ καὶ τῆς ἐν γένει ἀνθρώπινης καταστάσεως τῶν ἐργατῶν. Ἐκ τῶν πειραμάτων τούτων, τὰ περισσότερον γνωστὰ εἶναι τὰ ἀφορῶντα τὰς συνθήκας ὑπὸ τὰς ὁποίας ἡ ἔρευνα αὕτη ἐδέησε νὰ ἐγκαταλειφθῆ.

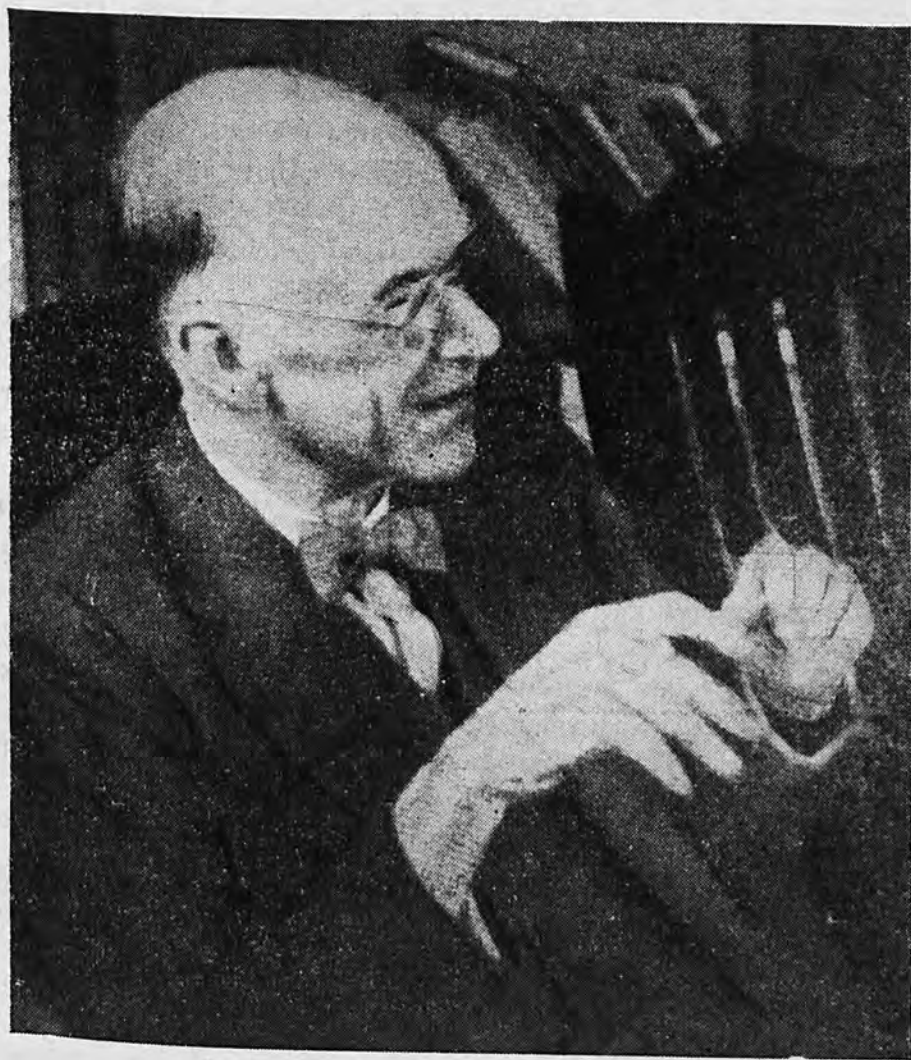
Ἡ ἐπομένη φάσις τῶν ἀναζητήσεων διεξήχθη ἐπὶ τελείως διαφορητικοῦ πεδίου καὶ ἀφεώρα τὸν τρόπον τῆς ἐκλογῆς τῶν ἐρευνητῶν. Ἐν προκειμένῳ, ἡ ἐπιχειρήσις συνειργάσθη μὲ τὴν Harvard Graduate School of Business Administration. Ἡ εὐθύνη τῆς παρατηρήσεως καὶ διερμηνεύσεως ἀνετέθη εἰς ἐπιστήμονας, καὶ τοῦτο ἔχει ἰδιάζουσαν σημασίαν. λόγῳ τῆς ἐπιτευχθείσης ἀντικειμενικότητος τῶν συμπερασμάτων καὶ τοῦ ὑψηλοῦ βαθμοῦ συνεργασίας.

Ἡ τρίτη φάσις τῶν ἐρευνῶν ἦτο ἄμεσος συνέπεια τῶν ἄνω. Ἐν τῶν πλέον χαρακτηριστικῶν σημείων ὅλων τῶν πειραμάτων ἦτο ὁ «τόνος» ὅστις ἐπεκράτει εἰς ὅλας τὰς ομάδας, ἦτοι αἱ ἑξαιρετικῶς καλαὶ σχέσεις μεταξὺ τῶν ἐργατῶν, ὡς καὶ μεταξὺ τούτων καὶ τῶν προϊσταμένων των. Ἀποτέλεσμα τῆς διαπιστώσεως ταύτης ὑπῆρξε ἡ κατάστροφος τοῦ Προγράμματος Συνεντεύξεων μὲ ἀντικειμενικὸν σκοπὸν: α) νὰ ἐπιζητῶμεν ὅπως μανθάνωμεν παρὰ τῶν ἐργαζομένων τὰς προτιμήσεις καὶ ἀντιθέσεις των, σχετικῶς μὲ τὴν σπάσιν των ὡς ἐργατῶν, β) νὰ καθορίζωμεν βάσει τῶν στοιχείων τούτων, ἐπὶ ἀξιοπίστου βάσεως, τὸν τρόπον ἐκπαίδευσέως τῶν προϊσταμένων καὶ νὰ ἀναζητῶμεν τὰς πλέον προσφόρους συνθήκας ἐργασίας, γ) νὰ συμπληρώνωμεν καὶ νὰ ἐπικυροῦμεν τὰ πορίσματα τὰ συναχθέντα ἐκ τῶν ἐρευνῶν.

Ταῦτα θεωροῦνται ὡς ἡ πλέον διεισδυτικὴ μελέτη τῆς στάσεως καὶ τῶν ἀντιδράσεων ομάδων ἐργατῶν ὑπὸ πρακτικὰς συνθήκας, τὸ δὲ ἐξασφαλισθὲν πληροφοριακὸν ὑλικὸν ἐδικαίωσε τὴν νέαν ἀντίληψιν τοῦ Mayo ἐπὶ τῶν κινήτρων, τὰ ὁποῖα ἐπηρεάζουν τὰς βιομηχανικὰς σχέσεις.

Ἡ νέα ἀντίληψις συνίστατο εἰς τὴν πιστοποίησιν ὅτι οἱ λογικοὶ καὶ οἰκονομικοὶ συντελεσταὶ εἶναι πολὺ ὀλιγώτερον σημαντικοί, ἀκόμη καὶ εἰς τὰς οἰκονομικὰς σχέσεις, ἀπὸ τὰς μὴ λογικὰς καὶ

GEORGE ELTON MAYO
(1880—1949)

συναισθηματικὰς στάσεις καὶ αἰσθήματα τῶν ἐργαζομένων. Ἐπὶ πλέον, ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων συντελεστῶν, οἱ ὅποιοι ἐπηρεάζουν τὴν στάσιν καὶ τὰ αἰσθήματα τῶν ἐργατῶν, οἱ πλέον ἰσχυροὶ εἶναι οἱ προερχόμενοι ἐκ τῆς συμμετοχῆς των εἰς κοινωνικὰς ομάδας. Οὕτω ἡ ἐργασία δὲν πρέπει νὰ ἱκανοποιῇ μόνον τὰς ἀντικειμενικὰς ἐπιδιώξεις πρὸς τὰς ὁποίας ἡ προσπάθεια κατευθύνεται, ἀλλὰ ταῦτοχρόνως καὶ τὴν ὑποκειμενικὴν ἀντίληψιν τῶν ἐνδιαφερομένων ἐργατῶν, ἀναφορικῶς μὲ τὴν κοινωνικὴν ἱκανοποίησιν κατὰ τὴν διαδικασίαν τῆς ἐργασίας.

Κατὰ τὰ τελευταῖα 100 ἔτη ἡ κοινωνία μας ἥλλαξεν εἰς τὴν φύσιν της.

Προηγουμένως ἦτο μία καθιερωμένη κοινωνία, εἰς τὴν ὁποίαν τὰ ἄτομα ἀπέκτιον τόσον τὴν τεχνικὴν ἱκανότητα, ὅσον καὶ τὴν δυνατότητα τῆς συνεργασίας βραδέως, «ζῶντες τὴν κατάστασιν» ὡς αὕτη διεμορφοῦτο ὑπὸ τῆς πατροπαραδότου ρουτίνας, ἐν ὀλίγοις διὰ τοῦ συστήματος τῆς μαθητείας.

Εἰς τὴν κοινωνίαν ταύτην ὑπεκατεστάθη μία «προσηρομοσμένη κοινωνία» ὑποκειμένη εἰς διαρκῆ τεχνολογικὴν μεταβολήν. Αἱ τεχνικαὶ αὗται μεταβολαὶ διετάραξαν τὰς κοινωνικὰς συνηθείας τῶν πρωτοβαθμίων ἐργαζομένων ομάδων καὶ διήγειραν τὴν βαθυτάτην ἀγανάκτησιν μεταξὺ τῶν ἐργατῶν. Ἡ ἱκανότης πρὸς συνεργασίαν τοῦ ἑνὸς πρὸς τὸν ἄλλον, φαίνεται διαρκῶς μειουμένη.

Τὸ ὑπὸ τοῦ Mayo προτεινόμενον φάρμακον εἶναι ἡ ἀπόκτησις «τῶν κοινωνικῶν ἱκανοτήτων». Καὶ τοῦτο προϋποθέτει μίαν νέαν ἀντίληψιν τῆς ἐξουσίας, ἐξαρτωμένης οὐχὶ μόνον ἐκ τοῦ νομίμου δικαιώματος ὅπως ἀπαιτῶμεν τοὺς ἄλλους νὰ ἐνεργοῦν, ἀλλὰ καὶ τοῦ βαθμοῦ κατὰ τὸν ὅποιον τὰ ἄτομα συγκατατίθενται νὰ δέχωνται διαταγὰς.

Μὲ τὴν σειρὰν της, ἡ ἀντίληψις αὕτη βασίζεται ἀφ' ἑνὸς ἐπὶ τῆς προσωπικῆς διαθέσεως τῶν ἀτόμων πρὸς συνεργασίαν, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐπὶ συστήματος ἐλευθέρων ἐπικοινωνιῶν ἐν τῇ ἐπιχειρήσει.

Ἐπερὶ τὸ ὅλον δέον ὅπως ἐκμάθωμεν νὰ μελετῶμεν τὰς παρούσας κοινωνικὰς καταστάσεις, ὄχι βάσει ἀφηρημένων θεωρητικῶν τύπων, ἀλλὰ διὰ τῆς «κλινικῆς μεθόδου».

Ἐν καὶ ἡ ἐργασία τοῦ Mayo ἐστηρίζετο κυρίως ἐπὶ τῶν βιομηχανικῶν παραδειγμάτων, τὰ πορίσματά της ἐφαρμόζονται ἐπὶ πάσης μορφῆς ἀνθρωπίνης συνεργασίας.

Τὰ δύο κύρια ἔργα του, ἐμπνευσμένα ἀπὸ τὰς ἐπιστημονικὰς

παρατηρήσεις του ἐν Hawthorne καὶ ἀλλαχοῦ, εἶναι τὰ ἑξῆς :

1) «Τὰ ἀνθρώπινα προβλήματα εἰς ἓνα βιομηχανικὸν πολιτισμὸν» (1933). Ἡ μελέτη αὕτη ἀποτελεῖ τὸ πρῶτον πλήρες δημοσίευμα ἐπὶ τῶν ἐρευνῶν τοῦ Hawthorne.

Περιστρέφεται πέριξ τῶν ἀνθρωπίνων προβλημάτων τῆς κοπώσεως, μονοτονίας, τοῦ ἠθικοῦ φρονήματος, ὡς καὶ τῶν κοινωνικῶν σχέσεων ἐν τῇ βιομηχανίᾳ. Θεωρεῖται ὡς μία χρήσιμος εἰσαγωγή εἰς τὴν μελέτην τῶν γενομένων πειραμάτων, διότι αἱ ἀναπτύξεις του εἶναι γενικοῦ χαρακτῆρος καὶ παρέχουν γενικὰς γραμμὰς διερμηνεύσεως, παρὰ λεπτομερείας τῶν εὐρημάτων.

2) «Κοινωνικὰ προβλήματα ἑνὸς βιομηχανικοῦ πολιτισμοῦ» (1945). Εἶναι σύντομος κοινωνιολογικὴ μελέτη, βασιζομένη ἐπὶ ἐρευνῶν, εἰς τὰς ὁποίας συμμετεῖχεν ὁ συγγραφεὺς. Ἀποτελεῖ μίαν ἀναλυτικὴν θεώρησιν τῆς σημασίας τῶν κοινωνικῶν σχέσεων εἰς μίαν ἀνθρωπίνην ὁμάδα καὶ μίαν ἀποκάλυψιν τῆς ἀποτυχίας τῶν συγχρόνων βιομηχανικῶν ἡγετῶν ὅπως κατανοήσουν τὴν πλευρὰν ταύτην τῶν εὐθυνῶν των.

Γράφει ὁ Mayo : «Ἐὰν αἱ κοινωνικαὶ μας ἐπιτηδειότητες (ἦτοι ἡ ἱκανότης μας ὅπως ἐξασφαλίσωμεν τὴν συνεργασίαν τῶν λαῶν) συνεβάδιζον μὲ τὸν ρυθμὸν ἀναπτύξεως τῶν τεχνικῶν προόδων, δὲν θὰ ἐγένετο νέος παγκόσμιος πόλεμος». Καὶ ἀλλαχοῦ : «Ἴνα ἐπιτευχθῇ ἡ ἐν κοινῷ προσπάθεια ἀπαιτεῖται ὅπως οἱ διευθύνοντες ἀποκτήσουν προσφόρους ἱκανότητας. Νὰ βλέπουν πέραν τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος τὸ ἀνθρώπινον περιεχόμενον τῶν εὐθυνῶν των. Νὰ κατανοοῦν τὸ κρῦφον περιεχόμενον ἑνὸς γογγυσμοῦ ἢ ἑνὸς παραπόνου. Ἀπαιτεῖται ἱκανότης νὰ ἀκούουν ὑπομονητικὰ, νὰ διαγιγνώσκουν ὀρθῶς, νὰ διατηροῦν συμπαθεῖ ἐπαφὴν μὲ τὸν ἐργάτην, νὰ κερδίζουν τὴν ἐμπιστοσύνην του.

Τοῦτο οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει μὲ τὴν τεχνολογικὴν ἀποψιν. Εἶναι ἱκανότης συμφυῆς μὲ τὸ διοικεῖν».

Ὁ Mayo ἀπέδειξεν, ἐκτὸς πάσης ἀμφισβητήσεως, ὅτι αἱ βιομηχανικαὶ ἐπιχειρήσεις εἶναι κοινωνίαι ἐν μικρογραφίᾳ καὶ ὅτι μέχρις οὗ κατανοήσωμεν τὰς ἀτομικὰς ἀντιδράσεις τοῦ ἐργάτου ἔναντι τῶν κοινωνικῶν διαδικασιῶν, διὰ τῶν ὁποίων προσπαθοῦμεν νὰ τὸν χειραγωγήσωμεν, δὲν ἔχομεν ἐλπίδα ἐπιτυχοῦς χειρισμοῦ του ὡς ἐπίσης καὶ πόσον ἡ ἐφαρμογὴ τῆς αὐστηρᾶς ἐπιστημονικῆς μεθόδου ἠδύνατο νὰ ἐπιφέρῃ ἐπανάστασιν εἰς τὰς ἰδέας μας περὶ

ἀμοιβῶν, ἐπιστασίας καὶ λοιπῶν διαδικασιῶν, ἀποβλεπουσῶν εἰς τὴν ἐπίτευξιν τῆς τόσον ποθητῆς συνεργασίας.

Ἦτο ὅθεν ἀναπόφευκτον ὅτι ἡ προσοχὴ του θὰ ἐστρέφετο πρὸ τοῦ φλέγοντος προβλήματος. Διατί εἰς τὴν βιομηχανικὴν κοινωνίαν μας ἀποτυγχάνομεν τόσον πασιφανῶς ὅπως συνεργαζόμεθα ὁ εἰς μετὰ τοῦ ἄλλου; Διατί ἐν προκειμένῳ ἡ γνῶσις μας εἶναι τόσον ἀνυποστάθμητος;

Ὡς ἄνθρωπος ἦτο πρότυπον ἐπιστημονικῆς ἀκεραιότητος καὶ ἐργατικότητος χάριν τῆς ἐργασίας, ἡ ἀφιλοκέρδεια προσωποποιημένη, πράγματα τόσον σπάνια ὅσον καὶ ἀνεκτίμητα.

Ὁ συνδυασμὸς τῶν ἐξαιρετικῶν προσόντων του συνήνωνε τοὺς ἀνθρώπους μὲ τοὺς ὁποίους συνειργάζετο, εἰς μίαν ἀδελφότητα ἀτόμων ἀφωσιωμένων εἰς τὰ ἔργα των καὶ ἐμπνεομένων ἀπὸ ἡγέτην, τοῦ ὁποίου ἡ ἐπήρεια τοὺς ἐδίδαξε νὰ «τοποθετοῦν τὸ παγκίδι ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἀξίαν του».

Τὸ ἔργον τοῦ Elt. Mayo ὑπῆρξεν ὀλοκληρωμένον καὶ ἡ ἐπίδρασις του θὰ εἶναι διαρκῆς.

«Εἶναι ἀκόμη πολὺ ἐνωρίς, σημειώνει ὁ L. Urwick, νὰ μετρήσωμεν ὅλον τὸ βάθος καὶ τὴν σπουδαιότητα τῶν εὐρημάτων του. Ἀπὸ τοῦδε ὅμως δύναται νὰ ἀναγνωρισθῇ ὅτι συνεισέφερε εἰς τὴν μελέτην τῆς βιομηχανικῆς κοινωνίας μας μίαν τεχνικὴν καὶ μίαν διάθεσιν πνεύματος, τῶν ὁποίων εἴχαμεν μεγάλην ἀνάγκην. Ἐὰν πρόκειται ὁ πολιτισμὸς μας νὰ ἐπιζήση, εἶναι πιθανὸν ὅτι ὁ τρόπος τοῦ σκέπτεσθαι τοῦ Mayo θὰ κερδίση εἰς σπουδαιότητα καὶ θὰ ἀναγνωρισθῇ πλήρως ἡ ἀπωτέρα προοπτικὴ, ἀφ' ἧς οὗτος ἀνασκοπεῖ τὰ γεγονότα».

Ἡ μεταθανάτιος προβολὴ του καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τὸ ὁποῖον προκαλοῦν σήμερον διεθνῶς αἱ ἐργασίαι του (ὁμοῦ μὲ τὰς ἐργασίας τῆς M. Follett) δικαιολογοῦν πλήρως τὰς ἄνω προβλέψεις.

Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΚΑΙ Η ΜΕΘΟΔΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΤΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΙΚΩΝ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΤΗΣ GENERAL ELECTRIC Co

Υπό Η. SMIDDY, Αντιπροέδρου επί του τομέως Έκπαιδύσεως

Απόδοσις : ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΜΠΑΚΗ

Είμεθα ευτυχείς παρουσιάζοντας κατωτέρω λίαν ενδιαφέρον άρθρον του διακεκριμένου φίλου μας κ. Η. Smiddy, εϋγενεί παραχωρήσει του, κατ' απόδοσιν εκ του υπ' αριθ. 174)1958 δελτίου (σειράς Γενικής Διοικήσεως) της American Management Association.

Η διεθνώς δρῶσα General Electric (μὲ συνολικὰ κεφάλαια καὶ επενδεδυμένα κέρδη δολλ. 1.231 ἑκατ. καὶ ἐτήσιον κύκλον ἐργασιῶν κατὰ τὸ 1957 ἐκ δολλ. 5.335), ἀπαρτίζεται ἐκ 300.000 μετόχων, ἐξ ὧν 133.000 ὑπάλληλοι καὶ ἐργάται της. Προμηθεύεται ὑλικά ἀπὸ 45.000 ἐπιχειρήσεις καὶ διαθέτει τὰ προϊόντα καὶ τὰς ὑπηρεσίας της διὰ 400.000 διαμέσων. Παράγει δὲ ποικίλης φύσεως ἠλεκτρικὰ εἶδη (ἀγαθὰ κεφαλαιουχικὰ καὶ καταναλωτικὰ), τόσον διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ κοινοῦ καὶ αὐξησιν τῆς εὐημερίας του, ὅσον καὶ διὰ τὴν ἐθνικὴν ἀμυναν.

Υπὸ τὴν ἐμπνευσμένην ἡγεσίαν τοῦ κ. Η. Smiddy, ὅστις μετέχει τῶν σπουδαιοτέρων Ὀργανωτικῶν Ἐταιρειῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ ἐτιμήθη διὰ τὴν ὀργανωτικὴν δρᾶσιν του μὲ τὸ περιζήτητον Taylor Key Award, ἡ General Electric, συνεχίζουσα μακρὰν παράδοσιν, ὑπῆρξε πρωτοπόρος εἰς τὸ θέμα τῆς μορφώσεως τοῦ διευθυντικοῦ προσωπικοῦ της, καταστήσασα κέντρον ταύτης τὸ Horf Institute of Management, τὸ ὁποῖον ἠγόρασε πρὸς τοῦτο μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἰδρυτοῦ του.

Ἐνδιαφέρουν ὅθεν καὶ ἡμᾶς αἱ ἀπόψεις καὶ μέθοδοι, ἔστω καὶ ὡς πηγὴ ἐμπνεύσεως καὶ ἰδεῶδες πρὸς ἐπίτευξιν.

*
* *

Αἱ δημοσιεύσεις αἱ σχετικαὶ μὲ τὸ Συνέδριον «Γενικῆς Διοικήσεως», τὸ ὁποῖον ὠργάνωσεν ἡ Ἀμερικανικὴ Ἐταιρεία Ὀργανώσεως (A.M.A.) κατὰ τὸ 1955 «διὰ τὴν προετοιμασίαν μιᾶς ὑγιοῦς καὶ ἰσχυρᾶς ἀναπτύξεως τῆς ἐταιρείας», ἐτόνιζον ὅτι ἡ «General Electric» ἔχει ἐπεξεργασθῆ ἓνα σχέδιον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐκτελεστικοῦ ταλέντου τῶν διευθυντῶν της, πολλὰ σημεῖα τοῦ ὁποῖου παρουσιάζουν ἰδιαιτέρον ἐνδιαφέρον διὰ τὰς μικρὰς ἐταιρείας.

Ὁ προσχνατολισμὸς τοῦ παρόντος ἄρθρου πρὸς τὰς ἀπόψεις τῶν διευθυντῶν μιᾶς τυπικῆς ἑταιρείας μέλους τῆς Ἀμερικανικῆς Ἑταιρείας Ὁργανώσεως, ὄχι μιᾶς General Electric, ἀλλὰ μιᾶς ἀπὸ τὰς καλουμένας «μικρὰς ἐπιχειρήσεις», αἵτινες συμπτωματικῶς θὰ ἠδύναντο ἴσως νὰ ὀνομασθοῦν καὶ «μεγάλαι ἐπιχειρήσεις» εἰς οἵανδήποτε ἄλλην χώραν ἐκτὸς τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, δὲν εἶναι καὶ τόσον δύσκολος, ὡς θὰ ἠδύνατό τις νὰ σκεφθῆ, διὰ τοὺς κάτωθι δύο ἀπλοῦς λόγους :

Ὁ πρῶτος εἶναι ὅτι ἡ General Electric δὲν εἶναι μία ἀτομικὴ ἐπιχείρησις, καθὼς ἴσως πολλοὶ θὰ ἐνόμιζον, ἀλλὰ εἶναι μᾶλλον ἓνα εἶδος συνεργατικῆς ὁμοσπονδίας, λειτουργούσης ὑπὸ ἓνα κοινὸν ἑταιρικὸν Καταστατικόν, ἐνὸς ἀριθμοῦ εἰς ὑψηλὸν βαθμὸν ἀποκεντρωμένων, καὶ μὲ τὴν ἰδικήν της διοίκησιν ἐκάστη, βιομηχανικῶν καὶ ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων, ἐκάστη τῶν ὁποίων ὁμοιάζει κατὰ πολὺ εἰς μέγεθος καὶ χαρακτηριστικὰ πρὸς τὸ εἶδος τῶν ἐπιχειρήσεων, διὰ τὰς ὁποίας τὰ περισσότερα ἐκ τῶν μελῶν τῆς A.M.A., πράγματι συντελοῦν ὅπως ἰδρυθοῦν καὶ διοικηθοῦν.

Ὁ δεῦτερος λόγος εἶναι ὅτι αἱ ἀποκεντρωμένοι αὐταὶ ἐπιχειρήσεις τῆς General Electric δύνανται νὰ ἀναπτυχθοῦν, εἰς κέρδη καὶ εἰς βαθμὸν προόδου, μόνον διὰ τοῦ ἐπιτυχοῦς συναγωνισμοῦ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς ἀγορᾶς, μετὰ ἑταιρειῶν ὄχι μόνον ὁμοίων πρὸς ἐκεῖνας αἵτινες ἀποτελοῦν τὰ τυπικὰ μέλη της A.M.A., ἀλλὰ, εἰς ἓνα σημαντικὸν ἀριθμὸν περιπτώσεων, πράγματι μὲ αὐτοὺς τοὺς ἰδίους ἀκριβῶς ὁργανισμοῦς.

Πρὸς καθησύχασιν ἐκεῖνων ἐκ τῶν παρατηρητῶν τῆς Ἀμερικανικῆς Βιομηχανίας, ὅτινες πολλάκις ἀνησυχοῦν ὅτι μία τοιαύτη «ἐξάπλωσις» (τὴν ὁποίαν ὁμως καὶ οὗτοι θεωροῦν ὅτι εἶναι ἀναγκαία εἰς τὸν σημερινὸν τεχνολογικὸν αἰῶνα), δύναται νὰ κλίνῃ εἴτε πρὸς τὸν ἐξοβελισμὸν «τῶν μικρῶν ἐπιχειρήσεων» ὑπὸ τὸ βάρος ἀπλῶς καὶ μόνον τῶν πόρων των, ἢ ἀντιθέτως νὰ υἱοθετήσῃ μεθόδους μηχανογραφίας καὶ αὐτοματισμοῦ αἵτινες θὰ καταστήσουν τὴν «μικρὰν ἐπιχείρησιν» ἀντιοικονομικὴν, δύναται νὰ παρεμβληθῆ ἔδῳ μὲ πᾶσιν εἰλικρίνειαν ὅτι ἐὰν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀνευρεθοῦν τρόποι, διὰ τῶν ὁποίων οἱ διευθυνταὶ τῶν διαφόρων ἀποκεντρωμένων ἐπιχειρήσεων τῆς General Electric θὰ ἀναδειχθοῦν, παρ' ὄλον τὸν συναγωνισμὸν τὸν ὁποῖον τοιαῦται «μικραὶ ἐπιχειρήσεις» δημιουργοῦν, καὶ ταυτοχρόνως θὰ εἶναι ἐνήμεροι καὶ νὰ παρακολουθοῦν τὴν μηχανογραφίαν, τὸν αὐτοματισμὸν καὶ τοὺς

H. SMIDDY

ἄλλους νεωτερισμούς, τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ὁποίων ὁ κόσμος αὐτῶν τῶν «μικρῶν ἐπιχειρήσεων» φαίνεται ὅτι ριψοκινδυνεύει μὲ τὴν πρόκλητικότητά, αὐτὸ εἶναι κάτι τὸ ὁποῖον θὰ μᾶς προξενήσῃ πρᾶγματι ἀληθινὴν χαράν. Καὶ ἔμεῖς μὲ τὴν σειρὰν μας θὰ εἴμεθα πρόθυμοι νὰ συνεχίσωμεν, ἐπιλαμβανόμενοι κάθε παρουσιαζομένης εὐκαιρίας πρὸς συναγωνισμόν μὲ αὐτὰς τὰς «μεγαλυτέρας» ἑταιρείας, μὲ τὰς ὁποίας ἐρχόμεθα εἰς ἐπαφὴν καὶ μετὰ τῶν ὁποίων συνεργαζόμεθα ἐπὶ πολλὰς δεκαετίας, ἐν τῇ προσπαθείᾳ μας νὰ ἐπιτύχωμεν κατανόησιν καὶ ἐπιδοκιμασίαν ἐκ μέρους τοῦ πελάτου.

Η «ΕΦΑΡΜΟΖΟΜΕΝΗ ΜΕΘΟΔΟΣ» ΜΑΛΛΟΝ, ΠΑΡΑ Ο «ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ» ΤΗΣ GENERAL ELECTRIC ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΝ ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ

Πρὶν νὰ προχωρήσωμεν εἰς λεπτομερείας ἐπὶ τοῦ πῶς ἐλπίζεται ὅτι θὰ ἐπιτευχθῇ ἡ ἀνάπτυξις τῶν διευθυντῶν ὑπὸ τὰς πρᾶγματι ἰσχυροῦσας σήμερον συνθήκας εἰς τὴν General Electric, εἶναι πρὸνόμιον τοῦ συγγραφέως νὰ ὀνομάσῃ τοῦτο «Ἡ Φιλοσοφία καὶ ἡ ἐφαρμοζομένη μέθοδος ἀναπτύξεως τοῦ Διευθυντοῦ ὑπὸ τῆς General Electric», ἀντικαθιστῶν διὰ τῶν λέξεων «ἐφαρμοζομένη μέθοδος ἀναπτύξεως τοῦ Διευθυντοῦ» τὴν φράσιν «προγραμματισμὸς τῆς ἀναπτύξεως τοῦ Διευθυντοῦ», ἡ ὁποία ἀνεφέρετο εἰς τὸ ἐκτυπωθὲν πρόγραμμα τοῦ Συνεδρίου.

Μόνον δύο λέξεις ἀλλάζουσι, ἀλλὰ καὶ αἱ δύο εἶναι σημαντικαί. Διότι μετὰ δλοκλήρων δεκαετιῶν ἔρευναν καὶ πρακτικὴν ἐφαρμογὴν εἰς τὸ πεδῖον αὐτό, δὲν ἔχομεν, ἀλλ' οὔτε καὶ ἐπιθυμοῦμεν «ἕνα πρόγραμμα τῆς General Electric διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ διευθυντοῦ». Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔχομεν εἶναι «μία μέθοδος» ἐπιτεύξεως αὐτοῦ τοῦ σκοποῦ, διὰ τῆς ὁποίας ὁ κάθε διευθυντὴς κεχωρισμένως — τοποθετημένος εἰς οἵανδήποτε ἀποκεντρωμένην ἐπιχείρησιν, ἢ ἄλλην τινα λειτουργικὴν ἐργασίαν, καὶ ἐπιφορτισμένος μὲ τὴν εὐθύνην δι' ὅ,τι θεωροῦμεν ὅτι εἶναι ἡ ἀκριβής, καὶ ἡ ἐπαγγελματικὴ ἐργασία ἐνός «διευθυντοῦ» — δύναται νὰ προγραμματίσῃ, νὰ καθοδηγήσῃ καὶ μετ' ἐπιμονῆς νὰ βελτιώσῃ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἰδίου τοῦ ἑαυτοῦ του εἰς αὐτὸ τὸ μοναδικόν, προκλητικὸν καὶ παρ' ὅλα ταῦτα ὅχι πολὺ καλὰ ἀκόμη γενόμενον ἀντιληπτὸν εἶδος ἐργασίας.

ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΟΡΩΝ — Η ΛΕΞΙΣ «ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ»

Ἐδῶ εἶναι σκόπιμον νὰ σταματήσωμεν ἐπ' ὀλίγον, προτοῦ κάμωμεν ἐπὶ πλέον ἐν βῆμα, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ ἕνα ἀπαραίτητον μέσον

διὰ τὴν ἀνεύρεσιν περιφερειῶν ἀμοιβαίας κατανοήσεως, ἐπικοινωνίας καὶ συμφωνίας. Δηλαδή νὰ ὀρίσωμεν τοὺς ὅρους μας, οὕτως ὥστε ὅλοι νὰ ἐννοοῦμεν ἀπολύτως τὸ ἴδιον πράγμα ὅταν αἱ λέξεις καὶ αἱ ἔννοιαι εἰς τὴν παροῦσαν ἀνάλυσιν θὰ ἐμφανίζονται παρ' ἡμῶν καὶ θὰ λαμβάνουν μίαν ὠρισμένην μορφήν.

Αἱ δύο κύριαι λέξεις ἐνταῦθα εἶναι, πρῶτον, ἡ λέξις «διευθυν-
τῆς» καὶ δεύτερον, ἡ λέξις «ἀνάπτυξις».

Λαμβανόμεναι αὗται κατ' ἀντίστροφον τάξιν, κατὰ τὸ λεξικὸν περιγράφονται ὅτι «ἀνάπτυξις» εἶναι «ἡ πράξις τῆς ἐκτυλίξεως, αὐξήσεως, ἐξαπλώσεως, ἐξελίξεως». Καὶ αὕτη ἀκριβῶς εἶναι καὶ ἡ αὐστηρὰ ἔννοια ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἡ λέξις αὕτη χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν παροῦσαν συζήτησιν «τῆς Φιλοσοφίας τῆς General Electric καὶ τῆς ὑπ' αὐτῆς ἐφαρμοζομένης μεθόδου διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ Διευθυντοῦ».

Διὰ νὰ λάβετε μίαν πλέον καθαρὰν εἰκόνα, θὰ σᾶς παρακα-
λέσω νὰ κάμετε μίαν μικρὰν νοερὰν σημείωσιν καθὼς θὰ ἐπανεξε-
τάξετε νοερῶς τὴν φράσιν «ἡ πράξις τῆς ἐκτυλίξεως», ὅτι εἶναι ὁ Διευθυντῆς ὁ ἴδιος ἐκεῖνος ὅστις ἐκτελεῖ τὴν πρᾶξιν αὐτήν, καὶ ὁ ὁποῖος ἐνεργεῖ τὴν ἐκτύλιξιν.

Ὅβτω, ἡ σημασία τοῦ ὅρου «ἀνάπτυξις τοῦ Διευθυντοῦ» ἐν-
ταῦθα εἶναι τελείως διαφορετικὴ καὶ ὑπερβαίνει κατὰ πολὺ τὴν ση-
μαντικὴν προσπάθειαν τὴν ὁποίαν ὅλοι ἀποδίδομεν εἰς τὴν λέξιν
«ἐκπαιδεύσεις» καὶ ἡ ὁποία σημαίνει «λεπτομερῆ διδασκαλίαν καὶ
πρακτικὴν ἐξάσκησιν ἐπὶ μιᾶς εἰδικότητος».

Ἡ ἀξιοσημείωτος διαφορὰ στρέφεται γύρω ἀπὸ τὴν λέξιν «δι-
δασκαλία», ἡ ὁποία—μὲ τὴν σειρὰν τῆς—θέτει αὐτομάτως τὴν ἔμ-
φασιν ἐπὶ τοῦ διδάσκοντος, ὅστις διδάσκει, πληροφορεῖ καὶ κατευ-
θύνει ἀκόμη τὸ πρόσωπον τὸ ὁποῖον «ἐκπαιδεύεται». Ἐνῶ ἀντιθέ-
τως ἡ «ἀνάπτυξις» ρίπτει ὅλον τὸ βάρος καὶ τὴν εὐθύνην ἐπὶ τοῦ
ἰδίου τοῦ Διευθυντοῦ.

Ἄς προχωρήσωμεν, ὅθεν, καθορίζοντες τοὺς ὅρους μας ὡς πρὸς
τὴν ἐτέραν ἐκ τῶν δύο κυρίων λέξεων, ἤτοι τὴν λέξιν «διευθυντῆς»
αὐτὴν καθ' ἑαυτήν.

ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ὉΡΩΝ — Η ΛΕΞΙΣ «ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ»

Εἰς τὴν General Electric ἡ ἐργασία ἐνὸς «διευθυντοῦ»—αὕτη
καθ' ἑαυτήν καὶ ἀνεξαρτήτως τοῦ προϊόντος ἢ τῆς λειτουργίας εἰς
τὴν ὁποίαν μία τοιαύτη διοικητικὴ ἐργασία εἰδικῶς ἀναφέρεται—

ἔχει μίαν ἀπολύτως ἀκριβῆ ἔννοιαν. Καὶ ἐφόσον αὕτη περικλείει πολλὰς λεπτομερείας, ἄς τὴν ἐξετάσωμεν ἀργὰ καὶ διακεκριμένως.

Τὸ «διοικεῖν» ὡς ἓνα χωριστόν, καὶ ἐπαγγελματικὸν εἶδος ἐργασίας, σημαίνει ἡ γ ε σ ί α ν.

— Ἐφαρμοζομένην διὰ τῆς πειθοῦς μᾶλλον, παρὰ διὰ διαταγῶν καὶ διὰ τῆς ἀναμίξεως σκέψεως καὶ ἐνεργείας πρὸς λήψιν ἀποφάσεων.

— Διὰ τῆς χρησιμοποίησεως τοῦ προγραμματισμοῦ, τῆς ὀργανώσεως, ὀλοκληρώσεως καὶ μετρήσεως, ὡς πρώτων στοιχείων εἰς τὴν ἐργασίαν αὐτὴν τοῦ ἐπαγγελματίου Διευθυντοῦ.

— Διὰ τῆς ἰσορροπημένης καὶ ἀποτελεσματικῆς χρησιμοποίησεως ὄλων τῶν ἀνθρωπίνων καὶ ὕλικῶν πόρων.

— Διὰ τῆς διοικήσεως ἑνὸς ὀρισμένου τμήματος, ἢ ὀλοκλήρου τῆς ἐπιχειρήσεως.

— Μὲ τὴν ἀπαιτουμένην κατανόησιν καὶ τὴν ἰσορροπημένην ἐφαρμογὴν τῶν δεξιότητων καὶ τῆς γνώσεως, αἵτινες ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν διοίκησιν τῶν εἰδικῶν δραστηριοτήτων καὶ λειτουργιῶν μιᾶς ἐργασίας.

— Μὲ τὸν καλύτερον δυνατὸν ρυθμὸν, συγχρονισμένην ροὴν ἐργασίας, χρονικὴν ἔνταξιν καὶ κύκλον ἐργασίας, καὶ ὅλα ταῦτα πρὸς τὸν σκοπὸν.

— Τῆς ἐξασφλίσεως λογικῶν ἀποτελεσμάτων μέσῳ τῆς εἰδικῆς ἐργασίας—οἰανδῆποτε μορφήν καὶ ἂν ἔχη αὕτη, εἴτε δηλαδὴ πρόκειται περὶ ἐρεύνης καὶ ὀργανώσεως εἴτε ἠιομηχανοποίησεως, ἐμπορίας, οἰκονομικῆς διαχειρίσεως, ὑπαλληλικῶν καὶ μετὰ τοῦ κοινοῦ σχέσεων, νομικῆς καὶ corporate (ἢ ἐπιστημονικῆς προπαρασκευῆς τῶν ἀποφάσεων καὶ συνθέσεως, ὅπου αὕτη εἶναι ἐφαρμόσιμος) ἢ διοικητικῆς—ἄλλων ἀτόμων, ἅτινα ἐπίσης ἐνεργοῦν μὲ πρωτοβουλίαν, αὐτοανάπτυξιν, αὐτοπειθαρχίαν καὶ ἰκανότητα, τόσον κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς προσωπικῆς ἐργασίας των, ὅσον καὶ κατὰ τὴν ἔθελοντικὴν ὁμαδικὴν προσπάθειάν των καὶ τὴν διττὴν ἐπικοινωνίαν των, ἕκαστος.

— Θεωροῦν τὸ ἀτομικὸν ἔργον των καὶ τὰς σχέσεις των μεθ' ὀλοκλήρου τοῦ τμήματος καὶ τῆς ἐπιχειρήσεως, μὲ φαντασίαν καὶ ὑπὸ τὴν ὀρθὴν αὐτοῦ προοπτικὴν.

— Εἶναι συνεπεῖς μὲ τὸ παρὸν καὶ τὸ δυναμικὸν μελλοντικὸν οἰκονομικόν, κοινωνικὸν καὶ πολιτικὸν «κλίμα» (ἢ περιβάλλον, ἢ

«κοινωνίαν») τοῦ ὑπὸ διοίκησιν τμήματος, ἢ δλοκλήρου τῆς ἐπιχειρήσεως.

— Καὶ ἐκτελοῦν μίαν τοιαύτην διοικητικὴν ἐργασίαν, ἵνα ἐπιτύχουν τὴν ἐπιθυμητὴν ἐκτέλεσιν ταύτης καὶ τὰ ἐπιθυμητὰ ἀποτελέσματα, ἤτοι :

— Νὰ κατορθώσουν ἐπιτυχῶς, μὲ οἰκονομίαν, ἐπικερδῶς καὶ ἐγκαίρως, προκαλοῦντες καὶ δυσκολοκατορθώτους ἐπιδιωκομένους ὑπὸ τοῦ τμήματος σκοπούς, καθὼς καὶ ὑπὸ τῆς ἐπιχειρήσεως δλοκλήρου ὡς συνόλου.

— Καὶ πρὸς ὅσον τὸ δυνατόν καλύτερον καὶ λογικὸν ὄφελος τῶν πελατῶν, τῶν κεφαλαιούχων, τῶν ὑπαλλήλων, τῶν προμηθευτῶν καὶ τοῦ κοινοῦ, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Δημοσίου καὶ τῆς Κυβερνήσεως.

Κατόπιν αὐτοῦ τοῦ ὀρισμοῦ, ἴσως σκεφθῆτε ὅτι ἀσφαλῶς ὑπάρχουν εὐκολώτεροι τρόποι ἀπὸ τὸ διευθύνειν διὰ τὰ κερδίσει κανεὶς τὰ πρὸς τὸ ζεῖν, καὶ ἂν ἔχετε δίκαιον. Ὁ τοιοῦτος ὅμως ὀρισμὸς φέρει εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἕνα ἄλλο σημεῖον τὸ ὁποῖον εἶναι ζωτικῶς ἀναγκαῖον νὰ διευκρινισθῇ.

Ο ΑΚΡΙΒΗΣ ΟΡΙΣΜΟΣ ΩΣ ΕΝ ΟΡΓΑΝΟΝ ΑΠΛΟΠΟΙΗΣΕΩΣ ΕΙΣ ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΥΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Τώρα, θὰ αἰσθάνεσθε ἀσφαλῶς ὅτι τὸ εἶδος αὐτὸ τοῦ ἀκριβοῦς καὶ λεπτομεροῦς ὀρισμοῦ τῆς σημασίας τῆς ἐργασίας τοῦ «διευθυντοῦ» παρουσιάζει περιπλοκὴν ἀπὸ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἤδη γνωρίζετε ὡς ἕνα δύσκολον καὶ πολὺπλευρον ἔργον.

Ἀντιθέτως, εἰς τοιοῦτος ὀρισμὸς εἰς τὴν πραγματικότητά εἶναι δείγμα ἀπλοποιήσεως. Καὶ εἶναι σημαντικὸν νὰ τὸ εἴπωμεν αὐτὸ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, καὶ νὰ τὸ γνωρίζωμεν ὅλοι μας ὡς τοιοῦτον, ἐὰν θέλωμεν νὰ ἐπιτύχωμεν μίαν πραγματικὴν πρόοδον εἰς τὸ δοκιμαστικὸν αὐτὸ πεδῖον τῆς σκέψεως καὶ τῆς προσπάθειας.

Τὸ μπέρδεμα καὶ ἡ σύγχυσις, τὰ ὁποῖα ἀναγκάζουν ἱκανοὺς διευθυντὰς νὰ διαθέσουν χρόνον ἀπὸ τὰς ὑπερπλήρεις ἐργασίμους ἡμέρας των διὰ τὰ μεταβοῦν, κατὰ ἑκατοντάδας, εἰς ὀργανωτικὰ συνέδρια, προέρχονται ἀκριβῶς ἐκ τῆς ἐλλείψεως τοιούτων «ἀκριβῶν» ὀρισμῶν τῆς ξεχωριστῆς φύσεως αὐτῆς τῆς ζωτικῆς διοικητικῆς ἐργασίας μὲ τὴν ὁποῖαν ὅλοι ἀσχολούμεθα.

Ἡ πανίσχυρος ἀνάγκη διὰ μίαν τοιαύτην μακρόπνοον καὶ ὅσον τὸ δυνατόν πλέον ἐμπεριστατωμένην φροντίδα εἰς τὸν καθορισμὸν

τῆς «ἐργασίας τοῦ ἐπαγγελματίου διευθυντοῦ», εἰς ἑταιρείας ὅπως ἡ ἰδική σας καὶ ἡ ἰδική μου, προέρχεται ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι αἱ ἀρχαὶ μέσῳ τῶν ὁποίων δύναται τις νὰ ἐμβαθύνῃ καὶ νὰ κατανοήσῃ σαφῶς τὸ ἐπάγγελμα αὐτό, εἶναι δύσκολον νὰ γίνουν ἀντιληπταὶ καὶ νὰ ἀπεικονισθοῦν λεπτομερῶς καὶ μὲ ἀκρίβειαν, ὥστε νὰ καταστῇ δυνατὴ ἡ διδασκαλία των καὶ ἡ ἐκμάθησις των ἀπὸ τοὺς διαφόρους διευθυντάς, ἵνα δυνηθοῦν οὗτοι νὰ βελτιωθοῦν καὶ νὰ αὐξήσουν τὴν ἰκανότητά των ἐφαρμογῆς τοιούτων ἀρχῶν ἐπὶ τῶν καθημερινῶς ἐγειρομένων προβλημάτων τῆς ἐργασίας των.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΥΠΟ ΤΗΣ GENERAL ELECTRIC ΕΦΑΡΜΟΖΟΜΕΝΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ

Ἡ ὑπὸ τῆς General Electric ἐφαρμοζομένη ὅθεν μέθοδος διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ Διευθυντοῦ, στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἀνάγκης τῆς παροχῆς βοήθειας πρὸς καθεὶν διευθυντὴν τῆς General Electric—εἴτε οὗτος εἶναι ἐπιστάτης, εἴτε πρόεδρος, ἢ μεταξὺ αὐτῶν τῶν δύο—οὕτως ὥστε οὗτος νὰ δυνηθῇ νὰ ἐπιτύχῃ τὰ καλύτερα δυνατὰ διοικητικὰ ἀποτελέσματα ἐπὶ τοῦ ἔργου τὸ ὁποῖον τώρα ἐκτελεῖ.

Συνεπῶς ἡ ἀντιμετώπισις αὕτη δὲν περιορίζεται εἰς τὸ εἶδος ἐκεῖνο τοῦ «Προγραμματισμοῦ τῆς διοικητικῆς δυνάμεως τοῦ ἀνθρώπου», ὅστις προσπαθεῖ νὰ ὑπολογίσῃ πόσοι μελλοντικοὶ διευθυνταὶ θὰ χρειασθοῦν, χωρὶς ὅμως νὰ προχωρῇ εἰς τὴν παροχὴν πλήρων στοιχείων περὶ τοῦ πῶς θὰ ἔχωμεν ἐξ αὐτῶν τὸν ἀριθμὸν ὅστις πράγματι ἀναγκαιοῖ, διὰ τὸ ἔργον διὰ τὸ ὁποῖον ἕκαστος εἶναι κατάλληλος, καὶ εἰς τὸν κατάλληλον χρόνον.

Οὕτε προσπαθεῖ—διὰ μιᾶς κρυφίας μεθόδου, ἣτις δὲν ἐπιδεικνύεται ποτὲ ἐμφανῶς—νὰ περισυλλέξῃ «διαδόχους τοῦ θρόνου», νὰ τοὺς δώσῃ στὰ πεταχτὰ μίαν ταχεῖαν πρακτικὴν ἐκπαίδευσιν ἐπὶ τῆς λειτουργίας τομέων εἰς τοὺς ὁποίους «ὑστεροῦν» καὶ νὰ τοὺς διορίσῃ κατόπιν ἕνα πρῶτῳ ὡς ὑποτιθεμένους καλοὺς δι' ὅλα «διευθυντάς».

Καὶ αὐτὰ μὲν ὅσον ἀφορᾷ τὸ τί δὲν εἶναι ἡ ἀνάπτυξις τοῦ Διευθυντοῦ εἰς τὴν General Electric. Τώρα ἄς ἴδωμεν καὶ εἰς τί συνίσταται ἡ ἀνάπτυξις αὕτη, ὅσον τουλάχιστον ἔχει ἐπιτρέψει ταύτην ἡ πεῖρα τῶν 75 περίπου χρόνων πρακτικῆς ἐφαρμογῆς, ἣτις ἀπὸ τοῦ 1951 ἔχει ἐμπλουτισθῆ καὶ μὲ τριῶν ἐτῶν ἐντατικὴν ἐπανεξερεύνησιν κάθε διαθέσιμου γνώσεως.

ΑΝΑΓΚΗ ΥΠΑΡΞΕΩΣ ΜΙΑΣ «ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ» ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ

Μία ανασκόπησης τής Ιστορίας τής οργανώσεως τών αμερικανικῶν ἐπιχειρήσεων, αἵτινες ἔχουν σημειώσει μίαν σταθερὰν πρόοδον ἐν μέσῳ τῶν τεταραγμένων οἰκονομικῶν θαλασσῶν τῶν παρελθόντων 40 ἐτῶν, δεικνύει ὅτι ἡ φυσική των ἀνάπτυξις ἔχει ἐπέλθει ἐν παραλλήλῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν ἀκολουθίᾳ, πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν αὐτοῦ ποῦ θὰ ἡδύνατο ἀσφαλῶς νὰ ὀνομασθῇ «διοικητικὴ ὠριμότης».

Χωρὶς νὰ ριψοκινδυνεύσωμεν σχετικῶς μὲ τὴν ὡς ἂν ἀποψιν τὴν κλασικὴν φιλονικίαν «τὸ κοτόπουλο ἦταν πρῶτο ἢ τὸ αὐγόν», εἶναι καταφανὴς ἀπόδειξις ὅτι ἡ ἔντεχνος, δημιουργικὴ διοίκησις ὑπῆρξεν ὁ ἀναγκαῖος πρωτοπόρος τῆς συνεχοῦς ἀναπτύξεως κάθε οργανισμοῦ, ὅχι μόνον εἰς τὴν δυναμικὴν χώραν μας, ἀλλὰ καὶ εἰς μίαν ὀλονὲν αὐξανομένην παγκόσμιον κλίμακα.

Ἐνα παλαιὸν πολιτικὸν στερεότυπον ἐπίγραμμα λέγει ὅτι οἱ ἄνθρωποι καὶ αἱ ἰδέαι εἶναι ἀνάλογοι πρὸς τὰς ἀνάγκας κάθε ἐποχῆς. Ὑπαινίσσεται δὲ ὅτι μόλις καὶ μετὰ βίας εἴμεθα ἱκανοὶ νὰ συμβαδίσωμεν μὲ τὸ περιβάλλον μας, καὶ ὅτι μᾶς εἶναι ἐξαιρετικῶς δύσκολον νὰ συγκεντρώσωμεν ἀρκετὴν ποσότητα γνώσεως καὶ κατανόσεως, αἵτινες θὰ ἡδύναντο νὰ ὑποστηρίξουν μίαν σημαντικὴν στατικὴν πολιτικὴν ἢ κοινωνικὴν κατάστασιν.

Καὶ ὅτι ὡς ἐκ τούτου τὸ καλῦτερον ποῦ ἔχομεν νὰ κάμωμεν εἶναι νὰ εἴμεθα πρακτικοί, νὰ στηριζώμεθα ἐπὶ τῶν «δεδοκιμασμένων καὶ ἀληθινῶν», μὲ τὰ ὁποῖα εἴμεθα ἀνέτως ἐξοικειωμένοι, ἀγνοοῦντες ἀκριβῶς ὅπως καὶ τὸ περίφημον ἀπόφθεγμα τοῦ Distaeli, ὅτι «ὁ πρακτικὸς ἄνθρωπος εἶναι ἐκεῖνος ὅστις ἐξακολουθεῖ νὰ ἐφαρμόζῃ τὰ λάθη τῶν προγόνων του» καὶ τὸ μεστὸν ἐννοίας σχόλιον ἐνὸς ἐκ τῶν συγγραφέων τῶν τελευταίων χρόνων, ὅτι «ὁ ἄνθρωπος ὅστις λέγει ὅτι δὲν πιστεύει εἰς τὴν θεωρίαν, ἀναποφεύκτως χρησιμοποιεῖ τὴν θεωρίαν ἄλλου τινός, ἢ τὸ πιθανώτερον μίαν θεωρίαν τὴν ὁποῖαν ἓνας ἄλλος ἔχει ἤδη ἀποβάλει».

Εἰς τὴν πραγματικότητα, τὸ παλαιὸν αὐτὸ ἐπίγραμμα, ἐπειδὴ ἀρνεῖται νὰ παραδεχθῇ τὰς καθαρῶς δημιουργικὰς καὶ ἐσκεμμένως θετικὰς ἀπόψεις τῆς προόδου, αἵτινες εἶναι τόσον ἐμφανεῖς πέριξ ἡμῶν, εἶναι ἐν φανερόν σοφισμα, καὶ ἔρχεται ἀντιμέτωπον πρὸς τὰς ἱστορικὰς προόδους, αἵτινες ἀναμφισβητήτως ἔχουν ἐπιτευχθῆ εἰς τὰ πολιτικὰ καὶ κοινωνικά, οὐχὶ δὲ ὀλιγώτερον εἰς τὰ οικονομικά, ἰδρύματα τῆς χώρας μας.

Μία παρομοία κατάσταση έχει παρατηρηθῆ εἰς τὴν ἀναπτυσσομένην βιομηχανικὴν κοινωνίαν μας. Ὅχι ὀλίγοι βιομήχανοι πιστεύουν ἀκόμη καὶ σήμερον ὅτι δὲν ὑπάρχει «ἐπιστήμη τῆς διοικήσεως», ἣτις θὰ ἡδύνατό ποτε νὰ εἶναι τίποτε περισσότερον ἀπὸ ἓνα ἀκαδημαϊκὸ παίγνιδι. Ὅτι ὑπὸ τὸ ἐκτυφλωτικὸν φῶς τῆς «πραγματικότητος», ἡ ἡγεσία, ἀνήκει εἰς τοὺς ὀλίγους, οἵτινες εἶναι προικισμένοι ἀπὸ τὴν φύσιν, καὶ ἔχουν τὸ προνόμιον ἢ τὴν τύχην νὰ εὑρεθοῦν διαθέσιμοι κατὰ τὴν στιγμὴν ποῦ θὰ γεννηθῆ ἡ ἀνάγκη καὶ θὰ τοὺς ζητηθῆ νὰ προσφέρουν τὰς ὑπηρεσίας των.

Λόγω τοῦ ὅτι ἡ ἄποψις αὕτη δὲν προϋποθέτει καμμίαν σημαντικὴν ἀλλαγὴν εἰς τὴν διακυβέρνησιν τῆς ἐπιχειρήσεως, λόγω τοῦ ὅτι ἀφήνει νὰ ἐννοηθῆ ὅτι αἱ συμπτωματικαὶ πηγαὶ προμηθείας ἡγεσίας τῶν ἐπιχειρήσεων θὰ ἐξακολουθήσουν νὰ ἱκανοποιοῦν τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ μέλλοντος, καὶ αὕτη ἡ ἄποψις δὲν ἀποτελεῖ παρά μίαν στερεότυπον ἔννοιαν καὶ εἶναι καὶ αὕτη ἐπίσης ἀπατηλή. Ἔστω καὶ ἐὰν εἶχε κάποιαν ἐφαρμογὴν εἰς ἐπιχειρήσεις μεγάλου βαθμοῦ προσωπικῆς ιδιοκτησίας, ἡ ἄποψις αὕτη εἶναι λανθασμένη καὶ ἐπικίνδυνος εἰς τὴν σημερινὴν ἐποχὴν τῶν πολυμόρφων ἐταιρικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ἰδρυμάτων.

Ἀπορρίπτουσα τοιοῦτου εἴδους στερεοτύπους ἀντιλήψεις, ἡ General Electric, ἀγωνίζεται νὰ δημιουργήσῃ ἀντ' αὐτῶν μίαν θετικὴν καὶ δημιουργικὴν φιλοσοφίαν καὶ μίαν μέθοδον ἀναπτύξεως τοῦ Διευθυντοῦ.

Μετὰ ἐρευνητικὴν μελέτην, παραμερίζομεν τὰς ἀμφιβολίας μας ὡς πρὸς τὴν ὑπαρξίν οὐσιαστικῆς ἀνάγκης ἀποσπάσεως ἑνὸς ὀρισμένου καὶ σημαντικοῦ μέρους τῆς σκέψεως καὶ τοῦ χρόνου μας ἐκ τῶν καθημερινῶν προκλήσεων σχεδιάσεως, παραγωγῆς καὶ πωλήσεως ἠλεκτρικῶν εἰδῶν καὶ κατευθύνομεν ταύτην πρὸς πλέον ἀφηρημένα, πλέον σκοτεινά, ἀλλὰ καὶ πλέον ἐπιτακτικὰ προβλήματα σχεδιάσεως, παραγωγῆς καὶ πωλήσεως τῆς συμπαγοῦς ὀργανωτικῆς φιλοσοφίας, τὴν ὁποίαν γνωρίζομεν ὅτι πρέπει νὰ χρησιμοποιήσωμεν ὡς μέσον διὰ :

— Νὰ ἐπιτύχωμεν ἀπλοποίησιν τῆς ἐργασίας εἰς τὰ καθήκοντα τοῦ Διευθυντοῦ αὐτοῦ καθ' ἑαυτοῦ.

— Νὰ καταστήσωμεν εὐκολώτερον τὸ ἔργον τοῦ Διευθυντοῦ, καὶ οὕτω

— Νὰ ἀνεύρωμεν τὸν τρόπον ἱκανοποιήσεως τῆς ἐπιτακτικῆς ἀπαιτήσεως πρὸς ἀνατροπὴν τῆς ὑπαρχούσης τάσεως πρὸς αὐξησιν

τῶν ὥρῶν ἐργασίας, ἥτις προστίθεται εἰς τὰς ἀπογοητεύσεις τῶν πολυτίμων αὐτῶν διευθυντῶν τῶν βιομηχανικῶν μας λειτουργιῶν καὶ τῶν ἐπιχειρήσεων.

Ἐκτὸς καὶ ὑπεράνω τῶν ποιοτικῶν αὐτῶν ἀναγκῶν διὰ τὴν δημιουργίαν μιᾶς θετικῆς φιλοσοφίας πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ διευθυντοῦ, τὸ πρόβλημα τῆς General Electric ἔχει καὶ τὰς ποσοτικὰς ἀπόψεις του. Ὑπὸ τὸ διέπον τὴν ἐταιρείαν πνεῦμα τῆς συνεχίσεως τῆς ἀποκεντρώσεως, διὰ τὰ δυνηθῆναι ἐπιτύχῃ καὶ ἡ ἴδια τὴν ληψὶν ἀποφάσεων ἀποκεντρωμένων ἐπὶ τῶν σημείων ὅπου ἡ ἐργασία ἐκτελεῖται καὶ ἡ δρᾶσις λαμβάνει χώραν—ἕνα πρότυπον (καλούπι) ὀργανώσεως τὸ ὁποῖον ὁ Ralph J. Cordiner, ὁ πρόεδρος τῆς Ἐταιρείας μας, ἀνέπτυξεν ἐν λεπτομερείᾳ εἰς τὰς θεμελιώδεις ὁμιλίας του κατὰ τὰ Ὀργανωτικὰ Συνέδρια τῆς AMA, τὸ 1945, καθὼς καὶ τὸ 1952* —ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν λειτουργίᾳ τμηματικῶν ἐπιχειρήσεων τῆς General Electric ἐσημείωσε σταθερὰν ἀνοδὸν, ἥτοι ἀπὸ 8 πού ἦσαν αὐταὶ κατὰ τὸ τέλος τοῦ Β' Παγκοσμίου πολέμου, σήμερον ἀνέρχονται εἰς περισσοτέρας τοῦ δεκαπλασίου τοῦ ἀριθμοῦ αὐτοῦ.

Οὕτω ἡ General Electric ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ μίαν φιλοσοφίαν ἀναπτύξεως τοῦ Διευθυντοῦ, ἥτις νὰ ἀναγνωρίζῃ τοιοῦτου εἶδους πραγματικὰ προσόντα λειτουργικῆς ἀποκεντρώσεως εἰς τὸν μεγαλύτερον δυνατὸν βαθμόν. Καὶ λόγῳ τοῦ ὅτι αἱ ἀποκεντρωμέναι αὐταὶ ἐπιχειρηματικαὶ ὀργανώσεις—αἵτινες ἔχουν τοποθετήσῃ τὴν εὐθύνην καὶ τὴν ἐξουσίαν εἰς τὸ χαμηλότερον δυνατὸν ἐπίπεδον ὅχι μόνον τῆς ὀργανώσεως ὁλοκλήρου τῆς ἐταιρείας, ἀλλὰ καὶ ἐντὸς κάθε τμήματος ταύτης—ὁμοιάζουν ἀληθῶς κατὰ πολὺ πρὸς τὰς ἀτομικὰς ἐπιχειρήσεις, τὰς ὁποίας διευθύνουν πολλὰ ἐκ τῶν μελῶν τῆς AMA, παρουσιάζεται ὡς μία ὑποστηρίξιμος ὑπόθεσις, ὡς τὸ ἀνέφερε καὶ τὸ πρόγραμμα τοῦ Συνεδρίου τῆς AMA, τὸ ὅτι ἡ φιλοσοφία αὕτη τῆς General Electric εἶναι δυνατὸν πράγματι «νὰ περιέχῃ πολλὰ ἐνδιαφέροντα σημεῖα διὰ τὰς μικροτέρας ἐπιχειρήσεις».

Ἐστω ὅμως καὶ ἂν ἔχουν οὕτω τὰ πράγματα, τοῦτο συμβαίνει μόνον διότι ἐσεῖς παρατηρεῖτε τοιοῦτου εἶδους παραλληλισμοὺς μεταξὺ τῶν ἰδικῶν σας προβλημάτων καὶ τῶν ἰδικῶν μας. Τὸ μόνον τὸ ὁποῖον ἡμεῖς δυνάμεθα νὰ κάμωμεν, ἢ θέλομεν νὰ κάμωμεν,

* Βλέπε «The Implications of Industrial Decentralization» AMA General Management Series No 134; and «Problems of Management in a Large Decentralized Organization», AMA General Series No 159.

είναι να σᾶς μεταδώσωμεν κάθε γνώσιν τὴν ὁποίαν ἔχομεν ἤδη ἀποκτήσει ἐκ πείρας καὶ διὰ τὴν ὁποίαν εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ἔχει ἐφαρμογὴν ἐπὶ τῶν ἰδικῶν μας συνθηκῶν ἐργασίας, ἥτις ὅμως θὰ δυναθῆ νὰ σᾶς βοηθήσῃ καὶ νὰ ἔχῃ ἐφαρμογὴν καὶ εἰς τὴν ἰδικὴν σας ἐργασίαν μόνον ἐὰν ἀντιληφθῆτε προβλήματα τὰ ὁποῖα θὰ συνίσταν ἴσως τὴν ἐφαρμογὴν παρεμφερῶν λύσεων.

Τὸ σημαντικὸν στοιχεῖον ὅθεν, καὶ ἡ εἰδικὴ ἀνάγκη διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ διευθυντοῦ, εἶναι ἡ διατύπωσις μιᾶς φιλοσοφίας, ἥτις θὰ φωτίσῃ ἓνα μονοπάτι, ὥστε ἐκεῖνοι οἵτινες εἶχον ἀπλῶς κάμει «ἐποπτευμένην ἐργασίαν» ἄλλοτε—δηλαδὴ ἐξετέλουν ἀποφάσεις διαδιβαζομένας εἰς αὐτοὺς ἐκ μιᾶς ἢ δύο ἱεραρχικῶς ἀνωτέρων βαθμίδων—θὰ ἠδύναντο ἴσως νὰ βοηθηθοῦν (τώρα ὁπότε καλοῦνται νὰ ἐκτελέσουν μίαν πλήρη ἐργασίαν διευθυντοῦ, ὡς σαφῶς αὕτη καθορίζεται ἀνωτέρω) εἰς τὸ νὰ μάθουν καὶ νὰ ἐξεύρουν κατὰ ποῖον τρόπον :

— Θὰ συλλέξουν καὶ θὰ ζυγίσουν τὰς ἀναγκαιούσας πληροφορίας.

— Θὰ προγραμματίσουν καὶ θὰ ὀργανώσουν τὴν ἐργασίαν των καὶ θὰ μεταβιβάσουν ἐξουσίας.

— Θὰ ὀλοκληρώσουν τὰ ὑπάρχοντα ὀικονομικὰ μέσα καὶ τοὺς ἀντικειμενικοὺς σκοποὺς.

— Θὰ ἐξασκήσουν κρίσιν κατὰ τὴν λήψιν ἀποφάσεων.

— Θὰ μετρήσουν τὴν προσωπικὴν των ἐργασίαν ἀκριβοδικαίως, καὶ

— Θὰ ἀναγνωρίσουν οἰκειοθελῶς ὅτι ἡ ἐπιτυχία των ἐπὶ προεκληθέντων καὶ ἐπιθυμητῶν ἀποτελεσμάτων, κυρίως ἐπετεύχθη διὰ τῆς ἐργασίας τῶν ἄλλων μᾶλλον, παρὰ διὰ τῆς καθαρῶς προσωπικῆς αὐτῶν ἐργασίας.

Ἐκ τούτου ὅμως πρόκειται οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ νὰ προέλθουν ; Χρειαζόμεθα χιλιάδας ἐξ αὐτῶν, καὶ ἱστορικῶς τοὺς ἀναπτύσσομεν κατὰ ἑκατοντάδας. Ὁ κ. Cordiner δὲν μᾶς εἰδοποίησεν ἄσκοπα καὶ ἄνευ λόγου ὅτι : «Οὔτε οἱ πελάται, οὔτε τὰ προϊόντα, οὔτε αἱ ἐγκαταστάσεις, οὔτε τὰ χρήματα, ἀλλὰ οἱ διευθυνταὶ θὰ εἶναι ἴσως ἐκεῖνοι οἵτινες θὰ σημειώσουν τὸ ὄριον τῆς ἀναπτύξεως τῆς General Electric».

Διὰ τὸν λόγον αὐτόν, ἐπὶ 3 ἤδη ἔτη τώρα, διεξαγάγομεν μίαν ἐντατικὴν μελέτην, διὰ νὰ δημιουργήσωμεν μὲ ἡρεμίαν τὴν σημερινὴν μας φιλοσοφίαν καὶ μέθοδον τῆς ἀναπτύξεως τοῦ διευθυντοῦ.

Η ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ, ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ Η ΗΘΙΚΗ ΑΖΙΑ, ΑΙΤΙΝΕΣ ΕΙΝΑΙ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΟΙ ΔΙΑ ΤΗΝ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑΝ

Ἐν τῷ μεταξύ, τὰ διάφορα προγράμματα ἐρεύνης καὶ μελέτης ἔχουν ἐκ παραλλήλου προοδευτικῶς ὑποδείξει καὶ διευκρινήσει τὴν ἐξελισσομένην φύσιν τῆς «Ἐργασίας ἑνὸς Ἐπαγγελματίου Διευθυντοῦ», ἣτις ἔχει περιληπτικῶς ἐκτεθεῖ εἰς τὸν δοθέντα εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ παρόντος ὄρισμόν.

Ὡς εἶναι σαφῶς ἀντιληπτὸν ἐκ τῆς περιλήψεως ταύτης, ἡ ἐργασία αὕτη τοῦ «διευθυντοῦ» εἰς τὰς σημερινὰς συναγωνιστικὰς καὶ τεχνικὰς ἐπιχειρήσεις, — ὡς τόσον ὁ ἀξιὸς Πρόεδρος τῆς Α.Μ.Α., κ. Lawrence A. Appley, ὅσον καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς ἰδικῆς μας General Electric κ. Ralph J. Cordiner, μᾶς ἔχουν τόσον συχνά εἶπει — εἶναι ἀληθῶς ἓνα τελείως διαφορετικὸν ὅσον καὶ ἓνα ἐπαγγελματικὸν εἶδος ἐργασίας, αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ καὶ ἀνεξαρτήτως τοῦ ὑπὸ τῆς ἐπιχειρήσεως παραγομένου προϊόντος, τοῦ λειτουργικοῦ συστατικοῦ ἢ τοῦ βαθμοῦ εἰς τὸν ὁποῖον ἀνάγεται ἡ ἐκτελουμένη διοικητικὴ ἐργασία εἰς τὴν ἐν γένει ὀργανωτικὴν διάρθρωσιν τῆς ἐπιχειρήσεως.

Οὕσα ἐν ἐπαγγελματικὸν εἶδος ἐργασίας καὶ ἀποβλέπουσα εἰς τὸ νὰ καθοδηγῇ καὶ νὰ συμπληροῖ τὴν ἐργασίαν ἄλλων ἀνθρώπων διὰ τῆς πειθοῦς μᾶλλον παρά διὰ διαταγῶν, ἀπαιτεῖ ὑπεράνω ὅλων τὴν εὐσυνείδητον ἐκείνην ἀντίληψιν καὶ τὴν χρησιμοποίησιν ἠθικῶν ἀξιών, αἵτινες εἶναι αἱ μόναι δυνάμεναι νὰ ἀποτελέσουν ὑγιᾶ θεμέλια διὰ τὴν συνεχῆ αὐτῆς ἰσχύον, τὴν παραδοχὴν τῆς καὶ τὴν αὐτοπειθαρχημένην ἐξάσκησίν τῆς.

Η ΑΝΑΓΚΗ ΔΙΑ ΤΗΝ ΜΕΘΟΔΙΚΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΝ ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ

Καὶ αὐτὰ μὲν ὅσον ἀφορᾷ τὴν Μελέτην. Πρὶν νὰ προχωρήσωμεν ἐν τούτοις εἰς τὸν καθορισμὸν τῶν κυρίων σημείων τῶν ἐκ ταύτης προκυψάντων ἀμέσων συμπερασμάτων, παραμένει ἐν ἀκόμῃ ἐρώτημα τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἀπαντηθῇ ἐνταῦθα ἄνευ περιστροφῶν.

Ἦτοι, δεικνύει ἡ Μελέτη αὕτη ὅτι μία ὀργανωμένη μέθοδος ἀναπτύξεως τοῦ διευθυντοῦ εἶναι πράγματι ἀπαραίτητος καὶ εἰς τὴν ἰδικὴν σας ἑταιρείαν ὅσον καὶ εἰς τὴν General Electric; Ἡ ὅλα αὐτὰ εἶναι συζήτησις τῆς στιγμῆς, χωρὶς ὅμως νὰ ἀποτελῇ τίποτε περισσότερον ἀπὸ ἓνα ἐπίκαιρον θέμα κουβεντολογίου πολὺ «τῆς μόδας», ἀλλὰ τὸ ὁποῖον λίαν συντόμως — καθὼς λέγουν μερικοί, καὶ πιθανῶς ὀχι ὀλίγοι ἐλπίζουν — θὰ παρκαμερισθῇ ἀπὸ κάποιαν ἄλλην

νέαν «παντοδύναμον» μέθοδον ἐπιλύσεως τῶν διοικητικῶν προβλημάτων καὶ ἀναπτύξεως τῆς προόδου ;

Τὸ ἐρώτημα ὅθεν εἶναι : Ὑφίσταται πράγματι ἀνάγκη «ἀναπτύξεως» τῶν διευθυντῶν ; Εἶναι αὕτη μία μεθοδικὴ καὶ ζωογόνος μέθοδος ἀναγκαία, ἢ τουλάχιστον ἐπιθυμητὴ καὶ οἰκονομικὴ, πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τούτου ;

Ἡ εἶναι λογικώτερον μᾶλλον τὸ συμπέρασμα ὅτι ὅλοι ἐκεῖνοι ἀπὸ τοὺς ὁποίους θὰ ζητηθῆ νὰ καταλάβουν ἠγετικὰς θέσεις θὰ ὀδηγηθοῦν ἀπὸ τὴν φιλοδοξίαν των καὶ θὰ ἀποκτήσουν τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα ἐν τῇ ἐξασκήσει τοῦ ἐπαγγέλματός των διὰ τῆς ἀναζητήσεως καὶ ἐφαρμογῆς ὑπ' αὐτῶν τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν τεχνικῶν τῆς ἐργασίας, αἵτινες θὰ τοὺς ἐπιτρέψουν νὰ ἀνακαλύψουν καὶ νὰ ἐκμάθουν τὴν χρησιμοποίησιν τῶν ἀπαιτουμένων διοικητικῶν ἐνοράσεων καὶ δεξιότητων ;

Τί, τέλος, εἶναι ἐσφαλμένον, ἐὰν πράγματι συμβαίνει τι, μὲ τὰς ἐκ παραδόσεως ἐφαρμοζομένης μεθόδους αἵτινες, πάντοτε, κατὰ κάποιον τρόπον ἐδημιούργησαν ἱκανοὺς διευθυντάς ; Διατί ὁ «φυσικὸς αὐτὸς τρόπος» ἔχει καταστῆ ἀκατάλληλος, ἢ ὀλιγώτερον χρήσιμος διὰ τὸ μέλλον παρ' ὅσον εἶχεν ὑπάρξει διὰ τὴν δημιουργίαν τῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως καὶ ὕλικῆς προόδου τοῦ παρελθόντος, ἥτις εἶναι τόσον γνωστὴ εἰς ὅλους μας ;

Ἐὰν μᾶς τὸ ἐπέτρεπεν ὁ χρόνος, θὰ ἠδυνάμεθα νὰ παρεμβάλωμεν μερικὰς διδακτικὰς, προκλητικὰς, πολλάκις δὲ καὶ διασκεδαστικὰς ἀκόμη περιπτώσεις, διὰ νὰ δεῖξωμεν τὸν χαρακτῆρα τῶν ἀνωτέρω λεπτομερειῶν ἐρωτημάτων. Εἰς τὰς θεμελιώδεις ἐκθέσεις τῆς Ἀμερικανικῆς Ἐταιρείας Μηχανολόγων «Δέκα Ἔτη Προόδου εἰς τὴν Διοίκησιν», ἀνευρίσκετε τὰς ἐρωτήσεις αὐτὰς κατὰ τῷ 1911 ἢ τῷ 1921 ὅχι ὀλιγώτερον ἀπ' ὅτι κατὰ τῷ 1941 ἢ τῷ 1951. Μόνον τὰ ὀνόματα τῶν ὑποβαλόντων αὐτὰς ἀλλάζουν. Ἡ ἐπωδὸς εἶναι ἢ αὐτὴ ἀπὸ δεκαετίας εἰς δεκαετίαν. Ἡ τουλάχιστον ἔτσι φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως.

Ἐν τούτοις, μία πλέον προσεκτικὴ ἐξέτασις τοῦ θέματος ταχέως ἐμφανίζει δύο ἄλλους, εἰς μεγάλον βαθμὸν σχετικοὺς μεταξύ των, παράγοντας :

Πρῶτον, πολλαὶ ἀπὸ τὰς ἰδιαιτέρως «νέας» ἰδέας, αἵτινες ἔκαμαν μίαν προκλητικὴν ἐμφάνισιν ἐπὶ μίαν δεκαετίαν, κατέληξαν εἰς τὸ νὰ ἀποτελέσουν βασικοὺς σχεδὸν κανόνας διοικήσεως μόλις ὀλίγα ἔτη ἀργότερον.

Δεύτερον, αἱ τέσσαρες δυνάμεις : τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῆς τεχνολογίας, τῆς διακλαδώσεως τοῦ συναγωνισμοῦ (συχνάκις ὡς ἐξυπηρέτησις τοῦ πελάτου) τῆς διακυβερνήσεως μεγάλων οἰκονομικῶν μονάδων, καὶ τῆς ἀτομικῆς καὶ κοινῆς γνώμης, ἐνισχυόμενοι συνεχῶς ἀπὸ νέας ἐκπλήξεις εἰς τὴν μεταφορὰν καὶ τὴν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἐπικοινωνίαν, φέρουν εἰς τὸ προσκῆνιον νέας ἀπόψεις καὶ περιπλοκάς εἰς τὰ καθήκοντα τοῦ διευθυντοῦ κατὰ ἓνα συνεχῶς ἐπιταχυνόμενον ρυθμόν.

Καὶ δὲν δύναται τις, ὅθεν, νὰ θέσῃ ὄρια εἰς τὸν κύκλον τῆς δράσεώς του περιοριζομένης μὲ ἀποφασιστικότητα εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς ἐταιρείας του. Διότι ὅπως ἐν συντομίᾳ εἶπεν ὁ Norbert Wiener, τονίζων τὰς ἀλληλεπιδέτους κοινωνικὰς καὶ οἰκονομικὰς συνεπειὰς τῶν συγχρόνων τεχνολογικῶν ἀνακαλύψεων :

Τὸ ἀξίωμα τῆς διοικήσεως δὲν δύναται ἐν ὄψει τοιούτων ριζικῶν μεταβολῶν νὰ σταματήσῃ εἰς τὸ χεῖλος ἐκάστης χωριστῆς ἐπιχειρήσεως.

Ὅστω, ἡ Μελέτη μας σαφῶς ἀπέδειξεν ὅτι αἱ ὑποθέσεις καταλληλότητος μιᾶς «φυσικῆς προόδου» ὑπονοουμένης εἰς τοιαύτας ἐρωτήσεις, δὲν ἴσχουν ποτὲ διὰ μίαν ἀναπτυσσομένην οἰκονομίαν.

Τὰ ἀρχεῖα τῶν ἐπιχειρήσεων αἴτινες ἀπέτυχον εἶναι ὑπερπλήρη μὲ τὸ ἱστορικὸν ἐκείνων οἵτινες ἐδιδάχθησαν τὸ μάθημα αὐτὸ διὰ τῆς δυσκόλου ὁδοῦ. Τὰ ἱστορικὰ τῶν ἐπιτυχῶν ἐπιχειρήσεων, ἢ ἀνάπτυξις τῶν ὁποίων ἐσυνεχίσθη διὰ τῆς διαδοχῆς γενεῶν διευθυντῶν, δεικνύουν, ὡς ἐσημειώθη καὶ προηγουμένως, ὅτι μία τοιαύτη ἀνάπτυξις ἠκολούθησε μίαν παράλληλον ἀνάπτυξιν — πρὸς διοικητικὴν ὠριμότητα — πρὸς μίαν σταθερὰν ἐξέλιξιν μιᾶς φιλοσοφίας τῶν ἀντικειμενικῶν σκοπῶν τῆς ἐταιρείας, τῆς πολιτικῆς της, τῆς ὀργανωτικῆς αὐτῆς διαρθρώσεως, καὶ τῶν καλῶς διατυπωμένων διοικητικῶν σκοπῶν καὶ τῆς ἡγεσίας.

Καὶ ἐνῶ γελῶμεν κάπως δικαιολογημένα μὲ τὸν υἱὸν τοῦ διευθυντοῦ τῆς ἐπιχειρήσεως, ὅστις «προοδεύει» καὶ προάγεται ἀπὸ καθχριστῆς πατωμάτων εἰς πρόεδρον τῆς ἐταιρείας ἐντὸς ὀλίγων μόλις μηνῶν, ἢ εἰλικρίνεια ἐπιβάλλει τὸ ἐρώτημα ἐὰν πολλαὶ συναφεῖς μέθοδοι διοικητικοῦ χρίσματος, διαδοχῆς καὶ «φτασίματος» δὲν ἔχουν πράγματι κατὰ καιροῦς παρουσιάσει διακρίσεις χωρὶς διαφοράς.

Μόνον ὅτι σχετικῶς μὲ τὴν προαγωγὴν τῶν διαφόρων ἀτόμων,

μία κατὰ βάθος παρατήρησις τῶν γεγονότων ἀποκαλύπτει πόσον εὐκολον εἶναι νὰ τοποθετήσῃ τις πολὺ αἰσιοδόξως μίαν ἐκτίμησιν ἐπὶ τῆς ἀπλῆς προθυμίας ἀναλήψεως ἀποφασιστικῆς δράσεως. Διότι παρ' ὅλον ὅτι καὶ αὐτὸ ἀποτελεῖ μίαν ἀξιούστατον καὶ ἀναγκαίαν πλευρὰν τοῦ ὑποψηφίου διὰ τὸ διοικητικὸν ἀξίωμα, ἐν τούτοις, μία ἀπλῆ ἀλλὰ προσεκτικὴ ἐξέτασις τοῦ θέματος θὰ μᾶς δείξῃ ὅχι ὀλιγώτερον ἀπὸ τὴν ὑπομονητικὴν μελέτην μας, ὅτι ὑπάρχει μία πλέον σημαντικὴ ἰδιότης προθυμίας καὶ ἱκανότητος διὰ νὰ ὑψωθῇ τις εἰς τὸ ἐπίπεδον τῆς λήψεως ἀποφάσεων μέσῳ τῆς ἐπιπόνου ὁδοῦ, ἦτοι :

— «Τὸ σκέπτεσθαι ἐκ τῶν προτέρων» πολὺ πρὶν νὰ λάβῃ τις πλήρη γνῶσιν τοῦ ὅλου προβλήματος καὶ τῆς ἀξίας του, ὡς τοῦτο παρουσιάζεται.

— «Τὸ σκέπτεσθαι ἐν τῷ συνόλῳ» ἐπὶ τῆς φύσεως καὶ τῶν σχέσεων τοῦ προβλήματος, ὡς τοῦτο ἔχει πράγματι περιγραφῆ, καὶ

— «Τὸ σκέπτεσθαι διαμέσῳ» ἐπὶ τῶν μακρᾶς πνοῆς συμπερασμάτων τῶν ἀλληλοδιαδόχων χρόνων δράσεως ἢ ἀποφάσεων, αἵτινες εἶναι ἤδη προσιταί, ἐν τῇ προσπάθειᾳ ἐφαρμογῆς λογικῆς κρίσεως πρὸς λήψιν τῆς καλλιτέρας ἀποφάσεως ὑπὸ τὸ φῶς τῶν καλλιτέρων πληροφοριῶν αἵτινες δύνανται νὰ ληφθῶσι κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον.

Ἡ ὑπὸ τῆς General Electric, διεξαχθεῖσα μελέτη, ὅθεν, ἐπεβεβαίωσε τὸ γεγονὸς ὅτι παρὰ τὴν ἐπιτακτικὴν διττῆς φύσεως ἀνάγκην διὰ περισσοτέρους διευθυντάς, καὶ διὰ μεγαλυτέραν ἱκανότητα εἰς ἕκαστον διευθυντὴν, ἢ οὕτω καλουμένην μέθοδον «φυσικῆς ἐπιλογῆς» δὲν ἱκανοποιεῖ καμμίαν ἐκ τῶν ὑπαρχουσῶν ἀναγκῶν οὐδὲ εἰς τὸ ἐλάχιστον αὐτῆς ποσοστὸν. Μὲ τὴν ἄσκοπον αὐτῆς φιλαργυρίαν περιορίζει τὰς εὐκαιρίας εἰς τοὺς πολὺ ὀλίγους καὶ δὲν κατορθώνει νὰ ἀναζητήσῃ οὔτε καὶ νὰ παρακινήσῃ τὴν ἀνάδειξιν ἐκεῖνου τοῦ λανθάνοντος ἡγετικοῦ ταλέντου καὶ — καθὼς ὁ Erwin Schell εἶπεν — τῆς «φυσικῆς» ἐπιθυμίας, πού ὑπάρχει εἰς κάθε ἄνθρωπον νὰ συμμετάσχῃ εἰς τὴν διοίκησιν τῶν διαφόρων ὑποθέσεων, ἦτις καὶ εἶναι μία ἀπὸ τὰς πλέον θαθείας ἐπιθυμίας τῶν ἀνθρώπων».

Ἐν τῇ οὐσιώδη τῆς ἀμορφίας καὶ τοὺς τυπικοὺς περιορισμοὺς τῆς πρὸς παροχὴν ἐκπαιδεύσεως εἰς μίαν περιορισμένην μόνον ὁμάδα περιπτώσεων καὶ τεχνικῶν, ἢ ἐπιχειρήσεως δὲν κατορθώνει, ὡς εἶναι εὐνόητον, νὰ ἱκανοποιήσῃ τὰς πραγματικῶς ἐπείγουσας πιέσεις τοῦ ἀναπτυσσομένου κόσμου μας, ὅπου κάθε τι ὑπὸ τὸν ἥλιον φαίνεται ἐν μέρει τουλάχιστον «νέον» καὶ εἰδικώτερον δὲν

κατορθώνει νά βοηθήσῃ τοὺς διευθυντὰς τοὺς ὁποίους τυπικῶς παράγει, εἰς τὸ νά εἶναι ἀρκετὰ ἱκανοὶ ὅπως λάβουν ταχέως μίαν σαφῆ καὶ πλήρη εἰκόνα τῆς καταστάσεως, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον τὸ σημερινὸν περιβάλλον ἀπαιτεῖ ἀκόμη καὶ διὰ τὰ φαινομενικῶς μικρότερα προβλήματα τῶν ἐπιχειρήσεών μας.

Ἐάν ἐξαίρῃ τις τὰς σπανίας περιπτώσεις τῶν ὀλίγων ἐκείνων καὶ προικισμένων μὲ ταλέντο, τῶν ἐχόντων τὴν διαίσθησιν ὅπως ἀναπτύξουν διὰ τοὺς ἑαυτοὺς των τὰς ἀναγκαίαις ἐπιστημονικὰς διαθέσεις, ἢ μέθοδος τῆς «φυσικῆς διαλογῆς» τῶν «διευθυντῶν» χαρακτηριστικῶς παράγει πολὺ ὀλίγους ἐξ αὐτῶν, καὶ μὲ ἀργὸν ρυθμὸν.

Κατὰ τὰς ἐν πνεύματι εἰλικρινείας διεξαχθείσας συζητήσεις μετὰ τῶν διευθυντῶν τῆς General Electric, οἵτινες συμμετέσχον ἐνεργῶς εἰς τὴν Μελέτην, μέρος ἐκ τῶν πλέον ἀποκαλυπτικῶν πληροφοριῶν προῆλθεν ἐκ τῶν δοθεισῶν ἀπαντήσεων εἰς τὴν ἀπλὴν ἐρώτησιν : «Πῶς ἐφθάσατε εἰς τὸν σημερινὸν βαθμὸν σας εὐθύνης καὶ ἐξουσίας» ;

Εἰς ὅλας περίπου τὰς περιπτώσεις ὃ ἐπιτυχῆς διευθυντῆς παρετήρησεν ὅτι κατὰ τὸν ἕνα τρόπον ἢ τὸν ἄλλον, εἶχε «βοηθηθῆ», οὐχὶ διὰ παρακινήσεως ἢ διὰ διαταγῶν, ἀλλὰ διὰ τῆς παροχῆς εἰς αὐτὸν καλλιτέρων καὶ δξυτέρων εὐκαιριῶν διὰ νά διαισθανθῆ καὶ νά ἀντιληφθῆ κανόνας οἵτινες θὰ τοῦ ἐπέτρεπον νά ἀντιμετωπίσῃ τὰ διοικητικὰ προβλήματα τοῦ τμήματός του κατὰ ἕνα πλέον εὐθὺ ἢ ὀρθὸν τρόπον. Καὶ τὸ περιεργότερον εἶναι ὅτι ἦτο ὃ ἀπαιτητικὸς τύπος τοῦ διευθυντοῦ — μᾶλλον ἢ ἀπλῶς ὃ εὐθυμὸς καὶ καλόβολος μεταδιδαστῆς ἐξουσιῶν — ἐκεῖνος ὅστις ἀναφέρετο εὐφῆμως ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους αὐτοῦς, ὡς ἔχων ὑποκινήσει τὰς προσπάθειάς των καὶ τὴν ἔρευνάν των πλέον ἀποτελεσματικὰ καὶ ἱκανοποιητικὰ.

Ἐν τούτοις, οἱ πλέον τυπικοὶ, ἀκόμη καὶ μετὰξὺ αὐτῶν τῶν ἐπιτυχῶν διευθυντῶν ἀπλῶς παρετήρησαν ὅτι ἡ ἀνάπτυξις των εἶχε βασισθῆ ἐπὶ ἀρχῶν τὰς ὁποίας εἶχον ἐξ ἐνστίκτου μᾶλλον διαισθανθῆ παρὰ ἀντιληφθῆ ἐξ ἐλοκλήρου καὶ ὅτι ἀπὸ τὴν ὀργάνωσιν τῆς ἐργασίας των ἔλειπεν ἡ ἀπλοποίησις ἐκεῖνη καὶ ἡ σαφήνεια ἣτις θὰ τοὺς ἐπέτρεπε νά ἀντιληφθοῦν τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐνεργειῶν των εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμὸν. Καὶ ἐπειδὴ τὸ «κλίμα» τῆς διοικητικῆς των μορφώσεως εἶχεν εἰς τόσον μεγάλον βαθμὸν προσωποποιηθῆ, συνετέλει τοῦτο πολλάκις εἰς τὸ νά σκέπτονται οὗτοι ὅτι τοῦ «ποῖος εἶχε δίκαιον» μᾶλλον, παρὰ τοῦ «τί εἶναι σωστόν».

Ἐπανεπιλημμένοι ἐπανεξετάσεις καὶ ἐπαναλήψεις τῶν εἰλικρινῶν αὐτῶν σχολίων ἔδειξαν σαφῶς μὲ τὴν πρόοδον τῆς μελέτης ὅτι μία νεωτέρα, πλέον καταληπτή μέθοδος πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν ἀνθρώπων — ἰδιαιτέρως τῶν ἀσχολουμένων μὲ διοικητικὴν ἐργασίαν — εἶναι εἰς τὸν ὑπέρτατον βαθμὸν ἀναγκαία καὶ ἄκρως ἐπιθυμητή, καὶ εἰς οὐχὶ ὀλιγώτερον μάλιστα βαθμὸν ἀπὸ τοὺς ἤδη διευθυντὰς παρ' ὅσων ἀπὸ ἐκείνους οὔτινες ἀναμένουν τὴν ἀνάληψιν τῶν διοικητικῶν τῶν ἐργασιῶν.

Ἡ ἐπίμονος αὕτη ἔρευνα ἀνακαλύψεως τῶν τρόπων ἀναπτύξεως νέων διευθυντῶν εἰς ποσότητος καὶ ποιότητος, οὔτινες ἀναγκαιοῦν διὰ τὸ μέλλον, καὶ τῶν σκοπῶν χάριν τῶν ὁποίων οἱ σημερινοὶ διευθυνταὶ ἴσως μάθουν νὰ ἀντικαταστήσουν συνηθείας ἐτῶν μὲ νέους τρόπους προσωπικῆς δράσεως στηριζομένους ἐπὶ σταθερῶν ἀρχῶν διὰ μίαν διοίκησιν ἣτις ἀποτελεῖ ἐν ξεχωριστὸν καὶ ἐν ἐπαγγελματικὸν εἶδος ἐργασίας, ἀπετέλεσεν ἓνα σημαντικὸν καὶ διεισδυτικὸν παράγοντα καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς μελέτης τῆς General Electric. Ὑπέδειξε μετὰ μεγάλῃς ἐμφάσεως ὅτι ὑφίσταται σήμερον μία σαφὴς ἀνάγκη διὰ μίαν πλέον ἀποτελεσματικὴν, πλέον μεθοδικὴν, καὶ πλέον ἐκτεταμένην ἀνάπτυξιν τοῦ διευθυντοῦ. Οὕτω, ἡ φιλοσοφία τῆς General Electric καὶ ἡ μέθοδός της ἔχουν διατυπωθῆ κατὰ τρόπον ἐπιτρέποντα τὴν πλέον κατάλληλον καὶ συστηματικὴν ἀντιμετώπισιν αὐτῆς τῆς σαφοῦς σημερινῆς ἀνάγκης.

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ GENERAL ELECTRIC

Οἱ κύριοι ἀντικειμενικοὶ σκοποὶ πρὸς τοὺς ὁποίους ἀποβλέπει ἡ φιλοσοφία αὕτη καὶ ἡ μέθοδος εἶναι μόνον τέσσαρες τὸν ἀριθμὸν. Καὶ παρ' ὅλον ὅτι οὗτοι κάθε ἄλλο παρὰ εὐκολοὶ εἶναι, δὲν πρέπει νὰ πιστεύωμεν ὅτι ὑπερβαίνουν καὶ τὴν ἱκανότητά μας ὅπως τοὺς ἐπιτύχωμεν. Εἶναι δὲ οὗτοι οἱ ἀκόλουθοι :

1) Ὁ ἐφοδιασμὸς ὄλων τῶν διευθυντῶν καὶ τῶν δυναμένων νὰ ἐξελιχθοῦν εἰς διευθυντὰς εἰς τὴν General Electric διὰ προκλήσεων καὶ εὐκαιριῶν ἐπιτεύξεως τοῦ ἀνωτάτου δυνατοῦ ὁρίου αὐτοαναπτύξεως ἐντὸς τῶν σημερινῶν ἐργασιῶν τῶν καὶ διὰ τὴν προαγωγὴν τὴν ὁποῖαν ἐκέρδισαν.

2) Ἡ συνεχὴς προσπάθεια βελτιώσεως τῆς δεξιότητάς της καὶ τῆς ἱκανότητος ὁλοκλήρου γενικῶς τῆς ομάδος τῶν διευθυντῶν, ὥστε

νά βοηθηθοῦν οἱ διευθυνταὶ τῆς General Electric εἰς τὸ νὰ καταστοῦν ἀντάξιοι πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς διοικητικῆς ἐργασίας τῆς αὔριον.

3) Ἡ δυνατότης ἐφοδιασμοῦ τῆς ἐταιρείας τόσον μὲ τὸν ἀριθμὸν ὅσον καὶ μὲ τὸ εἶδος τῶν διευθυντῶν οὔτινες θὰ χρειασθοῦν κατὰ τὰ μελλοντικὰ ἔτη.

4) Ἡ ἐνθάρρυνσις συστηματικῶν συνηθειῶν καὶ τρόπων διεξαγωγῆς τῆς ἐργασίας, οὔτινες θὰ καταστήσουν ἀπλουστέραν διὰ κάθε διευθυντὴν τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς διευθυντικῆς του ἀναπτύξεως

Ἡ μέθοδος αὕτη, ὅθεν, ἀποτελεῖται οὐχὶ ἀπὸ «ἓνα πρόγραμμα τῆς General Electric», ἀλλὰ εἰς τὴν πραγματικότητα ἀπὸ τόσα «προγράμματα» ὅσοι εἶναι καὶ οἱ διάφοροι διευθυνταί, διότι ἕκαστος διευθυντῆς κεχωρισμένως εἶναι ἐκεῖνος ὅστις ἔχει τὴν διπλὴν εὐθύνην, πρῶτον, διὰ τὴν προσωπικὴν του αὐτοανάπτυξιν, καὶ δεύτερον, διὰ τὴν δημιουργίαν τοῦ καλλιτέρου «διοικητικοῦ κλίματος» εἰς τὸν ὀργανωτικόν του τομέα δι' ἐκείνους ἐκ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων διὰ τοὺς ὁποίους ἔχει τὴν ἄμεσον εὐθύνην παρακινήσεως πρὸς αὐτοανάπτυξιν.

Ἡ μέθοδος, ὅθεν, αὕτη δλοκληρῶνει τρία σημαντικὰ στοιχεῖα :

— Τὴν ἐπιθυμίαν ἐκάστου διευθυντοῦ διὰ τὴν ἀτομικὴν βελτίωσίν του.

— Τὴν εὐθύνην του διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀνθρώπων τοῦ τμήματός του, καὶ

— Τὰς ἀνάγκας τῆς ἐταιρείας διὰ κατάλληλον καὶ ἱκανὴν διοικητικὴν ἡγεσίαν.

ΑΡΧΑΙ ΕΠΙ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ ΣΤΗΡΙΖΕΤΑΙ Η ΥΠΟ ΤΗΣ GENERAL ELECTRIC ΕΦΑΡΜΟΖΟΜΕΝΗ ΜΕΘΟΔΟΣ

Αἱ ἀρχαὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται ἡ μέθοδος αὕτη, ὡς αὐταὶ ἐκτυλίσσονται κατὰ τὴν Μελέτην ἀναπτύξεως τοῦ διευθυντοῦ, εἶναι ἑπτὰ τὸν ἀριθμόν. Εἶναι δὲ ἀρκετὰ σύντομοι ὥστε νὰ δύνανται νὰ παρατεθῶσι κατωτέρω ἐξ δλοκλήρου.

1) Ἡ ὑπὸ τῆς General Electric ἐφαρμοζομένη μέθοδος ἀναπτύξεως τοῦ διευθυντοῦ στηρίζεται ἐπὶ συνεχοῦς συστηματικῆς ἐρεῦνης.

2) Ὅλη ἡ προσοχὴ τῆς μεθόδου ταύτης εἶναι ἐστραμμένη ἐπὶ τοῦ ἀτόμου.

3) Ἡ εὐθύνη διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀτόμων ἀποτελεῖ μέρος

τῆς ἐργασίας κάθε διευθυντοῦ καὶ γίνεται ἰδιαιτέρα μνεία ταύτης εἰς ὄλους τοὺς σχετικούς μὲ τὴν θέσιν τοῦ Διευθυντοῦ Ὀδηγούς.

4) Ἡ ἀκτὶς ἐφαρμογῆς τῆς μεθόδου ταύτης συμπεριλαμβάνει ὄλους τοὺς διευθυντὰς καὶ τοὺς δυναμένους νὰ ἐξελιχθῶσιν εἰς διευθυντὰς τῆς ἐταιρείας.

5) Ἐν τῇ πρακτικῇ ἐφαρμογῇ ἢ ἀνάπτυξις τοῦ διευθυντοῦ ἐκτελεῖται διὰ καὶ μέσῳ τῶν ἀποκεντρωμένων τμημάτων. Τόσον δὲ τῶν τμημάτων τῶν ἐπιχειρήσεων τῶν ἀσχολουμένων μὲ γενικῆς φύσεως προϊόντα, ὅσον καὶ τῶν περιοριζομένων εἰς ἓν ὄρισμένον εἶδος προϊόντος, ἢ καὶ τῶν παραρτημάτων αὐτῶν.

6) Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ διευθυντοῦ ἀπαιτεῖ καταληπτὴν καὶ ἐκλεκτικὴν ἐφαρμογὴν.

7) Ἡ ὑπὸ τῆς General Electric ἐφαρμοζομένη μέθοδος ἀναγνωρίζει τὴν ἐργασίαν τῆς Διοικήσεως ὡς ἓνα ἐπάγγελμα τὸ ὁποῖον δύναται νὰ διδασθῇ.

Ἡ πλέον προκλητικὴ ἴσως ἐκ τῶν ἑπτὰ αὐτῶν ἀρχῶν εἶναι ἡ ἀναφερομένη ὡς τελευταία. Ἡ μελέτη ὅμως μᾶς ἔδειξε σαφῶς ὅτι, ἀντιθέτως πρὸς κάθε φόβον περὶ τοῦ ἐναντίου, καὶ παρ' ὄλον ὅτι ἡ ἐργασία τοῦ διευθυντοῦ ἔχει γίνεῖ πλέον πολὺπλοκος, δύναται ἐν τούτοις νὰ ἐξατομικευθῇ αὕτη εὐκολώτερον καθὼς ἐπίσης καὶ νὰ διδασθῇ.

Δὲν θεωρεῖται πλέον ἀληθές, κατὰ τὴν ὄριμον κρίσιν μας, ὅτι μόνη ἢ πείρα δύναται νὰ διδάξῃ τὴν ἐργασίαν τῆς διοικήσεως ἱκανοποιητικῶς καὶ ἐγκαίρως. Τὸ διοικεῖν ἔπαυσε πλέον νὰ εἶναι μία τέχνη. Οὕτε ὅμως εἶναι πιθανὸν ὅτι θὰ ἀποτελέσῃ τοῦτο μίαν θετικὴν ἐπιστήμην. Ἐν τούτοις, ταχέως ἀποκτᾶ τὸν χαρακτῆρα ἐπαγγέλματος. Καὶ τοῦτο σημαίνει ὅτι αἱ ἀρχαὶ τοῦ δύναται κατ' αὐξοῦντα ἀριθμὸν νὰ ἀνακαλυφθῶσι, νὰ καθορισθῶσι, νὰ ἐξελιχθῶσι, καὶ νὰ διδασθῶσι συστηματικῶς. Δύναται νὰ ἐκμαθῆνθῶσιν καὶ νὰ ἐφαρμοσθῶσιν.

Ἡ πείρα τὴν ὁποῖαν ἀποκτᾶ ἓν ἄτομον ἐκ τῆς ἐργασίας τοῦ δύναται νὰ ὀργανωθῇ μὲ μεθοδικότητα, ὥστε νὰ δυναθῇ οὗτος νὰ ἐξαγάγῃ ἐξ αὐτῆς γενικὰς ἀρχάς. Καὶ τὰς ἀρχὰς αὐτὰς δύναται νὰ τὰς ἐφαρμόσῃ διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς σημερινῆς ἐργασίας του, εἰς ἄλλας ἐργασίας, καὶ διὰ διαφορετικῶν εἰδῶν ἐργασίας.

Ἡ ὀργάνωσις τῆς ἐταιρείας, οἱ ὑπ' αὐτῆς ἐπιδιωκόμενοι ἀντικειμενικοὶ σκοποὶ, καὶ ἡ διοικητικὴ φιλοσοφία τῆς, — ὅλα αὐτὰ τὰ

πράγματα και άλλα ακόμη— δύνανται ασφαλῶς νὰ διδασχθῶσι καὶ νὰ ἐκμαθῆνθουν συστηματικῶς.

Μερικὰ ἄτομα θὰ δύνανται πάντοτε νὰ ἀναπτύσσουν ἀνθρώπους καλλίτερον ἀπὸ ἄλλους —καὶ αὐτοὶ εἶναι οἱ «ἐκ φύσεως» ἱκανοί. Σήμερον ὅμως γνωρίζομεν ἄρκετὰ περὶ τοῦ τί ἐνθαρρύνει τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀνθρώπων εἰς ἱκανοὺς διευθυντὰς, ὥστε ἕκαστος διευθυντῆς δύνανται νὰ βοηθηθῆ συστηματικῶς εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν διοικητικῶν εὐθυνῶν του.

Μὲ ἄλλους λόγους δυνάμεθα νὰ διαγνώσωμεν μὲ σχετικὴν ἀκρίβειαν τόσον τὰς ἀνάγκας ἀναπτύξεως ἐνὸς ἀτόμου, ὅσον καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐπίδρασιν τοῦ κλίματος ὀργανώσεως, τοῦ πνεύματος αὐτῆς, τῆς πολιτικῆς τῆς, καὶ τῶν διοικητικῶν τῆς μεθόδων. Ὡς ἐκ τούτου εἶναι δυνατὸν νὰ προγραμματίσωμεν διὰ τὴν δημιουργίαν τῶν καλλιτέρων εὐκαιριῶν ἀναπτύξεως καὶ νὰ μετρήσωμεν τὴν πραγματικὴν πρόδον ἀναπτύξεως.

ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ

Ἡ μελέτη περαιτέρω ἀπέδειξεν ὅτι ἡ ἀνάγκη διὰ μίαν συστηματικωτέραν ἀνάπτυξιν τοῦ διευθυντοῦ ὑφίσταται, κυρίως διὰ τοὺς κάτωθι πέντε λόγους :

1) Ἡ ἀποκέντρωσις ἀπαιτεῖ διευθυντὰς ἱκανοὺς νὰ ἀναλάβουν μεγαλυτέρας εὐθύνας.

2) Τὰ προγράμματα ἀναπτύξεως τῆς ἐταιρείας ἀπαιτοῦν πολὺ μεγαλύτερον ἀριθμὸν ἱκανῶν διευθυντῶν.

3) Τὰ ἀυξανόμενα πολύπλοκα προβλήματα τῆς ἐργασίας τῶν ἐπιχειρήσεων ἔχουν καταστήσῃ ἀπαιτητικωτέραν τὴν ἀνάγκην ὑπάρξεως «ἐπαγγελματιῶν» διευθυντῶν.

4) Ἡ ἀνάπτυξις τῆς διοικητικῆς ἡγεσίας ἀποτελεῖ μίαν κοινωνικὴν, καθὼς ἐπίσης καὶ μίαν οικονομικὴν εὐθύνην.

5) Αὐτὴ αὐτὴ ἡ ἐργασία τῆς ἀναπτύξεως τῶν διευθυντῶν ἔχει ἀνάγκην ἀπλοποιήσεως καὶ περισσοτέρας συστηματοποιήσεως.

Ἐξετάζων τις τὰς ἀνωτέρω ἀνάγκας καὶ ἐπιδιώξεις, καταλήγει ἀπλῶς εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι οἱ διευθυνταὶ τῆς General Electric σήμερον δὲν ἔχουν νὰ ἐκλέξουν μεταξὺ τῆς ἐφαρμογῆς ἢ ὀχι τῆς μεθόδου ἀναπτύξεως τοῦ διευθυντοῦ. Εἰς τὴν πραγματικότητα τὸ μόνον ἐπὶ τοῦ ὁποίου δύνανται νὰ λάβουν μίαν ἀπόφασιν εἶναι τὸ ἐὰν θὰ ἀφήσουν τὸ μέρος αὐτὸ τῆς ἐργασίας των νὰ τοὺς ἐπηρεάσῃ ὑπερμέτρως, ἢ θὰ τὸ ὑποτάξουν.

Διὰ νὰ γίνη ὁμως κύριος αὐτῆς τῆς ἐργασίας ἓνας διευθυντής, θὰ πρέπει νὰ ὀργανώσῃ τὴν τεχνικὴν τοῦ ἀναπτύξεως τοῦ διευθυντοῦ εἰς τέσσαρας εἰδικοὺς τομεῖς. Καὶ ἐφ' ὅσον οἱ τομεῖς ἀκριβῶς αὐτοὶ εἶναι τὸ νόημα τῆς ὑπὸ τῆς General Electric ἐφαρμοζομένης «Φιλοσοφίας καὶ Μεθόδου Ἀναπτύξεως τοῦ Διευθυντοῦ», τὸ ὑπόλοιπον τοῦ παρόντος τεύχους ἀσχολεῖται μὲ τὴν ὑπόδειξιν τοῦ ὀρίζοντος καὶ τῆς φύσεως αὐτῶν τῶν τεσσάρων κυριωτέρων τομέων διὰ τὴν πρακτικὴν καθημερινὴν ἐφαρμογὴν τῆς φιλοσοφίας τῆς ἐταιρείας μας καὶ τῶν ὑπ' αὐτῆς ἐπιδιωκομένων σκοπῶν.

Οἱ τομεῖς αὐτοὶ ἀσχολοῦνται παραλλήλως μὲ τὸ διοικητικὸν κλίμα τοῦ Ὄργανωτικοῦ Τμήματος, μὲ τὸ πρόγραμμα αὐτοαναπτύξεως, μὲ τὸν προγραμματισμὸν τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ, καὶ μὲ τὴν μόρφωσιν τοῦ διευθυντοῦ.

1. ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΚΛΙΜΑ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Ἡ μελέτη ἀπέδειξεν, ἐκτὸς πάσης λογικῆς ἀμφιβολίας, ὅτι ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἔχομεν καταλήξει νὰ ἀποκαλῶμεν «διοικητικὸν κλίμα» ἑνὸς ὀργανωτικοῦ τμήματος — ἢ κατ' ἀκολουθίαν μιᾶς δλοκλήρου ἐπιχειρήσεως — δημιουργεῖται κατὰ κύριον λόγον :

— Ἀπὸ τοὺς διευθυντὰς διὰ τῆς στάσεως καὶ τῆς συμπεριφορᾶς αὐτῶν.

— Ἐκ τῆς ἐκ δύο ἀντιθέτων κατευθύνσεων ἐπιτελουμένης ἐπικοινωνίας μεταξὺ τοῦ διευθυντοῦ καὶ τῶν ἀτόμων πού διευθύνει οὗτος, καὶ

— Ἐκ τῶν προτύπων πού θέτουν οἱ ἴδιοι οἱ διευθυνταὶ διὰ τὴν δημιουργίαν ἑνὸς τοιούτου «κλίματος».

Ἡ ἀνάλυσις καὶ ἡ βελτίωσις τοῦ κλίματος εἶναι ἀμφότεραι ἐφικταὶ διὰ τῆς μεθοδικῆς διοικητικῆς δράσεως, καὶ ἀποτελοῦν μίαν ἀπαραίτητον καὶ τακτικὴν ὑποχρέωσιν κάθε διευθυντοῦ.

Τοιουτοτρόπως τὸ κλίμα ὑπὸ τὸ ὅποιον ἓν ἄτομον ἐργάζεται δύναται νὰ ἐνθαρρύνῃ τὴν αὐτοανάπτυξίν του, νὰ ἐπισπεύσῃ ταύτην, καὶ νὰ τὴν κατευθύνῃ πρὸς τὴν ὀρθὴν κατεύθυνσιν — ἢ ἀντιθέτως δύναται νὰ καταπνίξῃ κάθε πιθανὴν ἀνάπτυξιν καὶ νὰ κατασπαταλήσῃ ἀνθρωπίνους προσπαθειάς διὰ τῆς κακῆς κατευθύνσεώς του. Καὶ ἐπειδὴ οἱ ἄνθρωποι ἔχουν τὴν τάσιν νὰ διοικοῦν, καθ' ὃν τρόπον ἔχουν οἱ ἴδιοι διοικηθῆ, τείνουν πρὸς τὴν διαιῶνισιν τοῦ κλίματος ἐκ τοῦ ὁποῖου οἱ ἴδιοι προήλθον.

Ἡ ὑπὸ τῆς General Electric ἐφαρμοζομένη μέθοδος, ἔδραιω-

μένη ἐπὶ τῶν παραγόντων αὐτῶν, ὑποστηρίζει ὅτι τὸ διοικητικὸν κλίμα τοῦ τμήματος ἐνὸς διευθυντοῦ δύναται νὰ ἀνυψωθῇ καὶ νὰ βελτιωθῇ, καὶ ὅτι εἰς τὸν διευθυντὴν ἐκάστου τμήματος ἀνήκει ἡ φροντίς διὰ τὴν ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ.

Πρὸς τοῦτο εἶναι ἀπαραίτητος ἡ συστηματικὴ καὶ περιοδικὴ ἐξέτασις τῆς στάσεως καὶ τῆς συμπεριφορᾶς αὐτοῦ τοῦ ἰδίου τοῦ διευθυντοῦ, καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ ἥρεμος ἐξέτασις καὶ κριτικὴ ἐπὶ τῆς πολιτικῆς καὶ τῶν μεθόδων τόσο τῶν ἐν τῷ τμήματι ἐφαρμοζομένων, ὅσον καὶ τῶν ἐκ τῶν ἔξωθεν ἐρχομένων εἰς σύγκρουσιν μετ' αὐτῶν, καὶ αἵτινες εἶναι ὑπεύθυνοι διὰ τὸ «κλίμα» τὸ ὁποῖον πράγματι ὑφίσταται, εἴτε καλὸν εἶναι τοῦτο εἴτε κακόν, εἴτε βελτιοῦται, εἴτε χειροτερεύει ἀπὸ τὸν ἕνα χρόνον εἰς τὸν ἄλλον.

Τὸ κλίμα τοιοῦτοτρόπως **δημιουργεῖται** ἀπὸ τοὺς διευθυντάς, κεχωρισμένως καὶ ὁμαδικῶς. Ἀντανακλᾶ δὲ σαφῶς τὴν στάσιν των καὶ τὴν τέχνην των ὡς διευθυντῶν. Εἶναι τὸ μέτρον τῆς ἱκανότητος ἐκάστου διευθυντοῦ ὅπως ἐκφράζη ταύτας πρὸς τὰ ἄτομα τὰ ὁποῖα ἐξαρτῶνται ἀπὸ αὐτόν, οὕτως ὥστε τόσο ἡ προσωπικὴ ἐργασία των ὅσον καὶ αἱ ὁμαδικαὶ εὐθύναι των νὰ εἶναι εἰς αὐτοὺς διααγεῖς ὡς κρύσταλλον. Ὡς ἐπίσης τῆς ἱκανότητος ἐκάστου διευθυντοῦ νὰ πραγματοποιοῖ μίαν διττῆς φύσεως ἐπικοινωνίαν μετὰ τῶν ὑφισταμένων του διὰ τῆς ἐπιδείξεως εἰς αὐτοὺς τῆς ἀπαιτουμένης προσοχῆς, διὰ τῆς παραχωρήσεως εἰς τοὺς ὑπ' αὐτόν «δικαιώματος νὰ ἀκουσθῶσι» μὲ εἰλικρινῆ καὶ αὐθόρμητον διάθεσιν, καὶ διὰ τῆς καταβολῆς τῆς ἀπαιτουμένης προσπαθείας ὅπως ἀντιληφθῇ τί σκέπτονται καθὼς ἐπίσης καὶ τί λέγουν καθ' ὃν χρόνον τοὺς παρατηρεῖ ἢ τοὺς ἀκούει νὰ τοῦ ὁμιλοῦν.

Τελικῶς, τὸ διοικητικὸν κλίμα τοῦ τμήματος θὰ ἀποτελῇ μίαν συμμόρφωσιν πρὸς τὰ πρότυπα, τὰ ὁποῖα οἱ ἴδιοι διευθυνταὶ θέτουν καὶ ἀκολουθοῦν. Μία ἐκ τῶν πλέον περιέργων, ἂν καὶ πιθανὸν πλέον καταφανῶν ἀνακαλύψεων τῆς μελέτης, ἦτο, πράγματι, τὸ ὅτι μία συνεχῆς ἀλλὰ δικαία καὶ ἀνταποκρινομένη πρὸς τὴν πραγματικότητα ἀνύψωσις τοῦ συνήθους βαθμοῦ τῆς θεωρουμένης ὡς καταλλήλου ἐκτελέσεως τῆς ἐργασίας εἶναι ἀφ' ἑαυτῆς μία ἰσχυρὰ ὤθησις βελτιώσεως τοῦ κλίματος.

Εἶναι ὀλίγοι οἱ διευθυνταὶ ἐκεῖνοι, ἐὰν τυχὸν ὑπάρχουν πράγματι τοιοῦτοι, οἵτινες δὲν προτίθενται εἰλικρινῶς νὰ δημιουργήσουν τὸ σωστὸν πνεῦμα καὶ τὴν ἀρμόζουσαν πολιτικὴν εἰς τὰ τμήματά των, ἢ ἐκεῖνοι οἵτινες δὲν πιστεύουν εἰλικρινῶς ὅτι αὐτὸ

ἀκριβῶς κάμνουν. Διὰ τὴν ὕπαρξιν ὅμως καλοῦ τμήματος καὶ διὰ τὴν σταθεράν καὶ ἐπίμονον βελτίωσιν αὐτοῦ δὲν ἀρκοῦν αἱ καλαὶ προθέσεις μόνον.

Διὰ τὴν βελτιώσῃ τὸ ὀργανωτικὸν πνεῦμα, ἢ τὴν διοικητικὴν πολιτικὴν του ἕνας διευθυντῆς πρέπει νὰ ἀνακαλύψῃ κάθε τι λαμβασμένον, καθὼς καὶ τὴν μέθοδον πού θὰ χρησιμοποίησῃ πρὸς διόρθωσίν του.

Τὸ πρῶτον κύριον στοιχεῖον, ὅθεν, εἰς τὴν ὑπὸ τῆς General Electric ἐφαρμοζομένην μέθοδον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ διευθυντοῦ, εἶναι ὅτι ἕκαστος διευθυντῆς ἔχει προσωπικῶς τὴν εὐθύνην διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς, καὶ μάλιστα κατὰ ἕνα μεθοδικὸν καὶ συστηματικὸν τρόπον, καθὼς ἐπίσης θὰ πρέπη νὰ ἐλέγχῃ καὶ νὰ βαθμολογῇ τὸσον τὸ κλίμα του ὅσον καὶ τὴν πρόδοδόν του κατὰ κανονικὰ χρονικὰ διαστήματα, ἐνεργῶν πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις μίαν λεπτομερῆ ἀπογραφὴν τῆς καταστάσεως, τουλάχιστον ἅπαξ τοῦ ἔτους.

II. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ

Τὸ δεῦτερον θεμελιῶδες στοιχεῖον τῆς ὑπὸ τῆς General Electric ἐφαρμοζομένης μεθόδου διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ διευθυντοῦ εἶναι ἐξ ἴσου προσωπικῆς φύσεως καὶ ἐξ ἴσου ἄμεσον. Συνίσταται δὲ τοῦτο εἰς τὸ ὅτι ἕκαστος διευθυντῆς εἶναι ὑπεύθυνος, πρῶτον, διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἑαυτοῦ του, καὶ δεῦτερον διὰ τὴν παροχὴν εὐκαιριῶν καὶ προκλήσεων πρὸς ἀνάπτυξιν εἰς ὅλους ἐκείνους τὴν ἐργασίαν τῶν ὁποίων ἐλέγχει.

Ἡ εὐθύνη αὕτη ἀπαιτεῖ ἐπίσης περιοδικὴν καὶ μὲ κατανόησιν ἐκτίμησιν ἐκ μέρους τοῦ διευθυντοῦ, πρὸς ἀνακάλυψιν τῶν δυνάμεων ἐνὸς ἐκάστου ἐκ τῶν ὑφισταμένων του, τῶν δυνατοτήτων των καὶ τῶν ἀδυναμιῶν των. καὶ ὡς ἐκ τούτου τὴν χρησιμοποίησιν προγραμματισμένων προκλήσεων καὶ εὐκαιριῶν αἵτινες θὰ βοηθήσουν ἕνα ἄτομον νὰ συμπληρώσῃ τὰς ἀνάγκας του, νὰ ἀποκτήσῃ προσθέτους δυνάμεις καὶ προσόντα, καὶ νὰ διορθώσῃ τὰς ἀδυναμίας του, ἢ ἄλλως θὰ πρέπη νὰ ἀλλάξῃ τὴν ἐργασίαν τὴν ὁποίαν ἐκτελεῖ μὲ ἄλλην εἰς τὴν ὁποίαν αἱ ἀδυναμίαι του δὲν θὰ εἶναι ἐπιζήμιοι διὰ τὴν καλὴν ἐκτέλεσίν τῆς ὑπ' αὐτοῦ καὶ διὰ τὴν πρόδοδόν του.

Τὸ σημεῖον αὐτὸ τῆς ὑπὸ τῆς General Electric ἐφαρμοζομένης μεθόδου στηρίζεται εἰς τὸ ὅτι ὁ διευθυντῆς ὑποχρεωτικῶς κάμνει πράγματι τὴν ἀπαιτουμένην ἐκτίμησιν ἐνὸς ἐκάστου ἐκ τῶν

ατόμων τὰ ὅποια ἐλέγχει, καὶ κατόπιν, ἐν συνεργασίᾳ μὲ ἕνα ἕκαστον ἐξ αὐτῶν θέτει ἕνα προσωπικὸν πρόγραμμα ἀναπτύξεως τὸ ὅποιον ἔχει βασισθῆ ἐπὶ τῶν ἐκτεθεισῶν ἀναγκῶν ἑκάστου, τῶν προσόντων του, καὶ τῶν ἐκ τῆς ἐκτιμῆσεως προκυψασῶν πιθανοτήτων ἀναπτύξεώς του. Τὸ μυστικὸν τῆς μεθόδου αὐτῆς δὲν ἐγκτεται εἰς τὴν ἐπινόησιν μερικῶν μαγικῶν ἢ ὁμοιομόρφων φύλλων ἐκτιμῆσεως, ἀλλὰ εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῆς διὰ τῆς δυσκόλου ὁδοῦ, ἦτοι τὸ ἐν ἔτος μετὰ τὸ ἄλλο, τὸ ἐν ἄτομον μετὰ τὸ ἄλλο, ὁ εἰς διευθυντῆς μετὰ τὸν ἄλλον, τὸ ἐν τμήμα μετὰ τὸ ἄλλο.

Ἡ συμμετοχὴ καὶ ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ ἐκτιμηθέντος ατόμου εἶναι ἐξ ἴσου ἀπαραίτητος ὅσον καὶ αὐτὴ αὐτὴ ἡ ἐκτίμησις, ὥστε νὰ καταστῆ δυνατὴ ἡ ἀνεύρεσις τῶν στοιχείων τῶν σχετικῶν μὲ τὰ προσόντα τοῦ ἐκτιμωμένου ατόμου, τὰς πιθανότητας ἀναπτύξεώς του, καὶ τὰ προβλήματα του, καὶ ταυτοχρόνως νὰ τεθῆ ἕνα προσωπικὸν δι' αὐτὸν πρόγραμμα, τὸ ὅποιον θὰ τοῦ δώσῃ, πράγματι, τὴν ὄθησιν πρὸς μίαν ἀποτελεσματικὴν προσπάθειαν αὐτοαναπτύξεως καὶ θὰ καθοδηγήσῃ τὴν προσπάθειάν του αὐτὴν πρὸς ὑγιεῖς καὶ ὀρθὰς κατευθύνσεις.

Ἄνευ μιᾶς τοιαύτης συστηματικῆς ἐκτιμῆσεως, δυνάμεθα πολὺ εὐκόλως νὰ καταλήξωμεν εἰς ἀδικίας διὰ τὰ ἄτομα καὶ τὴν ἐταιρείαν ἐξ ἴσου. Πολλάκις, ἕνας καλὸς υπάλληλος, λόγῳ ἐλλείψεως μιᾶς τοιαύτης τακτικῆς ἐκτιμῆσεως εἶναι δυνατὸν ἀκόμη καὶ νὰ παραμεληθῆ διὰ τὸν ἀπλοῦστατον λόγον ὅτι δὲν δημιουργεῖ προβλήματα, τὰ ὅποια νὰ ἐπισύρουν τὴν προσοχὴν τοῦ διευθυντοῦ του. Ἡ ἐξ ἄλλου ἡ καλὴ ἐκτέλεσις τῆς ἐργασίας ὑφ' ἐνὸς ατόμου δύναται νὰ τὸν στερήσῃ τῆς ὀφειλομένης εἰς αὐτὸν προαγωγῆς, διότι τὸν κάμνει νὰ φαίνεται ὡς «ἀναντικατάστατος» εἰς τὴν ἤδη ἐργασίαν του.

Ἡ συστηματικὴ, ὅθεν, ἐκτίμησις τῶν ατόμων εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν ἐξοικονόμησιν τοῦ χρόνου καὶ τῆς ἐνεργητικότητος τοῦ διευθυντοῦ, οὐχὶ δὲ ὀλιγώτερον διὰ τὴν ἐξασφάλισιν δικαιοσύνης πρὸς ἕκαστον ἄτομον καὶ καλῆς πράγματι χρησιμοποίησεως εἰς τὴν ἐταιρείαν ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ ἀνθρωπίνου δυναμικοῦ.

Τελικῶς, διὰ νὰ μὴ σκεφθῆ τις λαθασμένως ὅτι ἡ μέθοδος αὐτὴ εἶναι ἕνα εἶδος μεθόδου Pollyanna διὰ τὴν προώθησιν ἀδύνατων ἀνθρώπων εἰς ἰσχυρὰς θέσεις, ἢ ἐκτίμησις ἀπαιτεῖ ἐπίσης τὴν σταθερὰν διείσδυσιν εἰς χαρακτηριστικούς παράγοντας ὡς οἱ κατωτέρω, δι' ἕκαστον διευθυντὴν κεχωρισμένως :

— Είναι ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς πρόθυμος νὰ πληρώσῃ τὴν τιμὴν τῆς ἐπιτυχίας ;

— Είναι ἀφωσιωμένος εἰς τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον ἐκτελεῖ καὶ φροντίζει διὰ τὴν καλὴν καὶ ἀπρόσκοπτον ἐκτέλεσίν του ;

— Κάμνει περισσότερο ἀπὸ ὅ,τι εἶναι ὑποχρεωμένος ;

— Είναι πρόθυμος νὰ ἀναλάβῃ κινδύνους, ἐν γνώσει του, πρὸς ὄφελος τῆς ἐργασίας του ;

— Ἐπιφυλάσσει συχνὰ σὸ βάρυ λάθη κρίσεως καὶ ἐπικαιρότητος ;

— Διδάσκεται ἐκ τῶν λαθῶν εἰς τὰ ὁποῖα τυχὸν ὑποπίπτει ;

— Ὁργανώνει καὶ χρησιμοποιοῦν ἐπιμελῶς τὸν χρόνον του ;

— Συνεργάζεται ἀποτελεσματικὰ καὶ εὐχάριστα μετ' ἄλλων ἀτόμων ;

— Ἐπιθυμοῦν οἱ ἄλλοι νὰ ἐργάζωνται μετ' αὐτόν ;

— Κερδίζει τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν ἄλλων ;

— Είναι πειστικός ;

— Είναι προσεκτικὸς ὅταν τοῦ ὁμιλοῦν ;

— Ἐρχεται εἰς ἐπαφὴν ἐπιτυχῶς καὶ μετ' ἐπιχειρήματα μετ' ἀνθρώπων παντὸς ἐπιπέδου, ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς ἐταιρείας ;

— Ὁ ἴδιος ἐξασκεῖ ἐπιτυχῶς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ διευθυντοῦ ; Προγραμματίζει, ὀργανώνει, δλοκληρῶνει καὶ ὑπολογίζει τὴν ἐργασίαν του οὕτως ὥστε νὰ ἐπιτύχῃ λογικὰ καὶ θετικὰ ἀποτελέσματα, καὶ ἐγκαίρως, μέσφ τῆς ἐργασίας τῶν ἄλλων ;

— Γνωρίζει τὰς λειτουργίας καὶ τὰ προϊόντα τὰ ὁποῖα ἀφορᾷ ἢ διοικητικὴ ἐργασία του ἀρκετὰ καλὰ ὥστε νὰ δύναται νὰ διοικῆ μετ' ἐκτακτοῦ τὸ ἴδιον τμήμα του, ἢ τὴν ἐπιχειρήσιν δλόκληρον ;

— Είναι τοποθετημένος εἰς τὴν κατάλληλον θέσιν, τὸ κατάλληλον εἶδος ἐργασίας καὶ τὸ κατάλληλον δι' αὐτόν ἔργον κατὰ τὴν παροῦσαν στιγμὴν ;

— ἔχει δυνατότητας ἀναπτύξεως πέραν τῆς παρούσης ἐργασίας του ;

— Ποία εἰδικὴ δρᾶσις καὶ ποῖον εἰδικὸν πρόγραμμα αὐτοαναπτύξεως εἶναι κατάλληλον διὰ τὸν ἄνθρωπον αὐτόν σήμερον ;

— Ἐὰν δὲν τοῦ ἔχει ἀνατεθῆ τὸ κατάλληλον δι' αὐτόν ἔργον, καὶ τοῦ ἐδίδετο μία δικαία εὐκαιρία ἐργασίας καὶ βελτιώσεως, θὰ ἦτο ἴσως σκόπιμον νὰ μεταφερθῆ εἰς μίαν ἄλλην πλέον κατάλληλον δι' αὐτόν ἐργασίαν ἐντὸς τῆς ἐταιρείας ;

— Ἡ θὰ ἔπρεπε γὰ ἀπολυθῆ μάλλον διὰ νὰ ἀνεύρη ἄλλην ἐργασίαν πλέον κατάλληλον διὰ τὰ ἰδιαίτερα αὐτοῦ ἐνδιαφέροντα καὶ τὰς ἰκανότητάς του, ἐκτὸς τῆς ἐταιρείας ;

Ὁ ἀνωτέρω κατάλογος κάθε ἄλλο παρά πλήρης εἶναι, διδὼς ὁμως μίαν σοβαρὰν ἰδέαν τοῦ λόγου διὰ τὸν ὁποῖον ἡ φιλοσοφία τῆς General Electric καὶ ἡ μέθοδος τῆς ἀναπτύξεως τοῦ διευθυντοῦ διδὼν τόσο ἰσχυρὰν ἔμφασιν εἰς τὸν προγραμματισμὸν τῆς αὐτο-ἀναπτύξεως, ὡς τὸ κυριώτερον στοιχεῖον εἰς τὴν ὄλην διαδικασίαν τῆς ἀναπτύξεως τῶν ἀ ν θ ρ ῶ π ω ν, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἐὰν οὔτοι εἶναι διευθυνταὶ ἢ ὄχι.

III. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΕΠΙ ΤΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

Τὸ τρίτον στοιχεῖον εἰς τὴν ὑπὸ τῆς General Electric ἐφαρμοζομένην μέθοδον ἀποτελεῖ ὁ μεθοδικὸς προγραμματισμὸς τοῦ διευθυντοῦ ἐπὶ τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ καὶ ἡ μέθοδος αὕτη συμφωνεῖ μὲ τὰς μεθόδους τὰς ἐφαρμοζομένας ὑπὸ τῆς πλειονότητος τῶν Ἀμερικανικῶν ἐταιρειῶν, αἵτινες ἐκτελοῦν τακτικῶς σήμερον τὸν προγραμματισμὸν αὐτόν.

Καὶ ἐπειδὴ ἔχουν ἤδη γραφῆ τόσα πολλὰ ἐπὶ τοῦ εἰδικοῦ αὐτοῦ τομέως, τὸ μόνον τὸ ὁποῖον χρειάζεται νὰ σημειωθῆ ἐνταῦθα εἶναι ὅτι ὁ σχετικὸς προγραμματισμὸς τῆς General Electric ἔχει τρεῖς χωριστάς, ἀν καὶ ἀλληλενδέτους μεταξὺ των, φάσεις :

- 1) **Μ α κ ρ ο χ ρ ὶ ο ς** προγραμματισμὸς, μὲ μίαν περιοχὴν ἀναμονῆς καὶ προγραμματισμοῦ διαρκείας ἢ τουλάχιστον ἐτῶν, βασιζομένην ἐπὶ τῆς ἀπαιτουμένης ὀργανωτικῆς διαρθρώσεως διὰ τὸ σχετικὸν τμήμα, ἢ τὴν ἐπιχείρησιν, οὐχὶ ὡς αὕτη ὑφίσταται σήμερον, ἀλλὰ ὡς θὰ πρέπει νὰ εἶναι τότε διὰ νὰ δύναται νὰ ἀνταποκριθῆ πρὸς τὰς ἀναμενομένας διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην συνθήκας.
- 2) **Β ρ α χ υ χ ρ ὶ ο ς** προγραμματισμὸς, περιλαμβάνων τὰς εἰδικὰς ἀνάγκας τοῦ ἰδιαίτερου τμήματος διὰ τοὺς ἀμέσως προσεχεῖς 18 μῆνας. Οὗτος θὰ φροντίσῃ διὰ τὴν μεθοδικὴν πλήρωσιν τῶν κενῶν, καὶ διὰ τὴν κατάλληλον προώθησιν καὶ τοποθέτησιν ἀνθρώπων, τόσο καθ' ὄλην τὴν ἔκτασιν τῆς ἐταιρείας, ὡς ἐπίσης καὶ εἰς ἕκαστον ἀποκεντρωμένον τμήμα αὐτῆς.
- 3) **Π ρ ο γ ρ α μ μ α τ ι σ μ ὸ ς** διὰ τὴν συνέχισιν τῆς

διοικητικῆς ἡγεσίας, ἐντὸς μιᾶς ὑγιοῦς διοικητικῆς διαρθρώσεως. Οὗτος ἀποτελεῖ τὴν φάσιν τῆς συμπληρώσεως καὶ τοῦ ὑπολογισμοῦ τῆς διεξαγωγῆς ὁλοκλήρου τοῦ προγραμματισμοῦ τοῦ διεθυντοῦ τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ.

Τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς ἀναλύσεως ἐξασφαλίζει ὄχι μόνον τὴν ὑπαρξιν ἐνὸς παρομοίου προγράμματος δι' ἕκαστον τμήμα κεχωρισμένως καὶ διὰ τὴν ἐταιρείαν ὡς σύνολον, ἀλλὰ δεικνύει ἐπίσης ἐὰν ἡ διοκοῦσα ὁμάς ἔχει τὸ κατάλληλον «βάθος», ἐὰν ὑπάρχουν «ἀσθενῆ σημεῖα», καὶ ποῦ εὐρίσκονται ταῦτα, καὶ ἐὰν ἡ πολιτικὴ τῆς General Electric περὶ ὑπάρξεως εἰς ὁλόκληρον τὴν ἐταιρείαν ἰσότητος εὐκαιριῶν πρὸς προαγωγὴν εἰς ἀνωτέρας θέσεις, λαμβάνεται πράγματι ὑπ' ὄψιν κατὰ τὸν προγραμματισμὸν διὰ τὴν πλήρωσιν διοικητικῶν καὶ ἀντιστοιχῶν λειτουργικῶν ἢ εἰδικῶν θέσεων.

Τὸ κοινὸν χαρακτηριστικὸν τῶν τριῶν βασικῶν στοιχείων ὅλης γενικῶς τῆς ὑπὸ τῆς General Electric ἐφαρμοζομένης μεθόδου ἀναπτύξεως τοῦ διεθυντοῦ ὡς αὕτη ἐξετέθη μέχρι τοῦδε, εἶναι ἢ εἰς αὐτὰ ὑπάρχουσα ἀπόλυτος ἀποκέντρωσις τῆς εὐθύνης εἰς ἕκαστον τμήμα τῆς ὀργανωτικῆς διαρθρώσεως κεχωρισμένως, εἰς ἕκαστον ἄτομον κεχωρισμένως ἢ διεθυντήν, ἐκ τῶν ἐξαρτωμένων ὑφ' ἑκάστου διεθυντοῦ.

Τὸ τέταρτον στοιχεῖον, ἦτοι ἡ μόρφωσις τοῦ διεθυντοῦ εἶναι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀποκεντρωμένον εἰς τὰ βασικά του σημεῖα.

IV. Η ΜΟΡΦΩΣΙΣ ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ

Ἡ διεξαγαγοῦσα τὴν μελέτην ὁμάς, συνήνητησε φυσικὰ καὶ μερρικὰς αἰσιοδόξους ψυχὰς αἰτινες ἐξηκολούθουν νὰ τρέφουν τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ ἠδύναντο κατὰ κάποιον τρόπον νὰ «διαβάσουν ἕνα βιβλίον» καὶ ἀμέσως κατόπιν νὰ εἶναι ἕτοιμοι νὰ ἀναλάβουν τὴν ἐργασίαν τοῦ κ. Cordiner, καὶ φυσικὰ καὶ τὴν ἀμοιβὴν του. Ἡ σχετικὴ ὁμως ἔκθεσις ἐδήλωνε πάντοτε ὡμῶς καὶ ἄνευ περιστροφῶν ὅτι ὁ μόνος τρόπος διὰ νὰ διδαχθῇ τις τὴν διοικητικὴν ἐργασίαν εἶναι διὰ τῆς ἐξασκήσεως ταύτης, ἀκριβῶς ὅπως μανθάνῃ τις νὰ σκέπτεται, σκεπτόμενος. Καὶ εἰδικῶς τοῦτο ἀπαιτεῖται διὰ νὰ μάθῃ τις νὰ διοικῇ ἐπαγγελματικῶς, ἐφαρμόζων τὰς ἀρχὰς τῆς ἐπαγγελματικῆς διοικητικῆς ἐργασίας εἰς τὰς πρῶτας ἀπλὰς διοικητικὰς ἐργασίας, καὶ εἰδικῶς τὰς τοιαύτας ὡς εἶναι ἢ τοῦ ἐπιστάτου—διευθύνοντος, ἥτις ἀποτελεῖ τὸν πρῶτον βαθμὸν τῆς διοικητικῆς ἱεραρχίας.

Τούτο οφείλεται εἰς δύο ἀπλοὺς λόγους. Ὁ π ρ ῶ τ ο ς εἶναι ὅτι δύνασαι νὰ διδαχθῆς νὰ διοικήῃς, ἀκριβῶς ὅπως καὶ διὰ νὰ μάθῃς οἰανδήποτε ἄλλην ἐργασίαν, μόνον διὰ τῆς ἐκτελέσεως ταύτης. Καὶ ἐπειδὴ ἡ ἀνθρώπινος κρίσις διὰ τὴν λήψιν ἀποφάσεων εἶναι ἐπισηφλής, ἡ ἐκτέλεσις λαθῶν εἶναι εἰς τρόπον προόδου. Οὕτω τὰ λάθη εἰς τὰ ὁποῖα εἶναι δυνατόν νὰ ὑποπέσῃ τις εἰς τὰς κατωτέρας βαθμίδας τῆς διοικητικῆς ἐργασίας, καὶ εὐκόλως δύνανται νὰ διορθωθῶσιν, καὶ ὀλιγώτερον ἐπιζημίους συνεπειάς ἔχουν, ἀπὸ ἐκεῖνα ἅτινα συμβαίνουν εἰς περισσότερον ὑπευθύνους διοικητικὰς θέσεις.

Ὁ δ ε ὑ τ ε ρ ο ς λόγος εἶναι ὅτι ὁ ἀνθρώπος ὁ ὁποῖος ἀφήνει νὰ παρέλθῃ ἕνα μακρὸν χρονικὸν διάστημα ἐν ἀναμονῇ μιᾶς εὐκαιρίας, καὶ κατόπιν προσπαθεῖ νὰ ξεκινήσῃ ἀπὸ τὰς ἀνωτέρας βαθμίδας τῆς διοικητικῆς ἱεραρχίας, ἔχει συχνότατα τὴν τάσιν νὰ ἀποκρυσταλλώσῃ εἰς τὸ μυαλό του ἕνα ὠρισμένον εἶδος λειτουργικῆς ἐργασίας καὶ πειθαρχίας, οὕτως ὥστε κατὰ τὴν πρακτικὴν ἐφαρμογὴν ταύτης εὐρίσκει τὸν ἑαυτὸν του ἀνίκανον νὰ ἔχῃ μίαν συνολικὴν εἰκόνα τῆς ἐργασίας μὲ ὅλας αὐτῆς τὰς λειτουργίας καὶ ὑπολειτουργίας ἰσορροπημένας. Ἡ δυσκολεύεται νὰ ἀντιληφθῆ σαφῶς τὸ γεγονός ὅτι τὸ «διοικεῖν» εἶναι αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ μία ἐργασία πλήρους ἀπασχολήσεως, ἣτις σκοπὸν ἔχει τὴν ἐπίτευξιν ἀποτελεσμάτων μέσῳ τῆς ἐργασίας τῶν ἄ λ λ ω ν, καὶ ὅτι ὡς ἐκ τούτου ἀπαιτεῖ μεταβίβασιν εἰς αὐτοὺς τοὺς ἄλλους τῆς γοητευτικῆς λειτουργικῆς ἐργασίας, ἣτις ὑπῆρξε μέχρι τοῦδε ἡ ζῶη καὶ ἡ χαρὰ του.

Ἐδῶ θεωροῦμεν τὴν στιγμὴν κατάλληλον διὰ νὰ ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχήν σας εἰς τὸ ὅτι ἡ ἐπισταμένη μελέτη μας καὶ ἡ ἔμφασις τὴν ὁποίαν δίδομεν εἰς τὴν διοικητικὴν ἐργασίαν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ διευθυντοῦ εἰς τὴν General Electric, δὲν σημαίνει ὅτι θεωροῦμεν τὴν διοικητικὴν ἐργασίαν «σπουδαιότεραν» ἀπὸ ἄλλα εἶδη ἐργασίας, ὅπως εἶναι π.χ. τὸ μηχανολογικὸν μέρος τῆς ἐργασίας, τὸ βιομηχανικόν, τὸ ἐμπορικόν, τὸ οἰκονομολογικόν, τὸ μέρος τῶν ἀφορῶν τὰς μετὰ τοῦ προσωπικοῦ καὶ μετὰ τοῦ κοινοῦ σχέσεις, ἢ τὸ νομικὸν μέρος αὐτῆς.

Ὅπως ἀντιθέτως, ἐὰν ἐσεῖς θεωρῆτε οἰανδήποτε ἐκ τῶν ὡς ἄνω ἐργασιῶν «ὡς μὴ σημαντικὴν» προσπαθεῖστε νὰ τὴν σταματήσετε ἐπ' ὀλίγον χρόνον, καὶ λ ί α ν σ υ ν τ ὀ μ ω ς θὰ ἀντιληφθῆτε διατὶ ἡ διοικητικὴ ἐργασία δὲν ἀποτελεῖ εἰμὴ ἐν ἐκ τῶν πολλῶν εἰδῶν ὑποχρεωτικῆς ἐργασίας, ὅλων ἐξ ἴσου σημαντικῶν, διὰ τὴν ἀδιάκοπον ἰκανοποιητικὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἐπικερδῆ λειτουργίαν τῆς

εταιρείας. Ἡ ἀπάντησις εἶναι ὅτι ἐὰν μί α ἔργασία δὲ ν ε ἴ ν α ι σημαντική, δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ τὴν ἐκτελήτε. Ἐὰν ἔχετε ἀνάγκη ταύτης, τότε ε ἴ ν α ι σημαντική, ὁποιαδήποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ λειτουργική της φύσις, διοικητική ἢ ὀτιδήποτε ἄλλο.

Καὶ ἐπ' εὐκαιρία, τὸ σημεῖον αὐτὸ εἶναι ἐπίσης κατάλληλον διὰ νὰ διευκρινήσωμεν ὅτι τὸ διοικεῖν εἰς τὴν General Electric σημαίνει ἐκτέλεσιν ἀπὸ ἐσᾶς τοὺς ἰδίους ὀλοκλήρου τῆς διοικητικῆς ἐργασίας ἣτις σᾶς ἔχει ἀνατεθῆ, χ ῶ ρ ι ς οὐδεὶς ἐκ τῶν καλουμένων «βοηθῶν» νὰ προσπαθήσῃ τὴν ἄνευ εὐθύνης τινὸς ἐκτέλεσιν μέρους τῆς ἐργασίας σας, τὸ ὅποιον ἐσεῖς οἱ ἴδιοι ἀδυνατεῖτε νὰ ἐκτελέσετε ἐντὸς τῶν ὥρων τὰς ὁποίας διαθέτετε, ὡς ἐκ τούτου, διαχωρίζετε τὴν ἐργασίαν σας καὶ μεταβιδάζετε ἀπ' εὐθείας μέρη ταύτης ἐξουσιοδοτοῦντες ἄλλους νὰ τὰ ἐκτελέσουσιν ἀνθ' ὑμῶν. Καὶ φυσικὰ ἄ ν ε υ τῆς βοηθείας οἰοῦδήποτε ἐκ τῶν καλουμένων «συντονιστῶν», τοὺς ὁποίους χαρακτηρίζομεν ὡς «τρίτα πρόσωπα ἔχοντα μέγιστον συμφέρον νὰ κρατοῦν εἰς ἀπόστασιν καὶ μακρὰν τὸν ἕνα ἀπὸ τὸν ἄλλον δύο πρόσωπα τὰ ὁποῖα ἡμεῖς πληρώνομεν διὰ νὰ συνεργάζωνται».

Ἐάν, ἔθεν, «τὸ διοικεῖν» εἶναι μία ἐργασία τόσοσιν «προσωπική», καὶ ἐὰν ἡ πρόοδος ἐπιτυγχάνεται μόνον διὰ τῆς ἐκτελέσεως τῆς ἐργασίας ταύτης ἀ π ὸ σ ᾶ ς τ ο ὺ ς ἰ δ ῖ ο υ ς, πῶς εἶναι ἡ θέσις τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἔχη ἡ μόρφωσις τοῦ διευθυντοῦ εἰς μίαν καλῶς διαμορφωμένην φιλοσοφίαν καὶ μέθοδον ἀναπτύξεως τοῦ διευθυντοῦ;

Ἡ ἀπάντησις εἰς τὸ δῖλημμα αὐτὸ δὲν εἶναι καὶ τόσοσιν πολὺπλοκος ὅσον ἴσως θὰ νομίσετε. Αὕτη ἐκφράζεται σαφῶς εἰς τοὺς λόγους τοῦ ἀειμνήστου Dr Harry Arthur Hopf, ὅστις φωτεινῶς συνέβαλεν εἰς τὰ πρῶτα Ὀργανωτικὰ Συνέδρια τῆς A.M.A. :

«Ἡ ἐπιτυχὴς ἐξάσκησις (τῶν λειτουργιῶν τῆς διοικήσεως) σήμερον προϋποθέτει τὴν ὑπαρξιν νέων τύπων ἐκτελεστικοῦ προσωπικοῦ, τῶν ὁποίων ἡ ἀντίληψις περὶ τῶν εὐθυνῶν τῆς διοικήσεως νὰ ἔχη ἐνισχυθῆ οὐχὶ διὰ τῆς περιληπτικῆς γνώσεως μιᾶς ἢ δύο τεχνικῶν ἀρχῶν, ὅσονδήποτε πολῦτιμοι καὶ ἂν εἶναι αὐται, οὐδὲ καὶ ἐκ τῆς μακροχρονίου ὑπηρεσίας συνοδευούσης μίαν ἀργὴν ἀλλὰ σταθερὰν ἀνοδὸν εἰς τὴν ἀνωτάτην βαθμίδα τῆς ἐξουσίας, ἀλλὰ μᾶλλον διὰ τῆς π λ ῆ ρ ο υ ς ἐ κ π α ἰ δ ε ὕ σ ε ω ς εἰς τὰ ς ἀ ρ χ ᾶ ς τ ῆ ς Ὀ ρ γ α ν ὴ σ ε ω ς, τῆς ἱκανοποιητικῆς ἐπιδόσεως τῶν πρὸς ἐφαρμογὴν τῶν ἀρχῶν αὐτῶν ἐπὶ νέων καὶ ποικίλων συνθηκῶν

καὶ τῆς ἰκανότητος χρησιμοποίησεως τῶν ὀργανωτικῶν μέσων πρὸς καθορισμὸν τῆς πορείας τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ διατηρήσεως εἰς ταύτην τοῦ ἀπαιτουμένου βαθμοῦ ἐνημερότητος ἐπὶ τῆς προσπάθειας πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ὀρισθέντος ἀντικειμενικοῦ σκοποῦ . . .

Ὁ διευθυντὴς πρέπει νὰ ἐπιτύχῃ οὐχὶ μέσῳ τῆς «δυνάμεως τῆς θέσεώς του» ἀλλὰ μέσῳ τῆς «δυνάμεως τῶν γνώσεών του».

Ἀκριβῶς δὲ διὰ νὰ βοηθηθοῦν οἱ διευθυνταὶ τῆς General Electric εἰς τὴν καλλιτέραν καὶ ταχύτεραν κατανόησιν καὶ ἀπόκτησιν τῆς ἤδη ὑφισταμένης στοιχειώδους γνώσεως τῶν ἀρχῶν αὐτῶν τοῦ διοικεῖν ἐπαγγελματικῶς, εἰς τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν μὲρῳσιν τοῦ διευθυντοῦ τμήματα τῆς φιλοσοφίας μας καὶ τῆς μεθόδου μας ἀναπτύξεως τοῦ διευθυντοῦ ἐδόθη μία πρωτεύουσα θέσις εἰς τὴν μέθοδον αὐτήν.

Ὑπάρχουν τέσσαρα κύρια χαρακτηριστικὰ τῆς τοιαύτης μορφώσεως τοῦ διευθυντοῦ εἰς τὴν General Electric, ἦτοι :

1) Προγράμματα ἀτομικῆς ἀναγνώσεως καὶ μελέτης. Ἐκαστον ἐξ αὐτῶν βασίζεται ἐπὶ τῆς στοιχειώδους ἀντιλήψεως ὅτι ἡ ἀνάπτυξις ὑπεράνω παντὸς ἄλλου ἀποτελεῖ δι' ἕκαστον ἄτομον εὐθύνην αὐτοῦ τοῦ ἰδίου. Τὰ τοιαῦτα προγράμματα εἶναι ἐξόχως ἐλαστικὰ καὶ ὑφίστανται δι' ἕκαστον διευθυντὴν ἢ πιθανὸν διευθυντὴν κεχωρισμένως, εἰδικὴν ἐπεξεργασίαν ὑπὸ τοῦ ἰδίου τοῦ προϋσταμένου του κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐτησίως ἐκτιμήσεως, τὴν ὁποίαν θὰ ὑποβάλλῃ οὗτος δι' ἕκαστον ἐκ τῶν ὑφισταμένων του.

Τὰ προγράμματα αὐτὰ εἶναι ἐξόχως ἐλαστικὰ καὶ τὸ μόνον τὸ ὅποιον ἔχουν πράγματι κοινὸν μετὰξὺ των εἶναι ἡ παραδοχὴ τῆς ἀνάγκης νὰ βοηθηθῇ ἕκαστον ἄτομον εὐκολώτερον καὶ ταχύτερον εἰς τὴν καριέραν του, καὶ νὰ διδαχθῇ τὸ πῶς θὰ χρησιμοποιῆ συστηματικῶς καὶ μετὰ διακρίσεως τὸ ἐν ἀφθονίᾳ ἐναποθηκευμένον ὕλικόν τὸ ὅποιον ἔχομεν πρόχειρον σήμερον εἰς τὰ πεδία τῆς ὀργανώσεως καὶ τῆς διοικήσεως, τόσον γενικῶς ὅσον καὶ εἰς ἐκάστην ἰδιαιτέραν ἐταιρείαν.

2) Τοπικὰ τμήματα διδασκαλίας ἐπαγγελματικῆς διοικήσεως ἐπιχειρήσεων. Ἐκαστον ἐξ αὐτῶν λαμβάνει χώραν εἰς τὴν περιφέρειαν καὶ εἰς τὸ ἐπίπεδον ἐκάστης ἰδιαιτέρας ἀποκεντρωμένης ἐπιχειρήσεως τῆς ἐταιρείας καὶ ὀργανωτικοῦ συστατικοῦ, καὶ ἐξετάζει θέματα ὡς τὰ κάτωθι :

— Τὴν ἱστορίαν τῆς ἐταιρείας, τὴν ὀργάνωσίν της, καὶ τὴν διοικητικὴν της φιλοσοφίαν.

— Τὰς νέας μεθόδους αἵτινες εἶναι εἰς τὴν διάθεσιν τῶν διευθυντῶν.

— Τὴν « Ἐργασίαν ἑνὸς ἐπαγγελματίου διευθυντοῦ », καθ' ἑαυτήν.

— Ἡ θέσις ἐκάστου τμήματος εἰς τὴν ἐπιχείρησιν, τὸν κοινωνικὸν καὶ οἰκονομικὸν κόσμον.

— Τί ἀναμένει ἐξ ἐκάστου τμήματος ἡ ἐταιρεία ;

— Τί ἀναμένουν ἐκ τῆς ἐταιρείας οἱ πελάται, οἱ ἰδιοκτῆται αὐτῆς, καὶ οἱ προμηθευταί της ;

— Ἡ εὐθύνη τῆς ἐμπορικῆς ἐπιχειρήσεως εἰς τὴν Ἀμερικανικὴν Κοινωνίαν, καὶ

— Τὴν οἰκονομολογικὴν μὀρφωσιν, καὶ ἄλλα μέσθ βελτιώσεως τῶν σχέσεων τῶν ἐργαζομένων.

3) Ἐξωτερικὰ τμήματα διδασκαλίας τῆς διοικητικῆς ἐργασίας καὶ ἄλλαι δραστηριότητες. Ταῦτα περιλαμβάνουν ἕνα εὐρὺ κύκλον διαφόρων ἄλλων μορφωτικῶν εὐκαιριῶν διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ διευθυντοῦ συμπεριλαμβανομένων εἰδικῶς :

— Τμημάτων διδασκαλίας προσφερομένης μέσθ ἄλλων λειτουργικῶν τομέων τῆς ἐταιρείας.

— Τμημάτων μελέτης προσφερομένης ὑπὸ Πανεπιστημίων κύρους καὶ Σχολῶν ἐπιχειρήσεων, πλήρους ἢ μερικῆς ἀπασχολήσεως, εἰς τὰ ὁποῖα ἡ ἱστορικὴ συμμετοχὴ τῆς General Electric συνεχίζεται μετὰ δραστηριότητος.

— Χρησίμων μορφωτικῶν προγραμμάτων καὶ ἄλλων ἐποικοδομητικῶν δραστηριοτήτων προσφερομένων ὑπὸ ἐταιρειῶν ὀργανώσεως, τόσοσ ἐθνικῶς ὅσον καὶ μέσθ τοπικῶν προγραμμάτων καὶ συνεδρίων.

— Δελογισμένης συμμετοχῆς εἰς τὰς δραστηριότητας ὄρισμένων ἐξωτερικῶν ὀργανισμῶν, ὡς εἶναι αἱ ἐπαγγελματικαὶ ἐταιρεῖαι, κοινωνικαὶ καὶ ἀστικάὶ δμάδες, καὶ ἄλλοι παρόμοιοι ὀργανισμοὶ οἵτινες δύνανται νὰ συνεισφέρουν σημαντικῶς εἰς τὴν αὐτοανάπτυξιν ἑνὸς ἀτόμου.

4) Τμήματα διδασκαλίας τῆς διοικητικῆς ἐργασίας ὑπὸ τῆς General Electric διὰ προκεχωρημένους μαθητάς. Αὕτη εἶναι μία νέα

μέθοδος ἣτις σχεδιάζεται νὰ τεθῆ εἰς ἐφαρμογὴν εἰς τὸ οἰκοδομούμενον ὑπὸ τῆς General Electric Ἰνστιτούτου Ἐρεῦνης καὶ Ἀναπτύξεως, εἰς τὸ Croton on the Hudson, τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται 35 περίπου χιλιόμετρα βορείως τῆς πόλεως τῆς Νέας Ὑόρκης.

Ὅταν θὰ ἀρχίσῃ λειτουργοῦν, ἐν ἔτος περίπου ἀπὸ σήμερον, τὸ τμήμα αὐτὸ θὰ λειτουργῆ ἀδιακόπως κατὰ διαδοχικὰς περιόδους διαρκείας 13 ἑβδομάδων ἐκάστη, μὲ συμμετέχοντας διευθυντὰς τῆς General Electric ὄλων τῶν βαθμῶν, οἵτινες κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν μαθημάτων θὰ κατοικοῦν ἐντὸς τοῦ κτιρίου, καὶ θὰ εἶναι ἀπηλλαγμένοι πάσης ἄλλης ἀπασχολήσεως κατὰ τὴν περίοδον ταύτην.

Τὰ προγράμματα ἀπαιτοῦν 5 δμάδας κυρίως διὰ συνεδριάσεις ἐργασίας, ἐκ 15 ἀτόμων ἐκάστη δμάς, ἤτοι 75 ἀτόμων δι' ἐκάστην περίοδον, καὶ 300 ἀτόμων δι' ἕκαστον ἔτος.

Οὕτω, τὸ προκεχωρημένον αὐτὸ τμήμα πρόκειται νὰ λειτουργῆ εἰς τὸ Ἰνστιτούτον συνεχῶς καθ' ὄλον τὸ ἔτος, ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν ἐνὸς πλήρους ἀπασχολήσεως διδακτικοῦ προσωπικοῦ ἀποτελουμένου ἐξ ἐπαγγελματιῶν διδασκάλων, μὲ ἀποδεδειγμένην ἱκανότητα ἡγεσίας εἰς τὸ πεδῖον τῆς μορφώσεως ἐνηλίκων, συγκεντρωθέντων εἰς τὸ Ἰνστιτούτον πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν, καὶ βοηθουμένων ἐλευθέρως ὑπὸ ἐπισκεπτῶν καθηγητῶν καὶ συμβούλων, καθὼς ἐπίσης ὑπὸ πεπειραμένων διευθυντῶν ἐξ ὄλων τῶν μερῶν τοῦ ὄργανισμοῦ τῆς General Electric καὶ ἄλλων ἐταιρειῶν καὶ ἰνστιτούτων.

Τὸ προκεχωρημένον αὐτὸ τμήμα διδασκαλίας τῆς διοικητικῆς ἐργασίας θὰ ἐξετάξῃ τὰ εἰδικὰ καθήκοντα τῶν διευθυντῶν τῆς General Electric καὶ θὰ καλύπτῃ θέματα ὡς τὰ κάτωθι :

- Ἡ πρόκλησις πρὸς τοὺς διευθυντὰς τῆς General Electric.
- Βασικαὶ ἔννοιαι καὶ διοικητικὴ φιλοσοφία
- Εὐρύτης εὐθυνῶν τῶν διευθυντῶν τῆς General Electric.
- Στοιχεῖα τῆς ἐργασίας τοῦ διοικεῖν.
- Βελτίωσις τῆς ὁμαδικῆς ἐργασίας μεταξὺ τῶν διαφόρων τμημάτων τῆς ἐταιρείας.
- Ἀνάπτυξις μεθόδων καὶ διαδικασιῶν πρὸς χρῆσιν τῶν διευθυντῶν.

Ἐν περιλήψει, τὰ τέσσερα κύρια στοιχεῖα μορφώσεως τοῦ διευθυντοῦ τῆς φιλοσοφίας τῆς General Electric διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ διευθυντοῦ, ἔχουν περιγραφῆ ὡς τὰ ὄργανα τὰ ὁποῖα θὰ βοηθήσουν ἕνα διευθυντὴν

νά ἀποκτήσῃ τὰς συνηθείας μιᾶς μεθοδικῆς ἐκπληρώσεως τῶν εὐθύνων του πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν. Καθὼς ἐπίσης καὶ θὰ καθοδηγήσουν τὴν ἐξουσίαν του πρὸς ἐκείνας τὰς διεξόδους αἰτινες ἐπιτρέπουν καὶ ἀπαιτοῦν κατάλληλον ἐκτίμησιν ὡς πρὸς τὴν σχέσιν της μὲ τὰς εὐθύνας καὶ τὴν ἐξουσίαν τῶν ἄλλων εἰς δλόκληρον τὸν ὄργανισμόν τῆς General Electric, πράγματι δὲ καὶ ἐκτὸς τοῦ ὄργανισμοῦ αὐτοῦ.

ΟΙ ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΔΙΑ ΤΗΣ ΥΠΟ ΤΗΣ GENERAL ELECTRIC ΕΦΑΡΜΟΖΟΜΕΝΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ

Οὕτω, ἡ παροῦσα, εἶναι ἡ καλλιτέρα δυνατὴ περιληπτικὴ περιγραφή τῆς «Φιλοσοφίας τῆς General Electric, καὶ τῆς ὑπ' αὐτῆς ἐφαρμοζομένης μεθόδου ἀναπτύξεως τοῦ Διευθυντοῦ».

Ἐὰν σᾶς φανῇ αὕτη ὅτι εἶναι κάπως μακρὰ ὡς πρὸς τὴν θεωρίαν, τὸ μόνον διὰ τὸ ὁποῖον δυνάμεθα νὰ σᾶς δεβαιώσωμεν εἶναι ὅτι ἔχει ἀποδοθῆ οὕτω σκοπίμως, καὶ ἀποβλέπει εἰς τὸ νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὰ ἔγκατα τῆς κλασσικῆς ἐκείνης καταστάσεως τῶν ἐπιχειρήσεων τὴν ὁποίαν ὁ Walter Bagelhot, ὁ διάσημος οἰκονομολόγος τοῦ 19ου αἰῶνος, περιέγραψε τόσον καλὰ μὲ τὰς κατωτέρω δριμείας λέξεις :

«Ἡ ἀφηρημένη σχέσις ἐν τῷ κόσμῳ δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ἀναμένεται ἀπὸ τοὺς κατέχοντας τὰς ἀνωτάτας θέσεις. Ἡ διεξαγωγὴ τῶν καθημερινῶν συναλλαγῶν εἶναι μία πολὺ ἀπορροφουσα ἐργασία, καὶ ἐκεῖνοι οἵτινες ἔχουν ἐπιφορτισθῆ μὲ τὴν ἐργασίαν ταύτην κάθε ἄλλο παρὰ διατεθειμένοι εἶναι ὅπως σκεφθοῦν συμφώνως πρὸς τὰ στοιχεῖα τῆς θεωρίας, ἔστω καὶ ἂν ὁ τρόπος αὐτὸς τοῦ σκέπτεσθαι ἀφορᾷ περισσότερον παντὸς ἄλλου τὰς συναλλαγὰς αὐτάς. Αἱ συσσωρευμέναι περιπλοκαί, αἰτινες παρουσιάσθησαν εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις κατὰ τὰ ἐπακολουθήσαντα ἑκατὸν χρόνια, ἐμείωσαν σταθερῶς τὰς πιθανότητας καὶ ἠῤῥησαν τοὺς κινδύνους τοῦ διευθύνειν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀπὸ τὸ αὐτί, οὕτως ὥστε κατέληξεν ὁ τρόπος οὗτος σήμερον ν' ἀντιπροσωπεύῃ μίαν πολυτέλειαν ἀμεριμνησίας, ἥτις δὲν εἶναι οὔτε λογικὴ ἀπὸ οἰκονομικῆς πλευρᾶς, οὔτε ἐπιτρεπτέα ἀπὸ κοινωνικῆς πλευρᾶς

Ἀπὸ τὰ ἀπλᾶ γεγονότα τῆς καθημερινῆς μας ζωῆς βλέπομεν ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ ἐπιτελουμένη ἐργασία τῆς λήψεως ἀπο-

φάσεων ἐπηρεάζει ἕνα τόσον μεγάλον ἀριθμὸν ἀνθρώπων ὥστε δὲν εἶναι πλέον ὀρθὸν καὶ δίκαιον νὰ ἐγκαταλειφθῇ αὕτη εἰς δοκιμαστικὰς μεθόδους».

Καὶ ἡ ὁμαδικὴ ἐργασία ἣτις εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαία διὰ τὴν ὑπαρξίν ὑγιῶν σχέσεων τόσον ἐντὸς τῶν ἰδικῶν μας κευχωρισμένων τμημάτων καὶ τῶν ἐπιχειρήσεών μας, ὅσον ἐξ ἴσου καὶ μεταξὺ ὄλων τῶν ἄλλων ποικιλομόρφων ἐπιχειρήσεων τῆς σημερινῆς εἰδικευμένης καὶ ἀλληλοεξαρτωμένης οἰκονομίας, δὲν εἶναι δίκαιον ν' ἀφεθῇ εἰς τὴν τύχην, ἀκριβῶς, ὅπως δὲν εἶναι δυνατὸν τὸ πολύπλοκον παίξιμο μιᾶς νικητρίας ποδοσφαιρικῆς ομάδος ν' ἀφεθῇ μόνον εἰς τὴν δαισθητικὴν καὶ ἐνστικτώδη ἐπινοητικότητα ἐνὸς ἐκάστου ἐκ τῶν παικτῶν τῆς.

Μία ὠργανωμένη, ὅθεν, καὶ μεθοδικὴ μέθοδος ἀναπτύξεως τοῦ διευθυντοῦ δὲν ἀποτελεῖ πρόκρισιν ἐκείνων ἐξ ἡμῶν οἵτινες ἀκολουθοῦν τὴν κλίσιν τοῦ Διευθυντοῦ. Οὔτε δὲ ἀποτελεῖ αὕτη μίαν ἐνοχλητικὴν καὶ δυσάρεστον ἀπασχόλησιν, ἣτις ἔχει προστεθῇ εἰς τὰς ἤδη προκαλούσας ἀμηχανίαν καὶ πολυμόρφους εὐθύνας μας. Ἀντιθέτως, εἶναι μία ἀπαραίτητος ὁδὸς ἀπλοποιήσεως τῆς ἐργασίας δι' ἡμᾶς, ὥστε νὰ δυνηθῶμεν ν' ἀντιληφθῶμεν, ὡς ὁ Zay Jeffries τόσον πειστικῶς εἶπεν, ὅτι :

«Ἡ πρόδοός μας ἐξαρτᾶται κατὰ μεγάλον βαθμὸν ἀπὸ τὴν φροντίδα μας ὥστε αἱ μέθοδοι ἀπλοποιήσεως νὰ ἐξελίσσωνται ἐν σχετικῇ ἰσορροπίᾳ μὲ τὰς πολυπλόκους μεθόδους καὶ οὕτω τὰ ἄτομα νὰ μὴ καθίστανται θύματα τῶν ἰδίων των περιπλοκῶν».

Αἱ σημεριναί, καθὼς καὶ αἱ μελλοντικαὶ συνθήκαι εἰς τὴν βιομηχανικὴν μας κοινωνίαν, αἵτινες τόσον σαφῶς ἀπαιτοῦν μίαν τοιαύτην διοικητικὴν κατανόησιν, ἐξετιμήθησαν διεισδυτικῶς ὑπὸ τοῦ Dr. Ordwey Tead εἰς τὴν κάτωθι ἐντυπωσιακὴν περίληψιν τῶν κατευθύνσεων εἰς τὰς ὁποίας ὄλοι μας, ὡς «διευθυνταί», πρέπει σήμερον ν' ἀναζητῶμεν τὰς λύσεις των :

« . . . εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις, τὰ ἐπαγγέλματα, τὴν κυβέρνησιν, τοὺς ἀστικούς καὶ κοινωνικούς ὀργανισμούς, εἰς αὐτὴν τὴν ἰδίαν μόρφωσιν—τὰ πρὸς λύσιν προβλήματα παρουσιάζονται συγκλονιστικά. Ἀπαιτοῦν ἐκείνους οἵτινες δύνανται νὰ διοικήσουν, οἵτινες δύνανται νὰ γενικεύσουν δημιουργικῶς, οἵτινες δύνανται νὰ προγραμματίσουν, νὰ ὀργανώσουν καὶ νὰ ἡγηθῶν. Ἀπαιτοῦν μίαν ἰκανότητα διὰ νὰ ἀνυψωθῇ τις ὑπὲρ τῶν ἰδικῶν συμφερόντων τῆς ομάδος, καθὼς ἐπίσης διὰ

νά κατευθύνη τὰ συμφέροντα τῆς ομάδος καὶ νά βοηθήσῃ εἰς τὴν συμφιλίωσιν τῆς μιᾶς ομάδος μετὰ τὴν ἄλλην.

Ἵπεράνω ὄλων ὁ νέος κόσμος θ' ἀπαιτήσῃ ἀνθρώπους οἵτινες ἐκτιμῶν τὸ καλὸν ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ, θὰ ἐπιζητήσουν δικαιοσύνην ἀντὶ δόξης καὶ θὰ εἶναι ἱκανοὶ νά ἐπιτύχουν ἐλευθερίαν μέσῳ συνεργασίας ἀντὶ μέσῳ ἀνευθυνότητος».

Διὰ νά τελειώσωμεν τὴν παροῦσαν ἔκθεσίν μας δὲν ὑπάρχουν καταλλήλοτεραι λέξεις ἀπὸ τὰς χρησιμοποιηθείσας ὑπὸ τοῦ Ralph J. Cordiner, Προέδρου τῆς General Electric, διὰ τὴν περιληπτικὴν περιγραφὴν τῆς μεθόδου αὐτῆς εἰς ὄλους τοὺς διευθυντὰς τοῦ ὀργανισμοῦ μας, ἦτοι :

«Ἐκαστος διευθυντῆς εἶναι ὑπεύθυνος διὰ τὸ ὑφιστάμενον κλίμα ἐργασίας εἰς τὸ ἰδιαίτερον αὐτοῦ τμήμα καὶ διὰ τὴν ἐπίδρασίν του ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως διευθυντῶν μεταξὺ τῶν ἀτόμων τὰ ὁποῖα διευθύνει. Ἔχει τὴν ὑποχρέωσιν νά γνωρίζῃ τὰ ἄτομα αὐτὰ καὶ νά τὰ ἐφοδιάζῃ μετὰ προκλήσεις καὶ εὐκαιρίας αἵτινες θὰ ἐνθαρρύνουν τὴν αὐτοανάπτυξίν των. Ἐπι πλεόν, ἕκαστος διευθυντῆς ἔχει τὴν ὑποχρέωσιν νά προγραμματίσῃ τὰς μελλοντικὰς ἀνάγκας τοῦ ἰδιαιτέρου τμήματός του, ὡς καὶ τῆς ἑταιρείας του ὁλοκλήρου, ὡς πρὸς τὸ δυναμικὸν τῶν ἐν αὐτῇ διευθυντῶν. Ἔχει τὴν εὐθύνην δημιουργίας καταλλήλων εὐκαιριῶν μορφώσεως τοῦ διευθυντοῦ διὰ τὰ ἄτομα τοῦ ἰδιαιτέρου τμήματός του».

Αἱ ἀρχαὶ αὗται δὲν εἶναι νέαι εἰς ἡμᾶς. Οἱ διευθυνταὶ ἀναπτύσσονται ἐπιτυχῶς εἰς τὴν General Electric πλεόν τῶν 75 ἐτῶν. Διὰ τοιοῦτον ὁμιλοῦμεν σήμερον διὰ μίαν ὀργανωμένην μέθοδον ἀναπτύξεως τοῦ διευθυντοῦ :

Θὰ παραδεχθῆτε, ἐξ ἰδίας πείρας, ὅτι εἰς ἕκαστον ἐκ τῶν διευθυντῶν οἵτινες ἐκτελοῦν τὰ ἀνωτέρω ὡς κάτι φυσικόν, μετὰ ἐπιμονήν, καὶ καλῶς, ἀντιστοιχεῖ ἕνας μέγας ἀριθμὸς ἄλλων οἵτινες τὰ ἐφαρμόζουν σποραδικῶς, εἴτε πολὺ χλιαρὰ, ἢ καὶ δὲν τὰ ἐφαρμόζουν καθόλου.

Ἡ φιλοσοφία τῆς ἑταιρείας μας καὶ ἡ ὑπ' αὐτῆς ἐφαρμοζομένη μέθοδος ἀναπτύξεως τοῦ διευθυντοῦ εἶναι ἕνας τρόπος βοήθειας ἐκάστου διευθυντοῦ εἰς τὴν διεκπεραίωσιν τῶν εὐθυνῶν του ἀναπτύξεως κατὰ ἕνα μεθοδικὸν καὶ συστηματικὸν τρόπον. Εἶναι ἕνα μεγάλῃς σημασίας πρόγραμμα ἀπλοποιήσεως τῆς ἐργασίας τῆς

ἀναφερομένης εἰς τὸ ἐξόχως σημαντικὸν αὐτὸ μέρος τοῦ ἔργου κάθε διευθυντοῦ.

Ἐσχεδιάσθη — ὅπως πρέπει πάντοτε νὰ σχεδιάζεται κάθε ὑγιῆς καὶ διαρκῆς ἐργασία οἰασθήποτε σφαίρας ἀνθρωπίνης προσπάθειας — τόσον διὰ νὰ στενέψῃ τὸ ὑφιστάμενον φοβερὸν χάσμα μεταξὺ τοῦ καλλιτέρου καὶ τοῦ μέσου ὄρου ἀπὸ ἀπόψεως ἐνοράσεως, δεξιολογίας, καὶ ἐκτελέσεως, ὅσον διὰ νὰ ἀπωθήσῃ τὰ σύνορα τοῦ ἀγνώστου, νὰ μετατρέψῃ τοὺς κανόνας τοῦ ἀντίχειρος εἰς δεδοκιμασμένας ἀρχὰς καὶ ἐφαρμογὰς καὶ νὰ μεταβάλῃ τὴν διαίσθησιν εἰς γνώσεις αἵτινες δύνανται νὰ ἐκμαθηθοῦν καὶ νὰ διδαχθοῦν.

Οἱ ἀρχιτέκτονες καὶ οἱ κύριοι συντελεσταὶ αὐτῆς τῆς μεθόδου εἶναι οἱ πρῶτοι οἵτινες θὰ παρεδέχοντο ὅτι αὕτη ὑπόκειται εἰς περαιτέρω μελέτην καὶ βελτίωσιν.

Ἐκαστος διευθυντῆς θὰ συμβάλῃ εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἀναπτύξεως τοῦ διευθυντοῦ, πειραματιζόμενος μὲ ἀλλαγὰς καὶ βελτιώσεις ἐπὶ τῶν διαφόρων μεθόδων.

— Ἐν ἀρμονίᾳ μὲ τὰς ἀρχὰς καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἀναπτύξεως τοῦ διευθυντοῦ,

— αἵτινες πιστεύει ὅτι θὰ ἀνταποκριθοῦν καλλίτερον εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ ἰδιαιτέρου τμήματος.

Πιστεύω ὅτι ἡ φιλοσοφία αὕτη καὶ ἡ μέθοδος ἀναπτύξεως τοῦ διευθυντοῦ ἀνήκει ἐκ παραδόσεως εἰς τὴν General Electric, καὶ συνιστῶ εἰς ὁλοὺς τοὺς διευθυντὰς τῆς General Electric νὰ τὴν ἐξετάσουν μετὰ μεγάλης προσοχῆς.

Ὅταν μίαν φορὰν γίνῃ αὕτη καταληπτὴ καὶ παραδεκτὴ ὡς ἕνας τρόπος ζωῆς, θὰ ἔχωμεν τότε ἐπιτύχη τὴν μεγαλυτέραν πρόοδον πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἐπιτυχίας τῶν σκοπῶν, τοὺς ὁποίους ἐπιδιώκομεν».

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΕΡΕΥΝΩΝ

- I. Χρυσόχοῦ :** 1. Στοιχεῖα Ὁργανώσεως Γραφείου. 2. Ἡ οἰκονομική ζωὴ τῶν ἐπιχειρήσεων. 3. Ὁ ἀνθρώπινος παράγων. 4. Ἡ ἐμπορικὴ ὀργάνωσις. 5. Βασικὰ θέματα ὀργανώσεως. 6. Βοηθήματα διὰ τὴν συστηματικὴν ἔρευναν τῶν ἐπιχειρήσεων. 7. Περιγραφικὴ ἀνάλυσις ὑποδειγματικῆς βιομηχανικῆς ἐπιχειρήσεως. 8. Περιγραφή μιᾶς δρώσης ἐπιχειρήσεως. 9. Ὁργάνωσις τῶν Ἀγορῶν—Πωλήσεων—Διαφημίσεως. 10. Ὁργάνωσις μετὰ ἀπλᾶ λόγια. 11. Τὸ Γραφεῖον ἑγκέφαλος τῆς ἐπιχειρήσεως. 12. Ἀπὸ τὸ Σχολεῖον εἰς τὴν ζωὴν. 13. Ἡ πρόοδος εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ὀργάνωσιν. 14. Τὸ πεδῖον δράσεως τῆς ἐπιστημονικῆς Ὁργανώσεως εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις. 15. Ἡ Τράπεζα ἀπὸ λογιστικῆς ἀπόψεως.

Τὸ Αὐστραλιανὸν Λογιστικὸν Πλάνον

Μετάφρασις Σπ. Βασιλείου.

Τὸ Γενικὸν Γαλλικὸν Λογιστικὸν Πλάνον

Μετάφρασις Σπ. Βασιλείου

Στρ. Κ. Παπαϊωάννου

1. Προβλήματα συγκριτικῆς Λογιστικῆς Νομοθεσίας
2. Εἰσαγωγή εἰς τὰ Λογιστικὰ Πλάνα (Ἱστορικὴ ἐπισκόπησις καὶ κοινωνιολογικὴ τοποθέτησις).

L. Danty-La France

1. Ἡ μύσις εἰς τὴν Βιομηχανικὴν Ὁργάνωσιν
2. Ἡ σύγχρονος μορφή τῆς ἐπιστημονικῆς ὀργανώσεως

American Institute of Accountants

1. Οἱ ἔλεγχοι ὑπὸ τῶν ἀνεγνωρισμένων Λογιστῶν ἐν Ἀμερικῇ

E. d. Landauer : Συστηματικὴ ἐξέτασις τῆς οἰκονομικῆς ἀξίας μιᾶς βιομηχανικῆς ἐπιχειρήσεως.**M. S. Rodrigues :** Οἱ συντελεστοὶ τῆς ἀμερικανικῆς παραγωγικότητος.**A. Smaile :** Ποῦ βαίνει ἡ ἐπιστημονικὴ ὀργάνωσις ;**G. Deming :** Αἱ πρόοδοι εἰς τὴν δημοσίαν διοίκησιν**H. Dubreuil :** Ἡ ὀργάνωσις τῆς ἐργασίας καὶ ὁ ἀνθρώπος**Κ. Μπανταλούκα :** Ἡ διάρθρωσις τῶν Ὑπηρεσιῶν τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν.

» Ἡ ὀργανωτικὴ τῆς οἰκονομίας

N. I. Πολύζου : Ἡ ἐξέλιξις τῆς Τεχνικῆς καὶ ἡ ἐπίδρασις τῆς ἐπὶ τῶν διεθνῶν σχέσεων.**G. Ardant :** Οἰκονομικαὶ καὶ κοινωνικαὶ πλευραὶ τῆς παραγωγικότητος καὶ τῆς πλήρους ἀπασχολήσεως.**H. Pilkington :** Αἱ ἀπόψεις τῶν ἐργοδοτῶν ἐπὶ τῆς παραγωγικότητος.**P. Bigand :** Αἱ ἀπόψεις τῶν μισθωτῶν ἐπὶ τῆς παραγωγικότητος.

Υπό τοῦ κ. Α. ΜΠΑΒΕΛΑ

Καθηγητοῦ τῆς Ψυχολογίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον STANFORD, Η.Π.Α.

I

Η ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΥΠΟ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟΝ

Διάλεξις γενομένη τὸ πρῶτον εἰς τὴν Ἑταιρείαν Bell Telephone Laboratories INC, τὴν 10ην Ἀπριλίου 1958, καὶ ἐπαναληφθεῖσα εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Κέντρον Παραγωγικότητος τὴν 6/6/1958.

(Ἀπόδοσις Δίδος Ἑλισάβετ Μπάκη)

Ἡ βιομηχανικὴ ὀργάνωσις, ὡς καὶ πολλὰ ἄλλα ἱεραρχίαι εἰς τὴν κοινωνίαν μας, ἀποτελεῖ μίαν διευθέτησιν, διὰ τῆς ὁποίας ὀλίγα ἄτομα δύνανται νὰ κατευθύνουν τὰς δραστηριότητας μιᾶς πολὺ μεγαλύτερας ομάδος ἀνθρώπων.

Ἱστορικῶς, ἡ ἐπικραεστέρα κοινῶς ἀντίληψις περὶ τοῦ τρόπου διὰ τοῦ ὁποίου ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῇ μία πλέον ἀποτελεσματικὴ διοίκησις, ἐστηρίζετο εἰς τὴν ἄμεσον ἢ ἔμμεσον χρησιμοποίησιν ἰσχύος. Ἡ ὑπαρξίς κοινωνικῆς καταστάσεως ἰσχύος ἀπὸ τὴν μίαν πλευράν, καὶ πλήρους ἀμηχανίας ἀπὸ τὴν ἄλλην, ἐγένετο δεκτὴ ὡς φυσικὴ, συνήθως καὶ ἀπὸ τὰς δύο πλευράς, καὶ ἐκ τῆς παραδοχῆς αὐτῆς τῆς καταστάσεως ἀπέρρεον ἀγαθότης καὶ καταπίεσις ταυτοχρόνως.

Ὁ John Bartlow Martin εἰς τὸ βιβλίον του τὸ σχετικὸν μὲ τὴν πρώτην περίοδον τῆς ὑπάρξεως τῶν Μεταλλευτικῶν Ἑταιρειῶν τοῦ Ἄνω Τμήματος τῆς Χερσονήσου τοῦ Michigan, περιγράφει μίαν κατάστασιν, ἣτις εἶναι γνωστὴ εἰς τοὺς σπουδαστὰς τῆς ἱστορίας τῆς βιομηχανίας.

«Ἡ παλαιὰ διένεξις ἐγείρεται καὶ πάλιν. Εἶναι ἡ ἐταιρεία ἕνας καλοπροαίρετος πάππος, ἢ ἕνας δολερὸς ὀκτάπους; Ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ ποῦ εὑρίσκεται κανεῖς. Ἡ C & H ἔκτισε σχολεῖα καὶ ἐπλήρωσε τεραστίους φόρους. Κατεπολέμησεν ἐπίσης τὴν ἀπεργίαν τοῦ 1913 διὰ λογαριασμὸν ὄλων τῶν ἐταιρειῶν. Ἡ C & H ἠῤῥξησε τὰ ἡμερομίσθια καὶ ἐβελτίωσε τὰς συνθήκας διαβιώσεως τῶν ἐργατῶν της. Εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς λειτουργίας της ὁμως εἶχεν ἐκδόσει ἰδικόν της νό-

μισμα, και ειχε θεσει εις λειτουργίαν ιδικά της έμπορικά κα-
ταστήματα. Ασφαλώς, ελεγαν αι εταιρείαι της πρώτης περιό-
δου, ένας άνθρωπος δύναται να εγκαταλείψη την εργασία του,
και να φύγη από την περιφέρειαν αυτήν οίανδήποτε στιγμήν
τὸ θελήσει. Συνέβαιεν όμως ὥστε εἰάν μεταλλωρύχος τις φεύ-
γων ἐπεθύμει να εἰσπράξῃ και τὰ εἰς αὐτὸν ἀναλογοῦντα ἐκ
τῆς ἐργασίας του χρήματα, ἔπρεπε οὗτος να ἀνταλλάξῃ τὰ χρη-
ματικά γραμμάτια τῆς εταιρείας εἰς τὰ ἐν τῇ περιφερείᾳ Por-
tage Lake π. χ. εὑρισκόμενα γραφεῖα τῆς εταιρείας, μετὰ
αἴτησιν εἰς τὸν ὁμοσπονδιακὸν ἀντιπρόσωπον τῆς εταιρείας ὅστις
ἦτο ἐγκατεστημένος εἰς Eagle River, ἤτοι εἰς ἀπόστασιν 30
χιλιομέτρων βορειοανατολικῶς. Ὁ μεταλλωρύχος ἔπρεπε να
μεταβῆ ἕως ἐκεῖ πεζῇ ἵνα ἀνεύρῃ τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς Ἑται-
ρίας, ὅστις θὰ τοῦ ἔδιδε μίαν ἐντολήν μετὰ τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς
Κυβερνήσεως, τοῦ ὁποίου πάλιν τὸ γραφεῖον συνέβαινε να εἶναι
εἰς Onitogan, ἤτοι ὀγδοήκοντα χιλιόμετρα πρὸς τὴν ἐντε-
λῶς ἀντίθετον κατεύθυνσιν ἀπὸ ἐκείνην τὴν ὁποίαν εἶχεν ἤδη
διανύσει πρὸς τὰ νοτιοδυτικά. Οὕτω, μόνον ἀφοῦ εἶχε διανύσει
πεζῇ 150 περίπου χιλιόμετρα κατῶρθωνε ἕνας μεταλλωρύχος να
εἰσπράξῃ τὰ χρήματά του βάσει τῶν γραμματίων τῆς εταιρείας».

Δύναται τις να ἀνεύρῃ πολλοὺς μεταξὺ τῶν διεθυντῶν τῆς ἐπο-
χῆς ἐκείνης, ἡ κριτικὴ τῶν ὁποίων ἐπὶ τῆς ἐφαρμογῆς τοιοῦτου
εἴδους συστημάτων ὑπῆρξεν ἀμερόληπτος. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον όμως
κατέκρινον ἦτο ἡ γενομένη κατάχρησις τῆς ἰσχύος, και ὅχι ἡ χρη-
σιμοποίησις τῆς ἀπλῶς ὡς μέσου διοικήσεως. Εἰς τὴν κριτικὴν των
οὐδεὶς ὑπαινιγμὸς γίνεται ὅτι ἡ ἰσχύς, ἔστω και καλοπροαιρέτως
χρησιμοποιουμένη, θὰ ἠδύνατο να εἶναι μία ἀκατάλληλος βάσις διὰ
τὴν διοίκησιν τῆς ἀνθρωπίνης προσπάθειας. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐπα-
ναλαμβάνουν συχνάκις εἶναι ὅτι ἡ ὅλοῦν αὐξανομένη δύναμις τῆς
διοικήσεως θὰ ἔπρεπε να χρησιμοποιηθῇ πρὸς τὸ καλόν Ἡ πρόδη-
λος κακὴ χρησιμοποίησις τῆς ἰσχύος κατεκρίνετο, ἐγένετο όμως
ἀναμφισβητήτως παραδεκτὸς ὁ «ρόλος ἰσχύος» τὸν ὁποῖον ἔπαιζεν
αὕτη εἰς τὴν διοίκησιν.

Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἡ ἀξία τῆς ἰσχύος και τῆς ἐξουσίας
ὡς θεμελιωδῶν βάσεων διὰ τὴν διοίκησιν τῶν ἀτόμων ἡμφισβητήθη
σοβαρῶς. Ὑπεστηρίχθησαν εἰς εὐρείαν κλίμακα διοικητικαὶ μέθο-
δοι κοινῶς κληθεῖσαι «δημοκρατικαὶ» και μετὰ ἕνα γενικὸν προσανα-

‘Ο Καθηγητής κ. ALEX BAVELAS

τολισμόν πρὸς ἓνα βαθμὸν συμμετοχῆς τοῦ διοικουμένου εἰς τὰ μέσα διευθύνσεως καὶ ἐλέγχου.

Ἄρχικῶς, ἡ πλειονότης τῶν διευθυντῶν εἶδε τὰς νέας αὐτὰς μεθόδους μὲ ἀνάμικτα αἰσθήματα. Τοὺς ἐζητήθη, πράγματι, νὰ ἐγκαταλείψουν, τουλάχιστον ἐν μέρει, τὸν σαφῆ καὶ εὐθὺ τρόπον τῆς ἀναθέσεως ἐντολῶν, δι' ἓνα μᾶλλον ἀσαφῆ καὶ πλάγιον τρόπον βασίζομενον εἰς τὴν «αὐτοπροαίρετον συνεργασίαν».

Παρ' ὅλον ὅτι σήμερον πολλοὶ διευθυνταὶ ἐπέισθησαν νὰ ἐφαρμόσουν τὰς νέας αὐτὰς μεθόδους καὶ νὰ ἐγκαταλείψουν ἐν μέρει τὸν ἔλεγχον, οἱ περισσότεροι ἐξ αὐτῶν θεωροῦν τὸ βῆμα αὐτὸ ὡς τὸ ἀναγκαῖον τίμημα τῶν «καλῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων» ὑπὸ τὰς ὑφισταμένας σήμερον συνθήκας. Σχετικῶς ὀλίγοι ἐκ τῶν διευθυντῶν ἔχουν ἐνστερνισθῆ τὴν ἀποψιν ὅτι αἱ δημοκρατικαὶ μέθοδοι αὐτὰι καθ' ἑαυτὰς, δύνανται νὰ ἀντισταθμίσουν τὰς παλαιὰς εἰς ἀποτελεσματικότητα ὡς πρὸς τὴν ἀπόδοσιν.

Τὸ ἐρώτημα περὶ τῆς πραγματικῆς ἀξίας τῆς ἐφαρμογῆς δημοκρατικῶν μεθόδων εἰς τὴν διοίκησιν ὑπῆρξε τὸ θέμα μιᾶς συνεχοῦς, ἂν καὶ τελευταίως οὐχὶ πάντοτε εὐκρινοῦς συζητήσεως. Ὅλοὲν ὀλιγώτεροι διευθυνταὶ ἐξακολουθοῦν νὰ ἐφαρμόζουν τὰς παλαιὰς καλὰς καὶ λογικὰς μεθόδους. Καὶ αὐτὸ ὄχι καὶ τόσον διότι ἡ ὑπεροχὴ τῶν δημοκρατικῶν μεθόδων ἔχει ἀποδειχθῆ, ἀλλὰ διότι ὁ αὐθαίρετος τρόπος ἔχει καταστῆ ἀντιδημοτικός, καὶ ἔχει γενικῶς ἀποδοκιμασθῆ ἀπὸ τὴν κοινωνίαν. Ὁ διευθυντὴς ὅστις πεισμώνως ἀντιδρᾷ κατὰ τῆς ἐγκαταλείψεως τῶν ἐκ παραδόσεως προνομίων του, ἔχει πολὺ μικρὰν πιθανότητα νὰ διαφύγῃ τὸν χαρακτηρισμὸν του ὡς «ἄτεγκτος» ἢ «ἰσχυροκρατούμενος» ἢ «αὐταρχικός». Ἐχὼν δὲ χαρακτηρισθῆ μὲ ἓνα ἐκ τῶν ὡς ἄνω τίτλων, ὅτι, δῆποτε καὶ ἂν εἶπῃ ὁ διευθυντὴς οὗτος, θὰ ἀποτελῆ ἀπλῶς μίαν ἀκόμη ἀπόδειξιν τῆς δπισθοδρομικότητός του, καὶ θὰ καταδικάζῃ τὴν περαιτέρω σταδιοδρομίαν του.

Παρ' ὅλον ὅτι εἰς τὴν διοίκησιν ἡ ἰδέα τῆς δημοκρατίας ἔχει ἀποκτήσει μεγάλην δημοτικότητα, ἐν τούτοις οἱ ὑπὲρ αὐτῆς συνηγοροῦντες δὲν ἐννοοῦν ὅλοι τὸ αὐτὸ πράγμα. Μερικοὶ ἀπὸ τοῦς πλείον ἰσχυροὺς κατακριτὰς τῆς αὐταρχικῆς μεθόδου διοικήσεως, καὶ οἷτινες οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν θὰ ἐδίσταζον εἰς διδομένην εὐκαιρίαν νὰ ἐλέγξουν φανερά τοὺς ὑφισταμένους των δι' ἀμέσων καὶ σαφῶν μέτρων, ὅλως παραδόξως καταβάλλουν τεραστίας προσπάθειας διὰ νὰ ἀποδείξουν ὅτι αἱ ὑπ' αὐτῶν ἐφαρμοζόμεναι μέθοδοι δύνανται νὰ

δδηγήσουν εἰς ἔτι εὐρύτερον καὶ λεπτομερέστερον ἔλεγχον ἐπὶ τῶν ἀτόμων καὶ τῶν ομάδων.

Ἰσχυρίζονται ἀπλουστάτα ὅτι ὁ διευθυντὴς ὅστις θὰ μελετήσῃ καλῶς τὰς μεθόδους των, δύναται ὄχι μόνον νὰ ἐλέγῃ τοὺς ὑφισταμένους του, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐπιτυχάνῃ τοῦτο κατὰ τρόπον ἐξασφαλίζοντα τὴν ἀποφυγὴν μνησικακίας καὶ ἀντεπιθέσεως, αἵτινες ἀναποφεύκτως ἀκολουθοῦν κάθε ἐμφανῆ καταπίεσιν. Αἱ μέθοδοι αὗται ἐξασκήσεως ἐπιρροῆς, καὶ τὰς ὁποίας οὗτοι εἶναι πρόθυμοι νὰ διδάξουν, λέγεται ὅτι εἶναι τόσον εὐστροφοί, ὥστε οἱ ἐργαζόμενοι δὲν ἀντιλαμβάνονται τὴν πραγματικότητα.

Ἡ μέθοδος αὕτη ἔχει τὰ θέληγτρα της. Εἰς τὸν διευθυντὴν ὅστις θὰ ἐπεθύμει νὰ ἀπολαύσῃ τὰ εὐεργετήματα τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων, τὰ προερχόμενα ἐκ τῆς συμμετοχῆς τῶν ἐργαζομένων εἰς τὴν διοίκησιν, δὲν εἶναι ὅμως καθόλου πρόθυμος νὰ παραιτηθῇ τοῦ ἐλέγχου ἐπὶ τῶν ἀποτελεσμάτων ταύτης, ἡ μέθοδος αὕτη ὑπόσχεται ὅτι δύναται οὗτος νὰ τὰ ἐπιτύχῃ ἀμφοτέρω, δηλαδὴ νὰ ἔχῃ καὶ τὴν πῆττα δλόκληρη καὶ τὸν σκύλο χορτάτο. Τελευταίως, εἰς ἓνα συνέδριον, ἓνας νεαρὸς διευθυντὴς περιέγραψεν ἐν σχετικῇ λεπτομερείᾳ τὴν τελειότητα τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐφαρμοζομένης τεχνικῆς, διὰ τῆς ὁποίας ἰσχυρίζετο ὅτι ἦτο εἰς θέσιν νὰ ἀποσπάσῃ ἀπὸ τοὺς ὑφισταμένους του «κατόπιν ἐλευθέρως καὶ ἐξουσιοδοτημένης συζήτησεως» ἐκεῖνα ἀκριβῶς τὰ ἀποτελέσματα τὰ ὁποῖα ὁ ἴδιος ἐπεθύμει. Τελευτῶν τὴν ὁμιλίαν του εἶπεν ὅτι «τὸ σπουδαιότερον ὄλων εἶναι ὅτι οὗτω ἔχουν οὗτοι τὸ συναίσθημα ὅτι συμμετέσχον ἐνεργῶς εἰς τὴν σχετικὴν συζήτησιν, παρ' ὄλον ὅτι ἡ τελικὴ ἀπόφασις εἶχε πράγματι ληφθῆ ἐκ τῶν προτέρων ἀπὸ ἐμένα τὸν ἴδιον».

Ἄς παραδεχθῶμεν ὅτι μία τοιαύτη τεχνικὴ, ἐφ' ὅσον ἡ ἀπάτη δὲν ἀνακαλύπτεται, ἐπιτυχάνει τοῦ σκοποῦ της. Ἐναντι ποίας ὄμως τιμῆς; Ἐχουν ὄλοι οἱ ἀποτελοῦντες τὴν διοίκησιν ἐμποτισθῆ μὲ αὐτὰς τὰς ἰκανότητας; Ὑπάρχει μεταξύ των μία συμφωνία κυρίων, ἥτις θὰ τοὺς ἠμπόδιζε νὰ χρησιμοποιήσουν τὴν αὐτὴν μέθοδον ἐξαπατήσεως ὁ εἰς ἓναντι τοῦ ἄλλου; Ὁ ἀνωτέρω ἀναφερθεὶς νεαρὸς διευθυντὴς δὲν ἐνέκρινε τὴν χρησιμοποίησιν τοιούτων τεχνασμάτων ἐπὶ οἰουδήποτε ἄλλου εἰμὴ μόνον μεταξύ τῶν κατωτέρων θαθμίδων τῆς διοικήσεως. Αὕτη ὄμως ἀκριβῶς ἡ ἀποδοκιμασία κάμνει τὸν ὄλον συλλογισμὸν ἀκόμη πλέον ἀηδῆ.

Ὁ σκληρὸς καὶ χωρὶς καμμίαν μεταμπίεσιν ἐμφανιζόμενος ἀταρχικὸς διευθυντὴς, συγκρινόμενος πρὸς τὸν ἀνωτέρω ἀναφερθέντα,

δύναται ἀσφαλῶς νὰ θεωρηθῆ ὡς ἕνας εἰλικρινῆς καὶ τίμιος ἄνθρωπος.

Εὐτυχῶς ὅτι τὸ ἔργον τῆς διοικήσεως δὲν περιορίζεται εἰς τὴν ἐκλογὴν μεταξὺ τῆς παλαιᾶς αὐταρχικῆς μεθόδου διοικήσεως καὶ τῆς νέου τύπου τοιαύτης. Καὶ αἱ δύο αὐταὶ μέθοδοι στεροῦνται τῆς ἐπικρατούσης σήμερον ἀντιλήψεως περὶ τοῦ τρόπου διοικήσεως. Καὶ τὰς δύο ἀπασχολεῖ αἰσθητῶς ὁ ἔλεγχος τῶν προσώπων. Ἡ σημαντικὴ μετάπτωσις ἣτις λαμβάνει χώραν σήμερον εἰς τὴν διοίκησιν δὲν ἔχει ὡς κέντρον τῆς τὸ ἐρώτημα τοῦ ἐλέγχου τῶν προσώπων. Κέντρον τῆς εἶναι τὸ ἐρώτημα τῆς ἐξελιξέως τῆς ὀργανωτικῆς διαδικασίας.

Τί σημαίνει αὐτό ; Ὑπὸ τὴν εὐρυτέραν αὐτοῦ ἔννοιαν, ὁ πρωταρχικὸς σκοπὸς ὁ ἐπιδιωκόμενος ἀπὸ τὸν διευθυντὴν, εἶναι νὰ αὐξήσῃ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερο θὰ τοῦ τὸ ἐπιτρέψῃ ἢ ὑφισταμένη ὀικονομικὴ κατάστασις, τὴν πιθανότητα τῆς ὀργανωτικῆς ἐπιτυχίας. Αὐτὴ εἶναι ἡ ψυχὴ τῆς ἐργασίας του. Ἀπὸ ἐκεῖ πηγάζουν ὅλαι αἱ λεπτομέρειαι τῶν καθηκόντων του. Μεταβίβασις εὐθυνῶν, ἐιδίκευσις ἐπὶ μεθόδων, ὀργάνωσις ἐρευνῶν, ἐκπαίδευσις ὑφισταμένων—ὅλα αὐτὰ ἔχουν ἕνα, καὶ μόνον ἕνα ὀργανωτικῶς νόμιμον σκοπὸν : τὴν αὐξήσιν τῶν εὐκαιριῶν ἐπιτυχίας τοῦ ὀργανισμοῦ ὡς συνόλου.

Αἱ ἐκ παραδόσεως ἐφαρμοζόμεναι μέχρι τοῦδε μέθοδοι ἐκτελέσεως αὐτῆς τῆς ἐργασίας ἦσαν ἀπλᾶι, σαφεῖς, καὶ ἀποτελεσματικαί. Φαίνεται δὲ νὰ εἶχον ἔτι μεγαλυτέραν ἀποτελεσματικότητα ὅταν ἡ ἀνισότης ἰσχύος ἠὺνῶει εἰς μέγαν βαθμὸν τὸν διευθυντὴν. Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας ἕνας διευθυντὴς ἠδύνατο νὰ αἰσθάνεται ὅτι διὰ νὰ διευθύνῃ ἱκανοποιητικῶς τὸν ὀργανισμόν του δὲν εἶχε ἀνάγκην νὰ ἀπασχολῆται ὁ ἴδιος μὲ τὰ συναισθήματα ἢ τὰς συνθήκας διαβίωσεως τῶν ὑφισταμένων του. Οὗτοι ἦσαν ἀπλῶς ἐκτελεστικοὶ ἀντιπρόσωποι αὐτοῦ. Τὸ μόνον τὸ ὁποῖον ἐχρειάζετο οὗτος ἦτο νὰ τοὺς δώσῃ τὰς ὀρθὰς ὁδηγίας. Οὕτω τὸ πρωταρχικὸν πρόβλημα τοῦ διευθυντοῦ ἀποτελεῖ ἡ, συμφώνως πρὸς τὴν φύσιν τῆς ὑπὸ ἐκτέλεσιν ἐργασίας, ἔκδοσις τῶν καταλλήλων διαταγῶν.

Ἐντὸς τοῦ πλαισίου τοῦ σκέπτεσθαι, αἱ ὀργανωτικαὶ θεωρίαι ἐθασίζοντο ἐπὶ τῆς παραδοχῆς ὅτι ἐάν τις ἐγνώριζε λεπτομερῶς τὴν ἐργασίαν ἣτις ἐπρόκειτο νὰ ἐκτελεσθῇ, ἦτο δυνατόν νὰ εἶπῃ πῶς θὰ ἔπρεπε νὰ ὀργανωθῇ ὁ ὀργανισμὸς καὶ πῶς νὰ λειτουργήσῃ οὗτος. Μὲ ἄλλους λόγους ἐπιστεῦετο ὅτι ἡ πλέον πρόσφορος

τυπική διάρθρωσις θά ἡδύνατο νά ἐξαχθῆ ἐκ τοῦ καθορισμοῦ τοῦ ἔργου.

Φυσικά, κάθε διευθυντής με ἐνεργὸν δρᾶσιν ἐγνώριζεν ἐκ πείρας ὅτι εἰς τὴν πραγματικότητα τοιοῦτου εἴδους θεωρητικὰ ἰδανικὰ σπάνια ἐφαρμόζονται ἐν τῇ πράξει εἰς τοὺς ἐν λειτουργίᾳ ὀργανισμούς. Ἡ ἀπομάκρυνσις ἐν τούτοις ἐκ τοῦ ἰδανικοῦ ἐθεωρεῖτο εἰτε ὡς ὑποχρεωτικὸς συμβιβασμὸς μετὰ τὴν τεχνολογικὴν πραγματικότητα τῆς στιγμῆς ἐκείνης, ἢ συχνότερα, ὡς ἡ ἀτυχῆς καὶ ἀναπόφευκτος συνέπεια τῆς ἀνθρωπίνης ἀσταθείας καὶ ἀτελείας.

Ὁ «ἀνθρώπινος παράγων», κρινόμενος ὑπὸ τοὺς ὄρους αὐτοῦς, ἦτο κατὰ μέγα μέρος ἕνας παράγων ἀρνητικὸς, μία ὑποχρέωσις τὴν ὁποίαν ὁ προβλεπτικὸς διευθυντής ἔπρεπε νά παραδεχθῆ, νά φροντίσῃ νά τὸν ἀντιμετωπίσῃ καταλλήλως, καὶ ὁσάκις ἡδύνατο νά τὸν παρακάμψῃ. Ἐφαίνετο πολὺ φανερόν ὥστε νά μὴ ἀναγκαιοῖ συζητήσεως, ὅτι πολὺ δυσκόλως θά ἡδύνατό τις νά προχωρήσῃ ἀρκετὰ εἰς τὴν ἐγκαθίδρυσιν ἐλέγχου ἐπὶ τῶν ὑφισταμένων, καὶ τοῦτο ἐπετυγχάνετο μόνον διὰ καταλλήλου ἐπιλογῆς μεταξὺ αὐτῶν, διὰ διακρίσεων ἀμοιβῶν, καὶ διὰ τῆς γενικῆς χρησιμοποίησεως μιᾶς ποικιλίας ποινῶν. Αἱ μέθοδοι αὗται παρ' ὅλον ὅτι δὲν ἦσαν ποτὲ ἀποδοτικαί, ἐν τούτοις ἦσαν ἀποτελεσματικαὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν των.

Ἡ τοιαύτη ἀντίληψις περὶ τοῦ τρόπου διοικήσεως ἐξαφανίζε-ται. Διατί; Ὁ συχνότερον ἀναφερόμενος λόγος διὰ τὴν ἀλλαγὴν αὐτὴν εἶναι ὅτι ἡ διοίκησις δὲν ἔχει πλέον ἀρκετὴν δύναμιν διὰ νά ἐπιβάλλῃ τοιαύτας μεθόδους ἐργασίας. Δὲν δύναται τις νά ἀρνηθῆ τὸ γεγονός ὅτι ἡ ἀλλαγὴ αὕτη εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν νομικῶν καὶ πολιτικῶν γεγονότων τῆς τελευταίας 20ετίας. Ἡ σχετικὴ μείωσις τῆς ἰσχύος καὶ τῆς ἐλευθερίας νά χρησιμοποιῆται αὕτη αὐθαίρετως, ἔχει θεδαίως ὑποχρεώσει πολλοὺς διευθυντὰς νά ἐπανεξετάσουν τὰς θέσεις των. Ἀλλὰ καὶ αὐτό, ὅπως καὶ πολλὰ ἄλλα δὲν ὠδήγησαν εἰς ἄλλο τι εἰμὴ εἰς ἀπογοητευτικὰ νοσταλγίας τῶν παλαιῶν καλῶν ἡμερῶν. Αἱ ἐκ τῶν ἔξω ἐπιβληθεῖσαι πιέσεις ἐπὶ τῆς διοικήσεως ἴσως νά τὴν ἐξηνάγκασαν εἰς τὴν ἀλλαγὴν τακτικῆς, δὲν ἡδύνατο ὁμοῦς νά τῆς ἐπιβάλλουν ἕνα νέον τρόπον κατανοήσεως.

Ἐνας πλέον θεμελιώδης λόγος διὰ τὸν ὁποῖον ἡ διοίκησις ἐγκαταλείπει τὴν φιλοσοφίαν τῆς αὐταρχικότητος, εἶναι ὅτι ἡ μέθοδος αὕτη ἔπαυσε νά εἶναι καλή. Καθημερινῶς γίνεται καὶ περισσότερο ἀντιληπτὸν ὅτι πολλὰ ἀπὸ τὰς ἐκ παραδόσεως ἐφαρμοζομένας μεθόδους ἐλέγχου εἶναι ὑπερβολικὰ δαπανηραὶ εἰς ἀνθρώ-

πινον ύλικόν και δυνατότητας. Και εάν πρὸ 20 ἐτῶν μία τοιαύτη σπατάλη δὲν ἀπετέλει ἀκόμη ἕνα ἐπαρκῶς ἀνταμειβόμενον πρόβλημα διὰ τὴν προσέλκυσιν καταβολῆς μιᾶς μείζονος προσπάθειας ἐκ μέρους τῆς διοικήσεως, σήμερον ὁμως ἀποτελεῖ τὸ πλέον ἐπιτακτικὸν ἀνεκτέλεστον καθήκον ταύτης.

Μόλις πρὸ ὀλίγων ἐτῶν τὰ ἀνωτέρω λεχθέντα θὰ ἐγίνοντο ἀντιληπτὰ μόνον ὡς ἀναφερόμενα εἰς τὸ πρόβλημα τῆς ἐπιτυχίας ἀποδοτικώτερης χρησιμοποίησεως τῶν ἐργατῶν. Σήμερον εἶναι ἐξ ἴσου ἀντιληπτὰ ὡς σχετιζόμενα μὲ τὴν πλέον ἀποδοτικὴν χρησιμοποίησιν τοῦ διοικητικοῦ προσωπικοῦ. Ἐγένετο ἐπὶ τέλους ἀντιληπτὸν ἀπὸ τὴν διοίκησιν ὅτι τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς εἰς τὴν βιομηχανίαν γενομένης σπατάλης σήμερον δὲν εὐρίσκεται εἰς τὴν ἐργασίαν, ἣτις δὲν ἐκτελεῖται, ἀλλὰ εἰς τὰς ἱκανότητας και τὰ ταλέντα τὰ ὁποῖα παραμένουν ἀχρησιμοποίητα.

Ἐξακολουθεῖ νὰ ζητῆται και ἀπὸ τὸν σημερινὸν διευθυντὴν νὰ διευθύνῃ ἕνα παραγωγικὸν και ἐπικερδῆ ὄργανισμόν. Ἐκτελῶν ὁμως οὗτος τὴν λειτουργίαν αὐτήν, δὲν δύναται πλέον νὰ θεωρῇ τοὺς ὑφισταμένους του ὡς μίαν δαπάνην. Ἀντιθέτως, οὗτοι ἀποτελοῦν μᾶλλον μίαν προσοδοφόρον πηγὴν, ἣτις θὰ ἠδύνατο νὰ βελτιωθῇ και νὰ ἀναπτυχθῇ.

Τὸ ἐρώτημα « Διευθύνεται καλῶς ἡ ἐταιρεία αὐτή ; » δὲν δύναται πλέον νὰ ἀπαντηθῇ, ὅπως θὰ συνέβαινε πρὸ ὀλίγου μόλις χρόνου, διὰ τῆς ἀναφορᾶς εἰς τὴν φήμην τοῦ προέδρου τῆς ἐταιρείας, διὰ τῆς ἐπιδείξεως τῆς οικονομικῆς καταστάσεως τῆς ἐταιρείας, και διὰ τῆς ἐξετάσεως τῶν τεχνικῶν ἱκανοτήτων τῆς ἐταιρείας. Σήμερον, μία τοιαύτη ἀπάντησις θὰ ἐθεωρεῖτο ἀτελής. Θὰ ἐτίθεντο ἐρωτήσεις σχετικῶς μὲ τὰς « ἀνθρωπίνους σχέσεις », τὴν « ἐκτίμησιν τῆς ἀξίας τῆς διευθύνσεως », τὴν « ἀνάπτυξιν τῶν μεθόδων διοικήσεως » μίαν νέαν δηλαδὴ ὁμάδα κριτηρίων μετρήσεως, και ἕνα νέον λεξιλόγιον.

Εἰς ἕνα ὄργανωτικὸν συνέδριον τελευταίως ἐπροξένησε μεγάλην ἐντύπωσιν εἰς τοὺς παρακολουθούντας αὐτὸ ὅταν εἰς ἕκ τῶν ὀμιλητῶν εἶπεν ὅτι « Ἡ ἐταιρεία μου ἠναγκάσθη νὰ μεταθέσῃ τὸν διευθυντὴν αὐτόν, ὅχι διότι οὗτος ἐστερεῖτο τεχνικῶν ἱκανοτήτων, ὅχι διότι δὲν ἐπετύγχανε τὴν πραγματοποίησιν κερδῶν — και εἰς τοὺς δύο αὐτοὺς τομεῖς ἐστέκετο πολὺ ὑψηλὰ — ἀλλὰ μόνον διότι δὲν κατώρθωνε νὰ ἀναπτύξῃ τὴν πρωτοβουλίαν, τὴν δημιουργικότητα, και τὸ ἠθικὸν τῶν ὑφισταμένων του ».

Είναι σαφές ότι η ικανότης με την παλαιάν αὐτῆς ἔννοιαν καὶ τὰ κέρδη ὑπὸ τὴν συνήθη αὐτῶν ἔννοιαν, δὲν ἐπαρκοῦν πλέον. Ἡ βιομηχανία ἔχει ἀρχίσει νὰ λαμβάνῃ μίαν ὀλοὴν ἀπωτέραν ἀποψιν, καὶ ὑπὸ τοιοῦτους μακροπνοὺς ὄρους ἢ διατηρήσεις καὶ ἢ ἀνάπτυξις τῶν διοικητικῶν ικανοτήτων καὶ ταλέντων εἶναι σπουδαῖοι, ἀν ὅχι οἱ ἀποφασιστικοὶ παράγοντες ἐπιτυχίας.

Κατὰ τὸν πρόεδρον ἑνὸς ἀπὸ τοὺς μεγαλυτέρους ὀργανισμοὺς αὐτῆς τῆς χώρας, «Ἡ διανομὴ τοῦ κεφαλαίου, καὶ τῶν χρηματικῶν καὶ τεχνικῶν μέσων εἰς πολλὰ βιομηχανικὰ συστήματα, εἶναι τοιαύτη ὥστε ὁ μόνος τομεὺς ὅστις ἀπομένει διὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν ἑνὸς συναγωνισίμου πλεονεκτήματος εἶναι ἡ ἀποδοτικωτέρα χρησιμοποίησις τῶν διοικητικῶν ικανοτήτων τοῦ ἀνθρώπου».

Οὕτω ὁ «ἀνθρώπινος παράγων» δὲν θεωρεῖται πλέον ὡς ἓνας ἀρνητικὸς παράγων. Ἀντιθέτως, ἀναγνωρίζεται ὡς μία δυνατὸτης δυναμένη νὰ ἀναπτυχθῇ καὶ νὰ χρησιμοποιηθῇ με νοημοσύνην καὶ φαντασίαν.

Ἐν ἑκ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῆς τῆς αὐξούσης σπουδαιότητος ἐμφάσεως ἣτις δίδεται εἰς τὴν σημασίαν τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων, εἶναι ὅτι τὸ ἔργον τοῦ διευθυντοῦ ἔχει διευρυνθῆ καὶ περιπλακῆ. Καὶ δὲν εἶναι μόνον τὸ ὅτι νέαι ἀπόψεις καὶ νέαι εὐθῦναι ἔχουν οὕτω ἐμφανισθῆ ἐπὶ σκηνῆς, ἀλλὰ καὶ τὰ παλαιὰ καὶ γνωστὰ καθήκοντα ἔχουν ἐπίσης μεταμορφωθῆ. Ἐνέργειαι τὰς ὁποίας ὁ «ἀνεκπαίδευτος» διευθυντῆς ἔστω καὶ ἐὰν ποτὲ τὰς ἐσκέπτετο, θὰ τὰς ἐθεώρει ὡς φυσικὰς καὶ σαφεῖς, ὁ «ἐκπαιδευμένος» διευθυντῆς τὰς βλέπει ὡς ἐγκυμονούσας δυσχερείας καὶ περιπλοκάς.

Ἐπὶ ἑνὸς σημείου ὅμως δὲν πρέπει νὰ ὑπάρξῃ καμμία παρεξήγησις. Εἶναι ἀπολύτως σαφές ὅτι τὸ προκῦψαν ἀποτέλεσμα ἑκ τῆς δοθείσης ἐμφάσεως ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων ὑπῆρξε καλόν. Ἡ βιομηχανία γενικῶς, καὶ ὠρισμένοι ὀργανισμοί, ὠφελήθησαν μεγάλως.

Εἶναι ὅμως ἐπίσης σαφές ὅτι ὑπῆρξαν καὶ ἀνεπιθύμητα ἀποτελέσματα. Πολλοὶ διευθυνταὶ οἵτινες παρεδέχθησαν τὸν νέον ὄρισμόν τοῦ «ρόλου» των, ἀνακαλύπτουν ὅτι δὲν εἶναι πλέον βέβαιοι ὅτι πράγματι γνωρίζουν εἰς τί ἀκριβῶς συνίσταται οὗτος.

Ἐπῆρξε μία ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ διευθυντῆς ἦτο τὸ ἀφεντικό, καὶ αὐτὸ ἦτο κάτι τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ τὸ ἀντιληφθῇ οὗτος. Τοῦ ἔλεγον ἐπίσης ὅτι ἔπρεπε νὰ εἶναι ἓνας ἡγέτης ἀνθρώπων. Καὶ παρ' ὅλον ὅτι ἴσως ἠσθάνετο ὅτι αὐτὸς ὁ χαρακτηρισμὸς

ήτο δλίγον έντυπωσιακός, έν τούτοις τὸ άντελαμβάνετο καί αὐτό. Τώρα όμως τὸν πληροφοροῦν δτι τὸ κύριον ἔργον του εἶναι ἡ ἐκπαίδευσις καί ἀνάπτυξις ἀνθρώπων. "Οτι ἡ βασική εὐθύνη του εἰς μίαν βιομηχανικήν κοινωνίαν εἶναι ἡ προώθησις μιᾶς καλῆς βιομηχανικῆς συμπολιτείας. "Οτι πρέπει νὰ ενδιαφερθῆ διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς προσωπικότητος καί διὰ τὰ ἀτομικὰ προβλήματα τῶν ὑφισταμένων του καί νὰ φροντίσῃ νὰ πληροφορηθῆ τὰς ψυχολογικὰς ἀνάγκας των. Ἐνα ἄρθρον δημοσιευθὲν τελευταίως ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁ Διευθυντῆς ὡς Ψυχοθεραπευτῆς» προτείνει ὅπως ὅλοι οἱ διευθύνοντες λάβουν μίαν στοιχειώδη τουλάχιστον ἐκπαίδευσιν εἰς τὴν ψυχοθεραπευτικήν.

Δὲν εἶναι καθόλου ἐκπληκτικὸν τὸ γεγονός δτι ὁ διευθυντῆς, πεισθεὶς δτι ἔχει νὰ παίξῃ ἕνα κρίσιμον ρόλον εἰς τὴν κοινωνικήν καί ψυχολογικήν ζωὴν τοῦ ὀργανισμοῦ του, εἶναι συχνὰ ἔξ ἴσου πεπεισμένος δτι δὲν δύναται νὰ ἐλπίζῃ δτι θὰ παίξῃ τὸν ρόλον του αὐτὸν καλῶς. Καί δὲν εἶναι ἐκπληκτικὸν τὸ δτι τόσον πολλοὶ διευθύνται ὑποκύπτουν εἰς τὸν πειρασμὸν τῶν «μαγικῶν βοηθῶν»—πανακειῶν ἐφευρεθεισῶν διὰ νὰ ἀπαλλάξουν τὸν διευθυντὴν ἀπὸ τὰς ἀνησυχίας του. Τὰ προσφερόμενα εἰς τὴν ἀγορὰν μέσα θεραπείας εἶναι πολυάριθμα, εὐμήχανα, καί πωλοῦνται μὲ μεγάλην ἐπιδεξιότητα. Τόσον ὥστε πολλάκις θὰ ἔλεγέ τις δτι οἰαδήποτε ὑπηρεσία, οἰοδήποτε τέστ, οἰαδήποτε ἐπινόησις, ἀσχέτως τοῦ πόσον φανταστικὴ αὕτη εἶναι, δύναται νὰ εὑρῆ κάπου ἕνα ἀγοραστὴν καί ἕνα πιστοποιητικὸν ἔγγραφον.

Κατόπιν τούτου, ἂς σπεύσω νὰ προσθέσω δτι μόνον ὀλίγοι εἰδικευμένοι σύμβουλοι εἶναι τσαρλατάνοι, καί πολὺ ὀλιγώτεροι διευθύνται εἶναι ἠλίθιοι. Τὰ σοβαρὰ προβλήματα ἐνταῦθα δὲν ἐγείρονται ἐκ τῆς πιθανότητος δτι ἕνας διευθυντῆς θὰ πέσῃ εἰς τὰς χεῖρας ἐνὸς ἀγύρτου. Τὰ προβλήματα ἅτινα ἐγείρονται ὀφείλονται μᾶλλον εἰς τὴν κακὴν χρησιμοποίησιν τοῦ συμβούλου ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ, καί συχνὰ εἰς μίαν κακὴν ἀντίληψιν ἐκ μέρους τοῦ συμβούλου ὡς πρὸς τὸ τί πράγματι θὰ βοηθήσῃ τὸν διευθυντὴν.

Ἡ φυσικὴ τάσις πολλῶν διευθυντῶν εἶναι νὰ μεταβιβάσουν «εἰδικὰ» προβλήματα εἰς τοὺς εἰδικούς. Αὕτη εἶναι μία γνωστὴ καί ἀποτελεσματικὴ μέθοδος εἰς τὰ τεχνικά πεδία. Ἄλλὰ εἰς τὸν τομέα τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων τοιαῦτα μεταβιβάσεις δύνανται εὐκόλως νὰ ὀδηγήσουν εἰς μίαν συστηματικὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ

διευθυντοῦ ἐκ τῆς πραγματικότητος τῶν πλέον κεντρικῶν του εὐθυνῶν.

Εἶναι πολλοὶ οἱ λόγοι διὰ τοὺς ὁποίους εἶναι ἰδιαιτέρως δύσκολος ἡ ἐφαρμογὴ εἰς αὐτὸν τὸν τομέα ἀξιολόγων μεταβιβάσεων. Δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ τοὺς ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα. Εἶναι ὄλοι γνωστότατοι καὶ ἀπαγγέλλονται πιστῶς εἰς ὅλα τὰ συνέδρια τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὸ θέμα τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων.

Ἐν τούτοις, ἡ μεγαλύτερα εὐφυΐα καταναλίσκεται εἰς προσπάθειάς πρὸς ἀπαλλαγὴν τοῦ διευθυντοῦ ἐξ αὐτῆς τῆς οὐσιώδους ὑποχρέωσης. Δὲν εἶναι σύνηθες τὸ γεγονὸς τῆς ὑπάρξεως ἐταιρειῶν εἰς τὰς ὁποίας ἡ εὐθύνη διὰ τὴν διατήρησιν «καλῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων» ἔχει ἀνατεθῆ εἰς ἓνα τμῆμα τῆς ἐταιρείας τὸ ὁποῖον ἐδημιουργήθη εἰδικῶς πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν.

Τοιαῦται διευθετήσεις εἶναι περισσότερο εὐλογοφανεῖς παρὰ πρακτικαί. Παρ' ὅλον δὲ ὅτι ἴσως νὰ ἐνθαρρυνθῆ ὁ διευθυντῆς καὶ ὑποστῆ τὸν πειρασμὸν νὰ τὰς χρησιμοποιήσῃ, ἐκείνο τὸ ὁποῖον ἀναγκαιοῖ εἰς τοῦτον δὲν εἶναι καὶ τόσον ἡ διαφυγὴ ἐκ τῶν προβλημάτων του, ὅσον μία καλλιτέρα κατανόησις τούτων. Δὲν ἔχει οὗτος καὶ τόσον ἀνάγκην πατέντων, ὅσον χρειάζεται ἐνδράσιν. Ἐχει πολὺ περισσότερο ἀνάγκην «μορφώσεως» παρὰ «ἐκπαίδευσως».

Εἶναι σαφῶς ἀντιληπτὸν ὅτι ἡ ἀναγνώρισις τῆς ἀνάγκης αὐτῆς καθημερινῶς αὐξάνει ἐκ μέρους προσώπων τὰ ὁποῖα ἀπασχολεῖ τὸ θέμα τῆς ἀναπτύξεως νεαρῶν βιομηχανικῶν διευθυντῶν, καὶ τοῦτο ἐκφράζεται κατὰ δύο σημαντικούς τρόπους. Μὲ τὴν συνέχισιν τῆς ἐπιπεραιτέρω μορφώσεως ἀνθρώπων οἷτινες ἔχουν ἤδη ἐπιδείξει τὴν ἱκανότητά των, καὶ μὲ τὴν προσπάθειαν δημιουργίας καὶ διατηρήσεως ἐνὸς κλίματος συντελοῦντος εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν συνθηκῶν αὐτῆς ταύτης τῆς ἐργασίας.

Δι' εὐνοήτους λόγους, τὰ μορφωτικὰ προγράμματα, ἰδιαιτέρως δὲ τὰ ἐκπαιδευτικὰ τοιαῦτα, ὑπῆρξαν δημοφιλέστερα ἀπὸ τὰ προγράμματα ἐσωτερικῆς ἀλλαγῆς. Ἡ ἐπαναπροστολή εἰς τὸ σχολεῖον ἐνὸς ἱκανοῦ νέου εἶναι κάτι ἐπὶ τοῦ ὁποίου οἱ περισσότεροι διευθύνται δύνανται νὰ συμφωνήσουν. Καθένας τὸ κάμνει. Τὸ νὰ φοιτοῦν ἕκαστον ἔτος εἰς τὸ σχολεῖον μερικοί, ἰδιαιτέρως δὲ εἰς γνωστά πανεπιστήμια, εἶναι γεγονὸς αὐξάνον τὸ κύρος μιᾶς προοδευτικῆς ἐταιρείας. Εἶναι ἐξ ἄλλου μία ἀξιόλογος ἐνέργεια ἔχουσα τὸ πλεονέκτημα νὰ στοιχίζῃ ὀλίγον καὶ ταυτοχρόνως νὰ εἶναι καὶ

ἀσφαλῆς. Ὀλίγον κακὸν εἶναι δυνατόν νὰ προέλθῃ ἐκ ταύτης, καὶ εἶναι πιθανὸν νὰ ἔγῃ καὶ κάποιον καλὸν ἀποτέλεσμα

Εἶναι ὅμως κάτι τελείως διαφορετικὸν διὰ μίαν διοίκησιν νὰ συμφωνήσῃ ἐπὶ τῶν διαφόρων εἰδῶν ἐσωτερικῆς πολιτικῆς καὶ ὀργανωτικῶν ἀλλαγῶν, τὰς ὁποίας ὑπονοεῖ ἡ δημιουργία «συνθηκῶν ἐργασίας συντελουσῶν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν ταύτης».

Αὐτὸ σημαίνει ἀνατροπὴν τῶν συνήθων τρόπων τοῦ σκέπτεσθαι καὶ ἐνεργεῖν. Σημαίνει τὴν ἐξέτασιν μεθόδων αἵτινες πρὸ πολλοῦ ἔχουν μετατραπῆ ἀπὸ ἀπλὰς «ὑποθέσεις» εἰς «νόμους». Καὶ ὡς διὰ νὰ χειροτερεύσῃ τὴν κατάστασιν ἔτι περισσότερον, ἐνῶ τὸ πανεπιστημιακὸν τμήμα δίδει τουλάχιστον τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἔχει καλῶς ἐκλέξει τὰ πρὸς ἐξέτασιν θέματα, τὰς περιόδους, τὰς διαφορὰς περιπτώσεις. κ.λ.π., ἡ ἔκφρασις «συνθηκαὶ ἐργασίας συντελοῦσαι εἰς τὴν ἀνάπτυξιν ταύτης» κάθε ἄλλο εἶναι παρὰ καλῶς καθωρισμέναι. Δύναται μὲ τὴν αὐτὴν προφανῶς εὐκολίαν νὰ μεταφρασθῇ εἰς συγκεκριμέναις καταστάσεις τύπου «κόψε τὸ λαιμό σου», ἢ «κολύμβησε ἢ πνίξου».

Αἱ δύο ὁμοίαι ἀπόψεις ἀναπτύξεως—μόρφωσις καὶ συνθηκαὶ ἐργασίας—εἶναι δύο πλευραὶ τοῦ αὐτοῦ νομίσματος. Ἡ μία ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἄλλην διὰ τὴν καλλιτέραν ἐγκυρότητα της.

Πόσον πολῦτιμον ὑπῆρξεν ἓνα ὠρισμένον πρόγραμμα μορφώσεως εἰς ἐκείνους οἵτινες τὸ παρηκολούθησαν; Εἰς τὸ ἐρώτημα αὐτὸ εἶναι εὐκολὸν νὰ δοθῇ μία πρόχειρος ἀπάντησις. Ὅτι δηλαδὴ οἱ συμμετασχόντες εἰς αὐτὸ ἀπέκτησαν μίαν προσωπικὴν πείραν, ἔλαβον νέας ἰδέας, καὶ συνεπῶς οἱ πλείστοι ἐξ αὐτῶν προήχθησαν. Ἡ ἀπάντησις ὅμως τοῦ εἵδους αὐτοῦ ἔχει δημιουργήσῃ μίαν ὀλοὴν ἀξαναομένην δυσἀρέσκεϊαν. Μία τερπνὴ πείρα δὲν εἶναι ἀπαραίτητως καὶ μορφωτικὴ. Καὶ ὅπως πολὺ λυπηρῶς ἐξεφράσθη εἰς ἐκ τῶν διευθυνόντων τοιαῦτα προγράμματα μὲ τὸ πνευματικὸν ἐπίπεδον τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν, οἵτινες ἔρχονται εἰς ἐπαφὴν μεταξὺ τῶν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, θὰ ἦτο πράγματι πολὺ δύσκολον νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ κανεὶς ἀπὸ τοῦ νὰ ἀποκτήσουν ὀλίγας νέας ἰδέας. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν κατὰ συνέπειαν προαγωγὴν αὐτῶν, εἶναι γνωστὸν ὅτι αἱ ἔταιρειαι ἔχουν τὴν τάσιν νὰ στέλουν εἰς τὸ σχολεῖον ἐκείνους τοὺς ὁποίους ἔχουν ἤδη ἀποφασίσει νὰ προαγάγουν

Ἡ «ἀκριβὴς» ἀπάντησις εἰς τὸ ἐρώτημα ἀπαιτεῖ ἀποδείξεις ὅτι ἡ ἐκπαίδευσις ὠδήγησεν εἰς πραγματικὰς μεταβολὰς πρακτικῆς εἰς τοὺς τόπους τῆς ἐργασίας. Ὅδηγοῦν ὅμως πράγματι εἰς μίαν

τοιούτην μεταβολήν τὰ διδόμενα μαθήματα; Ἡ καλλιτέρα ἀπάντησις ἢ ὁποία δύναται νὰ δοθῆ εἰς τὸ ἐρώτημα αὐτὸ εἶναι ὅτι «αὐτὸ ἐξαρτᾶται». Ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ποιότητα τῶν συνθηκῶν ἐργασίας εἰς τὰς ὁποίας ἐπιστρέφει τις.

Ἄν εἶναι τὸ σχολεῖον ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θὰ διδάξῃ οἷονδῆποτε πῶς θὰ γίνῃ ἕνας καλὸς διευθυντής. Αὐτὸ θὰ τὸ διδαχθῆ μόνος του ἐν τῇ πράξει. Ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔχει νὰ ὠφελῆται τις ἀπὸ τὴν φοίτησίν του εἰς τὸ σχολεῖον εἶναι ὅτι ἐκεῖ θὰ λάβῃ τὸ εἶδος ἐκεῖνο τῆς πείρας τὸ ὁποῖον θὰ τὸν βοηθήσῃ εἰς τὸ νὰ διδαχθῆ ταχύτερον ἐν τῇ πράξει. Θὰ διευρύνῃ τὴν ἐκτίμησίν του ἐπὶ εἰδικῶν προβλημάτων, θὰ ὀξύνῃ τὴν ἀντίληψίν του, θὰ τοῦ προκαλέσῃ νέας καὶ πολλακίς τολμηρὰς ἰδέας. Πλέον ὄλων αὐτῶν ὁμοίως ἢ καλλιτέρα ἐφαρμογὴ διοικήσεως θὰ προέλθῃ μόνον ὡς ἀποτέλεσμα τῶν ἀτομικῶν προσπαθειῶν τοῦ διευθυντοῦ ἐπὶ μιᾶς εἰδικῆς ἐφαρμογῆς. Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν κατάστασιν ἐκείνην κατὰ τὴν ὁποίαν ἢ ἐλευθερίᾳ δοκιμῆς καὶ ἐξερευνήσεως εἶναι αὐστηρῶς περιωρισμένη, τὸ μόνον ἀποτέλεσμα τὸ ὁποῖον δυνάμεθα νὰ ἀναμένωμεν μὲ βεβαιότητα εἶναι: ἡ τελεία ἀπογοήτευσίς. Καὶ ὅσον μεγαλυτέρα θὰ εἶναι ἢ ἐκπαιδευτικὴ πείρα ἐνὸς ἀτόμου, τόσον μεγαλυτέρα θὰ εἶναι καὶ ἡ ἀπογοήτευσίς του. Τὸ ἔργον ὅθεν τῆς ἀναπτύξεως καὶ ἀπελευθερώσεως τῶν ἰκανότητων τῶν νεαρῶν διευθυντῶν δὲν δύναται ἀπλῶς καὶ μόνον νὰ μεταβιβάσθῃ εἰς ἕνα «Τμῆμα Ἐκπαιδεύσεως», ἀνεξαρτήτως τοῦ ἐὰν τὸ Τμῆμα αὐτὸ εὑρίσκειται ἐντὸς ἢ ἐκτὸς τῆς ἐταιρείας. Εἶναι ἀπαραίτητον ὅπως ἢ προσπάθεια αὕτη ὑποστηριχθῆ καλῶς μὲ πραγματικὰς εὐκαιρίας πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ βελτίωσιν τῶν ἀτόμων ἐν αὐτῇ τῇ πράξει.

ΕΞΕΔΟΘΗ

Η ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ

ΚΑΙ

Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

τῆς Ἀνωτάτης Βιομηχανικῆς Σχολῆς

Ἀποστέλλεται δωρεάν εἰς τὸν αἰτοῦντα

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΕΙΣ ΤΑΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Διάλεξις δοθείσα τὴν 9ην Ἰουνίου 1958 εἰς τὴν Ἄνωτ. Βιομηχανικὴν Σχολὴν Ἀθηνῶν, ὑπὸ τὸν τίτλον :
Αἱ πληροφορίες καὶ τὸ παραγωγικὸν ἀποτέλεσμα
(Ἀπόδοσις Γ. Ἀργυροπούλου)

Εἰσαγωγή

Κατόπιν προσκλήσεως τῆς Ἄνωτ. Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν, ἡ πόλις μας εἶχε τὴν τιμὴν καὶ εὐχαρίστησιν ὅπως φιλοξενήσῃ ἐπὶ μίαν ἐβδομάδα (3—9 Ἰουνίου 1958) τὸν διακεκριμένον Ἑλληνοαμερικανὸν Καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου Stanford κ. Ἀλεξ. Μπαβέλαν.

Ὁ κ. Μπαβέλας εἶναι BSC τοῦ Κολλεγίου Springfield (1940) M.A. τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Iowa (1944) Ph. D τοῦ Τεχνολογικοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Μασσαχουσέτης (1948).

Διετέλεσε μέχρι τοῦ 1956 καθηγητὴς τῆς Ψυχολογίας εἰς τὸ Τεχνολογικὸν Ἰνστιτούτον τῆς Μασσαχουσέτης. Ἐταῖρος τοῦ Κέντρου Ἀνωτέρων Σπουδῶν εἰς τὴν Ἐπιστήμην τῆς συμπεριφορᾶς. Μέλος τοῦ τμήματος Μαθηματικῆς Ἐρεῦνης τῶν ἐργαστηρίων τῆς Bell Telephone Co.

Ἀπὸ δὲ τοῦ Μαρτίου 1958 ἐξελέγη τακτικὸς καθηγητὴς τῆς Ψυχολογίας καὶ καθηγητὴς τῆς διοικήσεως τῶν ἐπιχειρήσεων εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Stanford H.P.A.

Ὁ διακεκριμένος καθηγητὴς θεωρεῖται ὡς μία ἀμερικανικὴ ἀθθεντία εἰς τὰ ζητήματα τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων, τῶν ἐπικοινωνιῶν καὶ τῆς κοινωνικῆς στατιστικῆς.

Ὁ κ. Μπαβέλας ἐκλήθη κατὰ τὸ θέρος τοῦτο καὶ ἔδωκε σειράν διαλέξεων εἰς τὰ Πανεπιστήμια τοῦ Ἐδιμβούργου καὶ τοῦ Λονδίνου, ὡς καὶ εἰς τὴν Σορβόννην τῶν Παρισίων. Ἐπωφελήθη δὲ τῆς εἰς Εὐρώπην ἀφίξεώς του ὅπως ἐπισκεφθῇ καὶ τὴν πατρίδα του, τὴν ὁποίαν ὑπεραγαπᾷ

Τὸν κ. Ἀλέξ. Μπαβέλαν ἐφιλοξένησεν ἐνταῦθα ἡ Σχολὴ μας, ἣτις ἔσχε τὴν εὐκαιρίαν ὅπως συζητήσῃ τὰ τοῦ Κέντρου Ὁργανώ-

σεως και Διοικήσεως τῶν Ἐπιχειρήσεων και ἐνδεχομένως συνεργασίαν μετὰ Ἀμερικανικῶν Ἀνωτάτων Ἐκπαιδευτικῶν Ἰδρυμάτων.

*
* *

Κυρίες και Κύριοι,

Ἀπόψε θά ἤθελα νά σᾶς περιγράψω μίαν σειρὰν μελετῶν, οἱ ὁποῖες διεξήχθησαν στίς Ἠνωμένες Πολιτεῖες πρὶν ἀπὸ δέκα χρόνια και αὐτὲς οἱ ἔρευνες ἀφοροῦσαν τὴν ἐπικοινωνίαν μεταξὺ ἀνθρώπων οἱ ὁποῖοι εἶχαν νά ἐκτελέσουν μία κοινὴ ἐργασία. Ἐκεῖνο πού θά προσπαθῆσω νά κάνω ἀπόψε εἶναι νά σᾶς περιγράψω τὸ πρῶτο πείραμα τὸ ὁποῖο ἔλαβε χώρα στίς ἐργασίαι αὐτὲς και ἔπειτα ἂν ἔχουμε χρόνο και τὸ δεύτερο πείραμα. Ἀπὸ ἐκεῖνο τὸν καιρό, δηλαδή πρὶν ἀπὸ 10 χρόνια, τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐρευνητῶν αὐτῶν προήχθησαν σημαντικά, τὰ πειράματα ἐπανελήφθησαν σὲ πολλὰς χώρες και τὰ ἀποτελέσματά τους εἶναι σημαντικά. Καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῶν πειραμάτων αὐτῶν ὠδήγησαν στὴν δημιουργία θεωριῶν, οἱ ὁποῖες ἀπεδείχθησαν ἐξαιρετικὰ σημαντικὲς σ' ὀλόκληρο τὸ πεδίο τῆς ἀνθρωπίνης ἐπικοινωνίας. Παρ' ὅλα ταῦτα ὁμως ἐγὼ θά περιορισθῶ νά περιγράψω τὰ δύο πρῶτα πειράματα, τὰ ὁποῖα ἔλαβον χώραν ὅταν δὲν εἶχε ἀκόμα ἀναπτυχθῆ ἡ θεωρία και ὅταν ἡ γνῶσις ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ ἦταν περιορισμένη. Γιατί ὁμως διαλέγω αὐτὰ τὰ πρῶτα πειράματα και ὄχι μερικὰ ἀπὸ τὰ τελευταῖα ; Διότι τὰ πρῶτα πειράματα ἦταν ἀπλά, ἔγιναν μὲ πολὺ ἀπλά ὄργανα, ἐνῶ, σήμερα, τὰ πειράματα στὸ πεδίο αὐτὸ εἶναι πάρα πολὺ πολὺπλοκα και χρειάζεται ἡ γνῶσις ἀρκετῶν μαθηματικῶν γιὰ νά τὰ καταλάβῃ κανεὶς. Ἀλλὰ τὰ δύο αὐτὰ πρῶτα πειράματα, δείχνουν ἀκριβῶς ποῖος ἦταν ὁ ἀντικειμενικὸς σκοπὸς και ποῖα ἦ ἔννοια τῶν πειραμάτων αὐτῶν, δείχνουν ἐπίσης τὸ τί μπορεῖ νά ἐπιτευχθῆ και τί δὲν μπορεῖ νά ἐπιτευχθῆ.

Ποῖα ὁμως εἶναι ἡ δύναμις ἐνὸς πειράματος ; Γιατί εἶναι ἀνάγκη ὁ ἀνθρωπος προκειμένου νά ἐρευνησῆ κάτι νά κάνῃ ἕνα πείραμα ; Ἀλλὰ προκειμένου ἕνα πείραμα νά ἔχῃ κάποια ἀξία και ἐπίσης νά ἔχῃ κάποια ἀκρίβεια πρέπει νά ἀναφέρεται σὲ μία εἰδικευμένη ἐποχὴ τὴν ὁποῖα ἐξετάζουμε και ὄχι σὲ ὅλη τὴν ζωὴ. Καὶ κάθε ἕνας ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι πειραματικὸς ἐπιστήμων θά σκεφθῆ πιθανώτατα ὅτι κάθε κεχωρισμένο πείραμα ἔχει τόσα λίγα γιὰ τὴν ἀνθρωπίνην ζωὴ ὥστε δὲν ὑπάρχει πραγματικὸς λόγος νά τὸ κάνουμε. Ἀλλὰ πρέπει νά ἔχῃ κανεὶς ὅπ' ὄψιν του πάντα ὅτι και τὰ με-

γαλύτερα κτίρια είναι κατασκευασμένα με πολύ μικρές πέτρες. Υπάρχει όμως και μία δεύτερη αντίρρηση για την σειρά αυτή των πειραμάτων: ότι τα αποτελέσματά τους εφαρμόζονται σε μια εξαιρετικά ειδικευμένη περιοχή με την οποία ασχολείται το πείραμα και όχι σε μία πρακτική περίπτωση ή οποία θα αναφυή στην πράξη. Αλλά το πεδίο αυτό καλύπτει όχι μόνον πειράματα στις κοινωνικές επιδιώξεις αλλά επίσης πειράματα και στην φυσική π.χ. σήμερα πιστεύουμε ότι ο φυσικός γνωρίζει πάρα πολλά πράγματα για τους νόμους της φυσικής κινήσεως. "Ας υποθέσουμε όμως ότι βρίσκω τον καλύτερο φυσικό δλου του κόσμου, δλοκλήρου της γης και τον ρωτάω την εξής ερώτηση: Στο πίσω μέρος του σπιτιού μου υπάρχει ένας λόφος και επάνω από τον λόφο υπάρχει ένας στρογγυλός βράχος του οποίου η θέα μ' ένοχλει και δέν θέλω να τον βλέπω στην κορυφή του λόφου. Θέλω λοιπόν να τον κινήσω από εκεί. Μπορείτε να μου πείτε προς ποιο σημείο και πού θα σταματήσει αυτός ο βράχος; Εκείνος λοιπόν ο καλύτερος φυσικός της γης σαν απάντηση θα μου πη: εξαρτάται από το σχήμα του βράχου, από το σχήμα του λόφου, αν το χώμα είναι μαλακό, ή είναι σκληρό κ.λ.π., δέν μπορώ να σου δώσω μία απόλυτη απάντηση. "Αν όμως λοιπόν έμένα, πού είμαι κοινωνικός επιστήμων, έλθει ένας και με συμβουλευθή για ένα ανάλογο πρακτικό θέμα; θα του δώσω σαν απάντηση τόσο άοριστη απάντηση. Θα του πώ εξαρτάται από το ένα και εξαρτάται από το άλλο, και εκείνος θα μου πη δέν χρειάζομαι τις υπηρεσίες σου ήρθα να μου δώσης μία απάντηση και μου αφήνησες με άοριστολογίες. Διότι τα πειράματα τα όποια έκαναν οι φυσικοί προϋπέθεταν τέλειες συνθήκες, δηλαδή μία στρογγυλή πέτρα ή οποία θα ήταν τελείως σφαιρική, επίσης προϋπέθεταν ένα με σταθερή γωνία κεκλιμένο επίπεδο και όχι τριβή, κάτι δηλαδή πού στην πράξη δέν μπορεί να επιτευχθή. "Έτσι λοιπόν όταν εγώ αυτή τη στιγμή θα σας παρουσιάσω τα δύο πειράματα για τα όποια σας ανέφερα, από την αρχή μὴν έχετε αντίρρηση, διότι πιθανώτατα να σχηματίσετε την γνώμη ότι δέν αντιπροσωπεύουν ούτε αντικατοπτρίζουν οίανδήποτε πρακτική περίπτωση ή κατάσταση την οποία έσεις έχετε γνωρίσει στην ζωή σας. Νομίζω λοιπόν ότι αρκετά σας είπα ως εισαγωγή και θα εισέλθω τώρα στο θέμα περιγράφοντας στο πρώτο πείραμα.

Τα πρώτα λοιπόν αυτά πειράματα έγιναν για τον εξής λόγο: Προκειμένου να γίνη ή καλλίτερη δυνατή βιομηχανική δργάνωσις

έσκέφθησαν πώς να λύσουν το πρόβλημα τής επικοινωνίας στην έραρχία μιᾶς βιομηχανικῆς ὀργανώσεως. Ποία θά ἦταν ἡ επικοινωνία ἀπὸ τὰ ἄνω πρὸς τὰ κάτω καὶ ἀντίστροφα. Λοιπὸν, τὰ πειράματα αὐτὰ συνελήφθησαν προκειμένου νὰ δοθῆ ἡ ἀπάντησις ἐὰν μὲ ἐπιστημονικὴ μελέτη τοῦ θέματος τῆς επικοινωνίας πρὸς τὰ ἄνω καὶ πρὸς τὰ κάτω θά ὑπῆρχε μία σημαντικὴ διαφορὰ μεταξὺ τοῦ ἑνὸς τρόπου καὶ τοῦ ἄλλου, μὲ κριτήρια βέβαια τὴν ταχύτητα τῆς ἐργασίας, τὴν ἀκρίβεια, τὴν ἀπόδοση κ.λ.π. Καὶ τὰ πειράματα αὐτὰ ἔγιναν μὲ ἑκατὸν εἴκοσι διευθυντὰς ἐπιχειρήσεων, ἐργοδηγοὺς καὶ ἐργάτας. Θὰ προσπαθῆσω λοιπὸν τῶρα νὰ σᾶς ἐξηγήσω τὸ πείραμα καὶ προσπαθεῖτε ὅλοι νὰ βλέπετε εἰς τὸν πίνακα. Ἔχω σ' ἓνα γραφεῖο τοποθετημένο ἓνα ἄνθρωπο καὶ τὸν σημειῶνω μὲ τὸ γράμμα Α. Σ' ἓνα ἄλλο γραφεῖο βρίσκειται ὁ κ. Β. Ὁ κ. Α. καὶ ὁ κ. Β. δὲν γνωρίζονται μεταξὺ τους, δὲν ξέρουν δηλαδὴ ποῖο πρόσωπο κατέχει τὴν ἄλλη θέση. Αὐτὸς ὁ κ. Α. ἔχει ἐπάνω στὸ γραφεῖο του ἓνα τηλέφωνο. Μ' αὐτὸ τὸ τηλέφωνο μπορεῖ ν' ἀπευθυνθῆ εἰς τὸν Β. καὶ νὰ τοῦ πῇ ὅτι θέλει. Ὁ Β. ὅμως ἔχει στὴν διάθεσή του μόνον τὸ ἀκουστικὸ τοῦ τηλεφώνου, μπορεῖ δηλαδὴ ν' ἀκούη μόνον, δὲν μπορεῖ νὰ μιλήσῃ. Αὐτὸς εἶναι ὅπωςδὴποτε ἓνας ὀρισμένος τρόπος επικοινωνίας. Ὁνομάζουμε αὐτὴν, κατηγορία 1 επικοινωνίας.

Ἄς ρίξουμε μιὰ ματιὰ τῶρα ποία εἶναι ἡ ἐργασία τὴν ὁποίαν αὐτοὶ οἱ δύο ἐν συνδυασμῷ θέλουν νὰ ἐπιτελέσουν. Ἔχουμε ἓνα κοινὸ χαρτί γραφομηχανῆς τῶν κοινῶν διαστάσεων καὶ ἐπάνω ἐκεῖ ἔχουμε τοποθετήσῃ μὲ φωτοτυπία 12 ὀρθογώνια ἀλλὰ ἀνακατεμένα ὄχι σὲ ὀρισμένη σειρὰ οὔτε μὲ τάξη ἀλλὰ σὲ τέτοιον τρόπο ὥστε ἐπάνω ἀπὸ τὸ χαρτί νὰ βρισκωνται 12 ὀρθογώνια. Τὰ ἔχουμε τοποθετήσῃ δὲ κατὰ τέτοιον τρόπον ὥστε οἱ ἴδιες διαστάσεις δὲν ἐπικαλύπτονται καθόλου καὶ κανένα δὲν εἶναι χωριστὰ μόνον του. Πάντα κάθε ἓνα ἀπὸ τὰ ὀρθογώνια αὐτὰ ἀκουμπάει τουλάχιστον σ' ἓνα του σημεῖον κάποιον ἄλλο. Αὐτὸ λοιπὸν τὸ χαρτί πάνω στὸ ὁποῖο ἔχουν ζωγραφιστεῖ αὐτὰ τὰ ὀρθογώνια τὰ δείχνουμε στὸν κ. Α. Στὸν κ. Β. δὲ δείχνουμε ἓνα χαρτί ἰδίων διαστάσεων ἀλλὰ τελείως λευκὸ μὲ τὴν διαφορὰ ὅτι δίπλα του ὑπάρχουν τὰ ἴδια αὐτὰ τετραγωνάκια κομμένα. Ὁ Β. ὅμως δὲν ξεχωρίζει καθόλου τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ διαρρυθμισθοῦν αὐτὰ τὰ ὀρθογώνια πάνω στὸ χαρτί ποῦ ἔχει σὲ τρόπο ὥστε νὰ εἶναι τὰ ἴδια ὅπως τὰ σχεδιάσαμε ἡμεῖς. Τὴν διαρρύθμιση αὐτὴν τὴν ξέρει μόνον ὁ Α. ὁ ὁποῖος ἔχει στὸ χέρι του τὴν διαρρύθμιση καὶ τὸ χαρτί διαρρυθμι-

σμένο. Πρέπει λοιπόν μέσω του τηλεφώνου μιλώντας προς τον Β. να του περιγράψω ακριβώς πώς τα ὀρθογώνια αυτά έχουν διαρρυθμισθῆ ἐπάνω στο χαρτί, οὕτως ὥστε ὁ Β. με τίς πληροφορίες πού παίρνει ἀπὸ τὸ τηλέφωνο νὰ μπορέσῃ μόνος του νὰ τὰ φτιάξῃ. Ξέρουμε δὲ ὅτι κανένας βιομηχανικός ἢ ἐμπορικός ὀργανισμὸς δὲν θὰ σκεφθῆ ποτὲ λογικὰ ν' ἀπασχοληθῆ μὲ μία τέτοιου εἶδους δουλειά, νὰ ἔχῃ δηλαδὴ κάποιον πού νὰ περιγράψῃ στὸν ἄλλον πῶς θὰ τοποθετῆ τὰ ὀρθογώνια. Αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια, καὶ γι' αὐτὸ ἀκριβῶς δὲν ἀνταποκρίνεται στὴν πραγματικότητα ὅπως σὰς ἔλεγα στὴν ἀρχή. Ὅμως τὸ ζήτημα τῆς ἐπικοινωνίας, τῆς περιγραφῆς δηλαδὴ ἀπὸ κάποιον σ' ἓνα ἄλλον τὸ τί πρέπει νὰ κάνῃ ἐκεῖνος, εἶναι κάτι πού κάθε μέρα συναντοῦμε. Δίνουμε λοιπόν τὸ ἔτοιμο σχέδιο εἰς τὸν Α. ὁ ὁποῖος τὸ περιγράφει στὸν Β. καὶ μετράμε μὲ τί ταχύτητα καὶ μὲ τί ἀκρίβεια γίνεται ἡ ὄλη ἐργασία. Θέλω νὰ ρωτήσω ἐὰν αὐτὰ τὰ ὁποῖα ἔχω γράψῃ στὸν πίνακα τὰ βλέπετε καὶ σεῖς στὸ τέλος τῆς αἰθούσης.

Ὁ δεύτερος τρόπος ἐπικοινωνίας εἶναι ὁ ἐξῆς: γιὰ τοὺς σκοποὺς τοῦ πειράματός μας. Ὁ Α. καὶ ὁ Β. εἶναι ἐπίσης σὲ ξεχωριστὰ γραφεῖα δὲν ξέρουν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον καὶ ὁ Α. ἔχει ἓνα τηλέφωνο μὲ τὸ ὁποῖο μπορεῖ νὰ μιλήσῃ στὸν Β. Ὁ Β. ἔχει πάλι μόνον τὸ ἀκουστικό μὲ τὴν διαφορά ὅτι στὴν διάθεσή του ὁ Β. ἔχει αὐτὴν τὴν στιγμὴ δύο κουμπιὰ τὸ ἓνα εἶναι κόκκινο τὸ ἄλλο εἶναι μαῦρο. Τὸ κόκκινο ἂν τὸ πατήσῃ σημαίνει ναί, τὸ μαῦρο ὄχι. Ἐχει λοιπόν τὴν δυνατότητα ὁ Β. ὅταν ὑποβάλλῃ μία ἐρώτηση ὁ Α. ν' ἀπαντᾷ μ' ἓνα ναὶ καὶ μ' ἓνα ὄχι. Σ' αὐτὸ βεβαίως θὰ μπορούσαμε νὰ εἰσάγαμε μία ἀναλογία τῆς πράξεως, ὅπου πολλὰς φορές θὰ συμβῆ νὰ μὴν ἔχῃ κανεὶς στὴν διάθεση τοῦ κουμπιὰ ἀλλὰ νὰ βρισκεται σὲ τέτοια θέση ὥστε ἡ μόνη πιθανὴ ἀπάντηση πού θὰ μπορῆ νὰ δώσῃ νὰ εἶναι μόνον ναὶ ἢ ὄχι καὶ ἡ τρίτη κατηγορία εἶναι ἐκεῖνη τὴν ὁποῖα βεβαίως ὄλοι θὰ ὑποπτεύονται: Μεταξὺ τῶν δύο ἀνθρώπων ὑπάρχει μία συνήθης τηλεφωνικὴ ἐπικοινωνία. Τὸ πρῶτο πείραμα τὸ κάναμε μὲ εἴκοσι πρόσωπα καὶ γιὰ τὸ κάναμε μὲ εἴκοσι ζευγάρια: Γιὰ νὰ μπορέσουμε φυσικὰ νὰ πάρουμε στατιστικὰ τὸν μέσο ὄρο διαφόρων προσώπων πού ἔχουν διάφορα χαρακτηριστικὰ καὶ διαφορετικὰς ἱκανότητες. Εἴκοσι ἐπίσης ζευγάρια χρησιμοποιοῦμε στὴν δεύτερη καὶ στὴν τρίτη κατηγορία πειραμάτων, μὲ τὴν διαφορά ὅτι εἶναι διαφορετικὰ ἀπὸ τὰ πρῶτα. Διότι ἡ πείρα τὴν ὁποῖα θὰ ἀπέκτεσαν ἐκτελοῦντα τὰ πειράματα τῆς πρώτης κατηγορίας θὰ

μπορούσε να τους χρησιμεύσει για τὰ πειράματα τῆς δευτέρας. Γιὰ ν' ἀποφύγουμε αὐτὸ λοιπὸν χρησιμοποιοῦμε ἄλλους.

Ἔχουμε λοιπὸν στὴν διάθεσὴ μας 40 καὶ 40 καὶ 40 δηλαδὴ 120 πρόσωπα. Ποῦ θὰ πάη τὸ καθένα; Ἄν θὰ εἶναι στὴν πρώτη, στὴν δεύτερη ἢ στὴν τρίτη κατηγορία καὶ ἂν θὰ εἶναι Α. ἢ Β. αὐτὸ τὸ καθορίζει τελείως ὁ κλῆρος, ἢ τύχη, διότι δὲν θέλουμε νὰ διαλέξουμε καὶ νὰ τοποθετήσουμε ἄλλους ἐδῶ, τοὺς ποῖο ἐξυπνοὺς, ἐκεῖ τοὺς λιγώτερο ἐξυπνοὺς καὶ νὰ ἐπηρεάσουμε ἔτσι τὸ πείραμα, προσπαθοῦμε νὰ ἐπιτύχουμε ὅσο τὸ δυνατόν πιὸ τυχαῖα ἀποτελέσματα. Ἔτσι λοιπὸν ἐκτελοῦμε τὸ πείραμα καὶ δίδουμε σ' ὄλα αὐτὰ τὰ ζευγάρια στοὺς μὲν τὸ Α. τὸ διαρρυθμισμένον σχέδιον στοὺς δὲ Β. τὸ ἄσπρο χαρτί καὶ τὰ κομμένα ὀρθογώνια καὶ τοὺς λέμε νὰ κάνουν ὄλη αὐτὴν τὴν ἐργασία· μετὰ τὴν μετροῦμε ὡς πρὸς τὴν ἀκρίβεια καὶ τὴν ταχύτητά της. Θὰ ἤθελα νὰ εἶχαμε περισσότερο χρόνο καὶ τὸ ἀκροατήριον νὰ ἦταν λιγώτερο εὐάριθμον ὁπότε θὰ μπορούσα νὰ σᾶς ρωτήσω ἕναν - ἕναν τί νομίζετε πῶς θὰ ἦταν τὸ ἀποτέλεσμα, δηλαδὴ ἐὰν ἢ κατηγορία ἢ πρώτη, ἢ δεύτερη ἢ ἢ τρίτη θὰ ἔδιναν τὰ καλλίτερα ἀποτελέσματα. Τὸ ἐρώτημα αὐτὸ τὸ ἔχω κάνει καὶ σὲ πολλοὺς φίλους μου θεωρητικοὺς ψυχολόγους ποὺ δὲν ἀσχολοῦνται μὲ πειραματικὰ δεδομένα. Οἱ ἀπαντήσεις τους ἀπ' ὅ,τι εἶδα εἶναι ἐντελῶς τυχαῖες, δηλαδὴ δὲν προτιμοῦν ὅλοι τὴν μία κατηγορία. Στους θεωρητικοὺς αὐτοὺς ψυχολόγους ὅταν τοὺς εἶπα ποῖα ἦταν στὴν πράξιν τ' ἀποτελέσματα μπόρεσαν νὰ βροῦν λόγους οἱ ὁποῖοι τὰ ἐξηγοῦσαν, γιατί ἦταν αὐτὰ βασισμένα στοὺς νόμους τῆς ψυχολογίας. Δὲν θέλω νὰ πῶ ὅτι ἢ θεωρία δὲν ἔχει καμμία ἀξία, ἀλλὰ θέλω νὰ τονίσω τὴν χρησιμότητα τοῦ πειράματος. Πάρα πολλὰς φορές εἶναι δυνατόν ν' ἀναπτύσσει κανεὶς μίαν θεωρίαν. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ὅμως πρέπει νὰ ἐλέγξη τὴν θεωρίαν του αὐτὴν μὲ τὰ πειράματα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα θὰ τοῦ δείξουν τέλος πάντων ἐὰν ὀνειρεύεται ἢ ἐὰν βαδίζει στὴν πραγματικότητα. Ἡ ἐπιστήμη ἔχει χῶρον γιὰ ὄλους, ἀκόμα καὶ γιὰ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι μπορεῖ νὰ πῆ κανεὶς ὅτι δὲν κάνουν σπουδαία δουλειά. Τὰ ἀποτελέσματα λοιπὸν ἐταξινομήθησαν ἀνάλογα μὲ τὴν ποιότητα τῆς ἐργασίας καὶ ἢ πρώτη κατηγορία ἔδωσε ἐκπληκτικὰ ἀποτελέσματα. Τί δηλαδὴ; Κανένα ἀπὸ τὰ εἴκοσι ζευγάρια δὲν ἔφερε τὴν ἐργασία του εἰς πέρας. Εἶτε γιὰ τὸν ἕνα λόγο εἶτε γιὰ τὸν ἄλλον, ἐνευρίασαν καὶ τὴν ἄφισαν στὴν μέση. Αὐτὸ τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι φυσικὸ νὰ σᾶς φανῆ ἐκπληκτικόν. Καὶ γι' αὐτὸ ἤθελα νὰ σᾶς περιγράψω μὲ λίγα λόγια τί συνέβη σ' αὐτὴ τὴν περίπτωσιν.

Οι άνθρωποι οι οποίοι ήσαν στην θέση Α. είχαν δλη την καλή θέληση και προσεπάθησαν να εύκολύνουν την εργασία του Β. "Ήξεραν λοιπόν πώς δέν μπορούσε ν' απαντήση ή να έκφράση την έκκριση ή την άποδοκιμασία και γι' αυτό προσπαθοῦσαν να επαναλαμβάνουν την φράση δύο φορές, να καθίστανται σαφείς όσο μπορούσαν, να μιλοῦν σιγά ὡστε να μπορῆ να έκτελῆ κινήσεις ο Β. και τέλος πάντων κάθε τι πού μπορούσε να εἶναι στην δυνατότητά τους να εἶναι όσο πιό σαφείς μπορούσαν. Παρ' ὅλα ταῦτα δέν μπόρεσαν να τὰ καταφέρουν. Μερικοὶ ἀπό σᾶς πιθανώτατα (και σ' ὅλα τὰ ἀκροατήρια πού ἔχω μιλήσει γι' αὐτό τὸ πείραμα βλέπω παρόμοιες έκφράσεις) πιθανόν να σκέπτεσθε πώς ἂν ἐγὼ ἤμουν στην θέση τοῦ Α. θὰ τὰ κατάφερα. Παρ' ὅλα ταῦτα θέλω να σᾶς βεβαιώσω πώς αὐτό εἶναι μία ψευδαίσθηση πού ἔχετε. Ἡ δλη εργασία εἶναι πολὺ δύσκολη. Διότι διὰ να ἐπιτύχη κανεὶς δέν εἶναι ἀνάγκη μόνον να ἔχη εὐχαισθησία, να ἔχη λογική, να εἶναι σαφῆς στὶς περιγραφές και ἡ φωνή του να εἶναι καθαρὴ ὡστε ο ἄλλος να μπορεῖ να τὸν ἀκούη. Γιὰ να ἐπιτύχη κανεὶς σ' αὐτὴν τὴν εργασία πρέπει ἀκόμη να μπορῆ να διακρίνη τίς ἀντιδράσεις ἐκείνου ο οποίος δέχεται τίς περιγραφές του οὕτως ὡστε να μπορῆ να τὸν ὀδηγήση. Διότι δταν κανεὶς μιᾶ ο ἀκροατῆς του μπορεῖ να τὸν παρανοήση κατὰ ἀρκετοὺς τρόπους. Πώς λοιπόν ο ὀμιλητῆς θὰ μπορῆ να διακρίνη κατὰ ποῖον τρόπον τὸν παρενόησε ο ἀκροατῆς οὕτως ὡστε να μπορῆ να τὸν ὀδηγήση, δταν ἐκεῖνος δέν μπορεῖ να τοῦ μιλήση; Και κανεὶς δέν μπορεῖ να προσδιορίση ποιανοῦ εἶναι τὸ λάθος δταν συμβῆ μία παρανόησις τοῦ Α. ἢ τοῦ Β., διότι πολλὰς φορές τὸ σημαντικό δέν εἶναι τί ἤθελες ἐσὺ να πῆς ἀλλὰ τὸ σημαντικό εἶναι τί ἐκεῖνος κατάλαβε δτι τοῦ εἶπες.

Ἵπάρχουν ὠρισμένα συγκεκριμένα παραδείγματα παρανοήσεως π.χ. σὲ πολλὰς περιπτώσεις ο Β. τοποθετοῦσε τὰ ὀρθογώνια τὸ ἓνα πάνω στοῦ ἄλλο. Ἐνῶ αὐτὸ σᾶς εἶπα ἀπὸ τὴν ἀρχὴ δτι δέν ἐπετρέπετο ἢ τὰ τοποθετοῦσαν ὄχι πλάγια ἀλλὰ στην ἄλλη ὄψη, ἀλλὰ και αὐτὸ δέν ἦταν σωστό. Θέλω να σᾶς παρουσιάσω και ἓνα ἄλλο παράδειγμα παρανοήσεως.

Σὲ μιὰ ἀπὸ αὐτὰς τίς περιπτώσεις ἤμουν ἐγὼ ο ἐπόπτης. Παρακολουθοῦσα τὸ τί συνέβαινε μεταξὺ τῶν δύο ἀνθρώπων πού προσπαθοῦσαν να ἐπικοινωνήσουν στην συγκεκριμένη αὐτὴ περίπτωσι. Ἐπάνω στοῦ γραφεῖο τοῦ Α. τὸ χαρτί ἦταν τοποθετημένο κατ' ἓνα τρόπο, στοῦ Β. ἦταν τοποθετημένο κατ' ἄλλο τρόπο. "Ὅταν λοι-

πὸν ἐκεῖνος μὲ δὴ τὴ σαφήνεια, πὸ μμποροῦσε τοῦ ἔδινε τὶς ὁδηγίες ὁ Β. παρατήρησε ὅτι ὅταν ἐπρόκειτο νὰ τοποθετήσῃ σύμφωνα μὲ τὶς ὁδηγίες στὸ ἕο ὀρθογώνιο τότε ἔπρεπε νὰ τὸ τοποθετήσῃ (ἂν ἀκολουθοῦσε τὶς ὁδηγίες) ἔξω ἀπὸ τὸ χαρτί. Αὐτὸ τὸν ἐνόχλησε καὶ προσπάθησε νὰ ἀναλύσῃ διὰ τὰ προηγούμενα πὸ τοῦ εἶχε πει ἐκεῖνος γιὰ νὰ βρῆ πὸ ἦταν τὸ λάθος. Ἀλλὰ ἐνῶ προσπαθοῦσε νὰ ἀναλύσῃ τὰ προηγούμενα, ἐκείνη τὴ στιγμή ἔφτασαν οἱ ὁδηγίες γιὰ τὴν τοποθέτηση τοῦ βου ὀρθογωνίου. Ὅποτε ἀγανάκτησε, τὰ πέταξε διὰ πάνω ἀπὸ τὸ χαρτί του καὶ χρησιμοποίησε ἄς πούμε πολὺ ἄσχημη γλῶσσα λέγοντας «δὲν μπορῶ αὐτὴ τὴ δουλειὰ νὰ τὴν κάνω πιά». Ἄς δοῦμε τώρα λοιπὸν τὶς δύο ἄλλες κατηγορίες. Ἀπὸ τὶς ἔρευνες πὸ ἔγιναν ὡς πρὸς τὴν ταχύτητα καὶ τὴν ποιότητα οἱ δύο αὐτὲς κατηγορίες ἐκτελοῦν τὴν ἐργασία κατὰ τὸν αὐτὸ ἀκριβῆ τρόπο. Μεταξὺ τῶν δύο κατηγοριῶν αὐτῶν δὲν μπορεῖ νὰ δῆ κανεὶς καμμία σημαντικὴ διαφορά, ὡς πρὸς τὸν τρόπο ἐκτελέσεως τῆς ἐργασίας. Ἔτσι λοιπὸν εἶδαμε ἀπὸ τ' ἀποτελέσματα ὅτι ὑπάρχει σημαντικὴ διαφορά ἀποδόσεως ὅταν ἀπὸ τὴν μιὰ μεριά δὲν ἔχουμε καθόλου ἐπικοινωνία μέχρι τοῦ σημείου νὰ ἔχουμε λίγη ἐπικοινωνία. Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει τὸ ἴδιο μεγάλῃ διαφορά ἐὰν ἔχουμε λίγη ἢ πολὺ ἐπικοινωνία. Βέβαια, αὐτὰ τὰ ἀποτελέσματα προέκυψαν σ' ἓνα τέτοιο ἀπλό πείραμα ὅπως εἶναι αὐτό. Σὲ ἄλλα πολυπλοκώτερα προβλήματα ἢ ἀπόσταση μεταξὺ τῶν διαφόρων διαβαθμίσεων ἐπικοινωνίας μπορεῖ νὰ εἶναι σημαντικὴ, ἦτοι μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν κατηγοριῶν νὰ ὑπάρχῃ ἀρκετὴ ἀπόσταση· πάντως σ' αὐτὸ τὸ ἀπλό παράδειγμα δὲν ὑπῆρχε. Μπορῶ ὅμως νὰ πῶ τὸ ἔξης ὅτι καὶ στὰ πολὺπλοκα ἀκόμα πειράματα πὸ πολὺ κίνδυνος ὑπάρχει ἀπὸ ὑπερβολικὲς δυνατότητες ἐπικοινωνίας παρὰ ἀπὸ περιωρισμένη ἐπικοινωνία. Μπορεῖ δηλαδὴ στὴν περίπτωσι πὸ ἔχουν ἐλεύθερη ἐπικοινωνία νὰ κάνουν τὴν δουλειὰ μὲ λιγώτερη ταχύτητα καὶ μὲ λιγώτερη καλὴ θέλησι. Στὴν περίπτωσι αὐτὴ τοῦ παραδείγματος παρ' ὄλο πὸ ἢ ταχύτης καὶ ἢ ποιότητος τῆς ἐργασίας στὴν κατηγορία 2 καὶ στὴν κατηγορία 3 ἦταν περίπου οἱ ἴδιες, ὑπῆρχε ὅμως μιὰ διαφορά καὶ ἡ διαφορά αὐτὴ νομίζω εἶναι ἐκείνη ἢ ὁποία δίνει τὸ ἐνδιαφέρον στὸ πείραμα αὐτό. Μετὰ τὸ τέλος κάθε τέτοιας ἐργασίας καὶ ἐπικοινωνίας παίρνουμε συνέντευξι καθ' ἑνὸς χωριστὰ τοῦ Α. καὶ τοῦ Β. πρὶν μπορέσι ὁ Β. νὰ δῆ τὸν Α. Ἡ μόνῃ ἐρώτησι τῆς συνεντεύξεως αὐτῆς ἦταν ἡ ἔξης: Πῆγαινε ὁ ἐλεγκτὴς στὸ γραφεῖο πὸ δούλευε ὁ Β., τοῦ ἔλεγε «τώρα τελείωσε ἡ δουλειὰ», θὰ

έβλεπε βέβαια την εργασία του και θα του έλεγε «πές μου τώρα ποιά είναι ή γνώμη σου πώς πήγε ή δουλειά ; » Στην περίπτωση αυτή 39 από τους 40 άνθρωπος έδωσαν κατηγορηματικές απαντήσεις σχετικά με την ικανότητα του άλλου. Είπαν 39 δηλαδή οι 39 από τους 40 ότι ή χαρακτηήρας και ή ικανότητα και ή προσωπικότητα του συνεργάτου του δέν ήταν καλή. Στην κατηγορία 3 δέν είχαμε τόσο κατηγορηματικές απαντήσεις, έστω και άν ακόμα προσπαθούσαμε να έξωθήσουμε τά πράγματα. Τους ρωτήσαμε σαφώς, πώς σάς φαίνεται ή συνεργάτης σας, θα θέλατε να συνεργασήτε πάλι μαζί του ; Έάν ρωτήσουμε στην περίπτωση την κατηγορία 2 του Α. π.χ. τί νομίζεις, ή εργασία την οποία έξετέλεσε τή δική σας ζευγάρι θα είναι καλλίτερη από τόν μέσο όρο τών εργασιών, πού έξετελέσθησαν από τά δύο ζευγάρια ή όχι. Θα σάς πη ή Α. «έγώ τού έδωσα πολυ καλές οδηγίες, αλλά μου φαίνεται ότι ή Β. δέν τά κατάφερε καλά γι' αυτό δέν ξέρω πώς είναι ή δουλειά». Έάν πάλι ρωτήσετε τόν Β. θα σάς πη «έγώ ότι μου είπε έκανα αλλά δέν είμαι σίγουρος ότι μου έδωσε τίς σωστές οδηγίες». Αυτό όμως δέν συμβαίνει στην κατηγορία 5. Όλα τά ζευγάρια είναι αισιόδοξα είναι σίγουρα ότι συνεργάστηκαν θαυμάσια και ότι έκαναν καλλίτερη δουλειά από τόν μέσο όρο. Έκείνο όμως τή οποιο είναι σημαντικό είναι ότι σ' όλες αυτές τίς έρωτήσεις πού έγιναν, πάντοτε κατηγορούσαν τόν συνεργάτη τους, και ποτέ δέν είπαν σ' εκείνον πού έπαιρνε τήν συνέντευξη, πώς περίμεναν να έχουμε καλό αποτέλεσμα μ' αυτό τή περίεργο σύστημα επικοινωνίας πού μάς είχατε, στή οποιο ή Β. δέν μπορούσε να μου πη τί έβλεπε και πώς αντιδρούσε. Ποτέ, σέ καμμιά περίπτωση, δέν κατηγορήσαν τή σύστημα επικοινωνίας, πάντοτε οι κατηγορίες των έστρέφοντο έναντίον τού συνεργάτου. Και αυτό ίσως ήταν τή πιό σημαντικό αποτέλεσμα τού πειράματος αυτού. Ότι άν τή σύστημα επικοινωνίας είναι ανεπαρκές, και άν δέν έχουν όλα τά μέσα για να επικοινωνήσουν όπως πρέπει, τά παράπονά τους σ' όλες τίς περιπτώσεις δέν στρέφονται έναντίον τού συστήματος επικοινωνίας αλλά στρέφονται έναντίον τού συνεργάτου των. Αυτό ακριβώς είναι τή σημαντικό αποτέλεσμα, όπως όταν κανείς πονάει στή πόδια αλλά νομίζει ότι έχει τόν πόνο στην πλάτη.

Αντιλαμβάνομαι ότι στή ζωή είναι αναγκασμένος κανένας πολλές φορές να συνεργάζεται με ανθρώπους οι οποιο είναι ανίκανοι και τέλος πάντων δέν είναι ευχάριστα πρόσωπα για συνεργασία, και ότι σέ τέτοιες περιπτώσεις οι διαμαρτυρίες γι' αυτούς δέν

δφείλονται στο κακό σύστημα επικοινωνίας πού έχουμε μαζί τους και ότι αν είχαμε καλλίτερο σύστημα επικοινωνίας και μπορούσαμε να τους γνωρίσουμε από κοντά πιθανόν τότε τα παράπονά μας για τον χαρακτήρα τους να ήταν ακόμα πιο μεγάλα. "Αλλά παρ' όλο πού συμβαίνει βέβαια αυτό, θέλω να τονίσω τον κίνδυνο της διαμαρτυρίας μας έναντίον ενός συνεργάτου μας μόνον και μόνο επειδή το σύστημα επικοινωνίας μαζί του θα είναι ανεπαρκές. Θα κάνω λοιπόν ώρισμένες παρατηρήσεις και έπειτα θα παρακαλέσω αν υπάρχουν έρωτήσεις σχετικά με την σαφήνεια τών όσων είπα, (όχι δηλαδή συζήτηση, αλλά εάν κανένα σημείο απ' όσα είπα επειδή ίσως δέν τον διετύπωσα καθαρά ή για κανένα άλλο λόγο δέν κατέστη σαφές) παρακαλώ να με ρωτήσετε και έπειτα επακολουθεί ή συζήτηση.

"Από την πράξη και από την θεωρία και από τα πειράματα απέδειχθη ότι πάρα πολλές φορές συμβαίνει αυτό το φαινόμενο του άντανανκλαστικού πόνου, ενώ δηλαδή κάπου άλλου υπάρχει το σφάλμα να νοιώθουμε τα συμπτώματα σε άλλο σημείο και αυτό συμβαίνει όχι μόνον στις επικοινωνίες, αλλά και σε οποιοδήποτε σχετικό θέμα...

"Εάν π. χ. κανείς έχει άρρωστήσει από κίτρινο πυρετό και παρουσιάζονται κίτρινα στίγματα στο δέρμα του, δέν ώφελεί το να πάρουμε καλλυντικά και να προσπαθήσουμε με αυτά τα καλλυντικά να μη φαίνονται τα κίτρινα στίγματα του δέρματός του. Κατά τον ίδιο τρόπο ακριβώς δέν πρέπει να επιφέρουμε μιá διόρθωση επιφανειακή σε κείνο πού φαίνεται σφάλμα, αλλά προσπαθούμε να βρούμε τη βάση, την πραγματική αίτια του σφάλματος και εκείνη να διορθώσουμε. Φαντασθήτε λοιπόν πόση παρανόηση θα υπήρχε αν δέν υπήρχαν μόνο ο Α. και Β. αλλά αν υπήρχε αυτό το σύστημα επικοινωνίας όπου ο Α. δέν μπορούσε να μιλήσει και άκολούθως έπρεπε ή ίδια οδηγία την όποια κατά αυτόν τον τρόπο έλάμβανε ο Β. από τον Α. να την μεταδώσει στον Γ. κατά τον ίδιο τρόπο, χωρίς ο Γ. να μπορεί να μιλήσει και άκολούθως ο Γ. εις τον Δ. Μ' αυτήν την άλυσίδα λοιπόν θα έπολλαπλασιάζετο με μεγάλο ρυθμό αυτή ή παρανόηση, αν σ' αυτήν την περίπτωση δέν έγένετο εκτός της ηύξημένης παρανόησης και κάτι άλλο. "Ο Β., είδαμε, ότι στην περίπτωση εκείνη άγανακτούσε με τις πληροφορίες πού του έδινε ο Α. αλλά δέν μπορούσε να κάνει τίποτε, το πολύ πολύ να πετούσε τα όρθογώνια από το χαρτί. Στην περίπτωση όμως αυτήν πού πρόκειται άκολου-

ὅπως νὰ μιλήσῃ σὲ κάποιον ἄλλον, θὰ μεταδώσῃ τὴν ἀγανάκτησή του, θὰ τοῦ λέῃ «αὐτὸς ποῦ μοῦ τὰ λέει ἀπὸ πάνω δὲν ξέρει τί λέει γι' αὐτὸ δὲν μπορῶ νὰ σὲ πληροφορήσω σαφῶς» καὶ ἀκολούθως ὁ Γ. τὰ ἴδια πράγματα θὰ ἔλεγε καὶ στὸν Δ. Ἔτσι, δταν μετὰ τὴν ἐργασία θὰ τοὺς παίρναμε συνέντευξη ὁ καθ' ἕνας θὰ ἔλεγε ὅτι ὁ Γ. ἦταν ἐν τάξει ἀλλὰ ὁ Β. θὰ ἔλεγε ὅτι ὁ Α. φταίει καὶ ὅλοι θὰ ἀπέδιδαν τὸ λάθος στὸν πρῶτο...

Παρ' ὅλο ποῦ αὐτὴν τὴν διαδικασία ὅλη θὰ τὴν θεωρήσετε ὡς κάτι ποῦ δὲν συμβιβάζεται μετὰ τὴν λογικὴ καὶ κάτι ποῦ δὲν ἔχει ἀπόδοση, παρ' ὅλα ταῦτα θὰ δῆτε στὴν ζωὴ (δὲν λέω γιὰ τὴν Ἑλλάδα διότι οἱ γνώσεις μου γιὰ τὴν Ἑλλάδα εἶναι μόνον ὅσα ἔχω ἀκούσει, δὲν ἔχω δεῖ τίποτα,) ἀλλὰ θὰ δῆτε στὴν πράξη ἀπ' ὅσο ξέρω ἐγὼ ὅτι τὸ ἴδιο αὐτὸ σύστημα τὸ ἐφαρμόζουν πάρα πολλές φορές π. χ. στὴν ὀργανωτικὴ διάρθρωση μιᾶς ἐπιχειρήσεως, θὰ δῆτε ὅτι τὸ ἀνάποδο δένδρο τῆς διαρθρώσεως τῆς ἐπιχειρήσεως ἔχει ἀκριβῶς τὸν κ. Α. καὶ τὸν κ. Β. καὶ τοὺς λοιπούς, καὶ ἡ ἐπικοινωνία γίνεται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο καθ' ὑπαγόρευσιν. Πολλές φορές παρέχεται ἡ εὐκαιρία εἰς τὸν Β. νὰ δώσῃ τίς παρατηρήσεις ἢ νὰ πῆ κάτι σ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα καὶ ἡ εὐκαιρία αὐτὴ δὲν παρέχεται συχνὰ ὅχι διότι ὁ Α. δὲν τὸ θέλει ἀλλὰ πολλές φορές λόγῳ τῆς κοινωνικῆς καταπίεσεως ἢ ἀκόμη τῆς ἐλλείψεως τῆς πρωτοβουλίας ἢ καὶ πολλές φορές τοῦ φόβου ὅτι θὰ τὸν θεωρήσουν αὐθάδη, πῶς θὰ χάσῃ τὴν θέσιν του ἢ θὰ χάσῃ τὴν εὐκαιρία γιὰ προαγωγή καὶ γι' αὐτὸ ἀκριβῶς δὲν ἐκφέρονται οἱ ἀντιρρήσεις οἱ ὅποτες ὑπάρχουν. Αὐτὰ ἦταν ὅσα εἶχα νὰ σᾶς πῶ καὶ κατόπιν θὰ ἔχουμε τώρα τὴν περίοδο τῶν ἐρωτήσεων. Ἀντιλαμβάνομαι ὅτι ὁ καιρὸς πέρασε καὶ ἔτσι δὲν θὰ μπορέσουμε νὰ ἔχουμε δεῦτερο πείραμα διότι εἶχα ξεχάσει δταν σᾶς εἶπα γιὰ δύο πειράματα ὅτι καὶ ὁ διερμηνεὺς χρειάζεται ὅσο καὶ ὁ ὁμιλητῆς χρόνος. Συνεπῶς χρειαζόμαστε διπλάσιον χρόνον. Γι' αὐτὸ λοιπὸν δὲν θ' ἀναφέρω καὶ τὸ δεῦτερο πείραμα. Θέλετε νὰ εἰσεέλθουμε ἀμέσως στὶς ἐρωτήσεις ἢ θὰ θέλατε νὰ εἶχαμε ἓνα πεντάλεπτο διάλειμμα πρὶν συνεχίσουμε;

Σ Υ Ζ Η Τ Η Σ Ι Σ

— X. : Θὰ ἤθελα νὰ ἐκφράσω τὴν ἐξῆς ἀπορία : ἡ ἐντύπωσή μου ὅπως παρακολουθοῦσα τὰ διαγράμματα ἦτο ὅτι ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχει διπλῆς κατευθύνσεως ἐπικοινωνία ὑπάρχει ὁ κίνδυνος εἰς ἓνα τέτοιο ἀπλὸ πείραμα τουλάχιστον ἀπωλείας χρόνου ἀπὸ ἐρωτήσεις

τάς όποιάς ό Β θά υπέβαλε εις τόν Α. όταν αί όδηγίαι τάς όποιάς έδινε ό Α. δέν ήταν ασφαείς. Αύτή δέ ή άνταλλαγή έρωτημάτων και έπεξηγήσεων νομίζω ότι θά είχε ώς άποτέλεσμα άπώλεια χρόνου. Είχα τήν έντύπωση ότι εκεί όπου ό Β. άπλώς διά του κουδουνιού θά έπεδείκνυε εις τόν Α. ότι ή έρώτησίς του δέν του ήταν σαφής και θά έδινε τήν εύκαιρία εις τόν Α να έπαναλάβη τάς όδηγίας σάφεστερα θά είχαμε όλιγωτέραν άπώλειαν χρόνου και θά ήταν καλλίτερα.

— Μ π α β. : Αυτό που λέτε σε πολλές περιπτώσεις είναι σωστό και θά μπορούσα να τό παρακολουθήσω έάν έκανα μιá γραφική παράσταση του ρυθμού τής εκτελέσεως τής έργασίας λ. χ. αν πώ μετά τήν τοποθέτηση του έκτου όρθογωνίου ή δουλειά εύρίσκεται περίπου στη μέση. "Έτσι λοιπόν αν φωτογραφήσω τήν έργασία όπως έχει μετά τήν τοποθέτηση του του όρθογωνίου στην κατηγορία 3 θά δώ ότι υπάρχει περίπτωσις τά όρθογώνια να είναι τοποθετημένα όχι υπό τήν τελική τους μορφή ένώ αν πάρω τήν φωτογραφία μετά τήν τοποθέτηση του του όρθογωνίου στην κατηγορία 2 θά δώ ότι τά όρθογώνια είναι τοποθετημένα εκείνη τήν στιγμή όπως θά είναι και στο τέλος. "Αν κάνω λοιπόν μιá γραφική παράσταση βάζοντας τήν τετημημένη χρόνου π. χ. σε λεπτά λέω 2,4 μέχρι κλπ. λεπτά και ως συντεταγμένη βάλω πόσο ποσοστό τής έργασίας έχει συντελεστεί με βási τά 100%, τελειώνει ή έργασία στα 50% κλπ.

Γιά τήν κατηγορία Β θά χρησιμοποιήσω έστιγμένη γραμμή ένώ για τήν κατηγορία Γ πλήρη γραμμή και θά δούμε τήν διαφορά στο διάγραμμα. "Η έστιγμένη γραμμή δηλαδή ή χαρακτηριστική τής κατηγορίας 2 είναι βασικά ευθεία γραμμή δηλαδή ή πρόοδος τής έργασίας είναι τελείως αναλογική, τό ποσοστό τής έργασίας τό όποιο έπετελέσθη μεταξύ του 2 και 4 είναι τό ίδιο με τό ποσοστό που έγινε του 12' και 14'.

"Η συνεχής γραμμή, δηλαδή ή χαρακτηριστική τής κατηγορίας Γ, θά δήτε ότι έχει αύτή τήν μορφή, που σημαίνει ότι στον πρώτο ήμισυ χρόνο αυτοί οι άνθρωποι κάνανε πολύ λίγη στην πραγματικότητα δουλειά και έπειτα ξαφνικά ηύξησαν μέχρις ότου να φθάσουν στα 100%, περίπου στον ίδιο χρόνο, αφού είπαμε οι 2 κατηγορίες 2 και 3 συντελοϋσαν τήν έργασία στον ίδιο χρόνο. Αυτό σημαίνει ότι τό χάσιμο του χρόνου, που έκαναν στην πρώτη περίοδο με επικοινωνίες κλπ. ήταν στην πραγματικότητα όχι άπώ-

λεια χρόνου αλλά παραγωγικός χρόνος, διότι μ' αυτό τον τρόπο δημιουργούσαν ένα λεξιλόγιο επικοινωνίας μεταξύ τους και δίναν τις πρώτες εξηγήσεις, ώστε κατόπιν μπορούσαν με βάση από το λεξιλόγιο που είχε δημιουργηθεί να προχωρήσουν με πολύ πιο γρήγορο ρυθμό. Έδώ βεβαίως μπορεί κανείς να φιλοσοφήσει και να πη ότι αν προσπαθήσει σε θέματα βιολογικά και φυσικά να τα κάνει να αξιολογήσουν κατά ένα πολύ γρήγορο ρυθμό, είναι υποχρεωμένος να ξοδέψει έναν χρόνο μόνο για προπαρασκευή και μόνο ύστερα από αρκετή προπαρασκευή μπορεί να επιτύχει αυτό το μεγαλύτερο ρυθμό αξιολόγησης.

— X.: Επαναλάβετε το πείραμα καθόλου, να δήτε αν τα ίδια ζευγάρια ανθρώπων θα έφερναν τα ίδια αποτελέσματα δεύτερη φορά ή όχι;

— M π α β.: Εάν επαναλάβουμε το ίδιο πείραμα με ανθρώπους οι οποίοι έχουν αποκτήσει την πείρα προηγουμένως, θα δούμε στην περίπτωση της κατηγορίας 3 ότι θ' αρχίσουν από ένα υψηλό ρυθμό ενώ στην περίπτωση της κατηγορίας 2 χαμηλό, δηλαδή θα χρησιμοποιήσουμε την πείρα την οποία έχουν αποκτήσει ανάλογα με το ποια είναι αυτή ή πείρα.

— X.: Εκάνατε εναλλαγές; Ήθελα να ξέρω εκείνους οι οποίοι απέτυχαν εις την κατηγορία 1 τους έτοποθετήσατε μήπως εις την περίπτωση 2 όπου είχε μειωμένη διπλής κατευθύνσεως επικοινωνία ή μήπως το ίδιο συνέβη εις την κατηγορία 3 όπου είχατε πλήρη επικοινωνία και μήπως είχατε καλλίτερα αποτελέσματα λόγω της κτηθείσης πείρας έστω και εις την 1 κατηγορία.

— M π α β.: Στην συγκεκριμένη αυτήν περίπτωση δεν κάναμε συγκριτικά αποτελέσματα και δεν προσπαθήσαμε να δούμε τί συντελεστική ήταν ή κτηθείσα πείρα για ένα μελλοντικό πείραμα. Αυτό δεν το κάναμε αλλά χρησιμοποιήσαμε ένα ζεύγος μόνον σε μια κατηγορία πειραμάτων. Αλλά σε άλλα πειράματα που κάναμε ακολούθως πιο πολύπλοκα, που χρειάζονταν 5-6 άνθρωποι για την εκτέλεση μιας εργασίας το κάναμε αυτό, είδαμε δηλαδή κατά πόσον τα ζεύγη τα οποία είχαν επιτύχει στην εκτέλεση μιας εργασίας χρησιμοποιούμενα και πάλι τί αποτέλεσμα είχαν, ενώ τα άλλα τα οποία είχαν αποτύχει αν χρησιμοποιούσαμε καλλίτερα μέσα απέδιδαν. Μ' αυτόν τον τρόπο προσπαθούσαμε να δούμε αν ή αποτυχία ή αν ή επιτυχία ήταν ανασταλτικός παράγων περαιτέρω προόδου.

— κ. Π α π α ρ ω ά ν ν ο υ : Νομίζω να γενικέψουμε το θέμα.

Οἱ δύο πρῶτοι τρόποι ἀνάγονται εἰς αὐταρχικὴν διοίκησιν, ὁ τρίτος τρόπος εἶναι δημοκρατικός. Δὲν γεννᾶται καμμία ἀμφιβολία ὅτι μὲ τοὺς δύο πρῶτους τρόπους δύνασαι καλλίτερον νὰ ἐπιτύχῃς μερικά πράγματα ἀλλὰ μὲ τὸν τρίτον τρόπον, τὸν δημοκρατικόν, νομίζω ὅτι ἀποκτᾶς συνείδησιν μέσα εἰς τὴν ἐργασίαν καὶ ἐπομένως ἀπὸ ἀπόψεως ποιότητος ὁ τρίτος τρόπος ἐπιβάλλεται ἰδιαιτέρως ὅχι ὅταν πρόκειται γιὰ τὴν τοποθέτηση ὀρθογωνίων, ποὺ στὸ κάτω κάτω εἶναι μιὰ τόσο ἀπλῆ δουλειά, ἀλλὰ ὅταν πρόκειται γιὰ τὴν διοίκηση ἀνθρώπων καὶ τὴν καθοδήγησιν σ' ἓνα ὁρισμένο σκοπὸ.

— Μ π α β.: Συμφωνῶ ἀπόλυτα μαζί σας ὅτι θὰ δύο πρῶτα πλησιάζουν πολὺ στὸν αὐταρχικὸν τρόπο τοῦ διοικεῖν καὶ τὸ τρίτο πολὺ περισσότερο στὸν δημογραφικὸν τρόπο τοῦ διοικεῖν. Θέλω μόνον νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχὴν σας ἐπὶ ἐνὸς μόνο σημείου καὶ αὐτὸ εἶναι ἂν ὑποθέσουμε, βέβαια, πῶς πολὺπλοκες περιπτώσεις, ὅπου μιὰ ὁμάδα ἀπὸ ὅσους ἀνθρώπους προσπαθοῦν νὰ λύσουν ἓνα πρόβλημα σημαντικώτερο ἀπὸ αὐτὸ ποὺ ἐξετάσαμε προηγουμένως. Ἄς ἐξετάσουμε δύο περιπτώσεις, ἢ πρώτη εἶναι ὅτι ἡ ὁμάς τῶν ὅσων ἀνθρώπων μπορεῖ νὰ ἐπικοινωνῇ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο, δηλαδὴ καθ' ἓνας μὲ τοὺς διπλανούς του καὶ βέβαια ἡ ἐπικοινωνία μεταξὺ ὄλων εἶναι ἐλεύθερη. Δὲν ἔχω γράψει τίς καμπύλες ὄλων τῶν τόξων ἀλλὰ καὶ ὁ ἓνας μπορεῖ νὰ μιλήσῃ στὸν ἄλλον καὶ ὁ Α. στὸν Β. Στὸν ἄλλον τρόπο ἢ ἴδια ἐπικοινωνία ὑπάρχει μεταξὺ των, μὲ τὴν διαφορὰ ὅτι ἐπὶ πλέον ὁ ἓνας μπορεῖ νὰ ἐπικοινωνήσῃ μὲ τὸν ἀριστερὰ καὶ τὸν δεξιὰ ἀλλὰ καὶ μὲ ὄλους τοὺς ἄλλους.

Ἐδῶ λοιπὸν καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις καὶ τοὺς τρόπους συνεννοήσεως τίς ὁποῖες ἐξετάζουμε, ἄς διερωτηθῇ κανεὶς ποῖος εἶναι ὁ πῶς δημοκρατικὸς τρόπος, αὐτὸς ποὺ μπορεῖ κανένας νὰ μιλήσῃ μὲ ὄλους ἢ ὁ ἄλλος. Στὴν περίπτωσιν αὐτῇ τὸ ἐρώτημα τοῦ δημοκρατικώτερου τρόπου δὲν ἔχει πλέον ἔννοιαν, ἀλλὰ ἄς ἐξετάσωμεν τί συμβαίνει ἀπὸ τὸ ζήτημα τῆς ἀποτελεσματικότητος. Στὴν περίπτωσιν αὐτῇ θὰ παρατηρηθῇ λοιπὸν ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι χάος. Ἡ λέξις χάος χαρακτηρίζει τί συνέβη σὲ μιὰ τέτοια συγγένησιν ἀνθρώπων προσπαθούντων νὰ λύσουν ἓνα συγκεκριμένον πρόβλημα. Ἐνῶ τὰ ἀποτελέσματα ἦταν θαυμάσια πραγματικὰ σ' αὐτὴν τὴν περίπτωσιν, ἦταν καλλίτερα πραγματικὰ τὰ ἀποτελέσματα σ' αὐτὴν τὴν περίπτωσιν ἀκόμη καὶ ἀπὸ ἐκείνην. Βλέπετε πῶς ἐπικοινωνοῦν ἐδῶ. Αὐτὴ ἔδωσε κατώτερα, αὐτὴ ἀνώτερα, ἐνῶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἄλλης χαρακτηρίζονται μὲ τὴν λέξιν ἄψογα. Ἐδῶ

λοιπόν βλέπουμε ότι σε προβλήματα επικοινωνίας ή γενικά σ' οποιαδήποτε ανάλογα προβλήματα είναι πολύ προτιμότερον να αφήσουμε τα πράγματα να εξελιχθούν κατά την λογική τους σειρά παρά να τους καταρτίσουμε ξνα πρόγραμμα κατά το οποίο θα εκτελεσθούν. Διότι πολλές φορές και η Δημοκρατία ή ίδια αποφασίζει να επιβάλει στον έαυτό της ένα πιο αυταρχικό τρόπο του διοικείν. Παρά ταυτα μόνη της το επέβαλε στον έαυτό της και εξακολουθεί γι' αυτό να είναι δημοκρατία. Έδώ λοιπόν στην περίπτωση αυτή πρέπει να διακρίνουμε αυτή την διαφορά: "Αν ο ώρισμένος τρόπος, ή τάξις κατά την οποίαν εκτελούνται τα πράγματα υπάρχει, αυτή ή τάξις οφείλεται εις το ότι μόνοι μας την έγκρίναμε για να την εφαρμόσουμε στον έαυτό μας ή γιατί μάς επέβλήθη εκ των άνω. Αυτή είναι τελικά ή έρώτησις ή οποία μπορεί να γίνη.

— X.: "Ηθελα να ρωτήσω πόση ήταν ή προθυμία με την οποίαν έδέχθησαν οι διάφοροι οργανισμοί τ' αποτελέσματα των πειραμάτων αυτών και ποία ή διάθεσις των να εφαρμόσουν τα ευρήματα.

— Μ π α β.: "Όπως σās είπα τα πειράματα αυτά έγιναν στις Η.Π.Α. για τα τελευταία δέκα χρόνια και θα δητε άκριδώς το πώς έφηρμόσθησαν αν σās πω ποιός ήταν ο τρόπος με τον οποίον διενεργήθησαν και πώς άρχισαν.

Βεβαίως, για τα πειράματα καθώς αντιλαμβάνεσθε χρειάζονται αρκετά όγκώδεις προϋπολογισμοί, αρκετά χρήματα για να γίνουν, και τα χρήματα αυτά προσεφέρθησαν από εταιρίες, από έμπορικούς και βιομηχανικούς οργανισμούς οι οποίοι διέβλεψαν την ανάγκην των πειραμάτων αυτών και πήγαν σε μια εταιρεία ειδικευμένη πού διέθετε έμπειρογνώμονες και ζήτησαν την βοήθεια στην εκτέλεση των πειραμάτων. Έτσι για το ίδιο θέμα έγιναν συνεννοήσεις μεταξύ διαφόρων εταιρειών και όλες μαζί έδωσαν τα χρήματα για την διοργάνωση αυτού του προγράμματος. Έτσι λοιπόν επειδή τα χρήματα τα έδωσαν αυτές και επειδή οι ίδιοί τους υπάλληλοι και έργάτες έλαβαν μέρος στην εκτέλεση των πειραμάτων αυτών, αντιλαμβάνεσθε ότι οι ίδιοι από την πείρα των δικών τους έργων είδαν ποιός ήταν ο καλλίτερος τρόπος εκτελέσεως των πειραμάτων. Γι' αυτό ήταν οι πρώτοι οι οποίοι άμέσως τα έφηρμσαν. Τα αποτελέσματα, έν συνεχεία, έγιναν γνωστά και έφηρμόσθησαν σε πολλές περιπτώσεις από τον στρατό των Η. Π. Α. και από άλλες εταιρείες. Έκείνο πού μπορώ να πω είναι ότι εκείνος πού διέθεσε τα χρήματα άμέσως έφηρμσε τ' αποτελέσματα αυτά.

— X.: Ποιον θεωρείτε τὸν καλλίτερο τρόπο, ἀπ' ὅλα αὐτὰ ποὺ εἶπατε, ποὺ νὰ μπορῇ νὰ ἐφαρμοσθῇ ἐδῶ;

— Μ π α θ.: Αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἐσεῖς μπορείτε νὰ τὸ ἐκλέξετε. Ἐγὼ μπορῶ νὰ σᾶς προσφέρω τὴν γνώση, τ' ἀποτελέσματα τῶν μετρήσεων καὶ τῶν παρατηρήσεων καὶ θάσει τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῶν, ἐσεῖς θὰ κληθῆτε ν' ἀποφασίσετε.

Καὶ εἶναι ἐπίσης σημαντικὸν ὅτι ἐσεῖς θ' ἀποφασίσετε καὶ ὄχι κάποιος ἄλλος ποὺ ἔρχεται σὰν ἐπισκέπτης, σὰν ξένος ἢ σὰν ἐμπειρογνώμων. Παρ' ὅλα αὐτὰ δὲν θεωρῶ τὸν ἑαυτὸ μου ξένο, πρέπει νὰ σᾶς τὸ τονίσω. Βλέπω τώρα στὰ πρόσωπά σας ὅτι ἡ διάλεξις πρέπει νὰ τελειώσῃ, ἀλλὰ ἐπειδὴ φεύγω γιὰ τὶς Η. Π. Α. θέλω νὰ σᾶς πῶ ὅτι οἱ 10 ἡμέρες ποὺ πέρασα στὴν Ἑλλάδα ἦταν, σίγουρα, οἱ εὐτυχέστερες τῆς ζωῆς μου. Ἐσεῖς εἶστε ἐδῶ καὶ δὲν μπορείτε νὰ ἐκτιμήσετε πολὺ τὴν ὁμορφιὰ τῆς χώρας σας, ἀλλὰ γιὰ κάποιον ποὺ ἔρχεται γιὰ πρώτη φορὰ φεύγει καταμαγευμένος.

Η ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΠΑΡΙΣΙΩΝ

ὑπὸ τῆς Διδως ΦΑΝΗΣ ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΥ
πτυχιούχου τῆς Ἀνωτ. Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν Ἀθηνῶν

Κανεὶς δὲν διανοεῖται σήμερον νὰ θέσῃ σοβαρῶς ἐν ἀμφιβόλῳ τὴν ἰθύνουσαν σημασίαν, τὴν ὁποῖαν προσλαμβάνει διὰ τὴν δλην παραγωγικὴν διαδικασίαν ὁ παράγων τῆς ἐπὶ τῇ θάσει ἐπιστημονικῶς ἠλεγμένων δεδομένων ὀρθολογιστικῆς ὀργανώσεως τῆς ἐργασίας.

Ὡς γνωστόν, κατὰ τὸν μᾶλλον διαδεδομένον—ἐν Γαλλίᾳ ἰδίως—ὀρισμὸν, ἂν «ὀργάνωσις» ἐν γένει ὀνομάζεται τὸ σύνολον τῶν κανόνων, οἱ ὁποῖοι ἐπιδιώκουν τὸν συντονισμόν, ἢ ἄλλως, τὴν ἄρμονικὴν συλλειτουργίαν τῶν διατιθεμένων μέσων πρὸς ἐπίτευξιν ὀρισμένου σκοποῦ, τότε «ὀργάνωσις τῆς ἐργασίας» δὲν εἶναι ἄλλο, παρὰ ὁ συντονισμὸς τῶν μέσων, τὰ ὁποῖα ἐν προκειμένῳ συνίστανται εἰς ἀνθρώπους καὶ τεχνικὸν ἔξοπλισμὸν, πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγικότητος γενικῶς, διὰ τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγικότητος τῆς ἐργασίας εἰδικώτερον.

Ἡ συνεχὴς ἀναζήτησις καὶ ἐφαρμογὴ μεθόδων προσφόρων εἰς τὴν καλυτέραν χρησιμοποίησιν τῶν μέσων παραγωγῆς ἢ αὐξήσις τῆς παραγωγικότητος καὶ δι' αὐτῆς ἢ μείωσις τοῦ κόστους, ἢ ὁποῖα θὰ ἀποτελῆ πάντοτε τὸ ἔσχατον κριτήριον τῆς ἐπιτυχίας τοῦ ὀργανωτοῦ ἢ ἀδιάκοπος πάλη κατὰ τοῦ παράγοντος «χρόνος», ὁ ὁποῖος, ὡς γνωστόν, δὲν εἶναι μόνον «χρῆμα», ὅπως λέγουν οἱ Ἀγγλοὶ φίλοι μας, ἀλλὰ καὶ ἀνθρώπινος μόχθος, ἀνθρωπίνῃ ζωῇ ἢ πλήρησ, συνεπῶς, γνωριμία μὲ τὸν ἀνθρώπινον παράγοντα τῆς παραγωγῆς καὶ ἢ ἀνύψωσις του εἰς τὴν ἀνήκουσαν περιωπῆν ἰδοῦ, εἰς πολλοὺς ἀδράς γραμμὰς μερικαὶ θεμελιώδεις φροντίδες ἐνὸς συγχρόνου ὀργανωτοῦ.

Ὁ χαρακτηρισμὸς, τέλος, τῆς ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω ἔννοιαν ὀργανώσεως τῆς ἐργασίας ὡς «ἐπιστημονικῆς», ὀφειλόμενος εἰς τὸν F. W. Taylor, οὔτε ἱστορικὴν ἔχει μόνον σημασίαν, οὔτε ἀντλεῖ τὴν ἀξίαν του ἀπὸ τοῦ κύρους τοῦ ἀναδόχου. Ἐχει σημασίαν οὐσιαστικὴν, ὑποδηλῶν, ὅτι ἢ μὲν σπουδῇ τοῦ θέματος καὶ ἢ ἐξ αὐτῆς

συναγωγή πορισμάτων πρὸς ἐφαρμογὴν συντελοῦνται ἀπαρεγκλίτως κατ' αὐστηρὰν ἐπιστημονικὴν μεθοδολογίαν, ἢ δὲ «Ἐπιστημονικὴ Ὀργάνωσις τῆς Ἐργασίας» διεκδικεῖ σήμερον θέσιν μεταξὺ τῶν κοινωνικῶν ἐπιστημῶν.

*
* *

Συμπληροῦνται ἐφέτος πενήντα πέντε ἔτη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ F. W. Taylor, ἐνώπιον τοῦ συνεδρίου τῶν ἀμερικανῶν μηχανικῶν, εἰς Σαρατόγκα, ἐξέθεσε τὰ συμπεράσματα, εἰς τὰ ὁποῖα, κατόπιν μακρῶν παρατηρήσεων, εἶχε καταλήξει καὶ διτύπωνε τὰς ἀρχὰς τοῦ ἀποκληθέντος ἔκτοτε «συστήματος Taylor». Αἱ ἀρχαὶ αὐταὶ συντόμως ἔμελλον νὰ διασχίσουν ὀρμητικῶς τὸν Ἀτλαντικὸν καὶ ὀλίγον πρὸ τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου νὰ διαπεριωθοῦν εἰς τὴν γηραιὰν ἡπειρον.

Ἡ Γαλλία, θερμοκῆπιον καὶ τότε, ὅπως πάντοτε, τῶν νέων κατευθύνσεων καὶ ἰδεῶν, αἱ ὁποῖαι περικλείουν δημιουργικὴν ἔμπεισιν καὶ περιέχουν σοβαρὰς ὑποσχέσεις θετικῶν πραγματοποιήσεων διὰ τὸ μέλλον, προσέφερε τὸ πρῶτον πλαίσιον μεταφυτεύσεως τῶν ἀρχῶν τοῦ ἐμπνευσμένου Ἀμερικανοῦ εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἐνας ὄμιλος φωτισμένων ἀνθρώπων, ἔχων ἐπὶ κεφαλῆς τὸν σοφὸν καὶ ἐνθουσιώδη Henri Le Chatellier, πρωτεργάτην τῆς διαδόσεως τῶν θεωριῶν τοῦ Taylor εἰς τὴν Γαλλίαν, ἀπετέλεσε τὸν πυρῆνα τῶν πρώτων σκαπανέων τῆς ἰδέας καὶ τῆς συστηματικῆς σπουδῆς τῆς «Ἐπιστημονικῆς Ὀργάνωσεως τῆς Ἐργασίας». Περὶ τὰ τέλη τοῦ ἔτους 1920 ἰδρύθη ὑπ' αὐτῶν ἡ πρώτη «Ἐνωσις τῆς Γαλλικῆς Ὀργάνωσεως», ἡ ὁποῖα, ἀφοῦ ὠργάνωσε κατὰ τὰ ἔτη 1923 καὶ 1924 δύο ἐπιτυχῆ συνέδρια εἰς ἐθνικὴν, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον, κλίμακx, συνεκάλεσε τὸν Ἰούλιον τοῦ 1924, εἰς Πράγαν, τὸ πρῶτον διεθνὲς συνέδριον Ἐπιστημονικῆς Ὀργάνωσεως τῆς Ἐργασίας, εἰς τὸ ὁποῖον ἀντεπροσωπεύθησαν 18 ἔθνη. Παράλληλος ἐξ ἄλλου ὑπῆρξεν ἡ δραστηριότης, τὴν ὁποίαν, εἰς τὴν Γαλλίαν πάντοτε, ἀνέπτυσσε κατὰ τὸν ἴδιον ἀκριβῶς χρόνον τὸ «Κέντρον Διοικητικῶν Μελετῶν», ἰδρυθὲν κατὰ τὸ ἔτος 1919 ὑπὸ τοῦ μηχανικοῦ Henri Fayol, ἀποβλέποντος εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ διάδοσιν τῆς ἰδικῆς του περὶ ὀργάνωσεως, διοικήσεως καὶ ἐκμεταλλεύσεως τῶν ἐπιχειρήσεων ἐν γένει θεωρίας. Κατόπιν μακρῶν συζητήσεων μεταξὺ τῶν ὁπαδῶν τοῦ Taylor καὶ τῶν μαθητῶν τοῦ Fayol, διαπιστωθείσης τῆς κοινότητος τελικῶν κατευθύνσεων καὶ σκοποῦ, ἀπεφασίσθη ἡ συγχώνευσις των εἰς μίαν νέαν εὐρεῖαν ἐνιαίαν ὀργάνωσιν.

Τοιουτοτρόπως ἀπέρρευσε, τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1926, ἡ «Ἐθνικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Γαλλικῆς Ὀργανώσεως», ἡ ἴδρυσις τῆς ὁποίας ἀπετέλεσε σημαντικὸν σταθμὸν. Ἡ νέα αὕτῃ κίνησις συνεκέντρωσε συντόμως εἰς τοὺς κόλπους της, πλὴν τῶν ἀνηκόντων ἤδη εἰς τὰς δύο συνιδρυτρίας ὀργανώσεις, πλείστους ἐπιστήμονας, τεχνικούς, στελέχη καὶ ἀνωτέρους λειτουργοὺς ἐπιχειρήσεων, τραπεζῶν, ὀργανισμῶν, μνηθέντας ἐν τῷ μεταξὺ εἰς τὰς ἰδέας τῆς Ἐπιστημονικῆς ὀργανώσεως τῆς Ἐργασίας, ὡς καὶ πάντας, ἐν γένει, τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ συμβάλλουν, συνεργαζόμενοι μεταξὺ των, εἰς τὴν διάδοσιν τῶν μεθόδων της. Ἡ αὐξουσα, ἐξ ἄλλου, καὶ μεθοδευμένη δραστηριότης, μὲ τὴν ὁποίαν, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ἀπεδύθη εἰς τὸ ἔργον της, ἔφερε συντόμως τὴν «Ἐθνικὴν Ἐπιτροπὴν τῆς Γαλλικῆς Ὀργανώσεως» εἰς ἐπαφὴν μὲ τοὺς κυριωτέρους κλάδους τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς τῆς Γαλλίας καὶ τὰ προβλήματα τῶν, διηύρυνε τὴν ἀπήχησίν της καὶ ἐστερέωσε τὴν φήμην της. Ἦδη, μετὰ συνεχῆ καὶ ἀπολύτως ἀνιδιοτελεῖ δράσιν 3½ ἐτῶν, ἡμπορεῖ εὐλόγως νὰ καυχηθῆ, ὅτι ἡ ζωὴ καὶ τὸ ἔργον της ταυτίζονται ἀπολύτως μὲ τὴν διάδοσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν μεθόδων τῆς «Ἐπιστημονικῆς Ὀργανώσεως τῆς Ἐργασίας» εἰς τὴν Γαλίαν.

Πράγματι, χάρις εἰς τὰς προσπάθειάς της, ἡ «Ἐπιστημονικὴ Ὀργάνωσις τῆς Ἐργασίας» εἰσέδυσεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον, κατ' ἀρχὰς μὲν εἰς τὰς μεγάλας, ἐν συνεχείᾳ δὲ εἰς τὰς μεσαίας ἐπιχειρήσεις καὶ εἰς ὠρισμένας δημοσίας ὑπηρεσίας, ἀποκτῶσα διαρκῶς νέους θιασώτας καὶ ἐνισχύουσα τὴν πίστιν ἐπὶ τὴν ἐθνικὴν σημασίαν καὶ τὴν δυνατότητα τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγικότητος. Τὴν σημασίαν αὐτὴν ἐκτιμήσασα πρὸ ὀλίγων μόλις ἐτῶν καὶ ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησις, προέβη κατὰ τὸ 1949 εἰς τὴν ἴδρυσιν τοῦ «Ἐθνικοῦ Συμβουλίου Παραγωγικότητος» καὶ τῆς «Γαλλικῆς Ἐνώσεως Αὐξήσεως τῆς Παραγωγικότητος». Ἡ δημιουργία των ἀπετέλεσεν, ἐν πολλοῖς, μίαν ἐπιβράβεισιν τῶν ἐπιμόνων, πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν, προσπαθειῶν τῆς «Ἐθνικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Γαλλικῆς Ὀργανώσεως».

Ὁ λεπτομερῆς, ἐν τούτοις, ἀπολογισμὸς τοῦ ὑπερτριακονταετοῦς αὐτοῦ ἔργου θὰ ἐξέφευγε τῶν ὁρίων τοῦ παρόντος ἄρθρου. Λαμπρὰ καὶ γόνιμος συμμετοχὴ εἰς ὅλα τὰ ἀσχοληθέντα μὲ προβλήματα ὀργανώσεως διεθνῆ συνέδρια. Τακτικὴ σύγκλησις λαμπρῶς ὀργανωμένων συνδιασκέψεων εἰς ἐθνικὴν κλίμακα διὰ τὴν ἀνταλλαγὴν ἀπόψεων καὶ πείρας. Καθιέρωσις συχνῶν «Δεκαπενθημέρων» σπου-

δῶν, κατὰ τὰ ὁποῖα, μὲ ἐξαιρετικὴν πάντοτε ἐπιτυχίαν σπουδάζονται καὶ συζητοῦνται εἰδικὰ προκαθωρισμένα θέματα. Δημιουργία εἴκοσι καὶ πλέον διαρκῶν ἐπιτροπῶν μελέτης διὰ τὴν καταμερισμένην καὶ λεπτομερῆ μελέτην πάντων τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν ὄργάνωσιν προβλημάτων. Ὅλοι αὐταὶ αἱ ἐκδηλώσεις καὶ πρωτοβουλίαι, ἐγγεγραμμένοι πρὸ πολλοῦ ἤδη εἰς τὸ Ἐνεργητικὸν τῆς «Ἐθνικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Γαλλικῆς Ὁργανώσεως» ἀπλαῖ μόνον ἐνδείξεις εἶναι τοῦ πολυσχιδοῦς δημιουργικοῦ ἔργου τῆς.

Ἡ πλέον ἐνδιαφέρουσα, ἐν τούτοις, ἐμπνευσμένη καὶ πρωτότυπος προσφορά τῆς εἰς τὸν κόσμον τῆς Ὁργανώσεως καὶ τὴν Διοικητικὴν σκέψιν, ἐν γένει, ὑπῆρξεν ἀναμφιδόλως ἡ ἴδρυσις κατὰ τὸ ἔτος 1934 τῆς «Σχολῆς Ἐπιστημονικῆς Ὁργανώσεως τῆς Ἐργασίας», ἡ ὁποία ἔκτοτε λειτουργεῖ συνεχῶς εἰς Παρισίους μὲ ἐξαιρετικὴν ἐπιτυχίαν καὶ ἀπόδοσιν, ἀπήχησιν δὲ ἐκτεινομένην ἤδη καὶ ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς Γαλλίας.

Ἡ ἀνάγκη τῆς συστάσεως ἐνὸς παρομοίου ἰδρύματος εἶχεν ἐπισημανθῆ ἀρκετὸν χρόνον ἐνωρίτερον. Ὁ Η. Fayol, εἰς τὸ περίφημον ἔργον του «Γενικὴ καὶ Βιομηχανικὴ Διοίκησις», εἶχεν ἤδη ἐκφράσει τὴν γνώμην, ὅτι αἱ γενικαὶ ἀρχαὶ τῆς Διοικήσεως καὶ Ὁργανώσεως τῶν ἐπιχειρήσεων ἔπρεπε νὰ διδάσκωνται εἰς τὰς ἀνωτέρας σχολάς. Πράγματι δέ, τὸ Γαλλικὸν Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας ἐπέβαλεν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1929 τὴν ἴδρυσιν εἰδικῆς ἔδρας «Ἐπιστημονικῆς Ὁργανώσεως τῆς Ἐργασίας» εἰς τὴν Ἐθνικὴν Σχολὴν Τεχνῶν καὶ Ἐπαγγελμάτων, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ, ὡς γνωστὸν, διὰ τὴν Γαλλίαν ἓνα εἶδος Σορβόνης τῆς τεχνικῆς ἐκπαιδεύσεως. Ἐκτοτε ἡ διδασκαλία τῆς βιομηχανικῆς καὶ ἐμπορικῆς Ὁργανώσεως εἰσήχθη ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς τὴν Ἐκδὸν Σαντράλ, τὴν Σχολὴν Ἀνωτάτων Ἐμπορικῶν σπουδῶν, τὴν Ἀνωτέραν Σχολὴν Ἠλεκτρισμοῦ καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα ἀναλόγου κύρους ἀνώτερα ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα. Εἰς τὰς πλείστας, ἐξ ἄλλου, τεχνικὰς σχολάς, ἡ τυχὸν ἔλλειψις εἰδικῆς ἔδρας καλύπτεται πάντοτε μὲ τὴν καθιέρωσιν πυκνῆς σειρᾶς διαλέξεων ἐπὶ ὀργανωτικῶν θεμάτων.

Ἡ Σχολὴ Ἐπιστημονικῆς Ὁργανώσεως τῆς Ἐργασίας, εἶναι, ἐν τούτοις, τὸ μόνον ἴδρυμα, τὸ ὁποῖον συνέστη εἰδικῶς καὶ ἀποκλειστικῶς διὰ τὴν συστηματικὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐπιστημονικῆς Ὁργανώσεως τῆς Ἐργασίας. Ἦδη ἔχει ἀποβῆ μοναδικὸν φυτῶριον δημιουργίας ἐνθουσιωδῶν καὶ πλήρως κατηρτισμένων ὀργανωτῶν. Τὸ Γαλλικὸν Κράτος διὰ διατάγματός του, ἀπὸ 21ης Νοεμ-

βρίου 1957, τὴν κατέταξε μεταξύ τῶν ἀνεγνωρισμένων σχολῶν. Ὅπως ἡ «Ἐθνικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Γαλλικῆς Ὀργανώσεως», οὕτω καὶ ἡ Σχολή, γνήσιον τέκνον τῆς πρώτης, εἰς κανένα κερδοσκοπικὸν σκοπὸν δὲν ἀποβλέπει. Ἐχει ἐκ τοῦ καταστατικοῦ τῆς τάξεως ὡς σκοπὸν τὴν προπαρασκευὴν καὶ τελειοποίησιν τῶν ἡγετικῶν, ὡς καὶ τῶν κάθε εἴδους διοικητικῶν ἢ τεχνικῶν στελεχῶν—οἷαν δῆποτε καὶ ἂν κατέχουν θέσιν εἰς τὴν ἱεραρχίαν τῆς ὑπηρεσίας των—τῶν πάσης φύσεως ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων ἢ ὀργανισμῶν. Πολλὰ ἐπιχειρήσεις, ἀποβλέπουσαι εἰς τὴν ποιτικὴν βελτίωσιν τοῦ προσωπικοῦ των, ἐγγράφουν κατ' ἔτος εἰς τὴν Σχολήν, δαπάναις των, ἕνα ὄρισμένον ἀριθμὸν ὑπαλλήλων, προκειμένου νὰ καταρτισθοῦν ἐπὶ θεμάτων Ὀργανώσεως. Ἡ Σχολὴ ἐπιδεικνύει ἰδιαιτέραν μέριμναν ἔναντι αὐτῆς τῆς κατηγορίας τῶν μαθητῶν τῆς. Τοὺς παρέχει τὴν εὐκαιρίαν νὰ γνωρίσουν τὰς πλέον συγχρονισμένας καὶ ἐφαρμοσίμους εἰς τὸν ἰδιαίτερον κύκλον τῆς ἐπαγγελματικῆς των ἀπασχολήσεως μεθόδους, διευρύνουσα τοιούτῳ ττρόπῳ τοὺς ὀρίζοντάς των. Οἷον δῆποτε, ὅμως, ἐπάγγελμα καὶ ἂν ἀσκή κανεῖς, δύναται νὰ ἐγγραφῇ εἰς τὴν Σχολήν, ἐφ' ὅσον ἐπιθυμῇ νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφήν μὲ τὰ προβλήματα τῆς ὀργανώσεως. Σταθερὰ ἐπιδίωξις τῆς παραμένει πάντοτε ἡ αὐξήσις καὶ ἡ καλλιέργεια τῶν δυνατοτήτων τῶν μαθητῶν τῆς καὶ ἡ ἐνίσχυσις τῆς ἀποδόσεως καὶ τῆς εὐεξίας τῶν ἐπιχειρήσεων μὲ τὰς ὁποίας οἱ τελευταῖοι αὐτοὶ συνεργάζονται.

Ὑπὸ τὰ δεδομένα αὐτὰ ἡ Σχολὴ ἀπευθύνεται πρὸς τρεῖς κυρίως κατηγορίας προσώπων. Ἡ πρώτη περιλαμβάνει ἐκείνους οἱ ὁποῖοι διαθέτοντες ἤδη κάποιαν ἐμπειρίαν ἐπὶ ὀργανωτικῶν θεμάτων, αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκην νὰ ἐπανελέγξουν καὶ ἀνανεώσουν τὰς γνώσεις των ὑπὸ τὸ φῶς μιᾶς μεθοδικῆς διδασκαλίας. Ὁσαύτως περιλαμβάνει τοὺς ἐπὶ κεφαλῆς (διευθυντάς, προϊσταμένους κ.λ.π.) διαφόρων ἐπιχειρήσεων, οἱ ὁποῖοι, ἐπιθυμοῦντες νὰ εἰσαγάγουν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν των μεθόδους ὀρθολογιστικῆς διοικήσεως, κρίνουν ἀναγκαῖον νὰ ἐγκύψουν προηγουμένως οἱ ἴδιοι εἰς τὴν μελέτην τῶν σχετικῶν συστημάτων. Ἡ δευτέρα κατηγορία περιλαμβάνει τοὺς νέους ἐπιστήμονας, οἱ ὁποῖοι ἀναζητοῦν ἕνα χρήσιμον συμπλήρωμα τῶν σπουδῶν των. Ἡ δὲ τρίτη καὶ μᾶλλον πολυάριθμος, ὅλα τὰ τεχνικὰ καὶ διοικητικὰ στελέχη, μηχανικούς, διευθυντάς ὑπηρεσιῶν, λειτουργοὺς πάσης ἱεραρχικῆς σειρᾶς, οἱ ὁποῖοι ἐγγράφονται εἰς τὴν Σχολήν εἴτε ὡς ὑπότροφοι τῆς ὑπηρεσίας των, εἴτε ἐξ ἰδίας

πρωτοβουλίας, διὰ νὰ ἀποκτήσουν νέας χρήσιμους γνώσεις, καὶ νὰ βελτιώσουν τοιοῦτοτρόπως τὴν ἀποτελεσματικότητά τῆς ἐπαγγελματικῆς των προσφορᾶς.

Ἐάν θελήσῃ νὰ πληροφωρηθῇ κανεὶς τὴν ἐπαγγελματικὴν προέλευσιν τῶν μαθητῶν τῆς Σχολῆς θὰ ἐκπλαγῇ πρὸ τῆς ποικιλίας της: Πολιτικοὶ μηχανικοὶ, μηχανολόγοι, ἠλεκτρολόγοι, μεταλλειολόγοι, ἀγρονόμοι, ἀεροναυπηγοὶ καὶ πάσης ἄλλης εἰδικότητος μηχανικοὶ, ἀξιωματικοὶ ὀλων τῶν ὀπλων, διδάκτορες καὶ πτυχιούχοι τῆς νομικῆς, φιλόλογοι, ἰατροὶ, ὀδοντίατροι, φυσικομαθηματικοὶ, φαρμακοποιοὶ, λογισταί, γεωπόνοι, διπλωματικοὶ ὑπάλληλοι, ἐκπαιδευτικοὶ ὀλων τῶν κλάδων καὶ βαθμῶν τῆς ἐκπαιδεύσεως, πρόσωπα μὲ ἀνωτέραν ἐμπορικὴν μόρφωσιν, ἀπόφοιτοι ὀλων τῶν σχολῶν μέσης ἐκπαιδεύσεως ἀπασχολούμενοι εἰς τὰς πλέον διαφορετικὰς ἐργασίας, ὀλον αὐτὸ τὸ μωσαϊκὸν τῶν ἐπαγγελμάτων, τὰ ὁποῖα συνωθοῦνται ὑπὸ τὴν στέγην τῆς Σχολῆς ἐπὶ 24 συνεχῆ ἔτη, ἀποτελεῖ καθ' ἑαυτὸ μίαν πλήρη δικαίωσιν τῆς τολμηρᾶς συλλήψεως, οἷα ὑπῆρξεν ἡ ἰδέα τῆς ἰδρύσεώς της. Ἡ καταπληκτικὴ αὐτὴ ἀνομοιογένεια τῶν μαθητῶν δημιουργεῖ θεβαίως πολλὰ δυσεπίλυτα προβλήματα εἰς τὸ διδακτικὸν προσωπικόν. Πέραν, ὁμως, ὀλων αὐτῶν, ἀποδεικνύει πόσον ἡ πρόσκτησις ὀργανωτικῶν γνώσεων γίνεται αἰσθητὴ σήμερον ὡς ἀνάγκη ἐπιτακτικὴ εἰς ἀνθρώπους κάθε ἐπαγγέλματος, παντὸς εἶδους καὶ βαθμοῦ μόρφωσης, καὶ πάσης ἡλικίας.

Μόλις 85 ὑπῆρξαν οἱ πρῶτοι μαθηταὶ τῆς Σχολῆς κατὰ τὴν ἑναρξιν τῆς λειτουργίας της κατὰ τὸ ἔτος 1934. Κατὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν πρῶτων 10 ἐτῶν τῆς ζωῆς της, ὁ ἀριθμὸς των εἶχεν ἀνέλθει εἰς τοὺς 1171. Σήμερον ἐγγράφονται ἀνὰ 800 περίπου ἐτησίως, ὁ δὲ συνολικὸς ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν, οἱ ὁποῖοι ἐφοίτησαν εἰς τὴν Σχολήν, ὑπερβαίνει τοὺς 16.000.

Ὁ μέσος ὄρος τῆς ἡλικίας των εἶναι τὸ 33ον ἔτος. Αἰφνης, ἐπὶ τῶν 400 πρῶτων κατὰ σειρὰν ἐγγραφῆς μαθητῶν τοῦ τρέχοντος σχολικοῦ ἔτους οἱ 57 (δηλ. τὸ 14,2 %) ἦσαν ἡλικίας 22-25 ἐτῶν. Οἱ 230 (57,5 %) ἦσαν 26-35 ἐτῶν. Οἱ 55 (13,7 %) ἦσαν 36-40. Οἱ 50 (12,5 %) ἦσαν 41-50 ἐτῶν. Τέλος, 8 (δηλ. 2 %) ἦσαν 51-65 ἐτῶν. Ἐξ αὐτῶν πάλιν οἱ 385 ἦσαν ἄνδρες καὶ αἱ 15 γυναῖκες. Οἱ 40 ἦσαν παλαιοὶ μαθηταί, οἱ ὁποῖοι ἐνεγράφησαν ἐκ νέου διὰ νὰ ἀνανεώσουν τὰς γνώσεις των. Οἱ 387 γάλλοι καὶ οἱ 13 ἀλλοδαποί. Τέλος, οἱ 198 εἶχον ἐγγραφῆ ὡς ὑπότροφοι τῶν ἐπιχειρήσεων, εἰς τὰς ὁποίας εἰργάζοντο.

Ἡ λειτουργία τῆς Σχολῆς διευθύνεται καὶ ἐποπτεύεται ἀπὸ δύο πολυμελῆ συμβούλια, εἰς τὰ ὅποια μετέχουν διακεκριμένοι ἐπιστήμονες, ἐξέχοντες ἐκπρόσωποι τῆς ἀνωτάτης Γαλλικῆς τεχνικῆς ἐκπαιδεύσεως, ὡς καὶ προσωπικότητες ἀδιαφιλονικήτου κύρους εἰς τὰ θέματα τῆς Ὁργανώσεως.

Τὸ διδακτικὸν προσωπικὸν περιλαμβάνει περισσοτέρους τῶν 65 καθηγητῶν. Ἡ ἐπιλογή των ἔχει γίνεαι μεταξύ ἐπιστημόνων ἀπολύτως εἰδικευμένων εἰς τὰ θέματα, τὰ ὅποια ἀναλαμβάνουν νὰ διδάξουν, μὲ πλήρη θεωρητικὸν ἐξοπλισμὸν, ἀλλὰ καὶ πλουσίαν πρακτικὴν πείραν. Εἶναι κοινὸν χαρακτηριστικόν, ὅτι ὅλοι των, ἐκ παραλλήλου πρὸς τὰ καθήκοντά των ἀπέναντι τῆς Σχολῆς, ἀσχολοῦνται ἐνεργῶς μὲ τὸ κύριον ἐπάγγελμά των. Δὲν πρόκειται, δηλαδὴ, περὶ θεωρητικῶν, ζώντων ἐν ἀπομονώσει εἰς τὸ σπουδαστήριον, ἀλλὰ περὶ ἐπιστημόνων, οἱ ὅποιοι ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν θέτουں καθημερινῶς τὰς γνώσεις των ὑπὸ τὴν συνεχῆ δοκιμασίαν τῆς πράξεως. Πρόεδροι ἐταιρειῶν, σύμβουλοι τῆς Ἐπικρατείας, γενικοὶ διευθυνταὶ μεγάλων ἐπιχειρήσεων, μηχανοί, διοικητικοὶ καὶ οἰκονομικοὶ προϊστάμενοι μεγάλων ὀργανισμῶν, διακεκριμένοι προσωπικότητες τοῦ ἐμπορικοῦ, βιομηχανικοῦ καὶ ἀγροτικοῦ κόσμου, ἐκπρόσωποι τῆς Διοικήσεως συνθέτουں ὅλοι ὁμοῦ ἓνα καθηγητικὸν σῶμα, διὰ τὸ ὅποτον δικαιοῦται νὰ εἶναι ὑπερήφανος ἡ Σχολή.

Ἡ συγκέντρωσις καὶ ἡ συστηματικὴ κατάταξις τῆς ὕλης, τὴν ὁποίαν περιλαμβάνει ἡ «Ἐπιστημονικὴ Ὁργάνωσις τῆς Ἐργασίας», δὲν ἦτο καθόλου εὐκολὸς προσπάθεια. Ἐκτὸς τῶν βασικῶν ἔργων τοῦ Taylor καὶ τοῦ Fayol, τὰ ὅποια ἀπετέλεσαν τὰς θεμελιώδεις—καίτοι ἀντιτιθεμένους, ἐν πολλοῖς μεταξύ των—πηγὰς τῆς σχετικῆς ἀναζητήσεως, πᾶν ὅ,τι ἀφεώρα εἰς τὴν Ὁργάνωσιν τῆς Ἐργασίας ἦτο διεσχορπισμένον τῆδε καίεισε—πολλὰς φορὰς μάλιστα κατὰ τρόπον τελείως ἀπροσπασματικόν—εἰς ἀπειρίαν βιβλίων, μελετῶν καὶ παντὸς εἶδους ἐργασιῶν. Τὸν ρόλον τῆς ἐπιμελοῦς μελίσεως ἀνέλαβεν ἡ «Ἐθνικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Γαλλικῆς Ὁργανώσεως», ἡ ὁποία συνεχέντρωσεν ὅλην αὐτὴν τὴν ὕλην, διεχώρισεν ὅ,τι ἦτο χρήσιμον, τὸ κατέταξε μεθοδικῶς καὶ ἀπῆρτισε εἰς μίαν ἐνότητα αὐτὸ τὸ ὅποτον λέγομεν σήμερον «Ἐπιστημονικὴ Ὁργάνωσις τῆς Ἐργασίας». Μόνον ἀφροῦ διέγραψε σαφῶς τὰ ὅρια αὐτῆς τῆς ἐνότητος καὶ κατωχύρωσε, τρόπον τινα, τὴν δογματικὴν τῆς ὑπόστασιν, μόνον τότε ἐπροχώρησεν εἰς τὴν ἔδρυσιν τῆς Σχολῆς. Ἐπεδίωξε καὶ ἐπέτυχε τοιοῦτοτρόπως δύο τινά: Πρῶτον νὰ ἀπομακρύνῃ εὐθὺς ἐξ

ἀρχῆς τὸν κίνδυνον τῆς ἀνορθοδόξου ἀντιμετωπίσεως τῶν προβλημάτων Ὁργανώσεως τῆς Ἑργασίας, ἢ ὁποῖα, ὀδηγοῦσα εἰς σφαλερὰ πορίσματα καὶ ἀνεπιτυχεῖς ἐφαρμογὰς, θὰ προκαλέσει μοιραίως τὴν γενικὴν δυσπιστίαν. Δεύτερον δὲ νὰ καταστήσῃ θεματοφύλακα τῆς διδασκαλίας τῆς «Ἐπιστημονικῆς Ὁργανώσεως τῆς Ἑργασίας» μίαν Σχολήν, ἢ ὁποῖα, λειτουργοῦσα ὑπὸ τὴν αἰγίδα αὐτῆς τῆς ἰδίας τῆς «Ἐθνικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Γαλλικῆς Ὁργανώσεως»—μῖα, δηλαδὴ, ἀνιδιοτελοῦς ἐπιστημονικῆς ἐνώσεως—θὰ ἀπετέλει πάντοτε ἐμπόδιον εἰς πᾶσαν ἀπόπειραν παραμορφώσεως τῆς διδασκαλίας αὐτῆς ὑπὸ ἀκαταλλήλων διδασκάλων καὶ σχολῶν μὴ ὑποκειμένων εἰς σοβαρὸν καὶ ἀρμόδιον ἔλεγχον.

Ἡ διδασκαλία πραγματοποιεῖται ἐπὶ τῇ βάσει λεπτομερῶς καθωρισμένου προγράμματος σπουδῶν, προσηρμοσμένου ἐπιτυχῶς εἰς τοὺς σκοποὺς τῆς Σχολῆς. Τὸ πρόγραμμα ἀποβλέπει εἰς τὴν διδασκαλίαν ἀφ' ἑνὸς μὲν τῶν γενικῶν ἀρχῶν τῆς «Ἐπιστημονικῆς Ὁργανώσεως τῆς Ἑργασίας», ἀφ' ἑτέρου δὲ τῶν ἐφαρμογῶν τῶν ἀρχῶν αὐτῶν εἰς τὰς διαφόρους εἰδικὰς μορφὰς τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ὑπηρεσιῶν. Τὸ σύνολον τῆς διδασκομένης ὕλης εἶναι διηρημένον εἰς ὀκτὼ εὐρυτάτας κατηγορίας—ὀμάδας θεμάτων, αἱ ὁποῖαι καλοῦνται «σειραί». Ἐκάστη «σειρὰ» περιλαμβάνει ἓνα ὠρισμένον ἀριθμὸν εἰδικῶν θεμάτων, τῶν ὁποίων ἡ διδασκαλία, ἀναλόγως τῆς μεγαλυτέρας ἢ μικροτέρας εὐρύτητός των, ἐξαντλεῖται εἰς ἓν ἕως πέντε μαθήματα.

Οὕτω, ἡ πρώτη σειρὰ εἶναι ἡ λεγομένη «σειρὰ» τῶν γενικῶν μαθημάτων», εἰς τὴν ὁποίαν ἐρευνῶνται, εἰς 39 συνολικῶς μαθήματα, 23 εἰδικὰ θέματα, καλύπτοντα τὰς γενικὰς ἀρχὰς τῆς «Ἐπιστημονικῆς Ὁργανώσεως τῆς Ἑργασίας». Ἀναφέρω εἰς τὴν τύχην μερικὰ ἐξ αὐτῶν τῶν θεμάτων: *Περὶ τῆς Ἐπιστημονικῆς Μεθόδου* (Οἱ δημιουργοὶ τῆς: Βάκων, Καρτέσιος, Στιούαρτ Μίλλ, Κλώντ Μπερνάρ κ.λ.π.—Ἀνάλυσις καὶ Σύνθεσις.—Ἡ παρατήρησις.—Ἡ ὑπόθεσις.—Ἡ πειραματικὴ ἐπαλήθευσις τῆς.—Παραδείγματα), *Ἐφηρμοσμένη Ψυχολογία* (Σκοποί.—Μέθοδοι.—Ὁ πρακτικὸς ψυχολόγος.—Ὁ ρόλος τῆς εἰς τὴν διεύθυνσιν καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν ὀργάνωσιν τῆς ἐπιχειρήσεως.—Ἡ εἰσφορά τῆς εἰς τὴν λύσιν τῶν προβλημάτων τῆς προσαρμογῆς τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν ἐργασίαν.—Προβλήματα τοῦ ἀτόμου καὶ τῆς ὀμάδος). *Γενικαὶ Ἀρχαὶ τῆς Προπαρασκευῆς τῆς Ἑργασίας* (Γενικοὶ σκοποί.—Συνεχῆς προπαρασκευὴ καὶ προπαρασκευὴ τῇ αἰτήσει.—Τεχνικὴ καὶ διοικητικὴ

φάσις τῆς προπαρασκευῆς.—Προπαρασκευὴ ἐντὸς μακροῦ χρόνου καὶ ἐντὸς συντόμου προθεσμίας.—Ἡ θέσις τῆς προπαρασκευῆς εἰς τὴν ἐπιχειρήσιν.—Ἡ καθολικότης τῆς προπαρασκευῆς). Ἄλλα ἐπίσης θέματα εἶναι: Ἡ ἀπλοποίησις τῆς ἐργασίας, ἀναλυτικὴ λογιστικὴ καὶ τιμὴ κόστους, ἡ ἀμοιβὴ τοῦ προσωπικοῦ, ἡ διάρθρωσις τῆς ἐπιχειρήσεως, τὰ προβλήματα διευθύνσεως, μελέτη καὶ ὑπολογισμὸς τοῦ χρόνου, στατιστικὴ καὶ γραφικὰ διαγράμματα κ.λ.π.

Ἡ δευτέρα «σειρὰ» ἔχει ὡς τίτλον ὁ «Ἀνθρωπος εἰς τὴν Ἐργασίαν». Εἶναι σπουδαιότατης σημασίας καὶ ἐρευνᾶ εἰς 20 περίπου μαθήματα 15 θέματα «ἀνθρωπίνου παράγοντος», ὡς ἐπεκράτησεν νὰ λέγωμεν ἐν Ἑλλάδι. Εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν μαθημάτων «ἀνθρωπίνου παράγοντος» ἡ Σχολὴ ἀποδίδει ἐξέχουσαν σημασίαν. Ἐκκινεῖ ἀπὸ τὴν ἀρχήν, ὅτι ὁ ψυχικὸς κόσμος τοῦ ἐργαζομένου ἀποτελεῖ στοιχεῖον ἀναπόσπαστον ἀπὸ τὴν ὅλην παραγωγικὴν διδασκαλίαν. Ἡ ἄγνοια τοῦ στοιχείου αὐτοῦ δυνατὸν νὰ ἔχη συνεπειὰς ὀχι μόνον ἐπὶ τῆς αποτελεσματικότητος τῶν χρησιμοποιουμένων μεθόδων, ἀλλὰ ἐφ' ὅλης τῆς ἀποδόσεως ἐνὸς συγκροτήματος. Ἴδου μερικὰ ἐκ τῶν θεμάτων αὐτῶν: *Ψυχολογία τῶν ἐργατῶν, ψυχολογία τοῦ ὑπαλλήλου, διαμόρφωσις καὶ τελειοποίησις τῶν στελεχῶν, ἐφαρμογαὶ τῆς ψυχολογίας εἰς τὴν ἐπιλογὴν τοῦ προσωπικοῦ, αἱ σχέσεις μετὰ τοῦ προσωπικοῦ, μέθοδοι διοικήσεως καὶ διευθύνσεως, ἡ σύγχρονος ἀσφάλις τῆς ἐργασίας, ἡ ἐπιστημονικὴ μέθοδος τῆς ἐπαγγελματικῆς διαμορφώσεως κ.λ.π.*

Αἱ λοιπαὶ «σειραὶ» ἀναφέρονται εἰς τὰς ἐφαρμογὰς τῆς «Ἐπιστημονικῆς Ὁργανώσεως τῆς Ἐργασίας» εἰς τοὺς διαφόρους εἰδικοὺς κλάδους τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς. Οὕτω, ἡ τρίτη «σειρὰ» περιλαμβάνει τὰς ἐφαρμογὰς εἰς τὰς βιομηχανικὰς ἐπιχειρήσεις. Ἡ τετάρτη εἰς τὰς οἰκοδομικὰς καὶ τὰς ἐπιχειρήσεις κατασκευῆς δημοσίων ἔργων. Ἡ πέμπτη εἰς τὰς ἐμπορικὰς ἐπιχειρήσεις. Ἡ ἕκτη εἰς τὰς διοικητικὰς ὑπηρεσίας. Ἡ ἑβδόμη εἰς τὴν δημοσίαν διοίκησιν καὶ ἡ ὀγδόη εἰς τὴν γεωργίαν.

Τὰ μαθήματα τῶν δύο πρώτων «σειρῶν», ὡς ἐκ τοῦ γενικοῦ χαρακτήρος των, εἶναι ὑποχρεωτικὰ δι' ὅλους τοὺς μαθητὰς τῆς Σχολῆς. Ἐκ τῶν ὑπολοίπων ἕξ σειρῶν, ἕκαστος μαθητῆς ὀφείλει νὰ παρακολουθήσῃ τοῦλάχιστον μίαν, τὴν ὁποίαν ἐκλέγει ἐλευθέρως, ἀναλόγως τῶν ἰδιαιτέρων κλίσεων καὶ ἐπαγγελματικῶν ἐνδιαφερόντων του. Ἐννοεῖται, ὅτι τὸ πρόγραμμα τῶν σπουδῶν ὑπόκειται εἰς διαρκῆ ἀνανέωσιν. Μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου αἱ «σειραὶ» ἐμπλου-

τίζονται μὲ μαθήματα ἐπὶ νέων θεμάτων, εἰς τρόπον ὥστε ἡ διδασκαλία νὰ διατηρῆται πάντοτε εἰς ὑψηλὸν ἐπίπεδον ἐνημερότητος. Ὄταν συμπληρωθῇ, τέλος, ἡ διδασκαλία τῶν ὡς ἄνω μαθημάτων, ὀργανοῦνται εἰδικαὶ συγκεντρώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας πεπειραμένοι ὀργανωταὶ ἐκθέτουν συγκεκριμένας περιπτώσεις ἐφαρμογῶν τῆς ὀργανωτικῆς θεωρίας, τὰς ὁποίας ἀντεμετώπισαν οἱ ἴδιοι εἰς τὴν πρᾶξιν. Ἡ παρακολούθησις τῶν συγκεντρώσεων αὐτῶν ἀποτελεῖ τὸ χρησιμώτερον συμπλήρωμα τοῦ θεωρητικοῦ ἐξοπλισμοῦ, τὸν ὁποῖον ἔχουν, ἐν τῇ μεταξύ, ἀποκτήσει οἱ μαθηταί.

Ἡ διδασκαλία τῶν μαθημάτων γίνεται ἄφ' ἐνὸς μὲν προφορικῶς, δι' ὅσους ἔχουν τὴν εὐχέρειαν νὰ παρακολουθοῦν τὰς παραδόσεις, ἄφ' ἑτέρου δὲ δι' ἄλληλογραφίας διὰ τοὺς διαμένοντας μακρὰν τῆς ἔδρας τῆς Σχολῆς καὶ τοὺς ἀδυνατοῦντας νὰ προσέρχωνται εἰς τὰς αἰθούσας διδασκαλίας. Ἐπὶ τῶν 400, αἴφνης, πρώτων κατὰ σειρὰν ἐγγραφέντων μαθητῶν, κατὰ τὴν ἑναρξιν τοῦ τρέχοντος σχολικοῦ ἔτους, οἱ 150 παρακολουθοῦν τὰ μαθήματα δι' ἄλληλογραφίας. Βεβαίως, ἡ παρακολούθησις τῶν προφορικῶν παραδόσεων ἐξασφαλίζει εἰς τὸν μαθητὴν ὄλα τὰ πλεονεκτήματα τοῦ ζωντανοῦ λόγου. Ἐν τούτοις, οἱ δι' ἄλληλογραφίας μαθηταὶ δὲν εὐρίσκονται εἰς δευτέραν μοῖραν. Ἐχουν εἰς χεῖρας των τὸ πλήρες κείμενον ὄλων τῶν μαθημάτων, συγκεντρωμένων εἰς ἓνα ὀγκώδη τόμον, μετὰ χρησίμων διβλιογραφικῶν ὑποδείξεων δι' ὅσους τυχὸν ἐπιθυμοῦν νὰ διευρύνουν τὰς μελέτας των καὶ μνεῖαν τῶν γραπτῶν ἐργασιῶν, τὰς ὁποίας ὑποχρεοῦνται νὰ ἐκπονήσουν. Τὰς ἐργασίας αὐτὰς ὀφείλουν νὰ ἀποστέλλουν πρὸς ἔλεγχον εἰς τὴν διεύθυνσιν τῆς Σχολῆς ἐντὸς τριμήνου ἀπὸ τῆς λήξεως τοῦ σχολικοῦ ἔτους. Αἱ «προσωπικαὶ» αὐταὶ λεγόμεναι ἐργασίαι ἀφοροῦν εἴτε εἰς ἓνα εἰδικὸν πρόβλημα ὀργανώσεως, ἐκ τοῦ κύκλου τῆς ἰδιαίτερας ἐπαγγελματικῆς ἐνασχολήσεως τοῦ μαθητοῦ, εἴτε εἰς τὰ συγκεκριμένα παραδείγματα, τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται εἰς τὰ μαθήματα τῶν καθηγητῶν. Ὑποχρέωσιν ὑποβολῆς παρομοίων ἐργασιῶν ἔχουν, βεβαίως, ὑπὸ ἀναλόγους ὄρους καὶ οἱ μαθηταὶ οἱ παρακολουθοῦντες τὴν προφορικὴν διδασκαλίαν. Οἱ δι' ἄλληλογραφίας μαθηταί, τέλος, δύνανται νὰ ἀπευθύνωνται ἐγγράφως πρὸς τὴν Σχολὴν, ζητοῦντες ἐξηγήσεις ἐπὶ πάσης ἀπορίας των, τὰς ὁποίας καὶ λαμβάνουν διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ.

Μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν κατηγοριῶν τῶν μαθητῶν οὐδεμίαν διάκρισιν κάμνει ἡ Σχολή. Οἱ παρακολουθοῦντες τὴν προφορικὴν διδασκαλίαν λαμβάνουν, ὅπως καὶ οἱ δι' ἄλληλογραφίας συνάδελφοὶ των,

δλα τὰ ἔντυπα μὲ τὰ κείμενα τῶν μαθημάτων, ὑποχρεούμενοι συγχρόνως εἰς γραπτὰς ἐργασίας. Εἰς τοὺς ἄλλους πάλιν συνιστᾶται, ὁσάκις τοὺς τὸ ἐπιτρέπουν αἱ περιστάσεις νὰ προσέρχωνται πρὸς παρακολούθησιν τῆς προφορικῆς διδασκαλίας.

Αἱ παραδόσεις ἄρχονται συνήθως τὸν Νοέμβριον καὶ διαρκοῦν μέχρι τοῦ Ἰουνίου. Ἐννοεῖται, ὅμως, ὅτι ἡ διάρκεια τῆς φοιτήσεως εἰς τὴν Σχολήν, ποικίλλουσα ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τοῦ εἶδους τῶν «σειρῶν»—μαθημάτων, τὰς ὁποίας παρακολουθεῖ ἕκαστος, ἡμπορεῖ νὰ παραταθῇ ἐπὶ μακρόν. Αἱ παραδόσεις γίνονται τὰς ἀπογευματινὰς ὥρας, ὥστε νὰ εἶναι κατὰ τὸ δυνατόν προσιταὶ εἰς τοὺς ἐργαζομένους. Ἡ τακτικὴ προσέλευσις τῶν ἐγγεγραμμένων εἰς τὰ προφορικὰ μαθήματα ἐλέγχεται μὲ καρτέλλας παρουσίας, μὲ τὴν συνήθη, βεβαίως, εἰς δλας τὰς ἀκυδημαϊκὰς σχολὰς ἐλαστικότητα. Μετὰ τὴν λήξιν ἐκάστου μαθήματος ἀκολουθεῖ ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν ὑποβολὴ ἐρωτήσεων πρὸς τὸν καθηγητὴν ἐπὶ τῶν διδασχθέντων, αἱ ὁποῖαι δίδουν συνήθως ἀφορμὴν εἰς γονίμους συζητήσεις. Ἡ διδασκαλία περιλαμβάνει, τέλος, ἐπισκέψεις τῶν μαθητῶν εἰς ἐργοστάσια, ἐργαστήρια, ἀγροκτῆματα, κ.λ.π., ἀναλόγως τῶν εἰδικῶν κλάδων ἐφαρμογῆς «σειρῶν», τοὺς ὁποίους σπουδάζει ἕκαστος, αἱ ὁποῖαι τοὺς δίδουν τὴν εὐκαιρίαν τῆς ζωντανῆς ἐπαφῆς των μὲ τὸν κόσμον τῆς πράξεως.

Ἡ Σχολὴ ἐπιδιώκει νὰ εὐρίσκειται εἰς τακτικὴν ἐπικοινωνίαν μετὰ τῶν ὑπηρεσιῶν καὶ τῶν ἐπιχειρήσεων, αἱ ὁποῖαι τῆς ἀποστέλλουν πρὸς ἐκπαίδευσιν μέλη τοῦ προσωπικοῦ των. Συνιστᾶται δὲ εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις αὐτὰς ὄχι μόνον νὰ ζητοῦν τακτικῶς πληροφωρίας περὶ τῆς προόδου τῶν μαθητῶν ὑπαλλήλων των, ἀλλὰ καὶ νὰ προβαίνουν εἰς ὑποδείξεις συγκεκριμένων θεμάτων πρὸς μελέτην καὶ ἐκπόνησιν ἐργασιῶν.

Εἰς τοὺς μαθητὰς τῆς, οἱ ὁποῖοι διεξέρχονται ἐπιτυχῶς δλας τὰς φάσεις τῆς φοιτήσεως, ἡ Σχολὴ ἀπονέμει δύο διακρίσεις: «Πιστοποιητικὸν πέρατος σπουδῶν», τὸ ὁποῖον ἀντιστοιχεῖ πρὸς ὅ,τι ἐν Ἑλλάδι χαρακτηρίζομεν ὡς πτυχίον καὶ «Δίπλωμα Ἐπιστημονικῆς Ὄργανώσεως τῆς Ἐργασίας», τὸ ὁποῖον ἀντιστοιχεῖ πρὸς διδακτορικὸν δίπλωμα.

Προϋποθέσεις ἀποκτήσεως τοῦ πρώτου εἶναι ἡ τακτικὴ παρακολούθησις καὶ συμμόρφωσις πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς διδασκαλίας. Ἡ πλήρωσις τῶν προϋποθέσεων αὐτῶν διαπιστοῦται ἀπὸ τὰς καρτέλλας παρουσίας καὶ ἀπὸ τὰς ἐργασίας, τὰς ὁποίας ἐξεπόνησεν

ἔκαστος. Μαθητὴς παρακολουθήσας τὸ ἥμισυ τοῦλάχιστον τοῦ συνόλου τῶν παραδόσεων ὑποχρεοῦται εἰς πέντε γραπτὰς ἐργασίας, ἔναντι δέκα, εἰς τὰς ὁποίας ὑποχρεοῦνται οἱ λοιποί. Ἐξ αὐτῶν, δύο μόνον τὸ πολὺ ἐργασίαι ἐπιτρέπεται νὰ ἀνήκουν εἰς τὸν κύκλον τοῦ ἰδίου μαθήματος. Ὁ ὑποψήφιος πρέπει, ἐν τέλει, νὰ ὑποστῇ ἐπιτυχῶς γραπτὴν ἐξέτασιν ἐπὶ τῆς ὕλης τῶν μαθημάτων, ἀφ' ἑνὸς μὲν τῶν δύο ὑποχρεωτικῶν δι' ὅλους «σειρῶν», ἀφ' ἑτέρου δὲ τῆς «σειρᾶς» ἢ τῶν «σειρῶν», τὰς ὁποίας ὁ ἴδιος ἐπέλεξεν, αἱ ὁποῖαι καὶ μνημονεύονται εἰδικῶς εἰς τὸ χορηγούμενον «Πιστοποιητικὸν πέρατος σπουδῶν». Γραπτὰ ἐξετάσεις ἐνεργοῦνται δύο ἢ τρεῖς φορές κατ' ἔτος.

«Δίπλωμα Ἐπιστημονικῆς Ὁργανώσεως τῆς ἐργασίας» ἀπονέμεται μόνον εἰς ὄσους ἔχουν ἤδη ὑποστῇ ἐπιτυχῶς τὴν δοκιμασίαν τῆς ἀποκτήσεως τοῦ «Πιστοποιητικοῦ». Ὁ ἐνδιαφερόμενος ὀφείλει ἐπὶ πλέον νὰ ὑποβάλῃ μίαν διατριβὴν ἐπὶ θέματος τῆς ἐκλογῆς του, τὸ ὁποῖον, ὅμως, πρέπει νὰ ἔχῃ προηγουμένως ἐγκριθῇ παρὰ τῆς διευθύνσεως τῆς Σχολῆς. Ἄν ἡ διατριβὴ συγκεντρώσῃ ὠρισμένον βαθμόν, ὁ ὑποψήφιος καλεῖται εἰς προφορικὴν ὑποστήριξιν τῆς. Ἡ ἐργασία του πρέπει νὰ εἶναι πρωτότυπος, νὰ ἀποδεικνύῃ πλήρη γνῶσιν τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν μεθόδων τῆς «Ἐπιστημονικῆς Ὁργανώσεως τῆς Ἐργασίας», νὰ μὴ ἀναλίσκεται εἰς περιγραφικὰς ἐκθέσεις καὶ νὰ περιέχῃ πορίσματα ἠντλημένα ἐκ τῆς προσωπικῆς ὀργανωτικῆς ἐμπειρίας τοῦ συντάκτου τῆς.

* *

Αὐταὶ ἦσαν εἰς πολὺ γενικὰς γραμμάς, αἱ συνθήκαι ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐδημιουργήθη εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ ὀργανώθη ἡ κίνησις διὰ τὴν «Ἐπιστημονικὴν Ὁργάνωσιν τῆς Ἐργασίας». Αὐτό, ἐπίσης, ὑπῆρξε τὸ ἱστορικὸν τῆς ἰδρύσεως καὶ ἀναπτύξεως τῆς Σχολῆς τῆς Rue de Babylone, οἱ σκοποί, τὸ περιεχόμενον διδασκαλίας, αἱ μέθοδοι, ὁ τρόπος, τέλος, λειτουργίας τῆς ὁποίας, προσέδωκαν εἰς αὐτήν, κατὰ τὰ 24 ἔτη τῆς καρποφόρου διδασκαλίας τῆς, ζηλευτὴν ἀκτινοβολίαν μεταξὺ τοῦ κόσμου τῆς ἐργασίας. Ἡ ἀκτινοβολία αὕτη ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου ἢ ἀνεπιφύλακτος ἀναγνώρισις, τὴν ὁποίαν ἐπισύρουν εἰς τὸν ἰδιαιτέρον κύκλον τῶν ἐπαγγελματικῶν τῶν ἐνασχολήσεων οἱ ἀπόφοιτοὶ τῆς, ἀποδεικνύουν ὅτι ἡ Σχολὴ ἀνταπεκρίθη εἰς τὰς πλέον ἐλπιδοφόρους προθέσεις τῶν ἰδρυτῶν τῆς.

Ἀποτελεῖ λυπηρὰν διαπίστωσιν ὅτι ἐν Ἑλλάδι, πλὴν ἐλαχί-

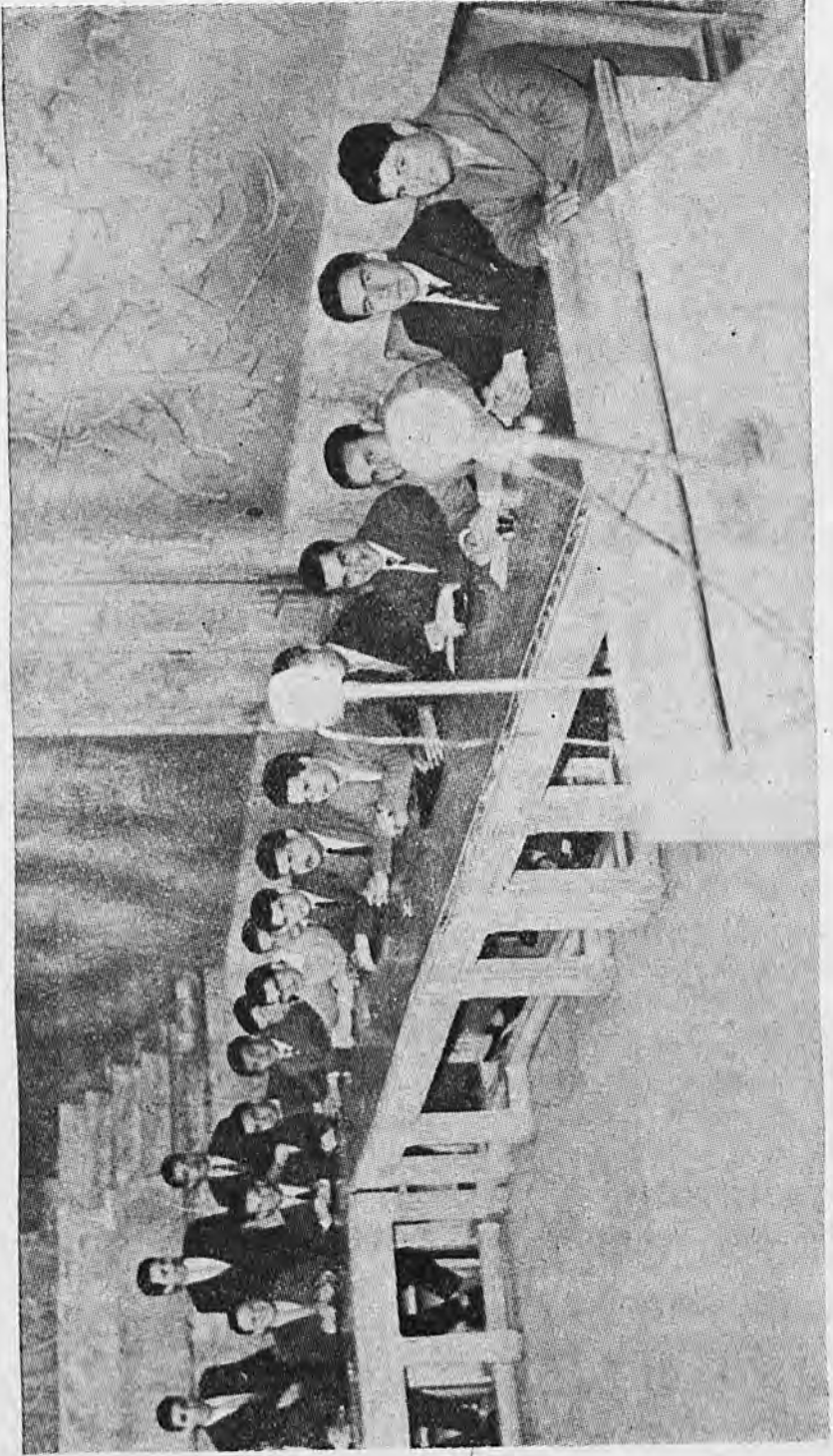
στων ἴσως ἐξαίρεσεων, ἢ «Ἐπισημονική Ὀργάνωσις τῆς Ἐργασίας» εἶναι σχεδὸν ἀγνωστος. Ὅχι μόνον ὠργανωμένη κίνησις πρὸς διάδοσιν καὶ καλλιέργειαν τῶν μεθόδων τῆς δὲν ὑπῆρξεν ἢ ὑπάρχει μέχρι στιγμῆς, ἀλλὰ καὶ αὐταὶ ἀκόμη αἰ ἀνώτεραι καὶ ἀνώταται τεχνικαὶ σχολαί, ὡς καὶ ἐκεῖναι, ἀπὸ τὰς ὁποίας αἰ δημόσιαι ὑπηρεσίαι, αἰ τράπεζαι, αἰ διάφοροι ἐπιχειρήσεις καὶ οἱ ὀργανισμοὶ στρατολογοῦν τὰ μᾶλλον μορφωμένα μέλη τοῦ προσωπικοῦ των, ἀγγοοῦν τὴν Ὀργάνωσιν ἐν γένει, ἀκόμη καὶ ὡς δευτερευόν ἀντικείμενον διδασκαλίας.

Μοναδικὴν ἐξαίρεσιν ἀποτελεῖ ἡ ἐν Ἀθήναις, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1938, λειτουργοῦσα Ἀνωτέρα Σχολὴ Βιομηχανικῶν Σπουδῶν, ὡς καὶ ἡ κατὰ τὸ ὑπόδειγμα αὐτῆς ἰδρυθεῖσα ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐν Θεσσαλονίκῃ ὁμώνυμος σχολή.

Ἡ Ἀνωτέρα Σχολὴ Βιομηχανικῶν Σπουδῶν, ἀποτελοῦσα διὰ τὸν τόπον αὐτὸν ἀληθῆ δεξαμενὴν γονίμων ἐμπνεύσεων γύρω ἀπὸ τὰ προβλήματα τῆς ἐπὶ ὑψηλοῦ ἐπιπέδου ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τὴν μελέτην τῶν Ἑλληνικῶν προβλημάτων, χωρὶς νὰ ἀποτελῇ εἰδικὴν Σχολὴν Ὀργάνωσεως, ἀπέδωκεν, ἐν τούτοις, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὴν προσήκουσαν σημασίαν εἰς τὴν διδασκαλίαν ὀργανωτικῶν μαθημάτων. Πρὸς τὸ παρὸν διαθέτει δύο ἔδρας Διοικήσεως καὶ Ὀργάνωσεως, ἐνῶ, ἐξ ἄλλου, τὸ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς λειτουργοῦν Γραφεῖον Ἐμπορικῶν καὶ Βιομηχανικῶν Ἐρευνῶν ἐνθαρρύνει ποικιλοτρόπως τὴν σπουδὴν καὶ τὰς ἐργασίας ἐπὶ παρεμφερῶν θεμάτων. Ἡδη, ἔλαβε τὴν ἀπόφασιν νὰ διευρύνῃ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν τὰς πρωτοβουλίας τῆς, προσθέτουσα εἰς τὰ παρ' αὐτῆς ἰδρυθέντα καὶ ὑποδειγματικῶς λειτουργοῦντα ὑπὸ τὸν ἑλεγχόν τῆς Κέντρα Στατιστικῆς Ἐκπαιδεύσεως, Κοινωνικῶν Σπουδῶν, Ναυτιλιακῶν Σπουδῶν καὶ Τουριστικῆς Ἐκπαιδεύσεως καὶ νέον Κέντρον Διοικήσεως καὶ Ὀργάνωσεως. Μεταξὺ τῶν φροντίδων τοῦ Κέντρου αὐτοῦ ἡ σπουδὴ τῆς ὀρθολογιστικῆς ὀργάνωσεως θὰ λάβῃ ἀσφαλῶς προέχουσαν θέσιν.

Ἐἴθε τοῦτο νὰ ἀποτελέσῃ μίαν ἀφορμὴν δραστηριοποιήσεως ὄλων ὄσοι ἀντιλαμβάνονται τὴν σημασίαν τοῦ προβλήματος, ἢ δὲ «Ἐπισημονική Ὀργάνωσις τῆς Ἐργασίας» νὰ καταλάβῃ καὶ ἐν Ἑλλάδι τὴν θέσιν, ἢ ὅποια εἰς καμμίαν προηγμένην χώραν δὲν τῆς ἀμφισβητεῖται. Τὰ ἀγαθὰ ποῦ θὰ προκύψουν θὰ συγκομίσῃ ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει ἡ Ἑλληνικὴ Οἰκονομία.

Εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Δήμου Ἀθηναίων ἐνώσ ὁ Δημοτικός Σύμβουλος κ. Ἰω. Παπαθεοδώρου ὁμιλεῖ· περὶ τῆς ὀργανώσεως καὶ λειτουργίας τῶν Δήμων ἐν Ἑλλάδι

ΠΕΙΡΑ ΔΥΟ ΕΤΩΝ ΤΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΑ ΚΕΝΤΡΑ ΚΑΙ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΑ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Υπό τοῦ κ. ROBERT GOETZ - GIREY

Καθηγητοῦ τῆς Νομικῆς Σχολῆς καὶ τῶν Οἰκονομικῶν ἐπιστημῶν
τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Παρισίων

Θὰ ἦτο ὑπερβολὴ νὰ ἰσχυρισθῶμεν ὅτι εἰς τὰ γαλλικὰ Πανεπιστήμια οὐδόλως εἰσιήχθη ἡ διδασκαλία τῶν συναλλαγῶν. Τὸ μάθημα τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας εἰς τὰς Νομικὰς Σχολὰς, ἀπὸ πολλοῦ ἤδη χρόνου, ἔχει προσλάβει ἐξελίξεις, αἱ ὁποῖαι εἰς ἄλλας χώρας ἀποτελοῦν ἓνα μέρος τοῦ μαθήματος τῆς «οἰκονομίας τῶν ἐπιχειρήσεων» καὶ αἱ πολυάριθμοι διδακτορικαὶ διατριβαὶ ἀποδεικνύουν τὸ ἐνδιαφέρον τῶν φοιτητῶν διὰ τὰ προβλήματα αὐτά. Τὰ νέα προγράμματα διὰ τὴν ἀπόκτησιν πτυχίου περιλαμβάνουν ἤδη μίαν ἔδραν λογιστικῆς.

Ἐν τούτοις, τὰ περισσότερα Πανεπιστήμια δὲν ὠργάνωναν εἰδικὴν διδασκαλίαν καὶ δὲν παρεῖχον εἰδικὸν δίπλωμα, ἐκτὸς μερικῶν, τὰ ὁποῖα, μὲ πλήρη ἐπιτυχίαν, εἶχον δημιουργήσει εἴτε ἐμπορικὰ Ἰνστιτούτα, ἅτινα ἀπένεμον τὸν τίτλον τοῦ ἐμπορικοῦ μηχανικοῦ (*ingénieur commercial*) (Νανσύ καὶ Γκρενόμπλ), εἴτε ἓνα Ἰνστιτούτον νομικῶν καὶ οἰκονομικῶν ἐπιστημῶν ἐφαρμοσμένων εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις (Παρίσι).

Ὅμως, κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1955, ἕνας νέος σταθμὸς καί, ὑπὸ ὠρισμένας ἐπόψεις, «ἐπαναστατικὸς», ἐπετεύχθη, χάρις εἰς τὴν δημιουργίαν ἑνὸς διπλώματος ἱκανότητος διοικήσεως τῶν ἐπιχειρήσεων, τὸ ὁποῖον ἀπονέμουν αἱ Νομικαὶ Σχολαί, αἵτινες, ἀπὸ τοῦ 1957, ὀνομάζονται «Σχολαὶ Νομικῶν καὶ Οἰκονομικῶν ἐπιστημῶν».

Διὰ τὴν προπαρασκευαστικὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ τοῦ διπλώματος, ἰδρύθησαν νέα εἰδικὰ τμήματα εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ Πανεπιστήμια μας.

Δυνάμεθα λοιπόν, κατόπιν διετοῦς πείρας, νὰ κάμωμεν τὸν πρῶτον ἀπολογισμὸν, τὰ συμπεράσματα τοῦ ὁποίου θὰ ἐπιτρέψουν νὰ προετοιμάσωμεν τὸ μέλλον.

Ουσιώδη χαρακτηριστικά τοῦ νέου διπλώματος

Χωρὶς νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὰς λεπτομερείας τοῦ Κανονισμοῦ (διάταγμα τῆς 28ης Ἰουλίου 1955 καὶ Ὑπουργικὴ ἀπόφασις 21ης Δεκεμβρίου 1955), πρέπει, ἐὰν θέλωμεν νὰ κατανοήσωμεν τὴν σημασίαν τῆς καινοτομίας, νὰ ὑπενθυμίσωμεν μερικὰ σημεῖα, χαρακτηριστικὰ τοῦ διπλώματος ἰκανότητος διοικήσεως τῶν ἐπιχειρήσεων :

1. Ἡ πρωτοτυπία τῆς νέας διδασκαλίας ἔγκειται εἰς τὸ γεγονός ὅτι αὕτη εἶναι προσιτὴ εἰς ὅλους τοὺς σπουδαστὰς οἱ ὁποῖοι κατέχουν ἤδη μίαν μόρφωσιν ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως, ἥτις βεβαίως δι' ἐνὸς διπλώματος οἰασδήποτε πανεπιστημιακῆς ἢ ἄλλης ἀνωτέρας σχολῆς : ἦτοι πτυχίον νομικῆς, πτυχίον θεικῶν ἐπιστημῶν, πτυχίον φιλολογίας, δίπλωμα φαρμακευτικῆς, δίπλωμα μιᾶς μεγάλης ἐθνικῆς σχολῆς μηχανικῶν, ἐνὸς ἰνστιτούτου πολιτικῶν σπουδῶν, ἀκόμη καὶ μιᾶς ἀνωτέρας ἐμπορικῆς σχολῆς.

2. Ἡ ὕλη τῶν προγραμμάτων διδασκαλίας εἶναι ἢ ἀκόλουθος : κοινωνικὴ ψυχολογία ἐφαρμοσμένη εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις, βιομηχανικαὶ σχέσεις, γενικὴ καὶ οἰκονομικὴ ὀργάνωσις τῶν ἐπιχειρήσεων, ἐπιστημονικὴ ὀργάνωσις τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς ἐργασίας, ἐμπορικὴ καὶ οἰκονομικὴ διαχειρίσις, γενικὴ λογιστικὴ καὶ βιομηχανικὴ λογιστικὴ.

Οἱ σπουδασταὶ οἱ μὴ κάτοχοι πτυχίου νομικῆς ὀφείλου ἐπιπλέον νὰ ἀκολουθήσουν ἓνα μάθημα βασικῶν οἰκονομικῶν προβλημάτων καὶ ἓνα μάθημα νομικῶν προβλημάτων τῶν συναλλαγῶν. Διὰ τοὺς ἄλλους σπουδαστὰς τὰ μαθήματα αὐτὰ εἶναι προαιρετικά.

3. Ἡ θεωρητικὴ καὶ πρακτικὴ διδασκαλία πρέπει νὰ ἀλληλοσυμπληρῶνται ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον, καὶ εἶναι καθωρισμένον, ἕκαστος σπουδαστῆς νὰ λαμβάνῃ μέρος, τουλάχιστον τέσσαρας ὥρας τὴν ἑβδομάδα, εἰς πρακτικὰς ἐργασίας.

4. Κατὰ τὸν Ὀκτώβριον—Νοέμβριον, μετὰ ἐν ἔτος σπουδῶν, ἀπονέμεται τὸ πτυχίον (τὸ ἐν ἔτος οἱ σπουδασταὶ ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ ὑποστοῦν τὰς ἐξετάσεις τῶν νομικῶν καὶ οἰκονομικῶν μαθημάτων, τὸ ἐπόμενον δὲ τὰς ἄλλας ἐξετάσεις).

Αἱ ἐξετάσεις εἶναι συγχρόνως γραπταὶ καὶ προφορικαί· μία τῶν γραπτῶν ἐξετάσεων ἐλέγχει εἰδικώτερον τὸ ἀποτέλεσμα τῆς πρακτικῆς διδασκαλίας (ὑπομνηματισμὸς ἐνὸς κειμένου ἢ μιᾶς στατιστικῆς, λύσις συγκεκριμένων προβλημάτων).

Τά νέα ιδρύματα

Ἡ δημιουργία τοῦ διπλώματος ἰκανότητος διοικήσεως τῶν ἐπιχειρήσεων (C.A.A.E) ἔγινε εὐμενῶς δεκτὴ. Ἀπὸ τὰς ἀρχὰς ἤδη τοῦ 1956, ἑπτὰ Πανεπιστήμια εἰσήγαγον τὴν νέαν διδασκαλίαν, ἐνῶ ἄλλα ἑπτὰ ἠκολούθησαν τὸ παράδειγμά των κατὰ τὸ 1957. Τὸ 1958 τὸ C.A.A.E. θὰ ἀπονέμεται εἰς ὅλα τὰ Πανεπιστήμια.

Τὴν διδασκαλίαν αὐτὴν ἐνεθάρρουναν εἰς τὰ πρῶτα τῆς βήματα ἡ Γενικὴ Διευθύνσις Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως, ἡ Γενικὴ Ἐπιτροπὴ διὰ τὴν παραγωγικότητα, ἀκόμη δὲ ὁ ζήλος τῶν νέων καὶ δραστηρίων καθηγητῶν, οἱ ὅποιοι μὲ αὐταπάρνησιν ἀφωσιώθησαν εἰς αὐτήν.

Εἶναι ὅμως ἀδύνατον νὰ παρουσιάσωμεν ἓνα *ἐνιαῖον ἀπολογισμόν* τῶν νέων ἰδρυμάτων. Ἀντιθέτως πρὸς ὅτι συχνὰ βεβαιοῦται, τὰ πανεπιστημιακά μας συστήματα παρουσιάζουν μεγάλην εὐκαμψίαν καὶ οὕτω κατέστη δυνατὸν νὰ προσαρμόσωμεν τὸ νέον δίπλωμα εἰς τὰς δυνατότητας καὶ τὰς ἀνάγκας τῶν διαφόρων Πανεπιστημίων. Ἐξ αὐτῶν, ἄλλα ἔχουν μέγαν ἀριθμὸν σπουδαστῶν καὶ ἄλλα μικρόν· ἄλλα εὐρίσκονται εἰς τὸ κέντρον βιομηχανικῶν περιοχῶν ἐν πλήρει ἀναπτύξει, καὶ ἄλλα εἰς πόλεις κυρίας, μὲ ἱστορικὴν παράδοσιν.

Εἰς ὄρισμένα Πανεπιστήμια, τὴν προετοιμασίαν διὰ τὸ δίπλωμα αὐτὸ ἀνέθεσαν εἰς ἰνστιτοῦτα Πανεπιστημιακῶν Σχολῶν ἢ εἰς ἰνστιτοῦτα Πανεπιστημίων. Εἰς ἄλλα πάλιν (ὅπως τοῦ Νανσοῦ καὶ τῶν Παρισίων) οὐδὲν ἰνστιτοῦτον ἐδημιουργήθη, ἀλλὰ ἀνέθεσαν τὴν διδασκαλίαν εἰς ἓν «Κέντρον», τὸ ὁποῖον ἐνεργεῖ ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τῆς Πανεπιστημιακῆς Σχολῆς.

Εἰς οἰανδήποτε περίπτωσιν, ἐκπρόσωποι διαφόρων Πανεπιστημιακῶν Σχολῶν, οἰκονομικῶν διευθύνσεων, βιομηχανίας, Τραπεζῶν, ἐμπορίου καὶ συνδικάτων καλοῦνται νὰ λάβουν μέρος εἰς τὰ συμβούλια διοικήσεως ἢ τελειοποιήσεως τῶν ἰνστιτούτων καὶ τῶν κέντρων.

Ἡ μεγάλη εὐκαμψία τῆς ὀργανώσεως αὐτῆς, ἐπέτρεψε εἰς τὰ ἰνστιτοῦτα καὶ τὰ κέντρα νὰ χρησιμοποιήσουν ἐπωφελῶς δι' ἑαυτά, κατὰ τὴν πρώτην περίοδον τῆς λειτουργίας των, τὸ διοικητικὸν προσωπικὸν καὶ τὰ οἰκήματα τῶν Πανεπιστημιακῶν Σχολῶν. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον, τὸ προσωπικὸν αὐτὸ ἀντικατεστάθη ὑπὸ ἐιδικευμένων βοηθῶν καὶ γραμματέων τῶν ἰνστιτούτων καὶ τῶν κέντρων.

Οἱ σπουδασταὶ

Ἴσως μὲ ἀνησυχίαν διερωτηθῆ τις, ἐὰν οἱ σπουδασταὶ θὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ κατανοήσουν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ νέου διπλώματος καὶ ἐὰν εἶναι δυνατὸν αὐτὸ νὰ καθιερωθῆ εἰς ὅλας τὰς περιοχὰς τῆς Γαλλίας.

Πράγματι, ἡ πείρα ἀπέδειξεν ὅτι ἡ δημιουργία τοῦ διπλώματος αὐτοῦ ἀντεπεκρίνετο εἰς ὄρισμένας ἀνάγκας καὶ ὅτι ὁ θεσμὸς ἦτο βιώσιμος ἀκόμη καὶ εἰς περιοχὰς ὅπου αἱ «συναλλαγαι» εἶναι, φαινομενικῶς τουλάχιστον, ἀνεπαρκῶς ἀνεπτυγμένα. Μερικοὶ ἀριθμοὶ εἶναι χαρακτηριστικοὶ καὶ ἀποδεικνύουν τὴν ἀνοδὸν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν σπουδαστῶν. Τὸ 1955—56 ἐνεγράφησαν 250 σπουδασταὶ. Τὸ 1956—57 ἀνῆλθον εἰς 850. Εἰς ὄρισμένα Πανεπιστήμια ὁ ἀριθμὸς κυμαίνεται περὶ τοὺς εἴκοσι· ἐνίοτε ὑπερβαίνει τοὺς 300 (Παρίσι). Εἶναι φανερὸν ὅτι ἡ ἀνοδοὶς ἠϋξήθη τὸ 1957—58: Ὁὗτω, εἰς τὸ Παρίσι, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐγγεγραμμένων κατὰ τὸν μῆνα Δεκέμβριον, ἀνῆρχετο εἰς 480.

Θὰ ἔπρεπε νὰ ἀνησυχίσωμεν διότι ἀρχικῶς ἡ στρατολογία ὑπῆρξεν ἀποκλειστικῶς «νομική». Ἀπὸ τὸ 1956 ὅμως τὸ ποσοστὸν τῶν σπουδαστῶν τῆς νομικῆς δὲν φθάνει τὸ 50% καὶ αὐτὸ τὸ ποσοστὸν κατέρχεται εἰς τὸ τρίτον περίπου τὸ 1957. Εἶναι ἀξιωματικόν ὅτι τὸ ποσοστὸν τῶν μηχανικῶν εὐρίσκεται εἰς αἰσθητὴν ἀνοδὸν, καὶ ἡ ἀνοδοὶς αὐτὴ φαίνεται ὅτι συνεχίζεται κατὰ τὸ 1957—58. Δὲν ἔχομεν ἀκόμη πλήρη ἀποτελέσματα ὅλης τῆς Γαλλίας· εἰς τὸ Παρίσι ἐπὶ 480 ἐγγεγραμμένων φοιτητῶν τὸ 40% εἶναι νομικοὶ καὶ τὸ 30% εἶναι μηχανικοὶ.

Εἶναι προφανὲς ὅτι ἡ προσέλκυσις νέων σπουδαστῶν εἶναι εὐκολώτερον νὰ πραγματοποιηθῆ εἰς τὸ Παρίσι καὶ τὰς ἄλλας μεγάλας ἐκβιομηχανισθεῖσας πόλεις, εἶναι ὅμως χαρακτηριστικὸν ὅτι αὕτη ἐπραγματοποιήθη ἀκόμη καὶ ἐκεῖ ὅπου αἱ συνθῆκαι ἦσαν πολὺ δυσμενεῖς. Αὐτὸ εἶναι ἴσως τὸ πλέον ἐνδιαφέρον ἀποτέλεσμα τὸ ὁποῖον ἐπέτυχον τὰ ἰνστιτούτα καὶ κέντρα διοικήσεως τῶν ἐπιχειρήσεων, καὶ οἱ σύλλογοι τῶν παλαιῶν μαθητῶν ἐπιμένουν νὰ τὸ ἀξιοποιήσουν. Χάρις εἰς αὐτούς, οἱ φραγμοὶ οἱ ὁποῖοι πολὺ συχνὰ χωρίζουν τοὺς σπουδαστὰς τῶν διαφόρων πανεπιστημιακῶν καὶ ἄλλων ἀνωτέρων Σχολῶν ἔπεσαν καί, διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν ζωὴν των, νέοι ἄνθρωποι, μὲ διάφορον κατάρτισιν, ἐργάζονται ἀπὸ κοινοῦ καὶ ἀνταλλάσσουν ἰδέας καὶ πείραν.

Ἡ πείρα εἶναι τόσον περισσότερον ἐνδιαφέρουσα καθ' ὅσον,

εις πολυάριθμα Πανεπιστήμια, μέγας ἀριθμὸς σπουδαστῶν ἔχει ἤδη μίαν ἐπαγγελματικὴν πείραν : τὸ 1956—57, τὸ ποσοστὸν τῶν ἐκυμαίνεται περὶ τὸ 40 %.

Αἱ μέθοδοι

Ἡ προέλευσις τῶν σπουδαστῶν καὶ ὁ νέος χαρακτήρ τῆς διδασκαλίας, καθίστων ἀναγκαίαν τὴν χρησιμοποίησιν νέων μεθόδων ἢ τουλάχιστον καλύτερον προσηρμοσμένων.

Θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ παραμένωμεν πάντοτε πιστοὶ εἰς τοὺς ἐκ παραδόσεως τρόπους διδασκαλίας ; Θὰ ἔπρεπε νὰ τοὺς καταργήσωμεν καὶ νὰ τοὺς ἀντικαταστήσωμεν ἀποκλειστικῶς μὲ τὴν περιπτωσιακὴν μέθοδον, ἢ ὁποία ἐνεθουσίαζε πολλοὺς γαλλικοὺς κύκλους τῶν συναλλαγῶν ἢ τῶν διοικήσεων ;

Καὶ εἰς τὸ ζήτημα αὐτὸ ἡ πανεπιστημιακὴ μας διάρθρωσις ἐπαρουσίαζε τόσην ἐλαστικότητα, ὥστε ἕκαστον Πανεπιστήμιον ἀπῆντησε κατὰ διάφορον τρόπον. Ἄλλοῦ συνεδύασαν στενῶς μαθήματα, πρακτικὴν ἐργασίαν καὶ συζήτησιν τῶν περιπτώσεων. Ἄλλοῦ πάλιν διετήρησαν περισσότερον τὴν διάκρισιν μεταξὺ μαθημάτων πρακτικῆς ἐργασίας καὶ συζητήσεως τῶν περιπτώσεων. Ὅπως δὲ ποτε, ὅμως, οἱ σπουδασταὶ ἔπρεπε νὰ καταβάλουν προσωπικὴν προσπάθειαν καὶ νὰ ἀντιμετωπίσουν συγκεκριμένα προβλήματα τῆς ζωῆς τῶν ἐπιχειρήσεων.

Ἐπειτα ἀπὸ μίαν περίοδον δοκιμαστικῆς ἐρεῦνης, εἶναι φανερόν ὅτι αἱ μέθοδοι, τελευταίως, εὐρίσκονται εἰς σταθερὰν πρόοδον. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὰς πολυαρίθμους ἐπαφὰς τὰς ὁποίας εἶχον οἱ καθηγηταὶ μὲ τὴν ξένην πείραν, κυρίως (ἴσως ἐντελῶς ἀποκλειστικῶς) τὴν ἀμερικανικὴν πείραν. Ὄφειλεται ἀκόμη εἰς τὴν σύστασιν τοῦ σώματος τῶν καθηγητῶν : οἱ καθηγηταὶ καὶ οἱ ἐντεταλμένοι τῶν T. P. ἐξελέγησαν μεταξὺ τῶν καθηγητῶν τῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν διευθυντῶν τῶν ἐπιχειρήσεων, τῶν εἰδικῶν περὶ τὴν ὀργάνωσιν, τῶν συνεργατῶν εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν.

Καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ ἔλαβον μέρος εἰς μορφωτικὰς ἀσκήσεις κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ὁποίων ἠδυνήθησαν νὰ μελετήσουν τὴν ἑξέλιξιν τῶν λεγομένων «μέθοδοι μὴ διευθυντικαί».

Ἡ ἐξάπλωσις τῶν Ἰνστιτούτων καὶ τῶν Κέντρων

Ἐκαστος πανεπιστημιακὸς ὀργανισμὸς ἔχει προορισμὸν νὰ προσανατολίζεται πρὸς τὴν ἔρευναν. Τὰ Ἰνστιτούτα, ἀπορροφημέ-

να ἀπὸ τὰ προβλήματα διδασκαλίας, δὲν εἶναι ἀκόμη εἰς θέσιν νὰ ἀναπτύξουν τὰ κέντρα ἔρευνῶν των. Ἐν τούτοις, καὶ σήμερον ἀκόμη, δυνάμεθα νὰ διαπιστώσωμεν ὅτι ἡ ἔρευνα ὡς πρὸς τὴν οἰκονομίαν τῶν ἐπιχειρήσεων (ὑπὸ τὴν εὐρείαν ἔννοιαν) ἐνδιαφέρει περισσότερο τοὺς νέους οἰκονομολόγους : ἡ δημιουργία τοῦ διπλώματος ἰκανότητος διοικήσεως τῶν ἐπιχειρήσεων διήγειρε τὸ ἐνδιαφέρον διὰ τὰ προβλήματα αὐτά· βοηθοὶ καὶ πολυάριθμοι ὑποψήφιοι εἰς τὴν ὑψηροτάτην τῶν οἰκονομικῶν ἐπιστημῶν, ἐκδηλώνουν τὴν ἐπιθυμίαν των νὰ εἰδικευθοῦν εἰς τὸν τομέα αὐτόν.

Ἐτέθη ὅμως ἀμέσως τὸ ἐρώτημα ἐὰν θὰ ἔπρεπε τὰ Ἰνστιτοῦτα νὰ ἀρκοῦνται εἰς τὴν προετοιμασίαν διὰ τὸ δίπλωμα ἰκανότητος διοικήσεως τῶν ἐπιχειρήσεων ἢ ἂν θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπεκτείνουν τὸ ἐκπαιδευτικὸν των ἔργον. Αἱ ἀπαντήσεις ἐποικίλλον ἀναλόγως πρὸς τὰς ἰδιοσυγγρασίας, τὰς ἀνάγκας τῶν διαφόρων περιοχῶν, ἀκόμη, ἴσως, καὶ τὰ διοικητικὰ καθήκοντα τὰ ἀπαιτούμενα ἀπὸ τὰ διάφορα κέντρα. Ἐν τούτοις, δυνάμεθα νὰ σκεφθῶμεν ὅτι τὰ πλεῖστα ἐξ αὐτῶν κατέληξαν εἰς δύο ἀπόψεις :

— ὅτι ἡ λειτουργία καὶ ὁ ρόλος τῶν Ἰνστιτούτων δὲν εἶναι δυνατόν νὰ καθορισθοῦν ἐκ τῶν προτέρων καὶ ἅπαξ διὰ παντός·

— καὶ ὅτι εἶναι ἀπαραίτητον νὰ μὴ δυσχεράνωμεν μὲ ἀκαιρον ζήτημα τὴν καλὴν λειτουργίαν τῶν Πανεπιστημιακῶν ἢ μὴ ὀργανισμῶν, οἱ ὁποῖοι ἤδη ὑπάρχουν.

Ἐς παραθέσωμεν μερικὰς παρατηρήσεις, αἱ ὁποῖαι τὴν στιγμήν αὐτὴν ἀποτελοῦν τρόπον λύσεως :

— Τρία Πανεπιστήμια ἐδημιούργησαν ἓνα εἰδικὸν δίπλωμα τὸ ὁποῖον ἀπονέμεται εἴτε εἰς τοὺς κατόχους τοῦ διπλώματος ἰκανότητος διοικήσεως τῶν ἐπιχειρήσεων, εἴτε εἰς πρόσωπα τὰ ὁποῖα ἔχουν μίαν μακρὰν ἐπαγγελματικὴν πείραν.

— Ἄλλα Πανεπιστήμια, μὲ πλέον μετριοφρονα ἀλλὰ καὶ χρησιμον τρόπον, ἠρκέσθησαν νὰ ὀργανώσουν σεμινάρια διὰ τὰ στελέχη καὶ τοὺς διευθυντὰς ἐπιχειρήσεων, χωρὶς ὅμως ἢ συμμετοχῇ εἰς τὰ σεμινάρια αὐτὰ νὰ ἐπισφραγίζεται δι' ἑνὸς διπλώματος. Οὕτω, εἰς τὸ Παρίσι, τὸ 1956 - 57, ὀργανώθησαν σεμινάρια προβλεπτικῆς διαχειρίσεως, ἀνθρωπίνων προβλημάτων τῆς ἐργασίας καὶ οἰκονομικῶν προβλημάτων, εἰς τὰ ὁποῖα ἔλαβον μέρος ἄνω τῶν ἑκατῶν στελεχῶν καὶ διευθυντῶν ἐπιχειρήσεων.

— Τέλος, πολυάριθμα Ἰνστιτοῦτα κατέστησαν τόποι συνα-

τήσεως εκπροσώπων τῶν Πανεπιστημίων, τοῦ κόσμου τῶν συναλλαγῶν καὶ τῶν οικονομικῶν διοικήσεων. Οὕτω, πολὺήμεροι συνεδριάσεις ὠργανώθησαν εἰς τὰς πόλεις Αἴξ, Μπορντώ, Πουατιέ, Ρένς μὲ θέμα τὴν πρόβλεψιν καὶ τὸν ἔλεγχον τῆς διαχειρίσεως, τὴν επιχειρηματικὴν ἔρευναν, τὴν μελέτην τῶν ἀγορῶν, τὴν χρηματοδότησιν μικρῶν καὶ μεσαίων ἐπιχειρήσεων, τὸν πίνακα ἐλέγχου (tableau de bord) τῶν ἀρχηγῶν τῶν ἐπιχειρήσεων.

Μία ἐθνικὴ ἐταιρία διευθυντῶν τῶν Πανεπιστημιακῶν κέντρων διοικήσεως τῶν ἐπιχειρήσεων ἰδρύθη τὸ 1957 διὰ νὰ συντονίζῃ τὰς προσπάθειάς τῶν διαφόρων κέντρων καὶ νὰ διευκολύνῃ τὴν ἀνταλλαγὴν περιπτώσεων καὶ τεκμηριώσεως (βιβλιογραφικῆς ἐνημερώσεως). Αὕτη παίζει κυρίως τὸν ρόλον δημιουργοῦ περιπτώσεων καὶ βιβλιογραφικῆς ἐνημερώσεως.

Μία συμβουλευτικὴ ἐξ ὑπουργῶν ἐπιτροπὴ συνεστήθη ἀκόμη, ἐπὶ ἐθνικοῦ ἐπιπέδου, διὰ νὰ ἀσχοληθῇ μὲ ὅλα τὰ προβλήματα διοικήσεως καὶ ἐκπαιδεύσεως. Αὕτη συγκεντρώνει εκπροσώπους τῶν Πανεπιστημίων καὶ τῆς βιομηχανίας, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ γενικοῦ διευθυντοῦ τῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως.

Εἶναι βέβαιον ὅτι ἡ πείρα περὶ τῆς ὁποίας ὠμιλήσαμεν, παραμένει ἀτελής. Ὁ ἀριθμὸς τῶν σπουδαστῶν τῶν προερχομένων ἀπὸ τὰς Φιλολογικὰς Σχολάς, εἶναι ἀκόμη πολὺ μικρὸς· τὰ προγράμματα εἶναι ἴσως πολὺ ἐκτεταμένα καὶ πολλάκις κατατεμαχισμένα. Παραμένει νὰ τροποποιήσωμεν ὀρισμένους κανονισμούς, οἱ ὅποιοι ἀφοροῦν εἴτε τὴν διδασκείαν ὕλην, εἴτε τὴν διαδικασίαν τῶν ἐξετάσεων.

Ἀπὸ τοῦδε, ὅμως, δυνάμεθα νὰ σκεφθῶμεν ὅτι ἡ δημιουργία τοῦ διπλώματος καὶ τῶν Ἰνστιτούτων διοικήσεως τῶν ἐπιχειρήσεων δὲν ἱκανοποίησε ἀπλῶς μόνον μίαν πρόσκαιρον τάσιν ἀλλὰ ἐπέτυχε πολὺ περισσότερα.

Ἡ ζωτικότης των ἀποδεικνύει ὅτι ἀνταποκρίνονται εἰς ἀνάγκας, αἱ ὁποῖαι παρέμενον ἀνικανοποίητοι. Παροτρύνουν τὴν μορφωτικὴν κατάρτισιν τῶν διδασκόντων καὶ τῶν ἐρευνητῶν εἰς ἓνα τομέα, ὅπου ἡ Γαλλία εἶχε μίαν καθυστέρησιν τόσον ἀκατανόητον, ὅσον καὶ ἀδιαμφισβήτητον. Ἀκόμη περισσότερον, συντρίβουν τοὺς φραγμοὺς μεταξὺ τῶν Πανεπιστημιακῶν Σχολῶν, τῶν ἀνωτέρων Σχολῶν, τῶν διαφόρων κοινωνικῶν κύκλων, καὶ ἀποτελοῦν μίαν «χοάνην» σπουδαστῶν καὶ καθηγητῶν, ἡ ὁποία ὁπωσδήποτε θὰ ἀποβῇ χρήσιμος εἰς τὴν οικονομικὴν πρόοδον καὶ τὴν ἀνανέωσιν τῶν Πανεπιστημίων μας.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

“ΚΕΝΤΡΟΥ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ”

1. Ἐπιτροπῆς Σπουδῶν τῆς Ἐθνικῆς Γαλλικῆς Ἐπιτροπῆς Παραγωγικότητος :
Ἐννοιαι καὶ ὀνοματολογία τῶν τεχνικῶν ὄρων τῆς Παραγωγικότητος.
2. Βρετανικοῦ Συμβουλίου Παραγωγικότητος :
Καλύτεροι δρόμοι διὰ τὴν αὔξησιν τῆς Παραγωγικότητος (Better Ways).
3. Ἰω. Λ. Χρυσοχοῦ :
Ἡ ὀργάνωσις τοῦ ἑαυτοῦ μας
(Ἀπὸ τὸ Σχολεῖον εἰς τὴν ζωὴν—Βασικὲς ἀρχές).
4. Μ. Ε. Γεωργιάδου :
Εἰσαγωγή εἰς τὰς μεθόδους ἐρεύνης τῆς ἀγορᾶς.
5. Ἰω. Λ. Χρυσοχοῦ :
Ὀργανωτικὰ Ἀνάλεκτα (Τόμος Α').
6. Bertrand de Jouvenel :
Ἡ πολιτικὴ τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ὁ οἰκονομολόγος.
7. Ἰω. Λ. Χρυσοχοῦ :
Χρυσὰ ἔπη ὀργανώσεως ἐπιχειρήσεων.
8. Μ. Ε. Γεωργιάδου :
Τὸ κόστος διαθέσεως τῶν προϊόντων.

Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ ΣΧΕΣΕΩΝ ΕΙΣ ΤΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Τοῦ κ. ΣΩΤ. ΑΓΑΠΗΤΙΔΗ, καθηγητοῦ τοῦ Ἐθνικοῦ
Μετσοβίου Πολυτεχνείου καὶ τῆς Α.Β.Σ. Ἀθηνῶν

Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, γίνεται πολὺς λόγος περὶ τοῦ θεσμοῦ τῆς ἀναπτύξεως τῶν σχέσεων εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις, θεσμοῦ, ὁ ὁποῖος, εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς καὶ εἰς ἄλλας οἰκονομικῶς προηγμένας χώρας, ἐσημείωσε μεταπολεμικῶς μεγάλην ἐξέλιξιν καὶ ἐξυπηρετεῖ τὴν οἰκονομίαν σημαντικῶς.

Εἶναι ἀληθές, ὅτι καὶ εἰς παρελθούσας ἐποχὰς συναντῶνται προσπάθειαι προβολῆς τῶν ἐπαγγελματικῶν ἱκανοτήτων τῶν παραγωγῶν καὶ τῆς ποιοτικῆς ἀνωτερότητος τῶν προϊόντων. Τοιοῦτον τι συνέβη π.χ. κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἀκμῆς τοῦ συντεχνιακοῦ συστήματος. Ἡ σχετικὴ, ὅμως, προσπάθεια οὔτε συστηματικὴ ὑπῆρξεν οὔτε τὴν πολὺπλευρον μορφήν τοῦ συγχρόνου τούτου θεσμοῦ ἔλαβε.

Τοῦ θεσμοῦ τῆς ἀναπτύξεως τῶν σχέσεων εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις, ὑπὸ τὴν σημερινὴν ἔννοιαν, πρόδρομος θεωρεῖται ὁ Ivy Lee, ὅστις ἔδρυσεν, κατὰ τὸ 1916, τὸ πρῶτον εἰδικὸν γραφεῖον εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην. Τόση, μάλιστα, ἦτο ἡ ἔλλειψις προσφόρου ἐδάφους εἰς τὴν καταναλωτικὴν ἀγοράν, ὥστε ὁ τύπος καὶ οἱ ἰθύνοντες τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν ἐχαρακτήρισαν τὴν νέαν ἐξόρμησιν ὡς ἀπόπειραν ἐξαγορᾶς τῆς κοινῆς γνώμης. Τοιοῦτοτρόπως παρήλθε καὶ μετὰ τὸ 1915 ἰκανὸν χρονικὸν διάστημα, διὰ τὰ ἐπιβληθῆ εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ καταναλωτικοῦ κοινοῦ ὁ θεσμός.

Ἡ πραγματικὴ ἀναγνώρισις ἀπὸ τὴν κοινὴν γνώμην τοῦ θεσμοῦ τῆς ἀναπτύξεως τῶν σχέσεων ἐγένετο ἀπὸ τοῦ 1929 καὶ ἐφεξῆς, μετὰ τὴν μεγάλην ἐκείνην παγκόσμιον οἰκονομικὴν κρίσιν, ἣ ὁποία ἐδημιούργησε κατάλληλον κλίμα διὰ τὴν προώθησιν τοῦ νέου συστήματος. Ἡ ἀπραξία εἰς τὰς συναλλαγὰς ὑπηγόρευσε τὴν ἀνάγκην νὰ μετέλθουν οἱ ἐπιχειρηματῆαι διάφορα μέσα προσελκύσεως τοῦ διστακτικοῦ καταναλωτικοῦ κοινοῦ. Ἐκτοτε, αὐξάνει συνεχῶς ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπιχειρήσεων, αἱ ὁποῖαι ἀντιμετωπίζουν τὴν ὀργάνωσιν τῶν σχέσεων ὡς ἐν τῶν βασικῶν καθηκόντων τῆς διοικήσεως.

Μετὰ τὸν δεύτερον Παγκόσμιον πόλεμον, διεπιστώθη ὅτι εἶχε δημιουργηθῆ εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας κοινή γνώμη καταναλωτῶν, ἢ ὁποῖα διέκειτο συμπαθῶς πρὸς τὰς ἐπιχειρήσεις, αἱ ὁποῖαι ἐνημέρωναν τὸ κοινόν. Παρατηρήθη, ὅτι ἡ κατηγορία αὐτῆ τῶν ἐπιχειρήσεων ἐπετύγχανε τὴν διάθεσιν μεγαλυτέρων ποσοτήτων, χάρις εἰς τὴν ηὔξημένην ζήτησιν, ποῦ προκαλεῖ ἡ ἐνημέρωσις, συνοδευομένη ἀπὸ καλόπιστον διαφώτισιν. Αἱ λοιπαὶ ἐπιχειρήσεις, πρὸς ἐπίτευξιν ἴσων προϋποθέσεων ἀνταγωνισμοῦ, κατὰ τὴν διάθεσιν τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν ὑπηρεσιῶν των, εὑρέθησαν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ μιμηθοῦν τὰς πρώτας, ἢ δὲ ἀναπτυχθεῖσα ἄμιλλα, εἰς τὴν προβολὴν τῶν προσφερομένων ἐμπορευμάτων καὶ ὑπηρεσιῶν, ὠδήγησεν εἰς τὴν συστηματοποίησιν τῆς προσπάθειας, τὴν ἐκπόνησιν προγραμμάτων ἀναπτύξεως σχέσεων καὶ τὴν καλλιτέραν δυνατὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν, εἰς τρόπον, ὥστε νὰ ἀποβαίῃ ἡ σχετικὴ δαπάνη παραγωγικὴ καὶ, μάλιστα, μὲ ὑψηλὸν βαθμὸν ἀποδοτικότητος.

Ἡ εὐδόωσις τῆς πρακτικῆς ἐφαρμογῆς τοῦ θεσμοῦ προσέδωκεν εἰς αὐτὸν εὐρύτερον χαρακτήρα καὶ ἔδωκε λαβὴν καὶ εἰς διαμόρφωσιν εἰδικῶν ἐπιστημονικῶν θεμελιώσεων. Εἰς τὴν ὠλοκληρωμένην μορφήν, τὴν ὁποῖαν ἔχει λάβει σήμερον ἡ ἀνάπτυξις τῶν σχέσεων εἰς τὰν ἐπιχειρήσεις, τὸ ἀντικείμενόν της ἐπεξετάθη πρὸς δύο κατευθύνσεις: Ἀφ' ἑνός, διηυρύνθησαν αἱ ἐπιδιώξεις τοῦ θεσμοῦ εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὰς σχέσεις μεταξὺ ἐπιχειρήσεων καὶ τρίτων, ἔξω αὐτῆς εὐρισκομένων ομάδων καὶ, ἀφ' ἑτέρου, περιελήφθησαν καὶ αἱ ἐσωτερικαί, ἐντὸς τῶν οἰκονομικῶν μονάδων, σχέσεις, δηλαδή αἱ σχέσεις μετὰ τοῦ ἀπασχολουμένου προσωπικοῦ. Τοιοῦτοτρόπως γίνεται σήμερον διαστολὴ τῶν πρὸς τὰ ἔξω σχέσεων τῶν ἐπιχειρήσεων, χαρακτηριζομένων ὡς *δημοσίων σχέσεων* (Public Relations) καὶ τῶν ἐσωτερικῶν σχέσεων, γνωστῶν ὡς *ἀνθρωπίνων σχέσεων* (Human Relations).

*
* *

Αἱ *δημόσιαι σχέσεις* τῶν ἐπιχειρήσεων ἀποβλέπουν, ὄχι μόνον εἰς τὴν διαφώτισιν τῶν τρίτων, πρὸς σχηματισμὸν εὐμενῶν ἐντυπώσεων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν διαπίστωσιν τῆς στάσεως τὴν ὁποῖαν λαμβάνουν οἱ τρίτοι ἔναντι τῆς ἐπιχειρήσεως, ὡς καὶ εἰς τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ἀμοιβαίας ἐκτιμῆσεως καὶ ὑποστηρίξεως.

Οἱ τρίτοι, οἱ ὅποιοι ἐνδιαφέρουν τὴν ἐπιχείρησιν, ὥστε νὰ ἐπηρεασθοῦν εὐνοϊκῶς, δὲν εἶναι μόνον οἱ καταναλωταί, ἀλλὰ καὶ οἱ προμηθευταί, οἱ μέτοχοι καὶ αἱ ἀρχαί.

Ὡς πρὸς τοὺς καταναλωτάς, δὲν χρειάζεται περαιτέρω διευκρίνησις, ἀφοῦ, ὡς ἤδη ἐλέχθη, ἀπὸ αὐτοὺς ἤρχισεν ἡ διαμόρφωσις τοῦ θεσμοῦ. Καὶ οἱ προμηθευταί, ὅμως, ἐφοδίων, πρώτων ὑλῶν καὶ ἄλλων ἀγαθῶν, εἶναι χρήσιμοι νὰ διαφωτίζωνται, διὰ νὰ γνωρίζουν τὰ σχετικὰ μὲ τὴν χρησιμοποίησιν τῶν διατιθεμένων παρ' αὐτῶν εἰδῶν καὶ νὰ μὴ μένουν μὲ τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι οἱ ἐπιχειρηματαί κερδοσκοποῦν, πέραν ὠρισμένου ἀνεκτοῦ μέτρου, εἰς βάρος των. Οἱ μέτοχοι, ἐξ ἄλλου, ἰδίως οἱ μικροί, οἱ ὅποιοι δὲν εἶναι ἐνεργῶς ἀναμειγμένοι εἰς τὴν διοίκησιν, εἶναι σκόπιμον νὰ ἐνημεροῦνται ἐπὶ διαφόρων ζητημάτων, ἀναφερομένων εἰς τὴν πορείαν τῆς ἐπιχειρήσεως. Ἀλλὰ καὶ αἱ ἀρχαί ἔχουν ἀνάγκη συνεχοῦς κατατοπισμοῦ, πρὸς προαγωγὴν τῆς ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης καὶ διευκόλυνσιν τοῦ ἐνδεχομένου ἐλέγχου.

Πέραν, ὅμως, τῆς προσπαθείας πρὸς ἐνημέρωσιν ἐπὶ τῆς δράσεως τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ προασπίσεως τῆς θέσεώς των, ἔναντι τῆς ἀντιλήψεως περὶ ἐξαπατήσεως, πλεονεξίας καὶ ἐκμεταλλεύσεως τῶν διαφόρων τρίτων—καταναλωτῶν, προμηθευτῶν, μετόχων καὶ δημοσίων ὑπηρεσιῶν—ἐθεωρήθη ὀρθὸν νὰ καταβάλλεται μέριμνα διὰ τὴν ἐξακρίδωσιν τοῦ πῶς σκέπτεται τὸ κοινόν, ἐν σχέσει πρὸς τὴν δρᾶσιν τῆς ἐπιχειρήσεως. Οὕτω, προέκυψεν ἡ ἀνάγκη ἐρεῦνης τῆς ἀγορᾶς (Market Research), ἡ ὁποία ἀνήχθη ἤδη εἰς θεσμόν, θεωρητικῶς μελετώμενον, πρακτικῶς ὑποκινούμενον καὶ ἐφαρμοζόμενον εἰς ὄλον ἐυρυτέραν κλίμακα, ἐφαρμοζόμενον δὲ ἤδη καὶ ἐν Ἑλλάδι, ἀπὸ πενταετίας, ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἰνστιτούτου Κοινῆς Γνώμης. Ἐκρίθη, δηλονότι, ὅτι εἶναι λίαν ἐξυπηρετικὸν διὰ τὰς ἐπιχειρήσεις, νὰ ἐρευνῶνται αἱ διαθέσεις τοῦ κοινοῦ καὶ νὰ προλαμβάνεται ἡ δημιουργία δυσμενοῦς στάσεώς του, ἀντὶ νὰ καταβάλλεται προσπάθεια ἐξυδετερώσεως, ὅταν ἡ δυσμενὴς στάσις δημιουργηθῇ.

Ἡ ὑπηρεσία δημοσίων σχέσεων, ἐπομένως, ἐκτελεῖ πρόσθετον ἀποστολήν: ἀποτελεῖ τὸν ψυχολογικὸν σύμβουλον τῆς ἐπιχειρήσεως, εἶναι δὲ καὶ ὁ πληροφοριοδότης της.

Εἰς τὴν πλήρη καὶ καταφανῆ ἐπικράτησιν τοῦ θεσμοῦ τῶν δημοσίων σχέσεων συνετέλεσεν ἡ τεραστία ἀνάπτυξις τῶν μέσων ἐπικοινωνίας. Αἱ ἐπιχειρήσεις σήμερον ἐπικοινωνοῦν μὲ τοὺς τρίτους, διὰ τὴν διαφώτισιν καὶ ἐνημέρωσίν των, μὲ τὰ ἐξῆς μέσα: τὸν τύ-

πον, τὸ ραδιόφωνον, τὸν κινηματογράφον, τὴν τηλεόρασιν, τὰς δημοσίας διαφημίσεις, τὰ εἰδικὰ ἔντυπα, τὰς ἐκθέσεις, τὴν πρόσκλησιν ἐπισκέψεων εἰς τὰ ἐργοστάσια κ. λ. Συχνὰ δημοσιεύονται στατιστικά, φωτογραφίαι, οὐχὶ σπανίως δ' ἐκδίδουσι αἱ ἐπιχειρήσεις καὶ ἴδιον περιοδικόν. Εἰδικώτερον, ἡ ἔρευνα τῆς κοινῆς γνώμης γίνεται, πλὴν διὰ τῶν γνωστῶν μέσων (π. χ. δειγματοληψίας), καὶ διὰ συγκεντρώσεων, εἰδικῶν συνεντεύξεων, ὡς καὶ μὲ τὴν μέθοδον τῶν κυτίων ἰδεῶν καὶ προτάσεων. Ἡ διὰ τῶν διαφόρων τούτων μέσων ἐπικοινωνία μὲ τοὺς τρίτους ἀποτελεῖ θέμα εἰδικῆς μελέτης ἐκ μέρους τῶν ἀρμοδίων τῆς ἐπιχειρήσεως.

Αἱ ἀρμοδιότητες τῶν ὑπηρεσιῶν δημοσίων σχέσεων συνοφίζονται εἰς τὰ ἀκόλουθα : Ἐνημερώνουσι τὸ κοινὸν ἐπὶ τῶν σκοπῶν τῆς ἐπιχειρήσεως καί, εἰδικώτερον, ἐπὶ τῶν γνωρισμάτων καὶ πλεονεκτημάτων τῶν προσφερομένων παρ' αὐτῆς ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν. Ἐξακριβώνουσι τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ κοινοῦ καὶ μεριμνοῦσι διὰ τὴν προσαρμογὴν πρὸς αὐτὰς τῆς πολιτικῆς τῆς ἐπιχειρήσεως εἰς τὸ μέλλον. Πρὸ αὐτοῦ, ὅμως, μεριμνοῦσι διὰ τὴν «κατάκτησιν» τῶν καταναλωτῶν, μὲ καλόπιστον τακτικὴν, παρέχουσαι καὶ σχετικὰς συμβουλὰς, ὥστε οἱ ἐκάστοτε νεωτερισμοὶ νὰ εὔρουσι ἀπήχησιν καὶ νὰ ἐκτιμηθοῦσι ἀπὸ τὸ κοινόν.

Εἶναι φυσικόν, βεβαίως, ὅταν τόση σημασία δίδεται εἰς τὴν ἀποστολὴν τῆς ὑπηρεσίας τῶν δημοσίων σχέσεων, νὰ ἐπιδιώκεται νὰ ἀνατίθεται τὸ λειτούργημα τοῦτο εἰς πρόσωπα εἰδικῶς κατηρτισμένα καὶ ἱκανά, δεδομένου ὅτι ἐκ τῆς δράσεώς των ἐξαρτᾶται κατὰ πολὺ ἡ ἠϋξημένη διάθεσις τῶν προσφερομένων ἀγαθῶν καὶ ἡ πραγματοποίησις μεγαλυτέρων κερδῶν. Διὰ τὴν προσέλκυσιν τῶν καταλλήλων προσώπων, ὡς στελεχῶν τῶν ὑπηρεσιῶν δημοσίων σχέσεων, αἱ ἐπιχειρήσεις εὐρίσκονται εἰς ἐπαφὴν μὲ τὰ πνευματικὰ ἰδρύματα, τὰ ὁποῖα παρέχουσι εἰδικὴν μόρφωσιν. Χαρακτηριστικόν, τέλος, εἶναι ὅτι, πλὴν τῶν στελεχῶν τῆς ἀρμοδίας ὑπηρεσίας, μὲ πείραν τοῦ θεσμοῦ τῶν δημοσίων σχέσεων, κρίνεται, ὅτι πρέπει νὰ εἶναι ἐφωδιασμένη καὶ ἡ ἡγεσία τῶν ἐπιχειρήσεων, εἰς τὴν ὁποίαν ἀπόκειται ἡ στάθμισις τῶν εἰσηγήσεων τῶν ἀρμοδίων ὀργάνων ὡς καὶ ἡ ἐμφύσησις τοῦ καταλλήλου πνεύματος ἐντὸς τῆς οἰκονομικῆς μονάδος.

*
* *

Ὁ ἄλλος τομεὺς τῆς ἀναπτύξεως σχέσεων, αἱ ἀ ν θ ρ ῶ π ι ν ο ἰ σ χ έ σ ε ι ς, ἀποβλέπει εἰς τὴν διαμόρφωσιν καταλλήλου κλίματος

ἐντὸς τῶν οἰκονομικῶν μονάδων, διὰ τῆς ἐπιτεύξεως ἀμοιβαίας κατανόησεως μεταξύ ἡγεσίας τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ τοῦ προσωπικοῦ. Ἡ προσπάθεια αὐτὴ δεικνύει τὴν σημασίαν, ἣ ὅποια δίδεται εἰς τὴν συμβολὴν τοῦ ἀνθρωπίνου παράγοντος καὶ τὴν τόνωσιν τοῦ ἠθικοῦ του, ἐπὶ τῇ σκοπῷ καταβολῆς τῆς ἐνεργείας, ἐντὸς ἀτμοσφαιρας ἱκανῆς νὰ ἐπιδράσῃ εὐμενῶς ἐπὶ τῆς ἐργατικῆς βουλήσεως πρὸς μεγαλύτεραν ἀπόδοσιν. Ἀρμόδια στελέχη τῶν ἐπιχειρήσεων διαφωτίζουν τοὺς ἐντὸς αὐτῶν ἀπασχολουμένους, περὶ τῆς πορείας τῶν ἐργασιῶν, τῆς δικαίας μεταχειρίσεως τοῦ προσωπικοῦ, τῆς ὑπάρξεως κοινού συμφέροντος ἐκ τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγικότητος καὶ τῶν καθαρῶν κερδῶν κ.λ. Ἐννοεῖται, ὅτι ἡ διαφώτισις αὐτὴ εἶναι ἐπὶ τοσοῦτον ἀποτελεσματικὴ, ὅσον στηρίζεται εἰς πραγματικὰ γεγονότα, ὡς εἶναι οἱ καλοὶ ὄροι ἐργασίας, ἡ δημιουργία φιλικῶν σχέσεων μεταξύ ἀνωτέρων στελεχῶν καὶ λοιποῦ προσωπικοῦ, ἡ παροχὴ μισθολογικῶν αὐξήσεων σὺν τῇ ἀνόδῳ τῆς παραγωγικότητος, ἡ συμμετοχὴ εἰς τὰ κέρδη τῆς ἐπιχειρήσεως κ.λ. Χαρακτηριστικὸν τῶν ἀμέσων σχέσεων τοῦ θεσμοῦ τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων μὲ τὴν ὀργάνωσιν καὶ τὴν παραγωγικότητα εἶναι ἡ στενὴ συνεργασία ἐντὸς τῆς χώρας, ὡς καὶ εἰς τὸ διεθνὲς πλαίσιον (διεθνεῖς διασκέψεις) τῶν συμβούλων ἀναπτύξεως σχέσεων πρὸς τὰς ἐταιρίας Ἐπισημονικῆς Ὄργανώσεως καὶ τὰ συσταθέντα Κέντρα Παραγωγικότητος.

*
* *

Αἱ δύο πλευραὶ τῶν σχέσεων, αἱ δημόσιαι καὶ αἱ ἀνθρώπινοι, δὲν εὐρίσκονται εἰς ἀντίθεσιν μεταξύ των, ἀλλὰ, τουναντίον, ἀμφοτέραι συμβάλλουν εἰς τὴν ἀμοιβαίαν προαγωγὴν. Τὰ καλὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀναπτύξεως δημοσίων σχέσεων παρέχουν τὴν δυνατότητα βελτιώσεως τῆς θέσεως τοῦ προσωπικοῦ, ὁπότε διευκολύνεται καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων ἐντὸς τῆς ἐπιχειρήσεως. Ὡσαύτως, ἡ ἠϋξημένη παραγωγικότης, εἰς τὴν ὅποιαν συντελεῖ τὸ καλὸν περιβάλλον, τὸ διαμορφούμενον ἐκ τῆς ἐπιτυχοῦς ἐφαρμογῆς τοῦ θεσμοῦ τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων, παρέχει τὴν δυνατότητα μειώσεως τῶν τιμῶν, βελτιώσεως τῶν ποιοτήτων, καλλιτέρας ἐξυπηρητήσεως τοῦ κοινού κ.λ. δηλαδὴ εἰς πραγματοποιήσεις, ἐπὶ τῶν ὁποίων δύναται νὰ εὐδοιωθῇ εὐκολώτερον ἢ ἀποστολὴ τοῦ θεσμοῦ τῶν δημοσίων σχέσεων.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὁ θεσμὸς τῶν δημοσίων καὶ τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων εὐρίσκεται εἰς τὰς ἀρχάς του. Ἐλάχισται ἐπιχειρή-

σεις τὸν ἐφαρμόζουσι. Ἐγένετο, ὁμοίως, σημαντικὴ πρόοδος εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ προσφόρου ἐδάφους, κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, τόσοσιν διὰ τῆς μετακλήσεως ξένων εἰδικῶν καὶ τῆς εἰδικεύσεως Ἑλλήνων, ὅσων καὶ διὰ τῆς ἐν τῇ πράξει ἐκτιμήσεως τῶν καρπῶν τοῦ συστήματος, εἰς ὅσας περιπτώσεις τοῦτο ἐφηρμόσθη.

Ἡ τελευταία γενικὴ ἀναθεώρησις
χρονολογουμένη ἀπὸ τὸ 1939 ...

Η ÉCOLE DES HAUTES ÉTUDES COMMERCIALES ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΙΩΝ

ἀποφασίζει νὰ μεταρρυθμίση τὴν διδασκαλίαν τῆς

Διὰ νὰ μὴ «ὑποσκελισθῆ ἀπὸ τὴν ταχύτητα» τοῦ ἐπιταχυνομένου ρυθμοῦ τῆς οικονομικῆς ἐξελίξεως καὶ τῆς ἀνατροπῆς τῶν μεθόδων διοικήσεως τῶν ἐπιχειρήσεων, τὸ Ἐμπορικὸν Ἐπιμελητήριον τῶν Παρισίων υἱοθέτησε, κατὰ τὴν συνέλευσίν του τῆς 28ης Νοεμβρίου 1957, ἓνα σχέδιον μεταρρυθμίσεως τῆς διδασκαλίας εἰς τὴν Ἀνωτάτην Σχολὴν Ἐμπορικῶν Σπουδῶν.

Τὸ σχέδιον αὐτό, ἐφαρμόσιμον ἀπὸ τὸν Ὀκτώβριον 1958, δέον νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὴν «Ἀνωτάτην Σχολὴν» τοῦ Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου τῶν Παρισίων, ἐπιφορτισμένην μὲ τὴν κατάρτισιν τῶν ἰθνητότων καὶ τῶν ἀνωτέρων διοικητικῶν, ἐμπορικῶν καὶ οικονομικῶν στελεχῶν τῶν γαλλικῶν ἐπιχειρήσεων, νὰ συνεχίσῃ νὰ παρέχῃ εἰς τὴν γαλλικὴν οἰκονομίαν μίαν ὁμάδα «ἐκλεκτῶν» (élite) οἱ ὁποιοὶ ἐπιθυμοῦν ὅπως εἶναι «ἱκανοὶ νὰ ἀντ μετωπίσουν μετ' ἐπιτυχίας τὰς δυσκολίας ἑνὸς νέου κόσμου καὶ νὰ πραγματοποιήσουν τὰς ἐλπίδας αὐτοῦ».

Τὸ πρόγραμμα ἀποτελεῖ ἔργον μιᾶς ὁμάδος 63 ἀτόμων, μεταξὺ τῶν ὁποίων 31 ἀπόφοιτοι (συνεπῶς ὅλως ἰδιαιτέρως ἐνδεδειγμένοι διὰ νὰ διαγνώσουν τὰς ἀνεπαρκειάς τῆς σημερινῆς διδασκαλίας) ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Ζαν Μαρτέν, μέλους τοῦ Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου τῶν Παρισίων.

Τὰ χαρακτηριστικὰ σημεῖα τῆς μεταρρυθμίσεως

Εἰς τὸν προηγούμενον ἀντικειμενικὸν σκοπὸν : «ἐπαγγελματικὴ διδασκαλία», προστίθεται εἰς τὸ ἐξῆς ἢ φροντίς, ὅπως ἐξασφαλισθῆ ἡ ἀπαραίτητος «προσωπικὴ κατάρτισις» τῶν σπουδαστῶν, φροντίς ἡ ὁποία μεταφέρεται εἰς τὰ προγράμματα, ὅπως καὶ εἰς τὰς μεθόδους, εἰς τὴν ὁργάνωσιν καὶ τὴν διοίκησιν τῆς Σχολῆς.

Τὰ προγράμματα

Τὰ προγράμματα θὰ ἀνέλθουν ἀπὸ 1600 ὥρας εἰς 2100 ὥρας (ἐπὶ τρία ἔτη διδασκαλίας).

Θὰ ἔχουν ὡς βᾶσιν ἓνα στερεὸν οἰκονομικὸν καταρτισμὸν, ἐπιτρέποντα εἰς τοὺς φοιτητὰς νὰ γνωρίσουν τὸ περιβάλλον ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἀναπτύσσεται ἡ δραῖσις τῶν ἐπιχειρήσεων (360 ὥρας).

Μία μέθοδος μᾶλλον, παρά μία πρακτικὴ

Τὰ θέματα διδασκαλίας ὅπως ἡ οἰκονομικὴ διαχείρισις, Τράπεζαι, λογιστικὴ—ἔχοντα ὡς ἐκ παραδόσεως τιμητικὴν θέσιν εἰς τὴν Σχολὴν—θὰ προσανατολισθοῦν μὲ περισσότερον ἔντονον τρόπον πρὸς τὴν τεχνικὴν τῆς διαχειρίσεως (330 ὥρας). Θὰ ἀποβλέπουν νὰ δοθῇ εἰς τὰ μελλοντικὰ ἰθύνοντα στελέχη τῶν ἐπιχειρήσεων μία μέθοδος, σκέψεως καὶ εὐεξίας, περισσότερον ἀπὸ μίαν ἐμβαθυνομένην πρακτικὴν. Ὁ φοιτητὴς ὁ ὁποῖος θὰ ἐπεθύμει νὰ τελειοποιηθῇ εἰς τὸ πεδίου αὐτό, π. χ. ὁ θέλων νὰ γίνῃ πραγματογνώμων-λογιστής, θὰ ὀφείλῃ νὰ παρᾶσχῃ μίαν συμπληρωματικὴν προσπάθειαν διὰ νὰ ἀκολουθήσῃ τὰς εἰδικευμένας σπουδὰς—ὅπως ἤδη συμβαίνει καὶ σήμερον.

Ἡ διοικήσις καὶ ἡ κατευθυντήριος γραμμὴ τῶν ἐπιχειρήσεων θὰ ἀποτελέσουν ἀντικείμενον μιᾶς διδασκαλίας (130 ὥρων) ἡ ὁποία ἀνασυγκροτεῖ καὶ ὀργανώνει εἰς ἑνιαῖον σύνολον τὰ μέχρι τοῦδε κατεσπαρμένα στοιχεῖα.

Θὰ ἀναπτυχθοῦν πολὺ ἡ προπαρασκευὴ διὰ τὴν ἐμπορικὴν λειτουργίαν τῶν ἐπιχειρήσεων (250 ὥρας) καὶ ἡ μύησις εἰς τὰ κοινωνικὰ προβλήματα (180 ὥρας).

«Προτοῦ γίνῃ τις πλοίαρχος, ὀφείλει νὰ γίνῃ ναύτης».

Μιὰ ἀπὸ τὰς καινοτομίας ἡ ὁποία κατευθύνεται πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς «δημοκρατικοποιήσεως» τῆς παρεχομένης διδασκαλίας εἰς τὴν Ἀνωτάτην Ἐμπορικὴν Σχολὴν, φαίνεται νὰ εἶναι ἡ ἐγκαθίδρυσις μιᾶς συμπληρωματικῆς περιόδου ἐπαγγελματικῆς προεξασκήσεως (stage), ἡ ὁποία θὰ γίνεταί ἀπὸ τὸ πρῶτον ἔτος φοιτήσεως εἰς τὴν Σχολὴν καὶ ἡ ὁποία προορίζεται νὰ θέσῃ τὸν φοιτητὴν εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῆς συγκεκριμένης πραγματικότητος τῶν ἐπιχειρήσεων, ἔστω καὶ μὲ τὴν ὀλιγωτέραν εὐχάριστον πλευρὰν της, ἀφοῦ συμβουλευόντων νὰ ἀρχίσῃ ἡ ἐκμάθησις αὐτὴ ἀπὸ τὴν βαθμίδα τοῦ βοηθοῦ-εργάτου. Οἱ εἰσηγηταὶ τῆς μεταρρυθμίσεως φθάνουν, πράγματι, μέχρι τοῦ σημείου νὰ εὐχωνται — ἐντὸς μιᾶς

ἀξιεπαίνου προσαθείας μετριοφροσύνης — ὅπως τὸ μελλοντικὸν ἰθύνον στέλεχος νὰ κάνῃ μίαν πρώτην γνωριμίαν τῆς ἐπιχειρήσεως: «Κυλίοντας βαρέλια ἢ φορτώνοντας φορτηγὰ αὐτοκίνητα».

Τέλος τὰ προγράμματα διδασκαλίας ξένων γλωσσῶν (400 ὥρ.) καὶ Νομικῶν (320 ὥρ.) θὰ δίδουν εἰς τοὺς φοιτητὰς τὴν δεξιότητάν διὰ τὴν χρῆσιν μέσων ἐργασίας, ἀπαραιτήτων εἰς τὰς συγχρόνους ἐπιχειρήσεις.

ΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ

Συζητήσεις ἐπὶ συγκεκριμένων περιπτώσεων

Παράλληλα πρὸς τὴν βασικὴν «διδασκαλίαν ἀπὸ ἔδρας» ἢ ὅποια διατηρεῖ τὸν κατ' ἐξοχὴν ρόλον τῆς ὡς μέσου διδακτικοῦ, ἓνα μεγάλο μέρος θὰ παραχωρηθῇ διὰ μίαν διδασκαλίαν διὰ συζητήσεων, κυρίως περίξ ὄρισμένων συγκεκριμένων περιπτώσεων, ὑποκινουμένων καὶ καθοδηγουμένων ὑπὸ ἐδικῶν, ἐμπειροτεχνῶν τῶν ἐπιχειρήσεων.

Ἡ μέθοδος αὕτη τῶν περιπτώσεων, εἰσαχθεῖσα ἀπὸ τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας ἔδωσε ἀποδείξεις τῆς ἀξίας τῆς, ὡς μέθοδος διδασκαλίας, διὰ νὰ ἀναφέρωμεν μόνον δύο παραδείγματα, εἰς τὸ «Κέντρον τελειοποιήσεως τῶν Ὑποθέσεων» καὶ τὸ «Κέντρον διαχειρήσεως τῶν Ἐπιχειρήσεων τῶν Παρισίων». Πολλὰ ἀναμένονται ἀπὸ τὴν καινοτομίαν αὕτην ἢ ὅποια ἀπαιτεῖ βεβαίως πολλὰ ἐπιπρόσθετα ἔξοδα.

Ἐπισκέψεις ἐπιχειρήσεων καὶ τρεῖς περίοδοι ἐξασκήσεως, μία ἐκ τῶν ὁποίων εἰς τὸ ἐξωτερικόν, φέρουν τοὺς φοιτητὰς εἰς ἐπαφήν μὲ τὴν ζωὴν τῶν ἐπιχειρήσεων.

Ἡ ὀργάνωσις τῆς Σχολῆς

Ἡ ὀργάνωσις τῆς Σχολῆς θὰ ἀνασχηματισθῇ ἀναμφιβόλως διὰ τῆς προβλεπομένης δημιουργίας δύο θέσεων, αἱ ὁποῖαι θὰ ἀντιστοιχοῦν εἰς τὰς βασικὰς φροντίδας τῆς νέας διδασκαλίας: μία διευθύνσις σπουδῶν καὶ μία διευθύνσις φοιτητῶν. Ὁ διευθυντὴς σπουδῶν θὰ ἔχη ὡς βοηθὸν ἓνα διευθυντὴν ἐξασκήσεων.

Ὁ καταρτισμὸς τῶν φοιτητῶν

Ὁ καταρτισμὸς τῶν φοιτητῶν θὰ ἐξασφαλισθῇ δι' ἐνὸς πολυπλόκου συνόλου μέσων, μεταξύ τῶν ὁποίων τὰ προγράμματα κοινωνικοῦ καταρτισμοῦ καὶ αἱ ὁμάδες σπουδῶν κατέχουν τὴν πρώτην θέσιν.

Αἱ ομάδες σπουδῶν, βασικός πυρῆν

Ἡ ὁμὰς σπουδῶν θὰ παρουσιασθῆ ὡς ὁ βασικός πυρῆν τῆς Σχολῆς, ἕνας χώρος συναντήσεως καὶ ἐργασίας. Ἡ δύναμις τῆς ομάδος σπουδῶν δὲν θὰ ὑπερβαίῃ τοὺς 15—18 μετέχοντας. Ἡ δρᾶσις τῆς θὰ φέρῃ ἐπὶ τριῶν σημείων:—ἡ μελέτη τῶν συγκεκριμένων περιπτώσεων, προσαρμοσμένων μὲ τοὺς ἀντικειμενικοὺς σκοποὺς τῆς Σχολῆς καὶ προπαρασκευασμένων ὑπὸ ἐνὸς εἰδικοῦ ὀργανισμοῦ ἐν συνδυασμῷ μετὰ τοῦ «Γραφείου Ἐρευνῶν τοῦ C.P.A.»—ἡ ἐξέτασις καὶ ἡ κριτικὴ τῶν προεξασκήσεων καὶ τῶν ἀτομικῶν μελετῶν τῶν φοιτητῶν—ἡ προετοιμασία καὶ ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν ἐπισκέψεων εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις.

Τὸ σπὸρ καὶ ἡ ἐκλογή αὐτοῦ

Ἡ φυσικὴ ἀγωγή προορίζεται νὰ ἔχῃ μίαν μεγάλην ἀνάπτυξιν διότι ἕκαστος φοιτητῆς θὰ ὀφείλῃ νὰ ἐπιδοθῆ εἰς ἕνα σπὸρ τῆς ἐκλογῆς του, ἀτομικὸν ἢ ὀμαδικόν. Θλ. προτιμηθῆ τὸ σοβαρὸν καὶ ἡ ἀποτελεσματικότης τῆς ἀθλητικῆς ἐπιδόσεως, παρὰ ἡ παρεμβολὴ πολλῶν ὥρων φυσικῆς ἀγωγῆς ἐντὸς ἐνὸς ἤδη πολὺ πεφορτισμένου προγράμματος.

Ἕνας κώδιξ δεοντολογίας τῆς Ἀνωτάτης Σχολῆς Ἐμπορικῶν Σπουδῶν

Τὸ νέον πνεῦμα θὰ ἐκδηλωθῆ ἐπίσης εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν ἐνὸς «κώδικος τιμῆς» δεσμεύοντος ἕκαστον φοιτητὴν ὁ ὁποῖος θὰ δέχεται αὐτόν, ἐν πρώτοις ἔναντι τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ κατόπιν ἔναντι τῶν συμφοιτητῶν του.

Αὐτὸς ὁ κώδιξ τιμῆς προβλέπεται νὰ ἀντικαταστήσῃ τὸν κατὰ παράδοσιν κανονισμόν.

Μία σύνθεσις ἐλευθερίας καὶ πειθαρχίας

Ἡ Ἀνωτάτη Σχολὴ Ἐμπορικῶν Σπουδῶν δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ εἶναι οὔτε μία Πανεπιστημιακὴ Σχολή, οὔτε ἕνα λύκειον. Ἡ νέα μεταρρυθμίσις ἔχει ὡς σκοπὸν νὰ ἐπιτύχῃ μίαν σύνθεσιν τῶν παραδόσεων ἐλευθερίας τοῦ Γαλλικοῦ Πανεπιστημίου καὶ μιᾶς ἀνθρωπίνης ἐξασκήσεως εἰς μίαν πειθαρχίαν, τὴν ὁποίαν ἐδέχθη τις οἰκειοθελῶς, καὶ μὲ ἕνα σκοπὸν ἀτομικοῦ καὶ ὀμαδικοῦ ἐμπλουτισμοῦ.

Ἡ ζωὴ τῶν συναλλαγῶν ἀπαιτεῖ ἐνθουσιασμόν καὶ ὑπομονήν. Ἄς εὐχηθῶμεν εἰς τὴν νέαν Ἀνωτάτην Σχολὴν Ἐμπορικῶν Σπουδῶν νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι αὐταὶ αἱ πρωτεύουσαι ἀρεταὶ δὲν εἶναι ἀναγκαστικῶς ἀντικρουόμεναι.

ΤΙ ΓΡΑΦΟΥΝ ΚΑΙ ΤΙ ΛΕΓΟΥΝ ΟΙ ΑΛΛΟΙ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Α. ΜΩΡΕΤΗΣ

Ἀρχιτέκτων

Ἀθήνα, 18 Ἀπριλίου 1957

Ἀγαπητέ μου Κύριε Παπαϊωάννου,

Πέρνω τακτικά τις ἐκδόσεις τῆς Βιομηχανικῆς Σχολῆς — τὸ περιοδικὸν «Σ π ο υ δ α ί», τὰ «Νέα τῆς Α.Σ.Β.Σ.», τὸ «Ἐγκυκλοπαιδικὸν Ἡμερολόγιον» — καὶ ἤθελα νὰ Σᾶς εὐχαριστήσω καὶ νὰ Σᾶς συγχαρῶ γιὰ τὰ τόσο χρήσιμα αὐτὰ δημοσιεύματα καὶ πρὸ πάντων γιὰ τὸ ρωμαλέο καὶ ἀντικειμενικὸ πνεῦμα τους.

Καθὼς τὸ ξεφυλλίζω, ἀναζητώντας πάντοτε νὰ βρῶ μέσα στὶς σελίδες τους κάποιον χρήσιμο στοιχεῖο, κάθε φορά ἡ σκέψη μου πηγαίνει στοὺς Ἐγκυκλοπαιδιστὲς τοῦ ΙΗ' αἰῶνα, κί' ὀλοένα δυναμώνει ἡ πεποίθησή μου ὅτι — «τηρουμένων, καθὼς λένε, τῶν ἀναλογιῶν» — στοὺς ἐγκυκλοπαιδιστὲς τοῦ 20οῦ αἰῶνα θὰ στηριχθῆ ἡ νέα ζωὴ τοῦ κόσμου — θὰ ἤθελα νὰ γράψω ἡ νέα ἐπανάστασις ἀλλὰ φοβοῦμαι ὅτι πέρασε ἡ μαγικὴ ἐποχὴ τῶν ἐπαναστάσεων.

Γνωρίζω πὼς τὸ δικό σας πνεῦμα εἶναι πού δίδει τὴν πρωτοβουλία καὶ τὴν κατεύθυνση σ' αὐτὲς τὶς ἐκδόσεις καθὼς καὶ σ' ὀλόκληρη τὴν θαυμάσια ἐργασία πού ἐπιτελεῖται στὴν Σχολὴ Σας — πρωτότυπη, ρεαλιστικὴ καὶ φιλοσοφημένη — καὶ σᾶς παρακαλῶ νὰ δεχθῆτε τὴν ἔκφραση τοῦ θαύμασμοῦ μου.

Μὲ ἀπέραντην ἐκτίμηση, σεβασμὸ κί' ἀγάπη

Δικός Σας

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Α. ΜΩΡΕΤΗΣ

ΑΚΤΙΝΕΣ, τεῦχος 181

Ἐχομε μπροστά μας δυὸ ἀξιόλογα φοιτητικὰ ἔντυπα : τὰ «Νέα τῆς Α.Σ.Β.Σ.» μὲ πλούσια πάντοτε ὕλη, προσεγμένα δημοσιεύματα, χωρὶς νὰ λείπουν καὶ οἱ μελέτες πάνω σὲ ἐπιστημονικὰ θέματα, συμβάλλει στὴν καθ' ὅλου προαγωγή τῶν φοιτητῶν, κατατόπισί των σὲ θέματα τῆς Σχολῆς των καὶ γενικώτερα σὲ θέματα τῶν κλάδων ἐκείνων τῆς ἐπιστήμης μὲ τοὺς ὁποίους καταπιάνεται ἓνας σπουδαστὴς τῆς Α.Σ.Β.Σ.

Ἴσως, ἐὰν παρείχετο ἡ δυνατότης καὶ στοὺς σπουδαστὰς νὰ ἐκφραστοῦν μέσφ αὐτοῦ τοῦ ἐντύπου καὶ τὰ «Νέα τῆς Α.Σ.Β.Σ.» ἐβλεπαν περισσότερο τὰ φοιτητικὰ προβλήματα μὲ τὸ μάτι τοῦ σπουδαστοῦ, θὰ βοηθοῦσαν ἀναμφισβήτητα στὴν προαγωγή καὶ ἐπίλυσι τῶν φοιτητικῶν θεμάτων πού ἀποτελοῦν σοβαρώτατο πρόβλημα στὴ χώρα μας.

Ἡ βιομηχανικὴ Σχολὴ στὸν ἀξιέπαινον κύκλο τῶν ἐκδόσεών της περιλαμβάνει καὶ μιὰ ἄλλη περιοδικὴ ἔκδοσι μὲ τίτλο «Σ π ο υ δ α ί». Τὸ περιοδικὸ αὐτό, καθαρὰ ἐπιστημονικὸ, ἀσχολεῖται μὲ οἰκονομικά, κοινωνικά καὶ τεχνικά θέματα. Ὁ τόμος τοῦ περασμένου ἔτους εἶναι πλουσιώτατος σὲ τέτοιες μελέτες.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΡΑΛΛΗΣ

Βουλευτής

Ἀθήναι τῆ 9 Σεπτεμβρίου 1958

Ἀγαπητὲ κ. Καθηγητά,

Ἡσθάνθην ἐξαιρετικὴν εὐχαρίστησιν διὰ τὴν ἀποστολὴν τῶν ἐκδόσεων «Ὀργανωτικὰ Ἀνάλεκτα» καὶ «Ἡ ὀργάνωσις τοῦ ἑαυτοῦ μας» τοῦ Κέντρου Ὀργανώσεως καὶ διοικήσεως τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν.

Σημεῖω δὲ μὲ ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον τὴν πολυσχιδῆ δρᾶσιν ὑμῶν καὶ τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς κ. Παπαϊωάννου εἰς ὅλους τοὺς ἐπιστημονικοὺς κλάδους καὶ εἰδικώτερον εἰς τὸν τομέα τῆς ὀργανώσεως.

Μὲ τὴν εὐκαιρίαν αὐτὴν, ἀγαπητὲ Κύριε καθηγητά, ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς συγχαρῶ εἰλικρινῶς διὰ τὰ τόσο χρήσιμα πονήματά σας, τὰ ὅποια θὰ βοήθησον σπουδαίως εἰς τὴν ἀναγέννησιν καὶ συγχρονισμόν τόσο τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς, ὅσον καὶ τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ τῆς χώρας.

Μὲ ἀγάπην

Κ. ΡΑΛΛΗΣ

Κύριε Διευθυντά,

Τρίστενον 30-8-58

Διὰ τῆς παρουσίας μου ἔρχομαι νὰ σᾶς ἀναφέρω σχετικῶς μὲ τὴν διαγωγὴν καὶ τὴν καθ' ὅλου συμπεριφορὰν τοῦ σπουδαστοῦ τῆς Σχολῆς σας Εὐθυμίου Ἡλίας Λιάρου. Ὁ ἐν λόγῳ σπουδαστὴς ἦλθεν εἰς τὸ χωρίον του, Τρίστενον Δωρίδος, ἀπὸ τὸν περασμένον μῆνα.

Ἡ εὐγένεια, ἡ καλωσύνη καὶ ἡ εὐσέβειά του μὲ ἠνάγκασαν νὰ σᾶς ἐνοχλήσω διὰ τῆς παρουσίας μου, ἡ ὁποία σκοπὸν ἔχει νὰ ἐκφράσῃ τὴν πλήρη εὐαρέσκειάν μου διότι οὗτος κατώρθωσε νὰ διατηρήσῃ τὰ καὶ πρότερον ἐνυπάρχοντα χαρακτηριστικά. Τοῦτο ἀναμφιβόλως θὰ ὀφείλεται, κατὰ τὴν γνώμην μου, εἰς τὰς προσπάθειάς σας καὶ τὸ περιβάλλον.

Ἐπιπροσθέτως ἐκεῖνο τὸ ὅποῖον περισσότερο μὲ νῦχαρίστησεν εἶναι ἡ κατατόπισίς του εἰς θέματα τῆς οἰκονομίας τῆς Χώρας μας. Ὅσακις τῷ δοθῆ εὐκαιρία συζητῆι διὰ τὴν βελτίωσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν συγχωριανῶν του. Αἱ συζητήσεις καὶ τὸ ἐνδιαφέρον του στρέφεται εἰς τὸ τόσο ζωτικὸν θέμα τῆς βελτιώσεως τῆς καλλιιεργείας τοῦ τόπου μας.

Τὸ ὄνομα τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν ἦτο ἄγνωστον εἰς ἡμᾶς, ἀλλὰ αἱ συζητήσεις του κάνουν τοὺς συγχωριανούς μου νὰ τὸν ρωτοῦν ποῦ τὰ ἔμαθε αὐτὰ καὶ οὕτως νὰ ἐξυψώνεται τὸ ὕψος τῆς Σχολῆς.

Τούτου ἕνεκεν μὲ ὤθησεν νὰ λάβω τὸ θάρρος καὶ νὰ σᾶς ἐνοχλήσω ὡς ἱερεὺς τοῦ χωρίου, διότι κατὰ τὴν γνώμην μου θὰ ἦτο παράλειψις μου.

Εὐχέτης

ΠΑΝ. ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΣ, Ἱερεὺς

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Θ. ΒΟΓΙΑΤΖΗΣ

Βουλευτής

Ἐν Θεσσαλονίκη τῆ 15ῃ Σεπτεμβρίου 1958

Ἀγαπητέ μου κ. Παπαϊωάννου,

Μὲ ἐξαιρετικὴν χαρὰν ἔλαβον καὶ μὲ ἔτι μεγαλύτεραν εὐχαρίστησιν διαβάζω τὴν ὠραιότατην ἔκδοσιν τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν «Ὀργανωτικὰ Ἀνάλεκτα», ἡ ὁποία μαζί μὲ τὰς τόσας ἄλλας περιοδικὰς καὶ μὴ ἐκδόσεις περιποιοῦν μεγίστην τιμὴν εἰς τὴν Σχολήν. Εἶναι ἐξαιρετικὰ παρήγορον εἰς τὴν ἐπικρατοῦσαν ξεραιλανὰ νὰ συναντᾷ κανεὶς τέτοιες πνευματικὰς ὁάσεις, ὅπως εἶναι οἱ ἐκδόσεις τῆς Σχολῆς σας.

Τόσον σὲ σὰς Ἀγαπητέ μου κ. Στράτο, ὅσον καὶ εἰς τὸν πολῦτιμον συνεργάτην τῆς Σχολῆς κ. Ι. Χρυσοχοῦ σὰς ἀποστέλλω τὰ θερμότατά μου συγχαρητήρια.

Σὰς χαιρετῶ μὲ ἀγάπη καὶ ἐκτίμησιν

B. ΒΟΓΙΑΤΖΗΣ

ΜΑΙΡΗ ΚΑΒΒΑΔΙΑ

6 Δεκεμβρίου 1955

Π ρ ὀ ς

τὴν Διεύθυνσιν Ἀνωτ. Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν

Ἐ ν τ α ὺ θ α

Ἀξιότιμε Κύριε Διευθυντά,

Ἐπιθυμῶ μὲ λίγα λόγια νὰ ἐκφράσω τὴν χαρὰν μου ὡς καὶ τὴν ἰδιαιτέραν πρὸς ὑμᾶς ὑποχρέωσιν ἣτις ἐγεννήθη ἐκ τοῦ γεγονότος τῆς ἐπιτυχοῦς προαγωγῆς τοῦ ἐν ὑποτροφίᾳ υἱοῦ μου Γρηγορίου εἰς τὸ Β' ἔτος τῶν Πανεπιστημιακῶν τοῦ σπουδῶν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Washington ἐν Seattle.

Εἰς τοῦτο σὰς βεβαιῶ ὅτι ἡ Σχολή σας συνετέλεσε κατὰ τὸ μέγιστον μέρος διὰ τῆς ἀναγνωρίσεως ἐκ μέρους τῆς Πρυτανείας τοῦ Πανεπιστημίου ἐν Ἀμερικῇ, τῆς πρεπούσης ἰσοτιμίας βάσει τοῦ ὑμετέρου ἐνδεικτικοῦ προαγωγῆς καὶ βαθμολογίας τοῦ σπουδαστοῦ σας ἐπὶ ὅλης τῆς διδασκομένης ἐν τῇ Σχολῇ σας ὕλης.

Ἐποφελοῦμαι καὶ πάλιν τῆς εὐκαιρίας διὰ νὰ σὰς εὐχαριστήσω ὀλοψύχως διὰ τοὺς κόπους τοὺς καταβληθέντας ὑπὸ τῆς Σχολῆς σας καὶ νὰ σὰς βεβαιώσω περὶ τῆς ἐξαιρετοῦ ἐκτιμήσεώς μου.

Μετὰ πλείστης τιμῆς

ΜΑΙΡΗ ΚΑΒΒΑΔΙΑ

Καθηγητῆς Ι. Ν. ΠΟΛΙΤΗΣ

Μὲ τὸ ἀνοιγμα τοῦ Σχολείου μας (τῆς Δ.Ε.Σ. Ρόδου) εἶδα τὸ δημοσίευμα τῆς Α.Σ.Β.Σ., τὸ «ἐπὶ τῶν πορισμάτων τῆς Ἐπιτροπῆς Παιδείας» τὸ ὁποῖον καὶ διάβασα μὲ τεράστιον ἐνδιαφέρον.

Καμμιά φορά, τὸ ἐσωτερικὸ μας δράμα, τοὺς ἐσωτερικοὺς μας στοχασμοὺς καὶ τοὺς πόθους μας, τὰ βλέπουμε γραμμένα καὶ ἐξωτερικευμένα μὲ λόγια στὸ ποίημα ἢ μὲ χρώματα στὴν ζωγραφιὰ ἢ μὲ ρυθμοὺς καὶ διέσεις στὴν Μουσικὴ ἢ στὰ οἰκοδομήματα ἢ καὶ στὰ ἔργα τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἢ τῶν ἀνθρωπίνων συνόλων καὶ ξαφνιαζόμαστε καὶ ταραζόμαστε. Τότε, φουντώνουμε ἀπ' ἀγάπη, ἀπὸ λατρεία, ἴσως καὶ ἀπὸ συμπόνια, γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ ἀντικείμενο ἢ γιὰ τὴν ἔξω ἀπὸ μᾶς πρᾶξι ποὺ μίλησε γιὰ . . . μᾶς τοὺς ἴδιους.

Κάτι τέτοιο ἔχουμε πάθει ὅλοι οἱ σωστοὶ Ἕλληνες πνευματικοὶ ἐργάται παρακολουθώντας ἀπὸ χρόνια τὸ Ἔργο τῆς Σχολῆς σας. Τὴν ἀγαπήσαμε σὰν τὸν . . . ἑαυτὸ μας.

Χαρήκαμε στὴν ἀρχὴ ὅταν τὴν εἶδαμε μὲ πρωτοφανὲς γιὰ τὰ ἐκπαιδευτικὰ χρονικὰ θάρρος ὄχι μόνον «νὰ ταραῖζει τὰ νερὰ τοῦ τέλματος» ἀλλὰ καὶ νὰ ἀποξηραίνει τὸ ἔλος καὶ νὰ τὸ μεταμορφώνει σὲ γόνιμη γῆ. Ὅμως φοβηθήκαμε πὼς θὰ εἶχε τόσες ἀντιδράσεις ποὺ θὰ τὴν ἀφάνιζαν.

Ἐν Ψυχικῷ τῆ 17ῆ Ἀπριλίου 1957

Π ρ ὸ ς

τὴν Διεύθυνσιν τῆς Ἀνωτ. Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν

Ἐ ν τ α ὺ θ α

Κύριε Διευθυντά,

Σᾶς εὐχαριστῶ θερμότατα διὰ τὴν φιλικὴν προσφορὰν τοῦ προνοιαῦ ὑμῶν ἐκδοθέντος «Ἐγκυκλοπαιδικοῦ Ἡμερολογίου» τοῦ ἔτους τούτου 1957. Ἄλλ' ἔτι μᾶλλον ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς ἐκφράσω τὰ εἰλικρινῆ συγχαρητήριά μου καὶ τὸν ὀφειλόμενον δίκαιον ἔπαινον διὰ τὸ ἀληθῶς ἐκλεκτὸν καὶ διδακτικώτατον περιεχόμενον αὐτοῦ. Εἶναι ἐν μικρὸν μὲν τὸ μέγεθος, ἀλλὰ πλουσιώτατον ταμείον παντοίων ἐγκυκλοπαιδικῶν καὶ ὠφελίμων γνώσεων, ἔτι δὲ καὶ ἐπικαίρων ἐκάστοτε θρησκευτικῶν ἀναγνωσμάτων, χρησιμώτατον βοήθημα εἰς πάντα διανοητικὸν ἄνθρωπον, δυνάμενον προχείρωσ νὰ προσφεύγῃ εἰς αὐτὸ πρὸς λύσιν ἀπορίας περὶ ζητημάτων ἀναγομένων εἰς τὸν κύκλον τῶν γνώσεων ἐκείνων.

Μετὰ τιμῆς

ΦΟΙΤΗΤΙΚΕΣ ΕΣΤΙΕΣ

Είναι άναμφισβήτητον γεγονός πώς τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ σπουδαστικοῦ κόσμου ἀντιμετωπίζει δυσκολίες καὶ ἐμπόδια πού πολλές φορές εἶναι ἀνυπερβλήτα κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν σπουδῶν του. Ἡ δυσάρεστος αὕτη κατάστασις εἶναι ἰδιαίτερος ὀδυνηρὰ διὰ τοὺς σπουδαστὰς τῶν ἑπαρχιῶν.

Ζεκινάει ὁ ἑπαρχιώτης σπουδαστὴς ἀπὸ τὸ μακρινόν, φτωχὸ καὶ ἀπομονωμένον χωριουδάκι του, τὸ πεταμένον πάνω στὰ βουνά, πίσω ἀπὸ τὰ ποτάμια, μέσα στὰ δάση, γαντζωμένον πάνω στὰ βράχια. Κι' ἔχει μοναδικὰ ἐφόδια, τὴ δίψα νὰ μάθῃ, τὴ λαχτάρα νὰ δοθῇ καὶ νὰ προσφέρῃ, τὸ πόθο τῆς προκοπῆς, τὸν πλούσιο συναισθηματικὸ του κόσμον, τὸ δυνατό βιολογικὸ του στοιχείον, τὴν ἀγνότητα καὶ τὴν ἐντιμότητα τῶν σκέψεών του. Καὶ ἀκόμη κάτι τὸ πολὺ δυνατό καὶ ἀκατάλυτον, τὴν εὐχὴ τοῦ πατέρα καὶ τῆς μάνας. Καὶ ἀνοίγεται ἡ κασέλα καὶ λύνεται τὸ κομπόδεμα τὸ φτιαγμένον μὲ κόπον πολὺ, μὲ στερήσεις πολλές. Τὸ βουτηγμένον στὸν ἰδρώτα καὶ στὸ αἷμα «ὄλα γιὰ τὸ παιδί πού εἶναι καλὸς μαθητὴς πού ἔχει ὄρεξι νὰ μάθῃ γράμματα». Καὶ πηγαίνει ὁ νέος στὰ δύο μεγάλα κέντρα στὴν Ἀθήνα ἢ στὴ Θεσσαλονίκη γιὰ σπουδές. Πῶς τὰ φαντάζεται καὶ πῶς τὰ βρίσκει ὁμως.

Ἡ πραγματικότης πολλές φορές ἀνατρέπει κάθε εἶδους προὔπολογισμό. Μέρους μένει χωρὶς φαγητό. Νύχτες παγωμένες μέσα σὲ ἡμιυπόγεια ἢ ἀνήλιαγα δωμάτια. Μόνος πλαίνει τὰ ρούχα του, σκουπίζει, συγυρίζει τὸ δωμάτιόν του, μαγειρεύει, πλαίνει πιάτα κι' ὄλα αὐτὰ πλάϊ στὸ Πανεπιστήμιον. Εἶναι ζήτημα ἂν κάτω ἀπὸ αὐτὲς τίς συνθήκας τὰ βγάξῃ πέρα. Πολλοὶ λυγίζουν κάτω ἀπὸ τὸ δυνατό φύσιμα τοῦ «λίβαν». Ἄλλοι προκόβουν καὶ προχωροῦν τὸ δύσκολον αὐτὸ δρόμον. Πολλές φορές ὁμως τραυματισμένοι ψυχικά. Αὐτὲς οἱ στερήσεις δὲν περνοῦν χωρὶς συνέπειες, ἀφήνουν βαθεῖα ἴχνη τὰ ὁποῖα μένουσιν σὲ ὅλη τὴ ζωὴ σὰν βαρεῖα κληρονομία.

Πόσον πονάει ἡ ψυχὴ τοῦ Ἑλληνα πολίτη ὅταν σκέπτεται πόσον χαρούμενα, μέσα σὲ πόση ἀνεσι, μέσα σὲ τί στοργικὸ καὶ πολιτισμένον περιβάλλον περνάει ὁ φοιτητὴς πολλῶν χωρῶν τὸν καιρὸ τῶν σπουδῶν του. Ἐκεῖ οἱ φοιτηταὶ στεγάζονται σὲ εἰδικὰ φοιτητικὰ οἰκήματα, ἔχουν λέσχες, βιβλιοθῆκες, συσσίτια, ὑποτροφίες, ἐκπτώσεις σὲ εἰσιτήρια τῶν ἀστικῶν συγκοινωνιῶν καὶ γενικά, ἡ πολιτεία, ἡ ἐκκλησία, ὁ δῆμος, οἱ ἐπιχειρήσεις, ἐνδιαφέρονται διὰ τὴν ἐξέλιξιν καὶ γιὰ τὴν τύχην του. Καὶ εἶναι δικαιολογημένη, εἶναι σωστὴ αὕτη ἡ πανηγυρικὴ συμπαράστασις τοῦ συνόλου πρὸς τὰ νιάτα.

Γιατὶ αὕτη ἡ νεολαία, πού τόσο ἐδῶ τὴν πικραίνουμε θὰ δώσῃ αὖριον τὴν ἡγέτιδα τάξιν. Ἀπ' αὐτὴν θὰ βγοῦν οἱ πρωθυπουργοὶ καὶ οἱ ὑπουργοί, θὰ βγοῦν οἱ δικαστικοὶ καὶ οἱ γιατροί, θὰ βγοῦν οἱ δικηγόροι καὶ οἱ τεχνικοὶ καὶ οἱ ὑπάλληλοι, θὰ βγοῦν ὄλοι ἐκεῖνοι πού θὰ κρατήσουν στὰ χέρια τους τὸ τιμόνι τοῦ καραβιοῦ πού λέγεται «Ἑλλάς».

Σήμερα ἓνα χαρακτηριστικὸν στοιχείον τοῦ πολιτισμοῦ μιᾶς χώρας εἶναι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνεπτυγμένων καὶ μορφωμένων ἀνθρώπων.

Σ' αὕτη τὴν ἀρνητικὴν κατάστασιν ἦρθε τὸ κράτος, ἡ βασιλικὴ πρόνοια, καὶ τὸ Βασιλικὸν Ἑθνικὸν Ἰδρυμα, πλάϊ στὶς τόσες ἄλλες προσπά-

θειές των, να εξαντλήσουν κάθε δυνατότητα για να σταθοῦν κοντά στα νιάτα τῆς Ἑλλάδος, στὴν ψυχὴ τῆς, στὸν παλμὸ τῆς.

Φοιτητικὲς Ἑστίες θὰ ἀνεγερθοῦν. Σ' αὐτὲς οἱ φοιτητὲς μας θὰ βροῦν τὴ ζεστασιά, τὴ στοργή, τὸ ἐνδιαφέρον, τὴ στοιχειώδη ἀνεσι τῆς κατοικίας. Στὶς Ἑστίες αὐτὲς ὁ φοιτητὴς θὰ νοιώσῃ πὼς βρίσκεται στὸ σπίτι του, ἐκεῖ μέσα θὰ ἔχῃ τὴ θαλπωρὴ πού τόσο στερεῖται. Ἕνα καθαρὸ καὶ ἀνετο δωμάτιο. Ἕνα εὐπρεπισμένο ἀναγνωστήριο, μία καλὴ λέσχη καὶ πάνω καὶ πέρα ἀπὸ ὅλα ἀγάπη καὶ φροντίδα. Κέντρισμα τῶν ἀνησυχιῶν, τόνωσις τῆς ὀρέξεως γιὰ μάθησι καὶ προκοπή, γαλούχησις μέσα στὰ νάματα τοῦ Ἑλληνικοῦ μας πολιτισμοῦ.

* * *

Ἡ φοιτητικὴ Ἑστία δὲν εἶναι πιά ὄνειρο ἄρχισε νὰ γίνεταί πραγματικότης. Στὶς 19 Νοεμβρίου 1957 ἔθεσε ὁ Βασιλεὺς τὸ θεμέλιο λίθο καὶ σὲ 20 μῆνες ὑπολογίζουσι πὼς θὰ εἶναι ἔτοιμη. Ἡ ἀρχὴ ἔγινε ἀπὸ τὴ Θεσσαλονικὴ. Σύντομα θὰ τεθῇ ὁ θεμέλιος λίθος καὶ στὴν Ἀθήνα.

Προβλέπεται πὼς θὰ εἶναι ἓνα σύγχρονο κτίριο, πού θὰ ἔχῃ κάθε ἀνεσι, γιὰ νὰ μπορεῖ ὁ σπουδαστὴς νὰ ριχτῇ ἀπερίσπαστα στὴ δουλειά του, ἐστιατόριον, ζαχαροπλαστεῖον, αἴθουσα δεξιώσεων, ἀναγνωστήριον, αἴθουσαι διδασκαλίας ξένων γλωσσῶν, αἴθουσα μουσικῆς, βιβλιοθήκην, ὠμάτια, ἓνα διὰ κάθε φοιτητὴν, πού θὰ περιλαμβάνῃ ἓνα κρεβάτι, ἓνα τραπέζογραφεῖο, μία πολυθρόνα, μία μικρὴ βιβλιοθήκη καὶ ἓνα μικρὸ πατάρι.

Οἱ φιλοξενούμενοι φοιτηταὶ θὰ καταβάλουσι κατὰ μῆνα ἓνα μικρὸ ποσό, προσιτὸν εἰς ὅλους καὶ πού μὲ αὐτὸ θὰ μποροῦν νὰ καλύπτουσι τὰ ἐξοδα μιᾶς καλῆς διαβιώσεως, μέσα σὲ ἓνα πολιτισμένον πανεπιστημιακὸ περιβάλλον.

Κατ' ἀρχὴν ἡ φοιτητικὴ Ἑστία θὰ στεγάσῃ παιδιὰ δημοσίων ὑπαλλήλων προερχόμενα ἀπὸ ἐπαρχίες. Δὲν θὰ ἔπρεπε ὅμως νὰ περιορισθῇ στὰ παιδιὰ αὐτά. Εὐχόμεθα νὰ καταβληθῇ μία προσπάθεια γιὰ νὰ συμπεριληφθοῦν καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ἄποροι ἐπαρχιώτες πού ἔχουσι τὴ λαχτὰ νὰ μάθουσι καὶ τὴν ὄρεξι νὰ προκόψουσι καὶ νὰ ἀνεβοῦσι.

Τὸ Β.Ε.Ι. πρέπει νὰ εἶναι ὑπερήφανο γιὰ τὴ καινούργια του αὐτὴν προσπάθεια. Ἴσως εἶναι ἡ πιὸ ἱερώτερη καὶ πιὸ σημαντικὴ μέσα στοὺς τόσους τομεῖς τῆς δημιουργικῆς δράσεώς του.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΟΥΤΡΗΣ

Η ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΚΑΙ Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ
ΤΗΣ ΑΝΩΤΕΡΑΣ ΣΧΟΛΗΣ
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Υπό ΚΛΑΥΔΙΟΥ ΜΠΑΝΤΑΛΟΥΚΑ
Μέλους του Δ. Σ. της ΕΠ-ΟΡ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΝ ΕΤΟΣ 1958/1959

Η ΟΡΘΑΝΘΙΣ ΚΑΙ Η ΛΕΥΚΟΠΥΛΙΑ

THE ANOTERAI EXOANHE

BIOMHXANIKON EΠΟΥΔION

ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ 1957 - 1959

<i>Όνοματεπώνυμο</i>	<i>Διεύθυνσις</i>	<i>Τηλέφωνο</i>
ΠΡΟΕΔΡΟΣ		
Σταύρος Κωστόπουλος	΄Ανθέων 5 Ψυχικόν	672-739
ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΙ		
Μιχαήλ Ρινόπουλος	΄Αγαθουπόλεως 4	870-221
Κωνσταντίνος Κωτσιόπουλος	Λουδοβίκου 22 Πειραιεύς	43-414
ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ		
Παναγής Σολομῶς	Δραγατσάνιου 4	33-210
Γ Α Μ Ι Α Σ		
Γεώργιος ΄Αγκᾶς	Ε. Ζανῆ 7 Πειραιεύς	40-722
Σ Υ Μ Β Ο Υ Λ Ο Ι		
Νικόλαος Βουγιουκλῆς	Πατησίων 145	34-672
Δημήτριος Καραϊσκάκης	΄Υπουργεῖον Βιομηχανίας	616-240
΄Αχιλλεύς Καρᾶς	Μπουμπουλίνας 28	662-824
Θεόδωρος Μερτικόπουλος	΄Αγαθουπόλεως 4	31-555
Χρῖστος Πανάγος	Εὐαγγελιστρίας 31	23-681
Παναγιώτης Παυλάκης	Κέκροπος 52 Καλλιθέα	52-193
Νικόλαος Πολύζος	Δημογάρους 13	74-552
Μιχαήλ Σπετσιέρης	΄Υπουργεῖον Βιομηχανίας	616-240
Γεώργιος Τερμεντζῆς	΄Ακαδημίας 61	96-468
΄Αναστάσιος Χέλμης	Χρυσσαλλίδος Ν. Χαλκηδῶν	881-313
*		
Δ Ι Ε Υ Θ Υ Ν Τ Η Σ Τ Η Σ Σ Χ Ο Λ Η Σ		
Στράτος Κ. Παπαϊωάννου	Μαυρομυχάλη 71	610-190
Σ Χ Ο Λ Ι Κ Η Ε Π Ι Τ Ρ Ο Π Η		
Πρόεδρος: Στρ. Κ. Παπαϊωάννου		
Μέλη οἱ Καθηγηταί: Χ. ΄Αγαλλόπουλος, Ν. Θεοδώρου, Ε. Μαργαρίτης, Κ. Σημαντήρας καὶ Σ. Σταυρόπουλος		
Γ Ρ Α Μ Μ Α Τ Ε Υ Σ Τ Η Σ Σ Χ Ο Λ Η Σ		
Εὐάγγ. Παρασκευαΐδης	΄Ιώνων 4	593-878

ΤΟ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

(Τακτικοί-Επίκουροι-Εντολαί Διδασκαλίας-Επιμεληταί-Βοηθοί)

- Αγαλλόπουλος Χρῆστος*, Πιπίνου 10, Ἀθῆναι-Τηλ. 814.713
Κοινωνική Πολιτική καὶ Ἐργατικὸν Δίκαιον (Γ).
- Αγαπητίδης Σωτήριος*, Ραβινῆ 6, Ἀθῆναι-Τηλ. 72.876
Πολιτικὴ Οἰκονομία (Α).
- Βασιλείου Σπύρος*, Ἀβέρωφ 10, Ἀθῆναι-Τηλ. 812.880
Λογιστικὰ Σχέδια (Γ).
- Γεδεῶν Σοφία*, Κ. Σταυροπούλου 3Α, Ἀθῆναι-Τηλ. 873.389
Ψυχοτεχνική (Γ).
- Γεωργαντόπουλος Ἐλευθέριος*, Σαχτούρη 103, Πειραιεὺς-Τηλ. 40.384
Θαλάσσιαι Μεταφοραὶ (Β).
- Γεωργιάδης Μάριος*, Σίνα 10, Ἀθῆναι-Τηλ. 21.580
Ἀποτιμητική (Β).
- Γιαννόπουλος Γιάννης*, 28ης Ὀκτωβρίου 11, Ν. Ψυχικὸν-Τηλ. 672.451
Βιομηχανικὴ Τεχνολογία (Ἡλεκτροτεχνία) (Β).
- Γούστης Κωνσταντῖνος*, Καραϊσκάκη 5, Κηφισιά-Τηλ. 30.931
Εἰδικὰ Θέματα Πολιτικῆς Οἰκονομίας (Γ).
- Δελούκας Νικόλαος*, Κανάρη 27, Κηφισιά-Τηλ. 018.173
Ἐμπορικὸν καὶ Βιομηχανικὸν Δίκαιον (Β).
- Δερτιλῆς Παναγιώτης*, Λουκιανοῦ 28, Ἀθῆναι-Τηλ. 72.659
Δημοσίαι Οἰκονομία (Β).
- Δημητρακάκης Δημήτριος*, Ζωοδόχου Πηγῆς 57, Ἀθῆναι-Τηλ. 610.465
Ἰδιωτικὸν Δίκαιον (Α).
- Ζαροκίλης Γεώργιος*, Μαυρομιχάλη 33, Ἀθῆναι-Τηλ. 613.824
Γερμανικὰ (Α-Γ).
- Θεοδώρου Νικόλαος*, Ι. Δροσοπούλου 113, Ἀθῆναι-Τηλ. 875.215
Φυσικὴ (Α).
- Καλλιβαῆς Ἀριστομένης*, Πεντέλης - Μαβίλη 1, Ψυχικὸν-Τηλ. 673.786
Γεωγραφία (Α).
- Καλογερόπουλος Σπύρος*, Πιττακοῦ 8, Ἀθῆναι-Τηλ. 35.390
Δημόσιον Δίκαιον (Α).
- Καμβυσίδης Δημήτριος*, Τενέδου 28, Ἀθῆναι-Τηλ. 872.314
Λογιστικὰ Ἀσκήσεις (Α-Γ).
- Κανελλόπουλος Χρῆστος*, Λέρου 9, Ἀθῆναι-Τηλ. 876.633
Χερσαῖαι Μεταφοραὶ (Β).
- Καραβαῆς Χρῆστος*, Ἀριστοτέλους 96, Ἀθῆναι-Τηλ. 810.293
Γαλλικὰ (Α καὶ Β).
- Κατσιπης Γεώργιος*, Ἀγκύλης 48, Ἀθῆναι-Τηλ. 91.342
Σωματικὴ Ἀγωγή.
- Κόλιας Δημήτριος*, Ἀγ. Λάυρας 105, Ἀθῆναι-Τηλ. 881.900
Ἰδιωτικὴ Οἰκονομικὴ (Β)-Φορολογικὴ Νομοθεσία (Γ).
- Κουβέλης Πέτρος*, Μεσογείων 137, Ἀθῆναι-Τηλ. 663.648
Βιομηχανικὴ καὶ Ἐνεργειακὴ Πολιτικὴ (Γ).
- Κουβόπουλος Χρῆστος*, Ἱεροσολύμων 14, Ἀθῆναι-Γκιζελῆ-Τηλ. 811.303
Λογιστικὰ Ἀσκήσεις (Α-Β-Γ).
- Κουτσογιάννης Ἰωάννης*, Ὑψηλάντου 5, Ἀθῆναι-Τηλ. 70.107
Ἀσφαλιστικὰ (Β).

- Κυρκιλίτογης Ἀνδρέας*, Ἐθνικῆς Στέγης 16, Νέα Σμύρνη—Τηλ. 96.732
Τραπεζικά (B)—Ἐμπορική Πολιτική (Γ).
- Δάζαρης Ἀπόστολος*, Ι. Δροσσοπούλου 173, Ἀθήναι—30.551
Εἰδικὰ Θέματα Πολιτικῆς Οἰκονομίας (B—Γ).
- Λέτοας Φρίξος*, Σίνα 23, Ἀθήναι—Τηλ. 615.894
Ὀργανώσεις Ἐργοστασίων (Γ).
- Μαργαρίτης Εὐστάθιος*, Σκύρου 55, Ἀθήναι—Τηλ. 815.383
Οἰκονομικά Μαθηματικά (A) καὶ Στατιστικὴ (B).
- Μελετιῆς Ἐμμανουήλ*, Αἰόλου 76, Ἀθήναι—Τηλ. 20.906
Στενογραφία (A).
- Μούτριχας Θεμιστοκλῆς*, Ἀνδρομέδας 23, Παγκράτι—Τηλ. 30.073
Ἀσκήσεις Τεχνικῆς Συναλλαγῶν (A).
- Μπαντιλούκας Κλαύδιος*, Κεφαλληνίας 33α, Ἀθήναι—Τηλ. 815.305
Ὀργανωτικά Θέματα (Γ).
- Μπάφη Τασία*, Ζωοδόχου Πηγῆς, Ἀθήναι—Τηλ. 615.150
Ἀσκήσεις Πολιτικῆς Οἰκονομίας (A).
- Ντόρηγης Ἰωάννης*, Μηλιαράκη 1, τέρμα Ἀχαρνῶν—Τηλ. 882.390
Γαλλικὴ Ἐμπορική Ἀλληλογραφία (A—Γ).
- Συνόπουλος Γεώργιος*, Νάξου 131, Ἀθήναι—Τηλ. 880.275
Μεταλλευτικόν Δίκαιον (Γ).
- Παπαδημητρίου Δημήτριος*, Ἐδουάρδου Λῶ 5α, Ἀθήναι—Τηλ. 23.792
Ἐφαρμογαὶ Βιομηχανικῆς Λογιστικῆς (Γ).
- Παπαϊωάννου Στράτος*, Μαυρομιχάλη 71, Ἀθήναι—Τηλ. 610.190
Τεχνικὴ τοῦ Ἐμπορίου (A) καὶ Λογιστικὴ (A καὶ B).
- Παπακώστας Γεώργιος*, Φυλῆς 134, Ἀθήναι—Τηλ. 871.709
Βιομηχανικὴ Ὑγιεινὴ (Γ).
- Παυλίδης Γεώργιος*, Σκιαθίου 63, Ἀθήναι—Τηλ. 881.961
Ἀγγλικά (A—Γ).
- Πέριδικας Παναγιώτης*, Ὀμήρου 24, Ἀθήναι—Τηλ. 24.289
Ἐμπορικόν Δίκαιον (Γ).
- Σημαντήρας Κανονατίνος*, Πατρ. Ἰωακείμ 57, Ἀθήναι—Τηλ. 72.379
Ἰδιωτικόν Δίκαιον (B).
- Σταυρόπουλος Σταῦρος*, Πινδάρου 13, Πειραιεύς—Τηλ. 40.345
Βιομηχανικὴ Τεχνολογία (Μηχανογνωσία) (B).
- Συνοδινός Ἐλευθέριος*, Ἀγίου Μελετίου 104, Ἀθήναι—Τηλ. 871.254
Χημεία (A) καὶ Ἐμπορευματολογία (B καὶ Γ).
- Τσιμάρας Μάριος*, Ἀβέρωφ 12, Ἀθήναι—Τηλ. 812.730
Εἰδικὰ Ὀργανωτικά καὶ Οἰκονομικά Θέματα (Γ).
- Φράγκος Ἰωάννης*, Ἀγγέλου Γέροντα 11, Ἀθήναι—Τηλ. 34.185
Τελωνειακὴ καὶ Δασμολογικὴ Νομοθεσία καὶ Πολιτικὴ (Γ).
- Χαλκιοπούλου Γεώργιος*, Χατζηχρήστου 9, Μακρυγιάννη—Τηλ. 91.578
Πολιτικὴ Οἰκονομία (B καὶ Γ).
- Χρυσοχοῦ Ἰωάννης*, Κ. Λομβάρδου 100, Ἀθήναι—Τηλ. 27.345
Ὀργανώσεις Ἐπιχειρήσεων (A—Γ) καὶ Ἐλεγκτικὴ (Γ).
- Ψαρρὸς Δημήτριος*, Ἀγ. Λαύρας 27, Πατήσια—Τηλ. 881.915
Οἰκονομικόν Δίκαιον (B).

« **ΕΣΘ** μορφωμένος και ικανός **επαγγελματίας**, υπερήφανος διότι συμμετέχεις εις τὴν παραγωγήν, καλὸς και ἄξιος **Ἕλλην**, μὲ πλήρη συνείδησιν τῶν ὑποχρεώσεών σου πρὸς τὸ παρελθόν, τὸ παρὸν και τὸ μέλλον τοῦ **Ἐθνους**, φωτισμένος ὁδηγὸς τοῦ **Λαοῦ** και πιστὸς του συγγόνως ὑπηρέτης, **χρήσιμος** και **ἀξιοπρεπὴς Ἄνθρωπος**, φίλος τῆς **Ἐλευθερίας** και τῆς **Δικαιοσύνης**, **ἔμπλεως ἀνθρωπιστικῶν Ἰδανικῶν**».

Ἴδου τὸ σύνθημα τῆς Σχολῆς

καλοῦνται δὲ νὰ μορφωθοῦν εἰς αὐτὴν μόνον ὅσοι τὸ κατανοοῦν και τὸ πιστεύουν.

ΖΗΤΗΣΑΤΕ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ

ΟΔΟΣ ΚΥΠΡΟΥ 43 — ΤΗΛ. 876 074
» ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 84 — » 34 166
ΛΕΩΦΟΡ. ΑΜΑΛΙΑΣ 52 — » 33 436

ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΚΑΙ ΟΙ ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Ἡ Σχολή συνεστήθη τὸ 1938 ἀρχικῶς ὑπὸ τὸν τίτλον «Σχολή Βιομηχανικῶν Σπουδῶν» παρὰ τοῦ «Συνδέσμου Ἑλλήνων Βιομηχάνων» καὶ τοῦ «Συνδέσμου τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἀνωύμων Ἐταιρειῶν», μὲ σκοπὸν νὰ παράσχη μίαν συμπληρωματικὴν εἰδικὴν μόρφωσιν — ἀνεξαρτήτως τυπικῶν προσόντων τῶν εἰσερχομένων — ἰδίως εἰς τοὺς ἐν ἐνεργείᾳ ὑπαλλήλους τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων.

Διὰ τοῦ Β. Διατάγματος τῆς 27/9/1945 ἡ Σχολή, καὶ κατὰ τύπους καὶ κατ' οὐσίαν, προσέλαβε τὴν σημερινὴν μορφήν τῆς ἀνωτέρας, εἰδικῆς, ἐπαγγελματικῆς σχολῆς, μὲ τὸν σκοπὸν πλέον μᾶς «συστηματικῆς θεωρητικῆς καὶ πρακτικῆς μορφώσεως διοικητικῶν στελεχῶν τῆς βιομηχανίας καὶ τῶν συναφῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν». Τὰ Β. Δ. τῆς 8 Φεβρουαρίου 1957 καὶ τῆς 15 Ἀπριλίου 1948 ὁλοκλήρωσαν τὴν σημερινὴν τῆς Σχολῆς συγκρότησιν, καθορίσαντα ἰδίᾳ τριετὴ κύκλον σπουδῶν καὶ τὰ διδασκόμενα μαθήματα συμφώνως πρὸς τὰς νέας ἀνάγκας τῆς οἰκονομικῆς μας ζωῆς καὶ τὰς ὑποδείξεις τῆς πείρας.

1. Ἡ Ἀνωτέρα Σχολή Βιομηχανικῶν Σπουδῶν ἀποτελεῖ αὐτοτελὲς κοινῆς ὠφελείας Ἴδρυμα, ἀνήκον εἰς τὴν ἀνωτάτην βαθμίδα τῆς ἐπαγγελματικῆς οἰκονομικο-διοικητικῆς ἐκπαιδεύσεως, ὑπὸ ἰδίαν διοικήσιν καὶ διαχειρίσιν.

2. Παρασκευάζει διοικητικὰ καὶ διαχειριστικὰ στελέχη διὰ τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν, καὶ ἰδίως τὴν βιομηχανίαν, τὰς κρατικὰς ὑπηρεσίας καὶ τοὺς δημοσίους ὀργανισμούς.

3. Δὲν εἶναι σχολὴ προπαρασκευαστικὴ δι' ἄλλα ἐκπαιδευτικὰ ἱδρύματα ἀλλ' ἀνεξάρτητον ἀνώτατον ἐκπαιδευτικὸν Ἴδρυμα, τὸ ὁποῖον, βασιζόν τὴν ἐργασίαν του εἰς τὰ ἠλεγμένα δεδομένα τῆς Ἐπιστήμης καὶ τῆς Τεχνικῆς, ἐπιδιώκει νὰ ἀσκήσῃ τὴν οἰκονομικὴν σκέψιν τῶν σπουδαστῶν, νὰ ἀναπτύξῃ καὶ νὰ κατευθύνῃ τὴν παρατηρητικότητά των ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν φαινομένων καὶ τῶν διοικητικῶν ζητημάτων, νὰ τοὺς καθοδηγήσῃ εἰς τὴν ὀρθὴν ἐξέτασιν τούτων καὶ τὴν ἀναζήτησιν πρακτικῶν καὶ σκοπίμων λύσεων διὰ τὰ προβλήματα τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς διοικήσεως ἐν γένει καὶ ἰδίᾳ τῆς βιομηχανίας καὶ τῆς βιομηχανικῆς ἐργασίας καὶ νὰ παρασκευάσῃ αὐτοὺς ἱκανοὺς νὰ ἀντιλαμβάνωνται τὴν τεχνικὴν, διοικητικὴν καὶ ἐμπορικὴν ὀργάνωσιν καὶ λειτουρ-

γίαν τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων ὡς καὶ τῶν συναφῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν καὶ ὀργανισμῶν.

4. Σύνθημα τῆς Σχολῆς εἶναι ἡ αὔξησης τῆς παραγωγικότητος τῆς οἰκονομίας μας χάριν τῆς εὐημερίας τῶν ἐργαζομένων.

5. Παράλλῃως πρὸς τὴν Σχολὴν καὶ ἐντὸς τῶν γενικωτέρων πλαισίων καὶ ἐπιδιώξεων τῆς λειτουργοῦν ὡς Ἴδρύματα αὐτῆς τὸ Γραφεῖον Ἐρευνῶν, Ἐπιτροπαὶ Μελετῶν καὶ Κέντρα ἐπιμορφώσεως καὶ εἰδικεύσεως. Τὰ Ἴδρύματα ταῦτα δὲν ἀποτελοῦν Σχολὰς καὶ διὰ τοῦτο δὲν παρέχουν πτυχία ἢ διπλώματα εἰς τοὺς παρακολουθοῦντας τὰς ἐργασίας των, ἀλλ' ἀπλᾶ πιστοποιητικὰ εὐδοκίμου φοιτήσεως, μὴ συνιστῶντα τυπικὸν προσόν, ἐκτὸς ἂν ἄλλως εἰδικοί νόμοι τοῦ Κράτους ὀρίζουν (ὅπως ἐπὶ παραδείγματι διὰ τὸ Κέντρον Στατιστικῆς Ἐκπαιδεύσεως).

Ἡ ὀργάνωσις τῆς Σχολῆς ἐστηρίχθη εἰς τὰ πρότυπα τῶν παρομοίων Σχολῶν τῆς Ἀμερικῆς (Business Administration), τῆς Γαλλίας (Section Industrielle de l'École des Hautes Études Commerciales de Paris, École d'Organisation Scientifique du Travail de Paris, Centre de Préparation dans l'Administration des Affaires (C.P.A.) τοῦ Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου τῶν Παρισίων, τῶν Instituts Supérieurs de Commerce τοῦ Βελγίου καὶ τῆς École d'Ergologie τῶν Βουξελλῶν κ.τ.λ.

Ἡ Διοίκησις τῆς Σχολῆς.

Ἡ Σχολὴ τελεῖ ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῆς Ὑπηρεσίας Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαιδεύσεως τοῦ Ὑπουργείου Βιομηχανίας καὶ διοικεῖται παρὰ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ἀποτελουμένου ἀπὸ ἀνωτάτους ὑπαλλήλους τοῦ Κράτους καὶ ἀπὸ αἰρετοὺς ἀντιπροσώπους τῶν ἐνδιαφερομένων Ἐπαγγελματικῶν Ὄργανώσεων, οὕτως ὥστε νὰ διασφαλίζεται ἡ συνεργασία τῆς Ἐπιστήμης καὶ τῆς Οἰκονομικῆς πράξεως.

Παράλλῃως πρὸς τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον ὑπάρχει, διὰ τὰ καθαρῶς ἐκπαιδευτικὰ ζητήματα, ὁ Σύλλογος τῶν Τακτικῶν Καθηγητῶν τῆς Σχολῆς, ὁ ὁποῖος ἐκλέγει τὴν Διοικητικὴν Σχολικὴν Ἐπιτροπὴν, ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ὁποίας εὐρίσκεται ὁ κατὰ διετίαν ἐκλεγόμενος Διευθυντῆς τῆς Σχολῆς.

Ἡ διαχείρισις τῆς Σχολῆς.

Αὕτη διενεργεῖται παρὰ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου βάσει Προϋπολογισμοῦ ἐγκρινομένου ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Βιομηχανίας. Ἡ διαχειριστικὴ περίοδος ἄρχεται τὴν 1ην Σεπτεμβρίου καὶ λήγει τὴν 31ην Αὐγούστου τοῦ ἐπομένου ἔτους.

Ἡ διαχείρισις ἐλέγχεται :

α) Παρὰ δύο μονίμων Ἐλεγκτῶν ὀριζομένων ὑπὸ τοῦ Διοικ. Συμβουλίου καὶ οἱ ὅποιοι δέον νὰ εἶναι διευθυνταὶ τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου τοῦ Κράτους, καὶ

β) παρ' Ἐπιτροπῆς Ἐλέγχου ὀριζομένης παρὰ τοῦ Ὑπουργείου Βιομηχανίας μετὰ τὴν ὑποβολὴν τοῦ Ἀπολογισμοῦ.

Τὸ Διδακτικὸν Προσωπικόν.

Τοῦτο ἀποτελεῖται ἀπὸ τοὺς τακτικοὺς Καθηγητὰς ἐκλεγομένους, βάσει τυπικῶν καὶ οὐσιαστικῶν προσόντων, κατὰ τὴν ἀκαδημαϊκὴν διαδικασίαν, ὅπως καὶ εἰς τὰς ἄλλας Ἀνωτάτας Σχολίας, καὶ ἀπὸ τοὺς ἐντεταλμένους, προερχομένους ἐξ εἰδικῶν ἐπιστημόνων ἢ ἐκ παραγόντων τῆς οἰκονομικῆς πράξεως. Οὕτω διὰ τοῦ συνδυασμοῦ θεωρητικῶν ἐπιστημόνων καὶ προσώπων διακριθέντων ἐν τῇ οἰκονομικῇ ζωῇ ἐπιδιώκεται ἡ διδασκαλία νὰ εἶναι περισσότερον ἐπιτυχῆς καὶ καρποφόρος.

ΓΕΝΙΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΙ

ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Αἱ Εἰσαγωγικαὶ Ἐξετάσεις.

Αἱ εἰσαγωγικαὶ ἐξετάσεις διενεργοῦνται γραπτῶς τὴν πρώτην Κυριακὴν τοῦ Ὀκτωβρίου, μετὰξὺ τῶν ἐχόντων ἀπολυτήριον Σχολείου Μέσης Ἐκπαιδεύσεως.

Ἡ Σχολικὴ Ἐπιτροπὴ δύναται, δι' ἀποχωρῶντα λόγον, νὰ ἀναβάλλῃ τὰς εἰσιτηρίους ἐξετάσεις ἐπὶ 10ῆμερον, κατ' ἀνώτατον ὅριον.

Πᾶς ὑποψήφιος ὀφείλει, πέντε ἡμέρας πρὸ τῶν ἐξετάσεων, νὰ ὑποβάλλῃ εἰς τὴν Γραμματεῖαν τῆς Σχολῆς αἴτησιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπισυνάπτονται :

- α) πιστοποιητικὸν ἐγγραφῆς εἰς Δῆμον ἢ Κοινότητα,
- β) τίτλος σπουδῶν,
- γ) πιστοποιητικὸν ἐφ' ἀπλοῦ χάριτος δημοσίας ἢ ἰδιωτικῆς ὑπηρεσίας (ἐὰν κέκτηται τοιαύτην),
- δ) μία φωτογραφία 4 × 6 ἑκατ. διὰ τὴν χορηγηθησομένην προσωρινὴν σχολικὴν ταυτότητα.

Ἐπὶ τῆς αἰτήσεως, ἢ ἐπὶ τοῦ ἰδιαιτέρου εἰς τὴν αἴτησιν συναπτομένου φύλλου, ἀναγράφεται δήλωσις τοῦ ὑποψηφίου ὅτι ἔλαβε γνῶσιν τοῦ Κανονισμοῦ τῶν Εἰσαγωγικῶν Ἐξετάσεων. Πέραν τῆς ἀνω προθεσμίας οὐδεμία αἴτησις γίνεται δεκτὴ, δι' οἴονδῆποτε λόγον καὶ ἐὰν ἐπῆλθεν ἡ καθυστέρησις τῆς ὑποβολῆς τῆς.

Ἐξεταζόμενα Θέματα.

Τὰ μαθήματα εἰς τὰ ὁποῖα ἐξετάζονται οἱ ὑποψήφιοι εἶναι :

- α) Ἐκθεσεις Ἰδεῶν,
- β) Μαθηματικά (Ἀριθμητικὴ καὶ Ἀλγεβρα) καὶ
- γ) Γεωγραφία.

Ἡ Ἐκθεσις Ἰδεῶν περιστρέφεται περὶ τὰ ἑξῆς θέματα, ἐνδεικτικῶς σημειούμενα :

1. Ὁ σχηματισμὸς τῶν ἀνθρώπινων κοινωνιῶν. Αἱ ἀνθρώπιναι ἀνάγκαι καὶ ἡ ἱκανοποίησις αὐτῶν. Τὰ παραγωγικὰ τοῦ πλοῦτου ἔργα. Ἡ ἐργασία καὶ ὁ καταμερισμὸς τῶν ἔργων. Ὁ πολιτισμὸς. Ὁ ρόλος τῆς τεχνικῆς. Τὸ φυσικὸν καὶ κοινωνικὸν περιβάλλον. Ἡ θρησκεία καὶ ἡ συμβολὴ τοῦ Χριστιανισμοῦ.

2. Ἡ οἰκογένεια. Ἡ φυλὴ καὶ τὸ Ἔθνος. Τὸ Κράτος. Τὸ δίκαιον. Ὁ Νόμος. Ἡ σημερινὴ ὀργάνωσις τῶν εὐρωπαϊκῶν κοινωνιῶν. Καθήκοντα ἔναντι τοῦ Κράτους.

3. Τὸ ἠθικὸν πρόβλημα. Ὁ ρόλος τοῦ αἰσθήματος καὶ τῆς λογικῆς εἰς τὴν διαγωγὴν τοῦ ἀνθρώπου. Αἱ κύριαι ἰδέαι. Τὸ καλόν, τὸ ἀγαθόν, τὸ καθήκον, τὸ δικαίωμα, ἡ ἐλευθερία, ἡ πειθαρχία, ἡ εὐθύνη, ἡ ἀξιοπρέπεια, ἡ ἀρετὴ.

4. Συναίσθηματα. Ἡ δικαιοσύνη, ἡ φιλανθρωπία, τὸ συμφέρον, ἡ ἡδονή, ἡ ἀνάγκη, τὸ θάρρος καὶ ἡ εἰλικρίνεια. Ὁ φόβος. Ὁ χαρακτήρ. Καθήκοντα τοῦ ἀτόμου ἔναντι τοῦ ἑαυτοῦ του. Ἡ ὀργάνωσις τοῦ ἑαυτοῦ μας. Καθήκοντα ἀπέναντι τῆς οἰκογενείας. Ἡ κοινωνικὴ ἀλληλεγγύη. Ἡ ἀξία τῆς καλῆς συμπεριφορᾶς.

5. Ἡ πρωτοβουλία, ὁ ἀνταγωνισμὸς. Ἡ ὁμαδικὴ δρᾶσις, ὁ συνεταιρισμὸς. Αἱ κοινωνικαὶ ἀντιθέσεις. Ἡ κοινότης τῶν συμφερόντων. Τὸ κοινωνικὸν πρόβλημα. Ἡ ἐλευθερία τῆς ἐργασίας. Ἡ προστασία τοῦ ἐργαζομένου.

6. Ἡ κοινότης. Ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν γενέτειραν. Ὁ τοπικισμὸς. Ἡ Πατρίς. Πατριωτισμὸς. Σωβινισμὸς. Ἱμπεριαλισμὸς. Ἡ εὐρωπαϊκὴ ἐνότης. Ἡ Ἀνθρωπότης. Ἡ διεθνὴς συνεργασία. Ὁ Ο.Η.Ε.

7. Τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα. Ἡ συμβολὴ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν πολιτισμὸν. Ἡ περίοδος τῶν Περσικῶν πολέμων. Ἡ Ἀθηναϊκὴ Δημοκρατία. Ἡ διάδοσις τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος. Χριστιανισμὸς καὶ Ἑλληνισμὸς. Ἡ Εὐρώπη καὶ τὸ Βυζάντιον. Ἡ συμβολὴ τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν ἀναγέννησιν. Οἱ Ἕλληνες κατὰ τὴν Τουρκοκρατίαν. Ἡ συμβολὴ τῆς Ἑλλάδος εἰς τοὺς δύο παγκοσμίους πολέμους. Τὸ Ἀλβανικὸν ἔπος καὶ ἡ Ἐθνικὴ Ἀντίστασις. Αἱ ἔθνικαί μας θυσίαι καὶ αἱ ἔθνικαὶ διεκδικήσεις. Τὰ δίκαιά μας ἐπὶ τῆς Βορείου Ἡπείρου καὶ τῆς Κύπρου. Ἡ ἀξία τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θράκης διὰ τὴν Ἑλλάδα. Τὰ ἰδεώδη ἐνὸς Ἑλλήνου. Ἡ ἔθνικὴ ἐνότης. Ἡ ἀνασυγκρότησις τῆς χώρας.

8. Ἡ ἀξία τῆς μορφώσεως. Ὁ ρόλος τῆς Ἐπιστήμης εἰς τὴν πρόοδον. Ὁ ρόλος τῆς Τεχνικῆς. Ἡ ἀξία τοῦ ἐπαγγελματικοῦ καταρτισμοῦ. Ἐπαγγελματικὴ συνείδησις. Ἡ ἀποστολὴ τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν. Καθήκοντα τοῦ σπουδαστοῦ ἀπέναντι τῆς Σχολῆς.

Ἐκ τῆς Ἀριθμητικῆς ἐξετάζονται τὰ ἑξῆς θέματα :

Ἀριθμοὶ καὶ πράξεις αὐτῶν. Πολλαπλασιασμοὶ ἐπὶ 9, 99, 999 καὶ 9999. Δυνάμεις καὶ ἰδιότητες αὐτῶν. Διαιρετότης. Μέγιστος κοινὸς διαιρέτης. Ἀριθμοὶ πρῶτοι. Ἐλάχιστον κοινὸν πολλαπλάσιον. Τετραγω-

νική ρίζα. Κλάσματα. Πράξεις ἐπ' αὐτῶν. Μονάδες μετρήσεως καὶ ἴδια αἱ χρησιμοποιοῦνται ἐν Ἑλλάδι. Συμμιγεῖς ἀριθμοὶ καὶ πράξεις ἐπ' αὐτῶν. Ποσὰ ἀνάλογα καὶ ἀντίστροφα. Λόγοι καὶ ἀναλογίαι. Μέθοδος τριῶν. Ποσοστά. Μερισμὸς εἰς μέρη ἀνάλογα. Προβλήματα ἑταιρίας, μείξεως, συντήξεως, τόκου ἀπλοῦ, ὑφαιρέσεως, κοινῆς λήξεως καὶ μέσης λήξεως.

Ἐκ τῆς Ἀλγέβρας ἐξετάζονται τὰ ἑξῆς θέματα :

Σύστημα θετικῶν καὶ ἀρνητικῶν ἀριθμῶν. Πράξεις ἐπ' αὐτῶν. Περί τοῦ μηδενὸς ὡς ἀριθμοῦ. Δυνάμεις καὶ ιδιότητες αὐτῶν. Ἀλγεβρικοί παραστάσεις καὶ πράξεις ἐπ' αὐτῶν. Ἀνάλυσις τῶν παραστάσεων εἰς γινόμενα. Ἐφαρμογαὶ ἐπὶ ἀλγεβρικῶν κλασμάτων. Ἐξισώσεις πρώτου βαθμοῦ μὲ ἓνα ἄγνωστον. Λύσις δι' ἐξισώσεων προβλημάτων τόκου, ἔξωτερικῆς καὶ ἔσωτερικῆς ὑφαιρέσεως, μερισμοῦ, μέσης καὶ κοινῆς λήξεως, μείξεως, κινήσεως. Ἀνισότης. Ἐξισώσεις α' βαθμοῦ μὲ δύο ἀγνώστους. Συστήματα πρωτοβαθμίων ἐξισώσεων περισσοτέρων τῶν δύο μετ' ἰσαριθμῶν ἀγνώστων. Ρίζαι καὶ δυνάμεις μὲ ἑκθέτας κλασματικούς, ἀρνητικούς. Ἐξισώσεις β' βαθμοῦ μὲ ἓνα ἄγνωστον. Πρόοδοι ἀριθμητικαὶ καὶ γεωμετρικαὶ. Λογάριθοι καὶ ιδιότητες αὐτῶν.

Ἐκ τῆς Γεωγραφίας ἐξετάζονται τὰ ἑξῆς θέματα :

Ὁ πληθυσμὸς τῆς γῆς, φυλαί, θρησκείαι, ἔθνη, κράτη, βαθμίδες πολιτισμοῦ. Αἱ χῶραι τῆς Ἀσίας, τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Ἀμερικῆς, τῆς Ὠκεανίας καὶ αἱ πρωτεύουσαι αὐτῶν. Ἐπί, ὀριζόντιος διαμελισμὸς, ἔδαφος, κλίμα, κυριώτερα προϊόντα, πληθὺς μὸς, σημαντικώτερα πόλεις, ταξίδια, ἐμπόριον τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν κρατῶν τῆς Εὐρώπης, τῆς Τουρκίας, τῆς Αἰγύπτου, τῆς Ἀργεντινῆς, τῆς Βραζιλίας, τοῦ Καναδᾶ καὶ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Β. Ἀμερικῆς. Συνοπτικὴ φυσικὴ καὶ πολιτικὴ ἐξέτασις τῆς Ἑλλάδος. Διοικητικὴ διαίρεσις τῆς Ἑλλάδος : Νομοί, πρωτεύουσαι αὐτῶν. Κυριώτερα παραγόμενα καὶ ἔξαγόμενα προϊόντα κατὰ μεγάλας περιφέρειάς τῆς Ἑλλάδος. Ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἑλλάδος, ἔσωτερικαὶ συγκοινωνίαι. Δωδεκάνησος, Κύπρος, Βόρειος Ἥπειρος. Περιγραφή ταξιδίων ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος.

Οἱ ὑποψήφιοι ἐξεταζόμενοι εἶναι ἐλεύθεροι εἰς τὴν διατύπωσιν τῶν ἀποψεῶν τῶν.

Τὰ θέματα καθορίζονται, τῇ εἰσηγήσει τοῦ Διευθυντοῦ διὰ τὴν Ἐκθεσιν Ἰδεῶν καὶ τῶν ἁρμοδίων καθηγητῶν διὰ τὰ λοιπὰ μαθήματα, ὑπὸ Ἐξεταστικῆς Ἐπιτροπῆς, διὰ κληρώσεως.

Οἱ ὑποψήφιοι ὀφείλουσιν νὰ χειρισθῶσιν ἐλευθέρως τὸ τιθέμενον θέμα ἐκθέσεως, χρησιμοποιοῦντες τὴν καθαρὴν ἡ τὴν δημοτικὴν γλῶσσαν. Ὡς πρὸς τὰ Μαθηματικὰ καὶ τὴν Γεωγραφίαν δέον νὰ λύσῃσιν ἓν ζήτημα ἐκ τῶν δύο τῆς Ἀριθμητικῆς, ἓν ἐκ τῶν δύο τῆς Ἀλγέβρας καὶ δύο ἐκ τῶν τριῶν τῆς Γεωγραφίας.

Ἐκαστον ζήτημα δύναται νὰ εἶναι σύνθετον ἐκ πλειόνων ἐπὶ μέρους ἐρωτήσεων ἢ ἐξ ὕλης καὶ προβλήματος ἢ ἐξ αὐτοτελοῦς ἀριθμητικῆς ἢ ἀλγεβρικῆς πράξεως καὶ προβλήματος κλπ. Τὰ διδομένα ὡς ζητήματα ἀριθμητικῆς ἐπιλύονται ὑποχρεωτικῶς

διὰ τῶν μεθόδων τῆς Ἀριθμητικῆς, τὰ δὲ τοιαῦτα τῆς Ἀλγέβρας διὰ τῶν μεθόδων τῆς Ἀλγέβρας.

Ἡ βαθμολογία τῆς Ἀριθμητικῆς καὶ Ἀλγέβρας εἶναι ἐνιαία, τοῦ οἰκείου βαθμοῦ ἀποτελοῦντος τὸν βαθμὸν τῶν Μαθηματικῶν.

Εἰς τὴν Ἐκθεσιν Ἰδεῶν λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν κατὰ σειρὰν ὁ τρόπος χειρισμοῦ τοῦ θέματος, ἡ συνέπεια καὶ ἀριότης τῆς ἐκφράσεως, τὸ συνεκτικὸν τῆς φράσεως, ὁ πλοῦτος τῶν νοημάτων, ἡ ἀκριβολογία, ἡ καλλιλογικὴ ἀξία, ἡ σύνταξις καὶ ἡ ὀρθογραφία εἰς ἣν γλῶσσαν ἐπροτίμησεν ὁ ἔξεταζόμενος, ἡ τάξις τοῦ γραπτοῦ, ἡ καθαρογραφία. Ἐξετάζεται μόνον ἡ τεχνικὴ τῆς ἐκθέσεως· αἱ ἰδέαι δὲν κρίνονται. Γραπτὸν, ἐν τούτοις, μὲ ἀπόψεις σαφῶς ἀντιθέτους πρὸς τοὺς κειμένους νόμους συνεπάγεται ἀποκλεισμόν τοῦ ἔξεταζομένου ἄνευ κρίσεως.

Εἰς τὰ Μαθηματικά καὶ τὴν Γεωγραφίαν, πλὴν τῆς ὀρθότητος τῶν ἀπαντήσεων ἐξετάζονται: ὁ τρόπος χειρισμοῦ τοῦ θέματος, ἡ συντακτικὴ καὶ γραμματικὴ ὀρθότης τῶν φράσεων, ἡ ὀρθογραφία, ἡ τάξις τοῦ γραπτοῦ, ἡ καθαρογραφία.

Ἐκαστον γραπτὸν βαθμολογεῖται ὑπὸ δύο ἔξεταστῶν, εἰς περίπτωσιν δὲ διαφορᾶς δύο τουλάχιστον μονάδων ὀρίζεται ἐπιδαιτητής.

Ἐπιτυχόντες - Εἰσακτεοί.

Θεωροῦνται ἐπιτυχόντες:

α) Οἱ λαβόντες βαθμὸν τουλάχιστον 10 εἰς ἕκαστον μάθημα (ἐπὶ βαθμολογικῆς κλίμακος 1-20).

β) Οἱ λαβόντες συνολικὸν ἄθροισμα τουλάχιστον 50, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ βαθμοῦ τοῦ ἀπολυτηρίου τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως.

Εἰς τοὺς ἔχοντας συμπληρώσει διετῆ, τουλάχιστον, δημοσίαν ἢ ἰδιωτικὴν ὑπηρεσίαν, δεόντως ἀποδεδειγμένην, ἀναγνωρίζονται τρεῖς βαθμοὶ ἐπὶ πλέον, προστιθέμενοι εἰς τὸ ἀνωτέρω ἄθροισμα διὰ τὴν ἐπίτευξιν τοῦ ἐλαχίστου ὀρίου τῶν 50 βαθμῶν.

Ποῖοι δικαιοῦνται νὰ ἐγγραφοῦν.

1. Ἐγγράφονται ἄνευ ἔξετάσεων οἱ ἔχοντες βαθμὸν ἄριστα καὶ διαγωγὴν τουλάχιστον κοσμίαν.

2. Ἐγγράφονται οἱ ἐπιτυχόντες εἰς τὰς κατὰ τὰ ἀνωτέρω εἰσαγωγικὰς ἔξετάσεις κατὰ σειρὰν ἐπιτυχίας.

3. Ἐγγράφονται καθ' ὑπέροβασιν:

α) οἱ ἔχοντες βαθμὸν 18 καὶ ἄνω ἐν τῷ ἀπολυτηρίῳ Μέσης Ἐκπαιδεύσεως καὶ διαγωγὴν τουλάχιστον κοσμίαν, ἐφόσον, ἐννοεῖται, ἐπέτυχον εἰς τὰς εἰσιτηρίους ἔξετάσεις καὶ

β) οἱ περσιώσαντες ἐπιτυχῶς τὸ Α' ἔτος, τουλάχιστον, ἄλλης ἀνωτάτης συναφοῦς Σχολῆς, μετ' ἀπόφασιν τῆς Σχολικῆς Ἐπιτροπῆς.

4. Ἐγγράφονται ἄνευ εἰσιτηρίων ἐξετάσεων εἰς τὸ Β' ἔτος σπουδῶν οἱ τριτοεῖς τῆς Νομικῆς, Χημικῆς καὶ Φαρμακευτικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου, τῶν Σχολῶν Πολιτικῶν Μηχανικῶν, Μηχανολόγων, Ἡλεκτρολόγων καὶ Χημικῶν Μηχανικῶν τοῦ Πολυτεχνείου, τῆς Ἀνωτάτης Σχολῆς Ἐμπορικῶν καὶ Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν, τῆς Παντείου Σχολῆς Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν, ὡς καὶ τῶν ἰσοτίμων πρὸς τὰς ἄνω Σχολὰς Σχολῶν τῆς ἡμεδαπῆς καὶ ἀλλοδαπῆς.

5. Οὐδεὶς καὶ δι' οὐδένα λόγον ἐπιτρέπεται νὰ ἐγγραφῆ εἰς τὴν Σχολὴν μετὰ τὴν 31^{ην} Δεκεμβρίου.

6. Οὐδεὶς σπουδαστῆς ἐγγράφεται ἄνευ προηγουμένης ἰατρικῆς ἐξετάσεως. Ἀποκλείεται ἀπολύτως ἡ ἐγγραφή σπουδαστοῦ πάσχοντος ἐκ μεταδοτικοῦ νοσήματος.

Ἐποχρεώσεις ἐν γένει τῶν σπουδαστῶν.

Πρὸς ἐγγραφὴν, τὸ πρῶτον, εἰς τὴν Σχολὴν ἀπαιτοῦνται :

α) αἴτησις ἐφ' ἀπλοῦ χάρτου,

β) τίτλος σπουδῶν,

γ) πιστοποιητικὸν ἐγγραφῆς εἰς τὸ Μητροῶν Δήμου ἢ Κοινότητος,

δ) δελτίον ἐξετάσεως ὑπὸ τοῦ ἱστοροῦ τῆς Σχολῆς, καὶ

ε) τρεῖς φωτογραφίαι

Κατὰ τὴν ἐγγραφὴν εἰς τὸ δεύτερον καὶ τρίτον ἔτος ὁ τίτλος σπουδῶν ἀντικαθίσταται ὑπὸ τοῦ ἐνδεικτικοῦ προαγωγῆς τῆς Σχολῆς, δὲν ἀπαιτεῖται δὲ τὸ πιστοποιητικὸν τῆς ἐγγραφῆς εἰς τὸ Μητροῶν.

Ἄπαντες οἱ σπουδασταί, πρὸς ἐγγραφὴν τῶν, ὀφείλουσιν νὰ συμπληρώσουν «Δελτίον Πληροφοριῶν», καθαρῶς παιδαγωγικῆς μορφῆς.

Τὰ δικαιώματα ἐγγραφῆς καὶ τὰ δίδακτρα εἶναι ἀπαιτητὰ ἅμα τῇ ἐγγραφῇ, τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον ὅμως δύναται νὰ ὀρίξῃ προθεσμίας καταβολῆς τῶν διδάκτρων εἰς τρεῖς δόσεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ τελευταία ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ δύναται νὰ ὀρισθῆ πέραν τῆς 31^{ης} Μαρτίου.

Ἐν περιπτώσει καθυστερήσεως δόσεως ἐπιβάλλεται αὔξησις 10% κατὰ μῆνα. Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον δύναται εἰς ἐντελῶς ἐξαιρετικὰς περιπτώσεις νὰ ἀπαλλάσῃ σπουδαστὰς τῆς αὔξεσεως ταύτης.

Οὐδεὶς τίτλος σπουδῶν ἐκδίδεται, ἐὰν ὁ σπουδαστῆς δὲν ἔχῃ καταβάλῃ τὰ δίδακτρα ὁλοκλήρου τοῦ ἔτους.

Συνιστάται εἰς τοὺς σπουδαστὰς νὰ παρακολουθοῦν ἀνελλιπῶς τὰ μαθήματά των. Ἡ μελέτη τῶν βιβλίων τῶν κ. κ. Καθηγητῶν δὲν εἶναι πάντοτε ἐπαρκής. Πολλάκις ζητοῦνται «Δελτία Παρουσίας».

Οἱ σπουδασταὶ πάντως ὑποχρεοῦνται εἰς τακτικὴν παρακολούθησιν τῶν μαθημάτων, τῶν φροντιστηριακῶν ἀσκήσεων, τῶν διαλέξεων, τῶν ἐπισκέψεων εἰς ἐργοστάσια καὶ γραφεῖα καὶ τῶν ἐργασιῶν τοῦ Γραφείου Ἐρευνῶν, διότι ἀποκλείονται, ἐν ὄλῳ ἢ ἐν μέρει, τῶν ἐξετάσεων τοῦ Ἰουνίου ἢ καὶ τοῦ Σεπτεμβρίου, μετὰ πρότασιν τοῦ οἰκείου Καθηγητοῦ καὶ ἀπόφασιν τῆς Σχολικῆς Ἐπιτροπῆς ἢ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ἐὰν πρόκειται περὶ ὀλικοῦ ἀποκλεισμοῦ ἀπὸ τῶν ἐξετάσεων.

Διδασκόμενα μαθήματα.

Ἡ διάορκια σπουδῶν πρὸς ἀπόκτησιν «Πτυχίου Ἀνωτέρων Βιομηχανικῶν σπουδῶν» εἶναι τριετής, κατανεμομένη εἰς ἕξ Ἀκαδημαϊκὰ Ἐξάμηνα: τρία χειμερινὰ καὶ τρία ἑαρινά. Ἐκαστον ἐξάμηνον περιλαμβάνει 13 ἑβδομάδας πλήρους διδασκαλίας. Τὰ μαθήματα τῶν χειμερινῶν ἐξαμήνων ἄρχονται τὴν 10ην Ὀκτωβρίου ἐκάστου ἔτους, τὰ δὲ μαθήματα τῶν ἑαρινῶν ἐξαμήνων ἄρχονται τὴν 1ην Φεβρουαρίου καὶ λήγουν τὴν 31ην Μαΐου.

Ὁ σπουδαστὴς δικαιούται νὰ προσέλθῃ εἰς τὰς ἐπὶ πτυχίῳ ἐξετάσεις μετὰ ἐξάμηνον ἀπὸ τῆς συμπληρώσεως τῶν σπουδῶν τοῦ Γ' ἔτους.

Μέθοδος διδασκαλίας.

Βάσις τῆς διδασκαλίας εἶναι ἡ ἐπιστημονικὴ τῶν σπουδαστῶν κατάρτισις, ἡ ἀσκήσις τοῦ πνεύματός των εἰς γενικωτέρας τῶν ζητημάτων ἐπισκοπήσεις, ἡ ἐπίλυσις τῶν προβλημάτων τῆς ζωῆς βάσει ἐπιστημονικῶν κριτηρίων. Ἡ ἀκολουθουμένη μέθοδος διδασκαλίας εἶναι ὁ ἁρμονικὸς συνδυασμὸς θεωρίας καὶ πράξεως. Ἡ διδασκαλία δὲν εἶναι ἐμπειρική, ἐνῶ συγχρόνως δὲν ἀναφέρεται εἰς ἀφηρημένας ἐννοίας. Ἡ θεωρία τότε μόνον ἀποκτᾷ ἐνδιαφέρον διὰ τὸν αὐριανὸν ἐπαγγελματίαν, ὅταν δύναται νὰ ἐφαρμόζεται εἰς τὰς συγκεκριμένας περιπτώσεις τοῦ οικονομικοῦ βίου. Ἡ Σχολὴ παρέχει πλήρη ἐπιστημονικὴν θεμελίωσιν ἐνῶ συγχρόνως ἀποβλέπει εἰς τὴν ἐπαγγελματικὴν κατάρτισιν. Εἶναι ἴδρυμα ἀνωτάτης ἐπιστημονικῆς μορφώσεως, ἐπαγγελματικῆς κατευθύνσεως.

Α'. Οἰκονομικὰ μαθήματα. Ἡ οἰκονομικὴ μόρφωσις τῶν σπουδαστῶν ἀποτελεῖ τὸ κύριον μέλημα τῆς Σχολῆς. Ἡ διδασκαλία ἀποβλέπει εἰς τὴν πλήρη κατανόησιν τῆς θεωρίας τῆς

Οικονομικῆς Ἐπιστήμης, ἣτις διερευνᾶται κατὰ βάθος καὶ πλάτος, μὲ ἀντικειμενικὸν σκοπὸν τὴν ἐνημέρωσιν τῶν σπουδαστῶν εἰς τὰ ποικίλα προβλήματα τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς. Ἡ ἄρτια θεωρητικὴ οἰκονομικὴ κατάρτισις ἀποτελεῖ τὴν βάσιν ἐπὶ τῆς ὁποίας στηρίζεται ἡ πρακτικὴ ἐξέτασις τῶν οἰκονομικῶν ζητημάτων τῆς χώρας, καὶ ἰδιαιτέρως τῶν προβλημάτων τῶν σχετιζομένων μὲ τὴν βιομηχανίαν καὶ τὰς συναφεῖς πρὸς αὐτὴν ἐπιχειρήσεις. Τοιουτοτρόπως ἐπιζητεῖται ὥστε ὁ ἐξερχόμενος τῆς Σχολῆς, εἴτε ὡς βιομήχανος καὶ βιοτέχνης, εἴτε ὡς ἀνώτερος ὑπάλληλος, νὰ εἶναι ἐφωδιασμένος μὲ ὅλας τὰς ἀπαραιτήτους θεωρητικὰς καὶ πρακτικὰς γνώσεις ἵνα ἀντιλαμβάνεται τὴν ὄγανωσιν καὶ λειτουργίαν τοῦ συγχρόνου οἰκονομικοῦ βίου.

Β'. Ἐμπορικὰ. Παραλλήλως πρὸς τὴν θεωρητικὴν μόρφωσιν, τὴν ὁποίαν παρέχουν τὰ Οἰκονομικὰ Μαθήματα, ἐπιδιώκεται ὑπὸ τῆς Σχολῆς ἡ κατάρτισις καὶ ἡ ἐνημέρωσις τῶν σπουδαστῶν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἐπιλύσεως τῶν προβλημάτων τοῦ οἰκονομικοῦ βίου. Τοιουτοτρόπως, ἡ Τεχνικὴ—ἡ ἀκριβέστερον ἡ Πρακτικὴ—τοῦ οἰκονομικοῦ βίου, ἡ Λογιστικὴ καὶ τὰ Οἰκονομικὰ Μαθηματικὰ συμπληρῶνουν καὶ σταθεροποιοῦν τὴν μόρφωσιν τῶν σπουδαστῶν, διὰ τῶν ποικίλων ἐφαρμογῶν τῶν θεωρητικῶν γνώσεων. Μελετᾶται, δηλονότι, ἐνταῦθα τὸ «τί» καὶ «πῶς γίνεται» καὶ ἐξοικειοῦται ὁ σπουδαστὴς μὲ τὴν πραγματικότητα, ὥστε ἡ προσαρμογὴ του, ἐκ τοῦ σχολείου εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν, νὰ γίνεται ταχύτερα καὶ εὐχερεστέρα.

Γ'. Νομικὰ. Τὰ ἐν τῇ Σχολῇ διδασκόμενα μαθήματα δὲν ἀποβλέπουν νὰ καταρτίσουν νομικούς, οὐδὲ νὰ προπαρασκευάσουν τοὺς ἀποφοίτους διὰ νὰ εἰσέλθουν εἰς τὴν Νομικὴν Σχολὴν. Σαφῶς ἡ διδασκαλία ἀποβλέπει νὰ δώσῃ εἰς γενικὰς γραμμάς τὴν εἰκόνα τῆς συγκροτήσεως τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας, νὰ παράσῃ τὰς βασικὰς γνώσεις περὶ τοῦ ἰσχύοντος ἐν Ἑλλάδι Δικαίου εἰς τὰς συναλλαγὰς καὶ νὰ καταστήσῃ τοὺς ἀποφοίτους ἱκανοὺς νὰ γνωρίζουν τὰ νομικὰ πλαίσια ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐπιτρέπεται νὰ κινήται ἡ οἰκονομικὴ δραστηριότης. Ἰδιαιτέρα, ὡς εὐνόητον, προσοχὴ δίδεται εἰς τὸ Ἐμπορικόν, Βιομηχανικόν, Ἀγορανομικόν καὶ Μεταλλευτικόν Δίκαιον. Ἐπιζητεῖται, δηλονότι, οἱ ἀπόφοιτοι, ὡς πολῖται καὶ ὡς στελέχη τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς, νὰ ἀντιλαμβάνωνται πότε πρέπει νὰ ἀπευθύνωνται εἰς τοὺς ἀρμοδίους νομικοὺς πρὸς κατοχύρωσιν τῶν ἐνεργειῶν των καὶ πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν δικαιωμάτων των, ὡς ἐπίσης νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀποφεύγουν τὰς συνεπείας, καὶ τὰς ἀντιστοίχους εὐθύναι, ἐκ τῆς ἀγνοίας τῶν κανόνων οἵτινες διέπουν τὴν οἰκονομικὴν συναλλαγὴν.

Δ'. Μαθήματα τοῦ ἀνθρώπινου παράγοντος. Τὰ μαθή-

ματα ταῦτα, ἰδιάζοντα εἰς τὴν Σχολὴν μας, ἀποβλέπουν νὰ ἐξετάσουν τὸν ἄνθρωπον ὡς βασικὸν συντελεστὴν τῆς παραγωγῆς καὶ νὰ δώσουν τὴν ὀρθὴν λύσιν τοῦ θεμελιώδους προβλήματος τὸ ὁποῖον ἀνακύπτει ἐν τῇ οἰκονομικῇ ζωῇ, τῆς βελτιώσεως τῶν ὄρων διαβιώσεως τῶν ἐργαζομένων, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν αἴξησιν τῆς ἀποδόσεως τῆς ἀνθρωπίνης ἐργασίας. Ζητεῖται, δηλονότι, νὰ ἀνευρεθοῦν οἱ ὅροι τῆς ἀνθρωπίνης ἐργασίας καὶ ἀποδόσεως καὶ νὰ ἐξετασθοῦν τὰ σχετικὰ προβλήματα, ὅχι μόνον ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς Ψυχολογίας (ἀτομικῆς καὶ κοινωνικῆς), τῆς Ὑγιεινῆς, τῆς Παιδαγωγικῆς καὶ τῆς Διοικητικῆς. Ἐπιζητεῖται πῶς νὰ ἀποφευχθῇ ὁ περιττὸς κόπος καὶ ἡ ἀπώλεια τοῦ χρόνου, διὰ νὰ πραγματοποιηθῇ ὑπὸ τοὺς καλυτέρους ὄρους τεχνικῆς, ὑγιεινῆς, ψυχικῆς ἱκανοποιήσεως ἢ μείζων ἀπόδοσις τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ὁποίου, ἐπ' ὀφελείᾳ του καὶ ἐπ' ὀφελείᾳ τοῦ συνόλου, δεόν νὰ ἐκμεταλλευθῶμεν τὰς σωματικὰς, ψυχικὰς καὶ πνευματικὰς ἱκανότητας. Ἐρευνᾶται ὁ ἄνθρωπος ὄχι ὡς μέσον, ἀλλ' ὡς σκοπός. Ἡ σημασία τῶν μαθημάτων τούτων, μὲ τὴν ἔκτασιν τῶν ἐπιχειρήσεων, τὸν καταμερισμὸν τῆς ἐργασίας καὶ τὸν διεθνή ἀνταγωνισμὸν, καθίσταται ὁσημέραι μεγαλύτερα, ἰδίᾳ διὰ τὴν καθυστερημένην, καὶ τεχνικῶς καὶ ὀργανωτικῶς, Χώραν μας.

Ε'. Τεχνικὰ μαθήματα. Ἡ διδασκαλία τῶν τεχνικῶν μαθημάτων δὲν ἀποβλέπει νὰ κατερτίσῃ τεχνικούς. Τοῦτο εἶναι ἔργον τῶν Πολυτεχνείων, ἰδρυμάτων ἀνωτάτης ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως, εἰς ἐλάσσονας δὲ κύκλους τῶν μέσων καὶ κατωτέρων Τεχνικῶν Σχολείων. Σκοπὸς τῆς διδασκαλίας ἐν τῇ Σχολῇ εἶναι ὄχι ἡ εἰδίκευσις, ἀλλ' ἡ ἐνημέρωσις καὶ ὁ προσανατολισμὸς τῶν σπουδαστῶν εἰς τὴν τεχνικὴν ὀργάνωσιν καὶ λειτουργίαν τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων, οὕτως ὥστε νὰ εἶναι δυνατὴ καὶ εὐχερὴς ἡ ἀμοιβαία κατανόησις τῶν διοικητικῶν καὶ τεχνικῶν στελεχῶν. Ἡ Σχολή, κατανοοῦσα τὴν σημασίαν τῆς ὁλονὲν ἐξελισσομένης Τεχνικῆς εἰς τὸν καθόλου κοινωνικὸν καὶ οἰκονομικὸν βίον, φιλοδοξεῖ ὅπως οἱ ἀποφοιτῶντες ἐξ αὐτῆς εἶναι ἀρτίως ἐξωπλισμένοι, ὥστε νὰ ἀποβοῦν ἱκανοὶ συνεργάται εἰς τὸ ἔργον τῆς βιομηχανικῆς ἀνασυγκροτήσεως καὶ προωθήσεως τοῦ τόπου καὶ συνάμα νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀντιλαμβάνωνται τὰς τεχνικὰς προόδους καὶ τὴν ἐπίδρασιν αὐτῶν ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς ὀργανώσεως καὶ τῆς καθόλου λειτουργίας τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς.

ΣΤ'. Λοιπὰ μαθήματα. Εἰς τὴν Σχολὴν διδάσκονται ἐπίσης αἱ ξέναι γλῶσσαι (γαλλικὰ, γερμανικὰ, ἰταλικὰ καὶ ἀγγλικὰ) καὶ ἡ στενογραφία. Ἡ Σχολή, ἀποδίδουσα ἰδιαιτέραν σημασίαν εἰς τὴν ἐκμάθησιν ξένων γλωσσῶν, στενογραφίας, ἔμπο-

ΩΡΟΛΟΓΙΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ Κατανεμόμενα εἰς 22 ἔδρας	Α'		Β'		Γ'		Τὸ ὄλον
	I	II	I	II	I	II	
Πολιτικὴ Οἰκονομία	2	2	2	2	2	2	6
Βιομηχανικὴ καὶ Ἐνεργειακὴ Πολιτικὴ	—	—	—	—	2	2	
Γεωργικὴ Οἰκονομία καὶ Πολιτικὴ	—	—	—	—	—	2	
Μεταλλευτικὴ Οἰκονομία, Νομοθεσία καὶ Πολιτικὴ	—	—	—	—	2	2	7
Ἐμπορικὴ καὶ Νομισματικὴ Πολιτικὴ	—	—	—	—	2	2	
Δημοσία Οἰκονομία καὶ Δημοσιονομικὴ Νομοθεσία	—	—	2	2	—	—	5
Ἰδιωτικὴ Οἰκονομικὴ	—	—	2	2	—	—	2
Γεωγραφικὴ Οἰκονομία	2	2	—	—	—	—	2
Τεχνικὴ τοῦ Οἰκονομικοῦ βίου :							
Ἐμπόριον	2	2	—	—	—	—	
Τράπεζαι	—	—	3	—	—	—	6 1/2
Ἀσφάλειαι	—	—	2	—	—	—	
Μεταφοραὶ (Χερσαῖαι καὶ Θαλάσσιαι)	—	—	2	2	—	—	
Οἰκονομικὰ Μαθηματικὰ καὶ Στατιστικὴ	4	4	—	—	—	—	7
Λογιστικὴ καὶ Ἐλεγκτικὴ	4	4	6	4	2	—	11
Βιομηχανικὴ Λογιστικὴ καὶ ἢ Οἰκονομικὴ τῶν Βιομ. Ἐκμεταλλεύσεων	—	—	—	—	4	4	4
Δίκαιον : Δημόσιον καὶ Ἰδιωτικόν	2	2	—	—	—	—	6
Ἐμπορικόν	—	—	2	2	2	2	
Βιομηχανικόν καὶ Οἰκονομικόν Δίκαιον	—	—	—	1	—	—	5 1/2
Κοινωνικὴ Πολιτικὴ καὶ Ἐργατικόν Δίκαιον	—	—	—	—	3	—	3
Ὄργανωσις Ἐπιχειρήσεων	2	2	2	2	2	2	
Ἐργοστασίων	—	—	—	—	3	3	11
Ὄργανωτικὰ καὶ Διοικητικὰ θέματα	—	—	—	—	2	2	
Ἐπαγγελματικὴ Ὑγιεινὴ	—	—	—	—	2	2	2
Ψυχοτεχνικὴ	—	—	—	—	2	2	2
Χημεῖα καὶ Ἐμπορευματολογία	2	2	—	—	—	—	6
Βιομηχανικὴ Τεχνολογία :							
Φυσικὴ	2	2	—	—	—	—	
Μηχανογνώσις	—	—	4	—	—	—	6
Ἡλεκτροτεχνία	—	—	—	4	—	—	
τὸ ὄλον	24	24	34	34	34	34	92

ρικῆς ἀλληλογραφίας εἰς ξένην γλῶσσαν κλπ., ὑποχρεοῖ τοὺς σπουδαστὰς νὰ ἐξετασθοῦν μέχρι τοῦ τέλους τοῦ Γ' ἔτους σπουδῶν εἰς μίαν τῶν διδασκομένων γλωσσῶν, συνάμα δὲ βελτιώνει, κατὰ τὰς τμηματικὰς ἐξετάσεις, τὴν βαθμολογίαν τοῦ σπουδαστοῦ τοῦ ἐπιτυχόντος καὶ εἰς τὴν ἑτέραν ξένην γλῶσσαν. Ὡσαύτως βελτιοῦται ἡ βαθμολογία τοῦ δίδοντος ἐξετάσεις ἐπὶ πτυχίῳ, ἐὰν οὗτος ἐπιτύχη εἰς μίαν ἢ περισσοτέρας ξένας γλώσσας ἢ ἐὰν ἐπιδείξη ἐπαρκῆ ἐπίδοσιν εἰς τὴν Στενογραφίαν καὶ Δακτυλογραφίαν.

Φροντιστηριακαὶ ἀσκήσεις.

Οἱ σπουδασταὶ ἀσκοῦνται τακτικῶς, ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῶν Καθηγητῶν, ἐντὸς ἢ ἐκτὸς τῶν περιλαμβανομένων εἰς τὸ Ὁρολόγιον Πρόγραμμα ὥρων. Αἱ ἀσκήσεις αὗται ἀποσκοποῦν εἰς τὴν πρακτικὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἀπὸ ἔδρας διδασκομένων καὶ τὴν δι' ἀμέσου πρὸς τὴν πράξιν ἐπαφῆς παγίωσιν τῶν κατὰ τὴν ἀκαδημαϊκὴν διδασκαλίαν κτωμένων γνώσεων. Κατὰ τὰς ἀσκήσεις ἐλέγχεται ὁ βαθμὸς ἐπιδόσεως ἐνὸς ἐκάστου σπουδαστοῦ καὶ ὑποβοηθοῦνται οἱ ἀσθενέστεροι νὰ συμβαδίσουν μετὰ τῶν συναδέλφων των. Ἡ συμμετοχὴ τῶν σπουδαστῶν εἰς τὰς φροντιστηριακὰς ἀσκήσεις εἶναι ὑποχρεωτικὴ, ἡ δὲ τακτικὴ των παρακολούθησις καὶ ἡ ἐπίδοσις εἰς αὐτὰς ἐπηρεάζει τὴν βαθμολογίαν κατὰ τὰς τμηματικὰς ἐξετάσεις.

Ἐπιτόπια μαθήματα.

Βάσει προγράμματος, ἅπαξ ἢ δις καθ' ἑβδομάδα καὶ καθ' ὥραν κατὰ κανόνα πρὸ μεσημβρίας, οἱ σπουδασταὶ τοῦ Γ' ἔτους ἐπισκέπτονται γραφεῖα δημόσια ἢ ἰδιωτικά, ὀργανισμοὺς καὶ ἐπιχειρήσεις (ἰδίως ἐργοστάσια), ὅπου γίνονται ἐπιτόπια μαθήματα παρὰ τῶν Καθηγητῶν τῆς Σχολῆς καὶ τῶν ἀρμοδίων τεχνικῶν, διοικητικῶν καὶ διαχειριστικῶν ὀργάνων τῶν ἐν λόγῳ γραφείων καὶ ἐπιχειρήσεων.

Πρὸ τῆς ἐπισκέψεως, ὁ ἀρμοδίος Καθηγητῆς διαθέτει ἐν ἡ καὶ περισσότερα ἐκτακτὰ μαθήματα πρὸς παρασκευὴν τῶν σπουδαστῶν, μετὰ δὲ τὴν ἐπίσκεψιν ἐπακολουθεῖ ἀνασκόπησις καὶ κριτικὴ. Εἰς τὴν διάθεσιν τῶν σπουδαστῶν τίθενται ὅλα τὰ δυνατὰ στοιχεῖα πρὸς πλήρη κατατοπισμὸν των.

Μαθήματα ἐκτὸς προγράμματος.

Ἡ Σχολή, χάριν τῶν σπουδαστῶν αὐτῆς, ὀργανώνει ἐκτὸς προγράμματος σειρὰν ἐλευθέρων μαθημάτων ἐκ μέρους εἰδικῶν ἐπιστημόνων. Παρὰλλήλως, ἐπιθυμοῦσα νὰ συνδυάσῃ τὴν κατ' ἀνάγκην θεωρητικὴν μόρφωσιν μετὰ τῆς πράξεως, ὀργανώνει κατ' ἔτος σειρὰν πρακτικῶν μαθημάτων ἐκ μέρους διαφόρων οἰκονομικῶν παραγόντων. Μετὰ τὸ πέρας ἐκάστου μαθήματος

καλοῦνται, κατὰ κανόνα, οἱ παρακολουθοῦντες σπουδασταὶ νὰ διατυπώσουν τὰς τυχόν ἀπορίας των ἐπὶ τοῦ πρακτικοῦ πεδίου καὶ παρέχονται αὐτοῖς αἱ δέουσαι ἐξηγήσεις. Ἐκ τῆς τοιαύτης ὀργανωμένης καὶ συστηματικῆς ἐπαφῆς μεταξύ Σχολῆς καὶ τοῦ δρῶντος ἐν τῇ πράξει οἰκονομικοῦ κόσμου προσδοκῶνται λίαν ἐπιτυχῆ ἀποτελέσματα πρὸς ὄφελος τῶν σπουδαστῶν.

Σπουδαστικά μελέται καὶ ἐργασία.

Οἱ σπουδασταὶ ὀφείλουσιν νὰ ἐκτελέσουν ἐργασίας καὶ μελέτας πέραν τῶν τρεχουσῶν φροντιστηριακῶν ἀσκήσεων. Σκοπὸς αὐτῶν εἶναι ἡ ἀσκήσις τῶν σπουδαστῶν εἰς τὴν σοβαρὰν καὶ συστηματικὴν μελέτην ἑνὸς θέματος, εἰς τὴν ἐπιτυχῆ κριτικὴν ξένης ἐργασίας, εἰς τὴν δόκιμον διεξαγωγὴν μιᾶς οἰκονομικῆς ἐρεῦνης κλπ. Ἐπομένως διὰ τῶν μελετῶν αὐτῶν ἐπιζητεῖται τὸ κέντρισμα τοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν σπουδαστῶν καὶ πέραν τῶν ἀναγκαστικῶς περιορισμένων πλαισίων τῆς σχολικῆς διδασκαλίας, ἡ συστηματικὴ τακτοποίησης τῶν σκέψεων των ἐπὶ ἑνὸς ζητήματος, ἡ ἀσκήσις εἰς τὴν διατύπωσιν τῶν γνωμῶν των καὶ ἡ ἐπαφὴ μὲ τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν καὶ τὰ δρῶντα ἐν αὐτῇ πρόσωπα.

Αἱ διαλέξεις τῆς Σχολῆς.

Ἡ Σχολή, ἐπιθυμοῦσα νὰ εἶναι πραγματικὸν ἐλεύθερον πνευματικὸν κέντρον ἀκτινοβολοῦν γενικώτερον καὶ ὄχι μόνον ἐντὸς τῶν περιορισμένων πλαισίων ἑνὸς ἐκπαιδευτηρίου, ὀργανώνει κατὰ 15ήμερον εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἀκαδημίας 84 παραορήματός της διαλέξεις καθηγητῶν καὶ ἄλλων ἐπιστημόνων, ὡς καὶ οἰκονομικῶν καὶ πολιτικῶν παραγόντων, ἐπὶ θεμάτων τῆς συγχρόνου ζωῆς. Μεθ' ἑκάστην διάλεξιν ἐπακολουθεῖ συζήτησις, καθ' ἣν ἐλευθέρως ἐκτίθενται αἱ διάφοροι ἀπόψεις. Ἡ Σχολὴ εἶναι ὑπερήφανος διότι σέβεται πᾶσαν ἐπιστημονικὴν γνώμην καὶ ἄποψιν.

Ἡ Σχολὴ ὡσαύτως καλεῖ ξένους διακεκριμένους εἰδικούς ἐπιστήμονας, οἱ ὅποιοι δίδουν σειρὰν μαθημάτων διὰ τοὺς σπουδαστὰς καὶ διαλέξεων διὰ τοὺς ἐνδιαφερομένους. Τοιοῦτοτρόπως δίδεται ἡ εὐκαιρία εἰς τοὺς Ἕλληνας νὰ γνωρίσουν τὴν ξένην σκέψιν καὶ νὰ ἀνταλλάξουν τὴν πείραν των ἐπὶ ζητημάτων ἐμπιπόντων, φυσικά, εἰς τὸν κύκλον τῶν ἐνδιαφερόντων τῆς Σχολῆς. Ταυτοχρόνως ἡ Σχολὴ ἀσκεῖ τὴν ἐπιβεβλημένην συστηματικὴν τῶν ξένων διαφώτισιν ἐπὶ τῶν ἐθνικῶν μας ζητημάτων καὶ ἐπὶ τῶν συντελεσθεισῶν ἐν Ἑλλάδι προόδων.

Θερινὰ ἀπασχολήσεις.

Ἡ Σχολὴ ὀργανώνει κατὰ τὰς θερινὰς διακοπὰς:

1. Φροντιστηριακὰς καὶ πρακτικὰς ἀσκήσεις τῶν σπουδαστῶν

καὶ πτυχιούχων, ἰδίως ἐπὶ θεμάτων τῆς Ὁργανώσεως Ἐπιχειρήσεων καὶ Ἐργοστασίων, Ψυχοτεχνικῆς, Λογιστικῆς, Ἐμπορικῆς Ἀλληλογραφίας, Φορολογικῆς Νομοθεσίας, Ξένων γλωσσῶν καὶ Στενογραφίας.

2. Ἐπεξεργασίας διαφόρων θεμάτων, τιθεμένων κυρίως ὑπὸ τοῦ Γραφείου Βιομηχανικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐρευνῶν.

Αἱ ἐργασίαι αὗται εἶναι ἀπολύτως προαιρετικαί, ἔχουν δέ, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, σκοπὸν τὴν διατήρησιν τῆς ἐπαφῆς Σχολῆς καὶ σπουδαστῶν καὶ τὴν ὑποβοήθησιν τῶν τελευταίων, ἄνευ κοπώσεώς των, εἰς τὴν καλυτέραν καὶ πρακτικώτεραν κατανόησιν τῶν διδασκέντων κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν μαθημάτων.

Μέριμνα ὑπὲρ τῶν Σπουδαστῶν.

Οἱ Σπουδασταὶ δικαιοῦνται, τηροῦντες τὰς κειμένας διατάξεις, νὰ ποιῶνται χρῆσιν πάντων τῶν ὑπὸ τῆς Σχολῆς χορηγουμένων αὐτοῖς μορφωτικῶν ἢ ἄλλων ὠφελημάτων.

Αἱ πρὸς τὴν Σχολὴν ἀναφοραὶ τῶν σπουδαστῶν ὑποβάλλονται ἐφ' ἀπλοῦ χάρτου.

Ἀπαλλάσσονται τῶν διδάκτρων ἕξ ὀλοκλήρου οἱ τυχόντες βαθμοῦ Ἄριστα κατὰ τὰς Τμηματικὰς καὶ Εἰσαγωγικὰς Ἐξετάσεις καὶ οἱ καταγόμενοι ἐκ Κύπρου καὶ Βορείου Ἡπείρου.

Ἀπαλλάσσονται μέχρι τοῦ ἡμίσεος τῶν διδάκτρων :

α) οἱ τυχόντες κατὰ τὰς Τμηματικὰς Ἐξετάσεις τελικοῦ βαθμοῦ μεγαλυτέρου τοῦ 8.

β) οἱ συγκεντρώσαντες κατὰ τὰς Εἰσαγωγικὰς Ἐξετάσεις τουλάχιστον 50 μονάδας εἰς τὰ ἐξετασθέντα μαθήματα, ἢ ἐν συνόλῳ 65, ἂν ἔχουν εἰς τὸ ἀπολυτήριον τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως βαθμὸν τουλάχιστον 16.

Ὅμοίως ἀπαλλάσσονται μέχρι τοῦ ἡμίσεος τῶν διδάκτρων καὶ μέχρις 20 % τῶν ἐγγεγραμμένων ἄποροι σπουδασταί, ἐφ' ὅσον ἐπιτύχουν βαθμὸν τουλάχιστον 6, καὶ εἶναι κατὰ σειρὰν προτιμῆσεως :

γ) τέκνα ἐν πολέμῳ πεσόντων στρατιωτῶν, ὑπαξιωματικῶν καὶ ἀξιωματικῶν,

δ) τέκνα ἐκτελεσθέντων ὑπὸ τῶν κατακτητῶν κατὰ τὴν κατοχὴν,

ε) τέκνα ἐκτελεσθέντων ὑπὸ τῶν στασιαστῶν κατὰ τὰ Δεκεμβριανὰ ἢ τὸν συμμαροπολέμον,

στ) ἐν ἐνεργείᾳ δημόσιοι ὑπάλληλοι, συνταξιοῦχοι δημόσιοι ὑπάλληλοι, ἢ τέκνα αὐτῶν,

ζ) οἱ ἔχοντες ἀδελφὸν σπουδάζοντα ἐν τῇ Σχολῇ ἐφ' ὅσον οὗτος καταβάλλει εἰς τὸ ἀκέραιον τὰ δίδακτρα,

η) οἱ καταγόμενοι ἐκ σεισμοπαθῶν περιφερειῶν ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ εἶναι ἄποροι.

Οἱ πτυχιούχοι τῆς Σχολῆς δικαιούνται νὰ μετάσχουν διαγωνισμῶν δι' ὑποτροφίας καὶ χρηματικά βραβεῖα χορηγούμενα ὑπὸ τῆς Σχολῆς.

Οἱ σπουδασταὶ καὶ οἱ πτυχιούχοι δύνανται νὰ ζητοῦν τὰς συμβουλὰς τῶν ἀρμοδίων Καθηγητῶν ἐπὶ θεμάτων ἐνδιαφερόντων αὐτοὺς κατὰ τὴν ἐπαγγελματικὴν τῶν σταδιοδρομίαν, εἰς τὰς ὥρας τὰς ὁποίας ἔχουν καθορίσει οἱ κ.κ. Καθηγηταὶ ἢ καὶ κατ' ἰδίαν, ἐὰν παρίσταται ἀνάγκη.

Οἱ σπουδασταὶ τυγχάνουν τῶν αὐτῶν στρατολογικῶν εὐεργετημάτων (ἀναβολῆς λόγῳ σπουδῶν κλπ.) τῶν παρεχομένων εἰς τοὺς σπουδαστὰς τῶν λοιπῶν Σχολῶν τῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως.

Οἱ σπουδασταὶ ἀπολαμβάνουν τῶν ἐκπτώσεων τῶν παρεχομένων εἰς τοὺς σπουδαστὰς τῶν Ἀνωτ. Σχολῶν ἐπὶ τῶν εἰσιτηρίων τῶν διαφόρων μεταφορικῶν μέσων, θεαμάτων κλπ.

Οἱ σπουδασταὶ δύνανται νὰ κάμουν ἐλευθέρως χρῆσιν τοῦ Ἀναγνωστηρίου τῆς Σχολῆς, ὡς καὶ τῶν ἐργασιῶν τῶν κατατεθειμένων εἰς τὸ Γραφεῖον Βιομηχανικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐρευνῶν καὶ νὰ ζητοῦν τὴν δέουσαν καθοδήγησιν διὰ τὴν σύνταξιν τῶν ἐργασιῶν τῶν παρὰ τῶν ἀρμοδίων τοῦ Γραφείου Ἐρευνῶν.

Σωματικὴ Ἀγωγή.

Ἡ Σχολή, μορφώνουσα ἰδίως ἐργαζομένους, δὲν δύναται δυστυχῶς νὰ ἐφαρμόσῃ πρόγραμμα σωματικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς ἀγωγῆς τῶν σπουδαστῶν τῆς ὅσον θὰ ἐπεθύμει πλήρες, λόγῳ ἀνεπαρκείας χρόνου τῶν τελενταίων. Ἐπιδιώκουσα, ἐν τούτοις, τὴν ἐπιτέλεσιν τουλάχιστον τοῦ ἐφικτοῦ, ἔχει καταρτίσει ἀνάλογον πρόγραμμα σωματικῆς ἀσκήσεως, καλλιτεχνικῆς ἀγωγῆς καὶ ψυχαγωγίας.

Ἡ Σχολὴ διενεργεῖ ἀθλητικοὺς ἀγῶνας μεταξὺ τῶν σπουδαστῶν τῆς καὶ συμμετέχει εἰς ὁργανωμένους ἀγῶνας μετὰ τῶν λοιπῶν Ἀνωτάτων Ἐκπαιδευτικῶν Ἰδρυμάτων, ἀπονέμουσα μετάλλια καὶ βραβεῖα εἰς τοὺς πρωτεύοντας κατ' αὐτοὺς.

Μουσικὴ Ἀγωγή.

Ἐν τῇ Σχολῇ λειτουργεῖ «Τμῆμα Μουσικῆς Ἀγωγῆς». Ἔργον του εἶναι ἡ λειτουργία χορωδίας σπουδαστῶν καὶ σπουδαστριῶν καὶ ἡ καλλιέργεια τῶν καλλιτεχνικῶν τῶν δεξιότητων. Τὸ «Τμῆμα Μουσικῆς Ἀγωγῆς» ὁργανώνει καλλιτεχνικὰς συγκεντρώσεις, μετὰ ἀνάγνωσιν ἀποσπασμάτων φιλολογικῶν κλασσικῶν ἔργων, ὁμιλίας ἐπὶ θεμάτων τῆς Τέχνης, μετὰ ἀπαγγελίας, κριτικὰς καλλιτεχνικῶν βιβλίων, κλασσικὰ μουσικὰ ἔργα κλπ.

Ψυχαγωγία.

Διὰ τὴν ψυχαγωγίαν τῶν σπουδαστῶν ὁργανοῦνται :

α) Ἐπίσημος χορευτικὴ ἑσπερὶς κατὰ τὴν τελευταίαν ἑβδομάδα τῶν Ἀπόκρεω.

β) «Σπουδαστικὸ γλέντι», ἀποκλειστικῶς μεταξὺ σπουδαστῶν καὶ τῶν στενῶν συγγενῶν των, ὡς καὶ τῶν καθηγητῶν τῆς Σχολῆς.

γ) Ἡ «Πρωτοχρονιά», κατὰ τὴν ὁποίαν, τὴν μεθεπομένην τῆς πρωτοχρονιάς, γίνεται ἑορτασμός τῆς «Πίττας» με ἀπαγγελίας, ἄσματα καὶ χορούς.

δ) Κινηματογραφικαὶ προβολαὶ διαφόρων ταινιῶν ψυχαγωγικοῦ, τουριστικοῦ καὶ ἐκπαιδευτικοῦ περιεχομένου.

ε) Φιλολογικὴ καὶ χορευτικὴ ἀπογευματινὴ, κατὰ Μάϊον, εἰς τὸν κήπον τῆς Σχολῆς.

Ἐκδρομαί.

Ἡ Σχολὴ ὁργανώνει τακτικὸς περιπάτους καὶ ἐκδρομὰς ἀνὰ τὰς Ἀθήνας, τὴν Ἀττικὴν καὶ ἄλλα ἀρχαιολογικά, τουριστικὰ ἢ βιομηχανικὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος. Αὗται, μετὰ τῶν εἰς ἀπώτερα μέρη γινομένων, ἀποβλέπουν εἰς τὸ νὰ γνωρίσουν οἱ σπουδασταὶ τῆς Σχολῆς τὴν Πατρίδα μας. Κατὰ τὰς ἐκδρομὰς ἀναπτύσσονται παρ' ἀρχαιολόγων καὶ ἄλλων εἰδικῶν θέματα σχετικὰ πρὸς τὴν σημασίαν τοῦ τόπου τῆς ἐπισκέψεως.

Ἱατρικὴ παρακολούθησις.

Ἡ Σχολὴ ἔχει ἀναθέσει εἰς Ἱατρὸν τὴν ὑγιεινὴν παρακολούθησιν τῶν σπουδαστῶν. Δι' ἕκαστον σπουδαστὴν συντάσσεται καὶ τηρεῖται Ἱατρικὸν Δελτίον ἀπολύτως ἐμπιστευτικόν.

Οἱ σπουδασταὶ τῆς Σχολῆς δικαιοῦνται νὰ ἐξετάζωνται παρὰ τοῦ Ἱατροῦ τῆς Σχολῆς, ὅστις καθημερινῶς—πλὴν τοῦ Σαββάτου—δέχεται αὐτοὺς εἰς τὸ Ἱατρεῖον του. Ὁ Ἱατρὸς ἐξετάζει δωρεάν τοὺς σπουδαστάς, ὑποδεικνύει τὰ πρόσφορα μέτρα διὰ τὴν πρόληψιν καὶ ἀντιμετώπισιν τῶν ἀσθενειῶν καὶ καθοδηγεῖ αὐτοὺς εἰς τὴν καλύτεραν, ἀπὸ ὑγιεινῆς ἀπόψεως, διαβίωσίν των.

Οἱ σπουδασταὶ δύνανται, βάσει σημειωμάτων τοῦ Ἱατροῦ, νὰ προσφεύγουν εἰς τὰ Ἰδρύματα καὶ νὰ χρησιμοποιοῦν τὰ μέσα τὰ ὁποῖα παρέχει δωρεάν ἢ ἐπὶ ἡλαιτωμένῃ δαπάνῃ τὸ Κράτος ὑπὲρ τῆς σπουδαζούσης νεολαίας. Ὡς εὐνόητον ἡ Σχολὴ, παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν της, δὲν δύναται νὰ ἀναλάβῃ εἰδικὰς Ἱατρικὰς ἐξετάσεις, φάρμακα κλπ. τῆς θεραπείας τῶν σπουδαστῶν, διότι στερεῖται τῶν ἀπαραιτήτων μέσων.

Εὐχαρίστως, ὅμως, ἀναλαμβάνει νὰ ἐξετάσῃ τοὺς ὄρους τῆς κατοικίας τῶν σπουδαστῶν καὶ νὰ γνωρίσῃ τούτους εἰς τοὺς γονεῖς των, κατόπιν γραπτῆς τῶν τελευταίων ἐπιθυμίας.

ΠΕΡΙ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

Τμηματικαὶ ἐξετάσεις.

Οἱ σπουδασταὶ εἰς τὸ τέλος ἐκάστου ἔτους ὑφίστανται κατὰ Ἰούνιον τμηματικὴν ἐξέτασιν ἐφ' ὅλης τῆς ὕλης τῶν μαθημάτων τῶν ἀντιστοιχοῦντων εἰς τὸ οἰκεῖον ἔτος σπουδῶν. Θεωροῦνται προαχθέντες ὅσοι ἔτυχον βαθμοῦ τουλάχιστον πέντε εἰς ἕκαστον μάθημα, ἢ μέσον ὄρου τουλάχιστον ἕξ ἐφόσον ἀπέτυχαν εἰς ἓν μόνον μάθημα. Ὅσοι ἀποτύχουν δύνανται νὰ ἐπανεξετασθῶν ὀλικῶς κατὰ Σεπτέμβριον καὶ μερικῶς κατὰ Δεκέμβριον.

Αἱ Πτυχιακαὶ ἐξετάσεις.

Οἱ ὑποψήφιοι ἐπὶ πτυχίῳ ὑποχρεοῦνται : α) νὰ προσκομίσωσι πιστοποιητικὸν ἐξαμήνου εὐδοκίμου ὑπηρεσίας εἰς ἰδιωτικὴν ἢ δημοσίαν θέσιν, β) νὰ ὑποβάλωσι μίαν μελέτην ἐπὶ θέματος ἐκ τῆς διδασκομένης ἐν τῇ Σχολῇ ὕλης, γ) νὰ συντάξωσι μίαν ἔρευναν καθοριζομένην ὑπὸ τοῦ Γραφείου Ἐρευνῶν τῆς Σχολῆς καὶ δ) νὰ ὑποστῶσι γραπτὴν καὶ προφορικὴν ἐξέτασιν ἐπὶ τῶν κυριωτέρων θεμάτων τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας, Φορολογικῆς Νομοθεσίας, Ὄργανώσεως Ἐπιχειρήσεων, Ὄργανώσεως Ἐργοστασίων, Γενικῆς Λογιστικῆς, Βιομηχανικῆς Λογιστικῆς, Βιομηχανικῆς Τεχνολογίας καὶ Ἐμπορευματολογίας. Θεωροῦνται ἐπιτυχόντες ὅσοι τύχουν βαθμοῦ τουλάχιστον πέντε εἰς ἕκαστον μάθημα ἢ μέσου ὄρου ἕξ. Αἱ ἐξετάσεις ἐπὶ πτυχίῳ διενεργοῦνται κατὰ Ὀκτώβριον, Φεβρουαριον καὶ Μάϊον.

Ὁ σπουδαστὴς κατὰ τὰς ἐπὶ πτυχίῳ ἐξετάσεις κρίνεται ἐν τῷ συνόλῳ του εἶναι ἄξιος νὰ καταταγῇ μεταξὺ τῶν πτυχούων τῆς Σχολῆς. Ὁ ὑποψήφιος ἐπὶ πτυχίῳ πρέπει νὰ ἀποδείξῃ κατανόησιν καὶ ὄχι νὰ ἀναμνησκάζῃ τοὺς ὁρισμοὺς καὶ τὰς ὑποσημειώσεις τῶν βιβλίων τῶν κ. κ. Καθηγητῶν. Ὁ ὑποψήφιος δὲν ἐξετάζεται εἰς τὰς λεπτομερείας, ἀλλ' εἰς γενικὰ προβλήματα τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς, ὥστε νὰ κριθῇ ἀσφαλῶς ἢ ἀντίληψίς του καὶ κυρίως ἡ πνευματικὴ του ὠριμότης, ἐν συνδυασμῷ, φησικά, πρὸς τὰς οἰκονομικὰς, διοικητικὰς, νομικὰς καὶ τεχνικὰς γνώσεις τὰς ἀπαραιτήτους δι' ἐν στέλεχος τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς.

Διατριβαὶ ἐπὶ πτυχίῳ.

Ὁ τελειόφοιτος τῆς Σχολῆς, προκειμένου νὰ τύχῃ τοῦ πτυχίου αὐτῆς, ὑποχρεοῦται νὰ συντάξῃ εἰδικὴν διατριβὴν ἐπὶ πτυχίῳ, ἐπὶ θέματος ὅπερ οὗτος ἐκλέγει μετὰ σύμφωνον γνώμην τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Γραφείου Ἐρευνῶν. Τὸ θέμα τοῦτο δέον νὰ

περιλαμβάνεται εις τόν κύκλον τῆς ἐν τῇ Σχολῇ διδασκαλίας καὶ νὰ ἀναφέρεται ειδικώτερον : Εἰς τὴν συστηματικὴν διερεύνησιν, μετ' ἀναλύσεως καὶ κριτικῆς, τῆς διαρθρώσεως καὶ λειτουργίας δεδομένης οἰκονομικῆς μονάδος, ἢ κλάδου ἢ τομέως ἢ ὁλοκλήρου δραστηριότητος τῆς παραγωγῆς ἢ τῆς οἰκονομίας, περιοχῆς ἢ χώρας τινός καὶ κυρίως παρ' ἡμῖν. Εἰς τὴν συγκριτικὴν μελέτην δύο ἢ πλείονων τῶν ὡς ἄνω δραστηριοτήτων. Εἰς τὴν παρατήρησιν καὶ ἔρευναν οἰκονομικῶν φαινομένων καὶ προβλημάτων. Εἰς τὴν κριτικὴν παρουσιάσιν ξένων συστημάτων ἢ θεωριῶν ἢ συγγραμμάτων, οἰκονομικοῦ καὶ ὀργανωτικοῦ ἰδία ἐνδιαφέροντος.

Σκοπὸς τῆς Σχολῆς ἀξιούσης, πρὸ τῆς ἀπονομῆς τοῦ πτυχίου, τὴν ὑποβολὴν καὶ ἔγκρισιν τῆς ὡς ἄνω διατριβῆς εἶναι ἡ διασκόπησις τῆς ἱκανότητος τοῦ τελειοφοίτου περὶ τὸν δόκιμον γραπτὸν χειρισμὸν ἐπιστημονικοῦ τινος θέματος. Ὡς ἐκ τούτου ἡ διατριβὴ ἐπὶ πτυχίῳ δὲν πληροῖ ἀπλῶς τύπον ὥστε νὰ συντάσσεται παρέργως καὶ προχείρως, ἀλλ' οὐσιαστικὴν καὶ ἐπιβαλλομένην σκοπιμότητα.

Εἰς τὸ ἀρχεῖον τῆς Σχολῆς εὐρίσκονται κατατεθειμένα ὑπὲρ τὰς 500 ἐργασίας, ἀποδεικνύουσαι τὴν λαμπρὰν ἐπίδοσιν τῶν πτυχιούχων τῆς.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ

Οἱ σπουδασταὶ ὑποχρεοῦνται νὰ καταβάλωσι κατὰ τὸ Ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1958/1959 :

	Οἱ ἐγγεγραμμένοι :	
	εἰς τὸ Α' ἔτος	εἰς τὸ Β' καὶ Γ'
Διὰ δικαιώματα ἐγγραφῆς	165	165
» Ἐξέταστρα Ἰατροῦ	25	25
» Τέλη Ἐπαγγ. Ἐκπαιδεύσεως	10	10
» Ἐντυπα	300	300
» Κτίριον	200	—
» Α' δόσιν διδάκτρων	300	300
» Β' » »	500	500
» Γ' » »	500	500
Τὸ ὅλον	2.000	1.800

Οἱ πρωτοετείς ὑποχρεοῦνται νὰ ἐγγραφῶσι μέχρι τῆς 15ης Νοεμβρίου, οἱ δὲ λοιποὶ μέχρι τῆς 31ης Δεκεμβρίου. Ἄπαντες ὑποχρεοῦνται ἅμα τῇ ἐγγραφῇ των νὰ καταβάλωσι καὶ τὴν Ἀ' δόσιν τῶν διδάκτρων. Ἡ δευτέρα δόσις καταβάλλεται μέχρι τῆς 31ης Ἰανουαρίου, ἡ δὲ τρίτη μέχρι τῆς 31ης Μαρτίου. Οἱ ἐκπροθέσμως καταβάλλοντες τὰς ὑποχρεώσεις των βαρύνονται διὰ προσθέτου τέλους ἴσου πρὸς 10% ἐπὶ τῶν διδάκτρων διὰ πάντα παρερχόμενον μῆνα ἀπὸ τῶν ὡς ἄνω προθεσμιῶν.

Οἱ ἐπανεγγραφόμενοι εἰς τὸ αὐτὸ ἔτος σπουδῶν ἀπαλλάσσονται τῆς καταβολῆς τῆς Β' καὶ Γ' δόσεως τῶν διδάκτρων.

Οἱ περατοῦντες ἐπιτυχῶς τὰς Τμηματικὰς Ἐξετάσεις τοῦ Γ' ἔτους δικαιοῦνται, ἐπὶ τῇ καταβολῇ ἐφ' ἅπαξ δρχ. 150, νὰ ἐγγραφῶσιν εἰς τὸν Πίνακα τῶν ὑποψηφίων διὰ τὰς ἐπὶ πτυχίῳ ἐξετάσεις.

Τὰ ἐξέταστρα τῶν Τμηματικῶν Ἐξετάσεων Ἰουνίου καὶ Σεπτεμβρίου ὀρίζονται εἰς δρχ. 20 δι' ἕκαστον ἐξεταζόμενον μάθημα (ἀνεξαρτήτως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐξεταστῶν).

Τὰ ἐξέταστρα τῶν μερικῶν Ἐξετάσεων τοῦ Δεκεμβρίου ὀρίζονται εἰς δραχμὰς 40, τοῦ ἡμίσεος ἀποδιδομένου εἰς τὸ Ταμεῖον τῆς Σχολῆς.

Οἱ σπουδασταὶ δικαιοῦνται νὰ ζητήσωσι τὴν ἐξέτασίν των ἐνώπιον τριμελοῦς Ἐπιτροπῆς, ἐφ' ὅσον ἀπέτυχον κατὰ Ἰούνιον καὶ Σεπτέμβριον εἰς ἓν μόνον μάθημα, καταβάλλοντες ὡς ἐξέταστρα δρχ. 20 δι' ἕκαστον ἐξεταστήν.

Τὰ ἐπὶ πτυχίῳ ἐξέταστρα ὀρίζονται εἰς δρχ. 40 δι' ἕκαστον Ἐξεταστήν.

Οἱ σπουδασταὶ ὑποχρεοῦνται εἰς καταβολήν :

- δρχ. 50 διὰ πιστοποιητικὸν φοιτήσεως.
 » 50 διὰ τίτλον προαγωγῆς ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος.
 » 50 διὰ πτυχίον ἐπὶ κοινοῦ χάριτου.
 » 200 διὰ πτυχίον ἐπὶ μεμβράνης.
 » 50 δι' ἀντίγραφα πτυχίων.
 » 50 διὰ πιστοποιητικὰ γενικῆς βαθμολογίας.
 » 50 διὰ πιστοποιητικὰ ἀκροάσεως μαθημάτων.
 » 50 διὰ πιστοποιητικὰ πρὸς στρατολογικὴν χρῆσιν.
 » 50 διὰ πιστοποιητικὰ ζητούμενα παρὰ μὴ σπουδαστῶν.
 » 10 διὰ κινητὸν χαρτόσημον τῶν ὡς ἄνω τίτλων.

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΥΠΙΚΗ ΑΞΙΑ ΤΟΥ ΠΤΥΧΙΟΥ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Πρωταρχική σκέψις τῶν ἰδρυτῶν τῆς Σχολῆς ὑπῆρξεν ἡ κατάρτισις διοικητικῶν στελεχῶν διὰ τὴν βιομηχανίαν καὶ γενικότερον διὰ τὰς ἐπιχειρήσεις καὶ τοὺς οἰκονομικῶς δρῶντας μεγάλους ὀργανισμούς. Τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν φιλοδοξίαν τῆς Σχολῆς καὶ τῶν διοικούντων καὶ διδασκόντων ἐν αὐτῇ. Ἡ ἑλληνικὴ οἰκονομία ἔχει ἀνάγκην, μεγάλην καὶ ἐπείγουσαν, στελεχῶν, ἀρτίως μορφωμένων νέων μὲ φιλοδοξίαν νὰ κινήσουν καὶ νὰ κατευθύνουν τὸν παραγωγικὸν μηχανισμόν τῆς Χώρας, συμφώνως πρὸς τὰς νέας ἀντιλήψεις καὶ τὰς νέας μεθόδους ὀργανώσεως καὶ λειτουργίας τῶν οἰκονομικῶν μονάδων.

Ὑπὸ τὸ καθεστὼς τοῦ συγχρόνου ἀνταγωνισμοῦ δὲν ἀρκεῖ ἡ ἀνανέωσις τοῦ ὕλικοῦ ἐξοπλισμοῦ· εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ ταυτοχρόνως πλήρης ἀνανέωσις τῶν τρόπων ἐργασίας καὶ ἐπομένως καταρτισμὸς τῶν διοικητικῶν στελεχῶν ἐπὶ νέων συγχρονησμένων βάσεων.

Τὸ Κράτος, ὡς διοικητικὸς μηχανισμὸς ἢ ὡς οἰκονομικὸς ὀργανισμὸς, ἔχει ἐπίσης ἀνάγκην ἀνανέωσης τῶν στελεχῶν του, μὲ νέους προσηροσμένους πρὸς τὰ νέα διδάγματα καὶ τὰς ἐφαρμογὰς τῆς Ἐπιστήμης καὶ τῆς Τεχνικῆς, πρὸς τὰς νέας συνθήκας καὶ τὰς νέας ἀνάγκας τῆς μεταπολεμικῆς ἐποχῆς, πρὸς τὰ συστήματα καὶ τὰς μεθόδους τῆς ἐπιστημονικῆς ὀργανώσεως, πρὸς τὰς ἀπόψεις τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς ὑπὲρ τῆς κοινωνικῆς εὐημερίας. Ἡ ἐπιστημονικὴ ὀργάνωσις καὶ ἡ παραγωγικότης εἶναι ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη διὰ τὸ σύγχρονον Κράτος.

Μὲ τὴν βάσιν αὐτὴν ἡ Σχολὴ φιλοδοξεῖ νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὸ Κράτος διὰ τῆς ἀρτίως θεωρητικῆς καὶ ἐφαρμοσμένης καταρτίσεως τῶν σπουδαστῶν της, διὰ τῆς πλήρους μορφώσεώς των εἰς τὰ νέα καὶ ζέοντα προβλήματα τοῦ ἀνθρωπίνου παράγοντος, διὰ τῆς ἐπαρκοῦς ἐνημερώσεώς των εἰς νομικὰ ζητήματα τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς καὶ εἰς τὰ τεχνικὰ προβλήματα τῆς ὀργανώσεως καὶ λειτουργίας τῶν ἐπιχειρήσεων, ἰδίᾳ τῶν βιομηχανικῶν. Ἀπὸ αὐτῆς τῆς ἀπόψεως, ἡ Σχολὴ φρονεῖ ὅτι αὐτὸ τοῦτο τὸ Κράτος ἔχει συμφέρον καὶ καθῆκον νὰ χρησιμοποιοῦσιν τοὺς πτυχιούχους της εἰς τὰς καταλλήλους θέσεις.

Πράγματι τὸ Κράτος, ἐφ' ὅσον αὐξάνει ἡ δραστηριότης καὶ τὸ κῦρος τῆς Σχολῆς, διὰ διαφόρων νόμων καὶ ἀποφάσεών του χρησιμοποιεῖ τοὺς πτυχιούχους της ἐν ἰσοτιμίᾳ πρὸς τοὺς πτυ-

χιούχους τῶν ἄλλων Ἀνωτάτων Σχολῶν. Οὕτω ἐπὶ παραδείγματι :

1. Ὁ νόμος 800/1948 (ΦΕΚ Α' 248/8.9.48) ὁρίζει (ἄρθρ. 4) ὅτι οἱ πτυχιούχοι τῆς Σχολῆς δύνανται νὰ διορίζωνται ἢ νὰ προάγονται ἀπὸ τῆς θέσεως τοῦ Γραμματέως Α' τάξεως καὶ ἄνω εἰς τὰ Ὑπουργεῖα Ἐμπορίου, Βιομηχανίας καὶ Ἐργασίας.

2. Ὁ νόμος 1605 (ΦΕΚ Α' 300/1950) ἀναγνωρίζει τὸ πτυχίον τῆς Σχολῆς διὰ τὰς θέσεις τῶν ὑπαλλήλων Ἐφοριῶν, Τελωνείων, Καπνεφοριῶν καὶ Ταμείων, ὡς ἰσότιμον πρὸς τὸ πτυχίον τῶν λοιπῶν Ἀνωτάτων Σχολῶν.

3. Τὸ ἐδ. 1 τοῦ ἄρθρου 25 τοῦ Νομοθετικοῦ Διατάγματος ὑπ' ἀριθ. 2516/16.8.53 (ΦΕΚ 217/19.8.53) ἀναγνωρίζει, ἐπίσης, τὸ πτυχίον τῆς Σχολῆς διὰ τὴν κατάληψιν θέσεων στατιστικῶν ὑπαλλήλων Α' κατηγορίας τῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἑλλάδος ὡς ἰσότιμον πρὸς τὸ τῶν λοιπῶν Ἀνωτάτων Σχολῶν.

4. Οἱ πτυχιούχοι τῆς Σχολῆς δύνανται νὰ ὀνομάζωνται οἰκονομικοὶ ἀξιωματικοὶ τοῦ κατὰ ξηράν, θάλασσαν καὶ ἀέρα Στρατοῦ (Ν.Δ. ὑπ' ἀριθ. 2324 τῆς 22.2.53 καὶ ὑπ' ἀριθ. 2325 τῆς 9.5.53).

5. Οἱ πτυχιούχοι τῆς Σχολῆς μετέχουν εἰς τοὺς διαγωνισμοὺς ὑποτροφιῶν τῆς Τεχνικῆς βοήθειας (Ἀπόφασις ὑπ' ἀριθ. 38162/2661 τοῦ 1952 τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ), ὡς καὶ εἰς τὰς ὑποτροφίας τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Βρετανικοῦ Συμβουλίου.

6. Οἱ πτυχιούχοι τῆς Σχολῆς μετέχουν εἰς τοὺς διαγωνισμοὺς τῶν Τραπεζῶν Ἑλλάδος καὶ Κτηματικῆς, Ἐθνικῆς καὶ Ἀθηνῶν, διὰ τὰς θέσεις δι' ἃς ἀπαιτεῖται πτυχίον Ἀνωτάτης Σχολῆς.

7. Οἱ πτυχιούχοι τῆς Σχολῆς διορίζονται εἰς τὰς θέσεις τῶν διαφόρων Ὄργανισμῶν (Ι.Κ.Α., Δ.Ε.Η., Ἐπιμελητηρίων, Ὄργανισμοῦ Ἀνεργίας καὶ Ἀπασχολήσεως κτλ.), διὰ τὰς ὁποίας ἀπαιτεῖται πτυχίον Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως.

8. Οἱ πτυχιούχοι τῆς Σχολῆς διορίζονται Λογισταὶ τῶν διαφόρων Γεωργικῶν Ὄργανισμῶν (ἐδ. 2 τοῦ ἄρθρου 4 τοῦ Ν.Δ. τῆς 15.9.53, ΦΕΚ Α' 252/1953).

9. Οἱ πτυχιούχοι τῆς Σχολῆς διορίζονται Ὁρκωτοὶ Λογισταί.

10. Οἱ πτυχιούχοι τῆς Σχολῆς διορίζονται εἰς τὰς οἰκονομικὰς θέσεις τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος Ραδιοφωνίας κ.τ.λ.

Ἡ Σχολὴ τονίζει ὅτι εἶναι ὑπερήφανος διότι τὸ πτυχίον της ἀποτελεῖ οὐσιαστικὸν ἐφόδιον διὰ τὴν ζωὴν. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἐνεργεῖ παντὶ τρόπῳ ὅπως ἀναγνωρισθῇ καὶ ὡς τυπικὸν προσὸν ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων δημοσίων ὑπηρεσιῶν, *χωρὶς νὰ ἀναλαμβάνη οἰανδήποτε καὶ ἀπέναντι οἰουδήποτε ὑποχρέωσιν, διότι ἡ τυπικὴ ἀναγνώρισις τοῦ πτυχίου εἶναι, ὡς εὐνόη-*

τον, *ἀπόλυτον δικαίωμα και ἀρμοδιότης τῆς Πολιτείας.*
Ἐπομένως εἰς τὴν Πολιτείαν ν' ἀντιληφθῆ ὅτι πρωτί-
στως πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ὀφείλει νὰ χρησιμοποιήσῃ εἰς τὰς
Δημοσίας Ὑπηρεσίας καὶ τοὺς Δημοσίους Ὄργανισμοὺς τοὺς
πτυχιούχους μας, οἱ ὁποῖοι ἔτυχον μιᾶς τόσον ἀριτίας οἰκονομικο-
διοικητικῆς μορφώσεως.

Η ΣΧΟΛΗ ΔΕΝ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΖΕΙ ΘΕΣΙΘΗΡΑΣ ΑΛΛΑ ΝΕΟΥΣ
ΜΕ ΤΗΝ ΦΙΛΟΔΟΣΙΑΝ ΝΑ ΚΑΤΑΣΤΟΥΝ ΗΓΕΤΙΚΑ ΚΟΙΝΩ-
ΝΙΚΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΕΛΕΧΗ.

Δ' ΑΥΤΟ Η ΣΧΟΛΗ ΑΠΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΜΟΝΟΝ ΕΙΣ ΕΚΕΙΝΟΥΣ ΟΙ
ΟΠΟΙΟΙ ΚΑΤΑΝΟΟΥΝ ΟΤΙ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΚΟΠΟΣ ΠΟΛΥΣ ΚΑΙ
ΘΥΣΙΑΙ ΜΕΓΑΛΑΙ ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΚΤΗΣΙΝ ΤΟΥ ΠΤΥΧΙΟΥ ΤΗΣ.

Η ΣΧΟΛΗ ΕΙΝΑΙ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΝ ΙΔΡΥΜΑ ΚΑΙ ΟΧΙ ΓΡΑΦΕΙΟΝ
ΕΞΕΥΡΕΣΕΩΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.

ΔΕΝ ΥΠΟΣΧΕΤΑΙ ΘΕΣΕΙΣ ΑΛΛΑ ΜΟΡΦΩΣΙΝ.

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΘΑ ΛΥΘΗ
ΟΧΙ ΜΕ ΨΕΥΔΟΔΙΠΛΩΜΑΤΑ ΑΛΛΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΥΞΗΣΙΝ
ΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ.

Η ΣΧΟΛΗ ΚΑΥΧΑΤΑΙ ΟΤΙ ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΥΤΙΜΟΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑΝ ΤΗΣ ΑΥΞΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ
ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΕΠΟ-
ΜΕΝΩΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΥΨΩΣΙΝ ΤΟΥ ΒΙΟΤΙΚΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ
ΤΟΥ ΛΑΟΥ.

ΤΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

1. Γραφείον Έμπορικῶν καὶ Βιομηχανικῶν Έρευνῶν
2. Κέντρον Στατιστικῆς Έκπαιδεύσεως
3. Κέντρον Κοινωνικῶν Σπουδῶν
4. Κέντρον Τουριστικῶν Μελετῶν
5. Κέντρον Ὀργανώσεως καὶ Διοικήσεως
6. Κέντρον Ναυτιλιακῶν Σπουδῶν
7. Ἡ Ὑπηρεσία Δημοσιευμάτων

ΤΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Ἡ Α.Σ.Β.Σ. ἐνόμισεν ὅτι δὲν ἐκπληροῖ τελείως τὸν προορισμὸν τῆς ἀρκουμένη εἰς τὸν ρόλον ἰδρυμάτων αὐστηρῶς ἀκαδημαϊκῆς διδασκαλίας. Ὑπερηφάνως, ἄλλωστε, διακηρύσσει τὸν ἐπαγγελματικὸν αὐτῆς χαρακτῆρα καὶ ἔχεται σταθερῶς τῆς ἀπόψεως ὅτι εἰς τὰς Ἀνωτάτας Σχολὰς τοῦ εἴδους τῆς ἡ θεωρία πρέπει νὰ παρέχεται ἐν ᾧ μέτρῳ ἡ ἐφαρμογὴ χρειάζεται, διὰ τὴν ἐπιτυχῆ ἀντιμετώπισιν τῶν προβλημάτων αὐτῆς, τὴν ἐπιστημονικὴν μέθοδον.

Προσβέυει ὅτι τὸ ἔργον τῆς ἀνωτάτης ἐπαγγελματικῆς ἐκπαίδευσεως δὲν δύναται νὰ περιορίζεται εἰς τὸν ἐφοδιασμὸν τῶν σπουδαστῶν μὲ τὸν θεωρητικὸν μόνον ἐξοπλισμὸν, ὅσον καὶ ἂν οὗτος θεωρηθῆ ἄριστος, ἀλλ' ὅτι πρέπει νὰ ἐπεκτείνεται ἐπὶ τοσοῦτον εἰς τὴν πρακτικὴν ἐν ταῖς Σχολαῖς κατάρτισιν, ὥστε οἱ ἐξερχόμενοι νὰ εἶναι ἔτοιμοι νὰ ἀναλάβουν εὐθύνας εἰς τὴν διδασίαν τῆς παραγωγῆς.

Πιστεύει, ἀκόμη, ὅτι τὸ ἔργον τῆς Σχολῆς, οὕτω διηρθρωμένης, δὲν σταματᾷ μὲ τὴν χορήγησιν τοῦ πτυχίου εἰς τοὺς σπουδαστάς τῆς, ἀλλ' ἐπεκτείνεται ἐπὶ τῆς ἐπιστημονικῆς ἀντιμετωπίσεως ζητημάτων καὶ προβλημάτων ἐπηρεαζόντων τὴν καθόλου οἰκονομίαν τῆς χώρας καὶ ἐπὶ τῆς παροχῆς πάσης δυνατῆς ἐπιστημονικῆς βοήθειας, τόσον πρὸς τοὺς ἀποφοίτους τῆς κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἐπαγγελματικοῦ τῶν βίου, ὅσον καὶ πρὸς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην τοιαύτης λειτουργικῶν ὀργανισμοῦ τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας.

Διὰ τὸν λόγον τοῦτον, παραλλήλως πρὸς τὴν ἀπὸ τῆς ἔδρας διδασκαλίαν καὶ φροντιστηριακὴν ἐξάσκησιν, ἐμερίμνησε διὰ τὴν σύστασιν παρασχολικῶν ἰδρυμάτων, ἐχόντων τριπλοῦν προορισμὸν:

α) τὴν διαπαιδαγώγησιν τῶν σπουδαστῶν τῆς Σχολῆς—ἡ καὶ ἄλλων ἀτόμων—εἰς τὸν χειρισμὸν θεμάτων ἐφαρμογῆς καὶ τὴν ἐπιτυχῆ ἀντιμετώπισιν προβλημάτων τῆς πράξεως,

β) τὴν ἐπιμορφωτικὴν ἐξειδίκευσιν καὶ τὸν ἐπιστημονικὸν συγχρονισμὸν λειτουργῶν τεταγμένων εἰς ὑστεροῦντας τομεῖς τῆς ἐν γένει οἰκονομίας

γ) τὴν πολὺπλευρὸν μελέτην τῶν ζωτικῶν οἰκονομικῶν καὶ παραγωγικῶν προβλημάτων τῆς Χώρας ὑπὸ τοῦ ἐν τῇ Σχολῇ καὶ περὶ τὴν Σχολὴν συγκεντρωμένου ἀρτίου ἐπιστημονικοῦ ἐπιτελείου καὶ τὴν διερεῦνησιν θεμάτων εἰδικῶν, τιθεμένων εἰς αὐτὴν ὑπὸ ἐνδιαφερομένων ἐπιχειρήσεων, ἰδίως βιομηχανικῶν.

Ἡ Σχολή μέχρι τοῦδε ἔχει συστήσει τὸ Γραφεῖον Ἐρευνῶν (Βιομηχανικῶν καὶ Ἐμπορικῶν), ὡς καὶ τὰ κάτωθι Κέντρα Εἰδικῆς (θεωρητικῆς καὶ ἐφαρμοσμένης) Ἐκπαιδεύσεως :

- α) τὸ Κέντρον Στατιστικῆς Ἐκπαιδεύσεως (Κ.Σ.Ε.)
- β) τὸ Κέντρον Τουριστικῶν μελετῶν (Κ.Τ.Μ.).
- γ) τὸ Κέντρον Ὀργανώσεως καὶ Διοικήσεως (Κ.Ο.Δ.) (Business and Public Administration).

δ) τὸ Κέντρον Κοινωνικῶν Σπουδῶν (Κ.Κ.Σ.) καὶ

ε) τὸ Κέντρον Ναυτιλιακῶν Σπουδῶν (Κ.Ν.Σ.).

Ἡ Σχολή φρονεῖ ὅτι μὲ τὰ ἄνω ἐπιμορφωτικά Κέντρα συμπληρώνει τὴν ἐκπαιδευτικὴν τῆς προσπάθειαν. Πάντως, τὰ Κέντρα ταῦτα ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν εἰδίκευσιν καὶ ἐπιμόρφωσιν διοικητικῶν στελεχῶν τῆς ἰδιωτικῆς οἰκονομίας καὶ τοῦ Κράτους καὶ δὲν ἀποτελοῦν σχολὰς «Πολυσχολικοῦ Ἰδρύματος», ἡ ἔννοια τοῦ ὁποίου εἶναι ἔξω τῶν ἐπιδιώξεων τῆς Σχολῆς.

ΑΠΟ ΤΑ ΣΥΝΘΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Ἡ νεοανθρωπιστικὴ ἀντίληψις τῆς ζωῆς ἐντάσσει τὴν Παιδείαν μέσα εἰς τὸ αἴτημα τῆς ἐποχῆς μας, πὸν εἶναι :
 Νὰ αὐξήσωμεν τὴν παραγωγὴν ὅσον τὸ δυνατόν περισσό-
 τερον ὀργανοῦντες αὐτὴν ὅσον τὸ δυνατόν καλύτερον, διὰ
 νὰ ἐξυπηρετήσωμεν τὸν ἄνθρωπον, διὰ νὰ ἀννυφώσωμεν
 τὸ Σύνολον, μέσα εἰς τὸ ὅποῖον ἐλευθέρως νὰ κινῆται
 τὸ ἄτομον. Ν' αὐξήσωμεν τὰ ἀγαθὰ διὰ νὰ τὰ καταστήσω-
 μεν προσιτὰ εἰς ὅλους, διὰ νὰ αὐξήσωμεν ἐπομένως τὴν
 ἀνθρωπίνην ἀξίαν.

ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
(ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ)

Τὸ Γραφεῖον Ἐρευνῶν τῆς Σχολῆς (Γ.Ε.Β.Ε.) σκοπὸν ἔχει :

α) τὴν ἐν τῇ πράξει ἐξάσκησιν τῶν σπουδαστῶν ὑπὸ ὄρους ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον πλησιάζοντας τὴν πραγματικότητα εἰς τὴν ἐπίλυσιν τῶν ποικίλων ὀργανωτικῶν προβλημάτων (οἰκονομικῶν, τεχνικῶν, λογιστικῶν, ἐμπορικῶν, ἀνθρωπίνου παράγοντος κλπ.) τῶν ἐπιχειρήσεων.

β) Τὴν συλλογὴν καὶ ἐπεξεργασίαν ζωντανοῦ ὕλικου, καταλλήλου διὰ διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος τῆς ὀργανώσεως καὶ τῶν συγγενῶν μαθημάτων κατὰ τὰς νεωτέρας παιδαγωγικὰς ἀντιλήψεις (ιδίᾳ κατὰ τὴν περιπτωσιακὴν μέθοδον).

γ) Τὴν μελέτην καὶ ἔρευναν, εἴτε πρωτοβουλία τοῦ Γραφείου εἴτε τῇ αἰτήσῃ ἐπιχειρήσεων ἢ ὀργανισμῶν, εἰδικῶν ἢ γενικῶν προβλημάτων σχετικῶν μὲ αὐτοὺς.

δ) Εἰδικώτερον τὴν παροχὴν ἐπιστημονικῆς βοηθείας εἰς τοὺς σπουδαστὰς καὶ τοὺς πτυχιούχους τῆς Σχολῆς διὰ τὴν ἐπίλυσιν ἢ ὑπόδειξιν μέσων πρὸς λύσιν τῶν ἀπασχολούντων αὐτοὺς προβλημάτων καὶ ἰδίᾳ ὀργανώσεως λογιστικῆς.

Αἱ κατευθύνσεις τοῦ Γραφείου Ἐρευνῶν εἶναι :

α) Νὰ συνεχίσῃ καὶ νὰ συμπληρώσῃ τὴν θεωρητικὴν διδασκαλίαν, διὸ καὶ ἐπιδιώκει κατὰ πρόγραμμα τὴν σύνδεσιν τῶν πρακτικῶν λύσεων πρὸς τὰς ἐπιστημονικὰς ἀρχὰς καὶ τοὺς κανόνας.

β) Νὰ ἀποβῇ ἐπιστημονικὸν ἐργαστήριον λειτουργοῦν συμφῶνως πρὸς τὴν αὐστηρὰν ἐπιστημονικὴν μέθοδον, καὶ

γ) Νὰ καταστῇ κέντρον ἀνταλλαγῆς πείρας μεταξὺ τῆς Σχολῆς καὶ τῶν βιομηχανικῶν καὶ ἐμπορικῶν ὀργανισμῶν.

Τὸ Γραφεῖον Ἐρευνῶν διοικεῖται παρ' εἰδικοῦ Συμβουλίου τελούντος ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ βιομηχάνου κ. Χρ. Στράτου μὲ ἀντιπροεδρίαν τοῦ κ. Χρ. Πανάγου. Τοῦ Γραφείου Ἐρευνῶν Γενικὸς Εἰσηγητὴς εἶναι ὁ Καθηγητὴς κ. Ι. Χρυσόχοῦ καὶ Διευθυντὴς ὁ Καθηγητὴς κ. Κλ. Μπανταλούκας, μέλη δὲ οἱ ἑξομοῖοι Καθηγηταὶ τῆς Σχολῆς καὶ ἄλλοι ἐκλεκτοὶ συνεργάται αὐτῆς ἐκ τοῦ ἐπιστημονικοῦ καὶ οἰκονομικοῦ κόσμου.

Ἡ Ἀνωτέρα Σχολὴ Βιομηχανικῶν Σπουδῶν Ἀθηνῶν κατέδειξε μὲ τὰ ἰδανικά της, μὲ τὸ ἦθος της, μὲ τὸ πρόγραμμά της, μὲ τὰς μεθόδους της ὅτι εἶναι ἐν ἐλεύθερον, πρωτοπόρον καὶ ὑποδειγματικὸν μορφωτικὸν κέντρον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Ἔθνους.

ΤΟ ΚΕΝΤΡΟΝ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Ἡ Ἀνωτέρα Σχολὴ Βιομηχανικῶν Σπουδῶν εὐθύς μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, οργανωθείσα ὡς Ἴδρυμα τῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαίδευσως, ἐθεώρησε τὴν Στατιστικὴν ἀπαραίτητον μέρος τοῦ κύκλου διδασκαλίας τῆς πρὸς μόρφωσιν ἀνωτέρων διοικητικῶν στελεχῶν, τόσον τοῦ Κράτους ὅσον καὶ τῶν ἐν γένει Οἰκονομικῶν Ὄργανισμῶν. Οὕτω, συνεστήθη διὰ πρώτην φορὰν ἐν Ἑλλάδι τακτικὴ ἔδρα Στατιστικῆς καλύπτουσα ἀφ' ἐνὸς μὲν τὰς βασικὰς ἀπαιτήσεις τῆς Στατιστικῆς Μεθοδολογίας ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν Οἰκονομικὴν Στατιστικὴν μὲ ἰδιαίτερον ἔμφασιν εἰς τὰ θέματα τῶν Ἀριθμοδεικτῶν καὶ τῶν χρονολογικῶν σειρῶν. Τὸ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα τοῦ μαθήματος τῆς Στατιστικῆς ἐν τῇ Σχολῇ καθιερώθη κατὰ τρόπον λίαν ἐπιτυχητὴ ἀπὸ ἀπόψεως ἐπιστημονικῆς καὶ διδακτικῆς καὶ τὰ ἀποτελέσματα ὑπῆρξαν ἄριστα ἀπὸ πάσης ἀπόψεως.

Λήγοντος τοῦ 1950 ὁ Σύλλογος τῶν Καθηγητῶν τῆς Σχολῆς ἐξήτησε νὰ τροποποιηθῇ ὁ Ὄργανισμός, ὥστε νὰ εἶναι δυνατὴ ἡ ἴδρυσις «Τμημάτων ἐιδικῆς ἐπιμορφώσεως» τῶν τελειοφοίτων καὶ πτυχιούχων τῆς ἀνωτέρας ἐκπαίδευσως. Τοῦτο δὲν κατέστη τότε δυνατόν καὶ μόνον ἀρχομένου τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους 1952]53 ἐπετεύχθη ἡ ἴδρυσις τοῦ «Κέντρου Στατιστικῆς Ἐκπαίδευσως» εἰς ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἐμελετάτο ἡ ὀριστικὴ ἀναδιοργάνωσις τῆς Κρατικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας, ἡ ὁποία προσέκρουε πάντοτε εἰς τὴν παντελῆ ἔλλειψιν εἰδικευμένου προσωπικοῦ εἰς τὴν σύγχρονον θεωρίαν καὶ τεχνικὴν τῆς Στατιστικῆς.

Ἡ καθυστέρησις εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς Στατιστικῆς ἦτο τουλάχιστον ἀνεξήγητος. Διότι ἐνῶ ἡ Ἑλλάς, ἀποδίδουσα τὴν δέουσαν ἀξίαν εἰς τὴν μεγάλην σημασίαν καὶ χρησιμότητα τῆς Στατιστικῆς, ἐμερίμνησεν, εὐθύς ἅμα τῇ ὁργανώσει τῆς εἰς ἀνεξάρτητον Κράτος, διὰ τὴν σύστασιν τῶν πρώτων κρατικῶν στατιστικῶν γραφείων, πρὸς συγκέντρωσιν στατιστικῶν πληροφοριῶν ἀπαραιτήτων εἰς τὴν διοίκησιν, ἐν τούτοις οὐδεμίαν παράλληλον πρόνοιαν ἔλαβε διὰ τὴν σχετικὴν διδασκαλίαν πρὸς μόρφωσιν ἐιδικοῦ προσωπικοῦ.

Τὸ μέγα τοῦτο κενὸν καὶ τὴν ἀδικαιολόγητον καθυστέρησιν **πρώτη καὶ μόνη** ἐξ ὅλων τῶν Ἀνωτάτων Σχολῶν διείδε ἡ Ἀνωτέρα Σχολὴ Βιομηχανικῶν Σπουδῶν καὶ παραλλήλως πρὸς τὴν ἔδραν τῆς Στατιστικῆς, τὴν ὁποίαν ἴδρυσε, ἔκαμε ἐν ἀκόμῃ ἀποφασιστικὸν βῆμα εἰς τὴν ὁργάνωσιν τῆς Στατιστικῆς Ἐκπαίδευσως ἐν Ἑλλάδι καὶ ἀνταπεκρίθη εἰς μίαν ἐπιτακτικὴν

ἔθνικὴν ἀνάγκην διὰ τῆς ἰδρούσεως τοῦ Κέντρου Στατιστικῆς Ἐκπαιδεύσεως.

Τὸ Κέντρον Στατιστικῆς Ἐκπαιδεύσεως ἀπέβλεπε εἰς τοὺς ἀκολούθους σκοποὺς :

α) Νὰ μορφώσῃ ἐπιστήμονας εἰδικοὺς διὰ τὴν στατιστικὴν ἐπεξεργασίαν καὶ ἀνάλυσιν τῶν πολυαριθμῶν στοιχείων ἅτινα συγκεντροῦνται ἐπὶ τῶν ποικίλων ἐκδηλώσεων τῆς συγχρόνου οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς δραστηριότητος τοῦ Κράτους καὶ τῶν Ὄργανισμῶν.

β) Νὰ μορφώσῃ τὰ ἀνώτερα στελέχη τῆς Ἐθνικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν μεγάλων Οἰκονομικῶν Ὄργανισμῶν μὲ ἓν πλήρες σύστημα διδασκαλίας.

γ) Νὰ μορφώσῃ ὁμοίως ἐμπειρικοὺς στατιστικοὺς ὑπαλλήλους τῶν μεσαίων καὶ μικρῶν ἐπιχειρήσεων, κοινωφελῶν Ἰδρυμάτων, Δημοσίων Ὄργανισμῶν καὶ ἰδίᾳ τοὺς ὑπαλλήλους Β' κατηγορίας τῆς Ἐθνικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας.

Διὰ τὴν κάλυψιν τοῦ εὐρυτάτου τούτου πεδίου δραστηριότητος τὸ Κ. Σ. Ε. ὁργανώθη μὲ διετην κύκλον σπουδῶν, ἀπὸ δὲ τοῦ τρέχοντος ἀκαδ. ἔτους προβλέπεται ἡ Ὄργάνωσις καὶ λειτουργία Προπαρασκευαστικοῦ Τμήματος βάσει τοῦ ὑπὸ ἔκδοσιν Βασιλικοῦ διατάγματος, εἰς τὸ ὁποῖον καθορίζονται πᾶσαι αἱ λεπτομέρειαι ἀναφορικῶς πρὸς τὰ διδασκόμενα μαθήματα, τὴν διαδικασίαν ἐγγραφῆς τῶν σπουδαστῶν, τὰς ἐξετάσεις κ.λ.π.

Οὗτω : τὰ εἰς τὸ **Προπαρασκευαστικὸν Τμήμα** διδασκόμενα μαθήματα εἶναι :

α) Εἰσαγωγή εἰς τὴν Μαθηματικὴν Ἀνάλυσιν.

β) Στοιχεῖα Στατιστικῆς Μεθοδολογίας.

γ) Τεχνικὴ τῆς Ἐπεξεργασίας τῶν στατιστικῶν δεδομένων.

Τὸ ὄρολόγιον πρόγραμμα ὑποχρεωτικῶν μαθημάτων διὰ τοὺς δύο κύκλους σπουδῶν ὀρίζεται ὡς ἀκολούθως :

ΠΡΩΤΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

Ὅραι καθ' ἑβδομάδα

Πρῶτον ἐξάμηνον	Θεωρία	Ἀσκήσεις	Σύνολον
1. Εἰσαγωγή εἰς τὴν Μαθηματ. Ἀνάλυσιν	1	2	3
2. Στατιστικὴ Μεθοδολογία	2	2	4
3. Πολιτικὴ Οἰκονομία	2	—	2
4. Θεωρία καὶ Τεχνικὴ Στατιστικῶν Ἐρευνῶν	1	1	2
5. Δημογραφικὴ Στατιστικὴ	1	—	1
Σύνολον	7	5	12

Δεύτερον ἑξάμηνον	Θεωρία	Ἀσκήσεις	Σύνολον
1. Εἰσαγωγή εἰς τὴν Μαθηματ. Ἀνάλυσιν	1	1	2
2. Στατιστικὴ Μεθοδολογία	2	2	4
3. Θεωρία καὶ Τεχνικὴ Στατιστικῶν Ἐρευνῶν	1	1	2
4. Δημογραφικὴ Ἀνάλυσις	1	—	1
5. Οἰκονομικὴ Στατιστικὴ	1 1/2	1 1/2	3
Σύνολον	6 1/2	5 1/2	12

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

A) Στατιστικαὶ Μέθοδοι εἰς τὴν Βιομηχανίαν	Θεωρία	Ἀσκήσεις	Σύνολον
1. Μαθηματικὴ Στατιστικὴ	1	1	2
2. Στατιστικὴ Ἀνάλυσις	2	2	4
3. Ἐλεγχος Ποιότητος	1	1	2
Σύνολον	4	4	8

B) Μαθηματικὴ Στατιστικὴ καὶ Οἰκονομετρικὴ	Θεωρία	Ἀσκήσεις	Σύνολον
1. Μαθηματικὴ Στατιστικὴ	1	1	2
2. Στατιστικὴ Ἀνάλυσις	2	2	4
3. Οἰκονομετρικὴ	1	1	2
Σύνολον	4	4	8

Γ) Ἐφηρμοσμένη Στατιστικὴ	Θεωρία	Ἀσκήσεις	Σύνολον
1. Ἐφηρμοσμένη Στατιστικὴ	4	2	6
2. Ὁργάνωσις καὶ Νομοθεσία	2	—	2
Σύνολον	6	2	8

Ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτὰς ἀποτελεῖ ἀληθῶς παρήγορον σημεῖον ἡ ὑπαρξις καὶ λειτουργία τοῦ Κέντρου Στατιστικῆς Ἐκπαιδεύσεως, τὸ ὁποῖον μόνον δυστυχῶς εἰς τὸν τόπον μας, ἐκπληρώνει τὸν σκοπὸν τῆς στατιστικῆς μορφώσεως τῶν νέων ἐπιστημόνων τόσο ἀπὸ θεωρητικῆς ὅσον καὶ ἀπὸ τεχνικῆς ἀπόψεως.

Χάρις εἰς τὴν ἴδρυσιν καὶ ἐπιτυχῆ λειτουργίαν τοῦ Κέντρου Στατιστικῆς Ἐκπαιδεύσεως ἀφ' ἑνὸς ἀνεπτύχθη ἐνδιαφέρον διὰ τὰ στατιστικὰ ζητήματα καὶ ἐσυνειδητοποιήθη εἰς πολλοὺς οἰκονομικοὺς κύκλους ἡ ἀξία τῆς Στατιστικῆς ὡς ὄργανου ἐρεῦνης τῶν οἰκονομικῶν φαινομένων, ἀφ' ἑτέρου ἐδημοσιεύθησαν πλεῖστα βιβλία καὶ μονογραφαί ἐπὶ στατιστικῶν θεμάτων.

Ἄλλα καὶ ἔξω τῆς Ἑλλάδος, ἐπὶ διεθνοῦς ἐπιπέδου, ἐξετιμήθη τὸ ἔργον τοῦ Κέντρου Στατιστικῆς Ἐκπαιδεύσεως ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῆς πρὸς τὸν Ὄργανισμὸν Ἠνωμένων Ἐθνῶν ἐκθέσεως τοῦ διαπρεποῦς καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Ἀμστερνταμ, Γενικοῦ Γραμματέως τοῦ Διεθνοῦς Ἰνστιτούτου Στατιστικῆς καὶ εἰδικοῦ ἀπεσταλμένου τοῦ ΟΗΕ διὰ τὴν μελέτην τῆς Στατιστικῆς Ἐκπαιδεύσεως ἐν Ἑλλάδι κ. G. Goudswaard.

Οἱ διδάσκοντες εἰς τὸ Κέντρον Στατιστικῆς Ἐκπαιδεύσεως εἶναι :

1. Σ. ΑΓΑΠΗΤΙΔΗΣ, Καθηγητῆς τῆς Α.Σ.Β.Σ. καὶ τοῦ Πολυτεχνείου, Πολιτικὴν Οἰκονομίαν.
2. Κ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ, Καθηγητῆς τῆς Α.Σ.Ο.Ε.Ε., Στατιστικὴν Ἀνάλυσιν καὶ Οἰκονομετρίαν.
3. Γ. ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ, Μαθηματικὴν Στατιστικὴν.
4. Γ. ΚΟΝΙΔΑΡΗΣ, Δημογραφικὴν Στατιστικὴν.
5. Ε. ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ, Καθηγητῆς Α.Σ.Β.Σ., Στατιστικὴν Μεθοδολογίαν καὶ Οἰκονομικὴν Στατιστικὴν.
6. ΚΛ. ΜΠΑΝΤΑΛΟΥΚΑΣ, Οἰκονομικὴν Ἀνάλυσιν (στατιστικῶς).
7. ΣΤ. ΓΕΡΟΝΥΜΑΚΗΣ, Ἐθνικοὺς Λογαριασμοὺς.
8. Γ. ΠΑΠΑΧΑΤΖΗΣ, Σύμβουλος Ἐπικρατείας, Νομοθεσίαν Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν.
9. Α. ΠΑΠΠΑΣ, Καθηγητῆς Πολυτεχνείου, Στατιστικὴν Ἐπιχειρήσεων.
10. Κ. ΦΕΡΕΝΤΙΝΟΣ, Ἀγροτικὴν Στατιστικὴν.
11. Γ. ΠΑΥΛΙΔΗΣ, Ἀγγλικά.
12. Γ. ΔΑΥΪΔ, Ἀγγλικά.

Γραμματεὺς τοῦ Κέντρου :

Ἡ Δις Φανή Βακαλοπούλου

Διὰ τὴν καλύτεραν ἐπιλογὴν τῶν ὑποψηφίων διὰ τὸν πρῶτον κύκλον σπουδῶν, τὸ Κ. Σ. Ε. ὀργανώνει προπαρασκευαστικὸν τμήμα διαρκείας ἑνὸς ἔτους. Εἰς τὸν κύκλον τοῦτον ἐγγράφονται ἄνευ ἐξετάσεως οἱ κεκτημένοι ἀπολυτήριον σχολείου Μέσης Ἐκπαιδεύσεως.

Εἰς τὸν πρῶτον κύκλον στατιστικῶν σπουδῶν ἐγγράφονται ἄνευ μὲν ἐξετάσεων οἱ πτυχιούχοι τῶν Φυσικομαθηματικῶν Σχο-

λῶν τῶν Πανεπιστημίων ἡμεδαπῆς ἢ ἀλλοδαπῆς, τῶν Πολυτεχνείων, τῆς Ἀνωτάτης Σχολῆς Οἰκονομικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐπιστημῶν, τῆς Ἀνωτάτης Γεωπονικῆς Σχολῆς καὶ τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν, κατόπιν δὲ ἐξετάσεων, ἐφ' ὅλης τῆς ὕλης τῆς διδαχθείσης εἰς τὸ προπαρασκευαστικὸν τμήμα, οἱ ἐγγραφεῖς εἰς τὸ τμήμα τοῦτο ὡς καὶ οἱ κάτοχοι ἀπολυτηρίου σχολείου Μέσης Ἐκπαιδύσεως.

Εἰς τὸν δεῦτερον κύκλον στατιστικῶν σπουδῶν ἐγγράφονται, ἄνευ μὲν ἐξετάσεων οἱ ἀποφοιτήσαντες ἐκ τοῦ πρώτου κύκλου στατιστικῶν σπουδῶν, κατόπιν δὲ ἐξετάσεων εἰς τὰ μαθήματα τοῦ πρώτου κύκλου σπουδῶν καὶ ἐπὶ ὕλης καθοριζομένης ὑπὸ τῆς Διδακτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κ.Σ.Ε., οἱ ἔχοντες πτυχίον τῶν Φυσικομαθηματικῶν Σχολῶν τῶν Πανεπιστημίων ἡμεδαπῆς ἢ ἀλλοδαπῆς, τῶν Πολυτεχνείων, τῆς Ἀνωτάτης Σχολῆς Οἰκονομικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐπιστημῶν, τῆς Ἀνωτάτης Γεωπονικῆς Σχολῆς καὶ τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν.

Εἰς τοὺς περατοῦντας τὸν πρώτον κύκλον σπουδῶν χορηγεῖται μετ' ἐπιτυχείας ἐξετάσεις εἰς τὰ μαθήματα τοῦ κύκλου τούτου «πτυχίον Στατιστικῶν Σπουδῶν». Εἰς τοὺς περατοῦντας τὸν δεῦτερον κύκλον σπουδῶν χορηγεῖται μετ' ἐπιτυχείας ἐξετάσεις εἰς τὰ μαθήματα ἐκάστου κλάδου εἰδικεύσεως «Δίπλωμα Ἀνωτέρων Στατιστικῶν Σπουδῶν», μὲ μνείαν τοῦ κλάδου εἰδικεύσεως. Οἱ ὑφιστάμενοι ἐπιτυχεῖς ἐξετάσεις εἰς πλείονας τοῦ ἐνὸς κλάδου εἰδικεύσεως ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ ἀποκτήσουν τὰ σχετικὰ διπλώματα. Διὰ τὴν ἀπόκτησιν τοῦ διπλώματος ἀπαιτεῖται ἐπὶ πλεόν ἐπιτυχῆς γραπτῆ ἀνάπτυξις θέματος ἐκλεγομένου ὑπὸ τοῦ ὑποψηφίου, μετ' ἔγκρισιν τοῦ ἀρμοδίου καθηγητοῦ, ἐμπίπτοντος εἰς τὸν τομέα τῶν μαθημάτων τῆς εἰδικεύσεώς του.

Τὸ Κ.Σ.Ε. διοικεῖται, ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν, παρὰ Διδακτικῆς Ἐπιτροπῆς, ἀποτελουμένης ἐκ τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Α.Σ.Β.Σ. ὡς Προέδρου, τοῦ Προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Στατιστικῆς Ἐταιρείας, τοῦ Γενικοῦ Διευθυντοῦ τῆς Ἐθνικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἑλλάδος, ἐνὸς ἀνωτάτου ὑπαλλήλου τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ, τοῦ Διευθυντοῦ Σπουδῶν τοῦ Κ.Σ.Ε. καὶ τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαιδύσεως τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων.

Ὅταν ἀνοίγει ἓνα σχολεῖο, κλείνει μὲ φουλακῆ.

Victor Hugo

ΤΟ ΚΕΝΤΡΟΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

Ἡ Ἀνωτέρα Σχολὴ Βιομηχανικῶν Σπουδῶν ἐθεώρησε χρέος της ἀπέναντι τῆς Ἑλληνικῆς κοινωρίας νὰ συστήσῃ τὸ Κέντρον Κοινωνικῶν Σπουδῶν. Εἶναι γνωστὸν ὅτι τὰ κοινωνικά προβλήματα ἔχουν πολὺπλοκον σύνθεσιν. Εἰς τὴν ὀρθὴν ἀντιμετώπισιν αὐτῶν δὲν συμβάλλει μόνον ἡ πλήρης γνῶσις τῆς οἰκονομικῆς πλευρᾶς, ἐκείνης δηλαδή ἣτις συνδέεται μὲ τὰς ἐγγυτέρας ἢ ἀπωτέρας οἰκονομικὰς συνεπείας αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ ἠθική, ἡ ψυχοτεχνική, ἡ ὑγιεινὴ, ἡ παιδαγωγικὴ καὶ ἡ κοινωνικὴ ἄποψις αὐτῶν. Διὰ τοῦτο ἀπαιτεῖται πλήρης ἀνατομία τῶν διαφορῶν ἐπιδράσεων διὰ νὰ εἶναι δυνατὴ ἡ λῆψις τοῦ προσήκοντος μέτρου καὶ ν' ἀποφεύγεται ἡ τόσον ἐπικίνδυνος μεταφορὰ εἰς τὴν χώραν μας ξένων προτύπων θεσπισθέντων ὑπὸ διαφορετικὰς πολλάκις ἀπὸ τὰς ἰδικὰς μας συνθήκας, ἢ αἱ προχειρολόγοι λύσεις. Ἡ διαπίστωσις τῆς ὑφισταμένης κοινωνικῆς πραγματικότητος καὶ ἡ κατὰ βάθος ἔρευνα αὐτῆς πρέπει ν' ἀποτελέσῃ τὴν ἀφετηρίαν τῆς ἐκκινήσεως. Αἱ διάφοροι κρατικαὶ ὑπηρεσίαι δὲν ἀψηχολήθησαν συστηματικῶς μὲ τὴν κοινωνικὴν ἔρευναν, ἐδημοσίευσαν μελέτας τινάς, ἀλλὰ καὶ αὐταὶ ἐλλείπει ἐπαρκῶν στοιχείων περιορίσθησαν εἰς γενικάς τινας διαπιστώσεις. Ἀκόμη καὶ οἱ ἐνδιαφερόμενοι γενικώτεροι ταξικοὶ ὄργανισμοί, ἐλλεῖπει στοιχείων, δὲν ἀπέδωκαν μέχρι σήμερον ἄξιον λόγου ἔργον ἐπὶ τοῦ πεδίου τούτου. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐλλείψεως ταύτης εἶναι ἡ συμπτωματικότης, ἡ ἔλλειψις συστήματος, ἐν πολλοῖς ἡ ἀντιφατικότης τῶν λαμβανομένων παρ' ἡμῖν κοινωνικῶν μέτρων καὶ ἡ χαώδης κατάστασις τῆς κοινωνικῆς μας πολιτικῆς, ἣτις καθίσταται ἔτι δυσχεροτέρα μὲ τὰ νέα προβλήματα, ἅτινα δημιουργοῦνται. Ἡ Εὐρωπ. Οἶκον. Κοινότης ἀφ' ἐνὸς καὶ ἀφ' ἐτέρου ἡ εἰρηνικὴ χρησιμοποίησις τῆς ἀτομ. ἐνεργείας καὶ ὁ αὐτοματισμὸς θὰ ἐπιφέρουν ἀνατροπὴν εἰς τὰς παραδεδεγμένας μεθόδους ἀντιμετώπισεως τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων καὶ θὰ καταστήσουν ἀναγκαίαν τὴν θέσπισιν νέων κοινωνικοπολιτικῶν μέτρων. Ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνον τοῦτο, ὑπάρχει καὶ μία ἄλλη, ἐξ ἴσου σοβαρὰ πλευρά, ἡ τῆς μορφώσεως κοινωνικῶν ὑπαλλήλων ἐν Ἑλλάδι. Σήμερον ἐδημιουργήθη εἰς τὴν χώραν μας εἰς πολυπληθῆς κλάδος κοινωνικῶν λειτουργῶν, οἱ ὅποιοι ἀπασχολοῦνται τόσον εἰς τὰς κρατικὰς ὑπηρεσίας, ὅσον καὶ εἰς τὰς διαρκῶς πληθυνομένας ὑπηρεσίας ὀργανισμῶν δημοσίου δικαίου. Ἀρκεῖ νὰ σκεφθῆ κανεὶς τὰς χιλιάδας τῶν ὑπαλλήλων οἱ ὅποιοι ἐργάζονται εἰς τοὺς ἀσφαλιστικοὺς ὀργανισμούς, τὰ

γραφεία εϋρέσεως ἐργασίας, κέντρα κοινωνικῆς προνοίας κλπ. ἢ τὸ πλῆθος τῶν προσώπων τῶν ἐχόντων πάσης φύσεως ἀνάμειν εἰς τὰς κοινωνικὰς ὑποθέσεις, συνδικαλιστῶν κλπ. Πάντες οὗτοι οὐδεμίαν σχεδὸν διαθέτουν προπαίδευσιν διὰ τὸ ὑψηλὸν λειτούργημα τοῦ κοινωνικοῦ λειτουργοῦ ὅπερ ἀσκοῦν. Καὶ ἐκεῖνοι ἀκόμη οἱ ὅποιοι ἔτυχον ἀνωτάτης ἐκπαιδεύσεως καὶ χρησιμοποιοῦνται, ὡς ἐκ τούτου, εἰς τὰς καιρίας θέσεις τοῦ κοινωνικοῦ μηχανισμοῦ δὲν ἔχουν ὠλοκληρωμένην κοινωνικὴν κατάρτισιν, ἀφ' οὗ, ὅπως εἶναι γνωστόν, βασικά μαθήματα κοινωνικῆς μορφώσεως δὲν διδάσκονται εἰς τὰς ἀνωτάτας σχολάς, ἀλλὰ καὶ ὅπου τυχὸν διδάσκονται τινὰ ἐξ αὐτῶν, περιορίζονται εἰς γενικότητας, αἵτινες δὲν ἀρκοῦν διὰ νὰ καταρτίσουν ἕνα κατὰ τὰ ἄλλα καλὸν ἐπιστήμονα καὶ ὠλοκληρωμένον κοινωνικὸν λειτουργόν, προωρισμένον πολλάκις νὰ εἶναι καὶ ἡγετικὸν στέλεχος. Ἡ κατάστασις αὕτη, ὡς εἶναι φυσικόν, ὑποβιβάζει σημαντικὰ τὴν στάθμην τῆς ἀποδόσεως τῶν κοινωνικῶν μας ὑπηρεσιῶν.

Ἡ ὀργάνωσις τοῦ Κ. Κ. Σ.

Τὸ Κέντρον ἀποτελεῖ αὐτοδιοίκητον ἐσωσχολικὸν Ἰδρυμα τῆς Σχολῆς ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Διοικ. Συμβουλίου τῆς Α.Σ.Β.Σ. καὶ λειτουργεῖ βάσει Κανονισμοῦ ἐγκρινομένου ὑπ' αὐτοῦ κατόπιν γνώμης τοῦ Συλλόγου τῶν Καθηγητῶν τοῦ Κέντρον.

Σκοπὸς τοῦ Κ.Κ.Σ. εἶναι ἡ ἔρευνα τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων καὶ ἡ διδασκαλία τῶν συναφῶν μαθημάτων πρὸς καταρτισμὸν εἰδικῶν ἐπιστημόνων καὶ στελεχῶν τῶν ἀρμοδίων Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν, Ὁργανισμῶν, Ἰδρυμάτων καὶ ἰδιωτικῶν μονάδων.

Τὸ Κ.Κ.Σ. διοικεῖται παρὰ Διοικήσεως Ἐπιτροπῆς ἀποτελουμένης ἀπὸ τὸν Πρόεδρον τοῦ Δ. Συμβουλίου τῆς Α.Σ.Β.Σ., τὸν Διευθυντὴν αὐτῆς, ὡς Ἀντιπρόεδρον, τὸν Καθηγητὴν τῆς Κοινωνικῆς Πολιτικῆς καὶ τοῦ Ἐργατικοῦ Δικαίου, ὡς Διευθυντὴν Σπουδῶν τοῦ Κέντρον, τοὺς παρὰ τῷ Δ. Συμβουλίῳ ἀντιπροσώπους τοῦ Ὑπουργείου Ἐργασίας καὶ τῆς Γεν. Συνομοσπονδίας Ἐργατῶν, ἕνα ἀντιπρόσωπον τοῦ Ὑπουργείου Κοινωνικῆς Προνοίας, τὸν Διευθυντὴν τῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως τοῦ Ὑπουργείου Ἐθν. Παιδείας, τὸν Προϊστάμενον τῆς Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαιδεύσεως καὶ ἀπὸ ἕνα, ἀντιστοίχως, ἀντιπρόσωπον τοῦ Συνδέσμου τῶν Ἑλλήνων Βιομηχάνων καὶ τοῦ Ἰδρύματος Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων.

Διὰ τὴν συστηματικὴν παρακολούθησιν τῶν μαθημάτων τοῦ Κ.Κ.Σ. ὀρίζεται Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ ἀποτελουμένη ἐκ τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Α.Σ.Β.Σ., ὡς προέδρου, τοῦ Διευθυντοῦ Σπου-

δῶν τοῦ Κ.Κ.Σ., ὡς ἀντιπροέδρου, τριῶν Καθηγητῶν ὀριζομένου ὑπὸ τοῦ Δ. Συμβουλίου τῆς Σχολῆς μετὰ γνώμην τοῦ Συλλόγου τῶν Καθηγητῶν τοῦ Κ.Κ.Σ. Γραμματεὺς τοῦ Κ.Κ.Σ. εἶναι εἰς ὑπάλληλος τῆς Σχολῆς.

Ἡ ἔρευνα τῶν προβλημάτων γίνεται βάσει σχεδίου ὀριζομένου παρὰ τοῦ Κέντρου ἐν συνεργασίᾳ μὲ τὸ «Γραφεῖον Ἐρευνῶν» τῆς Α.Σ.Β.Σ., ὁ πρόεδρος τοῦ ὁποίου ἐποπτεύει καὶ παρακολουθεῖ τὴν ὅλην ἐργασίαν ἀπὸ ἀπόψεως ἐρευνῶν.

Ἡ διαχείρισις ἀνήκει ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὸ Δ. Συμβούλιον τῆς Α.Σ.Β.Σ., τὸ δὲ Κέντρον λειτουργεῖ βάσει εἰδικοῦ προϋπολογισμοῦ ἐγκρινομένου παρὰ τοῦ Δ. Συμβουλίου τῆς Α.Σ.Β.Σ.

ΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Εἰς τὸ Κέντρον Κοινωνικῶν Σπουδῶν διδάσκονται τὰ κάτωθι μαθήματα κατανεμόμενα εἰς δύο ἔτη σπουδῶν. Ἡ διδασκαλία τῆς ὕλης ἐνὸς μαθήματος δύναται νὰ ἀνατεθῇ εἰς πλείονας εἰδικοὺς Καθηγητάς. Αἱ ἔναντι ἐκάστου μαθήματος σημειούμεναι ὥραι νοοῦνται καθ' ἑβδομάδα.

	Α'	Β'
1. Εἰσαγωγή εἰς τὴν Φιλοσοφίαν	2	—
2. Κοινωνιολογία	2	1
3. Ἱστορία Πολιτισμοῦ	1	—
4. Πολιτικὴ Οἰκονομία	2	1
5. Κοινωνικὰ καὶ Οἰκονομικὰ προβλήματα	1	2
6. Ἱστορία Οἰκονομικοῦ βίου καὶ θεωριῶν	—	1
7. Κοινωνικὴ Πολιτικὴ	—	2
8. Κοινωνικὴ Πρόνοια	2	—
9. Κοινωνικὴ Ἀσφάλισις	—	1
10. Ἱστορία Ἐργασίας καὶ Συνδικαλισμοῦ	1	1
11. Κοινωνικὴ Ψυχολογία καὶ Ψυχολογία τῆς Ἐργασίας	1	1 ^{1/2}
12. Αἱ ἀνθρώπιναι σχέσεις (Ἰδίᾳ ἐν τῇ ἐργασίᾳ)	—	1
13. Ὑγιεινὴ τῆς Ἐργασίας καὶ πρόληψις ἐργατικῶν ἀτυχημάτων	—	1 ^{1/2}
14. Ὀργάνωσις, Διοικήσις καὶ Λογιστικὴ Κοινωνικῶν Μονάδων	1	1
15. Εἰσαγωγή εἰς τὸ Δίκαιον	1	—
16. Ὀργάνωσις Ἑλληνικοῦ Κράτους	1	—
17. Οἰκονομικὸν Δίκαιον	—	1
18. Κοινωνικὴ Νομοθεσία	—	2
19. Οἰκονομικὰ Μαθηματικὰ καὶ Στατιστικὴ	1	—
Σύνολον ὥρῶν	16	17

Τὸ Διδακτικὸν ἔτος ἀρχεταὶ τὴν 15ην Ὀκτωβρίου καὶ λήγει τὴν 31ην Μαΐου τοῦ ἐπομένου ἔτους, περιλαμβάνον περίπου 25 μαθήματα δι' ἐκάστην ὡς ἄνω ὥραν διδασκαλίας.

Ἡ διδασκαλία γίνεται ἐκάστην Δευτέραν, Τρίτην, Πέμπτην καὶ Παρασκευήν εἰς τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἀκαδημίας 84 (Γωνία Ἐμμ. Μπενάκη) Παράρτημα τῆς Σχολῆς ἀπὸ μὲν τοῦ Ὀκτωβρίου μέχρι τέλους Μαρτίου κατὰ τὰς 17—20.30' ὥρας, ἀπὸ δὲ τῆς 1ης Ἀπριλίου μέχρι τέλους τοῦ διδακτικοῦ ἔτους κατὰ τὰς 17,30'—21.00 ὥρας.

ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ

1. Χρίστος ΑΓΑΛΛΟΠΟΥΛΟΣ, Καθηγητής τῆς Α.Σ.Β.Σ.
 ὁδὸς Πιπίνου 10, τηλ. 814.713
Κοινωνικὴ Πολιτικὴ (B) – Κοινωνικὴ Νομοθεσία (B)
2. Σωτήριος ΑΓΑΠΗΤΙΔΗΣ, Καθηγητὴς τοῦ Πολυτεχνείου καὶ τῆς
 Α.Σ.Β.Σ. ὁδὸς Ραβινέ 6, τηλ. 72.876
Πολιτικὴ Οἰκονομία (Ἡ Οἰκονομία τῆς Ἑλλάδος) (B)
3. Φαίδων ΒΕΓΛΕΡΗΣ, Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου
 ὁδὸς Βησσαρίωνος 1, τηλ. 26.819
Ὀργάνωσις Ἑλληνικοῦ Κράτους (A)
4. Χάρης ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ, Προϊστάμενος Βιομηχανίας ΕΛΚΕΠΑ
 ὁδὸς Πατησίων 184, τηλ. 872.001
Ἀνθρώπινοι Σχέσεις
5. Σοφία ΓΕΔΕΩΝ, Καθηγήτρια τῆς Α.Σ.Β.Σ., Μέλος τοῦ Ἀνωτάτου
 Ἐκπαιδ. Συμβουλίου ὁδὸς Βλαβιανοῦ 14, τηλ. 873.389
Κοινωνικὴ Ψυχολογία καὶ Ψυχολογία τῆς Ἐργασίας
6. Μιχαὴλ ΓΟΥΤΟΣ, τ. Γεν. Γραμματεὺς τοῦ Ὑπουργείου Προνοίας
 ὁδὸς Σκουφᾶ 8, τηλ. 611.478
Κοινωνικὴ Πρόνοια (A) – Ἱστορία τῆς Ἐργασίας (A)
7. Βασίλειος ΔΑΜΑΛΑΣ, τ. Γεν. Γραμματεὺς Ὑπουργείου Συντονισμοῦ
 ὁδὸς 28ης Ὀκτωβρίου 220α, τηλ. 876.269
Πολιτικὴ Οἰκονομία (A)
8. Χρυσὸς ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ, Καθηγητὴς Ἀνωτάτης Γεωπονικῆς Σχολῆς
 ὁδὸς Μουρούζη 7, τηλ. 24.344
Ἱστορία τοῦ Πολιτισμοῦ (A)
9. Ἀθανάσιος ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ, Διευθυντὴς Οἰκονομ. Ταχυδρόμου
 ὁδὸς Ἀχαρνῶν 235, τηλ. 876.311
Σύγχρονα Κοινωνικὰ καὶ Οἰκονομικὰ Προβλήματα (A)
10. Βασίλειος ΚΑΡΥΔΗΣ, Ὀργανωτὴς
 Λεωφ. Ἀμαλίας 44, τηλ. 610.389
Διοικήσις Κοινωνικῶν Μονάδων (B)
11. Δημοσθένης ΚΟΥΣΗΣ, Διευθυντὴς Ὑπουργείου Ἐργασίας
 ὁδὸς Μαλακᾶση 10, Ψυχικόν, τηλ. 54.005
Ἱστορία Ἐργασίας (Ἱστορία Κοινωνικοῦ προβλήματος) (B)
12. Γεώργιος ΛΑΣΚΑΡΗΣ, Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς Συνδικαλιστικῶν
 Στελεχῶν ὁδὸς Κεφαλληνίας 107, τηλ. 872.860
Ἱστορία τοῦ Ἐργατικοῦ Συνδικαλισμοῦ (B)
13. Εὐστάθιος ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ, Καθηγητὴς τῆς Α.Σ.Β.Σ., Διευθυντὴς τῆς
 Ἑθν. Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας ὁδὸς Σκύρου, τηλ. 815.383
Οἰκονομικὰ Μαθηματικὰ καὶ Στατιστικὴ (A)
14. Ἀλέξανδρος ΜΠΑΡΔΑΣ, Δικηγόρος
 ὁδὸς Στεφ. Στρέϊτ (Φιλοθέη) 39, τηλ. 682.544
Ἱστορία τοῦ Ἐργοδοτικοῦ Συνδικαλισμοῦ (B)

15. Νικόλαος ΜΠΟΧΛΟΓΥΡΟΣ, ειδικός ψυχολόγος
ὁδὸς Ἀρτεμισίου 27, τηλ. 52.050
Ψυχολογία Ἐργασίας—Ἐπαγγελματ. προσανατολισμὸς (B)
16. Νικόλαος ΠΟΛΥΖΟΣ, Διευθυντῆς Ὑπουργείου Συντονισμοῦ
ὁδὸς Δημοχάρους 13, τηλ. 74.552
Κοινωνικά Προβλήματα (Συνεταιριστικά Θέματα) (B)
17. Ἀριστομένης ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΣ, Ἀρχιτέκτων
ὁδὸς Γ' Σεπτεμβρίου 35,
Κοινωνικά προβλήματα (Οἰκισμοῦ) (B)
18. Τηλέμαχος ΣΑΒΑΝΗΣ, τ. Διευθυντῆς ΙΚΑ
ὁδὸς Ἰολαοῦ καὶ Δημοφώντος
Λογιστικὴ Κοινωνικῶν Μονάδων (B)
19. Κωνσταντῖνος ΣΗΜΑΝΤΗΡΑΣ, Καθηγητῆς τῆς Α.Σ.Β.Σ.
ὁδὸς Πατρ. Ἰωακείμ 57, τηλ. 72.379
Εἰσαγωγή εἰς τὸ Δίκαιον (A)
20. Βασίλειος ΤΑΤΑΚΗΣ, Ἐκπαιδευτικὸς Σύμβουλος
ὁδὸς Νεμέσεως 23, τηλ. 874.672
Εἰσαγωγή εἰς τὴν Φιλοσοφίαν (A)
21. Γεώργιος ΧΑΛΚΙΟΠΟΥΛΟΣ, Καθηγητῆς τῆς Α.Σ.Β.Σ.
ὁδὸς Χατζηχρίστου 9, τηλ. 91.578
Σύγχρονα Οἰκονομικά προβλήματα (B)
22. Ἰωάννης ΧΡΥΣΟΧΟΥ, Καθηγητῆς τῆς Α.Σ.Β.Σ.
ὁδὸς Λομβάρδου 70, τηλ. 30.634
Γενικαὶ Ἀρχαὶ Ὁργανώσεως (B)
23. Δημήτριος ΨΑΡΟΣ, Σύμβουλος Ἐπικρατείας
ὁδὸς Ἀγ. Λαύρας 27, Πατήσια, τηλ. 881.915
Οἰκονομικὸν Δίκαιον (B)

Γραμματεὺς τοῦ Κέντρου :

Ἡ Δις Ἀφροδίτη Καπετανάκη.

ΟΙ ΣΠΟΥΔΑΣΤΑΙ

Τακτικοὶ σπουδασταὶ εἰς τὸ Κέντρον Κοινωνικῶν Σπουδῶν ἐγγράφονται 1) ἄνευ μὲν ἐξετάσεων α) οἱ σπουδασταί, τελειόφοιτοι καὶ πτυχιούχοι Σχολῶν τῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως, β) οἱ ἔχοντες ἀπολυτήριον Σχολείου Μέσης Ἐκπαιδεύσεως καὶ διευτη τοῦλάχιστον εὐδόκιμον ὑπηρεσίαν εἰς δημοσίαν ἢ ἰδιωτικὴν Ὑπηρεσίαν συναφῆ πρὸς τὴν Κοινωνικὴν Πολιτικὴν καὶ Πρόνοιαν καὶ γ) συνδικαλιστικά, ἐργοδοτικά καὶ ἐργατικά στελέχη, 2) κατόπιν δὲ ἐξετάσεων εἰς τὴν Ἐκθεσὶν Ἰδεῶν καὶ τὴν Ἱστορίαν οἱ ἔχοντες ἁπλῶς ἀπολυτήριον Σχολείου Μέσης Ἐκπαιδεύσεως. Κατ' ἐξαιρέσιν ἀπαλλάσσονται τῆς ὡς ἄνω ἐξετάσεως οἱ ἐγ-

γραφόμενοι εἰς τὸ Κέντρον Κοινωνικῶν σπουδῶν κατὰ τὰ ἐκπαιδευτικὰ ἔτη 1957 — 58 καὶ 1958 — 59.

Πρὸς ἔγγραφὴν ἀπαιτεῖται ὑποβολὴ αἰτήσεως συνοδευομένης :

1. ἀπὸ πιστοποιητικὸν περὶ ἔγγραφῆς εἰς Μητροῶν Δήμου ἢ Κοινότητος.
2. ἀπὸ τὸν οἰκεῖον τίτλον σπουδῶν,
3. ἀπὸ τὸ δελτίον ἱατρικῆς ἐξετάσεως
4. ἀπὸ 3 φωτογραφίας μεγέθους ταυτότητος καὶ
5. ἀπὸ ἀπόδειξιν πληρωμῆς τῶν κάτωθι ἀναγραφομένων οικονομικῶν ὑποχρεώσεων.
6. ἀπὸ δελτίον παιδαγωγικῆς φύσεως πληροφοριῶν.

Οἱ σπουδασταὶ ὑποχρεοῦνται νὰ καταβάλωσι κατὰ τὸ ἔτος 1958 — 59 :

α) ἄμα τῆ ἔγγραφῆ τῶν	
διὰ δικαίωμα ἔγγραφῆς	δραχ. 200
δι' ἔντυπα	» 300
διὰ Α' δόσιν διδάκτρων	» 200
β) μέχρι τέλους Δεκεμβρίου	
διὰ Β' δόσιν διδάκτρων	» 400
γ) μέχρι τέλους Ἀπριλίου	
διὰ Γ' δόσιν διδάκτρων	» 400
ἦτοι τὸ ὅλον	» 1.500

Ἡ μὴ ἐμπρόθεσμος καταβολὴ τῶν οικονομικῶν ὑποχρεώσεων συνεπάγεται αἰξήσιν αὐτῶν κατὰ 10% δι' ἕκαστον παρερχόμενον μῆνα, οὐδεμιᾶς δικαιολογίας διὰ τὴν καθυστέρησιν λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν.

Οἱ σπουδασταὶ τελειόφοιτοι καὶ πτυχιούχοι τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν ἀπαλλάσσονται τῆς ὑποχρεώσεως τῆς καταβολῆς τῆς ἀξίας τῶν ἐντύπων καὶ τῆς Γ' δόσεως τῶν διδάκτρων.

Οἱ σπουδασταὶ ὑποχρεοῦνται εἰς τακτικὴν φοίτησιν καὶ ἰδίᾳ εἰς τὴν παρακολούθησιν τῶν φροντιστηριακῶν ἀσκήσεων καὶ τῶν εἰς τοὺς τόπους ἐργασίας γινομένων μαθημάτων.

Οἱ σπουδασταὶ δικαιοῦνται ἄνευ ἐτέρας τῶν ἐπιβαρύνσεως νὰ παρακολουθῶσιν ὡς ἀκροαταὶ τὰ μαθήματα, τὰς φροντιστηριακὰς ἀσκήσεις, τὰ ἐπιτόπια μαθήματα, ἐκδρομὰς καὶ ἐκπαιδευτικούς περιπάτους τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν, ὡς καὶ τὰ ὑπ' αὐτῆς ὀργανούμενα μαθήματα καὶ ἀσκήσεις τῆς Γαλλικῆς, Ἀγγλικῆς, Γερμανικῆς καὶ Ἰταλικῆς γλώσσης, ὡς καὶ τῆς Στενογραφίας

ΑΙ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Αί εξετάσεις διενεργοῦνται εἰς δύο περιόδους, ἤτοι κατὰ Ἰούνιον καὶ Σεπτέμβριον. Δύναται νὰ μετάσχη τῶν εξετάσεων ὁ σπουδαστὴς ὁ ὁποῖος παρηκολούθησε τουλάχιστον τὸ ἥμισυ τῶν μαθημάτων καὶ ἐξώφλησε τὰς πρὸς τὸ Κ.Κ.Σ. οικονομικὰς τὸν ὑποχρεώσεις.

Οἱ σπουδασταὶ τοῦ Α' ἔτους ἐξετάζονται ὑποχρεωτικῶς εἰς τὰ ἑξῆς μαθήματα: 1. Πολιτικὴ Οἰκονομία 2. Εἰσαγωγή εἰς τὴν Φιλοσοφίαν 3. Γενικὴ Κοινωνιολογία 4. Ἡ Οἰκονομία τῆς Ἑλλάδος. Κοινωνικὴ Πρόνοια 5. Ἡ ὀργάνωσις τοῦ Ἑλλην. Κράτους 6. Κοινωνικὴ Ψυχολογία καὶ Ψυχολογία τῆς Ἐργασίας, ὡς καὶ εἰς δύο εἰσέτι μαθήματα κατὰ τὴν ἀπόλυτον ἐκλογὴν τοῦ σπουδαστοῦ ἐκ τῶν διδασκομένων κατὰ τὸ Α' ἔτος σπουδῶν.

Οἱ σπουδασταὶ τοῦ Β' ἔτους ἐξετάζονται ὑποχρεωτικῶς εἰς τὰ ἑξῆς μαθήματα: 1. Κοινωνιολογία 2. Κοινωνικὴ Νομοθεσία καὶ Πολιτικὴ. 3. Κοινωνικὴ Ἀσφάλις 4. Κοινωνικὴ Ψυχολογία καὶ Ψυχολογία τῆς Ἐργασίας 5. Οἰκονομικὰ καὶ κοινωνικὰ προβλήματα 6. Διοικήσεις κοινωνικῶν ὀργανισμῶν, καὶ εἰς δύο εἰσέτι μαθήματα κατὰ τὴν ἀπόλυτον ἐκλογὴν τοῦ σπουδαστοῦ ἐκ τῶν διδασκομένων εἰς τὸ Β' ἔτος σπουδῶν.

Εἰς περίπτωσιν ἀποτυχίας εἰς τέσσαρα τὸ πολὺ μαθήματα ὁ σπουδαστὴς δύναται νὰ ἐπανεξετασθῇ εἰς αὐτὰ κατὰ τὸ Β' δεκαήμερον τοῦ Δεκεμβρίου καὶ εἰς περίπτωσιν ἀποτυχίας του εἰς ἓν μόνον μάθημα δύναται νὰ ἐπανεξετασθῇ κατὰ τὰς εξετάσεις τοῦ Ἰουνίου, ὁπότε εἰς περίπτωσιν καὶ νέας ἀποτυχίας του ὑποχρεοῦται νὰ ἐπαναλάβῃ τὰ μαθήματα τοῦ αὐτοῦ ἔτους.

Οἱ τελειόφοιτοι καὶ πτυχιούχοι Σχολῶν Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως ἀπὸ τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ ἔτους 1958 — 59 δικαιοῦνται νὰ συντάμωσι τὸν χρόνον τῆς φοιτήσεώς των εἰς ἓν μόνον ἔτος, ὑποχρεοῦνται ὅμως νὰ ὑποστῶσιν εξετάσεις εἰς ὅλα τὰ ὑποχρεωτικὰ μαθήματα τοῦ τε Α' καὶ Β' ἔτους, ὡς καὶ εἰς τὰ τέσσαρα τῆς ἐκλογῆς των.

Μετὰ ἐπιτυχῆ εξέτασιν ὁ σπουδαστὴς δικαιοῦται νὰ λάβῃ «Πιστοποιητικὸν παρακολούθησεως Κοινωνικῶν Μαθημάτων». Οἱ τελειόφοιτοι ἢ πτυχιούχοι Σχολῶν Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως δύναται νὰ τύχωσι «Διπλώματος Κοινωνικῶν Σπουδῶν», ὑπὸ τὸν ὄρον συντάξεως μελέτης ἐγκρινομένης ὑπὸ τοῦ οἰκείου Καθηγητοῦ καὶ λαμβανομένης ἐκ τῆς ἐν τῷ Κέντρῳ διδασκομένης ὕλης καὶ ἐπὶ θέματος ἐκλεγομένου ὑπὸ τοῦ σπουδαστοῦ καὶ ἐγκρινομένου ὑπὸ τοῦ οἰκείου καθηγητοῦ.

Τὰ εξέταστρα διὰ τὸ ἐκπαιδευτικὸν ἔτος 1957—58 ὀρίζονται εἰς δραχ. 20 δι' ἕκαστον εξέτασθῆν καὶ εἰς δραχ. 200 διὰ τὴν ὑποβαλλομένην μελέτην. Τὰ τέλη τοῦ μὲν «Πιστοποιητικοῦ» ὀρίζονται εἰς δραχ. 100, τοῦ δὲ «Διπλώματος» εἰς δραχ. 200.

ΤΟ ΚΕΝΤΡΟΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΤΗΣ Α. Σ. Β. Σ.

Ἡ σημασία τοῦ Τουρισμοῦ, τῆς βιομηχανίας αὐτῆς τῶν ξένων ὡς ἀπεκλήθη, καὶ ἡ ἀξία αὐτοῦ ὡς πλουτοπαραγωγικὸν παράγοντος ἐγένετο ἤδη καὶ παρ' ἡμῖν ἀντιληπτή, ὥστε ἀπὸ τινων ἐτῶν νὰ καταβάλλεται ἀξιόλογος καὶ σοβαρὰ προσπάθεια, τόσον ἐκ μέρους τοῦ Κράτους ὅσον καὶ ὑπὸ τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας πρὸς ἔντονον ἐκμετάλλευσιν αὐτοῦ.

Τὰ τουριστικὰ δεδομένα τῆς Ἑλλάδος ὡς ἐκ τῆς γεωγραφικῆς τῆς θέσεως, τῶν φυσικῶν τῆς καλλονῶν, τοῦ εὐκραοῦς τοῦ κλίματός τῆς, τοῦ πλοῦτου κειμηλίων ἐκ τῆς μακροαίωνος ἱστορίας τῆς καὶ ὡς κοιτίδος τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ κλπ., τοποθετοῦν αὐτὴν ἀπὸ ἀπόψεως τῶν προϋποθέσεων πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ τουρισμοῦ εἰς εὐνοϊκωτάτην θέσιν ἐν σχέσει πρὸς ἄλλας χώρας τουριστικῶς προηγμένας.

Ἡ ἐπὶ ὑγιῶν βάσεων ἐκμετάλλευσις τῶν προϋποθέσεων αὐτῶν εἶναι βέβαιον ὅτι θὰ ἐξασφαλίσῃ εἰς τὴν χώραν μας λαμπρὸν τουριστικὸν μέλλον, θὰ καταστῇ δὲ ὁ τουρισμὸς σταθερὸς καὶ συνεχῶς αὐξανόμενος πάγιος πόρος τῆς ἑλληνικῆς ἐθνικῆς οικονομίας. Ἡ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη κατὰ γεωμετρικὴν πρόοδον αὐξήσις τῶν ποσῶν τοῦ κατ' ἔτος ἐκ τοῦ τουρισμοῦ εἰσρέοντος συναλλάγματος ἀσφαλῶς θὰ ἔχῃ πείσει καὶ τοὺς πλέον σκεπτικιστὰς καὶ ἀμφιβάλλοντας ὡς πρὸς τὴν ἀξίαν τοῦ πλουτοπαραγωγικοῦ αὐτοῦ πόρου καὶ περὶ τῆς ἀνάγκης ἀξιοποιήσεως αὐτοῦ.

Ὁ τουρισμὸς, ὑπὸ τὴν σημερινὴν αὐτοῦ μορφήν, παρουσιάζει πολυσχιδῆ προβλήματα, διὰ τὴν λύσιν τῶν ὁποίων δὲν ἀρκοῦν πάντοτε αἱ πρακτικαὶ μόνον γνώσεις. Ἡ ἀντιμετώπισις, ἀφ' ἐτέρου, τῶν προβλημάτων αὐτῶν ἀπαιτεῖ ἐνδελεχῆ καὶ συστηματικὴν ἀπὸ θεωρητικῆς ἀπόψεως ἔρευναν, τὰ συμπεράσματα τῆς ὁποίας νὰ ἀποτελοῦν τὸ σταθερὸν ἐπιστημονικὸν ἔρεισμα διὰ τὸν καταρτισμὸν ἐνὸς τουριστικοῦ προγράμματος καὶ τὴν ἐν τῇ πράξει ἐφαρμογὴν τῶν κατ' ἰδίαν ἐνδεικνυομένων λύσεων. Ἐπιστημονικῆ, λοιπόν, μελέτη τῶν κατ' ἰδίαν θεμάτων τοῦ τουρισμοῦ καὶ κατάρτισις τῶν ἀσχολουμένων μὲ τὰ προβλήματα αὐτά, διὰ τῆς παρ' αὐτῶν ἀποκτήσεως εἰδικῶν γνώσεων, θὰ συντελέσουν ὥστε τὰ ἐκάστοτε πρὸς προαγωγὴν καὶ ἐνίσχυσιν τοῦ τουρισμοῦ λαμβανόμενα μέτρα νὰ μὴ εἶναι προϊόντα προχείρου σκέψεως, ποροδικῶν ἐνεργειῶν ἢ ἐμφορούμενα μὲ σημαντικὴν δόσιν ἐμπειρισμοῦ, ὡς δυστυχῶς συμβαίνει μὲ πολλὰ ἐξ ἐκείνων ἅτινα ἔχουν ληφθῆ μέχρι σήμερον.

Ἐπεκτείνουσα τὴν κοινωφελῆ της προσπάθειαν ἡ Α.Σ.Β.Σ. ἦτο φυσικόν, μεταξύ τῶν ἀντικειμένων πρὸς ἃ κατευθύνεται ἡ πρωτοποριακὴ ὡς συνήθως δρᾷσις αὐτῆς νὰ συμπεριλάβῃ καὶ τὴν ἰδιάζουσαν μορφήν τῆς βιομηχανίας τῶν ξένων, τὸν τουρισμόν. Προῆλθε λοιπὸν δι' ἀποφάσεως τοῦ Α. Συμβουλίου εἰς τὴν ἰδρυσιν τοῦ Κέντρου Τουριστικῶν Μελετῶν (Κ.Τ.Μ.) συγκαταλέγουσα οὕτω καὶ τὸν τουρισμὸν μεταξύ τῶν ἀντικειμένων τοῦ κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἐρευνητικοῦ καὶ ἐκπαιδευτικοῦ της προγράμματος.

Ἡ διοίκησις τοῦ Κέντρου Τουριστικῶν Μελετῶν ἔχει ἀνατεθῆ εἰς εἰδικὸν Συμβούλιον ἀποτελούμενον ἐκ 40-50 μελῶν, ἐκπροσωποῦντων τὰς ἀρμοδίας Ὑπηρεσίας τοῦ Κράτους, τὸν Ἑλληνικὸν Ὄργανισμὸν Τουρισμοῦ καὶ τὰς κοινωφελεῖς καὶ ἰδιωτικὰς ὀργανώσεις καὶ ἐπιχειρήσεις τὰς σχετιζομένας μὲ τὸν Τουρισμόν, ὡς καὶ τοὺς ἀσχολουμένους ἐπιστημονικῶς μὲ τὰ τουριστικὰ προβλήματα τῆς χώρας.

Ὡς σκοπὸς τοῦ Κέντρου Τουριστικῶν Μελετῶν ὀρίζεται ἡ μελέτη τῶν προβλημάτων τουριστικῆς οἰκονομίας, νομοθεσίας καὶ πολιτικῆς, ἡ ὑπόδειξις τῶν ἐπὶ τῶν σχετικῶν ζητημάτων ληπτέων μέτρων, ἡ ὑποβοήθησις σπουδαστῶν καὶ πτυχιούχων τῆς ἀνωτάτης ἐκπαιδεύσεως καὶ παντὸς ἄλλου ἐνδιαφερομένου εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν θεμάτων τουριστικοῦ περιεχομένου, ὡς ἐπίσης καὶ ἡ σύνταξις σχετικῶν μελετῶν, ἡ διαμόρφωσις ἀνωτέρων τουριστικῶν στελεχῶν καί, τέλος, ἡ διάδοσις τῶν τουριστικῶν ἀρχῶν καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῆς τουριστικῆς ἐν τῇ χώρᾳ συνειδήσεως.

Ἐκπαίδευσις εἶναι μαθητεία εἰς τὴν Ἐλευθερίαν, στηριζομένην εἰς τὴν αὐτοπειθαρχίαν καὶ τὸν αὐτοέλεγχον, μαθητεία εἰς τὴν κρίσιν, εἰς τὴν εὐθύνην, εἰς τὴν ἀναζήτησιν τῶν μέσων νὰ συνεργασθῇ ὁ νέος εἰς μίαν κοινὴν προσπάθειαν, εἰς τὴν ἀλληλεγγύην, μέχρις ὅτου ὑψωθῇ ὑπεράνω τῶν μικροτήτων τῆς ζωῆς καὶ δοθῇ εἰς τὴν ἐπιδίωξιν ἐνὸς ἐθνικοῦ καὶ ἀνθρωπιστικοῦ ἰδανικοῦ.

ΤΟ ΚΕΝΤΡΟΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ (Κ.Τ.Ε.)

Ἴδουθὲν παρὰ τοῦ Κέντρου Τουριστικῶν Μελετῶν τῆς Σχολῆς τὸ Κ.Τ.Ε. σκοπὸν ἔχει τὴν μόρφωσιν στελεχῶν τῶν τουριστικῶν ὀργανισμῶν δημοσίου ἢ ἰδιωτικοῦ δικαίου τῆς χώρας καὶ τὴν εἰδίκευσιν ἐπιστημόνων περὶ τὰ τουριστικὰ προβλήματα.

Τὸ Κέντρον Τουριστικῆς Ἐκπαιδεύσεως τελεῖ ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν εἰδικῆς ἐπιτροπῆς ἀποτελουμένης ἀπό :

1. Ἐνα τῶν Ἀντιπροέδρων τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν ὀριζόμενον ὑπ' αὐτοῦ, ὡς Πρόεδρον.

2. Τὸν ἐκάστοτε Διευθυντὴν τῆς Σχολῆς, ὡς Ἀντιπρόεδρον.

3. Τὸν ἐκάστοτε Πρόεδρον τοῦ Κέντρου Τουριστικῶν Μελετῶν.

4. Τὸν Τακτικὸν Καθηγητὴν τῆς «Τουριστικῆς Οἰκονομίας, Νομοθεσίας καὶ Πολιτικῆς», ὡς Εἰσηγητὴν.

5. Ἐνα ἀντιπρόσωπον τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἐθνικοῦ Ὄργανισμοῦ Τουρισμοῦ.

Ὁ τακτικὸς Καθηγητὴς τῆς «Τουριστικῆς Οἰκονομίας, Νομοθεσίας καὶ Πολιτικῆς» τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν εἶναι αὐτοδικαίως Διευθυντὴς Σπουδῶν τοῦ Κέντρου Τουριστικῆς Ἐκπαιδεύσεως, ἀναπληρούμενος ὑπὸ ἐνὸς τῶν Τακτικῶν Καθηγητῶν τῆς Σχολῆς κατόπιν ἀποφάσεως τῆς Σχολικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν.

Τὸ Κέντρον Τουριστικῆς Ἐκπαιδεύσεως δέχεται ὡς τακτικοὺς σπουδαστὰς τοὺς τελειοφοίτους ἢ πτυχιούχους Σχολῶν τῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως (Φιλοσοφικῆς, Θεολογικῆς, Νομικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου, Ἀνωτάτης Σχολῆς Οἰκονομικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐπιστημῶν, Παντείου Ἀνωτάτης Σχολῆς Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν, Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν, Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν, Γυμναστικῆς Ἀκαδημίας).

Ἐπίσης, μετ' ἀπόφασιν τῆς Δ. Ἐπιτροπῆς δύνανται νὰ ἐγγραφοῦν ὡς τακτικοὶ σπουδασταὶ ὑπάλληλοι τουριστικῶν ἐπιχειρήσεων, ὀργανώσεων καὶ ὀργανισμῶν, μὲ τριετὴ τουλάχιστον εὐδόκιμον ὑπηρεσίαν, ἐφ' ὅσον εἶναι κάτοχοι ἀπολυτηρίου Σχολῶν Μέσης Ἐκπαιδεύσεως καὶ ἐπιτύχουν εἰς εἰσιτήριον ἐξέτασιν.

Ὁμοίως δύνανται νὰ ἐγγραφῶσιν ὡς τακτικοὶ σπουδασταὶ οἱ πτυχιούχοι τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Τουριστικῶν Ἐπαγγελμάτων καὶ τῆς Σχολῆς Ξεναγῶν.

Τὰ μαθήματα τοῦ Κ.Τ.Ε. δύνανται νὰ παρακολουθήσουν ὡς ἀκροαταί, ὑπέχοντες τὰς αὐτὰς οἰκονομικὰς ὑποχρεώσεις, ὑπάλληλοι Τουριστικῶν ἐν γένει ἐπιχειρήσεων καὶ ὀργανισμῶν.

ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

	Ώραι
Ίστορία τῆς Τέχνης	15
Ίστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ	35
Ἡ Ἑλληνικὴ Οἰκονομία	15
Τὰ Δημόσια Οἰκονομικὰ τῆς Ἑλλάδος	10
Τουριστικὴ Οἰκονομία καὶ Νομοθεσία	25
Τουριστικὴ Πολιτικὴ	5
Ξενοδοχειακὴ Οἰκονομία καὶ Νομοθεσία	25
Τουριστικὴ Γεωγραφία	20
Αἱ Ἑλληνικαὶ Ἴαματικά Πηγαὶ	10
Ἀρχαιολογικοὶ Τουριστικοὶ Χῶροι	30
Τουριστικὴ Διαφήμισις	10
Τουριστικὴ Δεοντολογία	5
Διοικητικὴ Ὀργάνωσις τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους	15
Ὀργάνωσις, Διοίκησις καὶ Λογιστικὴ Τουριστικῶν Μονάδων	20
Ἑλληνικὴ Λαογραφία	10
Ἑλληνικὴ Λαϊκὴ Τέχνη	10
Αἱ Συγκοινωνίαι τῆς Ἑλλάδος	15
Συναλλαγματικὴ καὶ Τελωνειακὴ Νομοθεσία	10
Πολεοδομικὰ Προβλήματα	10
Υγιεινὴ Τουριστικῶν χώρων	5

Τὸ ὅλον ὧραι 300

Τὸ Ἐκπαιδευτικὸν ἔτος ἀρχεῖται τὴν 1ην Ὀκτωβρίου καὶ λήγει τὴν 30ὴν Ἰουνίου τοῦ ἐπομένου ἔτους.

Ἡ διδασκαλία γίνεται ἐκάστην Δευτέραν, Τετάρτην καὶ Παρασκευὴν εἰς τὸ κτίριον τῆς Λεωφόρου Ἀμαλίας 52, ὅπου καὶ τὰ γραφεῖα τοῦ Κ.Τ.Ε., ἀπὸ τῆς 5 μ.μ. μέχρι τῆς 8.30' μ.μ., ἀπὸ δὲ τοῦ Ἀπριλίου μέχρι λήξεως τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ ἔτους ἀπὸ τῆς 5.30' μ.μ. μέχρι τῆς 9 μ.μ.

Οἱ σπουδασταὶ τοῦ Κ.Τ.Ε. ὑποχρεοῦνται εἰς τακτικὴν φοίτησιν καὶ ἰδίᾳ εἰς παρακολούθησιν τῶν φροντιστηριακῶν ἀσκήσεων, ἐκδρομῶν καὶ μαθημάτων εἰς τουριστικούς τόπους καὶ ὀργανισμούς.

Οἱ σπουδασταὶ τοῦ Κ.Τ.Ε. δύνανται νὰ παρακολουθῶσι τὰ εἰς τὴν Ἀνωτέραν Σχολὴν Βιομηχανικῶν Σπουδῶν ἢ τὸ Κέντρον Στατιστικῆς Ἐκπαιδεύσεως σχετικὰ μαθήματα (Πολιτικὴ Οἰκονομία, Δημοσία Οἰκονομία, Γεωγραφικὴ Οἰκονομία, Ὀργάνωσις, Λογιστικὴ, Στατιστικὴ κλπ.) ἀνευ ἐτέρας τῶν ἐπιβαρύνσεως.

Ὡσαύτως δωρεὰν δύνανται νὰ παρακολουθῶσι τὰ μαθήματα τῶν Ξένων Γλωσσῶν (Γαλλικὰ, Ἀγγλικὰ, Γερμανικὰ, Ἰταλικὰ), ὡς καὶ τῆς Στενογραφίας.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω μαθημάτων, τὸ Κ.Τ.Ε. ὀργανώνει σειρὰν διαλέξεων καὶ δημοσίων συζητήσεων περὶ τὰ τουριστικὰ προβλήματα τῆς Χώρας.

ΟΙ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ

Σωτήριος ΑΓΑΠΗΤΙΔΗΣ, Καθηγητής τῆς Α.Σ.Β.Σ. καὶ τοῦ Πολυτεχνείου
ὁδὸς Ραβινέ 6, τηλ. 72 879

Ἡ Ἑλληνικὴ Οἰκονομία

Ἀναστάσιος ΒΑΡΒΑΡΕΣΟΣ, Γεν. Διευθυντὴς Ὑπουργείου Συντονισμοῦ
ὁδὸς Ἀναπήρων Πολέμου 5, τηλ. 70 829

Διοικητικὴ Ὁργάνωσις τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους

Νικόλαος ΓΑΡΓΑΛΙΔΗΣ, Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς Τουριστικῶν Ἐπαγ-
γελμάτων ὁδὸς Ἀρύββου 6, τηλ. 71 625

Ξενοδοχειακὴ Οἰκονομία καὶ Νομοθεσία

Κωνσταντῖνος ΔΗΜΑΡΑΣ, Γεν. Διευθυντὴς τοῦ ΙΚΥ

Ἱστορία Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ (μετὰ τὴν Ἀλωσιν)

Διονύσιος ΖΑΚΥΘΗΝΟΣ, Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου
ὁδὸς Ἀσκληπιοῦ 6, τηλ. 612 819

Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ (Βυζάντιον)

Α. ΙΑΤΡΙΔΗΣ, Διευθυντὴς Ε.Ο.Τ.

ὁδὸς Λήμνου 1α, τηλ. 875 989

Ἱαματικαὶ Πηγαὶ

Ἀριστομένης ΚΑΛΛΙΑΒΑΣ, Καθηγητὴς τῆς Παντείου καὶ Α.Σ.Β.Σ.
ὁδὸς Πεντέλης - Μαβίλη 1 Ψυχικόν, τηλ. 673 786

Τουριστικὴ Γεωγραφία

Γεώργιος ΚΑΝΑΣ, Διευθυντὴς Γενικοῦ Λογιστηρίου
ὁδὸς Στρατηγοῦ Κοντούλη 1 Γαργαρέττα, τηλ. 35 930

Τὰ Δημόσια Οἰκονομικὰ τῆς Ἑλλάδος

Χρήστος ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ, Καθηγητὴς τῆς Α.Σ.Β.Σ. καὶ Διευθυντὴς
τῶν Σ.Ε.Κ. ὁδὸς Λέρου 9, τηλ. 876 633

Αἱ Συγκοινωνίαι τῆς Ἑλλάδος

Δημήτριος ΚΑΤΣΩΝΗΣ, Διευθυντὴς Λογιστηρίου Ὁργανισμοῦ Τουρι-
στικῆς Πίστεως ὁδὸς Σάμου 30, τηλ. 811 541

Ὁργάνωσις, Διοίκησις καὶ Λογιστικὴ τῶν Τουριστικῶν Μονάδων

Γεώργιος ΚΟΥΡΝΟΥΤΟΣ, Διευθυντὴς Ὑπουργείου Ἐθν. Παιδείας
ὁδὸς Ἀχαρνῶν 51, τηλ. 811 740

Ἱστορία Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ (Νεοελληνικὴ περίοδος)

Ἰωάννης ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ, Καθηγητὴς τῆς Α.Σ.Β.Σ., Ἀντιπρόεδρος
τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὁργανισμοῦ Τουρισμοῦ ὁδὸς Ὑψηλάντου 5, τηλ. 70 107

Τουριστικὴ Οἰκονομία καὶ Νομοθεσία

Γιάννης ΜΗΛΙΑΔΗΣ, Διευθυντὴς Ἀκροπόλεως
ὁδὸς Ἀχαιοῦ 10, τηλ. 73 658

Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ (Ἀρχαία Ἑλλάς)

Ἰωάννης ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, Ἐφορος Ἀρχαιοτήτων Ἀττικῆς—Σύμ-
βουλος Ε.Ο.Τ. ὁδὸς Ξεῖας 2, τηλ. 662 901

Ἀρχαιολογικοὶ Τουριστικοὶ Χῶροι

Γεώργιος ΠΑΠΑΚΩΣΤΑΣ, Καθηγητής τῆς Α.Σ.Β.Σ.
ὁδὸς Φυλῆς 134, τηλ. 871 709

Ὑγιεινὴ Τουριστικῶν Χώρων
Παναγιώτης ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ, Διευθυντῆς Ε.Ο.Τ.
ὁδὸς Ἐπτανήσου 25, τηλ. 610 801

Τουριστικὴ Δεοντολογία
Μᾶνος ΠΑΥΛΙΔΗΣ, Δημοσιογράφος
Λεωφόρος Συγγροῦ 4, τηλ. 90 079

Τουριστικὴ Διαφήμισις
Ἀριστομένης ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΣ, Ἀρχιτέκτων
ὁδὸς Γ' Σεπτεμβρίου 35

Πολεοδομικὰ Προβλήματα
Κωνσταντῖνος ΡΩΜΑΙΟΣ, Συντάκτης Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ
ὁδὸς Ἰκονίου 88, τηλ. 968 820

Ἑλληνικὴ Λαογραφία
Κωνσταντῖνος ΣΗΜΑΝΤΗΡΑΣ, Καθηγητῆς τῆς Α.Σ.Β.Σ., Δικηγόρος
ὁδὸς Π. Ἰωακείμ 57, τηλ. 72 379

Συναλλαγματικὴ Νομοθεσία
Ἰωάννης ΦΡΑΓΚΟΣ, Καθηγητῆς τῆς Α.Σ.Β.Σ., Γεν. Διευθυντῆς Τελωνείων
ὁδὸς Α. Γέροντα 11

Τελωνειακὴ Τουριστικὴ Νομοθεσία
Νικόλαος ΦΩΚΑΣ, Γενικός Γραμματεὺς τοῦ Ε.Ο.Τ.
ὁδὸς Βασ. Σοφίας 27, τηλ. 610 905

Τουριστικὴ Πολιτικὴ
Μανόλης ΧΑΤΖΙΔΑΚΙΣ, Διευθυντῆς τοῦ Μουσείου Μπενάκη
ὁδὸς Κουμπάρη 1, τηλ. 612 694

Ἀρχαιολογικοὶ Τουριστικοὶ Χῶροι
Ἀγγελικὴ ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΛΗ,
ὁδὸς Ὑπερείδου 18α, τηλ. 26 382

Ἑλληνικὴ Λαϊκὴ Τέχνη
Ἰωάννης ΧΡΥΣΟΧΟΥ, Καθηγητῆς τῆς Α.Σ.Β.Σ.
ὁδὸς Λομβάρδου 70, τηλ. 30 634

Γενικαὶ Ἀρχαὶ Ὁργανώσεως

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ἐδήλωσαν ὅτι θὰ συνεργασθῶσι μὲ τὸ ΚΤΕ
διάφοροι τουριστικοὶ παράγοντες καὶ εἰδικοί ἐπιστήμονες, Ἕλληνες
καὶ ξένοι.

Γραμματεὺς τοῦ Κέντρου :

Ἡ Δίς Λέλα Τάσου.

Ο Ι Σ Π Ο Υ Δ Α Σ Τ Α Ι

- Πρὸς ἐγγραφήν ἀπαιτεῖται ὑποβολὴ αἰτήσεως συνοδευομένης :
1. Ἀπὸ πιστοποιητικὸν περὶ ἐγγραφῆς εἰς Μητροῶν Δήμου.
  2. Ἀπὸ τὸν οἰκείον τίτλον σπουδῶν.
  3. Ἀπὸ τὸ δελτίον ἱατρικῆς ἐξετάσεως.
  4. Ἀπὸ 3 φωτογραφίας μεγέθους ταυτότητος καὶ
  5. Ἀπὸ ἀπόδειξιν πληρωμῆς τῶν κάτωθι ἀναγραφομένων οἰκονομικῶν ὑποχρεώσεων.
  6. Ἀπὸ Δελτίον Παιδαγωγικῶν Πληροφοριῶν.

Οἱ σπουδασταὶ ὑποχρεοῦνται νὰ καταβάλωσι :

α) ἅμα τῇ ἐγγραφῇ των	
διὰ δικαίωμα ἐγγραφῆς	δραχ. 200
δι' ἔντυπα	» 300
διὰ Α' δόσιν διδάκτρων	» 200
β) μέχρι τέλους Δεκεμβρίου	
διὰ Β' δόσιν διδάκτρων	» 400
γ) μέχρι τέλους Μαρτίου	
διὰ Γ' δόσιν διδάκτρων	» 400
ἦτοι τὸ ὅλον	» 1500

Ἡ μὴ ἐμπρόθεσμος καταβολὴ τῶν οικονομικῶν ὑποχρεώσεων συνελάγεται αἰξήσιν αὐτῶν κατὰ 10% δι' ἕκαστον παρορχόμενον μῆνα, οὐδεμιᾶς δικαιολογίας διὰ τὴν καθυστέρησιν λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν.

Οἱ σπουδασταί, τελειόφοιτοι καὶ πτυχιούχοι τῆς Ἀνωτ. Σχολῆς Βιομ. Σπουδῶν ἀπαλλάσσονται τῆς ὑποχρεώσεως τῆς καταβολῆς τῆς ἀξίας τῶν ἐντύπων καὶ τῆς Γ' δόσεως τῶν διδάκτρων.

ΑΙ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Αἱ ἐξετάσεις διενεργοῦνται κατὰ τὸν μῆνα Ὀκτώβριον. Δύναται νὰ μετᾶσχη ὁ σπουδαστὴς ὁ ὁποῖος παρηκολούθησε τουλάχιστον τὸ ἡμῖσι τῶν μαθημάτων καὶ ἐξώφλησε τὰς πρὸς τὸ Κ.Τ.Ε. οικονομικὰς του ὑποχρεώσεις.

Οἱ υποψήφιοι ἐξετάζονται εἰς τὰ ὑπ' ἀριθ. 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 13, 14 καὶ 17 μαθήματα ὑποχρεωτικῶς, καὶ κατ' ἐκλογὴν τῶν εἰς δύο τῶν λοιπῶν μαθημάτων, ὡς καὶ ἀπαραιτήτως εἰς μίαν ξένην γλῶσσαν. Ὁ σπουδαστὴς δύναται νὰ ζητήσῃ νὰ ἐξετασθῇ καὶ εἰς τὰ λοιπὰ μαθήματα τοῦ προγράμματος.

Αἱ ἐξετάσεις εἶναι γραπτὰ ἢ προφορικὰ ἢ συγχρόνως γραπτὰ καὶ προφορικὰ, κατὰ τὴν κρίσιν τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κ.Τ.Ε.

Θεωροῦνται ἐπιτυχόντες ὅσοι ἔτυχον βαθμοῦ τουλάχιστον πέντε (5) εἰς ἕκαστον μάθημα ἢ μέσου ὅρου εἰς τὰ ἐξετασθέντα μαθήματα τουλάχιστον ἕξ (6).

Μετὰ ἐπιτυχῆ ἐξέτασιν ὁ σπουδαστὴς δικαιούται νὰ λάβῃ «Πιστοποιητικὸν παρακολουθήσεως Τουριστικῶν Μαθημάτων». Οἱ τελειόφοιτοι ἢ πτυχιούχοι Σχολῶν Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως δύνανται νὰ τύχωσι «Διπλώματος Τουριστικῶν Σπουδῶν», ὑπὸ τὸν ὄρον συντάξεως μελέτης τουριστικοῦ περιεχομένου ἐγκρινομένης ὑπὸ τοῦ οἰκείου Καθηγητοῦ.

Τὰ ἐξέταστρα διὰ τὸ ἐκπαιδευτικὸν ἔτος 1958 - 59 δρίζονται εἰς δραχ. 20 δι' ἕκαστον ἐξεταστήν καὶ εἰς δραχ. 200 διὰ τὴν ὑποβαλλομένην μελέτην. Τὰ τέλη τοῦ μὲν πιστοποιητικοῦ δρίζονται εἰς δραχ. 100, τοῦ δὲ διπλώματος εἰς δραχ. 200.

KENTRON ORGANΩΣEΩΣ KAI ΔIOIKHΣEΩΣ (BUSINESS AND PUBLIC ADMINISTRATION)

Ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ τῆς ὀριστικῆς διαμορφώσεως τῆς Σχολῆς ὡς ἀνωτάτου ἰδρύματος οἰκονομικοῦ - διοικητικῆς μορφώσεως ὡς κύριος σκοπὸς αὐτῆς ἐτάχθη ἡ δημιουργία διοικητικῶν στελεχῶν τῶν διαφόρων οἰκονομικῶν μονάδων καὶ τοῦ Κράτους, ἐμπνεομένων ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐπιστημονικῆς ὀργανώσεως τῆς ἐργασίας. Ἐνεκα τούτου ἡ Σχολὴ ἀπέδωκε πρωταρχικὴν σημασίαν εἰς τὰ μαθήματα τῆς Ὀργανώσεως τῶν Ἐπιχειρήσεων καὶ τῶν Ἐργοστασιῶν, τὰ ὁποῖα μετὰ τῆς Κοινωνικῆς Πολιτικῆς, τῆς Ψυχοτεχνικῆς καὶ Φυσιολογίας τῆς Ἐργασίας καὶ τῆς Ἐπαγγελματικῆς Ὑγιεινῆς περιέλαβεν εἰς ἴδιον κύκλον ὑπὸ τὸν τίτλον «Μαθήματα ἀνθρωπίνου παράγοντος».

Εἶναι γνωστὸν ὅτι τὰ μαθήματα ταῦτα ἀπετέλεσαν τὴν βασικὴν ἰδιορρυθμίαν τῆς Σχολῆς καὶ ἐν τῶν διακριτικῶν τῆς γνωρισμάτων ἀπὸ τῶν ὁμοίων Σχολῶν τῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως. Ἡ ἔρευνα καὶ ἡ διδασκαλία τῶν θεμάτων τούτων ἐγέννησε πολλάκις ἀντιδράσεις ἢ συνήνητσε τὴν ἔλλειψιν ἐνδιαφέροντος καὶ κατανοήσεως. Σήμερον πάντες ἀντιλαμβάνονται ὅτι διερχόμεθα τὴν ἐποχὴν τῆς ὀργανώσεως καὶ ἀλλοίμονον εἰς τὸν τόπον μας, ἂν μάλιστα πραγματοποιηθῇ ἡ εὐρωπαϊκὴ ἐνότης, ἐὰν δὲν κυριαρχηθῇ εἰς πᾶσαν οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν τοῦ ἐκδήλωσιν ἀπὸ τὸ πνεῦμα ὀργανώσεως καὶ ὀρθολογικῆς διοικήσεως.

Ἡ Σχολή, κατανοήσασα ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς της τὴν σημασίαν τοῦ θέματος, διὰ διαλέξεων ἐλλήνων καὶ ξένων εἰδικῶν ἐπιστημόνων, ἀνακοινώσεων, δημοσιῶν συζητήσεων, σεμιναρίων καὶ διὰ σειρᾶς δημοσιευμάτων εἰς τὰ περιοδικὰ τῆς Σχολῆς «ΣΠΟΥΔΑΙ» καὶ «ΝΕΑ τῆς ΑΣΒΣ» εἴτε εἰς αὐτοτελεῖς ἐκδόσεις ἐπεδίωξε τὴν καλλιέργειαν τοῦ νέου τούτου κλάδου γνώσεως. Πρωτοπόρος εἰς τὴν ἀποστολικήν, τῇ ἀληθείᾳ, προσπάθειάν της, γνωρίζει πόσον ἐπίπονον ὑπῆρξε τὸ ἔργον της, τὸ ὁποῖον παρὰ πάντων σήμερον ἀναγνωρίζεται.

Αἱ σύγχρονοι ραγδαῖαι ἐξελίξεις τῆς τεχνικῆς προόδου, συννοηθέντων ἀπὸ μίαν διαγραφομένην πνευματικὴν ἐπανάστασιν ὡς πρὸς τὸν τρόπον ἀντιμετωπίσεως τῶν τεχνικῶν, οἰκονομικῶν καὶ κοινωνικῶν προβλημάτων τῆς ἐποχῆς μας, ἐπιβάλλουν ριζικὴν ἀναθεώρησιν τῶν ἐκπαιδευτικῶν μεθόδων.

Ἀναγνωρίζεται σήμερον καὶ ἐν Ἀμερικῇ ἀκόμη ὅτι εἰς τὸ μέλλον τὸ ὄριον ἀναπτύξεως τῆς εὐημερίας μιᾶς χώρας δὲν συνδέεται οὔτε μὲ τὴν σπάνιν τῶν πρώτων ὑλῶν, οὔτε μὲ τὴν ἔλλειψιν ἐργατικῶν χειρῶν ἢ τὸν κορεσμὸν τῶν ἀγορῶν κατανα-

λώσεως, ἀλλὰ θὰ ἐξαρτηθῆ ἀποκλειστικῶς ἀπὸ τὰς ἀνθρωπίνους ἱκανότητας διοικήσεως.

Ἡ «διοικήσις», ἡ ὁποία ἕως χθὲς ἐθεωρεῖτο λειτούργημα, καθίσταται ὁσημέραι ἐπάγγελμα τὸ ὁποῖον μανθάνεται ὡς μία ἐπιστήμη. Τὸ 1958 δὲν δυνάμεθα νὰ διοικήσωμεν μὲ μεθόδους τοῦ 1927 ἢ τοῦ 1937. Ὅ,τι χθὲς ἦτο καλόν, αὐριον θὰ εἶναι ξεπερασμένον.

Πρέπει ὅθεν καὶ οἱ ὑπεύθυνοι τῶν τυχῶν τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι φιλοδοξοῦν ὅπως ἡγηθῶν αὐτῶν (εἰς οἰανδήποτε βαθμίδα τῆς ἱεραρχίας καὶ ἂν εὐρίσκωνται) νὰ εἶναι ἐνήμεροι καὶ τῶν σημερινῶν πραγματοποιήσεων καὶ τῶν αὐριανῶν τάσεων.

Ἐν συμπεράσματι, δὲν εἶναι τόσον τὰ ὕλικά μέσα τὰ ὁποῖα θὰ ἐξασφαλίσουν τὴν ἐπιβίωσιν ἀτόμων καὶ ἔθνων εἰς τὴν εἰρηνικὴν διεθνήν πάλην ἀλλὰ κυρίως αἱ ἰδέαι, ὁ δυναμισμὸς. Ἐξ οὗ καὶ ἡ πρωτεύουσα ἀνάγκη διαδόσεως τῶν ἀρχῶν τῆς ἐπιστημονικῆς ὁργανώσεως καὶ ἐν αὐτῇ τὸ προβάδισμα ὅπερ δίδεται εἰς τὸν ἀνθρώπινον παράγοντα. Ἡ Α.Σ.Β.Σ., ὡς ἐλέχθη, ἀπὸ τῆς ὁργανώσεώς της κατὰ τὸ 1945 συνέλαβε τὸ νέον μήνυμα καὶ ἔθηκεν ὡς ἐπίκεντρον τῶν ἐκπαιδευτικῶν προσπαθειῶν τῆς τὴν διάδοσιν τῶν ἀρχῶν τῆς ἐπιστημονικῆς ὁργανώσεως τῆς ἐργασίας διὰ τῆς καταρτίσεως παραγωγικῶν, διοικητικῶν στελεχῶν.

Παρατηροῦμεν ὅτι ἐπ' ἐσχάτων καὶ ἄλλα ἀνώτατα ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα ἐν Εὐρώπῃ τροποποιοῦν τὰ παλαιὰ συστήματα τῶν, διὰ νὰ συγχρονισθῶν μὲ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς σημερινῆς προόδου καὶ τὰς διαγραφόμενας μελλοντικὰς ἐξελίξεις, ὅπως τὸ σεβασμιον Πανεπιστήμιον τῶν Παρισίων, ὅπερ ἴδρυσεν εἰς τὴν Νομικὴν Σχολὴν τὸ «Κέντρον Διοικήσεως τῶν Ἐπιχειρήσεων».

Σκαπανεῖς τῆς νέας προσπάθειάς εἶναι οἱ τεχνικοὶ καὶ τὰ διοικητικὰ στελέχη. Ἡ Α.Σ.Β.Σ. προσελάθησε νὰ κάμῃ τὸ χρέος τῆς προετοιμάζουσα ἱκανά, συγχρονισμένα καὶ παραγωγικά διοικητικὰ στελέχη, ὡς συμπλήρωμα δὲ τῆς διδασκαλίας τῆς ἰδρύει σήμερον τὸ Κέντρον Ὁργανώσεως καὶ Διοικήσεως τῶν τε ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν, διότι οἱ δύο οὗτοι τομεῖς εἶναι ἀλληλένδετοι.

Τὸ Κέντρον ἀπευθύνεται καὶ πρὸς τοὺς σημερινούς ἡγέτας τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ πρὸς τοὺς φιλοδοξοῦντας ὅπως ἡγηθῶν αὐτῶν, ἰδίως τοὺς ἐν τῇ πράξει τοιούτους. Ἡ καλὴ ἡγεσία εἶναι πλεόν κοινωνικὴ ὑποχρέωσις, ὑψίστης σημασίας κοινωνικὸν λειτούργημα.

Τὸ πρόγραμμα τῆς διδασκαλίας ἴσως φανῆ φιλόδοξον διὰ τὴν ἑώραν μας. Θέματά τινα δυστυχῶς δὲν μᾶς ἀπασχολοῦν σήμερον. Ἀσφαλῶς ὅμως θὰ μᾶς ἀπασχολήσουν εἰς τὸ ἐγγὺς μέλ-

λον. Καλὸν θὰ εἶναι ὅπως ἀπὸ τοῦδε παρασκευαζώμεθα ἐπωφελοῦμενοι τῆς πείρας τῶν ἄλλων, ὥστε νὰ μὴ ἀναγκασθῶμεν νὰ ἐπιλύσωμεν ταῦτα, ὅταν παρουσιασθοῦν, ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν γεγονότων.

Ἡ ἐπιχειρήσιμη καθιέρωσις τῆς ἐλευθέρου ζώνης συναλλαγῶν μᾶς κρούει τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου. Θὰ ἐπικρατήσῃ ὅστις θὰ εἶναι καλύτερον κατηρητισμένος. Ἡ ὀκτάμηνος ἐντατικὴ διδασκαλία ἐν τῷ Κέντρῳ δὲν ἀποσκοπεῖ ὅπως παρασκευάσῃ εἰδικούς. Ἐπιζητεῖ ὅπως θέσῃ τὰ προβλήματα, προκαλέσῃ συζητήσεις, πραγματοποιήσῃ ἐρεῦνας, ἀναζητήσῃ τὰς καλύτερας συγκροτικῶς λύσεις, νὰ διεγείρῃ ἀνησυχίας, νὰ προκαλέσῃ σκέψεις.

Ὡς εἰς καταλύτης νὰ ἀνακινήσῃ λιμνάζοντα ὕδατα.

Καὶ ἀπευθύνεται πρὸς τε τὴν νέαν καὶ τὴν ὠριμον ἡλικίαν, νέαν τὴν καρδίαν καὶ φιλοπόροdon τὴν σκέψιν.

Οἱ καιροὶ οὐ μενετοί.

ΓΕΝΙΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ

Διοίξεις. Τὸ Κέντρον Διοικήσεως καὶ Ὁργανώσεως ἀποτελεῖ αὐτοδιοίκητον ἐξωσχολικὸν Ἴδρυμα τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Δ. Συμβουλίου τῆς Α.Σ.Β.Σ. καὶ λειτουργεῖ βάσει Κανονισμοῦ ἐγκρινομένου ὑπ' αὐτοῦ κατόπιν γνώμης τῆς κάτωθι Διοικητικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κέντρου.

Τὸ Κέντρον διοικεῖται παρὰ Διοικητικῆς Ἐφορείας ἐκλεγομένης ὑπὸ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Σχολῆς, ἐξ ἐκπροσώπων τοῦ οικονομικοῦ καὶ ἐπιστημονικοῦ κόσμου, εἰς ἣν μετέχουν ὑποχρεωτικῶς ὁ Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς ἐκτελῶν χρέη Ἀντιπροέδρου, ὁ Καθηγητὴς τῆς Ὁργανώσεως τῶν Ἐπιχειρήσεων ἐκτελῶν χρέη γενικοῦ εἰσηγητοῦ, ὁ Καθηγητὴς τῆς Ὁργανώσεως τῶν Ἐργασιασίων καὶ ὁ Καθηγητὴς τῆς Βιομηχανικῆς Λογιστικῆς.

Διὰ τὴν συστηματικὴν παρακολούθησιν τῶν μαθημάτων τοῦ Κέντρου ὁρίζεται Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ ἐκ τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς, τοῦ Διευθυντοῦ Σπουδῶν τοῦ Κέντρου καὶ ἐνὸς Καθηγητοῦ τοῦ Κέντρου ὁριζομένου ὡς ἀναπληρωτοῦ του.

Ἐπὶ τῶν ἐν γένει ἐκπαιδευτικῶν ζητημάτων ἀρμόδιος εἶναι ὁ Σύλλογος τῶν Διδασκόντων εἰς τὸ Κέντρον.

Ἡ διαχείρισις ἀνήκει ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὸ Δ. Συμβούλιον τῆς Σχολῆς, μετὰ γνώμην τῆς Ἐφορείας τοῦ Κέντρου.

Ἡ Διεύθυνσις Σπουδῶν τοῦ Κέντρου ἀνετέθη ὑπὸ τοῦ Δ. Συμβουλίου τῆς Σχολῆς εἰς τὸν τακτικὸν καθηγητὴν τῆς Ἐπιστημονικῆς Ὁργανώσεως τῆς Ἐργασίας κ. Ἰω. Α. Χρυσοχοῦ.

Μαθήματα. Ταῦτα διαιροῦνται εἰς δύο κύκλους.

Ὁ πρῶτος σκοπὸν ἔχει τὴν εἰσαγωγὴν καὶ μύησιν εἰς τὰς ἀρ-

χὰς τῆς Ἐπιστημονικῆς Ὁργανώσεως μὲ σύγχρονον ὑπόμνησιν τῶν βασικῶν οικονομικῶν ἀρχῶν καὶ μεθόδων, ἐνημέρωσιν εἰς τὰ ζέοντα προβλήματα τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκονομίας καὶ διαρκεῖ ἀπὸ τῆς 1ης Ὀκτωβρίου μέχρι τῆς 30ῆς Νοεμβρίου.

Ὁ δεῦτερος κύκλος σκοπὸν ἔχει τὴν προβολὴν καὶ διδαχὴν ὅλων τῶν κυριωτέρων συγχρόνων θεμάτων τῆς Ὁργανώσεως καὶ Διοικήσεως τῶν Ἐπιχειρήσεων καὶ τῶν Δημοσίων Ὁργανισμῶν καὶ Ὑπηρεσιῶν.

Τὰ μαθήματα ταῦτα ἀναλυτικώτερον εἶναι τὰ κάτωθι σχετικὰ :

1. Μὲ τὸν **Ἀνθρώπινον παράγοντα**
  - Ἀνθρώπιναι σχέσεις (Human relations)
  - Σχέσεις μὲ τὸ κοινόν (Public Relations)
  - Διοικήσεις Προσωπικοῦ
  - Γενικὴ Κοινωνιολογία
  - Βιομηχανικὴ Κοινωνιολογία
  - Φυσιολογία καὶ Ὑγιεινὴ τῆς Ἔργασίας
  - Κίνητρα ἀποδόσεως (Incentives)
  - Ψυχοτεχνικὴ
2. Μὲ τὴν **Τεχνικὴν Ὁργάνωσιν**
  - Ἐγκατάστασις καὶ ὀργάνωσις βιομηχανιῶν
  - Ὁργάνωσις τῆς παραγωγῆς
  - Προτυποποίησης (Standardisation)
  - Τεχνικὴ μελέτης χρόνου καὶ κινήσεων (Time and motion study)
  - Ἐνδοεργοστασιακαὶ μεταφοραὶ
  - Πρόληψις ἀτυχημάτων
  - Ποιοτικὸς ἔλεγχος.
3. Μὲ τὴν **Λογιστικὴν καὶ Οἰκονομικὴν ὀργάνωσιν**
  - Λογιστικὰ σχέδια
  - Κόστος—Κοστολόγησις
  - Προγραμματισμὸς τῆς παραγωγῆς — Πρότυπον κόστος (Standard cost)
  - Προϋπολογιστικὸς ἔλεγχος (Budgetary control)
  - Συντονισμὸς Λογιστικῆς, Στατιστικῆς καὶ Κοστολογήσεως
  - Ἀνάλυσις καὶ Διερμηνεύσις Οἰκονομικῶν Καταστάσεων
  - Ἀνάλυσις τῆς Ἐκμεταλλεύσεως
  - Λογιστικὴ Φορολογικὴ Νομοθεσία.
4. Μὲ τὴν **Ἐμπορικὴν Ὁργάνωσιν**
  - Marketing
  - Ἐρευνα τῶν συνθηκῶν τῆς ἀγορᾶς (Marketing research)
  - Διαφήμισις
  - Πολιτικὴ πωλήσεων (Marketing policies)
5. Μὲ τὴν **Δημοσίαν Διοίκησιν**
  - Ἀνάλυσις τῶν Δημοσίων ὑπηρεσιῶν ἀπὸ ἀπόψεως προσωπικοῦ, ἐσωτερικῆς ὀργανώσεως καὶ σχέσεων μετὰ τῶν πολιτῶν.
  - Κρατικὸς προγραμματισμὸς
  - Οἰκονομικὸν Δίκαιον.
6. Μὲ τὰ **Εἰδικὰ Θέματα**
  - Ἐπιστημονικὴ προπαρασκευὴ τῶν ἀποφάσεων (Operational research)

Πολιτική τῶν ἐπιχειρήσεων (Business policies)
Προβλήματα Ἑλληνικῆς Οἰκονομίας
Οἰκονομικὴ πρόγνωσις
Φιλοσοφία τῆς ὀργανώσεως
Ὅργανώσεις γραφείων καὶ μηχανογραφία.

Μέθοδοι διδασκαλίας. Ἀπὸ ἔδρας διδασκαλία - συζήτησις (lecture-discussion), περιπτωσιακὴ μέθοδος (case method, ἔρευνα συγκεκριμένων περιπτώσεων), σεμινάρια, φροντιστήρια, ἀκουστικά - ὀπτικά μέσα, ἐπισκέψεις ἐπιχειρήσεων, συζητήσεις καὶ κριτικὴ περιπτώσεων.

Διὰ τοὺς ἐπιθυμούντας μείζονα διερεύνησιν θέματός τινος κατὰ βάθος καὶ πλάτος δύνανται δι' ἀποφάσεως τῆς Ἐφορείας νὰ ὀργανωθοῦν εἰδικὰ Σεμινάρια ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν εἰδικοῦ.

Τὸ Κ.Ο.Δ. θὰ ὀργανώσῃ σειρὰν διαλέξεων ἐπὶ εἰδικῶν θεμάτων σχετικῶν μὲ τὸν Αὐτοματισμὸν (Automation), τὴν Κυβερνητικὴν (Cybernetics), τὰς Διεθνεῖς σχέσεις ἐπὶ Ὅργανωτικοῦ ἐπιπέδου (International management), τοὺς τρόπους ὀργανώσεως τῶν δημοσίων συζητήσεων καὶ τῆς διευθύνσεως τῶν συσκέψεων (Public speaking and conducting conferences) κλπ.

Οἱ σπουδασταί. Τακτικοὶ σπουδασταί εἰς τὸ Κέντρον Κοινωνικῶν Σπουδῶν ἐγγράφονται οἱ τελειόφοιτοι καὶ πτυχιοῦχοι Σχολῶν τῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως καὶ οἱ ἔχοντες ἀπολυτήριον Σχολείου Μέσης Ἐκπαιδεύσεως καὶ τριετὴ τουλάχιστον εὐδόκιμον ὑπηρεσίαν.

Πρὸς ἐγγραφήν ἀπαιτεῖται ἡ ὑποβολὴ τῶν αὐτῶν δικαιολογητικῶν, ὡς καὶ διὰ τὰ λοιπὰ Κέντρα Ἐκπαιδεύσεως.

Οἱ σπουδασταί ὑποχρεοῦνται νὰ καταβάλωσι κατὰ τὸ ἔτος 1958 - 1959 δοχ. 1500, ἥτοι ὑπέχουσι τὰς αὐτὰς ὑποχρεώσεις μὲ τοὺς σπουδαστὰς τῶν λοιπῶν Κέντρων Ἐκπαιδεύσεως.

Ἡ μὴ ἐμπρόθεσμος καταβολὴ τῶν οἰκονομικῶν ὑποχρεώσεων συνεπάγεται αὐξήσιν αὐτῶν κατὰ 10% δι' ἕκαστον παρερχόμενον μῆνα, οὐδεμιᾶς δικαιολογίας διὰ τὴν καθυστέρησιν λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν.

Οἱ σπουδασταί τελειόφοιτοι καὶ πτυχιοῦχοι τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν ἀπαλλάσσονται τῆς ὑποχρέωσης καταβολῆς τῆς ἀξίας τῶν ἀντιτύπων, τῆς λατρικῆς ἐξέτασεως καὶ τῆς γ' δόσεως τῶν διδάκτρων.

Οἱ σπουδασταί ὑποχρεοῦνται εἰς τακτικὴν φοίτησιν καὶ ἰδίᾳ εἰς τὴν παρακολούθησιν τῶν φροντιστηριακῶν ἀσκήσεων καὶ τῶν εἰς τοὺς τόπους ἐργασίας γινομένων μαθημάτων.

Οἱ σπουδασταί δικαιοῦνται ἄνευ ἐτέρας τῶν ἐπιβαρύνσεως νὰ παρακολουθῶσιν ὡς ἀκροαταί τὰ μαθήματα, τὰς φροντιστηριακὰς ἀσκήσεις, τὰ ἐπιτόπια μαθήματα, τὰς ἐκδρομὰς καὶ τοὺς ἐκπαιδευτικούς περιπάτους τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν, ὡς καὶ τὰ ὑπ' αὐτῆς ὀργανούμενα μαθήματα καὶ

ἀσκήσεις τῆς Γαλλικῆς, Ἀγγλικῆς, Γερμανικῆς καὶ Ἰταλικῆς γλώσσης.

Αἱ ἐξετάσεις. Αἱ ἐξετάσεις διενεργοῦνται εἰς δύο περιόδους, ἥτοι κατὰ Ἰούνιον καὶ Σεπτέμβριον. Δύναται νὰ μετὰσχη τῶν ἐξετάσεων ὁ σπουδαστὴς ὁ ὁποῖος παρηκολούθησε τουλάχιστον τὸ ἥμισυ τῶν μαθημάτων καὶ ἐξώφλησε τὰς πρὸς τὸ ΚΟΔ οἰκονομικὰς του ὑποχρεώσεις.

Εἰς περίπτωσιν ἀποτυχίας εἰς δύο τὸ πολὺ μαθήματα ὁ σπουδαστὴς δύναται νὰ ἐπανεξετασθῇ εἰς αὐτὰ κατὰ τὸ β' δεκαήμερον τοῦ Ἰανουαρίου καὶ εἰς περίπτωσιν νέας ἀποτυχίας εἰς ἓν μόνον μάθημα δύναται νὰ ἐπανεξετασθῇ κατὰ τὰς ἐξετάσεις τοῦ Ἰουνίου. Εἰς περίπτωσιν καὶ νέας ἀποτυχίας του ὑποχρεοῦται νὰ ἐπαναλάβῃ τὰ μαθήματα τοῦ αὐτοῦ ἔτους.

Μετὰ ἐπιτυχῆ ἐξέτασιν ὁ σπουδαστὴς δικαιούται νὰ λάβῃ «Πιστοποιητικὸν παρακολούθησεως Κοινωνικῶν Μαθημάτων». Οἱ τελειόφοιτοι ἢ πτυχιούχοι Σχολῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως δύναται νὰ τύχωσι «Διπλώματος Κοινωνικῶν Σπουδῶν», ὑπὸ τὸν ὅρον συντάξεως μελέτης ἐγκρινομένης ὑπὸ τοῦ οἰκείου Καθηγητοῦ καὶ ἐκ τῆς ἐν τῷ Κέντρῳ διδασκομένης ὕλης.

Τὰ ἐξέταστρα διὰ τὸ ἐκπαιδευτικὸν ἔτος 1958-59 ὀρίζονται εἰς δρχ. 20 δι' ἕκαστον ἐξεταστὴν καὶ εἰς δρχ. 200 διὰ τὴν ὑποβαλλομένην μελέτην. Τὰ τέλη τοῦ μὲν «Πιστοποιητικοῦ» ὀρίζονται εἰς δρχ. 100, τοῦ δὲ «Διπλώματος» εἰς δρχ. 200.

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ

Ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ εἰδικοῦ Συμβούλου Ὁργανώσεως κ. Βασ. Καρύδη τὸ Κέντρον θὰ ὀργανώσῃ εἰδικὸν «Σεμινάριον Λογιστικῆς Ὁργανώσεως», διὰ τοὺς τελειοφοίτους καὶ πτυχιούχους τῆς Σχολῆς κατ' ἐπιλογὴν τοῦ Γ.Β. καὶ Ε.Ε. πρὸς μελέτην καὶ ἀσκήσιν ἐπὶ θεμάτων λογιστικῆς ὀργανώσεως τῶν ἐπιχειρήσεων.

Τὰς ἐργασίας τοῦ Σεμιναρίου Λογιστικῆς Ὁργανώσεως δύναται νὰ παρακολουθήσουν καὶ ἄλλοι κατόπιν ἐγκρίσεως τοῦ Διευθυντοῦ Σπουδῶν.

Παραλλήλως τὸ Σεμινάριον Λογιστικῆς Ὁργανώσεως θὰ ὀργανώσῃ κατὰ τὸ 1958-59 σειρὰν λογιστικῶν διαλέξεων μὲ θέματα:

Ἡ Ἱστορία καὶ ἡ Λογιστικὴ—Ἡ ἐξέλιξις τῆς Λογιστικῆς—Ἡ Λογιστικὴ καὶ τὸ Δίκαιον.—Ἡ Λογιστικὴ καὶ αἱ Οἰκονομικαὶ Ἐπιστήμαι—Λογιστικὴ καὶ Στατιστικὴ—Λογιστικὴ καὶ Φορολογία—Λογιστικὴ καὶ κόστος παραγωγῆς—Λογιστικὴ καὶ κόστος διαθέσεως—Λογιστικὴ καὶ οἰκονομικὸς προγραμματισμὸς—Λογιστικὴ καὶ δργάνωσις—Λογιστικὴ καὶ ποδύπον κόστος—Λογιστικὰ πλάνα καὶ ὀρολογία—Δημοσία καὶ ἰδιωτικὴ Λογιστικὴ—Λογιστικὴ καὶ Γεωργία—Λογιστικὴ καὶ Οἰκιακὴ Οἰκονομία—Ἡ κοινωνικὴ ἀποστολὴ τοῦ Λογιστοῦ—Λογιστικὴ καὶ Μηχανογραφία—Λογιστικοὶ Ἐλεγκοὶ—Λογιστικὴ καὶ πιστοδότησις.

ΚΕΝΤΡΟΝ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρόσφατα στοιχεία δεικνύουν ότι 1.350 περίπου πλοία όλικῆς χωρητικότητος 10.000.000 κόρων, ἐκ τῶν ὁποίων πλείστα νεότευκτα, ἐκπροσωποῦντα τὰ τελευταῖα ἐπιτεύγματα τῆς ναυπηγικῆς, ἀποτελοῦν τὸν Ἑλληνικῆς πλοιοκτησίας ἐμπορικὸν στόλον.

Ἡ χωρητικότης αὕτη εἶναι ὑπερπενταπλασία τῆς τοῦ 1939 καὶ περίπου εἰκοσαπλασία ἐκείνης ἢ ὁποῖα εἶχεν ἀπομείνει εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων ἐφοπλιστῶν κατὰ τὴν λῆξιν τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου.

Ἐπὶ πλέον περὶ τὰ 200 εἰσέτι πλοία τελοῦν ὑπὸ ναυπήγησιν ἢ παραγγελίαν εἰς διεθνῇ ναυπηγεῖα διὰ λογαριασμὸν Ἑλλήνων ἐφοπλιστῶν.

Κατὰ τὸ 1957 περισσότεροι τῶν 40.000 Ἑλληνες ναυτικοὶ εἰργάσθησαν ἐπὶ τῶν Ἑλληνικῆς πλοιοκτησίας πλοίων καὶ ὑφίστανται δυνατότητες περαιτέρω αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τούτου εἰς τὸ μέλλον, ἢ προοπτικὴ δὲ αὕτη ἀποκτᾷ ἰδιάζουσαν σημασίαν ὅταν ἡ ἀνεργία καὶ ἡ ὑποαπασχόλησις ἀποτελεῖ μόνιμον κατάστασιν παρ' ἡμῖν. Ἐξ ἄλλου τὰ ναυτιλιακὰ ἐμβάσματα κατὰ τὸ 1957 ἀνῆλθον εἰς δολλ. 65.322.000, καλύψαντα ποσοστὸν 27,5% τοῦ ἀνοίγματος τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν τῆς χώρας, καὶ φαίνεται ὅτι ἡ δραστηριότης τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας δὲν εἶναι ξένη πρὸς τὸν ἐντὸς ἐξαιτίας ὑπερτετραπλασιασμὸν (1951 δολλ. 16.983.000—1957 δολλ. 74.950.000) τοῦ μεταναστευτικοῦ συναλλάγματος, δοθέντος ὅτι πολλὰ τοιαῦτα ἐμβάσματα προέρχονται ἀπὸ Ἑλλήνας ναυτιλλομένους, ἔχοντας καταθέσεις εἰς τὸ ἔξωτερικόν.

Τὸ τεράστιον τοῦτο ναυτιλιακὸν οἰκοδόμημα, τὸ εἰς διάστημα ὀλίγων μόνον ἐτῶν δημιουργηθέν, διὰ νὰ στερεωθῇ καὶ ἀναπτυχθῇ περαιτέρω χρειάζεται ὀργάνωσιν διοικητικὴν καὶ διαχειριστικὴν καὶ ἔχει πρὸς τοῦτο ἀνάγκην πολλῶν, μὲ ἐξειδικευμένην μόρφωσιν καὶ πείραν, διοικητικῶν στελεχῶν, ἐπειδὴ δὲ ταῦτα ἑλλείπουσιν εἰς τὴν χώραν μας ὁλονὲν καὶ περισσότερον ξένοι προσλαμβάνονται εἰς τὰς Ἑλληνικὰς ναυτιλιακὰς ἐπιχειρήσεις τοῦ ἔξωτερικοῦ.

Ἐν ὄψει τῆς μεγίστης οικονομικῆς ἀλλὰ καὶ πολιτικῆς σημασίας τὴν ὁποῖαν ἔχει διὰ τὴν Ἑλλάδα ἡ Ἐμπορικὴ Ναυτιλία, ἢ δημιουργία τῶν ἐπιστημονικῶς καὶ τεχνικῶς καταλλήλων στελεχῶν, τῶν ὁποίων αὕτη ἔχει ἀνάγκην, προβάλλεται ὡς θέμα Ἐθνικῆς σημασίας, διότι ἄλλως ὁ ἑλληνικὸς χαρακτήρ τῶν ναυτιλιακῶν ἐπιχειρήσεων τοῦ ἔξωτερικοῦ θὰ κινδυνεύσῃ σὺν τῷ χρόνῳ νὰ ἀπολεσθῇ, συνεπεία τῆς ὁλονὲν ἐπεκτεινομένης,

ἀναγκαστικῶς, χρησιμοποίησεως παρ' αὐτῶν ἄλλοδαποῦ διοικητικοῦ προσωπικοῦ, ἐπὶ μεγίστη ζημίᾳ τῆς Ἑλληνικῆς ναυτιλιακῆς ὑποθέσεως.

Ἡ Ἀνωτέρα Σχολὴ Βιομηχανικῶν Σπουδῶν, αἰσθανομένη ἐπιτακτικὴν τὴν ἀνάγκην ταύτην καὶ πρωτοποροῦσα, ὡς πάντοτε, ἀπεφάσισε νὰ καλύψῃ τὸ ὑφιστάμενον κενὸν καὶ νὰ ἀλάβῃ αὐτὴ τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν διοικητικῶν στελεχῶν τῶν ὁποίων ἡ Ναυτιλία ἔχει ἀνάγκην εἰς τὸ «Κέντρον Ναυτιλιακῶν Σπουδῶν», τοῦ ὁποίου τὴν ἴδρυσιν καὶ λειτουργίαν ἐν Πειραιεὶ ἀπὸ τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους 1958—59 ἐξαγγέλλει διὰ τοῦ παρόντος.

ΓΕΝΙΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

I. Διοίκησις. Τὸ Κ.Ν.Ε. ἀποτελεῖ ὡσαύτως ἐξωσχολικὸν αὐτοδιοίκητον ἴδρυμα τῆς Σχολῆς ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Διοικητικοῦ τῆς Συμβουλίου καὶ λειτουργεῖ βάσει εἰδικοῦ Κανονισμοῦ ἐγκρινομένου, κατόπιν γνώμης τῆς κάτωθι Ἐπιτροπῆς τοῦ Κέντρου, ὑπὸ τοῦ Δ. Συμβουλίου τῆς Σχολῆς.

Τὸ Κέντρον διοικεῖται παρ' Ἐπιτροπῆς ἀποτελουμένης ἐξ ἐκπροσώπων τοῦ ἐμπορικοῦ, ναυτιλιακοῦ καὶ ἐπιστημονικοῦ κόσμου, εἰς ἣν μετέχουν ὑποχρεωτικῶς ὁ Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς ὡς Ἀντιπρόεδρος, ὁ Καθηγητὴς τῶν Θαλασσίων Μεταφορῶν ὡς Διευθυντὴς Σπουδῶν τοῦ Κέντρου καὶ Γενικὸς Εἰσηγητὴς, ὡς Διευθυντὴς τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας, εἰς τῶν Καθηγητῶν τοῦ Ἐμπορικοῦ Δικαίου καὶ ὁ Καθηγητὴς τῶν Χερσαίων Μεταφορῶν τῆς Σχολῆς.

Ἐπὶ τῶν ἐκπαιδευτικῶν θεμάτων ἀρμόδιος εἶναι ὁ Σύλλογος τῶν Διδασκόντων ἐν τῷ Κέντρῳ. Τοῦ Συλλόγου προεδρεύει ὁ Πρόεδρος τοῦ Κ.Ν.Ε. καὶ ἐν ἀπουσίᾳ ἢ κωλύματι τούτου ὁ Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς. Διὰ τὴν συστηματικώτερον παρακολούθησιν τῶν μαθημάτων ὁρίζεται Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ ἀποτελουμένη ἀπὸ τὸν Διευθυντὴν τῆς Σχολῆς, ὡς Πρόεδρον, τὸν Διευθυντὴν Σπουδῶν, ὡς Ἀντιπρόεδρον, καὶ ἀπὸ ἓνα Καθηγητὴν ὁριζόμενον ὑπὸ τοῦ Συλλόγου τῶν Διδασκόντων εἰς τὸ Κέντρον.

Ἡ Διεύθυνσις Σπουδῶν διὰ τὰ Ἐκπαιδευτικὰ ἔτη 1958—59 καὶ 1959—60 ἀνετέθη εἰς τὸν Καθηγητὴν τῶν Θαλασσίων Μεταφορῶν παρὰ τῇ Α.Σ.Β.Σ. κ. Ἐλευθ. Γεωργαντόπουλον.

Ἡ διαχείρισις ἀνήκει ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὸ Δ. Συμβούλιον τῆς Α.Σ.Β.Σ., τὸ δὲ Κέντρον λειτουργεῖ βάσει εἰδικοῦ προϋπολογισμοῦ ἐγκρινομένου ὑπὸ τοῦ ὡς ἄνω Συμβουλίου μετὰ γνώμην τῆς Δ. Ἐπιτροπῆς τοῦ Κέντρου.

II. Διάρκεια Σπουδῶν: Ἐν ἐκπαιδευτικὸν ἔτος ἀρχόμενον

τὴν 1ην Ὀκτωβρίου καὶ λήγον τὴν 31ην Μαΐου τοῦ ἐπομένου ἔτους.

III. **Διδασκόμενα μαθήματα.** Εἰς τὸ Κέντρον Ναυτιλιακῶν Σπουδῶν θὰ διδάσκωνται τὰ κάτωθι μαθήματα, ὧν ἡ διδασκαλία δύναται νὰ ἀνατεθῇ εἰς πλείονας εἰδικούς καθηγητάς.

	Ἔβδομαδιαίως
Ἡ Ἑλληνικὴ Οἰκονομία	ῥωραι 1
Ναυτιλιακὴ Οἰκονομία	» 3
Ὀργάνωσις Ἐπιχειρήσεων καὶ ἰδίᾳ Γραφείων καὶ Πρακτορείων	» 1
Ναυλώσεις πλοίων	» 1 1/2
Ἀσφάλεια καὶ ἰδίᾳ Ναυτικά	» 1 1/2
Διεθνὲς Ἐμπόριον—Τραπεζικά	» 1
Διεθνὲς Ναυτικὸν Δίκαιον	» 1
Δημόσιον καὶ Ἰδιωτικὸν Ναυτικὸν Δίκαιον	» 2
Κυριώτεροι Λιμένες	» 1
Ναυτεργατικὸν Δίκαιον	» 1
Λογιστικὴ Ναυτιλιακῶν Ἐπιχειρήσεων	» 1
Τεχνικὴ τοῦ πλοίου	» 1
Σιδηροδρομικαὶ καὶ Ἀεροπορικαὶ Μεταφοραὶ	» 1
Σύνολον ὥρων θεωρητικῆς διδασκαλίας	17
Ἀγγλικά	» 6
Φροντιστηριακαὶ ἀσκήσεις Ναυτιλιακῆς Λογιστικῆς καὶ Ἀλληλογραφίας	» 2
Σύνολον	» 25

VI. **Ἡ Διδασκαλία** τῶν θεωρητικῶν καὶ τεχνικῶν μαθημάτων θὰ γίνεταί τετράκις τῆς ἐβδομάδος καὶ ἐπὶ τετράωρον καθ' ἑκάστην ἡμέραν διδασκαλίας, καὶ ἐπὶ πλέον θὰ διδάσκειται ἡ Ἀγγλικὴ γλῶσσα καὶ θὰ γίνωνται φροντιστηριακαὶ ἀσκήσεις Ναυτιλιακῆς Λογιστικῆς Ἀλληλογραφίας.

V. **Σπουδασταὶ** ἐγγράφονται εἰς τὸ Κέντρον Ναυτιλιακῶν Σπουδῶν ἄνευ ἐξετάσεων α) πτυχιούχοι καὶ τελειόφοιτοι σπουδασταὶ Σχολῶν Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως, β) ἀπόφοιτοι τῶν Δημοσίων Σχολῶν Ἐμπορικοῦ Ναυτικοῦ, γ) κάτοχοι ἀπολυτηρίου Σχολῶν Μέσης Ἐκπαιδεύσεως μὲ διετῆ τουλάχιστον εὐδόκιμον ὑπηρεσίαν εἰς ναυτιλιακὰς ἐν γένει ἐπιχειρήσεις ἢ Κρατικὰς Ὑπηρεσίας ἐντεταλμένας μὲ τὴν διοίκησιν τῆς Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας.

Πρὸς ἐγγραφὴν ἀπαιτεῖται ὑποβολὴ αἰτήσεως συνοδευομένης ἀπό:

- α) Πιστοποιητικὸν περὶ ἐγγραφῆς τοῦ ὑποψηφίου εἰς τὸ Μητρώον Δήμου ἢ Κοινότητος.
- β) Τὸν οἰκείον τίτλον σπουδῶν ἢ καὶ προϋπηρεσίας.
- γ) Δελτίον ἱατρικῆς ἐξετάσεως.
- δ) Τρεῖς φωτογραφίας μεγέθους ταυτότητος.
- ε) Ἀπόδειξιν καταβολῆς τῶν κάτωθι οἰκονομικῶν ὑποχρεώσεων καὶ
- στ) Δελτίον παιδαγωγικῶν πληροφοριῶν.

VI. **Οικονομικαὶ ὑποχρεώσεις.** Οἱ σπουδασταὶ ὑποχρεοῦνται νὰ καταβάλωσιν

α) Ἐν τῇ ἐγγραφῇ των (τὸ πολὺ μέχρι τέλους Ὀκτωβρίου ἐκάστου ἔτους)

διὰ δικαιώματα ἐγγραφῆς	δραχ.	175
δι' ἱατρικὴν ἐξέτασιν	»	25
δι' ἐντυπα	»	300
διὰ Α' δόσιν διδάκτρων	»	200

β) Μέχρι τέλους Δεκεμβρίου
διὰ Β' δόσιν διδάκτρων » 400

γ) Μέχρι τέλους Μαρτίου
διὰ Γ' δόσιν διδάκτρων » 400
ἤτοι τὸ ὅλον » 1.500

Ἡ μὴ ἐμπρόθεσμος καταβολὴ τῶν οικονομικῶν ὑποχρεώσεων συνεπάγεται αὔξησιν αὐτῶν κατὰ 10% δι' ἕκαστον παρερχόμενον μῆνα, οὐδεμιᾶς δικαιολογίας διὰ τὴν καθυστέρησιν λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν.

Οἱ τελειόφοιτοι καὶ πτυχιούχοι τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν ἀπαλλάσσονται τῆς ὑποχρεώσεως τῆς καταβολῆς τῆς Γ' δόσεως τῶν διδάκτρων.

VII. **Ἐξετάσεις.** Αἱ ἐξετάσεις διενεργοῦνται εἰς δύο περιόδους, ἤτοι κατὰ Ἰούνιον καὶ Σεπτέμβριον. Δύναται νὰ μετασχη εἰς αὐτὰς ὁ σπουδαστὴς ὁ ὁποῖος παρηκολούθησε τουλάχιστον τὸ ἕμισυ τῶν μαθημάτων καὶ ἐξώφλησε τὰς πρὸς τὸ Κ.Ν.Ε. οικονομικὰς του ὑποχρεώσεις.

Οἱ ὑποψήφιοι ἐξετάζονται εἰς ὅλα τὰ μαθήματα ὑποχρεωτικῶς, ἀπαραιτήτως δὲ καὶ εἰς τὴν ξένην γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν δέον ν' ἀποδείξουν ὅτι κατέχουν ἀπολύτως ἐπαρκῶς.

Αἱ ἐξετάσεις εἶναι γραπτὰ ἢ προφορικαί, ἢ συγχρόνως γραπτὰ καὶ προφορικαί, κατὰ τὴν κρίσιν τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κ.Ν.Ε.

Θεωροῦνται ἐπιτυχόντες ὅσοι ἔτυχον βαθμοῦ τουλάχιστον πέντε (5) εἰς ἕκαστον μάθημα ἢ μέσου ὅρου εἰς τὰ ἐξετασθέντα μαθήματα τουλάχιστον (6).

Μετὰ ἐπιτυχὴν ἐξέτασιν ὁ σπουδαστὴς δικαιούται νὰ λάβῃ «Πιστοποιητικὸν παρακολούθησεως Ναυτιλιακῶν Μαθημάτων». Οἱ τελειόφοιτοι ἢ πτυχιούχοι Σχολῶν Ἀνωτάτης Ἐκπαιδύσεως δύναται νὰ τύχωσι «Διπλώματος Ναυτιλιακῶν Σπουδῶν», ὑπὸ τὸν ὅρον συντάξεως μελέτης ναυτιλιακοῦ περιοχομένου ἐγκρινομένης ὑπὸ τοῦ οἰκείου Καθηγητοῦ.

Τὰ ἐξετάστρα διὰ τὸ ἐκπαιδευτικὸν ἔτος 1958—59 ὀρίζονται εἰς δραχ. 20 δι' ἕκαστον ἐξεταστὴν καὶ εἰς δραχ. 200 διὰ τὴν ὑποβαλλομένην μελέτην.

Τὰ τέλη τοῦ μὲν «Πιστοποιητικοῦ» ὀρίζονται εἰς δραχ. 100, τοῦ δὲ «Διπλώματος» εἰς δραχ. 200.

ΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Ἄλλος τομεὺς δραστηριότητος τῆς Σχολῆς εἶναι ὁ ἐκδοτικός. Ἡ ἐκδοτικὴ δραστηριότης στρέφεται πρὸς δύο κατευθύνσεις: Πρὸς τὸ χρήσιμον ἐπαγγελματικὸν βιβλίον ἐξονυχιστικῆς διερευνησεως ἐπὶ μέρους θεμάτων, ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς ἐν τῇ Σχολῇ διδασκαλίας εὐρισκομένων, καὶ πρὸς τὰς ἐπιστημονικὰς καὶ τεχνικὰς μελέτας παραγωγικῶν προβλημάτων ἐνδιαφερόντων ἰδιαιτέρως τὴν ἑλληνικὴν οἰκονομίαν.

Βιβλία καὶ μελέται. Τὰ μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντα παρὰ τῆς Σχολῆς βιβλία καὶ βιβλιάρια ἐπὶ διαφόρων ἐπιστημονικῶν θεμάτων ἀνέρχονται εἰς 50. Ἡ ἐκδοσίς των γίνεται ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ Γραφείου Ἐρευνῶν ἢ τῶν εἰδικῶν Κέντρων Ἐκπαιδευσεως, τῶν ὁποίων τὸ πλοῦσιον ἐπιστημονικὸν ἐπιτελεῖον συνιστᾷ καὶ τὴν Ἐπιτροπὴν ἐκλογῆς καὶ ὑποδείξεως τῶν ἐκδοτέων ἔργων.

Πρόγραμμα, ὁδηγοί, κ.τ.λ. Εἰς τὴν σειρὰν αὐτὴν ὑπάγονται ὑπηρεσιακαὶ ἐκδόσεις ὅπως: ὁδηγοὶ σπουδῶν, προγράμματα ἐργασιῶν, ἐκθέσεις πεπραγμένων κλπ. Αἱ ἐκδόσεις αὗται παρέχονται εἰς τοὺς σπουδαστὰς ἔναντι τῆς παρ' αὐτῶν εἰσπραττομένης ἀξίας ἐντύπων κλπ. ἄνευ ἄλλης τινὸς ἐπιβαρύνσεως.

Τὰ περιοδικά. Τὸ περιοδικὸν «ΣΠΟΥΔΑΙ» ἤρξατο ἐκδιδόμενον ἀπὸ τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους 1950—1951 καὶ εἶναι ἐπίσημον μηνιαῖον ὄργανον τῆς Σχολῆς. Ἐκαστον τεύχος ἀποτελεῖται ἐξ 64 μέχρι 96 σελίδων. Περιλαμβάνει μελέτας πρωτοτύπου, μεταφράσεις, οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν ἀνασκόπῃσιν, βιβλιοκρισίας ἑλληνικὴν καὶ ξένην, ἀναλυτικὴν καὶ συνοπτικὴν βιβλιογραφίαν. Ἦδη οἱ ἐκδοθέντες ὀκτὼ τόμοι καλύπτουν 6.500 σελίδας περίπου.

Τὸ ἕτερον περιοδικὸν ὑπὸ τὸν τίτλον «Τὰ ΝΕΑ τῆς Α. Σ. Β. Σ.» ἀποτελεῖ μέσον πληροφοριῶν καὶ ὄργανον διαφωτισμοῦ. Τὰ «Τὰ ΝΕΑ» εἰσέρχονται ἀπὸ τοῦ 1958-59 εἰς τὸ ΣΤ' ἔτος, καλύπτουν δὲ τὰ ἐκδοθέντα τεύχη ὑπὲρ τὰς 2.000 σελίδας.

Εἰς τὴν ὑπὸ τῶν σπουδαστῶν καταβαλλομένην ἀξίαν ἐντύπων περιλαμβάνονται καὶ αἱ συνδρομαὶ διὰ τὰ ἄνω περιοδικά.

Ἐπίσης τὸ «Κέντρον Τουριστικῶν Μελετῶν» ἐκδίδει μηνιαῖον «Τουριστικὸν Δελτίον» καθοδηγητικοῦ καὶ πληροφοριακοῦ τύπου.

Ἡ Σχολὴ φρονεῖ ὅτι μὲ τὰ δημοσιεύματά της συμβάλλει ἐνεργῶς εἰς τὴν πνευματικὴν κίνησιν τοῦ τόπου καὶ ἀκτινοβολεῖ οὕτω καὶ πέραν τῶν σπουδαστῶν της.

ΩΣ ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ἡ Σχολή, ὡς ἐλέχθη ἤδη, εἶναι Ἴδρυμα ἀπολύτως συγχρο-
νισμένον, πρωτοποριακὸν καὶ ὑποδειγματικόν.

α) Συνέλαβε καὶ ἐφήρμοσε τὸ νέον ἐκπαιδευτικὸν ἰδανικὸν τοῦ
ἀνθρώπου - παραγωγῆς. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς ἠκολούθησε

τὰς νέας τάσεις τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν Ἀμερικῇ καὶ ἐν Εὐρώπῃ.

β) Κατέστη ὑποδειγματικὴ Σχολὴ ἀνωτάτης ἐκπαιδεύσεως

ἀπὸ ἀπόψεως ὀργανώσεως καὶ λειτουργίας της.

γ) Τὸ πρόγραμμά της ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς ἐλ-
ληνικῆς οἰκονομίας, ἰδίᾳ ἀπὸ ἀπόψεως συγχρονισμοῦ της εἰς
ἐμφυχον ὄλικόν.

δ) Πρώτη αὐτῇ ἐν Ἑλλάδι ἐδίδαξε τὰ νέα μαθήματα (Ὁρ-
γάνωσις, Στατιστικὴ, Κοινωνικὴ Πολιτικὴ, Ψυχοτεχνικὴ, Ὑ-
γιεινὴ τῆς Ἐργασίας κλπ.), τοῦθ' ὅπερ ὄχι ὀλίγας ἀντιδράσεις
ἐγέννησε. Σήμερον οἱ πάντες ἀναγνωρίζουν ὅτι ὀρθῶς ἔπραξε.

ε) Ἀπέδωσε τὴν δέουσαν σημασίαν εἰς τὸν ἀνθρώπινον πα-
ράγοντα, δι' ὃ καὶ τὰ σχετικὰ μαθήματα, τὸ πρῶτον διδασκόμενα
ἐν Ἑλλάδι, ἀποτελοῦν τὴν πρωτοτυπίαν της καὶ τὴν εἰσφορὰν
της εἰς τὴν πνευματικὴν πρόοδον τοῦ τόπου.

στ) Κατέδειξεν ὅτι καὶ αἱ ἀνώταται Σχολαὶ δὲν εἶναι ἀπλῶς
πηγαὶ γνώσεων, ἀλλὰ συγχρόνως παιδαγωγοῦντα Ἴδρύματα.

ζ) Κατέστη σημαντικώτατον πνευματικὸν κέντρον, ἀκτινοβο-
λοῦν καὶ πέραν τῶν σπουδαστῶν μὲ διαλέξεις, μὲ δεκαήμερα
σπουδῶν, μὲ τὰς δημοσίας συζητήσεις ἐπὶ σπουδαίων θεμάτων
τοῦ τόπου, μὲ τὰ περιοδικὰ της καὶ τὰς λοιπὰς ἐκδόσεις της.

* *

Ἡ Α.Σ.Β.Σ. καὶ ἡ Ἀνωτάτη Σχολὴ Οἰκονομικῶν καὶ Ἐμπο-
ρικῶν Ἐπιστημῶν ὁμοιάζουν, διότι ἀμφότεραι, εὐρισκόμεναι ἐπὶ
τοῦ αὐτοῦ ἐκπαιδευτικοῦ ἐπιπέδου, καταρτίζουν ἀνώτερα διοικη-
τικὰ στελέχη τῆς οἰκονομίας. Ἀλλὰ διαφέρουν :

α) διότι ἡ Α.Σ.Β.Σ. ἔχει ἐπαγγελματικὴν κατεύθυνσιν, ἐνῶ
ἡ Α.Σ.Ο. καὶ Ε.Ε. εἶναι θεωρητικὴ Σχολή.

β) Διότι ἡ Α.Σ.Β.Σ. ἀπὸ ἀπόψεως νομικῆς μορφώσεως ὀρθῶς
παρέχει ἀπλήρην ἐνημέρωσιν, ἐνῶ ἡ Α.Σ.Ο. καὶ Ε.Ε. παρασκευάζει
τοὺς ἀποφοίτους της ἱκανοὺς νὰ ἐγγραφοῦν εἰς τὴν Νομικὴν
Σχολήν.

γ) Διότι ἀποδίδει ἐξέχουσαν σημασίαν εἰς τὰ προβλήματα τοῦ
«ἀνθρώπινου παράγοντος», ἐνῶ ἡ Α.Σ.Ο. καὶ Ε.Ε. δὲν διδά-
σκει ταῦτα.

δ) Διότι ἐνημερώνει διὰ τῶν «τεχνικῶν μαθημάτων» εἰς τὴν τεχνικὴν ὀργάνωσιν καὶ λειτουργίαν τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων, ἐνῶ ἡ Α.Σ.Ο. καὶ Ε.Ε. ἐνδιαφέρεται κυρίως διὰ τὰς ἐμπορικὰς ἐπιχειρήσεις.

ε) Διότι ἡ Α.Σ.Β.Σ. εἶναι αὐτοτελὴς Σχολὴ μὴ ἐξαρτώσα τὸ Πρόγραμμα τῆς ἐκ τοῦ Προγράμματος οἰασθήποτε ἄλλης Σχολῆς, μὲ ἰδίαις μεθόδους καὶ συστήματα διδασκαλίας συμφώνως πρὸς τὰς νέας παιδαγωγικὰς ἀντιλήψεις.

Ἡ Α.Σ.Β.Σ. εἶναι ὑπερήφανος διότι παρὰ πάντων ἀναγνωρίζεται καὶ ἡ ἐκπαιδευτικὴ τῆς δραστηριότητος καὶ ἡ γενικωτέρα τῆς συμβολὴ εἰς τὴν πνευματικὴν κίνησιν τοῦ τόπου. Ἡ Α.Σ.Β.Σ. καυχᾶται δικαίως ὅτι εὐρίσκεται εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν, ἐὰν δὲν κατέχη τὴν πρώτην θέσιν, ἀποτελοῦσα ἐν πρότυπον ἀπὸ ἀπόψεως ὀργανώσεως καὶ πρωτοπορειακὸν ἀπὸ ἀπόψεως ἐπιδιώξεων ἀνώτατον πνευματικὸν Ἰδρυμα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Ἔθνους.

Ἡ Σχολὴ δὲν στηρίζεται ἐπὶ τοῦ τίτλου τῆς, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐργασίας τῆς ζητεῖ νὰ ἐπιβληθῆ. Γνωρίζει ὅτι καθημερινῶς δίδει ἐξετάσεις ἡθους καὶ πνευματικῆς ἀποδόσεως καὶ δικαίως καυχᾶται ὅτι ἀριστεύει. Δι' αὐτὸ καλεῖ νὰ προσέλθουν εἰς αὐτὴν μόνον νέοι μὲ ἡθος, μὲ εὐγενεῖς φιλοδοξίας, μὲ πίστιν εἰς τὴν ἐργασίαν, μὲ κατανόησιν τῶν σκοπῶν, τῶν ἰδανικῶν καὶ τῶν μεθόδων τῆς Σχολῆς.

ΑΝΩΤΕΡΑ ΣΧΟΛΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ
(Έπιχειρήσεων καὶ Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν)

Ἀθήναι, Λεωφόρος Ἀμαλίας 52. Τηλ. 33.436

ÉCOLE DES HAUTES ÉTUDES INDUSTRIELLES D'ATHÈNES
CENTRE D'ORGANISATION ET D'ADMINISTRATION
DES ENTREPRISES ET DES SERVICES PUBLICS

Athènes, 52, Ave. Amalias — Tél. 33.436

ATHENS GRADUATE SCHOOL OF INDUSTRIAL STUDIES
DEPARTMENT OF BUSINESS MANAGEMENT
AND PUBLIC ADMINISTRATION

Athens, 52, Amalias Ave. — Phone 33.436

Τὸ ΚΕΝΤΡΟΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ καὶ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ

(Κ.Ο.Δ.)

τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν

συνεστήθη κατὰ Φεβρουάριον 1958

ἐπὶ Προεδρίας τοῦ Διοικ. Συμβουλίου

ΣΤΑΥΡΟΥ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

καὶ Διευθύνσεως τῆς Σχολῆς

ΣΤΡΑΤΟΥ Κ. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

**

Ἐκ τῆς ἀπορίας τῆς ἐκπαιδευτικῆς ἐποχῆς ἡ Σχολὴ συμπληρώνει τὴν μορφωτικὴν τῆς προσπάθειαν ἰδρύουσα τὸ «Κέντρον Ὀργανώσεως καὶ Διοικήσεως», Ἰδρυμα τὸ ὁποῖον θὰ θέσῃ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν προοδευτικῶν δυνάμεων τοῦ τόπου, τῆς οἰκονομικῆς ἡγεσίας, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ὧσων ἀντιλαμβάνονται τὰ αἰτήματα καὶ τὰς ἀνάγκας τῆς νέας ἐποχῆς τὴν ὁποίαν ζῶμεν. Φιλοδοξία ὄλων μας εἶναι νὰ προσφέρωμεν εἰς τὴν οἰκονομίαν τοῦ τόπου, εἰς τὸ Κράτος καὶ εἰς τὸ Ἔθνος γενικώτερον, Ἰδρυμα προωρισμένον νὰ δημιουργήσῃ στελέχη φιλοδοξοῦντα νὰ ἀναγεννήσουν καὶ νὰ συγχρονίσουν τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν καὶ τὸν κρατικὸν μηχανισμόν. Εἰς τὴν νέαν αὐτὴν προσπάθειαν ἐλπίζομεν ὅτι θὰ εὑρεθοῦν φίλοι πολῦτιμοι καὶ πραγματικοὶ συμπαράσταται. Φιλοδοξία ὄλων μας εἶναι τὸ Κ.Ο. καὶ τὸ Δ. νὰ καταστῇ φυτώριον νέων ἐπιστημόνων, Κέντρον ἀπὸ τὸ ὁποῖον νὰ ἐκπηγάσουν καὶ νὰ διδασκῶνται αἱ νέαι μέθοδοι, αἱ νέαι ἰδέαι, τὰ νέα συστήματα ὀργανώσεως καὶ διοικήσεως τῶν κεφαλαίων καὶ τῶν ἀνθρώπων, πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν πλουτοπαραγωγικῶν τῆς Χώρας δυνάμεων, με σκοπὸν τελικὸν τὴν ὕλικὴν εὐημερίαν, ἐπάνω εἰς τὴν ὁποίαν μόνον δύναται νὰ βασισθῇ ἡ πνευματικὴ καὶ ψυχικὴ ἀνοδος τοῦ Λαοῦ μας.

Ἡ ὀκτάμηνος ἐντατικὴ διδασκαλία ἐν τῷ Κέντρῳ, δὲν ἀποσκοπεῖ βεβαίως, ὅπως καταρτίσῃ ὀλοκληρωμένους εἰδικούς. Ἐπιζητεῖ ὅμως νὰ θέσῃ τὰ προβλήματα, νὰ προκαλέσῃ συζητήσεις, νὰ πραγματοποιήσῃ ἐρεύνας, νὰ ἀναζητήσῃ τὰς καλύτερας συγκριτικῶς λύσεις, νὰ διεγείρῃ ἀνησυχίας, νὰ προκαλέσῃ σκέψεις, καὶ ὡς ἀναγράφεται εἰς τοὺς σκοποὺς τοῦ Κέντρου νὰ καλλιεργήσῃ «ὀργανωτικὴν συνείδησιν ἀπαραίτητον διὰ τὴν δημιουργίαν βιομηχανίας εἰς διεθνῆς συναγωνιστικὸν ἐπίπεδον».

**

Φιλοδοξοῦμεν νὰ ἴδωμεν ἄλλην μίαν φοράν τὴν Σχολὴν Ὀδηγὸν καὶ συγχρόνως Ὑπηρέτην τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

συμφώνως πρὸς τὸ βασικόν της ἔμβλημα. Δι' αὐτό, μὲ πλήρη συνείδησιν τῶν ὑποχρεώσεων του τὸ Κέντρον Ὁργανώσεως καὶ Διοικήσεως ἀπευθύνεται πρὸς τοὺς σημερινούς ἡγέτας τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς καὶ τοὺς καλεῖ νὰ συντρέξουν τὴν προσπάθειάν του, νὰ ἠγηθοῦν αὐτῆς. Σήμερον, ἡ καλὴ οἰκονομικὴ ἡγεσία ἔχει ἠῤῥημέναις τὰς ὑποχρεώσεις, μείζονα καθήκοντα, δεδομένου ὅτι κατέστη πλέον ὑψίστης σημασίας κοινωνικὸν λειτουργημα.

Γνωρίζομεν τὰς δυσκολίας, ὅπως δὲν ἀγνοοῦμεν τὰς συνθήκας τῆς ἑλληνικῆς ζωῆς καὶ νοοτροπίας. Ἄλλὰ ζητοῦμεν ἀπὸ τοὺς σπουδαστάς μας νὰ δημιουργήσουν πνεῦμα καὶ διάθεσιν νὰ θεωρήσουν τὰ προβλήματα τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς διανομῆς ὑπὸ νέαν γωνίαν. Δὲν ζητοῦμεν νὰ προσφέρωμεν εἰς τοὺς σπουδαστάς μας μωσαϊκὸν ὀρισμῶν καὶ παραγγελμάτων, ἀνεδαφικὰ πολλάκις συνταγολόγια καὶ προκαθορισμένας λύσεις, ἀλλὰ προσπαθοῦμεν νὰ τοὺς πείσωμεν ὅτι πᾶσα δραστηριότης, ἀποβλέπουσα ἰδίως εἰς τὴν παραγωγὴν, συνεπάγεται προβλήματα καὶ ἀπαιτεῖ λύσεις ὀργανώσεως καλυτέρας τῆς χθὲς καὶ μεθόδους καὶ τρόπους διοικήσεως ἐξυπηρετοῦντας μὲν τὸ ἀτομικόν, κατὰ πρῶτον λόγον συμφέρον ἀλλὰ καὶ προάγοντας συγχρόνως τὸ κοινωνικὸν τοιοῦτον. Ἡ Σχολὴ φιλοδοξεῖ νὰ γεννήσῃ εἰς τοὺς σπουδαστάς της μίαν διαρκῆ σκέψιν καὶ φροντίδα ἀναζητήσεως τρόπων ἐπιτυχῶν διὰ τὴν αὔξησιν τῆς ἀποδόσεως. Ἡ Σχολὴ ζητεῖ ἀπὸ τοὺς σπουδαστάς νὰ ἐκδιώξουν τὸ πνεῦμα τῆς ρουτίνας, τῆς ὑποταγῆς εἰς τὰ κακῶς κείμενα καὶ νὰ φιλοδοξήσουν νὰ φέρουν νέαν πνοήν, νέον πνεῦμα, ὥστε ἀντλοῦντες διδάγματα ἀπὸ τὸ παρελθόν νὰ ἐφαρμόσουν σκέψεις καὶ διδάγματα κατάλληλα διὰ τὸ παρὸν καὶ χρήσιμα διὰ τὸ μέλλον. Νὰ κρατήσωμεν τὸν καρπὸν καὶ νὰ πετάξωμεν τὸ ἄχρηστον κέλυφος τοῦ παρελθόντος. Δὲν δυνάμεθα νὰ θαδίζωμεν πρὸς τὰ ἐμπρὸς ἀτενίζοντες πρὸς τὰ ὀπίσω.

Καλλιεργοῦμεν πνεῦμα περιεργείας, πνεῦμα παρατηρητικότητος καὶ ἀναλύσεως, ὑποκινοῦμεν ἀνησυχίας καὶ δημιουργοῦμεν μέριμναν συνεχῆ διὰ τὴν ταξινόμησιν τῶν γεγονότων καὶ τῶν ἰδεῶν, διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν σύνθεσιν ἐκ τῆς ἀναλύ-

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ

- ΑΓΓΕΛΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, Ίατρος
Όδος Ίπποκράτους 125 Τηλ. 613.745
Προβλήματα Βιομηχανικής Ύγιεινης
- ΑΝΔΡΕΑΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, Μηχανολόγος
Όδος Νικοδήμου 25 Τηλ. 526.679
Η Ήπιστημονική Όργάνωσις έν τή πράξει
- ΒΑΡΒΑΡΕΣΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ, Γενικός Δ/ντής Ύπουργείου Συντονισμού
Όδος Αναπήρων Πολέμου 5 Τηλ. 70.829
Η Δημοσία Διοίκησις
- ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΣΠΥΡΟΣ, Διευθυντής Ο.Χ.Ο.Α.
Όδος Άβέρωφ 10 Τηλ. 812.880
Τά Λογιστικά Σχέδια
- ΓΕΔΕΩΝ ΣΟΦΙΑ, Καθηγήτρια τής Α.Σ.Β.Σ., τ. Μέλος του Άνωτάτου
Έκπαιδευτικού Συμβουλίου
Όδος Βλαβιανού 14 Τηλ. 873.389
Έφηρμοσμένη Ψυχολογία
- ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ ΜΑΡΙΟΣ, Καθηγητής τής Α.Σ.Β.Σ.
Όδος Σίνα 10 Τηλ. 21.580
Marketing και Marketing Research
- ΓΟΥΛΙΑΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ, Δ)τής Ύπουργείου Βιομηχανίας
Στάσις 2α, Άγ. Παρασκευή Τηλ. 682.960
Προβλήματα Βιομηχανικής και Βιοτεχνικής Νομοθεσίας
- ΔΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ, Τμηματάρχης Ο.Χ.Ο.Α.
Όδος Δοσειαρίου 2 Τηλ. 34.712
Ίδρυσις, έκσυγχρονισμός και επέκτασις Βιομηχανιών
- ΚΑΖΑΚΟΣ ΣΠΥΡΟΣ, Πάρεδρος τής Α.Σ.Δ.Υ.
Όδος Μαιανδρουπόλεως 29 Τηλ. 662.078
Προβλήματα όργανώσεως Δημοσίων Ύπηρεσιών

- ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ, Διευθυντής Οικονομικού Ταχυδρόμου
'Οδός 'Αρεταίου 21, 'Αμπελόκηποι Τηλ. 664.052
Προβλήματα 'Ελληνικής Οικονομίας
- ΚΑΡΥΔΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ, 'Οργανωτικός και Λογιστικός Σύμβουλος
'Αμαλίας 41 Τηλ. 20.623
'Οργανωτικά προβλήματα έν 'Ελλάδι
- ΚΩΣΤΟΥΡΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ, 'Οργανωτής Γραφείων
'Οδός 'Ιουλιανού 55 Τηλ. 813.453
'Οργάνωσις και έξοπλισμός Γραφείων
- ΛΑΖΑΡΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ, τῆς Τραπεζῆς 'Ελλάδος
'Οδός 'Ιω. Δροσπούλου 173 Τηλ. 30.551]294
Μέθοδοι βιομηχανικῆς ἐρεύνης
- ΛΕΤΣΑΣ ΦΡΙΖΟΣ, Καθηγητής τῆς Α.Σ.Β.Σ. Διευθυντής τῆς ΣΗΜΕΝΣ
'Οδός Βασ. Σοφίας 21 Τηλ. 616.715
'Οργανωτικὴ 'Εργοστασίων
- ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ, Καθηγητής τῆς Α.Σ.Β.Σ., Διευθυντής 'Εθνικῆς Στατιστικῆς 'Υπηρεσίας
'Οδός Σκύρου 55 Τηλ. 815.583
'Η Στατιστικὴ ὡς ὄργανον τῆς Διοικήσεως
- ΜΠΑΝΤΑΛΟΥΚΑΣ ΚΛΑΥΔΙΟΣ, Καθηγητής τῆς Α.Σ.Β.Σ., Διευθυντής 'Εθνικῆς Στατιστικῆς 'Υπηρεσίας
'Οδός Κεφαλληνίας 33α Τηλ. 815.305
'Η 'Οργανωτικὴ τῆς Οικονομίας
- ΝΕΖΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, τ. Διευθυντής 'Υπουργείου Οικονομικῶν
'Οδός Δεινοκράτους 69 Τηλ. 71.326
Φορολογία καὶ Λογιστικὴ
- ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ, Δικηγόρος
'Οδός Κοδριγκτώνος 8 Τηλ. 812.585
Προβλήματα προσωπικοῦ
- ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ, Καθηγητής τῆς Α.Σ.Β.Σ., Βιομήχανος
'Οδός 'Εδουάρδου Λῶ 2Α Τηλ. 23.792
Οικονομικὴ τῶν ἐκμεταλλεύσεων καὶ βιομηχανικὴ Λογιστικὴ

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΧΡΙΣΤΟΣ, Γεν. Δ)τής Α.Δ.Ε.Λ.

Όδος Όθωνος 4

Τηλ. 32.610

Διαφήμισις

ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ ΚΩΣΤΑΣ

Όδος Μαυρομιάλη 71

Τηλ. 610.190

Βιομηχανική Κοινωνιολογία

ΠΑΠΠΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, Καθηγητής Έθνικοῦ Μετσοβείου Πολυτεχνείου

Όδος Πινδάρου 4

Τηλ. 611.746

Ποιοτικός Έλεγχος

ΣΑΒΑΝΗΣ ΤΗΛΕΜΑΧΟΣ, Όργανωτικός καί Λογιστικός Σύμβουλος,
τ. Διευθυντής Ι.Κ.Α.

Όδος Κυκλώπων 42 (Άνω Πετράλωνα)

Άνάλυσις καί διερμηνεύσις οικονομικῶν καταστάσεων

ΣΠΕΝΤΖΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, Σύμβουλος Όπουργείου Συντονισμού, Γεν. Γραμ-
ματεὺς Όπηρεσίας Προγραμματισμοῦ

Κουμπάρη 2

Τηλ. 614.205

Κρατικός Προγραμματισμός

ΣΑΡΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ ΠΟΛΥΒΙΟΣ, Μηχανολόγος, Όργανωτικός καί Οίκο-
νομικός Σύμβουλος

Όδος Όθάκης 10

Τηλ. 812.168

Τὸ τεχνολογικ. στοιχείον εἰς τὴν νεωτέραν Οἰκονομίαν

ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ, Μηχανολόγος, Καθηγητής τῆς Α.Σ.Β.Σ.

Όδος Πινδάρου 13 (Πειραιεύς)

Τηλ. 40.345

Προτυποποιήσις

ΧΡΥΣΟΧΟΥ ΙΩΑΝΝΗΣ, Καθηγητής τῆς Α.Σ.Β.Σ.

Όδος Πεσμαζόγλου 10

Τηλ. 22.953

Ό διοίκησις (θεωρία καί πράξις). Ό ανθρώπινοι σχέσεις

ΨΑΡΡΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ, Σύμβουλος Όπικρατείας

Όδος Όγ. Λαύρας 27, Πατήσια

Τηλ. 881.915

Οἰκονομικῶν Διοικητικῶν Δίκαιον

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

A1. Ἡ Διοίκησης (θεωρία καὶ πράξις)

- Ἡ Διοίκησης βασικὴ κοινωνικὴ τεχνικὴ - Ἔννοια καὶ ὅρισμοί - Προγραμματισμός : Ἀντικειμενικοὶ σκοποὶ· διαδικασία· ἡ λήψις ἀποφάσεων - Ὁργάνωσις : Διάρθρωσις ὑπηρεσιῶν· ἡ μεταβίβασις τῆς ἐξουσίας· τύπος μεταβίβασεως. Ἡ περιοχὴ τοῦ ἐλέγχου - Διευθύνσις : Τὰ στελέχη τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ ἡ ἀνάπτυξις των - Συντονισμός - Παρακίνησις πρὸς δράσιν (Motivation) - Οἱ διευθυντικοὶ ἔλεγχοι - Τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ καλοῦ ἡγέτου.

A2. Ἡ Ἐπιστημονικὴ Ὁργάνωσις ἐν τῇ πράξει

- Αἱ ἀρχαὶ τῆς Ἐπιστημονικῆς Ὁργανώσεως : ἀρχικὴ ἐμφάνισις, σημερινὴ τοποθέτησις, μελλοντικὴ προοπτικὴ - Συγκεκριμέναι περιπτώσεις ἐφαρμογῆς αὐτῶν εἰς τοὺς διαφόρους φορεῖς τῆς Οἰκονομίας.

A3. Ὁργάνωσις καὶ ἐξοπλισμός Γραφείων

- Πρακτικὴ διδασκαλία μηχανῶν, ὀργάνων καὶ συστημάτων γραφείου.

A4. Ἡ Στατιστικὴ ὡς ὄργανον τῆς Διοικῆσεως

- Φύσις καὶ δυσχέρεια - Ἡ Στατιστικὴ εἰς τὴν ἰδιωτικὴν Οἰκονομίαν καὶ τὴν ἰδιωτικὴν Ἐπιχείρησιν - Ἡ τεχνικὴ τῆς Στατιστικῆς - Ἡ Στατιστικὴ τοῦ ἰσοζυγίου, τοῦ λογαριασμοῦ κερδῶν καὶ ζημιῶν, τοῦ προσωπικοῦ, τῶν παραγγελιῶν, τῶν ἀποθεμάτων, τῶν πωλήσεων, τῶν γενικῶν ἐξόδων - Στατιστικὴ ἀνάλυσις οἰκονομικῶν πληροφοριῶν - Τὰ οἰκονομικὰ πρότυπα - Ἡ Στατιστικὴ ὡς μέσον ἐρεῦνης τῆς ἀγορᾶς - Ἡ Στατιστικὴ καὶ αἱ ἐρευναι ἐπὶ τοῦ ἐπιστημονικοῦ προγραμματισμοῦ.

A5. Ἡ Δημοσίᾳ Διοίκησης

- Γενικά - Διαφοραὶ μεταξὺ δημοσίας καὶ ἰδιωτικῆς Διοικῆσεως - Μέθοδοι ἐργασίας - Ἀνθρώπινος παράγων - Ὁργανωτικὴ πυραμίς : Συντονισμός, Unity of Command, Span of Control - Ὁργάνωσις : κατὰ σκοπὸν, κατὰ λειτουργικὴν διαδικασίαν, κατὰ τόπον, κατ' εἶδος ἐξυπηρετουμένων - Ἐπιτελικαὶ καὶ βοηθητικαὶ ὑπηρεσίαι - Συγκεντρωτισμός, ἀποκεντρωτισμός - Συλλογικὰ ὄργανα - Ὁργανογράμματα, κριτικὴ - Μέθοδοι ἐργασίας, κριτικὴ ἐρευνα αὐτῶν.

A6. Ὀργανωτικά προβλήματα ἐν Ἑλλάδι

- Μορφή τῶν ὀργανωτικῶν προβλημάτων ἐν Ἑλλάδι - Ὀργανωτικά προβλήματα Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν, Ὀργανισμῶν Δημοσίου Δικαίου, Ἰδιωτικῶν Ἐπιχειρήσεων - Ἐρευνα καὶ ἀντιμετώπισις αὐτῶν.

B1. Ἀνθρώπινοι σχέσεις

- Ἱστορική ἀνάπτυξις, παροῦσα θέσις· προοπτική ἐξελίξεως - Ὁ ἄνθρωπος καὶ τὸ περιβάλλον του - Ἀνθρώπινοι σχέσεις, τυπική καὶ ἄτυπος ὀργάνωσις - Σχέσις μὲ τὸ προσωπικόν, τὰς συνδικαλιστικὰς ὀργανώσεις καὶ τὸ κοινόν - Ἡγεσία : ἐπικοινωνία· ἐκπαίδευσις· καθοδήγησις καὶ συμβουλαί - Ἀνθρώπινοι σχέσεις καὶ ὀργανική διάρθρωσις : τεχνική διαδικασία, πολιτικὴ μισθῶν, ἠθικὸν φρόνημα, εἰδικαὶ κατηγορίαι ἐργαζομένων - Κατευθύνσεις ὀργανώσεως ὑπηρεσίας Προσωπικοῦ.

B2. Ἐφηρμοσμένη ψυχολογία μετὰ στοιχείων Ψυχοτεχνικῆς

- Ἡ ἀνθρωπίνη συμπεριφορὰ ὡς ἀντικείμενον τῆς Ψυχολογίας καὶ ἡ σημασία τῆς σπουδῆς της διὰ τὰ στελέχη τῆς Διοικήσεως - Ἀτομική καὶ ὁμαδικὴ συμπεριφορὰ· παράγοντες οἱ ὅποιοι τὴν ὀρίζουν· τυπικαὶ μορφαὶ προσαρμογῆς καὶ ἀντιδράσεων ἀτόμων καὶ ὁμάδων - Προσωπικότης καὶ Ὀργάνωσις (Personality and Organisation), ἔννοια ἐξ ἐπόψεως ψυχολογικῆς, πῶς διαμορφώνεται καὶ ἐξελίσσεται κατὰ τὸ διάστημα τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, τύποι προσωπικότητος, νοοτροπία καὶ ἐργασία, ὑγιῆς καὶ μὴ ὑγιῆς προσωπικότης - Εἰσαγωγή εἰς τὰς μεθόδους καὶ τὴν τεχνικὴν τῶν ψυχολογικῶν ἐξετάσεων (tests, ψυχολογικὴ παρατήρησις, interview κ.λ.π.) ἐφηρμοσμένων εἰς τὴν ἐπιλογὴν προσωπικοῦ καὶ τὴν ἐργασίαν.

B3. Βιομηχανικὴ Κοινωνιολογία

- Κοινωνικὰ προβλήματα τῆς βιομηχανικῆς κοινωνίας, ὡς καὶ τῶν ὑπαναπτύκτων οἰκονομικῶς χωρῶν - Αἱ κοινωνικαὶ δυνάμεις, ὁ συσχετισμὸς των - Κριτικὴ τῆς Μαρξιστικῆς προοπτικῆς.

B4. Πρόληψις ἀτυχημάτων

- Εἰσαγωγή - Εὐθῦναι προϊσταμένων - Ἐκπαίδευσις προσωπικοῦ - Πρακτικὴ ἐφαρμογὴ προληπτικῶν μέτρων - Ὁ ἀνθρώπινος παράγων κατὰ τὴν γένεσιν τῶν ἀτυχημάτων.

B5. Βιομηχανικὴ Ὑγιεινὴ

- Εἰσαγωγή - Συνθήκαι ἐργασίας - Ἐπαγγελματικὰ νόσοι - Πρῶται βοήθειαι - Ὑγιεινὴ καὶ ἀπόδοσις ἐργασίας - Ὑγιεινὴ καὶ Ὀργάνωσις.

B6. Προβλήματα προσωπικού

— Ό ρόλος του προϊσταμένου και ή άσκησης τής διοικήσεως — Δημιουργικαί συγκρούσεις διοικούντων και διοικουμένων — Σταδιοδρομία και εξέλιξις προσωπικού — Είδη εκπαιδεύσεως — Ειδικά προβλήματα.

Γ1. Όργανωτική Έργουστασιών

— Βιομηχανικαί έγκαταστάσεις — Όργάνωσις έργουστασιών — Ένδο-εργουστασιακαί μεταφοραί — Μέτρησις χρόνου.

Γ2. Ποιοτικός Έλεγχος

— Ό έλεγχος τής ποιότητος κατά την έπεξεργασίαν και εκ τών ύστερων — Πρότυπα ποιότητος — Αί άνοχαι εις την ποιότητα — Δειγματοληψία — Στατιστικός έλεγχος ποιότητος.

Γ3. Προτυποποίησις

— Η έννοια τής προτυποποίησεως — Έκτασις έφαρμογής — Οι κυριώτεροι Έθνικοί όργανισμοί προτυποποίησεως — Η Διεθνής Όργάνωσις Προτυποποίησεως (International Standardisation Organisation, ISO) — Η προτυποποίησις έν Έλλάδι, τὰ ΕΝΟ.

Γ4. Τό τεχνολογικόν στοιχείον εις την νεωτέραν Οικονομίαν

— Οι συντελεσται τής παραγωγής ώς διαμορφοῦνται από τας απαιτήσεις τής τεχνικής — Η όργάνωσις ώς τέταρτος συντελεστής τής παραγωγής — Η άμοιβή τής εργασίας : δικαία άμοιβή, ή άμοιβή ώς συνάρτησις τής αποδόσεως, κίνητρα υλικά, ήθικά, ψυχολογικά — Η άμοιβή τής εργασίας υπό τό πρίσμα τής αυτοματοποιήσεως και αύτορρυθμίσεως τής μηχανικής παραγωγής — Η εξέλιξις του καπιταλισμού βάσει τής άρχής τής έπεκτάσεως τής παραγωγής και καταναλώσεως και τής μειώσεως του κόστους — Τεχνολογική άνεργία και τεχνική εκπαιδευσις.

Δ1. Τά Λογιστικά Σχέδια

— Αί γενικαί άρχαι τής λογιστικής τυποποίησεως — Ανάλυσις και σχόλια επί των αντιπροσωπευτικώτερων και κυριωτέρων λογιστικῶν σχεδίων.

Δ2. Οικονομική των έκμεταλλεύσεων και βιομηχανική Λογιστική

— Γενική θεωρία του κόστους — Η λογιστική όργάνωσις των στοιχείων του κόστους — Λογιστική κοστολόγησις — Εισαγωγή εις την έννοίαν τής παραγωγικότητος τής έκμεταλλεύσεως — Πρότυπον κόστος —

Ἡ λογιστικὴ τοῦ προτύπου κόστους καὶ ὁ διὰ τοῦ προϋπολογισμοῦ ἔλεγχος (Budgetary Control) — Προϋπολογισμοὶ — Περί κέρδους — Τὸ νεκρὸν σημεῖον (Break — even Point) καὶ ὁ ἄριστος βαθμὸς ἐπιχειρηματικῆς δραστηριότητος.

Δ3. Ἀνάλυσις καὶ διερμηνεύσεις οἰκονομικῶν καταστάσεων

— Ἡ ὀργανωτικὴ διάρθρωσις τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ τὰ μέσα ἐλέγχου (Managerial Control) — Ἡ παθολογία τῶν ἐπιχειρήσεων — Αἱ οἰκονομικαὶ καταστάσεις καὶ ἡ σημασία τῆς διερμηνεύσεως αὐτῶν — Ὁ ἔλεγχος ἐπιχειρήσεων ἀπὸ ἀνωτέρου ἐπιπέδου διοικήσεως (Higher Control) — Ἀνάλυσις, ἀποτίμησις καὶ ταξινόμησις τῶν στοιχείων τοῦ ἰσολογισμοῦ καὶ λογαριασμοῦ ἐκμεταλλεύσεως — Αἱ οἰκονομικαὶ καταστάσεις ἐν σχέσει μὲ τὴν οἰκονομικὴν συγκυρίαν — Προπαρασκευαστικὴ ἐργασία καὶ μέθοδοι διερμηνεύσεως τῶν οἰκονομικῶν καταστάσεων — Διερμηνεύσεις σχέσεων ἐνεργητικοῦ, παθητικοῦ καὶ λογαριασμοῦ ἐκμεταλλεύσεως — Ἀνάλυσις τῆς ἀποδοτικότητος καὶ πιστοληπτικῆς ἰκανότητος — Διερεύνησις σειρᾶς οἰκονομικῶν καταστάσεων — Σχέσις οἰκονομικῶν καταστάσεων καὶ προϋπολογισμοῦ τῆς ἐπιχειρήσεως.

Δ4. Μέθοδοι βιομηχανικῆς ἐρεῦνης (Operations Research)

— Γενικά — Γραμμικὴ οἰκονομικὴ ἀνάλυσις καὶ ἐφαρμογαὶ αὐτῆς εἰς προβλήματα ἐλαχιστοποιήσεως καὶ μεγιστοποιήσεως — Σύστημα εἰσροῶν - ἐκροῶν — Εἰδικαὶ ἐφαρμογαί.

Δ5. Ἡ Ὄργανωτικὴ τῆς Οἰκονομίας

— Ἐννοια καὶ σκοπὸς τῆς Ὄργανωτικῆς εἰς τὴν ἐθνικὴν, τὴν δημοσίαν καὶ τὴν ἰδιωτικὴν Οἰκονομίαν — Ἀποτελεσματικότης (efficiency) — Ἀρχαὶ διέπουσαι τὴν Ὄργανωτικὴν τῆς Οἰκονομίας.

Δ6. Προβλήματα Ἰδρύσεως, ἐκσυγχρονισμοῦ καὶ ἐπεκτάσεως βιομηχανιῶν

— Μελέτη καὶ ἀνάλυσις ὄλων τῶν παραγόντων οἱ ὅποιοι πρέπει νὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψει κατὰ τὴν ἴδρυσιν, ἐπέκτασιν καὶ ἐκσυγχρονισμόν βιομηχανικῶν μονάδων — Προγραμματισμὸς ἐκτελέσεως καὶ λειτουργίας.

Δ7. Φορολογία καὶ Λογιστικὴ

— Γενικαὶ ἀρχαὶ τοῦ Κώδικος καὶ αἱ βασικαὶ αὐτοῦ διατάξεις — Σκοποὶ τοῦ Κώδικος — Κώδιξ καὶ φορολογία — Κώδιξ καὶ λογιστικὴ — Συγκέντρωσις οἰκονομικῶν στοιχείων καὶ ἡ στατιστικὴ ἐπεξεργασία των

— Μηχανογραφική 'Υπηρεσία Φορολογίας, τὸ σύγχρονον Κέντρον παρακολουθήσεως τῆς ὅλης 'Εθνικῆς Οἰκονομίας — Χρησιμότης τῶν στοιχείων διὰ τὴν οἰκονομικὴν, μεταφορικὴν, φορολογικὴν πολιτικὴν — 'Ο Κώδις καὶ οἱ ὑπάλληλοι ἐπιχειρήσεων — 'Επιβαλλόμενα νέαι κατευθύνσεις τοῦ Κώδικος.

E1. Marketing καὶ Marketing Research

— Σημασία τοῦ Marketing ἀπὸ ἐπιχειρηματικῆς καὶ κοινωνικοοικονομικῆς ἀπόψεως — *Έρευνα ἐπὶ τῶν ὁδῶν διοχετεύσεως τῶν ἀγαθῶν εἰς τὴν ἀγορὰν — *Έρευνα τῆς καταναλώσεως, τρόποι καὶ μέσα διευρύνσεως ταύτης — *Έκτασις τῶν ἐρευνῶν ἀγορᾶς εἰς Η.Π.Α. καὶ Εὐρώπην — Μέθοδοι συγκεντρώσεως στοιχείων διὰ τὴν ἔρευναν τῆς ἀγορᾶς — Πρακτικὴ ἐφαρμογὴ ἐρέυνης τῆς ἀγορᾶς εἰς τὰς ἐμπορικὰς καὶ βιομηχανικὰς ἐπιχειρήσεις — Πολιτικὴ τῶν πωλήσεων. — 'Η τεχνικὴ τῶν πωλήσεων.

E2. Διαφήμισις

— Σύντομος ἀνασκόπησις τοῦ οἰκονομικοῦ καὶ κοινωνικοῦ σκοποῦ τῆς διαφημίσεως — 'Η παραγωγικότης τῆς διαφημίσεως — Θέσις τῆς Διαφημίσεως εἰς τὴν σύγχρονον παραγωγικὴν προσπάθειαν: γέφυρα μεταξὺ μαζικῆς παραγωγῆς καὶ μαζικῆς καταναλώσεως — 'Ο μηχανισμὸς τῆς διαφημίσεως, τὰ διαφημιστικὰ μέσα (τύπος, ραδιόφωνον, τηλεόρασις, κινηματογράφος, λοιπὰ) — 'Ο διαφημιζόμενος — 'Ο διαφημιστὴς — Αἱ σχέσεις μεταξὺ τῶν δύο — Διαφήμισις «ἐπὶ μέτρῳ»: Σεβασμὸς τῆς Α. Μ. τοῦ καταναλωτοῦ.

S1. Προβλήματα 'Ελληνικῆς Οἰκονομίας

— Οἱ 'Εθνικοὶ λογαριασμοὶ τῆς 'Ελλάδος — Τὸ ἰσοζύγιον πληρωμῶν — 'Η κατανομή τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος — Μορφολογία τῆς 'Ελληνικῆς Οἰκονομίας — 'Αλληλεπίδρασις Κράτους καὶ Οἰκονομίας — Δυνατότητες τῆς 'Ελληνικῆς Οἰκονομίας.

S2. Προβλήματα Οἰκονομικοῦ Διοικητικοῦ Δικαίου

— Εἰσαγωγή εἰς τὸ Διοικητικὸν Οἰκονομικὸν Δίκαιον. Οἰκονομικὸν καθεστῶς καὶ Οἰκονομικὸν Σύνταγμα. Εἰσαγωγή εἰς τὴν θεωρίαν καὶ πρᾶξιν τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Οἰκονομικὸς σχεδιασμὸς. Προγραμματισμὸς, Προϋπολογισμὸς δημοσίων ἐπενδύσεων. 'Η Κυβέρνησις τῆς οἰκονομίας. Κρατικὴ καὶ αὐτοδιοικουμένη δημοσία οἰκονομικὴ διοίκησις. Αἱ δημοσιονομικαὶ παρεμβάσεις. 'Η Δημοσία Διοίκησις τοῦ νομίματος, πίστewς, τραπεζῶν, τῆς βιομηχανίας, τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου, τῆς ἐργασίας. Αἱ δημοσίου ἐπιχειρήσεις.

ΑΠΟ ΤΑΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΤΗΣ ΑΝΩΤΕΡΑΣ ΣΧΟΛΗΣ
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1958

ΕΠΕΤΗΡΙΔΕΣ - ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΕΤΗΡΙΣ

Τόμος Α'	—	1948/9	19	Μελέται	—	Σελ.	420
» Β'	—	1949/50	10	»	—	»	296

ΣΠΟΥΔΑΙ

Τόμος Α'	—	1950/1	20	Μελέται	—	Σελ.	372
» Β'	—	1951/2	29	»	—	»	382
» Γ'	—	1952/3	54	»	—	»	668
» Δ'	—	1953/4	34	»	—	»	414
» Ε'	—	1954/5	67	»	—	»	864
» Σ'	—	1955/6	64	»	—	»	934
» Ζ'	—	1956/7	47	»	—	»	876
» Η'	—	1957/8	49	»	—	»	1188

ΝΕΑ τῆς Α. Σ. Β. Σ.

Τόμος Α'	—	1953/4	—	Τεύχη	8	Σελ.	484
» Β'	—	1954/5	—	»	4	»	354
» Γ'	—	1955/6	—	»	5	»	398
» Δ'	—	1956/7	—	»	5	»	504
» Ε'	—	1957/8	—	»	7	»	484

ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ Τεύχη 4 » 72

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ
ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Ὁδηγὸς Σπουδῶν

Ἀποστολὴ καὶ ὀργάνωσις τῆς Σχολῆς

Τὸ ἔργον, οἱ σκοποὶ, αἱ κατευθύνσεις καὶ τὰ ἰδανικὰ τῆς
Σχολῆς

Πρὸς Διδασκάλους

Ἡ ὀργάνωσις καὶ ἡ λειτουργία τῆς Α.Σ.Β.Σ.

Διαγράμματα ὑποχρεωτικῶν μελετῶν

Προγράμματα ἐργασιῶν (διαφόρων ἐτῶν)

Πεπραγμένα (διαφόρων ἐτῶν)

Μία Δεκαετία 1946—1955

ΔΙΑΦΟΡΑ

1. Ἐγκυκλοπαιδικὸν Ἡμερολόγιον (Ἄλμανακ) 1957
2. » » » 1958
3. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Οἰκονομικὴ Κοινότης
4. Δωδεκαήμερον Τουριστικῆς Βιομηχανίας

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

“ΚΕΝΤΡΟΥ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ,”

1. Έπιτροπής Σπουδών τῆς Ἐθνικῆς Γαλλικῆς Ἐπιτροπῆς Παραγωγικότητος :
Ἐννοιαι καὶ ὀνοματολογία τῶν τεχνικῶν ὄρων τῆς Παραγωγικότητος.
2. Βρετανικοῦ Συμβουλίου Παραγωγικότητος :
Καλύτεροι δρόμοι διὰ τὴν αὔξησιν τῆς Παραγωγικότητος (Better Ways).
3. Ἰω. Λ. Χρυσοχοῦ :
Ἡ ὀργάνωσις τοῦ ἑαυτοῦ μας
(Ἀπὸ τὸ Σχολεῖον εἰς τὴν ζωὴν—Βασικὲς ἀρχές).
4. Μ. Ε. Γεωργιάδου :
Εἰσαγωγή εἰς τὰς μεθόδους ἐρεῦνης τῆς ἀγορᾶς.
5. Ἰω. Λ. Χρυσοχοῦ :
Ὀργανωτικὰ Ἀνάλεκτα (Τόμος Α').
6. Bertrand de Jouvenel :
Ἡ πολιτικὴ τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ὁ οἰκονομολόγος
7. Ἰω. Λ. Χρυσοχοῦ :
Χρυσὰ ἔπη ὀργανώσεως ἐπιχειρήσεων.
8. Μ. Ε. Γεωργιάδου :
Τὸ κόστος διαθέσεως τῶν προϊόντων.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΕΡΕΥΝΩΝ

- I. Χρυσοχοῦ :** 1. Στοιχεία Ὁργανώσεως Γραφείου. 2. Ἡ οικονομική ζωὴ τῶν ἐπιχειρήσεων. 3. Ὁ ἀνθρώπινος παράγων. 4. Ἡ ἐμπορική ὀργάνωσις. 5. Βασικά θέματα ὀργανώσεως. 6. Βοηθήματα διὰ τὴν συστηματικὴν ἔρευναν τῶν ἐπιχειρήσεων. 7. Περιγραφικὴ ἀνάλυσις ὑποδειγματικῆς βιομηχανικῆς ἐπιχειρήσεως. 8. Περιγραφή μιᾶς δρώσης ἐπιχειρήσεως. 9. Ὁργάνωσις τῶν Ἀγορῶν — Πωλήσεων — Διαφημίσεως. 10. Ὁργάνωσις μετὰ ἀπλὰ λόγια. 11. Τὸ Γραφεῖον ἐγκέφαλος τῆς ἐπιχειρήσεως. 12. Ἀπὸ τὸ Σχολεῖον εἰς τὴν ζωὴν. 13. Ἡ πρόοδος εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ὀργάνωσιν. 14. Τὸ πεδῖον δράσεως τῆς ἐπιστημονικῆς Ὁργανώσεως εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις. 15. Ἡ Τράπεζα ἀπὸ λογιστικῆς ἀπόψεως.

Τὸ Αὐστραλιανὸν Λογιστικὸν Πλάνον

Μετάφρασις Σπ. Βασιλείου.

Τὸ Γενικὸν Γαλλικὸν Λογιστικὸν Πλάνον

Μετάφρασις Σπ. Βασιλείου

Στρ. Κ. Παπαϊωάννου

1. Προβλήματα συγκριτικῆς Λογιστικῆς Νομοθεσίας
2. Εἰσαγωγή εἰς τὰ Λογιστικὰ Πλάνα (Ἱστορικὴ ἐπισκόπησις καὶ κοινωνιολογικὴ τοποθέτησις).

L. Danty-La France

1. Ἡ μύησις εἰς τὴν Βιομηχανικὴν Ὁργάνωσιν
2. Ἡ σύγχρονος μορφή τῆς ἐπιστημονικῆς ὀργανώσεως

American Institute of Accountants

1. Οἱ ἔλεγχοι ὑπὸ τῶν ἀνεγνωρισμένων Λογιστῶν ἐν Ἀμερικῇ

E. d. Landauer : Συστηματικὴ ἐξέτασις τῆς οικονομικῆς ἀξίας μιᾶς βιομηχανικῆς ἐπιχειρήσεως.

M. S. Rodrigues : Οἱ συντελεσταὶ τῆς ἀμερικανικῆς παραγωγικότητος.

A. Smaile : Ποῦ βαίνει ἡ ἐπιστημονικὴ ὀργάνωσις ;

G. Deming : Αἱ πρόοδοι εἰς τὴν δημοσίαν διοίκησιν

H. Dubreuil : Ἡ ὀργάνωσις τῆς ἐργασίας καὶ ὁ ἀνθρώπος

Κ. Μπανταλούκα : Ἡ διάθρῳσις τῶν Ὑπηρεσιῶν τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν.

» Ἡ ὀργανωτικὴ τῆς οἰκονομίας

N. I. Πολύζου : Ἡ ἐξέλιξις τῆς Τεχνικῆς καὶ ἡ ἐπίδρασις τῆς ἐπὶ τῶν διεθνῶν σχέσεων.

G. Ardant : Οἰκονομικαὶ καὶ κοινωνικαὶ πλευραὶ τῆς παραγωγικότητος καὶ τῆς πλήρους ἀπασχολήσεως.

H. Pilkington : Αἱ ἀπόψεις τῶν ἐργοδοτῶν ἐπὶ τῆς παραγωγικότητος.

P. Bigand : Αἱ ἀπόψεις τῶν μισθωτῶν ἐπὶ τῆς παραγωγικότητος.

ΑΠΟ ΤΑΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Α' Δεκαήμερον Σπουδών Κοινωνικής Πολιτικής
17 Διαλέξεις

Ἡ θεωρία τῆς κοινωνικῆς πάλης

Κώστα Στρ. Παπαϊωάννου

Φιλοσοφική καὶ μεθοδολογική τοποθέτησις τῆς Κοινωνιο-
λογίας

Κώστα Γεωργούλη

Ἡ ἐργασιολογία ὡς ἐπιστήμη περὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐν
τῇ ἐργασίᾳ

Ἡλία Πέριτς

Βιομηχανία καὶ Κοινωνία. Ὁ Μάρξ καὶ ἡ διαλεκτικὴ
τοῦ καπιταλισμοῦ

Κώστα Στρ. Παπαϊωάννου

Οἰκονομικὴ ὑποανάπτυξη καὶ κοινωνικὴ ἐπανάσταση

Κώστα Στρ. Παπαϊωάννου

Ἡ κρίση τοῦ Μαρξισμοῦ

Κώστα Στρ. Παπαϊωάννου

Ἡ ἀναγκαστικὴ ἐργασία κατὰ τὸ Σύνταγμα

Χρίστου Ἀγαλλοπούλου

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ε. Μαργαρίτη :

Στατιστικὴ — Ἀριθμοδείκται

Κ. Γ. Πληθείδη — Β. Ν. Μεταξᾶ :

Εἰσαγωγή εἰς τὴν Μαθηματικὴν Οἰκονομικὴν Ἀνάλυσιν

ΑΠΟ ΤΑΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ
ΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΤΗΣ Α.Σ.Β.Σ.

- Σ. Ἀγαπητίδη** : Πολιτική Οικονομία
- Σ. Γεδεών** : Ψυχοτεχνική
- Μ. Γεωργιάδη** : Οικονομική τῶν Ἐπιχειρήσεων
- Π. Κουβέλη** : Ὁ τόπος ἐγκαταστάσεως τῶν βιομηχανιῶν.
- » : Ἐνεργειακή Οικονομία
- » : Προγραμματισμός καὶ ἐκβιομηχάνισις
- » : Μαθήματα Βιομηχανικῆς Πολιτικῆς
- Φ. Λέτσα** : Ὀργανωτική Ἐργοστασίων
- Ε. Μαργαρίτη** : Οικονομικά Μαθηματικά
- Δ. Παπαδημητρίου** : Βιομηχανική Λογιστική
- » : Ἐφαρμογαὶ Βιομηχανικῆς Λογιστικῆς
- » : Κριτική ἔρευνα ἐπὶ τοῦ λογιστικοῦ προσδιορισμοῦ τῶν ἀποτελεσμάτων.
- » : Τὸ πρότυπον κόστος (Προγραμματισμός τῆς παραγωγῆς. Ἡ Λογιστική τοῦ προτύπου κόστους. Ὁ ἔλεγχος τῆς παραγωγικότητος τῆς ἐκμεταλλεύσεως.
- Σ. Παπαϊωάννου** : Τεχνική τοῦ Ἐμπορίου
- » : Θεωρία Λογιστικῆς
- » : Προβλήματα Λογιστικοῦ Δικαίου
- » : Τὰ Λογιστικά Πλάνα
- Γ. Χαλκιοπούλου** : Πολιτική Οικονομία
- » : Μηχανισμός τῶν τιμῶν
- » : Ἡ χρυσὴ λίρα
- Ι. Χρυσοχοῦ** : Ὀργάνωσις τῶν Ἐπιχειρήσεων
- » : Ὀργάνωσις τῶν Ἐργοστασίων
- » : Ἐλεγκτική

ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

κατὰ τὸ Ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1958/9

1. Γραφεῖον Ἐρευνῶν (Βιομηχανικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐρευνῶν). Προϊστάμενος : Ἰωάννης Λ. Χρυσόχοῦ. Διευθυντής : Κλαύδιος Μπανταλούκας.
2. Ἐπιτροπὴ Βιομηχανικοῦ Προγραμματισμοῦ : Προϊστάμενος : Ἀνδρέας Σαουνᾶτσος.
3. Κέντρον Στατιστικῆς Ἐκπαίδευσως (Προπαρασκευαστικὸν Τμῆμα—Α' καὶ Β' Κύκλος Σπουδῶν). Διευθυντής Σπουδῶν : Εὐστάθιος Μαργαρίτης.
4. Κέντρον Ὀργανώσεως καὶ Διοικήσεως (Ἐπιχειρήσεων καὶ Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν καὶ Ὀργανισμῶν), (Business Management and Public Administration). (Μονοετοῦς φοιτήσεως). Διευθυντής Σπουδῶν : Δημήτριος Παπαδημητρίου.
5. Σεμινάριον Λογιστικῆς Ὀργανώσεως. Διευθυντής Σπουδῶν : Βασίλειος Καρύδης.
6. Κέντρον Κοινωνικῶν Σπουδῶν (Διετοῦς φοιτήσεως). Διευθυντής Σπουδῶν : Χρῖστος Ἀγαλλόπουλος.
7. Κέντρον Τουριστικῆς Ἐκπαίδευσως (Μονοετοῦς φοιτήσεως). Διευθυντής Σπουδῶν : Ἰωάννης Κουτσογιάννης.
8. Κέντρον Ναυτιλιακῆς Ἐκπαίδευσως (Μονοετοῦς φοιτήσεως). Διευθυντής Σπουδῶν : Ἐλευθέριος Γεωργαντόπουλος.

ΕΞΕΔΟΘΗ

Η ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ

ΚΑΙ

Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς

Βιομηχανικῶν Σπουδῶν

Ἀποστέλλεται δωρεάν εἰς τὸν αἰτοῦντα

Η ΝΕΑ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΕΞΟΡΜΗΣΙΣ

Αί νέαι τεχνικαί μέθοδοι τῆς μεγάλης παραγωγῆς καί ἡ διαμόρφωσις τοῦ θεσμοῦ τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν καί τῶν παντός εἴδους μεγάλων οἰκονομικῶν ὀργανισμῶν, ὡς καί ἡ ἐπέμβασις τοῦ Κράτους εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν, μετέβαλον βασικῶς τὰς συνθήκας τῆς διοικήσεως, διευθύνσεως, ὀργανώσεως, ἐλέγχου, ἐποπτείας καί καθοδηγήσεως τῶν μεγάλων οἰκονομικῶν μονάδων. Ὅσημέραι αὐξάνεται ὁ ρόλος καί ἡ σημασία τῶν διοικητικῶν στελεχῶν, τῶν ὁποίων ἡ εἰδικὴ μὀρφωσις πρέπει νὰ εἶναι ἐκτεταμένη, διότι οἱ ποικίλοι συνδυασμοὶ κατὰ τὴν παραγωγήν καί τὴν διάθεσιν τοῦ προϊόντος ἀπαιτοῦν γνώσεις ἀνταποκρινομένας πρὸς τὸ πολύπλοκον τοῦ ἐξοπλισμοῦ ἐνὸς συγχρόνου οἰκονομικοῦ ὀργανισμοῦ.

Οὕτω, τὸ λειτούργημα τοῦ διοικητικοῦ στελέχους καθίσταται, ὡσημέραι, πλέον σύνθετον, πλέον διακεκριμένον καί πλέον ειδικευμένον καί, συνεπῶς, πλέον ἀπαραίτητον εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν. Τὸ φαινόμενον τοῦτο δὲν εἶναι ἐπιτόπιον, ἀλλὰ διεθνές, ἐξ οὗ ποικίλων νέων τύπων καί κατευθύνσεων Ἐπαγγελματικαὶ Σχολαὶ συνεχῶς δημιουργοῦνται καί ἀπὸ ἀπόψεως ἐκπαιδευτικῆς ἱεραρχίας καί ἀπὸ ἀπόψεως περιεχομένου, ἀκόμη καί ἀπὸ ἀπόψεως μεθόδων διδασκαλίας. Παγκόσμιος, ἰσχύουσα τόσον εἰς τὴν καπιταλιστικὴν Ἀμερικὴν, ὅσον καί εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ρωσίαν καί εἰς τὰς δημοκρατικὰς χώρας τῆς Εὐρώπης, εἶναι ἡ διαπίστωσις τῆς μεγάλης αὐξήσεως τῶν διοικητικῶν στελεχῶν ἐν σχέσει πρὸς τοὺς λοιποὺς ἐργαζομένους, ἰδίᾳ εἰς τὰς βιομηχανικὰς ἐπιχειρήσεις, στελεχῶν τὰ ὁποῖα τείνουν νὰ καταστοῦν καί αὐτὰ μία νέα ἄρχουσα κοινωνικὴ τάξις, ἐπηρεάζουσα τὴν πολιτικὴν καί οἰκονομικὴν ζωὴν.

Αί σύγχρονοι, παραλλήλως, εξελίξεις της τεχνικής προόδου, συνοδευόμενοι από μίαν διαγραφομένην πνευματικήν επανάστασιν ως πρὸς τὸν τρόπον ἀντιμετώπισεως τῶν τεχνικῶν, οικονομικῶν καὶ κοινωνικῶν προβλημάτων τῆς ἐποχῆς μας, ἐπιβάλλουν ριζικὴν ἀναθεώρησιν τῶν ἐκπαιδευτικῶν μεθόδων. Ἀναγνωρίζεται σήμερον ὅτι εἰς τὸ μέλλον, τὸ ὄριον ἀναπτύξεως τῆς εὐημερίας μιᾶς χώρας δὲν συνδέεται κυρίως μετὴν σπάνιν τῶν πρώτων ὑλῶν, οὔτε μετὴν ἔλλειψιν ἐργατικῶν χειρῶν ἢ τὸν κορεσμόν τῶν ἀγορῶν καταναλώσεως, ἀλλὰ θὰ ἐξαρτηθῆ κυρίως ἀπὸ τὰς ἀνθρωπίνους ἰκανότητας διοικήσεως.

Ἡ «Διοίκησις», καθίσταται ὁσημέραι ἐπάγγελμα τὸ ὁποῖον μανθάνεται ὡς μία ἐπιστήμη. Τὸ 1958 δὲν δυνάμεθα νὰ διοικήσωμεν μετὰ ἀρχὰς καὶ μεθόδους τοῦ 1927 ἢ τοῦ 1937. Ὅ,τι χθὲς ἦτο καλόν, ἤδη εἶναι ξεπερασμένον.

Πρέπει ὅθεν καὶ οἱ ὑπεύθυνοι τῶν τυχῶν τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι φιλοδοξοῦν ὅπως ἡγηθοῦν αὐτῶν (εἰς οἰανδήποτε βαθμίδα τῆς ἱεραρχίας καὶ ἂν εὕρισκωνται) νὰ εἶναι ἐνήμεροι καὶ τῶν σημερινῶν πραγματοποιήσεων καὶ τῶν μελλοντικῶν τάσεων.

Ἐν συμπεράσματι, μαζί μετὰ τὰ ὑλικά μέσα τὰ ὁποῖα θὰ ἐξασφαλίσουν τὴν ἐπιβίωσιν ἀτόμων καὶ ἔθνων εἰς τὴν εἰρηνικὴν διεθνήν πάλην, ἀπαιτοῦνται συγχρόνως γόνιμοι ἰδέαι. Ἐξ οὗ καὶ πρωτεύουσα εἶναι ἡ ἀνάγκη διαδόσεως τῶν ἀρχῶν τῆς ἐπιστημονικῆς ὀργανώσεως καὶ ἐν αὐτῇ τὸ προβάδισμα, ὀπερ ὀρθῶς δίδεται εἰς τὸν ἀνθρώπινον παράγοντα. Σκαπανεῖς τῆς νέας προσπαθείας πρέπει νὰ καταστοῦν οἱ τεχνικοὶ καὶ τὰ διοικητικὰ στελέχη.

Ἡ διεθνὴς οικονομικὴ ζωὴ ἐξελίσσεται γοργῶς, ἢ δὲ Ἑλλάς εἶναι καθυστερημένη καὶ δυστυχῶς βραδυπορεῖ, ἐνῶ οἱ ἄλλοι προχωροῦν μετὰ ἄλματα.

Ἡ ἐπικειμένη καθιέρωσις τῆς Ἐλευθέρας Ζώνης Συναλλαγῶν μᾶς κρούει τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου διὰ τὴν ἐθνικὴν μας οἰκονομίαν. Εἰς τὸν Εὐρωπαϊκὸν οικονομικὸν στίβον θὰ ἐπικρατήσῃ ὅστις θὰ εἶναι καλύτερον κατηρτισμένος, ἀρτιώ-

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ 1958

σφ. 20, 41-2,

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΟΧΟΥ

Ἐπώνυμον	ΜΠΑΝΤΑΛΟΥΚΑΣ
Ὄνομα	ΚΛΑΥΔΙΟΣ
Πατρώνυμον	ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
Ταχυδρ. διεύθυνσις	ὉΔΟΣ ΚΕΦΑΛΗΝΙΑΣ ΑΡΙΘ. 33Α
Τηλέφωνον	815.305 , ΑΘΗΝΑΙ
Τόπος καταγωγῆς	ΑΡΤΑ
Ἄστυνομ. ταυτότης	.....
Σχολικῆ ταυτότης	.....
Ὑψος σώματος	.....
Βάρος σώματος	.....

Η ΣΧΟΛΗ ΜΑΣ

Ἡ Σχολὴ συνεστήθη τὸ 1938, ἀρχικῶς ὑπὸ τὸν τίτλον «Σχολὴ Βιομηχανικῶν Σπουδῶν», παρὰ τοῦ «Συνδέσμου τῶν Ἑλλήνων Βιομηχάνων καὶ Βιοτεχνῶν» καὶ τοῦ «Συνδέσμου τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἀνωτάτων Ἑταιρειῶν» μὲ τὸν σκοπὸν νὰ παράσχη μίαν συμπληρωματικὴν εἰδικὴν μὲτ' ἄλλων — ἀνεξαρτήτως τυπικῶν προσόντων τῶν εἰσερχομένων — ἰδίως εἰς τοὺς ἐν ἐνεργείᾳ ὑπαλλήλους τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων.

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, καὶ ἰδίᾳ μετὰ τὸ Β. Διάταγμα τῆς 27/9/1945, ἡ Σχολή, καὶ κατὰ τύπους καὶ κατ' οὐσίαν, προσέλαβε τὴν σημερινὴν μορφήν τῆς ἀνωτέρας, εἰδικῆς, ἐπαγγελματικῆς Σχολῆς, μὲ τὸν σκοπὸν, πλεον, μίᾳ «συστηματικῆς θεωρητικῆς καὶ πρακτικῆς μορφῆς διοικητικῶν στελεχῶν τῆς βιομηχανίας καὶ τῶν συναφῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν». Τὸ Β.Δ. τῆς 8 Φεβρουαρίου 1947 ὠλοκλήρως τὴν σημερινὴν τῆς Σχολῆς συγκρότησιν, καθορίσαν ἰδίᾳ τριετὴ κύκλον σπουδῶν καὶ τὰ διδασκόμενα μαθήματα συμφώνως πρὸς τὰς νέας ἀνάγκας τῆς οἰκονομίας μας καὶ τὰς ὑποδείξεις τῆς πείρας. Τέλος, ἡ πλήρης σημερινὴ ὀργανώσις τῆς Σχολῆς ἐγένετο διὰ τοῦ Α.Ν. 800) 1948, ὡς καὶ διὰ τοῦ ἐν ἰσχύϊ Ὁργανισμοῦ τῆς, ἐγκριθέντος διὰ τοῦ Β.Δ. τῆς 15) 194 (Φ.Ε.Κ. 105)48 Τεύχους Α').

1. Ἡ Ἀνωτέρα Σχολὴ Βιομηχανικῶν Σπουδῶν ἀποτελεῖ αὐτοτελὲς κοινῆς ὠφελείας Ἰδρυμα, ἀνήκον εἰς τὴν ἀνωτάτην βαθμίδα τῆς ἐπαγγελματικῆς οἰκονομικο-διοικητικῆς ἐκπαιδεύσεως, ὑπὸ ἰδίαν διοίκησιν καὶ διαχείρισιν.

2. Τελεῖ ὑπὸ τὴν ἀνωτάτην ἐποπτεῖαν τοῦ Ὑπουργείου Βιομηχανίας (Ὑπηρεσίᾳ Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαιδεύσεως).

3. Παρασκευάζει διοικητικὰ καὶ διαχειριστικὰ στελέχη διὰ τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν, καὶ ἰδίως τὴν βιομηχανίαν, τὰς κρατικὰς ὑπηρεσίας καὶ τοὺς δημοσίους ὀργανισμούς.

4. Διαπαιδαγωγεῖ νέους μὲ ἐπιστημονικὴν θεμελίωσιν, μὲ πρακτικὴν γνῶσιν καὶ μὲ ἱκανότητα. Παρέχει ἄρτιαν οἰκονομικο-διοικητικὴν μὲτ' ἄλλων καὶ τὴν προσηκουσαν νομικὴν καὶ τεχνικὴν ἐνημέρωσιν.

5. Δὲν εἶναι Σχολὴ τεχνικὴ, οὐδὲ

προπαρασκευαστικὴ δι' ἄλλα ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα. Εἶναι ἀνεξάρτητον ἀνώτατον ἐκπαιδευτικὸν Ἰδρυμα, φιλοδοξοῦν νὰ ἐφοδιάζη τὸν παραγωγικὸν μηχανισμόν τῆς Χώρας μὲ ἐπιστημονικῶς καταρτιζομένους ἐπαγγελματίας, καλοῦς Ἑλλήνας, χρήσιμους ἀνθρώπους μὲ ἦθος καὶ ἰδανικά.

6. Δέχεται ὠρισμένον κατ' ἔτος ἀριθμὸν σπουδαστῶν, βάσει εἰσιτηρίων ἐξετάσεων, διεξαγομένων μεταξύ κατόχων ἀπολυτοῦ Μέρους Ἐκπαιδεύσεως.

7. Θεμελιώδης ἀρχὴ τῆς Σχολῆς εἶναι ἡ ἀμείλικτος καταδίκη τῆς θεσιθρίας καὶ τοῦ παρασιτισμοῦ. Διὰ τοῦτο καλεῖ μόνον ὄσους πράγματι ἐπιθυμοῦν νὰ μορφωθοῦν—μὲ πολὺν μόχθον καὶ πολλὰς θυσίας—καὶ ὄχι ὄσους τεχὸν ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν πρόσκτησιν ἐνὸς τυπικοῦ προσόντος πρὸς κατάληψιν μίᾳ δημοσίας θέσεως. Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς πιστεύει ὅτι τὸ συμφέρον τοῦ Κράτους εἶναι ἡ χρησιμοποίησις τῶν πτυχιούχων τῆς.

8. Ἡ κατεύθυνσίς τῆς εἶναι ἐπαγγελματικὴ καὶ ὠφελιστικὴ. Εἶναι ἐπιστημονικὸν Ἰδρυμα τὸ ὁποῖον, βασιζόμενόν τὴν ἐργασίαν του εἰς τὰ ἡλεγεμένα δεδομένα τῆς Ἐπιστήμης καὶ τῆς Τεχνικῆς, ἐπιδιώκει νὰ ἀσκήσῃ τὴν οἰκονομικὴν σκέψιν τῶν σπουδαστῶν, νὰ ἀναπτύξῃ καὶ κατεύθυνῃ τὴν παρατηρητικότητά των ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν φαινομένων καὶ τῶν διοικητικῶν ζητημάτων, νὰ τοὺς καθοδηγήσῃ εἰς τὴν ὀρθὴν ἐξέτασιν τούτων καὶ τὴν ἀναζητήσῃ πρακτικῶν καὶ σκοπιμῶν λύσεων διὰ τὰ προβλήματα τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς διοικήσεως ἐν γένει καὶ ἰδίᾳ τῆς βιομηχανίας καὶ τῆς βιομηχανικῆς ἐργασίας καὶ νὰ παρασκευάσῃ αὐτοὺς ἱκανοὺς νὰ ἀντιλαμβάνωνται τὴν τεχνικὴν, διοικητικὴν καὶ ἐμπορικὴν ὀργανώσιν καὶ λειτουργίαν τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ὀργανισμῶν.

10. Παραλλήλως πρὸς τὴν Σχολὴν καὶ ἐντός τῶν γενικωτέρων πλαισίων καὶ ἐπιδιώξεων τῆς λειτουργοῦν ὡς Ἰδρύματα αὐτῆς τὸ Γραφεῖον Ἐρευνῶν, αἱ Ἐπιτροπαὶ Μελετῶν καὶ τὰ Κέντρα ἐπιμορφώσεως ἢ ἐιδικεύσεως. Τὰ Ἰδρύματα ταῦτα δὲν ἀποτελοῦν Σχολὰς καὶ διὰ τοῦτο δὲν παρέχουν πτυχία ἢ διπλώματα εἰς τοὺς πραρακολουθοῦντας τὰς

έργασίας των, ἀλλ' ἀπλᾶ πιστοποιητικά εὐδοκίμου φοιτήσεως, μὴ συνιστῶντα τυπικὸν προσόν, ἔκτος ἂν ἄλλως εἰδικοί νόμοι τοῦ Κράτους ὀρίζουν (ὅπως ἐπὶ παραδείγματι διὰ τὸ Κέντρον Στατιστικῆς Ἐκπαιδεύσεως).

Ἀνεξαρτήτως τίτλου, ἡ Σχολὴ ἀνήκει εἰς τὴν ἀνωτέραν (ἢ ἀνωτάτην ὡς συνήθως λέγεται ἐν Ἑλλάδι) βαθμίδα τῆς ἐκπαιδεύσεως, εἰς τὴν ὅποιν ἀνήκει πρωτίστως τὸ Πανεπιστήμιον καὶ ἔπειτα αἱ λεγόμεναι ἀλλοῦ «μεγάλαι Σχολαί».

Δι' αὐτὸ ἄλλως τε καὶ τὸ ἄρθρ. 82 τοῦ Κώδικος τῶν Δημοσίων Ἑπαλλήλων ὀρίζει, προκειμένον περὶ τῶν τυπικῶν προσόντων τῶν ἑπαλλήλων πρώτης κατηγορίας, ὅτι ἀπαιτεῖται πτυχίον ἀνωτάτης ἢ ἀνωτέρας Σχολῆς, χωρὶς νὰ κάμῃ διάκρισιν τινα μεταξὺ αὐτῶν.

Ἐπίσης ὁ ὅρος «Βιομηχανικῶν Σπουδῶν» ἔχει γεννήσει ὀρισμένα ἐρωτήματα :

«Ὁ ὅρος «Βιομηχανία» εἶναι οικονομικὸς καὶ ὄχι στενῶς τεχνικὸς. Σημαίνει γενικῶς «ἐξέυρεσις μέσων διὰ τὸν βιοπορισμόν», δηλαδὴ βιομηχανία εἶναι τὸ σύνολον τῶν παραγωγικῶν ἔργων, τῶν τρόπων δηλαδὴ τοῦ ὁποίου ἐπενόησεν ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸν βιοπορισμόν του. Αὕτη εἶναι ἡ πραγματικὴ ἔννοια τοῦ ὅρου «βιομηχανία» καὶ οὕτω πως χρησιμοποιεῖται καὶ εἰς τὴν ἀγγλικήν, γαλλικὴν καὶ γερμανικὴν γλῶσσαν ὁ ὅρος Industrie. Ὑπ' αὐτὴν τὴν ἔννοιαν π.χ. ὁ θεμελιωτὴς τῆς νεωτέρας κλασικῆς Σχολῆς A. Marshall ὁμιλεῖ περὶ τῆς Industrial Organization. Παλαιότερον, παρ' ἡμῖν ὁ Σοῦτσος καὶ βραδύτερον ὁ Βουρνάζος, ὄν' αὐτὴν τὴν ἐύρεσιν ἔννοιαν ἐχρησιμοποίησαν τὸν ἐν λόγῳ ὅρον. Ἐπίσης παρ' ἡμῖν ἐχρησιμοποιήθη διὰ τὸν τουρισμόν ὁ ὅρος «Βιομηχανία τῶν ξένων».

Ἡ ἐπικράτησις τῶν μηχανῶν συντέλεσεν ὥστε ὁ ὅρος νὰ προσλάβῃ στενωτέραν ἔννοιαν καὶ νὰ θεωρηθῇ ὅτι καθορίζει τὸ παραγωγικὸν ἔργον τῆς μεταποιήσεως τῶν πρώτων ὕλων εἰς νέα προϊόντα καὶ ὀπηρεσίας» διὰ τῶν μηχανῶν, ἐργαλείων καὶ τῶν ἀνθρωπίνων πνευματικῶν καὶ σωματικῶν δυνάμεων. Ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὴν στενωτέραν αὐτὴν ἔννοιαν ὁ ὅρος δὲν εἶναι τεχνικός, ἀλλὰ ὀικονομικός. Ὑπ' αὐτὴν ἀποκλειστικῶς τὴν ἔννοιαν χρησιμοποιεῖται καὶ σήμερον εἰς τὴν ὀικονομικὴν βιβλιογραφίαν,

χαρακτηριστικὸν δὲ τοῦ ὀικονομικοῦ περιεχομένου τοῦ ὅρου «Βιομηχανία», ὑπὸ τὴν στενήν του ἔννοιαν, εἶναι τὸ ὅτι ὡς διακριτικὸν γνώρισμα τοῦ νεωτέρου βιομηχανικοῦ ἐργοστασίου δὲν λαμβάνεται μόνον ἡ χρησιμοποίησις μηχανῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ ὀργανώσεις τοῦ ἐργοστασίου ὡς ἀποτέλεσμα συλλογικῆς ἀνθρωπίνης προσπάθειας καὶ ἐλέγχου.

Ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνον ὁ ὅρος «Βιομηχανία» ποῦ ἔχει δύο πλευράς, μίαν ὀικονομικὴν ἐνέργειαν τοῦ ἀνθρώπου, διὰ τὴν ὅποιν ἡ Τεχνικὴ, ὑπὸ τὴν εὐρυτέραν ἔννοιαν τοῦ ὅρου, ὑποδεικνύει τὰ μέσα ποῦ διαθέτει κατ' ἀρχὴν ὁ ἄνθρωπος πρὸς ἐπιτυχίαν ταύτης. Ἡ Τεχνικὴ εἶναι, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν αὐτὴν, ἡ γενικὴ τέχνη τῆς χρησιμοποίησεως τῶν μέσων. Ἡ ὀικονομία διαγράφει τοὺς σκοποὺς καὶ συγκρίνει τὰ μέσα πρὸς τοὺς σκοποὺς, κατὰ τὴν ὀφελιμότητα καὶ τὰς δαπάνας τούτων. Οὕτω, ἐνῶ ἡ Τεχνικὴ ἐνεργεῖ σύμφωνα μετὰ τὴν ἀρχὴν τῆς δυνατότητος, ἡ ὀικονομία ἐνεργεῖ σύμφωνα μετὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ὀφελιμότητος. Ἡ τοιαύτη τοποθέτησις τῶν σχέσεων μεταξὺ Τεχνικῆς καὶ ὀικονομίας ἀποκλείει κάθε ἀντίθεσιν μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἔννοιῶν, ἀφοῦ ἀποκαλύπτει πόσον ἀπαραίτητος εἶναι ἡ μία διὰ τὴν ἄλλην, εἶναι δὲ πλέον γενικῶς παραδεκτὴ εἰς τὴν Ἐπιστήμην.

Ὁ ὅρος «Βιομηχανία» χρησιμοποιεῖται καὶ εἰς τὴν Νομικὴν Ἐπιστήμην. Οὕτω, τὸ Ἐργατικὸν Δίκαιον ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ καλεῖται «Βιομηχανικὸν Δίκαιον». Ἀντιθέτως, δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ ἐπιστήμῃ ὁ ὅρος «Βιομηχανία» ὡς ὀνομασία καθαρῶς τεχνικοῦ μαθήματος.

Ὁ τίτλος «Βιομηχανικῶν Σπουδῶν» δὲν εἶναι καινοφανής. Εἰς τὴν Γενεθὴν ὑπάρχει ἀντίστοιχος Σχολὴ ὑπὸ τὸν τίτλον «Centre des Études Industrielles», εἰς τὴν ὅποιν καταρτίζονται ἀνώτατα διοικητικὰ στελέχη. Ἐπίσης εἰς τὴν Γαλλίαν ὑπάρχουν Σχολαί τῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως αἱ ὁποῖαι λέγονται «Écoles supérieures de Commerce et d'Industrie» καὶ εἶναι καθαρῶς ὀικονομικαὶ Σχολαί. Ὑπάρχουν ἐπίσης ἐν Γαλλίᾳ αἱ Écoles Industrielles, αἱ ὁποῖαι εἶναι μέσαι ἔμπορικὰ σχολαὶ μετὰ ἰδιαιτέραν προσοχὴν εἰς τὰ μαθήματα Χημείας, Ἐμπορευματολογίας καὶ Μηχανογνωσίας.

ΟΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΙ

Ο

ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

καταγόμενος από τὸν Αἶνον
τῆς Θράκης, ἐγεννήθη τῷ
1875. Ἐσπούδασε Νομικά
εἰς Ἀθήνας καὶ Παρισίους.
Ἀνεδείχθη εἰς ἓκ τῶν δη-
μιουργῶν τῆς Ἑλληνικῆς
Βιομηχανίας. Ὑπῆρξεν ἰ-
δρυτῆς καὶ πρῶτος Πρό-
εδρος τῆς Σχολῆς μας
καὶ Καθηγητῆς αὐτῆς.

Ο

ΑΝΔΡΕΑΣ

ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΣ

ἐγεννήθη εἰς Σύρον τὴν
25ην Σεπτεμβρίου 1876 καὶ
ἐσπούδασε χημικο-μηχα-
νικός εἰς Ζυρίχην. Ἀνεδεί-
χθη εἰς τῶν πρωτεργατῶν
τῆς Ἑλληνικῆς Βιομηχα-
νίας. Εἶναι ἓκ τῶν ἰδρυτῶν
τῆς Σχολῆς μας καὶ Ἐπί-
τιμος Καθηγητῆς αὐτῆς.

ΟΙ ΙΔΡΥΤΑΙ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Ο

ΜΙΧΑΗΛ

ΡΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

είναι ἐκ τῶν κυρίων ἰδρυ-
τῶν τῆς Σχολῆς μας. Δια-
πρεπῆς νομομοθῆς, συγ-
γραφεὺς, Πρόεδρος τοῦ
Συνδέσμου τῶν ἐν Ἑλλάδι
Ἀγωνύμων Ἐταιριῶν, διε-
τέλεσε Δήμαρχος καὶ Βου-
λευτὴς Πειραιῶς. Ἀπὸ ἐτῶν
εἶναι Ἀ' Ἀντιπρόεδρος
τοῦ Διοικητικοῦ Συμβου-
λίου τῆς Σχολῆς.

Ο

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ

ΙΑΤΡΙΔΗΣ

ὡς Διευθυντὴς τῆς Ἐπαγ-
γελματικῆς Ἐκπαιδεύσεως
τοῦ Ὑπουργ. Ἐθν. Οἰκο-
νομίας ἐπρωτοστάτησεν εἰς
τὴν ἰδρυσιν τῆς Σχολῆς.
Ἐσταδιοδρόμησεν εἰς τὴν
Δημοσίαν Ὑπηρεσίαν μέ-
χρι τοῦ βαθμοῦ τοῦ Γεν.
Διευθυντοῦ τοῦ Ὑπουρ-
γείου Βιομηχανίας μετὰ κύ-
ρια ἐφόδια τὸ ἦθος του,
τὸν ἐνθουσιασμόν του, τὸν
ξῆλον του καὶ τὴν λαιμ-
πρὰν ἐπιστημονικὴν του
κατάρτισιν.

ΤΟ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

(Τακτικοί — Ἐπικουροὶ — Ἐντολαὶ Διδασκαλίας — Ἐπιμεληταὶ — Βοηθοὶ)
 Ὀνοματεπώνυμον — Διεύθυνσις — Τηλέφωνα — Μαθήματα — Ἔτος Σπουδῶν

- Ἀγαλλόπουλος Χρῖστος*, Πιπίνου 10, Ἀθῆναι—Τηλ. 814.713
 Κοινωνικὴ Πολιτικὴ καὶ Ἐργατικὸν Δίκαιον (Γ).
- Ἀγαπητίδης Σωτήριος*, Ραβινέ 6, Ἀθῆναι—Τηλ. 72.876
 Πολιτικὴ Οἰκονομία (Α).
- Βασιλείου Σπύρος*, Ἀβέρωφ 10, Ἀθῆναι—Τηλ. 812.880
 Λογιστικὰ Σχέδια (Γ').
- Γεδεῶν Σοφία*, Κ. Σταυροπούλου 3Α, Ἀθῆναι—Τηλ. 873.389
 Ψυχοτεχνικὴ (Γ).
- Γεωργαντόπουλος Ἐλευθέριος*, Σαχτούρη 103, Πειραιεὺς—Τηλ. 40.384
 Θαλάσσιαι Μεταφοραὶ (Β).
- Γεωργιάδης Μάριος*, Σίνα 10, Ἀθῆναι—Τηλ. 21.580
 Ἀποτιμητικὴ (Β)
- Γιαννόπουλος Γιάννης*, 28ης Ὀκτωβρίου 11, Ν. Ψυχικὸν—Τηλ. 672.451
 Βιομηχανικὴ Τεχνολογία (Ἡλεκτροτεχνία (Β)).
- Γούστης Κωϊσιαντίος*, Καραϊσκάκη 5—Κηφισιά—Τηλ. 30.931
 Εἰδικὰ Θέματα Πολιτικῆς Οἰκονομίας (Γ')
- Δελούκας Νικόλαος*, Κανάρη 27, Κηφισιά—Τηλ. 018.173
 Ἐμπορικὸν καὶ Βιομηχανικὸν Δίκαιον (Β).
- Δεριλιῆς Παπαγιώτης*, Λουκιανοῦ 28, Ἀθῆναι—Τηλ. 72.659
 Δημοσίαι Οἰκονομία (Β).
- Δημητρακάκης Δημήτριος*, Ζωοδόχου Πηγῆς 57, Ἀθῆναι—Τηλ. 610.465
 Ἰδιωτικὸν Δίκαιον (Α).
- Ζαροκίλης Γεώργιος*, Μαυρομιχάλη 33, Ἀθῆναι—Τηλ. 613.824
 Γερμανικὰ (Α—Γ).
- Θεοδώρου Νικόλαος*, Ι. Δροσοπούλου 113, Ἀθῆναι—Τηλ. 875.215
 Φυσικὴ (Α).
- Καλλιαβᾶς Ἀριστομένης*, Πεντέλης - Μαβίλη 1, Ψυχικὸν—Τηλ. 673.786
 Γεωγραφία (Α).
- Καλογερόπουλος Σπύρος*, Πιττακοῦ 8, Ἀθῆναι—Τηλ. 35.390
 Δημόσιον Δίκαιον (Α').
- Καμβυσίδης Δημήτριος*, Τενέδου 28, Ἀθῆναι—Τηλ. 872.314
 Λογιστικαὶ Ἀσκήσεις (Α—Γ)
- Κανελλόπουλος Χρῖστος*, Λέρου 9, Ἀθῆναι—Τηλ. 876.633
 Χερσαῖαι Μεταφοραὶ (Β).
- Καραβᾶς Χρῆστος*, Ἀριστοτέλους 96, Ἀθῆναι—Τηλ. 810.293
 Γαλλικὰ (Α καὶ Β).
- Κατσιπης Γεώργιος*, Ἀγκύλης 48, Ἀθῆναι—Τηλ. 91342
 Σωματικὴ Ἀγωγή.
- Κόλιας Δημήτριος*, Ἀγ. Λαύρας 105, Ἀθῆναι—Τηλ. 881.900
 Ἰδιωτικὴ Οἰκονομικὴ (Β) — Φορολογικὴ Νομοθεσία (Γ').

- Κουβέλης Πέτρος**, Μεσογειών 137, 'Αθήναι—Τηλ. 663.648
Βιομηχανική και 'Ενεργειακή Πολιτική (Γ').
- Κουβόπουλος Χρῆστος**, 'Ιεροσολύμων 14, 'Αθήναι—Γκιζελή—Τηλ.811.303
Λογιστικά 'Ασκήσεις (Α'—Β'—Γ').
- Κουτσογιάννης 'Ιωάννης**, 'Υψηλάντου 5, 'Αθήναι—Τηλ. 70.107
'Ασφαλιστικά (Β').
- Κυρμιλίτσας 'Ανδρέας**, 'Εθνικής Στέγης 16, Νέα Σμύρνη—Τηλ. 96.732
Τραπεζικά (Β') — 'Εμπορική Πολιτική (Γ').
- Λάζαρης 'Απόστολος**, 1. Δροσοπούλου 173, 'Αθήναι—30.551
Ειδικά θέματα Πολιτικής Οικονομίας (Β' — Γ').
- Λέτσας Φοῖξος**, Σίνα 23, 'Αθήναι—Τηλ. 615.894
'Οργάνωσις 'Εργοστασίων (Γ').
- Μαργαρίτης 'Ευστάθιος**, Σκύρου 55, 'Αθήναι—Τηλ. 815.383
Οικονομικά Μαθηματικά (Α) και Στατιστική (Β).
- Μελετής 'Εμμανουήλ**, Αιόλου 76, 'Αθήναι—Τηλ. 20.906
Στενογραφία (Α').
- Μούτριχας Θεμιστοκλής**, 'Ανδρομέδας 23. Παγκράτι—Τηλ. 300.73
'Ασκήσεις Τεχνικής Συναλλαγών (Α').
- Μπανταλούκας Κλαύδιος**, Κεφαλληνίας 33α, 'Αθήναι—Τηλ. 815.305
'Οργανωτικά Θέματα (Γ').
- Μπάφη Τασία**, Ζωοδόχου Πηγής, 'Αθήναι—Τηλ. 615.150
'Ασκήσεις Πολιτικής Οικονομίας (Α').
- Ντόρσης 'Ιωάννης**, Μηλιαράκη 1, τέρμα 'Αχαρνών—Τηλ. 882.390
Γαλλική 'Εμπορική 'Αλληλογραφία (Α'—Γ')
- Συρόπουλος Γεώργιος**, Νάξου 131, 'Αθήναι—Τηλ. 880.275
Μεταλλευτικόν Δίκαιον (Γ'').
- Παπαδημητρίου Δημήτριος**, 'Εδουάρδου Λῶ 5α, 'Αθήναι—Τηλ. 23.792
'Εφαρμογαί Βιομηχανικής Λογιστικής (Γ')
- Παπαϊωάννου Στρατος**, Μαυρομιχάλη 71, 'Αθήναι—Τηλ. 610.190
Τεχνική τοῦ 'Εμπορίου (Α') και Λογιστική (Α' και Β').
- Παπακώστας Γεώργιος**, Φυλῆς 134, 'Αθήναι—Τηλ. 871.709
Βιομηχανική 'Υγιεινή (Γ').
- Παυλίδης Γεώργιος**, Σκιάθου 63, 'Αθήναι—Τηλ. 881.961
'Αγγλικά (Α' — Γ')
- Πέριδικας Παναγιώτης**, 'Ομήρου 24, 'Αθήναι—Τηλ. 24.289
'Εμπορικόν Δίκαιον (Γ').
- Σημαντήρας Κωνσταντῖνος**, Πατρ. 'Ιωακείμ 57, 'Αθήναι—Τηλ. 72.379
'Ιδιωτικόν Δίκαιον (Β').
- Σταυρόπουλος Σταῦρος**, Πινδάρου 13, Πειραιεύς—Τηλ. 40.345
Βιομηχανική Τεχνολογία (Μηχανογνωσία) (Β').
- Συνοδινός 'Ελευθέριος**, 'Αγίου Μελετίου, 'Αθήναι 104—Τηλ. 871.254
Χημεία (Α') και 'Εμπορευματολογία (Β' και Γ').
- Τσιμάρας Μάριος**, 'Αβέρωφ 12, 'Αθήναι—Τηλ. 812.730
Ειδικά 'Οργανωτικά και Οικονομικά θέματα (Γ').
- Φράγκος 'Ιωάννης**, 'Αγγέλου Γέροντα 11, 'Αθήναι—Τηλ. 34.185
Τελωνειακή και Δασμολογική Νομοθεσία και Πολιτική (Γ').

- Χαλκιάδης Γεώργιος*, Χατζηχρήστου 9, Μακρυγιάννη—Τηλ. 91.578
Πολιτική Οικονομία (Β' και Γ').
- Χρυσόχοῦ Ἰωάννης*, Κ. Λομβάρδου 100, Ἀθῆναι—Τηλ. 27.345
Ὀργάνωσις Ἐπιχειρήσεων (Α'—Γ') καὶ Ἐλεγκτική (Γ').
- Ψαρέδς Δημήτριος*, Ἀγ. Λαύρας 27, Πατήσια—Τηλ. 881.915
Οἰκονομικὸν Δίκαιον (Β').

ΟΙ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΕΝΤΡΟΝ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ ΤΗΣ Α.Σ.Β.Σ.

(Τακτικοὶ Καθηγηταὶ - Ἐντολαὶ διδασκαλίας)

- Ἀγαπητίδης Σωτήριος*, Ραβινιέ 6, Ἀθῆναι—Τηλ. 72.876
Πολιτική Οικονομία (Α').
- Ἀθανασιάδης Κωνσταντῖνος*, Θόλου 10, Ἀθῆναι—Τηλ. 35.423
Στατιστικὴ Ἀνάλυσις—Οἰκονομετρία (Β').
- Γεροννιάδης Στυλιανός*, Διστόμου 68, Πειραιᾶ—Τηλ. 30.931
Ἐθνικοὶ Λογαριασμοὶ (Β').
- Δαυῖδ Γεώργιος*, Βεῖκου 28, Ἀθῆναι—Τηλ. 90.122
Ἀγγλικὴ Στατιστικὴ Ὀρολογία (Α' — Β').
- Θεοδωράκης Γεράσιμος*, Νεύτωνος 80, Ἡλιούπολις—Τηλ. 30.551
Θεωρία καὶ Τεχνικὴ Στατιστικῶν Ἐρευνῶν. (Α') Μαθηματικὴ
Στατιστικὴ (Β').
- Κονιδάκης Δημήτριος*, Ἐργοτίμου 16, Παγκράτι—Τηλ. 74.720
Μαθηματικά (Α'), Δημογραφικὴ Στατιστικὴ (Α'—Β').
- Μαργαρίτης Εὐστάθιος*, Σκύρου 55, Ἀθῆναι—Τηλ. 715.383
Στατιστικὴ Μεθοδολογία (Α'), Ἀριθμοδείκται καὶ Χρονολογικαὶ
Σειραὶ (Β').
- Παππᾶς Αλέξανδρος*, Πινδάρου 4, Ἀθῆναι—Τηλ. 611.756
Στατιστικὴ Ἐπιχειρήσεων (Β').
- Παπαχατζῆς Γεώργιος*, Ἰουλιανοῦ 19, Ἀθῆναι—Τηλ. 810.796
Διοικητικὴ Νομοθεσία (Α' καὶ Β').
- Παυλίδης Γεώργιος*, Σκιάθου 55, Ἀθῆναι—Τηλ. 881.961
Ἀγγλικά (Α'—Β').
- Φερεντίνος Κωνσταντῖνος*, Δούση 3, Ἀμαρούσιον—Τηλ. 614.291
Ἀγροτικαὶ Στατιστικαὶ (Β').
- Χυσακῆς Ἀθανάσιος*, Θαλοῦ 8, Ἀθῆναι—Τηλ. 34.185
Οἰκογενειακοὶ Προϋπολογισμοὶ καὶ Τιμάρηθμοι (Α').

ΩΡΟΛΟΓΙΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ Κατανεμόμενα εις 22 έδρας	Α'		Β'		Γ'		Τὸ ὄλον
	1	2	1	2	1	2	
Πολιτική Οικονομία	2	2	2	2	2	2	6
Έφρημοσμ. Οικονομία και Οικον. Πολιτική					3	3	8
Βιομηχανική και Ένεργειακή Πολιτική					2	2	
Μεταλλευτική Οικονομία και Νομοθεσία					2	2	
Έμπορικὴ και Νομισματικὴ Πολιτικὴ						2	
Τουριστικὴ Οικονομία και Πολιτικὴ						2	
Δημοσ. Οικονομία και Δημοσιον. Νομοθεσία			2	4			5
Τέλων. και Δασμολ. Νομοθ. και Πολ.κή					2	2	
Ίδιωτικὴ Οικονομικὴ			2	2			2
Τεχνικὴ τοῦ Οικονομικοῦ βίου :							6
Έμπόριον	2	2					
Τράπεζαι			2				
Άσφάλεια			2				
Μεταφοραὶ (Χερσαῖαι και Θαλάσσαι)				4			
Γεωγραφικὴ Οικονομία	2	2					2
Οικονομικὰ Μαθηματικὰ	4	4					7
Στατιστικὴ			3	3			
Λογιστικὴ (Θεωρία και Έφρημοσμένη)	4	4	5	3	2		16
Άποτιμητικὴ			2	2			
Κοστολόγησις και Βιομηχανικὴ Λογιστικὴ					4	4	
Έλεγχτικὴ						2	
Δίκαιον							12
Δημόσιον	2	2					
Ίδιωτικόν	2	2	3	2			
Οικονομικόν				2	2	2	
Έμπορικόν					1		
Βιομηχανικόν							2
Κοινωνικὴ Πολιτικὴ και					1	2	
Έργατικόν Δίκαιον							11
Όργανωσις και Διοίκησις							
Έπιχειρήσεων	2	2	2	2	2	2	
Έργοστασιῶν					3	3	
Εἰδικὰ θέματα					2	2	
Έπαγγελματικὴ Ύγιεινὴ						4	
Ψυχοτεχνικὴ							2
Χημεία και	2	2					6
Έμπορευματολογία			3	3	2		
Βιομηχανικὴ Τεχνολογία							6
Φυσικὴ	2	2					
Μηχανογνώσις			4				
Ηλεκτροτεχνία				4			
	24	24	34	36	34	34	93

Αἱ ὥραι σημειοῦνται κατὰ ἀκαδημαϊκὰ ἐξάμηνα. Τὰ μαθήματα διενεργοῦνται ἀπὸ 4 μ.μ. μέχρι 8.30 μ.μ. Ἐκάστη ὥρα ἀντιστοιχεῖ εἰς 13 μαθήματα καθ' ἐξάμηνον. Ἡ στήλη «Τὸ ὄλον» περιλαμβάνει τὰς ἀντιστοιχοῦσας ὥρας εἰς τὸ σύνολον τῶν τριῶν ἐτῶν· συνεπῶς διὰ τὸ μάθημα, π.χ. τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας, και εἰς τὰ τρία ἔτη σπουδῶν διατίθενται 6 ὥραι καθ' ἑβδομάδα, ἤτοι (6 X 26) 156 μαθήματα ἐν ὄλω. Ἐκτός τῶν ἀνωτέρω μαθημάτων διδάσκονται ἡ Στενογραφία και μία ξένη γλῶσσα κατ' ἐκλογὴν τοῦ σπουδαστοῦ (Γαλλικὰ, Ἀγγλικὰ, Γερμανικὰ, Ἰταλικὰ). Κατὰ τὰς προηγάς ὥρας γίνονται δωρεάν φροντιστήρια, ὡς και μαθήματα εἰς τοὺς τόπους ἔργασίας.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΙΝΑ ΠΕΡΙ ΕΛΛΑΔΟΣ

[Πρέπει νὰ γνωρίσωμεν καὶ νὰ μελετήσωμεν τὸν τόπον μας, διὰ νὰ τὸν ἐξιμηώσωμεν καὶ νὰ τὸν ἀγαπήσωμεν περισσότερο, διὰ νὰ κατανοήσωμεν τὴν ἐπίπονον πορείαν πρὸς ἀπελευθέρωσιν τοῦ Ἔθνους μας. Πρέπει νὰ τὸν γνωρίσωμεν διὰ νὰ ἴδωμεν τὰ προσόντα του καὶ τὰς ἀρετὰς τοῦ Λαοῦ μας, τὰ μειονεκτήματα καὶ τὰ ἐλατιώματά του. Οὕτω μόνον ὀπλισμένοι θὰ ἐργασθῶμεν καλύτερον διὰ νὰ καταστήσωμεν τὴν Πατρίδα μας εὐτυχεσιέραν].

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

Η ΕΚΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀπὸ τῆς Ἐθνικῆς μας Ἐπαναστάσεως ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ὄνειρον εἶχε νὰ ἀπελευθερώσῃ ἀπὸ τὸν Τοῦρκον κατακτητὴν ὅλα ἐκεῖνα τὰ εὐρωπαϊκὰ καὶ Μικρασιατικὰ ἐδάφη τὰ ὅποια κατῳκοῦντο ἀπὸ Ἑλλήνας καὶ ὑπῆρξαν τὸ κέντρον τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

Ἡ «Μεγάλη Ἰδέα» ὑπῆρξε τὸ ὄνειρον καὶ τὸ καθήκον ὄλων τῶν γενεῶν ἀπὸ τοῦ 1821. Διὰ τὴν πραγματοποίησίν τῆς ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ὑπέστη τεραστίας θυσίας ὑλικὰς καὶ αἵματος, αἱ ὁποῖαι ἐπεβράδυνον τὴν οἰκονομικὴν καὶ πνευματικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τόπου.

Οἱ Ἕλληνες μόνον τῶν, καὶ παρὰ τὴν ἀντίδρασιν τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, ἀπληθεύερωσαν ἓν μέγα τμήμα τῆς Ἑλληνικῆς Γῆς. Ὁ διχασμὸς τοῦ 1915—1922 κατέστρεψε τὸ ὄνειρον τῆς ὀλοκληρωτικῆς πραγματοποίησεως τῶν Ἐθνικῶν ἰσθῶν. Οἱ νέοι τῆς Ἑλλάδος δὲν πρέπει ποτὲ νὰ τὸ λησμονοῦν.

Ἀρχικὴ ἐπιφάνεια κατὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ Κράτους (πρωτόκολλον Λονδίνου 1830 καὶ συνθήκη Κων)πόλεως) τετρ. χιλίωμ. 47.516.

Ἐπιφάνεια μετὰ τὴν προσάρτησιν τῶν Ἰονίων νήσων (ἐκτάσεως 2.695 τετρ. χλμ.) διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Λονδίνου τοῦ 1864 τετρ. χιλίωμ. 50.211.

Ἐπιφάνεια μετὰ τὴν προσάρτησιν τῆς Θεσσαλίας καὶ Ἄρτης (ἐκτάσεως 13.395 τετρ. χιλίωμ.), διὰ τῆς συμβάσεως τῆς Κων)πόλεως 1881 τετρ. χιλιόμετρα 63.606.

Ἐπιφάνεια μετὰ τὴν παραχώρησιν εἰς Τουρκίαν ἐκτάσεως 395 τετρ. χιλμ. διὰ τῆς συνθήκης τῆς Κων)πόλεως, τετρ. χιλμ. 63.211.

Ἐπιφάνεια μετὰ τὴν προσάρτησιν τμημάτων ἐκτάσεως 58.583 τετρ. χιλμ. μετὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους (συνθήκαι Λονδίνου καὶ Βουκουρεστίου 1913, διατ. ἀπόφασιν Μεγ. Δυνάμεων 1914), τετρ. χιλιόμετρα 121.794.

Ἐπιφάνεια κατόπιν τῆς προσαρτήσεως τμημάτων ἐκτάσεως 29.039 τετρ. χλμ. μετὰ τὸν Α' παγκόσμιον πόλεμον (συνθήκαι Νεϊγύ 1919 καὶ Σεβρῶν 1920), χιλίωμ. 150.833.

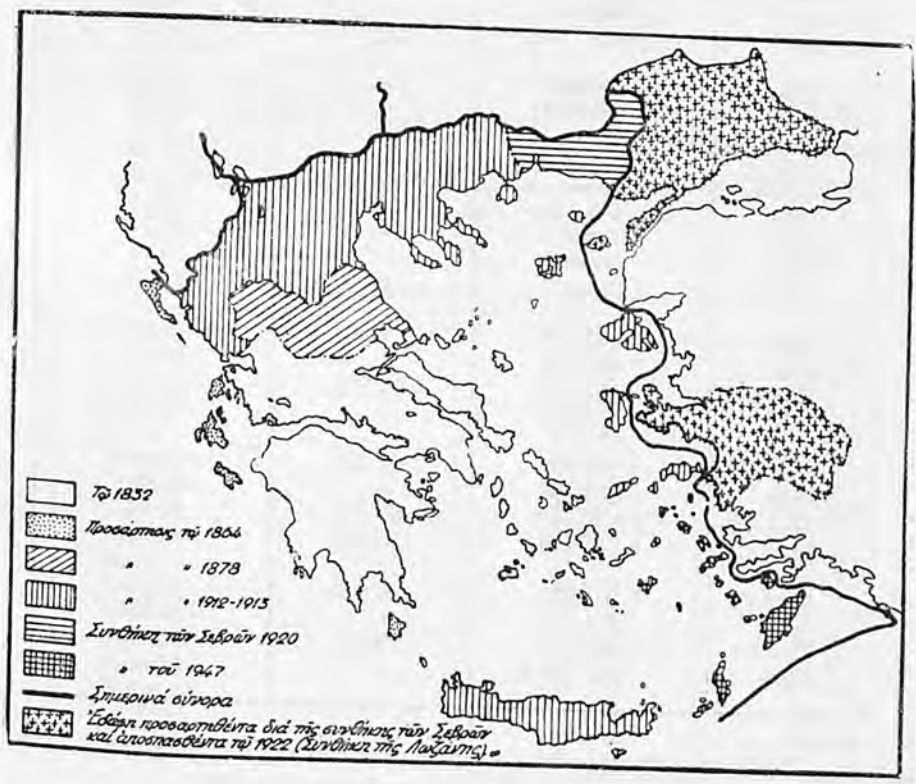
Ἐπιφάνεια μετὰ τὴν ἐκχώρησιν εἰς τὴν Τουρκίαν τῆς Ἀνατ.Θράκης καὶ τῶν νήσων Ἰμβρου καὶ Τενέδου (τετρ. χιλίωμ. 20.954) διὰ τῆς συνθήκης τῆς Λωζάννης 1923, τετρ. χιλίωμ. 129.879,8.

Ἐπιφάνεια μετὰ τὴν προσάρτησιν τῆς Δωδεκανήσου (ἐκτάσ. 2.682 τετρ. χλμ.) διὰ τῆς ἀποφάσεως τῆς Συνδιασκέψεως τῶν Συμμάχων εἰς Παρισίους τῆς 27 Ἰουνίου 1946, ἢ ὅποια ἐπεκυρώθη διὰ τῆς Ἰταλοελληνικῆς συνθήκης τῆς 10ης Φεβρουαρίου 1947, τετρ. χιλ. 132,561,8.

ΠΑΡΑΣΤΑΤΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ

τῆς μεγεδύνσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους
ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως ἀπὸ τοὺς Τούρκους μετὰ τὴν
Ἐθνικὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1821

Ἡ ἕκτασις τῆς Ἐλευθέρου Πατρίδος, χάρις εἰς τὰς θυσίας καὶ τοὺς ἀγῶνας τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ἔτριπλασιάσθη, ὁ δὲ πληθυσμὸς ὀκταπλασιάσθη. Ἡ Ἑλλὰς θὰ ἦτο μεγαλυτέρα, ἰσχυροτέρα καὶ εὐτυχεστέρα, ἔὰν δὲν ἐνεφιλοχώρει ὁ διχασμὸς, ὁποῖος ἕυπῆρξε πάντοτε ὁ χειρότερος ἐχθρὸς τοῦ Ἔθνους κατὰ τὴν μακροῖωνα ἱστορίαν του.

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ

1. Πληθυσμός, ἐπιφάνεια καὶ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος: 1821—1953, δεικνύοντα τὴν προσπάθειαν τοῦ Ἑλλην. λαοῦ ἀπὸ τῆς Ἐθνικῆς μας Ἐπαναστάσεως

Ἔτος ἀπογραφῆς	Κάτοικοι	Ἐπιφάνεια εἰς τ. χμ.	Κάτοικοι κατὰ τ. χμ.
1821	938 764	47 516	19,79
1828 (1)	753 400	>	15,86
1838	752 077	>	15,83
1839	823 773	>	17,34
1840	850 246	>	17,89
1841	861 019	>	18,12
1842	853 005	>	17,95
1833	915 059	>	19,26
1844	930 295	>	19,58
1845	960 236	>	20,21
1848	986 731	>	20,77
1843	1 035 527	>	21,79
1856	1 062 627	>	22,36
1861	1 096 810	>	23,08
1870 (2)	1 457 894	50 211	29,04
1879	1 679 470	>	33,45
1889 (3)	2 187 208	63 606	34,39
1896	2 433 806	>	38,26
1907 (4)	2 631 652	63 211	41,64
1920 (5)	5 531 474	150 833	36,67
1928 (6)	6 204 684	129 880	47,77
1940	7 344 860	>	56,55
1951 (7)	7 632 801	132 562	57,68
1953	7 821 295 (8)	>	59,—

1. Πληθυσμός ἐξακριβωθεὶς ἀναδρομικῶς διὰ τῆς ἀπογραφῆς τοῦ 1828.
2. Μετὰ τὴν προσάρτησιν τῶν Ἰονίων Νήσων τὸ 1864.
3. Μετὰ τὴν προσάρτησιν τῆς Θεσσαλίας καὶ Ἄρτης τὸ 1881.
4. Μετὰ τὴν παραχώρησιν μικρᾶς λωρίδος ἐδάφους τῆς Θεσσαλίας τὸ 1897.
5. Μετὰ τὴν προσάρτησιν τῆς Μακεδονίας, τῆς Ἠλείου, τῆς Κρήτης, τῶν Νήσων Αἰγαίου τὸ 1913—1914 καὶ τῆς Θράκης, Ἰμβρου καὶ τῆς Τενέδου τὸ 1919—1920.
6. Μετὰ τὴν ἐκχώρησιν τῆς Ἀνατ. Θράκης, τῆς Ἰμβρου καὶ Τενέδου τὸ 1923.
7. Μετὰ τὴν προσάρτησιν τῆς Δωδεκανήσου τὸ 1947.
8. Καθ' ὑπολογισμόν.

Έκτασις και πληθυσμός κατά γεωγραφικά διαμερίσματα

Διαμερίσματα	Τετρ. χιλ.	Κάτοικοι
1. Στερεά Έλλάς και Εύβοια	24 979	2 287 019
2. Πελοπόννησος	21 556	1 129 022
3. Ίόνιοι Νήσοι	2 227	228 597
4. Θεσσαλία	13 984	628 941
5. Μακεδονία	34 356	1 700 835
6. Ήπειρος	9 253	330 543
7. Κρήτη	8 379	462 124
8. Νήσοι Αιγαίου	9 232	528 766
9. Θράκη	8 586	336 954
Τò όλον	122 562	7 632 801

Πληθυσμός τών κυριωτέρων πόλεων τής Έλλάδος

Πόλεις	1920	1951
Αθήναι και περίχωρα	308 264	904 800
Πειραιεύς >	134 850	343 522
Θεσσαλονίκη και >	170 321	237 309
Πάτραι	52 174	79 014
Βόλος	30 046	65 090
Ηράκλειον	24 848	51 144
Καβάλλα	22 939	42 102
Λάρισα	21 084	41 016
Καλάμαι	20 905	37 781
Σέρροι	14 486	36 760
Χανιά	24 976	33 211
Ίωάννινα	20 765	32 315
Κομοτινή	21 294	29 734
Δράμα	15 263	29 498
Κέρκυρα	27 175	27 431
Ξάνθη	16 584	25 700
Μυτιλήνη	18 314	25 518
Σύνολον	944 288	2 021 945

Άστικός, ήμισιαστικός ή αγροτικός πληθυσμός τής Έλλάδος

Έτος άπογραφ.	Άγροτικός	Ήμισιαστικός	Άστικός
1928	3,399,182	905,806	1,900,196
1940	3,861,718	1,133,047	2,350,100
1951	3,637,547	1,187,349	2,807,905

ΑΚΑΘΟΡΙΣΤΟΝ ΕΓΧΩΡΙΟΝ ΠΡΟΪΟΝ ΚΑΙ ΑΚΑΘΟΡΙΣΤΟΝ ΕΘΝΙΚΟΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑ

Είς τιμὰς 1954

Είς ἑκατ. δραχ.

	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956(*)	1956 %/ο
1. Γεωργία—Δάση—'Αλιεία	10 559	14 060	12 329	14 759	13 888	17 848	17 429	18 430	18 938	33,6
α) Γεωργία	8 889	12 634	10 107	12 734	11 280	15 203	14 297	14 997	15 209	27,0
β) Κτηνοτροφία	1 085	764	1 370	1 233	1 773	1 803	2 164	2 393	2 607	4,6
γ) Δάση	365	372	529	524	565	578	636	685	745	1,3
δ) 'Αλιεία	210	285	323	268	270	264	332	355	377	0,7
2. Μετάλλευμα —'Ορυχεία—Λατο- μεία—'Αλυκαί	129	160	270	376	437	479	571	655	718	1,3
3. Μεταποίησης	5 230	6 925	7 573	7 972	7 722	8 857	9 563	10 510	10 746	19,1
α) 'Επιχ. τροφ. - ποτών - κλπ	1 165	1 622	1 536	1 689	1 567	1 954	1 963	2 271	2 236	4,0
β) 'Υφαντουργικαί	1 695	2 108	2 489	2 553	2 453	2 710	2 817	2 934	3 050	5,4
γ) 'Ιματισμού	556	730	739	772	784	865	886	988	951	1,7
δ) Ξύλου	402	508	557	588	563	615	735	794	862	1,5
ε) Χάρτου	62	79	108	117	107	134	164	186	224	0,4
ς) Χημικαί	579	813	881	1 040	984	1 077	1 138	1 302	1 231	2,2
η) Οικόδομικαί	183	229	260	268	313	392	465	568	615	1,1
θ) Μεταλλουργικαί	42	59	71	83	92	113	150	170	185	0,3
θ) Μηχανολ. και έπεξεργασία μετάλλου	369	517	534	523	470	567	767	840	823	1,5
ι) Μεταφορικῶν μέσων	—	—	19	29	27	66	67	82	96	0,2
ια) Διάφοροι	177	260	379	300	362	364	411	425	473	0,8
4. 'Επιχ. Κοινης 'Οφελείας	300	348	385	430	486	532	604	721	1 020	1,8

5	'Εκτέλειεις Έργων	1.032	1.273	1.650	1.397	1.424	1.655	1.809	1.914	2.197	3,9
6	Μεταφοραι & Έπικοινων.	2.092	2.330	2.496	2.719	2.834	2.803	3.080	3.228	3.323	5,9
	α) Θαλάσσια Μεταφοραι	325	349	398	390	414	398	451	481	502	0,9
	β) Σιδηρόδρομοι	86	104	149	176	194	214	225	222	217	0,4
	γ) Λοιποι μεταφοραι	1.379	1.524	1.599	1.796	1.852	1.808	2.010	2.110	2.165	3,8
	δ) Έπικοινωνια	302	349	350	357	374	383	394	415	439	0,8
7.	'Εμπόριον	3.201	3.888	4.107	4.885	4.527	4.906	5.479	6.061	6.578	11,7
8.	Πίστις--'Ασφαλιστικαι--Κτη- ματικαι 'Επιχειρησεις	848	914	983	1.106	1.135	1.099	1.143	1.229	1.233	2,2
9.	'Ενοικια	1.787	1.870	1.995	2.157	2.338	2.559	2.701	2.968	3.266	5,8
10.	Δημ. Διοίξ. & 'Ασφάλεια	4.424	4.441	3.700	3.778	3.897	3.940	3.706	3.820	3.867	6,9
	α) Διοικησις	1.687	1.814	1.933	1.878	1.982	1.980	1.982	2.086	2.133	3,8
	β) 'Ασφάλεια	2.737	2.627	1.767	1.900	1.915	1.960	1.724	1.734	1.734	3,1
11.	'Υληρ. 'Υγιειν & 'Εκπαιδ.	1.151	1.165	1.224	1.249	1.292	1.254	1.288	1.304	1.331	2,4
	α) 'Υγεία	599	598	606	608	622	612	613	600	606	1,1
	β) 'Εκπαίδευσις	552	567	618	641	670	642	675	704	725	1,3
12.	Διάφοροι 'Υπηρεσια	1.602	1.623	1.643	1.665	1.684	1.704	1.726	1.744	1.761	3,1
13.	'Ακαθ. 'Εγκώριον Προτίον	32.355	38.997	38.355	42.493	41.664	47.636	49.099	52.585	54.981	97,7
14.	Καθ. Εισόδημα έκ της 'Αλλο- δαπής	222	173	318	542	748	647	807	857	1.278	2,3
15.	'Ακαθάρτιστον 'Εθικόν Εισό- δημα	32.577	39.170	38.673	43.035	42.412	48.283	49.906	53.442	56.259	100

Πηγή: 'Υπουργείον Συντακτισμού
1) Προσωρινά στοιχεία

ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ
 ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ, ΤΙΜΑΡΙΘΜΟΥ, ΚΟΣΤΟΥΣ ΖΩΗΣ
 ΤΙΜΗΣ ΧΡΥΣΗΣ ΛΙΡΑΣ ΚΑΙ ΤΙΜΗΣ ΔΟΛΛΑΡΙΟΥ
 κατά τὰ ἔτη 1938, 1947 - 1957

Τέλος περιόδου	Τραπεζία ἐν κυκλοφ. εἰς ἐκατ. δραχ	Τιμάρηθος κόστους ζωῆς 1938=1	Τιμὴ Χρυσῆς Λίρας εἰς δραχμὰς	Τιμὴ Δολλαρίου εἰς δραχμὰς
1938	7.238,7	1.000	907	112
1947	973,6	0.174	148	8 ⁽¹⁾
1948	1.202,1	0.247	227	9,5 ⁽¹⁾
1949	1.858,6	0.284	227	12 ⁽¹⁾
1950	1.887,1	0.306	223	15 ⁽¹⁾
1951	2.198,5	0.345	225	15
1952	2.475,9	0.362	208	15
1953	3.503,0	0.395	274	26
1954	3.887,8	0.454	311	30
1955	4.951,3	0.481	309	30
1956	6.149,7	0.498	320	30
1957 Ἰανῆριος	5.577,8	0.502	326	30
Φεβρουάριος	5.523,6	0.500	323	30
Μάρτιος	5.669,2	0.504	318	30
Ἀπρίλιος	6.167,0	0.507	316	30
Μάϊος	5.898,9	0.506	315	30
Ἰούνιος	5.824,1	0.510	311	30
Ἰούλιος	6.012,2	0.514	308	30
Αὐγουστος	6.328,0	0.511	307	30
Σεπτέμβριος	6.610,7	0.515	309	30

Πηγή: Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος
 (1) Περιλαμβάνεται καὶ ἡ τιμὴ τῶν BONDS.

"Εκτασις και πληθυσμός των Κρατών - Μελών Ο.Ε.Ο.Σ. 1956

Χ ὠ ρ α ι	*Εκτασις εἰς τετρ. χιλιόμε.	Πληθυσμός εἰς χιλιάδας	Κάτοικοι ἀνά τετρ. χιλιόμε.
1. Αὐστρία	83 850	6 980	83
2. Βέλγιον	30 507	8 950	293
3. Γαλλία	551 255	43 787	79
4. Δανία	42 936	4 485	104
5. Δ. Γερμανία	247 889 (1)	51 852 (1)	209 (1)
6. Ἑλβετία	41 288	5 045	122
7. Ἑλλάς	132 562	8 480	64
8. Ἡν. Βασίλειον	244 015	51 550	122
9. Ἰρλανδία	70 282	2 890	41
10. Ἰσλανδία	103 000	162	1
11. Ἰταλία	301 191	48 337	160
12. Λουξεμβούργον	2 586	314	121
13. Νορβηγία	323 917	3 478	10
14. Ὀλλανδία	32 400	10 957	338
15. Πορτογαλία	92 161	8 879	96
16. Σουηδία	449 200	7 325	18
17. Τουρκία	776 980	24 130	31

Πηγή: General Statistics, O.E.E.C., Statistical Bulletin, May 1957.

1) Περιλαμβάνεται καὶ τὸ Σάαρ.

**Ἐθνικὸν Εἰσόδημα (Συνολικὸν καὶ κατὰ κεφαλὴν)
εἰς Χώρας - Μέλη τοῦ Ο.Ε.Ο.Σ. (α) ἔτους 1955**

Χ ὠ ρ α ι	Εἰσόδημα εἰς τρ. τιμὸς εἰς ἑκατ. δολλ.	Κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα εἰς δολλ.
1. Αὐστρία	3 096	468
2. Βέλγιον	9 592	1 082
3. Γαλλία	35 426	819
4. Δανία	3 417	769
5. Δ. Γερμανία	30 119	638
6. Ἑλβετία	5 435	1 092
7. Ἑλλάς	1 838	230
8. Ἡνωμ. Βασίλειον	42 632	832
9. Ἰρλανδία	1 285	441
10. Ἰταλία (β)	16 960	353
α) Βόρειος		420
β) Νότιος		210
11. Λουξεμβούργον	288	932
12. Νορβηγία	2 730	797
13. Ὀλλανδία	6 258	582
14. Πορτογαλία	1 652	188
15. Σουηδία	7 994	1 100
16. Τουρκία	5 096	223

(α) Ὁ ὑπολογισμὸς ἐγένετο βάσει στοιχείων τοῦ Statistical Yearbook 1956 τῶν U.N. (β) Ἡ διάσπασις ἐγένετο βάσει τῶν δεδομένων τῆς Economic Survey of Europe 1953.

Η ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ ΚΑΙ Η ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ

Ἡ ἐν γένει διακυβέρνησις καὶ διοικήσις τοῦ Κράτους ἀσκεῖται ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως. Τὴν Κυβέρνησιν ἀποτελεῖ τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον συγκεῖμενον ἐκ τῶν Ὑπουργῶν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Πρωθυπουργοῦ, ἀπάντων διοριζομένων ὑπὸ τοῦ Βασιλέως.

Ἡ σχετικὴ διάρθρωσις προβλεπομένη ὑπὸ εἰδικῶν νόμων καὶ διαταγμάτων ἔχει ὡς ἀκολούθως :

Ἐπὶ κεφαλῆς εὐρίσκεται ὁ Πρωθυπουργός. Ἐκτός αὐτοῦ προβλέπονται εἰς ἡ δύο ἀντιπρόεδροι τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου.

Αἱ γενικαὶ γραμμαὶ τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς χαράσσονται ὑπὸ τοῦ Κυβερνητικοῦ Συντονιστικοῦ Συμβουλίου. Αἱ σχετικαὶ κατ' ἰδίαν ἀποφάσεις λαμβάνονται ὑπὸ τοῦ κατὰ τὰ ἀνωτέρω Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου.

Οἱ Ὑπουργοὶ προΐστανται καὶ διευθύνουν τὰ καθ' ἕκαστον Ὑπουργεῖα (σύνολον δημοσίων ὑπηρεσιῶν ἀφορωσῶν ἰδιαιτέρον διοικητικὸν τομέα). Ὑπάρχουν καὶ ὑπουργοὶ ἀνευ χαρτοφυλακίου (ὑπουργεῖου), ὡς καὶ Ὑφυπουργοὶ (ἰδίᾳ εἰς Ὑπουργεῖα μὲ ἐκτεταμένην ἀρμοδιότητα). Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Ὑπουργεῖου, ὅπου ὄργανικῶς προβλέπεται ἡ θέσις τοιοῦτου, εἶναι πολιτικὸν πρόσωπον μὴ μετέχον τῆς Κυβερνήσεως, βοηθεῖ δὲ τὸν Ὑπουργὸν ἢ Ὑφυπουργὸν εἰς τὸ ἔργον των.

Τὰ καθ' ἕκαστον Ὑπουργεῖα εἶναι τὰ ἑξῆς :

1) Προεδρίας τῆς Κυβερνήσεως. Παρ' αὐτῷ ἔδρευει τὸ Ἀνώτατον Συμβούλιον Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν (ΑΣΔΥ).

2) Συντονισμοῦ. 3) Ἐθνικῆς Ἀμόνης. 4) Ἐξωτερικῶν. 5) Δικαιοσύνης. 6) Ἐσωτερικῶν. 7) Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων. 8) Οἰκονομικῶν, παρ' ᾧ ἔδρευει τὸ Νομικὸν Συμβούλιον τοῦ Κράτους. 9) Ἐμπορίου. 10) Βιομηχανίας. 11) Συγκοινωνιῶν καὶ Δημοσίων Ἔργων, 12) Γεωργίας. 13) Κοινωνικῆς Προνοίας καὶ Ὑγιεινῆς. 14) Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας. 15) Ἐργασίας. 16) Βορείου Ἑλλάδος (Μακεδ. Θράκη), (ὑφυπουργός διὰ τὴν Ἠπειρον.

Τὰ Ὑπουργεῖα καὶ ἐν γένει αἱ Δημόσιαι Ὑπηρεσῖαι τοῦ κέντρου καὶ τῶν περιφερειῶν ἐπανδρῶνται διὰ Δημοσίων Ὑπαλλήλων διεπομένων (πλὴν τῶν στρατιωτικῶν καὶ τῶν στρατιωτικῶς ὀργανωμένων ὀργάνων τῶν σωμάτων ἀσφαλείας) ὑπὸ τοῦ Κώδικος καταστάσεως τῶν δημοσίων διοικητικῶν ὑπαλλήλων (Νόμος 1811/1951).

ΑΙ ΩΡΑΙ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

Κατά την Έλληνικήν μυθολογίαν αἱ Ὁραι, τρεῖς τὸν ἀριθμὸν—Εὐνομία, Δίκη, Εἰρήνη—, ἦσαν θυγατέρες τοῦ Διὸς καὶ τῆς Θέμιδος καὶ ἦσαν οἱ φύλακες τῶν πυλῶν τοῦ οὐρανοῦ, τὰς ὁποίας ἠνοίγον ἢ ἔκλειον μὲ τὴν συστολήν ἢ διαστολήν ἐνὸς νέφους ἔμπροσθεν τοῦ Ὁλύμπου. Τὸ ὄνομα τῶν σημαίνει τὴν καλλονὴν εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς (ώρας). Εἰς τὰς Ἀθήνας τὰς ἐλάτρευον μὲ τὰ ὀνόματα Θαλῶ καὶ Καρπῶ· τῆς πρώτης ὑπενθυμιζούσης τὴν βλάστησιν τῆς ἀνοξέως καὶ τῆς δευτέρας τοὺς καρποὺς τοῦ θέρους. Αἱ Ὁραι ἀπεικονίζοντο χορεύουσαι, κρατοῦσαι κλάδους καὶ ὄπαρας.

Αἱ λεπτομέρειαι τῶν ὥρῶν τοῦ ἔτους ὡς εἶναι ἡ διάφορος διάρκεια τῶν ἡμερῶν, ἡ διάφορος ἔντασις φωτισμοῦ καθῶς καὶ τῆς θερμότητος καὶ κ. ἄ. ἐξηγοῦνται διὰ τοῦ σχήματος τῆς τροχιάς τῆς Γῆς περὶ τὸν Ἥλιον.

Ἡ Γῆ περιφερομένη περὶ τὸν Ἥλιον διαγράφει τροχίον γνωστὴν μὲ τὸ ὄνομα «ἑλλειψις», ἰδέαν δὲ ταύτης λαμβάνει κανεὶς ἐάν παρατηρήσῃ περιφέρειαν κύκλου ὄχι καθέτως πρὸς τὸ ἐπίπεδόν της ἀλλὰ λοξῶς. Ἐξ ὧλων τῶν εὐθυγράμμων τμημάτων τὰ ὁποία ἔχουν τὰ ἄκρα τους ἐπὶ τῆς ἑλλείψεως, ὑπάρχει ἓν μικρότερον ὧλων καὶ ἓν μεγαλύτερον, καλούμενα ἀντιστοίχως μικρὸς καὶ μεγάλος ἄξων, ἐπὶ δὲ τοῦ τελευταίου ὀρίζονται καταλλήλως δύο σημεῖα καλούμενα «ἑστιαί» τῆς ἑλλείψεως· εἰς μίαν τῶν ἑστιῶν τῆς ἑλλειπτικῆς τροχιάς τῆς Γῆς εὐρίσκειται ὁ Ἥλιος. Τὰ δύο ἄκρα τοῦ μεγάλου ἄξωνος καλοῦνται «ἡλιοστάσια» (τὸ ἓν «περιήλιον» καὶ τὸ ἄλλο «ἀφήλιον»), τὰ δὲ τοῦ μικροῦ «λομηρίαί» (ἡ μία «ἑαρινή» καὶ ἡ ἄλλη «φθινοπωρινή»).

Λόγω τοῦ ὅτι ὁ ἄξων τῆς ἡμερησίας περιστροφῆς τῆς Γῆς δὲν σχηματίζει ὀρθὴν γωνίαν μὲ τὸ ἐπίπεδον τῆς ἑλλειπτικῆς περὶ τὸν Ἥλιον τροχιάς της, εἰς τὴν θέσιν μὲν τῆς ἑαρινῆς καθὼς καὶ τῆς φθινοπωρινῆς λομηρίας, ὁ κύκλος φωτισμοῦ διέρχεται διὰ τῶν δύο πόλων καὶ ἡ ἡμέρα εἶναι ἴση πρὸς τὴν νύκτα διὰ πάντας τοὺς τόπους τῆς Γῆς· κατὰ τὰς θερινὰς τροπὰς ὅμως αἱ περὶ τὸν Β πόλον Χῶραι εἶναι ἐστραμμέναι πρὸς τὸν Ἥλιον καὶ ἔχουσι διαρκῶς ἡμέραν, αἱ δὲ περὶ τὸν νότιον πόλον ἔχουσι νύκτα.

Κατὰ τὴν ἡμερησίαν περιστροφὴν τῆς Γῆς ὄλοι οἱ τόποι τοῦ Β ἡμισφαιρίου, εὐρίσκονται ἐπὶ περισσότερον χρόνον εἰς τὴν φωτεινὴν ζώνην καὶ ἔχουσι ἡμέραν μεγαλύτεραν τῆς νυκτός.

Ἡ Γῆ κινεῖται ταχύτερον περὶ τὸ περιήλιον, καὶ βραδύτερον περὶ τὸ ἀφήλιον, διὰ τοῦτο αἱ ἑποαὶ δὲν εἶναι ἴσαι· τὸ ἔαρ ἰσοῦται πρὸς 92 ἡμ. 20 ὥρ., τὸ θέρος πρὸς 93 ἡμ. 15 ὥρ., τὸ φθινόπωρον πρὸς 89 ἡμ. 19 ὥρ., καὶ ὁ χειμὼν πρὸς 89 ἡμ. Τὸ ἔαρ ἀρχεται τὴν 21 Μαρτίου, τὸ θέρος τὴν 21 Ἰουνίου, τὸ φθινόπωρον τὴν 23 Σεπτεμβρίου καὶ ὁ χειμὼν τὴν 22 Δεκεμβρίου. Γίνεται ὁμοῦς διάκρισις μεταξὺ ἀστρονομικοῦ καὶ μετεωρολογικοῦ ἔαρος π.χ., διότι τὸ δεύτερον ἐξαρτᾶται, ὅσον ἀφορᾷ τὴν τοποθέτησιν του εἰς τὸν χρόνον, ἐκ διαφόρων τοπικῶν παραγόντων· εἰς τὴν εὐκρατον ζώνην τοῦ Β ἡμισφαιρίου, π.χ., τὸ ἔαρ περιλαμβάνει τοὺς μῆνας Μάρτιον, Ἀπρίλιον καὶ Μάιον, συμπίπτου μὲ τὸ ἀστρονομικόν.

Ἡ ἔναρξις τοῦ ἔαρος διὰ τὸ Β. ἡμισφαίριον καὶ κατὰ τὸ 1958 θὰ εἶναι ἡ 3 ὥρα τῆς 21 Μαρτίου.

Ἡ μέση θερμοκρασία τοῦ ἔαρος ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸ 1857, ἦτο 14,7° C, τὸ δὲ μέσον ὀλικὸν ὕψος βροχῆς 37 mm.

Τὸ ἔαρ εἶναι ἡ ἐποχὴ ἡ ὁποία παρουσιάζει παντοῦ τὴν περισσότερην γλυκύτητα, ἀνανεώνουσα ὄλους τοὺς ζῶντας ὀργανισμοὺς καὶ δίδουσα ἐκ νέου κίνησιν εἰς ὅσα εἶχεν ἀκίνητοποιήσει ἡ χειμερινὴ νάρκη. Διὰ τοῦτο ὀμνήθη ὑπὸ λεγεῶνων καλλιτεχνῶν εἰς ὅλα τὰ ἔθνη καὶ ὄλους τοὺς αἰῶνας.

ΜΕΓΑΛΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΝΕΚΡΟΙ

ΝΙΚΟΣ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ

Ὁ Καζαντζάκης ἐγεννήθη εἰς Ἡράκλειον τῆς Κρήτης τὸ 1882. Ἔσπούδασε νομικὰ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν καὶ κατόπιν μετέβη διὰ φιλοσοφικὰς μελέτας εἰς τὸ Παρίσι ὅπου καὶ παρηκολούθησεν ἀνώτερες παραδόσεις ἀπὸ τὸν Μπέρξον. Ὅταν πρωτοεμφανίσθη εἰς τὰ Γράμματα ἐχρησιμοποίησε κατ' ἀρχὰς τὸ φιλολογικὸν ψευδώνυμον Πέτρος Ψηλορείτης, κατόπιν ὅμως, ἤρχισε νὰ γράφῃ καὶ νὰ μεταφράζῃ μὲ τὸ ὄνομά του. Ὁ πῖναξ τῶν ἔργων του (πεζῶν, ἐμμέτρων καὶ θεατρικῶν) περιλαμβάνει τὰς ἐξῆς δημιουργίας του : «Ὁφισ καὶ κρίνο» (1906), ὁ «Πρωτομάστορας» (1910) πού ἀπετέλεσε καὶ τὸ λιμπρέτο τοῦ ὁμωνύμου μουσικοῦ ἔργου τοῦ Μανώλη Καλομοίρη, «Νικηφόρος Φωκᾶς» (1927),

«Ἀσκητικὴ - Salvatores dei» 1927), «Χριστὸς» (τραγωδία 1928) «Ὁδυσσεύς» (τραγωδία 1928), «Τί εἶδα στὴ Ρουσία» (1928), «Ἱστορία τῆς ρωσικῆς Λογοτεχνίας» (1930), «Ἰσπανία» (1937), «Ἰαπωνία καὶ Κίνα» (1938 καὶ 1942), «Ὁδύσσεια» (1938), «Μέλισσα» δρᾶμα (1939), «Ἀγγλία» (1941 καὶ 1946), «Ἰουλιανὸς» (τραγωδία 1946), «Ὁ Καποδίστριας» (τραγωδία 1946), «Βίος καὶ πολιτεία τοῦ Ἀλέξη Ζορμπᾶ» (1946) Τὰ τελευταῖα ἔτη μεταξὺ τῶν ἄλλων ἔργων πού ἔγραψε (ξανατύπωσε καὶ μερικὰ ἀναθεωρημένα) ἦσαν «ὁ Καπετὰν Μιχάλης», «ὁ φτωχούλης τοῦ Θεοῦ», «ὁ Χριστὸς ξανασταυρώνεται», «ὁ τελευταῖος πειρασμός», «Τοῦδα - Ραβα», καθὼς καὶ μεταφράσεις τοῦ «Φάουστ» τοῦ Γκαίτε, τῆς Θείας Κωμωδίας τοῦ Δάντε καὶ τῆς «Ἰλιάδος» ἐν συνεργασίᾳ μὲ τὸν κ. Κακριδῆν. Εἰς τοὺς τόμους τοῦ «Θεάτρου» εἰς τοὺς ὁποίους περιελήφθησαν ὅλαι αἱ τραγωδίαι ἐτυπώθησαν ἐκτὸς τῶν ἄλλων, πού ἀνεφέρθησαν ἀνωτέρω— «ὁ Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος», «Γιάνκ Τσέ», «Σόδομα καὶ Γόμορρα», «Χριστόφορος Κολόμβος», «Κοῦρος», ἡ «Τριλογία τοῦ Προμηθέα». Ἐξέδωκε, τέλος, Ταξιδιωτικὰς ἐντυπώσεις διὰ τὴν Αἴγυπτον, Ἱερουσαλὴμ καὶ τὸ Ὄρος Σινᾶ.

Ὁ Νίκος Καζαντζάκης— ὁ ὁποῖος μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν εἶχε πρὸς στιγμὴν ἐνδιαφερθῆ καὶ διὰ τὴν πολιτικὴν καὶ εἰς τὰ 1946 εἶχεν ἐπ' ὀλίγον διατελέσει, ἐπὶ Κυβερνήσεως Σοφούλη, ὑφυπουργὸς τῆς Παιδείας—εἶναι ὁ περισσότερον μεταφρασθεὶς ἀπὸ ὅλους τοὺς συγχρόνους νεοέλληνας συγγραφεῖς καὶ τὰ τελευταῖα ἔτη. Ὁρισμένα ἀπὸ τὰ βιβλία του ἔκαμαν ζωηροτάτην αἴσθησιν εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀμερικὴν καὶ εἶχε συζητηθῆ ἐπανεπιλημμένως ὑποψηφιότης του διὰ τὸ Βραβεῖον Νόμπελ. Σημειωτέον ὅτι ἡ μόνη προσγενομένη ὑπὸ τοῦ Κράτους τιμὴ εἰς τὸν Καζαντζάκην εἶναι ἡ ἀπονομὴ τοῦ περυσικοῦ βραβείου διὰ τὸ καλύτερον θεατρικὸν ἔργον.

ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ

Α' ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ

Ἐθνικοὶ πόροι (national resources) καλοῦνται τὸ σύνολον τῶν ἐντὸς δεδομένης χρονικῆς περιόδου (συνήθως ἔτους), καθαρῶν ἀξιών τοῦ παραγομένου ὄγκου ἐντὸς δεδομένης χώρας τελικῶν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν, πλέον τῶν ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς εἰσρέοντων ἐπὶ μέρους εἰσοδημάτων, μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ἐκρέοντων ἐκ τῆς Χώρας ταύτης εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ἐπὶ μέρους εἰσοδημάτων.

Κατὰ τὸν ὡς ἄνω, ὄθεν, ὀρισμὸν, οἱ ἔθνικοὶ πόροι ταυτίζονται πρὸς τὸ ὑπὸ εὐρεῖσιν ἔννοιαν καθαρὸν ἔθνικὸν χρηματικὸν εἰσόδημα, ὅπερ δημιουργεῖται ὑπὸ συνθήκας ἀνοικτῆς ἢ μὴ αὐτάρκους ἔθνικῆς οἰκονομίας, ἐχούσης οἰκονομικὰς σχέσεις μετὰ τῆς ἀλλοδαπῆς καὶ ἐπηρεαζομένης ἐξ αὐτῶν. Τὸ ὑπὸ στενὴν ἔννοιαν καθαρὸν ἔθνικὸν χρηματικὸν εἰσόδημα, εἶναι τὸ συνήθως καλούμενον ἔθνικὸν εἰσόδημα, ὅπερ δημιουργεῖται μόνον ἐξ ἐσωτερικῶν ἢ ἐπιχωρίων καθαρῶν οἰκονομικῶν πόρων, ὑπὸ θεωρητικῆς συνθήκας κλειστῆς ἢ αὐτάρκους ἔθνικῆς οἰκονομίας.

Ὅταν ὀμιλοῦμεν περὶ «καθαρῶν ἀξιών» ἢ περὶ «καθαροῦ ἔθνικοῦ εἰσοδήματος», ἐπιδιώκομεν νὰ διαστείλωμεν τὴν ἔννοιαν τοῦ ἔθνικοῦ εἰσοδήματος εἰς καθαρὸν ἢ ἀκαθάριστον. Τὸ καθαρὸν ἔθνικὸν εἰσόδημα δὲν περιλαμβάνει τὴν ἀξίαν τοῦ τμήματος ἐκείνου τοῦ ἔθνικοῦ εἰσοδήματος, ὅπερ διατίθεται διὰ τὴν ἀντικατάστασιν τῶν λόγῳ χρήσεως ἢ φθορᾶς ἀναλισκομένων ἢ δι' ὀλονδῆποτε ἕτερον λόγον (ἐξαντλήσεως, παλαιώσεως κλπ.) ἀχρηστευομένων μέσων παραγωγῆς κατὰ τὴν παραγωγικὴν διαδικασίαν τῆς δεδομένης χρονικῆς περιόδου. Τὸ ἀκαθάριστον ἔθνικὸν εἰσόδημα, καλούμενον καὶ ἔθνικὸν προϊόν, περιλαμβάνει καὶ τὸ ὡς ἄνω τμήμα, ὅπερ συνήθως ὑφίσταται λογιστικὴν ἀπόσβεσιν.

Ὅταν, πάλιν, ὀμιλοῦμεν περὶ «τελικῶν» ἀγαθῶν ἢ ὑπηρεσιῶν, ἐπιδιώκομεν νὰ διαστείλωμεν ταῦτα τῶν ἡμιτελῶν ἢ ἐνδιαμέσως παραγομένων, ὧν ἡ ἀξία δὲν πρέπει νὰ ὑπολογίζεται εἰς τοὺς ἔθνικοὺς πόρους, πρὸς ἀποφυγὴν πλέον ἢ ἅπαξ ὑπολογισμοῦ των, ὅστις ἄλλως εἶναι δυνατόν νὰ συμβῇ. Δέον ἐπίσης νὰ ἀποφευχθῇ καὶ οἰσοδῆποτε ἕτερος διπλοῦς ὑπολογισμὸς, ὁ ὁποῖος εἶναι δυνατόν νὰ προέλθῃ ἐκ τῆς ἀνταλλαγῆς ἢ τῆς πωλήσεως ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν ἢ καὶ ἐξ ἄλλου λόγου.

Ὀὐχ ἦτιον, ὁ Ἀνδρέας Σαουνάτσος παρατηρεῖ, ὅτι ἀγαθὰ τῶν ὁποίων ἡ τελείωσις δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ χρονικὸν διάστημα μεγαλύτερον τοῦ ἔτους, λ.χ. δύο ἔτη, δὲν εἶναι ἀπολύτως ὀρθὸν νὰ θεωροῦνται ὡς ἀποτελοῦντα ἀποκλειστικῶς τμήμα τῶν ἔθνικῶν πόρων ἢ τοῦ ἔθνικοῦ εἰσοδήματος τῆς τελευταίας χρονικῆς περιόδου καθ' ἣν ἐτελειώθησαν, ἦτοι τοῦ τελευταίου ἔτους. Ὁρθότερον θὰ ἦτο ἡ ἀξία αὐτῶν νὰ κατανεμηθῇ εἰς πλείονας τῆς μῆδος χρονικὰς περιόδους, τοσοῦτω μᾶλλον καθόσον καὶ οἱ εἰς τὴν ἀξίαν ταύτην ἀντιστοιχοῦντες ἔθνικοὶ πόροι ἢ ἔθνικὸν εἰσόδημα ἀσφαλῶς κατανέμονται εἰς πλείους τῆς μῆδος χρονικὰς περιόδους.

Ὡς εἰσρέοντα ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς καὶ ἐκρέοντα εἰς τὴν ἀλλοδα-

πὴν ἐπὶ μέρους εἰσοδήματα, θεωροῦνται κυρίως τὰ ἐκ χαριστικῆς καὶ δανειακῆς αἰτίας πραγματοποιούμενα. Συνεπῶς, ἡ τοιαύτη κίνησις εἰσοδημάτων ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς ἢ πρὸς τὴν ἀλλοδαπὴν, δέον νὰ διασταλῇ πλήρως τοῦ ἰσοζυγίου ἐξωτερικῶν πληρωμῶν, ὅπερ περιλαμβάνει καὶ ἑτέρας οἰκονομικὰς καὶ συναλλοκτικὰς σχέσεις μετὰ τῆς ἀλλοδαπῆς. Αἱ σχέσεις ὅμως αὗται οὐδόλως δύνανται νὰ θεωρηθοῦν ὡς μεγέθη σχέσιν ἔχοντα μὲ τὸ ὕψος τῶν ἐθνικῶν πόρων, διότι ἔναντι αὐτῶν ὑφίστανται ἀντιπαροχαί.

Εἰσρέοντα ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς εἰσοδήματα, εἶναι, ἐ.π., ἡ παρεχομένη ἐξωτερικὴ οἰκονομικὴ βοήθεια εἰς ἀγαθὰ καὶ συνάλλαγμα (διὰ δωρεῶν, δανείων, ἐπανορθώσεων κλπ.) τὰ μεταναστευτικὰ καὶ ναυτιλιακὰ ἐμβάσματα, οἱ εἰσρέοντες τόκοι ἐξ ἑλληνικῶν κεφαλαίων εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν, ἢ ἀφίξις ἀγαθῶν κλπ. Ἐκρέοντα δὲ εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν εἰσοδήματα εἶναι, ἐ.π., οἱ ἐπιταγαὶ ἢ τὰ δέματα τὰ ἀποστελλόμενα ὑπὸ μορφὴν δώρου κλπ.

Ἐὰν ἐκ τῶν εἰσρέοντων ἀφαιρέσωμεν τὰ ἐκρέοντα ἐπὶ μέρους εἰσοδήματα (ἢ καὶ ἀντιθέτως, ἀναλόγως τῆς περιπτώσεως), λάβωμεν δὲ τὸ προκῦπτον ὑπόλοιπον καὶ τὸ προσθέσωμεν (ἢ, ἀναλόγως, τὸ ἀφαιρέσωμεν) εἰς τὸ ὑπὸ στενὴν ἔννοιαν ἢ ἐπιχώριον ἐθνικὸν εἰσόδημα, τότε τὸ ἀποτέλεσμα θὰ μᾶς δίδῃ τοὺς ἐθνικοὺς πόρους οἵτινες, ὡς ἀνεφέρθη ἤδη, δημιουργοῦνται τόσον ἐκ τῶν ἐσωτερικῶν, ὅσον καὶ ἐκ τῶν ἐξωτερικῶν πόρων τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας.

Λόγω τῶν μεγάλων εἰδικῶν στατιστικῶν δυσχερειῶν, αἵτινες ἐμφανίζονται κατὰ τὸν ὑπολογισμὸν τῶν ἐθνικῶν πόρων, ὀφειλομένων κυρίως εἰς τὴν ἔλλειψιν ἢ ἀδυναμίαν συγκεντρώσεως βασικῶν πρὸς τοῦτο στοιχείων, συνήθως ἀποφεύγεται ὁ ὑπολογισμὸς τῶν. Καὶ ἂν ὁ ὑπολογισμὸς οὗτος ἐπιχειρηθῇ, παραλείπεται τότε ἡ ἰδιαιτέρα παράθεσις τῶν στοιχείων ἐκείνων, τῶν ὁποίων δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ σύλληψις ἢ ὁ διαχωρισμὸς ἐκ τῶν ἀμιγῶς ἐσωτερικῶν ἐθνικῶν πόρων. Π.χ., τὰ στοιχεῖα ἐκείνα, ἅτινα ὑπεισέρχονται εἰς τὴν ἰδιωτικὴν ἐπένδυσιν τὴν πραγματοποιηθεῖσαν ἐκ τῆς διαθέσεως τμήματος τῆς ἰδιωτικῆς ἀποταμιεύσεως ἡμεδαπῶν ἢ ἀλλοδαπῶν διαμενόντων εἰς τὸ ἐξωτερικόν, οἵτινες ἀπέστειλαν ἐμβάσματα ἢ ἀγαθὰ πρὸς οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν φίλων ἢ συγγενῶν τῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ ἢ ἄ ἐγερσιν σχολείων, ἐκκλησιῶν, ἐργοστασίων κλπ.

Εἶναι, τέλος, ἀπαραίτητον νὰ προστεθῇ, ὅτι ἐπικρατεῖ ἡ ἄποψις καθ' ἣν, προκειμένου νὰ ἐξετασθοῦν οἱ ἐθνικοὶ πόροι ἢ τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα ὡς γνῶμον τοῦ «πραγματικοῦ δυναμικοῦ» τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας Χώρας τινός, ἦτοι τοῦ βαθμοῦ τῶν δυνατοτήτων τῆς αὐτοεξελέξεως τῆς διὰ τῶν ἰδίων αὐτῆς μέσων, δὲν θὰ πρέπη νὰ ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν οἱ ἐξωτερικοὶ πόροι τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας καὶ εἰδικώτερον τὰ εἰσρέοντα ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς ἐπὶ μέρους εἰσοδήματα, διότι ταῦτα ἀποτελοῦν, κατὰ τὴν ἄποψιν ταύτην, ἀρνητικοὺς παράγοντας εἰς τὸν ὑπολογισμὸν τοῦ ὑπὸ στενὴν ἔννοιαν ἐθνικοῦ εἰσοδήματος.

ΚΛΑΥΔΙΟΣ Β. ΜΠΑΝΤΑΛΟΥΚΑΣ

*Ηλ. 'Αν. 7.36', Δ. 5.40'
Σελήνη 8 ημερών
ΔΕΥΤΕΡΑ 27/338
*Ιωάν. του Χρυσοστόμου

27

Μιχαήλ Φαρανταύ

*Διὰ τὰ εἶσαι κατὰ τὸ δυνατόν ἐλευ-
θερος σὲ κάθε στιγμή, πρόπει νὰ
ἔχῃς πικρὴν τὰξι. Ἡ ἀταξία μᾶς
κάνει σκλάβους καὶ μὴ λησμονοῦ-
μεν ὅτι ἡ ἀταξία τῆς σήμερον ἐπη-
ρεάζει δυσμενῶς τὴν ἐλευθερίαν
τῆς αὔριον.* (Ἄμιελ)

*Ηλ. 'Αν. 7.35', Δ. 7.41'
Σελ. Πρῶτον Τέταρτον
ΤΡΙΤΗ 28/337
*Ἐφραίμ καὶ Παλλαδίου

28

ΦΑΡΑΝΤΑΥ Μιχαήλ γεννηθεὶς εἰς τὸ
Λονδίνον τὸ 1791 καὶ ἀποθανὼν τὸ 1867.
Μέγας φυσικὸς ἀνακαλύψας τέσσαρας
βασικοὺς νόμους τοῦ ἠλεκτρισμοῦ καὶ
διατυπώσας τὴν θεωρίαν τοῦ ἠλεκτρο-
μαγνητισμοῦ.

*Θεὸς καὶ ἐλευθερ'α εἶσαι ἢ προ-
σευχὴ μου.*

(Βολταῖρος)

*Τὰ βήματα τῆς ἐλευθερίας πηγαί-
νον βραδέως, ἀλλὰ ἐν γυροῦν
δπ'σω ποτέ.* (Λόουελ)

*ΝΤΥ ΦΑΙ Κάρολος Φραγκίσκος (1698—
1739). Γάλλος σοφὸς καὶ μέλος τῆς Γαλ-
λικῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν. Ὁ
πρῶτος ἀνακαλύψας τὰ δύο εἶδη ἠλεκ-
τρισμοῦ: τὸν «υελῶδη» καὶ τὸν «ρητινώ-
δη», τὰ ὀνομασθέντα ἀργότερον ὑπὸ τοῦ
Φραγκλίνου «θετικὸς» καὶ «ἀρνητικὸς»
ἠλεκτρισμῶς.

*Ηλ. 'Αν. 7.34', Δ. 5.43'
Σελήνη 10 ημερών
ΤΕΤΑΡΤΗ 29/336
*Ἀνακομ. Λειψ. Ἰγνατίου

29

29.1.1919.— Ἐδημοσιεύθη ὁ πρῶτος περὶ
τουρισμοῦ νόμος Ν. 1698.

29.1.1932.— Δικαίωμα ἀσκήσεως δικηγο-
ρικοῦ ἐπαγγέλματος ἐχορηγήθη εἰς μαύ-
ρην γυναῖκα.

**Ἡ ἀρετὴ λίμπει ἀκόμη καὶ μετὰ
τὸν θάνατον.* (Εὐριπίδης)

**Ἡ τύχη δὲν μεταβάλλει τοὺς ἀν-
θρώπους, τοὺς ἀποκαλύπτει.*

(Necker)

**Ὅποιος δὲν ἀγαπᾷ τὴν πατρίδα
του, δὲν ἔμπορεῖ ν' ἀγαπᾷ τίποτε.*

(Τζόνσον)

ΚΡΟΥΞ Οὐίλλιαμ (1832 -- 1919). Ἄγγλος
χημικὸς καὶ φυσικὸς. Κατεσκεύασε τὸν
φέροντα τὸ ὄνομα σωλήνα ἀκτίνων X.
ΠΡΟΚΛΟΣ (410-458 μ.Χ.). Ἐγεννήθη εἰς
τὴν Κων/πολιν. Ἦτο πολυμερεστάτη διά-
νοια: φιλόσοφος, ρήτωρ, μαθηματικὸς.
Θεωρεῖται ὡς ὁ φιλόσοφος ποῦ ἐυσυτη-
ματοποίησε καὶ ἔδωσε τελικὴν μορφήν
εἰς τὴν Νεοπλατωνικὴν φιλοσοφίαν. Πολλοὶ
θεωροῦν τὸν Πρόκλον ὡς τὸν πρῶ-
τον ἐφευρέτην «τοῦ ὑγροῦ πυρός».

Ἡλ. Ἀν. 7.34', Δ. 5.44'

Σελήνη 11 ἡμερῶν

ΠΕΜΠΤΗ 30/335

Τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν

30

30.1.1932.— Διάσωσις ἀεροπλάνου ἐν μέσῳ ὠκεανοῦ.

“Ὅ,τι αἱ στρατιαὶ τῶν σκλάβων παρήγαγον ἄλλοτε, εἶναι σήμερον ἐργασία τῶν μηχανῶν καὶ μηχανημάτων. Συγκρίνοντας τὸ σύνολον τῆς ἀνθρωπίνης ἐργασίας μὲ τὸ σύνολον τῆς κινήτου δύναμειος τῶν μηχανῶν, ὑπολογίζομεν πόσοι σκλάβοι θὰ ἐχρειάζοντο σήμερον ἵνα ἐκτελεσθῇ ἡ παραγομένη ἐργασία ὑπὸ τῶν μηχανῶν. Οὕτω εὐρίσκομεν τὸν φανταστικὸν ἀριθμὸν τῶν ἑκατὸν ἕως διακοσίων δισεκατομμυρίων σκλάβων.

(J. Hoeffner)

ΧΕΒΕΣΑΤΔ Ὀλιβερ (1850—1925). Ἄγγλος μηχανικός καὶ μαθηματικός. Διάσημος διὰ τὰς μελέτας του ἐπὶ τῆς διαδόσεως τῶν ἠλεκτρομαγνητικῶν κυμάτων.

ΤΕΣΛΑ Νικόλαος (1857—1943). Ὁ πατὴρ τοῦ ἤτο Ἑλλην Κληρικὸς. Ἡ μήτηρ του Σερβίς. Διάσημος διὰ τὴν ἐφεύρεσιν τοῦ ἐπαγωγικοῦ κινήτου καὶ τοῦ στρεφόμενου μαγνητικοῦ πεδίου.

Ἡλ. Ἀν. 7.33', Δ. 5.45'

Σελήνη 12 ἡμερῶν

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 31/334

Κύρου καὶ Ἰωάν. Ἀναργ.

31

31.1.1890.— Ἐχορηγήθη δίπλωμα εὐρεσιτεχνίας ἠλεκτρικοῦ λαμπτήρος εἰς τὸν Ἑδισον.

ΡΑΔΕΡΦΟΡΑ Ἐρνέστος (1871—1937) Νεοζηλανδός. Ὁ Νεῦτων τῆς Ἀτομικῆς Φυσικῆς. Εἶναι ὁ πρῶτος ἐπιτυχῶν τὴν τεχνητὴν μεταστοιχείωσιν.

ΤΟΜΣΟΝ Οὐίλλιαμ ἢ Λόρδος Κέλβιν (1824—1907). Ἄγγλος φιλόσοφος, μαθηματικός καὶ Φυσικός. Διάσημος διὰ τὰς ἐπὶ τοῦ ἠλεκτρομαγνητισμοῦ ἐργασίας του.

ΠΟΠΠΦ Ἀλέξανδρος (1839—1906). Ρώσος Φυσικός. Ἐκ τῶν πρώτων σκαπανέων τῆς ἀσυρμάτου τηλεγραφίας, θεωρούμενος ὡς ὁ Ρώσος Μαρκόνι.

“Ὅσοι ἐφείλωμεν χάριτας πρὸς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἐθρῖψαν ὡς βορὰν τῆς κοινῆς γνώμης τὴν μικρὰν λέξιν «αὐτόματον».

“Ὅπως ὁ διάβολος εἶναι χρήσιμος ἵνα προσωποποιῇ τὸ κακόν, τὸ αὐτόματον προσωποποιεῖν κατὰ τινα τρόπον εἰς τὴν φαντασίαν τῶν μαζῶν τὴν παροῦσαν τεχνικὴν πρόδοον, κάμνει τὴν ἀνθρωπότητα νὰ σκέπτεται ἐπὶ τῶν πολυαρίθμων προβλημάτων, τὰ ὅποια συνεχῶς τίθενται εἰς μίαν κοινωνίαν ἔχουσαν συνείδησιν τῆς ἐξελίξεως τῆς τεχνικῆς.

(J. Mersch)

Ζητεῖ ἡ Σχολὴ νὰ καταστήσῃ τοὺς σπουδαστὰς τῆς δημιουργικῆς στελέχη, μὲ ὑπερηφάνειαν διὰ τὴν ἀποστολὴν των καὶ μὲ φιλοδοξίας, μὲ πνευματικὰς ἀνησυχίας, μὲ ἀληθῆ ἀνάτασιν ψυχῆς καὶ ὄχι εὐτελεῖς καὶ ἀναξιοπρεπεῖς θεοσιδήρας.

ΤΑ ΑΞΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΤΟΥ Η. CASSON

Ἄξιωμα Πρῶτον

Χρειαζονται τουλάχιστον δύο πρόσωπα, ἕνα λάβη χώραν μιὰ συναλλαγή

Ἐπὶ οἰαοδήποτε συνθήκας, οὐδεὶς δύναται νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὸ ἐμπόριον, εἰς εἶναι μόνος.

Οὐδεὶς δύναται νὰ ἀγοράσῃ ἀπὸ ἢ νὰ πωλήσῃ εἰς τὸν ἑαυτὸν του. Ἐὰν ἐν ὄψει ἐνὸς οἰκονομικοῦ συνδυασμοῦ, ἢ δεξιὰ χεῖρ ἀποκτᾷ ὅ,τι προσφέρει ἢ ἀριστερά, δὲν ὑπάρχει συναλλαγή.

Ὅστις ἐξακολουθεῖ νὰ κατασκευάζῃ ἐμπορεύματα, συμφώνως πρὸς τὰς προσωπικὰς κλίσεις καὶ ἀντιλήψεις του, χωρὶς νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν τὰς ἐπιθυμίας καὶ ἀνάγκας τῆς πελατείας του, αὐτὸς παραμένει κωφὸς εἰς τὸ ἀνωτέρω ἀξίωμα.

Ἡ πλέον ἐντιμος συναλλαγή θὰ ἐπιζήσῃ ἀπὸ τὴν ὀλιγώτερον τοιαύτην. Ἴδου διατὶ ἢ τιμῆς ἀποδίδει τελικῶς περισσότερα κέρδη ἀπὸ τὴν ἀτιμίαν. Ἴδου διατὶ οὐδέποτε ἐμπορικῇ ἐπιχειρήσει διεκρίθη πλέον τῶν τριῶν γενεῶν, σθηριζομένη εἰς τὴν ἀπάτην.

Ἐκ τοῦ ὄρισμοῦ του, τὸ ἐμπόριον εἶναι κοινωνικὴ προῦξις. Μὰς ὑποχρεῶνε ὅπως λαμβάνωμεν ὑπ' ὄψιν τὰς ἐπιθυμίας καὶ ἀπαιτήσεις τοῦ ἄλλου.

Ἐὰν ἤμουν καθηγητὴς τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας, θὰ ἐπροχώρουν περισσότερον. Θὰ προσέθετα ὅτι τὸ ἐν λόγῳ ἀξίωμα εἶναι ἢ οἰκονομικὴ βᾶσις τοῦ ἀλτροῦτισμοῦ.

Ἄξιωμα Δεύτερον

Ἐπὶ τρεῖς παράγοντες εἰς κάθε συναλλαγήν :

Ὁ ἀγοραστής, ὁ πωλητὴς καὶ τὸ ἐμπόρευμα

Δυνάμεθα νὰ παραβάλωμε τὰς συναλλαγὰς πρὸς ἕνα τρίποδα.

Ἐὰν ὑψώσωμε τὸ ἕνα πόδι του, πιθανὸν ἐπὶ τινα χρόνον νὰ διατηρηθῇ ἢ ἰσορροπία του· τελικῶς ὅμως οὗτος θὰ ἀνατραπῇ.

Ἐὰν ζήσῃ καὶ εὐδοκιμήσῃ μία ἐπιχειρήσις ἔχει ἀνάγκην τῆς συνδρομῆς τριῶν δυνάμεων : τοῦ οἰκονομολόγου, τοῦ βιομηχάνου καὶ τοῦ πωλητοῦ. Οὐδεὶς ὅμως ἐξ αὐτῶν δύναται νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἐργασίαν τοῦ γείτονός του.

Ἀποστολὴ τοῦ οἰκονομολόγου εἶναι ἢ ἐπιδιώξις κέρδους. Ὁ βιομηχάνος πρέπει νὰ ἀπασχολῆται μὲ τὴν πρώτην ὕλην, τὸ κόστος καὶ τὴν παραγωγὴν.

Ὁ διευθυντὴς τῶν πλεισιῶν πρέπει νὰ σκέπτεται διαρκῶς τὴν πελατείαν.

Ἐὰν συνενώσῃτε τοὺς τρεῖς αὐτοὺς ἀνθρώπους, ἀμοιβαίως σεβομένους τὰς ἰκανότητας τοῦ ἄλλου, ἢ συνεργασίαν τῶν θὰ ἐξασφαλίσῃ ἀσφαλῶς τὴν ἐπιτυχίαν.

Ἐνίοτε συναντῶμεν ἕνα ἐξαιρετικὸν ἐπιχειρηματίαν, ὁ ὅποδος συνδυάζει δύο ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἰκανότητων. Συμβαίνει σπανίως οὗτος νὰ συνδυάζῃ καὶ τὰς τρεῖς· τότε ὅμως πρόκειται περὶ σπανίας περιπτώσεως.

Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, αἱ ἰκανότητές μας εἶναι περιορισμέναι. Ὅσον ταχύτερον περὶ τούτου τόσον περισσότερον ἀσφαλισμένοι θὰ εἴμεθα

Β' ΜΕΛΕΤΗΜΑ

ΟΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΙ ΛΟΓΙΣΜΟΙ ΕΚΑΣΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Του κ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΔΑΜΑΛΑ

Ἐκάστη ἔθνικὴ οἰκονομία εὐρίσκεται εἰς ἐπικοινωνίαν μὲ τὰς ἄλλας οἰκονομίας τοῦ κόσμου, ὀλόκληρος δὲ σειρά οἰκονομικῶν πράξεων λαμβάνει χώραν. Ἡ μεγαλυτέρα κατηγορία τῶν πράξεων τούτων εἶναι ἡ εἰσαγωγή καὶ ἡ ἐξαγωγή ἀγαθῶν· ὑπάρχει ὁμως καὶ ἡ κατηγορία τῶν ὑπηρεσιῶν, τὰ ἔσοδα ἐκ τῆς ἐπενδύσεως κεφαλαίων κ.τ.λ.

Εὐρισκόμεθα, ὅθεν, ἐνώπιον ἐνὸς προβλήματος ἢ ἀντιμετώπισης τοῦ ὁποῦ δὲν ἀπαιτεῖ μόνον οἰκονομικὰς γνώσεις, ἀλλ' ἐπίσης καὶ λογιστικὰς, διότι ἄλλως ὑπάρχει πιθανότης νὰ ἐπικρατήσῃ σύγχυσις εἰς τὴν ἐμφάνισιν καὶ κατάταξιν τῶν διαφόρων λογαριασμῶν, μὲ κίνδυνον νὰ παρανοηθῇ ἡ οἰκονομικὴ ἐξέλιξις τῆς χώρας.

Φαίνεται ὅτι, εἰς τὸ παρελθόν, οἱ ἄσχολούμενοι μὲ τὴν οἰκονομικὴν ἐπιστήμην, ἦσαν ἄμοιροι λογιστικῶν γνώσεων καὶ διὰ τοῦτο πέριξ τοῦ θέματος τῶν ἐξωτερικῶν λογαριασμῶν διεπράχθησαν λάθη κεφαλαίωδη, συνεπεία τῶν ὁποίων ἐξακολουθεῖ καὶ σήμερον ἀκόμη κάποια συσκότισις.

Πράγματι, ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι ἠσχολήθησαν πρῶτοι μὲ τὸ θέμα τοῦτο προσεπάθησαν νὰ παρακολουθήσουν μόνον τὴν νομισματικὴν ἐξέλιξιν ἐκάστης χώρας καὶ διὰ τοῦτο ἔκαμον χρῆσιν τοῦ ὀρισμοῦ «ἰσοζυγίου πληρωμῶν», εἰς τὸ ὅποιον περιλαμβάνονται, ἀδιακρίτως, ἅπαναι αἱ εἰσπράξεις καὶ πληρωμαί, εἰς συνάλλαγμα.

Ποῖος ὁμως δὲν ἀντιλαμβάνεται ὅτι διάφορος εἶναι ἡ ἐπίδρασις ἐπὶ τῆς οἰκονομίας, τοῦ συναλλάγματος τοῦ προερχομένου ἀπὸ τὰς ἐξαγωγὰς ἀγαθῶν καὶ τὰς προσφοράς ὑπηρεσιῶν, ἀπὸ τὸ προῖον ἐνὸς ἐξωτερικοῦ δανείου ; Ἄναμφιβόλως καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις δημιουργοῦνται συναλλαγματικὰ διαθέσιμα καὶ ἀντιμετωπίζονται αἱ πρὸς τὸ ἐξωτερικὸν πληρωμαί, τὰ ἀποτελέσματα ὁμως εἶναι ὅλως διάφορα. Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν, τὸ συνάλλαγμα ἀποτελεῖ ἔσοδον τῆς οἰκονομίας καὶ ἀντιπροσωπεύει ἔθνικὸν εἰσόδημα· εἰς τὴν δευτέραν ὁμως πρόκειται περὶ δημιουργίας χρέους, τὸ ὅποιον πρέπει νὰ ἀποδοθῇ, μετὰ τῶν σχετικῶν τόκων.

Ἡ κατάστασις αὕτη ὠδήγησεν εἰς μίαν διάφορον ἀνάλυσιν καὶ εἰς τὴν διάκρισιν μεταξὺ ἰσοζυγίου λογαριασμῶν καὶ ἰσοζυγίου πληρωμῶν. Ἐν τούτοις ἡ ταξινόμησις αὕτη δὲν ἐπεκράτησεν ἀκόμη εἰς ὅλην τὴν γραμμὴν, πλείστοι δὲ εἶναι ἀκόμη οἱ ὀμιλοῦντες ἀπλῶς καὶ μόνον περὶ ἰσοζυγίου πληρωμῶν, χωρὶς νὰ ἀντιλαμβάνονται ὀρισμένας βασικὰς διαφορὰς διὰ τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν τῆς χώρας.

Υπάρχει όμως και μία τρίτη μέθοδος. Πρόκειται περί της εμφανίσεως του θέματος υπό τόν γενικόν τίτλον : 'Ισοζύγιον πληρωμών, με την υποδιαίρεσιν εις τρέχοντας λογαριασμούς και εις λογαριασμούς κινήσεως κεφαλαίου. Τήν μέθοδον ταύτην ακολουθεί τό Διεθνές Νομισματικόν Ταμείον, εφαρμόζεται δέ και παρ' ήμιν υπό της Τραπεζής της Ελλάδος.

Αναμφιβόλως διά τής διακρίσεως εις τρέχοντας λογαριασμούς και εις λογαριασμούς κεφαλαίων, αποφεύγεται ή μεγάλη σύγχυσις, ήτις επικρατεί όταν γίνεται μνεία μόνον περί Ισοζυγίου πληρωμών· φρονούμεν όμως ότι είναι προτιμότερον να ακολουθηθῆ ή μέθοδος τής κατατάξεως τής κινήσεως του συναλλάγματος εις Ισοζύγιον λογαριασμών και εις Ισοζύγιον πληρωμών, διότι τά αποτελέσματα γίνονται σαφέστερα.

Ακολουθούντες τήν μέθοδον ταύτην, θα επιχειρήσωμεν να εμφανίσωμεν τήν κίνησιν τών έξωτερικών λογαριασμών τής χώρας μας. Προκειμένου να κατατάξωμεν μίαν κατηγορίαν συναλλάγματος, θα αναζητήσωμεν ως κριτήριον εάν τουτο όποτελῆ έσοδον και αύξάνη τό έθνικόν εισόδημα, ή αντίθετως προκαλεῖ μείωσιν αυτού. Προς καλύτεραν μάλιστα εμφάνισιν τής όλης καταστάσεως, είναι άπαραίτητον να γίνη διάκρισις μεταξύ του έμπορικού Ισοζυγίου και του Ισοζυγίου τών άδήλων πόρων. Εις τήν πρώτην κατηγορίαν καταχωρούνται αί εισαγωγαι και έξαγωγαι έμπορευμάτων, εις δέ τήν δευτέραν, ή κινήσις όλων τών άλλων λογαριασμών, οί όποιοι προκαλοῦν αύξησιν ή μείωσιν του έθνικού εισοδήματος.

Έξυπακούεται ότι εις τό ένεργητικόν έγγραφοῦνται τά ποσά τά όποια αύξάνουν τό έθνικόν εισόδημα, εις δέ τό παθητικόν όσα προκαλοῦν μείωσιν αυτού. Τά έσοδα, επί παραδείγματι, από τό μεταναστευτικόν και τό τουριστικόν συνάλλαγμα έγγραφοῦνται εις τό ένεργητικόν, εις δέ τό παθητικόν τά ποσά τά όποια πληρώνομεν διά διαφόρους ύπηρεσίας προς τούς άλλοδαπούς. Τά κονδύλια τών άδήλων πόρων είναι πολλών κατηγοριών ή κατάταξις όμως αυτών δέν παρουσιάζει δυσκολίαν, διότι ως κριτήριον λαμβάνεται ή επίδρασις τής πράξεως επί του έθνικού εισοδήματος.

Βάσει τών άνωτέρω έξηγήσεων, ως παρακολουθήσωμεν τήν κίνησιν τών έξωτερικών λογαριασμών τής χώρας μας, κατά τό έτος 1956.

1. Έμπορικόν 'Ισοζύγιον		
'Αξια εισαγωγών, εις εκατ. δολλ. ΗΠΑ		482,3
'Αξια έξαγωγών, » » » »		209,6
'Ελλειμμα Έμπορικού 'Ισοζυγίου		272,7
2. 'Ισοζύγιον άδήλων πόρων		
Εισπράξεις		182,6
Πληρωμαί		39,4
Πλεόνασμα		143,2

3. Ίσοζύγιον λογαριασμών

*Έλλειμμα έμπορικου ίσοζυγίου	272,7
Πλεόνασμα άδήλων πόρων	143,2
Καθαρόν έλλειμμα	129,5

Έκ τής άνωτέρω άναλύσεως προκύπτει ότι ή χώρα μας κατά τό έτος 1946 ήγόρασεν έκ του έξωτερικού και έδέχθη ύπηρεσίας, επί πλέον τών δσων άγαθών και ύπηρεσιών προσέφερε πρός τό έξωτερικόν, 129,5 έκατ. δολλαρίων. Τοϋτο σημαίνει ότι καταναλίσκομεν άγαθά μεγαλυτέρας αξίας τών δσων παράγομεν. Όμοιάζομεν με μίαν οίκογένειαν, ή όποία έχει δαπάνας μεγαλυτέρας τών έσόδων τής.

*Απομένει νά εξετάσωμεν, πώς εκαλύφθη τό έλλειμμα τών 129,5 έκατ. δολλαρίων.

Έκ τουϋ ποσοϋ τουϋτου, ή έξωτερική βοήθεια και αί πολεμικάί έπανορθώσεις, άντιπροσωπεύουν 83,3 έκατ. δολλ., ή δέ κίνησις κεφαλαίων 48,7 ήτοι σύνολον 132 έκατ. δολλαρίων. Έπομένως, τό έλλειμμα ύπερεκαλύφθη, προεκληθή δέ και αύξησις τών συναλλαγματικών μας διαθεσίμων κατά 2,5 έκατ. δολλαρίων.

Ή κάλυψις όμως τών έλλειμμάτων διά τής μεθόδου ταύτης δέν άποτελεί ύγιά οικονομικήν κατάστασιν, διότι ή κίνησις κεφαλαίων άντιπροσωπεύει δανεισμόν, κατά τό μεγαλύτερον μέρος. Το ίδιον δύναται νά λεχθῆ και δι' έν μέρος τής βοήθειας, καθόσον ή *Αμερικανική βοήθεια, κατά τά τελευταία έτη, δέν μάς παρέχεται, έξ όλοκλήρου, ως δωρεά.

Έν τούτοις, ή πείρα διδόςκει ότι ό δανεισμός είναι μέθοδος επικίνδυνος, όταν συνεχίζεται επί πολλά έτη και άντιπροσωπεύει κυρίως καταναλωτικάς δαπάνας. Διάφορος είναι ή κατάσταση, εις τήν περίπτωσιν δανεισμοϋ πρός άξιοποίησιν τουϋ πλούτου τής χώρας και προώθησιν τουϋ ρυθμοϋ τής οικονομικής άναπτύξεως. Διά τής μεθόδου ταύτης, αύξάνονται αί παραγωγικάί έπενδύσεις και ή κατάσταση μεταβάλλεται ριζικώς, διά τής μετατροπής τουϋ ίσοζυγίου λογαριασμών, άπό παθητικόν εις ένεργητικόν.

Οϋδεις όμως δύναται νά ύποστηρίξη μίαν τοιαύτην προοπτικήν διά τήν οικονομίαν μας, διά τά προσεχή τουλάχιστον έτη. *Από τουϋ 1945 και έντεϋθεν, ή οικονομία μας ένεφάνιζε τεράστια έλλείμματα, άτινα εκαλύπτοντο, χάρις εις τήν *Αμερικανικήν βοήθειαν. *Ήδη αύτη έχει περιορισθῆ εις τό ελάχιστον, έν μέρος δέ μάς παρέχεται ως δάνειον και όχι ως δωρεά. Έπομένως, μέρος τουϋ άνοίγματος καλύπτεται, κατά τά τελευταία έτη, διά τουϋ δανεισμοϋ και τής δημιουργίας συναλλαγματικών ύποχρεώσεων πρός τό έξωτερικόν.

Οϋτω, τήν 31-12-56, έχομεν άποθέματα συναλλάγματος 190 έκατ. δολλαρίων, ύποχρεώσεις δέ πρός τό έξωτερικόν, 212 έκατ. δολλαρίων, άναλυομένας ως άκολουθως :

Δάνειον πλεονάζοντος συμμαχικοῦ ὑλικοῦ 40,7. Ὑπόλοιπον δανείου 25 ἑκατ. τοῦ 1946, τῆς Τραπεζῆς Εἰσαγωγῶν—Ἐξαγωγῶν, 12,2. Δάνεια Ἀμερικανικῆς βοήθειας 25. Εὐρωπαϊκαὶ πιστώσεις 65,8. Δάνεια Ν.Δ. 2687)53 14,8. Ἐμπορικαὶ πιστώσεις 53,5.

Βεβαίως αἱ ὑποχρεώσεις αὗται δὲν ἔχουν ἅπασαι πιστικὸν χαρακτήρα. Καὶ αὗται ἀκόμη αἱ ἐμπορικαί, αἵτινες εἶναι τριμήνου διαρκείας, κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος, καλύπτονται διὰ τῶν νέων χορηγήσεων.

Ἡ κατάστασις ὅμως αὕτη δὲν δύναται νὰ ἐξακολουθήσῃ ἐπ' ἄπειρον. Εἶναι ἀπαραίτητον νὰ αὐξήσωμεν τὰ συναλλαγματικά μας ἔσοδα καὶ νὰ παύσωμεν δημιουργοῦντες ὑποχρεώσεις πρὸς τὸ ἔξω-τερικόν.

Ἐν τούτοις καὶ τὸ τρέχον ἔτος 1957 φαίνεται ὅτι θὰ λήξῃ μὲ αὐξήσιν τῶν ὑποχρεώσεών μας πρὸς τὸ ἔξωτερικόν, μείωσιν δέ, ἴσως, τῶν συναλλαγματικῶν μας ἀποθεμάτων. Ἐπομένως, ἡ μόνη λύσις τοῦ προβλήματος εἶναι ἡ αὐξήσις τῶν ἐπενδύσεων καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῆς οἰκονομίας μας. Ἡ ἐξακολουθήσις δημιουργίας ὑποχρεώσεων πρὸς τὸ ἔξωτερικόν δὲν πρόκειται νὰ λύσῃ τὰ προβλήματατά μας. Ἐχομεν ἄλλωστε καὶ τὰ προπολεμικὰ χρέη, ὑπερβαίνοντα τὰ 250 ἑκατ. δολλαρίων, μέρος τῶν ὁποίων θὰ ὑποχρεωθῶμεν νὰ πληρώσωμεν, ἵνα τακτοποιηθῶμεν διεθνῶς.

Ἐκ τῆς ἀνωτέρω ἀναλύσεως προκύπτει σαφῶς ὅτι ἡ προσεκτικὴ ἐμφάνισις τῶν ἔξωτερικῶν λογαριασμῶν παρουσιάζει ἀνάγλυφον τὴν εἰκόνα τῆς οἰκονομίας μας. Πρόκειται περὶ μιᾶς καταστάσεως ἢ ὁποῖα ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τοῦ νὰ εἶναι ἱκανοποιητικὴ, ἢ ἀντιμετώπισις δὲ ταύτης ἀπαιτεῖ αὐξήσιν τῶν παραγωγικῶν ἐπενδύσεων, βάσει ἐνὸς ὀρθολογικοῦ προγράμματος.

Μόνον οὕτω θὰ ἐξασφαλίσωμεν, εἰς πρῶτον χρόνον, τὴν ἐξισορρόπησιν τῶν ἔξωτερικῶν μας λογαριασμῶν καὶ θὰ παύσωμεν νὰ αὐξάνωμεν τὰς ὑποχρεώσεις μας, εἰς δεύτερον δὲ χρόνον, εἶναι ἀπαραίτητον νὰ δημιουργήσωμεν καὶ πλεονάσματα, ὥστε νὰ ἐξοφλήσωμεν, βαθμηδόν, τὰ πρὸς τὸ ἔξωτερικόν χρέη μας καὶ νὰ βελτιώσωμεν, συγχρόνως, τὸ τόσον ἐπικινδύνως, χαμηλὸν βιοτικὸν ἐπίπεδον, τοῦ μεγίστου μέρους, τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Μορφῶνειν δὲν σημαίνει ἀναγκάζειν. Ἐκπαίδεισις σημαίνει ὑποβοήθησιν τοῦ νέου ν' ἀπελευθερωθῇ ἀπὸ τὰ ἔνστικτα καὶ τὰς σκωρίας, ν' ἀπελευθερωθῇ ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸν του καὶ νὰ ἀναζητήσῃ τι τὸ ἀνώτερον. Πρέπει ὁ νέος νὰ μάθῃ νὰ αὐτενεργῇ διὰ τὰ ἐπιτυγχάνῃ τὸ καλύτερον καὶ ν' αὐτοαντιδρᾷ διὰ ν' ἀντιμετωπίσῃ τὸ χερότερον. Εἰς τοῦτο συνίσταται ἡ καθοδήγησις πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς πρωτοβουλίας τοῦ σπουδαστοῦ

Ἦλ. Ἀν. 7.18', Δ. 6.01'
Σελήνη 26 ἡμερῶν
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 45/320
Αὐξεντίου, Μάρωνος ὄσ.

14

ΣΤΗΒΕΝΣΟΝ Γεώργιος (1781 — 1848). Διάσημος Ἀγγλος μηχανικός, εφευρέτης τῆς πρώτης ἀτμαμάξης (1821). Τὸ 1824 κατεσκεύασε τὸν πρῶτον σιδηροδρομικὸν συρμόν.

Ἡ εὐθυμία δίδει ἄνεσιν εἰς τὴν καρδίαν καὶ ἐλαστικότητα εἰς τὸν νοῦν· εἶναι τὸ καλύτερον τονωτικὸν τῆς ψυχῆς. (Σμάιλις)

Ἐὰν δὲν ὑπῆρχον δυσκολαί, δὲν θὰ ὑπῆρχεν ἀνάγκη ἀγώνων πρὸς ὑπερνίκησίν των. Ἄγιου πάλῃς δὲν ἀπικτᾶται ἡ νίκη. (Ἑμερσον)

Ἦλ. Ἀν. 7.17', Δ. 6.02'
Σελήνη 27 ἡμερῶν
ΣΑΒΒΑΤΟΝ 46/319
Ψυχασάββατ., Ὀνησίμου

15

15.2.1879.— Ἰδρῶθη τὸ πρῶτον ἐργατικὸν σωματεῖον ἐν Ἑλλάδι «Ἀδελφικός Σύνδεσμος Ξυλουργῶν τοῦ ναυπηγείου Σύρου».

ΝΙΠΚΩΒ Παῦλος (1860 — 1940). Γερμανός. Ἐκ τῶν σκαπανέων τῆς τηλεοράσεως. Ἐφεύρε τὸν πρῶτον μηχανικὸν ἀναλυτὴν τῶν εἰκόνων (δίσκος Νίπκωβ).

Ποτὲ δὲν ὑπάρχουν ἀδιάκριτες ἐρωτήσεις. Καμμιά φορὰ ὑπάρχουν ἀδιάκριτες ἀπαντήσεις.

(Ἦ Οσκαρ Οὐάιλντ)

Ἦλ. Ἀν. 7.16', Δ. 6.03'
Σελήνη 28 ἡμερῶν
ΚΥΡΙΑΚΗ 47/318
Τῆς Ἀπόκρῳ, Παμφίλου

16

Παρακαλῶ ὑμᾶς. ἵνα ἦτε κατηρησμένοι ἐν τῷ αὐτῷ νοῖ καὶ ἐν τῇ αὐτῇ γνώμῃ.

(Α' Κορινθ. α', 10)

(Ματθ. κε' 31—46)

Ἦ Ὁ Ἰησοῦς καθορίζει τὸ μέτρον, μὲ τὸ ὁποῖον ὁ Δημιουργὸς θὰ κρίνῃ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ὥρᾳ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ λέγει: «Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρὸς μου... ἐπεινάσα καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα καὶ ἐποισίατέ με, ξένος ἤμην καὶ συνηγάγετέ με, γυμνὸς καὶ περιεβάλατέ με, ἠσθένησα καὶ ἐπεσκέψασθέ με, ἐν φυλακῇ ἤμην καὶ ἦλθατε πρὸς με... ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε». Ἦ ἔμπρακτος ἐπομένως ἀπόδειξις τῆς ἀγάπης μας πρὸς τοὺς ἀνθρώπους καὶ οὐχὶ οἱ ἐπιδεικτικοὶ λόγοι καὶ ἡ ὑποκρισία, δημιουργοῦν τὸ δικαίωμα ἐπὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς.

Ἡλ. Ἀν. 7.15', Δ. 6.04'

Σελήνη 29 ἡμερῶν

ΔΕΥΤΕΡΑ 48/317

Θεοδώρου Τήρωνος

17

*Σ' ἓνα πόλεμο δὲν ὑπάρχουν νικη-
ταί· ὅλοι εἶναι ἡττημένοι.*

(*Νέβιλ Τσάμπερλεϊν*)

*Τὸ νὰ ξεχνᾷ κανεὶς εἶναι τὸ μυστι-
κὸ τῆς αἰωνίας νεότητος. Ἀπὸ τὶς
ἀναμνήσεις γεράζουμε' δὲν ξεχνᾷμε
ἀρκετά.* (*Ε. Μ. Ρεμάρκ*)

Σαμουήλ Μόρς

Ἡλ. Ἀν. 7.14', Δ. 6.05'

Νέα Σελήνη

ΤΡΙΤΗ 49/316

Λέοντος πάπα Ρώμης

18

ΜΟΡΣ Σαμουήλ (1791 — 1872). Ἀμερικανός, ἐφευρέτης τοῦ ἠλεκτρικοῦ τηλεγράφου, τὸν ὁποῖον ἐφεύρε τὸ 1835.

*Τὰ ἀποφθέγματα εἶναι ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ὅπως οἱ μαργαρίτες ἐντὸς τῆς
ἄμμου ἢ ὁ χρυσὸς ἐν τῷ ὄρυχείῳ.*

(*Ἐρasmus*)

*Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἐπιθυμοῦν νὰ ζήσουν χρόνια πολλὰ, ἀλλὰ κανεὶς
δὲν θέλει νὰ γεράσῃ.* (*Ἰωνάθαν Σουϊφτ*)

Ἡλ. Ἀν. 7.12', Δ. 6.06'

Σελήνη 1 ἡμέρας

ΤΕΤΑΡΤΗ 50/315

Φιλοθέης ἐξ Ἀθηνῶν

19

ΜΙΛΛΙΚΑΝ Ροβέρτος. Ἀμερικανὸς φυσικός γεννηθεὶς τὸ 1868. Τὸ 1923 ἐτιμήθη μὲ τὸ βραβεῖον Νόμπελ διὰ τὴν Χημείαν. Ἠσυχολήθη μὲ τὰ ἠλεκτρονία καὶ ἀνεκάλυψε τὰς ὑπερακτίνας.

Εἰς τὰς δυσκολίας καὶ τὰ προσκόμματα βασιζέται τὸ θάρρος.

(*Σενέκας*)

*Καιροσκοπὸς εἶναι ἐκεῖνος πού σὲ ἀκούει προσεκτικὰ σὰν λές ὅτι κάτι
θέλεις νὰ κάμῃς καὶ τὸ κάνει ἐκεῖνος.* (*Ο. Α. Μπαττίστα*)

Ἡλ. Ἀν. 7.11', Δ. 6.07'

Σελήνη 2 ἡμερῶν

ΠΕΜΠΤΗ 51/314

Βησσαρίωνος

20

20.2.1913.— Ἐπεσε τὸ Μπιζάνι.
22.2.1927.— Ἰδρύθη ἐν Θεσσαλονίκῃ Χρηματιστήριον Ἐμπορευμάτων.

*Κάθε ἄνθρωπος ἀξίζει τόσον, ὅσον
ἀξίζουν τὰ πράγματα μὲ τὰ ὁποῖα
ἀνακατεύεται.*

(*Μᾶρκος Αὐρήλιος*)

ΑΝΑΞΙΜΕΝΗΣ Μιλήσιος (585—528). Οὐδὸς ὡς ἀρχὴν τῶν ὄντων ἐθεώρει τὸν ἀέρα. Εἶναι ὁ πρῶτος φυσιοδίφης, πού ὡς ἔσχατον λόγον πάσης ὕλης φησὶ μεταβολῆς ἀπεφαίνεται τὴν πραγματικὴν αἰτίαν.

Φ Ε Β Ρ Ο Υ Α Ρ Ι Ο Σ 1958

Ἡλ. Ἀν. 7.10', Δ. 6.08'
 Σελήνη 3 ἡμερῶν
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 52/313
 Τιμοθέου, Εὐσταθίου π.

21

21.2.1913.— Εισήλθον ἐπισημως τὰ στρα-
 τευματά μας καὶ αἱ ἀρχαὶ εἰς τὰ Ἰω-
 ἀννίνα καὶ ἐωρτάσθη τὸ γεγονός.

*Κάκιστος ἄρχων ἐστὶν ὁ ἄρχειν αὐτοῦ μὴ
 δυνάμενος.*

(Κάτων δ πρεσβύερος)

ΒΕΜΠΕΡ Γουλιέλμος (1804 —
 1891). Γερμανὸς φυσικὸς. Ἡσχολήθη μὲ τὸν Ἠλεκτρισμὸν καὶ τὴν Τηλεγραφίαν.

Ἡλ. Ἀν. 7.09', Δ. 6.09'
 Σελήνη 4 ἡμερῶν
ΣΑΒΒΑΤΟΝ 53/312
 Ψυχοσάββατον

22

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ὁ Κλαζομένιος (500—428).
 Μαθηματικὸς, ἀστρονόμος καὶ φιλόσο-
 φος. Πρῶτος ἐδέχθη τὴν ἀπειρίαν τῶν
 στοιχείων τῆς ὕλης Παραδέχεται τὸν
 νοῦν ὡς ὀργανωτικὴν μορφήν τῆς ὕλης.

*Ἡ ἀθυμία ἐξασθενίζει τὸν ἄνθρωπον καὶ ἐξαντλεῖ τὰς ἠθικὰς δυνά-
 μεις αὐτοῦ.* (Σμάλις)

Ἡλ. Ἀν. 7.07', Δ. 6.10'
 Σελήνη 5 ἡμερῶν
ΚΥΡΙΑΚΗ 54/311
 Τῆς Τυροφάγου

23

Σοφίαν λαλοῦμεν οὐ τοῦ αἰῶνος
 τούτου, οὐδὲ τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶ-
 νος τούτου τῶν καταργουμένων· ἀλ-
 λά λαλοῦμεν σοφίαν Θεοῦ.
 (Α' Κορινθ. β', 6—7)

(Ματθ. σι' 14 — 21)

*Συνεχίζων ὁ Ἰησοῦς τὴν ὁμιλίαν του, ἀναδεικνύει τὴν
 συγγνώμην ὡς ὑπερτάτην ἀρετὴν, διότι πράγματι ὁ συγ-
 χωρῶν ἀπαλλάσσεται ἀπὸ τὴν πικρίαν τῆς ἀδικίας ἐκ
 μέρους τοῦ ἄλλου καὶ ἀπὸ τὴν φυσικὴν διάθεσιν νὰ ἀντα-
 ποδώσῃ τὸ κακόν. Ἡ συγγνώμη εἶναι μέσον ψυχικῆς καὶ
 πνευματικῆς θεραπείας καὶ ἀνατάσεως τοῦ ἀνθρώπου.
 Ὁ Ἰησοῦς μαστιγώνει ἐν συνεχείᾳ τοὺς ὑποκριτὰς καὶ
 τοὺς θησαυρίζοντας ἐπὶ τῆς γῆς, διότι γνωρίζει πόσον
 βασανιστικὴ εἶναι ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων οἱ ὁποῖοι ἐπιζη-
 τοῦν νὰ ἐπιδειχθῶν καὶ νὰ πλουτίσων ἐνῶ «ὄπου ἐστὶν
 ὁ θησαυρὸς ἐκεῖ ἐστὶ καὶ ἡ καρδία ὑμῶν».*

Ἡλ. Ἀν. 7.06', Δ. 6.11'
Σελήνη 6 ἡμερῶν
ΔΕΥΤΕΡΑ 55/310
Καθαρὰ Δευτέρα

24

Ὁ μέγας φυσικός Γ. Ὀμ

Ὑπάρχουν τρεῖς πιστοὶ φίλοι :
μία γριὰ σύζυγος, ἓνα γέρικο σκυλί
καὶ τὸ ἔτοιμο χρῆμα.

Οἱ ἄνθρωποι ταξιδεύουν γιὰ νὰ
μάθουν. Οἱ περισσότεροὶ θὰ ἔπρε-
πε πρὶν ξεκινήσουν νὰ μάθουν νὰ
ταξιδεύουν.

Ἡλ. Ἀν. 7.05', Δ. 6.12'
Σελήνη 7 ἡμερῶν
ΤΡΙΤΗ 56/309
Ταρασίου, Ρηγίνου

25

25.2.1858.— Γέννησις τοῦ περιφήμου λι-
θογράφου Ντωμιέ.

ΠΑΠΙΝΟΣ Διονυσίου (1647—1712). Διάση-
μος Γάλλος ἰατρός, μαθηματικός καὶ
φυσικός. Ἀκολουθῶν τὰς ἐργασίας τοῦ
Ἡρώου τοῦ Ἀλεξανδρέως κατεσκεύα-
σεν ἀτμομηχανὴν περὶ τὸ 1700. Κατε-
σκεύασε τὸ πρῶτον ἀτμόπλοιον προω-
θούμενον διὰ τροχοῦ τὸ 1707.

Μὴ λησμοιῆς, πὼς "Ἕλληνα σ"
ἔχει γ νήσει ἡ Μοῖρα
Κι ἐντὸς σου λάμπει ἀδάμαστος
τοῦ γένους ἡ ψυχή.
(Γ. Στρατιῆης)

Ἡλ. Ἀν. 7.03' Δ. 6.13'
Σελήνης Πρῶτον Τέταρτ.
ΤΕΤΑΡΤΗ 57/308
Πορφυρίου ἐπ., Φωτεινῆς

26

26.2.1858.— Γέννησις τοῦ Ἰάπωνος Μικη-
μότο, εφευρέτου καὶ βασιλέως τῶν καλ-
λιεργημένων μαργαριταριῶν.

Εἶναι πολὺ σπουδαιότερο νὰ κά-
νης φίλους παρὰ χρήματα.

Ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἐργάζεται μόνον
γιὰ ὅσα πληρώνεται, δὲν ἀξίζει τὴν
ἀμοιβή του.

Ἄν ὑπάρχει κόλασις ἐπὶ τῆς γῆς,
ζητήστε τὴν στὴν καρδιά ἐνὸς με-
λαγχολικοῦ ἀνθρώπου.

Πολλοὶ εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ χάνουν
πολλὰς εὐχαριστήσεις προσέχοντας
νὰ μὴ χάσουν τὰς ἀνέσεις των.

ΑΝΑΞΙΜΑΝΔΡΟΣ. Ἐγεννήθη εἰς τὴν Μί-
λητον περὶ τὸ 600 π.Χ. Πρῶτος ἐχάραξε
γεωγραφικὸν χάρτην καὶ ἐφευρε πολλὰ
γεωμετρικὰ καὶ ἀστρονομικὰ ὄργανα.
ΒΑΚΩΝ Ρογήρος (1215 — 1194) Ἄγ-
γλος θεολόγος καὶ φιλόσοφος. Εἶναι εἰ-
σηγητὴς τῆς πειραματικῆς μεθόδου εἰς
τὰς Φυσικὰς ἐπιστήμας. Θεωρεῖται ὅτι
πρῶτος παρήγαγε χημικῶς τὴν πυρίτιδα.
ΒΑΚΩΝ Φραγκίσκος (1561—1626). Περι-
σπούδαστον εἶναι τὸ ἔργον του «Νέον
Ὅργανον», ὅπου εἰσάγει τὰς ἀρχὰς τῆς
ἀμέσου ἐποπτείας καὶ τοῦ πειράματος
πρὸς ἔλεγχον τῆς ἀληθείας τῶν πρα-
γμάτων καὶ τῶν φαινομένων.

Φ Ε Β Ρ Ο Υ Α Ρ Ι Ο Σ 1 9 5 8

Ἡλ. Ἀν. 7.02', Δ. 6.14'
Σελήνη 9 ἡμερῶν
Π Ε Μ Π Τ Η 58/307
Προκοπίου, Θεσσαλαίου

27

ΚΕΛΣΙΟΣ Ἀνδρέας (1701 — 1744), Σουηδὸς Ἀστρονόμος. Ἐμελέτησε τὸ φαινόμενον τοῦ βορείου σέλαος. Πρῶτος συνέλαβε τὴν ἰδέαν τοῦ θερμομέτρου.

- Ἔλεος ἐν τῇ ἀγάπῃ ἐν τῷ Θεῷ μένει καὶ ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ. (Α' Ἐπιστ. Ἰακώβου)
- Ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνεται εὐχαρίστησιν νὰ καταστρέφῃ τὸν πλησίον του. (Σοπερχάουερ)
- Ἐὰν θέλῃς νὰ χτυπήσῃς τὸν στόχον, πρέπει νὰ σκοπεύσῃς λίγο πιδ πάνω ἀπ' αὐτόν. (Λογκφέλου)

Ἡλ. Ἀν. 7.01', Δ. 6.15'
Σελήνη 10 ἡμερῶν
Π Α Ρ Α Σ Κ Ε Υ Η 59/306
Α' Χαιρετισμοί

28

Τέλος τοῦ Α' ἔξαμήνου τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους 1957—1958.

ΑΙΝΝΑΙΟΣ Κάρλος (1707—1778) Σουηδὸς Φυσικός, θεωρούμενος Ἰδρυτὴς τῆς Βοτανικῆς. Ἐταξινόμησε τὰ φυτὰ εἰς 24 τάξεις λαβὼν ὡς βᾶσιν εἰαιρέσεως τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν διατάξιν τῶν σημύων των. Ἐπίσης ἐταξινόμησε τὸ ζωικὸν βασίλειον. Αἱ διατάξεις καὶ οἱ ὄροι του ἰσχύουν ἀκόμη.

Μακρὰ ἢ ὀδὸς ἢ διὰ τῶν ἰδιδυγμάτων, βραχεῖα δὲ καὶ τελεσφόρος ἢ διὰ τῶν παραδειγμάτων.

(Σενέκας)

Ἡ τῶν χρηστῶν ὀμιλία (συναναστροφῆ) ἄσκησις ἐστὶ τῆς ἀρετῆς, ἢ δὲ τῶν πονηρῶν κατάλυσις.

(Ξενοφῶν)

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ ΒΑΡΒΑΡΕΣΣΙΟΣ

Ἐγεννήθη τῷ 1884 ἐν Ἀθήναις καὶ ἀπεβίωσεν εἰς Οὐάσιγκτωνά των Η Π Α τῷ 1957.

Ἐσοπύδασε νομικὰς, οἰκονομικὰς καὶ πολιτικὰς ἐπιστήμας εἰς Ἀθήνας, Μόναχον καὶ Βερολίνον, ἀνακηρυχθεὶς διδάκτωρ τῶν οἰκονομικῶν ἐπιστημῶν τῷ 1911. Τὸ αὐτὸ ἔτος διορίσθη Τμηματάρχης τῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας παρ' ἡμῖν. Τῷ 1916 ἐγένετο Γενικός Διευθυντὴς τοῦ Ὑπουργείου Ἐπιποιτισμοῦ. Τῷ 1918 ἐξελέγη ἔκτακτος καθηγητὴς τῆς Οἰκονομικῆς εἰς τὴν Νομικὴν Σχολὴν Ἀθηνῶν, εἰς ἣν τῷ 1923 ἐγένετο τακτικὸς Καθηγητὴς. Βραδύτερον διετέλεσεν οἰκονομικὸς σύμβουλος, ὑποδιοικητὴς καὶ διοικητὴς τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ Ὑπουργὸς Ἐφοδιασμοῦ καὶ τῶν Οἰκονομικῶν καὶ τελευταίως διευθύνων σύμβουλος τῆς Διεθνoῦς Τραπεζῆς Ἀνασυγκροτήσεως καὶ Ἀναπτύξεως.

Τὰ ἀξιολογώτερα ἔργα του εἶναι: 1) Ἡ θεωρία τοῦ πληθυσμοῦ, 1915, 2) Αἱ οἰκονομικαὶ διατάξεις τῆς συνθήκης τῶν Βερσαλλῶν, 1921, 3) Αἱ ἐμπορικαὶ συμβάσεις μετ' ἡν ῥήτραν τοῦ μάλλον εὐνοουμένου κράτους, 1923, 5) Ἐκθεσις ἐπὶ τοῦ οἰκονομικοῦ προβλήματος τῆς Ἑλλάδος, 1952.

Γ ΜΕΛΕΤΗΜΑ

Ο ΗΓΓΥΗΜΕΝΟΣ ΜΙΣΘΟΣ

Κατά τὰ τελευταῖα ἔτη, οἱ ὠργανωμένοι ἐργάται τῶν προηγμένων οἰκονομικῶς χωρῶν προβάλλουν τὸ αἷτημα τῆς ἐξασφαλίσεως ὠρισμένου εἰσοδήματος (μισθοῦ πληρωτέου ὑπὸ τοῦ ἐργοδότη) ἀσχέτως τῆς χρησιμοποιοῦσεως τοῦ μισθοῦ παρὰ τοῦ ἐργοδότη. Ἐπιζητεῖται διὰ τοῦ αἰτήματος τούτου ὄχι ἀπλῶς ἡ σταθερότης τῆς θέσεως τοῦ μισθοῦ, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον θὰ ἠδύνατο νὰ γίνη δι' ἀπλῆς ἀπαγορεύσεως τῶν ἀπολύσεων χωρὶς καταβολὴν μισθοῦ, ἀλλὰ καὶ ἡ συνέχισις λήψεως τῆς ἀμοιβῆς καὶ ὅταν ἕκ τινος λόγου διακόπτεται ἢ ἐλαττώνεται ἡ πραγματικὴ ἀπασχόλησις τοῦ ἐργαζομένου.

Κατ' ἀρχὴν βεβαίως τὰ σύγχρονα κράτη ἐπιδιώκουν τὴν πλήρη ἀπασχόλησιν ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν ἐξασφάλισιν ἐπαρκῶς ἀμοιβῆς καὶ τὴν παροχὴν κοινωνικῆς ἀσφαλείας. Ἡ ἐπιδίωξις τῶν σκοπῶν τούτων εὐρίσκειται εἰς τὴν βᾶσιν τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς πολιτικῆς τῶν προηγμένων χωρῶν, ἀναγράφεται δὲ καὶ εἰς τὰ κείμενα τῶν καταστατικῶν χαρτῶν τῶν Διεθνῶν Ὀργανισμῶν, ὡς τοῦ Ὀργανισμοῦ Ἠνωμένων Ἐθνῶν καὶ τῆς Διεθνούς Ὀργανώσεως Ἐργασίας. Τὰ ἀποτελέσματα τῆς πολιτικῆς ταύτης ὑπῆρξαν ἤδη ἀξιόλογα, συνιστάμενα εἰς τὴν προώθησιν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ εἰσοδήματος καὶ τὴν βελτίωσιν τῆς στάθμης τῆς ζωῆς τῆς μεγάλης μάζης τοῦ λαοῦ.

Ἐνδέχεται ὅμως αἱ γενικώτεραι συνθήκαι, αἱ εἰδικαὶ συνθήκαι μιᾶς χώρας ἢ ἄλλοι λόγοι νὰ μὴ ἐπιτρέψουν τὴν ἐφαρμογὴν ἢ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς πολιτικῆς τῆς πλήρους ἀπασχολήσεως. Εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτὰς πολλοὶ μισθωτοὶ χάνουν τὴν θέσιν των καὶ τὸ ἐξ ἐργασίας εἰσόδημα παύει νὰ πραγματοποιηθῆται δι' εὐρείας κατηγορίας ἀτόμων, ἐνῶ ἐξ ἄλλου ἡ ἀσφάλισις τμήμα μόνον τοῦ μισθοῦ, ὑπὸ μορφήν ἐπιδόματος, προσπορίζει εἰς τὰ ἄνευ ἐργασίας πρόσωπα. Ἡ κατάστασις αὕτη ἀσταθείας ἔχει ἀνικτύπους ὕλικούς καὶ ψυχολογικούς, καθ' ὅσον οἱ θιγόμενοι μισθωτοὶ χάνουν, ἐκτὸς τῆς θέσεως καὶ τοῦ πλήρους εἰσοδήματός των, τὴν αὐτοπεποιθῆσιν των, τὴν ἐμπιστοσύνην των εἰς τὸν μισθωτὴν ἐργασίας καὶ συγκεκριμένως εἰς τὸ ἐπάγγελμα τὸ ὁποῖον ἀσκοῦν. Ἡ ἀστόθεια δημιουργεῖ δυσἀρέσκειαν μὲ συνέπειαν τοὺς ποικίλους περισπασμοὺς καὶ τὴν μὴ ἀφοσίωσιν τῶν ἐργατῶν εἰς τὴν ἐπιχείρησιν, ὅπου ἀπασχολοῦνται. Οὗτος ἀποκτὰ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι εὐρίσκειται εἰς χειροτέραν θέσιν καὶ ἀπὸ τὴν μηχανή, ἢ ὁποῖα ἀμειβεται (ἀποσβέσεις) καὶ ὅταν ἀδρανή, Σημειοῦται κατ' ἀνάγκην στροφὴ πρὸς ἐπαγγέλματα ἐμφανίζοντα μεγαλύτεραν σταθερότητα ἀπασχολήσεως ὡς καὶ τὴν παράλληλον ἀσκησιν ἄλλων δραστηριοτήτων. Τούναντίον, ὅταν αἰσθάνεται ὁ ἐργάτης σταθερὰν τὴν θέσιν καὶ τὸ εἰσόδημά του, ὡς ἐπιδιώκει τὸ αἷτημα τοῦ ἡγγυημένου μισθοῦ, δὲν ὑπάρχουν αἱ ἀνωτέρω δυσμενεῖς ἀντικτυποὶ καὶ ὁ ἐργάτης θεωρεῖ ἑαυτὸν πραγματικὸν συνεργάτην τοῦ ἐργοδότη του.

Ἡ σταθερότης τοῦ μισθοῦ καὶ τοῦ εἰσοδήματος ἔχει πολλαπλὰς εὐμενεῖς συνεπείας. Ἡ ἀπόδοσις τοῦ ἐργαζομένου αὐξάνει λόγῳ τῆς καλῆς ψυχολογικῆς του καταστάσεως. Ἡ ἐξασφάλισις συνεχῆς λήψεως μισθοῦ ἐνισχύει τὸς καταναλωτικὰς δυνατότητας τῶν ἐργατῶν καὶ συντελεῖ εἰς τὴν ἰσοπέδωσιν καθ' ὅλον τὸ ἔτος τῆς διαθέσιμου ἀγοραστικῆς δυνάμεως, πρᾶγμα λίαν ἐξυπηρετικὸν διὰ τὴν παραγωγικὴν διαδικασίαν. Τέλος ἡ ὑποχρέωσις τοῦ ἐργοδότη πρὸς καταβολὴν

καθ' ὄλον τὸ ἔτος πλήρων μισθῶν εἰς τοὺς ἐργάτας του δημιουργεῖ εἰς αὐτὸν κίνητρον πρὸς ἀνάπτυξιν μεγαλύτερας παραγωγικῆς δραστηριότητος πρὸς χρησιμοποίησιν, τῶν οὕτως ἢ ἄλλως, πληρωνομένων ἐργατῶν. Ἡ παράτασις τῆς περιόδου τῆς ἀμοιβῆς ἀποτελεῖ τρόπον τινά ποιηὴν διὰ τοὺς ἐπιχειρηματίας τοὺς μὴ δυναμένους νὰ ἀπασχολήσουν πλήρως τὴν διαθέσιμον ἐργατικὴν δύναμιν.

Ὁ ἐγγυημένος μισθὸς διαφέρει οὐσιωδῶς ἀπὸ τὸς ἀσφαλιστικὰς παροχὰς. Αὗται ἀφ' ἐνὸς στηρίζονται εἰς ἔσοδα, εἰς τὰ ὁποῖα συμβάλλουν καὶ ἄλλοι πλὴν τοῦ ἐργοδότη (μισθωτοί, Κράτος κλπ.) καὶ ἀφ' ἑτέρου δὲν προσπορίζουν πλῆρες εἰσόδημα εἰς τοὺς μισθωτοὺς. Ἡ καταβολὴ ἐκ μέρους τοῦ ἐργοδότη ὀλοκλήρου τῆς ἀμοιβῆς καὶ διὰ τὴν περίοδον μὴ πλήρους χρησιμοποίησεως τῆς ἐργατικῆς δυνάμεως τῶν μισθωτῶν του μεταβάλλει τὸν μισθὸν ἀπὸ τρέχον ἢ μεταβλητὸν ἔξοδον τῆς παραγωγῆς εἰς σταθερὸν, ἕξομοιούμενον ἀπὸ τῆς πλευρᾶς αὐτῆς πρὸς τὰ ἄλλα ἀμετάβλητα στοιχεῖα τοῦ κόστους, ὡς εἶναι οἱ μισθοὶ τῶν μονίμων ὑπαλλήλων, τὰ γενικὰ ἔξοδα, αἱ ἀποσβέσεις κλπ.

Αἱ νομοθεσίαι τῶν διαφορῶν χωρῶν ἔλαβον διάφορα μέτρα κατοχυρώνοντα τὴν συνέχισιν κτήσεως εἰσοδήματος ἢ τὴν σταθερότητα τῆς θέσεως τῶν μισθωτῶν. Μόνον ὅμως κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη γίνεται προσανατολισμὸς πρὸς τὴν καθιέρωσιν ἑτήσιου μισθοῦ.

Αἱ μέχρι τοῦδε δοθεῖσαι συναφεῖς ἐγγυήσεις πρὸς τοὺς μισθωτοὺς, ὑπὸ διαφορῶν μορφᾶς, εἶναι κατὰ κέρριον λόγον αἱ ἀκόλουθοι :

α) Ἡ ἀποζημίωσις δι' ἀπότομον καταγγελίαν συμβάσεως ἐργασίας

Εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ σύγχρονα Κράτη αἱ νομοθεσίαι ἐπιβάλλουν τὴν ὑποχρέωσιν τῆς προειδοποιήσεως πρὸ ὠρισμένου χρόνου, προκειμένου νὰ λυθῇ σύμβασις ἐργασίας ἀορίστου χρόνου. Παρέχεται μάλιστα κατὰ τὸ ἐνδιόμεσον τοῦτο χρονικὸν διάστημα, μεταξύ προειδοποιήσεως καὶ παύσεως παροχῆς τῆς ἐργασίας, τὸ δικαίωμα ἀπουσίας ἐπί τινος ὥρος καθ' ἑβδομάδα πρὸς ἐξεύρεσιν ἄλλης ἐργασίας. Εἰς περιπτώσιν μὴ τηρήσεως τῆς ὡς ἄνω ὑποχρεώσεως πρὸς ἔγκαιρον προειδοποίησιν ἐπιβάλλεται ἢ καταβολὴ ἀποζημιώσεως πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν ἐξόδων συντηρήσεως μέχρι τῆς ἀναλήψεως νέας ἐργασίας.

β) Ἡ ἀποζημίωσις λόγω καταγγελίας τῆς συμβάσεως ἐργασίας

Ἐνταῦθα δὲν πρόκειται περὶ ἀποτόμου λύσεως τῆς συμβάσεως, ἄνευ δηλ. ἐγκαιρίου προειδοποιήσεως, ἀλλὰ περὶ κανονικῆς λήξεως τῆς συμβάσεως ἀορίστου χρόνου μετὰ νομότυπον προειδοποίησιν. Ἐκρίθη σκόπιμος ἡ παροχὴ ἀποζημιώσεως καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην διὰ τὴν κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν τῆς μεταβατικῆς περιόδου, μεταξὺ τέλους παροχῆς τῶν ὑπηρεσιῶν εἰς τὴν παλαιάν ἐργασίαν καὶ ἐνάρξεως εἰς τὴν νέαν. Ἡ ἀποζημίωσις αὕτη χορηγεῖται καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ἀποτόμου καταγγελίας τῆς συμβάσεως, ὁπότε συντρέχει πρὸς τὴν ἄλλην ὑπὸ στοιχ. α' θεωρεῖται δὲ ὅτι ἔχει μεικτὴν φύσιν, ὅτι εἶναι ἀφ' ἐνὸς συνέχεια τῆς ἀμοιβῆς τοῦ μισθωτοῦ καὶ ἀφ' ἑτέρου μέτρον προνοίας κατὰ τὰ ἀνωτέρω. Τὸ μέγεθος τῆς παρεχομένης ἀποζημιώσεως ποικίλλει, διότι ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἰδιότητα τοῦ μισθωτοῦ (π.χ. ὑπάλληλος ἢ ἐργάτης, τὸν χρόνον προϋπηρεσίας, τὸ ὕψος τοῦ μισθοῦ κ.λ.π.

γ) Τὸ δικαίωμα διατηρήσεως τῆς θέσεως εἰς περιπτώσιν προσωρινῆς ἀδυναμίας παροχῆς τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ μισθωτοῦ.

Περιπτώσεις τοιαύτης προσωρινῆς ἀδυναμίας εἶναι ἡ ἀσθένεια, ἡ στράτευσις, τὸ αἰρετὸν δημόσιον λειτουργημα, ἡ κυφορία κ.λ.π. Ἡ ἀναίτιος ἢ διὰ γενικωτέρους λόγους διακοπὴ παροχῆς τῶν ὑπηρεσιῶν ἐκρίθη ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀποτελῇ αἰτίαν λύσεως τῆς συμβάσεως,

ἀλλὰ τούναντίον ὅτι ὁ εὐρισκόμενος εἰς μίαν τῶν ἀνωτέρω καταστάσεων μισθωτὸς δεόν νὰ εἶναι ἀπερίσπαστος ὡς πρὸς τὴν σταθερότητα τῆς θέσεώς του. Ἐξ ἀπόψεως ἀμοιβῆς, ἄλλοτε μὲν ὁ μισθωτὸς στερεῖται αὐτῆς (εἶδος ἀδείας ἄνευ ἀποδοχῶν), ἄλλοτε δὲ λαμβάνει τμήμα ταύτης.

δ) Ἡ καταβολὴ ἑνὸς μέρους τοῦ μισθοῦ ἀπὸ εἰδικὰ ταμεῖα

Τὸ σύστημα τοῦτο ἐφηρμόσθη μεταπολεμικῶς εἰς τινὰς χώρας, ὡς τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Γερμανίαν. Κατ' αὐτὸ ἐπιζητεῖται ἡ ἐξασφάλις ἑνὸς μέρους τοῦ κανονικοῦ μισθοῦ ($\frac{2}{3}$ εἰς τὴν Ἰταλίαν), εἰς ὄσας περιπτώσεις αἱ εὐκαιρίαι ἀπασχολήσεως, αἱ παρεχόμεναι ὑπὸ τοῦ ἐργοδότη, προσπορίζουν εἰς τοὺς μισθωτοὺς ἀμοιβὴν χαμηλοτέρου ὕψους τῆς ἐξασφαλιζομένης. Καταβάλλεται, δηλαδή, συμπλήρωμα ὕψους μὲ τὴν διαφορὰν μεταξὺ ληφθείσης καὶ ἐξασφαλιζομένης ἀμοιβῆς. Τὴν καταβολὴν ἐνεργεῖ Ταμεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον συγκεντρῶνται κεφάλαια ἐξ εἰσφορῶν τῶν ἐνδιαφερομένων.

ε) Ἡ ἀσφάλις τῆς ἀνεργίας

Μεταξὺ τῶν ἀσφαλιζομένων κινδύνων εἰς τὰ σύγχρονα κοινωνικοασφαλιστικὰ συστήματα εἶναι ἡ ἀνεργία. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀδρανείας τοῦ μισθωτοῦ χορηγεῖται, ὑπὸ ὀρισμένης προϋποθέσεως, ἐπίδομα, τὸ ὁποῖον συνήθως ὑπολογίζεται μὲ βάσιν τὸν μισθόν. Δὲν πρόκειται ὁμως περὶ μισθοῦ.

Εἰς ὅλας τὰς ἀνωτέρω περιπτώσεις λαμβάνεται μέριμνα ὑπὲρ τῶν μισθωτῶν, συνισταμένη εἰς τὴν διατήρησιν τῆς θέσεως ἢ εἰς τὴν λήψιν ἀποζημιώσεως κατὰ τὴν περίοδον προσωρινῆς ἢ ὀριστικῆς διακοπῆς τῆς παροχῆς τῶν ὑπηρεσιῶν πρὸς τὴν ἐπιχείρησιν. Μόνον εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν εἰδικῶν Ταμείων ἀντιμετωπίζεται θέμα ἐξασφαλίσεως ὀρισμένου ὕψους ἀμοιβῆς, ὑπάρχει δηλ. ἐγγύησίς τις διὰ τὴν παροχὴν τοῦ μισθοῦ. Καὶ ἐκεῖ ὁμως ὁ καταβάλλων τὸν μισθὸν εἶναι τὸ Ταμεῖον, τὸ ὁποῖον ἀντλεῖ τοὺς πόρους του ἐξ εἰσφορῶν τῶν ἐνδιαφερομένων καὶ ὅχι ὁ ἐπιχειρηματίας, ὡς συμβαίνει εἰς τὸ γνήσιον σύστημα τοῦ ἠγγυημένου μισθοῦ. Ὁ ἠγγυημένος μισθὸς προϋποθέτει σύμβασιν ἐργασίας καὶ καταβολὴν μισθοῦ ὑπὸ τοῦ ἐργοδότη καὶ ὅταν δὲν χρησιμοποιοῖ οὗτος τὴν διατιθεμένην ὑπὸ τῶν μισθωτῶν ἐργατικῶν δύναμιν.

Θεσμοὶ παρέχοντες τοιαύτην ἐγγύησιν εἶναι:

α) Ἡ σύμβασις ἐργασίας ὀρισμένου χρόνου

Εἰς τὸ σύστημα αὐτὸ ὑπάρχει συνωμολογημένη ἐγγύησις καταβολῆς τοῦ μισθοῦ, καθ' ὅλον τὸ χρονικὸν διάστημα τῆς ἰσχύος τῆς συμβάσεως. Ἐὰν ὁ ἐργοδότης δὲν χρησιμοποίησιν τὰς προσφερομένας ὑπηρεσίας τοῦ μισθωτοῦ ἢ ἀπολύσῃ αὐτὸν πρὸ τῆς λήξεως τῆς συμβάσεως, ἔχει ὑποχρέωσιν καταβολῆς ὅλων τῶν μισθῶν. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον προτιμῶνται ὑπὸ τῶν ἐργοδοτῶν αἱ συμβάσεις ἀορίστου χρόνου, ἔστω καὶ ἂν οὗτοι εἰς αὐτὰς ὑπέχουν τὰς σημειωθεῖσας ὑποχρεώσεις ἐκ τῆς καταγγελίας τῆς συμβάσεως ἐργασίας.

β) Ἡ σύμβασις ἐργασίας ἀορίστου χρόνου μὲ ρήτραν σταθερότητος

Τὸ σύστημα τοῦτο ἐφαρμόζεται εἰς πολλοὺς δημοσίους ὀργανισμοὺς καὶ μεγάλας ἰδιωτικὰς ἐπιχειρήσεις ὡς πρὸς τοὺς ἔχοντας ὑπαλλικὴν ἰδιότητα μισθωτοὺς. Ἡ παρεχομένη ἐγγύησις συνίσταται εἰς τὸν περιοριστικὸν καθορισμὸν τῶν λόγων, διὰ τοὺς ὁποίους ἐπιτρέπεται ἡ ἀπόλυσις. Οὕτω ἀποφεύγονται αἱ αὐθαρεσίαι ἢ αἱ διὰ δευτερεύοντα λόγους ἀπολύσεις. Ὁ μισθὸς καταβάλλεται ὡς εἰς τὰς συμβάσεις ὀρισμένου χρόνου.

γ) Ἡ ἀπαγόρευσις ἢ ὁ περιορισμὸς τῶν ἀπολύσεων

Ὁρισμένα μεταπολεμικὰ νομοθεσία (π.χ. Ἑλλάς, Γερμανία) κατωχύρωσαν τὴν σύνθεσιν τῶν μισθωτῶν, κηρύττασι ἀκύρους τὰς ἀπολύσεις τὰς γενομένας ἀδικαιολογητῶς. Τὸ ἀδικαιολόγητον κρίνεται μὲ κριτήρια οἰκονομικά, κοινωνικά καὶ ἠθικά. Συνεστήθησαν κρίματα εἰς μεγάλας ἐπιχειρήσεις καὶ ἐπιτροπαὶ ἐξ ἀντιπροσώπων τῶν ἐπαγγελματικῶν ὀργανώσεων, αἱ ὁποῖαι ἀποφαίνονται ἐπὶ τοῦ ἀνὺπάρχῃ ἢ ὄχι ἡτιολογημένη αἰτία. Ἐννοεῖται, ὅτι καθ' ὄλον τὸ διάστημα τῆς παραμονῆς τοῦ μισθωτοῦ εἰς τὴν ἐπιχείρησιν ἢ τῆς ἀδικαιολογητοῦ ἀπολύσεώς του, οὗτος ἔχει δικαίωμα εἰσπράξεως πλήρων μισθῶν. Διάφορόν τι γίνεται εἰς τὸ σύστημα τῆς ἐκ περιτροπῆς ἐργασίας, κατὰ τὸ ὅποιον καθιεροῦται ἡ μερική ἀπασχόλησις ὄλων τῶν μισθωτῶν ἀντὶ τῆς ἀπολύσεως ἐνὸς τμήματος αὐτῶν (ἐλληνικὸς νόμος 2.000 τοῦ 1939). Εἰς τὸ σύστημα τῆς ἐκ περιτροπῆς ἐργασίας καταβάλλεται ἀμοιβὴ μόνον διὰ τὴν πράγματι προσφερομένην ἐργασίαν.

Ἡ γνησία μορφή τοῦ ἡγγυημένου μισθοῦ συνίσταται εἰς τὴν συνηθῆ ἐξασφάλισιν τῆς κανονικῆς ἀμοιβῆς τῆς ἐργασίας εἰς τὸ ἐργατικόν προσωπικόν. Διὰ τοῦτο ὀρθῶς ἀπεκλήθη ἡ ἐξασφαλιζομένη ἀμοιβή, ἡγγυημένος ἐτήσιος μισθός.

Εἰς τὴν πράξιν ὁ θεσμός τοῦ ἡγγυημένου μισθοῦ δὲν ἔλαβεν εἰσέτι τὴν δλοκληρωμένην του μορφήν. Αἱ μεγάλαι βιομηχαναὶ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, αἱ ὁποῖαι συνήψαν σχετικὰς συμφωνίας κατὰ τὸ 1955, δὲν προέβλεψαν ἐτήσιον μισθὸν ἀλλ' ἔγγυθισιν ἀμοιβῆς διὰ 34 ὥρας ἑβδομαδιαίως ἐπὶ 26 ἑβδομάδας ἀπὸ τῆς διακοπῆς τῆς ἐργασίας. Συνεχῶς δι' αὐὰς εὐρύνονται αἱ ἐγγυήσεις. Ἐν τῇ ἐφαρμογῇ παρατηρήθη ὅτι τὸ κόστος τοῦ θεσμοῦ εἶναι μικρότερον ἢ ὅσον ἀρχικῶς ὑπελογίσθη, καθόσον ἀξιοποιεῖται ἐν μέρει τουλάχιστον ὁ χρόνος (π.χ. σχηματισμὸς ἀποθεμάτων).

ΣΩΤ. Ι. ΑΓΑΠΗΤΙΔΗΣ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΙΧΑΗΛ ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ

Ἐγεννήθη τὴν 30 Νοεμβρίου 1876 εἰς Κέρκυραν καὶ ἀπεβίωσε τὴν 29 Μαΐου 1935 εἰς Ἀθήνας.

Ἀνεκρῶθη διδάκτωρ τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Παρισίων τόσον τῶν νομικῶν ὅσον καὶ τῶν οἰκονομικῶν ἐπιστημῶν, μὲ τὰς διατριβὰς «Les peines alternatives ou paralleles: essai de theorie penale» τῷ 1899 καὶ «Essai sur la fondation et l'histoire de la Banque d'Angleterre» τῷ 1901.

Ἐκτίτε ἀφωσιώθη εἰς τὴν Οἰκονομικὴν ἐπιστήμην. ἀναδειχθεὶς ὁ κύριος αὐτῆς ἐν Ἑλλάδι ἐκπρόσωπος, μὲ μεγάλην διεθνή φήμην. Τῷ 1901 ἐξελέγη Ὑφηγητὴς τῆς Νομικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν καὶ τῷ 1906 τακτικὸς Καθηγητὴς τῆς Δημοσίας Οἰκονομικῆς καὶ Στατιστικῆς τῆς αὐτῆς Σχολῆς, εἰς ἣν ἐδίδαξεν ἐπὶ 28 ἔτη. Τῷ 1926, ὅτε συνεστήθη ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, ἐξελέγη μέλος αὐτῆς.

Ἡ συγγραφικὴ ἐργασία του ὑπῆρξεν ἀπαράμιλλος, ἰδίᾳ εἰς τὰ ἔργα του: 1) Ἱστορία τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἀγγλίας, 1904 2) Διεθνεῖς οἰκονομικοὶ ἑλεγχοί, 1925. 3) Ἱστορία τῆς ἑλληνικῆς δημοσίας οἰκονομίας ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν χρόνων, 1926. 4) Ἐργασίαι περὶ τῆς Οἰκονομίας τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ τοῦ 1850 μέχρι τοῦ 1927, 1928,

5) Σύστημα δημοσίας οἰκονομίας, τόμοι 2, 1924 κ λπ.

ΤΑ ΑΞΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΤΟΥ Η. CASSON

Ἀξίωμα Τρίτον

«Ἡ τιμὴ πωλήσεως ἀπαρτίζεται ἀπὸ τὸ ὑλικὸν κόστος, πλέον κέρδους»

Καὶ ἐν πρώτοις: τί εἶναι τιμὴ πωλήσεως; Πῶς ὑπολογίζεται; Συνιστᾶται ἀπὸ 2 ἢ 6 ἢ 10 παράγοντας. Τὸ ἀληθές εἶναι δι ἡ τιμὴ πωλήσεως καθορίζεται ἀπὸ πολλοὺς συντελεστές. Ἡ τιμὴ ἀποκτήσεως τοῦ ἐμπορεύματος, ἡ καίσασις τῆς ἀγορᾶς, ὁ συναγωνισμὸς τῶν ἀγορασιῶν, τὸ ποσὸν τοῦ ἐνοικίου καὶ τῶν φόρων, ἡ γενικὴ οἰκονομικὴ κατάσταση, ἰδοὺ τινὲς τῶν παραγόντων ὁμοῦ μὲ τὸ κέρδος, οἱ ὅποιοι πρέπει νὰ ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν.

Ἐφ' ὅσον ὁ ἔμπορος δὲν ἀναζητήσῃ πᾶν ὁ, μὲ συνιστᾷ τὸ κόστος του, ἵνα προσθέσῃ εἰς αὐτὸ ἐν λογικῶν κέρδος, ἢ ἐπιχειρήσῃ του δὲν θὰ εὐημερήσῃ.

Ὅταν πωλῶμεν τὸ ἐμπόρευμα κάτω τοῦ πραγματικοῦ κόστους του, δὲν κάνομε ἐμπόριον, ἀλλὰ ὀδηγοῦμεθα πρὸς πτώχευσιν.

Ὅταν ὁ ἔμπορος πωλεῖ εἰς τὸ κόστος ἢ καὶ κάτω αὐτοῦ, τοῦτο εἶναι σημεῖον ὅτι εὐρίσκειται εἰς κακὴν κατάστασιν καὶ δυνάμεθα νὰ προβλέψωμεν δι' ταχέως θὰ πληθύνῃ τὴν τάξιν τῶν χρεωκοπημένων. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν πιθανὸν οἱ ἀγορασταὶ νὰ πραγματοποιήσουν ἓνα κέρδος, ἐπιωφελοῦμενοι τῆς δυστυχίας του, εἰς τὸ τέλος ὁμῶς οὐδὲν εἶναι πλέον ἐπιζήμιον καὶ ἐπαχθὲς δι' ἓν ἔθνος ἀπὸ τὴν οὐσώρευσιν τῶν πτωχύσεων.

Ἵλικὸν κόστος πλέον κέρδους Ἰδοὺ ἡ μόνη βάσις καθορισμοῦ τῆς τιμῆς πωλήσεως. Ἐὰν προσθέσῃτε τὸ κέρδος οὐκ εἰς ἀτελὲς κόστος, διαφράττετε μέγαλο λάθος. Ἐὰν πωλήτῃ τὸ ἐμπόριον εἰς τὸ κόστος του, χωρὶς κέρδος, ὡς εἶθε βέβαιοι ὅτι δὲν θὰ ἀργήσῃτε νὰ κατασιτῆτε λεία τῶν δικαστικῶν κλητήρων.

Ἀξίωμα Τέταρτον

«Ἡ ἀφθονία τοῦ ἐμπορεύματος ὑποβιβάζει τὴν τιμὴν. Ἡ ἔλλειψις τὴν ἀνοβιβάζει».

Ἡ ἐσωτερικὴ ἀξία ἐνὸς ἀντικειμένου ὀλίγας σχέσεις ἔχει μὲ τὴν τιμὴν του. Ὅ, τι ἰδίως ἐνδιαφέρει εἶναι ὀλιγώτερον ἢ ποιότης τοῦ ἐμπορεύματος καὶ περιοσότερον ἢ γνώμη, τὴν ὅποιαν σχηματίζει περὶ αὐτοῦ τὸ κοινόν, ἐπομένως τί εἶναι τοῦτο διατεθειμένον νὰ πληρώσῃ.

Ἡ τιμὴ τῶν εἰδῶν ποικίλλει ἀναλόγως πρὸς τὰς προτιμήσεις ὡς πρὸς τὴν ὕλην, τὴν σπάνιν του, τὰς συνηθείας καὶ τὰ γούστα τῆς πελατείας.

Ἐὰν ἐπιθυμῆτε ὅπως ἐν εἶδος ἐκτιμηθῇ ἀπὸ τὸν πελάτην, ἀποφενῆτε νὰ τὸ προσφέρετε εὐθιγὰ καὶ εἰς μεγάλας ποσότητας. Μία πρακτικὴ ἐφαρμογὴ τῆς ἀληθείας ταύτης εἶναι ὅτι ὅταν πωλεῖται κάτι, προσπαθεῖτε νὰ τοῦ ἀποδώσῃτε ἀποκλειστικότητα, τὸ κατῳχηθῆναι οὐκ ἀμέτρητον εἰς τὸ εἶδος του.

Ἡ πώλησις αὐξάνει ἐὰν εὐρωμεν νέας χρήσεις διὰ τὸ ἐμπόρευμα. Πολλὰ κοινὰ καὶ εὐτελεῖ εἶδη ἐπεβλήθησαν χάρις εἰς τὴν προσθήκην τοῦ σήματος τοῦ ἐργοστασίου. Ἡ δημιουργία ἐλκυστικῶν χαρακτηριστικῶν καὶ νέων χρήσεων μᾶς ἐπιτρέπει ὅπως αὐξάνωμεν τὴν ζήτησιν ἐνὸς εἶδους, τὸ ὅποιον ἔμεινεν ἐπὶ ἔτη οἰσάσιμον. Ἰδοὺ τὸ μυστικὸν τῆς ἀποδοτικῆς διαφημίσεως. Σκοπὸς τῆς διαφημίσεως εἶναι ὅπως μετατρέψῃ τοὺς νέους ἀγοραστὰς, εἰς τρόπον τινα αὐτομάτους ἀγοραστὰς. Συνήθως νομίζεται δι' το κοινόν γνωρίζει τί θέλει. Μεγάλον λάθος. Καὶ ἐὰν ἀκόμη κατασκευάζετε τὸ καλύτερον ἐμπόρευμα, πρέπει ἀκόμη νὰ τὸ παρουσιάσετε εἰς τὸ κοινόν, νὰ τὸ διαφημίσετε, νὰ τὸ ἐκθέσετε εἰς τὰς προθήκας, ἵνα προσελκύσῃ τὴν προσοχὴν.

Ὅταν ὑπάρχῃ ἀφθονία ἐνὸς εἶδους, δύο τρόποι ὑπάρχουν ἵνα διατηρηθῇ ἡ τιμὴ του. Κατὰ τὸν πρῶτον: καταστρέφομεν ἐν μέρος τῆς παραγωγῆς κατὰ τὸν δευτερον αὐξάνομεν τὰς ἀνάγκας καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ κοινοῦ. Ἡ πρώτη ἐνέργεια εἶναι ἀνόητος καὶ κοινωνικῶς ἐπιζήμιος. Ἡ δευτὴ καὶ νοήμων ἐνέργεια οὐκ εἶναι εἰς τὴν εὐρωσιν νέων ἐκδοτικῶν μεθόδων πωλήσεως.

Πολλοὶ βιομήχανοι παραπονοῦνται, δι' ὑπάρχει ὑπερπαραγωγή. Οὗτοι ἔχουν ἄδικον, διότι οὐδέποτε ὑπῆρξεν ὑπερπαραγωγή, ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὰς ἀνάγκας τοῦ κοινοῦ. Ὑποκατανάλωσις ὑπάρχει, διότι δὲν χρησιμοποιοῦνται κατάλληλοι μέθοδοι πωλήσεως.

ΑΙ ΧΡΟΝΙΚΑΙ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ 1958 ΑΠΟΣΤΑΣΕΙΣ
ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΩΝ ΚΑΙ ΕΦΕΥΡΕΣΕΩΝ

1.	Από τῆς ἐπιβολῆς τοῦ Ἑλλ. ἀλφαβήτου (Εὐκλείδης, 403 π.Χ.)	ἔτη	2,361
2.	» » κοπῆς τοῦ πρώτου νομίσματος (Φεΐδων 750 π.Χ.)	»	2,708
3.	» τοῦ πρώτου περίπλου τῆς Ἀφρικῆς (Ἄνων Κορηθόδιος, 520 π.Χ.)	»	2 478
4.	» τῆς ἐξερευνήσεως τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ (Νέαρχος, 325 π.Χ.)	»	2,283
5.	» » ἀνακάλυψως τῆς θαλ. ὁδοῦ πρὸς τὰς Ἰνδίας (1486 μ.Χ.)	»	472
6.	» » » » Ἀμερικῆς (Κολόμβος, 1492 μ.Χ.)	»	466
7.	» τοῦ πρώτου περίπλου τῆς γῆς (Μαγγελάνος 1519 μ.Χ.)	»	439
8.	» » ἀνακάλυψως τῆς Αὐστραλίας (Κουκ 1770 μ.Χ.)	»	188
9.	» » » τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος (Χάρβεϋ, 1619 π.Χ.)	»	330
10.	» » ἀνακάλυψως τοῦ ἠλιοκεντρικοῦ συστήματος (Κοπέρνικος 1520)	»	438
11.	» » » τῶν νόμων τῆς βαρῦτητος (Νεύτων 1686 μ.Χ.)	»	272
12.	» » ἐφευρέσεως τῆς πυρίτιδος (Ρογήρος Βάκων 1256 μ.Χ.)	»	701
13.	» » » τῆς τυπογραφίας (Γουτεμβέργιος 1450 μ.Χ.)	»	508
14.	» » ἀνυψώσεως τοῦ ἀεροστάτου τῶν Μογγολφίερων (1783)	»	175
15.	» » ἐπιβολῆς τῆς ἀεροδυναμικῆς ἀεροπορίας (Ράιτ, 1903)	»	55
16.	» τοῦ διάπλου τοῦ Ἀτλαντικοῦ δι' ἀεροπλάνου (Λίντμπεργκ, 1927)	»	30
17.	» τῆς ἐφευρέσεως τοῦ κατὰ τῆς εὐλογίας δαμαλισμοῦ (Τζένεϋ, 1758)	»	160
18.	» » ἐφευρέσεως τῆς ἀτμομηχανῆς Παπῖνος, 1700)	»	258
19.	» » τελειοποιήσεως τῆς ἀτμομηχανῆς (Βάττ, 1777)	»	181
20.	» » λειτουργίας τοῦ πρώτου σιδηροδρόμου (Στέβενσον 1821)	»	137
21.	» » ἐποχῆς ἀπόπλου τοῦ α' ἀτμοπλοίου (Φούλιων, 1801)	»	151
22.	» » ἐφευρέσεως τοῦ αὐτοκινήτου (Λεονάρδ, 1862)	»	95
23.	» » » τοῦ γραμματοσήμου (Ρόουανλι Χίλ, 1840)	»	118
24.	» » » » τηλεγράφου (Μόος, 1835)	»	123
25.	» » » » ἀσυρμάτου τηλεγράφου (Μαρκόφι, 1897)	»	61
26.	» » » » τηλεφώνου (Μπέλ, 1870)	»	85
27.	» » » » κινηματογράφου (Ἐντισον, 1891)	»	67
28.	» » » » ἠλεκτροφωτισμοῦ (Ἐντισον 1882)	»	76
29.	» » ἀνακάλυψως τῶν ἀκτίνων Ραϊντγκεν (1895)	»	63
30.	» » ἰδρύσεως τοῦ Ο.Η.Ε. (1945)	»	12

Ἑλ. Ἀν. 6.59, Δ. 6.16'
 Σελήνη 11 ἡμερῶν
ΣΑΒΒΑΤΟΝ 60/305
 Ἀγ. Θεοδώρου Τύρωνος

1

1.1.1915.— Ἐναρξίς τοῦ διχασμοῦ τῶν Ἑλλήνων εἰς ἀνταντοφίλους καὶ γερμανοφίλους. Ἡ καταστροφή δὲν θά βραδύνη.

Τὸ ψεῦδος καταστρέφει τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν προσωπικότητα. (Ράους)

Εἰς τὰς Ἀθήνας ἐθεμελιώθη ὁ οἰ-ουμηνικός λόγος. (Ρενάν)

Πάντα τὰ πνεύματα αἰσθάνονται τὴν ἐκπληκτικὴν δύναμιν τῆς τελειότητος καὶ ἄγονται πρὸς αὐτήν. (Σίλλερ)

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ (582 — 500 π.Χ.). Διάσημος φιλόσοφος καὶ μαθηματικός ἐκ Σάμου. Ἠσχολήθη μὲ τὴν πολιτικὴν, τὴν φιλοσοφίαν, τὴν γεωμετρίαν καὶ τὴν Ἀριθμητικὴν. Ἐθεώρει ὡς ἀρχὴν τῶν ὄντων τοὺς ἀριθμοὺς καὶ τὰς ἀριθμητικὰς σχέσεις. Θεωρία του εἶναι ἡ περὶ ἀνακυκλήσεως τῆς ζωῆς καὶ μετεμψυχώσεως.

Ἑλ. Ἀν. 6.58', Δ. 6.17'
 Σελήνη 12 ἡμερῶν
ΚΥΡΙΑΚΗ 61/304
 Ἀ'Νηστ. Τῆς Ὁρθοδοξίας

2

Τὸ πνεῦμα πάντα ἐρευνᾷ, καὶ τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ.

(Κορινθ. β', 10)

Α' Νηστειῶν (Ὁρθοδοξίας)

Ἰωάν. α' 44 — 52

Ἱστορικὴ παρέμεινε ἡ φράσις «ὁ Φίλιππος εὔρε τὸν Ναθαναήλ», τὸν ἄνθρωπον ἐν ᾧ ὁ λόγος οὐκ ἔστι». Ὁ Ἰησοῦς χαίρει, διότι προστίθενται δύο πιστοὶ μαθηταί, ὅπως καὶ πᾶς ἄνθρωπος διὰ δύναμιν τῆς ἀντιλήψεως καὶ ἐμπιστοσύνης πρὸς τοὺς φίλους του. Ἀλλ' ὁ Ναθαναήλ ἀπορεῖ πῶς ὁ Ἰησοῦς τὸν γνωρίζει. Δὲν ἀντιλαμβάνεται, ἀκόμη, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι «πανταχοῦ παρὼν καὶ τὰ πάνθ' ὄρων». Ἐὰν τοῦτο ἀντελαμβάνοντο οἱ ἄνθρωποι, ὁ βίος των θά ἦτο ἐν ἀρετῇ.

Ἡλ. Ἀν. 6.56', Δ. 6.18'
 Σελήνη 13 ἡμερῶν
ΔΕΥΤΕΡΑ 62/303
 Εὐτροπίου, Κλεονίκου

3

*Πληθώρα νόμων σημαίνει αίσχρο-
 τητα τῶν πολιτικῶν πραγμάτων.*

*Ἡ Ἱστορία εἶναι πράγματι κάτι
 περισσότερον ἀπὸ τὸ ὄρχεϊον τῶν
 ἐγκλημάτων, τῆς τρέλλας καὶ τῆς
 δυναυχίος τῶν ἀνθρώπων.*

(Γκίμπσον)

Χέρμαν φὸν Χέλμολτς

Ἡλ. Ἀν. 6.55', Δ. 6.19'
 Σελήνη 14 ἡμερῶν
ΤΡΙΤΗ 63/302
 Γερασίου ὀσίου

4

ΧΕΛΜΟΛΤΖ φὸν Χέρμαν (1821 — 1894).
 Γερμανὸς ἱατρός. Καθηγητὴς τῆς Ἀνα-
 τομίας καὶ Φυσιολογίας. Ἐσχολήθη ἀργό-
 τερον μὲ τὴν Φυσικὴν καὶ ἰδιαιτέρως
 μὲ τὴν Θερμοδυναμικὴν, τὸν Ἠλεκτρι-
 σμὸν καὶ τὴν Ὀπτικὴν.

*Πάντα κατὰ φύσιν τέτακται καὶ διώριστα· τὰξις γὰρ ἢ τὰξεως ἔργον
 ἢ φύσις.*

(Πλούταρχος)

Ἀληθεῖς πηγὰὶ τῆς φαιδρότητος εἶναι ἡ ἀγάπη, ἡ ἐλπίς, ἡ ὑπομονή.

(Σμάιλς)

Ἡλ. Ἀν. 6.54', Δ. 6.20'
 Πανσέληνος
ΤΕΤΑΡΤΗ 64/301
 Κόνωνος, Ἀρχελάου μ.

5

5.3.1882.— Ὁ Χαρίλαος Τρικούπης ἀνα-
 λαβὼν διὰ τρίτην φορὰν τὴν πρωθυ-
 πουργίαν ἀρχίζει τὸ ἔργον πρὸς ἠθικὴν,
 οἰκονομικὴν καὶ στρατιωτικὴν ἀνάπλα-
 σιν τῆς Χώρας.

ΜΠΥΦΦΟΝ Γεώργιος (1707—1788). Διάση-
 μος Γάλλος φυσιοδίφης καὶ συγγραφεύς.
 Ἐργαφα Φυσικὴν ἱστορίαν εἰς 36 τό-
 μους. Θεωρεῖται Ἰδρυτὴς τῆς ζωολογι-
 κῆς γεωγραφίας.

*Ἡ ὑπόληψις καὶ τὸ σέβας ἀνα-
 πιύσσουσι τὴν ἀγάπην, ἥτις φέρει
 εἰς τὴν ὁμόνοιαν.*

(Σμάιλς)

Ἡλ. Ἀν. 6.52', Δ. 6.21'
 Σελήνη 16 ἡμερῶν
ΠΕΜΠΤΗ 65/300
 Τῶν ἐν Ἀμορίῳ 42 μ.

6

6.3.1564— Ἀπεβίωσεν ὁ Μιχαὴλ Ἀγγελὸς
 Μπουσαρρότι, ὁ μέγας Ἰταλὸς γλύπτης,
 ζωγράφος, ἀρχιτέκτων, μηχανικὸς καὶ
 ποιητὴς: ἡ μεγαλυτέρα φυσιογνωμία τῆς
 Ἐναγεννήσεως.

*Ὁ ἄνθρωπος ἀγανγνωρίζεται καὶ
 εὐθυμεῖ, ὅταν βάλῃ τὴν ψυχὴν του
 στὴν δυνεία του καὶ κάνει ὅ,τι
 μπορεῖ.*

(Ἐμερσον)

ΗΡΩΝ ὁ Ἀλεξανδρεὺς (100 π.χ.). Ἐκ τῶν
 μεγαλυτέρων μαθηματικῶν καὶ μηχανι-
 κῶν τῆς ἀρχαιότητος. Πρῶτος παρετή-
 ρησε τὰς ἐνεργείας τοῦ ἀτμοῦ καὶ κατε-
 σκέασε μίαν στοιχειώδη ἀτμομηχανήν.

Ἡλ. Ἀν. 6.51', Δ. 6.22'
Σελήνη 17 ἡμερῶν
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 66/299
Ἀγαθοδῶρου, β' Χαιρετ.

7

7.3.1792— Ἐγεννήθη ὁ Σέρ Τζὼν Φρενιερικ Γούλλιαμ Χέρσελ διάσημος Ἀγγλος ἀστρονόμος καὶ χημικός πού συνέβαλε στὴν ἀνάπτυξιν τῆς φωτογραφίας. 7.7.1876— Ἐχορηγήθη τὸ πρῶτον δίπλωμα εὐρεσιτεχνίας τοῦ τηλεφώνου εἰς τὸν Ἀλέξανδρον Γκράχαμ Μπέλ.

ΣΤΟΚΣ Γεώργιος (1819—1903). Ἀπὸ τοῦ 1849 καθηγητὴς τῶν μαθηματικῶν τοῦ πανεπιστημίου τοῦ Καίμπριτζ.

Ὅτι εἶναι τὸ νερὸ γιὰ τὴ φωτιά, εἶναι ὁ οἶκτος γιὰ τὴν ὀργή.

(Σοπερχάουερ)

Ἡλ. Ἀν. 6.49', Δ. 6.23'
Σελήνη 18 ἡμερῶν
ΣΑΒΒΑΤΟΝ 67/298
Θεοφυλάκτου Νικομ.

8

ΜΠΕΚΕΡΕΛ (1788—1878). Διάσημος Γάλλος φυσικός καὶ χημικός, θεωρούμενος ὡς πατὴρ τῆς ἠλεκτροχημείας. Ἡσχολήθη ἰδιαίτερα εἰς τὰ φαινόμενα τοῦ ἠλεκτρισμοῦ καὶ τοῦ μαγνητισμοῦ.

Κάθε ἄνθρωπος ἔχει μιὰ κλίση, πού γεννιέται μαζί του, γὰ κἀνὴ εὐκολι κάποια δουλειὰ πού εἶναι δύσκολη γιὰ κάποιον ἄλλον (Ἐμερσον)

Ἡλ. Ἀν. 6.48', Δ. 6.24'
Σελήνη 19 ἡμερῶν
ΚΥΡΙΑΚΗ 68/297
Ἀγ. 40 μαρτύρων

9

Ἡμεῖς κηρύσσομεν Χριστὸν Θεοῦ δύνσμιμ καὶ Θεοῦ σοφίην.

(Α' Κορινθ., 23—24)

Κυριακὴ Β' Νηστειῶν
(Μάρκ. β' 1—12)

Ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν τοῦ παραλυτικοῦ λέγει: «Τέκνον ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου». Καὶ μετὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ ἄχθους πού τὴν βαρύνει, τὸ σῶμα ἀπαλλάσσεται καὶ αὐτὸ ἀπὸ τὴν ἀσθενείαν, ἣ ὁποῖα τὸ κατατρούχει. Ἀλλὰ ἡ πράξις τοῦ Ἰησοῦ διεγείρει τὸν χόλον τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων. Τοῦτο εἶναι σύννηδες φαινόμενον εἰς τὴν ζωὴν. Ἡ καλωσύνη καθιστᾷ εὐτυχητὴν ἐκεῖνον πού τὴν πραγματοποιεῖ ἀλλὰ καὶ δημιουργεῖ αἰσθητὰ ζηλοφθονίας καὶ κακότητος εἰς ἐκείνους πού εἶναι ἀνάξιοι γὰ ὑψωθῶν εἰς τὸ μεγαλεῖον τῆς.

Ἡλ. Ἀν. 6.46', Δ. 6.25'

Σελήνη 20 ἡμερῶν

ΔΕΥΤΕΡΑ 69/296

Ἀναστασίας Πατρικίας

10

Ἡ νόσος τῆς ἀγνοίας ἐγκείται εἰς τὸ νὰ ἀγνοῇ καί εἰς τὴν ἀγνοιά του.

(Α. Β. Ἀλκοτ)

Εἶναι τόσον εὐκόλον νὰ εἴμεθα καλόκαρδοι ὥστε διερωτῶμαι, γιατί οἱ ἄνθρωποι κοπιᾶζουν γιὰ νὰ εἶναι κάτι τι ἄλλο. (Ντούγκλας Τζέρολντ)

Ἀλβέρτος Ἀϊνστάϊν

Ἡλ. Ἀν. 6.45', Δ. 6.26'

Σελήνη 21 ἡμερῶν

ΤΡΙΤΗ 70/295

Σωφρονίου, Πιονίου

11

Αἰ-ΝΙΣΤΑ-Ι-Ν Ἀλβέρτος. Ἐγενήθη τὴν 14 Μαρτίου 1879 εἰς Οὐμγα τῆς Γερμανίας καὶ ἀπέθανεν εἰς Ἀμερικὴν πρὸ διαιτίας. Ἀπὸ τοὺς μεγαλυτέροις φυσικοὺς, ἀστρονόμους καὶ μαθηματικοὺς, γνωστὸς ἀπὸ τὴν θεωρίαν του τῆς σχετικότητος.

Ἡ οἰκονομία ἀποτελεῖ τὸ ἥμισυ τῆς βιοπάλης. Δὲν εἶναι τόσον δύσκολον νὰ κερδίξῃ κανεὶς χρήματα, ὅσον δύσκολον εἶναι νὰ τὰ διαθέτῃ κολῶς.

(Σπάρτζεον)

Ἡλ. Ἀν. 6.43', Δ. 6.27'

Σελήνης Τελευταίον τέτ,

ΤΕΤΑΡΤΗ 71/294

Θεοφάνους ὁμολογητοῦ

12

12.3.1700— Ἀπεβίωσεν εἰς ἡλικίαν 87 ἐτῶν ὁ μέγας Γάλλος ἀρχιτέκτων Ἀντρέ λὲ Νότρ, ὁ ὁποῖος ἐχρημάτισεν ἐπὶ 55 ἔτη ὁ ἐπίσημος κηπουρὸς τοῦ Λουδοβίκου χιγ'. Μεταξὺ ἄλλων διεκόσμησεν τὸ Παλάτι τοῦ Ἀγ. Ἰακώβου εἰς τὸ Λονδίνον.

ΕΡΣΤΕΝΤ Ἰωάνης (1777—1851). Διάσημος Δανὸς φυσικὸς καὶ χημικὸς. Ἀνεκάλυψε τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος (1819) ἐπὶ τοῦ μαγνήτου γενόμενος πρόδρομος τοῦ Ἀμπέρ.

Ἡ τέχνη τῆς ἰατρικῆς συνίσταται εἰς τὴν διασκέδασιν τοῦ ἀσθενοῦς, ἐνῶ ἡ φύσις θεραπεύει τὴν νόσον.

(Βολταῖρος)

Ἡλ. Ἀν. 6.42', Δ. 6.28'

Σελήνη 23 ἡμερῶν

ΠΕΜΠΤΗ 72/293

Νικηφόρου Κων. πόλεως

13

ΜΑΞΟΥΕΛ Τζαίημς (1831—1879). Ἀγγλος φυσικὸς, ἀσχοληθεὶς μὲ τὴν κινητικὴν θεωρίαν τῶν ἀερίων καὶ τοῦ ἠλεκτρομαγνητισμοῦ. Εἶναι πατὴρ τῆς ἠλεκτρομαγνητικῆς θεωρίας τοῦ φωτός.

Οἱ στενοχώριες, σὰν τὰ μωρὰ, γίνονται μεγαλύτερες, ὅταν εἰς τρέφουμε.

(Λαΐδη Χόλαντ)

Τὸ τάκτ ἐγκείται εἰς τὴν ἰκανότητα νὰ περιγράψῃς τοὺς ἄλλους, ὅπως οἱ ἴδιοι βλέπουν τοὺς ἑαυτοὺς των.

(Ντάϊτσετ)

Δ' ΜΕΛΕΤΗΜΑ

ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΝ ΕΜΠΟΡΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

κατά τὸ 1956

τοῦ κ. Ι. Α. ΦΡΑΓΚΟΥ

Τὸ ἔλλειμμα τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου τῆς Ἑλλάδος παρουσιάζεται καὶ διὰ τὸ ἡμερολογιακὸν ἔτος 1956 ἀρκετὰ σημαντικόν εἰς 13 911.694.000 δραχμὰς ἀνήλθεν ἡ ἀξία τσῖφ τῶν εισαγωγῶν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο καὶ εἰς 5.698.344.000 δραχμὰς ἡ ἀξία φὸμπ τῶν ἐξαγωγῶν. Ἡ ἀνάλυσις τὴν ὁποῖαν δίδει ἡ Ἐθνικὴ Στατιστικὴ Ὑπηρεσία τῆς Ἑλλάδος—ὅσον ἀφορᾷ τὰς εισαγωγὰς, κατὰ ομάδας τυποποιημένης ταξινομήσεως τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου, παρουσιάζει μικρὰν κάμψιν τῆς ἀναλογίας τῶν ομάδων 0, 1, 2 καὶ 3 (τρόφιμα, ποτὰ καὶ καπνός, πρῶται ὕλαι μὴ ἐδώδιμοι, λιπαντικὰ καὶ συναφῆ). Ἡ ἀναλογία αὕτη ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ σύνολον τῆς ἀξίας τῶν εισαγωγῶν ἔχει ὡς ἐξῆς καὶ τὰ τρία τελευταῖα ἔτη :

1954	44.8 %
1955	46.3 %
1956	43.6 %

Ἡ ὁμάς 7 (μηχανήματα καὶ μεταφορικὰ μέσα) παρουσιάζει αὐξησιν ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ προηγούμενα ἔτη: 1954—19 %, 1955—18.9 % καὶ 1956—23.4 %.

Ἡ ἀναλογία τῶν αὐτῶν ομάδων (0, 1, 2 καὶ 3) ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀξίαν τῶν ἐξαγωγῶν παρουσιάζεται ὡς ἐξῆς :

1954	83.4 %
1955	89.4 %
1956	88.7 %

Ἡ οὕξησις τῆς ἀναλογίας τῶν εἰδῶν τούτων ὀφείλεται εἰς τὴν μείωσιν τῶν ἐξαγωγῶν τῶν ἄλλων ομάδων (βιομηχανικῶν προϊόντων, ἐλαίων κ.λ.π.).

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀξίαν τῶν εισαγωγῶν παρατηροῦμεν ὅτι τὸ 86 50 % ταύτης ἀναλογεῖ εἰς τὰς ἐξῆς 18 συμβατικὰς χώρας καὶ 1 μὴ συμβατικὴν (Σουηδικὴ Ἀραβία):

Ἦν. Πολ. Ἀμερικῆς	168 %	Σουηδικὴ Ἀραβία	1.63 %
Δ. Γερμανία	159 %	Ἰαπωνία	1.41 %
Ἀγγλία	14.4 %	Φιλανδία	1.37 %
Ἰταλία	9 %	Ἑλβετία	1.21 %
Γαλλία	5.2 %	Βραζιλία	1.18 %
Βέλγιον Λουξεμβούργον	3.33 %	Ρουμανία	1.12 %
Σουηδία	3.32 %	Τσεχοσλοβακία	1.07 %
Αὐστρία	2.94 %	Κούβα	1.05 %
Ὁλλανδία	2.49 %	Ρωσία	1.04 %
Γιουγκοσλαβία	2.04 %		

Τὸ ὑπόλοιπον 13.50 %) ἀντιστοιχεῖ κατὰ 11.91 % εἰς 32 ἀνεξαρτήτους ἢ μὴ χώρας, συμβατικὰς ἢ μὴ, μὲ εἰσαγωγὴν ἐξ ἐκάστης ἀπὸ 0,86 %) μὲχρι 0,10 %) καὶ 1.59 %) εἰς 48 ἄλλας χώρας συμβατικὰς ἢ μὴ, ἀνεξαρτήτως ἢ μὴ μὲ εἰσαγωγὴν ἐξ ἐκάστης κάτω τοῦ 0.10 %.

Αἱ μὴ συμβατικαὶ χώραι μετὰ τῶν ὁποίων ὑφίστανται ἔμπορικαὶ συναλλαγαὶ ἀνέρχονται εἰς 19, ἢ ἀναλογία δὲ τῆς ἀξίας τῶν εἰσαγωγῶν ἐκ τῶν χωρῶν τούτων (450 ἑκατ. δραχ. περίπου) ἀνέρχεται εἰς τὸ 3 %) τοῦ συνόλου τῆς ἀξίας εἰσαγωγῶν τοῦ 1955. Ἐκ τῶν ὑπολοίπων 80 συμβατικῶν χωρῶν αἱ 29 ἀποτελοῦν χώρας οὐχὶ ἀνεξαρτήτους (16 Ἀγγλίας, 7 Γαλλίας, 2 Ὀλλανδίας, 1 Δανίας, 2 Πορτογαλλίας καὶ 1 Βελγίου).

Σχετικῶς μὲ τὴν ἀξίαν φόμπ τῶν ἐξαγωγῶν παρατηροῦμεν ὅτι τὸ 89.58 %) ταύτης ἀναλογεῖ εἰς τὰς ἐξῆς 17 συμβατικὰς χώρας :

Δ. Γερμανία	19. %)	Βραζιλία	2.33 %)
Γαλλία	13.30 %)	Τσεχοσλαβασία	2.02 %)
*Ἡν. Πολ. *Ἀμερικῆς	11.8 %)	Φινλανδία	1.9 %)
*Ἰταλία	11. %)	Αὔγουστος	1.42 %)
*Ἀγγλία	9.4 %)	*Ἀνατ. Γερμανία	1.4 %)
Αὐστρία	3.6 %)	Ρουμανία	1.29 %)
Ρωσία	3.5 %)	*Ἑλβετία	1.25 %)
Γιουγκοσλαβία	2.8 %)	Βέλγιον Λουξεμβούργον	1.13 %)
*Ὀλλανδία	2.44 %)		

Τὸ ὑπόλοιπον 10.52 %) ἀντιστοιχεῖ κατὰ 7.55 %) εἰς 21 χώρας ἀνεξαρτήτους καὶ μὴ, μὲ ἐξαγωγὴν εἰς ἐκάστην ἀπὸ 0,94 %) ἕως 0.10 %), ἐξ ὧν 16 συμβατικαὶ (6.05 %) καὶ 5 μὴ συμβατικαὶ (1.5 %), καὶ κατὰ 2,97 %) εἰς 62 ἄλλας χώρας ἀνεξαρτήτους ἢ μὴ (κτήσεις, ἀποικία κλπ.), συμβατικὰς ἢ μὴ, μὲ ἐξαγωγὴν εἰς ἐκάστην ἀπὸ 0,09 καὶ κάτω. Ἐννοεῖται ὅτι αἱ χώραι ἐξαγωγῆς μὲ ποσοστὸν τοῦ κάτω 0,01 %) δηλαδὴ μὲ ἀξίαν εἰσαγωγῆς κάτω τῶν 600 000 δραχμῶν, ἀνέρχεται εἰς 44.

Αἱ μὴ συμβατικαὶ χώραι πρὸς τὰς ὁποίας ἐγένοντο ἐξαγωγαὶ ἀνέρχονται εἰς 19, ἢ ἀναλογία δὲ τῆς ἀξίας τῶν ἐξαγωγῶν πρὸς τὰς χώρας ταύτας (95 ἑκατ. δραχ. περίπου) ἀνέρχεται εἰς τὸ 1,7 % τοῦ συνόλου τῆς ἀξίας τῶν ἐξαγωγῶν τοῦ ἔτους 1956.

*Ἐκ τῶν 79 συμβατικῶν χωρῶν, ὡς πρὸς τὰς ὁποίας ἐγένοντο ἐξαγωγαὶ, αἱ 29 ἀποτελοῦν χώρας οὐχὶ ἀνεξαρτήτους (*Ἀγγλίας 19, Γαλλίας 6, Ὀλλανδίας 2, Πορτογαλίας 1 καὶ Βελγίου 1).

*Ἡ Ἑθνικὴ Στατιστικὴ Ὑπηρεσία τῆς Ἑλλάδος ἀξιοποιοῦσα τὰ στοιχεῖα τῆς τελωνειακῆς ὑπηρεσίας διὰ τὴν κατάρτισιν τῶν στατιστικῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ ἔμπορίου, παρέχει διὰ τῶν μηνιαίων καὶ ἐτησίων δημοσιευμάτων τῆς πληθώραν στοιχείων σχετικῶν μὲ τοῦτο. Οὕτω παρέχει, τόσον διὰ τὰς εἰσαγωγὰς ὅσον καὶ διὰ τὰς ἐξαγωγὰς, στοιχεῖα, καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀξίαν καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὰς ποσότητας, κατὰ κατηγορίας δασμολογίου, συνολικὰ δι' ὅλοκληρον τὸ Κράτος καὶ τὰ Τελωνεῖα καὶ καθ' ὁμάδας συμφώνως πρὸς τὴν Στατιστικὴν ὀνοματολογίαν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν.

Συμφώνως πρὸς τὰ ἀνωτέρω στοιχεῖα ἡ ἀξία τῶν εἰσαγωγῶν τοῦ 1956 ἠρέθη κατὰ 21,3% ἐν σχέσει μὲ τὸ 1955, ἐνῶ ἡ τῶν ἐξαγωγῶν τοῦ 1956 ἠρέθη κατὰ 3,9% ἐν σχέσει μὲ τὸ 1955

Ἡ μέση ἐξ ἄλλου ἀξία τῶν εἰσαγωγῶν τοῦ 1956, ἐν σχέσει μὲ τὸ 1955, ἠρέθη κατὰ 5,1%, ἐνῶ ἡ μέση ἀξία τῶν ἐξαγωγῶν τοῦ 1956 κατὰ 7,8%.

Ὁ ὄγκος ἀφ' ἐτέρου τῶν εἰσαγωγῶν τοῦ 1956, ἐν σχέσει μὲ τὸ 1955, ἠρέθη κατὰ 15,5%, ἐνῶ ὁ τῶν ἐξαγωγῶν ἐμειώθη κατὰ 3,6%.

Ἡ αὔξεις τῆς ἀξίας τῶν εἰσαγωγῶν τοῦ 1956, ἐν σχέσει πρὸς τὸ 1955, ὀφείλεται εἰς αὔξησιν τῆς μέσης ἀξίας κατὰ 5,1% καὶ εἰς αὔξησιν τοῦ ὄγκου κατὰ 15,5%.

Ἡ αὔξεις ἐξ' ἄλλου τῆς ἀξίας τῶν ἐξαγωγῶν τοῦ 1956, ἐν σχέσει μὲ τὸ 1955, κατὰ 3,9% ὀφείλεται εἰς αὔξησιν τῆς μέσης ἀξίας κατὰ 7,8% καὶ μείωσιν τοῦ ὄγκου κατὰ 3,6%.

Τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον ἐτροφοδότησε κατὰ τὸ 1956 τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ Κράτους μὲ 3.595.754.600 δραχμὰς ἐκ τῶν ἐξῆς ἐσόδων:

Δασμοὶ	1.585.588.400
Τέλη Στατιστικῆς	1.517.400
Δασμοὶ Ἐξαγωγῆς	4.571.200
Εἰσφοραὶ διάφοροι	31.666.900
Φόρος σακχάρους	552.804.100
> Βενζίνης	403.403.500
> Μοτορίνης	212.345.700
> Μαζοῦτ	96.211.700
> Κύκλου Ἔργασιων	508.309.100
> Εἰδικὸς ἐπὶ εἰσαγωγμένων	126.340.900
> Πολυτελείας	72.809.700

Σύνολον 3.595.754.600

Τρεῖς ἀπλοὶ ἄνθρωποι τοῦ Λαοῦ, τρεῖς μεγάλοι δραματισταί, πλήρεις ἐνθουσιασμοῦ καὶ πίστεως ἀνέλαβον τὸ τιάνιον ἔργον νὰ καταλύσουν μίαν μεγάλην αὐτοκρατορίαν, ν' ἀντιμετωπίσουν τὴν Ἰερὰν συμμαχίαν καὶ νὰ δημιουργήσουν μίαν ἐλευθέραν Ἑλλάδα. Πρέπει νὰ μεταφερθῶμεν εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην διὰ νὰ δυνηθῶμεν νὰ συλλάβωμεν τὸ μεγαλεῖον τῆς ψυχῆς των, διὰ νὰ δυνηθῶμεν ν' ἀντιληφθῶμεν τὴν δύναμιν τῆς πίστεώς των, ἡ ὁποία, σώσασα τὸν παραλυτικὸν τοῦ Εὐαγγελίου, μετεδόθη θεσμῇ, ζωογότος, δημιουργικῇ ἀπὸ τοῦ πρῶ του μέχρι τοῦ ὀγτάτου τῶν Ἑλλήνων: Ἡ γενεὰ τοῦ 21 εἰσηλθεν εἰς τὸν ἀγῶνα πάμπανως εἰς μέσα, πάμπλουτος ὁμως εἰς ἰδανικά πῶν ἐπήραζον ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὰ βάθη τῶν αἰώνων τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας. Δι' αὐτὸ ἡ γενεὰ τοῦ 21 μετέβαλε τὸ ὄνειρον εἰς πραγματικότητα, τὸ ἀπίστευτον εἰς γόνιμον πρᾶξιν.

Στρ. Κ. Παπαϊωάννου

αριθμὸν ἐπιτυχίας διὰ τῆς ἑπιτυχίας
τῶν 70, 1955

Η ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

ὑπὸ ΚΑ. ΜΠΑΝΤΑΛΟΥΚΑ
Μέλους τοῦ Δ.Σ. τῆς ΕΠ-ΟΡ

Ἡ παρούσα μελέτη, ἀποτελεῖ τὸ δευτέρον μέρος τῆς ὑπὸ τίτλον «Ὄρθολογικῆ Ὁργάνωσις καὶ Δημόσιαι Ὑπηρεσίαι» δημοσιευθείσης εἰς τὸ προηγούμενον τεύχος τῆς «Ἐπιτυχίας» μελέτης τοῦ κ. Κλ. Μπανταλούκα.

Εἰς τὸ μέρος τοῦτο τῆς μελέτης θὰ ἐξετάσωμεν ποῖα εἶναι τὰ κατ' ἴδιαν θέματα τῆς ὀρθολογικῆς ὀργανώσεως καὶ πῶς δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ αὕτη εἰς τὰς ἑλληνικὰς δημοσίας διοικητικὰς ὑπηρεσίας.

5. Τὰ κατ' ἴδιαν θέματα, εἰς τὰ ὁποῖα ἐφαρμόζεται ἡ ὀρθολογικὴ ὀργάνωσις τῶν δημοσιῶν διοικητικῶν ὑπηρεσιῶν, διακρίνονται, ὡς προαναφέραμεν εἰς δύο βασικὰς κατηγορίας : τὴν κατηγορίαν τοῦ ἐμφύχου καὶ τὴν κατηγορίαν τοῦ ἀψύχου ὕλικου.

Θέματα τοῦ ἐμφύχου ὕλικου εἶναι :
α) Ἡ ἐπαγγελματικὴ ἐπιλογή τῶν ἡδη ὑπηρετούντων ὑπαλλήλων. β) Ἡ διάκρισις προσωπικοῦ κατὰ κατηγορίας, ἀναλόγως τῶν προσόντων του. γ) Ὁ τρόπος προσλήψεως προσωπικοῦ. δ) Ὁ τρόπος τοῦ ἐλέγχου τῆς ἐκτελουμένης ἐργασίας. ε) Ἡ ἀμοιβὴ τοῦ προσωπικοῦ. στ) Ἡ σταδιοδρομία τοῦ προσωπικοῦ. ζ) Ἡ κατανομή τοῦ ἔργου. η) Αἱ εὐθῦναι τοῦ προσωπικοῦ. θ) Ἡ συνεργασία ἀνωτέρου καὶ κατωτέρου προσωπικοῦ. ι) Ἡ τάξις καὶ ἡ πειθαρχία.

Θέματα τοῦ ἀψύχου ὕλικου εἶναι :
α) Ἡ βασικὴ ὀργάνωσις τῶν ὑπηρεσιῶν. β) Ἡ ἀποκέντρωσις τῶν ὑπηρεσιῶν. γ) Ἡ σύστασις διοικητικῆς πόλεως. δ) Ἡ συγχώνευσις ὁμοειδῶν ὑπηρεσιῶν (διενέργεια, διεκπεραίωσις καὶ ταξιθέτησις τῆς ἀλληλογραφίας, ἀρχιεπιθετίαι). στ) Ἡ ἴδρυσις ὑπηρεσιῶν μελετῶν μετὰ τμήματος στατιστικῆς καὶ βιβλιοθήκης.

6) Σχετικῶς νῦν πρὸς τὴν δυνατὴν εἰς τὴν ἡμετέραν Χώραν ὀρθολογικὴν διαρρυθμίσιν τῶν εἰς τὸ ἐμφύχον ὕλι-

κὸν ὑπαγομένων θεμάτων, δεόν ὅπως ἀναφερθῶν τὰ κάτωθι :

α) Ἡ ἐπαγγελματικὴ ἐπιλογή τῶν ἡδη ὑπηρετούντων ὑπαλλήλων. Τὸ ἀποτελοῦν τὰς δημοσίας διοικητικὰς ὑπηρεσίας τῆς Χώρας μας ἐμφύχον ὕλικόν, θὰ ὑποστῇ ἐμπεριστατωμένην ἐπαγγελματικὴν ἐπιλογὴν ἀπὸ τὰ ὑποδεικνυόμενα κατωτέρω ὑπηρεσιακὰ συμβούλια, πρὸς διαχωρισμὸν τῶν καταλλήλων προσώπων ἀπὸ τῶν μὴ καταλλήλων, καθὼς καὶ πρὸς καθορισμὸν τοῦ ἔργου τὸ ὅποιον θὰ ἀναλάβῃ ἕκαστος ἐξ ἐκείνων οἱ ὅποιοι θὰ κριθοῦν ὡς κατάλληλοι.

Ἐκ τῆς ἀπομακρύνσεως τῶν ἀκαταλλήλων δὲν θὰ προκύψῃ ἔλλειψις προσωπικοῦ. Τοῦτο δὲ διότι ἡ ὀρθολογικὴ ὀργάνωσις τῶν ὑπηρεσιῶν τῆς Χώρας, ἀσφαλῶς θὰ ἀγάγῃ εἰς τὸν περιορισμὸν τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ χρησιμοποιομένου προσωπικοῦ. Ἄλλ' οὔτε καὶ ἡ λειτουργία τῶν ὑπηρεσιῶν θὰ διαταραχθῇ ἐκ τῆς ἀπομακρύνσεως τῶν ἀκαταλλήλων, δοθέντος ὅτι οἱ τελικῶς τοποθετηθῶμενοι θὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ διεξάγουν ἀκωλύτως τὴν τρέχουσαν ἐργασίαν. Ἐξ ἄλλου, ἡ ἀπομάκρυνσις τῶν ἀκαταλλήλων δὲν θὰ ἐπιφέρῃ ὑπαλληλικὴν ἀνεργίαν, καθόσον πολλοὶ τούτων ἀσφαλῶς θὰ εἶναι κατάλληλοι δι' ἑτέραν ἀπασχόλησιν εἰς δημοσίας ὑπηρεσίας, ὑπαρχούσας ἤδη ἢ συσταθησόμενας, ἐφ' ὅσον τὴν σύστασιν ταύτην καταστῆσιν ἀναγκαίαν ἢ φυσικὴ διὰ τὴν ἐποχὴν μας ἐπέκτασις τῆς κρατικῆς δράσεως. Ὅσον ἀφορᾷ νῦν τοὺς τελικῶς κριθησόμενους ὡς πλεονάζοντας, οὗτοι θὰ ἡδονάντο νὰ τύχουν συστάσεως ἢ νὰ τοποθετηθοῦν εἰς δημοσίας ἐπιχειρήσεις ἢ καὶ εἰς ἰδιωτικούς ὀργανισμούς.

Κατὰ τὴν ἐπαγγελματικὴν ἐπιλογὴν θὰ ἀποδοθῇ ἐπὶ τούτοις ἰδιαιτέρα σημασία εἰς τὴν ἐξακρίβωσιν τῶν ἠθικῶν ἰδιοτήτων τῶν ὑπαλλήλων. Θὰ ἐπιδιωχθῇ δηλαδὴ ἡ κατὰ τὸ δυνατόν ἐκλογὴ ἀνθρώπων μὲ ἀκέραιον χαρακτῆρα.

Η ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Υπό ΚΑ. ΜΠΑΝΤΑΛΟΥΚΑ
Μέλους του Δ.Σ. της ΕΠ-ΟΡ

(Συνέχεια εκ του προηγούμενου)

ε) **Ἡ ἀμοιβὴ τοῦ προσωπικοῦ.**
Ἡ ἀμοιβὴ τοῦ προσωπικοῦ δεόν νά εἶναι δίκαια καί ἀνάλογος πρὸς τὴν προσφερομένην ὑπηρεσίαν καὶ τὴν ἐν γένει κοινωνικὴν ἀποστολὴν τῶν ὑπαλλήλων. Αὕτη θὰ ὑπολογίζεται καὶ βάσει τῆς κρατικῆς οἰκονομικῆς ἀντοχῆς καὶ θὰ προσαυξάνηται κατὰ τι ποσοστὸν ἐκ τῶν ἐπιτυγχανομένων οἰκονομικῶν. Ἐκτός τῆς ἀμοιβῆς δεόν νά προστεθῇ καὶ ἡ ἐξασφάλις κατ' ἀσθενειῶν, ἀτυχημάτων, γήρατος κλπ. Οὕτω ἡ ἀμοιβὴ καθίσταται ἱκανοποιητικὴ καὶ συντελεῖ εἰς τὴν δημιουργίαν τῆς ἀκεραιότητος τοῦ χαρακτῆρος, τῆς ἀπερισπάστου προσηλωσεως εἰς τὸ ἔργον ἐκάστου καὶ τῆς ἀπαραιτήτου ἀτμοσφαιρας ἐμπιστοσύνης καὶ ἀσφαλείας.

στ) **Ἡ σταδιοδρομία τοῦ προσωπικοῦ.** Παραλλήλως ἡ ὑπηρεσία θὰ μεριμνᾷ πρὸς τόνωσιν τοῦ ζήλου τῶν ὑπαλλήλων καὶ διὰ τῆς κανονικῆς προαγωγῆς τῶν. Αὕτη θὰ γίνεται κανονικῶς, δι' ὅλας τὰς κατηγορίας τοῦ προσωπικοῦ, κατ' ἀπόλυτον ἐκλογὴν καὶ χωρὶς νά παρατηρῶνται προσωπικαὶ προτιμήσεις ἢ ἐπιδράσεις, θὰ ἔχη δὲ νομικὴν ἰσχύ αὐτομάτως, ἀπὸ τῆς συμπληρώσεως τοῦ ἀπαιτουμένου κατὰ νόμον χρόνου, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν βεβαίως ὅτι ὁ ὑπάλληλος θὰ κριθῇ ἄξιος προαγωγῆς.

Τὰ Ὑπηρεσιακὰ Συμβούλια, τὰ ὁποῖα θὰ κρίνουν περὶ τῆς προαγωγῆς καὶ περὶ τῆς καταστάσεως ἐν γένει τοῦ ὑπαλλήλου, θὰ ἔχουν ἀπαραίτητως θεμελιωδῶς διάφορον σύνθεσιν τῶν σημερινῶν. Οὕτω, τὰ Συμβούλια ταῦτα θὰ εἶναι διάφορα δι' ἐκάστην ἐκ τῶν τεσσάρων ὡς ἄνω κατηγοριῶν τοῦ προσωπικοῦ. Ἡ σύνθεσις τῶν θὰ σύγκεται κατὰ τὰ δύο τρίτα ἐξ αὐτῶν τούτων τῶν ὑπαλλήλων τῆς αὐτῆς πρὸς τοὺς κρινομένους κατηγορίας, εἰς τοὺς ὁποίους θὰ περιλαμβάνονται καὶ οἱ προϋστάμενοι τῶν κρινομένων. Οἱ λόγοι τῆς καινοτομίας

ταύτης θὰ εἶναι ἡ ἐξασφάλις τῆς ἀπονομῆς τῆς δικαιοσύνης.

ζ) **Ἡ κατανομή τοῦ ἔργου.** Καθίσταται ὁμοίως ἀναγκαία ἡ κατάλληλος κατανομὴ τοῦ ἔργου, ἡ ὁποία θὰ κατατείνῃ εἰς τὴν εἰδικευσιν τῶν ὑπαλλήλων καὶ τὸν διαχωρισμὸν τῶν ἀρμοδιοτήτων αὐτῶν.

η) **Αἱ εὐθύναι τοῦ προσωπικοῦ.** Διὰ τῆς μεταδόσεως θάρρους πρὸς ἀνάληψιν τῆς εὐθύνης ὑφ' ἐκάστου, διὰ πᾶσαν περίπτωσιν παραβάσεως καθήκοντος ἢ παραλήψεως ἢ ἀτελοῦς ἐκτελέσεως αὐτοῦ ἐναντι τῶν πολιτῶν καὶ τοῦ Κράτους, θὰ καταπολεμῆται καὶ ἡ ἀνικανότης καὶ ἡ κατάχρησις τῶν τύπων ὡς καὶ ἡ γραφειοκρατικὴ κατοχύρωσις τῶν ὑπηρεσιῶν. Αἱ εὐρειαὶ τοῦ μέλλοντος κρατικαὶ ἀρμοδιότητες, ἀπαιτοῦν δημοσιούπαλληλικὴν ὀργάνωσιν ἀρτίαν, μὲ πλήρη ἐπίγνωσιν τῶν εὐθυνῶν τῆς καὶ ὑψηλὴν ἠθικὴν στάθμην.

θ) **Ἡ συνεργασία ἀνωτέρου καὶ κατωτέρου προσωπικοῦ.** Ἡ συνεργασία ἀποτελεῖ ἀπαραίτητον στοιχεῖον ἐλλόγου λειτουργίας τῶν ὑπηρεσιῶν. Αὕτη θὰ συντελεῖται μεταξὺ ἀνωτέρου καὶ κατωτέρου προσωπικοῦ, πρὸς ἀμοιβαίαν ἐνημέρωσιν καὶ καθορισμὸν τοῦ τρόπου τῶν ἐπιβαλλομένων ἐκάστοτε ἐνεργειῶν.

Ἡ συνεργασία αὕτη θὰ ὀλοκληροῦται καὶ διὰ περιοδικῶν συμβουλίων τῶν κυριωτέρων ὑπαλλήλων εἰς ἐκάστην ὑπηρεσίαν, πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐξασφαλέσεως ἐνιαίας καὶ εὐρύθμου διοικήσεως.

Στενωτάτη συνεργασία θὰ ὑπάρχῃ ἐπίσης μεταξὺ Ὑπαλλήλων καὶ Ὑπουργῶν, Ὑφυπουργῶν, Γενικῶν Γραμματέων κλπ., χάριν τῆς καλύτερας ρυθμίσεως τῶν δημοσίων ὑποθέσεων.

Ἴνα ὁμως ἀποδώσῃ ἡ τελευταία αὕτη συνεργασία καλοὺς καρπούς, δεόν νά ἀποφευχθοῦν σταθερῶς αἱ πολιτικαὶ ἐπιρροαὶ ἐπὶ τῶν Ὑπαλλήλων κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντός των. Τοῦτο θὰ ἐπιτευχθῇ διὰ τῆς ἀπαγορεύσεως τῶν πολιτικῶν ἐπεμβά-

πει να διαρρυθμισθῶν ὑπὸ ἀποψιν ἔσωτερικῆς συνθέσεως κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε ἡ ὑπαρξίς διακεκριμένων τμημάτων ἢ γραφείων ἐντὸς ἐκάστης διευθύνσεως θὰ ἀνταποκρίνεται αὐστηρῶς πρὸς τὴν αὐτοτέλειαν ἐκάστου ὑπηρεσιακοῦ θέματος, ἢ καταργηθῶν δὲ ὄλαι αἱ παρὰ τὴν ἀρχὴν ταύτην ὑφιστάμεναι ὑποδιαίρεσεις τῶν διευθύνσεων.

στ) *Ἡ λειτουργία τῶν ὑπηρεσιῶν.* Ἐκτὸς τῆς ὀργανώσεως τῶν ὑπηρεσιῶν, ἡ ὀρθολογικὴ ὀργάνωσις εὐρίσκει μέγα πεδίον ἐφαρμογῆς εἰς τὴν *λειτουργίαν* αὐτῶν. Ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ὀρθολογικῆς ὀργανώσεως ἐν προκειμένῳ ἀποβλέπει εἰς τὴν ἐξουδετέρωσιν πάντων τῶν μειονεκτημάτων τὰ ὁποῖα ἐμφανίζει ἡ γραφειοκρατία καὶ προτίστωι τῆς τυπικότητος, τῆς βραδύτητος, τῆς πολυγραφίας κλπ.

Ὁ ἄξων περὶ τὸν ὁποῖον στρέφεται ἡ λειτουργία τῶν ὑπηρεσιῶν εἶναι τὸ ἔγγραφο. Οὕτω πρέπει νὰ παρακολουθῶμεν τὰ στάδια ἐνεργείας τοῦ ἐγγράφου καὶ νὰ ὀργανώσωμεν καταλλήλως τὰς ὑπηρεσίας *διενεργείας, διεκπεραιώσεως καὶ ταξιθετήσεως* του.

Ἡ διενέργεια τῆς ἀλληλογραφίας. Ἡ διενέργεια τῆς ἀλληλογραφίας διευκολύνεται οὐσιωδῶς, ἐν πρώτοις διὰ τῆς ὑπάρξεως πλήρων συλλογῶν τῶν κειμένων νομικῶν διατάξεων. Οὕτω ἐκάστη ὑπηρεσία δέον νὰ ἔχη πλήρη συλλογὴν τῆς ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως ἢ ἄλλην παρομοίαν συλλογὴν. Πρέπει ἐπίσης νὰ συγκεντρώη καὶ κωδικοποιῇ ἅπασαν τὴν νομοθεσίαν τῆς ἀρμοδιότητός της καὶ νὰ συμπληρώη αὐτὴν κατὰ περιόδους. Ἡ ὑπαρξίς νομοθετικῶν κειμένων καὶ ἡ δυνατότης πρὸς ταχεῖαν χρησιμοποίησίν των, θὰ συντελέσῃ κατὰ πολὺ εἰς τὴν ταχύτεραν καὶ καλυτέραν διενέργειαν τῆς ἀλληλογραφίας καὶ ἄρα εἰς τὴν καλὴν διοίκησιν.

Ἐξ ἄλλου, ἡ διενέργεια τῆς ἀλληλογραφίας θὰ διευκολυνθῆ διὰ τῆς προτυποποιήσεως (standardisation) τοῦ σχήματος τῶν ἐν χρήσει ἐντύπων καὶ γενικῶς τοῦ χρησιμοποιουμένου πρὸς τοῦτο χάρτου, ὡς καὶ ἡ ἄπλοποίησις τῶν ποιότητων, τῶν χρωμάτων καὶ τῶν διαστάσεων αὐτοῦ.

Ἡ χρῆσις ἐντύπων ἐγγράφων πρέπει νὰ γενικευθῆ καὶ νὰ ἀντικαταστήσῃ σὺν τῷ χρόνῳ τὰ ἰδιόγραφα ἢ δα-

κτυλογραφημένα, ἔνθα τοῦτο εἶναι δυνατόν, ὡς συμβαίνει ἐπὶ στερεοτύπων αἰτήσεων καὶ ἀπαντήσεων.

Μεγάλην διευκόλυνσιν εἰς τὴν ταχεῖαν διενέργειαν τῆς ἀλληλογραφίας θέλει ἐπιφέρει ἡ χορήγησις δικαιώματος ὑπογραφῆς ὀρισμένων ἐγγράφων καὶ εἰς τοὺς ἀνωτέρους ὑπαλλήλους, χωρὶς νὰ παρίσταται ἀνάγκη θεωρήσεως τῶν παρ' ὄλων τῶν ἱεραρχικῶς ἀνωτέρων καὶ ὑπογραφῆς τῶν ἀποκλειστικῶς παρὰ τῶν ἀνωτάτων Ὑπαλλήλων ἢ τῶν Γενικῶν Γραμματέων, Ὑφυπουργῶν καὶ Ὑπουργῶν.

Μεγάλην ἐπίσης διευκόλυνσιν εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ κοινοῦ θὰ ἀποτελέσῃ ἡ εὐρυτάτη χρησιμοποίησις τῆς τηλεφωνικῆς ἐπικοινωνίας, καθισταμένης οὕτω περιττῆς τῆς διενεργείας ἀλληλογραφίας, ἡ ὁποία καὶ εἰς τὰς εὐνοικωτέρας τῶν περιστάσεων θὰ ἀπαιτήσῃ κάποιον σημαντικὸν χρόνον.

Ἡ διεκπεραίωσις τῆς ἀλληλογραφίας. Πρὸς ταχύτεραν καὶ συστηματικωτέραν διεκπεραίωσιν τῆς ἀλληλογραφίας, ἀπαραίτητος τυγχάνει ἡ ἀπλοποίησις τῶν τηρουμένων βιβλίων πρωτοκόλλου καὶ διεκπεραιώσεων, ἵνα οὕτω ἀποστέλλονται αὐθημερόν εἰς τὸν προορισμὸν τῶν τὰ εἰσερχόμενα καὶ ἐξερχόμενα ἔγγραφα.

Ἐτερος καὶ λίαν σημαντικὸς παράγων συστηματικῆς λειτουργίας τῆς διεκπεραιώσεως, ἅμα καὶ τῆς διενεργείας τῆς ἀλληλογραφίας, εἶναι ἡ γενίκευσις τῆς μηχανογραφίας (mecanographie), ἥτοι τῆς χρήσεως, ἔνθα τοῦτο εἶναι ἐφικτόν, μηχανικῶν μέσων (γραφομηχανῶν, ἀριθμομηχανῶν, πολυγράφων, μηχανῶν στενογραφίας, λογιστικῶν, καταρίσεως καταστάσεων κλπ.).

Ἡ γενίκευσις τῆς μηχανογραφίας θὰ ἐπιφέρει ταχύτητα ἐκτελέσεως, σύγχρονον διενέργειαν πλειόνων ἐγγράφων, ἀσφάλειαν κατὰ τῶν σφαλμάτων, ὁμοιογενῆ ἐμφάνισιν, εὐχέρειαν ἀναγνώσεως, ἐλάττωσιν κόπου, ὁμοιόμορφον ἀπόδοσιν καὶ χρησιμοποίησιν ὀλιγωτέρου προσωπικοῦ καὶ δῆ μικροτέρας καταρίσεως τοιοῦτου.

Ἡ ταξιθετήσις τῆς ἀλληλογραφίας (Ἀρχειοθέτησις). Ἡ εἰς τὰς ἐνεργείας τῶν δημοσίων διοικητικῶν ὑπηρεσιῶν ἐπιβαλλομένη ἐνότης, καθὼς καὶ πολλοὶ ἄλλοι λόγοι, ἐπιβάλλουν τὴν *διατήρησιν* τῶν ἐγγράφων. Τὰ διατηροῦ-

ΟΡΘΟΛΟΓΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΑΙ

Υπό ΚΛΑΥΔΙΟΥ ΜΠΑΝΤΑΛΟΥΚΑ

Μέλους του Δ. Σ. της ΕΠ-ΟΡ

Ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ὀρθολογικῆς ὀργανώσεως ἐγένετο ἀρχικῶς εἰς τὰς μεγάλας οἰκονομικὰς μονάδας καὶ δὴ εἰς τὰς βιομηχανικὰς τοιαύτας, δὲν ἔστα μάτησεν ὁμῶς εἰς αὐτάς. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ὀρθολογικῆς ὀργανώσεως ἤρchiσε νὰ ἐπεκτείνηται καὶ εἰς τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας, τὸσον τὰς οἰκονομικὰς τοιαύτας, ἥτοι τὰς δημοσίας ἐπιχειρήσεις (κρατικὰ μονοπώλια, κρατικοὶ σιδηρόδρομοι, ταχυδρομεῖα, τηλεῖγραφοι κλπ.), ὅσον καὶ εἰς τὰς διοικητικὰς ὑπηρεσίας, ἥτοι εἰς τὰς κρατικὰς καὶ εἰς τὰς ὑπὸ τοῦ Κράτους ἐποπτευομένας ἀποκεντρωμένας (αὐτόνομους) ὑπηρεσίας, αἱ ὁποῖαι ἐπιδιώκουσι γενικοῦς ἢ γενικωτέρους πολιτειακοῦς σκοποῦς.

Εἰς τὰς δημοσίας οἰκονομικὰς ὑπηρεσίας (δημοσίας ἐπιχειρήσεις) ἡ ὀρθολογικὴ ὀργάνωσις διεμορφώθη κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰς ἰδιωτικὰς ἐπιχειρήσεις, καίτοι εἰς τὰς δημοσίας ἐπιχειρήσεις ἡ ἀποδοτικότητα δὲν προσμετράται διὰ τῶν κερδῶν, γνώστου ὄντος ὅτι αἱ ἐπιχειρήσεις αὐταὶ δὲν εἶναι «ποριστικά», δηλαδή, κατὰ βάσιν, δὲν ἐπιδιώκουσι τὴν ἐπαύξησιν τῶν ἀρχικῶς διαθέσιμων αὐτῶν μέσων, ἀλλὰ «ἐξισωτικά», ἥτοι ἀποσκοποῦσι τὴν κάλυψιν τῶν πραγματοποιηθεισῶν δαπανῶν. Τὸ Κράτος δὲν ἀποβλέπει μὲν εἰς τὴν ἐπίτευξιν κέρδους, δὲν παύει ὁμῶς νὰ ἐνδιαφέρεται διὰ τὸ κόστος καὶ τὴν ποσοτικὴν, ἰδίᾳ δὲ τὴν ποιοτικὴν ἀπόδοσιν τῆς κρατικῆς ἐπιχειρήσεως. Κατὰ συνέπειαν, τὰ πορίσματα τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ὀρθολογικῆς ὀργανώσεως εἰς τὰς ἰδιωτικὰς ἐπιχειρήσεις ἰσχύουσι καὶ διὰ τῆς δημοσίας.

Ὁὕτω ἡ παρούσα ἔρευνα τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ὀρθολογικῆς ὀργανώσεως εἰς τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας ἐν γένει, ἐντοπιζέται μόνον εἰς τὰς δημοσίας διοικητικὰς ὑπηρεσίας.

Καὶ ἐρωτᾶται: Ἐν πρώτοις εἰς τί συνίσταται ἡ ὀρθολογικὴ ὀργάνωσις

εἰς τὰς δημοσίας διοικητικὰς ὑπηρεσίας; Δεύτερον, ποῖος εἶναι ὁ γενικὸς τρόπος καταρτίσεως καὶ ἐφαρμογῆς σχεδίου ὀρθολογικῆς ἀναδιοργανώσεως τῶν ὑπηρεσιῶν τούτων;

Ἡ ὀρθολογικὴ ὀργάνωσις εἰς τὰς δημοσίας διοικητικὰς ὑπηρεσίας συνίσταται εἰς τὴν κατάλληλον διαρρῦθμιν τῶν ὑπηρεσιῶν τούτων, κατὰ τρόπον ἐξασφαλίζοντα τὴν καλυτέραν καὶ μεγαλυτέραν ἀπόδοσιν, τὴν ταχύτεραν διεκπεραίωσιν τῶν υποθέσεων, καὶ τέλος τὸ αἶσθημα τῆς καλῆς καὶ δικαίας ρυθμίσεως τῶν γενικοῦ ἐνδιαφέροντος ζητημάτων.

Τὸ πρῶτον βῆμα τῆς ὀρθολογικῆς ὀργανώσεως εἰς τὰς δημοσίας διοικητικὰς ὑπηρεσίας, συνίσταται εἰς τὴν ἐξουδετέρωσιν τῆς γραφειοκρατίας. Ἡ γραφειοκρατία ἔγκειται, ὡς γνωστὸν, εἰς τὸν τρόπον τῆς διεκπεραίωσεως τῶν υποθέσεων διὰ πολλῶν, περιπλόκων καὶ δαπανηρῶν εἰς χρόνον καὶ χρήμα γραφειακῶν τύπων, πρὸς περιφρούρησιν δὴθεν τῶν συμφερόντων τῶν πολιτῶν πράγματι ὁμῶς πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν ὑπηρεσιῶν ἀπὸ μελλοντικῶν εὐθυνῶν, καὶ πρὸς νωχελεστέραν διεξαγωγὴν τῆς ἐργασίας.

Ἡ γραφειοκρατία (πολυγραφία, χαρτογραφία, χαρτοκρατία, χαρτοβασίλειον, papeterasse) εἰς τὰς δημοσίας διοικητικὰς ὑπηρεσίας, περιλαμβάνει: Τὸ καθιερωμένον εἰς τὰς ὑπηρεσίας ταῦτα σύστημα τῶν πολλῶν διατυπώσεων, εἰς τὰς ὁποίας δέον νὰ υποβληθῇ ἔγγραφόν τι, διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸν προορισμὸν του. Τὴν τήρησιν πολυσχιδῶν καὶ πολλῶν βιβλίων. Τὴν ἀνταλλαγὴν πλειστης ὄσης καὶ πολλάκις ἀσκόπου ἀλληλογραφίας μεταξύ ὑπηρεσιῶν, πρὸς ζήτησιν ἢ παροχὴν πληροφοριῶν ἢ λόγῳ συγκρούσεως ἀρμοδιότητος. Τὴν πληθωρικὴν παραγωγὴν νομοθετημάτων, ἐγκυκλίων κλπ., ἀφορῶντων συνήθως τὸ αὐτὸ θέμα καὶ συντεταγμένων ἀσαφῶς, σκοτεινῶς καὶ περιπλόκως,

Η ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Υπὲ ΚΑ. ΜΠΑΝΤΑΛΟΥΚΑ
Μέλους τοῦ Α. Σ. τῆς ΕΠ-ΟΡ

Μ Ε Ρ Ο Σ Γ' (Τελευταῖον)

Αἱ ἐν Ἑλλάδι προσπάθειαι ὀρθολογικῆς ὀργανώσεως τῶν δημοσίων διοικητικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ αἱ προϋποθέσεις ἐφαρμογῆς τῆς εἰς τὸ μέλλον.

Προσπάθειαι καταπολεμήσεως τῆς γραφειοκρατίας, ὡς καὶ γενικώτερον προσπάθειαι πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς ὀρθολογικῆς ὀργανώσεως εἰς τὰς δημοσίας διοικητικὰς ὑπηρεσίας, κατεβλήθησαν εἰς πλείστας Εὐρωπαϊκὰς καὶ Ἀμερικανικὰς Χώρας, ἀποδόσασαι ἱκανοποιητικὰ ἀποτελέσματα καὶ διευκολύνασαι τὴν ταχύτεραν διεκπεραίωσιν τῶν δημοσίων ὑποθέσεων.

Ἐάν, ὑπὸ τὸν φακὸν τῆς ὀρθολογικῆς ὀργανώσεως, παρατηρήσωμεν τὰς ἐν Ἑλλάδι δημοσίας διοικητικὰς ὑπηρεσίας, θὰ ἐξαγάγωμεν ὀλίγον εὐχάριστα συμπεράσματα. Θὰ διαπιστώσωμεν ὅτι ὑφίσταται ἐν αὐταῖς εἰς ὄλην τὴν τὴν ἔκτασιν ἡ γραφειοκρατία. Θὰ ἴδωμεν ὅτι αἱ πλείσται ὑπηρεσίαι βαρύνονται μὲ μεγάλα κακινώματα, μὲ τμήματα δηλαδὴ καὶ γραφεῖα, τὰ ὅποια δὲν ἔχουν βάσιμον λόγον ὑπάρξεως. Θὰ ἴδωμεν τέλος τὴν βραδυτάτην καὶ ἀτελαστάτην λειτουργίαν των. Ἐναντὶ τῆς καταστάσεως ταύτης οὐδὲν σχεδὸν ἐγένετο μέχρι τοῦδε.

Προσπάθειαι μόνον καταπολεμήσεως τῆς γραφειοκρατίας ἐγένοντο παρ' ἡμῖν.

Ἡ πρώτη τούτων ἐγένετο κατὰ τὸ 1929 ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, ἐν συνεννοήσει καὶ μετὰ τῆς Κυβερνήσεως. Ἀπεφασίσθη τότε ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς ἡ ἐφαρμογὴ ὀρθολογικῶν μεθόδων πρὸς ἐξυγιάνειν καὶ ἐνίσχυσιν τῆς νεαρᾶς ἑλληνικῆς βιομηχανίας, ἡ ὅποια ἐπλήττετο ἀπὸ τὴν ἀρχίσασαν διεθνῆν καὶ τοπικὴν οικονομικὴν κρίσιν καὶ ἐπιπροσθέτως ὑφίστατο τὰς συνεπείας τῆς κακῆς ἐξ ὑπαρχῆς οικονομικῆς ὀργανώσεως τῶν πλειέστων ἐπιχειρήσεων.

Ἡ δευτέρα ἐγένετο κατὰ τὸ 1931, ὑπὸ τοῦ τότε Ὑφυπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν Βασιλείου Δεληγιάννη, περιο-

ρισθεῖσα, φαίνεται, εἰς τὴν δημοσίευσιν τοῦ Νόμου 4996.

Ἡ τρίτη καὶ τελευταία, ἡ ὅποια εἶναι καὶ ἡ πλέον ἀξιόλογος, ἐγένετο κατὰ τὸ 1938, ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ τότε Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν Ἀνδρέου Ἀποστολίδη καὶ τῆ συμμετοχῆ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐταιρείας Ἐπιστημονικῆς Ὀργανώσεως τῆς Ἐργασίας.

Ἡ προσπάθεια αὕτη, ἀπέβλεπεν εἰδικώτερον εἰς τὴν ὀρθολογικὴν ὀργάνωσιν τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, θεωρηθεῖσης τῆς ὀρθολογικῆς ὀργανώσεως τῶν ὑπηρεσιῶν τούτων ὡς πλέον ἐπιτακτικῆς, λόγῳ τῆς σπουδαιότητος καὶ τῆς πολλαπλῆς καὶ πολυσχιδοῦς ἀρμοδιότητος τοῦ Ὑπουργείου τούτου.

Ἡ ὀρθολογικὴ ὀργάνωσις τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν εἶχε νὰ ἀντιμετώπιση πλείστα ὄσα ζητήματα, ὅπως λ.χ. τὸ διοικητικὸν διὰ τὰς διοικητικὰς ὑπηρεσίας, τὸ λογιστικὸν διὰ τὰς λογιστικὰς, ταμειακὰς, τελωνειακὰς καὶ ἐφορευτικὰς ὑπηρεσίας, τὸ ἐμπορικὸν διὰ τὰς ὑπηρεσίας κρατικῶν προμηθειῶν κλπ.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀναφερθείσης ἀναδιοργανώσεως τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, συνεστήθη προπαρασκευαστικὴ Ἐπιτροπὴ, κυρίως ἐξ ἀνωγιάτων Ὑπαλλήλων τοῦ Ὑπουργείου τούτου, ἵνα συζητήσῃ τὸ ζήτημα καὶ καταλήξῃ εἰς πορίσματα. Ἀνετέθη μάλιστα ἡ ἔρευνα διὰ τὴν ἐνδεχομένην ὀργάνωσιν τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου, τοῦ Δημοσίου Χρέους, τῶν Ταμείων καὶ τῶν Ἐφορειῶν εἰς τὸν Π. Σολομὸν, τῆς Ὑπηρεσίας Συντάξεων εἰς τὸν Λογαν καὶ τῶν Τελωνείων εἰς τὸν W. Clark.

Τὰ πορίσματα ὁμως τῶν μελετῶν τῶν ἀνωτέρω παρέμειναν κατὰ τὸ πλεῖστον ἀνεκτέλεστα ἰδίως τῆς οἰκονο-

Η ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Υπό ΚΑ. ΜΠΑΝΤΑΛΟΥΚΑ
Μέλους του Δ.Σ. της ΕΠ-ΟΡ

πρός το λαόνιο υψώνει το άτομο έχοντα ως
στο άνω από το ζωικό ήπαι, λιγότερο
ή περισσότερο ανάλογα με τις δυνάεις του
δυνατότητες.

Στις βωματική ή δημονομική αυθυπαρ-
ξία υπάρχουν ορισμένα όρια, ενώ για την
πνευματική ή ήθική τέχνα είν υπάχαι.
Ολοένα μορφή ο άνθρωπος να γίνεται καμ-
τερος, ολοένα πιο ελευθερωμένος από το βί-
ρος της ύλης να σφύνηται προς τον τέλει
τον ελεύθερο άνθρωπο.

Ελευθερία όμως δεν σημαίνει αβουδοβία
του άτομου, ούτε μόνο δικαιώματα· αλλά
και καθήκοντα και ευθύνη με αβουθε-
ρισμό. Και

κοινωνική δικαιοδύνη δε σημαίνει μόνον
ίσοτητα απέναντι των νόμων, αλλά και τη
δυνατότητα ο κάθε πολίτης να συντηρή με
την εργαβία του τον εαυτό του, να μορφή-
νεται σύμφωνα με το φυσικό του με να
παίρη στην κοινωνία ή την πολιτεία τη θέση
του του ταριάς.

κῶν Ὑποτροφίῶν κ.ἄ.) Πέθανε στίς 10 Δεκεμβρίου 1956 σέ ἡλικία 76 ἐτῶν.

Τά κυριώτερα συγγράμματά του εἶναι :

1. «Σάν παραμύθι» 1911.
2. «Τό Ἄλφαβητάρι μέ τόν ἥλιο» (συνεργασία μέ ἄλλους), 1919.
3. «Πρός τήν Ἐκπαιδευτική Ἀναγέννηση», 1919.
4. «Μαράσλειο καί ζωή», 1925.
5. «Δημοτικισμός καί Παιδεία», 1926.
6. «Οἱ πρῶτες προσπάθειες στό Μαράσλειο», τόμ. Ι, 1930.
7. «Οἱ ξένοι κι' ἐμεῖς», 1930.
8. «Τό πρόβλημα τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς», 1944.
9. «Παιδεία καί Κόμμα», 1947.
10. «Ὁ Φώτης Φωτιάδης καί τό παιδαγωγικό του ἔργο», 1947.
11. «Τό Κρυφὸ Σχολεῖο» (τοῦ Βόλου), 1950.

Σκοπὸς τῆς παιδείας γιά τόν Δελμοῦζο εἶναι νά κάνει τόν ἄνθρωπο ἀξιο καί ἱκανὸ νά κατακτήσῃ τό μεγαλύτερο ἀγαθὸ τῆς ζωῆς τὴν ἠθικὴν αὐθυπαρξία. Ἡ παιδεία εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ πιὸ σπουδαῖα μέσα γιά τὴν ἀτομικὴ καί συνολικὴ προκοπὴ. Γιά νά ἐκτελέσῃ ὁμως τὸν προορισμὸ τῆς σ' ἓνα τόπο, πρέπει νά στηρίζεται στὴ σύγχρονη πραγματικότητα τοῦ τόπου αὐτοῦ. "Ἄν θέλουμε λοιπὸν νά δημιουργήσωμε ὀρθὴ νεοελληνικὴ παιδεία πρέπει νά μελετήσωμε τὴ νεοελληνικὴ πραγματικὸτητα (τὴ φύση, τὴν κοινωνία, τὸν πολιτισμὸ, τὸ παιδί τῆς Ἑλλάδος) καί νά στηρίξωμε τὴν παιδεία ἀπάνω τῆς. Βασικὸν γνώρισμα στὴν ἔννοια τῆς ἀγωγῆς γενικὰ ὁ Δελμοῦζος θεωρεῖ τὸ ἐθνικὸ χρῶμα (γιά τοῦτο καί χάρισε τίς εὐθύνες του, ὅταν τὸ 1927 μιά μερίδα τοῦ «Ἐκπαιδευτικοῦ Ὁμίλου» θέλησε νά δώσῃ στό πρόγραμμά του γραμμὴ πολιτικὴ μέ διεθνιστικὴ κατεύθυνση) πού ἐκδηλώνεται πρῶτα πρῶτα μέ τὸ ἦθος τὸ ἐθνικὸ καί μέ τὴ γλώσσα τὴν ἐθνικὴ. Τὴ γλώσσα βέβαια τὴ ζωντανή, ὅπου ὁ λαὸς ἐκφράζει καί συντηρεῖ τοὺς ψυχικοὺς θησαυροὺς του. Γιά τοῦτο καί ἔγινε ἀσάλευτη πίστη στό Δελμοῦζο ἡ ἰδέα ὅτι μόνο μέ τὴν καθιέρωση στό σχολεῖο καί τὴν καλλιέργεια τῆς δημοτικῆς ἢ παιδείας καί γενικώτερα ὁ πολιτισμὸς μας θὰ ἀποκτήσῃ ὑγεία, ζωντάνια καί δύναμη. Μέ τὴν πίστη αὐτὴ ὁ Δελμοῦζος ἔγινε ἓνας ἀπὸ τοὺς πρῶτους στυλοβάτες τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ δημοτικισμοῦ στὴ χώρα μας, ὁ δημιουργικὸς παιδαγωγὸς καί ὁ ἐμπνευσμένος δάσκαλος πού ἔκανε τίς γόνιμες ἰδέες τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ δημοτικισμοῦ σχολικὴ πράξη.

Παράλληλα ὑπῆρξε καί ἐκείνος πού εἶδε τὸ δημοτικισμὸν ὡς ἓνα γενικώτερο κίνημα τῆς πνευματικῆς ζωῆς (ὄχι ὡς ἀπλὴ γλωσσικὴ μεταρρύθμιση) καί ἔδειξε τὴ σοβαρότητα καί τὴ σημασία πού ἔχει τὸ κίνημα τοῦτο γιά τὴν ἀνάπλαση τοῦ Ἑθνους.

Ε. Π. ΠΑΠΑΝΟΥΤΣΟΣ *

ΤΑ ΑΞΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΤΟΥ Η. CASSON

Ἄξιωμα Ἔκτον

«Ὁ χρόνος παρερχόμενος ἀξιάζει τὸ κόστος»

Εἰς τὰς ἀγρίας χώρας, ἀκόμη καὶ εἰς τὰς ἡμιπολιτισμένας ὁ χρόνος ποὺ κυλάει δὲν ἔχει καμίαν ἀξίαν. Οὐδεὶς σκέπτεται διὲν ὁ χρόνος εἶναι ἀγαθόν, τὸ ὅποτον δύναται νὰ σπαταλᾷ τις· τὰ ὥρολόγια εἶναι ἄγνωστον πρᾶγμα. Ἀντικαθίστανται τὴν νύκτα ἀπὸ τὰ ἀστρα καὶ τὴν ἡμέραν ἀπὸ τὸν ἥλιον. Εἰς τὰς πολιτισμένας καὶ ἐξελιγμένας χώρας, ὁ χρόνος εἶναι ἕνας θησαυρός.

Ὁ χρόνος εἶναι χρῆμα. Ὅσον ὀλιγώτερον χρόνον διαθέτομεν ἵνα ἐκτελέσωμεν μίαν ἐργασίαν, τόσον περισσότερον ὠφελούμεθα. Δι' αὐτὸ βιαζόμεθα, συνηθίζομεν εἰς τὴν ἀκριβείαν, μετροῦμεν φειδωλῶς ἀκόμη καὶ τὰ δευτερολέπια. Κατὰ μίαν ἡμέραν 8 ἐργασιμῶν ὥρων, διαθέτομεν μόνον 480 λεπτὰ καὶ κάθε φορὰν ποὺ χάνομεν 5 λεπτὰ, ἡ ἐργασία μας μειώνεται κατὰ 10 ο/ο. Πολλοὶ ἐπιχειρηματῆαι καίτοι τράφησαν, διότι ἐληομόνησαν διὲν ὁ τόκος τρέχει. Ὁ τόκος μοιᾶζει μὲ τὴν γελῶνα τοῦ μύθου. Πηγαίνει βραδέως, οὐδέποτε ὁμως σιαματᾷ. Τὸ κόστος τῶν ἀπωλήτων ἐμπορευμάτων, ἀξιάζει μὲ τὸν καιρὸν. Καὶ οἱ ἔμποροι, οἱ ὅποιοι ἐκλαμβάνουν τὰς ἀποθήκας ὡς χώρους οὐλοσφαιρῶν ἐμπορευμάτων, τὰ ὅποια δὲν ζητᾷ ἡ πελατεία, φέρονται πρὸς καταστροφὴν. Ὅλοι αἱ ἐνέργειαι μα; πρέπει νὰ συγκεντρώνονται πρὸς μίαν ταχέαν παραγωγὴν, μίαν ἄμειον πώλησιν καὶ μειωφορὰν χωρὶς καθυστέρησιν. Κάθε πωλητὴς πρέπει νὰ κατέχη καλὰ τὰς ἀρχὰς αὐτάς. Ἐπρεπε νὰ μανθάνουν διὲν 10 πωλήσεις γενόμεναι σήμερον, ἀξίζουσιν 11 πωλήσεις τῆς αὔριον. Ὅτι πᾶσα ἀναβολὴ πωλήσεως ἀντιπροσωπεύει ἐλάττωσιν τοῦ κέρδους. Ὁρθὸν θὰ ἦτο ὅπως τὸ ποσὸν ἐκάστης συναλλαγῆς καταγράφεται τόσον εἰς μονάδας χρόνου, ὅσον καὶ χρήματος. Ἐξοικονομεῖτε ὄθεν καὶ τὸν ἐλάχιστον χρόνον. Εἰς τὴν ζωὴν, τὸ πραγματικὸν κεφάλαιον εἶναι ὁ χρόνος. Ὅλα τὰ ἄλλα ἀγοράζονται μὲ τὸν χρόνον.

Μὴν ἀναλαμβάνετε καμμίαν συναλλαγὴν, χωρὶς νὰ ὑπολογίζετε τὸν χρόνον, ὡς ἕνα ἐκ τῶν συντελεστώων τῆς. Ἄς διερωτῶσθε πάντοτε, εἰ δὲν δύνασθε νὰ κατασκευάζετε ταχύτερον καὶ νὰ πωλήτε ἐνωρίτερον ἢ βραδύτης προέρχεται ἀπὸ εαυτὴν, ἢ ταχύτης ἀποκτῆται. Ἡ ταχύτης κατὰ τὰς ὥρας ἐργασίας, σὰς ἐξασφαλίζει μεγαλύτεραν ἀνάπασιν καὶ μεγαλύτερα κέρδη. Αὐτὸ δηλοῖ διὲν εἰς ἐργάζεσθε οὐστηματικά ὡς μία ἐπιστημονικὴ μηχανὴ ἀκριβείας, θὰ εἴσθε ταχύτερον ἐλεύθεροι δι' ἄλλας ἐνδιαφερομένας ἀπασχολήσεις.

Οἱ ἀριθμοί, παρὰ τὴν ξηρότητά των, ἀποκαλύπτουν μίαν πάλλουσαν πραγματικότητα. Διηγῶνται ἐλπίδας καὶ ἀπογοητεύσεις, θριάμβους καὶ δράματα, ἄνθησιν καὶ πτώσιν, περασμένα μεγαλεῖα, λησμονηθείσας στενοχωρίας.

Ι. Χρυσόχοῦ

Ἡλ. Ἀν. 5.07', Δ. 7.48'
Σελήνη 11 ἡμερῶν
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 178/187
Σαμψῶν, Ἰωάννας μур.

27

*Χρέωσις—Πίστωσις. Τόσα πολλὰ
πράγματα εἰς δύο μόνον λέξεις.
(P. Strohl)*

ΡΑΤΕΝΑΟΥ Βάλτερ (1867—1922). Γερμανὸς ἡγέτης βιομηχανιῶν καὶ ἐπιφανὴς πολιτικός τῆς χώρας του. Ἐκ τῶν πρωτεργατῶν τῆς ὀργανωτικῆς ἰδέας ἐν Γερμανίᾳ, λόγῳ καὶ ἔργοις. Διείδεν ὅτι ἡ ὀρθολογικὴ ὀργάνωσις τῆς βιομηχανίας, συμφώνως πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς κοινωνικῆς εὐθύνης, εἶναι τὸν μυστικὸν πρὸς μίαν δημιουργικὴν κοινωνίαν.

Ἡλ. Ἀν. 5.08', Δ. 7.48'
Σελήνη 12 ἡμερῶν
ΣΑΒΒΑΤΟΝ 179/186
Ἀνακ. λειψ. Κύρου καὶ
Ἰωάννου Ἀναργύρων.

28

28.6.1914.— Δολοφονία τοῦ διαδοχικοῦ ζεύγους τῆς Αὐστρίας εἰς τὸ Σεράγεβον (ἀφορῆ ἐκρήξεως τοῦ Α' Παγκοσμίου Πολέμου).

28.6.1919.— Ὑπογραφή τῆς Συνθήκης τῶν Βερσαλλιῶν.

ΧΟΦΦ Χάρρυ (1882—1949). Ἀγγλος τὴν καταγωγὴν, ἐν Ἀμερικῇ σταδιοδρομήσας. Εὐρύτατης μορφώσεως, διανοούμενος καὶ πραγματοποιοῦς, διδάσκαλος καὶ σύμβουλος ὀργανώσεως, εἰδικευθεὶς εἰς τὴν ὀργάνωσιν τῶν γραφείων καὶ ἀσφαλιστικῶν ἐπιχειρήσεων. Ἀνέπτυξε τὴν θεωρίαν τοῦ ὀπτιμουμ καὶ θεωρεῖται ὡς εἰς τῶν κλασικῶν συγγραφέων ἐπὶ τῆς φιλοσοφίας τῆς ὀργανώσεως.

Ἡλ. Ἀν. 5.08', Δ. 7.48'
Σελήνη 13 ἡμερῶν
ΚΥΡΙΑΚΗ 180/185
Πέτρου καὶ Παύλου ἀπ.

29

Ἐν ἀλότῃ καὶ εἰλικρινείᾳ θεοῦ, οὐκ ἐν σοφίᾳ σαρκικῇ, ἀλλ' ἐν χάριτι ἀνεστράφημεν ἐν τῷ κόσμῳ.

(B' Κορινθ. α' 12)

Ματθ. (η' 5—13)

Ὁ ρωμαῖος ἐκατόνταρχος τῆς Καπερναοῦμ προσέροχεται πρὸς τὸν Ἰησοῦν καὶ λέγει πλήρης πίστεως καὶ ταπεινοφροσύνης «οὐκ εἰμι ἰκανὸς ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς· ἀλλὰ μόνον εἰπὲ λόγῳ, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου». Παρακαλεῖ μὲ βαθύτατον ἀνθρωπισμὸν, ξένος αὐτὸς καὶ εἰδωλολάτρης, διὰ τὸν ὑπηρέτην του, ἐνῶ οἱ Ἰσραηλιταί, πὸν αὐτοὶ πρῶτοι ἔπρεπε νὰ πιστεύσουν, δὲν ἀντελήφθησαν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ τὸν Μεσσίαν πὸν ἀπέστειλε ὁ Θεὸς πρὸς λύτρωσιν τοῦ ἀνθρώπου. Ποσάκις ὁ ἀνθρώπος ἐν τῷ βίῳ του δὲν θὰ ὑποστῇ τὴν πικρίαν ὅτι οἱ πλησίον του εὐδοσκοῦνται μακρὰν του, ἐνῶ οἱ ξένοι καθίστανται κοινωνοὶ τῶν σκέψεων καὶ βλέψεῶν του.

Ἡλ. Ἄν. 5.08', Δ. 7.48'
 Σελήνη 14 ἡμερῶν
ΔΕΥΤΕΡΑ 181/184
 Ἡ Σύναξις 12 ἀποστόλ.

30

Ἑρρίκος Κάσσον

ΚΑΣΣΙΟΝ Χέβερτ (1869 — 1951). Διεθνῶς γνωστός ὡς σύμβουλος ὀργανώσεως, ἐκλαϊκευτῆς διδάσκαλος, συγγραφεὺς καὶ ρήτωρ· ἰδιαιτέρως ἐκτιμώμενος διὰ τὸ πρακτικόν, διαυγές καὶ εὐχαρι τοῦ ὄφους του.

ΤΑ ΑΞΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΤΟΥ Η. CASSON

Ἀξίωμα Ἑβδομοῦ

«Ἡ αὐξήσις τῆς παραγωγῆς μειώνει τὸ κόστος»

Τὸ ἀξίωμα τοῦτο ἐνδιαφέρει κυρίως τοὺς βιομηχάνους. Ἐν τούτοις ἀπὸ τῶν ἀπόψεων ἰσχύει ἐπίσης διὰ τὴν πώλησιν καὶ ἐν γένει τὴν διανομὴν τῶν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν. Μᾶς ἀποκαλύπτει ὅτι εἶναι σχεδὸν πάντοτε ἐπιωφελέστερον, ὅπως ἐνεργοῦμεν εἰς μεγάλην κλίμακα. Οὕτω τὰ μηχανοποιήματα εἶδη, στοιχίζουσι ὀλιγώτερον ἀπὸ τὰ χειροποιήματα. Ἐπίσης κοστίζει ὀλιγώτερον ἐὰν πωλοῦμεν εἰς ἓνα πελάτην 12 μαχαιρίδια ἀπὸ τὸ νὰ πωλοῦμεν ἓν. Αὐτὸ μᾶς ἐπεξηγεῖ τὴν χρησιμοποίησιν τῶν συγχρόνων μηχανῶν. Χάρις εἰς τὴν πληθοπαγωγὴν ὁ χάλυψ οὐδέποτε ἦτο τόσον εὐθηνός, ὅσον σήμερον. Ὁ Carnegie ἔλεγε «Εἶμαι διατεθειμένος νὰ δαπανήσω 5 ἑκατομμύρια, διὰ νὰ ὑποβιβάσω κατὰ 0,50 τὴν τιμὴν τοῦ τόννου τῶν σιδηροτροχιῶν!» Ὅλον τὸ μυστικὸν τῆς ἐπιτυχίας του εὐρίσκειται ἐδῶ: τελειοποιημένη μηχανή, μεσολυτῆρα παραγωγῆ, μείωσις τοῦ κόστους: ἀποτέλεσμα: αὐξήσις τῶν κερδῶν. Ὑπάρχουσι τρεῖς κατηγορίαι ἐχθρῶν τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς: α) μερικοὶ σοσιαλίζοντες ἐργάται, μὲ στενάς ἀντιλήψεις. Οὗτοι, ἔτιω κινούμενοι ἐξ ἀγαθῆς προθέσεως, ἐχθρεύονται τὸν ἀνταγωνισμόν καὶ τὴν ἀνεργίαν. Ἡ ἱστορία ὁμῶς ἀπέδειξεν ὅτι οἱ φόβοι οὗτοι στεροῦνται παντελοῦς βάσεως.

β) μερικοὶ δημοκόποι πολιτικοί, οἱ ὅποιοι ἀποβλέπουσι ὅπως κολακεύσουσι τοὺς ἐκλογεῖς των.

γ) τέλος μέρος στενοκεφάλων βιομηχάνων, οἱ ὅποιοι ἐκ τύχης εὐρέθησαν ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ἐπιχειρήσεώς των. Ἐκκληρονόμησαν τὸ ἐργοστάσιον, χωρὶς νὰ ἔχουσι τὰς ἀπαιτουμένας ἱκανότητας ὅπως τὸ διεθύνουσι, ἢ τὸ ἀπέκτησαν χάρις εἰς τὴν συνδρομὴν ἐξωτερικῶν περιστάσεων. Ἡ περιουσία των εἶναι προῖόν τῆς. Δὲν τὴν ἐδημιούργησαν διὰ τῆς ἐργασίας των. «Εὐθηνή παραγωγή». Ἄφ'

δίου ὑπάρχει κόσμος, αὐτὸ προσπαθοῦμεν νὰ ἐπιτύχωμεν. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος ὑπάρξεως τῆς συγχρόνου βιομηχανίας. Λέγουν ὅτι ἡ ζωὴ εἶναι σήμερον ἀκριβή. Καὶ ὁμως δυνάμεθα νὰ ἀποκτήσωμεν ἀπειρίαν εἰδῶν, τὰ ὁποῖα ἄλλοτε ἦσαν προνόμια τῶν πλουσίων τάξεων. Ἡ εὐθνήγεια, ἡ δημοκρατικοποίησις αὐτῆς τῆς πολυτελείας, ἀνεπιτύχθη συγχρόνως μὲ τὴν αὔξησιν τῆς παραγωγῆς. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει προκειμένου περὶ τῆς πωλήσεως. Τὰ μεγάλα Καταστήματα πωλοῦν εὐθηνότερα ἀπὸ τὸν γυρολόγον, διότι οὗτος ἔχει μὲν ὀλιγώτερα ἔξοδα, ἀλλὰ καὶ μικρότερον κύκλον συναλλαγῶν.

Τὸ ἀξίωμα τοῦτο εἶναι καὶ τὸ ἐπιχείρημα, τὸ ὁποῖον δικαιολογεῖ τὴν διαφήμισιν. Ἡ διαφήμισις βεβαίως στοιχίζει, μία καλὴ ὁμως διαφήμισις αὐξάνει εἰς τοιαύτην ἀναλογίαν τῆς πωλήσεως ὥστε νὰ καταλήγῃ εἰς οἰκονομίαν καὶ οὐχὶ δαπάνην.

Ἄξιωμα ὄγδοον

«Ἡ μετακίνησις αὐξάνει τὸ κόστος»

Ἡ χρησιμοποίησις τῶν μηχανῶν, τῶν σιδηροδρόμων, τῶν ἀτμοπλοίων, τῶν ἀεροπλάνων καὶ τῶν αὐτοκινήτων ἔδωκεν εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦτο σημασίαν ἄνευ προηγουμένου. Ἐφ' ὅτου δὲ αἱ ἀγοραὶ καταναλώσεως ἔλαβον τοιαύτην ἔκτασιν, ὑφίστανται μίᾳ στενῇ ἀλληλοεξάρτησις μεταξὺ ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας. Κατὰ τοὺς πρωτογόνους χρόνους, ὁ αὐτὸς ὑποδηματοποιὸς κατεσκεύαζε μόνος του ἐν ξενῶνος ὑποδήματα, ὁ αὐτὸς ἐργάτης ὠρολογοποιίας ἐν ὠρολόγιον. Καταμερισμὸς τῆς ἐργασίας δὲν ὑφίστατο, ἐξ οὗ οὔτε εὐκαιρία ὅπως μελετηθῶν τὰ συστατικὰ στοιχεῖα τῆς ἐργασίας. Σήμερον διατρέχομεν χιλιόμετρα, ἵνα ἀναζητήσωμεν ἓνα πελάτην. Σήμερον ἄνεμοι διαδοτήσεως πνέουν εἰς τὸν κόσμον τῶν συναλλαγῶν. Φαίνεται ὡς νὰ ἐτέθη εἰς κίνησιν εἰς μηχανισμὸς, προοριζόμενος ὅπως καταστρέψῃ τὴν ἀνάπαυσίν μας.

Ζῶντες εἰς τοιαύτην ἐποχὴν, τεινομεν ὅπως ἀγαπῶμεν τὴν κίνησιν διὰ τὴν κίνησιν. Θεωροῦμεν ὅτι πᾶσα κίνησις εἶναι ἀποδοτικὴ. Γεγονὸς ἐν τούτοις εἶναι ὅτι κάθε μετακίνησις ἀνθρώπου ἢ ἐμπορεύματος στοιχίζει. Κάθε μετακίνησις εἶναι καταβολὴ ἐνεργείας. Δὲν εἶναι ὅθεν ἀναγκαστικῶς ὠφέλιμον ὅπως μετακινούμεθα πολὺ. Μιὰ τῶν βασικῶν ἀρχῶν τῆς Ὄργανώσεως συνίσταται εἰς τὸ νὰ ἐπιτυγχάνωμεν τὸ μέγιστον τῆς ἀποδόσεως διὰ τῆς ἐλαχίστης προσπάθειας. Οἱ ἐργάται προορίζονται ὅπως παράγουν καὶ ὄχι ὅπως πηγαίνουσιν. Αἱ ἴδιαι ἀρχαὶ ἀνευρίσκονται, προκειμένου περὶ τοῦ χειρισμοῦ τοῦ ἐμπορεύματος. Πολλοὶ πωληταὶ παρεξηγοῦντες τῶν ὀρίων των, ἐπιδεικνύουν εἰς τὸν πελάτην περισσοτέρα εἶδη ἀπὸ ὅ,τι χρειάζεται. Τὸ ἐμπόρευμα δὲν προορίζεται ἀπλῶς δι' ἐπίδειξιν, ἀλλὰ διὰ πώλησιν. Εἶναι ἀναγκαῖον, ὅπως μελετήσωμεν τὰς κινήσεις καὶ τὰς ὑπολογίζωμεν μὲ τὸ χρονόμετρον, ἵνα γνωρίζωμεν πόσας κινήσεις καὶ ποίας διαρκείας ἀπαιτεῖ κάθε φάσις ἐργασίας.

Ἡ κατάστασις πολλῶν ἐργοστασίων ἐβελτιώθη χάρις εἰς τὴν ἀποφυγὴν τῶν ἀχρήστων κινήσεων. Ἐὰν ὅθεν θέλετε νὰ περιορῶσθε τὴν σπατάλην, ἐπαγρυπνεῖτε προσωπικῶς εἰς τὴν σπατάλην τῶν κινήσεων. Ὁ χρόνος καὶ ὁ χῶρος ἔπαισαν νὰ κοστίζουν εὐθηνά, τὰ ἐνοίκια καὶ οἱ μισθοὶ συνεχῶς αὐξάνουν. Ἡ κινήσις δύναμις εἶναι ἀκριβή, Ἐὰν ἐπιδοθῆτε εἰς τὴν ἀποφυγὴν τῶν ἀχρήστων κινήσεων, θὰ ἐκπλαγῆτε ἀπὸ τὸ ἀποτέλεσμα.

— ΙΩΑΝΝΗΣ - ΕΡΡΙΚΟΣ ΠΕΣΤΑΛΟΤΣΙ —

Ύπο τῆς Κυρίας Σοφίας ΓΕΔΕΩΝ

Ἡ ἀληθινὴ ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου προϋποθέτει τὴν ἀγωγή του, μίαν ἀγωγή, ποὺ θὰ τὸν ὀδηγήσῃ νὰ προσαρμόζῃται στὴ φύση τῶν πραγμάτων καὶ στὴ θέληση τῶν ἀνθρώπων.

Ἐκατὸν τριάντα χρόνια ἔχουν συμπληρωθῆ ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Ἰω. Ἑρρίκου Πεσταλότσι τὸ Φεβρουάριο τῆς χρονιάς ποὺ ἔκλεισε. Εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς σπουδαιότερους παιδαγωγοὺς τῶν τελευταίων χρόνων. Ὅμως ἡ ζωὴ του καὶ τὸ ἔργο του μᾶς δίνουν τὸ δικαίωμα νὰ τὸν ἀποκαλέσωμε κοινωνικὸ ἐργάτη καὶ ἀναμορφωτή.

Ὁ Πεσταλότσι, τὸ μικρότερο ἀπὸ τὰ τρία παιδιά ἑνὸς Ἑλβετοῦ γιατροῦ, γεννήθηκε στὴ Ζυρίχη τὸ 1746. Ὁρφανεμένος ἀπὸ πατέρα ἤδη σὲ ἡλικία πέντε χρόνων μεγάλωσε μὲ τὴν τρυφερὴ φροντίδα δύο γυναικῶν τῆς μητέρας του καὶ τῆς Βαβελί (Βαρβάρας), πιστῆς ὑπηρετριάς τῆς οἰκογενείας. Ὁ Πεσταλότσι ποτὲ δὲν λησμόνησε τὶ ὤφειλε στὶς δύο αὐτὲς γυναῖκες, ποὺ ἡ προσωπικότητά τους ἐπηρέασε τὴ σκέψη καὶ τὸ ἔργο του. Ἡ ἀφοσίωση πρὸ πάντων τῆς πτωχῆς χωρικῆς ποὺ παρέμεινε στὴν ὑπηρεσία τῆς οἰκογένειας τὰ καλύτερα χρόνια τῆς ζωῆς της ἕως τὸ θάνατο τῆς μητέρας του, ἐπειδὴ τὸ εἶχε ὑποσχεθῆ στὸν ἐτοιμοθάνατο πατέρα, ἄφησε στὴ ζωὴ του κάτι πολὺ πιὸ σημαντικό ἀπὸ μιὰ ἱερή, γεμάτη εὐγνωμοσύνη μνήμη. Τοῦ φώτισε τὸ δρόμο πρὸς τὸ σκοπὸ τῆς ζωῆς του. Ὁ ἴδιος μᾶς τὸ λέει ἀργότερα καθαρά : «Τὸ ἀξέχαστο παράδειγμα τῆς ὑπέροχης αὐταπάρνησής της... μοῦ ἔχουν ἐμπνεύσει τὸν πιὸ βαθὺ σεβασμὸ στὴν ἀνθρώπινη φύση, ἀκόμη καὶ στοὺς πιὸ ταπεινοὺς ἀπ' αὐτοὺς ποὺ τοὺς ὀνομάζουν «ὁ λαὸς». Μ' ἔκαμε ὁ σεβασμὸς αὐτὸς νὰ σκύψω καὶ νὰ ἐξετάσω τὴν κατάσταση τῶν πιὸ δυστυχισμένων ἀπὸ τοὺς συμπολίτες μου... Μὲ ἔπεισε ἀκόμη «ὅτι οἱ πιὸ φτωχοὶ ἀγρότες

ΙΟΥΛΙΟΣ 1958

Ε' μὴν — Ἡμέ-
ραι 31 — Διάρ-
κεια ἡμέρας ὡ-
ραι 14 Πανσέλη-
νος 1ην καὶ 30ήν.

Ὄργανώσατε τὴν
ζωὴν σας κατὰ
τὰς θερινὰς δια-
κοπὰς, διὰ νὰ ἐ-
πωφεληθῆτε τοῦ-
των ὅσον τὸ δυνα-
τὸν περισσότερον

Ὁ Ἰούλιος ἀπεκαλεῖτο παρὰ τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων «Ἐκατομβαιών». Σήμερα αἱ λαϊκαὶ τοῦ ὀνομασαί εἶναι: Ἀλωνάρης, Ἀλωνιστής, Ἀηλιάς, Ἀϊκερακίτης, Φουσκόμηνας καὶ Χασκόμηνας.

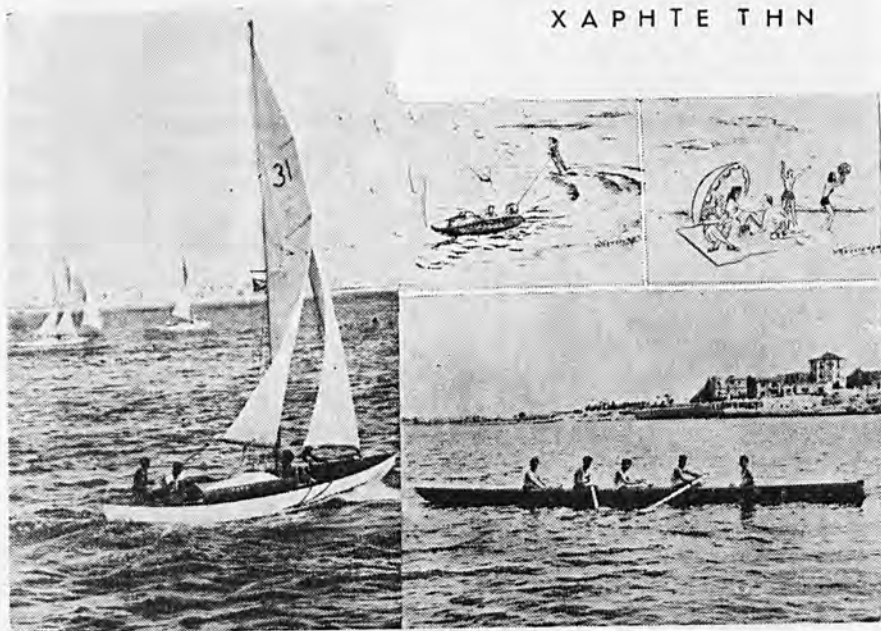
Ἀφροδίτη (ἄρ. π. Χ αἰών) καὶ μονιέρνα (Πικασσὸ) ζωγραφικὴ
Ἡ αἰσθητικὴ ἀντίληψις δύνάται νὰ εἶναι διάφορος, ἀλλ' ἡ ἀγάπη καὶ ἡ
ἀναζήτησις τοῦ Ὄρειου εἶναι αἰωνία

ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΚΑΤΑ ΙΟΥΛΙΟΝ 1958

2 Τετάρτη	Συνεδρίασις τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Σχολῆς.
3 Πέμπτη	Δείπνον μελῶν Δ. Συμβουλίου καὶ Καθηγητῶν τῆς Σχολῆς καὶ τῶν Κέντρων.
7 Δευτέρα	Συνεδρίασις τῆς Δ. Ἐπιτροπῆς τοῦ Κ.Σ.Ε.
9 Τετάρτη	Συνεδρίασις τοῦ Συμβουλίου τοῦ Κέντρου Τουριστικῶν Μελετῶν.
11 Παρασκευή	Συνεδρίασις τοῦ Συμβουλίου τοῦ Κέντρου Κοινωνικῶν Σπουδῶν.
12 Σάββατον	Ἀνακοίνωσις ἀποτελεσμάτων Τμηματικῶν Ἐξετάσεων τῆς Σχολῆς.
16 Τετάρτη	Ἀνακοίνωσις ἀποτελεσμάτων Τμηματικῶν ἐξετάσεων τοῦ Κέντρου Κοινωνικῶν Σπουδῶν.

ΙΟΥΛΙΟΣ: Η ΘΑΛΑΣΣΑ ΣΑΣ ΑΝΑΜΕΝΕΙ,

ΧΑΡΗΤΕ ΤΗΝ

Ἡ θάλασσα εἶναι ἡ μόνη μου ἀγάπη, ἔχει τὴν ὄψη τοῦ ἰδανικοῦ. Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου λούζεται στὴν ἀγνότητα τῆς θάλασσας. Σ' αὐτὴν βρίσκει ἡ νοσταλγία μας διέξοδο καὶ ἔκφραση ὁ πόνος μας.

Κ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ

Ἡλ. Ἀν. 5.09', Δ. 7.46'

Πανσέληνος

ΤΡΙΤΗ 182/183

Κοσμά και Δαμιανού

1

ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ ὁ Κῶος (460—370 π.Χ.). Δι-
καίως ἀπεκλήθη πατὴρ τῆς Ιατρικῆς,
διότι ἔδωσε ἐπιστημονικὴν κατεύθυνσιν
εἰς αὐτήν. Εἰσηγήθη τὴν θεραπείαν τῶν
ἀσθενειῶν μὲ μέθοδον καὶ ἐταξινόμησε
τὰ μέχρις τῆς ἐποχῆς του γνωστὰ πό-
ρίσματα περὶ προφυλάξεως καὶ θερα-
πείας τῶν νόσων.

Ἱπποκράτης ὁ Κῶος

Ἡλ. Ἀν. 5.09', Δ. 7.48'

Σελήνη 16 ἡμερῶν

ΤΕΤΑΡΤΗ 183/182

Κατάθεσις ἔσθ. Θεοτόκου

2

1.7.1878.— Συνθήκη Βερολίνου περὶ προ-
σάρτησεως τῆς Ἑσθονίας καὶ τῆς Ἀρτίας.
2.7.1881.— Δολοφονία τοῦ προέδρου τῶν
Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς
Γκάρφιλντ (ἀπέθανε συντελεία τῶν τραυ-
μάτων του τὴν 15ην Σεπτεμβρίου).

*Τὸ γενικὸ ρεῦμα τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς ἦο, εἶναι καὶ θὰ εἶναι ὑπὲρ
τῆς Εἰρήνης.*

(Ἐμμερσον)

Ἡλ. Ἀν. 5.10', Δ. 7.48'

Σελήνη 17 ἡμερῶν

ΠΕΜΠΤΗ 184/181

Ἰακίνθου, Ἀνατολίου

3

3.7.1898.— Ἡ ναυμαχία τοῦ Σαντιάγκο
τῆς Κούβας μεταξύ Ἰσπανικοῦ καὶ Ἀμε-
ρικανικοῦ Στόλου. Ἦττα τῆς Ἰσπανίας.

ΧΑΡΒΕΥ Γουλιέλμος (1578—1657). Ἀγγλος
ιατρός φυσιολόγος. Τὸ 1628 ἐδημοσίευσε
τὸ ἔργον του «Περὶ τῆς κινήσεως τῆς
καρδίας καὶ τοῦ αἵματος» ὅπερ τὸν κα-
τέστησεν ἀθάνατον, διότι πρὶν δὲν ἐδέ-
χοντο τὴν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος.

*Νὰ μὴ χαίρης γιὰ μάταια πράγμα-
τα.*

(Σενέκας)

*Γομόρι, ὅπου δὲ δύνῃσαι, μὴ θέ-
λης νὰ σηκώσης.*

(Κορνάρος)

Ἡλ. Ἀν. 5.10', Δ. 7.48'

Σελήνη 18 ἡμερῶν

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 185/180

Ἀνδρέου Κρήτης

4

4.7.1609.— Ὁ γάλλος ἐξερευνητὴς Σου-
πλαὶν ἀνακαλύπτει τὴν φέρουσαν το
ὄνομά του λίμνην τῆς Βορείου Ἀμερικῆς.
4.7.1822.— Ἡ ἐν Πέτα καταστροφή.

4.7.1775.— Διακήρυξις τῆς ἀνεξαρτησίας
13 Ἑνωμένων Πολιτειῶν Β. Ἀμερικῆς.

*Ὅσο ἡ γροθιά σου, τόσο ἡ καρ-
διά σου.*

(Γορτυνιακὴ)

*Βαρεὶ γροθιῆς τοῦ μαχαιριοῦ, βα-
ρεὶ κλωτσιῆς τοῦ τοίχου.*

(Κεφαλλονίτικη)

ΠΑΡΑΚΕΛΣΟΣ Θεόφραστος (1493 — 1541).
Ἑλβετὸς ἱατροφιλόσοφος καὶ ἀλχημι-
στής. Ἠγωνίσθη πρὸς ἀνατροπὴν τῆς
παραδόσεως εἰς τὴν Ιατρικὴν καὶ ἐπι-
βολὴν νέων θεραπευτικῶν μεθόδων, διό
καὶ κατεδιώχθη ὑπὸ τῶν ὁμοτέχνων του.

'Ηλ. 'Αν. 5.11', Δ. 7.47'
 Σελήνη 19 ἡμερῶν
ΣΑΒΒΑΤΟΝ 186/179
 'Αθανασίου τοῦ ἐν 'Αθῶ

5

5.7.1950.— Φονεύεται ἐξ ἐνέδρας ὁ 'Ιταλὸς ληστής Τζουλιάνο, ὅστις ἐπὶ δόκλῃρα ἔτη ἐλυμαίνετο τὴν 'Ιταλίαν.

Παρ' ὅλα τὰ ὀδυνηρά, ἐξακολουθῶ νὰ εἶμαι εὐχαριστημένος ὅτι εἶμαι ζωντανὸς καὶ ἐπιθυμῶ νὰ μάθω τί θὰ εἶναι τὸ ἐπόμενον κεφάλαιον τοῦ βιβλίου ἰτῆς ἀνθρωπίνης μοίρας. "Όταν ἔλθῃ ἡ ὥρα νὰ ἀποθάνω, δὲν θὰ αἰσθάνωμαι ὅτι ἔζησα ἐπὶ ματαιῶ. "Έχω ἰδεῖ τὴν γῆν νὰ γίνεται κόκκινη τὸ βράδυ, τὴν δρόσον νὰ σπυιθηρίζῃ τὸ πρωὶ καὶ τὸ χιόνι νὰ λάμπῃ ὑπὸ τὸν παγερὸν ἥλιον. 'Ωσφράνθην τὴν βροχὴν μετὰ τὴν ἀνομβρίαν καὶ ἤκουσα τὰ κτυπήματα τοῦ τρικυμισμένου 'Ατλαντικοῦ σιὰ γρανιτώδη παραλία τῆς Κορνονάλλης. (Μπίερρανι Ράσσελ)

'Ηλ. 'Αν. 5.11', Δ. 7.47'
 Σελήνη 20 ἡμερῶν
ΚΥΡΙΑΚΗ 187/178
 Σισῶη, 'Αρχίππου ὀσίων

6

'Ω βάθος πλοῦτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ! ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρύματα αὐτοῦ καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ. (Ρωμ. ι' 15)

(Ματθ. Κεφ. η' 28 καὶ θ' 1)

Καὶ εἰς τὰς δύο αὐτὰς περικοπὰς ἡ ἁμαρτία συνδέεται μὲ τὴν ἀσθένειαν. Οἱ δαιμονισμένοι καὶ ὁ παραλυτικὸς πάσχουν τόσον ψυχικῶς ὅσον καὶ σωματικῶς. Σήμερον, μὲ τὴν νέαν ψυχοσωματικὴν ἀντίληψιν διὰ τὴν ἀσθένειαν, κατανοοῦμεν καλότερον τὴν περικοπὴν τοῦ Ἐθαγγελίου. 'Αλλ' ἀκόμη ἡ περικοπὴ μᾶς ὑπενθυμίζει πόσοι ἄνθρωποι ἐθελουσιφλοῦν ἐνώπιον τῆς 'Αληθείας καὶ πόσοι οἱ κακοὶ γίνονται ἔτι χειρότεροι ἐνώπιον τῆς καλωσύνης τῶν ἄλλων. Οἱ Φαρισαῖοι εἶναι τὰ παντοεινὰ δείγματα κακότητος, ἀντιδραστικότητος, ἀρνήσεως, φθόνου καὶ ὑποκρισίας. Καὶ σήμερον, ὅπως καὶ τότε, ὄχι ὀλίγοι εἶναι οἱ Φαρισαῖοι .....

Ἡλ. Ἀν. 5.12', Δ. 7.47'

Σελήνη 21 ἡμερῶν

ΔΕΥΤΕΡΑ 188/177

Κυριακῆς μεγαλομάρτυρ.

7

ΚΩΧ Ροβέρτος (1843 — 1910). Γερμανὸς ἰατρός καὶ εἰς τῶν μεγαλυτέρων μικροβιολόγων τοῦ κόσμου, διάσημος διὰ τὰς ἐρεῦνας του σχετικῶς μὲ τὴν φυματίωσιν, ἐξ οὗ καὶ ὁ βάκιλλος τῆς νόσου ὠνομάσθη «βάκιλλος τοῦ Κώχ». Ἐμελέτησε καὶ κατεπολέμησε τὴν πανώλην τῶν ζῶων. Ἐχρημάτισε καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Βερολίνου τιμηθεὶς μὲ τὸ βραβεῖον Νόμπελ.

Ροβέρτος Κώχ

Ἡλ. Ἀν. 5.12', Δ. 7.47'

Σελήνη 22 ἡμερῶν

ΤΡΙΤΗ 189/176

Προκοπίου μεγαλομάρτ.

8

8.7.1872.— Β.Δ. περὶ συστάσεως ἐν Ἐρμουπόλει καταστήματος πρὸς φωτισμὸν τῆς πόλεως δι' ἀερίου.

ΜΠΕΡΙΓΚ Αἰμίλιος (1854—1917). Διάσημος Γερμανὸς μικροβιολόγος. Ἀπέδειξε τὰς θεραπευτικὰς ἰδιότητες τοῦ ὄρου τοῦ αἵματος τῶν ὑποστάντων τέτανον ἢ διφθερίτιδα ζῶων.

Ἡ ἀπειρία κακὸς θησαυρὸς καὶ κακὸν κειμήλιον τοῖσιν ἔχουσιν αὐτήν.

(Ἱπποκράτης)

Ἡλ. Ἀν. 5.13', Δ. 7.47'

Σελήνης Τελευταίον Τέτ.

ΤΕΤΑΡΤΗ 190/175

Παγκρατίου Πρόβου μ.

9

9.7.1386.— Ἡ μάχη τοῦ Σέμπαχ. Οἱ Ἐλβετοὶ νικοῦν τὸν Λεοπόλδον Γ' τῆς Αὐστρίας.

Μεγάλη εἶναι ἡ δύναμις τῆς συνηθείας.

(Ἐμερσον)

Ἡ δύναμη εἶναι τὸ μυστικὸν τοῦ καθεν' ἑαυτοῦ.

(Ἐμερσον)

ΜΠΙΡ Αὔγουστος (1861 — 1949). Γερμανὸς χειρουργός. Ἐγίνε διάσημος ἀπὸ τὴν θεραπευτικὴν μέθοδον του τῆς τεχνητῆς ὑπεραιμίας καὶ τὴν μέθοδον «μπιρ» χρήσεως ἀναισθητικῶν ἐνέσεων.

Ἡλ. Ἀν. 5.13', Δ. 7.46'

Σελήνη 24 ἡμερῶν

ΠΕΜΠΤΗ 191/174

Τῶν ἐν Νικοπόλει 45 μαρ.

10

10.7.1774.— Συνθήκη τοῦ Κιουτσούκ - Καϊναριτζή τερματίσασα τὸν ἀπὸ τοῦ 1768 ἀρξάμενον Ρωσο-Τουρκικὸν πόλεμον.

Ὅταν εἴμεθα τακτικοί, δὲν ἀφήνουμε δουλειὰς μισοτελειωμένες. Τελειώνουμε πρῶτα ἓνα πρᾶγμα καὶ ἔπειτα ἀρχίζουμε τὸ ἄλλο. Γιατὶ ὅσες ἐργασίαι (μικρὰς ἢ μεγάλας) ἀφήνουμε νὰ σύρωνται πίσω μας, μᾶς ἐκδικοῦνται φεράσσοντας τὸν δρόμον τῆς προόδου μας.

Ἡλ. Ἀν. 5.14', Δ. 7.46'
Σελήνη 25 ἡμερῶν
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 192/173
Εὐφημίας, Ὀλγας μ.

11

11.7.1829.—Ἡ ἐν Ἀργεῖ Δ' Ἐθνικὴ Συνέλευσις.
11.7.1832.—Ἐγεννήθη ὁ μέγας πολιτικός Χαρίλαος Τρικούπης.

ΤΖΕΝΝΕΡ Ἐδουάρδος (1749 — 1823). Ἄγγλος ἰατρός διάσημος, διότι τὸ 1798 εἶρε τὸν διὰ σαμαλίδος ἐμβολιασμόν.

Διδασκαλία πᾶσα καὶ πᾶσα μάθησις ἐκ προϋπαρχούσης γίνεται γνώσεως.

(Ἀριστοτέλης)

Ἡλ. Ἀν. 5.15', Δ. 7.45'
Σελήνη 26 ἡμερῶν
ΣΑΒΒΑΤΟΝ 193/172
Πρόκλου, Ἰλαρίου ὄσ.

12

12.7.1878.—Ἡ Ἀγγλία λαμβάνει ὑπὸ τὴν κατοχὴν τῆς τῆν Κύπρον δυνάμει μουσικῆς συνθήκης ἀπὸ 4ης Ἰουνίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους.

Ἔχετε γιὰ ἀξίωμα τὸ ρητὸν «Μία θεΐσις γιὰ κάθε πρᾶγμα καὶ κάθε πρᾶγμα εἰς τὴν θεΐσιν του». Τὰ βιβλία σας, τὰ μολύβια σας, τὰ εἶδη ρουχισμοῦ, βάνετε τα πάντοτε στὴν ἴδια θεΐσι ὥστε νὰ τὰ εὐρίσκετε με κλειστὰ τὰ μάτια.

Ἡλ. Ἀν. 5.16', Δ. 7.45'
Σελήνη 27 ἡμερῶν
ΚΥΡΙΑΚΗ 194/171
Τῶν 630 Πατέρων

13

«Ἀναπολόγητος εἶ ὁ κρίνων· ἐν ᾧ γὰρ κρίνεις τὸν ἕτερον, σεαυτὸν κατακρίνεις· τὰ γὰρ αὐτὰ πράξεις ὁ κρίνων». (Ρωμ. β'. 1')

**Τῆς Κυριακῆς τῶν Ἁγίων Πατέρων
(Ματθ. ε' 14 - 19)**

Ἡ περικοπὴ αὐτῆ τοῦ Θεοῦ Λόγου δὲν μᾶς καλεῖ εἰς ματαιόδοξον ἐπίδειξιν τῶν ἀρετῶν μας. Ἀντιθέτως ὅλη ἡ διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ εἶναι ματίγωμα κατὰ τῶν ὑποκριτῶν, τῶν ὑπερηφάνων καὶ τῶν ματαιοδόξων. Ἐν τῇ πραγματικότητι ὁ Ἰησοῦς καλεῖ τοὺς πιστοὺς μὲ θάρρος καὶ τόλμην νὰ ἐμφανίζουν καὶ νὰ προασπίζουν τὴν Ἀλήθειαν καὶ ὄχι ἀπὸ φόβον ἢ ἀπὸ ὑπολογισμόν νὰ τὴν ἀποκρύπτουν ἀπὸ τὰ ὄμματα τῶν ἀνθρώπων. Ἡ ματαιόδοξος ἐπίδειξις εἶναι ἢ μία μορφή, ἢ φόβος εἶναι ἢ ἄλλη μορφή τῆς ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας.

'Ηλ. 'Αν. 5.27', Δ. 7.35'
Σελήνη 12 ημερών
ΔΕΥΤΕΡΑ 209/156
Προχόρου, Νικάνορος μ.

28

'Αλέξανδρος Φλέμιγκ

ΦΛΕΜΙΝΓΚ 'Αλέξανδρος (1881—1955). Διάσημος 'Αγγλος Ιατρός. 'Ενυμφεύθη γυναίκα 'Ελληνίδα. Μέγας ευεργέτης της 'Ανθρωπότητας, άρνηθείς πάσαν ύλικήν άμοιβήν από τας άνακαλύψεις του. Το 1922 άνεκάλυψε την λυσοζύμην. 'Αργότερον τήν πενικικιλίνην (1943) τιμηθείς με τό βραβείον Νόμπελ. Αίωονία θά είναι ή μήμη Του.

'Ηλ. 'Αν. 5.28', Δ. 7.34'
Σελήνη 13 ημερών
ΤΡΙΤΗ 210/155
Καλλινίκου, Θεοδότης

29

ΒΙΡΧΩΒ Ροδόλφος (1821—1902). Γερμανός Ιατρός. Θεωρείται ως πατήρ της νεωτέρας παθολογίας. Κατεπολέμησε την παλαιάν θεωρίαν της δυσκρασίας και απέδειξε ότι αι νόσοι όφείλονται εις άλλοιώσεις τών κυτταρων.

Οι περισσότεροι γάμοι θά διελύοντο περι τὰ μέσα του βίου μας, εάν δέν υπήρχον οικονομικά συμφέροντα.
(Μπέρτραντ Ράσελ)

'Ηλ. 'Αν. 5.29', Δ. 7.33'
Πανσέληνος
ΤΕΤΑΡΤΗ 211/154
Σίλλα, 'Ανδρονίκου μ.

30

30.7.1898. — Θάνατος του Βίσμαρκ.
30.7.1920.—Δολοφονική άπόπειρα κατά του 'Ελ. Βενιζέλου έν Γαλλία άμα τη υπογραφή της συνθήκης Σεβρών, διά της όποιας έδημιουργείτο ή μεγάλη 'Ελλάς τών 5 θαλασσών.

ΜΠΡΟΥΣ Δαβίδ γεννηθείς τῷ 1855. 'Αγγλος βακτηριολόγος. Το 1887 άνεκάλυψε τό μικρόβιον του μελιταίου πυρετου και της άσθeneίας «τσέ τσε». Αί μελέται του προήγαγον τας γνώσεις περι τών άσθeneiων τών τροπικῶν χωρῶν.

Πλούτου οὐδέν τέγμα πεφασμένον ανθρώποισι.
(Σόλων)
Και κλειδας ώνεΐται και άποθήκας φυλάττει χρηματικῶς άνήρ.
(Πλούταρχος)

'Ηλ. 'Αν. 5.29', Δ. 7.32'
Σελήνη 15 ημερών
ΠΕΜΠΤΗ 212/153
Εύδοκίμου, δικαίου 'Ιωσήφ

31

ΛΙΣΤΕΡ 'Ιωσήφ (1827—1912). 'Αγγλος χειρουργος, γενόμενος διάσημος, διότι πρώτος εισήγαγε την άντισηπτικήν μέθοδον εις την χειρουργικήν. 'Ετελειοποίησε τά όργανα και τας μεθόδους της χειρουργικής.

Πώς είναι δυνατόν να μην άπολαμβάνη κανείς την ζωήν έφ' όσον οι άδένες του λειτουργοῦν κανονικῶς; Αυτό είναι όλο τό μυστικόν.
(Μπέρτραντ Ράσελ)

Ο ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

του έτους 1857

Ο κρατικός προϋπολογισμός συντασσόμενος καθ' ἕκαστον οικονομικόν ἔτος, σκοπὸν ἔχει νὰ ἐμφανίσῃ τὴν ἐνιαίαν κίνησιν τῆς δημοσιονομικῆς πολιτικῆς τῆς Κυβερνήσεως. Εἰς αὐτὸν ἐμφανίζονται ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸ σύνολον τῶν δημοσίων ἐσόδων καὶ ἀφ' ἑτέρου τὸ σύνολον τῶν δημοσίων δαπανῶν.

Εἰς τὴν σύγχρονον οικονομίαν διὰ τοῦ προϋπολογισμοῦ δὲν ἐπιδιώκεται μόνον ἡ πραγματοποιήσις ἐσόδων διὰ τὴν κάλυψιν τῶν ἀναγκαιῶν δαπανῶν, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι σκοποὶ κυρίως: α) ἡ κατὰ τὸ δυνατόν ἀνακατανομὴ τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος μεταξὺ τῶν διαφόρων Κοινωνικῶν τάξεων καὶ β) ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας διὰ τῆς διαθέσεως μέρους τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος διὰ παραγωγικοὺς σκοποὺς ὑπὸ τὴν μορφήν τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων.

Οὕτω εἰς τὸν προϋπολογισμὸν τῶν ἐξόδων τοῦ ἔτους 1957 ἐπὶ συνόλου δαπανῶν 12.792.667.600 διατίθενται διὰ κοινωνικοὺς σκοποὺς αἱ δαπάναι τοῦ Ἑπιχειρηματικοῦ Προνοίας ἀνερχόμεναι εἰς 685.028.000, διὰ κοινωφελεῖς καὶ παραγωγικοὺς σκοποὺς αἱ δαπάναι τοῦ Ἑπιχειρηματικοῦ Συγκοινωνιῶν καὶ Δημοσίων Ἔργων ἀνερχόμεναι εἰς δραχ. 945.966.000 καὶ τινὰ ἄλλα κονδύλια εὐρισκόμενα ὑπὸ διαφόρους μορφὰς εἰς τὰ ἔξοδα τῶν λοιπῶν Ἑπιχειρηματιῶν. Ὡσαύτως διατίθενται διὰ δημοσίας ἐπενδύσεις δραχ. 1.900.000.000. Δηλαδή τὰ 27,5% τοῦ συνόλου τῶν δαπανῶν τοῦ προϋπολογισμοῦ διατίθενται διὰ τοὺς ὡς ἄνω ἀναφερομένους σκοποὺς.

Τὸ φαινόμενον αὐτὸ δὲν παρατηρεῖται εἰς τοὺς παλαιότερους προϋπολογισμοὺς τόσον τῆς Ἑλλάδος ὅσον καὶ τῶν ἄλλων κρατῶν. Εἰς αὐτοὺς ἐτηρεῖτο ἡ ἀρχὴ τῆς καλύψεως τῶν ἀπαραιτήτων κρατικῶν ἀναγκῶν δι' ἐσόδων προερχομένων καὶ τότε ἐκ φόρων, ἐκ προσόδων τῆς δημοσίας περιουσίας καὶ δημοσίων ἐκμεταλλεύσεων. Ἐνῶ εἰς τὸν σύγχρονον προϋπολογισμὸν καταβάλλεται προσπάθεια τῆς αὐξήσεως τῶν ἐσόδων διὰ τῆς φορολογίας τοῦ Ἰδιωτικοῦ εἰσοδήματος καὶ περιουσίας, διότι ἡ δημιουργία δαπανῶν διὰ κοινωνικοὺς καὶ παραγωγικοὺς σκοποὺς εἶναι σχεδὸν ἀπεριόριστος. Παλαιότερον ἢ προσπάθεια τοῦ Ἑπιχειρηματικοῦ τῶν Οἰκονομικῶν συνίστατο εἰς τὸν ἔλεγχον καὶ μείωσιν τῶν δαπανῶν καὶ ἀφοῦ καθώριζε ταύτας ἐστρέφετο πρὸς τὸ σκέλος τῶν ἐσόδων, διὰ νὰ δυνηθῇ καὶ ἐξέυρη τοὺς πόρους πρὸς κάλυψιν τῶν γνωστῶν αὐτῶ δαπανῶν.

Διὰ νὰ γίνῃ καταληπτὴ ἡ διαφορὰ τῶν ἀντιλήψεων περὶ τοῦ σκοποῦ τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ σήμερον καὶ πρὸ 100 ἐτῶν παραθέτομεν κατωτέρω τὸν προϋπολογισμὸν ἐσόδων καὶ ἐξόδων τοῦ ἔτους 1857.

Έσοδα

Κεφ. Α "Αμεσοι φόροι

άρθρ. 1	Έγγειος φόρος και δικαιώματα επικαρπίας	Δρχ.	7.415.000
» 2	φόρος επί των μελισσιών	»	40.000
» 3	Έγγειος φόρος 3 %	»	38.394
» 4	φόρος επί των ζώων	»	1.500.000
» 5	» » » έπιτηδευμάτων	»	300.000
» 6	» » » οίκοδομών	»	192.590
	Σύνολον άμέσων φόρων	»	<u>9.485.984</u>

Κεφ. Β "Εμμεσοι φόροι

άρθρ. 1	Τελώνια	Δρχ.	3.400.000
» 2	Χαρτόσημον	»	1.318.134
» 3	Διάφορα δικαιώματα	»	387.974
	Σύνολον έμμέσων φόρων	»	<u>5.106.108</u>

Κεφ. Γ Δημόσια Καταστήματα

άρθρ. 1	Νομισματοκοκοι εϊον	Δρχ.	100.000
» 2	Ταχυδρομείον	»	215.000
» 3	Τυπογραφείον	»	4.700
	Σύνολον Δημοσ. Καταστημάτων	»	<u>319.700</u>

Κεφ. Δ Δημόσια Νομήματα και Κτήματα

άρθρ. 1—11	Μεταλλεία— άλυκαί—ίχθυοτροφεία— δάση—έλαιώνες κ λ. π.	Δρχ.	2.093.502

Κεφ. Ε "Εκποιήσεις "Εθνικων Κτημάτων

άρθρ. 1—6		Δρχ.	337.375

Κεφ. ΣΤ Διάφορα Εισοδήματα

άρθρ. 1—11	Τόκοι ύπερημερίας — χρέη άνανεω- θέντα — ποινικά έξοδα — μερίσματα μετοχών Τραπεζής — τυχηρά κ.λ.π.	Δρχ.	517.545

Κεφ. Ζ "Εκκλησιαστικά Εισοδήματα	άρθρ. 1—6	»	191.289

Κεφ. Η "Έσοδα κεκλεισμένων ρηήσεων	άρθρ. 1—2	»	<u>1.020.000</u>
	Σύνολον	»	<u>19.071.403</u>

Κεφ. Θ Προκαταβολαι των 3 Δυνάμεων δια την ύπη- ρεσιαν δανεϊων Ροδοχιλ5		Δρχ.	3.848.874
	Γενικόν Σύνολον		<u>22.920.277</u>

"Εξοδα

Κεφ.	Ἄρθρ.	Χρέος Ἐξωτερικόν		
A	1	Τόκοι καὶ χρεωλυσ. τοῦ δανείου Ροδσχιλδ	Δρχ.	3.835.473,58
	2	Προμήθ. Ροδσχιλδ, ἔξοδα κληρώσεως κ.λ.π.	>	50.376,22
				} 3.885.849,80
		Χρέος Ἐσωτερικόν		
B	1	Τόκοι ἑσωτερ. χρέους καὶ χορηγήματα ναυτ. νήσων	>	251.500.—
		Συντάξεις		
Γ	1	Συντάξεις	>	1.319.544,72
Δ		Χορήγησις πρὸς τὸν βασιλέα	>	1.000.000.—
E		Ἀποζημιώσεις τῶν Βου- λευτικῶν σωμάτων	>	595.000.—
ΣΤ		Τοῦ Βασιλικοῦ Οἴκου καὶ τῶν Ἐξωτερικῶν σχέσεων	>	637.476,66
Z		Τῆς Δικαιοσύνης	>	1.470.246,97
H		Τῶν Ἐσωτερικῶν	>	2.610.307,99
Θ		Τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημ. Ἐκπαιδεύσεως	>	1.049.520,33
I		Τῶν Στρατιωτικῶν	>	5.337.428,90
ΙΑ		Τῶν Ναυτικῶν	>	1.571.975,64
ΙΒ		Τῶν Οἰκονομικῶν	>	902.515,61
ΙΓ		Ἐξοδα Διοικητικῆς ἐπι- στασίας καὶ εἰσπρ. τῶν φθῶρων κ.λ.π.	>	1.700.917.—
ΙΔ		Ἐπιστροφὰι χρημάτων	>	20.000.—
ΙΕ		Ἀποζημιώσεις	>	195.000.—
		Γενικὸν Σύνολον	>	<u>22.547.283,62</u>

Τὰς κρατούσας τότε ἀντιλήψεις περὶ προϋπολογισμοῦ τοῦ Κράτους καταδεικνύει τὸ ἄρθρον 3 τοῦ νόμου ΤΠΘ' «περὶ κυρώσεως τῶν ἐξόδων τοῦ ἔτους 1857», δι' οὗ καθορίζονται αἱ περιπτώσεις καθ' ἃς ἐπιτρέπεται ἄνευ νόμου ἢ χορηγήσις ἀναπληρωματικῶν πιστώσεων.

«Ἄρθρ. 3 Ἐκτὸς τῶν διὰ τοῦ παρόντος νόμου χορηγουμένων πιστώσεων, ἐὰν αὐταὶ ἄνευ ἐπεκτάσεως τῆς ὑπηρεσίας δὲν ἐξαρκέσωσι διὰ τὰ ἔξοδα τῆς χρήσεως 1857, ἐπιτρέπεται νὰ δοθῶσιν ἐν ἀπουσίᾳ τῶν Βουλῶν διὰ Β. Διαταγμάτων ἐπὶ τῇ γνωμοδοτήσει τοῦ Ἐπισημίου Συμβουλίου ἀναπληρωματικαὶ πιστώσεις ἐπὶ τῶν ἐξῆς ἄρθρων τῶν εἰδικῶν προϋπολογισμῶν τῶν Ἐπισημίων.

Τοῦ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης :

Διὰ τὴν διατροφήν τῶν ὑποδίκων

Δι' ἀποζημιώσεις μαρτύρων

Δι' ἔξοδα μεταφορᾶς ὑποδίκων

Δι' ἔξοδα ἐκτελέσεως θανατικῶν ἀποφάσεων.

Τοῦ ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν :

Διὰ γενικὰ μέτρα ἀσφαλείας

Διὰ διατροφήν καταδίκων.

Τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν :

Διὰ ποσοστά ἐπὶ τῶν εἰσπράξεων

Διὰ δικαιώματα καὶ προμηθείας χαρτοσήμου

Διὰ παραχωρήσεις εἰς τοὺς δήμους ἐπὶ τῶν εἰσπράξεων τῶν φόρων ἐπὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων καὶ τῶν οἰκοδομῶν

Δι' ἔξοδα καλλιέργειας τῶν ὄρυκτων καὶ ἀλυκῶν καὶ μεταφορᾶς ἀλάτων.

Δι' ἔξοδα ἐκτυπώσεως νομισμάτων

Δι' ἔξοδα ἐκποιήσεως κτημάτων.

Δι' ἔξοδα διοικήσεως δασῶν.

Ἄλλὰ καὶ τινὰς ἄλλας παρατηρήσεις δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν ἐκ τῆς μελέτης τοῦ ἀνωτέρω προϋπολογισμοῦ.

1) Οἱ ἄμεσοι φόροι ἐκάλυπτον τὰ 50% περίπου τῶν τακτικῶν ἐσόδων τοῦ Κράτους, ἐνῶ σήμερον καλύπτουν μόνον τὸ 20% καὶ καταβάλλεται προσπάθεια ἕτι περαιτέρω μειώσεως τούτων.

2) Οἱ ἔμμεσοι λεγόμενοι φόροι (τελωνειακοὶ δασμοί, φόροι καταναλώσεως, χαρτόσημον κλπ.) ἐκάλυπτον τὰ 26% τῶν ἐσόδων, ἐνῶ σήμερον καλύπτουν τὰ 75% τούτων.

3) Τὸ Ἐθνικὸν εἰσοδήμα ἦτο πολὺ χαμηλὸν καὶ ἡ οἰκονομία μας εἰς ἐμβρυώδη κατάστασιν, ἀφοῦ ἡ ἄμεσος φορολογία βασιζομένη εἰς τοὺς φόρους ἐπὶ τῆς ἀκαθαρίστου γεωργικῆς παραγωγῆς καὶ ἀνερχομένη εἰς 10%, ἢ γνωστὴ δεκάτη. ἀπέδιδεν εἰς τὸν προϋπολογισμὸν ἐν συνόλῳ 9.000.000 δραχ. περίπου. Ἡ Βιομηχανικὴ καὶ Βιοτεχνικὴ παραγωγή ἀλλὰ καὶ τὸ ἐμπόριον γενικῶς ἢ δὲν ὑπῆρχον ἢ ἦσαν ἀσημαντα, ἀφοῦ τὸ ἔσοδον τοῦ δημοσίου ἐκ τῆς φορολογίας τῶν ἐπαγγελματιῶν ἀνήρχετο μόνον εἰς 300.000. Ὡσαύτως ἐκ τῆς ἀποδόσεως τοῦ φόρου οἰκοδομῶν, προϋπολογιζομένης εἰς δραχ. 192.590, δύναται νὰ συμπεράνη κανεὶς εἰς ποίαν κατάστασιν εὐρίσκετο τὸ ζήτημα τῆς στέγης τοῦ πληθυσμοῦ, δεδομένου ὅτι ὁ φόρος οἰκοδομῶν ἀνήρχετο εἰς 10% τοῦ ἀκαθαρίστου εἰσοδήματος.

4) Τὸ μεγαλύτερον ἐμπορικὸν κέντρον τῆς Χώρας ἦτο ἡ Σύρος. Ἐκ τοῦ συνόλου τῶν εἰσπραττομένων δασμῶν ἐκ δραχ. 3.400.000 δραχ. 1.654.842 εἰσπραττόντο ἀπὸ τὸ τελωνεῖον Σύρου, δραχ. 644.783 ἀπὸ τὸ Τελωνεῖον Πειραιῶς, δραχ. 499.211 ἀπὸ τῶν Πατρῶν καὶ τὸ ὑπόλοιπον ἐκ τῶν ἄλλων τελωνείων τοῦ Κράτους.

5) Τὸ Κράτος ἐνίσχυε τὴν τοπικὴν αὐτοδιοίκησιν περισσότερον τότε ἢ σήμερον, ἀφοῦ τὰ 17% τῶν ἐσόδων ἐκ τοῦ φόρου ἐπιτηδεύματος καὶ τὰ 15% τοῦ φόρου οἰκοδομῶν ἀπέδιδεν εἰς τοὺς Δήμους.

6) Αἱ δαπάναι τῶν πολεμικῶν Ὑπουργείων ἦσαν καὶ τότε σημαντικαί. Ἐπὶ τακτικῶν ἐσόδων ἐκ δραχ. 19.071.403 τοῦ προϋπολογισμοῦ αὗται ἀνήρχοντο εἰς (5.337.498 Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν + 1.571.975 Ὑπουργείου Ναυτικῶν) δραχ. 6.909.403, ἦτοι ἐκάλυπτον τὰ 36,30% τούτων.

Δ. ΚΟΛΙΑΣ

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1958

Ἑλ. Ἀν. 5.36', Δ. 7.24'

Σελήνη 23 ἡμερῶν

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 220/145

Αἰμιλιανοῦ Κυζίκου

8

ΒΑΓΚΝΕΡ Ἀδόλφος. Γερμανὸς οἰκονομολόγος. Εἰς τῶν κυριωτέρων κηρύκων τοῦ «ἀπὸ καθέδρας σοσιαλισμοῦ». Συγγραφεὺς πολλῶν οἰκονομικῶν ἔργων καὶ ἰδία τοῦ «Συστήματος Πολιτικῆς Οἰκονομίας».

Μάθετε ἰὰ ἀκούετε. Θέτετε ἐρωτήσεις, παροτρύνετε τοὺς ἄλλους νὰ ὀμιλοῦν, ἀφήνετέ τους νὰ ἐκφράζουν ἐλευθέρως τὰς σκέψεις των. μὴ μονοπωλεῖτε τὴν συνομιλίαν.

Ἑλ. Ἀν. 5.37', Δ. 7.23'

Σελήνη 24 ἡμερῶν

ΣΑΒΒΑΤΟΝ 221/144

Ματθία ἀπ., Μαρίας

9

9.8.1831.— Τὸ πρῶτον ἀτμοκίνητον τραῖνο ἀναχωρεῖ ἐξ Ἀλμπάνι.

10.8.1920.— Ὑπεγράφη ἡ συνθήκη τῶν Σεβρῶν, διὰ τῆς ὁποίας ἡ Ἑλλάς καθίστατο τὸ Κράτος τῶν 5 θαλασσῶν.

ΕΝΓΚΕΛΣ Φρειδερίκος (1820—1895). Φιλόσοφος, οἰκονομολόγος καὶ κοινωνιολόγος, συνεργάτης τοῦ Κ. Μάρξ καὶ ἐκ τῶν ἀρχηγῶν τοῦ ἐπιστημονικοῦ σοσιαλισμοῦ, ἀσκήσας τεραστίαν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος. Ἐγραψε «Ἡ κατάστασις τῆς ἐργατικῆς τάξεως ἐν Ἀγγλίᾳ», «Ἡ καταγωγή τῆς ἰδιοκτησίας», «τὸ Ἀντι-Ντύριγκ» κ.ἄ.

Ἑλ. Ἀν. 5.38', Δ. 7.22'

Σελήνη 25 ἡμερῶν

ΚΥΡΙΑΚΗ 222/143

Λαυρεντίου ἀρχιδιακόνου

10

«Θλίψις καὶ στενοχωρία ἐπὶ πάντων ψυχῆν ἀνθρώπου τοῦ κατεργαζομένου τὸ κακόν· δόξα δὲ καὶ τιμὴ καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθόν». (Ρωμ. β' 9—10)

Ματθ. (ιζ' 14—23)

«Γενεὰν ἄπιστον καὶ διεστραμμένην» ἐχαρακτήρισεν ὁ Κύριος τοὺς ἐν τῇ ἀπιστίᾳ ζῶντας. Ἡ ὀλιγοπιστία εἶναι τὸ αἷτιον, ἔνεκα τοῦ ὁποίου οἱ μαθηταὶ δὲν δύνανται νὰ θεραπεύσουν «τὸν δαιμονισμένον» τοῦ Εὐαγγελίου. Δι' αὐτὸ θὰ προσέλθωμεν καὶ ἡμεῖς πρὸς τὸν Διδάσκαλον μὲ πίστιν διὰ νὰ καταστῶμεν «δυνατοὶ ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ». Τραγικὴ ὁμως εἶναι ἡ κοραγῆ τοῦ Ἰησοῦ, ἡ ὁποία δεικνύει τὴν μόνωσίν Του ἀπέναντι τῶν ἀνθρώπων καὶ ἡ πικρία Του, διὰ τὴν προαναγγέλλῃ ὅτι «θὰ παραδοθῇ εἰς χεῖρας ἀνθρώπων καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν».

Α Υ Γ Ο Υ Σ Τ Ο Σ 1 9 5 8

Ἡλ. Ἀν. 5.39', Δ. 7.20'
Σελήνη 26 ἡμερῶν
ΔΕΥΤΕΡΑ 223/142
Εὐπλου μάρτυρος

11

Θωμᾶς Μάλτους

ΜΑΛΤΟΥΣ Θωμᾶς (1765 — 1834). Ἄγγλος οἰκονομολόγος γνωστός διὰ τὴν θεωρίαν του περὶ πληθυσμοῦ, καθ' ἣν—λόγω τῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ ὑπὲρ τὴν ἀνάλογον ἀπόδοσιν τῆς γῆς εἰς τροφήμα—δέον νὰ περιορισθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν γεννήσεων (μαλθουσιανισμός).

Ἡλ. Ἀν. 5.40', Δ. 7.19'
Σελήνη 27 ἡμερῶν
ΤΡΙΤΗ 224/141
Φωτίου, Ἀνικίτου μαρτ.

12

11.8.1823.— Ἐφονεύθη ὁ Μάρκος Μπότσαρης.
12.8.1099.— Οἱ σταυροφόροι νικοῦν τοὺς Ἀραβας παρὰ τὴν Ἀσκάλωνα (1η Σταυροφορία).

Δὲν δύνασαι νὰ κάμῃς ἐπανάστασιν πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ ἐδραιώσῃς μίαν δημοκρατίαν. Πρέπει νὰ ἔχῃς δημοκρατίαν διὰ νὰ ἡμπορέσῃς νὰ κάμῃς ἐπανάστασιν.
(Chesterton)

Ἡλ. Ἀν. 5.41', Δ. 7.18'
Σελήνη 28 ἡμερῶν
ΤΕΤΑΡΤΗ 225/140
Μαξίμου ὁμολογητοῦ

13

13.8.1949.— Ἐπανάστασις ἐν Συρίᾳ ἀνατρέπει τὸν βιαίως καταλαβόντα τὴν ἀρχὴν Χουσνὶ Ζαΐμ, ὅστις ἐντὸς τεσσάρων ὡρῶν δικάζεται, καταδικάζεται εἰς θάνατον καὶ ἐκτελεῖται.

ΖΙΝΤ Κάρολος (1869—1946). Γάλλος οἰκονομολόγος διακρίθει διὰ τὴν σαφήνειαν καὶ γλαφυρότητά του. Θερμὸς κήρυξ τῶν ἰδεῶν περὶ συνεργατικῆς ἔργανώσεως.

*Τὸ γοργὸν καὶ χάριν ἔχει
Ὁ γάλλος θέλει πίτουρα καὶ τὸ
γορροῦνι λάσπη.*
(παροιμία Κεφαλληνίας)

Ἡλ. Ἀν. 5.41', Δ. 7.17'
Σελήνη 29 ἡμερῶν
ΠΕΜΠΤΗ 226/139
Μιχαίου Προφήτου

14

14.8.1867.— Ἡ πρώτη Ἑλληνοσερβικὴ Συνθήκη.
14.8.1941.— Ὁ Ἀμερικανὸς πρόεδρος Ροῦζβελτ καὶ ὁ Ἄγγλος πρωθυπουργὸς Τσῶρτσιλ ἐξαγγέλλουν τὸν «Χάρτην» τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

*Γιὰ τὴν ἔγνοια τῆς τάξεως ἐπικρατεῖ μιά δυσάρεστος σύγχυσις: Ἀρκετοὶ τὴν θεωροῦν συνώνυμον μὲ τὴν προσήλωσι στοὺς τύπους, μὲ τὴν σχολαστικότητα. Ἡ τάξις ὅμως προσέχει τοὺς τύπους, χωρὶς νὰ παραμелῇ τὴν οὐσία. Τάξις δὲν σημαίνει τὸ πνίξιμο κάθε πρωτοβουλίας.
Τάξις ἴσον μέθοδος, σύστημα.*

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1958

Ἡλ. Ἀν. 5.54', Δ. 6.57'

Πανσέληνος

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 241/124

Ἀπ. κεφ. Ἰω. Προδρόμ.

29

29.8.1824.— Ναυμαχία τοῦ Γέροντα καὶ πυρπόλης τῆς τουρκικῆς ναυαρχίδος.

ΜΙΛΛ Τζῶν - Στούαρτ. Ἄγγλος φιλόσοφος καὶ οἰκονομολόγος (1806—1873). Ὁ κυριώτερος ἐκπρόσωπος τῆς ἐμπεριοκρατικῆς σχολῆς. Ὑπῆρξεν ὁ λαμπρότερος διερμηνευτῆς τῶν θεωριῶν τοῦ Ρικάρντο. Ἐγινε δίασημος μὲ τὰ ἔργα του «Σύστημα Λογικῆς» καὶ «Ἀρχαὶ Πολιτικῆς Οἰκονομίας».

Ἡλ. Ἀν. 5.55', Δ. 6.55'

Σελήνη 16 ἡμερῶν

ΣΑΒΒΑΤΟΝ 242/123

Ἀλεξάνδρου Κ)πόλεως

30

30.8.1944.— Αἱ συμμαχικαὶ δυνάμεις εἰσέρχονται ἐν θριάμβῳ εἰς τὴν ἀπελευθερωθεῖσαν ἀπὸ τοῦς Γερμανοῦς γαλλικὴν πρωτεύουσαν.

Τὰ μαθηματικὰ ἐνέχουν ὄχι μόνον ἀλήθειαν, ἀλλὰ ὑπερτάτην ὠραιότητα—μὴν ὁμορφιὰ αὐστηρὴ καὶ ψυχρὴ, ὅπως τῆς γλυπτικῆς, ποὺ δὲν ἀπευθύνεται πρὸς οἰονδήποτε τμῆμα τῆς ἀσθενεστερας φήσεώς μας, μὴν ὁμορφιὰ ἐξαισιῶς ἀγνήν καὶ ἱκανὴν νὰ φθάσῃ εἰς τὴν λιτὴν τελειότητα, ποὺ μόνον ἢ πολὺ μεγάλη τέχνη ἡμπορεῖ νὰ δείξῃ.

(Μπέρτραντ Ράσελ)

Ἡλ. Ἀν. 5.56', Δ. 6.54'

Σελήνη 17 ἡμερῶν

ΚΥΡΙΑΚΗ 243/122

Κατόθ. Ζώνης Θεοτόκου

31

«Ὅς τοῦ ἰδίου Υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν αὐτόν, πῶς οὐχὶ καὶ σὺν αὐτῷ τὰ πάντα ἡμῖν χαρίζεται;» (Ρωμ. η' 32)

Ματθ. (κα' 33—42)

Μὲ τὴν παραβολὴν ταύτην ὁ Ἰησοῦς διδάσκει ποία τύχη σκληροῦ, δικαίως, ἀναμένει ὄλους ἐκείνους οἱ ὅποιοι ὑπῆρξαν ἀγνώμονες ἀπέναντι τοῦ Κυρίου, ὁ ὁποῖος τοὺς ἐπροίκισε μὲ χάριτας καὶ ἀρετὰς καὶ οὗτοι ἀντὶ νὰ ἀναγνωρίσουν τὸ χρέος των καὶ νὰ ὑπάρξουν ἀντάξιοι τῆς καλωσύνης Του, ἐδείχθησαν πρὸς τοὺς συνανθρώπους των ἄδικοι, σκληροὶ καὶ κακοί,

— ΤΑ ΑΞΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΤΟΥ Η. CASSON —

* Α ξ ί ω μ α * Ε ν α τ ο ν

« Ἡ αὐξησης τοῦ κινδύνου ἐπιφέρει τὴν αὐξησην τοῦ κέρδους »

Τίποτε εἰς τὰς συναλλαγὰς δὲν ἀπολαμβάνει ἀπολύτου ἀσφαλείας. Οὐδὲν εἶναι τόσον στερεόν, ὥστε νὰ μὴν δύναται νὰ ἀνατραπῆ, οὔτε τόσον παλαιὰ ἐρριζωμένον, ὥστε νὰ μὴν ἐξαφανισθῆ. Ὁ κίνδυνος ποτὲ δὲν δύναται νὰ καταργηθῆ μόνον δύναται νὰ μειωθῆ. Πάντοτε εἶναι δυνατόν νὰ μετατρέψωμεν ἓνα σοβαρὸν κίνδυνον εἰς ελαφρότερον. Εἰς ἓνα τραγικὸν κόσμον, ὅπως εἶναι ἡ ἐποχὴ μας, δὲν πρέπει νὰ ζητοῦμε περισσότερα. Ἡ ὀργάνωσις δὲν εἶναι ἀλάνθαστον χαρτοπαικτικὸν σύστημα ἐξασφαλίζον ἀσφαλὲς κέρδος. Εἶναι ἓνα σύνολον μεθόδων καὶ ἀρχῶν, αἱ ὁποῖαι ἐπιτρέπουν ὅπως περιορισθῆ ὁ κίνδυνος καὶ ἡ σπατάλη. Ὅστις διατινέεται περισσότερα εἶναι ψεύστης καὶ τοσρατάνος. Ὁ Wellington ἔλεγεν: « Ὁ πόλεμος εἶναι μία συνέχεια λαθῶν καὶ καλύτερος σιραιγὸς εἶναι ὅστις διαπραΐτει τὰ ὀλιγώτερα ». Τὸ ἴδιον ἰσχύει καὶ διὰ τὰς συναλλαγὰς. Οὐδεὶς βιομηχανὸς ἢ ἔμπορος θὰ καταστῆ ἀλάνθαστος, διότι δὲν θὰ φθάσῃ ποτὲ εἰς τὴν τελείαν γνώσιν, ἀλλὰ θὰ παραμείνῃ πάντοτε ἄνθρωπος. Ὁ κίνδυνος εἶναι ἀναγκαῖος. Αἱ συναλλαγαὶ δὲν εἶναι ὁ, τι φαντάζονται μερικοὶ συγγραφεῖς καὶ καθηγηταί: εὐθηναὶ ἀγοραὶ καὶ ἀκριβαὶ πωλήσεις. Τὸ ἐμπόριον εἶναι πολὺ περισσότερον περίπλοκον ἀπὸ τὴν νομικὴν, τὴν ἰατρικὴν, τὴν θεολογίαν ἢ οἰονδήποτε ἄλλον κλάδον τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως. Ἀναντιρρήτως ὁ κόσμος τῶν συναλλαγῶν εἶναι γεμάτος ἀπὸ κινδύνους. Εἰς οἷς ἐναπόκειται ὅπως προπαρασκευασθῆτε ἵνα γνωρίζετε πῶς νὰ τοὺς ἀντιμετωπίσετε. Δύνασθε, νὰ ἀμυνθῆτε, ἀναζητῶντες τὰς καλύτερας δυνατὰς συνθήκας. Περιοσιχίζεσθε ἀπὸ ἱκανοὺς συνεργάτας, συνεχίζετε ἀκαταπαύστως τὴν μόρφωσίν σας καὶ τὴν τοῦ προσωπικοῦ σας, εἰσάγετε νέας ἀποδοτικὰς μεθόδους καὶ ἐπαρτυνεῖτε διαρκῶς. Οὐδεὶς ἐπιχειρηματίας δύναται νὰ ἀκολουθῆ τὴν διαίσησίν του, ἐκεῖ ὅπου εἶναι ἀναρμόδιος. Οὔτε καὶ νὰ ἀνέχεται ὅπως τὸ προσωπικόν του τοῦ ἐπιβάλλει τὰς ἀπόψεις του. Καθῆκον του εἶναι νὰ συλλέγῃ τὰς περισσότερας πληροφορίας καὶ ἀκολουθῆς νὰ λαμβάνῃ τὰς ἀποφάσεις του. Ἐν τῇ πραγματικότητι κάθε νέα ἐπιχειρήσις εἶναι γεμάτη κινδύνους. Ἔστω καὶ ἂν τὴν διοικοῦν ἄξιοι ἄνθρωποι, δὲν παύει ἀπὸ τοῦ νὰ εἶναι μία περιπέτεια. Ἡ ἐπιτυχία τῆς ἐξαρχῆται ἀπὸ πολλὰ στοιχεῖα. Ὅταν ὁ Carnegie ἠρωτῆτο τί σκέπεται διὰ τὰς νέας ἐπιχειρήσεις, ἀπήντα: « Δὲν ἀρκεῖ νὰ εἶναι κανεὶς πρωτοπόρος ». Ἡ πολιτικὴ του συνίστατο ὅπως ἀναμένῃ καὶ παραμονεῆ. Καὶ εὐθὺς ὡς μία νέα ἐφεύρεσις καθίστατο καρποφόρος, τὴν ἠγόραζε καὶ τῆς παρεῖχε τὴν ὑποστήριξίν του. Ἦτο ἀνὴρ, ὁ ὁποῖος ἐβάδιζεν ἔμπρὸς καὶ διὰ τοῦτο ἔπρεπε νὰ περιοσιχίζεσθαι ἀπὸ ὅλας τὰς ἐξασφαλίσεις. Τὸ ἀξίωμα τοῦτο εἶναι εἰς ἕκ τῶν νόμων, οἱ ὁποῖοι κυβερνοῦν τὸν ἐπιχειρηματικὸν κόσμον, καὶ τὸ ὁποῖον δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀγνοήσῃ οὐδεὶς. Ἐὰν περιορίσωμεν τὴν ἀνταμοιβήν, θέτομεν φραγμὸν εἰς τὴν τόλμην καὶ μαραινόμεν τὸ δημιουργικὸν πνεῦμα.

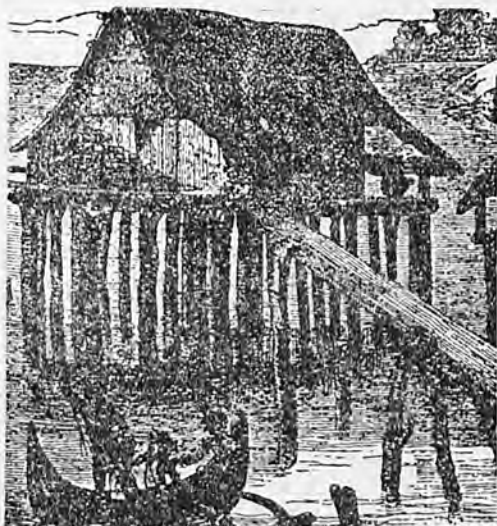
Σ Ε Π Τ Ε Μ Β Ρ Ι Ο Σ 1 9 5 8

Θ' μὴν — Ἡμέ-
ραι 30 — Διάρ-
κεια ἡμέρας ὁ-
ραι 12. Πανσέ-
ληνος τὴν 27ην.

Αἱ διακοπαὶ ἔλη-
ξαν. Ἡ ἐκπαιδευ-
τικὴ ἐργασία ἀρ-
χίζει. Ἐπὶ τὸ κα-
θῆκον λοιπὸν μὲ
χαρὰν καὶ ὑπε-
ρηφάνειαν.

Ὁ Σεπτέμβριος ἀπεκαλεῖτο παρὰ τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων «Βοηδρομίω». Σήμερον αἱ λαϊκαὶ τοῦ ὀνομασαί εἶναι : Τρυγυθῆς, Σταυριάτης, Ὀρτυκολόγος.

Ἄ λ λ ο τ ς

Παραπλεύρως πρωτόγονος
παραλίμνιος κατοικία πρὸς
προφύλαξιν τῶν ἀνθρώπων
ἀπὸ τῶν ἀγρίων θηρίων.

Τ ὄ ρ α

Κάτω ἡ περίφημος πολυκα-
τοικία - πόλις, μὲ ὄλας τὰς
δυνατὰς ἀνέσεις, στὴ Μασσα-
λία, ποὶ ἔκτισεν ὁ διάσημος
γάλλος ἀρχιτέκτων
Λὲ Κορμπυζιέ.

ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΚΑΤΑ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΝ 1958

1 Δευτέρα	*Εναρξίς τοῦ νέου ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους 1958—1959.
2 Τρίτη	*Εναρξίς προθεσμίας ὑποβολῆς αἰτήσεων συμμετοχῆς εἰς τὰς Τμηματικὰς Ἐξετάσεις. *Ανακοίνωσις Προγράμματος Τμηματικῶν Ἐξετάσεων τῆς Σχολῆς.
3 Τετάρτη	*Ανακοίνωσις Προγράμματος Ἐξετάσεων Κέντρου Τουριστικῆς Ἐκπαιδεύσεως.
4 Πέμπτη	*Ανακοίνωσις Προγράμματος Ἐξετάσεων Α' Κύκλου Κέντρου Στατιστικῆς Ἐκπαιδεύσεως.
5 Παρασκευή	Α' Συνεδρία Διοικητικοῦ Συμβουλίου Σχολῆς. *Ανακοίνωσις Προγράμματος Ἐξετάσεων Α' ἔτους Κέντρου Κοινωνικῶν Σπουδῶν.
6 Σάββατον	Α' Συνεδρία Συλλόγου Καθηγητῶν τῆς Σχολῆς. *Ανακοίνωσις Προγράμματος ἐξετάσεων Β' Κύκλου Κέντρου Στατιστικῆς Ἐκπαιδεύσεως.
8 Δευτέρα	Α' Συνεδρία Ἐπιτροπῆς Προγράμματος Ἐργασιῶν τῆς Σχολῆς. Προκήρυξις Εἰσαγωγικῶν ἐξετάσεων τῆς Σχολῆς καὶ τῶν Κέντρων Ἐκπαιδεύσεως διὰ τὴν 4, 5 καὶ 6ην Ὀκτωβρίου.
9 Τρίτη	Α' Συνεδρία Καθηγητῶν Κέντρου Στατιστικῆς Ἐκπαιδεύσεως.
10 Τετάρτη	Α' Συνεδρία Καθηγητῶν Κέντρου Τουριστικῆς Ἐκπαιδεύσεως.
11 Πέμπτη	Α' Συνεδρία Κέντρου Κοινωνικῶν Σπουδῶν.
12 Παρασκευή	Α' Συνεδρία Κέντρου Ὀργανώσεως καὶ Διοικήσεως.
13 Σάββατον	Α' Συνεδρία Καθηγητῶν Κέντρου Ναυτιλιακῆς Ἐκπαιδεύσεως. Λήξις προθεσμίας ὑποβολῆς αἰτήσεων συμμετοχῆς εἰς τὰς Τμηματικὰς Ἐξετάσεις.
15 Δευτέρα	Λήξις προθεσμίας ὑποβολῆς μελετῶν ὑποψηφίων ἐπὶ πτυχίῳ.
17 Τετάρτη	Πανηγυρικὴ κοινὴ Συνεδρία μελῶν Διοικ. Συμβουλίου τῆς Σχολῆς, Συμβουλίων καὶ Ἐπιτροπῶν τῶν Κέντρων Ἐκπαιδεύσεως καὶ Καθηγητῶν—Ὁμιλίαι τοῦ Προέδρου καὶ τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς. *Εναρξίς Ἐξετάσεων Κέντρου Τουριστικῆς Ἐκπαιδεύσεως.
18 Πέμπτη	*Εναρξίς Ἐξετάσεων Α' ἔτους Κέντρου Κοινωνικῶν Σπουδῶν. *Εναρξίς Τμηματικῶν Ἐξετάσεων τῆς Σχολῆς.
20 Σάββατον	*Ανακοίνωσις Προγράμματος Πτυχιακῶν Ἐξετάσεων τῆς Σχολῆς.
27 Σάββατον	Λήξις προθεσμίας ὑποβολῆς αἰτήσεων συμμετοχῆς εἰς ἐξετάσεις Α' Κύκλου Κ.Σ.Ε.
28 Κυριακὴ	Πανηγυρικὴ ἑναρξίς ἐργασιῶν Κέντρου Ναυτιλιακῆς Ἐκπαιδεύσεως.
30 Τρίτη	Πανηγυρικὴ ἑναρξίς ἐργασιῶν Κέντρου Ὀργανώσεως καὶ Διοικήσεως τῶν Ἐπιχειρήσεων καὶ τῶν Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν. *Ανακοίνωσις Γενικοῦ Προγράμματος Ἐργασιῶν τῆς Σχολῆς.

Σ Ε Π Τ Ε Μ Β Ρ Ι Ο Σ 1 9 5 8

'Ηλ. 'Αν. 5.57', Δ. 6.52'

Σελήνη 18 ημερών

Δ Ε Υ Τ Ε Ρ Α 244/121

'Αρχή τῆς 'Ινδίκτου

1

ΟΜΗΡΟΣ ὁ πατήρ τοῦ ἥρωικοῦ ἔπους (βος π.Χ. αἰών). Ἐγραψε τὴν 'Ιλιάδα καὶ τὴν 'Οδύσσειαν, πού θεωροῦνται ὡς τὰ ὠραιότερα ἄνθη τῆς παγκοσμίου λογοτεχνίας. Δὲν ὑπῆρξε μόνον πατήρ τῆς ποιήσεως ἀλλὰ καὶ διδάσκαλος ἦθους ἐξυμνήσας τὴν φιλοπατρίαν, τὸν ἥρωισμόν, τὴν φιλανθρωπίαν, τὴν συζυγικὴν πίστιν καὶ τὸν σεβασμὸν πρὸς τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς γεροντοτέρους.

“Ομηρος

'Ηλ. 'Αν. 5.58', Δ. 6.51'

Σελήνη 19 ημερών

Τ Ρ Ι Τ Η 245/120

'Ιωάννου Νηστευτοῦ

2

1.9.1939— Εισβολὴ τῆς Γερμανίας εἰς τὴν Πολωνίαν καὶ ἑναρξίς τοῦ Β' Παγκοσμίου πολέμου.

2.9.1829— Συνθήκη Ἀνδριανουπόλεως.

*Αναγνώρισις Ἀνεξαρτησίας Ἑλλάδος.

ΕΠΙΧΑΡΜΟΣ. Διάσημος Κῶος κωμικός ποιητής 450 π.Χ. Πρῶτος διεκωμώδησε τὸν τύπον τοῦ μεθύσου καὶ τοῦ παρασίτου. Ἄφηκε σοφὰ γνωμικά. Ἐγραψε 50 κωμωδίας.

Τὰ ἰδανικά εἶναι τῶν λαῶν ἢ ψυχῆ' δυστυχῆ τὰ ἔθνη, ὅσα δὲν ἐλαύνονται ἀπὸ ἰδανικά.

(Παγανέλης)

'Ηλ. 'Αν. 5.59', Δ. 6.49'

Σελήνη 20 ημερών

Τ Ε Τ Α Ρ Τ Η 246/119

Θεοκτίστου, Ἀνθίμου

3

3.9.1866— Ἐκρηγνυταὶ ἡ μεγάλη Κρητικὴ Ἐπανάστασις.

3.9.1843.— Ὁ λαὸς ὑπὸ τοὺς Καλλέργην καὶ Μακρυγιάννην ζητεῖ σύνταγμα ἀπὸ τὸν Ὄθωνα.

Ἡμπορῶ νὰ κλείσω τὴν πόρτα μου εἰς ἓνα ἐλέφαντα, ὄχι ὅμως καὶ εἰς ἓνα κουνούπι.

(Νιζίνσκι)

ΜΕΝΑΝΔΡΟΣ Ἀθηναῖος κωμικός (342 — 290 π.Χ.). Ἐκπροσωπεῖ τὴν νεωτέραν Ἀττικὴν κωμῶδιαν. Τοῦτον ἐμιμήθησαν οἱ ρωμαῖοι κωμικοὶ Πλαῦτος καὶ Τερέντιος.

'Ηλ. 'Αν. 5.59', Δ. 6.48'

Σελήνη 21 ημερών

Π Ε Μ Π Τ Η 247/118

Βαβύλα, Ἐρμιόνης

4

4.9.1870— Ἐγκαθίδρυσις εἰς τὴν Γαλλίαν τῆς Γ' Δημοκρατίας.

Ἡ πεῖρα δὲν ἀποτελεῖται ἀπὸ ὅ,τι συμβαίνει στὸν ἄνθρωπον· ἀποτελεῖται ἀπὸ ὅ,τι ὁ ἄνθρωπος κάνει γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσῃ ὅ,τι τοῦ συμβαίνει.

(“Αλντους Χάξλεϋ)

Ἡλ. Ἄν. 6.00', Δ. 6.45'
Σελήνη 22 ἡμερῶν
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 248/117
Ζαχαρίου τοῦ Προφήτου

5

5.9.1914— Αἱ μεγάλαί μάχαι τοῦ Μάρνη
καὶ τῶν Μαντζουριανῶν Λιμνῶν.

ΤΥΡΤΑΙΟΣ (ΣΤ' αἰὼν π.Χ.). Ἐζησεν εἰς τὴν Σπάρτην καὶ διεκρίθη ὡς ποιητῆς ἐνθουσιαστικῶν πολεμικῶν ἐμβατηρίων, τὰ ὅποια ἔψαλλον οἱ ἀρχαῖοι Σπαρτιάται πρὸ τῆς μάχης. Ἐποίησε τὰς ἐλεγείας «Εὐνομίαν», «Ὑποθήκας» κλπ.

Ἡλ. Ἄν. 6.01', Δ. 6.45'
Σελήνης τελευτ. τέταρτ.
ΣΑΒΒΑΤΟΝ 249/116
Ἀνάμν. θ. ἀρχ. Μιχαήλ

6

6.9.1955— Οἱ Τούρκοι προβαίνουν εἰς
λεηλασίας τῶν Ἑλληνικῶν καταστημά-
των τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Σμύρνης.
6.9.1946— Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλη-
σίας τῆς Κύπρου σχηματίζει τὴν Ἐθναρ-
χίαν.

*Καμιά φυλὴ δὲν μπορεῖ νὰ εὐημερήσῃ ὡς πού νὰ μάθῃ, διὸ ἀξιοπρέ-
πεια καὶ δημιουργία ὑπάρχει τόση στὸ ὄργωμα τοῦ χωραφιοῦ ὅση καὶ
στὸ γράψιμο ἐνὸς ποιήματος.* (Μπόκερ Οὐάσιγκτων)

Ἡλ. Ἄν. 6.02', Δ. 6.43'
Σελήνη 24 ἡμερῶν
ΚΥΡΙΑΚΗ 250/115
Σώζοντος μάρτυρος

7

Μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικούντες, ἀλλὰ δότε
τόπον τῇ ὀργῇ· γέγραπται γάρ ἐμοὶ
ἐκδικήσεις, ἐγὼ ἀνταποδώσω. λέγει
Κύριος. (Ρωμ. ιβ' 19)

Κυριακὴ πρὸ τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ
(Ἰωάν. γ' 13 · 17)

Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἀπροσμέτρητος πρὸς τὸ πλάσμα Του κατεδείχθη, διότι Οὗτος «τὸν υἱὸν Αὐτοῦ ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον ὄχι διὰ νὰ κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι' Αὐτοῦ». Ἡ ἀπλῆ ἀντὶ τοῦ Εὐαγγελίου ρη- σις ἐκφράζει ὅλην τὴν ἀγάπην τοῦ Δημιουργοῦ, διότι ἡ ἐνσάρκωσις τοῦ Θείου Λόγου δὲν εἶναι ἔργον δικαιοσύνης, πολὺν περισσότερον τιμωρίας, ἀλλὰ περίττανος ἀπόδειξις στοργῆς καὶ μέσον σωτηρίας καὶ λυτρώσεως.

— ΤΑ ΑΞΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΤΟΥ Η. CASSON —

Ἀξίωμα Δέκατον

«Βελτιώσεθε, ἐνισχύοντες τὰ ἀσθενῆ σας σημεῖα»

Τὸ ἀπλοῦν αὐτὸ ἀξίωμα ἔχει πολὺ περισσοτέραν σημασίαν, ἀπ' ὅτι ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται. Δὲν εἶναι σπουδαιότερα ἢ φύσις τῶν συναλλαγῶν, ἀλλὰ ἡ φύσις τῶν ἀνθρώπων. Εἶναι ἐν ἀξίωμα, σχετικὸν μὲ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. Σπάνιοι μεταξὺ ἡμῶν εἶναι οἱ ἔχοντες τὸ θάρρος ὅπως κρίνουν ὑγιῶς τὸ τί πράττουν. Συνήθως ἐπιμένομεν εἰς τὰς ἐπιτυχίας μας καὶ θεωροῦμεν τὰ χονδροειδῆ σφάλματά μας ὡς τυχαῖα γεγονότα. Πολλοὶ ἐπιχειρηματῆαι προσκολλῶνται εἰς τὴν συνήθειαν αὐτήν. Ἐκθέτουν τὰς ἐπιτυχίας των καὶ ἀποκρύπτουν τὰς ἀποτυχίας. Ὅταν ἐπιτυχάνουν, ἡ ἀξία ἀνήκει εἰς αὐτούς. Ὅταν ἀποτυγχάνουν, κάποιος ἄλλος πιαίει. Ὅλιγοὶ εἶναι ἀρκετὰ στωικοὶ ὅπως ἀντιμετωπίζουν ἀμερολήπιως πάσας τὰς πράξεις των, καλὰς καὶ κακὰς, ἵνα κρίνουν τὴν ποιότητα τῶν ἱκανότητων των. Καὶ ἐν τούτοις, τὰ γεγονότα εἶναι γεγονότα. Εἶναι δὲ προτιμότερον νὰ βλέπωμεν τὰ πράγματα ὅπως εἶναι καὶ ὄχι ὅπως τὰ φανταζόμεθα. Ἀξίζει περισσότερον ὅπως βλέπωμεν, ἀντὶ νὰ φανταζόμεθα ἢ νὰ μαντεύωμεν. Δὲν διαλαλοῦμεν βεβαίως τὰς ἀποτυχίας μας, δὲν ἀποκρύπτομεν ὅμως τὴν ἀλήθειαν ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν μας Μόνον οἱ μέσοι ὄροι ἀποδόσεως ἀποκαλύπτουν τὸ ἀποτέλεσμα. Ἴδου ἡ ἐξήγησις διατὶ ἐπιτυχάνουν μέτριοι ἄνθρωποι καὶ ἀποτυγχάνουν ἰδιοφυεῖται. Εἰς τὰς συναλλαγὰς δὲν ἐπιτυγχάνει ὅστις τρέχει, ἀλλ' ὅστις ἔχει ἀντοχὴν καὶ ἐπιμονήν. Εἰς μίαν ὀργάνωσιν, ἐπιτυχεῖς μέσοι ἀποδόσεις ἐπιτυγχάνονται διὰ τριῶν τρόπων :

1. Βελτίωσις τοῦ τμήματος, τὸ ὅποσον ἀποδίδει ὀλιγότερον.
2. Ἡμερήσιαι ἐκθέσεις προόδου ἐργασιῶν.
3. Ἀνάπτυξις πνεύματος ἀφοσιώσεως καὶ συνεργασίας τοῦ προσωπικοῦ.

Ἡ παραγωγή πρέπει νὰ συνεχίζεται κανονικῶς καὶ ὄχι σπασμωδικῶς. Ὁ ἐπιχειρηματίας δὲν πρέπει νὰ ἔξη νεῦρα, ὅπως ὁ καλλιτέχνης. Πρέπει νὰ ἐργαζόμεθα ἀκαταπαύστως, ὡς ἐκάστη ἡμέρα νὰ εἶναι κρίσιμος, διότι ἡ ζωὴ εἶναι μία συνεχὴς κρίσις. Τότε δὲν μᾶς ἐπιτρέπει ὅπως ἀρκοῦμεθα μὲ συγκατάβασιν εἰς τὸ παρελθόν, ἀλλὰ πρέπει ὅπως χαράσσωμεν προκαταβολικῶς καθημερινὸν πρόγραμμα δι' ἐκάστην ἡμέραν ἐργασίας. Τὸ ἀξίωμα τοῦτο μᾶς χορηγῇ ἐξαιρετὸν δικαιολογίαν διατὶ πρέπει νὰ μορφώνωμεν τὴν μάζαν τοῦ προσωπικοῦ μας. Οἱ λαμπροὶ ἀξιωματικοί, τὰ μεγάλα κανόνια καὶ τὰ ἐπίδοξα σχέδια δὲν συνιοτοῦν ἓνα καλὸν στρατόν. Χρειαζόνται καὶ καλοὶ στρατιῶται.

Ἐάν θέλετε ὅπως αὐξήσητε τὴν ἀπόδοσιν τῆς ὀργανώσεώς σας, βελτιώσατε τὸν μέσος ἀποδόσεως ἐργαζόμενον.

Τὸ λειτούργημα τοῦ διοικητικοῦ στελέχους καθίσταται δομημένοι πλέον σύνθετον, πλέον διακεκριμένον καὶ πλέον εἰδικευμένον· συνεπῶς πλέον ἀπαραίτητον εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν.

ΙΑ' ΜΕΛΕΤΗΜΑ

ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ

ΤΟΥ Κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΝΤ. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ

Ὁ διεξαγόμενος ἀγὼν διὰ τὴν ἀνασυγκρότησιν τῆς Ἑλλάδος ἀπαιτεῖ τὴν καθολικὴν ἐπιστράτευσιν τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων, ἀπαιτεῖ νὰ εἰσφέρωμεν ἅπαντες τὸ μέγιστον τῆς συμβολῆς μας διὰ τὴν ταχεῖαν ἐπάνοδον τῆς χώρας εἰς τὸν δρόμον τῆς τάξεως καὶ τῆς ἀνασυγκροτήσεως.

Ἄλλὰ τὴν εὐδόωσιν τῆς ἐθνικῆς ταύτης προσπάθειας, ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην κρατικὴν καὶ κοινωνικὴν λειτουργίαν, ὀφείλει νὰ συντρέξῃ ἡ παιδεία μας, ἡ ὁποία διὰ τῆς ὑγιοῦς ἀγωγῆς καὶ διαπλάσεως τῆς ἐλληνικῆς νεολαίας δύναται καὶ ὀφείλει νὰ θέσῃ τὸ σταθερὸν θεμέλιον διὰ τὴν ἀνόρθωσιν τῆς Πατρίδος μας.

Τὸ καθήκον δὲ τοῦτο φρονοῦμεν ὅτι ἀνακύπτει ἰδιαιτέρως ἐπιτακτικὸν διὰ τὰς ἐπαγγελματικὰς σχολὰς, τῶν ὁποίων οἱ μαθηταί.—καὶ μάλιστα οἱ ἐξ αὐτῶν ἐργαζόμενοι—λόγῳ ἡλικίας καὶ ὑπευθύνου συμμετοχῆς εἰς τὴν οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν ζωὴν, παρουσιάζουν ὑπὸ τε νοητικὴν καὶ ψυχολογικὴν ἔποψιν ἐξόχως πρόσφορον καὶ γόνιμον πεδῖον πραγματώσεως τῶν σκοπῶν καὶ ἐπιδιώξεων τῆς ἐκπαιδεύσεως.

Τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος, ἀκολουθοῦν μονόπλευρον ἐκπαιδευτικὴν πολιτικὴν, ἔστρεψε τὴν προσοχὴν του κυρίως πρὸς τὴν κλασσικὴν παιδείαν, ἥτις, κατὰ τὴν κρατήσασαν παλαιότερον ἀντίληψιν ἐθεωρεῖτο ὡς τὸ σπουδαιότερον καὶ τὸ μόνον ὄργανον ἀληθοῦς μορφώσεως τοῦ ἀτόμου, παραγκωνισθείσης τῆς τεχνικῆς ἐκπαιδεύσεως. Κατὰ τοὺς νεωτέρους ὁμως χρόνους ἀνεγνωρίσθη ὅτι ἡ οἰκονομικὴ συντήρησις καὶ προαγωγὴ ἐκάστης χώρας, καὶ μάλιστα κατόπιν τῆς συντελεσθείσης εὐρυτάτης διαδόσεως καὶ χρήσεως τῶν μηχανῶν εἰς πάντας σχεδὸν τοὺς κλάδους τῆς οἰκονομικῆς δράσεως (βιοτεχνία, βιομηχανία—τάσις ἐκβιομηχανίσεως πάντων τῶν ἀνθρωπίνων ἔργων κλπ.), ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἀναλόγου γενικῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς πλήρους εἰδικῆς, μορφώσεως τῆς νεολαίας. Ἡ ὀρθότης τῆς ἀντιλήψεως ταύτης ἐπεβεβαιώθη ἐκ τῶν πραγμάτων καὶ παρ' ἡμῖν ἡ ἐλληνικὴ βιομηχανία, ἀλματωδῶς ἐξελιχθεῖσα κατὰ τὴν τελευταίαν τριακονταετίαν καὶ συγκροτήσασα, χάρις

κυρίως εις τὴν ὑπὸ τοῦ Κράτους παρασχεθεῖσαν προστασίαν, ἓνα ἀξιόλογον μηχανικὸν ἐξοπλισμὸν, ἔχει ἀνάγκην μέσου καὶ κατωτέρου εἰδικευμένου τεχνικοῦ προσωπικοῦ.

Τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος, παρὰ τὴν συνείδησιν τῆς ἀνάγκης, δὲν ἠδυνήθη δυστυχῶς ἐπὶ ἓνα καὶ πλέον αἰῶνα ἐλευθέρου βίου νὰ ἀποκτήσῃ τὴν ἀπαιτούμενην τεχνικὴν ἐκπαίδευσιν μέσης καὶ κατωτέρας βαθμίδος. Ἄλλ' ὅ,τι δὲν κατῴρθωσε νὰ ἐπιτελέσῃ τὸ Κράτος, ἐπετέλεσεν ἐν μέρει ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία καὶ οὕτως ἰδρῦθησαν εὐάριθμοι ἐπαγγελματικαὶ σχολαὶ διὰ κληροδοτημάτων ἔθνικων εὐεργετῶν (Σιβιτανίδειος Σχολὴ Τεχνῶν καὶ Ἐπαγγελμάτων, Σεβαστουπόλειος Ἐργατικὴ Σχολή, Μαυρογένειος Ἐπαγγελματικὴ Σχολὴ Σάμου, Τριάντειος Ἐπαγγελματικὴ Σχολὴ Πατρῶν, Βαλλιάνειος Ἐπαγγελματικὴ Σχολὴ Ληξουρίου κλπ.), ὑπὸ νομικῶν προσώπων (Δήμων, Κοινοτήτων, Ἐπιμελητηρίων, ἀγαθοεργῶν ἰδρυμάτων καὶ σωματείων ἐν γένει), ὡς καὶ ὑπὸ φυσικῶν τοιούτων. Αἱ ἐπαγγελματικαὶ αὗται σχολαὶ, παρὰ τὰς δυσχερείας ἄς ἀντιμετωπίζουσι ἐκ τῶν πολλῶν καὶ σοβαρῶν ἀδυναμιῶν καὶ ἐλλείψεων αὐτῶν, δύνανται καὶ ὀφείλουσι παραλλήλως πρὸς τὴν τεχνικὴν ἐπαγγελματικὴν κατάρτισιν, συμπληροῦσαι κατὰ τὸ δυνατόν τὰ παιδαγωγικὰ ἔργα τῶν σχολείων τῆς γενικῆς παιδείας, νὰ ἀποβλέπωσιν ἐξ ἴσου εἰς τὴν προαγωγὴν καὶ ἐξύψωσιν τοῦ ἤθους καὶ τοῦ φρονήματος τῶν νέων, ἀποβαίνουσαι οὕτω, παρὰ τὸ περιωρισμένον τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἔναντι τῶν ἀντιστοίχων ἀναγκῶν μας, πολῦτιμος μοχλὸς τῆς οἰκονομικῆς, πνευματικῆς καὶ πολιτιστικῆς ἀνάπτυξης τοῦ Ἑθνους.

Τὸ ἔργον τῶν ἐπαγγελματικῶν αὐτῶν σχολῶν πρέπει νὰ παραμένῃ πάντοτε προσηλωμένον εἰς τὰς καθαρῶς ἐκπαιδευτικὰς ἐπιστημονικὰς ἐπιδιώξεις, ἐμπνεόμενον ὑπὸ τοῦ ἰδεώδους τῆς θετικῆς ἐξυπηρετήσεως τοῦ ἔθνικοῦ συμφέροντος καὶ νὰ ἐπιδιώκηται πᾶσα δυνατὴ βελτίωσις τῶν ὄρων ἐργασίας καὶ τῆς θέσεως τοῦ προσωπικοῦ, τὸ ὅποῖον ἀποτελεῖ τὴν ψυχὴν τῶν σχολῶν. Πάντες οἱ λειτουργοὶ τῶν ἐπαγγελματικῶν σχολῶν, καὶ ἕκαστος εἰς τὸν κύκλον τῆς ἀρμοδιότητός του, ὀφείλουσι νὰ συντελέσωσι μὲ πίστιν καὶ αἰσιοδοξίαν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ προορισμοῦ τῶν σχολῶν τῶν καὶ διὰ τῆς ἐμπνευσμένης καὶ γονίμου ἐργασίας τῶν νὰ καταστήσωσι αὐτὰς ἀληθεῖς συντελεστὰς τῆς ἔθνικῆς μας ἀνορθώσεως, οἱ δὲ μαθηταὶ νὰ ἐνισχύωνται καὶ ἐνθαρρύνωνται στοργικῶς εἰς τὴν κοπιώδη προσπάθειάν των, καὶ νὰ ἐμπνέωνται εἰς αὐτοὺς, διὰ παντὸς προσφόρου μέσου, ἀγάπῃ καὶ ἐμπιστοσύνῃ πρὸς τὰς σχολὰς καὶ τοὺς λειτουργοὺς των, ζῆλος καὶ ἀφοσίωσις εἰς τὴν σπουδὴν καὶ τὴν ἐργασίαν. Καὶ ἐν γένει νὰ ἐπικρατῇ τάξις καὶ πειθαρχία διδασκόντων καὶ διδασκομένων καὶ αὐστηρὰ προσήλωσις πάντων εἰς τὸν νόμον καὶ τοὺς κανονισμοὺς τῶν σχολῶν.

Εἶναι μεγάλη ἡ ἔθνικὴ ζημία, καὶ ἡ εὐθύνη τοῦ Κράτους ἀνάλογος, διὰ τὴν μέχρι τοῦδε παραμέλησιν τοῦ κλάδου τῆς Ἐπαγγελματικῆς παιδείας, ἀλλ' αἱ συνέπειαι αὗται θὰ εἶναι ἀσυγκρίτως μεγαλύτεραι εἰς τὴν ἀπευκαταίαν περίπτωσιν ἀνεπιτυχοῦς λύσεως τοῦ ὄντως μεγάλου τούτου προβλήματος.

Ἐθνικὴ ὄθεν ἀνάγκη ὑπαγορεύει τὴν εἰς ὅλας τὰς περιοχὰς τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπικρατείας ἴδρυσιν παντὸς τύπου δημοσίων ἐπαγγελματικῶν Σχολῶν μέσης καὶ κατωτέρας βαθμίδος, ἐκ τῶν ὁποίων θὰ ἀντλοῦν τοὺς πλήρως κατηρτισμένους μηχανικούς, ραδιομηχανικούς, σχεδιαστές, ἐργοδηγούς, μηχανοτεχνίτας κλπ. ἢ βιομηχανία μας, ἢ ἐμπορικὴ ναυτιλία, ἢ μηχανικὴ καλλιέργεια καὶ τὰ τεχνικὰ ὄπλα τοῦ στρατοῦ ξηρᾶς θαλάσσης καὶ ἀέρος.

Εἶναι ἔθνικὴ καὶ κοινωνικὴ ἢ σημασία τῆς ἐπαγγελματικῆς ἐκπαίδευσως διὰ τὴν ἀνύψωσιν τοῦ μορφωτικοῦ ἐπιπέδου τῶν ἐργαζομένων κυρίως καὶ τὸν καταρτισμὸν κατωτέρων καὶ μέσων τεχνικῶν στελεχῶν ἀπαραιτήτων διὰ τὴν ἀνασυγκρότησιν καὶ ἐξέλιξιν τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας.

Εἶναι θλιβερόν τὸ γεγονός ὅτι ἡ χώρα μας κατέχει τὴν τελευταίαν βαθμίδα εἰς τὸν σπουδαῖον αὐτὸν κλάδον τῆς Παιδείας ἔναντι τῶν πολλῶν καὶ συστηματικῶν σχολῶν, αἵτινες ὑπάρχουν πέραν τῶν βορείων συνόρων μας. Εἶναι δὲ βέβαιον ὅτι ἄνευ δημοσίας ἐπαγγελματικῆς ἐκπαίδευσως θὰ ἀποβῆ ἀδύνατος ἡ πλήρης ἀνασυγκρότησις τῆς Ἑλλάδος.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΘΕΣΙΝ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Ἡ ἐπαγγελματικὴ ἐκπαίδευσις εἶναι παιδεία. Τὰ ἐπαγγελματικὰ σχολεῖα εἶναι μορφωτικὰ σχολεῖα, ὅπως εἶναι καὶ τὰ σχολεῖα τῆς γενικῆς ἐκπαίδευσως.

Κατὰ τὴν φοίτησιν τῶν μαθητῶν εἰς τὸ ἐξαετὲς δημοτικὸν σχολεῖον δὲν ἐπιτρέπεται συστηματικὴ παροχὴ ἐπαγγελματικῶν γνώσεων. Εἰς τὸ σχολεῖον τοῦτο, τὸ ὁποῖον εἶναι σχολεῖον ὑποχρεωτικῆς μορφώσεως πάντων τῶν παιδιῶν τοῦ λαοῦ, δὲν χωρεῖ εἰδίκευσις οὔτε διαφοροποιήσις προγράμματος.

Οὐδὲν ἐπαγγελματικὸν σχολεῖον πρέπει νὰ λειτουργῇ ἄνευ τῆς παροχῆς εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ καὶ γνώσεων γενικῆς μορφώσεως.

Ἐνδεικνύται ἡ υἱοθέτησις εὐελίκτου συστήματος ἐπαγγελματικῆς ἐκπαίδευσως, ἥτοι ἡ ὀργάνωσις πολλῶν τύπων σχολειῶν.

Ἡ φοίτησις εἰς τὰ ἐπαγγελματικὰ σχολεῖα πρέπει νὰ παρέχεται κατὰ τὸ δυνατόν δωρεάν.

Ἡ ἱστορία τῆς φυλῆς μας εἶναι γεμάτη ἀπὸ ἰδιομορφίες, πὸν τὴν κάνουν νὰ ξεχωρίζει σὰν μοναδικὴ καὶ ἀσύγκριτη ἀνάμεσα στὶς ἱστορίες τῶν ἄλλων λαῶν τῆς γῆς. Μιὰ ἀπὸ τίς πιὸ χαρακτηριστικὲς εἶναι ἡ ἀσπάθεια τοῦ γεωγραφικοῦ χώρου, ὅπου τὸ Ἔθνος μας ἔζησε καὶ ἔδρασε στὸ διάστημα τῶν τριῶν χιλιάδων χρόνων τῆς ἱστορίας του, καὶ ἡ ἀτελείωτη σειρά Μητροπόλεων, πὸν ἔγιναν κατὰ καιροὺς τὸ κέντρο τῶν διαδοχικῶν μορφῶν τοῦ πολιτισμοῦ του: Ἄργος, Μυκῆναι, Κνωσὸς στὴν προϊστορικὴ ἐποχῇ· Ἀθῆναι, Σπάρτη, Συράκουσαι σιτὸς κλασσικοὺς χρόνους· Ἀλεξάνδρεια, Ἀντιόχεια, Πέργαμος στὴν ἑλληνιστικὴ περίοδο· Κωνσταντινούπολις, Μυστράς, Τραπεζοῦς σιτὸν Μεσαίωνα· Κωνσταντινούπολις ἀκόμη στὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας· Ἀθῆναι πάλι σιτὴ σύγχρονη ἐποχῇ: εἶναι μερικὲς ἴσως μόνο ἀπὸ τίς Μητροπόλεις αὐτές. Ὅλες ἔχουν μιὰ θέση σημαντικὴ στὴν μακροαίωνη ἱστορία τοῦ Ἔθνους μας καὶ σιτὴν ἐξέλιξη τοῦ πολιτισμοῦ του· καμμιά ὁμως δὲν ἐκράτησε ἐπὶ τόσο μακρὸ χρονικὸ διάστημα τὰ σκῆπτρα, ὅσο ἡ Κωνσταντινούπολις, καὶ καμμιά δὲν ἔχει γιὰ τὸ σύγχρονο Ἑλληνισμὸ —γιὰ τὴ Ρωμιούνη—

μὰ τόσο ξεχωριστὴ σημασία, ὅπως ἡ Κωνσταντινούπολις.

«Μασχάλην Ἑλλάδος» τὴν ἔλεγον οἱ Ἀρχαῖοι πρὶν ἀκόμη γίνεαι πρωτεύουσα τῆς Αὐτοκρατορίας. Ἀργότερα τὴν εἶπαν Νέαν Ρώμην, Βασιλεύουσαν, Βασιλίδα τῶν πόλεων. Τὴν εἶπαν Θεόκτιστον καὶ Θεόσωστον· Θεοδόξα-στον καὶ Θεομεγάλυντον· Θεοφρούρητον, Θεοφύλακτον, καὶ Θεοσκέπαστον πόλιν. Τὴν εἶπαν Ἐπιτάλορον καὶ Μεγαλόπολιν· καὶ τὴν εἶπαν Πόλιν. Καὶ ἔμεινε γιὰ τὴ Ρωμοσύνη «ἡ Πόλη». Ἐπὶ χίλια καὶ περισσότερα χρόνια ἡ πολιτικὴ καὶ πνευματικὴ ἀκτινοβολία τῆς, ὡς ἔδρας τῆς μεσαιωνικῆς μας αὐτοκρατορίας, ἐφώτισε τὴν Οἰκουμένη. Σ' αὐτὴν περιμάζεψε καὶ διαφύλαξε τὸ Ἔθνος τὴν ἀρχαία κληρονομία του, καὶ διαμόρφωσε τὴ γλῶσσα του, τὴν πίστη του, τὶς παραδόσεις του. «Εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν», γράφει ὁ Κ. Παπαροηγόπουλος, «ᾠφεύεται ἡ πολιτικὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα ἀναβίωσις καὶ ἡ ἐπὶ χίλια περίπου ἔτη διατήρησις τῆς αὐτονομίας αὐτοῦ». Ἡ Πόλη εἶναι χωρὶς καμμιὰ ὑπεροβλή ἢ γενέτειρα τοῦ νέου Ἑλληνισμοῦ.

Ἱστορικὴ καταδρομὴ ἐπέβαλε νὰ βρισκεται καὶ σήμερα στὰ χέρια τῶν κατακτητῶν τῆς, τόσο ἑλληνικὴ πάντα, ὥστε νὰ ὑποστεῖ ἀπ' αὐτοὺς καὶ δεύτερη ἀγριώτερη ἴσως «ἄλωσις» πεντακόσια δύο χρόνια ὕστερ' ἀπὸ τὴν πρώτη.

«Ἡ ψυχὴ τοῦ Γένους μας», ἐκίρηνξε τότε ὁ Ἀθηναίων Σπυρίδων, «τελεῖ προσκύνημα εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν τῶν προδομένων παραδόσεών μας· καὶ ἀπὸ κάθε ἐρείπιον παλαιὸν καὶ νέον ἀκούει τὴν φωνὴν τῆς ἱστορίας μας, ὡς ἀλήθειαν ἐκ θείας ἀποκαλύψεως λέγουσαν: «Εἰς ἡμᾶς ἐδόθη ὄχι μόνον εἰς τὴν ἐλευθερίαν νὰ πιστεύωμεν, ἀλλὰ καὶ χάριν τῆς ἐλευθερίας νὰ πάσχωμεν».

Ἡ Πόλη, σὰν πατρίδα τῆς Ρωμοσύνης, δὲν ἔπαυε καὶ δὲν θὰ πάψει ποτὲ νὰ εἶναι ὁ ἱερώτερος τόπος προσκυνήματος τῶν Νεοελλήνων. Δὲν θὰ πάψει ποτὲ νὰ εἶναι «ἡ καθ' ἡμᾶς Ἱερουσαλήμ», ὅπως τὴν ὀνόμαζε πρὶν ἀπὸ αἰῶνες ἓνας ἄλλος Δεσπότης τῶν Ἀθηναίων, ὁ σοφὸς Μιχαὴλ Ἀχομινάτος ὁ Χωνιάτης.

ΠΕΡ. ΕΜ. ΚΟΜΝΗΝΟΣ

— ΤΑ ΑΞΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΤΟΥ Η. CASSON —

Ἄξιωμα Ἐνδέκατον

Τὸ μέλλον τῶν συναλλαγῶν τείνει πρὸς τὴν συνεργασίαν

Ὅσον δύναται νὰ συλλάβῃ τὸ ἀσθενὲς πνεῦμα μας, δύο μεγάλοι νόμοι κυβερνοῦν τὸ σύμπαν: Ἡ ἐλπίς καὶ ἡ ἄπωσις. Ἐὰν ἐν ἐργασίᾳ ἢ εἰς πλανήτης φθάσουν εἰς τὸ ἀπόγειον, αἱ λειτουργίαι των ἀναπτύσσονται παραλλήλως. Καθίστανται πλέον περίπλοκοι καὶ τελειοποιῶνται τείνουσαι ὅπως γίνονται κείτρον ἐνεργειῶν ἀμοιβαίως δραστηρίων. Ὅταν αἱ συναλλαγαὶ μιᾶς χώρας εὐήμερον, ἢ εἰδικεύουσιν καὶ ἢ ὀργάνωσιν ἀναπτύσσονται, τὰ τεχνικὰ μέσα βελτιώνονται καὶ ἡ συνεργασία ἐπεκτείνεται. Αὕτη εἶναι ἡ βιολογία τῶν συναλλαγῶν. Κάθε ζῶοντος ὀργανισμὸς, εἴτε ῥόδον εἶναι, εἴτε οἰδηρόδρομος, τείνουν πρὸς τὴν τελειοποίησιν καὶ τὴν συνεργασίαν. Ποτε δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν ὅτι αἱ συναλλαγαὶ εἶναι μία νέα μορφή τῆς συγχρόνου ζωῆς. Ὅσοι θριαμβεύουν εἰς τὰς συναλλαγὰς ἔχουν τὰ ἰδιοφυῖαν ὅπως συνδύαζον πολλὰς ἐπιρροὰς καὶ ἰκανότητες. Ἐχουν τὸ πνεῦμα τῆς ὀργανώσεως καὶ γνωρίζουν ὅπως τὴν γονιμοποιήσουν, συνενώνοντες τὴν εἰδικότητα, τὴν πείραν καὶ τὰς ἀποδοτικὰς μεθόδους. Ὁ πολιτισμὸς δὲν ἔχει ἀνάγκη τοῦ ἐρημίτου καὶ τοῦ νομάδος, ἀλλὰ ἀπαιτεῖ κοινωνικοὺς ἀνθρώπους. Ὁ πραγματικὸς ἡγέτης εἶτε Ὑπουργὸς εἶναι, εἴτε μικροεπιχειρηματίας, συνεχῶς μανθάνει. Δὲν οὐγχεῖ τὴν δύναμιν μὲ τὴν γνῶσιν, λαμβάνει ὑπ' ὄψιν τὰς διαφόρους ἀντιλήψεις καὶ γνωρίζει νὰ συνδύαξῃ ποικίλα στοιχεῖα πρὸς ὠφέλιμον σκοπὸν. Δυνατὸς καὶ κοινωνικὸς, ἰδὸν τὸ ἰδεώδες πάσης ἐμπορικῆς ὀργανώσεως. Ἐπιζητεῖ τὴν δύναμιν, ἀλλὰ χρησιμοποιεῖ ταύτην κατὰ φιλόφρονον τρόπον. Ἐὰν θέλεις νὰ ἐπιτύχῃς, κάμνεις φίλους. Εἰς τὴν Βίβλον ὑπῆρχεν ἓν ρητόν, τὸ ὁποῖον θεωρεῖται ὡς ἀριστοῦργημα σοφίας «Μακάριοι οἱ ἀδύνατοι, διότι αὐτοὶ θὰ διαμοιρασθοῦν τὴν γῆν». Καθ' ἑλπίαν τὰς ἐποχὰς, ἡ γῆ δὲν περιέρχεται εἰς τοὺς φανταστικούς καὶ τοὺς ἐγωιστάς. Ἡ γῆ περιέρχεται εἰς τοὺς ταπεινοὺς, ἐκείνους τοὺς ὁποίους ἡ σοφία καθιστᾷ μειριόφρονας καὶ τοὺς ἐπιτρέπει ὅπως ἐκτιμήσουν τὸν πλησίον των. Ὁ πραγματικὸς ἐπιχειρηματίας κατέστη ἐπὶ τέλους ἄνθρωπος. Κατενόησεν ὅτι τὸ συμφέρον καὶ καθήκον του εἶναι νὰ ἐξυπηρετῇ τὸ κοινόν. Ἐὰν σύνθημα ἦτο χθὲς πρωτοβουλία, σήμερον εἶναι συνεργασία καὶ αἴριον θὰ εἶναι ἐξυπηρέτησις.

Ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐπίστενα ὅτι ἡ Βιομηχανία ἔχει ὡς ἀποκλειστικὸν σκοπὸν τῆς τὸ κέρδος. Αὐτὸ εἶναι λάθος. Σκοπὸς τῆς εἶναι ἡ ἐξυπηρέτησις τοῦ κοινοῦ. Τὸ κέρδος ἐξηγεῖται καὶ δικαιολογεῖται μόνον ἀπὸ τὴν παρεχομένην ταύτην ἐξυπηρέτησιν.

(H. Ford)

ΙΒ' ΜΕΛΕΤΗΜΑΔΙΑΚΡΙΤΙΚΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΙΣ ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΥ ΝΑ ΕΠΙΤΕΥΧΘΗ
ΕΞΙΣΟΡΡΟΠΗΣΙΣ ΤΟΥ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

Είναι εύκολως νοητόν ὅτι, διὰ μίαν γόνιμον ἐξέτασιν τοῦ θέματος τούτου, δὲν ἀρκεῖ ἡ κλασικὴ παραδοχὴ προκειμένης τῆς θεωρίας τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου μὲ 2 χώρας καὶ 2 ἀγαθὰ παραγόμενα καὶ ἀνταλλασσόμενα.

Ἀπαιτεῖται, τουλάχιστον κατ' ἀρχήν, ἓν παράδειγμα μὲ 3 χώρας, καὶ ἓν συνεχεῖς ἓν ἄλλο μὲ 5. Τὸ πρῶτον ὀφθαλμοφανὲς παράδειγμα, ὅπου ἡ διακριτικὴ μεταχείρισις (discrimination) διὰ λόγους ἰσοζυγίου πληρωμῶν (καὶ τοῦτο πρέπει διαρκῶς νὰ τὸ ἔχωμεν ὑπ' ὄψει μας καθ' ὅτι ἀποτελεῖ περιορισμὸν τρόπον τινὰ εἰς τὴν ἐξέτασιν ἑνὸς πολὺ γενικωτέρου θέματος) συναντᾶται ὁσάκις ὠρισμένα νομίσματα εἶναι μετατρέψιμα καὶ ἄλλα ὄχι.

Ἄς ὑποθέσωμεν 3 χώρας τὴν Α, Β καὶ Γ. Τῆς χώρας Α, ἅς τὴν ἀποκαλέσωμεν Ἀμερικὴν, τὸ νόμισμα (τὸ δολλᾶριον) εἶναι μετατρέψιμον, ἐνῶ τὰ νομίσματα τῶν δύο ἄλλων χωρῶν, ἔστωσαν Βρετανία καὶ Γερμανία, δὲν εἶναι.

Ὑποθέσασθε ὅτι εὐρίσκεσθε εἰς τὴν θέσιν τῶν ὑπευθύνων διὰ τὴν ἐξισορρόπησιν τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν τῆς χώρας Β. Εἰς ἓνα κόσμον ὅπου ὅλα τὰ νομίσματα ἦσαν πλήρως μετατρέψιμα, μία ἀπλῆ ἐξισορρόπησις τῶν εἰσπράξεων καὶ πληρωμῶν μὲ τὸν ὑπόλοιπον κόσμον δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς μία ἱκανοποιητικὴ κατάστασις, κατ' ἀρχήν, προκειμένου τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν. Ἀλλὰ εἰς τὸ παράδειγμα ὅπερ ἐπελέξαμεν, τοῦτο δὲν ἰσχύει, διότι, ἐξ ὀρισμοῦ, ἓν πλεόνασμα εἰς τοὺς ἐξωτερικοὺς λογαριασμοὺς τῆς χώρας Β πρὸς τὴν χώραν Γ, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ χρησιμοποιηθῆ διὰ τὴν κάλυψιν τοῦ ἐλλείμματος τῆς χώρας Β πρὸς τὴν χώραν Α. Ἐπομένως καθίσταται φανερόν ὅτι, εἰς καθεστῶς ὅπου μερικὰ μόνον νομίσματα εἶναι μετατρέψιμα, πολλάκις εἶναι χρήσιμον ἢ ἀναγκαῖον διὰ μίαν χώραν νὰ καταφεύγῃ εἰς διακριτικὰ μέτρα προκειμένου νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸ ἰσοζύγιον πληρωμῶν τῆς, ὄχι ἓν τῶ συνόλῳ αὐτοῦ, ἀλλὰ ὡς τοῦτο διαγράφεται μετὰ τῶν ἐκάστοτε συναλλασσομένων μετ' αὐτῆς χωρῶν, αἵτινες ἄλλοτε θὰ ἔχουν μετατρέψιμον νόμισμα καὶ ἄλλοτε ὄχι.

Ἡ δευτέρα περίπτωσις ὅπου συναντᾶται ἡ χρησιμοποίησις πρακτικῶς καὶ δικαιολογεῖται ἐννοιολογικῶς ἡ διὰ διακριτικῆς μεταχειρίσεως προσπάθεια ἐξισορροπήσεως τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν, εἶναι ὁσάκις μία χώρα ἐπιθυμεῖ νὰ μειώσῃ τὰς ἐμπορικὰς τῆς συναλλαγὰς μὲ χώραν

τινά. τῆς ὁποίας τὸ εἰσόδημα καὶ ἡ ἀπασχόλησις ὑφίστανται μεγάλας διακυμάνσεις.

Θὰ καταφύγωμεν πάλιν εἰς τὸ ἀνωτέρω παράδειγμα τῶν τριῶν χωρῶν Α, Β καὶ Γ.

Ἐάν ἡ χώρα αὕτη (Β) ὑφίσταται ἰδιαιτέρως ὀξείας οἰκονομικὰς διακυμάνσεις, κυριώτατα λόγω ἀποτόμων καὶ ἀπροβλέπτων διακυμάνσεων τῆς ἀξίας τῶν ἐξαγωγῶν της, τότε αἱ νομισματικαὶ ἀρχαὶ της δύνανται νὰ θεωρήσουν ὡς εὐλογον μέτρον οἰκονομικῆς πολιτικῆς τὴν καθιέρωσιν ποσοτικῶν ἢ συναλλαγματικῶν περιορισμῶν πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐνθαρρύνσεως τοῦ ἐμπορίου τῆς χώρας Β καὶ μὲ τὴν χώραν Γ, παρ' ὅλον ὅτι τοῦτο, μὲ ἀποκλειστικὸν κριτήριον μίαν στατικὴν θεώρησιν τῶν διεθνῶν τιμῶν, δὲν θὰ ἦτο ἐκ πρώτης ὄψεως ἡ ἐνδεδειγμένη πολιτικὴ, ἥτοι ἀπλούστερον συμβαίνει τὸ ἐξῆς :

Αἱ ἀρχαὶ τῆς χώρας Β θυσιάζουν προσωρινῶς τὴν δυνατότητα πορισμοῦ ὠρισμένων ἀγαθῶν ἐκ τῆς εὐθηνότερας χώρας Α, πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ μειώσουν τὰς, μέσφ τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν, διαταρακτικὰς ἐπιδράσεις τῆς χώρας Α πρὸς τὴν ἰδικὴν των.

Ἐπιθυμοῦμεν νῦν νὰ ἐξετάσωμεν ἕν διαφορετικὸν τύπον προβλήματος, καὶ πρὸς τοῦτο θὰ καταφύγωμεν εἰς παράδειγμα μὲ 5 χώρας.

Οὕτω, ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι αἱ πέντε αὗται χώραι διαιροῦνται ὡς κατωτέρω, εἰς :

I) Χῶραι Ε1 καὶ Ε2 (ἐλλειμματικαὶ χῶραι εἰς τὸ ἰσοζύγιον πληρωμῶν).

II) Χῶραι I (ἰσοζυγισμένη εἰς τοὺς ἐξωτερικοὺς λογαριασμούς).

III) Χῶραι Π1 καὶ Π2 (πλεονασματικαὶ εἰς τὸ ἰσοζύγιον πληρωμῶν).

Ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἐξετάσωμεν τὸ ἀκόλουθον πρόβλημα. Αἱ ὡς ἄνω πέντε χῶραι, δι' ἀξομειώσεων τοῦ προεξοφλητικοῦ τόκου καὶ διὰ τῆς καταλλήλου δημοσιονομικῆς πολιτικῆς, ἐξασφαλίζουν τὴν ἐσωτερικὴν αὐτῶν ἰσορροπίαν. Ὑποθέτομεν, ὅτι, τὰ ἡμερομίσθια καὶ ἡ τιμὴ τοῦ συναλλάγματος ἐκάστης χώρας, παραμένουν σταθερά.

Ἐπίσης ὑποθέτομεν ὅτι δὲν ὑπάρχει δυνατότης προσφυγῆς εἰς βραχυπρόθεσμον διεθνή δανεισμόν διὰ τὴν ἐξισορρόπησιν προσωρινῶς τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν αὐτῶν. Ἐπομένως ἀποφασίζεται νὰ γίνῃ προσφυγὴ εἰς διαφόρους περιορισμοὺς πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐπιτεύξεως ἐξωτερικῆς ἰσορροπίας. Τὸ ἐρώτημα εἶναι πῶς θὰ ἐφαρμοσθοῦν οἱ περὶ οὗ ὁ λόγος περιορισμοί : ὑπὸ μιᾶς ἐκάστης χώρας χωριστά, ἀποσκοπούσης εἰς τὴν ἐξισορρόπησιν τοῦ ἰδικοῦ της ἰσοζυγίου πληρωμῶν ἢ θὰ ἦτο ἴσως προτιμότερον νὰ καθορισθοῦν ὑπὸ μιᾶς διεθνούς ὀργανώσεως τὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν περὶ οὗ ὁ λόγος μέτρων.

Εἰς τὸ παράδειγμα τῶν δύο χωρῶν εἶναι γνωστὸν ὅτι, ἐάν τὸ σύνολον τῶν ὀριακῶν ροπῶν πρὸς εἰσαγωγὴν ἰσοῦται πρὸς τὴν μονάδα, τότε ἀπλῶς καὶ μόνον, διὰ τῶν διορθωτικῶν ἀλλαγῶν τοῦ εἰσοδήματος, ἐπιτυγχάνεται μία ἀποκατάστασις τοῦ ἐξ ὑποθέσεως διαταραχθέντος ἰσοζυγίου πληρωμῶν. Ἀλλὰ εἰς τὸ παράδειγμα τῶν 5 χωρῶν, τὸ ἀνωτέρω δὲν ἰσχύει καὶ τοῦτο διότι, ἐάν ἡ χώρα Ε1 ἐπέβαλε περιορισμοὺς πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ μειώσῃ ἔστω κατὰ 20 % τὰς ἐκ πάσης προελεύσεως

είσαγωγάς αυτής, τότε ἕν μέρος τῶν μειώσεων αὐτῶν θά ἐπιπτε καί ἐπί τῆς χώρας E2 καί οὕτω, ἐνῶ τῆς μιᾶς ἑλλειμματικῆς χώρας τὸ ἰσοζύγιον πληρωμῶν ἐξισορροπεῖτο, τῆς ἄλλης ἑλλειμματικῆς χώρας τὸ ἰσοζύγιον θά παρουσίαζε μίαν ἔτι περαιτέρω ἐπιδεινωθεῖσαν κατάστασιν. Ἐπομένως, διὰ νὰ ἐπιτευχθῆ μόνον διὰ τῶν διορθωτικῶν κινήσεων τοῦ ἔσοδῆματος ἰσορροπία εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν 5 χωρῶν, ἀπαιτεῖται ὅπως τὸ σύνολον τῶν ὀριακῶν ροπῶν πρὸς εἰσαγωγὴν εἶναι οὐσιωδῶς μεγαλύτερον τῆς μονάδος.

Τὸ κύριον μέλημα εἰς μίαν τοιαύτην περίπτωσιν εἶναι νὰ ἀποκατασταθῆ ἡ ἐξωτερικὴ ἰσορροπία καί τῶν 5 χωρῶν διὰ τῆς συγκεντρώσεως τῶν διακριτικῶν μέτρων τῶν ἑλλειμματικῶν χωρῶν μόνον ἐναντι τῶν πλεονασματικῶν χωρῶν καί νὰ μὴν ὑπάρχη, κατ' ἀκολουθίαν, ἐπιπτώσεις αὐτοῦ τοῦ εἴδους τῶν μέτρων μεταξὺ αὐτῶν καί τῶν ἰδίων ἑλλειμματικῶν χωρῶν.

Εἶναι εὐχερὲς νὰ ἀποδειχθῆ μὲ ἀπλοῦν ἀριθμητικὸν παράδειγμα, ὅτι μία συντονισμένη ἐφαρμογὴ περιορισμῶν ἐπὶ τῶν εἰσαγωγῶν θά ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπιφέρῃ γενικὴν ἐξισορρόπησιν τῶν ἰσοζυγίων πληρωμῶν τῶν 5 χωρῶν μὲ πολὺ μικροτέραν ἐλάττωσιν τῆς ποσότητος καί ἀξίας τῶν διεθνῶς ἀνταλλασσομένων προϊόντων ἀπὸ ὅ,τι θά συνέβαινε, ἐὰν ἐκάστη χώρα, μὲ γνώμονα τὰ ἰδικὰ τῆς ἀποκλειστικῶς προβλήματα, προσεπάθει νὰ ἀνεύρῃ τὴν λύσιν αὐτῶν. Τὸ ἐρώτημα ὅμως παραμένει αὐτὴ ἡ συντονισμένη ἐφαρμογὴ τῶν ποσοστῶν καί ἄλλων περιορισμῶν εἶναι ἡ προτιμητέα λύσις; Προκειμένου νὰ ἀπαντήσῃ τις εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο, τοῦ ὅπου οὐ ἡ σημασία δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποτιμηθῆ, θά ἔπρεπε νὰ διαγραφῆ, ἐν ὀλίγοις, τὰς δυσκολίας αὐτῆς τῆς «συντονισμένης», ἅς τὴν ἀποκαλέσωμεν, λύσεως.

1. Θά πρέπει νὰ ὑπάρχη μία διεθνὴς ἀρχή, ἣτις νὰ κληθῆ νὰ ἐφαρμόσῃ αὐτὰ τὰ μέτρα. Περίεργα μέτρα, ἐκ πρώτης ὄψεως, θά ἦτο ἀπαράιτητον νὰ τεθοῦν εἰς ἐφαρμογὴν εἰς μίαν τοιαύτην ἀντιμετώπισιν τοῦ θέματος, ὅπως π.χ. ὅτι ἡ χώρα E1, εἰς τὰ πρῶτα στάδια τῆς ἀσκήσεως τοιαύτης πολιτικῆς θά παρίστατο ἀνάγκη νὰ συγκεντρώσῃ ὅλους τοὺς περιορισμούς τῆς εἰς τὰς συναλλαγὰς τῆς μετὰ τῆς χώρας E2 καί Π1 καί μόνον, ἐξαιρουσα τῶν τοιούτων μέτρων τὴν χώραν I ἢ / καί, τὴν χώραν Π2. Μία κοντόφθαλμος προσήλωσις εἰς τὸ ὑπὸ στενήν ἔννοιαν ἔθνικόν συμφέρον, δὲν ἔχει θέσιν εἰς αὐτοῦ τοῦ εἴδους τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ προβλήματος ὅπου ἡ δεσπόζουσα σκέψις θά πρέπει νὰ εἶναι ἡ προσπάθεια ἀποκαταστάσεως ἰσορροπίας εἰς τὰ ἰσοζύγια πληρωμῶν τῶν κρατῶν—μελῶν διὰ μιᾶς ὅσον τὸ δυνατόν μικροτέρας μειώσεως τῆς ποσότητος τῶν διεθνῶς ἀνταλλασσομένων προϊόντων.

2. Εἰς τὸ παράδειγμα τὸ ὅποιον ἐχρησιμοποίησαμεν διετυπώθη ὡς παραδοχὴ ὅτι, πλεονασματικὴ χώρα ὑφισταμένη τὴν διακριτικὴν μεταχειρίσιν μιᾶς ἄλλης χώρας (ἑλλειμματικὴ ἢ πλεονασματικὴ, δὲν ἔχει ἐν προκειμένῳ τοῦτο καμμίαν σχέσιν), δὲν ἀντιδρᾷ διὰ τῆς προσφυγῆς εἰς ἀκριβῶς ἀνάλογον μέτρον, τὸ ὅποιον, δι' ὅσους γνωρίζουν τὸν πραγματικὸν κόσμον, εἶναι ὄντως μία πολὺ τολμηρὰ παραδοχὴ.

Ἄλλὰ ἅς ὑποθέσωμεν ὅτι ὅλαι αὐταὶ αἱ δυσκολίαι, κατὰ κάποιον

τρόπον, υπερπηδῶνται, εξακολουθεῖ νὰ παραμένῃ τὸ ἐρώτημα κατὰ πόσον ἢ διὰ διακριτικῶν μέτρων προσπάθεια ἀποκαταστάσεως τῆς ἰσορροπίας τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν, εἶναι ἢ ἐνδεδειγμένη πολιτικὴ ἢ ὄχι; Ἡ ἀπάντησις δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ δοθῇ μὲ μόνον τὸ ἰσοζύγιον πληρωμῶν ὡς τὸ ἀποφασιστικὸν κριτήριον τοῦ προβλήματος. Θὰ πρέπει νὰ ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν καὶ ἄλλοι παράγοντες, ἥτοι νὰ γίνῃ μία ἐκτίμησις γενικότερα τοῦ ὅλου μέτρου.

Ἄλλὰ οὔτε καὶ ὁ σκοπὸς τῆς ἐπιτεύξεως ἰσορροπίας εἰς τὸ ἰσοζύγιον πληρωμῶν, μὲ τὴν ἐλαχίστην δυνατὴν μείωσιν τῶν διεθνῶς ἀνταλλασσομένων ἀγαθῶν εἶναι καὶ ὁ κατ' ἀνάγκην ἰδεωδέστερος τοιοῦτος. Διότι:

α) Δὲν εἶναι εὐλόγον οὔτε κἂν νοητόν, χάριν τοῦ ὡς ἄνω σκοποῦ, νὰ ζητηθῇ ἀπὸ μίαν ἐλλειμματικὴν χώραν νὰ μείωσῃ τὰς εἰσαγωγὰς τῆς τροφίμων ἀπὸ μίαν ἄλλην πλεονασματικὴν χώραν, διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον ὅτι ναὶ μὲν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐπιτυγχάνεται ἢ μικροτέρα δυνατὴ μείωσις τῶν διεθνῶς ἀνταλλασσομένων ἀγαθῶν, ἀλλὰ χάριν τοῦ ἰδίου σκοποῦ, θὰ ἀντιμετώπιζον τὸ φάσμα τῆς πείνης οἱ κάτοικοι τῆς ἐλλειμματικῆς χώρας. Δηλαδή δὲν εἶναι μόνον ἡ ποσότης τοῦ ἐμπορίου ἢ ὅποια θὰ πρέπει νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ἀλλὰ ἡ σύνθεσις αὐτοῦ

β) Ἐὰν ἀντὶ τῶν περιορισμῶν, ἄλλα μέτρα υἱοθετοῦντο πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς ἐξωτερικῆς ἰσορροπίας, ὅπως π.χ. ἡ ὑποτίμησις τῶν νομισμάτων τῶν ἐλλειμματικῶν χωρῶν, θὰ ἠδύνατο ἐνδεχομένως ἐν καιρῷ, νὰ συντελεσθῇ αὔξεισις τῆς ποσότητος τοῦ ἐμπορίου μέτα εὐ τῶν ἐλλειμματικῶν καὶ τῶν πλεονασματικῶν χωρῶν, τὸ ὁποῖον ἀπὸ πλευρᾶς ποιότητος καὶ ποσότητος διεθνῶς ἀνταλλασσομένων ἀγαθῶν νὰ ὑπεραντισταθμίξῃ τὰς τυχόν ἀπωλείας τὰς σχετιζομένας μὲ τὴν ποσότητα τοῦ ἐμπορίου μιᾶς ἄλλης λύσεως ἣτις θὰ εἶχε προκριθῇ.

Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖον εἶναι βέβαιον εἶναι ὅτι ἅπαξ καὶ δι' οἷον δῆποτε λόγον ἐκρίθη ὡς πρακτικῶς ἀδύνατον ἢ σκόπιμον νὰ γίνῃ προσφυγὴ εἰς ποσοτικούς περιορισμούς διὰ τὴν ἀποκατάστασιν ἐξωτερικῆς ἰσορροπίας τῶν ἰσοζυγίων πληρωμῶν μιᾶς ομάδος χωρῶν, μία συντονισμένη ἐφαρμογὴ τῶν ὡς ἄνω μέτρου ὑπὸ πλειόνων τῆς μιᾶς ἐλλειμματικῶν χωρῶν, ἐν συνδυασμῷ ἐπίσης, ἐφ' ὅσον τοῦτο θὰ ἦτο πρακτικῶς δυνατὸν, μὲ τὰς πλεονασματικὰς χώρας, ἀποτελεῖ κατὰ πᾶσαν δυνατὴν πρόβλεψιν τὴν καλυτέραν λύσιν, ἐφ' ὅσον ἐντὸς ἐνός τοιοῦτου σχήματος, θὰ ἐδίδετο ἡ δέουσα προσοχὴ καὶ εἰς τὸν παράγοντα «σύνθεσις ἐμπορίου».

K. ΓΟΥΣΤΗΣ

Τὸ μέγεθος τῆς ἀγορᾶς προσδιορίζει τὸν βαθμὸν τοῦ καταμερισμοῦ τῶν ἔργων.

(Adam Smith)

θαυμάσιον μέγαρον τοῦ Μορφωτικοῦ Ἰνστιτούτου καὶ ἐπετύχαμεν τὴν Ἰδρυσιν ἔδρας Ἰταλικῆς γλώσσης καὶ Ἰταλικοῦ πολιτισμοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Μαδρίτης. Ἡ Ἰσπανία εὐρίσκεται πλησίον μας πνευματικῶς ὄχι μόνον ὡς μεσογειακὴ χώρα καὶ λόγῳ τοῦ πολιτισμοῦ τῆς τοῦ ὁποίου ἀνευρίσκονται ἴχνη ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἰταλίᾳ, ἀλλὰ καὶ διότι ἀποτελεῖ τὸν συνδετικὸν κρίκον μεταξύ τῆς χώρας μας καὶ τῶν ἀνθρώπων τοῦ αὐτοῦ αἵματος ποῦ μετηνάστευσαν ἢ ἐγεννήθησαν ἐν τῇ Λατινικῇ Ἀμερικῇ.

Ἐπάρχει ἀκόμη ὁ ἀραβικὸς κόσμος, τὸσον πολύμορφος πολιτικῶς παρὰ τὴν θεωρητικὴν του ἐνότητα, καὶ τὸσον παραγμένος λόγῳ τῶν νέων καὶ συνταρακτικῶν πειραμάτων του εἰς τὸν τομέα τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας. Ὅλοι γνωρίζουν ὅτι ἐν Αἰγύπτῳ ἡ ἀναστολὴ τῆς πατροπαράδοτου Γαλλο-Βρεττανικῆς μορφωτικῆς ἐπιρροῆς λόγῳ τῆς κρίσεως τοῦ Σουέζ εὐνοεῖ τὰς Χώρας αἵτινες, ὡς ἡ ἰδική μας, δὲν συμμετέσχον ἐνεργῶς εἰς τὴν δραματικὴν διαμάχην. Θὰ ἦτο ὅμως ἀπατηλὸν καὶ μάταιον νὰ ὑπολογίζωμεν ἐπὶ καθαρῶς τυχαίων πλεονεκτιμάτων διὰ νὰ καταλάβωμεν τὸ κενὸν ποῦ ἄφησαν ἄλλοι. Τὸ πρόβλημα εἶναι πολυπλοκώτερον καὶ εὐρύτερον, διότι, ἀφ' ἐνὸς ὑπάρχει ἡ Δυτικὴ Εὐρώπη καὶ ἀφ' ἐτέρου τὸ Μεσογειακὸν Ἰσλάμ μὲ τὸ σύνολον τῶν ἰδίων των εὐθυνῶν καὶ τῶν κοινῶν των συμφερόντων.

Ἡ προσωπικὴ ἐμπειρία, ποῦ ἀπέκτησα ἐν Λιβύῃ ὡς πρεσβευτῆς τῆς χώρας μου, ἐνισχύει τὴν πεποίθησίν μου ὅτι, διὰ νὰ ἡσυχάσῃ ὁ κόσμος ἀπὸ τὴν ἄλλην πλευρὰν τῆς Μεσογείου, εἰς περιοχὴν ἀπειλούμενην ἀπὸ τὸ ἀνησυχητικὸν ἐνδιαφέρον τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως, τὰ Δυτικά Ἔθνη ὀφείλουν νὰ συντονίσουν τὴν ἐν Βορείῳ Ἀφρικῇ δρασίαν των, νὰ ἀποκαταστήσουν ἀλληλεγγύην σκοπῶν καὶ θέλησιν νὰ βοηθήσουν καὶ ὕλικῶς, δι' ἐπενδύσεων καὶ ἐμπορικῶν συναλλαγῶν, τὴν ζωὴν τῶν νέων ἀραβικῶν ἐθνῶν. Ἡ μόρφωσίς μας θὰ καταλάβῃ καὶ αὐτὴ τὴν θέσιν της ἀλλὰ θὰ πρέπει νὰ προσαρμοσθῇ εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν λαῶν ποῦ θὰ τὴν δεχθοῦν, ν' ἀπαλλαγῇ πάσης κυριαρχικῆς νοσταλγίας, νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν της τὰς θρησκευτικὰς καὶ πατροπαράδοτους δυνάμεις ποῦ στηρίζουν τοὺς λαοὺς αὐτοὺς, νὰ εἶναι ὑπομονετικὴ καὶ ἐπιεικὴς ὅταν χρειάζεται. Οὕτω μόνον θὰ δυνηθῶμεν νὰ πείσωμεν τὰ νέα ὑπερπόντια Ἔθνη ὅτι ὁ διαλεκτικὸς ὕλισμος τοῦ Μάρξ, ἀντιτιθεταί εἰς τὸ Κοράνιον καὶ ὅτι ἡ ἐξέλιξις τοῦ προλεταριάτου των θὰ εἶναι εὐχερεστερά διὰ μιᾶς ἐγκαρδίου συνεργασίας μὲ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Δύσιν.

Οἱ Ἕλληνες κατανοοῦν ὅτι συμφέρον καὶ καθήκον των εἶναι νὰ συγχωρήσουν, ὅπως καὶ οἱ Ἴταλοι ἀντιλαμβάνονται ὅτι ὀφείλουν νὰ μὴ λησμονήσουν τί κακὸν ἔκαμεν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἰταλίαν ὁ φασισμός.

ΤΑ ΑΞΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΤΟΥ Η. CASSON

Ἐπὶ ποῖον πνεῦμα ἐγράφησαν (τῷ 1915)

Λέν διατείνομαι ὅτι ὑπάρχουν μόνον 16 ἀξιώματα. Πιθανόν ταῦτα νὰ ἀνέροχονται καὶ εἰς ἐξήκοντα. Ὅταν ἠρώτησαν τὸν Η. Emerson, συγγραφεὴ τῶν «12 ἀρχῶν τῆς ἀποδοτικότητος», ἐὰν δὲν ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι ἀρχαί, ἀπήντησεν «Ἀσφαλῶς θὰ ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι. Ἡ ἀποκάλυψις ὁμοῦ τῶν 12, εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὴν ἀναζήτησιν καὶ τῶν ἄλλων».

Τὰ ἀξιώματα δὲν εἶναι ἀκαδημαϊκὰ ἀποφθέγματα. Οὔτε γοῖφοι ἢ θεωρίαι. Λέν ἀσχολοῦνται μὲ τὰς συναλλαγάς, ὡς θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι, ἀλλὰ ὅπως αὐτὰ εἶναι. Λέν ἔχουν σχέσηιν μὲ τὴν μεταφυσικὴν καὶ τὴν πολιτικὴν οἰκονομίαν. Εἶναι ὁμοῦ ἀσφαλῆ, διότι δὲν ἐφυσθεθησαν, ἀλλὰ ἀνεκαλύφθησαν. Ὁ μόνος τρόπος ὅπως τὰ δοκιμάσωμεν εἶναι ὅπως τὰ ἐφαρμόσωμεν εἰς ἓν τῶν προβλημάτων μας. Ἐκλέξατε ἐκεῖνο, τὸ ὅποῖον σὰς ἀπασχολεῖ περισσότερο. Ἐφαρμόσατε ἐπιμελῶς ἐν πρὸς ἐν τὰ 16 αὐτὰ ἀξιώματα ἐναντι τοῦ προβλήματός σας. Βεβαίως δὲν θὰ σὰς ὑπασχορεύουν ἀκριβῶς τὴν δρᾶσιν σας, θὰ διαγνώσουν ὁμοῦ τὴν φύσιν τοῦ προβλήματος καὶ θὰ τὸ ἀπλοποιήσουν. Πολλὴ πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τῆς ὀργανώσεως ὁ Bacon ἔγραψε «Ὅπως τὸ χροῖμα καθορίζει τὴν ἀξίαν τῶν ἐμπορευμάτων, οὕτω καὶ ὁ χρόνος προσδιορίζει τὴν ἀξίαν τῶν συναλλαγῶν. Αὐταὶ κοσμοῦν τόσον εὐθηνότερον, ὅσον γίνονται ταχύτερον. Ὅταν διαλέγομεν τὸν χρόνον, τὸν οἰκονομοῦμε, καὶ κάθε ἄχρηστος κίνησις εἶναι ἀεροκοπάνισμα». Τρεῖς φάσεις ὑπάρχουν εἰς τὰς συναλλαγάς : ἡ προπαρασκευή, ἡ ἔρρινα, ἡ τελειότης. Μέχρι ποίου σημείου θὰ φθάσῃ ἡ ἐφαρμογὴ εἰς τὰς συναλλαγὰς τῆς ἐπιστημονικῆς μεθόδου, οὐδεὶς ἀκόμη τὸ γνωρίζει. Ὅ,τι ὁμοῦ δύναται ἀπὸ τοῦδε νὰ πιστοποιηθῆ εἶναι ὅτι τὸ μέσον τοῦτο ἀπεδείχθη καὶ ἐνδιαφέρον καὶ ὠφέλιμον. Ἀποδίδεται τέλος εἰς τὸ ἐμπόριον ὅ,τι τοῦ ὀφείλεται ἀναγνωρίζεται ἢ ἀξιοπρέπεια τοῦ ὅχι μὲ ἡχηρὰς φράσεις, ἀλλὰ μὲ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐπιστήμης του. Τὸ νέον πνεῦμα φιλοφροσύνης καὶ ἡ κοινωνικὴ ἀποστολή, ἣτις τοῦ ἀποδίδεται, ἢ προσωπικότης καὶ ὁ χαρακτὴρ τῶν προσώπων, τὰ ὅποια τὸ ἐκπροσωποῦν, τὸ ἐξευγενίζει. Ὁ κόσμος εἶναι μεγάλος καὶ ἀνοικτὸς δι' ὅλους. Ἡ οἰκονομικὴ εἰρηρικὴ μάχη, ἢ ὅποια διαγράφεται πρὸ ἡμῶν, θὰ εἶναι μεγαλειώδης καὶ ὁ ἀτεγκτος νόμος τῆς φύσεως θὰ κυριαρχήσῃ καὶ θὰ ἐπιβιώσῃ μόνον ὁ ἱκανότερος».

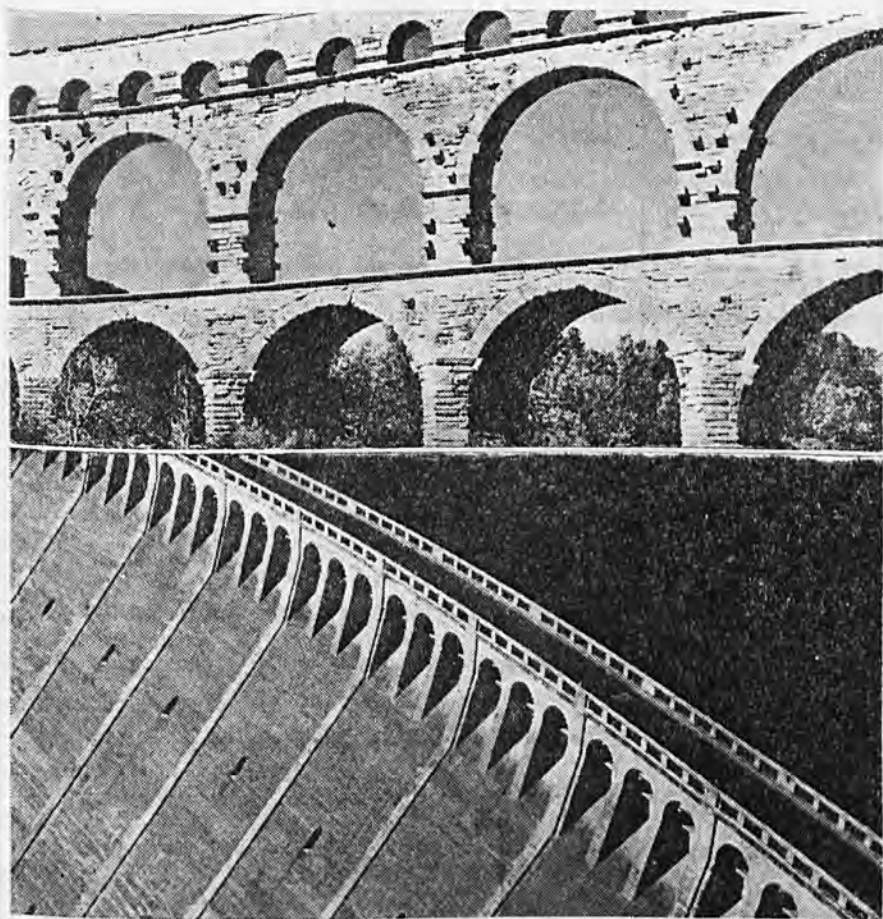
Ν Ο Ε Μ Β Ρ Ι Ο Σ 1 9 5 8

1Α' μὴν — Ἡμέ-
ραι 30 — Διάρ-
κεια ἡμέρας ὄ-
ραι 10 — Παν-
σέληνος τὴν 26ην

Ἡ Σχολὴ εορτά-
ζει τὴν Α' δεκα-
ετίαν ἀπὸ τῆς
ἐγκρίσεως τοῦ
Νόμου 800. Ἐν
μεγα προτοπο-
ριακὸν μορφωτι-
κὸν ἔργον συνε-
τελέσθη εἰς μι-
κρὸν χρονικὸν
διάστημα καὶ μὲ
ἀσήμαντα μέσο.

Ὁ Νοέμβριος ἀπεκαλεῖτο παρὰ τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων «Μαιμακτηρίων». Σή-
μερον λαϊκαί του ὀνομασίαι εἶναι: Ἰαστράτης, Ἰαιταξιάρχης, Ἀνακατωμένος,
Ἀρχαγγελίτης, Μεσοπορίτης.

Ἄλλοτε καὶ τώρα

Ἄνω: Γέφυρα τοῦ Ἰου π.Χ. αἰῶνος — Κάτω: Τρωάστιον φράγμα.

ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΚΑΤΑ ΝΟΕΜΒΡΙΟΝ 1958

2	<i>Κυριακή</i>	Ἐπίσκεψις Θεοσείου καὶ Ἀρχαίας Ἀγορᾶς.
4	<i>Τρίτη</i>	Ἐπίσκεψις Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου Πειραιῶς.
5	<i>Τετάρτη</i>	Ἐπιτόπιον μάθημα τριτοετῶν εἰς Οἶκον ὀργανώσεως «Π. Σολομός».
7	<i>Παρασκευή</i>	Ἐπιτόμιον μάθημα τριτοετῶν εἰς Οἶκον ὀργανώσεως «Π. Σολομός».
9	<i>Κυριακή</i>	Ἐκδρομὴ εἰς Τύμβον Μαραθῶνος καὶ Ἁγιον Παντελεήμονα.
11	<i>Τρίτη</i>	Ἐπίσκεψις εἰς Δημαρχεῖον Ἀθηνῶν.
12	<i>Τετάρτη</i>	Λήξις πτυχιακῶν ἐξετάσεων.— Διάλεξις.
14	<i>Παρασκευή</i>	Ἐπίσκεψις τριτοετῶν εἰς Ἑλληνικὸν Κέντρον Παραγωγικότητος.
15	<i>Σάββατον</i>	Α' Μουσικοφιλολογικὸν ἀπογευματινόν.
16	<i>Κυριακή</i>	Ἐκδρομὴ εἰς Κολωνόν καὶ ἀκαδημίαν Πλάτωνος.
18	<i>Τρίτη</i>	Ἐπιτόπιον μάθημα τριτοετῶν εἰς Οἶκον ὀργανώσεως «Π. Σολομός».
19	<i>Τετάρτη</i>	Διάλεξις.
20	<i>Πέμπτη</i>	Συνεδρίασις Διοικητικοῦ Συμβουλίου.
21	<i>Παρασκευή</i>	Ἐπιτόπιον μάθημα τριτοετῶν εἰς Γενικὰς Ἀποθήκας Πειραιῶς.
23	<i>Κυριακή</i>	Ἐκδρομὴ εἰς Σαλαμίνα, Καματερό καὶ Ἀμπελάκια.
24	<i>Δευτέρα</i>	Ἀνακοίνωσις ἀποτελεσμάτων πτυχιακῶν ἐξετάσεων.
25	<i>Τρίτη</i>	Ἐπιτόπιον μάθημα τριτοετῶν εἰς Μεταξοῦφαντήριον «Χρυσάλις».
26	<i>Τετάρτη</i>	Ἐπίσκεψις πρωτοετῶν εἰς ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον.
28	<i>Παρασκευή</i>	Ἐπιτόπιον μάθημα τριτοετῶν εἰς ἐργοστάσιον Φιξ.
29	<i>Σάββατον</i>	Φιλικὸν δεῖπνον μελῶν Συμβουλίου καὶ Καθηγητῶν Σχολῆς καὶ Κέντρων Ἐκπαιδεύσεως. Λήξις προθεσμίας ἐγγραφῆς νέων σπουδαστῶν.
30	<i>Κυριακή</i>	Ἐκδρομὴ εἰς Πάρνηθα.

Ἦλ. Ἀν. 6.53', Δ 5.24'

Σελήνη 20 ἡμερῶν

ΣΑΒΒΑΤΟΝ 305/60

1

Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ

ΚΟΡΑΗΣ Ἀδαμάντιος (1748—1833). Ἐγεννήθη εἰς Σμύρνην καὶ ἀπέθανεν εἰς Παρισίους. Ἐγκατέλειπε τὴν ἰατρικὴν χάριν τῆς φιλολογίας, διακριθεὶς ὡς εἰς τῶν μεγαλυτέρων φιλολόγων τῆς ἐποχῆς του. Εἶναι ὁ μεγαλύτερος διδάσκαλος τοῦ Γένους καὶ ὁ μεγαλύτερος φιλόλογος τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος συντελέσας εἰς τὴν ἐθνικὴν ἀποκατάστασιν. Μεγάλως ἠγωνίσθη διὰ τὴν κάθαρσιν τῆς γλώσσης μας ἀπὸ τοῦς ξένους τύπους.

Ἀδαμάντιος Κοραῆς

Ἦλ. Ἀν. 6.54', Δ. 5.23'

Σελήνη 21 ἡμερῶν

ΚΥΡΙΑΚΗ 306/59

Ἀκινδύνου, Πηγασιῶ

2

Τὸ οὐ μοιχεύσεις, οὐ φονεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐκ ἐπιθυμήσεις, καὶ εἴ τις ἕτερά ἐντολή, ἀνακεφαλαιοῦται ἐν τῷ, ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν. (Ρωμ. ιγ' 9)

Δουκ. (ΙΣΤ' 19 — 31)

Ἐμπλεοὶ οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τὰ πλούτη καὶ τὰς κοσμικὰς δόξας καὶ τὰ ἀξιώματα, παραδίδονται εἰς τὰς ἀπολαύσεις καὶ τὰς ἡδονάς, «εὐφροαινόμενοι καθ' ἡμέραν λαμπρῶς», ἀδιαφοροῦν διὰ τοὺς γύρω των πτωχοὺς καὶ πάσχοντας, οἵτινες «ἐπιθυμοῦν χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν ψιγίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης» τῶν πλουσίων. Δησμονοῦν δὲ ὅτι εἶναι καὶ αὐτοὶ θνητοί, καὶ κάποτε θὰ ἀπέλθουν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. «Ἀπέθανεν, ὅμως, καὶ ὁ πλούσιος καὶ ἐτάφη». Ἐκεῖ δὲ ὅπου βασιλεύει ἡ δικαιοσύνη, θὰ ἀκούσῃ ἀπὸ τὸν ἐκπρόσωπον αὐτῆς, τὸν Ἀβραάμ, «μνήσθητι ὅτι ἀπέλαβες—ἐγωιστικά—σὺ τὰ ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ σου, ... νῦν δὲ ὀδυνᾶσαι».

«Μὴ πλανᾶσθε, Θεὸς οὐ μνησθίξεται, ὁ γὰρ ἐὰν σπείρῃ ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ θερίσει, ὅτι ὁ σπείρων εἰς τὴν σάρκα ἐαυτοῦ ἐκ τῆς σαρκὸς θερίσει φθοράν, ὁ δὲ σπείρων εἰς τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ πνεύματος θερίσει ζωὴν αἰώνιον».

Ἡλ. Ἀν. 6.55', Δ. 5.22'

Δ Ε Υ Τ Ε Ρ Α 307/58

Σελήνη 22 ἡμερῶν

Ἀνδρωνᾶ, Ἀκεψιμᾶ, μ.

3

ΣΟΛΩΜΟΣ (1798 — 1857). Ἐγεννήθη εἰς τὴν Ζάκυνθον. Ἐσπούδασε νομικά καὶ Ἑλληνικὴν καὶ Ἰταλικὴν φιλολογίαν εἰς Ἰταλίαν. Θεωρεῖται ὡς ὁ ἀριστος τῶν λυρικῶν ποιητῶν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος. Ἐγραψε πολλά, ἀλλὰ τὴν φήμην τοῦ τὴν ὀφείλει εἰς τὸν «Ὑμνον τῆς Ἐλευθερίας» ποῦ ἔγινε καὶ ἔθνικός μας ὕμνος καὶ εἰς τοὺς «Ἐλευθέρους πολίους κημένους».

Διονύσιος Σολωμός

Ἡλ. Ἀν. 6.56', Δ. 5.21'

Σελήνης τελευταῖον τέτ.

Τ Ρ Ι Τ Η 308/57

Ἰωαννικίου, Νικάνδρου

4

4.11.1944.— Συμμαχικὸν ἀνακοινωθέν ἀγγέλλει ὅτι καὶ οἱ τελευταῖοι Γερμανοὶ ἐξεκαθάρισθησαν ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸν ἔδαφος.

ΒΗΛΑΡΑΣ Ἰωάννης (1871—1825).— Ἐγεννήθη εἰς τὰ Ἰωάννινα καὶ ἀπέθανεν εἰς τὸ Τσεπέλοβον τοῦ Ζαγορίου. Θεωρεῖται ὡς εἰς ἐκ τῶν διασημότερων Ἑλλήνων ποιητῶν μετὰ τὴν πνευματικὴν ἀναγέννησιν τοῦ ἔθνους κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα. Ἐπίσης κορυφαῖος διανοητὴς καὶ ἀναμορφωτὴς.

Ἡλ. Ἀν. 6.57', Δ. 5.20'

Σελήνη 24 ἡμερῶν

Τ Ε Τ Α Ρ Τ Η 309/56

Γαλατιῶνος, Ἐπιστήμης

5

5.11.1955.— Ἡ Γαλλία ἀναγνωρίζει ἐπίσημως τὸν Μοχάμεντ Γιουσέφ, μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν ἐκ τῆς ἐξορίας του.

ΠΟΛΙΤΗΣ Νικόλαος (1852 — 1921). Φιλολόγος λαογράφος, καθηγητὴς Πανεπιστημίου. Ἰδρυτὴς τῆς ἐπιστημονικῆς λαογραφίας. Συνέστησε τὴν «Ἑλληνικὴν Λαογραφικὴν Ἑταιρείαν».

Διὰ νὰ εἶναι κανεὶς εὐτυχής, πρέπει κατὰ νὰ ἔχη νὰ κάμη, κάποιον νὰ ἀγαπᾷ καὶ κατὰ νὰ ἐλπίζει.

(Ἰβόνη Πρεντὰν)

Ἡλ. Ἀν. 6.58' Δ. 5.19'

Σελήνη 25 ἡμερῶν

Π Ε Μ Π Τ Η 310/55

Παύλουόμου, Λεονάρδου

6

6.11.1947.— Ὁ Μολότοφ ὁμιλῶν ἐπὶ τῇ 30ῃ ἐπετείῳ τῆς Μπολσεβικικῆς ἐπαναστάσεως λέγει: Ἡ ἀτομικὴ βόμβα ἔπαυσε νὰ ἀποτελῆ μυστικόν.

Ἐπάρχει στὸν κόσμον κατὰ καλύτερον ἀπὸ τὸν πλοῦτον, καλύτερον καὶ ἀπὸ τὴν ζωὴν τὴν ἴδια. Καὶ αὐτὸ εἶναι νὰ ἔχη κανεὶς κατὰ προτοῦ πεθάνη, κατὰ γὰρ τὸ ὅποῖο οἱ καλοὶ ἄνθρωποι θὰ τὸν τιμοῦν καὶ ὁ Θεὸς θὰ εὐχαριστῆται νὰ τὸ βλέπη.

(Charles Kingsley)

Ν Ο Ε Μ Β Ρ Ι Ο Σ 1 9 5 8

*Ηλ. *Αν. 6.59', Δ. 5.18'
Σελήνη 26 ημερών
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 311/54
Τῶν ἐν Μελετινῇ 33 μ.

7

7.11.1912.— *Απελευθέρωσις τῆς Φλωρίνης.
7.11.1917.— *Επικρατήσις τῆς Σοβιετικῆς
*Επαναστάσεως στῆ Ρωσία.
7.11.1889.— Κατηρτίσθη τὸ πρῶτον Νομο-
σχέδιον περὶ προστασίας τῶν ἐμπορικῶν
καὶ βιομηχανικῶν σημάτων.

ΔΡΟΣΙΝΗΣ Γεώργιος (1859—1951). *Εγεννήθη εἰς τὰς *Αθήνας. Ποιητὴς καὶ πεζογρά-
φος. Τὰ ἔργα του διακρίνονται διὰ τὴν ἀγάπην τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων τῆς
ὕπαιθρου καὶ διὰ τὴν λιτότητα τοῦ ὅφους. Διετέλεσε διευθυντὴς πολλῶν περιοδικῶν.

*Ηλ. *Αν. 7.00', Δ. 5.17'
Σελήνη 27 ημερών
ΣΑΒΒΑΤΟΝ 312/53
Σύναξις *Αρχιστρατήγων

8

8.11.1866.— *Ολοκαύτωμα τοῦ *Αρκαδίου.
8.11.1889.— Μεγάλῃ ἀπόβασις τῶν συμ-
μάχων εἰς *Αφρικήν.
8.11.1824.— *Ο Βαρβάκης ἐδῶρισε 300.000
ρούβλια πρὸς μισθοδοσίαν διδασκάλων
δι' ἐν ἰδρυθησόμενον κεντρικὸν Σχολεῖον.

ΨΥΧΑΡΗΣ *Ιωάννης (1854—1829). Κατήγετο ἐκ Χίου, ἀλλὰ ἐγεννήθη εἰς *Οδησσόν.
Σημαντικώτερον λογοτεχνικὸν ἔργον του εἶναι «Τὸ ταξίδι μου» ποῦ ἔχει περισσότε-
ρον=Ιστορικὴν παρὰ λογοτεχνικὴν ἀξία, γιὰτὶ ἐδῶσε τὸ σύνθημα πῶς νὰ γράφεται ἡ
δημοτικὴ. *Υπῆρξεν ἀρχηγὸς τοῦ δημοτικιστικοῦ κινήματος, γνωστοῦ ὡς «Ψυχαρισμός».

*Ηλ. *Αν. 7.02, Δ. 5.18'
Σελήνη 23 ημερών
ΚΥΡΙΑΚΗ 313/52
Ονησιφόρου, Πορφυρίου

9

Οὐχ ὁ θέλω ποιῶ ἀγαθόν, ἀλλ' ὁ οὐ
θέλω κακὸν τοῦτο πράσσω. Εἰ δὲ ὁ
οὐ θέλω ἐγὼ τοῦτο ποιῶ, οὐκέτι ἐγὼ
κατεργάζομαι αὐτό, ἀλλ' ἡ οἰκοῦσα
ἐν ἐμοὶ ἀμαρτία. (Ρωμ. ζ' 19, 20)

Δουκ. (Θ' 41 — 56)

*Περίεργος ἐφάνη εἰς τὸν Πέτρον ἢ ἐρώτησις τοῦ *Ἰησοῦ : «τίς
ὁ ἀψάμενός μου;». Διὰ τοῦτο μὲ κάποιαν ἔκπληξιν τοῦ λέγει.
«ἐπιστάτα, οἱ ὄχλοι συνέχουσί σε καὶ ἀποθλίβουσι, καὶ λέγεις
τίς ὁ ἀψάμενός μου;». Καὶ ὅμως «ὁ *Ἰησοῦς οὐκ ἔλαθε».
Διότι «ἡ γυνή... ἀπήγγειλεν αὐτῷ ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ,
ὡς ἰάθη παραορῆμα». Τὸν κατεπίεζον τὸν Χριστὸν πάντες οἱ
ἄλλοι. Οὐδεὶς ὅμως ὠφελήθη. Μόνον «ὄπισθεν ἤψατο τοῦ
κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, ἡ γυνή, καὶ παραορῆμα» ἐθε-
ραπεύθη καὶ εὐηγοητέθη! «Οὕτως οὐδὲν ὠφελεῖ ἐγγὺς εἶναι
τοῦ Χριστοῦ, μὴ πίστει ὄντα», λέγει ὁ *Ἅγιος *Ἰωάννης
ὁ Χρυσόστομος.*

Ἡλ. Ἀν. 7.03', Δ. 5.15'
Σελήνη 29 ἡμερῶν
Δ Ε Υ Τ Ε Ρ Α 314/51
ἽΟλυμπᾶ, Σωσιπάτρου

10

ΠΑΛΑΜΑΣ Κωστής (1859—1943). Θεωρεῖται ὡς ὁ μεγαλύτερος λυρικός καὶ ἐπικολυρικός ποιητὴς τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος μετὰ τὸν Σολωμόν. Διεκρίθη ἀκόμη καὶ ὡς κριτικός. Ἐγραψε πολλὰ ποιήματα ἀλλὰ «ἡ ἀσαλευτὴ ζωὴ», «ὁ Δωδεκάλογος τοῦ γύφτου» καὶ «ἡ φλογέρα τοῦ βασιλιᾶ, τὸν ἀνέδειξαν ὡς ποιητὴν τῶν πλέον ὕψηλῶν στοχασμῶν καὶ τῶν βαθυτέρων συναισθημάτων.

Κωστής Παλαμᾶς

Ἡλ. Ἀν. 7.04', Δ. 5.15'
Νέα Σελήνη
Τ Ρ Ι Τ Η 315/50
Μηνᾶ, Βίκτωρος, Βικεντ.

11

10.11.1483.— Ἐγεννήθη ὁ Λούθηρος.
11.11.1918 — Ἀνακωχὴ τοῦ Ἀ' παγκοσμίου πολέμου.

ΒΑΜΒΑΣ Νεόφυτος (1770—1885). Ἐγεννήθη εἰς Χίον καὶ ἀπέθανεν εἰς Ἀθήνας. Ἐπῆρξε κληρικός πολυγραφώτατος. Θεωρεῖται «σοφὸς διδάσκαλος τοῦ Γένους». Ἐγραψε πλείστας ὄσας θεολογικὰς καὶ φιλολογικὰς συγγραφάς.

Ἡλ. Ἀν. 7.05', Δ. 5.14'
Σελήνη 2 ἡμερῶν
Τ Ε Τ Α Ρ Τ Η 316/49
Ἰωάννου Ἐλεήμονος

12

12.11.1912.— Ἀπελευθέρωσις τῆς Καστοριᾶς.
12.11.1937.— Οἱ Ἰάπωνες κυριεύουσι τὴν Σαγγάην.

ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ Γρηγόριος (1868—1951). Ἐγραψε πολλὰ διηγήματα καὶ μυθιστορήματα κοινωνικὰ καὶ ψυχολογικά. Ἐπίσης ἐπιστολάς, χρονογραφήματα καὶ δράματα. Ἐπῆρξε διευθυντὴς τοῦ παιδικοῦ περιοδικοῦ «Ἡ Διάπλασις τῶν παιδῶν».

Σεμνὸν ἢ ἀρμονία καὶ θεῖον καὶ μίγα.
(Ἀριστοτέλης)
Μυρίας ἡμῶν ἀσχολίας παρέχει τὸ σῶμα διὰ τὴν ἀναγκαίαν τροφήν.
(Πλάτων)

Ἡλ. Ἀν. 7.06', Δ. 5.13'
Σελήνη 3 ἡμερῶν
Π Ε Μ Π Τ Η 317/48
Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμ.

13

13.11.1918.— Ὁ συμμαχικὸς στόλος, μετέχοντος καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ, εἰσπλέει εἰς τὰ Δαρδανέλλια καὶ ἀγκυροβολεῖ πρὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Κάνουμε μὲ τρέλλα, μὲ τὴν ἀπερισκεψία μας ... Πρέπει νὰ ἐπιστρατεύσουμε ὅλη μας τὴν σοβαρότητα καὶ τὸ θάρρος γιὰ νὰ ἐγκαταλείψουμε τὴν παραφροσύνην καὶ νὰ ἀντιμετωπίσουμε τὴν πραγματικότητα.
(Albert Schweitzer)

Ν Ο Ε Μ Β Ρ Ι Ο Σ 1 9 5 8

Ἡλ. Ἀν. 7.07', Δ. 5.12'
 Σελήνη 4 ἡμερῶν
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 318/47
 Φιλίππου Ἀποστόλου

14

14.11.1940.— Ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς ἀναλαμβάνει γενικὴν ἀντεπίθεσιν ἐναντίον τῶν Ἱταλῶν, εἰς τὸ μέτωπον τῆς Ἀλβανίας, τοὺς ὁποίους ἀπωθεῖ παντοῦ.

ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ Δημήτριος (1852—1942). Ἐγεννήθη εἰς τὰς Ἀθήνας. Τὰ ἔργα του εἶναι λαογραφικά, λογοτεχνικά καὶ ἱστορικά. Θεωρεῖται ὡς ὁ σπουδαιότερος ἱστορικός τῶν γεγονότων τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς Τουρκοκρατίας καὶ ἔπειτα.

Ἡλ. Ἀν. 7.08', Δ. 5 11'
 Σελήνη 5 ἡμερῶν
ΣΑΒΒΑΤΟΝ 319/46
 Γουρία, Σαμωνᾶ

15

15.11.1920.— Εἰς τὴν Γενεῦν ἄρχιζουσι αἱ ἐργασίαι τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν.
 15.11.1821.— Ἐδημοσιεύθη ἡ νομικὴ διάταξις τῆς Ἀνατολικῆς χέρσου Ἑλλάδος.

ΒΛΑΧΟΣ Ἄγγελος (1838—1920). Ἠσχολήθη μὲ τὴν πολιτικὴν, τὴν ποίησιν καὶ τὴν λογοτεχνίαν. Ἐδημοσίευσεν πολλὰς συλλογὰς ποιημάτων, κωμωδίας καὶ φιλολογικὰς καὶ κριτικὰς μελέτας εἰς τὴν καθαρεύουσαν γλῶσσαν.

Ἡλ. Ἀν. 7.09', Δ. 5 11'
 Σελήνη 6 ἡμερῶν
ΚΥΡΙΑΚΗ 321/45
 Ματθαίου ἀποστόλου

16

Βλέπω ἕτερον νόμον ἐν τοῖς μέλεσί μου ἀντιστρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου καὶ αἰχμαλωτίζοντά με ἐν τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας τῷ ὄντι ἐν τοῖς μέλεσί μου. (Ρωμ. ζ' 23)

Ματθ. (Θ' 9 13)

Ἄξιον ἰδιαίτερας προσοχῆς τυγχάνει ὅτι, ὁ σήμερον ἑορταζόμενος Ἐυαγγελιστὴς Ματθαῖος, ὅταν ἐγνώρισε τὸν Ἰησοῦν «ἀναστὰς—ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν—ἠκολούθησεν αὐτῷ», δὲν ἠθέλησε νὰ ἀποχωρισθῇ τοὺς παλαιούς του φίλους. Αὐτοὶ δὲ ἦσαν «τελώναι καὶ ἁμαρτωλοί». Μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι, «ἐλθόντες συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ». Ἐκαμεν δηλαδὴ καὶ αὐτοὺς μαθητὰς τοῦ Διδασκάλου Χριστοῦ, καὶ ἁγίους! Μαζὶ ἦσαν εἰς τὸ σκότος τῆς ἁμαρτίας. Ἀλλὰ καὶ ἡ εἰλικρινὴς φιλία καὶ ἀγάπη του, τοὺς ἤθελε μαζὶ καὶ εἰς τὸ
 « Φ ὤ ς » τ ἧ ς ἐ ν Χ ρ ι σ τ ῶ σ ω τ η ρ ί α ς !

Ν Ο Ε Μ Β Ρ Ι Ο Σ 1 9 5 8

*Ηλ. *Αν. 7.10', Δ. 5.10'
Σελήνη 7 ημερών
Δ Ε Υ Τ Ε Ρ Α 321/44
Γρηγορίου Νεοκαισαρ.

17

*Αγγελος Σικελιανός

ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ *Αγγελος. *Εγεννήθη εις Λευκάδα τό 1894. Μετά τής συζύγου του Εβας συνέλαβε τήν ιδέαν τών Δελφικών εορτῶν. Διεκρίθη ὡς πεζογράφος, ἀλλά ἰδιαιτέρως διέπρεψεν ὡς λυρικός ποιητής διακρινόμενος διὰ τήν δύναμιν τῶν ἐμπνεύσεων, τό βάθος τῶν συναισθημάτων καί τόν πλοῦτον τῶν ἐκφραστικῶν μέσων. *Ἀπέθανε τό 1951. Θεωρεῖται ὀρθῶς μετὰ τοῦ Σολωμοῦ καί τοῦ Παλαμά, ὡς *Ἐθνικός μας Ποιητής.

*Ηλ. *Αν. 7.11', Δ. 5.09'
Σελ. πρῶτον τέταρτον
Τ Ρ Ι Τ Η 322/43
Πλάτωνος καί Ρωμανοῦ

18

18.11.1830.— *Ανακήρυξις τής ἀνεξαρτησίας τοῦ Βελγίου.
18.11.1918.— *Ἡ Λεττονία κηρύσσεται ἀνεξάρτητος.

ΛΥΤΡΑΣ Νικηφόρος (1832—1904). *Εγεννήθη εις τήν Τήνον. Μέγας Ἕλλην ζωγράφος, καθηγητής τής ζωγραφικῆς εις τήν *Ἀνωτ. Σχολήν Καλῶν Τεχνῶν τῶν *Ἀθηνῶν. Τά θέματά του κυρίως ἐλάμβανεν ἀπό τήν ἑλληνικήν ἱστορίαν καί τήν ἐθνικήν· μαρ λαϊκῶν ζωῶν. *Ἦτο καί προσωπογράφος.

*Ηλ. *Αν. 7.12', Δ. 5.09'
Σελήνη 9 ημερών
Τ Ε Τ Α Ρ Τ Η 323/42
*Ἀβδίου προφ., Βαρλαάμ

19

ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ *Ἀνδρέας (1866 — 1922). *Εγεννήθη εις Λεχαινά τής *Ἠλείας. *Ἐδημοσίευσε μόνον διηγήματα καί ἐλάχιστα ποιήματα. *Ἐμελέτησε μετὰ μεγάλης προσοχῆς τήν γλῶσσαν, τὰ ἦθη καί τὰ ἔθιμα τοῦ λαοῦ.

*Ἡ φιλία εἶναι ἔρωτας χωρὶς τὰ φτερά του. (Λόρδος Βύρων)
Ἐίμαι ἄνθρωπος τῆς εἰρήνης· ὁ Θεὸς γνωρίζει πόσον ἀγαπῶ τὴν εἰρήνην. Ἐλπίζω ὅμως ποτὲ νὰ μὴ γίνω τόσον δειλός, ὥστε νὰ ἐκλάβω τὴν δουλείαν ὡς εἰρήνην. (Κοσσοῦθ)

*Ηλ. *Αν. 7.13', Δ. 5.08'
Σελήνη 10 ημερών
Π Ε Μ Π Τ Η 324/41
Προεόρτ. Εἰσοδίων

20

20.11.1815.— *Υπογράφεται ἡ δευτέρα εἰρήνη τῶν Παρισίων μεταξύ Γαλλίας καί τῶν ἐναντίον τῆς συνασπισμένων εὐρωπαϊκῶν κρατῶν.

*Ἐλευθερία τοῦ λόγου, ὅταν ἐφαρμόζεται ἀπὸ τοὺς πολίτες, εἶναι ὅτι μία χώρα χρειάζεται. (Μανφαρλάϊν)
Δὲν πρέπει νὰ κρίνουμε τὴν ἀξία μας ἀπὸ τὰ προσόντα μας, ἀλλ' ἀπὸ τὴν χρησιμοποίησιν τῶν προσόντων μας. (Λά Ροσφουκῶ)

ΙΔ' ΜΕΛΕΤΗΜΑΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΛΗΘΩΝ (ΓΕΜΙΣΤΟΣ)

«Ὁ ὄχι μετὰ Πλάτωνα, ἐξηγήσθω δὲ λόγον Ἀριστοτέλης, σοφώτερον οὐκ ἔφρασεν ἢ Ἑλλάς». (Βησσαρίων)

α) Ἡ βιογραφία τοῦ Γεωργίου Πλήθωνος

Ὁ Γεώργιος Γεμιστὸς ἐγεννήθη περὶ τὸ 1355 ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἀνήκεν εἰς ὁπωσδήποτε γνωστὴν οἰκογένειαν. Οὗτος ἐνωρίς ἐγκατέλειπε τὴν γενέτειραν «φυγὼν τὴν πατρίδα» καὶ κατέφυγεν εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν, ἢ ὁποία ἦτο τότε πρωτεύουσα τῶν σουλτάνων, παρὰ τῆ ἀυλῆ τοῦ τότε σουλτάνου, μὲ τὴν προστασίαν κάποιου ἰσχυροῦ ἑβραίου ὀνόματι Ἑλισαίου. Ὅτε ὅμως ὁ ἑβραῖος οὗτος περιέπεσεν εἰς τὴν δυσμένειαν τοῦ σουλτάνου καὶ ἀπεκεφαλίσθη, ὁ Γεμιστὸς ἐγκατέλειπε τὴν Ἀδριανούπολιν καὶ ἐγκατεστάθη εἰς τὸν Μιστρᾶν παρὰ τῆ ἀυλῆ τῶν δεσποτῶν τῆς Πελοποννήσου, ὅπου καὶ παρέμεινε μέχρι τέλους τῆς ζωῆς αὐτοῦ. Ἐζησεν ἐπὶ μακρόν, ὑπὲρ τὰ 95 ἔτη, καὶ ὡς ἔτος τοῦ θανάτου του γίνεται δεκτὸν τὸ 1452, πάντως μεταξύ 1450 - 1456

Εἰς τὸν Μιστρᾶν ὁ Γεμιστὸς συνέγραψε τὰ πλεῖστα τῶν ἔργων του, τὰ ὁποία εἶναι ἱστορικά, θρησκευτικά, γεωγραφικά κλπ. Τὸ πρῶτον ἔργον του, εἶναι ἴσως τὸ περὶ «Ἀρετῆς» καὶ τὸ σπουδαιότερον τὸ περὶ «Νόμων συγγραφῆς» περὶ τοῦ ὁποίου γίνεται λόγος κατωτέρω(1).

Ἡ φήμη του ἠῤῥεανε διαρκῶς, ὁμοίως καὶ ἡ ἐμπιστοσύνη πρὸς αὐτὸν τῶν Δεσποτῶν τοῦ Μιστρᾶ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ὁποίων διετέλει. Ἐκεῖ ὁ Πλήθων, ἴδρυσε καὶ τὴν ἰδίαν του Φιλοσοφικὴν σχολήν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐσπούδασε καὶ ὁ μετέπειτα καρδινάλιος Βησσαρίων, ὁ ὁποῖος, ὡς γνωστὸν, εἶναι ἀσφαλῶς μία ἀπὸ τὰς μεγαλυτέρας προσωπικότητας τῆς Ἀναγεννήσεως. Ὁ Βησσαρίων ἦτο πτωχὸς καὶ εἶχεν ἀποφασίσει νὰ ἀκολουθήσῃ μοναχικὸν βίον, ἤλθε δὲ εἰς Μιστρᾶν, κατὰ τινὰς ἀκριβῶς ἔλκυόμενος ἀπὸ τὴν μεγάλην φήμην τοῦ Γεμιστοῦ καὶ τῆς Φιλοσοφικῆς του Σχολῆς. Ὁ Βησσαρίων ἐξετίμα καὶ δὲν ἔπαυσε ποτὲ νὰ ἀποκαλῆ τὸν Πλήθωνα διδάσκαλον καὶ εἰς τὰς ἐπιστολάς του πρὸς αὐτὸν προηγίτο ἢ ἐπωνυμία «Βησσαρίων καρδινάλης τῷ σοφῷ καὶ διδασκάλῳ Γεωργίῳ Γεμιστῷ».

Ὁ νέος τότε αὐτοκράτωρ Ἰωάννης Παλαιολόγος ἐξετίμα ἐπίσης τὸν Γεμιστὸν καὶ ὡς ἐκδήλωσιν μεγάλης τιμῆς πρὸς αὐτόν, ὅτε τὸ 1428 περιώδευσε τὴν Πελοπόννησον, συνεβουλεύθη αὐτόν ἐπὶ τῆς μεγάλης θρησκευτικῆς καὶ πολιτικῆς ὑποθέσεως ποὺ συνετάρασσε τότε τὸ Βυζάντιον, ἦτοι τῆς θρησκευτικῆς ἐνώσεως μὲ τοὺς Λατίνους.

1) Πλήθωνος «Νόμων συγγραφῆς» τὰ σωζόμενα, par G. Alexandre, Paris 1868. Notice preliminaire LXXXVIII.

2) Δ. Ζακυθινοῦ Crise monetaire et economique à Byzance du XIII - XVe siècle 1948 σελίς 130 κ. ε.

Ὁ Αὐτοκράτωρ ἐπρότεινε εἰς τὸν Γεμιστὸν νὰ εἶναι μέλος τῆς ἀκολουθίας του, ἥτις θὰ μετέβαινε εἰς τὴν Φλωρεντίαν, καὶ δὴ τοῦ ἑξαμελοῦς συμβουλίου, τὸ ὁποῖον συμμετεῖχε τῶν ἐκάστοτε συνεδριάσεων.

Τοῦτο ἦτο πολὺ τιμητικὸν διὰ τὸν Πλήθωνα, διότι τότε ἦτο ἤδη γνωστὸν τὸ ριζοσπαστικὸν καὶ ἐν μέρει ἀντιθηροκευτικὸν ἔργον του «Περὶ νόμων συγγραφῆς».

Τῆς ἀκολουθίας τοῦ Αὐτοκράτορος συμμετέσχον ἐκτὸς τοῦ ἐπισκόπου Μάρκου Ἐφέσου, ὁ ὁποῖος ἦτο πλήρως ἀνθενωτικὸς καὶ παρέμεινε ὡς τοιοῦτος μέχρι τέλους τῆς Συνόδου. καὶ ὁ Γεννάδιος Σχολάριος, ὁ μετέπειτα γενόμενος πρῶτος Πατριάρχης ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ Β' τοῦ κατακτητοῦ Ὁ Γεννάδιος, μολοντί ἦτο ἀπλοῦς μοναχός, κατεῖχε θέσιν ἀνωτάτου δικαστικοῦ καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ Γραμματέως τοῦ Αὐτοκράτορος.

Μεταξὺ τοῦ Γενναδίου καὶ τοῦ Πλήθωνος ὕψιστοιο μεγάλη πνευματικὴ ἀντίθεσις καὶ προσωπικὴ ἀντιπάθεια. Οὕτω ὁ μὲν Πλήθων ἦτο μᾶλλον ἐνωτικὸς (1) ἐν ᾧ ὁ Γεννάδιος, μολοντί ἦτο ἀρχικῶς ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως, κατὰ τὸ τέλος τῆς Συνόδου τῆς Φλωρεντίας ἐκηρύχθη πολέμιος αὐτῆς. Τὸ σπουδαιότερον ὅμως ἦτο ὅτι, ἐν ᾧ ὁ Πλήθων ἦτο ἀσφαλῶς ὁ σπουδαιότερος νεοπλατωνιστῆς τῆς Ἀναγεννήσεως καὶ ἀντίθετος τοῦ Ἀριστοτελισμοῦ, ὁ Γεννάδιος ἦτο ἀριστοτελιστής. Συνέπεια αὐτοῦ ἦτο ὅτι τὴν ἀποκορύφωσιν τῆς ἔριδος μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν ἀνδρῶν ἀπέτελεσε τὸ ἔργον τοῦ Πλήθωνος «Περὶ νόμων συγγραφῆς» περὶ τοῦ ὁποῖου ἀναφέρομεν κατωτέρω.

Κατὰ τὴν περίοδον τῆς διαμονῆς του ἐν Φλωρεντίᾳ ὁ Πλήθων, λόγῳ τῆς μεγάλης του φήμης, ἤλθεν εἰς ἐπαφὴν μὲ τὴν πνευματικὴν κίνησιν τὴν ὁποῖαν εἶχον δημιουργήσει οἱ Μεδικοί καὶ ἰδίως μὲ τὸν Κόζιμον Μεδικόν, ἄρχοντα τῆς Φλωρεντίας, αἱ ὁμίλια δὲ ποῦ εἶχεν ὁ Γεμιστὸς μὲ αὐτὸν ὑπὲρ τῆς φιλοσοφίας τοῦ Πλάτωνος καὶ ἐναντίον τοῦ Ἀριστοτελισμοῦ, ὑπῆρξαν τόσον πειστικαὶ ὥστε νὰ ἀποφασισθῇ ἡ ἴδρυσις τῆς περιώνυμου Πλατωνικῆς Ἀκαδημίας ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Ἰταλοῦ Ficino. Εἰς τὴν ἐπίδρασιν ποῦ ἤσκησεν ἐπὶ τῆς πνευματικῆς κινήσεως τῆς Δύσεως ἡ Φλωρεντινὴ αὐτὴ Ἀκαδημία — αὕτη εἶναι ἡ πρώτη τῆς νεωτέρας περιόδου — ὀφείλεται ὅτι ἡ ἔρις μεταξὺ τῶν δύο ἀρχαίων φιλοσοφῶν (Πλατωνικῆς καὶ Ἀριστοτελείου), ἡ ὁποία διήρκεσεν ἐπὶ δύο αἰῶνας, ἐτερματίσθη τελικῶς μὲ τὴν νίκην τῆς Πλατωνικῆς καὶ ἀνατροπῆς τοῦ Σχολαστικισμοῦ τοῦ Μεσαίωνος.

Ὡς γνωστὸν ὁ Σχολαστικισμός, ὁ ὁποῖος εἶναι συνώνυμος περίπου μὲ τὸν Ἀριστοτελισμόν, ἐδέχετο ὅτι ἡ γνῶσις εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς λογικῆς καθὼς καὶ ὅτι ἐπικρατεῖ πλήρης ἀρμονία μεταξὺ ἐπιστήμης καὶ θρησκευτικοῦ δόγματος, ἢ ἄλλως ὅτι ἡ ἐπιστήμη ἐπαληθεύει τὸ δόγμα. Ὡς περαιτέρω συνέπεια τῆς Ἰδρύσεως τῆς Ἀκαδημίας τῆς Φλωρεντίας θεωρεῖται ἡ Ἀναγέννησις καὶ ἡ Θρησκευτικὴ Μεταρρύθμισις.

1) Ὁ Πλήθων δὲν ἦτο πλήρως ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως· τελικῶς προέτεινε εἰς τὸν Αὐτοκράτορα νὰ δεχθῇ τὴν ἔνωσιν μόνον ὑπὸ τὸν ὄρον, ὅτι καὶ αἱ δύο ἐκκλησίαι θὰ συμμετεῖχον ἰσοτίμως εἰς τὴν ἀνωτάτην ἐκκλησιαστικὴν ἀρχήν.

6) Αί γνώμαι του Πλήθωνος περί κράτους

Δύναται ἴσως νά λεχθῆ ὅτι τὸ μεταρρυθμιστικὸν σύστημα τοῦ Πλήθωνος περιστρέφεται περὶ δύο κεντρικοὺς σκοποὺς. Ὁ πρῶτος εἶναι ἓνα εἶδος Πλατωνικοῦ κοινωνισμοῦ καὶ ὁ δεῦτερος ἡ ἄμυνα τῆς Πελοποννήσου ἔναντι τοῦ ἐπερχομένου κινδύνου ἐκ τῶν Τούρκων. Ἴσως μάλιστα καὶ ὁ πρῶτος ἔχει ἐνταχθῆ εἰς τὸν δεῦτερον.

Μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν του εἰς Μιστρᾶν ἐκ Φλωρεντίας, ὅπου ἔδρευε δάφνας διὰ τὴν σοφίαν του, ὁ Γεμιστὸς ὑπέβαλε τὸ ἔργον αὐτοῦ περὶ «Νόμων συγγραφῆς» εἰς τὸν τότε Δεσπότην τοῦ Μιστρᾶ, Κωνσταντῖνον Παλαιολόγον, τὸν τελευταῖον Αὐτοκράτορα, τὸ ὅποιον ὅμως διὰ τὰς τολμηρὰς καὶ ἀντιθρησκευτικὰς ἀρχὰς παρέμεινε παραμερισμένον. Ἐκ τοῦ ἔργου αὐτοῦ διεσώθησαν μόνον μερικὰ ἀποσπάσματα.

Εἰς τὸ ἔργον αὐτὸ ὁ Γεμιστὸς ἀποκαλύπτεται ὡς πλήρως ἀντιχριστιανικὸς καὶ σχεδὸν παγανιστικὸς, φαίνεται μάλιστα ὅτι δέχεται καὶ τὴν πολυγαμίαν· τοῦτο φαίνεται ὅτι ἐγράφη πρὸ τῆς μεταβάσεως τοῦ Πλήθωνος εἰς τὴν Ἱταλίαν (τὸ 1438) καὶ ὑπῆρξεν ἑκτενές. Τὸ πρωτότυπον χειρόγραφον τῶν «Νόμων» μετεφέρθη ὑπὸ τῆς συζύγου τοῦ τελευταίου Δεσπότου, τὸ 1460 (1) εἰς τὸν Πατριάρχην Γεννάδιον, ὁ ὁποῖος, ὡς ἐλέχθη, ἦτο θανάσιμος ἐχθρὸς τοῦ Πλήθωνος. Ὁ Πατριάρχης ἀνέγνωσε τὸ χειρόγραφον καὶ τὸ ἔκαυσε δημοσίᾳ διότι, ὡς ὁ ἴδιος σχετικὰ γράφει μὲ ὑβριστικὸν ὕφος εἰς τὸν Ἐξαρχον Ἰωσήφ, τοῦτο εἶναι προϊόν πονηρῶν δαιμόνων κλπ. Δέον νά σημειωθῆ ὅτι ἀντιθέτως ὁ Καρδινάλιος Βησσαρίων, ὁ ὁποῖος δὲν ἔπαυσε νά ἐκτιμᾷ τὸν διδάσκαλόν του, κατακρίνει δριμύτατα τὸν Πατριάρχην διὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ ἔργου. Ὁ Γεμιστὸς εἶναι ὀρθολογιστὴς καὶ νεοπλατωνιστὴς καὶ θέλει τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου — ἰδιωτικὴν καὶ δημοσίαν — κατὰ τὸ δυνατόν ὥραιαν καὶ εὐτυχῆ. Κατ' αὐτόν, τὸ πᾶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ κράτος τὸ ὅποιον πρέπει νά ρυθμίζῃ τὸν κοινωνικὸν βίον (2). Ὅπως ὁ Πλάτων καὶ ὁ Γεμιστὸς θεωρεῖ ὅτι ἡ εὐδαιμονία τοῦ λαοῦ ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς πολιτικῆς ὀργανώσεως καὶ ὑποτάσσει κάθε ἐκδήλωσιν αὐτοῦ ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν ἐνὸς ἰσχυροῦ κράτους. Οὗτος ἀναπτύσσει ἓνα πρόγραμμα ὀργανώσεως τοῦ κράτους κοινωνιστικόν, δημοσιονομικόν καὶ στρατιωτικόν. Ὡς πρὸς τὴν μορφήν τοῦ πολιτεύματος, μολονότι οὗτος εἶναι πλατωνιστὴς καὶ ἔχει ὑποστῆ τὸσον τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Πλάτωνος, ὥστε, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω νά φθάσῃ καὶ μέχρι τῆς κοινοκτημοσύνης τῆς ἰδιοκτησίας, παραμένει ρεαλιστὴς καὶ θεωρεῖ ὡς τὸ καλύτερον πολίτευμα τὴν ἀπόλυτον μοναρχίαν, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι ὁ μονάρχης ὑποβοηθεῖται εἰς τὸ ἔργον του ἀπὸ ἱκανοὺς

1) Βλέπε Δημ. Στεφανίδου «Ἡ Κοινωνικὴ Οἰκονομικὴ ἐν τῇ ἱστορικῇ αὐτῆς ἐξελίξει». Τόμος Α', Ἀθήναι 1948, σελ. 281 κ.ε.

2) Καὶ ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ἀριστοτέλης εἶχον ὑψηλὴν ἀντίληψιν διὰ τὴν ἀποστολὴν τοῦ κράτους. Οὕτω ὁ Πλάτων ἔλεγεν ὅτι ἡ πολιτικὴ τότε θὰ εἶναι καλὴ, ὅταν οἱ σοφοὶ κάμνουν τὴν πολιτικὴν ἢ ὅταν οἱ πολιτικοὶ εἶναι σοφοί. Ὁ δὲ Ἀριστοτέλης ἐθεώρει ὅτι ἡ ἐπιστήμη μᾶς παρέχει τὴν γνώσιν, ἡ θρησκεία τὴν ἠθικὴν, ἡ φιλοσοφία τὴν κοσμοθεωρίαν καὶ ἡ πολιτικὴ σημαίνει ἔνωσιν καὶ ἐφαρμογὴν αὐτῶν.

και τιμίους συνεργάτας. Ὡς πρὸς τὸ κυριαρχοῦν τότε θέμα τοῦ συνετάρασε τὸ Βυζάντιον, ἦτοι τὴν ἔνωσιν τῶν ἐκκλησιῶν, ὁ Γεμιστὸς ἀντιθέτως πρὸς τοὺς ἑνωτικούς, οἱ ὅποιοι ἐπιχειρηματολογοῦν ὡς ρωμαιοἕλληνες, προσπαθεῖ νὰ ἀποσειῇ ἀπὸ τὸν λαὸν τοῦ Βυζαντίου τὸ ρωμαϊκὸν πνεῦμα διὰ νὰ γίνουιν ἀποκλειστικῶς Ἕλληνες. Κατὰ τὸν Ζακυθηνὸν ὁ Γεμιστὸς εἶναι ὁ τελευταῖος βυζαντινὸς καὶ ὁ πρῶτος νεοἕλλην (1).

Εἰς τὸ σχέδιον τῆς ἀναδιοργανώσεως τοῦ Κράτους ὁ ἀντικειμενικὸς σκοπὸς τοῦ Πλήθωνος εἶναι ἡ ἀσφάλεια, καὶ ἰδιαιτέρως λόγῳ τοῦ τότε κινδύνου ποῦ ἐπλησίαζε τὴν Πελοπόννησον, ἡ ὀργάνωσις τῆς ἀμόνης τοῦ κράτους πρὸ τὰ ἔξω, διὰ τῆς δημιουργίας ἰσχυροῦ στρατοῦ καὶ ἐνισχύσεως τῆς ὀχυρώσεως τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου. Ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ ὁ Πλήθων εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὸ σύστημα τοῦ μισθοφορικοῦ στρατοῦ καὶ προτιμᾷ ἕνα ἔθνικὸν στρατὸν ἐλεύθερον οἰκονομικῶν φροντίδων καὶ ὡς θὰ ἴδωμεν φυσικὰ καὶ τῆς φορολογίας.

γ) Ἡ κοινωνικὴ μεταρρύθμισις (2)

Τὸ κοινωνιστικὸν καὶ δημοσιονομικὸν σύστημα τοῦ Γεμιστοῦ βασίζεται ἐπὶ τῆς γεωργίας καὶ τῆς κτηνοτροφίας καὶ ἐν μέρει τῆς ἀμπελοφυγίας, ἦτοι ἐπὶ τοῦ γεωργικοῦ χαρακτήρος τὸν ὅποιον εἶχε τότε ἡ οἰκονομία τῆς Πελοποννήσου. Εἰς αὐτὸ αἱ κοινωνικαὶ τάξεις εἶναι τρεῖς ἀπ' ἀλλήλων πλήρως χωρισμέναι καὶ δὴ : 1) Τὸ αὐτουργικὸν (οἱ γεωργοὶ καὶ κτηνοτρόφοι) τὸ ὅποιον ἀσχολεῖται μὲ τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν, αἱ ὁποῖαι εἶναι αἱ κύριαι πηγαὶ ζωῆς τοῦ λαοῦ, 2) τὸ διακονικὸν τὸ ὅποιον περιλαμβάνει τέσσαρας ὑποδιαρέσεις καὶ δὴ : α) τὸ δημιουργικὸν ἦτοι τοὺς βιοτέχνας, β) τὸ ἐμπορικὸν τὸ ὅποιον διενεργεῖ τὴν ἀνταλλαγὴν μεταξὺ ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ, γ) τὸ καπηλικὸν τὸ ὅποιον διενεργεῖ τὸ λειανικὸν ἐμπόριον καὶ δ) εἰς τὰς ἀνωτέρω τάξεις δέον νὰ προστεθοῦν καὶ ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι προσφέρουν τὰς προσωπικὰς τῶν ὑπηρεσίας, 3) ἡ τρίτη τάξις εἶναι τὸ ἀρχικόν, ἦτοι ἡ κρατικὴ διοίκησις ἡ ὁποία συνίσταται ἀπὸ τὸν ἄρχοντα ἐπὶ κεφαλῆς τῶν κυβερνῶντων, οἱ ὅποιοι πάλιν πλαισιοῦνται ἀπὸ πολιτικούς καὶ στρατιωτικούς βοηθοὺς (3).

Τὰ καθήκοντα ἐκάστης τῶν τριῶν αὐτῶν τάξεων εἶναι ἐντελῶς χωριστὰ καὶ ἐκάστη τάξις δὲν πρέπει ποσῶς νὰ ἀναμιγνύεται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν ἄλλων. Μολονότι ὁ Πλήθων ἐπιμένει ἐπὶ τῆς διαστολῆς τοῦ ἔργου τῶν δύο τάξεων, τοῦ αὐτουργικοῦ καὶ τῶν στρατιωτῶν, ἐν τούτοις κατ' ἐξαίρεσιν δέχεται ὅτι δὲν εἶναι ἀσυμβίβαστον τὸ ἔργον τοῦ στρατιώτου πρὸς ἐκεῖνο τοῦ γεωργοῦ, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ὁ καλλιεργητὴς στρατιώτης ἀπαλλάσσεται καὶ τῆς φορολογίας, ἦτοι εἰς αὐτὸν ἀνήκουσιν τὰ 2/3 τοῦ προϊόντος τῆς γῆς, καὶ ὄχι μόνον τὸ 1/3 ὅπως εἰς τοὺς συνήθεις καλλιεργητάς. Προφανῶς ἤθελε δι' αὐτοῦ ὁ Πλήθων νὰ τονίσῃ τὴν σημασίαν ποῦ ἀποδίδει εἰς τὴν ἀποστολὴν τῆς στρατιωτικῆς τάξεως. Κατ' ἀρχὴν οἱ ἄρχοντες καὶ οἱ στρα-

1) Βλέπε Ζακυθηνοῦ σελ. 133.

2) Βλέπε Δημ. Στεφανίδη opus situs 287 κ.έ.

3) Βλέπε Ζακυθηνοῦ 134 καὶ 135.

τιωτικοί δὲν πρέπει νὰ ἀσχολῶνται παρὰ μὲ τὴν διοίκησιν καὶ ὑπεράσπισιν τοῦ κράτους. Τὰ μέσα δὲ διὰ τὴν συντήρησίν των τὰ παρέχουν αἱ παραγωγικαὶ τάξεις.

Τὰ ἀνωτέρω φέρουν ἔκδηλον τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἰδεῶν τοῦ Πλάτωνος περὶ τῆς πολιτειακῆς ὀργανώσεως, χωρὶς ὅμως νὰ στεροῦνται πρωτοτυπίας καὶ τῆς προσαρμογῆς εἰς τὰς τότε κρατούσας κοινωνικὰς καὶ πολιτικὰς συνθήκας τῆς Πελοποννήσου.

δ) Τὸ δημοσιονομικὸν πρόγραμμα

Ἄνάλογον ἢ μᾶλλον σπουδαίαν προϋπόθεσιν διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἀνωτέρω πολιτειακῆς ὀργανώσεως, ἀποτελεῖ ἡ δημοσιονομικὴ μεταρρύθμισις τοῦ Πλήθωνος. Αὕτη διαπνέεται ταυτοχρόνως ἀπὸ πνεῦμα φορολογικῆς δικαιοσύνης καὶ πρακτικῆς ὥστε, μολονότι ἐπιβάλλει βαρύτατα φορολογικὰ βάρη, νὰ ἐξασφαλίσῃ καὶ τὴν οικονομικὴν εὐημερίαν τοῦ λαοῦ.

Εἰς τὸ δημοσιονομικὸν τοῦ προγράμμα ὁ Πλήθων ἀσχολεῖται πρῶτον μὲ τὴν ἐξέτασιν τῶν ὑφισταμένων φορολογιῶν καὶ δὴ: α) μὲ τὰς ἀγγαρεῖας διὰ τὰς ὁποίας λέγει ὅτι φέρουν ταπεινωτικὸν διὰ τὸν ἄνθρωπον χαρακτήρα(1), β) μὲ τὸν τακτὸν ὄρον (εἴτε χρῆμα, εἴτε κέρμα), ὁ ὁποῖος ἔχει τὸ μειονέκτημα, ὅτι δὲν εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὴν φορολογικὴν ἱκανότητα τοῦ φορολογουμένου, καὶ ὁ ὁποῖος εἶναι καὶ αὐθαίρετος διότι δὲν εἶναι ἐκ τῶν προτέρων καθωρισμένος. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν λέγει ὅτι δικαία φορολογία εἶναι ὠρισμένον τμήμα τῆς ἐτησίης παραγωγῆς (ρητὴ τις τῶν γενομένων μοῖρα) (1) Ὁ Γεμιστὸς προτείνει τὴν ἔνωσιν τῶν τριῶν αὐτῶν κατηγορικῶν φόρων καὶ οὕτω ἡ παραγωγή ἀνήκει κατὰ τὸ 1/3 εἰς τοὺς καλλιεργητάς, «τῷ τῶν ἔργων ἐργάτῃ». τὸ 1/3 εἰς ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος παρέχει τὰ μέσα πρὸς ἐκμετάλλευσιν «τῷ τὰ τέλη συνεκπορίζοντι τοῖς ἔργοις», ἦτοι ὄχι τὴν καλλιεργουμένην γῆν, ἀλλὰ τὰ ἀροτριῶντα ζῶα, τοὺς ἀμπελῶνας κλπ. Τὸ τελευταῖον 1/3 ἀνήκει εἰς τὸ κράτος, τὸ ὁποῖον ἀναλαμβάνει τὴν διοίκησιν καὶ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ συνόλου, «τῷ τὴν ἀσφάλειαν τοῖς ὄλοις παρασκευάζοντι».

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει ὅτι εἰς τὸν Πλήθωνα ἀσκοῦν μεγάλην ἐπίδρασιν αἱ κοινωνιστικαὶ ἀντιλήψεις τοῦ Πλάτωνος, ἀφ' οὗ, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, δὲν ἀναγνωρίζει δικαίωμα συμμετοχῆς εἰς τὸ εἰσόδημα εἰς τὸν ἰδιοκτήτην τῆς γῆς. Πλὴν αὐτοῦ οὗτος ἀποκαλύπτεται καὶ ἐμποροκρατίας διότι ἐπιδιώκει ἓνα εἶδος κρατικοῦ σοσιαλισμοῦ διὰ τῆς ρυθμίσεως τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου ὑπὸ τοῦ κράτους. Οὕτω μεταξὺ τῶν ἄλλων δημοσιονομικῶν μέτρων προτείνει τελωνειακὰ ἐμπόδια καὶ τελωνειακοὺς δασμοὺς διὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῶν μὴ ἀπαραιτήτων ἐκ ἐξωτερικοῦ εἰδῶν καὶ διευκόλυνσιν εἰσαγωγῆς τῶν ἀναγκαίων.

Ἀντιθέτως προτείνει τὴν ἀπαγόρευσιν ἐξαγωγῆς εἰδῶν ἀπαιτήτων διὰ τὴν αὐτάρκειαν καὶ τὰς ἀνάγκας τοῦ λαοῦ καὶ εὐνοίαν διὰ τὴν ἐξαγωγὴν τῶν πολυτελῶν ἢ περιττῶν ἀγαθῶν. Εἰ-

1) Βλέπε Ζακυθνοῦ opus cit. σελίς 135 καὶ Στεφανίδου 291: «Αἱ ἀγγαρεῖαι βαρύτατος φόρος τοῖς φέρουσι πολὺ τὸ δούλειον ἔχων».

δικά εύρισκεi ότι είναι λυπηρόν και πρέπει να απαγορεύεται ή εισαγωγή ένδυμάτων τὰ ὁποῖα κατασκευάζονται ἀπὸ ἐξαχθέντα ἑλληνικά ἔρια, ἐν ᾧ θεωρεῖ ἀπαραίτητον τὴν εισαγωγὴν σιδήρου καὶ ὀπλων. Ἄς σημειωθῆ ὅτι τὰ δασμολογικά αὐτὰ μέτρα δὲν ἀποβλέπουν εἰς δημοσιονομικοὺς σκοποὺς, ἀλλὰ εἰς γενικοὺς οἰκονομικοὺς.

Αἱ ἰδέαι τοῦ Πλήθωνος περὶ χρήματος εἶναι συγκεχυμέναι. Οὗτος ὑποστηρίζει τὴν κατάργησιν τοῦ χρήματος, ἰδιαιτέρως τοῦ ξένου (εἶναι ἡ περίοδος τῆς ἐπικρατήσεως τῶν Ἰταλικῶν Κρατῶν Πόλεων Γενούης καὶ Ἑνετίας) καὶ τὴν χρῆσιν κατὰ τὸ δυνατόν τῆς ἀνταλλαγῆς εἰς εἶδος, πάντως δέχεται ὡς ἀπαραίτητον μόνον τὸ ἔθνικόν νόμισμα, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ μὴ εἶναι εὐκόλον πρὸς κίβδηλοποίησιν.

Ὡς πρὸς τὰς γενικὰς ἠθικὰς καὶ φιλοσοφικὰς αὐτοῦ ἀρχὰς περὶ ζωῆς, αὗται εἶναι ἀπλῆ καὶ ἠθικὴ ζωὴ τῶν ἀρχόντων, καὶ γενικὰ ἡ ἀποφυγὴ ἀπὸ τὴν τρυφηλὴν κηφηνώδη καὶ σπάταλον ζωὴν. Ἐπίσης βασικόν γνώρισμα τῶν σκέψεων τοῦ Πλήθωνος εἶναι ἡ ἐργασία καὶ ἡ δικαία συμμετοχὴ εἰς τὰ ἀγαθὰ ἐκάστου μέλους τοῦ λαοῦ. Ἰδιαιτέρως αὐστηρὸς εἶναι ὁ Πλήθων ἔναντι τῶν κληρικῶν, οἱ ὁποῖοι «τοῖς δὲ φιλοσοφεῖν μὲν φάσκουσι τούτοις» ἀλλὰ ὅμως ἔχουν ἀξίωσιν νὰ τοὺς ἀνήκῃ ἀναλογικῶς μεγάλη μερὶς τῶν ἀγαθῶν (1).

Τέλος ὁ Πλήθων εἶναι γενικῶς αὐστηρὸς ὡς πρὸς τὴν ἐπιβολὴν τῶν νόμων (2) καὶ εἶναι ἐχθρὸς τῶν φορολογικῶν ἀσυδοσιῶν μὲ τὴν ἐξαίρεσιν ὅμως τῶν καλλιεργητῶν στρατιωτικῶν. Δι' αὐτοὺς ἡ ἀνωτέρω ἀναφερθεῖσα εἰς τριτομόρια διανομὴ τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς εἶναι διάφορος. Οἱ στρατιωτικοὶ καλλιεργηταὶ δικαιοῦνται 2/3, ἦτοι τοῦ 1/3 ὡς καλλιεργηταὶ καὶ τοῦ 1/3 τῆς μερίδος τοῦ κράτους. Φυσικὰ ἡ ἐξαίρεσις αὕτη ὀφείλεται εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν σημασίαν ποὺ ἀπέδιδεν ὁ Πλήθων εἰς τὴν πολεμικὴν παρασκευὴν τῆς Πελοποννήσου. Ἐπίσης κάμνει καὶ τὴν ἀσήμαντον φορολογικὴν ἐξαίρεσιν διὰ τοὺς ἐλαχίστους τὸν ἀριθμὸν «φιλοσόφους».

ε) Παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ δημοσιονομικοῦ συστήματος

Τὸ δημοσιονομικόν σύστημα τοῦ Πλήθωνος εἰσάγει καὶ μίαν κοινωνιστικὴν μεταρρύθμισιν θεμελιώδους σημασίας, ἦτοι καταργεῖ τὴν ἔγγειον ἰδιοκτησίαν. Ὁ Πλήθων καθὼς ἀναφέραμεν ἀνωτέρω προβαίνει εἰς τριμερῆ κατανομὴν τοῦ εἰσοδήματος τῆς γῆς μεταξύ: α) καλλιεργητῶν, β) κεφαλαιούχων—ὕπὸ τὴν ἔννοιαν μέσων πρὸς καλλιέργειαν τῆς γῆς—καὶ γ) μεταξύ τοῦ κράτους.

Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ὁ ἰδιοκτῆτης τῆς γῆς δὲν δικαιούται συμ-

1) Βλέπε Ζακυθνοῦ σελὶς 136.

2) Εἶναι ὅμως καὶ ἀνθρωπιστῆς καὶ διὰ τοῦτο εἶναι κατὰ τῆς ποιότητος τοῦ ἀκρωτηριασμοῦ, τὴν ὁποῖαν χαρακτηρίζει ὡς μὴ ἀνθρωπιστικὴν καὶ ξένην πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν ψυχὴν.

μετοχής εις τὸ εἰσόδημα αὐτῆς, ἢ γῆ εἶναι ἐλεύθερον ἀγαθὸν καὶ τοῦτο κατὰ τὸν Πλήθωνα εἶναι σύμφωνον πρὸς τὴν φύσιν. "Ὅπως ἢ γῆ δίδεται ἀπὸ τὴν φύσιν, οὕτω αὕτη πρέπει νὰ εἶναι κοινὴ δι' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Συνεπῶς ὁ Πλήθων καταδεικνύεται πλήρως πλατωνιστῆς. Ἡ ἀκριβὴς ἔννοια τῆς κοινοκτημοσύνης αὐτῆς—μᾶλλον εἶναι μία ἰδιοκτησία τοῦ καλλιεργητοῦ—εἶναι ὅτι ἕκαστος τῶν καλλιεργητῶν θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχη τὴν εὐχέρειαν νὰ καλλιεργῇ καὶ νὰ φυτεύσῃ καὶ νὰ κατέχη γῆν ὅπου θέλει. Συνεπῶς οὗτος εἶναι κύριος τῆς γῆς, ἀλλὰ μὲ τὸν περιορισμὸν ὅτι εἶναι μόνον ἐφ' ὅσον εἶναι καλλιεργητῆς καὶ δὲν τὴν ἐγκαταλείπει. Μὲ τὸ μέτρον αὐτὸ ὁ Πλήθων ἀποβλέπει ἴσως καὶ εἰς πραγματοποίησιν τοῦ κοινωνιστικοῦ ἰδεώδους, ταυτοχρόνως ὁμως διατηρεῖ καὶ τὸ ἀτομιστικὸν συμφέρον τὸ ὁποῖον συμβάλλει εἰς τὴν αὐξήσιν τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς.

Ἔως πρὸς τὸ δεῦτερον τριτομόριον ἐκ τοῦ γεωργικοῦ εἰσοδήματος, τοῦτο κατὰ τὸν Πλήθωνα ἀνήκει τῷ τὰ τέλη «συνεκπορίζοντι τοῖς ἔργοις». Ἐκ πρώτης ὕψεως τοῦτο δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀντίθεσις πρὸς τὸ πρῶτον τριτομόριον τὸ ὁποῖον εἶναι ἀσφαλῶς μία σοσιαλιστικὴ ἀρχή, καθ' ὅσον τὸ δεῦτερον εἶναι μία σημαντικὴ ἀντίθεσις αὐτῆς.

Παραχώρησις πρὸς τοὺς συμβάλλοντας εἰς τὴν καλλιέργειαν μὲ ζῶα, δένδρα κτλ., ἦτοι μὲ τὴν σημερινὴν ὁρολογίαν φέρει χαρακτηριστικὰ κεφαλαιοκρατικόν. Ἡ ἀντίφασις ὁμως δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς φαινομενικὴ: α) διότι κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν δὲν ὑπῆρχεν ἢ σημερινὴ κοινωνικὴ διάκρισις, β) διότι τὰ ζῶα καὶ τὰ τέλη ἐν γένει δὲν εἶναι, ὅπως ἢ γῆ, δῶρον τῆς φύσεως καὶ γ) διότι, λόγῳ τοῦ σημαντικοῦ τότε χαμηλοῦ οἰκονομικοῦ ἐπιπέδου, ἢ τάξις τῶν καλλιεργητῶν ἔσπερετο καὶ τῶν στοιχειωδῶν καλλιεργητικῶν μέσων. Τὸ τρίτον τριτομόριον εἰσπράττεται εἰς εἶδος καὶ εἶναι δίκαιος φόρος διότι εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὸ εἰσόδημα καὶ δὲν περιέχει τὰ μειονεκτήματα τῶν ἀγγαρειῶν καὶ τοῦ τακτοῦ ὄρου.

Αἱ παρατηρήσεις αὗται καταδεικνύουν ὅτι ὁ Πλήθων διαπνέεται ὑπὸ πνεύματος φορολογικῆς δικαιοσύνης. Ἀκόμη σημαντικώτερον εἶναι ὅτι ὁ Πλήθων θεωρεῖ τὴν κρατικὴν διοίκησιν παραγωγικὴν, διότι παρέχει τὴν δικαιοσύνην καὶ φροντίζει διὰ τὴν ἐσωτερικὴν καὶ πρὸ παντός τὴν ἐξωτερικὴν ἀσφάλειαν. Μὲ τὴν θεωρίαν τοῦ αὐτοῦ ὁ Πλήθων προηγείται τῶν μετέπειτα αὐτοῦ πολιτειολόγων.

Ἔως γνωστόν, ἡ κρατοῦσα ἀρχὴ τῶρα εἶναι ὅτι αἱ κρατικαὶ ὑπηρεσίαι παράγουν ἀγαθὰ καὶ μάλιστα ἀνωτέρας ποιότητος. Ἀντιθέτως καὶ αὐτὸς ὁ Ἄδὰμ Σμιθ, ὁ πατὴρ τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης, δὲν ἀνεγνώριζε τὴν παραγωγικότητα τῶν κρατικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ συνεπῶς τῶν κρατικῶν δαπανῶν, διότι, ὡς ἔλεγε, τὰ ἀγαθὰ ποὺ παράγουν αὗται δὲν ἔχουν ὑλικὸν τεχνικὸν χαρακτήρα. Πράγματι ἢ παραγωγικότης τῶν κρατικῶν δαπανῶν ἀνεγνωρίσθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τῆς Ρωμαντικῆς Σχολῆς. Καὶ ἢ σήμερον κρατοῦσα γνώμη εἶναι ὅτι τὸ Κράτος διὰ τῶν δαπανῶν τοῦ παράγει ὑλικά

ἀγαθὰ καὶ ἄϋλα, τὰ ὁποῖα μάλιστα ἔχουν πολὺ μεγαλυτέραν ἀξίαν διὰ τὸν κοινωνικὸν βίον ἀπὸ τὰ ἄϋλα.

Τέλος πρέπει νὰ τονισθῇ ὅτι τὸ φορολογικὸν σύστημα τοῦ Πλήθωνος εἶναι ὁ ἐνιαῖος φόρος καὶ δὴ ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος τῆς γῆς. Εἰς τοῦτο καταλήγει πιθανῶς ἀπὸ τὴν σκέψιν, ὅτι ἡ μόνη ἀξία λόγου παραγωγικῆς πηγῆς, καὶ συνεπῶς δυναμένη νὰ φέρῃ τὰ φορολογικὰ βάρη, εἶναι ἡ γῆ. Εἶναι δηλαδὴ ξένος πρὸς τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ σφάλμα τῶν φυσιοκρατῶν, ὅτι ἡ βιοτεχνία καὶ τὸ ἐμπόριον καὶ τὰ ἐλεύθερα ἐπαγγέλματα τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι παραγωγικά (εἶναι ἡ στείρα κλάσις κατὰ τοὺς φυσιοκράτας) καὶ συνεπῶς δὲν δύνανται νὰ φορολογηθοῦν, διότι τότε διὰ τῆς αὐξήσεως τῆς τιμῆς τῶν ὑπηρεσιῶν των αἱ ἀνωτέρω τάξεις θὰ ἐπιρρίψουν τὴν φορολογίαν τελικῶς ἐπὶ τῶν γεωργῶν. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ὁ Πλήθων θὰ ἔπρεπε νὰ θεωρηθῇ ὅτι εἶναι ὁ πρόδρομος τῶν φυσιοκρατῶν, ἂν καὶ προηγείται αὐτῶν κατὰ τρεῖς ὄλους αἰῶνας καὶ τοῦ περιφήμου ἔργου «Tableau Economique» (οἰκονομικοῦ πίνακος) τοῦ Quesnay, τὸ ὁποῖον ἄλλως τε ὡς εἶναι γνωστὸν, ὑπῆρξεν ἕνας μεγάλος σταθμὸς εἰς τὴν Οἰκονομικὴν Ἐπιστήμην, ἀλλὰ καὶ μία μεγάλη ἐπιστημονικὴ πλάνη. Ἀσφαλῶς ὁ Πλήθων τάσσειται ὑπὲρ τοῦ ἐνιαίου γεωργικοῦ φόρου, ὅχι διότι δὲν θεωρεῖ ὡς παραγωγικὰ τὴν βιοτεχνίαν, τὸ ἐμπόριον, καὶ τὰ ἐλεύθερα ἐπαγγέλματα, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν ρεαλισμὸν ὁ ὁποῖος τὸν διέπει, διότι οἱ τρεῖς τελευταῖοι κλάδοι εὐρίσκοντο τότε εἰς ὑποτυπώδη ἀνάπτυξιν καὶ τὸ ἔθνικόν εἰσόδημα ἐπήγαζε κατὰ τὸ μέγιστον αὐτοῦ μέρος ἀπὸ τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν.

Αἱ ἀνωτέρω κοινωνιστικαὶ ἰδέαι τοῦ Πλήθωνος ἔδωκαν ἀφορμὴν, καὶ δικαίως, εἰς πολλοὺς νὰ ὀμιλοῦν περὶ τοῦ σοσιαλισμοῦ τοῦ Πλήθωνος. Ὁ Καθηγητὴς Στεφανίδης (1) τὸν χαρακτηρίζει ὡς μετριοφρόνα σοσιαλιστὴν καὶ μὲ τὴν κατάργησιν τῆς ἐγγείου ἰδιοκτησίας φερόμενον πρὸς τὸν λεγόμενον ἀγροτικὸν σοσιαλισμόν. Πάντως πρέπει νὰ δεχθῶμεν ὅτι ὁ Πλήθων φθάνει εἰς τὴν κατάργησιν τῆς ἐγγείου ἰδιοκτησίας, καὶ ἀπὸ κοινωνιστικὸν ἰδεῶδες, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν πρακτικὸν σκοπὸν νὰ ἐπιτύχῃ τὴν δυνατὴν μεγαλυτέραν ἐπέκτασιν τῆς καλλιιεργείας τῆς γεωργικῆς γῆς. Οὕτω θὰ ἐπετυγχάνετο ὁ ἀντικειμενικὸς σκοπὸς τοῦ Πλήθωνος, ἦτοι ἡ εὐημερία τοῦ λαοῦ καὶ θὰ καθίστατο ἰσχυρὰ ἡ Πελοπόννησος πρὸς τὰ ἔξω. Φαίνεται ὅτι ὁ Πλήθων ἐντάσσει τὰ πάντα εἰς τὸν ἀντικειμενικὸν αὐτὸν σκοπόν. Ἄς σημειωθῇ τέλος ὅτι ἡ ἀπειλητικὴ τουρκικὴ λαίλαψ ἐπῆλθε πολὺ σύντομα καὶ ἐναντίον τῆς Πελοποννήσου, ὥστε δὲν ὑπῆρξε χρόνος παρὰ μόνον διὰ μερικὴν ἐφαρμογὴν τοῦ μεγαλοφυοῦς αὐτοῦ προγράμματος.

Αὐτὸ εἶναι ἐν πάσει δυνατῇ συντομίᾳ τὸ πνευματικὸν καὶ κοινωνιστικὸν ἔργον τοῦ μεγάλου αὐτοῦ Νεοέλληρος φιλοσόφου.

Καθηγητῆς ΑΡ. ΚΑΛΛΙΑΒΑΣ

1) Βλέπε περὶ αὐτοῦ Στεφανίδην opus cit. σελ. 295.

Ἡλ. Ἀν. 7.44', Δ. 5.13'
 Σελήνη 21 ἡμερῶν
ΤΕΤΑΡΤΗ 365/0
 Μελάνης ὁσ., Ζωτικόῦ

31

31.12.1790.— Εἰς τὴν Βιέννην ἀρχίζει ἡ ἔκδοσις τῆς πρώτης «Ἑλληνικῆς ἑφημερίδος ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐφημερίς».

31.12.1940.— Τὸ ἑλληνικὸ ὑποβρύχιον «Κατσώνης» βυθίζει ἔμφορτο ἰταλικὸ σκάφος.

Ἐὸ χρόνος ἀποκαλύπτει τὰ πάντα εἰς τοὺς μεταγενεστέρους· φλύαρος καὶ ὅταν ἀκόμη δὲν ἐρωτᾶται.

(Εὐριπίδης)

Φρόντισε νὰ ἐξοικονομῆς τὸν χρόνον· διότι ἂν ἐξοδεύεται ὅταν δὲν πρέπει, πολὺ ὀλίγος μένει γιὰ νὰ διατεθῇ ὅπου πρέπει.

(Περίανδρος)

Ὅ,τι μπορεῖς νὰ κάμῃς αὐριον, προσπάθησε νὰ τὸ ἐπιύχῃς σήμερον.

(Σ. Πήλιος)

Ὁ χρόνος εἶναι νέος πάντοτε, καὶ ὅμως ἰὸ πᾶν γηράσκει ἐξ αἰτίας του. Κάθε του βῆμα εἶναι ἡ ἀγῆ που προχωρεῖ, ἀφήνοντας πίσω του τὴ σκιά καὶ τὴ νύχια.

(Λακορνταῖο)

Ἡ μικροῦλα παίζει μὲ τὸ πρωτοχρονιάτικὸ της δῶρο.

ΑΙ ΠΡΩΤΑΙ ΑΠΟΓΡΑΦΑΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

(1701 — 1831)

*Ἕλληνες, κάμειτε στατιστικάς, ἵνα πολλοὶ πι-
σιεύσουσιν περὶ τῆς προόδου τῆς Πατρίδος σας.*
(Philipson)

*Ιωάννης Καποδίστριας

κούς κι' οικονομικούς σκοπούς και με φοβερές συνέπειες στην περίπτωση άποχης ή «ψευδοῦς δηλώσεως». Ἡ ανάμνηση τῶν συνεπειῶν αὐτῶν και τιμωριῶν εἶναι τόσο βαθειά ριζωμένη στὰ λαϊκὰ στρώματα, ὥστε μέχρι σήμερα διατηροῦνται πολλές προλήψεις για τὴν ἀπογραφή, ὄχι μόνο στην Ἑλλάδα και σ' ἄλλα κράτη, μά, και σ' αὐτὴ τὴ φιλελεύθερη Ἀγγλία, ποῦ παρεμποδίζουν τὴν κανονική, τὴν ἐπιστημονική και ἀκριβολογημένη ἀπαρίθμηση τῶν κατοίκων μιᾶς χώρας. Κι' ὁμως μιὰ καλὴ ἀπογραφή πόσα δὲν προσφέρει στο Κράτος ἀπὸ κάθε ἀποψη! Δείχνει ὄχι μόνο τὴ πρόοδο και τὴν εὐημερία μιᾶς Φυλῆς, σ' ὅλους τοὺς κλάδους, μά και αὐτὴ τὴ ζωτικότητα της, αὐτὴ τὴν ἐσωτερική της ἀξία, αὐτὸ τὸ μέλλον της. Μιὰ καλὴ στατιστικὴ ἀπογραφή ἰσοδυναμεῖ με μιὰ ἀλάνθαστη «προφητεία», ὅπως ἔλεγε ὁ μέγας Ναπολέον. Κι' ἄλλος διάσημος ἱστορικός ἔγραψε: «Δείξετέ μου τοὺς πίνακες μιᾶς ἀπογραφῆς κι' ἀμέσως θὰ σὰς πῶ ποῦ βαδίζει ἕν Κράτος».

Τὴ μεγάλη σπουδαιότητα τῆς ἀπογραφῆς κατανόησαν ὅλοι οἱ πολιτισμένοι λαοὶ τῆς Γῆς και πρῶτοι οἱ Κινέζοι στὸν «χρυσὸν αἰῶνα»

Ἡ ἀπογραφή, τὸ σπουδαιότερο και πολυπλοκότερο τμήμα τῆς Γενικῆς Στατιστικῆς, σημαίνει τὴν ἀπαρίθμηση τῶν κατοίκων μιᾶς χώρας, τὰ μέρη τῆς διαμοινῆς τοὺς κατὰ πόλεις και συνοικισμούς, κατὰ οἰκογένειες, κατὰ φύλο, ἡλικία, πολιτικὴ κατάσταση, ἐπιτήδευμα και μερικὰ ἄλλα, ποῦ ἀφοροῦν τὴν κοινωνική και πνευματικὴ κατάσταση τῶν προσώπων. Ἡ σημασία αὐτὴ τῆς ἀπογραφῆς εἶναι γέννημα τῶν νεωτέρων χρόνων, ἐνῶ στὰ παλαιότερα κ' ἰδίως στὰ χρόνια τῶν Ρωμαίων, τῶν Βυζαντινῶν, τῶν Φράγγων φεουδαρχῶν και τῶν Τούρκων, ἦταν ἔννοια πολὺ εὐρύτερη, συνυφασμένη με στρατιωτικούς, φορολογι-

της Ιστορίας τους, όποτε τὰ 2238 π. Χ. έκαναν τήν πρώτη συστηματική άπογραφή τοῦ Κράτους των. Μεταγενέστερα οί Έβραίοι κι' οί Έλληνες, κι' Ιδίως οί Ρωμαίοι, δέχθηκαν τό σύστημα στήν έποχή τοῦ Σερβίου Τυλλίου, όποτε ένεργήθηκε κι' ή πρώτη άπογραφή τής Ρώμης τὰ 568 π. Χ. Τότε ρυθμίστηκε μονιμώτερα κι' ό χρόνος τής περιοδικής άπογραφής ή άποτιμήσεως, άν και δέν κρατήθηκε ή κατά πέντε χρόνια έπανάληψη τής άπογραφής. Τό σύστημα θεωρήθηκε «σωτήριο» κι' από τότε, όπως αναφέρει ό Λίβιος, «άρχίζει τό μεγαλειό των Ρωμαίων». Τόσο στους Ρωμαίους, όσο και στους άρχαίους Έλληνες, ή λέξη άπογραφή, σήμαινε : 1) τήν καταγραφή, τόν κατάλογο των κτημάτων και γενικώς τό κτηματολόγιο και 2) τόν κατάλογο των προσώπων των υποχρεουμένων σέ στράτευση και φορολογία. Αὐτός ό Πλάτων μεταχειρίστηκε τήν λέξη με τή παραπάνω σημασία κι' όπως γράφει ό σχολιαστής του : «άπογραφή έστιν ή άπαρίθμησης και άποσημείωσης των όφειλομένων εισφορών έκάστῳ των πολιτών και άπογραφείς οί ταύτην ποιούντες και τούς μη βουλομένους εισάφειν εισάγοντες εις τό δικαστήριον» (Σχολ. Πλατ. Νόμων, 8). Στους Βυζαντινούς συνεχίστηκε τό σύστημα τής άπογραφής, φαίνεται όμως πως περιωρίστηκε μόνο στα κτήματα με τή σημασία τοῦ κτηματικού φόρου. Τήν ίδια έννοια έχει και στα χρόνια τής ευρωπαϊκής φεουδαρχίας, που καταργήθηκε από τή Γαλλική Έπανάσταση τό 1789.

Άφ' ότου ή Έλλάδα ύποτόχθηκε στους Φράγκους (1204) και κατόπιν στους Τούρκους (1453) μέχρι τοῦ 1821 πολύ λίγες πληροφορίες έχουμε για τόν πληθυσμό τής χώρας μας. Κ' υπάρχουν πολλές «άναγραφές» Φράγκων και Βενετών υπαλλήλων, όπου σημειώνεται ό αριθμός των βαρωνειών, των άγροτικών σπιτιών των οικογενειών κι' Ιδίως των δουλοπαροίκων τής Πελοποννήσου και των νησιών, άλλ' οί στατιστικές αυτές πληροφορίες έχουν δοθη κατά προσέγγιση. Η πρώτη σχετικώς ακριβέστερη άπογραφή έγινε από τούς Βενετούς τὰ 1701, όποτε κατείχαν και πάλιν τήν Πελοπόννησο. Φέρει τόν τίτλο : «Περιληψις των τεσσάρων έπαρχιών τοῦ βασιλείου τοῦ Μωρέως με διάκρισιν των θεμάτων ύποτεταγμένων εις έκάστην. Άπαρίθμησης των πόλεων, μοναστηρίων, οικογενειών και τής έκτάσεως, προσδιορισθείσης εις στρέμματα ή πεδία Τρεβίζης». Σύμφωνα με τήν άγνωστη αυτή άπογραφή ό πληθυσμός τής Πελοποννήσου τὰ 1701 ανερχόταν σέ 190.655 ψυχές. Η χώρα είχε 1.498(;) σίτια, 35 μοναστήρια, 46.207 οικογένειες κι' ή έκτασή της ήταν 25.959.737 στρέμματα. Τὰ 1717, όποτε ό Μωριάς ξανάπεσε στα χέρια των Τούρκων, παύουν κι' οί σχετικές στατιστικές πληροφορίες. Μονάχα μερικοί ξένοι περιηγητές άναγράφουν κάποιες δημογραφικές πληροφορίες, όπως ό Πουκεβίλλ κι' ό Άγγλος Μαρτίνος Λήκ. Σύμφωνα μ' αυτούς ό πληθυσμός τής Πελοποννήσου τὰ 1821 ανερχόταν σέ 600.750 ψυχές, τής Στερεάς σέ 247.300. Κατά τή διάρκεια τής Έπαναστάσεως και στο σχετικώς ήσυχο χρόνο τοῦ 1823 άποφασίστηκε γενική άπογραφή των κατοίκων, μα δέν πραγματοποιήθηκε.

Όταν, τέλος, ό Καποδίστριας κατέβηκε στήν Έλλάδα σκέφθηκε

νά συστήση μιὰ «στατιστική ἐπιτροπή», μὰ μόλις τὰ 1830 τή συγκρότησε. Ὄταν οἱ πρέσβεις τῶν τριῶν Δυνάμεων τὰ 1828 τοῦ πρόβαλαν τὸ ἐρώτημα :—«Πόσος ὑπῆρχε διασκεκριμένως ὁ πληθυσμὸς τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Μουσουλμάνων πρὸ τοῦ 1821 ἔτους εἰς καθέν τῶν τμημάτων τῆς Στερεᾶς καὶ τῶν Νήσων τῆς Ἑλλάδος; Πόσος εἶναι καὶ σήμερον ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν καὶ ποία ἡ τούτων ἀναλογία εἰς τὰ αὐτὰ τμήματα :—ὁ Καποδίστριας διώρισε τότε τὸ Ν. Θεοχάρη καὶ τὸ Ν. Σιληβεργο ὡς μέλη μιᾶς ἐπιτροπῆς, μὲ κύριον ἔργο τὴν ἀπαρίθμηση τῶν κατοίκων τῆς χώρας. Ἡ ἐπιτροπή ἐργάστηκε ἐμπειρικῶς κι' ἔδωσε τίς σχετικές πληροφορίες στὸν Κυβερνήτη, πού τίς μεταβίβασε στοὺς τρεῖς πρέσβεις. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος (Πελοποννήσου, Στερεᾶς καὶ Νήσων) ἀνερχόταν τὰ 1821 σὲ 938.765 ψυχές, ἐνῶ τὰ 1828 μόλις ἔφθανε τίς 753.400. Εἶχε δηλαδὴ ἐλαττωθῆ κατὰ 133.200, ἐξ αἰτίας τοῦ πολέμου. Ἄλλ' οἱ ἀριθμοὶ αὐτοὶ δὲν ἦσαν ἀκριβεῖς, ὅπως παραδέχτηκε κι' ὁ ἴδιος ὁ Καποδίστριας κ' ἰδίως ὅσον ἀφορᾷ τὸν Μωριᾶ. Πιὸ κοντὰ στὴν ἀλήθεια βρισκόνταν οἱ ἀριθμοὶ τῆς καταμετρήσεως τῆς γαλλικῆς ἀποστολῆς τοῦ Μαιζόν. Οἱ Γάλλοι θεωροῦσαν πολὺ κατώτερο τὸ πληθυσμὸ τῆς Πελοποννήσου, ὅπως καὶ πραγματικῶς ἦταν. Ὁ Κυβερνήτης εἶχεν ὑπολογίσει σὲ 400.000 τοὺς κατοίκους, ἐνῶ ἦσαν 336.330 κατὰ τοὺς Γάλλους.

Ὁ Καποδίστριας, θέλοντας καλύτερα νὰ ἐξακριβώσῃ τοὺς ἀριθμοὺς καὶ νὰ ὀργανώσῃ μονιμώτερα μιὰ σχετικὴ ὑπηρεσία παρακολούθησεως τοῦ πληθυσμοῦ, σύστησε τὰ 1830 τὴ «Στατιστικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας», πού ἔργο της θάταν ἡ συστηματικὴ ἐξακρίβωση τῆς κινήσεως τοῦ πληθυσμοῦ κι' ἡ μελλοντικὴ ἐνέργεια μιᾶς ἀπογραφῆς. Τὸ διάταγμα τῆς συγκροτήσεως τῆς ἐπιτροπῆς βρίσκεται στὰ χέρια μας. Ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ὑπηρεσίας διωρίστηκαν καὶ πάλιν ὁ Θεοχάρης κι' ὁ Σιληβεργος κι' ἕνα ἀπὸ τὰ πρῶτα «μελήματα» τῆς ἐπιτροπῆς ἦταν κι' ὁ καταρτισμὸς καταλόγου ὄλων τῶν δημοσίων κτημάτων κι' οἰκημάτων, πού ἀποτελοῦσαν τὰ 8) 10 τῆς χώρας, ὡς ἐγκαταλελειμμένη περιουσία τῶν Τούρκων. Ὡστε στὸν Καποδίστρια ὀφείλεται ἡ πρώτη κάπως συστηματικὴ ἀπογραφή τῆς Ἑλλάδος κι' ἡ σύσταση τοῦ πρώτου γραφείου στατιστικῆς, πού ἔδωσε κάποιες πιὸ θετικὲς δημογραφικὲς εἰδήσεις γιὰ τὸν πληθυσμὸ τῆς χώρας τὰ 1828 καὶ 1831 στὴ γαλλικὴ ἀποστολή. Σημειώνουμε πὼς ὁ Καποδίστριας εἶναι ὁ πρῶτος πού μεταχειρίστηκε τὴ λέξη «στατιστικὴ» σὲ δημόσιο ἔγγραφο. Ἄν κι' ἄλλος λόγιος τὴν εἶχε χρησιμοποιήσει λίγο πρωτότερα σὲ μελέτη, πού δημοσίευσσε στὸν «Λόγιο Ἑρμῆ» τῆς Βιέννης τοῦ 1821.

Φ. ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΕΤΗΡΙΣ

Ἔκδοσις τοῦ Κέντρου Στατιστικῆς Ἐκπαιδεύσεως τῆς Α.Σ.Β.Σ.

Πωλεῖται ἀντὶ δρχ. 30

ΙΣΤ' ΜΕΛΕΤΗΜΑ

Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΜΑΝΣΟΛΑΣ

Ὁ Ἀλέξανδρος Μανσόλας ὑπῆρξεν ὁ πρόδρομος τῆς Στατιστικῆς εἰς τὴν νεωτέρην Ἑλλάδα. Διεδέχθη εἰς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Τμήματος Στατιστικῆς καὶ τοῦ ὄλου Γραφείου τῆς Δημοσίας Οἰκονομίας τὸν 1. Σοῦτσον, δεύτερον διευθυντὴν τοῦ ἐν λόγῳ Γραφείου, τὸ ὁποῖον πρῶτος διήρθουνεν ὁ Σ. Σπηλιωτάκης.

Ὁ Μανσόλας ἐργασθεὶς ἐπὶ εἰκοσαετίαν εἰς τὰ στατιστικά θέματα, προήγαγε τὴν στατιστικὴν ἐν Ἑλλάδι, ἀπὸ τῆς ὡς ἄνω θέσεως, εἰς βαθμὸν περιποιούντα τιμὴν εἰς τὴν διοίκησιν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Συνεκέντρωσεν ἄφθονα στατιστικά στοιχεῖα, ἀφορῶντα τὸν πληθυσμὸν, τὴν παιδείαν, τὴν γεωργίαν, τὴν εἰς βρεφικὴν κατάστασιν εὐρισκομένην τότε βιομηχανίαν, τὸν τύπον, τὰ ταχυδρομεῖα, τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν τῶν δήμων καὶ κοινοτήτων κ.τ.λ. Βεβαίως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ πιστεύσῃ τις ὅτι τὰ στοιχεῖα αὐτὰ ἔδιδον πιστὴν εἰκόνα τῆς πραγματικότητος δεδομένου ὅτι καὶ σήμερον ἀκόμη εἶναι τοῦτο ἀνέφικτον· πάντως ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔχει σημασίαν εἶναι ἡ ἀναπτυχθεῖσα ὑπὸ τοῦ Μανσόλα στατιστικὴ δραστηριότης, ἀπαραίτητος εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς καλλιέργειας στατιστικῆς συνειδήσεως εἰς τοὺς πληθυσμούς.

Διενήργησε τὰς ἀπογραφὰς πληθυσμοῦ τῶν ἐτῶν 1870 καὶ 1879. Ἡ ἀπογραφή τοῦ 1870 διενηργήθη διὰ τοῦ συστήματος τῶν πολυσελίδων βιβλίων διὰ τῶν ὁποίων ἐζητήθησαν πάντα τὰ ἀτομικὰ στοιχεῖα, ἅτινα καὶ κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1861 ἐζητήθησαν: ἦτοι τὸ ὀνοματεπώνυμον, τὸ φύλον, ἡ ἡλικία, ἡ οἰκογενειακὴ κατάστασις, ἡ ὑπηκοότης, ἡ δημοτικότης, τὸ θρήσκευμα, τὸ ἐπάγγελμα, ἐπί πλέον δὲ ἡ παίδευσις καὶ ἡ γλῶσσα. Ἐπίσης ἐζητήθησαν ὅπως καὶ κατὰ τὴν προηγουμένη ἀπογραφὴν πληροφορίαι σχετικαὶ μὲ τὸν ἀριθμὸν τῶν οἰκογενειῶν καὶ τὰς οἰκοδομάς. Ἐκτὸς τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατοίκων—δηλ. τοῦ πραγματικοῦ πληθυσμοῦ κατὰ νομούς, ἐπαρχίας, δήμους καὶ πρωτευούσας δήμων—ἐδημοσίευσεν ὁ Μανσόλας, μετὰ τὴν ἀπογραφὴν ταύτην, διὰ πρώτην φοράν καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν δημοτῶν, δηλαδὴ τὸν νόμιμον πληθυσμὸν ἐκάστου νομοῦ, ἐπαρχίας καὶ δήμου. Διὰ συγκρίσεως δὲ τῶν λοιπῶν δημοσιευθέντων στατιστικῶν στοιχείων πρὸς τὰ δημοσιευθέντα τῆς προηγουμένης ἀπογραφῆς, παρατηροῦμεν ὅτι, ἐκτὸς τῶν στοιχείων τῆς προηγουμένης ἀπογραφῆς, ἐδημοσίευσεν ἐπί πλέον ὁ Μανσόλας καὶ τὸν πληθυσμὸν κατὰ γλῶσσαν, παίδευσιν καὶ καθ' ὑπηκοότητα διὰ πρώτην φοράν.

Τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1879 διενήργησεν ὁ Μανσόλας πάλιν διὰ πολυσελίδων ἀπογραφικῶν βιβλίων. Κατ' ἐξαιρέσιν ὅμως τὴν ἀπογραφὴν τοῦ πληθυσμοῦ τῶν Ἀθηνῶν διενήργησε δι' οἰκογενειακῶν δελτίων.

Αι ζητηθεῖσαι δημογραφικαὶ πληροφορίες ἦσαν αὐταὶ πρὸς τὰς τῆς ἀπογραφῆς τοῦ 1870. Τὰ δὲ δημοσιευθέντα στοιχεῖα ἦσαν τὰ αὐτὰ μὲ τὰ ἐξῆς δύο ἐπὶ πλέον: πρῶτον ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων ἐδημοσιεύθη ὄχι μόνον κατὰ διοικητικὰς διαιρέσεις καὶ κατὰ πόλεις πρωτεύουσας δῆμων, ἀλλὰ διὰ πρώτην ἤδη φορὰν καὶ ὡς πρὸς ἕκαστον κατωκημένον τόπον πόλιν ἢ χωρίον· καὶ δεύτερον ὅτι ἐδημοσιεύθησαν τ' ἀποτελέσματα τῆς ἀπογραφῆς τῶν Ἑλλήνων τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀφ' ἑνὸς κατὰ χώρας καὶ προξενεῖα μὲ διάκρισιν κατὰ φύλον καὶ ἀφ' ἑτέρου κατὰ δημοτικότητα ἐν Ἑλλάδι, ὥστε νὰ προκύπτῃ καὶ κατὰταξις τοῦ νομίμου πληθυσμοῦ ἑκάστου δήμου εἰς δημότας ἀπογραφέντας εἰς τὸν δῆμον των, ἀπογραφέντας εἰς ἄλλους δήμους καὶ ἀπογραφέντας εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Ὁ Μανσόλας ἀντιπροσώπευσε τὴν Ἑλλάδα εἰς τρία Διεθνεῖς Στατιστικὰ Συνέδρια καὶ εἰς τὴν Παγκόσμιον Ἐκθεσιν τῶν Παρισίων τοῦ 1878 προεδρεύσας τῆς οἰκείας Ἐπιτροπῆς.

Εὐφημον μνεῖαν τούτου ποιεῖται ὁ καθηγητὴς M. Block εἰς τὸ περὶ στατιστικῆς σύγγραμμά του, ἀναφέρων εἰς τὸ κεφάλαιον τῆς ἰδρύσεως τῶν Στατιστικῶν Γραφείων τῶν διαφόρων χωρῶν τὰ ἐξῆς: Ἡ Ἑλλάς ἔχει στατιστικὸν γραφεῖον ἐν τῷ Τμήματι τῆς Δημοσίας Οἰκονομίας τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν, ἰδρυθὲν κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἀντιβασιλείας, τὸ ὁποῖον ἔσχε διευθυντὰς ἀλληλοδιαδόχως τὸν Σπηλιωτάκη, εἶτα ἐπὶ βραχὺ τὸν καθηγητὴν Σουτσον, ἐπὶ μακρόν δὲ ἄνδρα δραστήριον τὸν Μανσόλαν, οὗτινος εἶδομεν καλὰς ἐργασίας.

Αἱ ἐργασίαι τοῦ Μανσόλα, αἵτινες δημοσιευόμεναι καὶ εἰς τὴν γαλλικὴν ἐκυκλοφόρουσιν καὶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ, ρίπτουσιν πλήρες στατιστικὸν φῶς ἐπὶ τῆς κοινωνικῆς καὶ οἰκονομικῆς καταστάσεως τῆς χώρας κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκεῖνην.

Αἱ κυριώτεραι τῶν δημοσιευθεισῶν ἐργασιῶν τοῦ Α. Μανσόλα:

1. Πολιτειογραφικαὶ πληροφορίες περὶ Ἑλλάδος. Ἀθήναι 1867.
2. Rapports sur l'état de la Statistique en Grèce, présentés au Congrès International de Statistique 1872 καὶ 1876.
3. Ἐκπαίδευσις τῶν ἐργατῶν ἐν Ἑλλάδι. Ἀθήναι 1876.
4. Ἱστορικὴ ἀπογραφικὴ ἄποψις Ἑλλάδος. Ἀθήναι 1877.
5. Στατιστικὴ ἔκθεσις περὶ τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως ἐν Ἑλλάδι. Ἀθήναι 1879.
6. La Grèce à l'Exposition Universelle de Paris 1878. (notions statistiques). Ἀθήναι 1879.
7. Ἀπογραφή πληθυσμοῦ 1870. Ἀθήναι.
8. > > 1879. >
9. Recensement de population 1870. Exposé sur les résultats. 1874.
10. Ἀπογραφικαὶ πληροφορίες περὶ τῶν ἀτμοκινήτων καταστημάτων. Ἀθήναι 1876.
11. Ἀπογραφικαὶ πληροφορίες περὶ γεωργίας 1875.

Δ. ΚΟΝΙΔΑΡΗΣ

ΙΖ' ΜΕΛΕΤΗΜΑ

Η "ΛΟΞΑ" ΤΗΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ

[Οι ἄριθμοὶ παρὰ τὴν ξηρότητα τῶν ἀποκαλύπτουν μίαν πάλλυσαν πραγματικότητα. Διηγούνται ἐλλείδας καὶ ἀπογοητεύσεις, θριάμβους καὶ δράματα, ἄνθησιν καὶ πῶσιν, περασμένα μεγαλεῖα, λησμονηθείσας στενοχωρίας].

(Ι. Δ. Χρυσοχοῦ)

Δέν εἶμαι στατιστικολόγος, ἀλλά—ἐπειδὴ ἔχω πολλές σχέσεις μὲ στατιστικολόγους, δικούς μας καὶ ξένους—μὲ κόλλησε κι' ἐμένα λιγάκι αὐτὴ ἡ «λόξα» τῆς στατιστικῆς, «Λόξα» λέγω γιατί «λόξα» ἐθεωρεῖτο μέχρι προχθὲς ἡ ἐπιστῆμη αὕτη ἀπὸ πολλοὺς ἀρμοδίους καὶ μὴ τῆς ταλαίπωρης αὐτῆς Χώρας εἰς δόξαν τῆς ἀνωτάτης μας ἐκπαιδεύσεως. Καὶ ἐξηγοῦμαι, μὲ περιστατικά καὶ πράγματα:

1) Πρὸ 15ετίας περίπου ἕνας φίλος μου μού ἐξεμυστηρεύθη τὸ ἐξῆς: "Ἦθελεν ὁ ἄνθρωπος νὰ λάβῃ στατιστικά στοιχεῖα διὰ τὴν κίνησιν τῶν λαχανικῶν ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον πρὸς τὴν Πρωτεύουσαν. Ἄπετάνθη ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸ ἀρμόδιον Ὑπουργεῖον. Τὸ ἀρμόδιον Ὑπουργεῖον τὸν παρέπεμψεν εἰς τὴν λαχαναγοράν... ἡ λαχαναγορὰ τὸν παρέπεμψε εἰς τὸν Δῆμον, καὶ ὁ Δῆμος πού νομίζετε: εἰς τὸ Α' Νεκροταφεῖον... Νὰ γιατί: τὸ μὲν Ὑπουργεῖον δὲν εἶχε στοιχεῖα, ἡ Λαχαναγορὰ δὲν εἶχε γραφεῖο, ὁ δὲ Δῆμος ἐθεώρησεν ὀρθὸν νὰ ἐνταφιάσῃ πολυτελῶς αὐτὰ τὰ «Νεκρά» στοιχεῖα μιᾶς νεκρᾶς ὑπηρεσίας εἰς τὸ Α' Νεκροταφεῖον, ὅπου εἶχε τὰ ἀρχεῖα του!

2) "Ὅταν τὸ πρῶτον ἡ Ἄνωτέρα Σχολὴ Βιομηχανικῶν Σπουδῶν εἰσήγαγε τὸ μάθημα τῆς Στατιστικῆς ὡς κύριον μάθημα εἰς τὸ πρόγραμμά της, μερικά ἄλλα ἀνώτερα ἐκπαιδευτήριά μας, καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ Ὑπουργεῖον, ἐθεώρησαν τὸ μάθημα τοῦτο πολυτέλειαν καὶ τὴν διδασκαλίαν ὡς «λόξαν» καὶ μάλιστα ἐκήρυξαν ἄγριον πόλεμον ἐναντίον τῆς Σχολῆς. "Ὅταν ὅμως ἡ ὡς ἄνω Σχολὴ ἀπέδειξεν εἰς τοὺς ἀρμοδίους τὴν σημασίαν τοῦ μαθήματος, αἱ μὲν πολέμιοι Σχολαὶ δειλά - δειλά εἰσήγαγον καὶ αὐταὶ τὴν «λόξαν» αὐτὴν εἰς πρόγραμμά τους, τὸ δὲ Κράτος ἀνέπτυξε μὲ γοργὸν ρυθμὸν τὴν σημερινὴν Στατιστικὴν του Ὑπηρεσίαν, τὴν ὁποῖαν ὀρθῶς ἀπεκάλεσε, λόγῳ τῆς σημασίας της, «Ἐθνικὴν» καὶ τὴν ἐπήνδρωσε μὲ στελέχη πού ἐμορφώθησαν στὸ «Κέντρο Στατιστικῆς Ἐκπαιδεύσεως» τῆς Ἄνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν. Τώρα σιγὰ - σιγὰ ὅλοι μιλοῦν γιὰ τὴ χρησιμότητα τῆς Στατιστικῆς καὶ ὅλες οἱ φωτισμένες ἐπιχειρήσεις τὴν θεωροῦν τὸσον ἀπορᾶιτητη ὅσο καὶ τὴ Λογιστικὴν.

3) Ἀλήθεια, τώρα πού γράφω τὴ λέξι «Λογιστικὴ» σκέπτομαι πὼς κάποτε ἐπίσημα εἶχαν ὀνομάσει καὶ τὴ Διπλογραφία «διαβόλου γέννημα». Αὐτὸ μᾶς τὸ ἀποκάλυψεν ὁ μέγας μας Βλαχογιάννης. Τότε στὴν Πόλῃ ἔλεγαν τὴ Διπλογραφία «Σκριττοῦρα ντόπια».

Γεώργιος ΠΑΥΛΙΔΗΣ

ΙΗ' ΜΕΛΕΤΗΜΑ

ΠΕΡΙ ΠΙΝΑΚΟΣ ΘΗΣΙΜΟΤΗΤΟΣ

Υπό Ε. Δ. ΜΑΡΓΑΡΙΤΗ

Παριστάνομεν με l_x τὸν ἀριθμὸν ἀτόμων ζώντων ἡλικίας x ἐτῶν (x ἀκέραιος καὶ θετικὸς) καὶ ὁμοίως με $l_{x+1}, l_{x+2}, \dots, l_\omega$ τὸν ἀριθμὸν ζώντων ἡλικίας $(x+1)$ ἐτῶν $\dots$ καὶ τέλος ω ἐτῶν ἐνῶ τὸ ω παριστάνει τὸν μεγαλύτερον ἀριθμὸν ἐτῶν ἡλικίας ἐκ τῶν ἀτέμων (ὅτε $l_{\omega+1} = 0$).

Παριστάνομεν με d_x τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀτόμων τὰ ὅποια ἀπονήσκουν εἰς τὴν ἡλικίαν τῶν x μεχρι $(x+1)$ ἐτῶν καὶ θέτομεν :

$$d_x = l_x - l_{x+1} \cdot d_\omega = l_\omega - l_{\omega+1} = l_\omega$$

εἶναι δὲ $d_x + d_{x+1} + \dots + d_\omega = l_x$

Χαρακτηρίζομεν ὡς πιθανότητα : α) θανάτου μὲν ἀτόμου ἡλικίας x ἐτῶν (ἐκ l_x τοιούτων) κατὰ τὸν χρόνον x μέχρι $(x+v)$ ἐτῶν (v ἀκέραιος θετικὸς) τὸν λόγον $d_{x+v} : l_x$ καὶ θέτομεν

$${}_v q_x = \frac{d_{x+v}}{l_x} \quad \left({}^o q_x = q_x = \frac{d_x}{l_x} \right)$$

β) ζῶης δὲ διὰ τὸν αὐτὸν χρόνον τὸν $l_{x+1} : l_x$ καὶ θέτομεν :

$${}_v p_x = \frac{l_{x+v}}{l_x}$$

*Ἐχομεν :

$${}_v p_x = \frac{l_{x+v}}{l_x} \cdot \frac{l_{x+2}}{l_{x+1}} \cdot \dots \cdot \frac{l_{x+v}}{l_{x+v-1}} = p_x \cdot p_{x+1} \dots p_{x+v-1}$$

$${}_v p_x = (1 - q_x) (1 - q_{x+1}) \dots (1 - q_{x+v-1})$$

$${}_v p_{x+v} / q_x = 1$$

$${}_v q_x = \frac{l_{x+v}}{l_x} \cdot \frac{d_{x+v}}{l_{x+v}} = {}_v p_x \cdot q_{x+v}$$

Ἐπιδιώκεται ὁ προσδιορισμὸς τῶν διὰ $x = 0, 1, 2 \dots$ (ὅτε εὐρίσκεται καὶ ὁ P_x) γίνεται δὲ τοῦτο διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ τύπου

$$q_x = \frac{2d_x}{2A_x + B_x - \Gamma_x} \quad (1)$$

ὅπου A_x παριστάνει τὸν ἀριθμὸν τῶν προσώπων ἡλικίας x ἐτῶν τὰ ὁποῖα παρακολουθοῦμεν (ἢ θέτομεν ὑπὸ παρατήρησιν) ἂν ζοῦν, B_x τὸν ἀριθμὸν τοιούτων τὰ ὁποῖα εἰς τὴν ἡλικίαν τῶν x μέχρι $(x+1)$ ἐτῶν εἰσέρχονται εἰς τὴν ὁμάδα τῶν A_x καὶ Γ_x τῶν τοιούτων προσώπων τὰ ὁποῖα εἰς τὴν ἡλικίαν x μέχρι $(x+1)$ ἐτῶν ἀποχωροῦν ἐκ τῆς ὁμάδος τῶν $(A_x + B_x)$.

Ἄντι τοῦ (1) χρῆσιμοποιοῦμεν τὸν κατωτέρω τύπον διὰ τὴν εὕρεσιν π.χ. τοῦ q_{20} δι' ἀπογραφὴν πληθυσμοῦ κατὰ τὸ τέλος (31 Δ|βρίου) τοῦ 1930

$$q_{20} = \frac{\Theta_{20-21, 1910}^{1930} + \Theta_{20-21, 1910}^{1931}}{Z_{1910}^{1930} + \Theta_{20-21, 1910}^{1930}} \quad (2)$$

ὅπου τὸ $\Theta_{20-21, 1910}^{1930}$ παριστάνει τὸ πλῆθος ἐκ τῶν γεννηθέντων κατὰ τὸ ἔτος 1910 καὶ ἀποθανόντων κατὰ τὸ ἔτος 1930 εἰς ἡλικίαν 20 ἐτῶν, τὸ $\Theta_{20-21, 1910}^{1931}$ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἀπέθανον εἰς ἡλικίαν 20 ἐτῶν τὸ 1931 καὶ ἐγεννήθησαν τὸ 1910, τὸ δὲ Z_{1910}^{1930} παριστάνει τὸν ἀριθμὸν τῶν ζώντων ἀτόμων ἡλικίας 20 ἐτῶν τὸ 1930 (γεννηθέντων τὸ 1910).

Τοὺς ἀριθμοὺς οἱ ὁποῖοι ὑπάρχουν εἰς τὸν (2) λαμβάνομεν ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων ἀπογραφῆς (ἢ ὁποῖα ὑποτίθεται ὅτι γίνεται εἰς μίαν χώραν ἢ πόλιν ἢ εἰς ἀσφαλιστικὸν ἴδρυμα).

Ἄν τοὺς ὡς ἄνω ἀριθμοὺς ἔχομεν διὰ περισσοτέρας τῆς μιᾶς ἀπογραφῆς, ἐφαρμόζομεν τὸν ὡς ἄνω τύπον εὐρύτερον: π.χ. ἂν ἔχομεν τοὺς ἀριθμοὺς διὰ δύο ἀπογραφὰς κατὰ τὰ ἔτη 1930 καὶ 1935, θὰ χρῆσιμοποιήσωμεν τὸν ἐπόμενον τύπον:

$$q_{20} = \frac{\Theta_{20-21,1910}^{1930} + \Theta_{20-21,1910}^{1931} + \Theta_{20-21,1915}^{1935} + \Theta_{20-21,1915}^{1936}}{Z_{1910}^{1930} + \Theta_{20-21,1910}^{1930} + Z_{1915}^{1935} + \Theta_{20-21,1915}^{1935}} \quad (3)$$

καί διὰ περισσοτέρας τῶν δύο ἀπογραφῶν ἐφαρμόζομεν τύπον ἔχοντα (καθ' ὅμοιον τρόπον) τοὺς ἀντιστοιχοῦς τῶν ἄνω ἀριθμῶν προερχομένους ἐκ τῶν ἀντιστοιχῶν ἀπογραφῶν.

Χρησιμοποιεῖται καί ὁ κατωτέρω τύπος διὰ τὴν εὐρεσιν τοῦ

$$q_x = \frac{2\Theta_x^{(1930)}}{A_x^{(1930)} + A_{x+1}^{(1931)} + \Theta_x^{(1930)}} \quad (4)$$

ἂν ἡ ἀπογραφή (ἢ ἡ παρακολούθησις τῶν ὑπὸ παρατήρησιν, ἂν ζοῦν) ἀτόμων (συνήθως τῶν ἠσφαλισμένων εἰς ἀσφαλιστικὸν ὄργανισμὸν) γίνεται κατὰ τὸ ἔτος 1930 (δηλ. ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. 1930 μέχρι 31-12 1930 ὅπου A_x παριστάνει τὸν ἀριθμὸν ζώντων ἀτόμων (ἠσφαλισμένων)

ἡλικίας x ἐτῶν κατὰ τὸ 1930 καὶ ὁμοίως τὸ $A_{x+1}^{(1931)}$ ἡλικίας $(x+1)$ ἐτῶν τὸ 1931 (1ην Ἰανουαρίου 1931 ἢ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1930) καὶ $\Theta_x^{(1930)}$ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀποθανόντων εἰς ἡλικίαν x ἐτῶν κατὰ τὸ ἔτος 1930.

Μετὰ τὴν εὐρεσιν τῶν q_x καὶ p_x διὰ πάσας τὰς δυνατὰς (ἀκεραίας καὶ θετικάς) τιμὰς τοῦ x , λαμβάνομεν ἓνα (στρογγυλὸν) ἀριθμὸν ἔστω 100.000 καὶ ὑποθέτομεν αὐτὸν ἴσον μὲ l_0 . Ἐξ αὐτοῦ διὰ πολλαπλασιασμοῦ ἐπὶ p_1, p_2, p_3 εὐρίσκομεν τοὺς ἀριθμοὺς l_1, l_2, l_3 καθὼς καὶ τοὺς $d_x = l_x - l_{x+1}$ διὰ $x = 0, 1, 2$.

Δι' ἀσφαλιστικοὺς ὄργανισμοὺς μὲ σχετικῶς μικρὰν κίνησιν τῶν ἠσφαλισμένων (εἰσόδους καὶ ἐξόδους τοιούτων) χρησιμοποιεῖται ὁ τύπος

$$q_x = \frac{\Theta_x}{A_x} \quad (5)$$

ὅπου A_x παριστάνει τὸν ἀριθμὸν τῶν ζώντων ἠσφαλισμένων ἡλικίας x ἐτῶν καὶ Θ_x τῶν ἀποθανόντων εἰς ἡλικίαν x ἐτῶν.

Ὡς ἐφαρμογή τῶν ἀνωτέρω κατασκευάζεται ὁ ὑπ' ἀριθ. 1 πίναξ δι' ἕκαστον ἔτος γεννήσεως (ἐκάστην ἡλικίαν) καὶ δι' ὠρισμένα ἔτη παρακολουθήσεως ἢ ἀπογραφῆς.

Πίναξ Ι
Χρονολογία γεννήσεως

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(7)	(7)
Ηλικ.	Έτος παρατηρήσεως	Αριθμός ζώντων A_x	Αριθμός εισελθόντων B_x	Αριθμός εξελθόντων Γ_x	$\frac{(2A_x + B_x - \Gamma_x)}{2}$	Αριθ. αποθάνον. Θ_x

Έκ του άνωτέρω πίνακος Ι συγκεντροϋμεν τά άθροίσματα τών στηλών (6) και (7) (δι' έκάστην ήλικίαν) και κατασκευάζεται ό πίναξ ΙΙ όστις παρέχει τό q_x . Αϋτά προκειμένου νά χρησιμοποιηθῆ άμέσως ό (1), ένϋ δια τήν εφαρμογήν του (2) ή μάλλον του (3) θά γίνῃ συγκέντρωσις τών Z_x και Θ_x μέ τούς καταλλήλους δείκτας (κάτω και άνω).

Πίναξ ΙΙ

Ηλικ.	$\Sigma (2A_x + B_x - \Gamma_x) : 2$ δι' όλας τās άπογραφās	$\Sigma \Theta_x$ δι' όλας τās άπογραφās	q_x

Έκ τών άνωτέρω ποσοτῶν θνησιμότητος ύπολογίζονται και οί αριθμοί p_x (ποσοστά έπιβιώσεως) έξ ὧν καταρτίζεται τελικῶς ό πίναξ ΙΙΙ βάσει του τύπου $l_{x+1} = l_x \cdot p_x$, ένϋ $l_0 = 100.000$.

Πίναξ ΙΙΙ

x	l_x	d_x	q_x	p_x

Καθηγητής Στάθης ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ

ΙΘ' ΜΕΛΕΤΗΜΑ

Φ Ω Τ Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

Συμπληρούνται 100 περίπου χρόνια από της ανακαλύψεως της Φωτογραφίας ως μέσου απεικονίσεως τῶν θεμάτων τὰ ὁποῖα ἔρχονται εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸ φῶς καὶ ἐν τούτοις μόνον ἀπὸ τοῦ 1930 καὶ ἐντεῦθεν ἤρχισεν αὕτη νὰ παρουσιάζῃ τὰς τεχνικὰς ἀλλὰ καὶ καλλιτεχνικὰς ἐκείνας ἐξελίξεις, αἱ ὁποῖαι τῆς ἐπέτρεψαν σήμερον νὰ γίνῃ εἰς τὰς πλείστας τῶν ἀνεπτυγμένων Χωρῶν, ἕνας στενὸς συνεργάτης πλείστων τεχνικῶν ἀλλὰ καὶ θεωρητικῶν ἐπιστημῶν, ἰδιαιτέρα ὅμως, ἕνας συνοδοιπόρος τῶν μέχρι σήμερον γνωστῶν εἰκαστικῶν τεχνῶν, μὲ ἀξιώσεις καταλήψεως θέσεως κάτω ἀπὸ τὴν στέγην τοῦ οἰκοδομήματος τῶν Καλῶν Τεχνῶν.

Ἡ τέχνη ἐν τούτοις αὕτη, δὲν εἶναι πολλὰ ἀκόμῃ χρόνια, πού στὸν τόπον μας ἐθεωρεῖτο, διὰ μὲν τοὺς ἐπαγγελματίας φωτογράφους, ὡς μέσον ἀπλῆς δι' ἀντιγραφῆς ἀπεικονίσεως προσώπων, διὰ δὲ τοὺς ἐρασιτέχνους ἕνα μέσον ἀπλῆς ψυχαγωγίας των, μὲ ἀποκλειστικὸ σκοπὸν τὴν λήψιν θεμάτων οἰκογενειακοῦ ἐνδιαφέροντος ἢ φιλικῆς συναναστροφῆς ἢ Τουριστικοῦ περιεχομένου ἐξ ἀφορμῆς ταξιδίων, ἐκδρομῶν ἢ καὶ διασκεδάσεων ἀναμνηστικοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον χαρακτήρος.

Σήμερον δὲν ἠμποροῦμεν νὰ ποῦμε τὸ ἴδιο. Σήμερον ἡ Φωτογραφία, βοηθοῦσης ἀφ' ἑνὸς τῆς τελειοποιήσεως τῶν τεχνικῶν μέσων τὰ ὁποῖα ἀπαιτοῦνται τόσον διὰ τὴν λήψιν ὅσον καὶ διὰ τὴν ἐμφάνισιν καὶ ἐκτύπωσιν καὶ ἀφ' ἑτέρου τοῦ ἠυξημένου καλλιτεχνικοῦ αἰσθητηρίου τῶν χειριζομένων τὸν φακόν, ἔφθασεν εἰς τὸ ἐπίζηλον σημεῖον νὰ ἠμπορῇ νὰ ἀποδώσῃ αὐτὰ ταῦτα τὰ θέματα τὰ ὁποῖα παρουσίαζε ἄλλοτε δι' ἀντιγραφῆς, ὡς δημιουργήματα ἀκολουθοῦντα ὅλους τοὺς κανόνας τῆς τέχνης, μιᾶς ἀληθινῆς εἰκαστικῆς τέχνης, διότι ἐπιτρέπει πλέον εἰς τὸν λήπτην νὰ θέσῃ τὸν φακόν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ αἰσθητηρίου του καὶ ὄχι τὸν λήπτην εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ φακοῦ. Διότι αὕτη εἶναι καὶ πρέπει νὰ εἶναι μὲ λίγα λόγια ἡ ἀληθινὴ Φωτογραφία καὶ αὐτὴν τὴν Φωτογραφίαν πλέον ἐννοοῦμεν σήμερον ὅταν περὶ αὐτῆς ὁμιλοῦμεν.

Εἶναι ἀναντίρρητον, ὅτι ἡ Τέχνη τῆς Φωτογραφίας, ἔχει σήμερον ἀξιώσεις ἀπὸ τοὺς χειριζομένους τὸν φακόν. Διότι, ὅπως καὶ οἱ τεχνοκρίται μας παραδέχονται, ἡ Φωτογραφία δὲν εἶναι ἡ μηχανή, εἶναι ὁ Φωτογράφος. Αὐτὸς πού πιέζει τὸ κουμπὶ τοῦ φακοῦ. Διότι αὐτὸς ἀποφασίζει τὸ πεπρωμένον τῆς εἰκόνας, ἢ κάθε μία τῆς ὁποίας εἶναι καὶ μία εἰκαστικὴ ὑπαρξίς. Κάθε στιγμὴ λήψεως εἶναι καὶ μία γένεσις. Ὁ Φωτογράφος γίνεται στὴν κρίσιμη αὕτη ὥρα ἕνας δημιουργός, γιατί διαλέγει συνθέτει καὶ ἀποφασίζει. Ἡ Φωτογραφία ἀναμφισβήτητα ἠμπορεῖ νὰ δώσῃ μία δημιουργικὴ εἰκόνα τῆς ζωῆς, ὅπως καὶ οἱ ἄλλες εἰκαστικῆς

τέχνες. Τὰ τεχνικά μέσα τὰ ὁποῖα μεταχειρίζεται πρὸς τοῦτο ὁ Φωτογράφος, ἡμπορεῖ βέβαια νὰ προσθέτουσιν εἰς ἀποτέλεσμα, δὲν ἀφαιροῦν ὅμως τίποτα ἀπὸ τὴν σύνθεσιν τῆς εἰκόνας, ἢ ὁποῖα εἶναι καὶ παραμένει δημιούργημα τοῦ Φωτογράφου καὶ ἡ σύνθεσις εἶναι, ὡς γνωστόν, ἐκεῖνη ποῦ μᾶς δίνει, κατὰ κύριον λόγον, τὴν δημιουργίαν, τὴν συγκίνησιν, τὸν παλμόν, τὴν ὁμορφίαν.

Ὅταν ὅμως ὁμιλοῦμεν διὰ τὴν φωτογραφίαν, ἔστω καὶ τὴν καλλιτεχνικὴν, δὲν ἡμποροῦμεν νὰ μὴν ἀναγνωρίσωμεν πῶς, χάρις στὴν τέχνη αὐτὴ γνωρίζουμε μὲ κάθε δυνατὴ ζωντάνια ὄλο τὸ γύρω μας κόσμον. Διότι εἶναι ἡ μοναδικὴ ἀπὸ τὶς εἰκαστικὰς Τέχνες ποῦ μᾶς φανερώνει ἢ μᾶς περιγράφει αὐθεντικὰ καὶ ἀδιάψευστα καὶ σὲ Διεθνῆ μάλιστα γλῶσσα, κάθε ἐκδήλωσι τῆς ζωῆς, ἀπὸ τὴν πρὸ συναρπαστικὴ καὶ τὴν πρὸ φευγαλέα, μέχρι τῆς ἀντιγραφῆς, συντελοῦσα οὕτω στὴ θεμελίωσιν καὶ αὐτῆς τῆς ἱστορίας τοῦ Σύμπαντος.

Ἡ Ἑλληνικὴ Φωτογραφικὴ Ἑταιρεία πρέπει νὰ εἶναι ὑπερήφανος, διότι μὲ τὴν ἴδρυσίν της ἐδῶ καὶ 4 χρόνια ἐσκόρπισε τὴν δημιουργικὴν πνοὴν εἰς τοὺς Ἑρασιτέχνους Φωτογράφους μας, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν ἀναμφισβήτητα σήμερα τὴν σποινδυλικὴν στήλην τῆς Φωτογραφίας καὶ ἰδιαίτερα τῆς Καλλιτεχνικῆς καὶ μᾶς ἐδημιούργησε τὴν πεποίθησιν, ὅτι μὲ τὴν αὐξουσαν δραστηριότητά της ἡ Τέχνη αὐτὴ, τῆς ὁποίας ἡ ἐξέλιξις ὑστερεῖ βεβαίως ἀκόμη εἰς τὸν τόπον μας ἐν σχέσει μὲ ἄλλες χῶρες, θὰ ἀναπτυχθῆ λίαν ἐπιτυχῶς καὶ σὲ βραχὺ μάλιστα χρονικὸν διάστημα. Διότι ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Φωτογραφικὴν Ἑταιρείαν, ἔχει συμπαραστάτην της, τὸ ἀσύγκριτον φῶς τοῦ αἰθερίου Ἑλληνικοῦ οὐρανοῦ. τὴν Ἑλληνικὴν γῆν μὲ τὶς ἀπέραντες καὶ μοναδικὰς ὁμορφίαις της, τοὺς ἱστορικοὺς μας θησαυροὺς καὶ τέλος τὴν ὀλογάλαν Ἑλληνικὴν θάλασσαν μὲ τὰ δαντελωτὰ ἀκρογιάλια της καὶ τὶς χιλιάδες τῶν σμαραγδένιων νησιῶν της, ποῦ καθένα ἀπὸ αὐτὰ μπορεῖ νὰ δώσῃ ἄπειρες δημιουργίες εἰς ὀλόκληρον μάλιστα τὸν Φωτογραφικὸν κόσμον.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΠΑΚΥΡΙΑΚΟΥ

Ἡ φωτογραφικὴ τεχνικὴ θεωρεῖται ὅτι εἶναι ἐφεύρεσις τοῦ 19ου αἰῶνος, πατέρες δὲ αὐτῆς εἶναι οἱ Γάλλοι : Νικηφόρος Νίεψ (1765 — 1833) καὶ Ἰάκωβος Νταγγιέρ (1787 — 1851), ἐξ οὗ καὶ κατ' ἀρχὰς ἡ φωτογραφία ἐκαλεῖτο Νταγγεροτυπία. Συνέβαλον ἐπίσης εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς νέας τεχνικῆς ὁ Γάλλος Μπαγιάρ καὶ ὁ Ἄγγλος Τάλμποτ. Ἐν τούτοις ὁ φωτογραφικὸς θάλαμος καὶ αἱ φωτοπαθεῖς ἐπιφάνειαι ἦσαν γνωσταὶ ἀπὸ τῆς ἑλληνιστικῆς ἐποχῆς, ἀναφέρονται δὲ βραδύτερον ὑπὸ τοῦ Ἀραβοῦ σοφοῦ Ἴμπν - Ἀλαϊτὰν (1038) καὶ ἐν συνεχείᾳ ὑπὸ τοῦ Ρογήρου Βάκωνος (1214—1294), ὡς καὶ τοῦ καταπληκτικοῦ παντογνώστου Λεονάρδου Ντὰ Βίντσι (1452—1519).

541

Π Ι Ν Α Ξ Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Ω Ν

Α' Μ Ε Λ Ε Τ Η Μ Α Τ Α

Σταῦρος Κωστόπουλος : 'Επί τῷ νέῳ ἔτει	Σελίς 5
Δημ. Κονιδάρης : Τί εἶναι «Ἡμερολόγιον»	» 7
Δημ. Κονιδάρης : Τὸ σύστημα τῶν ὠριαίων ἀτράκτων	» 9
Χ : 'Η Σχολή μας	» 13
Χ : Στοιχεῖα τινὰ περὶ 'Ελλάδος	» 23
Δημ. Κονιδάρης : Αἱ ὥραι τοῦ ἔτους	» 39
Χ : Νίκος Καζαντζάκης	» 40
Κλαῦδιος Μπανταλούκας : 'Εθνικοὶ πόροι	» 41
Βασίλειος Δαμαλάς : Οἱ ἐξωτερικοὶ Λογαριασμοὶ ἐκάστης χώρας	» 57
Σωτ. Γ. 'Αγαπητῆδης : 'Ο ἡγγυημένος μισθὸς	» 73
Γ. Α. Φράγκος : Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς 'Ελλάδος κατὰ τὸ 1956	» 93
Δημ. Κ. Ψαρὸς : 'Ο συνταγματικὸς χάρτης τῆς συγχρόνου Δημοκρατίας	» 111
Εὐάγγ. Π. Παπανοῦτσος : 'Αλέξανδρος Δελμούζος	» 131
Σ. Πήλιος : Ρούλης 'Αντωνιάδης (Μία ἐπέτειος 10 Μαΐου 1944)	» 135
Σοφία Μ. Γεδεών : 'Ιωάννης - 'Ερρῖκος Πεσταλότσι	» 154
Δημ. Κόλιας : 'Ο κρατικὸς προϋπολογισμὸς τοῦ ἔτους 1857	» 172
Πάνος Θ. 'Αναγνωστόπουλος : 'Η ἰσορροπία εἰς τὴν φύσιν	» 189
Γεώργιος Α. Βασιλειάδης : 'Ανασυγκρότησις καὶ ἐπαγγελματικὴ ἐκπαίδευσις	» 206
Περ. 'Εμ. Κομνηνός : Κωνσταντινούπολις	» 209
'Ιω. Χρυσσοχοῦ : Τὰ ἀξιώματα τοῦ Η. Casson	» 223
Κωνστ. Γούστης : Διακριτικὴ μεταχείρισις προκειμένου νὰ ἐπιτευχθῇ ἐξισορρόπησις τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν	» 225
Mario Conti : 'Η μορφωτικὴ πολιτικὴ τῆς 'Ιταλίας	» 229
'Αριστείδης Καλλιαβᾶς : Γεώργιος Πλήθων (Γεμιστὸς)	» 251
Φάνης Μιχαλόπουλος : Αἱ πρῶται ἀπογραφαὶ τῆς 'Ελλάδος	» 275
Δημ. Κονιδάρης : 'Ο 'Αλέξανδρος Μάνσολας	» 278
Γεώργιος Παυλίδης : 'Η «Λόξα» τῆς Στατιστικῆς	» 280
Εὐστ. Α. Μοργαρίτης : Περὶ πίνακος θνησιμότητος	» 281
Κώστας Παπακυριακοῦ : Φωτογραφία	» 285
Γεώργ. Καταίπης : 'Εννοια καὶ σκοπὸς τῆς γυμναστικῆς	» 287
'Ο 'Αδιόρθωτος : 'Υπὸ μορφὴν χιοῦμορ θλιβεραὶ ἀλήθειαι	» 289
Henri Casson : Τὰ ἀξιώματα τῶν συναλλαγῶν	σελ. : 55, 77, 117, 139, 152, 188, 205.

Β' ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ

(Περιλήψεις καὶ διδάγματα)

5 Ἰανουαρίου σελ. 46	4 Μαΐου σελ. 122	7 Σεπτεμβρίου σελ. 196
12 » » 48	11 » » 124	14 » » 198
19 » » 50	18 » » 126	21 » » 200
26 » » 52	25 » » 128	28 » » 202
2 Φεβρουαρίου » 63	1 Ἰουνίου » 143	5 Ὀκτωβρίου » 214
9 » » 65	8 » » 145	12 » » 216
16 » » 67	15 » » 147	19 » » 218
23 » » 69	22 » » 149	26 » » 220
	29 » » 151	
2 Μαρτίου » 81	6 Ἰουλίου » 164	2 Νοεμβρίου » 241
9 » » 83	13 » » 166	9 » » 243
16 » » 85	20 » » 168	16 » » 245
23 » » 87	27 » » 170	23 » » 247
30 » » 91		30 » » 249
6 Ἀπριλίου » 100	3 Ἀυγούστου » 179	7 Δεκεμβρίου » 262
13 » » 105	10 » » 181	14 » » 264
20 » » 107	17 » » 183	21 » » 266
27 » » 109	24 » » 185	28 » » 269
	31 » » 187	

(Αἱ περιλήψεις καὶ τὰ διδάγματα ἐκ τῶν Εὐαγγελίων Ἰανουαρίου—Ὀκτωβρίου καὶ Δεκεμβρίου συνετάχθησαν ὑπὸ τῆς Κας Α. Πήλια, αἱ δὲ τοῦ Νοεμβρίου ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμανδριτοῦ Κηφισιάς κ. Ἰακώβου)

Γ' ΕΥΡΕΤΗΡΙΟΝ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΩΝ

Ἀβερρόης	130	Ἀρίσταρχος ὁ ἀστρονόμος	45
Ἀθήνσιος	219	Ἀριστοτέλης	123
Αἰλιανὸς Κλαύδιος	219	Ἀριστοφάνης	199
Ἀϊνσταϊν Ἀλβέρτος	84	Ἄρκ Ἰωάννα	263
Αἰσχύλος	197	Ἀρριανὸς Φλάβιος	217
Ἀλαμπέρ Ντ'	66	Ἀρχιλόχος ὁ Πάριος	202
Ἀλβρίτση Ἰσαβέλλα	261	Ἀρχιμῆδης ὁ Συρακούσιος	46
Ἀλμπόνι Μαριεττα	265	Ἀρχύτας ὁ Ταραντῖνος	90
Ἀμπέρ Ἀνδρέας	49	Ἀσπασία ἡ Μιλησία	267
Ἀναξαγόρας ὁ Κλαζομένιος	69	Ἀγουστίνος	121
Ἀναξιμανδρος	70		
Ἀναξιμένης Μιλήσιος	68	Βάγκνερ Ἀδόλφος	181
Ἀνδρεάδης Μιχ. Ἀνδρέας	76	Βαχχυλιδης	197
Ἄννα Κομνηνή	266	Βάκων Ρογήρος	70
Ἄνρῦ Ἰωσήφ	110	Βάκων Φραγκίσκος	70
Ἄνταμιέσκι Κάρολος	144	Βάμβας Νεόφυτος	244
Ἀπολλώνιος ὁ Ρόδιος	214	Βαυβαρέσσος Χαρ. Κυριάκος	71
Ἀραγκὸ Δομίνικος	87	Βάττ Ἰάκωβος	106
Ἀρίσταρχος ὁ γραμματικὸς	216	Βέμπερ Γουλιέλμος	69

Βενιζέλος Ἐλευθέριος	86	Καζαντζάκης Νίκος	40
Βηλαράς Ἰωάννης	242	Κοΐρη Εὐανθία	270
Βησσαρίων	219	Καλλιμάχος	215
Βιδὸς Ἰωάννης	106	Καλλισθένης	215
Βιρχωβ Ροδόλφος	171	Καμπούρογλου Δημήτριος	245
Βλάχος Ἄγγελος	245	Καρδάνο Ἰερώνυμος	128
Βολταίρος Φραγκίσκος	123	Κιρχαβίτσας Ἀνδρέας	246
Βραΐλας Ἀρμένης (Πέτρος)	130	Κισσὸς Λάζαρος	66
Γκάντι Μαχάτιμα	122	Κάρρσρντ Ἀλφρέδος	147
Γκαλβάνι Λουδοβίκος	51	Καρτέσιος (ἢ Ντεκάρτ)	125
Γκιμπέρτ Οὐίλλιαμ	48	Κάσσον Χεβερτ	152
Γκουερίκε Ὁθων	51	Κέλσιος Ἀνδρέας	71
Γουναράκης Νικόλαος	185	Κέπλερ Ἰωάννης	101
Γκρυβεσάντε Οὐίλλιαμ	108	Κεϋνες Ἰωάννης	186
Δαΐβυ Χάμφρυ	48	Κισουρί Μαρία (Σκλοντόφσκα)	265
Δαμσασκηνὸς Ἰωάννης	213	Κίρχωφ Γουσταῦος	47
Δέλτα Πηνελόπη	262	Κλαούτζιος Ροδόλφος	99
Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς	213	Κόντ Αὐγουστος	130
Δημόκριτος	63	Κορνάρος Βικέντιος	221
Διογένης ὁ Λαέρτιος	218	Κοπέρνικος Νικόλαος	110
Διομήδης Ν. Ἀλέξανδρος	186	Κοραῆς Ἀδαμάντιος	241
Διονύσιος ὁ Θραξ	215	Κόριννα	267
Δραγούμης Ἰωάννης	247	Κοτοπούλη Μαρίκα	261
Δροσίνης Γεώργιος	243	Κουζέν Βίκτωρ	127
Εἰρήνη ἡ Ἀθηναία	264	Κρουξ Οὐίλλιαμ	53
Ἐμερσον Χάρριγκιον	145	Κρυστάλλης Κώστας	247
Ἐνγκελς Φρειδερίκος	181	Κυβιὲ Γεώργιος	101
Ἐντισον Θωμᾶς	64	Κύρου Ἀχιλλεὺς	248
Ἐπίχαρμος	195	Κωσταντῆς Γρηγόριος	249
Ἐρατοσθένης	213	Κὼχ Ροβέρτος	165
Ἐρλιχ Παῦλος	169	Λαντάουερ Ἐδμόνδος	144
Ἐρστεντ Ἰωάννης	84	Λαπλὰς Πέτρος Σίμων	47
Εὐκλείδης	217	Λασκαράτος Ἀνδρέας	249
Εὐριπίδης	197	Λεκατσᾶς Νικ.	249
Ἐφορος	197	Λέ Πλαί	186
Εὐδοκία	269	Λερουά - Μπωλιέ Παῦλος	180
Ζβορύνκιν Βλαδίμηρος	51	Λεωταί Εὐγένιος	148
Ζινι Κάρολος	182	Λινναῖος Κάρολος	71
Ζωροάστρης ἡ Ζαρατούστρας	127	Λιστ Φρειδερίκος	183
Ἡρόδοτος	199	Λίστερ Ἰωσήφ	171
Ἡρόφιλος	221	Λιτρέ Αἰμίλιος	124
Ἡρων ὁ Ἀλεξανδρεὺς	82	Λογγίνος ἡ Κάσιος	217
Ἡσίοδος	198	Λουκιανὸς	217
Θαλῆς ὁ Μιλήσιος	45	Λούξεμπουργκ Ρόζα	270
Θεόκριτος	202	Λύτρας Νικηφόρος	246
Θεόπομπος	201	Μάιερς Κάρολος	170
Θουκυδίδης	203	Μαλίγκι Μαρκέλλος	169
Ἰατριδῆς Εὐάγγελος	18	Μαλθους Θωμᾶς	182
Ἰππαρχος	51	Μάου Ἐλτον	149
Ἰπποκράτης ὁ Κῶος	163	Μάξγουελ Τζαίμς	84
		Μάουρο Φραντσίσκος	149
		Μάρξ Κάρολος	180
		Μένανδρος	195
		Μεντελέγεφ Δημήτριος	90
		Μηνιατή Μαργαρίτα	264

Μίλλ Τζόν - Στούαρτ	187	Πίνδαρος	201
Μίλιγκαν Ροβέρτος	68	Πλάτων	129
Μογκολφιέρ Ίωσήφ	85	Πλούταρχος	220
Μόρς Σαμουήλ	68	Πολίτης Νικόλαος	242
Μπέκερελ	83	Πολύβιος	215
Μπέλλ Άλέξανδρος Γκράχαμ	52	Ποπόφ Άλέξανδρος	54
Μπέρνινγκ Αϊμίλιος	165	Πορφύρας Λάμπρος	248
Μπερνάρ Κλώντ	150	Πούλσεν Βάλντεμαρ	50
Μπερνάρ Σάρρα	261	Πρόκος	53
Μπέστα Φάβιος	144	Προκόπιος	222
Μπίρ Αύγουστος	165	Πτολεμαῖος ὁ Α΄ βασ. Αἰγύπτου	218
Μπόρ Νιέλς	85	Πτολεμαῖος Κλαύδιος	221
Μπουρζουά Λέων	121	Πυθαγόρας	81
Μπούλ Ροβέρτος	99	Πύρρων	125
Μποϋνσεν Ροβέρτος	49		
Μπουφόν Γεώργιος	82	Ράδεσφορδ Έρνέστος	54
Μπράγγ Γουλιέλμος (πατήρ)	109	Ραϊντγκεν Γουλιέλμος Κόνραντ	64
Μπράγγ Γουλιέλμος Λαυρέν- τιος (υἱός)	109	Ρατενάου Βάλτερ	151
Μπράνλυ Έδουάρδος	66	Ρεωμύρ	64
Μπράουν Κάρολος Φερδινάνδος	50	Ρικάρντο Δαβίδ	184
Μπρούς Δαβίδ	171	Ρινόπουλος Μιχ.	18
		Ρίτζι Αύγουστος	63
Νάϊσσερ Άλβέρτος	167	Ρού Αϊμίλιος	169
Ναϊτινγκαίτλ Φλωρεντία	270	Ρουμκόρφ Έρρικός	52
Νεύτων Ίσαάκ	106	Ρουσοπούλου Έλένη	265
Νεφερτίτη ἡ Νεφερετίνη	270	Ρωμανός ὁ μελωδός	222
Νιουκόμεν Θωμάς	65	Σαβαρόν Ίάκωβος	146
Νίπκωβ Παῦλος	67	Σαί Ίωάννης - Βαπτιστής	180
Ντάλτον Ίωάννης	99	Σαί Λέων	180
Νταντι - Λαφράνς Λουδοβίκος	150	Σάνδη Γεωργία	263
Ντουζέ Έλεονώρα	266	Σαπφώ	261
Ντύ Φαί Κάρολος Φραγκίσκος	53	Σεβινιέ Μαρία	265
Ντιμαρσέ	146	Σικελιανός Άγγελος	246
		Σίμψον Ίάκωβος	168
Ξερόπουλος Γεώργιος	244	Σιμωνίδης ὁ Κεῖος	199
Ξενοφών Ἀθηναῖος	179	Σλάμπυ Ἀδόλφος	65
		Σμίθ Ἀδάμ	179
Οἰκονόμου Θωμάς	249	Σολωμός	242
Όμ Γεώργιος Σίμων	49	Σόλων	200
Όμηρος	195	Σούμπετερο Ίωσήφ	183
Όουεν Ροβέρτος	145	Σούτσος Ίωάννης	185
Όπενχάιμερ Ροβέρτος	106	Σοφοκλής	198
Ούράνης Κώστας	248	Σπινόζα Μπαροϋχ	123
		Στάελ Άννα Λουίζα	263
Παλαμάς Κωστής	244	Στήβενσον Γεώργιος	67
Παντόπουλος Εὐάγγελος	248	Στησίχορος ἡ Τεισίας	201
Παπαρηγοπούλου Κων(τίνος	248	Στόκς Γεώργιος	83
Παπίνος Διονύσιος	70	Στράβων	216
Παράκελσος Θεόφραστος	163	Σχμόλλερ Γουσταῦος	184
Παρρὲν Καλλιρόη	262		
Πασκάλ Βλάσιος	127	Τελέσιλλα	269
Παστέρ Λουδοβίκος	167	Τέσλα Νικόλαος	54
Παστερμδτζιάν Χράντ	147	Τεύλορ Φρειδερίκος	144
Πατσιόλο Λουκάς	148	Τζέννερ Έδουάρδος	166
Παύλοβα Άννα	263	Τολστόϊ Λέων Νικολάγιεβιτς	129
Πεσταλότσι Ίωάννης	128	Τόμσον Οὐίλλιαμ	54

ΑΝΩΤΕΡΑ ΣΧΟΛΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΚΕΝΤΡΟΝ
ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

✓ *THE ORGANIZATION OF STATE
SERVICES: by Cl. Badaloukas, H.C.
S.M.*

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΝ ΕΤΟΣ 1958/59

ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Κατὰ τὸ Ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1958 / 59

1. Γραφεῖον Ἐρευνῶν (Βιομηχανικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐρευνῶν). Πρόεδρος: Χρ. Στράτος. Διευθυντής: Κλ. Μπανταλούκας.
2. Ἐπιτροπὴ Βιομηχανικοῦ Προγραμματισμοῦ: Προϊστάμενος: Ἀνδρέας Σαουνάτσος.
3. Κέντρον Στατιστικῆς Ἐκπαιδεύσεως (Προπαρασκευαστικὸν Τμῆμα — Α' καὶ Β' Κύκλου Σπουδῶν — Διευθυντής Σπουδῶν: Ε. Μαργαρίτης.
4. Κέντρον Ὀργανώσεως καὶ Διοικήσεως (Ἐπιχειρήσεων καὶ Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν καὶ Ὀργανισμῶν (Business and Public Administration). Μονοετοῦς φοιτήσεως). Διευθυντής Σπουδῶν: Ι. Λ. Χρυσόχοῦ.
5. Σεμινάριον Λογιστικῆς Ὀργανώσεως. Διευθυντής Σπουδῶν: Βασίλειος Καρύδης.
6. Κέντρον Κοινωνικῶν Σπουδῶν (Διετοῦς φοιτήσεως). Διευθυντής Σπουδῶν: Χρ. Ἀγαλλόπουλος.
7. Κέντρον Τουριστικῆς Ἐκπαιδεύσεως (Μονοετοῦς φοιτήσεως). Διευθυντής Σπουδῶν: Κ. Σημαντήρας.
8. Κέντρον Ναυτιλιακῆς Ἐκπαιδεύσεως (Μονοετοῦς φοιτήσεως). Διευθυντής Σπουδῶν: Ἐλευθέριος Γεωργαντόπουλος.

ΜΕΛΕΤΑΙ

ΕΚ ΤΟΥ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ
1959, ΤΗΣ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Σοφία δὲ πλούτου κτῆμα τιμιώτερον.

ΜΕΝΑΝΔΡΟΣ

Σοφὸς εἶναι ὁ γνωρίζων χρήσιμα
καὶ ὄχι ὁ γνωρίζων πολλά.

ΔΙΣΧΥΔΟΣ

-550-

- 022-551 -
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Στράτος Κ. Παπαϊωάννου

Μαυρομιχάλη 71

610-190

ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ 1957/58

Πρόεδρος: Στρ. Κ. Παπαϊωάννου

Μέλη οί Καθηγηταί:

Χρῖστος Ἄγαλλόπουλος

Νίκος Θεοδώρου

Στάθης Μαργαρίτης

Κωνσταντῖνος Σημαντήρας

ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Ευάγγελος Παρασκευαΐδης

Ἰώνων 4

593-878

ΔΙΔΑΚΤΗΡΙΑ

Κεντρικὸν

Ὁδὸς Κύπρου 43, Τηλ. 876.074

Κέντρον Στατιστικῆς Ἐκπαιδύσεως
Λεωφ. Ἀμαλίας 52, Τηλ. 33.436

Κέντρον Τουριστικῶν Μελετῶν
Ὁδὸς Ἀκαδημίας 84, Τηλ. 34.166

Κέντρον Κοινωνικῶν Σπουδῶν
Ὁδὸς Ἀγησιλάου 12, Τηλ. 34.166

Κέντρον Ὁργανώσεως καὶ Διοικήσεως
Λεωφ. Ἀμαλίας 32, Τηλ. 33.436

Κέντρον Ναυτιλιακῶν Σπουδῶν
Ὁδὸς Καραϊσκού 153 (Πειραιεὺς)

Γραφεῖον Ἐρευνῶν

(Ἐμπορικῶν καὶ Βιομηχανικῶν)

Ὁδὸς Ἀκαδημίας 84, Τηλ. 34.166

ΟΙ ΔΙΔΑΞΑΝΤΕΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΧΟΛΗΝ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΝ ΕΤΟΣ 1957 - 1958

[Τακτικοί—'Επίκουροι—'Εντολαί Διδασκαλίας—'Επιμεληταί—Βοηθοί]

'Ονοματεπώνυμον—Διεύθυνσις—Τηλέφωνα—Μαθήματα—'Ετος Σπουδών

- Αγαλλόπουλος Χρῆστος*, Πιπίνου 10, 'Αθήναι—Τηλ. 814.713
Κοινωνική Πολιτική καὶ 'Εργατικὸν Δίκαιον (Γ).
- Αγαπητίδης Σωτήριος*, Ραβινῆ 6, 'Αθήναι—Τηλ. 72.876
Πολιτικὴ Οικονομία (Α).
- Βασιλείου Σπύρος*, 'Αβέρωφ 10, 'Αθήναι—Τηλ. 812.880
Λογιστικὰ Σχέδια (Γ).
- Γεδεῶν Σοφία*, Βλαβιανοῦ 14, 'Αθήναι—Τηλ. 873.389
Ψυχοτεχνικὴ (Γ).
- Γεωργαντόπουλος Ἐλευθέριος*, Κάνιγγος 2, Πειραιεὺς—Τηλ. 40.384
Θαλάσσιαι Μεταφοραὶ (Β).
- Γεωργιάδης Μάριος*, Σίνα 10, 'Αθήναι—Τηλ. 21.580
'Αποτιμητικὴ (Β).
- Γιαννόπουλος Γιάννης*, 28ης 'Οκτωβρίου 11, Ν. Ψυχικὸ—Τηλ. 672.451
Βιομηχανικὴ Τεχνολογία. 'Ηλεκτροτεχνία (Β).
- Γούσσης Κωνσταντῖνος*, Καραϊσκάκη 5—Κηφισιά—Τηλ. 30.931
Εἰδικὰ Θέματα Πολιτικῆς Οικονομίας (Γ).
- Δελούκας Νικόλαος*, Κανάρη 27, Κηφισιά—Τηλ. 018.173.
'Εμπορικὸν καὶ Βιομηχανικὸν Δίκαιον (Β).
- Δερτιλῆς Παναγιώτης*, Λουκιανοῦ 28, 'Αθήναι—Τηλ. 72.659
Δημοσίαι Οικονομία (Β).
- Δημητρακάκης Δημήτριος*, Ζωοδόχου Πηγῆς 57, 'Αθήναι—Τηλ. 610.465
'Ιδιωτικὸν Δίκαιον (Α).
- Ζαροκίλης Γεώργιος*, Μαυρομιχάλη 33, 'Αθήναι—Τηλ. 613.824
Γερμανικὰ (Α—Γ).
- Θεοδώρου Νικόλαος*, Ψυχάρη 3, 'Αθήναι—Τηλ. 882.090
Φυσικὴ (Α).
- Καλλιαβᾶς Ἀριστομένης*, Πεντέλης - Μαβίλη 1, Ψυχικὸν—Τηλ. 673.786
Γεωγραφία (Α).
- Καλογερόπουλος Σπύρος*, 'Ηροδότη 10, 'Αθήναι—Τηλ. 76.284
Δημόσιον Δίκαιον (Α).
- Καμβυσίδης Δημήτριος*, Τενέδου 28, 'Αθήναι—Τηλ. 872.314
Λογιστικὰ 'Ασκήσεις (Α—Γ)
- Κανελλόπουλος Χρῆστος*, Λέρου 9, 'Αθήναι—Τηλ. 876.633
Χερσαῖαι Μεταφοραὶ (Β).
- Καραβᾶς Χρῆστος*, 'Αριστοτέλους 96, 'Αθήναι—Τηλ. 810.293
Γαλλικὰ (Α καὶ Β).
- Κατσιπῆς Γεώργιος*, 'Αγκύλης 48, 'Αθήναι—Τηλ. 91.342
Σωματικὴ 'Αγωγή.
- Κόλιας Δημήτριος*, 'Αγ. Λαύρας 105, 'Αθήναι—Τηλ. 881.900
'Ιδιωτικὴ Οικονομικὴ (Β)—Φορολογικὴ Νομοθεσία (Γ).
- Κουβέλης Πέτρος*, Βασ. Σοφίας 101, 'Αθήναι—Τηλ. 663.648
Βιομηχανικὴ καὶ 'Ενεργειακὴ Πολιτικὴ (Γ).
- Κουβόπουλος Χρῆστος*, 'Ιεροσολύμων 14, 'Αθήναι - Γκιζελῆ—Τηλ. 811.303
Λογιστικὰ 'Ασκήσεις (Α—Β—Γ).

Ὁ πρῶτος Πρόεδρος τῆς Σχολῆς ἀείμνηστος
ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ ΧΑΡΙΛΑΟΣ

- Κουτσογιάννης Ιωάννης**, Ύψηλάντου 5, Ἀθήναι-Τηλ. 70.107
Ἀσφαλιστικά (Β).
- Κυρκυλίτσας Ἀνδρέας**, Ἐθνικῆς Στέγης 16, Νέα Σμύρνη-Τηλ. 96.732
Τραπεζικά (Β)-Ἐμπορικὴ Πολιτικὴ (Γ).
- Λάζαρος Ἀπόστολος**, Ι. Δροσοπούλου 173, Ἀθήναι-30.551
Εἰδικὰ θέματα Πολιτικῆς Οἰκονομίας (Β-Γ).
- Λέτσας Φρῆξος**, Βασ. Σοφίας 21, Ἀθήναι-Τηλ. 616.715.
Ὀργάνωσις Ἐργοστασίων (Γ).
- Μαργαρίτης Εὐστάθιος**, Σκύρου 55, Ἀθήναι-Τηλ. 815.383
Οἰκονομικὰ Μαθηματικά (Α) καὶ Στατιστικὴ (Β).
- Μελετήης Ἐμμανουήλ**, Αἰόλου 76, Ἀθήναι-Τηλ. 20.906
Στενογραφία (Α).
- Μούτσης Θεμιστοκλῆς**, Ἀνδρομέδας 23, Παγκράτι-Τηλ. 30.073
Ἀσκήσεις Τεχνικῆς Συναλλαγῶν (Α).
- Μπανταλούκας Κλαύδιος**, Κεφαλληνίας 33α, Ἀθήναι-Τηλ. 815.305
Ὀργανωτικά Θέματα (Γ).
- Μπάφη Τασία**, Δερβενίων 26, Ἀθήναι-Τηλ. 615.150
Ἀσκήσεις Πολιτικῆς Οἰκονομίας (Α).
- Ντόρπης Ἰωάννης**, Βασ. Ἡρακλείου 8-Τηλ. 882.390
Γαλλικὴ Ἐμπορικὴ Ἀλληλογραφία (Α-Γ).
- Ξυνόπουλος Γεώργιος**, Νάξου 131, Ἀθήναι-Τηλ. 880.275
Μεταλλευτικὸν Δίκαιον (Γ).
- Παπαδημητρίου Δημήτριος**, Ἐδουάρδου Ὡά 2α, Ἀθήναι-Τηλ. 23.792
Ἐφαρμογαὶ Βιομηχανικῆς Λογιστικῆς (Γ).
- Παπαϊωάννου Στράτος**, Μαυρομιχάλη 71, Ἀθήναι-Τηλ. 610.190
Τεχνικὴ τοῦ Ἐμπορίου (Α) καὶ Λογιστικὴ (Α καὶ Β).
- Παπακώστας Γεώργιος**, Φυλῆς 134, Ἀθήναι-Τηλ. 871.709,
Βιομηχανικὴ Ὑγιεινὴ (Γ).
- Παυλίδης Γεώργιος**, Ἰαλέμου 50, Ἀθήναι-Τηλ. 882.207
Ἀγγλικά (Α-Γ).
- Πέριδης Παναγιώτης**, Ὀμήρου 24, Ἀθήναι-Τηλ. 24.289
Ἐμπορικὸν Δίκαιον (Γ).
- Σημαντήρας Κωνσταντῖνος**, Πατρ. Ἰωακείμ 57, Ἀθήναι-Τηλ. 72.379
Ἰδιωτικὸν Δίκαιον (Β).
- Σταυρόπουλος Σταῦσος**, Πινδάρου 13, Πειραιεὺς-Τηλ. 40.345
Βιομηχανικὴ Τεχνολογία (Μηχανογνωσία) (Β).
- Συνοδινός Ἐλευθέριος**, Ἀγίου Μελετίου, Ἀθήναι-Τηλ. 871.254
Χημεία (Α) καὶ Ἐμπορευματολογία (Β καὶ Γ).
- Τσιμάρας Μάριος**, Ἀβέρωφ 12, Ἀθήναι-Τηλ. 812.730
Εἰδικὰ Ὀργανωτικά καὶ Οἰκονομικά θέματα (Γ).
- Φράγκος Ἰωάννης**, Ἀγγέλου Γέροντα 11, Ἀθήναι-Τηλ. 34.185
Τελωνειακὴ καὶ Δασμολογικὴ Νομοθεσία καὶ Πολιτικὴ (Γ).
- Χαλκιόπουλος Γεώργιος**, Χατζηχρήστου 9, Μακρυγιάννη-Τηλ. 91.578
Πολιτικὴ Οἰκονομία (Β καὶ Γ).
- Χρυσόχοῦ Ἰωάννης**, Κ. Λομβάρδου 100, Ἀθήναι-Τηλ. 27.345
Ὀργάνωσις Ἐπιχειρήσεων (Α-Γ) καὶ Ἐλεγκτικὴ (Γ).
- Ψαρρὸς Δημήτριος**, Ἀγ. Λαύρας 27, Πατήσια-Τηλ. 881.915
Οἰκονομικὸν Δίκαιον (Β).

Ὁ Κοσμήτωρ τῆς Σχολῆς
κ. ΣΤΡΑΤΟΣ ΠΑΠΑΓΩΑΝΝΟΥ

Ὁργανώσατε τὴν σχολικὴν καὶ ἐξωσχολικὴν σας ζωὴν. Αὐτὸ θὰ διευκολύνη καὶ θὰ ἀπλοποιήσῃ τὴν ἐργασίαν σας. Μὴ σπαταλᾶτε τὰς δυνάμεις σας, πού εἶναι κατ' ἀνάγκην περιωρισμένα.

Ἀγοράσατε ἐγκαίρως τὰ διδακτικὰ βιβλία σας. Εἶναι ὄργανα καὶ μέσα σπουδῆς σας. Ἐὰν δὲν δύνασθε νὰ τὰ ἀγοράσετε ἐπωφεληθῆτε ἀπὸ τὰ πολλαπλᾶ ἀντίτυπα πού ὑπάρχουν εἰς τὰς βιβλιοθήκας τῆς Σχολῆς (ὁδὸς Κύπρου 43), τῆς Βουλῆς (Παλαιὰ Ἀνάκτορα) καὶ τῶν Δήμων Ἀθηναίων καὶ Πειραιῶς.

Ἐφοδιασθῆτε ἐγκαίρως μὲ τὴν γραφικὴν σας ὕλην. Εὐτυχῶς τώρα καὶ οἱ στυλογράφοι καὶ τὰ μολύβια μελάνης εἶναι προσιτὰ εἰς ὅλους. Τὰ μελανοδοχεῖα εἶναι ἀναχρονισμός, συνάμα δὲ εἶναι καὶ ἐπικίνδυνα καὶ δι' ὑμᾶς, καὶ διὰ τοὺς ἄλλους. Ἐχετε ὑπ' ὄψιν σας ὅτι πρέπει πάντοτε νὰ εἰσθε ἔτοιμοι νὰ ἀπαντήσετε γραπτῶς εἰς διάφορα ἀπροόπτως τιθέμενα ἐρωτήματα ἢ νὰ κρατήσετε χρησίμους σημειώσεις κατὰ τὴν παράδοσιν τοῦ κ. Καθηγητοῦ.

Πᾶσα παρερχομένη ἡμέρα σᾶς πλησιάζει πρὸς τὰς ἐξετάσεις. Μὴ τὸ λησμονῆτε αὐτό. Ἐτοιμάζεσθε διαρκῶς διὰ τὴν ἡμέραν τῶν ἐξετάσεων. Αὐτὸ δὲν θὰ συντελέσῃ μόνον εἰς τὴν ἄκοπον καὶ σταθερὰν κατάρτισίν σας ἀλλὰ καὶ θὰ σᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν ἀγωνίαν τῶν ἡμερῶν τῶν ἐξετάσεων καὶ ἀπὸ τὸν ἐξευτελισμὸν νὰ παρακαλῆτε νὰ σᾶς προαγάγουν, ἐνῶ δὲν τὸ ἀξίζετε. Ἡ ἐξέτασις εἶναι τραγωδία καὶ ἐξευτελισμὸς διὰ τοὺς ἀμελεῖς, εὐκαιρία καὶ χαρὰ διὰ τοὺς ἐπιμελεῖς.

Ἡ σπουδὴ γίνεται διὰ δύο σκοποὺς : α) ν' ἀποκτήσετε θετικὴν μόρφωσιν, ἢ ὅποια θὰ σᾶς χρησιμεύσῃ νὰ σταδιοδρομήσετε, νὰ προαχθῆτε, νὰ ἐπιτύχετε καὶ β) ν' ἀποκτήσετε ἓν πτυχίον τὸ ὅποῖον νὰ βεβαιώνη τὴν μόρφωσίν σας. Ἀλλὰ τὸ πτυχίον δὲν εἶναι τύπος. Πρέπει νὰ εἶναι ἢ ἐπιβραβεύσις κόπων καὶ θυσιῶν, ἐπιβεβαίωσις τῶν οὐσιαστικῶν ἐφοδίων. Νὰ εἰσθε ἀπολύτως βέβαιοι ὅτι οὐδένα θὰ ἀπατούσατε—πλὴν τοῦ ἑαυτοῦ σας—ἐὰν ἦτο δυνατόν ν' ἀποκτήσετε τὸ πτυχίον παρ' ἀξίαν.

Ἀκούσατέ μας. Τὸ ἐπαναλαμβάνω : Ἀκούσατέ μας. Εἴμεθα πραγματικοὶ φίλοι σας, πνευματικοὶ γονεῖς σας. Αἱ ὑποδείξεις καὶ αἱ συμβουλαὶ μας προέρχονται ἀπὸ ἀληθὲς ἐνδιαφέρον, ἀπὸ πόνον καὶ στοργὴν δι' ὑμᾶς. Εἶναι ἀποτέλεσμα μακρᾶς μας πείρας. Πρέπει νὰ σᾶς βοηθήσωμεν νὰ κάμετε ὅσον τὸ δυνατόν ὀλιγώτερα λάθη, διότι γνωρίζομεν πόσον σκληρὰ—πολὺ σκληρὰ—πληρώνομεν τὰ λάθη μας εἰς τὴν ζωὴν μας. Πρέπει νὰ σᾶς βοηθήσωμεν διὰ νὰ ἐπιτύχετε, διότι ἡ ἐπιτυχία σας ἢ ἐπαγγελματικὴ θὰ εἶναι ἢ χαρὰ μας καὶ ἢ ὑπερηφάνειά μας ὡς Διδασκάλων καὶ ὡς ἀνθρώπων.

Ἀκούσατέ μας, δὲν ἔχετε τίποτε νὰ χάσετε καὶ ἔχετε πολλὰ—πᾶρα πολλὰ—νὰ κερδίσετε ἀπὸ τὰς συμβουλὰς μας, ἀπὸ τὴν ἀγάπην μας καὶ τὸ ἐνδιαφέρον μας.

Τοῦτο θὰ γίνῃ, ἐὰν παύσετε νὰ θεωρῆτε τοὺς Διδασκάλους σας ξένους, ἴσως ἐχθροὺς σας, ἐὰν μᾶς θεωρήσετε φίλους καὶ συνεργάτας σας, ὀδηγητὰς καὶ προστάτας εἰς τὴν ζωὴν σας. Εἶναι τοῦτο χρέος μας καὶ χαρὰ μας. Ἄς γίνῃ τοῦτο καὶ ἰδικὴ σας πεποίθησις καὶ ὀδηγὸς εἰς τὴν σπουδαστικὴν περίοδον τῆς ζωῆς σας.

Καλῶς ἤλθατε εἰς τὴν Σχολὴν μας.

ΤΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

1. Γραφείον Ἐμπορικῶν καὶ Βιομηχανικῶν Ἐρευνῶν
2. Κέντρον Στατιστικῆς Ἐκπαιδεύσεως
3. Κέντρον Κοινωνικῶν Σπουδῶν
4. Κέντρον Τουριστικῶν Μελετῶν
5. Κέντρον Ὁργανώσεως καὶ Διοικήσεως
6. Κέντρον Ναυτιλιακῶν Σπουδῶν
7. Ἡ Ὑπηρεσία Δημοσιευμάτων

ΤΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Ἡ Α.Σ.Β.Σ. ἐνόμισεν ὅτι δὲν ἐκπληροῖ τελείως τὸν προορισμὸν τῆς ἀρκουμένη εἰς τὸν ρόλον ἰδρύματος αὐστηρῶς ἀκαδημαϊκῆς διδασκαλίας. Ὑπερφάνως, ἄλλωστε, διακηρύσσει τὸν ἐπαγγελματικὸν αὐτῆς χαρακτήρα καὶ ἔχεται σταθερῶς τῆς ἀπόψεως ὅτι εἰς τὰς Ἀνωτάτας Σχολὰς τοῦ εἴδους τῆς ἢ θεωρία πρέπει νὰ παρέχεται ἐν ᾧ μέτρῳ ἢ ἐφαρμογὴ χρειάζεται, διὰ τὴν ἐπιτυχῆ ἀντιμετώπισιν τῶν προβλημάτων αὐτῆς, τὴν ἐπιστημονικὴν μέθοδον.

Προσβέβει ὅτι τὸ ἔργον τῆς ἀνωτάτης ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως δὲν δύναται νὰ περιορίζεται εἰς τὸν ἐφοδιασμὸν τῶν σπουδαστῶν μὲ τὸν θεωρητικὸν μόνον ἐξοπλισμὸν, ὅσον καὶ ἂν οὗτος θεωρηθῇ ἄρτιος, ἀλλ' ὅτι πρέπει νὰ ἐπεκτείνεται ἐπὶ τοσοῦτον εἰς τὴν πρακτικὴν ἐν ταῖς Σχολαῖς κατάρτισιν, ὥστε οἱ ἐξερχόμενοι νὰ εἶναι ἔτοιμοι νὰ ἀναλάβουν εὐθύνας εἰς τὴν διαδικασίαν τῆς παραγωγῆς.

Πιστεύει, ἀκόμη, ὅτι τὸ ἔργον τῆς Σχολῆς, οὕτω διηρθρωμένης, δὲν σταματᾷ μὲ τὴν χορήγησιν τοῦ πτυχίου εἰς τοὺς σπουδαστάς της, ἀλλ' ἐπεκτείνεται ἐπὶ τῆς ἐπιστημονικῆς ἀντιλήψεως ζητημάτων καὶ προβλημάτων ἐπιπραζόντων τὴν καθόλου οἰκονομίαν τῆς χώρας καὶ τῆς παροχῆς πάσης δυνατῆς ἐπιστημονικῆς βοήθειας, τόσον πρὸς τοὺς ἀποφοίτους της κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἐπαγγελματικοῦ τῶν βίου, ὅσον καὶ πρὸς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην τοιαύτης λειτουργικῶν ὀργανισμοῦ τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας.

Διὰ τὸν λόγον τοῦτον, παραλλήλως πρὸς τὴν ἀπὸ τῆς ἑδρας διδασκαλίαν καὶ φροντιστηριακὴν ἐξάσκησιν, ἐμερίμνησε διὰ τὴν σύστασιν παρασχολικῶν ἰδρυμάτων, ἐχόντων τριπλοῦν προορισμὸν :

α) τὴν διαπαιδαγώγησιν τῶν σπουδαστῶν τῆς Σχολῆς — ἢ καὶ ἄλλων ἀτόμων — εἰς τὸν χειρισμὸν θεμάτων ἐφαρμογῆς καὶ τὴν ἐπιτυχῆ ἀντιμετώπισιν προβλημάτων τῆς πράξεως,

β) τὴν ἐπιμορφωτικὴν ἐξειδίκευσιν καὶ τὸν ἐπιστημονικὸν συγχρονισμὸν λειτουργῶν τεταγμένων εἰς ὑστεροῦντας τομεῖς τῆς ἐν γένει οἰκονομίας,

γ) τὴν πολὺπλευρον μελέτην τῶν ζωτικῶν οἰκονομικῶν καὶ παραγωγικῶν προβλημάτων τῆς Χώρας ὑπὸ τοῦ ἐν τῇ Σχολῇ καὶ περὶ τὴν Σχολὴν συγκεντρωμένου ἀρτίου ἐπιστημονικοῦ ἐπιτελείου καὶ τὴν διερεύνησιν θεμάτων εἰδικῶν, τιθεμένων εἰς αὐτὴν ὑπὸ ἐνδιαφερομένων ἐπιχειρήσεων, ἰδίως βιομηχανικῶν.

Ἡ Σχολὴ μέχρι τοῦδε ἔχει συστήσει τὸ *Γραφεῖον Ἐρευνῶν* (Βιομηχανικῶν καὶ Ἐμπορικῶν), ὡς καὶ τὰ κάτωθι Κέντρα Εἰδικῆς (θεωρητικῆς καὶ ἐφηρμοσμένης) Ἐκπαιδεύσεως :

α) τὸ *Κέντρον Στατιστικῆς Ἐκπαιδεύσεως (Κ.Σ.Ε.)*

β) τὸ *Κέντρον Τουριστικῶν μελετῶν (Κ.Τ.Μ.)*

γ) τὸ Κέντρον Ὁργανώσεως καὶ Διοικήσεως (Κ.Ο.Δ.)

(Business and Public Administration)

δ) τὸ Κέντρον Κοινωνικῶν Σπουδῶν (Κ.Κ.Σ.) καὶ

ε) τὸ Κέντρον Ναυτιλιακῶν Σπουδῶν (Κ.Ν.Σ.).

Ἡ σχολὴ φρονεῖ ὅτι μὲ τὰ ἄνω ἐπιμορφωτικά Κέντρα συμπληρώνει τὴν ἐκπαιδευτικὴν τῆς προσπάθειαν. Πάντως, τὰ Κέντρα ταῦτα ἀποβλέπουν εἰς τὴν εἰδίκευσιν καὶ ἐπιμόρφωσιν διοικητικῶν στελεχῶν τῆς ἰδιωτικῆς οἰκονομίας καὶ τοῦ Κράτους καὶ δὲν ἀποτελοῦν σχολὰς «Πολυσχολικοῦ Ἰδρύματος», ἡ ἔννοια τοῦ ὁποίου εἶναι ἕξω τῶν ἐπιδιώξεων τῆς Σχολῆς.

Τὸ Γραφεῖον Ἐρευνῶν τῆς Σχολῆς

(ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ)

Τὸ Γραφεῖον Ἐρευνῶν τῆς Σχολῆς (Γ.Ε.Β.Ε.) σκοπὸν ἔχει :

α) τὴν ἐν τῇ πράξει ἐξάσκησιν τῶν σπουδαστῶν ὑπὸ ὄρους ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον πλησιάζοντας τὴν πραγματικότητα εἰς τὴν ἐπίλυσιν τῶν ποικίλων ὀργανωτικῶν προβλημάτων (οἰκονομικῶν, τεχνικῶν, λογιστικῶν, ἐμπορικῶν, ἀνθρωπίνου παράγοντος κλπ.) τῶν ἐπιχειρήσεων.

β) Τὴν συλλογὴν καὶ ἐπεξεργασίαν ζωντανοῦ ὕλικου, καταλλήλου διὰ διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος τῆς ὀργανώσεως καὶ τῶν συγγενῶν μαθημάτων κατὰ τὰς νεωτέρας παιδαγωγικὰς ἀντιλήψεις (ἰδίᾳ κατὰ τὴν περιπτωσιακὴν μέθοδον).

γ) Τὴν μελέτην καὶ ἔρευναν, εἴτε πρωτοβουλία τοῦ Γραφείου εἴτε τῇ αἰτήσῃ ἐπιχειρήσεων ἢ ὀργανισμῶν, εἰδικῶν ἢ γενικῶν προβλημάτων σχετικῶν μὲ αὐτοὺς.

δ) Εἰδικώτερον τὴν παροχὴν ἐπιστημονικῆς βοήθειας εἰς τοὺς σπουδαστὰς καὶ τοὺς πτυχιούχους τῆς Σχολῆς διὰ τὴν ἐπίλυσιν ἢ ὑπόδειξιν μέσων πρὸς λύσιν τῶν ἀπασχολούντων αὐτοὺς προβλημάτων καὶ ἰδίᾳ ὀργανώσεως λογιστικῆς.

Αἱ κατευθύνσεις τοῦ Γραφείου Ἐρευνῶν εἶναι :

α) Νὰ συνεχίσῃ καὶ νὰ συμπληρώσῃ τὴν θεωρητικὴν διδασκαλίαν, διὸ καὶ ἐπιδιώκει κατὰ πρόγραμμα τὴν σύνδεσιν τῶν πρακτικῶν λύσεων πρὸς τὰς ἐπιστημονικὰς ἀρχὰς καὶ τοὺς κανόνας.

β) Νὰ ἀποβῇ ἐπιστημονικὸν ἐργαστήριον λειτουργοῦν συμφώνως πρὸς τὴν αὐστηρὰν ἐπιστημονικὴν μέθοδον, καὶ

γ) Νὰ καταστῇ κέντρον ἀνταλλαγῆς πείρας μεταξὺ τῆς Σχολῆς καὶ τῶν βιομηχανικῶν καὶ ἐμπορικῶν ὀργανισμῶν.

Τὸ Γραφεῖον Ἐρευνῶν διοικεῖται παρ' εἰδικοῦ Συμβουλίου τελούντος ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ βιομηχάνου κ. Χρ. Στράτου, μὲ ἀντιπροεδρίαν τοῦ κ. Χρ. Πανάγου. Τοῦ γραφείου Ἐρευνῶν Γενικὸς Εἰσηγητὴς εἶναι ὁ Καθηγητὴς κ. Ι. Χρυσοχοῦ καὶ Διευθυντὴς ὁ Καθηγητὴς κ. Κλ. Μπανταλούκας, μέλη δὲ οἱ ἀρμόδιοι Καθηγηταὶ τῆς Σχολῆς καὶ ἄλλο ἐκλεκτοὶ συνεργάται αὐτῆς ἐκ τοῦ ἐπιστημονικοῦ καὶ οἰκονομικοῦ κόσμου.

Τὸ Κέντρον Στατιστικῆς Ἐκπαιδεύσεως

Ἡ Ἀνωτέρα Σχολὴ Βιομηχανικῶν Σπουδῶν εὐθὺς μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, ὀργανωθεῖσα ὡς Ἴδρυμα τῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως, ἐθεώρησε τὴν Στατιστικὴν ἀπαραίτητον μέρος τοῦ κύκλου διδασκαλίας τῆς πρὸς μὀρφωσιν ἀνωτέρων διοικητικῶν στελεχῶν, τόσοῦ τοῦ Κράτους ὅσον καὶ τῶν ἐν γένει Οἰκονομικῶν Ὀργανισμῶν. Οὕτω, συνεστήθη διὰ πρώτην φοράν ἐν Ἑλλάδι τακτικὴ ἔδρα Στατιστικῆς καλύπτουσα ἀφ' ἑνὸς μὲν τὰς βασικὰς ἀπαιτήσεις τῆς Στατιστικῆς Μεθοδολογίας ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν Οἰκονομικὴν Στατιστικὴν, μὲ ἰδιαιτέραν ἔμφασιν εἰς τὰ θέματα τῶν Ἀριθμοδεικτῶν καὶ τῶν χρονολογικῶν σειρῶν. Τὸ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα τοῦ μαθήματος τῆς Στατιστικῆς ἐν τῇ Σχολῇ κατηρτίσθη κατὰ τρόπον λίαν ἐπιτυχῆ ἀπὸ ἀπόψεως ἐπιστημονικῆς καὶ διδακτικῆς καὶ τὰ ἀποτελέσματα ὑπῆρξαν ἀριστα ἀπὸ πάσης ἀπόψεως.

Λήγοντος τοῦ 1950 ὁ Σύλλογος τῶν Καθηγητῶν τῆς Σχολῆς ἐζήτησε νὰ τροποποιηθῆ ὁ Ὀργανισμὸς, ὥστε νὰ εἶναι δυνατὴ ἡ ἴδρυσις «Τμημάτων ἐιδικῆς ἐπιμορφώσεως» τῶν τελειοφοίτων καὶ πτυχιούχων τῆς ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως. Τοῦτο δὲν κατέστη τότε δυνατὸν καὶ μόνον ἀρχομένου τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους 1952)53 ἐπετεύχθη ἡ ἴδρυσις τοῦ «Κέντρον Στατιστικῆς Ἐκπαιδεύσεως», εἰς ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἐμελετᾶτο ἡ ὀριστικὴ ἀναδιοργάνωσις τῆς Κρατικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας, ἡ ὁποία προσέκρουε πάντοτε εἰς τὴν παντελεῖ ἔλλειψιν ἐιδικευμένου προσωπικοῦ εἰς τὴν σύγχρονον θεωρίαν καὶ τεχνικὴν τῆς Στατιστικῆς.

Ἡ καθυστέρησις εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς Στατιστικῆς ἦτο τουλάχιστον ἀνεξήγητος. Διότι ἐνῶ ἡ Ἑλλάς, ἀποδίδουσα τὴν δέουσαν ἀξίαν εἰς τὴν μεγάλην σημασίαν καὶ χρησιμότητα τῆς Στατιστικῆς, ἐμερίμνησεν, εὐθὺς ἀμα τῇ ὀργανώσει τῆς εἰς ἀνεξάρτητον Κράτος, διὰ τὴν σύστασιν τῶν πρώτων κρατικῶν στατιστικῶν γραφείων, πρὸς συγκέντρωσιν στατιστικῶν πληροφοριῶν ἀπαραιτήτων εἰς τὴν διοίκησιν, ἐν τούτοις οὐδεμίαν παράλληλον πρόνοιαν ἔλαβε διὰ τὴν σχετικὴν διδασκαλίαν πρὸς μὀρφωσιν ἐιδικοῦ προσωπικοῦ.

Τὸ μέγα τοῦτο κενὸν καὶ τὴν ἀδικαιολόγητον καθυστέρησιν **πρῶτη καὶ μόνη** ἐξ ὅλων τῶν Ἀνωτάτων Σχολῶν διείδε ἡ Ἀνωτέρα Σχολὴ Βιομηχανικῶν Σπουδῶν καὶ παραλλήλως πρὸς τὴν ἔδραν τῆς Στατιστικῆς, τὴν ὁποίαν ἴδρυσε, ἔκαμεν ἐν ἀκόμῃ ἀποφασιστικὸν βῆμα εἰς τὴν ὀργάνωσιν τῆς Στατιστικῆς Ἐκπαιδεύσεως ἐν Ἑλλάδι καὶ ἀνταπεκρίθη εἰς μίαν ἐπιτακτικὴν ἐθνικὴν ἀνάγκην διὰ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Κέντρον Στατιστικῆς Ἐκπαιδεύσεως.

Τὸ Κέντρον Στατιστικῆς Ἐκπαιδεύσεως ἀπέβλεπε εἰς τοὺς ἀκολουθοῦσους σκοποὺς :

α) Νὰ μορφώσῃ ἐπιστήμονας ἐιδικοὺς διὰ τὴν στατιστικὴν ἐπεξεργασίαν καὶ ἀνάλυσιν τῶν πολυαριθμῶν στοιχείων ἅτινα συγκεντρῶνται ἐπὶ τῶν ποικίλων ἐκδηλώσεων τῆς συγχρόνου οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς δραστηριότητος τοῦ Κράτους καὶ τῶν Ὀργανισμῶν.

β) Νὰ μορφώσῃ τὰ ἀνώτερα στελέχη τῆς Ἐθνικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν μεγάλων Οἰκονομικῶν Ὀργανισμῶν μὲ ἐν πλήρῃ σύστημα διδασκαλίας.

γ) Νὰ μορφώσῃ ὁμοίως ἐμπορικοὺς στατιστικοὺς ὑπαλλήλους τῶν με-

σαίων και μικρῶν ἐπιχειρήσεων, κοινωφελῶν Ἰδρυμάτων, Δημοσίων Ὁργανισμῶν καὶ ἰδίᾳ τοὺς ὑπαλλήλους Β' κατηγορίας τῆς Ἐθνικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας.

Διὰ τὴν κάλυψιν τοῦ εὐρυτάτου τούτου πεδίου δραστηριότητος τὸ Κ. Σ. Ε. ὠργανώθη μὲ διετῆ κύκλον σπουδῶν, ἀπὸ δὲ τοῦ τρέχοντος ἀκαδ. ἔτους προβλέπεται ἡ ὀργάνωσις καὶ λειτουργία Προπαρασκευαστικοῦ Τμήματος βάσει τοῦ ὑπὸ ἐκδοσιν Βασιλικοῦ διατάγματος, εἰς τὸ ὁποῖον καθορίζονται πᾶσαι αἱ λεπτομέρειαι ἀναφορικῶς πρὸς τὰ διδασκόμενα μαθήματα, τὴν διαδικασίαν ἐγγραφῆς τῶν σπουδαστῶν, τὰς ἐξετάσεις κ.λ.π.

Οὕτω : τὰ εἰς τὸ **Προπαρασκευαστικὸν Τμήμα** διδασκόμενα μαθήματα εἶναι :

- α) Εἰσαγωγή εἰς τὴν Μαθηματικὴν Ἀνάλυσιν.
- β) Στοιχεῖα Στατιστικῆς Μεθοδολογίας.
- γ) Τεχνικὴ τῆς Ἐπεξεργασίας τῶν στατιστικῶν δεδομένων.

Τὸ ὠρολόγιον πρόγραμμα ὑποχρεωτικῶν μαθημάτων διὰ τοὺς δύο κύκλους σπουδαστῶν ὀρίζεται ὡς ἀκολούθως :

ΠΡΩΤΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ	Ὁραιο καθ' ἑβδομάδα		
	Θεωρία	Ἀσκήσεις	Σύνολον
Πρῶτον ἐξάμηνον			
1. Εἰσαγωγή εἰς τὴν Μαθηματ. Ἀνάλυσιν	1	2	3
2. Στατιστικὴ Μεθοδολογία	2	2	4
3. Πολιτικὴ Οἰκονομία	2	—	2
4. Θεωρία καὶ Τεχνικὴ Στατιστικῶν Ἐρευνῶν	1	1	2
5. Δημογραφικὴ Στατιστικὴ	1	—	1
Σύνολον	7	5	12

Δεύτερον ἐξάμηνον			
1. Εἰσαγωγή εἰς τὴν Μαθηματ. Ἀνάλυσιν	1	1	2
2. Στατιστικὴ Μεθοδολογία	2	2	4
3. Θεωρία καὶ Τεχνικὴ Στατιστικῶν Ἐρευνῶν	1	1	2
4. Δημογραφικὴ Ἀνάλυσις	1	—	1
5. Οἰκονομικὴ Στατιστικὴ	1½	1½	3
Σύνολον	6½	5½	12

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

A) Στατιστικαὶ Μέθοδοι εἰς τὴν Βιομηχανίαν			
1. Μαθηματικὴ Στατιστικὴ	1	1	2
2. Στατιστικὴ Ἀνάλυσις	2	2	4
3. Ἐλεγχος Ποιότητος	1	1	2
Σύνολον	4	4	8

B) Μαθηματικὴ Στατιστικὴ καὶ Οἰκονομετρικὴ			
1. Μαθηματικὴ Στατιστικὴ	1	1	2
2. Στατιστικὴ Ἀνάλυσις	2	2	4
3. Οἰκονομετρικὴ	1	1	2
Σύνολον	4	4	8

Γ) Έφ η ρ μ ο σ μ έ ν η Σ τ α τ ι σ τ ι κ ή	Θ ε ω ρ ί α	Ά σ κ ή σ ε ι ς	Σ ύ ν ο λ ο ν
1. Έ φ η ρ μ ο σ μ έ ν η Σ τ α τ ι σ τ ι κ ή	4	2	6
2. Ό ρ γ ά ν ω σ ι ς κ α ι Ν ο μ ο θ ε σ ί α	2	—	2
Σ ύ ν ο λ ο ν	6	2	8

Υπό τας συνθήκας αυτές αποτελεί άληθώς παρήγορον σημείον ή ύπαρξις και λειτουργία του Κέντρου Στατιστικής Έκπαιδύσεως, τó όποϊον, μόνον δυστυχώς εις τόν τόπον μας, έκπληρώνει τόν σκοπόν τής στατιστικής {μορφώσεως τών νέων έπιστημόνων, τόσον από θεωρητικής όσον και από τεχνικής άπόψεως.

Χάρις εις τήν ίδρυσιν και έπιτυχή λειτουργίαν του Κέντρου Στατιστικής Έκπαιδύσεως άφ' ένός άνεπτύχθη ένδιαφέρον διά τά στατιστικά ζητήματα και έσυνειδητοποιήθη εις πολλούς οικονομικούς κύκλους ή άξία τής Στατιστικής ως όργανου έρεύνης τών οικονομικών φαινομένων, άφ' έτέρου έδημοσιεύθησαν πλείστα βιβλία και μονογραφία επί στατιστικών θεμάτων. ¶

Άλλά και έξω τής Ελλάδος, επί διεθνούς έπιπέδου, ξετιμήθη τó έργον του Κέντρου Στατιστικής Έκπαιδύσεως, ως έμφαίνεται έκ τής πρός τόν Όργανισμόν Ήνωμένων Έθνών έκθέσεως του διαπρεπούς καθηγητού του Πανεπιστημίου του Άμστερνταμ, Γενικοϋ Γραμματέως του Διεθνούς Ίνστιτούτου Στατιστικής και ειδικού άπεσταλμένου του ΟΗΕ διά τήν μελέτην τής Στατιστικής Έκπαιδύσεως έν Ελλάδα κ. G Goudswaard.

Οί διδάσκοντες εις τó Κέντρον Στατιστικής Έκπαιδύσεως είναι :

1. Σ. ΑΓΑΠΗΤΙΔΗΣ, Καθηγητής τής Α.Σ.Β.Σ. και του Πολυτεχνείου, Πολιτικήν Οικονομίαν.
2. Κ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ, Καθηγητής τής Α.Σ.Ο.Ε.Ε., Στατιστικήν Άνάλυσιν και Οικονομετρίαν.
3. Γ. ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ, Μαθηματικήν Στατιστικήν.
4. Γ. ΚΟΝΙΔΑΡΗΣ, Δημογραφικήν Στατιστικήν.
5. Ε. ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ, Καθηγητής Α.Σ.Β.Σ., Στατιστικήν Μεθοδολογίαν και Οικονομικήν Στατιστικήν.
6. ΚΛ. ΜΠΑΝΤΑΛΟΥΚΑΣ, Οικονομικήν Άνάλυσιν (στατιστικώς).
7. ΣΤ. ΓΕΡΟΝΥΜΑΚΗΣ, Έθνικούς Λογαριασμούς.
8. Γ. ΠΑΠΑΧΑΤΖΗΣ, Σύμβουλος Έπικρατείας, Νομοθεσίαν Δημοσίων Ύπηρεσιών.
9. Α. ΠΑΠΠΑΣ, Καθηγητής Πολυτεχνείου, Στατιστικήν Έπιχειρήσεων.
10. Κ. ΦΕΡΕΝΤΙΝΟΣ, Άγροτικήν Στατιστικήν.
11. Γ. ΠΑΥΛΙΔΗΣ, Άγγλικά.
12. Γ. ΔΑΥΪΔ, Άγγλικά,

Γραμματέυς του Κέντρου :

Ή Δίς Φανή Βακαλοπούλου

Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΘΕΙΣΑ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΣ¹

Α' Ιστορική ανασκόπησης — Ο πολιτισμός τῆς Δωδεκανήσου.

Συμπληρώθησαν ἐφέτος δέκα ἔτη ἀπὸ τῆς ἐπίσημου κηρύξεως τῆς ἐνώσεως τῆς Δωδεκανήσου μὲ τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἐνωσιμὰ τῶς συντελέσθη, ὡς γνωστόν, τὴν 7ην Μαρτίου τοῦ 1948 καὶ ἐωρτάσθη μὲ κάθε μεγαλοπρέπειαν ἡ ἐπέτειος αὐτῆς τῆς δεκαετίας εἰς τὴν Ρόδον, ὅπου προσῆλθον καὶ οἱ Βασιλεῖς καὶ ἐκπρόσωποι τῆς Κυβερνήσεως.

Ἡ Δωδεκάνησος, ὅταν ἀπηλευθερώθη τὸ 1945 διὰ κοινῆς συμμαχικῆς ἐνεργείας εἰς τὴν ὁποίαν μετέσχον καὶ τὰ ἑλληνικὰ στρατεύματα, ἐξήρχετο ἀπὸ δουλείαν πολλῶν αἰώνων, διότι δὲν ἔμεινε μόνον ὑπὸ τοὺς Ἰταλοὺς καὶ ὑπὸ τοὺς Τούρκους. Πρὸ τῆς Ἰταλικῆς καὶ τῆς Τουρκικῆς κατοχῆς, διάφοροι ἄλλοι κατακτητὰὶ ἐπέδραμον καὶ κατέλαβον τὴν Δωδεκάνησον καὶ τοιοῦτοτρόπως ἡ Δωδεκάνησος περὶ μὲν ὑπὸ τὰ δεσμὰ τῆς δουλείας περισσοτέρους αἰῶνας ἀπὸ ὅσον ἡ ὑπόλοιπος Ἑλλάς, πλὴν βεβαίως τῶν ἀλυτρώτων ἀκόμη τμημάτων τῆς. Οἱ κυριώτεροι κυρίαρχοι τῆς Δωδεκανήσου ἦσαν οἱ αὐτοὶ μὲ τοὺς κυριάρχους τῆς μητρὸς Ἑλλάδος, δηλαδὴ οἱ Ῥωμαῖοι εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ οἱ Τούρκοι κατόπιν. Ἐμεσολάβησε τὸ Βυζαντινὸν κράτος, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ μίαν περίοδον μετὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς κατοχῆς καὶ τῆς Τουρκικῆς κυριαρχίας. Ἡ Δωδεκάνησος ἠκολούθησε τὴν αὐτὴν τύχην μὲ τὴν ὑπόλοιπον Ἑλλάδα εἰς πλείστα χρονικὰ σημεῖα, ἐβοήθησε τοὺς Ἀθηναίους εἰς τοὺς διαφόρους πολέμους τῶν, εἴτε ἐπιθετικοὶ ἦσαν εἴτε ἀμυντικοί. Μετέσχε τοῦ Τρωικοῦ πολέμου, ἐβοήθησεν, ἔστω μὲ τὴν παθητικὴν τῆς στάσιν, τοὺς Ἕλληνας κατὰ τὴν ἄμυναν ἐναντίον τῆς Περσικῆς ἐισβολῆς, ἐβοήθησεν ἐπίσης τοὺς Ἀθηναίους εἰς τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον. Πάντοτε εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν τῶν ἀπελευθερωτικῶν καὶ τῶν ἀμυντικῶν πολέμων, διότι ἡ Δωδεκάνησος κατοικεῖται ἀπὸ ἡρεμον λαὸν ὡς πρὸς τὴν ἰδιοσυγκρασίαν, ἀλλὰ ταυτοχρόνως ὁ λαὸς αὐτὸς ἔχει καὶ ἕνα ἔνθερον δυναμισμόν.

Ἐν ὅσῳ ἡ Δωδεκάνησος εὐρέθη ὑπὸ τὸ πέλαμα κατακτητῶν — καὶ αὐτὸ συνέβη ἐπὶ μακρὰ ἔτη τῆς ἱστορίας τῆς — τὸ φρόνημα τῶν κατοίκων τῆς ἔμεινε ἀδούλωτον. Ἡ Ἑλληνικὴ ψυχὴ ἦτο πάντοτε παρούσα καὶ οἱ δεσμοὶ μὲ τὴν ὑπόλοιπον Ἑλλάδα ἔτονώνοντο. Ἐπῆρχετο κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς δουλείας σύσφιγξις μεγαλυτέρα μὲ τοὺς ὑπολοίπους Ἕλληνας, τόσον κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, ὅπως εἶπομεν, ὅσον καὶ κατὰ τὴν μεταγενεστέραν ἐποχὴν. Εἶναι κοινοὶ οἱ ἄγῶνες τῶν Δωδεκανησίων καὶ τῶν ὑπολοίπων Ἑλλήνων.

Εἰς τὴν ἐποχὴν ἐπίσης, κατὰ τὴν ὁποίαν ἔκαμε τὴν μεγάλην ἐξόρμησιν τοῦ ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, οἱ Δωδεκανησιοὶ ἦσαν παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ

1. Ἡχογραφεθεῖσα ὁμίλια, γενομένη τὴν 24ην Μαρτίου 1958 πρὸς τοὺς καθηγητὰς καὶ τοὺς σπουδαστὰς τῆς Σχολῆς, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς Ἐθνικῆς ἐορτῆς.

μεγάλου Μακεδόνας, παρά τὸ γεγονός ὅτι ἦσαν ἀντίθετοι πρὸς τὸν Φίλιππον, τὸν ὁποῖον ἐθεώρουν ἐχθρὸν τῶν ἐλληνίδων πόλεων. Τόση ἦτο ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου πρὸς τοὺς Δωδεκανησίους, ὥστε ἀναφέρεται ἀπὸ τοὺς ἱστορικοὺς ὅτι εἰς τὴν Ρόδον ἐνεπιστεύθη τὴν διαθήκην του ὁ Μ. Ἀλέξανδρος, ἐκεῖ δὲ ἀπέστειλε καὶ τὴν μητέρα του, διότι ἐθεώρει τὴν Ρόδον ὡς τὸν ἀσφαλέστερον τόπον.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους ἡ Ρόδος καὶ ἡ ὑπόλοιπος Δωδεκάνησος ἀπετέλεσαν ἓνα περιλαμπρὸν θέμα, μίαν λαμπρὰν ἐπαρχίαν τοῦ ὄλου κράτους.

Κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἐπίσης ἡ Δωδεκάνησος διεδραμάτισε σπουδαιότατον ρόλον εἰς τοὺς ἀγῶνας τοῦ ἔθνους. Ὁ Ξάνθος, ὁ ὁποῖος κατήγετο ἀπὸ τὴν Πάτμον τῆς Δωδεκανήσου, εἶναι εἰς ἐκ τῶν ἰδρυτῶν τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας. Σπουδαῖος ἦτο ἐπίσης ὁ ρόλος τὸν ὁποῖον ἔπαιξεν ὁ Πατριάρχης Θεόφιλος, ὁ ὁποῖος ἐπίσης κατήγετο ἀπὸ τὴν Δωδεκάνησον καὶ ἐχρημάτισε Πατριάρχης ἐπὶ μακρὰ ἔτη εἰς τὴν Ἀλεξανδρείαν. Κατὰ τὴν περίοδον τῶν ἀγῶνων τῆς Μεγάλης Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως ἡ Κάσος κατέστη ὀλοκαύτωμα ἐξ αἰτίας τῆς πατριωτικῆς ἀντιστάσεώς της.

Ἡ Δωδεκάνησος, ἐπειδὴ ἀνεγνωρίσθη ὅτι συνέβαλε πολὺ εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ ἔθνους, ἀπεφασίσθη κατ' ἀρχὴν νὰ εἶναι μεταξύ τῶν πρώτων ἀπελευθερωμένων ἐπαρχιῶν καὶ νὰ περιληφθῆ εἰς τὸ πρῶτον τότε μικρὸν ἀνεξάρτητον ἐλληνικὸν βασίλειον. Προέκυψεν ὁμως ἐν ζήτημα σχετικῶς μὲ τὴν Εὐβοίαν, ἐὰν θὰ ἔπρεπε νὰ περιληφθῆ ἡ Εὐβοία εἰς τὸ ἀνεξαρτοποιούμενον Ἑλληνικὸν κράτος καὶ ἐδέησεν ἡ Δωδεκάνησος νὰ δείξῃ τὴν μεγαλοθυμίαν της καὶ νὰ θυσιασθῆ διὰ νὰ ἀπελευθερωθῆ ἡ Εὐβοία.

Ἡ Δωδεκάνησος ἐπανῆλθεν οὕτω ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν κυριαρχίαν καί, ὅπως ἦτο φυσικόν, οἱ Τοῦρκοι ὑπῆρξαν ἔκτοτε σκληρότεροι.

Εἶναι ἀληθές, ὅτι διετηρήθη κατὰ βᾶσιν τὸ αὐτόνομον καθεστῶς τῶν δώδεκα μικρῶν νήσων — ἔκτος δηλαδὴ τῆς Ρόδου καὶ τῆς Κῶ¹. Οἱ νησιῶται εἶχον ἀναπτύξει πλήρως τὴν κοινοτικὴν αὐτοδιοίκησιν, ἡ ὁποία ἐξησφάλιζε τὴν ἡσυχίαν, τὴν εὐημερίαν καὶ τὴν περίθαλψιν τῶν κατοίκων. Ἡ ἐπέμβασις τῶν κρατικῶν ὀργάνων ὁμως, ἡ ὁποία μέχρι τοῦ 1869 ἦτο ἀνύπαρκτος, ἔκτοτε ἔκαμε τὴν ἐμφάνισίν της, ἐκδηλωθεῖσα μὲ ἐπιβολὴν φορολογιῶν καὶ ποιᾶν τινα ἀνάμειξιν εἰς τὴν ζωὴν τῶν νησιωτῶν. Ἐκδηλος ἤρχισε νὰ γίνεταί ἡ ἐπέμβασις τῆς ἐξουσίας ἀπὸ τοῦ 1909, δηλαδὴ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ κινήματος τῶν Νεοτούρκων.

Τρία ἔτη ὁμως κατόπιν, τὸ 1912, ἡ Δωδεκάνησος περιῆλθεν εἰς τοὺς Ἱταλοὺς, οἱ ὁποῖοι κατέλαβον μετὰ μικρὸν ἀγῶνα τὰς νήσους πρὸς ἀντιπερισπασμὸν τῶν Τούρκων εὕρισκομένων ἀπὸ τοῦ 1911 εἰς πόλεμον μετὰ τῶν

1. Αἱ δώδεκα προνομιῶχοι νῆσοι ἦσαν: Πάτμος, Λέρος, Ἰκαρία, Ἀστυπάλαια, Κάλυμνος, Νίσυρος, Σύμη, Τήλος, Χάλκη, Κάρπαθος, Κάσος, Καστελλόριζον. Ἐξ αὐτῶν ἡ Ἰκαρία ἀπελευθερώθη μετὰ τὴν λήξιν τῶν Βαλκανικῶν πολέμων 1912-1913. Αἱ ὑπόλοιποι ἔνδεκα νῆσοι, αἱ δύο μεγαλύτεροι Ρόδος καὶ Κῶς καὶ ἡ προσφάτως ἀποκτήσασα ἴδιαν ὄντοτητα νησίς Λειψός — σύνολον δηλαδὴ 14 νήσων — ἀποτελοῦν τὴν σημερινὴν Δωδεκάνησον.

Ἰταλῶν διὰ τὴν Λιβύην, ἡ ὁποία καὶ αὐτὴ ἐν συνεχείᾳ ἀφηρέθη ἀπὸ τὴν Ὀθωμανικὴν Αὐτοκρατορίαν.

Οἱ Ἰταλοί, καταλαμβάνοντες τὰς νήσους τῆ βοήθειᾳ καὶ τῶν κατοίκων τῶν, οἱ ὅποιοι ἐθεώρησαν αὐτοὺς ὡς ἐλευθερωτὰς—ἐδήλωσαν κατὰ τὸν κατηγορηματικώτερον τρόπον ὅτι εἶχον ἀγαθὰς προθέσεις καὶ ὅτι συντομώτατα θὰ ἐξεπληροῦτο ὁ προσιώνιος πόθος τῶν νησιωτῶν, τῆς ἐνώσεως τῆς Δωδεκανήσου μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος. Σχεδὸν ὁμως ἀμέσως ἀπεδείχθησαν αἱ ἀντίθετοι προθέσεις τῶν νέων κατακτητῶν, οἱ ὅποιοι ἐπεδίωξαν ἀρχικῶς τὴν παράτασιν τῆς παραμονῆς των εἰς τὰς νήσους καὶ βραδύτερον τὴν προσάρτησίν των εἰς τὴν Ἰταλίαν.

Ἡ Ἰταλικὴ διοίκησις, ἰδίως ἀπὸ τῆς ἀνόδου τοῦ φασισμοῦ εἰς τὴν ἐξουσίαν, κατέστη τυραννικὴ. Κατελύθη κάθε ἐννοια αὐτοδιοικήσεως, κατεβλήθη προσπάθεια ἀφελληνισμοῦ τῶν νήσων, καθρηγῆθη εἰς τὴν οὐσίαν τῆς ἡ ἐλληνικὴ παιδεία καὶ ἐπεβλήθησαν μεγάλοι φόροι, περιορισμοὶ καὶ ἐξευτελισμοί.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Ἰταλικῆς κατοχῆς, τὸ εἰσόδημα καὶ τὸ βιοτικὸν ἐπίπεδον ἐσημείωσαν πτώσιν, ὁ δὲ ἐκπατρισμός, λαβὼν διαστάσεις σοβαρὰς, ἐμείωσεν αἰσθητῶς τὸν πληθυσμὸν τῶν νήσων.

Τὴν καταστροφὴν ὠλοκλήρωσεν ὁ πόλεμος καὶ ἡ διπλῆ κατοχὴ—εἰς τοὺς Ἰταλοὺς προσετέθησαν οἱ Γερμανοί. Αἱ φθοραὶ εἰς τὸν ὑλικὸν πλοῦτον, αἱ λεηλασίαι καὶ αἱ ποικίλαι ζημίαι κατέστησαν τὴν Δωδεκάνησον ἀγνώριστον.

Τὴν 9ην Σεπτεμβρίου 1943 ἔληξεν ἡ Ἰταλικὴ κατοχὴ, λόγῳ ἀνακωχῆς τῆς Ἰταλίας, τὴν δὲ 8ην Μαΐου 1945 καὶ ἡ γερμανικὴ κατοχὴ, ὑπογραφείσης, κατὰ τὴν ἡμερομηνίαν αὐτὴν εἰς Σύμνη, τῆς συμφωνίας παραδόσεως τῶν νήσων εἰς τοὺς Συμμάχους.

Τὰς Βρετανικὰς στρατιωτικὰς δυνάμεις ἐβοήθησαν ἀποτελεσματικῶς διὰ τὴν ἐκδιώξιν τῶν γερμανῶν, ἐλληνικαὶ στρατιωτικαὶ μονάδες καὶ δὴ ὁ Ἴερὸς Λόχος. Κατὰ τὴν διετίαν 1945-1947 τὴν διοίκησιν τῶν νήσων ἀνέλαβον αἱ Βρετανικαὶ Στρατιωτικαὶ Ἀρχαί, μετὰ δὲ τὴν σύναψιν τῆς συνθήκης εἰρήνης καὶ τὴν παραχώρησιν τῆς Δωδεκανήσου εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἡ ἐξουσία παρεδόθη εἰς Ἑλληνικὴν Στρατιωτικὴν ὄρχήν (Ἀπρίλιος 1947). Μετὰ ἐν ἔτος ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν ἐλληνικὴ πολιτικὴ Ἀρχή, ἀφοῦ προηγουμένως ἐκηρύχθη ἐπισήμως ἡ ἐνσωμάτωσις τὴν 7ην Μαρτίου 1958.

Κατὰ τοὺς τελευταίους πολέμους, τὸσον τὸν πρῶτον ὅσον καὶ τὸν δευτέρου παγκόσμιον πόλεμον, ἡ Δωδεκάνησος ἔπαιξε ρόλον παρά τὸ πλεον τῶν ἀγωνιζομένων ἐλλήνων. Κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου ἐσχηματίσθη ἰδιαίτερον ἑθελοντικὸν σύνταγμα Δωδεκανησιῶν. Ἐλλην δὲ Δωδεκανήσιος ἦτο ὁ πρῶτος ἀξιωματικὸς ὁ ὁποῖος ἐπέσειν εἰς τὴν Πίνδον. Ὁ Ἀλέξανδρος Διάκος, καταγόμενος ἀπὸ τὴν Χάλκην τῆς Δωδεκανήσου, ἦτο ὁ λοχαγὸς ὁ ἐπικεφαλῆς τῆς μονάδος ποῦ ἐθυσιάσθη εἰς τὴν Πίνδον διὰ τὴν ἀναχαιτισθῆ ὁ Ἰταλικὸς στρατός.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου ὑπέστησαν τὰ πάνδεινα οἱ Δωδεκανήσιοι εἰς τὰ νησιά τους. Βομβαρδισμοὶ ἀπὸ ὅλας τὰς παρατάξεις τοὺς ἐπληξάν. Τὰ περισσότερα νησιά ἐγκατελείφθησαν, πολλὰ ἐρημώθησαν καὶ τὸ

παράδειγμα τὸ σπουδαιότερον ὄλων ἦτο τὸ ὀλοκαύτωμα τοῦ Καστελλορίζου, τῆς μικρᾶς αὐτῆς νησίδος, ἡ ὁποία συνδέει τρόπον τινὰ τὴν Δωδεκάνησον μὲ τὴν Κύπρον.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἰταλικῆς κατοχῆς οἱ Δωδεκανήσιοι ἔδρασαν παντὶ σθένει διὰ νὰ ἀπελευθερωθοῦν, καὶ ἐντὸς τῶν Δωδεκανήσων καὶ ἐκτὸς αὐτῶν. Πολλοὶ εἶναι ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι ἐθυσιάσθησαν εἰς τοὺς ἀγῶνας αὐτοὺς καὶ εἰς τὰ νησιά πολεμοῦντες τοὺς Ἰταλοὺς, πολλοὶ εἶναι ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι ἐξεπατρίσθησαν, πάμπολλοι εἶναι ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι ὠργανώθηκαν εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ὅπως εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ εἰς τὴν Ἀμερικὴν, ἰδίως εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς, διὰ νὰ προβάλλουν τὸ δωδεκανησιακὸν αἴτημα εἰς τοὺς ἐλευθέρους λαοὺς καὶ νὰ εὕρουν τὴν δικαίωσιν τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν νησιῶν τὸ ταχύτερον. Δὲν μπορῶ νὰ μὴ θυμηθῶ αὐτὴν τὴν στιγμὴν τοὺς σπουδαιότερους τῶν ἀγωνιστῶν ποὺ εἶναι ὡς πρὸς τὰς Ἀθήνας ὁ Σκεῦος Ζερβὸς καὶ ὁ ἀείμνητος καθηγητῆς Μιχαὴλ Βολονάκης, ὡς πρὸς τὴν Αἴγυπτον, ὁ Ἰωάννης Καζούλης καὶ ὡς πρὸς τὴν Ἀμερικὴν ὁ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς δωδεκανησιακῆς νεολαίας τῆς Ν. Ὑόρκης Νικόλαος Μαυρῆς, ὁ ὁποῖος καὶ μετέπειτα ηὐτύχησε νὰ γίνῃ ὁ πρῶτος Γενικὸς Διοικητῆς τῆς Δωδεκανήσου.

Ἄλλὰ καὶ σήμερον, μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Δωδεκανήσου, οἱ νησιῶται αὐτοὶ εἶναι πάντοτε ἐμπροσθοφυλακὴ κάθε Ἐθνικοῦ Ἀγῶνος. Καὶ εἰς τὴν συναδέλφωσιν, ἡ ὁποία ὑπάρχει τώρα εἰς τὸ θέμα τοῦ Κυπριακοῦ ἀγῶνος, οἱ Δωδεκανήσιοι πρῶτοι εἶναι οἱ συμπαραστάται τοῦ Ἐθνάρχου καὶ ὄλων τῶν κινουμένων διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Μεγαλονήσου.

Μὲ τὴν πρόσκτησιν τῆς Δωδεκανήσου εἰσῆλθεν εἰς τὸν ὠργανωμένον ἑλληνικὸν κόσμον ἓνας Λαὸς, ὁ ὁποῖος ἔχει μακρὰν πολιτιστικὴν καὶ πνευματικὴν παράδοσιν. Δὲν θεωρῶ ἄσκοπον νὰ ἀναφέρω μερικὰ πράγματα ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τοῦ πολιτισμοῦ τῆς Δωδεκανήσου. Οἱ Δωδεκανήσιοι κατὰ τὴν ἀρχαιότητα διέπρεψαν εἰς τὰ γράμματα, εἰς τὰς ἐπιστήμας, εἰς τὰς τέχνας, εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ γενικώτερον εἶχε δημιουργηθῆ ἓνας δωδεκανησιακὸς πράγματι πολιτισμὸς. Διὰ τὸν Ὀμηρον, ὡς γνωστὸν, μεταξύ τῶν πόλεων ποὺ διεξεδίκουν ὅτι εἶναι ἡ πατρίς του εἶναι καὶ ἡ Ρόδος. Ἐνας μεγάλος ἐπικὸς ποιητῆς τοῦ 7ου π.Χ. αἰῶνος, ὁ Πείσανδρος κατάγεται ἐκ Ρόδου. Μία μεγάλη ποιήτρια, ἡ Ἡριοννα, κατάγεται ἐκ τῆς μικρᾶς νήσου Τήλου. Ὁ Ἐπίχαρμος, ὁ ἐπιφανὴς κωμικὸς ποιητῆς, κατάγεται ἐκ Κῶ, ὑπῆρξε δὲ διδάσκαλος τοῦ Θεοκρίτου, τοῦ μεγάλου εἰδυλλιακοῦ ποιητοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ μήτηρ ἐπίσης κατήγετο ἀπὸ τὴν Κῶ. Εἰς ἀπὸ τοὺς ἑπτὰ σοφοὺς τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος, ὁ Κλεόβουλος, κατήγετο ἀπὸ τὴν Λίνδον, τὴν ἀρχαίαν πόλιν τῆς Ρόδου. Αὐτὸς εἶναι ὄχι μόνον μεγάλος σοφός, ἀλλὰ καὶ μέγας νομοθέτης καὶ ποιητῆς. Εἰς αὐτὸν ὀφείλεται τὸ περίφημον «πᾶν μέτρον ἄριστον», Ὁ Παναίτιος ἐπίσης, ὁ μέγας φιλόσοφος, ὁ φίλος τοῦ Σκιπιάωνος τοῦ νεωτέρου, ὁ ὁποῖος ἦτο ἐμπνευστῆς τοῦ Κικέρωνος εἰς τὸ ἔργον «De officiis» (περὶ καθηκόντων), κατάγεται καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὴν Δωδεκάνησον. Ὁ Ποσειδώνιος ὁ Ρόδιος δὲν ἐγεννήθη μὲν εἰς Δωδεκάνησον ἀλλὰ ἀνετράφη καὶ ἐζησεν ἐκεῖ ὁ ἴδιος ὑπερφηανεύετο ὅτι ἦτο Ρόδιος. Ἦτο ἀρχηγὸς τῆς στοᾶς

τῆς Ρόδου καὶ εἶχε πολὺπλευρον μόρφωσιν καὶ δραστηριότητα, διότι δὲν ἦτο μόνον φιλόσοφος ἀλλὰ καὶ πολιτικός καὶ ἱστορικός καὶ γεωγράφος καὶ ἀστρονόμος ἀκόμη.

Εἰς τὴν Ρόδον ἤκμασε μία μεγάλη ρητορικὴ Σχολή. Εἰς αὐτὴν ἔσπουδασε καὶ ὁ Κικέρων καὶ ὁ Τιβέριος, ὁ ὁποῖος ἔγινεν ἔπειτα Αὐτοκράτωρ τῆς Ρώμης. Εἰς τὴν Σχολὴν ταύτην ἐδίδαξε καὶ ὁ Αἰσχύλος, ὁ γνωστός ἀρχαῖος ρήτωρ, ὁ ἀντίπαλος τοῦ Δημοσθένους, ὁ ὁποῖος εἰσήγαγε τὸ ἀττικόν εἶδος τοῦ λόγου.

Ὡς πρὸς τὰς ἐπιστήμας, πρέπει ἰδιαιτέρως νὰ ἐξάρωμεν τὴν πρόδοον τῶν Ροδίων καὶ τῶν λοιπῶν Δωδεκανησίων εἰς τὰς ἱστορικὰς καὶ τὰς γεωγραφικὰς ἐπιστήμας. Ὁ Ἀντισθένης, ὁ Ἐπιμενίδης καὶ ὁ Λέοιος Φερεκιδῆς εἶναι μεγάλοι ἱστορικοὶ τῆς ἀρχαιότητος. Τέλος, δύο μεγάλα ἱατρικὰ καὶ σχολὰ ἤκμασαν τὴν αὐτὴν ἐποχὴν, ὀλίγα ἔτη πρὸ τῆς Χριστιανικῆς περιόδου. Μία εἰς τὴν Ρόδον καὶ μία εἰς τὴν Κῶ. Ἡ Σχολὴ τῆς Κῶ εἶναι γνωστοτέρα μὲ τὸν Ἱπποκράτην, ὁ ὁποῖος ἦτο ἀρχηγὸς τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης τρόπον τινά, καὶ ἔδρασεν ὄχι μόνον εἰς τὴν Κῶ ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀπέθανεν εἰς τὴν Λάρισαν.

Εἰς τὰς τέχνας ἡ πρόδοος τῶν ἀρχαίων Δωδεκανησίων ὑπῆρξε μεγάλη. Εἶναι οἱ πρῶτοι ἀγαματοποιοί. Ἀναφέρονται ὀνόματα Ροδίων ὡς πρῶτων κατασκευαστῶν περιφήμων ἀγαλμάτων. Ὁ Λύσιππος, Ροδίος ἀγαματοποιός, ἔκαμε τὸ περίφημον τέθριππον, τὸ ὁποῖον παρέλαβεν ὁ Μ. Κωνσταντῖνος καὶ δι' αὐτοῦ ἐκόσμησε τὴν νέαν πρωτεύουσαν, τὴν Κωνσταντινούπολιν. Αὐτὸ τὸ τέθριππον διηρπάγη ἀργότερον ἀπὸ τοὺς σταυροφόρους κατὰ τὸ 1204 καὶ μετεκομίσθη, ὅπως τόσα ἄλλα μνημειώδη ἔργα, εἰς τὴν Ἑνετίαν.

Σπουδαιότερον ἐκ τῶν καλλιτεχνημάτων τῆς ἀρχαίας Δωδεκανήσου εἶναι ὁ Κολοσσός, πού θεωρεῖται ἕνα ἀπὸ τὰ ἑπτὰ θαύματα τῆς ἀρχαιότητος. Ἐγένετο ὁ Κολοσσός τῆς Ρόδου ὑπὸ τοῦ Λινδίου Χάρητος, εἶχεν ὕψος 70 μέτρα καὶ κατεσκευάσθη ἀπὸ χαλκὸν προερχόμενον ἀπὸ τὰ μηχανήματα τὰ ὁποῖα εἶχε χρησιμοποιήσει διὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Ρόδου ὁ Δημήτριος ὁ Πολιορκητής. Ὁ Κολοσσός ἐκράτησεν εἰς τὸ ὕψος του αὐτὸ τὸ πελώριον τῶν 70 μέτρων μόνον 66 ἔτη, διότι μεγάλος σεισμὸς τὸν κατέστρεψε καὶ ἐχρεώσθησαν πολλὰ πλοῖα διὰ νὰ μεταφέρουν τὰ διάφορα τεμάχια τοῦ Κολοσσοῦ. Ἐπίσης τὰ συμπλέγματα τοῦ Λαοκόοντος καὶ τοῦ Φαρνεσίου Ταύρου ἔχουν γίνεи εἰς τὴν Δωδεκάνησον καὶ δὴ εἰς τὴν Ρόδον.

Ἡ ἀκμὴ τῆς δωδεκανησιακῆς τέχνης ἀνάγεται εἰς τὸν 1ον π.Χ. αἰῶνα, δηλαδὴ εἰς τὴν ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν πλέον εἶχε παρακμάσει ἡ τέχνη εἰς ὑπόλοιπον Ἑλλάδα καὶ δὴ εἰς τὰς Ἀθήνας. Ὄνομαστοὶ γλύπται καὶ ζωγράφοι κατάγονται ἀπὸ τὴν Δωδεκάνησον. Προεξάρχει αὐτῶν ὁ μέγας Ἀπελλῆς, ἀπὸ τὴν Κῶ, ὁ ὁποῖος εἶναι γνωστός διὰ πολλὰ ἔργα καὶ δὴ διὰ τὴν ἀναδυομένην Ἀφροδίτην. Τέλος εὐρέθησαν πολλὰ ἔργα, τὰ ὁποῖα δεικνύουν τὴν μεγάλην ἀκμὴν τῆς ροδιακῆς καὶ τῆς δωδεκανησιακῆς γενικώτερον ἀγγειοπλαστικῆς καὶ κεραμοουργικῆς. Πολλὰ ἀπὸ τὰ τεχνουργήματα τῆς Δωδεκανήσου κατεκλάπησαν ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους καὶ ἰδιαιτέρως ἀπὸ τὸν Κάσσιον. Ἀναφέρεται, ὅτι παρὰ τὰς μεγάλας διαρπαγὰς πού ἔκαμεν ὁ Κάσσιος τὴν

ἐποχὴν ἐκείνην, μέγα μέρος, ἐκ 3.000 περίπου ἀριστοτεχνημάτων, εἶχον διασωθῆ.

Εἰς τὸ ἐμπόριον ἐπίσης ὑπῆρξε μεγάλη ἡ ἀκμὴ τῶν Ροδίων καὶ τῶν ὑπολοίπων Δωδεκανησίων. Ἰδιαιτέρως ὁμως ἡ ἀνθησις ἐμφανίζεται εἰς τὸ ναυτικὸν ἐμπόριον. Ἡ Ρόδος εἶχε ἀποβῆ τρόπον τινὰ θαλασσοκράτειρα. Κατάρθωσε νὰ καταπολεμήσῃ ἀποτελεσματικῶς τὴν πειρατείαν καὶ νὰ ἐξυπηρετήσῃ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὅλους τοὺς Ἕλληνας, ὄχι μόνον τοὺς Δωδεκανησίους. Ἐπέτυχε τοιοιυτοτρόπως νὰ ἐξασφαλίσῃ ἓνα εἶδος ἐλευθερίας τοῦ διεθνoῦς ἐμπορίου. Εἰς τοὺς Ροδίους ὀφείλεται ἓνας περίφημος νόμος ποῦ ἀφορᾷ τὸ θαλάσσιον ἐμπόριον, ὁ ναυτικὸς νόμος τῶν Ροδίων καὶ αἱ εἰδικαὶ διατάξεις τοῦ ροδιακοῦ νόμου περὶ χύσεως, αἱ ὁποῖαι ἐπέδρασαν εἰς τὴν ἐμπορικὴν νομοθεσίαν τῶν Ρωμαίων καὶ τῶν Βυζαντινῶν.

Ἡ Ρόδος εἶχε καταστῆ κέντρον πνευματικῆς, ἀλλὰ καὶ ἰδιαιτέρως ἐμπορικῆς ἐκπαιδεύσεως. Τόσον ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ὅσον καὶ ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸν μετέβαιναν νέοι εἰς τὴν Ρόδον διὰ νὰ ἐκπαιδευθοῦν εἰς τὸ ἐμπόριον.

Εἶχε ἀναπτυχθῆ λοιπὸν εἰς πολιτισμός, ὁ ὁποῖος εἶναι καθαρὰ Δωδεκανησιακός. Βεβαίως ἀποτελεῖ κλάδον τοῦ ὅλου ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ἀλλὰ διαφέρει κατὰ τι ἀπὸ αὐτόν, διότι διεπλάσθη ἐνωρίτερον καὶ διότι ἔχει μίαν ἰδιομορφίαν ἐπὶ τὸ ἀνθρωπινώτερον. Ὁ πολιτισμὸς τῆς Δωδεκανήσου προέρχεται, κατὰ τὰς μαρτυρίας τῶν ἱστορικῶν, ἀπὸ τὸν Αἰγυπτιακὸν πολιτισμὸν καὶ διεβιβάσθη διὰ μέσου τῆς Κρήτης, ἡ ὁποία προηγήθη τοῦ ὑπολοίπου ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ. Ταυτοχρόνως, μὲ τὴν μετάδοσιν τοῦ πολιτισμοῦ αὐτοῦ πρὸς τὰ Δωδεκάνησα, ὁ πολιτισμὸς διεδόθη καὶ πρὸς τὴν πλησίον νῆσον Κύπρον. Εἰς τὴν Ρόδον παρατηρεῖται τοιοιυτοτρόπως μορφωτικὸν ἐπίπεδον κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν πολὺ ὑψηλόν.

Ἡ Ρόδος ἀπετέλει πνευματικὸν κέντρον, ὅπου μεγάλοι Ἕλληνες καὶ Ρωμαῖοι ἤρχοντο διὰ νὰ μορφωθοῦν, ὅπως σήμερον πολλοὶ Ἕλληνες πηγαίνουν εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην ἢ εἰς τὴν Ἀμερικὴν διὰ νὰ μορφωθοῦν. Τότε οἱ Εὐρωπαῖοι ἐπήγαιναν εἰς τὴν Ρόδον, διότι ἐκεῖ ὑπῆρχε τὸ καλλίτερον ἢ τουλάχιστον ἓνα ἀπὸ τὰ καλλίτερα πνευματικὰ κέντρα. Ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ, ὁ Κικέρων, ὅπως εἶπομεν ἤδη, ὁ Βρούτος καὶ ὁ Πτολεμαῖος ὁ Β' εἶχαν μαθητεύσει εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Ρόδου. Σημειωτέον ὅτι ἐδιδάσκετο εἰς τὰς σχολὰς τῆς Ρόδου καὶ ἡ ἀγωγή τοῦ πολίτου, δηλ. ἐδιδάσκοντο τὰ δικαιώματα καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ πολίτου ποῦ ἀποτελεῖ καὶ αὐτὸ ἓνα στοιχεῖον ἀνωτέρας πολιτιστικῆς μορφώσεως.

Χαρακτηριστικὸν τοῦ πολιτισμοῦ τῶν Ροδίων καὶ τῶν Δωδεκανησίων ἦτο τὸ γεγονός, ὅτι ἡ νομοθεσία ἀπετέλει κάτι ποῦ ἤγγιζε τὴν τελειότητα. Ἡ δικαιοσύνη ἀπενέμετο κατὰ τὸν καλλίτερον τρόπον ἀναφέρονται οἱ Ρόδιοι δικασταὶ ὡς οἱ ἀκεραιότεροι τῶν δικαστῶν. Ἀλλὰ καὶ ἐκ μέρους τοῦ πλήθους ἡ συμμόρφωσις πρὸς τὸν νόμον καὶ ἡ τήρησις τῶν διαταγῶν τῶν ὀργάνων τοῦ Κράτους ἦσαν ἀμεμπτοί. Ἡ ἐγκληματικότης κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἦτο πολὺ χαμηλὴ εἰς τὴν Δωδεκάνησον. Ἐπίσης ἐξαίρονται τὰ φιλόξενα αἰσθήματα ἔναντι τῶν ξένων. Βεβαίως ὅλοι οἱ Ἕλληνες διεκρίνοντο διὰ τὰ φιλόξενα τῶν αἰσθήματα, ἀλλὰ ἡ φιλοξενία τῶν Δωδεκανησίων τονίζεται ὑπὸ τῶν ἱστορικῶν ὅπως ἰδιαιτέρως.

Ἀξιοσημείωτος εἶναι ἡ ἀκτινοβολία τὴν ὅποιον εἶχεν ἡ Δωδεκάνησος καὶ ὁ πολιτισμὸς τῆς εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Οἱ Ἴταλοί, οἱ Γάλλοι καὶ οἱ Ἰσπανοί, ἀκόμη καὶ οἱ Ἄγγλοι, ὀφείλουσιν πολλὰ ἀπὸ ἀπόψεως πολιτισμοῦ εἰς τὴν Δωδεκάνησον.

Δὲν πρέπει νὰ παραλειψώμεν καὶ τὴν μεγάλην διπλωματικὴν τὴν τῶν Ροδίων. Τὴν διπλωματικὴν αὐτὴν τὴν ἐξάγει ὁ ἱστορικὸς Πολύβιος, ὁμιλῶν περὶ τῆς σώφρονος ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῶν Ροδίων. Ἦτο τὸς τῆς μεγάλης σπουδαιότητος αὐτῆς ἡ διπλωματικὴ εὐστροφία, ἡ ὅποια διέκρινε τοὺς Ροδίους, ὥστε ἐβοήθησε καὶ τοὺς ὑπολοίπους Ἑλληνας εἰς ὠρισμένας ἐποχὰς ὁ διπλωματικὸς χειρισμὸς ἐκ μέρους τῶν Ροδίων ὠρισμένων θεμάτων. Κατῶρθωσαν π.χ. οἱ Ρόδιοι νὰ συνάψουν πολὺ ἐπιτυχεῖς ἐμπορικὰς συνθήκας μετὰ τῶν Ῥωμαίων. Κατῶρθωσαν νὰ διατηρήσουν τὴν αὐτονομίαν των μερικὰ ἔτη μετὰ τὴν ὑποταγὴν τῆς ὑπολοίπου Ἑλλάδος εἰς τοὺς Ῥωμαίους. Καὶ ὅταν ἀργότερα ἠναγκάσθησαν νὰ ὑποταχθῶν κατῶρθωσαν, χάρις εἰς μίαν εἰδικὴν συμφωνίαν, νὰ καταστήσουν τὴν κατοχὴν ὀλιγώτερον ἐπώδυνον.

Οἱ Δωδεκανήσιοι ἠσπίασθησαν τὸν Χριστιανισμὸν ἐνωρίτερα σχετικῶς ἀπὸ τοὺς περισσοτέρους Ἑλληνας καὶ διεμορφώθη εἰς τὰς νήσους Ἰσχυρὰ βᾶσις χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ. Ἀπὸ τοὺς πρώτους διαπρεπεῖς ἐκκλησιαστικοὺς συγγραφεῖς ἦτο ὁ Ἰωάννης ὁ Εὐαγγελιστής, ὅστις συνέγραψε τὴν «Ἀποκάλυψιν» του εἰς τὴν Μοῆν τῆς Πάτμου. Μεγάλοι ἱεράρχαι, καταγόμενοι ἀπὸ τὰ Δωδεκάνησα, ἔδρασαν ὄχι μόνον εἰς τὰς νήσους τοῦ δωδεκανησιακοῦ συμπλέγματος, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Ἑλευθέραν Ἑλλάδα, εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἀκόμη καὶ τὸν Οἰκουμηνικὸν θρόνον ἐπανεὶλημμένως τὸν κατέλαβον ἱεράρχαι καταγόμενοι ἀπὸ τὴν Δωδεκάνησον.

Εἰς τὰ μοναστήρια ἐλειτούργησαν Σχολαί, αἱ ὁποῖαι ἐγαλούχησαν τοὺς νέους, τοὺς ἔμαθον γράμματα κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς τουρκοκρατίας. Γενικώτερον αἱ μοναστηριακαὶ Σχολαὶ καὶ αἱ μοναστηριακαὶ βιβλιοθηκαὶ τῆς Δωδεκανήσου ἔδωσαν σημαντικὴν συμβολὴν εἰς τὴν πνευματικὴν πρόοδον.

Παρὰ τὴν διατήρησιν ἐπὶ τόσα ἔτη τῆς τουρκοκρατίας καὶ τῆς Ἰταλοκρατίας, κατῶρθωσαν οἱ Δωδεκανήσιοι νὰ διατηρήσουν ἀκμαῖον τὸ φρόνημά των καὶ τὴν ζωτικότητά των. Παρὰ τὰς πιέσεις, παρὰ τὸν ἐκπατρισμὸν, οἱ Δωδεκανήσιοι διέπρεψαν καὶ ἐντὸς τῆς Δωδεκανήσου καὶ ἐκτὸς αὐτῆς. Μέγας ἀριθμὸς Δωδεκανησίων εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα διέπρεψεν εἰς τὰ γράμματα, εἰς τὰς τέχνας, εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν ναυτιλίαν. Ἡ νῆσος Κάσος π.χ. ἔχει καταστῆ μιά τῶν ναυτικωτέρων νήσων τῆς Ἑλλάδος, διότι οἱ Κάσιοι ἐφοπλισταὶ ἔχουν μεγάλον ἐμποροναυτικὸν στόλον.

Β' Τὰ πρῶτα δέκα ἔτη τῆς ἐλληνικῆς διοικήσεως

Ἄς ἴδωμεν τώρα τί ἐγένετο κατὰ τὴν δεκαετίαν ἡ ὅποια παρῆλθεν ἀπὸ τῆς ἐνσωματώσεως τῆς Δωδεκανήσου μέχρι σήμερον. Τὴν δεκαετίαν αὐτὴν τὴν χαρακτηρίζει ἡ πλέον στοργικὴ μεταχειρίσις τῶν νησιωτῶν ἐκ μέρους τοῦ Κράτους καὶ ἡ στοργικὴ αὐτὴ μεταχειρίσις ἐγένετο μετὰ τὴν ἐπιδοκιμασίαν ὅλων τῶν Ἑλλήνων. Ἦξιζε, δηλαδή, ἡ γωνία αὐτῆς ἡ ἐλευθερωθεῖσα νὰ τυχῇ μιᾶς προνομιακῆς τρόπου τινὰ μεταχειρίσεως.

Ἡ διοικήσεις, κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπῆρξεν ἀμεμπτος. Ὑπάρχουν βέβαια μικραὶ ἐξαιρέσεις, ὡς ἦτο φυσικόν, ἀλλ' εἰς τὸ σύνολόν της ἡ διοίκησις ὑπῆρξε λίαν ἱκανοποιητικὴ. Ἡ πατρίς ἔστειλε τὰ καλλίτερα στελέχη της καὶ εἰς τὴν κυρίως διοίκησιν καὶ εἰς τὴν ἐκπαιδευσιν καὶ εἰς τὴν δικαιοσύνην καὶ εἰς ὄλους τοὺς κλάδους τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας καὶ ἐπομένως αἱ ἐντυπώσεις τὰς ὁποίας ἀφῆκεν ἡ ἑλληνικὴ διοίκησις εἰς τοὺς νησιώτας εἶναι ἱκανοποιητικά.

Ἐτονώθη καὶ ὁ πνευματικὸς καὶ οἰκονομικὸς τομεύς. Ἰδρύθησαν πάρα πολλὰ σχολεῖα, ὄχι μόνον γενικῆς μορφώσεως ἀλλὰ καὶ ἐιδικῆς μορφώσεως, ἐπαγγελματικῆς καὶ τεχνικῆς. Καὶ οἱ δῆμοι ἀκόμη, ὅπως ὁ δῆμος τῆς Ρόδου, ἐδημιούργησαν τεχνικὰς Σχολὰς, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀπὸ τὰς καλλιτέρας τῆς Ἑλλάδος. Καὶ τὸ Βασιλικὸν Ἐθνικὸν Ἰδρυμα Ἰδρυσεν εἰς τρεῖς νήσους Σχολὰς τεχνικὰς πρὸς μόρφωσιν τόσον τῶν Δωδεκανησίων ὅσον καὶ παιδιῶν τῆς ὑπολοίπου Ἑλλάδος. Αἱ νῆσοι αὗται εἶναι ἡ Λέρος κατὰ πρῶτον λόγον, ἡ Κῶς δεῦτερον καὶ τὸ Καστελλόριζον τρίτον. Τέλος ἐπανιδρύθη μιὰ Σχολὴ ὅπου ἐκπαιδεύονται ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι προσκρίζονται διὰ τὴν ἱεροσύνην, ἡ Πατμιάς Σχολὴ.

Ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως, τὸ ἑλληνικὸν κράτος ἔκαμε πᾶν τὸ δυνατὸν ἀφ' ἑνὸς διὰ νὰ ἀπαλλάξῃ ἀπὸ βάρη τοὺς νησιώτας, ὅπως ἀπὸ πολλὰς φορολογίας καὶ ἀπὸ δασμῶν, καὶ ἀφ' ἑτέρου διὰ νὰ ἐνισχύσῃ καὶ προστατεύσῃ τοὺς ἀσκούντας τοὺς διαφόρους κλάδους τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος. Τὰ ἐλλείμματα τοῦ εἰδικοῦ προϋπολογισμοῦ τῆς Δωδεκανήσου μὲ μεγάλην γενναιοψυχίαν ἐκαλύφθησαν ἀπὸ τὸν Κρατικὸν προϋπολογισμόν τοῦ Κέντρου. Τέλος, ἕνα μεγάλο δῶρον, τὸ ὁποῖον ἔκαμεν ἡ πατρίς πρὸς τὴν ἀπελευθερωθεῖσαν νέαν περιοχὴν, εἶναι ἡ ἴδρυσις τοῦ Ὄργανισμοῦ Διαχειρίσεως Ἀκινήτου Δημοσίας Περιουσίας τῆς Δωδεκανήσου, ὁ ὁποῖος συνεκέντρωσεν ὅλην τὴν Ἰταλικὴν δημοσίαν περιουσίαν, πού περιῆλθεν αὐτοδικαίως εἰς τὸ ἑλληνικὸν Κράτος, καὶ ὅλα τὰ ἐξαγορασθέντα ἰδιωτικὰ κτήματα ἢ ἰδιωτικὰ περιουσιακὰ στοιχεῖα τῶν Ἰταλῶν. Μὲ αὐτὰ ἐπαικοδοτήθη ὁ Ὄργανισμός, ὁ ὁποῖος ἔχει ὡς σκοπὸν ἐκ τῶν μισθωμάτων τῶν ἀκινήτων καὶ ἐκ τοῦ προϊόντος τῆς ἐκποιήσεως αὐτῶν τῶν περιουσιακῶν στοιχείων νὰ ἐνισχύῃ τὴν δραστηριότητα εἰς τοὺς διαφόρους κλάδους τῆς παραγωγῆς καὶ νὰ κάμνῃ ἔργα κοινωφελῆ, ἐκπολιτιστικὰ καὶ παραγωγικά. Κατὰ τὰ 4 ἢ 5 ἔτη πού λειτουργεῖ αὐτὸς ὁ Ὄργανισμός ἔχει δαπανῆσει ὑπὲρ τὰ 20.000.000 δραχμὰς διὰ παραγωγικοὺς καὶ κοινωφελεῖς σκοποὺς.

Ἐς ἴδωμεν συντόμως τί ἐγένετο εἰς τοὺς διαφόρους τομεῖς τῆς οἰκονομίας. Ἐν πρώτοις ὡς πρὸς τὴν γεωργίαν. Ἡ γεωργία ἀποτελεῖ τὸν κύριον κορμὸν τῆς οἰκονομίας τῆς Δωδεκανήσου, τουλάχιστον ὡς πρὸς τὰς μεγαλύτερας νήσους, δηλαδὴ τὴν Ρόδον καὶ τὴν Κῶ. Ἐπὶ Ἰταλίας ὑπῆρχε συστηματικὴ παραμέλησις τῆς γεωργίας. Πολλοὶ γεωργικαὶ ἐκτάσεις εἶχον ἀπαλλοτριωθῆ εἴτε διὰ νὰ μεταβληθοῦν εἰς δάση ἢ στρατιωτικὰ ἀεροδρόμια, ἢ διὰ νὰ δοθοῦν εἰς ἐποίκους Ἰταλοὺς, οἱ ὁποῖοι ἦλθαν ἀπὸ τὴν Μητρόπολιν διὰ νὰ ἐγκατασταθοῦν εἰς Ρόδον. Αἱ μέθοδοι γεωργικῆς ἐκμεταλλεύσεως εἶχαν μείνει στάσιμοι. Πίστις γεωργικὴ εἰς τὴν οὐσίαν δὲν ὑπῆρχε. Αἱ τιμαὶ τῶν γεωργικῶν προϊόντων ὠρίζοντο κατ' ἀντίστροφον τρόπον :

χι διὰ νὰ προστατευθοῦν οἱ γεωργοί, ἀλλὰ διὰ νὰ εὐνοηθοῦν οἱ Ἴταλοι βιομήχανοι, οἱ ὅποιοι ἐξηγόραζαν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον εὐθηνὴν τὴν πρώτην ὕλην τὴν γεωργικὴν ἀπὸ τοὺς ἀτυχεῖς δωδεκανησίους γεωργούς διὰ νὰ ἔχουν εὐθηνὸν κόστος εἰς τὴν γεωργικὴν των βιομηχανίαν. Τέλος, δὲν εἶχεν ἀφεθῆ δύνατον διὰ νὰ ἀναπτυχθῆ τὸ συνεταιριστικὸν κίνημα εἰς τὴν γεωργίαν.

*Αντιθέτως ἐπὶ ἑλληνικῆς διοικήσεως τὰ πάντα ἤλλαξαν. *Ἦδη ἀπὸ τῆς στρατιωτικῆς κατοχῆς, ἀπὸ τὸ 1947, ἐγένετο συστηματικὴ προώθησις τῆς γεωργίας. Ἰδρύθησαν συνεταιρισμοί, οἱ ὅποιοι δὲν εἶναι μόνον πιστωτικοὶ ἀλλὰ εἶναι καὶ παραγωγικοί, πού κατάρθωσαν ν' ἀναπτύξουν γεωργικὰς βιομηχανίας, ὅπως εἶναι ἡ οἰνοποιία καὶ αἱ κονσερβοποιαί. Ὁργανώθη ἡ πίστις καὶ ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα ἔστειλε πολὺ ἔνωρις στελέχη τῆς, τὰ ὅποια ἐπήνδρωσαν ὑποκαταστήματα, κατ' ἀρχὴν εἰς Ρόδον καὶ ἐν συνεχείᾳ εἰς τὴν Κῶ καὶ τὴν Κάλυμνον. Προωθήθησαν αἱ χημικαὶ λιπάνσεις καὶ τὰ μηχανικὰ μέσα καλλιεργείας, τῶν ὁποίων τὰ περισσότερα ἦσαν ἄγνωστα ἐπὶ Ἰταλοκρατίας. Ἐδόθη προστασία εἰς τὰ γεωργικὰ προϊόντα, ὁμοία καὶ καλλιτέρα ἀκόμη ἐκείνης ἣ ὁποία δίδεται σήμερον εἰς τὴν ὑπόλοιπον Ἑλλάδα.

*Αποτέλεσμα τῶν μέτρων αὐτῶν τῆς ἑλληνικῆς διοικήσεως ἐπὶ τῆς γεωργίας εἶναι ὁ τριπλασιασμὸς τοῦ ὄγκου τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς ἐν σχέσει μὲ τὰ προπολεμικὰ ἐπίπεδα. Κατωρθώθη νὰ γίνωνται ἐξαγωγαὶ καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ἰδίως τῶν πρώιμων γεωργικῶν προϊόντων, τὰ ὅποια εἶναι ἐξαιρετικῆς ποιότητος. Ἐκτάκτως μεγάλη αὔξησις τῆς παραγωγῆς παρετηρήθη εἰς τὰ κηπευτικά καὶ εἰς τὰ ὀπωρικά.

Παραθέτομεν κατωτέρω συγκριτικὸν πίνακα παραγωγῆς τῶν κυριωτέων γεωργικῶν προϊόντων εἰς τόνους :

Π ρ ο ἰ ὄ ν τ α	Μέση ἔτησις παραγωγή 1931-1940	Μέση ἔτησις παραγωγή 1948-1957
*Αχλάδια	95,2	372,2
*Αμύδαλα	82,6	478,2
*Αγγούρια	246,1	1.849,3
*Αραβόσιτος	30,0	192,5
Βρόμη	533,0	1.711,7
Βερύκοκκα	214,0	426,0
Γεώμηλα	570,3	9.243,2
*Ελαιον	779,3	1.500,5
Κριθή	2.131,4	5.479,7
Καπνὸς	225,3	261,0
Κρεμμύδια	606,3	6.154,9
Καρπούζια	656,9	1.120,4
Κολοκύθια	128,6	1.081,6
Καρύδια	9,1	79,9
Λάχανα, κουνουπίδια	125,5	1.387,6
Λεμόνια	217,7	789,1

Π ρ ο ῖ ό ν τ α	Μέση ἐτησία	Μέση ἐτησία
	παραγωγή 1931-1940	παραγωγή 1948-1957
Μπάμιες	40,9	115,3
Μελιτζάνες	140,2	805,8
Μανδαρίνια	599,6	2.206,1
Πεπόνια	366,1	3.888,4
Πορτοκάλια	563,2	1.620,9
Ροδάκινα	74,8	151,8
Σίτος	2,717,8	7.322,6
Σϋκα (νωπά)	477,5	793,1
Σϋκα (ξηρά)	404,4	955,3
Τομάτες	556,6	16.983,4
Φακές	20,5	103,0
Φασόλια (ξηρά)	120,3	156,9
Φασόλια (νωπά)	182,1	532,9

Ὡς πρὸς τὴν κ τ η ν ο τ ρ ο φ ί α ν ἐσημειώθη διπλασιασμός τοῦ ζωικοῦ κεφαλαίου, ὄχι ἀπὸ τῆς περιόδου τῆς ἀπελευθερώσεως, διότι τοιαύτη σύγκρισις δὲν θὰ ἦτο ὀρθή, ἀφοῦ ἦτο φυσικὸν κατὰ τὸν πόλεμον νὰ ὑπάρχη μεγάλη φθορά εἰς τὸ ζωικὸν κεφάλαιον, ἀλλὰ ἐν συγκρίσει μὲ τὴν προπολεμικὴν ἐποχὴν, δηλαδὴ τὴν περίοδον 1935-38, μὲ ἀντίστοιχα ἀποτελέσματα ἐπὶ τοῦ ὄγκου τῆς παραγωγῆς.

Εἰς τὴν ἀλ ι ε ῖ α ν ἐπετεύχθη νὰ ἐφοδιασθῶν οἱ δωδεκανήσιοι ἀλιεῖς μὲ συγχρονισμένα πλοῖα καὶ νὰ τριπλασιασθῇ ἡ παραγωγή τοῦ κλάδου αὐτοῦ. Εἰς τὴν σπογγαλιαν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τυπικὴν ἀπασχόλησιν τῶν Δωδεκανησίων, ἰδίως τῶν ἀγόνων νήσων, τῆς Καλύμνου, τῆς Σύμης καὶ ἄλλων μικροτέρων, ἐσημειώθη μεγάλη πρόοδος, χάρις εἰς τὴν πιστωτικὴν ἐνίσχυσιν τὴν ὁποίαν παρέχει ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα. Φθάνει ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα νὰ δίνη τὸ 100% τῶν ἀναγκῶν τῶν εἰς κεφάλαια εἰς τοὺς σπογγαλιεῖς. Διὰ τὴν Δωδεκάνησον ἡ σπογγαλιεὶς ἀποτελεῖ ἕνα σπουδαῖον παραγωγικὸν κλάδον, διότι ἀπασχολεῖ πολὺν πληθυσμὸν καὶ συντελεῖ εἰς τὴν εἰσροὴν συναλλάγματος. Ἀπὸ ἕνα ἀπολογισμὸν, ὁ ὁποῖος ἔχει γίνῃ σχετικὰ μὲ τὸ εἰσαγόμενον συνάλλαγμα ἐξ ἐξαγωγῶν δωδεκανησιακῶν προϊόντων εἰς τὸ ἐξωτερικόν, προκύπτει ὅτι τὰ 85-90% τοῦ εἰσαγομένου συναλλάγματος ἐξαγομένων εἰδῶν προκύπτει ἀπὸ τὴν σπογγαλιαν. Ἡ δωδεκανησιακὴ σπογγαλιεὶς ἀποτελεῖ τὸ 80% περίπου τῆς συνολικῆς ἑλληνικῆς σπογγαλιεῖς. Ἐπομένως δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ἑλληνικὴ σπογγαλιεὶς σημαίνει οὐσιαστικῶς δωδεκανησιακὴ σπογγαλιεὶς.

Εἰς τὸν τομέα τοῦ τ ο υ ρ ι σ μ ο ῦ, οἱ Ἴταλοι εἶχαν διακηρῦξει ὅτι ἡ Ρόδος καὶ κατὰ δεῦτερον λόγον ἡ Κῶς θὰ μετεβάλλοντο εἰς πρότυπα τουριστικὰ κέντρα. Καὶ πράγματι μὲ διάφορα ἔργα τὰ ἑποῖα εἶχαν κάμει συντελέσαν, κατὰ καιροῦς, ἰδίως κατὰ τὰς θερινὰς περιόδους, μεγάλον ἀριθμὸν περιηγητῶν. Οἱ Ἕλληνες ὁμως ὑπερέβησαν πολὺ τὰ πεπραγμένα τῶν Ἰταλῶν εἰς τὸν τομέα τοῦ τουρισμοῦ. Ἐν πρώτοις, τὸ τουριστικὸν κεφάλαιον ἐπεξετάθη χάρις εἰς τὴν δραστηριότητα τοῦ Κράτους καὶ τῶν ἰδιωτῶν. Ὁ

ἀριθμὸς τῶν ἐπισκεπτῶν ὑπερεδιπλασιάσθη καὶ τὸ εἰσαγόμενον τουριστικὸν συνάλλαγμα εἶναι πολὺ μεγαλύτερον ἀπὸ τὸ εἰσαγόμενον ἐπὶ Ἰταλικῆς κατοχῆς. Χαρακτηριστικὸν ἐπίσης εἶναι ὅτι, ἐνῶ ἐπὶ Ἰταλικῆς κατοχῆς ἐγένετο τουριστικὴ ἀξιοποίησης μόνον τῆς Ρόδου, σήμερον, πέραν τῆς διευρύνσεως τοῦ τουρισμοῦ πρὸς τὴν Ρόδον, ἔχουν ἀναδειχθῆ ὡς σημαντικὰ τουριστικὰ κέντρα καὶ ἄλλαι νῆσοι τοῦ δωδεκανησιακοῦ συμπλέγματος καὶ Ἰδίως ἡ Κῶς, ἡ Πάτμος καὶ ἡ Νίσυρος.

Ἡ βιομηχανία εἶναι νέος κλάδος τῆς δωδεκανησιακῆς οἰκονομίας, ἤρχισε δὲ νὰ ἀναπτύσσεται ἐπὶ Ἰταλίας Ἰδίως ὑπὲρ τῶν ἐγκατασταθέντων Ἰταλῶν, ὅπως εἶπομεν, εἰς βάρος τῶν δωδεκανησίων γεωργῶν. Ἐσημειώθη καὶ εἰς τὸν τομέα αὐτὸν διευρύνσεις μεταπολεμικῶς, Ἰδίως εἰς τὰς γεωργικὰς βιομηχανίας. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀρωματοποιία καὶ ἡ ἀγγειοπλαστικὴ καὶ ἄλλοι κλάδοι ἐτονώθησαν.

Εἰς τὸν τομέα τῶν συγκοινωνιῶν ὑπάρχει εἰς τὴν Δωδεκάνησον πλουσιώτατον δίκτυον θαλασσίων, ἀεροπορικῶν καὶ χερσαίων συγκοινωνιακῶν μέσων. Ὑπάρχει ἐπίσης ἀρκετὰ πυκνὴ ἐνδοδωδεκανησιακὴ συγκοινωνία, δηλαδὴ θαλάσσια μεταφορικὰ μέσα τὰ ὅποια συνδέουν τὰ διάφορα νησιά μεταξύ των.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰ δημόσια ἔργα, οἱ Ἰταλοὶ εἶχον διατυμπανίσει ὅτι ἔκαμαν πολλὰ ἔργα εἰς τὴν Δωδεκάνησον καὶ δὴ ὀδικὰ καὶ κτιριακά. Εἰς τὸ συνέδριον τῶν Παρισίων τὸ ἀσχοληθὲν τὸ 1946 μὲ τὰς συνθήκας τῆς εἰρήνης, εἰς τὸ ὅποιον εἶχον τὸν τιμὴν νὰ ἀντιπροσωπεύσω ἐν προκειμένῳ τὴν Ἑλλάδα, ἀπεδείξαμεν ὅτι τὰ ἔργα αὐτὰ ἔγιναν μὲ τὸν ἰδρώτα τοῦ δωδεκανησίου ἐργάτου. Δὲν εἶναι ἀκριβὲς ὅτι ἔγιναν δι' ἐνίσχυσεων ἀπὸ τὸν προϋπολογισμὸν τῆς Μητροπόλεως, ἀλλὰ ἔγιναν μὲ τὴν φορολογίαν τῶν Δωδεκανησίων καὶ πρὸ παντὸς μὲ τὴν ἐργασίαν τῶν ἐκπροληταρισθέντων γεωργῶν καὶ ναυτικῶν τῆς Δωδεκανήσου. Παρεῖχον οὗτοι τὴν ἐργασίαν των ἐκεῖ διὰ νὰ γίνουν τὰ ἔργα ἀντιπινακίου φακῆς. Καὶ μόνη ἡ σύγκρισις πρὸς τὰ ἡμερομίσθια τὰ ὅποια ἔδιδαν εἰς τοὺς Ἰταλοὺς πείθει περὶ αὐτοῦ. Ἐνῶ οἱ δωδεκανησιοὶ ἐργάται ἐλάμβανον 5 λιρέττες ὡς ἡμερομίσθιον, οἱ Ἰταλοὶ ἐλάμβανον 25 λιρέττες. Καὶ μόνον μὲ αὐτὴν τὴν σύγκρισιν φαίνεται ἡ διαφορὰ. Αὐτὰ τὰ ἔργα, τὰ ὅποια ἐγένοντο μὲ τὸν ἰδρώτα τῶν Δωδεκανησίων, ὄχι μόνον συνετηρήθησαν, ὄχι μόνον ἀπεκατεστάθησαν αἱ φθοραὶ τὰς ὁποίας εἶχε προκαλέσει ὁ πόλεμος, ἀλλὰ ἐπεξετάθησαν, χάρις εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ προϋπολογισμοῦ, χάρις εἰς τὴν δραστηριότητα τοῦ Ὁργανισμοῦ τῆς Δημοσίας Περιουσίας Δωδεκανήσου, χάρις εἰς τὰ διάφορα ταμεῖα, λιμενικὰ καὶ ἄλλα ποῦ ἰδρύθησαν, χάρις εἰς δωρεὰς πλουσίων Δωδεκανησίων κλπ.

Αἱ συνθήκαι τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἐργασίας εἶναι πολὺ διαφορετικαὶ σήμερον εἰς τὴν Δωδεκάνησον ἀπ' ὅτι ἦσαν ἐπὶ Ἰταλικῆς κατοχῆς. Ἡ μήτηρ πατρίς ἐνδιεφέρθη καὶ διὰ τὸν ἐπισιτισμὸν καὶ διὰ τὴν στέγασιν καὶ διὰ τὴν δημοσίαν ὑγείαν. Αἱ διανομαὶ τροφίμων αἱ ὅποια ἐγένοντο εἰς τοὺς Δωδεκανησίους ἦσαν προνομιακαὶ ἀπὸ ἀπόψεως ποσοτήτων, ἀπὸ ἀπόψεως διαρκείας χρόνου καὶ ἀπὸ ἀπόψεως ἀντιτίμου, διότι εἶχεν ὀρισθῆ ἀντίτιμον τὸ ἡμισυ ἐκείνου ποῦ ἐπλήρωναν οἱ ἄλλοι Ἕλληνες. Ὡς πρὸς τὴν στέγασιν διαρκῶς σημειοῦται πρόοδος, Ἰδίως πρὸς

ὄφελος τῶν διαβιούντων ὑπὸ κακὰς στεγαστικὰς συνθήκας. Ὑπάρχουν πρᾶγματι πολλοί, οἱ ὁποῖοι ζοῦν ὑπὸ πολὺ κακὰς συνθήκας ἀπὸ ἀπόψεως στέγης. Αὐτοὶ συνεχῶς ὀλιγοστεύουν καὶ γίνονται νέαι κατοικίαι, εἰς τὰς ὁποίας στεγάζονται κατὰ προτίμησιν οἱ ἔχοντες περισσοτέραν ἀνάγκην.

Ἐξ ἀπόψεως δὲ ἡμοσίας ὑγείας ἐγένοντο ἐπίσης πολλὰ. Ἐξωπλίσθησαν καὶ λειτουργοῦν νοσοκομεῖα, τὰ ὁποῖα εἶναι ὑπεραρκετὰ διὰ τοὺς Δωδεκανησίους, ἀφοῦ καὶ ἐκ τῆς παλαιᾶς Ἑλλάδος πολλοὶ πηγαίνουν εἰς τὴν Λέρον π.χ. καὶ νοσηλεύονται, δι' ὠρισμένα νοσήματα. Δραστηριότητα ἐπαινετὴν ἐπέδειξε καὶ τὸ Πατριωτικὸν Ἴδρυμα Κοινωνικῆς Προνοίας καὶ Ἀντιλήψεως. Παιδικαὶ ἐξοχαὶ καὶ κατασκηνώσεις ἐπίσης εἰς εὐρύτατον δίκτυον ἔχουν ἐξαπλωθῆ. Τέλος, τὰ ἀγροτικὰ ἱατρεῖα, τὰ ὁποῖα ἰδρύθησαν καὶ εἰς τὴν ὑπόλοιπον Ἑλλάδα, προνομιακῶς ἐπικυνώθησαν εἰς τὴν Δωδεκάνησον.

Ὡς πρὸς τοὺς ἐργάτας ἐπὶ Ἰταλικῆς κατοχῆς πᾶσα προστασία ἦτο ἄγνωστος. Οὔτε συνδικᾶτα ἐργατικὰ ἐπετρέποντο οὔτε νομοθεσία προστατευτικὴ ὑπῆρχε διὰ τὸν μισθόν, τὴν διάρκειαν τοῦ χρόνου ἀπασχολήσεως κλπ., οὔτε ἄδειαι μετ' ἀποδοχῶν ὑπῆρχαν, οὔτε ἐγγύησις ὅτι ἐν περιπτώσει ἀπολύσεως ὁ ἐργάτης θὰ ἐλάμβανε κάποιαν ἀποζημίωσιν, οὔτε καμμία ἀσφαλιστικὴ μέριμνα. Τώρα ὅλα αὐτὰ ὑπάρχουν εἰς τὴν Δωδεκάνησον κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ποῦ ὑπάρχουν καὶ εἰς τὴν ὑπόλοιπον Ἑλλάδα. Καὶ βλέπετε π.χ. τοὺς δωδεκανησίους συνδικαλιστὰς νὰ ἔρχονται καὶ νὰ συζητοῦν μετὰ τοὺς συναδέλφους τῶν τῆς παλαιᾶς Ἑλλάδος ἐν ἴσῃ μοίρᾳ καὶ πολλὰς φορές νὰ διακρίνονται εἰς τὸν λόγον καὶ εἰς τὴν δρᾶσιν.

Τὸ συμπέρασμα, τὸ ὁποῖον ἐξάγεται ἀπὸ ὅσα ἀνεπτύχθησαν σχετικῶς μετὰ τὴν διοίκησιν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Δωδεκάνησον, εἶναι ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἔδωκεν ἐπιτυχεῖς ἐξετάσεις ἐν προκειμένῳ. Κατῶρθωσεν ἐντὸς μιᾶς δεκαετίας καὶ μόνον νὰ προωθήσῃ εἰς σημαντικὸν βαθμὸν τὸ πνευματικόν, τὸ βιοτικόν καὶ τὸ κοινωνικὸν ἐπίπεδον τῶν νησιωτῶν. Ἀπὸ μίαν ἀντιπαραβολὴν πρὸς τὰ γενόμενα ἀντιστοίχως εἰς τὴν Κύπρον, προκύπτει ὅτι εἰς μόνην τὴν δεκαετίαν αὐτὴν ἡ Ἑλλὰς ἐπέτυχεν νὰ προωθήσῃ τὸ βιοτικὸν ἐπίπεδον τῶν δωδεκανησίων —πολὺ περισσότερον τὸ πνευματικόν— εἰς ἀνώτερον βαθμὸν ἀπὸ ὅ,τι ἡ Ἀγγλία κατὰ τὰ 80 ἔτη ποῦ διοικεῖ τὴν Κύπρον. Εἶναι χαρακτηριστικὸν αὐτό, ἐὰν λάβωμεν μάλιστα ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ Κύπρος ἐμφανίζει φυσικὰς συνθήκας καλλιτέρας τῆς Δωδεκανήσου. Εἶναι λοιπὸν ἄδικος ἡ κατηγορία κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ὅτι δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ διοικήσῃ νέας Χώρας καὶ ὅτι ὑπὸ τὴν ἑλληνικὴν διοίκησιν οἱ Δωδεκανήσιοι δυστυχοῦν. Τὸ ἀληθές εἶναι ὅτι αἱ ἐξετάσεις τὰς ὁποίας ἔδωκεν ἡ Ἑλλὰς ὑπῆρξαν ἐπιτυχεῖς καὶ αὐτὸ ἀποτελεῖ ἓνα ἀπὸ τὰ δείγματα, τὰ ὁποῖα πείθουν ὅτι ὅταν ἔλθῃ ἡ σειρά νὰ ἐλευθερωθῇ καὶ ἡ Κύπρος καὶ νὰ κυβερνηθῇ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα θὰ ἔχωμεν τὰ αὐτὰ ἢ μᾶλλον καλλίτερα ἀκόμη ἀποτελέσματα.

ΣΩΤ. ΑΓΑΠΗΤΙΔΗΣ

ΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑΙ ΜΟΝΑΔΕΣ

Υπό LOUIS BAUDIN

Ὁ ἐξανθρωπισμὸς (humanisation), λέξις πολὺ συνηθισμένη σήμερον, ἔχει διπλὴν σημασίαν : ἀναφέρεται εἴτε εἰς μίαν ἀντίδρασιν ἐναντίον τοῦ ἐπιστημονικοῦ μηχανισμοῦ καὶ εἰς μίαν ἐπιστροφήν εἰς τὴν ἀτομικὴν ψυχολογίαν, εἴτε εἰς μίαν διαμαρτυρίαν ἐναντίον τῆς προτεραιότητος τοῦ ἀτόμου καὶ τῆς ἐπιβεβαίωσης ταύτης ὑπὸ τῆς κοινωνίας. Εἰς τὴν μίαν περίπτωσιν πρόκειται περὶ τοῦ ἀνθρώπου· εἰς τὴν ἄλλην περὶ τῆς ἀνθρωπότητος.

Μεταξὺ αὐτῶν τῶν δύο ὁρίων, ὁ,τιδήποτε ἀνθρώπινον δύναται νὰ λάβῃ πολυαριθμοὺς ἐνδιαμέσους μορφάς. Μία ὁλόκληρος κλίμαξ μονάδων προσφέρεται εἰς τοὺς οικονομολόγους, οἱ ὅποιοι ἐκλέγουν μεταξὺ αὐτῶν τὸ πεδίον παρατηρήσεών των. Ἐκεῖναι αἵτινες ἐπέσυρον συχνότερον τὴν προσοχὴν των, κατὰ τὴν ἱστορικὴν σειράν τῆς ἐμφανίσεώς των ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν κλασσικῶν, εἶναι : τὸ ἄτομον, τὸ ἔθνος, ἡ περιοχὴ καὶ ἡ ὁμάς. Ἐπηκολούθησε μία ἐξέλιξις ἥτις διαδοχικῶς ἔφερεν εἰς φῶς τὰς μονάδας αὐτάς, χωρὶς καμμία ἐξ αὐτῶν νὰ ἐξαφανισθῇ ἀπὸ τὴν οικονομικὴν σκηνήν, μὲ ὀρισμένας μόνον τροποποιήσεις ὡς πρὸς τὴν ἐμφάνισίν των : τὸ ἄτομον τὸ ὅποιον ἐπεκαλοῦντο οἱ φυσιοκράται δὲν εἶναι ἐκεῖνο περὶ τοῦ ὁποίου σήμερον ὁμιλοῦμεν, τὸ ἔθνος κατὰ τὸν Διστ δὲν εἶναι ταυτόσημον μὲ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἀναλούμεν εἰς τὴν ἐποχὴν μας. Ἐπιωφελὲς λοιπὸν θὰ ἦτο νὰ παρακολουθῶμεν τὴν διανυθεῖσαν πορείαν.

I. ΤΟ ΑΤΟΜΟΝ

Πρὶν ἀκόμη ἡ οικονομικὴ ἐπιστήμη ἴδῃ τὸ φῶς, οικονομικαὶ καὶ πολιτικαὶ μονάδες συγχρόνως ἐχρησιμοποιοῦντο ὑπὸ τῶν ἐρευνητῶν: τὸ ἄστυ, εἰς τοὺς ἀρχαίους Ἑλληνας φιλοσόφους, οἱ ὅποιοι ἠγωνίζοντο νὰ ἀνακαλύψουν τὸ ἐν ἐντὸς τῶν πολλῶν, τὸ ἔθνος εἰς τοὺς ἐμποροκράτας, οἱ ὅποιοι ἐνδιεφέροντο νὰ ὑπακούσῃ εἰς κριτήρια ἰσχύος.

Ἡ κληρονομία αὕτη παρεδόθη εἰς τοὺς κλασσικοὺς, ἐν τούτοις ὁ συγγραφεὺς τοῦ «Πλούτου τῶν Ἐθνῶν» δὲν θεωρεῖ μόνον τὰς τελευταίας αὐτάς ὡς μονάδας. Δὲν θέτει τὸ πρόβλημα: τὸ πρωταρχικὸν οικονομικὸν κύτταρον εἶναι τὸ ἄτομον, πραγματικότης προφανῆς καὶ ἀναλλοίωτος, ὃν καρτεσιανὸν ἐξαρτώμενον ἀπὸ τὴν ἰδίαν του σκέψιν, ὄχι ἐκ τοῦ περιβάλλοντός του καὶ τοῦ παρελθόντος του· καί, μολονότι συνέγραψε μίαν «Θεωρίαν ἠθικῶν αἰσθημάτων», τὸ περίφημον αὐτὸ βιβλίον του «δὲν ἔχει τίποτε ἀπὸ ὅ,τι θὰ εἶχε ἓνα ἔργον ψυχολογίας»¹.

Ὁ Μπένθαμ, τοῦ ὁποίου ἡ ἐπίδρασις ἐπὶ τῆς πολιτικῆς οικονομίας διετηρήθη

1. G. H. Bousquet : *Ανταμ Σμίθ, Παρίσι 1950, σελ. 11.

ἐπὶ μακρὸν χρόνον μετὰ τὸν θάνατόν του, ἔθετεν ὡς κέντρον τῆς ἠθικῆς τοῦ ἀριθμητικῆς τὸ ἄτομον, διαχωρίζων σαφῶς αὐτὸ τὸ ὁποῖον σήμερον ὀνομάζομεν μᾶζαν καὶ ἀριστοκρατίαν: «Ἡ ἐπιστήμη τῆς ὁποίας ἔχομεν ἀνακαλύψει τὰ θεμέλια, γράφει, ἀφορᾷ μόνον τὰ καλλιεργημένα πνεύματα διὰ τὰ ὁποῖα τὸ κοινὸν ἀγαθὸν ἔγινε πάθος»¹. Δυστυχῶς ὁ ἴδιος ἐλησιμόνησε τὴν γόνιμον αὐτὴν διάκρισιν, τὴν ὁποίαν ὁ Στούαρτ Μίλλ ἐκ νέου παραλαμβάνει καὶ ἀναπτύσσει².

Ὁ ἄνθρωπος, κατὰ τὸν Μπένθαμ, εἶναι ὄν λογικόν, ὄχι ἀπὸ ἀγνοίαν ἢ ὑποτίμησιν τῶν ἐνστικτῶν, αἰσθημάτων ἢ παθῶν, ἀλλὰ διότι ὁ ὁμαλὸς ρόλος τῆς λογικῆς εἶναι νὰ χρησιμεύῃ ὡς μέσον προωρισμένον νὰ συγκρίνῃ τὴν σχετικὴν ἔντασιν ὄλων τῶν μὴ λογικῶν στοιχείων καὶ νὰ ἀποδεικνύῃ τὴν γενομένην ἐπιλογὴν μεταξὺ αὐτῶν³.

Λογικὴ καὶ ἐλευθερία συμφωνοῦν ἀπολύτως. Ὁ ἐκδότης τῆς «Ἀναλογίας» τοῦ Μπάτλερ, ἔργου ἐκδοθέντος εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας πρὸ ἐνὸς περίπου αἰῶνος, ἀναφέρει ἐν ὑποσημειώσει τὸ ἀκόλουθον χωρίον τοῦ Δαβὶδ Χιούμ: «Ἄν καὶ ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὄν λογικόν καὶ ὅλαι τοῦ αἰ πράξεις καθορίζονται ἀπὸ νόμους σταθεροὺς καὶ ἀμεταβλήτους, εἶναι πεπεισμένος ὅτι ἐνεργεῖ ἐλευθέρως, διότι ὁ καθορισμὸς αὐτὸς τοῦ ἀποκρύπτεται». Καὶ ὁ ἐκδότης προσθετεῖ: «ὅπερ σημαίνει ὅτι ὁ θεὸς ἠθέλησε νὰ ἀποκρύψῃ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ἐν οὐσιῶδες γεγονός, τὸ ὁποῖον ὅμως ὁ κύριος Χιούμ ἀπεκάλυψεν εἰς αὐτούς»⁴.

Ἡ πολιτικὴ οἰκονομία ἐκκινουσα ἀπὸ τὴν ψυχολογίαν ἠκολούθησε τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἐπιστήμης αὐτῆς κατὰ διακεκομμένον τρόπον. Ἡ προσφορά, ἡ ζήτησις, ἡ τιμὴ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐνεφανίζοντο κατὰ ἓνα τρόπον ἀφρημένον. Οἱ περιθωριακοὶ (ὀριακοί, marginalistes), θερμοὶ ὀπαδοὶ τῆς αὐστριακῆς σχολῆς τῆς λεγομένης ψυχολογικῆς, ὑποθέτουσιν κάθε ἄτομον ἱκανὸν νὰ θέσῃ σειρὰν εἰς τὰς προτιμήσεις του· οἱ νεοκλασσικοὶ πιστεύουσιν ὅτι ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἐπιχειρήσεως ἔχει συμφέρον νὰ παράγῃ, ἕως ὅτου ἡ ὀριακὴ δαπάνη ἐξισωθῇ μετὰ τὴν ὀριακὴν εἰσπραξίν. Οἱ ἀντίπαλοί των, καίτοι κηρύσσονται ἀδιάφοροι ὡς πρὸς τοὺς ψυχολογικοὺς μηχανισμοὺς, καταχωρίζουσιν τὴν ἐπιλογὴν χωρὶς νὰ ἐξηγοῦν τὴν προέλευσιν τῆς καὶ ἐννοοῦν μίαν πολλαπλότητα συστημάτων, συμφώνως πρὸς τοὺς προτεθέντας σκοποὺς⁵.

Ὅταν κατὰ τὸν δέκατον ἑνατον αἰῶνα ἡ κοινωνιολογία ἀρχίζει νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν τὸν παράγοντα χρόνον, ὁ τελευταῖος αὐτὸς ἐμφανίζεται ὑπὸ τὴν συγκεκριμένην ἔννοιαν τῆς προόδου⁶. Τὰ σχήματα περιπλέκονται, τὸ ἄτομον, διαποτισμένον ἀπὸ ἓνα παρελθὸν τὸ ὁποῖον ἐρμηνεύει ἀναλόγως τῶν γνώσεών του, ἐκσυγχρονίζει μετὰ τὰς ἀποφάσεις του ἓνα μέλλον τὸ ὁποῖον προσπαθεῖ νὰ προβλέψῃ.

Περὶ τὸ τέλος τοῦ ἰδίου αἰῶνος, ἡ ἀντίθεσις ἐκδηλώνεται μεταξὺ δύο ἀντιλή-

1. *Theory of Legislation*, Λονδῖνον 1914, II, σελ. 337.

2. F. Tréhoux: *Stuart Mill*, Παρίσι 1953, σελ. 33 καὶ ἐπ.

3. J. Viner, in H. W. Spiegel: «*The Development of Economic Thought*», Νέα Ὑόρκη 1952, σελ. 209.

4. C. E. Agres: «*Fifty years developments in ideas of human nature and motivation*», *American Economic Review*, παράρτημα, Μάρτιος 1936, σελ. 277.

5. L. Robbins: «*Δοκίμιον ἐπὶ τῆς φύσεως καὶ τῆς σημασίας τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης*», γαλλ. μετάφρασις, Παρίσι 1947.

6. A. Κόντ, Χέγκελ, Μάρξ.

ψεων τῆς κοινωνικῆς μονάδος: ὁ Tarde θεωρεῖ τὴν κοινωνικὴν ὁμάδα ὡς ἓν ὄψασμα τὰ νήματα τοῦ ὁποίου ἐνοῦνται διὰ τοῦ πνεύματος τῆς πρωτοβουλίας μεταξὺ τῶν διαφόρων ἀτομικῶν ψυχολογιῶν, ἐνῶ ὁ Durkheim τὴν θεωρεῖ προικισμένην μὲ ἰδίαν συνείδησιν. Αὐτὴ ἡ ἀντιμαχία παρήλαθε σήμερον: ἡ ψυχολογία, ἡ λεγομένη κοινωνικὴ, τοποθετεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ἐποχὴν του καὶ τὸ περιβάλλον του: προχωροῦσα ὅμως εἰς τὰ ἄκρα τείνει νὰ καταπνίξῃ τὸν ἄνθρωπον μεταξὺ αὐτῶν τῶν δύο ἰσχυρῶν ἐπιδράσεων, ἐμφανίζουσα τὸν μηχανισμόν τῶν κινήτρων καὶ τῶν ἀπαιτήσεων καὶ γενῶσα τὸν behaviorisme, τὸν institutio- nalisme καὶ ἓνα νέον ντετερμινισμόν.

Μετὰ τὸ 1936 χάρις εἰς τὸν Λόρδον Κένυες αἱ ὀλιγαὶ ποσότητες (ὄγκοι) ἐμφανίζονται ἐπὶ πρώτου ἐπιπέδου, ὑποστηριζόμεναι ὑπὸ τῶν στατιστικῶν. Ἡ ψυχολογία δὲν ἠγνοήθη (μὴ λογικὰ στοιχεῖα, κλίσεις, προβλέψεις, ψευδαισθήσεις), τὰ ἐπιστημονικὰ τῆς ὅμως δεδομένα «δὲν στηρίζουν» οικονομικὰς θέσεις¹. Μονὰς εἶναι τὸ σύνολον, ὅπως συμβαίνει εἰς τὴν διευθυνομένην πολιτικὴν.

Ἐκ τοῦ συνόλου ἐπίσης ἐκκινεῖ ἡ φιλοσοφία τῆς «μορφῆς» ἀπὸ τὴν περίοδον 1930 - 1940: τὸ ἄτομον συλλαμβάνει τὴν ὁλότητα, τὴν σύστασιν, τὸ ἀποτέλεσμα διευθετήσεων, τῶν ὁποίων ὅμως ἀποφεύγει νὰ ἀναλύσῃ τὰ στοιχεῖα. Ἀπὸ τὴν ἄποψιν αὐτὴν ὁμοιάζει μὲ μικρὸν παιδίον. Ὡς πρὸς τὸν οικονομολόγον, αὐτὸς ἀντιμετωπίζει τὸ ὅλον χωρὶς νὰ ἐνδιαφέρεται διὰ τὰ μέρη, τὰ ὅποια θεωροῦνται ὅτι εἶναι ἀυθαίρετα καὶ ἀντλοῦν τὴν ἀξίαν των ἀπὸ τὸ παίγνιδι τῶν συνδυασμῶν των.

Τὰ πράγματα δικαιολογοῦν τὰς ἀντιλήψεις αὐτάς; Τὸ ἄτομον φαίνεται νὰ ἐξαφανίζεται ἐντελῶς. Ἡ πρόοδος τῆς ψυχολογίας τῶν μαζῶν μᾶς ἐπιβεβαιώνει τὸ αἰσθημα τοῦτο. Συγγραφεῖς περιωπῆς, ἀπὸ τὸν Gustave le Bon, πρόδρομόν των, ἕως τοὺς συγχρόνους μας Ortega y Gasset καὶ κ. Joussein, ἀποκαλύπτουν τὰ τεχνικά, οικονομικὰ καὶ κοινωνικὰ αἷτια αὐτῆς τῆς ἐξελίξεως. Γνωρίζομεν σήμερον τοὺς νόμους εἰς τοὺς ὁποίους ὑπακούουν αἱ μᾶζαι, τὴν ὁμοιομορφίαν των, τὴν ἀδράνειάν των καὶ τὴν ἰδιαιτέραν ψυχολογίαν ἐκείνων οἱ ὅποιοι ἀναλαμβάνουν τὴν καθοδήγησίν των². Ἡ μᾶζα εἶναι μία οικονομικὴ μονὰς καθωρισμένη διὰ τὴν μελέτην τῶν συνόλων.

Ἐν τούτοις τὸ ἄτομον ἐπιζῆ μειωμένον καὶ συχνὰ ἀκρωτηριασμένον, σταθερὸν καὶ ἐνίοτε ἀνθιστάμενον. Ἡ λογικὴ του δὲν παρεμβαίνει πάντοτε μεταξὺ τοῦ κινήτρου καὶ τῆς πράξεως διὰ νὰ κατευθύνῃ τὴν ἀπόφασίν του, ἀλλὰ περιορίζεται εἰς ἀπελπιν ἀγῶνα προσπαθοῦσα νὰ δικαιολογήσῃ τὴν πρᾶξιν μετὰ τὴν πραγματοποίησίν της, ἐξαπατῶσα ἐν ἀνάγκῃ καὶ τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸν της. Ὡστε ἡ ἀτομικότης, ἡ ὁποία ἐπιτρέπει οὕτω νὰ τῆς ἀφαιρεθοῦν οἱ μοχλοὶ τῆς κατευθύνσεως, ἐμφανίζεται a posteriori καὶ ἐπιζῆ εἰς λαθάνουσας κατάστασιν, εἰσβάλλουσα ἀφηνιδίως εἰς τὴν μὴ ὀρθολογικὴν αὐτὴν διαδικασίαν (processus) ὑπὸ τὴν πρωτόγονον μορφήν τοῦ ἐνστίκτου.

Τὴν ἄποψιν αὐτὴν τῆς οικονομικῆς πράξεως ἐπανευρίσκομεν εἰς ὅλας τὰς κοινωνικὰς κατηγορίας: καταναλωτάς, ἀποταμιευτάς, ἀκόμη καὶ ἀρχηγούς τῶν

1. P. Reynaud: «Ἡ οικονομικὴ ψυχολογία», Παρίσι 1954, σελ. 228.

2. L. Baudin: «Ἡ αὐγὴ ἐνός νέου φιλελευθερισμοῦ», Παρίσι 1953, σελ. 176.

ἐπιχειρήσεων¹. Ὁ ἔχων συνείδησιν ἄνθρωπος, ὅστις ἀποφασίζει καὶ δρᾷ, λαμβάνεται ὡς τι ἀφηρημένον ὑπὸ τὴν εὐρείαν ἔννοιαν καὶ ἡ μελέτη αὐτοῦ θεωρεῖται ὑπὸ τὴν ἀποψιν μιᾶς ὑποθέσεως ἐργασίας.

Ἡ χρησιμοποίησις τοῦ μὴ ὀρθολογικοῦ στοιχείου ἀπὸ τοὺς διευθύνοντας εἰσέρχεται εἰς τὸ πλαίσιον τῆς πολιτικῆς των ὑπὸ διάφορα ὀνόματα: προπαγάνδα, δημοσιεύσεις, ἀκόμη καὶ ἐκπαίδευσις. Ἡ ἰδεολογία βασιζει τὴν δυνάμιν τῆς εἰς τὸν ἑαυτόν τῆς.

Τὸ ἄτομον εἰς τὸ ὁποῖον καταλήγομεν γίνεται ἐπικινδύνως πολύπλοκον διὰ τὸν οἰκονομολόγον. Ἡ ψυχανάλυσις μᾶς καλεῖ νὰ διακρίνωμεν εἰς αὐτὸ διαφόρους ψυχικὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι ποικίλλουν κατὰ τινὰ τρόπον ἀπὸ τὸν ἕνα φιλόσοφον εἰς τὸν ἄλλον, αἱ ὁποῖαι ὁμῶς γενικῶς περιλαμβάνουν:

1ον ἐν ἰδιαιτέρον ἐγώ, τὸ ἐ σ ὡ τ ε ρ ο ν ἐ γ ὼ τοῦ Bergson, ποιοτικόν, ἀκαθόριστον, ἀνέκφραστον, πηγὴν τοῦ ἐνστικτοῦ καὶ τῆς πίστεως, τόπον ὅπου ἀπηχοῦν ἀκαθόριστοι καὶ μυστηριώδεις φωναί, ὅπως ἡ τοῦ εἶδους, τοῦ παρελθόντος, τοῦ σύμπαντος, κέντρον φυτικῶν, ζωτικῶν καὶ ὑπερανθρώπων ἐνστάσεων (instances). 2ον ἐν διαρκῆς καὶ φαινομενικῶς στερεὸν σύμπλεγμα διαθέσεων, τὸ ὁποῖον γεννᾷ ἐπιθυμίας καὶ ψυχικὰς καταστάσεις, πίνακα ὅπου ἐγγράφονται νοητικὰ παραστάσεις ὑπὸ πραγματοποιήσιν σκοπῶν, ὀνομαζόμενον χαρακτήρ ὑπὸ τοῦ Le Senne, ὁ ὁποῖος ἰσχυρίζεται ὅτι ἕκαστος τὸ αἰσθάνεται ὡς προσωπικόν, περιλαμβάνον τὸ ἄμεσον περιβάλλον τοῦ ἐγῶ καὶ ἐλάχιστα προσιτὸν εἰς τὸν ἀσχοῦντα τὴν ἀγωγὴν, ὀνομαζόμενον ἐ γ ὼ ὑπὸ τοῦ Freud, ὁ ὁποῖος τὸ θεωρεῖ ὡς τὸν σύνδεσμον τῆς σκοτεινῆς περιοχῆς τοῦ ἐσωτέρου ἐγῶ μὲ τὸν πραγματικὸν κόσμον, ὡς τόπον ὅπου καθιεροῦται ἕνα *modus vivendi* μεταξὺ τοῦ ἐνός καὶ τοῦ ἄλλου· ζωνμίαν συνολικὴν δομὴν, ἀποτελουμένην ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τὰ ὁποῖα μόνις ἀνωτέρω ἀπρηθμισαμεν καὶ τὸν ὄγκον τῶν ἐπιδράσεων τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ περιβάλλοντος, ὑποκειμένην εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς ἀγωγῆς, ἣτις εἶναι ἱκανὴ νὰ ἀναγκαιώσει τὰ ἐνστικτικὰ διαθέτουσα μίαν ἰδικὴν τῆς ἀκτινοβολίαν, μίαν εὐαίσθητον πνοὴν ἢ ὁποῖα ἐπεκτείνεται εἰς τὴν οἰκογένειαν, τοὺς φίλους, τὴν πατρίδα: τὸ κ ο ι ν ω ν ι κ ὸ ν ἐ γ ὼ τοῦ Bergson, ἡ π ρ ο σ ω π ι κ ὴ τ η ς τοῦ Le Senne, τὸ ὑ π ε ρ - ἐ γ ὼ τοῦ Freud.

Εἶναι δυνατὸν λοιπὸν νὰ ἐκπλαγῇ τις ἐάν, ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτάς, μὲ μίαν ἐξωτερικὴν ὥθησιν ἐξαρθροῦνται, οὕτως εἰπεῖν, ἐνίοτε αἱ πολλαπλαῖ προσωπικότητες ἐνός μόνον ὄντος ;².

Τὸ ἄτομον αὐτὸ λαμβάνεται ὄχι ὡς στατικόν τι καὶ τελειωμένον, ἀλλὰ ὡς δυναμικόν ὑπὸ τὴν μορφήν τάσεων καὶ κλίσεων. Γίνεται ὅλοεν πραγματικώτερον καὶ τίποτε δὲν παραλείπεται ἀπὸ τὴν πολυπλοκότητά του: ὁ βαθμὸς εὐαίσθητικότητος καὶ βουλήσεώς του τίθεται ὑπὸ συζήτησιν. Ἡ μελέτη τῶν ἐξωτερικῶν ἀντικειμένων δὲν ἔχει ὡς σκοπὸν νὰ γνωρίσῃ τί εἶναι αὐτὰ τὰ ἀντικείμενα, ἀλλὰ νὰ μᾶς ἀποκαλύψῃ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον οἱ ἄνθρωποι πιστεύουν ὅτι εἶναι. Ἡ τιμὴ δὲν εἶναι μόνον τὸ σημεῖον ἐπαφῆς τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς ζητήσεως, δηλαδὴ τὸ ἀπο-

1. Διὰ τοὺς τελευταίους αὐτοὺς, βλ. J. P. de Podt: «Ὁ σχηματισμὸς τῶν τιμῶν», Βρυξέλλαι 1956.

2. Ἡ πολλαπλὴ προσωπικότης εἶναι εἰς ἀφεταιρισμὸς (Heirens-Murmans, Ickyll-Hyde κ.τ.λ.).

τέλεσμα μιᾶς συναντήσεως μεταξύ προκαθορισμένων δεδομένων, ἐνεργεῖ μὲ τὴν σειρὰν τῆς ἐπ' αὐτῆς τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς ζητήσεως καὶ ὀρθῶς καθορίζομεν ὅταν ὀμιλῶμεν περὶ ἀλληλεξαρτήσεως τῆς προσφορᾶς, τῆς ζητήσεως καὶ τῶν τιμῶν. Ἡ ἐπίδρασις τῆς τιμῆς παραμένει πολύπλοκος καὶ ἀρκετὰ μυστηριώδης: μία ὑψωμένη τιμὴ δύναται νὰ παρασύρῃ τὸν καταναλωτὴν ὁ ὅποιος διαθέτει ἀγοραστικά μέσα καὶ τείνει νὰ πιστεῦῃ ὅτι ἡ ποιότης ἀνταποκρίνεται εἰς τὸ ἐπίπεδον τῆς τιμῆς, μία ὅμως χαμηλὴ τιμὴ δύναται νὰ ἀπομακρύνῃ τὸν καταναλωτὴν ὁ ὅποιος δυσπιστεῖ διὰ τὴν «ὠραίαν κυρίαν» τὴν ὅποιαν τοῦ προσφέρει. Ὡστε ἡ συμπεριφορὰ τῶν ἀτόμων θὰ ποικίλλῃ ἀναλόγως τῶν ὑποκειμενικῶν διαθέσεων.

Τὰ άτομα λοιπὸν δύνανται νὰ ταξινομηθοῦν εἰς ψυχολογικὰς κατηγορίας. Αἱ κατηγορίαι αὗται ἀποτελοῦν βασικὰς οικονομικὰς μονάδας, τῶν ὁποίων ὅμως πρέπει νὰ ὑπολογίζομεν τὴν ἐκπληκτικὴν καὶ συχνὰ ἀπατηλὴν πολυπλοκότητα.

Ἀπὸ τὸ ἀτομικὸν ὁδηγούμεθα εἰς τὴν οἰκογένειαν, φυσικὴν μονάδα. Ἡ οἰκογένεια πράγματι, ἀπὸ παλαιωτάτων χρόνων, ἀπετέλεσε εἰς τὴν πράξιν τὸ κατ' ἐξοχὴν κοινωνικὸν κύτταρον, ἡ σύστασις τῆς ὅμως εἶναι πολὺ διάφορος ἀναλόγως τῶν ἐποχῶν. Μετὰ τὴν πάροδον τῆς φεουδαρχικῆς περιόδου ἡ ὅποια ἔδιδε τὴν προτεραιότητα εἰς τὴν καταγωγὴν, ὁ Jean Bodin σαφῶς ἐλάμβανε τὴν οἰκογένειαν ὡς μονάδα ἣτις ἔπεινε νὰ περιορίζεται καὶ δὲν ἦτο πλέον ἐκεῖνο τὸ μεσαιωνικὸν σύνολον τὸ ὅποιον ἐσχμάτιζεν «οἰκίαν» μὲ ἡμιδημόσιον χαρακτῆρα, περιλαμβάνοσαν δούλους, μακρυνούς συγγενεῖς, φίλους καὶ τὰ τέκνα τῶν φίλων τὰ ὅποια, κατὰ τὸ ἔθιμον, προσελαμβάνοντο ὡς μαθητεύμενοι: κατὰ τὸν δέκατον ἔκτον αἰῶνα ἡ οἰκογένεια διαφυλάσσει τὰ τέκνα τῆς καὶ χάρις εἰς τὸν πολλαπλασιασμὸν τῶν ἀνεξαρτήτων διαμερισμάτων καὶ τὴν χρῆσιν κωδωνίσκου, ὁ ὅποιος ἐπιτρέπει τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν ὑπηρετῶν, κλείεται ἐντὸς τῶν διαμερισμάτων αὐτῶν. Γίνεται περισσότερον συγκεκριμένη, περιορισμένη καὶ στερεὰ ἀπὸ ἄλλοτε¹.

Ἐν τούτοις μόνον ὅταν φθάνομεν εἰς τὸν Le Play ἢ οἰκογένεια ἐπανεμφανίζεται παταγωδῶς εἰς τὴν θεωρίαν, διότι πρόκειται περισσότερον περὶ ἐνὸς κοινωνιολογοῦ παρά οικονομολόγου. Παρ' ὅλας ὅμως τὰς πολυπλοκότητας τὰς ὁποίας ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν, τὸ ἀτομικὸν παραμένει ἡ βασικὴ οικονομικὴ μονάδα, διότι ἕκαστος ἡμῶν δικαίως ἢ ἀδίκως ἔχει τὸ πολὺ ζωηρὸν αἶσθημα τῆς ἰδικῆς του προσωπικότητος καὶ τὸ διαφυλάσσει, ἀκόμη καὶ ἂν πράγματι εὑρίσκηται ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν ἐνὸς ἄλλου ἀτόμου ἢ κοινωνικοῦ συνόλου².

II. ΤΟ ἔΘΝΟΣ

Τὸ ἔθνος εἶναι μία μονάδα ἡ ὅποια διακρίνεται διὰ τὴν γεωγραφικὴν τῆς ἀκρίβειαν. Ἡ προνομιοῦχος αὕτη θέσις ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τοῦ οικονομολόγου ἐνισχύεται ὑπὸ αἰσθημάτων λεγομένων ἐθνικιστικῶν σήμερον, ἅτινα τείνουν νὰ ἐπιδεινώσουν τὰς διεθνεῖς τάσεις καὶ νὰ ἀπομονώσουν ἐκάστην ἑδαφικὴν περιοχὴν εἰς μίαν στάσιν δυσπιστίας. Ἡδὴ πολὺ πρὸ τῆς συστηματοποιήσεως τοῦ Λίστ, τὸ ἔθνος εἶχε μίαν ἰδίαν οικονομικὴν ὄντοτητα. Οἱ ἐμποροκράται ἐλάμβανον τὸ ἔθνος

1. Ἀνακοίνωσις τοῦ κ. *Philipppe Ariès*: «Ἡ οἰκογένεια κατὰ τὸ παλαιὸν καθεστῶς». Ἀκαδημία ἠθικῶν καὶ πολιτικῶν ἐπιστημῶν, 27 Φεβρουαρίου, 1956.

2. Εἶναι ἡ «αἰσθησις τοῦ ἐγῶ», τὸ *as m i t a* τῆς ἰνδικῆς φιλοσοφίας.

ὡς κέντρον τῶν ἀπασχολήσεών των καὶ ὁ Ricardo ὁ ἴδιος, τόσον πρόθυμος νὰ παραδέχεται τὴν διεθνή κίνησιν τῶν ἐμπορευμάτων καὶ τῶν κεφαλαίων, θεώρει ὅτι οἱ συντελεσταὶ παραγωγῆς δὲν ἦσαν ἱκανοὶ νὰ διασχίσουν τὰ σύνορα. Ὁ Λιστ ἀνέλυσε αὐτὴν τὴν βασικὴν μονάδα διαχωρίζων τὰς φυσικὰς δυνάμεις (δῶρα τῆς φύσεως προγενέστερα πάσης ἀνθρωπίνης ἐπεμβάσεως), τὰς ὀργανικὰς δυνάμεις (ὕλικόν καὶ νοητικόν κεφάλαιον), τὰς οικονομικὰς δυνάμεις καὶ ἀπέδειξε πῶς τὸ Κράτος συνέδεε μεταξὺ των ὅλας αὐτὰς τὰς δυνάμεις, κατὰ τρόπον ὥστε νὰ ἐπιτυγχάνῃ ἐξ αὐτῶν ἓν ἀρμονικὸν σύνολον. Ἐν τούτοις ἡ ἀντίληψίς του, εἰς εὐρείαν ἔκτασιν, παραμένει γεωγραφικῆ.

Σήμερον τὸ ἔθνος ἔλαβε ψυχολογικὴν ὑπόστασιν, δὲν εἶναι μόνον μία ἐδαφικὴ περιοχὴ, εἶναι ἓν κέντρον τὸ ὅποῖον στηρίζεται εἰς τὴν δυνάμιν τῆς ιδέας. Βασίζεται εἰς τὴν συνειδησιν τῆς ἱστορικῆς ἀλληλεγγύης ἡ ὅποια ἐνώνει τὰ μέλη του καὶ τῆς κοινῆς ἐπιθυμίας νὰ τὴν συνεχίσουν ἢ ἀκόμη νὰ τὴν ἐπαυξήσουν: εἶναι λοιπὸν συγχρόνως ἀνάμνησις καὶ ἀπόφασις, παραδοχὴ τοῦ παρελθόντος καὶ προσχώρησις εἰς μίαν κατεύθυνσιν πρὸς τὸ μέλλον, δηλαδὴ ἀναγνώρισις μιᾶς κλίσεως, κλίσεως ἡ ὅποια εἶναι ὁ οὐσιώδης χαρακτήρ τῆς ἐκλεκτῆς του μερίδος. Ἡ κλίσις αὕτη τοποθετεῖται ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τῶν ιδεῶν ¹.

Ἡ ἀποστολὴ τῆς Γαλλίας, ὅπως καὶ ὁ κ. Lallement ἐπιτιμολόγησε τὸ βιβλίον του ², εἶναι ἡ σταθερὰ τοῦ ἐθνικοῦ μας χαρακτήρος, παρὰ τὰς διασπαστικὰς δυνάμεις τὰς ὁποίας κινητοποιοῦν αἱ τάξεις καὶ τὰ κόμματα. Τὸ ἔθνος ἐγγράφεται, ὡς πρὸς τὴν ἄποψιν αὐτὴν, εἰς τὴν κελτικὴν παράδοσιν, ὅπως τὸ κράτος εἰς τὴν ρομανικὴν.

Ἡ μείωσις τοῦ ἀτόμου καὶ ἡ αὐξοῦσα ἐπέκτασις τῆς κρατικῆς ἐπεμβάσεως ἐπὶ τῆς οἰκονομίας ὀδηγεῖ σήμερον εἰς τὴν σύγχυσιν κράτους καὶ ἔθνους. Τὸ ἔθνος ἐκλαμβάνεται ὡς ἓν εἶδος ἀτόμου εἰς ἐδαφικὴν κλίμακα, τὸ ὅποῖον διαθέτει βούλησιν δράσεως καὶ ἰδίαν συμπεριφορὰν, ἀποτελεῖ οὕτω «ἓνα τόπον προτιμήσεων, ἔλξεων ἢ ἀπωθήσεων, αἱ ὁποῖαι προβάλλονται εἰς τὸ παγκόσμιον διάστημα»³. Δὲν δρᾷ αὐτομάτως, συμφώνως πρὸς οικονομικὰ δεδομένα, ὅπως θέλουσιν οἱ κλασσικοί, ἀλλ' ὑπακούει εἰς παροτρύνσεις. Ἡ διανομὴ τῆς ἐργασίας δὲν ἀνταποκρίνεται πλέον παρὰ μόνον εἰς ἓν καθωρισμένον εἶδος συμπεριφορᾶς μεταξὺ πολλῶν ἄλλων.

Ἀκόμη καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν τῶν Ἐθνῶν συχνὰ συνέκριναν τὰ ἔθνη μὲ τὰ άτομα. Ὅπως τὸ ἄτομον, οὕτω καὶ τὸ ἔθνος ἔχει τὰς προτιμήσεις καὶ τὰς κλίσεις του, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουσιν τὸν χαρακτήρα του εἰς τὸν τομέα τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς συναλλαγῆς· αἱ τελευταῖαι αὗται δὲν ἐξηγοῦνται πάντοτε ὀρθολογιστικῶς καὶ συχνὰ ἐκφεύγουν τοῦ μέτρου ⁴. Ὁ περιορισμὸς ἢ ἡ αὐξήσις μιᾶς οἰασδήποτε παραγωγῆς εἶναι ἐκδήλωσις προτιμήσεως ἐθνικῆς μορφῆς. Συχνὰ μία πολιτικὴ ἀλλαγὴ, φαινομενικῶς βαθεῖα καὶ μυστηριώδης, εἶναι ἀπλῶς ἡ προσαρμογὴ τῆς αὐτῆς συμπεριφορᾶς εἰς καταστάσεις αἵτινες ὑπέστησαν ἀλλαγάς.

Ἡ συμπεριφορὰ αὕτη τοῦ ἔθνους διευθύνεται ἀπὸ τὰ ἴδια κίνητρα ἀπὸ τὰ

1. Hans Kohn: «The idea of Nationalism», New York 1948.

2. L. Lallement: «Δοκίμιον ἐπὶ τῆς ἀποστολῆς τῆς Γαλλίας», Παρίσι 1944.

3. Ch. Magaud: «Ἡ παγκόσμιος οἰκονομία καὶ τὸ ἔθνος», Παρίσι 1954.

4. J. Weiler: «Προβλήματα διεθνούς οἰκονομίας», Παρίσι 1950, τόμ. II, σελ. 282.

ὅποια διευθύνεται καὶ τὸ ἄτομον, κυρίως περισσότερο ἀπὸ τὸ αἶσθημα τοῦ φόβου παρὰ ἀπὸ τὸ χρηματικὸν συμφέρον: αἱ ὑποανάπτυκτοι χῶροι φοβοῦνται τὴν κρίσιν, ἐξ οὗ προκύπτει ἡ ἐπιθυμία τῆς ἐκβιομηχανισέως των καὶ τῆς ἀντικυκλικῆς πολιτικῆς, ἐνῶ αἱ χῶραι αἱ ὅποια ἐφθασαν εἰς ἐν ὑψηλὸν βιοτικὸν ἐπίπεδον ἐπιθυμοῦν νὰ τὸ διατηρήσουν, ἐξ οὗ προκύπτει ἡ πολιτικὴ τῆς πλήρους ἀπασχόσεως.

Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀρνηθῶμεν τὸν παράγοντα χῶρον, ὁ ὁποῖος ἄλλοτε μὲν εἰσέρχεται εἰς τὸν καθορισμὸν τοῦ ἔθνους, ὅπου λαμβάνει θέσιν παραπλευρῶς τοῦ κράτους, τὸ ὅποῖον ὀργανώνει καὶ συντονίζει τὰς δυνάμεις αἵτινες ἀπορρέουν ἀπὸ τὰ ἄτομα καὶ τὰς ομάδας, ἄλλοτε δὲ ἀφυλοποιεῖται, γινόμενον τὸ «ἐδαφικὸν πνεῦμα», συνεχῆ καὶ ἀμετάβλητον, τὸ ὅποῖον ὁ Gavinet ἀπεκάλυψεν ἤδη ἀπὸ τὸ 1896¹. Ὁ κόσμος παρουσιάζεται ὡς «ἀστερισμὸς» ἀποτελούμενος ἀπὸ κέντρα ἀποφάσεως, ἕκαστον τῶν ὁποίων ἔχει ἴδιαν συμπεριφορὰν ἄλλο ἐπιθυμεῖ τὴν ἀνεσιν, ἄλλο τὴν ἰσχύν, ἄλλο τὸ γόητρον καὶ ἄλλο τὴν πλήρη ἀπασχόλησιν.

Ἡ ψυχολογία τῶν λαῶν γίνεται ὄργανο ἀπαραίτητον εἰς τὴν ἀνάλυσιν. Μία τῶν καλυτέρων ἐπιθεωρήσεων τὴν προσλαμβάνει ὡς θέμα τῶν ἐκθέσεών της². Ὁ παραλληλισμὸς μεταξὺ τοῦ ἔθνους καὶ τοῦ ἀτόμου προωθείται πολὺ εἰς αὐτάς. Μία ἐθνικὴ χαρακτηρισολογία σκιαγραφεῖται ἐκεῖ μὲ πολλαπλᾶς ἀναλογίας καὶ, ἐλλείψει καθαροαἰσίου φυλῆς, σταθεροὶ τύποι συνθέτουσιν μίαν πρωτότυπον ἰσορροπίαν τάσεων. Ἡ μελέτη τοῦ πραγματικοῦ τρόπου ζωῆς προκαλεῖ τὴν μελέτην τῆς ἀντιστοίχου κοινῆς γνώμης. Ἡ λαϊκὴ κρίσις ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτήρος μᾶς πληροφορεῖ περὶ τοῦ ἐκάστοτε ὑπὸ συζήτησιν λαοῦ, δίδουσα εἰς ἡμᾶς στερεοτύπους χαρακτηρισμούς, ἐπαναλαμβάνομένους κατὰ κόρον εἰς ὅλα τὰ εἶδη τῶν βιβλίων: ὁ καταφερτζῆς Γάλλος, ὁ φλεγματικὸς Ἄγγλος κ.λ.π.

Ὅστω δημιουργεῖται μία ἱεραρχία ἐθνῶν, ἡ ὁποία προχωρεῖ ἀπὸ τὴν ἐξάρτησιν τῆς ὑπανάπτυκτου χώρας καὶ τὴν στενὴν ὑποτέλειαν τῆς δορυφόρου χώρας εἰς τὴν κυρίαρχον δύναμιν.

Τέλος, ὅμως, πέραν τῶν ἐθνῶν σκιαγραφοῦνται εἰς τὸ ἡμίφως τῶν ὑπὸ πραγματοποιήσιν μορφῶν εὐρύτεραι μονάδες, ὅπως ὁ κάτοικος τῆς Εὐρώπης ὁ ὁποῖος χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν εὐρωπαϊκὴν συνείδησιν³. Ὡς πρὸς τὴν ψυχολογίαν τῶν ἡπείρων αὕτη φαίνεται ὅτι δὲν ἔχει ἀκόμη ἀποκρυσταλλωθῆ.

III. Η ΠΕΡΙΟΧΗ

Τὸ ἔθνος, περὶ τοῦ ὁποῖου ὠμίλησαμεν ἀνωτέρω, εἶναι μία εὐχρηστος στατιστικὴ μονάς· ἡ κυρία διοικήσις ἔχει βασισθῆ ἐπὶ κλίμακος ἔθνους, ἡ δὲ ὀλύτης τὸ λαμβάνει ὡς πλαίσιον: ἐθνικὸν προῖόν, ἐθνικὸν εἰσόδημα κ.λ.π., εἶναι ὅμως πολὺ συμπαγές, πολὺ πυκνόν, συχνὰ πολὺ ἑτερογενές ὥστε νὰ δύναται νὰ μᾶς κατατοπίζη καὶ ὁ διαχωρισμὸς του γίνεται πρὸς δύο κατευθύνσεις, τῆς περιοχῆς καὶ τῆς ομάδος.

Ἡ περιοχὴ παρουσιάζεται ὡς μονὰς χώρου, ἐν τούτοις εἶναι κάτι περισσότερο. Σήμερον τὴν περιοχὴν καθορίζουν συνθέτουςαι ὄχι μόνον γεωγραφικαὶ ἀλλὰ

1. «*Idearium espanol*».

2. «*Ἐπιθεώρησις τῆς κοινωνιολογίας καὶ τῆς ψυχολογίας τῶν λαῶν*», Χάβρη.

3. Jules Benda, H. Contamine, Max Stibbe.

και ιστορικαι, οικονομικαι, κοινωνικαι, ακομη και ψυχολογικαι. 'Εαν η γεωγραφια οροθετει το Μορβαν, η ιστορια τοποθετει επακριβως την Βρεταννην και το 'Ανζου, η πολιτικη οικονομια εδραιωνει την επαρχιαν της Λυων¹, η ψυχολογια εξηγει την μοναδα των 'Αρδεννων, την οποιαν τα συνορα μεταξυ Βελγίου και Γαλλίας δεν κατορθωνουν να διαχωρισουν². Μια διοικητικη ακομη διαίρεσις ειναι δυνατον να θεωρηθη υπο πολλας αποψεις και ο παρατηρητης οφειλει να αναζητηση ποιος ειναι ο κυριαρχος αυτης χαρακτηρ η οικονομικη αλληλεξάρτησις π.χ. παίζει εξεχοντα ρολον εις την περιοχην του Βορρᾶ, εις τροπον ωστε να διαφερη ο οικονομικος χωρος απο τον γεωγραφικον χωρον³. 'Αντιθετως η Κεντρικη οροσειρα της Γαλλίας (Massif Central), ως ετερογενής, δεν δυναται να αποτελεση μιαν περιοχην⁴.

Αι περιοχαι, οπως και οι ανθρωποι, εχουν προσωπικότητα κατα το μλλον η ηττον ισχυραν. 'Αλλαι μεν εχουν τας βασεις των επι του εθνους, μεχρι του σημειου να αποβαλουν τας παραδοσεις και τας τοπικας των ενδυμασιας, κυριως εις την Γαλλιαν, αλλαι δε εμμενουσιν εις αυτας διατρέχουσαι τον κινδυνον να δημιουργησουν κεντρα αποχωρισμου, οπως περιγραφεται εις το εργον του Ortega y Gasset «Η ασπόνδυλος 'Ισπανια». 'Ολοι θετουσιν την σφραγιδα των, με περισσοτεραν η ολιγωτεραν δυναμιν, επι των ατομων των εγκατεστημενων επι του εδαφους των και ενιστε δημιουργουν καταπληκτικας διαφορας εις τον τροπον ζωης των γειτονικων μεταξυ των πληθυσμων, των υποκειμενων εις τας αυτας συγγενεις επιδρασεις. Ουτω η ζωη των καθολικων της Βρεταννης δεν ειναι η αυτη με την ζωην των καθολικων του Πουατου⁵.

Η ΟΜΑΣ

'Η ομας, λεγουσιν οι φιλοσοφοι, ειναι το η με εις το οποιον τοποθετειται μεταξυ του ε γ ω και του α λ λ ο υ. Το εγω δυναται να τεινη προς την ατομικην συνειδησιν, η επικοινωνια μετα του αλλου δυναται να γινη σχεσις μετα της συνειδησεως του αλλου, το ημεις δυναται να λαβη την μορφη μιᾶς συλλογικης συνειδησεως, αι τρεις ομως αυται οψεις του ανθρωπου παραμενουσιν ηνωμεναι. 'Εν τούτοις, ενῶ δια τους ψυχολογους το ημεις ειναι μια συνεπεια της σχεσεως εγω - αλλος και απορρεει εκ της εσωτερικότητος του ανθρωπου, εις τους κοινωνιολογους παρουσιάζεται ως συνεπεια της εξαρτήσεως του εγω και του αλλου εκ του αυτου κοινωνικου σχηματισμου· ουτω εμφανίζεται η ομας⁶.

1. Y. M. Coblet : «'Ο σχηματισμός των περιοχῶν», Παρισι 1942.
2. G. Hardy : «'Ο κάτοικος των 'Αρδεννῶν» ('Επιθεώρησις της κοινωνιολογίας και ψυχολογίας των λαῶν, 1950, No 2).
3. R. Gendarme : «'Η περιοχή του Βορρᾶ», Παρισι 1954.—P. Bauchet : «Οι οικονομικοι πίνακες» ('Ανάλυσις της περιοχῆς Λορραίνης), Παρισι 1955.
4. A. Miroglío : «Τὸ ενδιαφέρον της μελέτης της ψυχολογίας των περιοχῶν» ('Επιθεώρησις κοινωνιολογίας και ψυχολογίας των λαῶν, 1951, No 4).
5. J. Yvet : «'Ο νορμανδικὸς χαρακτηρ διὰ μέσου της εξέλιξεως των ἐθίμων της Νορμανδίας» ('Επιθεώρησις της κοινωνιολογίας και ψυχολογίας των λαῶν, 1948, No 4).
6. E. Bréhier : «Τὰ σύγχρονα θέματα της φιλοσοφίας», 1951, σελ. 52.

Ἀντιθέτως πρὸς τὸ ἔθνος, ἡ ὁμάς δὲν περιλαμβάνει ὀλοκληρωτικῶς τὸν ἄνθρωπον, διότι αὐτὸς δύναται νὰ ἀνήκη εἰς περισσοτέρας ὁμάδας. Ὁ αὐτὸς ὅμως ἄνθρωπος ὁ ἔχων πολλὰς ἐθνικότητας εἶναι πρᾶγμα σπάνιον.

Ἡ ὁμάς καθορίζεται ὡς ἐν σύνολον ἀτόμων, ἅτινα ἔχουν κοινὰς ἰδέας καὶ αἰσθάνονται ἀλληλεξαρτώμενα κοινωνικῶς ¹, ἢ, ἀπὸ μιᾶς ἀπόψεως περισσότερο, οικονομικῆς, ἔχουν κοινὰ συμφέροντα καὶ παρουσιάζουν κοινὰς ἀντιδράσεις εἰς τὰς ἀλλαγὰς τοῦ περιβάλλοντος ².

Ἡ συνοχή τῆς ὁμάδος προέρχεται ἀπὸ τὸν χρόνον ὅστις διέρρευσε ἀπὸ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς καὶ τὰς πιθανότητας τῆς ἐπιβιώσεως, τοῦ τρόπου τῆς ὀργανώσεως τοῦ ἐφαρμοσθέντος εἰς αὐτὴν καὶ τῆς διαρκείας τῶν ἐπαφῶν μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς· ἐρμηνεύεται ἀπὸ τὸ ἔντονον αἶσθημα τὸ ὅποιον ἕκαστος ἔχει λόγῳ τῆς ἐξαρτήσεώς του ἐκ τῆς ὁμάδος καὶ μετρεῖται διὰ τῶν ἀμοιβαίων ἐπιδράσεων τῶν ἀσκουμένων ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς ³. Οἱ ἔμποροι μιᾶς συνοικίας σχηματίζουν μίαν ὁμάδα περισσοτέρον συμπαγῆ ἀπὸ τοὺς ταξιδιώτας μιᾶς θέσεως ἐνὸς ἀτμοπλοίου. Ἡ «street corner society» τῶν Ἀγγλῶν δύναται νὰ εἶναι τόσον ἰσχυρὰ ὅσον μία ἀθλητικὴ λέσχη ἢ μία θρησκευτικὴ ἐστία.

Τὰ κίνητρα τῆς ὁμάδος εἶναι τὰ αὐτὰ μετὰ τοῦ ἀτόμου, τὸ συμφέρον καὶ ὁ φόβος παραμένουν τὰ πρῶτα μεταξὺ αὐτῶν. Τὸ ἄτομον, αἰσθανόμενον πολὺ ἀνίσχυρον διὰ νὰ ἐπιβάλλῃ τὸ προσωπικόν του συμφέρον, συσσωματοῦται μετ' ἐκείνων τῶν ὁποίων τὰ συμφέροντα εἶναι ἀνάλογα τῶν ἰδικῶν του. Τὸ συλλογικόν αὐτὸ συμφέρον εἶναι περισσοτέρον φλογερόν, περισσοτέρον ἰσχυρόν, περισσοτέρον ἐγωιστικόν τοῦ προσωπικοῦ συμφέροντος, διότι δὲν παρουσιάζει ἐκείνην τὴν συστολήν ἢ ὅποια συγχρατεῖ τὸ ἄτομον, τὸ ὅποιον φλέγεται νὰ ἱκανοποιήσῃ τὰς ἐπιθυμίας του. Ἐπιωφελεῖται ἐπίσης μιᾶς συγχύσεως, ἐπιμελῶς διατηρουμένης, μετὰ τοῦ γενικοῦ συμφέροντος, τοῦ ὁποίου γενικῶς διαφέρει καὶ πρὸς τὸ ὅποιον συχνὰ ἀντιτίθεται.

Αἱ ὁμάδες αὐταὶ εἶναι αἱ συνθέτουσαι τὴν οικονομικὴν δομὴν τῆς ὑπὸ ἐξέτασιν χώρας. Αἱ τάσεις καὶ αἱ διχόνοιαὶ αἱ δημιουργούμεναι μεταξὺ τῶν, αἱ καθυστεσεις καὶ αἱ ἀναβολαὶ προσαρμογῆς, προκαλοῦν διατάραξιν τῆς ἐσωτερικῆς ἰσορροπίας τοῦ ἔθνους. Λεπτομερέστερον, αἱ ἀσυμμετρίαι, αἱ διαφοραὶ δυνάμεις ἀποτελοῦν τὴν δυναμικότητα τῶν τάσεων. Αἱ ἐξ αὐτῶν ἀπορρέουσαι ἐσωτερικαὶ ἀνωμαλῖαι δὲν εἶναι πάντοτε ἐπιφανειακαὶ καὶ ἡ μελέτη τῶν συνολικῶν ἀποτελεσμάτων, εἰς τὴν ὅποιαν τόσον ἐπιδίδονται οἱ σύγχρονοι οικονομολόγοι, δὲν ἀποκαλύπτει τίποτε ἀπὸ τὴν ἀταξίαν ἢ ὅποια ὑπάρχει εἰς τὸ βῆθος.

Ἡ ἀνθρωπίνῃ κοινωνίᾳ φαίνεται νὰ συνίσταται ἀπὸ πυρῆνας οἱ ὅποιοι ἔχουν ὄρια, συχνὰ πολὺ ρευστὰ, ἐμψυχώνονται ἀπὸ ἀνίσους δυνάμεις αἱ ὅποια προσεγγίζουν ἢ ἀπομακρύνονται μεταξὺ τῶν, διεισδύουν ἀμοιβαίως ἢ ἀποχωρίζονται, ἀλληλοσυγκρούονται, συγκεντρώνονται, μεγεθύνονται ἢ σμικρύνονται, ἀνθίστανται ἢ κονοιοποιοῦνται, ἐν συντόμῳ εὐρίσκονται εἰς κατὰστασιν συνεχοῦς ἀλλαγῆς.

1. Th. Newcomb: «Social psychology», Λονδίνον 1952, σελ. 492.

2. H. Aulias: «Μία ὑπόθεσις ἐργασίας: πληθωρισμός, νομισματικὴ συνείπεια τῆς συμπεριφορᾶς τῶν κοινωνικῶν ὁμάδων». Ἐφηρμοσμένη οικονομία, Ἀπρίλιος 1950, σελ. 277.

3. L. Festinger, S. Schachter καὶ K. Back: «Social pressures in informal groups», Λονδίνον 1950.

Ἐνίοτε αἱ ἀναταραχαὶ αὗται γεννοῦν ἰσχυρὰ ρεύματα τὰ ὅποια φθάνουν ἕως τὴν ἐπιφανείαν καὶ διαταράσσουσιν τὴν γαλήνην τῶν ὀλικῶν στατιστικῶν.

Ἡ κοινωνία, εἰς κλίμακα ομάδος, εἶναι πεδῖον μάχης. Ὀρισμένοι ἀπὸ τὰς μονάδας αὐτὰς ἀσκοῦν κυρίαρχον ἐπίδρασιν. Ἡ ἀντίστασις τῆς ομάδος ἢ ἐκδηλουμένη ἀπὸ τοὺς μισθωτοὺς εἰς κάθε κάμψιν, ἔστω καὶ καθαρῶς ὀνομαστικὴν, τῆς ἀμοιβῆς των, ἀντίστασις στηριζομένη καὶ ἐνισχυομένη ἀπὸ τὴν πίεσιν μιᾶς ἰδεολογίας ἢ ὁποῖα κατευθύνει τὴν στάσιν τοῦ κοινοῦ καὶ τὴν δρᾶσιν τοῦ Κράτους, καταλλήγει ὥστε ὁ μισθὸς νὰ θεωρῆται ὡς κύριον ἔσοδον ἱκανὸν νὰ ποικίλλῃ μόνον πρὸς μίαν κατεύθυνσιν: τὴν αὐξήσιν. Ἡ ὑπαρξὶς μιᾶς ἰσορροπίας τῆς ὑποαπασχολήσεως προϋποθέτει αὐτὴν τὴν ἀκαμψίαν τῶν μισθῶν.

Τὰ κινητοποιούμενα μέσα δράσεως εἶναι τόσον οἰκονομικὰ ὅσον καὶ ἐξωοικονομικὰ, συνίστανται τόσον ἀπὸ πολιτικὰς ἐπεμβάσεις ὅσον καὶ ἀπὸ προσφυγῆν εἰς τὰς πιέσεις, ἀπὸ ἀπεργίας ὅσον καὶ δημοσιεύσεις. Οἱ ὑπολογισμοὶ τῶν flux καὶ τῶν ἀποθεμάτων παραχωροῦν τὴν θέσιν των εἰς τὰς πιέσεις, τὰς συγκρατήσεις, τὰς ἀρνήσεις καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ ἀγῶνος ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἓνα μέγαν ἀριθμὸν συντελεστῶν, ἐκ τῶν ὁποίων πολλοὶ διαφεύγουν τιν ἐκτιμήσιν: σημασία τῆς ἀριθμητικῆς δυνάμεως, ποιότητος τῶν ἀρχηγῶν, κατάληψις στρατηγικῶν σημείων (goulot d' étranglement), χρησιμοποίησις νέων ὄπλων (παιδεία, δημοσιεύσεις, προπαγάνδα). Οὕτω τὸ κράτος, τὸ ὁποῖον ὄφειλε νὰ ἔχῃ τὴν διαιτησίαν τῶν συγκρούσεων, γίνεται συχνὰ ὁ ὑπηρετῆς τῆς κυριαρχούσης ομάδος.

Οἱ παρατηρηταὶ ἐσημείωσαν ὅτι οἱ Γάλλοι ἐκλογεῖς, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐκλογικῆς ἐξορμήσεως ἣτις προσηγήθη τῶν ἐκλογῶν τῆς 2 Ἰανουαρίου 1956, εἶδον τὴν ψῆφον των συχνὰ μόνον ὡς μέσον ἐπικρατήσεως τῶν συμφερόντων τῆς ομάδος των. Τὸ γενικὸν συμφέρον ἐξηφανίσθη.

Εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας αἱ πιέσεις τῶν ομάδων ἐπὶ τοῦ κράτους ἔχουν γίνεαι σχεδὸν ἐπίσημοι, ὅπως π.χ. αἱ ἀσκούμεναι ὑπὸ τῶν ἀγοροκόμων ¹.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Προκειμένου λοιπὸν περὶ τοῦ ἔθνους, τῆς περιοχῆς, τῆς ομάδος, δὲν πρέπει ποτὲ νὰ παύσωμεν νὰ ἔχωμεν πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ πρῶτον καὶ κοινὸν στοιχεῖον, τὸν ἄνθρωπον. Ὑπνωτισμένος ἀπὸ τὰς μεγάλας ἐπιτυχίας τῶν μαθηματικῶν ὁ οικονομολόγος ἀνεζήτησε βάσεις ἐπαγωγῆς ὅσον τὸ δυνατόν σαφέστερον καθωρισμένας.

Ἄλλὰ τὸ «βεβιωμένον, τὸ ὁποῖον εἶναι ρευστόν, δὲν ἐπιδέχεται ὄρισμόν» ². Μία ἐπανάστασις ἐπιβάλλεται, ἀνάλογος ἐκείνης τὴν ὁποίαν ὁ Hüsserl προσέκαλεσεν εἰς τὴν φιλοσοφίαν ³: πρέπει νὰ ἀποφύγωμεν τὸν εἰρμὸν τοῦ συλλογισμοῦ καὶ νὰ συλλάβωμεν ἑσωτερικὰς κοταστάσεις τοῦ συγκεκριμένου ἐγῶ.

Ἡ γενίκευσις (globalité) δὲν μᾶς παρέχει εἰμὴ μόνον μίαν ἐπιφανειακὴν καὶ

1. C. Zarka : «Ἡ συμπεριφορὰ τῶν ομάδων ἐντὸς τῆς διεθνoῦς οἰκονομικῆς ζωῆς» (Οἰκονομικὴ Ἐπιθεώρησις, Ἰούλιος 1955, σελ. 623).

2. E. Bréhier : «Τὰ σύγχρονα θέματα τῆς φιλοσοφίας», ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 18.

3. E. Hüsserl : «Κατευθύνουσαι ἰδέαι τῆς καθαρᾶς φαινομενολογίας», γαλλικὴ μετάφρασις, Παρίσι 1913.

ἀπομεμακρυσμένην ἀποψιν τοῦ πραγματικοῦ, λόγῳ τοῦ ὄγκου τῶν ἀφαιρέσεων τὰς ὁποίας ἐμπερικλείει εἰς τὰ ἀριθμητικά της δεδομένα· τὰ μέρη της τὰ ὁποῖα ἀπληριθμήσαμεν μᾶς προσεγγίζουσι πρὸς τὸ ἐγώ, διατηροῦν ὅμως, ὑπὸ μίαν ἐξησθημένην μορφήν, τὰ μειονεκτήματα τῶν καθολικῶν συλλήψεων. Ἐὰν πρὸ πολλοῦ ἔχομεν ἀπορρίψει τὴν κλασσικὴν γενίκευσιν (universalisme) καὶ ἐν παραδεχόμεθα ὅτι αἱ ἐθνικαὶ οἰκονομίαι ἀποτελοῦν ἐξάρτησιν τῶν ἐθνικῶν ψυχολογιῶν, δὲν δυνάμεθα νὰ ἐπαναλάβωμεν τὸν αὐτὸν συλλογισμὸν εἰς κλίμακα περιοχῆς καὶ ομάδος καί, διὰ νὰ κατανοήσωμεν καλύτερον τὸ πραγματικόν, νὰ κατέλωμεν τὴν ἱεραρχίαν τῶν κοινωνικῶν ομάδων, νὰ φθάσωμεν εἰς τὰς ὑπο-ομάδας, κυρίως τὰς οἰκογενεῖας τῶν ὁποίων αἱ ἀμοιβαῖαι σχέσεις δύνανται νὰ ἀποτελέσουν τὸ ἀντικείμενον παρατηρήσεων ἀναλόγων πρὸς ἐκείνας αἱ ὁποῖαι ἀφοροῦν τὰς σχέσεις μεταξύ ομάδων; Ἡ διαδικασία αὕτη θὰ μᾶς ὀδηγήσῃ εἰς ἓν διπλοῦν ἀποτέλεσμα: Ὅα καταλήξωμεν κατ' ἀρχὰς εἰς τοιοῦτον τεμαχισμὸν τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας ὥστε θὰ καταστῆ δύσκολον νὰ τῆς διαφυλάξωμεν τὸν ἐπιστημονικὸν χαρακτήρα, συνεχίζοντες δὲ τὴν ἀνάλυσιν θὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ ἄτομον καὶ θὰ εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ διατρέξωμεν δι' ἄλλην μίαν φορὰν τὸν διανοητέα ὑπὸ τῶν κλασσικῶν δρόμον, ἀνοικοδομοῦντες ἐκ νέου τὴν οἰκονομικὴν ἐπιστήμην στὴ ριζόμενον ἐπὶ τῆς ἀτομικῆς ψυχολογίας.

Συνεπῶς τὸ ζήτημα εἶναι νὰ γνωρίσωμεν ἀπὸ ποίου κοινωνικοῦ στοιχείου ὀρωμένης, εἰς αὐτὸ τὸ σχῆμα τῶν ὁμοκέντρων ομάδων, ἡ συνοχὴ εἶναι τοιαύτη ὥστε ὁ διαχωρισμὸς νὰ ἀποδεικνύεται πρακτικῶς ἀδύνατος. Εἶναι αὐτονόητον ὅτι ἡ ἀπάντησις μεταβάλλεται ἀναλόγως τῶν ὑπὸ ἐξέτασιν ομάδων. Εἶναι πιθανόν π.χ. ἡ ὁμάς τῶν ἀρχηγῶν τῶν ἐπιχειρήσεων, εἰς μίαν καθωρισμένην βιομηχανίαν, νὰ ἔχη μικροτέραν συνοχὴν ἀπὸ τὴν ὁμάδα τῶν ἐργατῶν, διότι οἱ ἐπιχειρηματῆαι ἔχουσι τὴν τάσιν τοῦ συναγωνισμοῦ μεταξύ των.

Εἰς τὴν πραγματικότητα λοιπὸν ὑπάρχει ἡ μονὰς ὁμάς ἡ ὁποία ὄχι μόνον δὲν καταστρέφει τὸ ἄτομον, ἀλλὰ συντελεῖ εἰς τὴν ἀνάδειξιν του, διότι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι συντρίβουσι τὴν ἀδράνειάν του, τὸ κάμνουσι νὰ παρεκκλίνῃ τῆς πορείας του, τὸ παρασύρουσι ἢ τὸ συγκρατοῦσι, εἶναι ἄτομα: οἱ ἀρχηγοί, οἱ key-men, οἱ leaders. Αὐτοὶ καθιστοῦν ἀνακριβεῖς τὰς παρεκβολὰς καὶ προκαλοῦν ἀλλοτρίαν εἰς τὴν συναρμογὴν.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν τοιούτων ἀνθρώπων ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ὀλοὸν ἐλαττοῦται ἔνεκα τῆς προόδου τῆς ψυχολογίας τοῦ πλήθους. Εἰς τὴν κλασσικὴν θέσιν τῆς σπάνιως τῶν ἀγαθῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν συνοπτικῶν μεθόδων ὑποκαθίσταται ἡ σπάνις τῶν προσωπικοτήτων εἰς τὸν αἰῶνα τῶν τυραννικῶν μαζῶν.

Ἐπανερχόμεθα οὕτω, δι' ἄλλης ὁδοῦ, εἰς τὸ ἄτομον, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξεκινήσαμεν.

Ο Α Γ Ω Ν

ΔΙΑ ΤΗΝ ΙΣΟΡΡΟΠΙΑΝ ΤΩΝ ΙΣΟΖΥΓΙΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

Αί δυσκολίαι τὰς ὁποίας συναντοῦν ἀνάκαθεν αἱ χῶραι παραγωγῆς πρώτων ὑλῶν, ἡ Ἀγγλία ἀπὸ ὀλίγων ἐτῶν καὶ ἡ Γαλλία ἀπὸ ὀλίγων μηνῶν λόγῳ ἀνισορροπίας τῶν ἐξωτερικῶν τῶν πληρωμῶν, ἔρχονται εἰς ἀντίθεσιν μὲ τὴν ἀπλότητα τῶν θεραπευτικῶν μέσων τὰ ὁποῖα ὑποδεικνύει ἡ κλασσικὴ οἰκονομικὴ ἐπιστήμη.

Ἡ ἄνευ ὄρων ὑποταγὴ εἰς τὰ κελεύσματα τῆς διεθνοῦς ἀγορᾶς, ἐκφραζομένη διὰ τῆς ὑπακοῆς εἰς τὰς παροτρύνσεις τῶν μεταλλικῶν νομισμάτων, ἦτο, δι' αὐτήν, μία ἀρχὴ τὴν ὁποίαν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ παραβῆ τις ἄνευ σοβαρῶν συνεπειῶν.

Ὅμως, πολὺ πρὸ τῆς «κεῦνσιανῆς ἐπαναστάσεως» δύο εἰδῶν οἰκονομικαὶ ἐπιδιώξεις ἤλθον εἰς ἀντίθεσιν μὲ τὴν «προτεραιότητα τῆς διεθνοῦς ἰσορροπίας»: ἡ πλήρης ἀπασχόλησις καὶ ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις.

Τὴν ἐπαύριον ἤδη τοῦ Πρώτου Παγκοσμίου πολέμου, ἡ Federal Reserve Board, ἔχουσα συνείδησιν τοῦ καθήκοντός της ὅπως ἐλέγχῃ τὴν ἀμερικανικὴν οἰκονομίαν, ἐτροποποιεῖ ἐκ βάθρων τὴν ἔννοιαν τῆς «πολιτικῆς τοῦ ἀποθέματος συναλλάγματος». Τὰ σύγχρονα κράτη, ἀκόμη καὶ ὅταν παραδέχονται τοὺς διεθνεῖς «κανόνας», διστάζουν νὰ θυσιάσουν τὴν πλήρη ἀπασχόλησιν χάριν τῆς ἐξωτερικῆς ἰσορροπίας.

Πρέπει νὰ ἀνατρέξωμεν ἀκόμη παλαιότερον διὰ νὰ διαπιστώσωμεν, εἰς τὰ ἴδια τὰ πράγματα, τὴν σύγκρουσιν μεταξὺ τῆς διεθνοῦς ἰσορροπίας καὶ τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Τὰ λατινοαμερικανικὰ κράτη, πρὸ ἐνὸς καὶ πλέον αἰῶνος, πάντοτε ἐθυσίασαν τὸν πρῶτον σκοπὸν εἰς τὸν δεύτερον. Σήμερον ἡ Γαλλία προσπαθεῖ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν οἰκονομικὴν τῆς ἀνάπτυξιν διὰ τῆς ἐπιβολῆς ἐλέγχων εἰς τὰς ἐξωτερικὰς πληρωμὰς.

Τὸ πρόβλημα δὲν εἶναι μόνον γαλλικόν, εἶναι γενικώτερον. Δεδομένου ὅτι ἡ ἐγκατάλειψις τῆς πλήρους ἀπασχολήσεως θὰ συνεπέφερε μεγάλην καθυστέρησιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν, αἱ ἀνωτέρω μνημονευθεῖσαι ἀντιθέσεις δὲν δύνανται νὰ διαχωρισθοῦν.

Ἡ λύσις τῶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τρεῖς κατηγορίας μέτρων τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ χρησιμοποιηθοῦν μεμονωμένως ἢ ἐν συνδυασμῶ. Τὰ μέτρα ταῦτα κατατάσσομεν ὡς ἀκολούθως:

1ον Μέτρα «γενικά», ἐθνικῆς πρωτοβουλίας.

2ον Μέτρα «εἰδικά», ἐθνικῆς πρωτοβουλίας.

3ον Μέτρα διεθνῆ.

1ον ΓΕΝΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ

Ἐν ὄψει τοῦ μονίμου καὶ αὐξανομένου ἐλλείμματος τοῦ γαλλικοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου, οἱ οἰκονομολόγοι τῆς ὀρθοδόξου σχολῆς συνεβούλευον τὸν παρελθόντα

Τούλιον τὴν ὑποτίμησιν. Μία ὑποτίμησις 16,7 ο/ο ἔλαβε πράγματι χώραν εἰς δύο περιόδους, τὸν Αὐγούστον καὶ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1957.

Εἶναι ἀληθές ὅτι ἡ ὑποτίμησις, ἡ ὁποία κατήργησεν ἓνα πολύπλοκον σύστημα ἐπιδοτήσεων τῶν ἐξαγωγῶν καὶ δασμολογικῶν ρυθμίσεων τῶν εἰσαγωγῶν, δὲν ἐπέφερε μίαν μέσσην εὐθυγράμμισιν τῶν συναλλαγματικῶν τιμῶν] ἀλλ' ἀπλῶς ἀντικατέστησε τὸ καθεστῶς τῶν πολλαπλῶν τιμῶν συναλλάγματος διὰ τοῦ καθεστῶτος τῆς ἐνιαίας συναλλαγματικῆς τιμῆς.

Ἐν τούτοις, θὰ ἦτο νομιζομεν δυνατὸν νὰ ὑποστηριχθῇ ὅτι ἡ ὑποτίμησις αὕτη, ἡ οἰαδήποτε ἄλλη ὑπὸ τὰς παρούσας συνθήκας, δὲν θὰ εἶχε τὴν δύναμιν νὰ ἐπιτύχη ἀποκατάστασιν τῆς διαταραχθεῖσης ἰσορροπίας.

Ἡ οἰκονομικὴ ἐπιδιώξις τῆς πλήρους ἀπασχολήσεως ἀντιτίθεται πρὸς τοῦτο.

Ἡ κλασσικὴ οἰκονομικὴ θεωρία ἀποδίδει εἰς τὴν ὑποτίμησιν δύο πλεονεκτήματα. Πρῶτον ἐὰν αἱ ἐξαγωγικαὶ βιομηχαναίαι δὲν ἀπασχολοῦνται πλήρως, μία αὐξήσις τῆς παραγωγῆς θὰ ἐπιτευχθῇ καὶ ἐκ μόνου τοῦ γεγονότος τῆς ἀνάδου τῶν τιμῶν ἐκπραζομένων εἰς ἐθνικὸν νόμισμα. Ἐν συνεχείᾳ, καὶ ἂν ἀκόμη ὑπάρχη πλήρης ἀπασχόλησις, ἡ ὑποτίμησις, καθ' ὃ μέτρον δὲν ἀκολουθεῖται αὕτη ὑπὸ μιᾶς αὐξήσεως τῶν μισθῶν, περιορίζει τὴν ἀγοραστικὴν δύναμιν καὶ τὴν ἐσωτερικὴν δαπάνην: ὅθεν ἀποδεδειμμένη ἐξαγωγήματα ἀγαθὰ καὶ περιορίζει τὸν ὄγκον τῶν εἰσαγωγῶν.

Αἱ σύγχρονοι ὅμως συνθήκαι τῆς πλήρους ἀπασχολήσεως, εἰς τὰς χώρας ἀΐτινες ἐγνώρισαν πολυαριθμούς οἰκονομικὰς κρίσεις, δὲν ὁμοιάζουν πλέον μὲ ἐκεῖνας τὰς ὁποίας ἄλλαι χώραι καὶ ἄλλαι ἐποχαὶ ἐγνώρισαν. Οἱ μισθωτοὶ καὶ οἱ κάτοχοι διαφόρων τίτλων εἰσοδήματος ζητοῦν καὶ ἐπιτυχάνουν ὕψωσιν τῶν ὀνομαστικῶν ἀπολαυῶν των, στηριζόμενοι συχνά, ὅπως εἰς τὴν Γαλλίαν, ἐπὶ νομοθετικῶν ρυθμίσεων, ὡς π.χ. εἶναι ὁ καθορισμὸς μισθῶν βάσει τιμαριθμοῦ, ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει] θεωροῦν ὅτι ἡ πλήρης ἀπασχόλησις τοὺς παρέχει τὰς μεγαλυτέρας πιθανότητας ἐπιτυχίας.

Δὲν πρέπει, λοιπόν, εἰς καθεστῶς πλήρους ἀπασχολήσεως νὰ ἀναμένωμεν ἐκ τῆς ὑποτιμήσεως σημαντικὴν μείωσιν τῆς ἐσωτερικῆς ζήτησεως. Ἐλλείψει ὅμως ἐνὸς τοιούτου περιορισμοῦ, ἡ ὑποτίμησις δὲν θὰ περιορίσῃ ἀλλὰ θὰ αὐξήσῃ τὴν πληθωρικὴν πίεσιν.

Διὰ τὴν ταυτόχρονον ἐπιδιώξιν δύο ἐτερογενῶν σκοπῶν, τοῦ ἐνὸς ἐξωτερικοῦ, ἡτοὶ τῆς ἐξωτερικῆς ἰσορροπίας, τοῦ ἑτέρου ἐσωτερικοῦ, ἡτοὶ τῆς μείωσεως τῆς ζήτησεως, πρέπει (ὡς ὑποδεικνύει ὁ Tinbergen) νὰ θέσωμεν εἰς ταυτόχρονον ἐφαρμογὴν δύο κατηγορίας μέτρων προσηρμοσμένων εἰς ἕκαστον τῶν ἀνωτέρω σκοπῶν. Ὁ περιορισμὸς τῆς συνολικῆς ἐσωτερικῆς ζήτησεως θὰ ἐπιτευχθῇ λοιπόν διὰ τῆς χρησιμοποιήσεως ὅλων τῶν μέτρων τὰ ὅποια δύνανται νὰ ἐπηρεάσουν μειωτικῶς τὸ ἐπίπεδον τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος.

Ἡ συνειδητὴ ἐπιδιώξις τοῦ ἀντικειμενικοῦ αὐτοῦ σκοποῦ ὑπὸ τῶν ὑπευθύνων διὰ τὴν οἰκονομικὴν καὶ δημοσιονομικὴν πολιτικὴν τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου τοὺς ὠδήγησε κατὰ τρόπον αὐστηρῶς ὀρθόδοξον νὰ δώσουν τὸ προβάδισμα εἰς τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ νομίσματος καὶ συγχρόνως νὰ δεχθοῦν ὡς ἐπιθυμητὴν τὴν ἐμφάνισιν μιᾶς «ἐλαφρᾶς ἀνεργίας τριβῆς». Ἡ «ἐλαφρὰ» αὕτη ἀνεργία θὰ ἔτεινε νὰ περιορίσῃ τὴν ἐσωτερικὴν ζήτησιν, ἀμέσως κατ' ἀρχάς καὶ ἐμμέσως ἐν συνεχείᾳ, καθ' ὃ μέτρον θὰ ἀπεθάρρυνε τὰς διεκδικήσεις τῶν μισθωτῶν διὰ τὴν αὐξήσιν τῶν ἀπολαυῶν των.

Δέν εἶναι βέβαιον ὅτι θά ἐπιτύχη ἡ πολιτική αὐτή. Θά ἦτο ὅμως τουλάχιστον δυνατόν νά ὑποστηρίξη τῆς ὅτι θά ἐπετύγχανε ἐάν ἐπραγματοποιεῖτο ἡ σταθερότης τῆς στερλίνας ἔναντι μιᾶς ἐλαφρᾶς μόνον μειώσεως τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος καί τῆς ἀπασχολήσεως, μιᾶς μειώσεως ἡ ὅποια θά ἦτο στιγμιαία καί δέν θά ἐματῶνε τὰς ἐλπίδας πρὸς συνέχισιν, εἰς τὸ ἀμέσως προσεχὲς μέλλον, τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Ἄλλ' ἀνεξαρτήτως τῶν πιθανοτήτων πραγματοποιήσεως τῶν ἀποτελεσμάτων τούτων εἰς Ἄγγλιαν, θά ἦτο λογικὸν νά ἐλπίζωμεν μίαν τοιαύτην πραγματοποίησιν καὶ ἀλλαγῶν; Διὰ νά βεβαιωθῶμεν ἄς ἐξετάσωμεν τὴν περίπτωσιν τῆς Γαλλίας ἀφ' ἑνὸς καὶ τῶν χωρῶν παραγωγῆς πρώτων ὑλῶν ἀφ' ἑτέρου, διὰ τὰς ὁποίας ἡ ἐφαρμογὴ εἰδικῶν μέτρων φαίνεται ὡς ἡ πλέον κατάλληλος διὰ τὴν ἐπίτευξιν ἐξωτερικῆς σταθερότητος εἰς ἱκανοποιητικὸν βαθμὸν.

2ον ΕΙΔΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ

Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἡ γαλλικὴ οἰκονομία ἐπέτυχεν ἕνα ἐκ τῶν ὑψηλοτέρων ρυθμῶν οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως εἰς τὸν κόσμον. Θέτουσα εἰς ἐφαρμογὴν, διὰ κρατικῶν κυρίως χρηματοδοτήσεων, δύο τετραετῆ προγράμματα ἐκσυγχρονισμοῦ ἐπραγματοποίησεν εἰς ὠρισμένους βασικοὺς κλάδους, ὅπως ἡ παραγωγὴ ἠλεκτρισμοῦ, αἱ μεταφοραὶ, ἡ σιδηροβιομηχανία καὶ μερικαὶ βιομηχανίαι μετασχηματισμοῦ ὡς ἡ βιομηχανία ἠλεκτρικῶν καὶ ἠλεκτρονικῶν εἰδῶν καὶ ἡ μηχανουργία, ἀποδόσεις λίαν ἱκανοποιητικᾶς.

Ἐν τούτοις ἡ προσαρμογὴ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου ὑστέρησε τῶν ἐπιτευξέων αὐτῶν. Ἀναμφιβόλως ὁ ὄγκος τοῦ ηὐξήθη σημαντικῶς, ἀλλ' ἡ φύσις τῶν εἰσαγωγῶν καὶ τῶν ἐξαγωγῶν δέν ἤλλαξεν οὐσιωδῶς.

Ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῶν εἰσαγωγῶν ἡ ἐξάρτησις τῆς Γαλλίας ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰς ἐνεργειακὰ ὕλας ἐκφράζεται διὰ μιᾶς αὐξήσεως τῶν εἰσαγωγῶν ἀνθρακος καὶ πετρελαίου, ἧτις εἶναι δυσανάλογος τῆς αὐξήσεως τῆς δραστηριότητος ἧτις ἐπετεύχθη κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη. Ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῶν ἐξαγωγῶν, ἐνῶ αἱ Ἀγγλικαὶ ἐξαγωγαὶ περιλαμβάνουν κυρίως κεφαλαιουχικὰ ἀγαθὰ δυνάμενα νά κατευθυνθοῦν εἴτε πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν ἀγορὰν (ὅταν ἡ ἐσωτερικὴ ζήτησις εἶναι ἰσχυρά), εἴτε πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν ἀγορὰν ὅταν ἐπιδιώκεται ἡ ἀνάπτυξις τῶν ἐξαγωγῶν διὰ τῆς ἐπιβραδύνσεως τῆς ἐσωτερικῆς δραστηριότητος, αἱ Γαλλικαὶ ἐξαγωγαὶ εἶναι πολὺ περισσότερον εἰδικευμένα καὶ πολὺ ὀλιγώτερον ἐπιδεκτικαὶ ὑποκαταστάσεως.

Πῶς εἶναι δυνατόν νά ἐξηγηθῇ αὐτὴ ἡ ἔλλειψις προσαρμογῆς;

Ἐν πρώτοις διὰ τῆς προβαλλομένης ὑπὸ ὠρισμένων τομέων τῆς γαλλικῆς οἰκονομίας ἀντιστάσεως εἰς πάντα μετασχηματισμόν. Ἐν συνεχείᾳ ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι τὰ προγράμμάτα μας ἐκσυγχρονισμοῦ βασίζονται ἐπὶ «παροτρύνσεων» καὶ ὄχι ἐπὶ καταναγκασμοῦ. Τέλος, καὶ κυρίως, ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ ἀνάγκη προσαρμογῆς τοῦ ἐμπορικοῦ Γαλλικοῦ ἰσοζυγίου μετετοπίσθη διὰ πολλὰς δεκαετίας. Παλαιότερον, λόγῳ τῆς εἰσαγωγῆς εἰσοδημάτων ἐξ ἐξωτερικῶν τοποθετήσεων, κατόπιν χάρις εἰς τὴν Ἀμερικανικὴν βοήθειαν καὶ τέλος χάρις εἰς τὰ συσσωρευθέντα συναλλαγματικὰ διαθέσιμα ἀπὸ πόρους προερχομένους ἐκ τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας. Ἡ ἐξάντλησις τῶν ἀποθεμάτων αὐτῶν κατὰ τὸν παρελθόντα Ἰούλιον ἦτο ἀκριβῶς τὸ γεγονός τὸ ὅποιον κατέστησεν αἰσθητὴν τὴν ἀνεπαρκῆ προσαρμογὴν μας.

"Οθεν έπεται ότι:

α) 'Η κρίσις εις τὰς έξωτερικὰς πληρωμάς, λαβοῦσα χώραν ὑπό καθεστῶς χαμηλῆς ροπῆς πρὸς εἰσαγωγήν, ἀπῆτει πολὺ ἰσχυροτέραν μείωσιν τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος καὶ αὐξήσιν τῆς ἀνεργίας παρὰ εἰς Ἑγγλίαν πρὸς έξασφάλισιν συναλλαγματοικῆς ἰσορροπίας.

β) Δέν εἶναι βέβαιον ὅτι μία ἀνεργία ἱκανὴ νὰ περιορίσῃ τὴν «ροπὴν πρὸς ἐπένδυσιν» θὰ εἶναι εἰναικὸς συντελεστῆς διὰ τὸν μετασχηματισμὸν τῆς διαρθρώσεως τῆς οἰκονομίας.

γ) Κατ' ἀκολουθίαν, δέν δυνάμεθα νὰ μὴ προσφύγωμεν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν εἰδικῶν μέτρων, ἅτινα ἀποσκοποῦν νὰ προσανατολίσουν τὴν ζήτησιν καὶ τὰς ἐπενδύσεις πρὸς ὠρισμένους κατὰ προτίμησιν τομεῖς, παρὰ εἰς τινὰς ἄλλους.

Διὰ τῆς ἐφαρμογῆς εἰδικῶν πιστωτικῶν καὶ δημοσιονομικῶν μέτρων, διὰ τῆς πολιτικῆς τιμῶν, διὰ τοῦ προσανατολισμοῦ τῶν ἐπενδύσεων εἰς ὠρισμένους κλάδους, ἐνδεχομένως δὲ καὶ δι' ἄλλων ρυθμιστικῶν μέτρων, δυνατὸν νὰ πραγματοποιηθῇ εἴτε αὐξήσις τῆς ἀποταμιεύσεως, εἴτε αὐξήσις τῆς παραγωγῆς εἰς τοὺς έξαγωγικοὺς κλάδους ἢ εἰς κλάδους ὑποκαθιστῶντας τὰς εἰσαγωγάς.

'Ο οἰκονομικὸς αὐτοματισμὸς δέν ἀποτελεῖ πλέον τὴν ταχυτέραν ὁδὸν διὰ τῆς ὑποίας μία χώρα θὰ ἠδύνατο νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ μίαν κατάστασιν διαρθρωτικῆς ἀνισορροπίας. "Ο,τι θεωρῶ ἀληθές διὰ τὴν Γαλλίαν, θεωρῶ ἀληθέστερον διὰ τὰς χώρας παραγωγῆς πρώτων ὑλῶν, εἰδικώτερον δὲ διὰ Λατινοαμερικανικὰς τοιαύτας, διὰ τὰς ὑποίας ἐκάστη σοβαρὰ συναλλαγματοικῆ κρίσις ἀποκαλύπτει μίαν ἀνεπαρκῆ διαρθρωτικὴν προσαρμογὴν.

3ον ΔΙΕΘΝΗ ΜΕΤΡΑ

'Εφ' ὅσον ἡ ἀναζήτησις μιᾶς έξωτερικῆς ἰσορροπίας συνδέεται μὲ ὠρισμένας διαρθρωτικὰς συνθήκας, εἶναι ἀμφίβολου ἐὰν μία ἐθνικὴ προσπάθεια θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιτύχῃ τὴν πραγματοποίησιν μιᾶς σταθερᾶς ἰσορροπίας.

Πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι ἡ διεθνὴς ἀνισορροπία εἶναι ἀποτέλεσμα τόσοσιν τῆς διατηρήσεως ἐνεργητικῶν ὑπολοίπων εἰς τὰ ἰσοζύγια πληρωμῶν ὠρισμένων χωρῶν ὅσον καὶ τῆς διατηρήσεως πιστωτικῶν ὑπολοίπων εἰς τὰ ἰσοζύγια ἄλλων χωρῶν.

Θὰ ἔπρεπε λοιπὸν νὰ καθορίσωμεν τοὺς τύπους οἰκονομικῆς ἐξελιξέως (μᾶλλον ἢ οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως) οἱ ὅποιοι χαρακτηρίζονται ἀπὸ μίαν ὀριακὴν ροπὴν πρὸς σχηματισμὸν ἐνεργητικῶν ὑπολοίπων, ἐν ἀντιδιαστολῇ πρὸς τύπους χαρακτηριζομένους ἀπὸ μίαν ὀριακὴν ροπὴν πρὸς σχηματισμὸν παθητικῶν ὑπολοίπων.

Τὸ φαινόμενον τῆς «στενότητος δολλαρίων» καὶ ἐνδεχομένως ἡ ἔμμονος τάσις πρὸς σχηματισμὸν ἐνεργητικοῦ ὑπολοίπου εἰς τὸ ἰσοζύγιον τῆς Δυτικῆς Γερμανίας ἀποτελοῦν περιπτώσεις τοῦ πρώτου τύπου ἐξελιξέως.

Θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ λεχθῇ ὅτι :

Εἰς ἐποχὰς ἐντατικῆς οἰκονομικῆς ἐξελιξέως, ἡ διεθνὴς ἰσορροπία δέν θὰ ἦτο πραγματοποιήσιμος παρὰ μόνον μέσῳ τῆς διεθνοῦς προσαρμογῆς τῆς διαρθρώσεως τῶν διαφόρων οἰκονομιῶν. Διὰ νὰ μὴ ἀποβῆναι ἡ προσαρμογὴ αὕτη εἰς βᾶρος τῶν χωρῶν αἱ ὅποια ἀπειλοῦνται ἀπὸ παθητικὰ ἰσοζύγια πληρωμῶν πρέπει αὕτη νὰ εἶναι τοιαύτη ὥστε νὰ δημιουργῇ συγκρισίμους συνθήκας ἐξειδικεύσεως. 'Ο σχηματισμὸς μιᾶς Ἑνωμένης Εὐρώπης εἶναι πιθανῶς ἀναγκαῖος, ἐν δι'

αὐτοῦ ἀποσκοπῆται ἡ ἐξουδετέρωσις τῶν συνθηκῶν ἀνισορροπίας αἱ ὁποῖαι ἀπορρέουν ἀπὸ τὴν ἀμερικανικὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν.

—“Ὅτι θὰ καθίστατο ἀναγκαῖα ἡ ἐσκεμμένη διοχέτευσις κεφαλαίων ἀπὸ τὰς ἀνεπτυγμέναις πρὸς τὰς ὑπαναπτύκτους οἰκονομίας, πρὸς ἀποφυγὴν τῶν διαρθρωτικῶν ἀνισορροπιῶν αἵτινες θὰ ἔτεινον νὰ παρεμποδίσουν τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν.

—“Ὅτι τοιαύτη παρεμπόδισις τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως θὰ ἠδύνατο ἄλλωστε νὰ προέλθῃ καὶ ἐκ τῆς ἀποφάσεως τῶν ἀνεπτυγμένων χωρῶν νὰ θεραπεύσουν τὴν ἀνισορροπίαν των εἰς τὰς ἐξωτερικὰς των πληρωμάς, διὰ τῆς ὑποαπασχολήσεως καὶ τῆς ἐγκαταλείψεως τῆς πολιτικῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

“Ὅταν οἱ κλασσικοὶ οἰκονομολόγοι περιέγραφον τὸν μηχανισμόν τῆς ἀγορᾶς ἥτις ἦν ὡνε μικρὰς οἰκονομικὰς μονάδας καὶ ἔθνη εὐρισκόμενα εἰς ποιάν τινα οἰκονομικὴν συμμετρίαν, ἡ θεωρία των ἐφηρμόζετο εἰς ἓνα κόσμον ὁ ὁποῖος ἐδεσπόζετο ὑπὸ τῆς βρεττανικῆς οἰκονομίας. Δὲν εἶναι βέβαιον ἂν ἡ μορφή αὕτη ἀναπτύξεως ἦτο ἡ συμφερωτέρα δι’ ὅλους. Πολὺ ὀλιγώτερον εἶναι βέβαιον ἂν ἡ μέσῳ τοῦ μηχανισμοῦ τῆς ἀγορᾶς προσαρμογὴ τῆς οἰκονομίας τῶν δυτικῶν χωρῶν πρὸς τὴν δεσπόζουσαν σήμερον ἀμερικανικὴν οἰκονομίαν θὰ ἦτο ἡ καλλιτέρα λύσις δι’ ὅλους.

Ἐπιβάλλεται συνεπῶς «ἐναρμονισμὸς τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως» τῶν διαφορῶν χωρῶν, ὡς λέγει ὁ François Perroux, διὰ διεθνοῦς συνεργασίας, ἂν ἐνδιαφερόμεθα πράγματι νὰ θεραπεύσωμεν κατὰ τρόπον μόνιμον τὴν ἀνισορροπίαν τῶν σοζυγίων ἐξωτερικῶν πληρωμῶν.

ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Της κ. ΣΟΦΙΑΣ Μ. ΓΕΛΕΩΝ

Ἡ Ἐφαρμοσμένη Ψυχολογία ὅπως καὶ ἄλλες ἐφαρμοσμένες ἐπιστῆμες, εἶναι παιδί τοῦ 20οῦ αἰώνα. Ὅσοι χρησιμοποιοῦν τὸν ὄρο τοῦτο, ἀντιθέτουν τὸ περιεχόμενό του πρὸς τὴ θεωρητικὴ ψυχολογικὴ ἔρευνα, ἐκείνη δηλ. πού ξεκινᾷ στὶς ζητήσεις της μὲ ἄμεσο σκοπὸ τὴν ἴδια ἡ γνώση καὶ δὲν ἀφορμᾶται ἀπὸ ὠρισμένες πρακτικὲς ἀνάγκες ἢ ἀπόψεις. Ἡ ἔρευνα τοῦ εἴδους αὐτοῦ, πού ἔχει προηγηθῆ στὴν ἱστορία τῆς ψυχολογικῆς ἐπιστῆμης, μᾶς δίνει μιὰ γενικὴ, καθαρὰ ἐπιστημονικὴ βάση. Τὴν συναποτελοῦν σὲ συστηματικὴ λογικὴ διάταξη οἱ βασικὲς ψυχολογικὲς ἔννοιες καὶ τὰ θεμελιώδη δεδομένα, ὅσα ἀποκτήθηκαν μὲ τὴ μεθοδικὴ διερεύνηση τὰς ψυχικῆς ζωῆς. Ὅμως στὸν αἰώνα μας ἡ Ψυχολογία ἀπέδειξε ὅτι ἔχει ἄπειρες δυνατότητες νὰ γίνῃ πράξη καὶ νὰ χρησιμοποιηθῆ κατὰ τρόπο γόνιμο στὴν καθημερινὴ ζωὴ γιὰ τὴν εὐημερία τῶν ἀνθρώπων. Ἐτσι ἀρχίζει νὰ ἐγκαταλείπῃ τὸ ἀκαδημαϊκὸ της βᾶθρο, νὰ προσεγγίξῃ τὴ ζωὴ, νὰ σκύβῃ ἐπάνω ἀπὸ τὰ προβλήματά της καὶ νὰ ἀναζητῆ τρόπους νὰ βοηθήσῃ τὸν ἄνθρωπο. Μπαίνει στὴν ὑπηρεσία τῆς ὀργανωμένης κοινωνικῆς ζωῆς καὶ εἰδικώτερα τῶν κατὰ μέρος τομέων πού τὴν συνθέτουν. Γι' αὐτὸ θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε πὼς ἡ Ἐφαρμοσμένη Ψυχολογία δὲν εἶναι μία. Ἐχει τόσους κλάδους, ὅσοι καὶ οἱ τομεῖς τῆς ὀργανωμένης συμβιώσεως καὶ συμπτᾶξεως πού ζητοῦν τὴ συμβολή της.

Ὅπως καὶ ἄλλες ἐφαρμοσμένες ἐπιστῆμες, ἔτσι καὶ ἡ Ἐφαρμοσμένη Ψυχολογία δὲν ἀποτελεῖ ἀπλὴ πρακτικὴ ἐφαρμογὴ τῶν διδασμάτων καὶ δεδομένων τῆς θεωρητικῆς μητρικῆς ἐπιστῆμης. Εἶναι καὶ αὐτὴ ἔρευνα καὶ πρὸ πάντων ἔχει αὐτονομία στὰ κατὰ μέρος πεδία τῶν ἐφαρμογῶν της. Δὲν περιμένει τὴν πρόοδο τῶν θεωρητικῶν ζητήσεων, γιὰ νὰ ἐπικουρήσῃ στὴν ἐπίλυση τῶν προβλημάτων πού ἀνακύπτουν καὶ τῆς προβάλλονται, ἀλλὰ ξεκινᾷ ἀπὸ αὐτὰ καὶ ὀργανώνει ἔρευνες ad hoc πού ἀποσκοποῦν στὴν προώθησή τους.

Οἱ μέθοδοί της εἶναι οἱ μέθοδοι τῆς θεωρητικῆς ψυχολογίας. Ἀλλὰ ἐφαρμόζονται παραλλαγμένες σύμφωνα μὲ τὶς ὑπαγορεύσεις τῶν πρακτικῶν ἀναγκῶν καὶ ἐρωτημάτων πού περιμένουν ἀπόκριση ἀπὸ αὐτήν, καὶ προσαρμοσμένες στὸ πλαίσιο τοῦ κατὰ μέρος τομέως πού ἐξυπηρετεῖ.

Ἐτσι ἡ Ἐφαρμοσμένη Ψυχολογία ὀδηγεῖ στὴν ἀπόκτηση καὶ νέων γνώσεων εἰδικοῦ χαρακτῆρος. Φθάνει σὲ ἔννοιες πού ἐπιδέχονται κι αὐτὲς συστηματικὴ διάταξη καὶ πού ὄχι σπάνια ἐντάσσονται στὸ σῶμα τῶν δεδομένων τῆς θεωρητικῆς Ψυχολογίας, ἀν ἡ σημασία τους εἶναι οἰκουμηνικώτερη καὶ ἐπιδέχονται γενικεύσεις.

Ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν τομέων καὶ θεσμῶν, στοὺς ὁποίους ἡ Ἐφαρμοσμένη Ψυχολογία παρέχει τὴ συμβολή της, μνημονεύομε ἐνδεικτικὰ τὴν Ἐκπαί-

δευση, τομέα πού πρώτος έχει έπικαλεσθή τή συνδρομή της. Έκπαιδευση κάθε τύπου και βαθμού, κάθε προορισμού—όπως ανήλικων και ενήλικων, βασική και επαγγελματική, κανονικών και ανωμάτων ατόμων, πρώτη εκπαίδευση ή επανεκπαίδευση στα πλαίσια τών προόδων τής νεώτερης τεχνικής κ.ο.κ. Όσα ψυχολογικά δεδομένα και εφαρμογές αναφέρονται στον ανήλικο εκπαιδευόμενο, συναποτελούν τή λεγομένη Παιδαγωγική Ψυχολογία. Προσθέτομε τόν τομέα άπονομής τής Δικαιοσύνης μέ τήν Άνακριτική Ψυχολογία π.χ. στην ύπηρεσία του, τή Θεραπευτική, πού έπιστρατεύει σήμερα τά δεδομένα τής Ψυχοσωματικής Ίατρικής, τό Στρατό πού εφαρμόζει διαγνωστικές μεθόδους και ψυχολογικές μετρήσεις, δανεισμένες από τήν Ψυχοτεχνική, τήν Κοινωνική Πρόνοια, πού μέσα στα πλαίσιά της διαμορφώνεται μιά ειδική Ψυχολογία Προνοίας και αναφέρεται σε πρόσωπα μέ ειδικά προβλήματα, και τέλος τήν Οικονομία. Στόν τομέα αυτόν οι εφαρμογές τής Ψυχολογίας έχουν λάβει τεράστια έκταση. Έπιστημονική ψυχολογική γνώση, μέθοδος και τεχνικές έχουν συναποτελέσει κατά μέρος σύνολα ιδιότυπα, ανάλογα μέ τήν ιδιοτυπία και τή σπουδαιότητα του πεδίου αυτού τής οργανωμένης ανθρώπινης δραστηριότητας.

Φυσικό αυτό. Η οικονομική ζωή αναλύεται σε κατά μέρος ένεργειες και δραστηριότητες πού αναπτύσσονται μέσα στα πλαίσια μιās κοινωνίας και όφειλονται σε συγκεκριμένης ομάδες ή και άτομα, μέλη τών κοινωνιών αυτών. Οι ένεργειες αυτές και οι δραστηριότητες, ως συνθέσεις κατά μέρος ψυχικών αντιδράσεων, συναπαρτίζουν για τή ψυχολογία μορφές συμπεριφοράς. Άποτελούν έτσι τμήμα τής ψυχικής ζωής τών κατά μέρος ατόμων. Κινητοποιούν τήν ανθρώπινη σκέψη, όρίζονται από τις βαθύτερες ανάγκες του ανθρώπου, πού φανερώνονται ως συγκεκριμένες έπιθυμίες ή διαφέροντα και προκαλούνται από έξωτερικές παρορμήσεις, πού μεταστοιχείωνοντο, σε βιώσεις. Πρόκειται για βιώσεις πού τó περιεχόμενό τους σχετίζεται μέ περιεχόμενα τής οικονομικής ζωής. Όμως επάνω από όλα τήν Οικονομία ενδιαφέρει ή άπόδοση τών ανθρώπων, τά προϊόντα δηλ. τής ανθρώπινης ψυχοφυσικής ένεργητικότητας.

Μέ άλλες λέξεις, στην οικονομική ζωή ή ψυχική ζωή τών ανθρώπων έκδηλώνεται επάνω σε ώρισμένο τομέα πολιτιστικής δημιουργίας και συμβάλλει πρωταρχικά στη διαμόρφωσή του. Υπό τήν έννοια αυτήν οι κατά μέρος έκδηλώσεις τής οικονομικής ζωής έμπίπτουν και στη δικαιοδοσία τής ψυχολογικής έπιστήμης, τής έπιστήμης δηλ. πού άσχολείται μέ τις ψυχικές αντιδράσεις του ανθρώπου και τά προϊόντα τής ένεργητικότητός του τής έπιστήμης πού διαθέτει τά μέσα, τις μεθόδους, τήν πείρα και τόν κατάλληλο τρόπο προσεγγίσεως τών προβλημάτων αυτών, για να τά σπουδάση από τήν ανθρώπινη έποψη τους.

Πραγματικά και ή ψυχολογία πού βρίσκει τήν εφαρμογή της στην οικονομική ζωή, χρησιμοποιεί τις βασικές έννοιες τής ψυχολογικής έπιστήμης καθόλου· δέν άγνοεί τά βασικά της πορίσματα αλλά αντίθετα τά έπαληθεύει στην πράξη τής οικονομικής ζωής. Τό βλέπομε π.χ. στη ψυχολογική σπουδή τής Διαφημίσεως. Δέν απέχει επίσης από τις βασικές ψυχολογικές μεθόδους, αλλά

τις τροποποιεί ανάλογα, έτσι ώστε να ανταποκριθούν στην ιδιοτυπία της οικονομικής ζωής. Όμως εδώ βλέπει τον ανθρώπινο ψυχικό βίο από ειδική σκοπιά. Μελετά τις εκδηλώσεις του στα πλαίσια της οικονομίας, τη σημασία τους για την τελευταία αυτήν, με επιδίωξη εκ των προτέρων να επιβοηθήσει στην επιτυχή αντιμετώπιση ώρισμένων συγκεκριμένων προβλημάτων που αναφέρονται στην πράξη και να ρυθμίσει τις ζητήσεις της από τις συγκεκριμένες ανάγκες των ανθρώπων κατά την εργασία.

Οι εφαρμογές της Ψυχολογίας αναφέρονται στην Παραγωγή και Διάθεση-κατανάλωση των αγαθών, στην Όργάνωση και Διοίκηση οικονομικών οργανισμών, στην Έπαγγελματική ζωή και Έργασία κάθε λογής, στην Τεχνική εκπαίδευση, στην εκπαίδευση στελεχών Έμπορείας κ.ά. — για να άρκεσθούμε στους ευρύτερους τομείς της οικονομικής ζωής. Ήδη ή άπλη άπαρίθμησή τους άποτελεί μαρτυρία για τὸ πλῆθος και τὴν πολυμορφία συγχρόνως τῶν προβλημάτων που άπασχολοῦν τὴν εφαρμοσμένη Ψυχολογία, μεθοδικῆς και τεχνικῆς ἰδίως φύσεως. Αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ πολυμορφία τους και τὰ ευρύτατα πεδία, στὰ ὅποια ἐκτείνεται, ἔχει ὀδηγήσει, πολὺ πρὶν ἀπὸ κάποια σύνθεση, στὴ διαμόρφωση μικροτέρων ἐνοτήτων εφαρμογῶν, που ἔλαβαν ἀνάλογη προσωνομία, με ἀφετηρία ὑποτομεῖς τῆς οικονομικῆς ζωῆς. Ἔτσι ἀκοῦμε νὰ γίνεται λόγος γιὰ Ψυχολογία τῆς Ἐργασίας, Ψυχολογία τῶν Ἐπαγγελματῶν, Τεχνοψυχολογία, Βιομηχανικὴ Ψυχολογία, Ψυχολογία τοῦ Ἐμπορίου, Ψυχολογία τῆς Διαφημίσσεως και τέλος γιὰ Ψυχοτεχνική. Οἱ προσωνομίες φαίνονται ἀπὸ πρώτη ἄψη ἀντίστοιχες πρὸς κύκλους κατὰ μέρος εφαρμογῶν τῆς Ψυχολογίας, δὲν συμβαίνει ὁμως και πραγματικὰ ἢ λογικὰ νὰ εἶναι ἀπόλυτα ἐπάλληλες μ' αὐτοὺς. Συχνότατα τὸ περιεχόμενο παίρνει μεγαλύτερο πλάτος, περνᾷ στὴν δικαιοδοσία ἄλλων παραλλήλων κύκλων και μόνον ἴσως τὸ κέντρον τοῦ βάρους τοῦ ἀντικειμένου τους συμπίπτει με τὴν προσωνομία.

Ἔτσι π.χ. ἡ τεράστια ἀνάπτυξη και ἡ θέση τῆς βιομηχανίας στὴν οικονομικὴ ζωὴ ἄλλων χωρῶν—ὅπως π.χ. οἱ ἀγγλοσαξωνικῆς—ἀλλὰ και ἡ πληθώρα τῶν προβλημάτων που ἡ πρόοδος τῆς τεχνικῆς ἐγέννησε σχετικὰ, συντελέσει στὴν προτίμηση τοῦ ὅρου «Βιομηχανικὴ Ψυχολογία» (Industrial Psychology), που σύμφωνα με ὠρισμένες ἀπόψεις ἀποτελεῖ γενικώτατα Ψυχολογία τῆς Παραγωγῆς. Ἔτσι τὰ κείμενα τῶν «Βιομηχανικῶν Ψυχολογιῶν» ἐξετάζουν και γενικώτερα θέματα τῆς ἐπαγγελματικῆς ζωῆς, ὅπως τὸν ἐπαγγελματικὸ προσανατολισμὸ ἀπὸ τὴν ψυχολογικὴ του ἀποψη, καθὼς και θέματα τῆς ἀγορᾶς, ὅπως ἡ διαφήμιση, ἡ συμπεριφορὰ [τοῦ ἀγοραστικοῦ κοινοῦ κ.ά.δ.].

1. Τὸ Ἐθνικὸ Βρετανικὸ Ἰνστιτοῦτο γιὰ τὴ Βιομηχανικὴ Ψυχολογία ταυτίζει τοὺς ὅρους Βιομηχανικὴ Ψυχολογία και Ἐπαγγελματικὴ Ψυχολογία (Occupational Psychology) και συγχρόνως δίνει στὸ περιεχόμενό τους πλάτος τέτοιο που περιλαμβάνει και ὅλη τὴν ψυχολογία τῆς Ἐργασίας (Πρὸβλ. *The work of the Institute*, ἐκδ. τοῦ Ἰνστιτοῦτου, Λονδίνον, ἀ.έ.). Και ἄλλοι ἐπίσης ταυτίζουν τὴν Βιομηχανικὴ ψυχολογία με τὴ ψυχολογία τῆς Ἐργασίας καθόλου.

Δέν είναι ανάγκη νά ποῦμε πὼς τόση ἀσυμφωνία μπορεῖ νά ὀδηγήσῃ σέ ἀκαταστασία καί σύγχυση. Ἄλλὰ ἴσως ἡ νεότητα τῶν ψυχολογικῶν ζητήσεων στὸν οἰκονομικὸ τομέα, ἡ ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη ποὺ δημιουργεῖται γιὰ ὀλοένα ἀρτιώτερες ἔρευνες καί ἐφαρμογές σέ νέα πεδία τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς καί συνεργασίας τῶν ἀνθρώπων, τὰ προβλήματα ποὺ ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος ἀποκαλύπτει ἡ ἴδια ἡ ἔρευνα, καθὼς προχωρεῖ σέ βάθος, καί ἀπὸ τὸ ἄλλο φέρνει μαζί της ἡ πρόοδος τῆς τεχνικῆς καί ἡ ἀνάλογη ἀναδιarrύθμιση τῆς οἰκονομίας σέ ὠρισμένες ἐκδηλώσεις της, δέν ἀφήνουν περιθώριο γιὰ κάποια συστηματοποίηση ἐπάνω σέ πλατύτερη βάση ποὺ τὸ κάτω κάτω ἀπὸ τὴν σκοπιὰ τῆς πράξεως ἴσως νά μὴν ἔχη καί προτεραιότητα.

Ἄλλὰ καί ἂν ἀκόμη δέν ἔχη ἐπέλθει συμφωνία γιὰ μιὰ πλατειά, ὁμως συνεκτικὴ σύνθεση τῶν κατὰ μέρος κύκλων, ἡ σημερινὴ θέση τῆς ἔρευνας, ὁ ἀμητὸς τῶν πορισμάτων ποὺ ἔχουν δεῖ τὸ φῶς—ἔστω καί ἂν δέν καλύπτουν οὔτε τὸ πολλοστημόριο τῆς γνωστικῆς μας δίψας γύρω στὰ εἰδικὰ ψυχολογικὰ προβλήματα τῆς ἐργασίας καί γενικώτερα τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς—εἶναι τέτοιος, ὥστε νά δείχνῃ μὲ σαφήνεια τὸν ἰδιαιτέρο χαρακτήρα τῶν ἐφαρμογῶν αὐτῶν, τὴν ἰδιοτυπία τους, ἀλλὰ καί τὴν ἐσωτερικὴ σχέση τῶν κατὰ μέρος κύκλων μεταξύ τους καί νά κἀνῃ ἔτσι ἐκδηλῇ τὴν ὁμοιογένεια τοῦ ὕλικου τῶν ἀποκτημένων γνώσεων, μιὰ ὁμοιογένεια ποὺ δέν εἶναι μόνον ὁμοιογένεια τελολογικὴ, ἀλλὰ πρὸ πάντων ὁμοιογένεια λογικῆ.

Ὅλοι ἔχουν τὸ κοινὸ μεταξύ τους ἀπὸ τὴν ἀποψη τῆς οὐσίας, ὅτι τὰ προβλήματα ποὺ ἀνερευνοῦν ἀναφέρονται στὴν οἰκονομικὴ ζωὴ καί δραστηριότητα, στὴν παραγωγή καί στὴν κατανάλωση, ἀναφύονται κατὰ τὶς σχέσεις συναλλαγῆς ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους ἢ τὶς σχέσεις κατὰ τὴν ἐργασία.

Ἔτσι μποροῦμε νά προσβλέπωμε πρὸς κάποια μείζονα σύνθεση, ὅπου οἱ κατὰ μέρος κύκλοι θὰ διατελοῦν σέ αὐστηρὰ συστηματικὴ σχέση μεταξύ τους. Στὴ σύνθεση αὐτὴν θὰ ἦταν προτιμότερο νά δοθῇ ἡ περιεκτικώτατη προσωνυμία «Οἰκονομικὴ Ψυχολογία», ποὺ χρησιμοποιήθηκε ἤδη πρὶν ἀπὸ τὸν τελευταῖο πόλεμο στὴν Αὐστρία καί Γερμανία, γιὰ νά καλύψῃ ἓνα μεγάλο μέρος τῶν σχετικῶν ζητήσεων (γερμ. Wirtschaftspsychologie). Ἡ προσωνυμία «Οἰκονομικὴ Ψυχολογία» ἔχει τὸ πλεονέκτημα ὅτι παρουσιάζει ὅλο τὸ πλάτος τῆς περιοχῆς ὅπου ἐκτείνεται ἡ ψυχολογικὴ ἔρευνα, δίνει ἀκόμη εἰκόνα τῶν ὀριζόντων ποὺ τῆς ἀνοίγονται καί προλαμβάνει κάθε σχετικὴ παρανόηση.

Σὲ σύνοψη μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι ἡ Οἰκονομικὴ Ψυχολογία ἔχει ἀντικείμενο τὸν ἀνθρώπο ποὺ τὸν βλέπει ἀπὸ ὠρισμένη ὀπτικὴ γωνία, ὡς συντελεστὴ τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς καί εἰδικώτερα συντελεστὴ παραγωγῆς, διαθέσεως καί κατανάλωσης ἀγαθῶν. Προσθέτομε ὅτι τὸν βλέπει ὄχι μόνωμένο, ἀλλὰ μέσα στὴν κοινωνία, σὲ σχέση μὲ τὸ περιβάλλον του καί προσέχει ἰδιαιτέρα τὶς μορφές ποὺ παίρνουν οἱ σχέσεις αὐτές, καθὼς καί τὴν ἐπίδρασή τους ἐπάνω στὴ διάθεση γιὰ ἐργασία, στὴν ἀπόδοσή του, στὴν παραγωγικότητα καθόλου.

Μιὰ ἑλληνικὴ θεωρία

ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΙΚΑ

(Ἐκδόσεις τῶν Ἀρχ. Κόκκαλη)

Κ. Δ. ΓΕΩΡΓΟΥΛΗ

(Τὸ θεμελιώδες δεδομένον τῆς οἰκονομίας. Ἡ στενότης τῆς ἀνθρωπίνης ἐργατικῆς ἐνεργείας. Ἡ μεταξὺ τῶν συνθηκῶν καὶ τῶν μέσων τῆς οἰκονομίας διαικρίσις. Ἡ ἀνθρωπίνη ἐργατικὴ ἐνέργεια ὡς κατ' ἐξοχὴν οἰκονομικὸν μέσον. Ἔργασία καὶ κεφάλαιον. Κατευθυντήριος καὶ ἐκτελεστικὴ ἐργασία. Ἡ μεταξὺ αὐτῶν πολλαπλασιαστικὴ σχέσις. Κριτικὴ τῶν περὶ σχηματισμοῦ τῆς οἰκονομικῆς ἀξίας θεωριῶν. Ἡ παραγωγικότης ὡς βᾶσις τῆς ἀξίας

Διὰ τὴν Ἑλληνικὴν οἰκονομικὴν ἐπιστήμην τυγχάνει λίαν τιμητικὸν τὸ γεγονός ὅτι εἰς τὸ ἐσχάτως κυκλοφορήσαν τεύχος τῆς ἐπ' ὀνόματι τοῦ διασημοῦ Γερμανοῦ οἰκονομολόγου Γουσταύου Σμόλλερ (1838—1917) ἐκδομένης ἐν Βερολίνῳ ἐπιτηρίδος δημοσιεύεται συνοπτικὴ ἔκθεσις καὶ εὐνοϊκωτάτη ἀξιολόγησις τῆς περὶ ἐργασίας θεωρίας τοῦ Ἑλληνικοῦ οἰκονομολόγου Ἀλέξ. Κόκκαλη. Συγγραφεὺς τοῦ ἐν λόγῳ ἀρθροῦ εἶναι ὁ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Βέρνης καθηγητὴς καὶ διεθνοῦς κύριος οἰκονομολόγος Ἀλφρέδος Ἄμμον. Εἰς τοὺς κύκλους τῶν Ἑλλήνων οἰκονομολόγων εἶναι λίαν γνωστὸς ὁ Ἀλέξ. Κόκκαλης, καὶ ὡς θεωρητικὸς ἐρευνητὴς δημοσιεύσας σημαντικὸν ἀριθμὸν ἐπισημονικῶν πραγματειῶν καὶ ὡς ἀκαδημαϊκὸς διδάσκαλος διδάξας οἰκονομικὰ μαθήματα ὡς ἐπικουρικὸς καθηγητὴς καὶ εἰς τὰ δύο Ἑλληνικὰ Πανεπιστήμια καὶ εἰς τὸ Διδασκαλεῖον τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως. Ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς διεθνεῖς ἐπιστημονικοὺς κύκλους εἶναι λίαν γνώριμος ἡ ἐργασία του, διότι ἔχει δημοσιεύσει πρωτοτύπους ἐρευνητικὰς ἐργασίας εἰς τὴν γερμανικὴν καὶ ἀγγλικὴν. Τὸ γερμανιστὶ ἐκδοθὲν βιβλίον του «Θεωρία τῆς ἐργασίας» καὶ δύο εἰς τὴν ἀγγλικὴν συγγραφάς του, «Εἰσαγωγή εἰς τὴν συνολικὴν θεωρίαν τῆς ἐργασίας» καὶ «Διατὶ ἡ θεωρία τῆς ἐργασίας εἶναι ἡ μόνη θεμελιώδης καὶ ἀκριβὴς οἰκονομικὴ θεωρία» ἔχων ὑπ' ὄψιν του ὁ καθηγητὴς Ἄμμον ἔγραψε τὸ σχετικὸν κριτικὸν ἀρθρον «Ἔργασία καὶ οἰκονομία», τοῦ ὁποίου θὰ παράσχωμεν κατωτέρω συνοπτικὴν ἀνάλυσιν.

Ἐν ἀρχῇ τοῦ ἀρθρου τοῦ ὁ Ἄμμον παρατηρεῖ ὅτι ἐκεῖνος ὅστις πρῶτος ἀντελήφθη τὴν σημασίαν τῆς ἐργασίας ὡς οἰκονομικοῦ παράγοντος ἦτο ὁ ἀγγλος οἰκονομολόγος Ἄνταμ Σμίθ. Ἐθεώρησεν ὅμως ὡς ἴσης πρὸς τὴν ἐργασίαν ἀξίας παράγοντα καὶ τὴν φύσιν. Προχωρῶν περαιτέρω ὁ Ρικάρντο θεώρησε τὴν ἐργασίαν ὡς τὸν παράγοντα ἐπὶ τοῦ ὁποίου θεμελιούται καὶ διὰ τοῦ ὁποίου καθορίζεται ἡ οἰκονομικὴ ἀξία. Τὴν γνώμην τοῦ Ρικάρντο ἀπέδεδέχθη, προσθέτει ὁ Ἄμμον, ὁ ἀρχηγέτης τοῦ κομμουνισμοῦ Κάρλ Μάρξ καὶ ὁ Φέλιξ Ὁππενχάουερ. Οὐδεὶς ὅμως ἐξ αὐτῶν, παρατηρεῖ ὁ Ἄμμον, παρη-

κολούθησε τὴν σημασίαν τῆς ἐργασίας διὰ μέσου ὅλης τῆς περιοχῆς τῆς οἰκονομίας. Ἐκ τούτου συνέβη νὰ ἐξακολουθῆ μέχρι σήμερον ἡ παραδεδομένη οἰκονομικὴ διδασκαλία νὰ τοποθετῆ τὴν ἐργασίαν ὡς ἓνα τῶν συντελεστῶν τῆς οἰκονομίας, παραπλευρῶς ἀπὸ τὸ κεφάλαιον καὶ ἀπὸ τὸ ἔδαφος. Κατὰ τὴν πρόσφατον ἐποχὴν, σημειώνει ὁ Ἄμμον, «Ὁ Ἕλληνας Ἀλέξανδρος Κόκκαλης ἐπελήφθη τῆς ἐξετάσεως τοῦ προβλήματος καὶ ἐζήτησε νὰ δώσῃ ἀπάντησιν εἰς τὸ πρόβλημα κατὰ τρόπον πρωτότυπον καὶ προδίδοντα ἐξαιρετικὴν ὄξυδέρκειαν».

Μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν αὐτὴν εἰσέρχεται ἡ ἐπισκόπησις εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ὑπὸ τοῦ Κόκκαλη διατυπωθείσης θεωρίας. Τὸ θεμελιῶδες δεδομένον τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς εἶναι, κατὰ τὴν θεωρίαν τοῦ Ἑλληνος οἰκονομολόγου, ἡ ἀντίθεσις ἢ ὑφισταμένη μετὰ τῆς ἀπείρου ἐκτάσεως τῶν ἀναγκῶν καὶ τῆς στενότητος τῶν πρὸς ἱκανοποίησιν αὐτῶν διατιθεμένων ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου μέσων. Εἶναι ἀφ' ἑαυτοῦ φανερόν ὅτι τὰ πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν ἀνθρωπίνων ἀναγκῶν ἀπαιτούμενα μέσα εἶναι τὰ διάφορα ἀγαθὰ. Ἐπειδὴ ὁμως τὰ ἀγαθὰ δημιουργοῦνται διὰ τῆς ἀνθρωπίνης ἐργασίας, φθάνομεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ στενότης, ἡ παρατηρουμένη ὡς πρὸς τὰ δυνάμενα νὰ ἱκανοποιήσουν τὰς ἀνθρωπίνους ἀνάγκας ἀγαθὰ, ἀνάγεται εἰς τὴν στενότητα τῆς ἀνθρωπίνης ἐργατικῆς ἐνεργείας. Ὡστε τὸ βασικόν δεδομένον τῆς οἰκονομίας εἶναι ἡ ἀνεπάρκεια καὶ ἡ στενότης τῆς ἐργατικῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐνεργείας. Συνεπῶς ἡ στενότης δὲν πρέπει νὰ ἀναζητηθῆ εἰς τὴν φύσιν, ἀλλὰ μέσα εἰς τὸν ἀνθρώπον, εἰς τὴν στενότητα τῆς ἐργατικῆς ἐνεργείας τὴν ὁποίαν ἔχει εἰς τὴν κατοχὴν του καὶ τὴν διάθεσίν του ὁ ἀνθρώπος.

Ἐκ τῆς ἀνωτέρω ἐκτεθείσης θεμελιώδους περὶ τῆς οἰκονομίας ἀντιλήψεως, σημειώνει ὁ Ἄμμον, καταλήγομεν εἰς μίαν σημαντικωτάτην διάκρισιν. Πρέπει νὰ κάμωμεν ἓνα διαχωρισμὸν μετὰ τῶν συνθηκῶν τῆς οἰκονομίας καὶ τῶν μέσων τῆς οἰκονομίας. Ὡς συνθήκας τῆς οἰκονομίας νοεῖ ὁ Κόκκαλης πᾶν ὅ,τι ἡ ἐξωτερικὴ φύσις θέτει εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ἀνθρώπου, τὰς φυσικὰς δυνάμεις, τὰ φυσικὰ στοιχεῖα, τὸ ἔδαφος. Χωρὶς ἀέρα, ἥλιον, ὕδωρ, ἔδαφος, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ζήσῃ καὶ νὰ ὑπάρξῃ οὔτε ὁ ἀνθρώπος, οὔτε τὰ ζῶα. Ὅλα αὐτὰ ὁμως εἶναι προϋποθέσεις καὶ συνθηκαὶ διὰ νὰ ὑπάρξῃ ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου. Ἀπὸ τὰς συνθήκας αὐτὰς ὅλως διάφορα εἶναι τὰ οἰκονομικὰ μέσα. Ταῦτα εἶναι ὑποτεταγμένα εἰς τὴν θέλησιν τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ κατ' ἐξοχὴν οἰκονομικὸν μέσον εἶναι ἡ ἐργασία. Χρησιμοποιοῦν τὴν ἐργασίαν ὁ ἀνθρώπος ἀποσπᾷ ἀπὸ τὴν φύσιν πᾶν ὅ,τι τοῦ χρειάζεται διὰ νὰ οἰκοδομήσῃ τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν. Ἡ ἐργατικὴ δύναμις εἶναι τὸ μόνον στοιχεῖον τὸ ὁποῖον ἀνήκει εἰς τὸν ἀνθρώπον. Πάντα τὰ ἄλλα ἀποτελοῦν προϋποθέσεις καὶ εὐρίσκονται ἔξω ἀπὸ αὐτὸν εἰς τὴν φύσιν.

Ἡ ἀποτελοῦσα τὸ μοναδικὸν οἰκονομικὸν μέσον ἐργατικὴ ἐνέργεια, ἐπιδρῶσα ἐπὶ τῶν ὑπὸ τῆς φύσεως διδομένων συνθηκῶν, παράγει τὰ οἰκονομικὰ ἀγαθὰ. Ἡ τοιαύτη παραγωγὴ ἀγαθῶν ἀποτελεῖ κατὰ τινα τρόπον ἀποκρυστάλλωσιν καὶ ἀντικειμενικοποίησιν εἰς τὸν ἔξω τοῦ ἀνθρώπου κόσμον τῆς ἐργατικῆς του ἐνεργείας. Ἡ εἰς τὸν ἔξωτερικὸν κόσμον ἀποκρυσταλλωθεῖσα ἐργασία ταυτίζεται μὲ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον λέγομεν κεφάλαιον. Ἀποτελεῖ τοῦτο ἓν εἶδος ἐξωτερικῆς ἀντικειμενικοποιηθείσης ἐργασίας ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν ἐργατικὴν ἐνέργειαν, τὴν ὁποίαν διαθέτει ὁ ἀν-

θρωπος. Ὑπὸ μίαν τοιαύτην προοπτικὴν τὸ κεφάλαιον πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς ἐξωτερικὸν παραγωγικὸν μέσον, ἐνῶ εἰς τὴν ἐργατικὴν ἐνέργειαν προσιδιάζει ἡ ἰδιότης τοῦ ἐσωτερικοῦ παραγωγικοῦ μέσου. Οὕτω καταλήγει ὁ Κόκκαλης εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ὑπάρχουν δύο κατηγορίαι παραγωγικῶν μέσων, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ ἐργασία καὶ ἀφ' ἑτέρου τὸ κεφάλαιον.

Ἐὰν συγκρίνωμεν τῶρα τὰς δύο κατηγορίας εἰς τὰς ὁποίας διαχωρίζονται τὰ παραγωγικὰ μέσα, ἦτοι τὴν ἐργασίαν καὶ τὸ κεφάλαιον, θὰ ἴδωμεν ὅτι μόνον εἰς τὴν ἐργασίαν ἀνήκει τὸ προσὸν ὅτι εἶναι κατ' ἐξοχὴν γνησίαι οικονομικὴ λειτουργία. Μόνον ἡ ἐργασία ὑφούται εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ γνησίου παραγωγικοῦ συντελεστοῦ. Τὸ κεφάλαιον πρέπει νὰ ταχθῆ εἰς τὴν δευτερεύουσαν κατηγορίαν τοῦ παραγωγικοῦ μέσου. Ἡ διαστολή αὕτη μεταξὺ τῆς ἐργασίας θεωρουμένης ὡς πρωταρχικοῦ παραγωγικοῦ μέσου ἐπισημαίνει τὴν σημασίαν ἣν ἔχει ἡ ἐργασία καὶ μᾶς ὑποχρεώνει νὰ μελετήσωμεν ἀκριβέστερον τὴν φύσιν αὐτῆς.

Ἐὰν μὲ προσοχὴν ἐξετάσωμεν τὴν φύσιν τῆς ἐργασίας, ὡς πρωταρχικοῦ παραγωγικοῦ συντελεστοῦ, θὰ φθάσωμεν εἰς μίαν οὐσιώδη διατομὴν αὐτῆς. Ἡ ἐργασία δὲν εἶναι μονοειδής. Ἐμπεριέχει ἐν αὐτῇ δύο τελείως διάφορα ὡς πρὸς τὴν λειτουργίαν των στοιχεῖα. Τὸ ἓν ἐξ αὐτῶν εἶναι ἡ πνευματικὴ ἐνέργεια, ἡ ὁποία καθορίζει τί πρέπει νὰ παραχθῆ, κατὰ ποῖον τρόπον καὶ εἰς ποῖον χρόνον. Τὸ δεύτερον στοιχεῖον εἶναι ἡ ἐκτελεστικὴ σωματικὴ ἐνέργεια, ἡ ὁποία ἐκτελεῖ τυφλῶς τὰ ὑπὸ τῆς πνευματικῆς ἐνεργείας ἐπιτασσόμενα. Τὴν πρώτην ἐνέργειαν ὀνομάζει ὁ Κόκκαλης κατευθυντήριον παράγοντα, τὴν δὲ δευτέραν ἐκτελεστικὸν παράγοντα. Ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν δὲ τῆς διακρίσεως ταύτης προχωρεῖ εἰς νέαν ἐρμηνείαν τῶν οικονομικῶν φαινομένων, ὡς τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ κεφαλαίου, τῆς διαμορφώσεως τῶν τιμῶν, τοῦ ἐπιχειρηματικοῦ κέρδους, τῆς σχέσεως παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως κλπ.

Τὰ συμπέρασμα τὰ προκύπτοντα ἀπὸ τὴν θεωρήσιν τὴν ὁποίαν εἰσάγει ὁ Ἕλλην οικονομολόγος χαρακτηρίζονται ὑπὸ τοῦ Ἄμμον λίαν σημαντικά. Αἱ παλαιότεραι θεωρίαι αἱ σχετικαὶ μὲ τὸν σχηματισμὸν τοῦ κεφαλαίου ἐδέχοντο ὡς αἰτίαν τῆς δημιουργίας του τὸν περιορισμὸν τῆς καταναλώσεως καὶ τὴν ἀποταμίευσιν. Κατὰ τὸν Κόκκαλην ἡ δημιουργία τοῦ κεφαλαίου ὀφείλεται εἰς τὴν ἀνύψωσιν τοῦ κατευθυντηρίου παράγοντος. Οὗτος διευθετεῖ τὰς παραγωγικὰς δυνάμεις κατὰ τρόπον ὥστε νὰ αὐξάνεται ἡ παραγωγικὴ δύναμις τῆς ἐκτελεστικῆς ἐργασίας. Ἄνευ τῆς παρεμβάσεως τοῦ κατευθυντηρίου παράγοντος ἡ οἰκονομία τοῦ ἀνθρώπου θὰ ἔμενεν εἰς τὸ στάδιον ἐνὸς ἀποθησαυρισμοῦ, ὡσὰν ἐκεῖνου τὸν ὅποιον ἐπιτελοῦν ἐνστικτωδῶς αἱ μέλισσαι καὶ οἱ μύρμηκες. Ἐπομένως τὸ πρόβλημα τῆς οικονομικῆς βελτιώσεως δὲν λύεται εὐνοϊκῶς διὰ τοῦ περιορισμοῦ τῆς καταναλώσεως καὶ διὰ τῆς προσπάθειας νὰ ἀποταμιεύσωμεν καὶ νὰ συσσωρεύσωμεν ἀγαθὰ, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀνύψωσεως τῆς ἀποδοτικότητος τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων.

Ὑπὸ νέαν μορφήν ἐμφανίζεται πρὸς ἐτι καὶ ἡ σχέση ἡ ὑφισταμένη μεταξὺ παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως. Ἡ παραγωγή πρέπει νὰ νοηθῆ ὡς συνεχῆς κίνησις παραγωγικῶν δυνάμεων. Ἀναλίσκων κατὰ τὰς ἐπιταγὰς τοῦ κατευθυντηρίου παράγοντος τὴν ἐργατικὴν του ἐνέργειαν, ὁ ἄνθρωπος ἀποσπᾷ ἀπὸ τὴν φύσιν ὑλικά ἀγαθὰ. Διὰ τούτων ὄχι μόνον ἀναπληρώνει τὴν ἀναλωθεῖσαν σωματικὴν του ἐνέργειαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπαυξάνει διὰ νὰ

χρησιμοποίησι τὴν ἐπαύξεισιν αὐτὴν πρὸς δημιουργίαν νέων ἀγαθῶν. Ἡ λειτουργία τῆς παραγωγῆς δὲν θέτει ὡς τελικὸν σκοπὸν τῆς τὴν κατανά-
λωσις, ἀλλὰ τὴν ἐπαύξεισιν τῆς δημιουργικῆς ἐνεργείας τοῦ ἀνθρώπου.
Διὰ τῆς οἰκονομίας ἐπιτελεῖται μιὰ διαρκῶς προχωροῦσα ἐπαύξεισις τῆς
ἐνεργειακῆς δυναμικότητος τοῦ ἀνθρώπου. Ὁλη αὐτὴ ὅμως ἢ εἰς συνεχῆ
πρόοδον διατελοῦσα ἐνεργειακὴ ἐπαύξεισις ὀφείλεται εἰς τὸν κατευθυντήριον
παράγοντα. Ἀποτέλεσμα τῆς δράσεως τοῦ κατευθυντηρίου παράγοντος εἶναι
ἡ λεγομένη ὀρθολογιστικὴ τοποθέτησις τῶν παραγωγικῶν μέσων, ἦν δια-
στέλλει ὁ Κόκκαλης εἰς τρία εἶδη, ἤτοι εἰς τὴν τεχνικὴν, ὀργανωτικὴν καὶ
ἀφηρημένην πνευματικὴν ὀρθολογιστικὴν διευθέτησιν.

Εἶναι ἀφ' ἑαυτοῦ φανερὸν ὅτι ἡ ὀρθολογιστικὴ διευθέτησις ἐξαρτᾶται ἐκ
τῆς ἀνυψώσεως τοῦ κατευθυντηρίου πνευματικοῦ παράγοντος. Εἶναι βεβαίως
ἀπαραίτητον νὰ συνεργασθῆ καὶ ὁ ἐκτελεστικὸς παράγων, ἀλλ' ἐπίσης ἀλη-
θὲς εἶναι ὅτι ἡ ἠϋξημένη ἀποδοτικότης τῆς ἐργασίας ἔχει εἰς τὸν κατευθυν-
τήριον παράγοντα τὴν πηγὴν τῆς. Ὁ κατευθυντήριος παράγων δὲν ἐπι-
προστίθεται εἰς τὸν ἐκτελεστικὸν προσθετικῶς, ἀλλὰ πολλαπλασιαστικῶς.
Μεταξὺ τῆς ἀξίας τῆς παραγωγικότητος τοῦ κατευθυντηρίου παράγοντος
καὶ τῆς ποσότητος τῆς ἐκτελεστικῆς ἐνεργείας ὑπάρχει σχέσις οὐχὶ ἀθροι-
στικὴ, ἀλλὰ πολλαπλασιαστικὴ.

Μετὰ τὴν ἀνάλωσις τῆς διαδικασίας τῆς ἐργασίας προχωρεῖ ἡ κριτικὴ
ἐπισκόπησις τοῦ Ἄμμου εἰς τὴν ἐξέτασις τῶν εἰς τὸν σχηματισμὸν τῆς οἰκο-
νομικῆς ἀξίας θεωριῶν τοῦ Κόκκαλη, ὅπως αὐταὶ ἔχουν διατυπωθῆ εἰς τὰ
δύο ἀγγλιστὶ ἀναφερθέντα προηγουμένως συγγράμματά του. Κατὰ τὸν Ἐλ-
ληνα οἰκονομολόγον ἡ οἰκονομικὴ ἐπιστήμη εἶχε στρέψει μεχρὶ τοῦδε τὸ
βλέμμα τῆς εἰς τὴν ἀνταλλακτικὴν ἀξίαν. Δὲν εἶχεν ἀπασχοληθῆ μὲ τὸν σχη-
ματισμὸν τῆς πρωταρχικῶς νοουμένης ἀξίας. Ἐνεκα τούτου προέκυπτε χά-
σμα μεταξὺ τῆς παραγωγῆς καὶ τοῦ προβλήματος τῆς ἀξίας. Ἐάν ἀπροκα-
λύπτως κρίνωμεν τὰς κρατούσας περὶ ἀξίας θεωρίας, θὰ διαπιστώσωμεν,
κατὰ τὸν Κόκκαλην, ὅτι ἡ θεωρία τοῦ Ρικάρντο, ἡ θεωροῦσα ὡς βᾶσιν διὰ
τὸν σχηματισμὸν τῆς ἀξίας τὴν ἐργασίαν, εἶναι κατ' ἀρχὴν ὀρθή. Τυχάνει,
ὅμως, ἑλλιπῆς ὡς πρὸς τὸ ὅτι ἀγνοεῖ τὴν μεταξὺ κατευθυντηρίου καὶ ἐκτε-
λεστικῆς ἐργασίας διαφορὰν. Ἡ θεωρία τῆς ὀριακῆς χρησιμότητος λαμβάνει
ὑπ' ὄψει τῆς μόνον τὴν ἀνταλλακτικὴν ἀξίαν καὶ οὐδόλως ἀσχολεῖται μὲ
τὸ καθαυτὸ πρόβλημα τοῦ σχηματισμοῦ τῆς ἀξίας. Καὶ αἱ λοιπαὶ θεωρίαι,
αἵτινες ἀσχολοῦνται κυρίως μὲ τὴν ἀλληλοεξάρτησιν τῶν τιμῶν, ὑποπί-
πτου εἰς τὸ αὐτὸ σφάλμα.

Κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Ἑλλήνου οἰκονομολόγου ἀναπτυσσομένην θεωρίαν,
παρατηρεῖ ὁ Ἄμμον, ὡς μοναδικὴ πηγὴ τῆς οἰκονομικῆς ἀξίας πρέπει νὰ
θεωρηθῆ ἡ ἐργατικὴ ἐνέργεια.

Τὸ κύριον στοιχεῖον τῆς οἰκονομικῆς ἀξίας τὸ ἀποτελεῖ ἡ παραγωγικότης
τῆς ἐργασίας. Πηγὴ τῆς ἀξίας τῆς ἐργασίας δὲν εἶναι τὸ κόστος αὐτῆς,
ἀλλ' ἡ παραγωγικότης τῆς. Ἐπειδὴ δὲ ἡ παραγωγικότης τῆς ἐργασίας
ἐξαρτᾶται κυρίως ἐκ τοῦ κατευθυντηρίου παράγοντος, ἐν ἐσχάτῃ ἀναλύσει
πηγὴ τῆς οἰκονομικῆς ἀξίας εἶναι ἡ κατευθυντήριος πνευματικὴ ἐργασία.
Διὰ τῆς ἐπεμβάσεώς του πολλαπλασιάζεται ἡ ἐκτελεστικὴ ἐργασία καὶ ρυ-
θμιζέται ἡ ἐξωτερικὴ ἐκτελεστικὴ ἐνέργεια κατὰ τρόπον ὥστε νὰ δημιουργηται

κεφάλαιον. Ἐπομένως τὸ κεφάλαιον δὲν σχηματίζεται διὰ τῆς ἀποθησαυρίσεως, ἀλλ' εἶναι προῖον τῆς παραγωγικότητος τοῦ κατευθυντηρίου παραγόντος, δηλαδή τῆς ἀνυψωμένης παραγωγικότητος τῆς πνευματικῆς ἐνεργείας.

Εἰς τὰ πλαίσια τοῦ παρόντος σημειώματος δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ δοθῇ πλήρης περίληψις τοῦ κριτικοῦ ἄρθρου τοῦ Ἄμμον. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ ἀποσιωπηθῇ ὅτι κατὰ τὴν κρίσιν του ἡ θετικὴ θεμελίωσις τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης, ἣν παρουσιάζει ὁ Ἕλλην οἰκονομολόγος, προχωρεῖ πέραν τῶν ὁρίων τῆς οἰκονομίας. Κατατείνει πρὸς τὸν ἀπαρτισμὸν μιᾶς γενικῆς θεωρίας τῆς ἐργασίας, ἐχούσης ὡς θέμα τῆς ὀλόκληρον τὴν πρακτικὴν ἐνέργειαν τοῦ ἀνθρώπου. Πρόκειται περὶ μιᾶς «πραξεολογίας» ἐπεκτεινομένης εἰς τὴν σπουδὴν ἀπασῶν τῶν ἐκδηλώσεων τῆς ἀνθρωπίνης δραστηριότητος. Ἐξαιρῶν τὴν σημαντικότητα τῶν νέων ἀπόψεων τοῦ Κόκκαλη ὁ διάσημος οἰκονομολόγος παρατηρεῖ ἐπὶ λέξει τὰ ἀκόλουθα :

«Εἶναι ἔργον ἐκείνων οἵτινες ἐνδιαφέρονται διὰ τὰ θεμελιώδη προβλήματα τῆς ἐπιστήμης μας νὰ ἐμβαθύνουν εἰς τὴν περιοχὴν τῶν σκέψεων τούτων καὶ νὰ λάβουν θέσιν ἔναντι τῶν νέων ὀρισμῶν, ταξινομήσεων καὶ θεωρημάτων. Πάντως πρέπει νὰ ἀναγνωρισθῇ ὅτι ὁ Κόκκαλης παρουσιάζει τὰς ἀντιλήψεις του μὲ κριτικὸν καὶ θετικὸν πνεῦμα καὶ μὲ μεγάλην ἐξυδέρκειαν καὶ ἀκαταμάχητον λογικὴν συνοχήν. Τὸ βλέμμα τῆς κριτικῆς πρέπει νὰ κατευθυνθῇ πρὸς τὰς προϋποθέσεις, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἀφορμᾶται. Αὗται εἶναι ἡ διάκρισις μεταξὺ τῶν μέσων καὶ τῶν συνθηκῶν τῆς οἰκονομίας καὶ ἡ ἀναγνώρισις τῆς ἐργασίας ὡς μοναδικοῦ οἰκονομικοῦ μέσου. Ἄξια μεγάλης προσοχῆς εἶναι καὶ ἡ ἀντίληψις καθ' ἣν ἡ φύσις κατατάσσεται εἰς τὰς συνθήκας (προϋποθέσεις) τῆς οἰκονομίας, καθὼς καὶ ἡ διάκρισις μεταξὺ τῆς κατευθυντηρίου καὶ ἐκτελεστικῆς ἐργασίας, ὡς δύο διαφόρων παραγόντων τῆς παραγωγῆς καὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς ἀξίας».

Θὰ ἤϋχето κανεὶς αἱ ἀνωτέρω συστάσεις τοῦ διαπρεποῦς οἰκονομολόγου νὰ τύχουν τῆς δεούσης προσοχῆς ἀπὸ τοὺς ἐπιστήμονας τῆς χώρας μας, μιᾶς χώρας εἰς τὴν ὁποίαν τὸν σημαντικώτερον παράγοντα τῆς προόδου ἀπετέλεσεν ἡ μέριμνα διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ κατευθυντηρίου πάσης δράσεως πνευματικοῦ παράγοντος.

Η ΒΟΡΕΙΟΣ ΗΠΕΙΡΟΣ

Τὸ φθινόπωρον τοῦ 1912 εἶχεν ἐκραγῆ ὁ Βαλκανικὸς πόλεμος καὶ ὁ μικρὸς τότε ἑλληνικὸς στρατὸς σχεδὸν ὀλόκληρος εἰσέβαλεν εἰς τὴν Μακεδονίαν. Εἰς τὴν Ἡπειρον ἡ Ἑλλάς ἐκράτει ἄμυναν ἐλλείψει δυνάμεων. Οἱ κίνδυνοι τῆς χώρας αὐτῆς ἦσαν μεγάλοι, πολὺ μεγάλοι, ἀπὸ τὰς μηχανορραφίας τῆς Ἰταλίας. Δὲν ἤμποροῦσε τίποτε νὰ κάμῃ ἡ κυβέρνησις ἀφοῦ ἔπαιζε τὰ πάντα εἰς τὴν Μακεδονίαν. Εἰς τὴν ἀπελπισίαν ποὺ εὐρίσκετο διὰ τὴν Ἡπειρον ἀπεφάσισε κάτι. Εἰς τὸν Β' τόμον, παράρτημα 310, σελ. 104 τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλλ. Στρατοῦ εὐρίσκεται τὸ ἐπόμενον τηλεγράφημα: «Ἀθ. 2 Νοεμβρ. 1912—Ἀρχηγεῖον Στρατοῦ, Ἄρταν. Ἀριθ. 88263. Κρίνω πολιτικῶς σκόπιμον τὸ ταχύτερον νὰ καταληφθῆ ἡ Χειμάρρα καὶ ὑψωθῆ ἐκεῖ ἑλλ. σημαία, πρὸς σκοπὸν τοῦτον δύνασθε νὰ διαθέσητε ἐθελοντικόν τι σῶμα ἀποβιβαζόμενον διὰ θαλάσσης εἰς Χειμάρραν ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν αὐτοῦ τοῦ Σπυρομήλιου... Βενιζέλος». Καὶ ἔγινεν ὄντως ἡ κατάληψις καὶ ἐπανάστασις τῆς Χειμάρρας εἰς τὸ μέσον διαφόρων ἐχθρῶν καὶ εἰς ἀπόστασιν ἑπτὰ ἡμερῶν πορείας ἀπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ. Δράσις ἐπικίνδυνος ἀλλ' ἀπαραίτητος ὥστε νὰ γνωσθῆ εἰς τὸν κόσμον, πρὸ τῆς τουρκικῆς ἀνακωχῆς, τὸ βορειότερον σημεῖον τῶν διεκδικήσεων τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ Ἰταλία καὶ Αὐστρία εὐρέθησαν πρὸ αἰφνιδιασμοῦ, τί θὰ ἔπρεπε νὰ κάνουν διὰ τὴν Ἀλβανίαν ποὺ ἡ κάθε μία τὴν ἠθελε πρὸς ἰδικόν της συμφέρον. Ἀνησυχοῦν μόνον μήπως καταληφθῆ καὶ ὁ Αὐλῶν. Περί τὰ τέλη Μαρτίου τοῦ 1913 μετὰ τὴν πτώσιν τῶν Ἰωαννίνων κατέλαβεν ἡ Ἑλλάς τὴν ὅλην Ἡπειρον καὶ ἔθεσεν ὡς σύνορά της τὴν ἀπὸ τοῦ ὄρου Ἰσουλίου τῆς Χειμάρρας γραμμὴν πρὸς Μοσχόπολιν καὶ Κορυτσᾶν. Ἄλλ' αἱ δύο ὡς ἄνω δυνάμεις τότε πλέον ἦλθον εἰς συμφωνίαν νὰ δημιουργήσουν Ἀλβανίαν καὶ ἔβλεπον ἀργότερα διὰ τὰ συμφέροντά των. Ἐκτοτε ὑπόυλως ὑπέσκαπτον τὰς ἑλληνικὰς διεκδικήσεις. Ἦτο δυσχερὴς ἡ θέσις τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως. Ἐσωτερικῶς ἐπιέζετο νὰ προστατεῦσῃ τὴν Ἡπειρον καὶ ἠπειλεῖτο ἐξωτερικῶς μὲ πόλεμον ὑπὸ τῆς Ἰταλίας καθ' ὃν χρόνον ἡ χώρα ὤδευε πρὸς πόλεμον μὲ τὴν Βουλγαρίαν. Τὸ Ἀλβανικὸν ἀνέλαβε νὰ λύσῃ ἡ Συνδιάσκεψις τῶν Πρεσβευτῶν εἰς Λονδίνον, ὅπου ἡ Ἀντάντ ἐπιέζεε τὴν Ἰταλίαν νὰ ἐκκενώσῃ τὰ Δωδεκάνησα καὶ ταυτοχρόνως νὰ παραχωρηθῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου μὲ συνδυασμὸν νὰ ὑποχωρήσῃ ἡ τελευταία εἰς τὸ Ἡπειρωτικόν. Τὰ ὄρια θὰ ἐκανόνιζεν ἡ Διεθνὴς Ἐπιτροπὴ δια-
χαράξεως συνόρων μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Ἀλβανίας, ἀλλὰ ὄχι κατὰ τὰς λαϊκὰς ἐπιθυμίας, αἱ ὁποῖα ὀριστικῶς δὲν ἔπρεπε νὰ ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν, ἀλλὰ μὲ βᾶσιν τὴν ὀμιλουμένην γλῶσσαν. Ἡ ἐπιτροπὴ μετέβη εἰς Ἡπειρον, πάντοτε ὑπὸ τὴν ἐπιβολὴν τῶν Ἰταλῶν καὶ Αὐστριακῶν, καὶ ἀπεσῦρθη εἰς Φλωρεντίαν, ὅπου ὑπέγραψε τὸ λεγόμενον πρωτόκολλον τῆς Φλωρεντίας, τὴν 12 Δεκεμβρίου 1913, ἀποτέλεσμα τοῦ ὁποίου εἶναι τὰ σημερινὰ ἡπειρωτικὰ σύνορα, τὰ κα-

ταστρεπτικά γενικῶς διὰ τὴν Ἑλλάδα, στρατιωτικῶς, οικονομικῶς καὶ φυλετικῶς. Πέντε περίπου τετραγωνικά χιλιόμετρα χώρας ἀπεσπάσθησαν ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν Ἠπειρὸν καὶ 180.000 ψυχῶν, τῶν ὁποίων τὰ 60 % Ἕλληνες, 360 ἑλληνικά σχολεῖα μὲ 23.000 μαθητὰς, τὰ πνευματικὰ κέντρα Μοσχόπολις καὶ Κορυτσᾶ ἐγκατελείφθησαν. Ἡ ὀρθόδοξος θρησκεία καὶ γενικῶς ἡ ἐκκλησία καὶ αἱ ἀκμάζουσαι κοινότητες παρεχωροῦντο ἀπροστάτευτοι. Ἄλλ' οικονομικῶς καὶ στρατιωτικῶς ἀπεκόπη πᾶσα ἐπικοινωνία μεταξὺ ἑλλ. Ἠπείρου καὶ Μακεδονίας. Ἐστερεῖτο ἡ Κέρκυρα τῆς ἐναντι ἀκτῆς μὲ τὴν ὁποίαν ἔζη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ὀμήρου καὶ ἀπεστερήθησαν τὰ Ἰωάννινα τῶν φυσικῶν τῶν ἀγορῶν διὰ νὰ παραλύσουν ὅλα καὶ μὲ τὸν καιρὸν νὰ ὑπαχθοῦν εἰς τὰ Ἰταλικά ὄνειρα.

Τὸ δραματικώτερον ὄλων ἦτο ὅτι ὁ ἀνώτερος πολιτισμὸς ὑπήχθη ἀνευ ὄρων εἰς κατώτερον πολιτισμὸν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον οὐδεὶς ξένος ἠδυνήθη, νὰ ἀρνηθῆ. Ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις πιεζομένη διέταξε τὴν στρατιωτικὴν ἐκκένωσιν τοῦ καταδικασθέντος τμήματος. Προεκλήθη τότε εἰς τὸ καταδικασθὲν μέρος μέγας σάλος μὲ πανελλήνιον ἀπήχησιν Ὁ Σπυρομήλιος εἰς Χειμάρραν ἐδήλωσεν ἀντίστασιν καὶ δημοσίᾳ, ὦν βουλευτὴς φιλελεύθερος, ἔψευγε τὴν ἀτολμον πολιτικὴν τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐκτοτε τὸ ἀποκλεισθὲν τῆς ἑλληνικῆς οἰκογενείας τεμάχιον τῆς Ἠπείρου ὠνομάσθη Β. Ἠπειρος καὶ ἀτυχῶς ἡ ὄνομασία συνοδεύει μὲ δυστυχίαν τοὺς πληθυσμούς της. Συνέδρια ἐγένοντο καὶ οἱ μητροπολίται ἐτέθησαν ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ λαοῦ. Γενικὴ ἦτο ἡ ἀπόφασις ἀντιστάσεως. Πρῶτῃ ἐξεκενώθη ἡ Κορυτσᾶ. Παρ' ὅλον ὅτι ὁ στρατιωτικὸς διοικητὴς Κουτούλης εἶχε βεβαιώσει ὅτι θὰ συμπολεμήσῃ μὲ τοὺς κατοίκους, παρέδωσε τὴν πόλιν εἰς τοὺς Ἀλβανούς. Ὀλλανδοὶ ἀξιωματικοὶ ὠργάνωσαν τὴν ἀλβανικὴν χωροφυλακὴν καὶ στίφη ἦσαν ἔτοιμα νὰ ἐπιτεθοῦν. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς γενικῆς ἀναταραχῆς ὁ Σπυρομήλιος ἀνεπέτασε τὴν σημαίαν τῆς αὐτονομίας εἰς τὴν Χειμάρραν τὴν 10 Φεβρ. 1914 μὴ δεχθεὶς τὰς ἐντολάς τῆς κυβερνήσεως, καὶ τὴν 17 Φεβρ. ἡ σημαία ἀνυψώθη εἰς Ἀργυρόκαστρον ὑπὸ τοῦ Ζωγράφου, ὅστις καὶ ἀνέλαβε τὰ ἡνία τῆς κυβερνήσεως τῆς Β. Ἠπείρου. Ἐπηρεολούθησαν ἐπίμονοι ἐπιθέσεις τῶν Ἀλβανῶν. Εἰς Χειμάρραν ὀλοσχερῶς ἀπέτυχον. Εἰς τὴν μονὴν Τσέπου εἰς Ἀργυρόκαστρον ἐνέδωσεν ἡ γραμμὴ καὶ δυνάμεις ἔσπευσαν νὰ κλείσουν τὸ κενόν. Ἀλλὰ ἡ δημιουργηθεῖσα Ἀλβανία δὲν εἶχε συνοχήν, περιέχει διαφόρους φυλὰς καὶ τέσσαρας θρησκείας. Καὶ οἱ Βόρειοι τότε, οἱ Γκέγκηδες, ἐζήτησαν τὸν Σουλτάνον καὶ ἠγειραν ἀνταρσίαν ἐναντίον φίλων καὶ ἐχθρῶν.

Ὁ νέος βασιλεὺς τῆς Ἀλβανίας Βῆδ πιεζόμενος ἀπὸ τὰς κινήσεις τῶν καὶ μὴ δυνάμενος παρὰ τὰς ἐπιθέσεις νὰ καταλάβῃ τὴν Β. Ἠπειρὸν, διὰ νὰ συγκρατήσῃ τὸ βασίλειόν του, καὶ μὲ τὴν συμβολὴν βεβαίως τῶν Ἰταλῶν καὶ Αὐστριακῶν οἱ ὁποῖοι ἀλληλοὑποβλεπόμενοι δὲν ἠδύναντο νὰ ἐπέμβουν, ἐζήτησεν ἀνακαυχὴν ἀπὸ τοὺς Βορειοηπειρώτας διὰ τῆς Διεθνοῦς Ἐπιτροπῆς ἡ ὁποία εἶχεν ἰδρυθῆ προσωρινῶς εἰς Ἀλβανίαν πρὸς τακτοποίησιν τῶν ζητημάτων της. Οὕτω τὴν 24ην Ἀπριλίου 1914 κατέπαυσε τὸ πῦρ καὶ ἀπεφασίσθη ὑπὸ τοῦ Ζωγράφου νὰ συναντηθοῦν εἰς Κέρκυραν. Ἀπὸ τῆς 26ης Ἀπριλίου οἱ ἀντιπρόσωποι συνεδρίασαν εἰς Κέρκυραν καὶ τὴν 17 Μαΐου κατέληξαν εἰς ὑπογραφὴν συμφωνίας, γνωστῆς ἔκτοτε ὡς τὸ Πρωτόκολλον τῆς Κερκύρας τὸ ὁποῖον ἐνέκριναν αἱ δυνάμεις καὶ ἀνεκοίνω-

σαν εις τὴν ἐνδιαφερομένην ἑλληνικὴν κυβέρνησιν. Ἡ Β. Ἡπειρος ἔμενεν ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς Ἀλβανίας ἀλλὰ θὰ κατελαμβάνετο ὑπὸ τῆς Διεθνούς Ἐπιτροπῆς καὶ Ὀλλανδοὶ ἀξιωματικοὶ θὰ προέβαινον εἰς ἀμεσον σχηματισμὸν ἐντοπίας χωροφυλακῆς. Ἐξησφαλίζοντο τὰ σχολεῖα, ἡ γλῶσσα καὶ ἡ θρησκεία. Αἱ κοινότητες τῶν ὀρθοδόξων ἀνεγνωρίζοντο ὡς νομικὰ πρόσωπα καὶ ἐξησφαλίζοντο αἱ περιουσίαι των. Ὁ Ζωγράφος ὑπέγραψε τὸ πρωτόκολλον μὲ τὴν ἐπιφύλαξιν νὰ τὸ θέσῃ ὑπὸ τὴν ψῆφον τῶν συμπατριωτῶν του. Τὴν 26 Ἰουνίου 1914 εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ Δελβίνου οἱ ἀντιπρόσωποι ἐψήφισαν ὑπὲρ τοῦ πρωτοκόλλου, ἐκτὸς τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Χειμάρρας καὶ τοῦ Σπυρομήλιου, ὁ ὁποῖος καταψηφίζων ἐκραύγαζε «ὄχι πρωτόκολλα καὶ δευτερόκολλα, ἐγὼ Ἑλλά ἐδῶ θέλω»!

Τὸ πρωτόκολλον Κερκύρας εἶναι σοβαρὸς ἱστορικὸς σταθμὸς. Ἐξησφαλίζετο τοπικὴ διοίκησις καὶ ἀνεγνωρίζετο τὸ ἐνδιαφέρον τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως. Ἐπ' αὐτοῦ κατέληγον ὄλαι αἱ διαφοραὶ μεταξύ Ἑλλήνων καὶ Ἀλβανῶν εἰς τὸ μέλλον. Ἀλλ' ἐνῶ ταῦτα ἐγίνοντο ἐκηρύχθη ὁ πρῶτος παγκόσμιος πόλεμος, ὁ Βῆδ ἐγκατέλειπε τὴν Ἀλβανίαν καὶ γενικὸν χάος ἐπεκράτησεν εἰς τὴν χώραν. Τότε ἡ Ἀγγλία προσεπάθησε νὰ συμβιβάσῃ τὴν Ἰταλίαν καὶ Ἑλλάδα ἀφήνουσα τὴν πρώτην νὰ καταλάβῃ τὸν Αὐλῶνα καὶ τὴν δευτέραν τὴν Β. Ἡπειρον τὴν 25 Ὀκτωβρίου 1914 ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς κατέλαβε καὶ πάλιν τὴν Β. Ἡπειρον ἀλλὰ τελειῶς ἐξηντλημένην ἀπὸ τὸν ἀγῶνα. Ἀλλὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος ἡ Ἰταλία εἰσεχώρησεν εἰς τὴν Β. Ἡπειρον καὶ τὸ 1916 ἦτο πρὸ τῶν Ἰωαννίνων. Ἐφαρμογὴ ὑπόυλων παλαιῶν σχεδίων πρὸ μιᾶς διηρημένης Ἑλλάδος.

Κατὰ τὴν Συνδιάσκεψιν τῆς Εἰρήνης τοῦ πρώτου πολέμου ἡ Β. Ἡπειρος ἀπεδόθη εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ τῆς συμφωνίας τοῦ Ραπαλλο, ὅπου ἡ Ἰταλία ἦρε τὰς ἀντιρρήσεις της. Ἡ κατάληψις θὰ ἐγίνετο κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ ἀνωτάτου Συμβουλίου τῶν Συμμάχων. Ἀτυχῶς αἱ ἐκλογαὶ τῆς 1ης Νοεμβρίου 1920 μετετόπισαν τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸ μέτωπον τῶν νικητῶν εἰς τὸ μέτωπον τῶν ἡττημένων καὶ διηκόλυναν τοὺς Ἰταλοὺς ν' ἀνατρέψουν τὰ πάντα. Διὰ τῆς Συνδιασκέψεως τῶν Πρεσβευτῶν περὶ τῶν ἀλβανικῶν ἐγκατελήφθησαν αἱ ὡς ἄνω ἀποφάσεις καὶ ἡ Β. Ἡπειρος παρέμεινεν ἀνευ ὄρων εἰς τὴν Ἀλβανίαν διὰ νὰ ἐνσωματωθῇ εἰς τὴν Ἰταλίαν μετὰ 18 περίπου ἔτη ὑπὸ τὸ σχῆμα «βασίλειον τῆς Ἀλβανίας» ὑπὸ τὸν Β. Ἐμμανουήλ. Μὲ τὸ τέλος τοῦ τελευταίου πολέμου ἡ Ἑλλάς εὐρέθη ὑπὸ τὸ ΕΑΜ, τὸ ὁποῖον συνειργάζετο μὲ τοὺς συναδέλφους τοῦ Ἀλβανοῦ καὶ δὲν ὑπῆρχε ἄλλη δύναμις νὰ καταλάβῃ τὴν χώραν. Ὑπήχθη οὕτως εἰς νέον ζυγὸν καὶ εἰς τὰς γνωστὰς νέας δυστυχίας.

Τοιοῦτοτρόπως μένει ἀνοικτὸν τὸ ζήτημα τῆς Β. Ἡπέρου. Θὰ τὸ δικάσουν οἱ μεγάλοι καὶ αὐτὸ σημαίνει ὅτι μένει εἰς τὴν λήθην. Ἐπάνω εἰς αὐτὸ τὸ ζήτημα περιστρέφεται ἡ διαφορά μας μὲ τοὺς Ἀλβανοὺς, οἱ ὁποῖοι εἶναι οἱ μόνοι συγγενεῖς μας εἰς τὴν Βαλκανικὴν, ὡς εἶναι ἡ ἀλήθεια. Ἀτυχῶς ἦσαν τόσον ἐνθουσιώδεις μὲ τοὺς Ἰταλοὺς καὶ ἔγιναν πλέον ἐνθουσιώδεις μὲ τοὺς Σλαβοὺς! Καὶ ἀπὸ ἐκεῖ μᾶς ἔχουν ἔλθει αἱ ἐπιθέσεις καὶ τῶν δύο.

1922 - 1927

ΜΙΑ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ ΤΟΥ ΠΗΛΙΟΥ

«Ὅ,τι εἶναι γενικὸν ἀνήκει εἰς τὸ Κράτος καὶ ὅ,τι τοπικὸν εἰς τὰς Κοινότητας καὶ τοὺς εἰδικοὺς ποικίλους κατ' ἔκτασιν καὶ περιεχόμενον αὐτοδιοικουμένους ὀργανισμούς. Ἡ παλαιὰ ἀντίληψις τῆς ἐπαρχιακῆς ἢ νομαρχιακῆς αὐτοδιοικήσεως εἶναι πλέον ξεπερασμένη καὶ διὰ τὸν τόπον μας ἀνεδαφική».

ΣΤΡ. Κ. ΠΑΠΑΓΩΑΝΝΟΥ

ΕΝΑ ΣΥΜΒΟΛΟΝ

[Δὲν συνηθίζεται νὰ ἀξιολογοῦνται πρόσωπα, ἐν ὅσῳ ἀκόμη εὐρίσκονται πλησίον τῶν δημιουργημάτων των.

Δ' αὐτὸ ὅσοι ξενισθοῦν ἀπὸ τὴν παροῦσαν σύντομον σκιαγραφίαν, ἄς λησμονήσουν τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει ἀνάγκην προβολῆς. Καὶ ἄς θεωρήσουν τὸ ὄνομα ὡς ἐν σύμβολον μιᾶς λαμπρᾶς καὶ πολυπλεύρου κοινωνικῆς προσπαθείας.

Ἐφορμὴν ὅπως προλογίσω μοῦ ἔδωκεν ἐν πραγματικὸν περιστατικόν : Ἐἴχομεν πρὸ καιροῦ μεταβῆ μετὰ τὸν σκιαγραφούμενον εἰς τὸ Ἑπουργειὸν Ἐσωτερικῶν δι' ὑπόθεσιν τῆς Σχολῆς. Ἐκεῖ, λόγον γενομένου περὶ τῆς διοικητικῆς ἀποκεντρώσεως, εἰς τῶν κ.κ. Διευθυντῶν ἠρώτησεν :

—Μὰ εἰς τὸν κοινοτικὸν τομέα ἔδρασεν ἄλλοτε λαμπρὰ εἰς κ. Παπαϊωάννου; Μήπως τὸν γνωρίζετε;

Τὸ πικρὸν μειδίαμα τοῦ αὐτοπροσώπως παρισταμένου μετ' ἔκαμε νὰ μελαγχολήσω.

Μίαν ἡμέραν παρηκολούθησα ἐν μάθημα εἰς μίαν ἄλλην Σχολήν. Ὁ Καθηγητῆς ἐδίδασκε περὶ αὐτοδιοικήσεως καὶ παρέπεμπε τοὺς ἀκροατάς του εἰς «τὴν μελέτην ἐνὸς κυρίου Παπαϊωάννου περὶ Αὐτοδιοικουμένων Ὁργανισμῶν» ἐξαιρῶν τὴν πρωτοτυπίαν της.

Ἐμελαγχόλησα διαπιστώσας ἄλλην μίαν φορὰν ὅτι ἐνῶ εἶναι ὁ τόπος μας τόσο μικρὸς ὥστε σχεδὸν νὰ γνωρίζομεθα ὅλοι μεταξὺ μας, ἀγνοοῦμεν τὰ πρόσωπα τὰ ὁποῖα ἔδρασαν ἐποφελῶς εἰς τὸν τόπον μας. Ὁ κ. Καθηγητῆς πανηγυρικῶς ἔκρινε τὴν μελέτην, ἀλλ' ἠγνόει ὅτι συγγραφεὺς της ἦτο ὁ Διευθυντῆς τῆς Α.Σ.Β.Σ.!

Ἐχει, διηρωτήθην, ἡ χώρα μας πολλὰ φωτεινὰ μετέωρα (ἄλλο παράδειγμα ἢ ποτὲ Ἐμπορικὴ Ἀκαδημία Ὁθωνος Ρουσοπούλου) ὥστε τόσο ταχέως νὰ τὰς καλύπτῃ ἡ λήθη :

Διὰ αὐτὴ ἡ ἔλλειψις συνεχείας, ἡ ὁποία δὲν μᾶς ἐπιτρέπει νὰ ὀρθοπο-

δήσωμεν; Διὰ τὴν αὐτὴν ἢ ἄγνοια τοῦ παρελθόντος, ἢ ἔλλειψις σεβασμοῦ πρὸς τὴν ἐργασίαν τῶν ἄλλων;

Τὸ φαινόμενον βεβαίως δὲν παρατηρεῖται μόνον εἰς τὴν Χώραν μας. Μᾶς στοιχίζει ὅμως περισσότερο, διότι εἴμεθα μία μικρά, βασανισμένη Χώρα, ἀξία καλύτερου μέλλοντος.

Ποῦ ὀφείλεται τὸ φαινόμενον; Μήπως οἱ δημιουργοὶ τῶν ἐπιτευγμάτων τούτων προηγήθησαν τῆς ἐποχῆς των καὶ τὸ παράδειγμά των δὲν ἠκολουθήθη; Κατέστησαν τὰ ἔργα των προσωποπαγῆ ὥστε νὰ σβῆσουν, μόλις ἀπεμακρύνθησαν; Ἡ ὡς πνευματικοὶ καταλύται ἀνετάραξαν λιμνάζοντα ὕδατα, ἔθιξαν μικροσυμφέροντα, διήγειραν ἐγωπαθείας, μοιραίως συνεκέντρωσαν ὅλην τὴν ἀντιδράσιν τοῦ παλαιοῦ κατὰ τοῦ νέου; Τὸ θέμα τοῦτο εἶναι ἄξιον ἰδιαιτέρας ἀναπτύξεως.

Ἡ ἱστορία τοῦ «δικαίου Ἀριστείδου» πρέπει συνεχῶς νὰ μᾶς καταδιώκη:

Ἡ ὅτι ἐπὶ τοῦ παρόντος δέον νὰ τονισθῇ, καὶ πρὸς τοὺς νέους ἀποτεινόμεθα, εἶναι ὅτι οὐδὲν τὸ καλὸν καὶ βιώσιμον θὰ ἐπιτευχθῇ, ὅταν λησμονεῖται τόσον εὐκόλως τὸ πρόσφατον παρελθόν. Ἄνευ συνεχείας προόδου δὲν ὑπάρχει. Οὔτε εἰς τὴν φύσιν, οὔτε εἰς τὴν κοινωνίαν.

Ἡ συμβολὴ τοῦ Στράτου Κ. Παπαϊωάννου εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν, τῆς ὁποίας ἐπίτευγμα ὑπῆρξεν ἡ Βιομηχανικὴ Σχολῆ Ἀθηνῶν, εἶναι ἀκόμη πολὺ νωπὴ διὰ νὰ κριθῇ ἀμερολήπτως καὶ εἰς ὅλην τὴν ἔκτασιν.

Καὶ ἐδῶ παρατηρήθη ἡ ἰδία λυσσώδης ἀντιδράσις, φανερά ἢ ὑπουλος, ἐπιπολαία ἢ κακόπιστος.

Ἐν τυχῶς ὅμως οἱ καρποὶ εἶναι ἄλλοι.

Καὶ θὰ ἔλθῃ σύντομα ἡ ἐποχὴ καθ' ἣν ἡ κοινὴ γνώμη (ὁ ὑπέροχος κοιτῆς) θὰ κρίνῃ ἐπαξίως ἕκαστον, οἱ δὲ ἀντιδράσαντες, ὅσοι ἔχουν συνείδησιν, ἐὰν ζοῦν θὰ ἐντραποῦν δι' ὅσα κακὰ ἐπραξαν ἢ δι' ὅσα καλὰ παρέλειψαν νὰ πράξουν.

Μία δικαίωσις, ὄχι διὰ τὸ πρόσωπον, ἀλλὰ διὰ τὴν ἰδέαν.

Αὐγουστος 1958

I. Α. ΧΡΥΣΟΧΟΥ

Καθηγητὴς τῶν Ἀνθρωπίνων Σχέσεων
παρὰ τῆ Βιομηχανικῆ Σχολῆ Ἀθηνῶν]

Ἐὰν ὁ κ. Στράτος Παπαϊωάννου εἶναι γνωστὸς ἀνά τὸ Πανελλήνιον ὡς ἕνας διακεκριμένος πρωτοποριακὸς λογιστικὸς συγγραφεὺς, ὡς ἕνας ἀνώτατος κρατικὸς λειτουργὸς καὶ ὡς ὁ δημιουργὸς καὶ ἐμψυχωτῆς τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν, τῆς ὁποίας ἐορτάζομεν τὰ εἰκοσάχρονα ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς της, δὲν εἶναι ὀρθὸν νὰ μείνῃ εἰς τὴν σκιάν καὶ εἰς ἄλλος τομεὺς τῆς δράσεως τοῦ τιμωμένου ἀνδρός, ἢ ὁποία ἀνάγεται εἰς τὰ ἔτη 1920-1927, ὅτε ὑπηρέτει ὡς καθηγητῆς τῶν Ἐμπορικῶν εἰς τὴν Δημοσίαν Ἐμπορικὴν Σχολὴν Βόλου.

Ἡ διδασκαλία του ἦτο διὰ τὴν ἐποχὴν του τελείως πρωτοποριακὴ. Περί τούτου μαρτυροῦν οἱ μαθηταὶ του—μεταξὺ τῶν ὁποίων συγκαταλέγεται καὶ ὁ ὑποφαινόμενος—οἱ ὅποιοι εἶχον τὴν εὐτυχίαν νὰ τὸν ἔχουν καθηγητὴν των, ἀλλὰ περὶ αὐτοῦ ἤμπορεῖ νὰ πεισθῇ καὶ πᾶς τρίτος ἐὰν ἤθελε κάμει τὸν κόπον νὰ διεξέλθῃ τὸν Α' τόμον τοῦ Συστήματος Λογιστικῆς τοῦ κ. Παπαϊωάννου, ὁ ὁποῖος ἐξεδόθη τὸ 1920 καὶ ἂν φυσικὰ ἔχη.

Ἀπὸ τὴ γραφικὴ Μακρονίτσα

(Φωτ. Στουρνάρα)

Ἀπὸ τὴ γραφικὴ Ζαγορά

(Φωτ. Στουρνάρα)

σαφή αντίληψιν τοῦ ἐπιπέδου εἰς ὃ εὐρίσκετο τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἢ Λογιστικὴ Ἐπιστῆμη ἐν Ἑλλάδι. Τὸ ἔργον τοῦ κ. Παπαϊωάννου ὑπῆρξε, πράγματι, πρωτοποριακόν. Διὰ πρώτην φοράν ἐξητάζετο ἀπὸ καθαρῶς ἐπιστημονικῆς σκοπιᾶς ἡ Λογιστικὴ ἐν Ἑλλάδι. Προηγῆθη εἰς πολλὰ σημεῖα καὶ αὐτῶν τῶν εὐρωπαϊῶν λογιστικῶν συγγραφέων.

Ὁ Βόλος ἠτύχησε νὰ ἴδῃ λειτουργοῦν τὸ Σχολεῖον Δελμούζου. Ὁ μέγας αὐτὸς παιδαγωγὸς ἠνοιξε νέους δρόμους καὶ τὸ νεωτεριστικὸν Ἴδρυμα τὸ ὁποῖον διηύθυνε συνεδέθη μὲ τὸ ὄνομά του, ὅπως ἄλλως τε ὅλα τὰ προοδευτικὰ σχολεῖα πού ἐλειτούργησαν εἰς τὸν τόπον μας ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 18ου αἰῶνος. Οὕτω καὶ ἡ Ἐμπορικὴ Σχολὴ Βόλου συνεδέθη μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Παπαϊωάννου, καθ' ὅλην τὴν περίοδον τῆς διδασκαλίας του, ὁπότε δικαίως ἔθεωρεῖτο ἡ πρώτη Ἐμπορικὴ Σχολὴ τοῦ Κράτους. Ὁ Παπαϊωάννου μὲ τὴν ἐγκυκλοπαιδικὴν του μόρφωσιν, μὲ τὴν κοινωνιολογικὴν του ἰδίαν κατάρτισιν καὶ ἰδίως μὲ τὸ ἦθος του, τὴν ἀγάπην καὶ τὴν στοργὴν του, τὸ ἐνδιαφέρον του διὰ τοὺς νέους εἶχε κατακτήσει τὴν λατρείαν τῶν μαθητῶν του καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐκτίμησιν τῶν γονέων καὶ ὀλοκλήρου τῆς κοινωνίας. Οἱ μαθηταὶ τὸν ἔθεωρούσαμεν ὅλοι φίλον, ἀδελφόν, πατέρα, καὶ αὐτὸς διεκήρυσσεν *inibi et inibi* ὅτι οἱ καλύτεροι μαθηταὶ ἦσαν οἱ Βολιώτες. Χρυσῇ ἐποχῇ τῆς Σχολῆς Βόλου, ὅπου οἱ τελειόφοιτοι ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου πολλάκις ἐζητοῦντο ἀπὸ τὰς ἐπιχειρήσεις.

Δημοσιεύω κατωτέρω τὸ σύνθημα τὸ ὁποῖον εἶχεν ἀναγραφῇ εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν τελετῶν τῆς Σχολῆς. Μέσα εἰς αὐτὸ ὡς Διδάσκαλος ἐκλείνε τὰ ἰδανικά του διὰ τοὺς νέους, μαζί μ' ἓνα βαθύτατον ἀνθρωπισμὸν καὶ μὲ μίαν παθολογικὴν σχεδὸν ἀγάπην διὰ τὸν λαόν :

«Ἐσο μορφωμένος καὶ ἰκανὸς ἐπαγγελματίας, ἀπερήφανος διότι συμμετέχεις εἰς τὴν παραγωγὴν. Καλὸς καὶ ἀξίος Ἕλληνας, μὲ πλήρη συνείδησιν τῶν ὑποχρεώσεών σου πρὸς τὸ Ἔθνος. Φωτισμένος ὁδηγὸς καὶ πιστὸς ὑπηρετὴς τοῦ Λαοῦ. Χρήσιμος καὶ ἀξιοπρεπὴς ἄνθρωπος, Φίλος τῆς Ἐλευθερίας καὶ τῆς Δικαιοσύνης, Ἐμπλεὴς Ἀνθρωπιστικῶν Ἰδανικῶν».

Ὁ κ. Παπαϊωάννου ὅμως κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὑπηρεσίας του ἐν τῇ Ἐμπορικῇ Σχολῇ τοῦ Βόλου δὲν ὑπῆρξε μόνον ἓνας ἄριστος παιδαγωγὸς καὶ ἓνας λαμπρὸς ἐργάτης τῆς Λογιστικῆς. Πνεῦμα κατ' ἐξοχὴν ἀνήσυχον, ἔδειξεν ἀπὸ τὴν πρώτην στιγμήν τῆς ἐγκαταστάσεώς του εἰς Βόλον θερμὸν ἐνδιαφέρον διὰ τὰ ζητήματα τῆς οἰκονομίας τοῦ Βόλου καὶ τοῦ γειτνιαζόντος μὲ αὐτὸν Πηλίου.

Ζένος αὐτὸς πρὸς τὸν Βόλον καὶ τὴν περιοχὴν του ἠγάπησεν ὅσον ὀλίγοι τὸ κομμάτι αὐτὸ τῆς ἐλληνικῆς ἐπαρχίας, τὸ ἐπόνεσε, ἐνδιεφέρθη διὰ τὰ προβλήματα του καὶ ἤρχισε νὰ ζητᾷ τρόπους διὰ τὴν ἀντιμετώπισίν των.

Ζεκίνησε ἀπὸ μίαν βασικὴν ἀφετηρίαν: δὲν πρέπει οἱ πολῖται νὰ ἀναμένουν μοιρολατρικῶς τὰ πάντα ἀπὸ τὸ Κράτος. Δὲν πρέπει νὰ ἀφήνουν ὅπως τὸ Κράτος ἐπιλαμβάνεται καὶ τῶν μερικωτέρων ζητημάτων των καὶ διδῆ λύσεις εἰς αὐτά. Τὸ Κράτος πρέπει νὰ ἀφεθῇ νὰ ρυθμίζῃ τὰ γενικώ-

τερα προβλήματα του έθνους και του λαού, ενώ τα τοπικά θέματα με τās τāsας ιδιομορφίας των πρέπει ν' αποτελέσουν αντικείμενον αντιμετωπίσεως και χειρισμοῦ ἐκ μέρους αὐτῶν τούτων τῶν ἀμεσώτατα ἐνδιαφερομένων πολιτῶν. Πρέπει οἱ πολῖται νὰ μάθουν νὰ χειρίζονται τās τοπικὰς τῶν ὑποθέσεις δια νὰ εἶναι εἰς θέσιν αὐρίων νὰ κρίνουν καὶ νὰ χειρίζονται καὶ τὰ πολυπλοκώτερα ἐθνικὰ συμφέροντα. Προκειται μὲ ἄλλους λόγους διὰ τὸν θεσμὸν τῆς αὐτοδιοικήσεως, ὁ ὁποῖος πολὺ ὀλίγην προσοχὴν ἐπέσυρεν ἐκ μέρους τῶν μελετητῶν τοῦ δημοσίου μας βίου καὶ πρὸ παντὸς πολὺ ὀλίγον καὶ ἀτελέστατα ἐφηρμόσθη ὥστε νὰ δοκιμασθῆ εἰς τὴν πράξιν.

Ἡ κυρία καλλιέργεια τοῦ Πηλίου ἦτο καὶ εἶναι ἡ ἐλαία, ὁ καρπὸς τῆς ὁποίας χρησιμοποιεῖται κυρίως ὡς βρώσιμος ἐλαία καὶ οὐχὶ ὡς ἐλαιοποιήσιμος τοιαύτη. Καὶ κύριος ἐχθρὸς αὐτῆς ὁ δάκος, ὁ ὁποῖος προσβάλλων τὴν ἐλαίαν εἰς μὲν τὴν ἐλαιοποιήσιμον τοιαύτην προκαλεῖ ποιοτικὴν βλάβην, εἰς τὴν βρώσιμον ὁμως προκαλεῖ τόσον καιρίαν βλάβην ὥστε καθιστᾷ αὐτὴν μὴ ἐμπορεύσιμον ὡς βρώσιμον ἐλαίαν. Εἰς τās ΗΠΑ, μεγάλην ἀγορὰν καταναλώσεως, ἀπαγορεύεται ἡ εἰσαγωγή δακοπλήκτων ἐλαιῶν. Εὐκόλον νὰ ἀντιληφθῆ τις ποίας τεραστίας ζημίας ἐπέφερον εἰς τὴν οἰκονομίαν τοῦ Πηλίου ἢ καταστροφὴ τῶν ἐλαιῶν ἐκ τοῦ δάκου.

Βεβαίως τὸ 1918 εἶχεν ἰδρυθῆ κρατικὸς Ὁργανισμὸς ὑπὸ τὸν τίτλον «Ταμεῖον Ἐλαίας» βάσει τοῦ Νόμου 1366, ἡ ὀργάνωσις τοῦ ὁποίου ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ Νόμου 2085 τοῦ ἔτους 1922, ἀλλ' αἱ καταπολεμήσεις τοῦ δάκου τās ὁποίας ἐνήργει ὁ κρατικὸς αὐτὸς ὀργανισμὸς ἦσαν σποραδικαὶ καὶ ἀσυστηματοποίητοι, δαπανηραὶ καὶ ἄνευ ἀποτελεσμάτων.

Διὰ τὴν ἐξάλειψιν τῆς μαστιγὸς ταύτης ὁ κ. Παπαϊωάννου ἐσκέφθη καὶ εἰσηγήθη μαζί μὲ ἄλλους ἐκλεκτοὺς Πηλιορείτας : τὸν Γ. Α. Φιλιππίδην, τὸν Ι. Χρυσοχοῖδην, τὸν Κ. Καρτάλην, τὸν Ἄλ. Χρυσοχοῖδην, τὸν Γ. Λιβανόν, τὸν Γ. Καραπατῆν, τὸν Α. Λάππαν καὶ ἄλλους, ὅτι τὸν ἀγῶνα κατὰ τοῦ δάκου δὲν ἔπρεπε νὰ τὸν ἀναμένουν ἀπὸ τās κρατικὰς ὑπηρεσίας, χρηματοδοτούμενας ἀπὸ τὸν κρατικὸν προϋπολογισμόν, ἀλλὰ νὰ πάρουν αὐτοὶ εἰς τās χεῖρας τὴν σοβαρωτάτην αὐτὴν ὑπόθεσιν, ἰδρύνοντες κατάλληλον αὐτοδιοικούμενον ὀργανισμόν, προικοδοτούμενον ἀπὸ πόρους βαρύνοντας τοὺς ἐλαιοπαραγωγούς καὶ μόνον αὐτούς, οἱ ὁποῖοι ἐπρόκειτο ν' ἀποκομίσουν καὶ τὰ ἀντίστοιχα ὀφέλη. Μὲ τās ἐνεργείας τῶν ἐνδιαφερομένων ἐκπροσώπων τῶν ἐλαιοπαραγωγῶν ἐδημοσιεύθη τὴν 13 Ἀπριλίου 1922 ὁ νόμος 2753, δι' οὗ ἰδρύθη τὸ Ταμεῖον Προνοίας Ἐλαιοπαραγωγῆς Πηλίου. Τὴν δὲ 12 Μαΐου 1922 ἐδημοσιεύθη τὸ Διάταγμα περὶ κυρώσεως τοῦ ἐσωτερικοῦ αὐτοῦ κανονισμοῦ.

Τὸ Ταμεῖον, ὑπὸ τὴν διοίκησιν ἐκλεκτῶν Πηλιορειτῶν καὶ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Παπαϊωάννου, ἤρξατο ἀμέσως λειτουργοῦν καὶ προέβη εἰς συστηματικὴν καταπολέμησιν τοῦ δάκου μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἐπιτύχουν οἱ Πηλιορεῖται νὰ σώσουν τὸ πολύτιμον προϊόν των, τὴν ἐλαίαν, καὶ νὰ ἴδουν τὰ κτήματά των νὰ ἀποδίδουν σημαντικὸν εἰσόδημα.

Τοιαύτη ἦτο ἡ ἐπιτυχία τοῦ ἔργου τοῦ Ταμεῖου αὐτοῦ ὥστε οἱ ἐλαιοπαραγωγοὶ τῶν ἄλλων περιφερειῶν τοῦ Κράτους ἠξίωσαν ὅπως ἐπιτραπῆ καὶ εἰς αὐτούς νὰ ἰδρύνουν τοπικὰ Ταμεῖα. Καὶ πράγματι ἐψηφίσθη ὁ νό-

μος 3147 τῆς 29 Ἰουνίου 1924, βάσει τοῦ ὁποίου ἰδρύθησαν εἰδικὰ Ταμεῖα Ἑλαίας εἰς τοὺς τέσσαρας νομούς τῆς Κρήτης, Σκιάθου, Σκόπελου, Ἀμαλίαςπολι, Ἄνδρου, Κύμην κλπ. Εἰς τὴν ἴδρυσιν τῶν πλείστων ἐξ αὐτῶν συνέβαλε μὲ τὴν καθοδήγησίν του καὶ τὴν αὐτοπρὸσωπον μετάβασίν του ἐπὶ τόπου ὁ κ. Παπαϊωάννου.

Ἡ ἐλαία εἶναι βέβαια ἡ βασικὴ καλλιέργεια τοῦ Πηλίου, ἀλλὰ δὲν εἶναι καὶ ἡ μοναδική. Τὸ Πήλιον κέκτηται καὶ ἔκτεταμένους ὄπωρῶνας, ἡ δὲ παραγωγή τῶν ὄπωρῶν εἶχε καὶ αὐτὴ ν' ἀντιμετώπιση τοὺς ἐχθρούς τῆς ἐκ διαφόρων ἀσθενειῶν. Ἐπρεπε συνεπῶς καὶ αὐτὴ ἡ παραγωγή νὰ προστατευθῇ. Ἀλλὰ τὰ προϊόντα τοῦ Πηλίου ἔπρεπε νὰ τύχουν τῆς δεύσης ἐπεξεργασίας, συσκευασίας καὶ συντηρήσεως διὰ νὰ κατακτήσουν τὰς ἀγορὰς ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ. Ἐπρεπε νὰ διαδοθοῦν οἱ ἐπιστημονικοὶ τρόποι καλλιέργειας. Ἐπρεπε νὰ διαφημισθοῦν τὰ προϊόντα τοῦ Πηλίου εἰς τὰς ἀγορὰς τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἐπρεπε οἱ παραγωγοὶ νὰ ἐφοδιαζῶνται μὲ κατάλληλα καὶ εὐθηνὰ χημικὰ λιπάσματα, φάρμακα, γεωργικὰ ἐργαλεῖα, σπόρους κ.λ.π.

Τὰ προβλήματα αὐτὰ τὰ εἶδε, τὰ ἐμελέτησεν ὁ κ. Παπαϊωάννου καὶ εἰσηγήθη τὴν σύνταξιν νέου Ὁργανισμοῦ τοῦ Ταμείου, ὅστις νὰ περιλάβῃ ἅπαντα τὰ θέματα τῆς γεωργικῆς οἰκονομίας τοῦ Πηλίου. Ἡ εἰσηγήσις του ἐγένετο δεκτὴ, συντάξε τὸ σχετικὸν σχέδιον νόμου καὶ τὴν 6 Σεπτεμβρίου 1925 ὑπεγράφη Νομοθ. Διάταγμα «περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ Νόμου 2753 «περὶ ἰδρύσεως Ταμείου Προνοίας Ἑλαιοπαραγωγῆς Πηλίου», τὸ ὁποῖον καὶ μετωνομάσθη εἰς «Ταμεῖον Προνοίας Παραγωγῆς Πηλίου». Τὴν 19 Φεβρουαρίου 1926 ὑπεγράφη καὶ ὁ ἐσωτερικὸς αὐτοῦ κανονισμὸς, ἐπίσης ἔργων τοῦ κ. Παπαϊωάννου.

Βάσει τοῦ νέου Ὁργανισμοῦ τὸ Ταμεῖον ἐπεξέτεινε τὴν δρᾶσιν του ἐφ' ὅλων τῶν τομέων τῆς γεωργικῆς οἰκονομίας τοῦ Πηλίου, ὠφελῆσαν σημαντικώτατα τοὺς παραγωγούς.

Ἰδρυσεν τὸν πρῶτον ἐν Ἑλλάδι Φυτοπαθολογικὸν Σταθμὸν, ὅστις προσέφερον ἀνεκτιμήτους ὑπηρεσίας εἰς τοὺς παραγωγούς τοῦ Πηλίου.

Ἐφρόντισε νὰ εἰσαχθοῦν εἰς τὸ Πήλιον τὰ χημικὰ λιπάσματα, τὰ ὁποῖα πρὶν ἦσαν σχεδὸν ἀγνωστα εἰς αὐτό.

Ἐπὶ τὴν ἔμπνευσιν τοῦ κ. Παπαϊωάννου καὶ τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ καὶ τοῦ διακεκριμένου φυτοπαθολόγου κ. Σ. Καββάδα ἐξεδίδετο τὸ Γεωργικὸν Δελτίον, μὲ λίαν ἐνδιαφέρουσαν ὕλην ἐφ' ὅλων τῶν προβλημάτων τοῦ Πηλίου.

Ἐξεδόθησαν ἐπίσης πολλὰ ἐκλαϊκευτικὰ βιβλιάρια μὲ γεωργικὰ θέματα διὰ τοὺς παραγωγούς.

Ἐπρωτοστάτησεν εἰς τὴν σύγκλησιν ἑπτὰ ἐν συνόλῳ Παμπελορηϊτικῶν Συνεδριῶν, τὰ ὁποῖα συνεκλήθησαν ἀπὸ τοῦ 1921 μέχρι τοῦ 1927. Εἰς τὰ Συνέδρια αὐτὰ ἐκτὸς τῶν Πηλορηϊτικῶν συνέδρων παρίσταντο καὶ οἱ ἀρμόδιοι ἀνώτατοι κρατικοὶ λειτουργοί, εἰς αὐτὰ δὲ συνεζητοῦντο καὶ ἐλαμβάνοντο ἀποφάσεις διὰ τὴν ἴδρυσιν τῶν καταλλήλων ὀργανισμῶν, διὰ θέματα φορολογίας τῶν γεωργικῶν προϊόντων, διὰ τὴν ὁδοποιίαν τοῦ

Πηλίου, διὰ τὴν ἴδρυσιν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν, διὰ τὸν θεσμόν τῆς αὐτοδιοικήσεως, διὰ τὴν ἀγροφυλακὴν καὶ πλείστα ἄλλα ¹.

Τὸ Πήλιον παρ' ὅλας τὰς φυσικὰς του καλλονάς, παρ' ὅλον τὸν πλοῦτον του εἰς γεωργικὰ προϊόντα δὲν εἶχε σχεδὸν καθόλου ὁδικὸν δίκτυον, καὶ με ἀποτέλεσμα ὄχι μόνον νὰ εἶναι ἀπρόσιτον εἰς τοὺς τουρίστας, ἀλλὰ καὶ τὰ προϊόντα του πολλάκις νὰ καταστρέφονται λόγῳ τῆς ἐλλείψεως ὁδῶν καὶ τῆς κυκλοφορίας ἐπ' αὐτῶν τῶν καταλλήλων μεταφορικῶν μέσων, ἅτινα θὰ τὰ μετέφερον ταχέως καὶ με εὐθηνὸν κόμιστρον ἀπὸ τὸν τόπον τῆς παραγωγῆς εἰς τὰ κέντρα καταναλώσεως.

Τὸ σημαντικώτατον τοῦτο πρόβλημα ὁ κ. Παπαϊωάννου τὸ ἀντιμετώπισε διὰ τῆς δημιουργίας ἐνὸς νέου αὐτοδιοικουμένου ὀργανισμοῦ, ὁ ὁποῖος θὰ ἐπελαμβάνετο τῆς κατασκευῆς τοῦ ὁδικοῦ δικτύου τοῦ Πηλίου.

Ἐκαμε σχετικὴν εἰσηγήσιν εἰς τὸ συνέληθόν ἐν Βόλῳ τὴν 23 Μαΐου 1923 Δ' Παινηλιορειτικὸν Συνέδριον ἢ ὅποια ἐγένετο δεκτὴ, υἱοθετήθη ὑπὸ τῆς τότε Κυβερνήσεως καὶ ἐδημοσιεύετο εἰς τὴν ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως τὸ ἀπὸ 17 Ἰουλίου 1923 Ν. Δ. «περὶ συστάσεως Εἰδικοῦ Ταμείου Ὀδοποιίας Πηλίου» καὶ ἀρχὰς τοῦ 1924 ἐδημοσιεύθη τὸ ἀπὸ 28 Δεκεμβρίου 1923 Β. Δ. δι' οὗ ἐνεκρίθη ὁ ἐσωτερικὸς κανονισμὸς αὐτοῦ. Τόσον ὁ ἴδρυτικὸς τοῦ ἐν λόγῳ Ταμείου νόμος, ὅσον καὶ ὁ ἐσωτερικὸς κανονισμὸς αὐτοῦ συνετάγησαν ὑπὸ τοῦ κ. Παπαϊωάννου, ὅστις ἐν συνεχείᾳ ἀνέλαβε καὶ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ὀργανισμοῦ αὐτοῦ. Ὁ ὀργανισμὸς τοῦ ἐν λόγῳ Ταμείου ἐτροποποιήθη καὶ συνεπληρώθη διὰ τοῦ ἀπὸ 23 Σεπτεμβρίου 1925 Νομοθ. Διατάγματος.

Τὸ Ταμεῖον αὐτὸ συνῆψε μέγα δάνειον ἀπὸ τὸν ἀείμνηστον Πολυμέρη καὶ με τοὺς πόρους με τοὺς ὁποίους τὸ εἶχε προικοδοτήσῃ ὁ συστατικὸς αὐτοῦ νόμος καὶ με τὰς δωρεὰς πλουσιῶν Πηλιορειτῶν κατάρθρωσε νὰ κατασκευάσῃ εἰς τὸ Πήλιον τὰς πλείστας τῶν ὁδῶν αἱ ὁποῖαι ὑπάρχουν καὶ σήμερον.

Ἄν οἱ ἀνωτέρω δύο αὐτοδιοικουμένοι ὀργανισμοὶ ὑπῆρξαν οἱ βασικοὶ μοχλοὶ οἱ ὁποῖοι ἤλλαξαν τὴν ὄψιν τοῦ Πηλίου, δὲν εἶναι οἱ μόνοι διὰ τὴν ἴδρυσιν καὶ τὴν ἐπιτυχῆ λειτουργίαν τῶν ὁποίων συνέβαλεν ὁ κ. Στρ. Παπαϊωάννου.

Συνέβαλε τὰ μέγιστα εἰς τὴν ἴδρυσιν τῆς Ἐνώσεως Φιλοδένδρων Βόλου, ἢ ὅποια ἐπρογραμματίσῃ τὴν δενδροφύτευσιν τῶν πέριξ τοῦ Βόλου ἀδένδρων περιοχῶν. Ἰδρυσεν ἐπομένως τὸν πρῶτον ἀναγκαστικὸν συνεταιρισμὸν ἐξωραϊσμοῦ.

Ἐπρωτοστάτησεν εἰς τὴν ἴδρυσιν τῆς Λέσχης τῶν Δημοσιῶν Ὑπαλλήλων

1. Διὰ νὰ κατονηθῇ καλύτερον ἢ δρᾶσις τοῦ Ταμείου Παραγωγῆς Πηλίου παραθέτω κατωτέρω τοὺς τίτλους τῶν κονδυλίων τῶν δαπανῶν του, ὡς ἐμφαίνονται ὁδοὶ εἰς τὸν δημοσιευθέντα πίνακα εἰς τὸ «Γεωργικὸν Δελτίον» (τόμος Γ' τεύχος 1). Φυτοπαθολογικὸς Σταθμὸς Βόλου—Καταπολέμησις δάκου—Καταπολέμησις φουγικλαδίου καὶ καρποκάψης—Γεωργικὸς Σταθμὸς—Γεωργικὸν Χημεῖον—Παράρτημα Λεχονίων—Ἄγροκῆπιον Ζαγοράς—Ἄγροκῆπιον Μηλεῶν—Ἄγροκῆπιον Ἁγίου Γεωργίου—Ἄγροκῆπιον Νεοχωρίου—Κτηνοτροφικὸς Σταθμὸς—Δέκα πρότυπα ἀμπελοκτήματα—Τέσσαρες πρότυποι ἀμπελωνές—Τέσσαρες Μετεωρολογικοὶ Σταθμοὶ—Γεωργικὸν Δελτίον—Γεωργικὰ ἐκδόσεις (μελέται καὶ διαφωτιστικὰ φυλλάδια). Ἀποξηραντήριον Καστάνων—Προμήθειαι σπόρων καὶ ἐργαλείων—Διαφήμιαις Πηλίου κ.τ.λ. Ἄξιον σημειώσεως εἶναι ὅτι δι' ὄλην αὐτὴν τὴν πολυποικίλον δρᾶσιν διετίθεντο μόνον τὰ 61200 εἰς γενικὰ ἔξοδα καὶ μισθοὺς Κεντρικῆς Ὑπηρεσίας.

Μαγνησίας, ἡ ὁποία ἀνέπτυξεν ἀξιόλογον ἐκπολιτιστικὴν δρᾶσιν καὶ ἐξυπηρέτησε τὰ μέλη της. Ἡ Λέσχη αὐτὴ ὑπῆρξε πρότυπον διὰ τὴν ἴδρυσιν παρομοίων Ὁργανώσεων ἐν Λαρίσῃ, Τρικάλοις καὶ Καρδίτσᾳ.

Παλιὸς συνεταιριστής, ἐνήργησε διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως, ἡ ὁποία τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εὐρίσκετο εἰς τὰ σπάργανα.

Ἐπέδειξεν ὅπως ζητηθῆ ἀπὸ τοὺς Πηλιορείτας ἡ ἐπέκτασις ἐν Πηλίῳ τοῦ ἀπὸ 2 Φεβρουαρίου 1623 Νομοθετ. Διατάγματος «περὶ ἀγροτικῆς ἀσφαλείας», πρᾶγμα τὸ ὁποῖον καὶ ἐγένετο καὶ οὕτω τὸ Πήλιον ἐγνώρισεν ἀγροτικὴν ἀσφάλειαν ὠργανωμένην ἐπὶ ἐπιστημονικῶν βάσεων.

Ἔδωκεν ἀρκετὰς μορφωτικὰς καὶ ἐπιστημονικὰς διαλέξεις. Ἡ ρητορικὴ τοῦ δεινότητος εἶναι τόσοσιν γνωστὴ, ὥστε περιττὸν νὰ τονίσω ὅτι κάθε ὀμιλία του—ἐπιστημονικὴ ἢ ἐκλαϊκευτικὴ—ἀπετέλει ἐν γεγυῶσιν διὰ τὸν Βόλον καὶ προεκάλεε μεγάλην συρροὴν ἀκροατῶν. Ὁ λόγος του περὶ τοῦ Ταμείου Παραγωγῆς Πηλίου ἀποτελεῖ ὑπόδειγμα ὄχι μόνον ρεαλιστικῆς ἐξετάσεως καὶ ἐπιλύσεως τῶν προβλημάτων τοῦ Πηλίου, ἀλλὰ καὶ ἀνωτέρας ἐμπνευσεως καὶ ὑψηλῆς πολιτικῆς ἀγωγῆς.

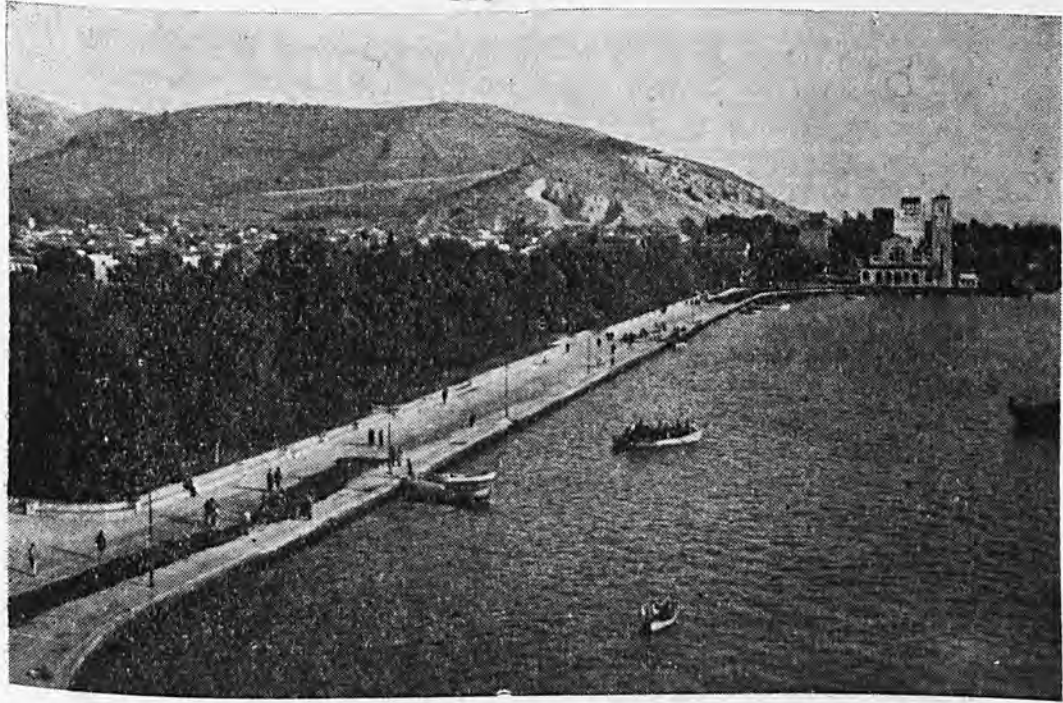
Ὁ Βόλος καὶ τὸ Πήλιον ὑπῆρξαν τὴν ἐποχὴν ἐκείνην κέντρα πρὸς τὰ ὁποῖα ἤρχοντο ἀπὸ πάσης ἐπαρχίας τῆς Ἑλλάδος πολιτικοὶ καὶ δημοσιογράφοι, μηχανικοὶ καὶ γεωπόνοι διὰ νὰ μελετήσουν καὶ νὰ παρακολουθήσουν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὴν δρᾶσιν τῶν αὐτοδιοικουμένων ὀργανισμῶν Πηλίου, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἀνέτειλε τὸ φῶς τῆς αὐτοδιοικήσεως καὶ ἡ ὑπερηφάνεια τῆς πραγματοποιήσεως ἑνὸς πράγματι θαυμαστοῦ κινήματος μὲ τόσα ἀποτελέσματα οἰκονομικῆς ἀλλὰ πρὸ παντὸς ἠθικῆς φύσεως.

Παρηκολούθησα ἐκ τοῦ σύνεγγυς ὄλην αὐτὴν τὴν γενναίαν ἐξόρμησιν τῶν Πηλιορειτῶν ὑπὸ τὴν ἐμπνευσιν καὶ καθοδήγησιν τοῦ κ. Παπαϊωάννου, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξεν ἕνας ὄραματιστὴς ἀλλὰ καὶ πραγματοποιιός. Πολλάκις ἐσκέφθην ποία ἦτο ἡ κυρία κατ' ἐξοχὴν συμβολὴ του καὶ τὸ μέγα διδάγμα τῆς δράσεώς του.

Νομίζω ὅτι εἰς μίαν ἐποχὴν ἐντόνων κομματικῶν παθῶν μεταξὺ βενιζελισμοῦ καὶ ἀντιβενιζελισμοῦ ἐπέτυχεν ν' ἀρθῆ ὑπὲρ τὰς διαφοράς. καὶ αὐτὸς ὁ τόσοσιν φανατικὸς εἰς τὰς κοινωνικὰς καὶ πολιτικὰς του πεποιθήσεις νὰ δώσῃ τὸ παράδειγμα τῆς ἐξάρσεως ὑπὲρ τὰς κομματικὰς καὶ τὰς προσωπικὰς ἀντιθέσεις. Τὰ Διοικητικὰ Συμβούλια τῶν Ταμείων Παραγωγῆς καὶ Ὀδοποιίας ἀπετελοῦντο ἀπὸ ἐξέχοντας πολιτικούς, βενιζελικούς καὶ ἀντιβενιζελικούς παράγοντας, καὶ ὁμως ὅλαι αἱ ἀποφάσεις των ἐλαμβάνοντο παμψηφεί χάρις εἰς τὴν ἀκομμάτιστον εἰσήγησιν τοῦ Παπαϊωάννου. Δι' αὐτὸν δὲν ὑπῆρχε κόμμα καὶ φίλος, ἀλλὰ τὴν σκέψιν του κατηύθυνε μόνον τὸ γενικώτερον συμφέρον τοῦ Πηλίου.

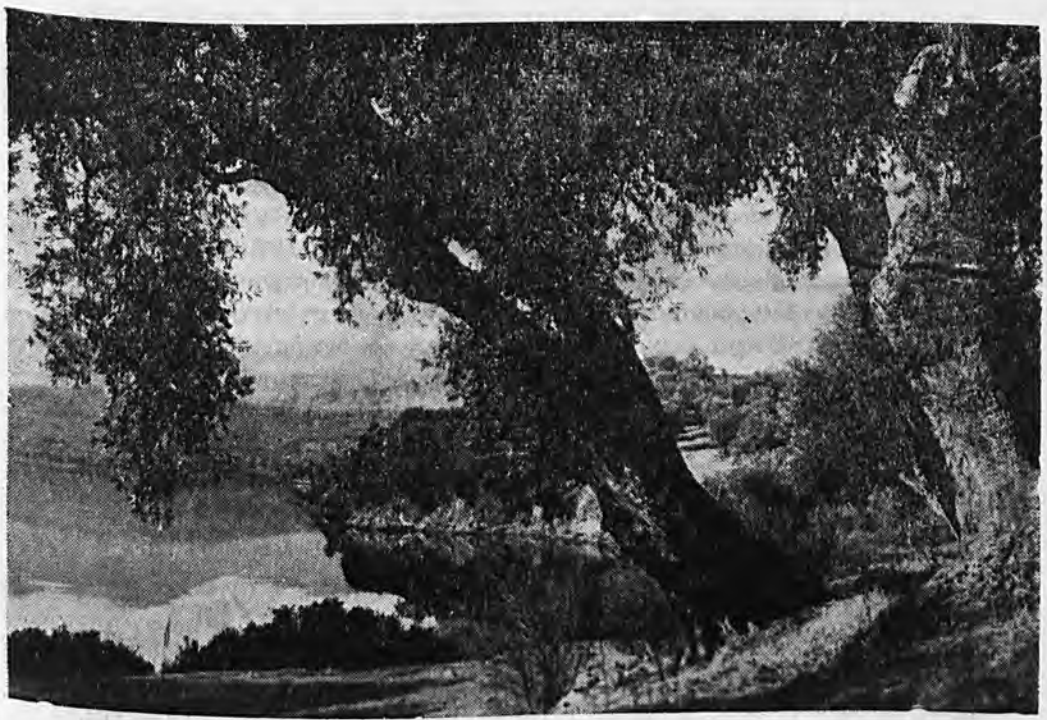
Δεύτερον χαρακτηριστικὸν τῆς δράσεώς του ὑπῆρξεν ὅτι αὐτὸς ὁ πρᾶγματι λαοπλάνος μὲ τὴν γνωστὴν ρητορικότητά του καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν, τὸν ὁποῖον μετέδιδεν εἰς τοὺς ἀκροατάς του, ὑπῆρξεν ἡ ἀρνησις τῆς δημοκοπίας. Ἀντιμετώπιζε πάντοτε πᾶν ζήτημα μὲ τὴν σκληρὰν γλῶσσαν τῆς ἀληθείας, καλῶν πάντοτε τοὺς Πηλιορείτας εἰς θυσίας προκειμένου νὰ πραγματοποιηθῶσι κοινωφελῆ ἔργα¹.

1. Ὁ κ. Στρ. Παπαϊωάννου ἐδημοσίευσεν τὰς κάτωθι μελέτας καὶ βιβλία περὶ τοῦ Πηλίου: 1) Ἡ αὐτοδιοίκησις β' βαθμοῦ (1923), 2) Ἡ προστασία τῆς ἐλαίας Πη-

Ἡ ἄραία παραλία τοῦ Βόλου

(Φωτ. Στουρνάρα)

Παγασητικὸς - Μήλινα

(Φωτ. Ζήμερη)

Δέν είμαι βέβαιος, ἂν μὲ τὴν πτωχὴν αὐτὴν περιγραφὴν κατώρθωσα νὰ δώσω ἔστω καὶ μίαν ἀμυδρὰν εἰκόνα τοῦ ὄργασμου ὃ ὁποῖος παρετηρεῖτο τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἰς τὸ Πήλιον ἐφ' ὄλων τῶν τομέων οἱ ὁποῖοι ἐνδιαφέρουν μίαν ἀγροτικὴν περιφέρειαν πλουσίαν μὲν εἰς καλλιέργειον καὶ φυσικὸς καλλουός, ἀλλ' ἐγκαταλελειμμένην. Τὸ Πήλιον ἤρχισε νὰ μεταμορφοῦται. Τὸ πτωχὸν καὶ ἐγκαταλελειμμένον Πήλιον ἔγινε πλουτοφόρον κέντρον μιᾶς νέας πολιτικῆς, διοικητικῆς, κοινωνικῆς καὶ πνευματικῆς ζωῆς. Δικαίως ὁ Βόλος ἔθεωρεῖτο τότε ἢ καλυτέρα τῆς Ἑλλάδος πόλις, πάντως ἢ πλέον ζωντανὴ περιουχὴ τῆς.

Ἄλλ' ἦλθεν ἡμέρα καθ' ἣν ὁ ἰθύνων νοῦς ὄλης αὐτῆς τῆς δημιουργικῆς ἀναπλάσεως, ὃ ἐνθουσιώδης καὶ φανατικὸς θιασώτης τοῦ θεσμοῦ τῆς τοπικῆς μας αὐτοδιοικήσεως, ὃ ἐμψυχωτὴς τόσων ὠραίων προσπαθειῶν, ὃ ἀρχιτέκτων καὶ οἰκοδόμος τόσων λαμπρῶν θεσμῶν, ἔπρεπε νὰ ἀναχωρήσῃ ἐκ Βόλου διὰ νὰ ἐγκατασταθῇ εἰς Ἀθήνας, καὶ ἀνεχώρησε. Καὶ τὸ Πήλιον ἐστερηθῆ ἐνὸς πολυτίμου φίλου, ἀπὸ τὸν ὁποῖον εἶδε τόσα καλά.

Ἡ ἀπουσία του ἔγινεν ἀμέσως αἰσθητὴ. Ἡ Ἐμπορικὴ Σχολὴ ἐξέπεσεν. Ἡ ἄλλοτε πρώτη Σχολὴ τοῦ Κράτους παρ' ὀλίγον νὰ κλείσῃ. Οἱ δημιουργηθέντες ὄργανισμοὶ ἤρχισαν σιγά-σιγά νὰ μαραίνωνται. Καιροσκόποι ἤρχισαν νὰ διεισδύουν εἰς τοὺς ὄργανισμοὺς καὶ νὰ τοὺς κατατρώγουν. Οἱ πλόκαμοι τοῦ Κέντρου ἤρχισαν πάλιν νὰ ἐναγκαλίζωνται θανασίμως ὃ,τι ἐτόλμησε νὰ ὀρθωθῇ ἀπέναντί του. Ἐλείψεν ὃ ἐμψυχωτὴς, ὃ μαχητὴς, ὃ δημιουργός, ὃ ἡγέτης.

Ἡ ἀπαράμιλλος ἐκείνη ἀνάτασις τῶν πηλιορειτικῶν δυνάμεων ὑπὸ τὴν δημιουργικὴν πνοὴν τοῦ κ. Στρ. Παπαϊωάννου παραμένει σήμερον μακρυνὴ ὠραία ἀνάμνησις.

Ἡ μεγαλύτερα του προσπάθεια ὑπῆρξε νὰ δημιουργήσῃ «συνείδησιν τῆς ἀξίας τῆς αὐτοδιοικήσεως». Αἱ ὁμιλίαι του εἰς ὅλας τὰς Κοινότητας τοῦ Πηλίου, ἢ συνεχῆς καθοδήγησις των σκοπὸν εἶχον νὰ ἐμπνεύσουν εἰς τοὺς Κοινοτάρχας πίστιν εἰς τὸν θεσμὸν τῆς Κοινοτήτος. Τὸ ἐξήτησε καὶ τὸ ἐπέτυχε. Οὐδέποτε καὶ οὐδαμοῦ ἄλλοῦ Κοινοτήτες ἤρθησαν τόσον πολὺ εἰς τὸ ὕψος τῶν δικαιωμάτων καὶ τῶν ὑποχρεώσεων των. Ὁ Πηλιορείτικος λαὸς ἀνέδειξε τότε τοὺς καλυτέρους ἀρχοντας καὶ αὐτοὶ ἐπεβλήθησαν εἰς τὴν διοίκησιν, ὥστε νὰ ἐλέγχουν αὐτὴν. Ὁ Κοινοτάρχης κατέστη πράγματι ὃ πρῶτος εἰς τὴν Κοινότητα, συνεργάτης τοῦ Κράτους καὶ ὄχι ὄργανον τοῦ τελευταίου χωροφύλακος. Ὁ Σύνδεσμος τῶν Κοινοτήτων Πηλίου ὑπῆρξε τὸ ἐπιστέγασμα τῆς ὄλης αὐτῆς κοινοτικῆς κινητοποιήσεως.

Ὁ κ. Στρ. Παπαϊωάννου ἐπεζήτησεν ἐπὶ Κυβερνήσεως Κονδύλη διὰ τοῦ τότε Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν ἀειμνήστου Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου κ. Θρ. Πετιμεζᾶ νὰ ἐκδοθῇ Ν.Δ., διὰ τοῦ ὁποῖου τὸ Πήλιον ἐκηρύσσεται αὐτοδιοικουμένη καὶ διοικητικῶς καὶ οικονομικῶς περιφέρεια. Ἄντὶ Νομάρχου

λίου (1924), 3) Ὁ νέος θεσμὸς τῆς ἀγροτικῆς ἀσφαλείας (1924), 4) Οἱ ἀναγκαστικοὶ συνεταιρισμοὶ ἐξωραϊσμοῦ (1925), 5) Ἡ φορολογία τοῦ ἐλαίου καὶ τῶν ἐλαίων Πηλίου (1925), 6) Πηλιορειτικαὶ Μελέται (τόμος Α', 1925), 7) Τὸ Ταμεῖον Προνοίας Παραγωγῆς Πηλίου (1926), 8) Αἱ ἐπενεκταὶ μεταρρυθμίσεις εἰς τὴν Νομοθεσίαν τῶν Κοινοτήτων (1926), 9) Τὸ Εἰδικὸν Ταμεῖον Ὀδοποιίας Πηλίου (1926) κ.τ.λ.

Ὁ κ. Στρ. Παπαϊωάννου ὑπῆρξεν ὃ ἐμπνευστὴς καὶ ἀρθρογράφος τῆς ἀνεξαρτήτου ἐφημερίδος «Λαϊκὴ Φωνὴ» καὶ μετὰ ταῦτα ἐκ τῶν ἐκδοτῶν τῆς ἐφημερίδος «Θεσσαλικά Χρονικά», ἢ ὁποία ἐθεωρήθη δικαίως τότε ἢ καλυτέρα ἐπαρχιακὴ ἐφημερίς.

εἰς τὸν Βόλον ἰδρύνετο θέσις Διοικητικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ. Ὅλοι αἱ διατάξεις αἱ παρακαλύουσαι τὴν πρωτοβουλίαν καὶ τὴν δραστηριότητα τῶν Κοινοτήτων κατηργοῦντο. Ὅλοι οἱ φόροι ἀνήκον εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ Πηλίου καὶ ἔξ αὐτῶν τὸ τέταρτον ἀπεδίδοτο εἰς τὸ Κράτος. Οἱ Πρόεδροι τῶν Κοινοτήτων ἀπήρτιζαν τὸ «Κοινὸν τῶν Πηλιορειτῶν», τὸ ὁποῖον εἶχε τὴν πλήρη ἀρμοδιότητα ἐπὶ τῶν ὑποθέσεων τοῦ Βόλου καὶ τοῦ Πηλίου, πλὴν τῶν ζητημάτων τῆς Ἀσφαλείας καὶ τῆς Δικαιοσύνης. Εἶναι, πράγματι, κατ' ἔξοχὴν λυπηρὸν ὅτι τὸ «σχέδιον Παπαϊωάννου» δὲν ἐπραγματοποιήθη λόγῳ τῆς προκηρύξεως ἐκλογῶν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως Κονδύλη. Τὸ Πήλιον ἀπώλεσε τὴν εὐκαιρίαν νὰ χρησιμεύσῃ ὡστὸ μεγαλύτερον διοικητικὸν πείραμα τοῦ τόπου μας.

Ἡ δραστηριότης τοῦ κ. Παπαϊωάννου μετὰ τὴν ἐγκατάστασίν του εἰς τὰς Ἀθήνας ἐστράφη πρὸς ἄλλους τομεῖς καὶ ἀποτέλεσμα τῶν προσπαθειῶν του καὶ τῶν προσπαθειῶν τῶν ἀξίων συνεργατῶν του εἶναι ἡ Ἀνωτάτη Σχολὴ Βιομηχανικῶν Σπουδῶν, μία Σχολὴ ποὺ περικλείει τόσην καταπληκτικὴν ζωὴν μέσα της, ὥστε μὲ μεγάλην χαρὰν νὰ παρακολουθοῦν ὅλοι οἱ φίλοι τῆς τὴν ἀλματώδη ἀνάπτυξίν της. Παρὰ τὴν μόνιμον ἐγκατάστασιν εἰς τὴν πατρίδα του, τὰς Ἀθήνας, ὁ κ. Παπαϊωάννου δὲν ἔπαυσε νὰ ἐνδιαφέρεται διὰ τὴν ἐπαρχίαν καὶ τὴν αὐτοδιοίκησιν, τῆς ὁποίας παρέμεινε ὁ διαπρύσιος κῆρυξ. Ἰδρυσε μὲ τὸν Ἀλέξ. Σβῶλον, τὸν Ἀλ. Μυλωνᾶν, τὸν Σπ. Ἀγαπητόν, τὸν Χρ. Εὐελπίδην, τὸν Φιλ. Δραγούμην καὶ ἄλλους τὴν «Ἐταιρίαν ὑπὲρ τῆς Αὐτοδιοικήσεως» καὶ ἀνέπτυξε, βάσει τῆς δράσεώς του καὶ τῆς πείρας του ἐν Πηλίῳ, θεωρίαν τῆς «ειδικῆς αὐτοδιοικήσεως», ἀντὶ τῆς τοπικῆς, ἡ ὁποία τὸ πρῶτον ὑπ' αὐτοῦ διατυπωθεῖσα ἀπετέλεσε πολύτιμον συμβολὴν εἰς τὴν Ἐπιστήμην τῆς Διοικήσεως. Ὑπῆρξεν ὡσαύτως ἐκ τῶν κυρίων ὀργανωτῶν τοῦ Ἀ' Συνεδρίου τῶν Δήμων καὶ Κοινοτήτων τῆς Ἑλλάδος, ὁ δὲ λόγος του, δημοσιευθεὶς εἰς τὸ ἑβδομαδιαῖον περιοδικὸν «Κοινοτήτης», ἔμεινεν ἀλησμόνητος διὰ τὰς ἰδέας του καὶ τὴν ρητορικὴν του ἀξίαν.

Ὡς γνωστὸν ἡ Νομοθεσία τῆς Οἰκουμενικῆς Κυβερνήσεως περὶ κοινοτήτων, ἡ ὁποία θεωρεῖται ὡς ὁ δεῦτερος βαθμὸς μετὰ τὴν νομοθεσίαν τοῦ 1911 τοῦ Ρέπουλη, ἐπήγαγε ἀπὸ τὸ «ΣΤ' Παμπηλιοριτικὸν ὑπὲρ τῆς Αὐτοδιοικήσεως Συνέδριον», τοῦ ὁποίου τὰς ἀποφάσεις ὑπηγόρευσεν ὁ κ. Παπαϊωάννου. Ἡ τόσον προοδευτικὴ αὐτὴ Νομοθεσία, ἡ ὁποία βαθμιαίως κατηργήθη μετὰ τὰ Κινήματα, τὴν Κοσμογονίαν, τὴν 4ην Αὐγούστου καὶ τὴν Κατοχήν, εἶναι ἔργον τοῦ κ. Παπαϊωάννου, ἐνισχυθέντος τότε εἰς τὰς ἀπόψεις καὶ προσπαθείας του ἀπὸ τὴν Ὑπηρεσίαν τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν, ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ὁποίας ἦσαν διαπρεπεῖς ἐπιστήμονες καὶ φωτεινοὶ λειτουργοί, ὅπως ὁ Οἰκονομόπουλος, ὁ Βελιανίτης καὶ ὁ Σωτηρίου. Ὁ κ. Παπαϊωάννου ἐπίστευεν ὅτι ἡ αὐτοδιοίκησις θὰ ἠδύνατο νὰ σώσῃ τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἐπιστημονικὴ πεποίθησις του συνεδυάζετο μὲ τὴν φλογερὰν του πίστιν. Τὴν θεωρίαν ὁ κ. Παπαϊωάννου μετέβαλεν εἰς γόνιμον καὶ ὠραίαν πράξιν. Ὑπῆρξε ἕνας πραγματοποιῶν ἰδεολόγος. Ρήτωρ ὅσον ὀλίγοι, ἐχρησιμοποίησε τὸν λόγον διὰ νὰ κάμνῃ ἔργα.

Μὲ τὴν εὐκαιρίαν τῆς συμπληρώσεως τῶν εἰκοσάχρονων ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς Σχολῆς ἄς ἐπιτραπῇ καὶ εἰς τὸν ὑποφαινόμενον νὰ ἀπευθύνῃ τὰ πιὸ ἐγκάρδια συγχαρητήρια του εἰς τὸν ἀκάματον Διευθυντὴν της καὶ εἰς τοὺς διαλεκτοὺς συνεργάτας του.

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΜΑΤΟΠΟΙΗΣΕΩΣ

G. H. GALLET

Εὐρισκόμεθα εἰς τὴν αὐγὴν μιᾶς νέας ἐποχῆς, μὲ ἀπεριορίστους προοπτικές, τῆς ἐποχῆς τῆς αὐτοματοποιήσεως. Πρὸ ἑκατὸν ἐτῶν, μία βιομηχανικὴ ἐπανάστασις ἀντικατέστησε τὴν ἀνθρωπίνην δύναμιν διὰ τῆς δυνάμεως τῶν μηχανῶν. Ὁ ἵππος—δύναμις ἀντικατέστησε τοὺς μῦς. Σήμερα μία δευτέρα ἐπανάστασις διὰ τῶν αὐτοελεγχομένων μηχανημάτων ἀρχίζει νὰ ἀντικαθιστᾷ τὴν ἀνθρωπίνην ἐγκεφαλικὴν ἐνέργειαν. Ἡ ἠλεκτρονικὴ ἀντικαθιστᾷ τὴν διάνοιαν.

Ἡ πλέον ἀξιοσημείωτος πρόοδος τῶν δέκα τελευταίων ἐτῶν προῆλθεν ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῆς ὑπολογιστικῆς μηχανῆς μετὰ τοῦ ὑπηρετο-μηχανισμοῦ. Καὶ ὁ ἀνθρώπος βλέπει τὴν μηχανὴν, τὴν ὁποίαν αὐτὸς ἐδημιούργησε, νὰ τοῦ ἀφαιρῇ ὀλίγον κατ' ὀλίγον τοὺς ἰδίους του μοχλοὺς τῆς διοικήσεως καὶ νὰ τείνῃ, ἴσως, νὰ κυριαρχήσῃ ἐπ' αὐτοῦ. Ἡδὴ ἐκτελεῖ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς βιομηχανικῆς ἐργασίας καὶ ἄρχίζει νὰ ἐκτελῇ ἕνα μέγα μέρος τῆς διοικητικῆς ἐργασίας. Θεωρητικῶς, τίποτε δὲν ἀντιτίθεται ὥστε νὰ ἐκτελῇ ὅλην τὴν ἐργασίαν ἀνευ οὐδεμιᾶς ἀνθρωπίνης ἐπεμβάσεως. Μερικοὶ ἀνησυχοῦν ἐξ αὐτῆς τῆς ταχείας προόδου τῶν «ρομπότ» (robots) καὶ βλέπουν τὴν αὐτοματοποίησιν ὡς τὸ χεῖριστον τῶν πραγμάτων. Ἄλλοι εἶναι αἰσιόδοξοι, τὴν παρυσιάζουν ὡς τὸ καλλίτερον. Ὅπως συμβαίνει πάντοτε, ὑπάρχει ἀλήθεια καὶ εἰς τὰς δύο πλευράς. Ἡ αὐτοματοποίησις προκαλεῖ, φυσικά, εὐρεῖς οἰκονομικοὺς καὶ κοινωνικοὺς ἀντικτύπους. Τὸ πᾶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν πρόβλεψιν αὐτῶν, διὰ τὴν ἀπρόσκοπτον ὀργάνωσιν αὐτῆς τῆς ἀναποφεύκτου ἐπανάστασεως.

«Ἡ αὐτοματοποίησις», ἐδήλωσεν εἰς ἐκ τῶν ἀνθρώπων οἱ ὁποῖοι δύνανται νὰ ὁμιλήσουν καλλίτερον δι' αὐτὴν ὡς ἔχοντες πλήρη ἐπίγνωσιν, ὁ Πρόεδρος τῆς Τζένεραλ Μότορς κ. Χάρλοου Κ. Κέρτις, «εἶναι ἡ κατοσκευητὴ ἐργαλείων διὰ τὴν πλέον ἀποτελεσματικὴν παραγωγὴν. Εἶναι ἡ πρόοδος...».

Ἡ σκέψις δὲν εἶναι νέα. Εἶναι μία τάσις ἡ ὁποία ἐνυπάρχει εἰς αὐτὰ τὰ ἴδια τὰ πράγματα· ἡ χρησιμοποίησις ὁλονὲν περισσοτέρων μηχανῶν—ὅλα τὰ μέσα τὰ ὁποῖα ἡ ἐπιστῆμη καὶ ἡ τεχνικὴ θέτουν εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ἀνθρώπου—διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς παραγωγικότητος, τὴν βελτίωσιν τοῦ προϊόντος καὶ τὴν μείωσιν τοῦ μόχθου τῶν ἐργατῶν—τῆς μνίκης καὶ διανοητικῆς κοπώσεως.

Ἡ αὐτοματοποίησις προώδευσεν ἀλματωδῶς εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς ὅπου ἡ ἀνθρωπίνη ἐργασία εἶναι μία ἀργὴ καὶ ὀχληρὴ ρουτίνα, ἡ ὁποία δύναται νὰ μεταβληθῇ εἰς μίαν προσχεδιασμένην ἐπαναληπτικὴν διαδικασίαν. Ἀπὸ τὴν ἐργασίαν γραφείου ἕως τὴν καθ' ἄλλωσιν ἐργασίαν εἰς τὴν βιομηχανίαν. Καὶ τοῦτο μᾶς κάμνει νὰ διαβλέπωμεν τὴν ἡμέραν καθ' ἣν οἱ ἐργάται θὰ ἀντικατασταθοῦν ὑπὸ τῶν μηχανῶν καὶ θὰ λειτουργήσουν γραφεῖα ἢ ὀλόκληρα ἐργοστάσια «ἀνευ ἀνθρώπου».

Καὶ μόνῃ ἡ σκέψις τῆς ὀλοκληρωτικῆς αὐτοματοποιήσεως ἔκρουσε τὸ σῆμα τοῦ κινδύνου εἰς τὰ συνδικάτα. Ἐσκόρπισε τὸν φόβον εἰς χιλιάδας καὶ χιλιάδας ἐργαζομένων—εἴτε ὑπάλληλοι γραφείων εἶναι εἴτε ἐργάται—οἱ ὁποῖοι ἀπειλοῦνται νὰ χάσουν τὸ βιοποριστικὸν των μέσον. Ἀναφέρουν τὴν περίπτωσιν ἐνὸς μεγάλου ἐργοστασίου αὐτοκινήτων, ἐνὸς κατὰ συνεχῆ ροὴν συστήματος κατασκευῆς κινητηρίων μηχανῶν, ὅπου ἐφηρμόσθη ἡ αὐτοματοποίησις καὶ ὅπου 41 ἐργάται ἐκτελοῦν τῶρα τὴν ἐργασίαν ἡ ὁποία προηγουμένως ἀπαιτοῦσε 117. Ἡ αὐτοματοποίησις ἐγένεν ὁ ὑπ' ἀριθ. 1 κίνδυνος διὰ τὰς ἐργατικὰς τάξεις διότι συνεπιφέρει τὴν κρίσιν ἀπασχολήσεως, τὴν ὀλικὴν ἀνεργίαν, ἢ τουλάχιστον τὰς μεταφορὰς καὶ τὰς ἐπιπλοῦς «ἀναπροσαρμογὰς» τοῦ ἐργάτου.

Τὸ αὐτὸ οἰκονομικὸν καὶ κοινωνικὸν πρόβλημα παρουσιάσθη καὶ κατὰ τὸ παρελθόν, κάθε φοράν πού εἰσῆχθησαν νέα μηχανήματα διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ οἰκονομία ἐργασίας. Εἶναι προφανές ὅτι, διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ πλήρως ἡ οἰκονομία αὕτη, πρέπει ὅπως οἱ ἐργάται οἱ χρησιμοποιούμενοι ἕως τώρα διὰ μίαν ἐργασίαν διαχτευθῶν πρὸς ἄλλας παραγωγὰς ἰκανοποιήσας νέας ἀνάγκας.

Πράγματι φαίνεται ὅτι ἡ μηχανοποίησης, δι' ἐκάστην ἐργασίαν τὴν ὁποίαν καταργεῖ, δημιουργεῖ δώδεκα νέας, περισσότερον ἐπικερδεῖς. Καὶ τοῦτο μόνον διὰ τὴν κατασκευὴν, τὸν χειρισμὸν καὶ τὴν συντήρησιν τῶν ἀπαιτουμένων μηχανημάτων. Ἡ αὐτοματοποιήσις θὰ ἀναπτυχθῇ ὅπως ὅλαι αἱ ἄλλαι μορφαὶ ἐργασίας. Ὁ πρωτόγονος ἄνθρωπος ἐχρησιμοποιοῦσε μόνον τὰς χεῖρας του, κατόπιν ἐβοηθῆθη ἀπὸ τὰ «κατοικίδια» ζῶα, τὸν ἀνεμὸν καὶ τὸ ὕδωρ (ἱστία, μύλοι). Ἐν συνεχείᾳ ἤλθεν ὁ ἀτμός, ὁ ἠλεκτρισμὸς, τὸ πετρέλαιον καὶ, σήμερον, ἡ ἀτομικὴ ἐνέργεια. Οὐδεμία ἐκ τῶν ἐνεργειῶν αὐτῶν κατώρθωσε νὰ ἐξαλείψῃ τὰς προηγουμένας καί, εἰς κάθε πρόδοον, ἡ ἐργασία τοῦ ἀνθρώπου ἀπέκτησε περισσοτέραν ἀξίαν. Οὐδέποτε εἰς τὴν ἱστορίαν ὁ ἄνθρωπος ἡμέφθη τόσο καλὰ διὰ τὴν ἐργασίαν του ὅσον σήμερον.

Ὁ Μπλαιζ Πασκάλ, μηχανοποιῶν τὸ ἀρχαῖον σινικὸν ἀβάκιον διὰ νὰ κατασκευάσῃ τὴν ἀριθμητικὴν μηχανὴν (1640), ποτὲ δὲν ἐφαντάσθη τὸν ρόλον τὸν ὁποῖον θὰ ἐπαιζεν αὕτη μίαν ἡμέραν, ἐξαλείφουσα δύο ἐκ τῶν μειονεκτημάτων τῆς ἀνθρωπίνης ἐπεμβάσεως, τὴν βραδύτητα καὶ ἰδίως τὴν ἀβεβαιότητα τῆς ἐκτελέσεως. Ἀπὸ πολλοῦ χρόνου ὑπῆρχον μηχανήματα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦπτον «αὐτόματα», ἡ ἔλευσις ὅμως τῆς ἠλεκτρονικῆς προεκάλεσε τὴν αὐξησιν καὶ τὸν πολλαπλασιασμὸν μιᾶς ὀλοκληροῦ οἰκογενείας αὐτομηχανισμῶν παλινδρομήσεως, οἱ ὁποῖοι ὄχι μόνον κατευθύνουν, ρυθμίζουν ἢ ἀλλάσσουν τὴν λειτουργίαν τῶν μηχανῶν, ἀλλ' ἐπίσης τὰς ἀναγκάζουν νὰ διορθώσουν τὰ σφάλματά των, ἕως ὅτου ἐπιτύχουν τὴν τελειοποίησιν τοῦ προϊόντος.

Καταλήγομεν οὕτω εἰς μηχανήματα τὰ ὁποῖα ἐπιτηροῦν μηχανήματα, ὅπως αὐτὰ πού ὑπάρχουν ἤδη παραδείγματος χάριν εἰς τὰ πλέον σύγχρονα διυλιστήρια πετρελαίου. Αὕτη ἡ «ὀλικὴ αὐτοματοποιήσις» εὐρίσκειται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς, εἶναι ὅμως ἀναπόφευκτος ἀνάγκη εἰς μίαν οἰκονομίαν ἐν ἀναπτύξει. Παρ' ὅλας τὰς προόδους, εἰς τὴν ἐργασίαν γραφείου ἡ μηχανοποίησις δὲν πραγματοποιεῖ περισσότερον ἐνὸς 5 ο)ο. Διατί νὰ μὴ πραγματοποιῆ ἕνα 30 ο)ο ἢ 50 ο)ο; Εἶναι πλέον γνωστὸν ὅτι ἡ ἐργασία γραφείου αὐξάνεται συνεχῶς ἐκ τῆς αὐξανόμενης πολυπλοκότητος τῆς παραγωγῆς χωρὶς νὰ κατορθῶνῃ νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν ὀλοὲν ἐπιταχυνόμενον ρυθμὸν τῆς.

Ἡ βιομηχανία ἐπίσης ὀφείλει νὰ ἐπιταχύνῃ τὴν αὐτοματοποίησιν. Πρέπει ἡ παραγωγὴ νὰ αὐξηθῇ πιθανῶς κατὰ 50 ο)ο—ἐντὸς δέκα ἐτῶν—ἐὰν θέλωμεν νὰ συνεχισθῇ γενικῶς βελτιούμενον τὸ βιοτικὸν ἐπίπεδον. Καὶ ὑπάρχει ἔλλειψις ἐργατῶν. Οἱ ἀριθμοὶ οἱ ὁποῖοι δημοσιεύονται εἰς τὰς «Στατιστικὰς Μελέτας» τοῦ I.N.S.E.E. εἶναι ἐκπληκτικοί: Ἐνῶ τὸ σύνολον τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Γαλλίας ἡύξθη ἀπὸ 38.841.000 τὸ 1906 εἰς 43.431.000 τὸ 1954, ἦτοι κατὰ 4.990.000 κατοίκων, ὁ ἐνεργὸς πληθυσμὸς ἐμειώθη ἀπὸ 20.482.000 εἰς 19.061.000, ἦτοι ἐσημειώθη ἀπώλεια 1.421.000 ἐργατῶν.

Θὰ ἠδύνατό τις νὰ ἐκφέρῃ συμπεράσματα ἐπὶ τῶν αἰτίων τῆς ἀνωμαλίας αὐτῆς, «γῆρας» τοῦ πληθυσμοῦ, παράτασις τῆς σχολικῆς φοιτήσεως καὶ ἄλλα. Πάντως, διὰ νὰ αὐξηθῇ ἡ παραγωγὴ, ἡ αὐτοματοποίησις εἶναι ἀπαραίτητος. Ἐν ἄπλοῦν παράδειγμα: ἐὰν ἠθελῆ τις νὰ κατασκευάσῃ ἕν ἐκ τῶν κατὰ μέγιστην σειρὰν παραγομένων αὐτοκινήτων μας διὰ τῶν τεχνικῶν μέσων τὰ ὁποῖα διετίθεντο τὸ 1906, τοῦτο θὰ ἐκόστιζε πιθανῶς πλέον τῶν 2 ἑκατομμ. φράγκων. Μόνον διὰ τῆς αὐξήσεως καὶ περιεσκεμμένης χρησιμοποίησεως μηχανημάτων, ὀλοὲν τελειοποιούμενων, δύναται τις νὰ ἐλιπίξῃ τὸ ἀνώτατον ὕψος ἀπασχολήσεως καὶ τὴν σύγχρονον ἀνοδοῦ τοῦ βιοτικῆς ἐπιπέδου.

Ἡ αὐτοματοποίησις εἶναι μία διανοητικὴ ἐπανάστασις, μία ἀκαταπαύστως εὐρυνομένη ἀντίληψις, ἕνας τρόπος τοῦ σκέπτεσθαι ὅστις ἐκκινεῖ ἀπὸ τὴν «κατὰ-στρωσιν σχεδίων», καὶ καταλήγει εἰς τὴν παράδοσιν τοῦ τελείου προϊόντος. Πρόκειται τελικῶς περὶ μιᾶς πολυπλόκου ὀλοκληρώσεως (πού μόλις ἀρχίζει νὰ διαγράφεται) τῶν μηχανῶν, τῶν μεθόδων, τῆς διοικήσεως καὶ τῆς ἐργασίας.

Τοιουτοτρόπως πραγματοποιείται ἡ ἀποκατάσταση μιᾶς νέας σχέσεως, στενωτέρας καὶ περισσότερον ἀποτελεσματικῆς, μεταξύ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς μηχανῆς, οὕτως ὥστε ὁ χειριστὴς νὰ δύναται νὰ ἐκτελέσῃ τὸ ἔργον κατὰ τρόπον περισσότερον φυσικόν, διὰ τοῦ πλέον ἀρμόζοντος εἰς αὐτὸν τρόπου.

Ἐμπρὸς εἰς τὸν ἀνθρώπου ὁ ὁποῖος ἔδωκεν εἰς αὐτὴν τὸ πρόγραμμα τοῦ ἡ μηχανῆ, «εὐσυνειδήτος» ταχεῖα καὶ ὑπάκουος, ἐκτελεῖ, ἐλέγχει, διορθώνει, ἐπιθεωρεῖ τὸ τέλειον προϊόν, τὸ συσκευάζει καὶ τὸ παραδίδει εἰς τὴν καταναλωσιν. Ἀκόμη, εἰς τὸ ἰδεῶδες, αὐτόματον ἐργοστάσιον εἰς ἠλεκτρονικὸς ἐγκέφαλος—«ἀρχηγός», ρυθμίζει τὴν παραγωγὴν ἐν σχέσει μὲ τὴν ζήτησιν, καθορίζει τὸ πρόγραμμα τῶν μηχανῶν καὶ ἐπιπροσθέτως ἐκτελεῖ ὅλην τὴν «γραφικὴν ὑπηρεσίαν».

Οἱ πατροπαράδοτοι ἐργάται οἱ ἀμέσως ἀνήκοντες εἰς τὴν παραγωγὴν τείνουσι νὰ ἐξαφανισθοῦν· ὁ ἀνθρακωρύχος, ὁ μαλάκτης τῶν χαλυβοποιείων, ὁ μὴ εἰδικευμένος ἐργάτης τῶν ἀλύσεων συναρμογῆς παραχωροῦν τὴν θέσιν τῶν εἰς τὰς αὐτομάτους μηχανάς. Τείνομεν πρὸς τὴν κατάργησιν τῆς χειροποιήτου ἐργασίας, ἀκόμη καὶ τῆς ἐπιτηρήσεως τῶν μετρητῶν ἢ τῶν δεικτῶν. Μία πραγματικὴ ἀπελευθέρωσις, ἡ ὁποία αὐξάνει τὸν ὀφειλόμενον εἰς τὸν ἐργάτην σεβασμόν, τοῦ δίδει μίαν περισσότερον εὐχάριστον ζωὴν, μεγαλυτέραν ἄνεσιν καὶ περισσότερον χρόνον ἀναπαύσεως.

Βεβαίως ἡ ὀλοκλήρωσις τῆς αὐτοματοποιήσεως εἶναι ἀκόμη μακράν. Εἴμεθα ὅμως ἔτοιμοι νὰ τὴν ἀντιμετωπίσωμεν, πνευματικῶς καὶ οἰκονομικῶς;

Αὐτὸ δὲν εἶναι ἀπολύτως βέβαιον. Μὲ τὰς σημερινὰς συνθήκας πλήρους ἀπασχολήσεως, ἡ «μάζα» ἀσχολεῖται πολὺ ὀλίγον μὲ τὴν αὐτοματοποίησιν, αὐτὴ ὅμως δύναται νὰ τροποποιήσῃ τὴν ζήτησιν τὴν σχετικὴν μὲ ἓνα εἶδος ἐργασίας περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον καὶ νὰ ἐπιφέρῃ αἰσθητὰς διαφορὰς εἰς τὴν κατανομὴν τοῦ κοινωνικοῦ εἰσοδήματος μεταξύ μιᾶς κατηγορίας ἐργαζομένων καὶ μιᾶς ἄλλης, ἢ μεταξύ τοῦ κεφαλαίου καὶ τῆς ἐργασίας.

Τὸ πρόβλημα τὸ ὁποῖον θὰ τεθῇ τότε θὰ συνίσταται εἰς τὴν κατανομὴν εἰς ἕκαστον μιᾶς μερίδος τοῦ γλυκίσματος, ἡ ὁποία θὰ δύναται νὰ τὸν ἱκανοποιῇ. Καὶ ἡ λύσις του ἀνευ κοινωνικῶν ταραχῶν ἐπιβάλλει ὅπως ἡ αὐτοματοποίησις γίνεται ἀνθρωπίνως, μὲ πολλὴν σκέψιν καὶ ὄχι ἀπλήστως, μὲ μόνον σκοπὸν νὰ ἐπωφεληθῇ μία τάξις ἢ μία κατηγορία, ἀλλὰ διὰ τὸ ὄφελος ὅλων.

Δίχως νὰ λησμονοῦμεν ὅτι αὕτη καὶ μόνη δύναται καὶ ὀφείλει νὰ διατηρήσῃ τὴν Γαλλίαν εἰς τὴν θέσιν τῆς ὡς μεγάλης δυνάμεως.

Η ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ Σ' ΕΝΑ ΠΑΝΟΡΑΜΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

(Ἐπίσκεψις εἰς μίαν Ἐκθεσιν Ὀργανώσεως τῶν Ἐπιχειρήσεων) 1.

Μόλις εἰσέρχομεθα εἰς τοὺς χώρους τῆς Ἐκθέσεως, ἡ προσοχή μας ἑλκύεται ἀπὸ δύο μεγάλας διακοσμητικὰς συνθέσεις, αἵτινες ἀναπλοῦν τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ σημεῖα τοῦ προδρόμου καὶ τῶν δύο θεμελιωτῶν τῆς Ἐπιστημονικῆς Ὀργανώσεως.

Ἀφ' ἑνὸς ἀντικρύζομεν τὴν εἰκόνα τοῦ Καρτεσίου (Descartes), τοῦ ὁποίου ἡ περίφημος «Πραγματεία περὶ τῆς μεθόδου» συνοψίζεται εἰς ὀλίγας ἐπιγραμματικὰς φράσεις:

- «Νὰ παραδεχώμεθα μόνον τὰ γεγονότα
- Νὰ κατατέμνωμεν τὰς δυσκολίας
- Νὰ ἀγώμεθα ἐκ τοῦ ἀπλοῦ πρὸς τὸ σύνθετον
- Οὐδὲν νὰ παραλείπωμεν».

Ἀφ' ἑτέρου ἀτενίζομεν πρὸς τὸ δίπτυχον μὲ τὰς μορφὰς τοῦ Taylor καὶ τοῦ Fayol, μὲ τὴν ἐξῆς παραστατικὴν περίληψιν τοῦ ἔργου των :

- «Ὑποκατάστασις τῆς ἐπιστήμης εἰς τὴν ἐμπειρικὴν ἐργασίαν
- Ἐπιλογή, μόρφωσις καὶ ἐκπαίδευσις τοῦ ἐργάτου
- Ἐπίτευξις στενῆς συνεργασίας μεταξὺ ἐργάτου καὶ διευθύνσεως
- Διαχωρισμὸς τῆς προπαρασκευῆς ἀπὸ τὴν ἐκτέλεσιν
- Διοίκησις ἰσοῦται πρὸς: Πρόβλεψιν—Ὀργάνωσιν—Διεύθυνσιν—Συντονισμὸν—Ἐλεγχον».

Ἡ ἀνάμνησις τῶν μεγάλων τούτων διδασκάλων εἶναι ζωηρὰ καὶ συμβολίζει τὸν χαρακτήρα τῆς ἐκθέσεως. Αἰσθανόμεθα ὅτι οἱ πραγματοποιοῦν οὗτοι ἠθέλησαν νὰ ἐπιτελέσουν ἔργον ὠφέλιμον καὶ μορφωτικόν.

Ἡ διάταξις τοῦ συνόλου τῆς αἰθούσης ἀναπαριστᾷ τὴν ὀργάνωσιν μιᾶς ἰδιωτικῆς ἐπιχειρήσεως. Εἰς μεγάλου φωτεινὸς πίναξ καταλαμβάνει τὸ βάθος τῆς αἰθούσης καὶ συνθετοποιεῖ τὴν ἔννοιαν «Ἡ Διεύθυνσις, ὁ ἐγκέφαλος τῆς Ἐπιχειρήσεως».

Ἡ Διεύθυνσις βοηθεῖται ἀπὸ τὰς ὑπερηρεσίας Μελετῶν, διὰ τὰς

1. Δελτίον τῆς Comité Belge d'Organisation Scientifique (C.N.B.O.S.) No 9-10/9-1939.

Ἡ Βελγικὴ Ἐθνικὴ Ἐταιρία Ἐπιστημονικῆς Ὀργανώσεως (Comité Belge d'Organisation Scientifique), ἰδρυθεῖσα τὸ 1926, ἀριθμεῖ περὶ τὰ 3.000 μέλη, μεταξὺ πασῶν τῶν παραγωγικῶν καὶ προοδευτικῶν τάξεων τοῦ φίλου ἔθνους.

Ἀποτελεῖ ζωντανὸν κέντρον ἐργασίας, ἐν ἐργαστήριον ἰδεῶν καὶ μεθόδων, ἀνοικτὸν εἰς κάθε ὑπόδειξιν καὶ προσιτὸν εἰς πάντα ἐπιθυμοῦντα νὰ μελετήσῃ τὰ προβλήματα Ὀργανώσεως.

Ἐνεργεῖ διαφωτιστικὰς διαλέξεις, ἐπισκέψεις ἐργοστασίων, ταξίδια μελετῶν καὶ ἐκδίδει μηνιαίως τὸ λαμπρὸν περιοδικὸν «Ἐπιστημονικὴ Ὀργάνωσις», ὅπου δημοσιεύονται ἐνδιαφέροντα ἄρθρα ἐπὶ τῆς Ὀργανώσεως.

Ἡ δραστηριότης τῆς Βελγικῆς Ἐταιρίας, τὴν ὁποίαν ἐλάμπρυνεν εἰς Landauer, εἶναι ἀξιολύμητος, ὁ δὲ σημερινὸς διακεκριμένος Διευθυντὴς τῆς κ. R. Caussin, ὅστις τὴν ἐμπνυχῶναι, εἶναι Γενικὸς Γραμματεὺς τῆς Διεθνοῦς Ἐπιστημονικῆς Ὀργανώσεως.

ὅποιας ἀφιερῶνται τὰ περίπτερα τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς, καὶ τὰς Ὑπηρεσίας Ἐκτελέσεως, αἵτινες καταλαμβάνουν τὴν ἀριστερὰν πλευρὰν, ἐνῶ εἰς τὸ μέσον εὐρίσκονται τὰ ἀφορῶντα τὴν Μηχανογραφίαν ἑξαρτήματα τῆς Διοικητικῆς Ὁργανώσεως.

Ι. Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

Ἡ ὀργάνωσις τῆς ἐπιχειρήσεως συνοψίζεται ἅπασα εἰς ἓνα κεντρικὸν φωτεινὸν πινάκα, ὅστις παριστᾷ τὴν Διεύθυνσιν ὑπὸ μορφήν ἀνθρωπίνου ἐγκεφάλου.

Δεξιὰ εὐρίσκονται αἱ Ὑπηρεσίαι Διοικητικαὶ καὶ Μελετῶν (Ἔρευναι καὶ Μέθοδοι, Νομικὸν Τμῆμα, Γραμματεία, Προσωπικόν),

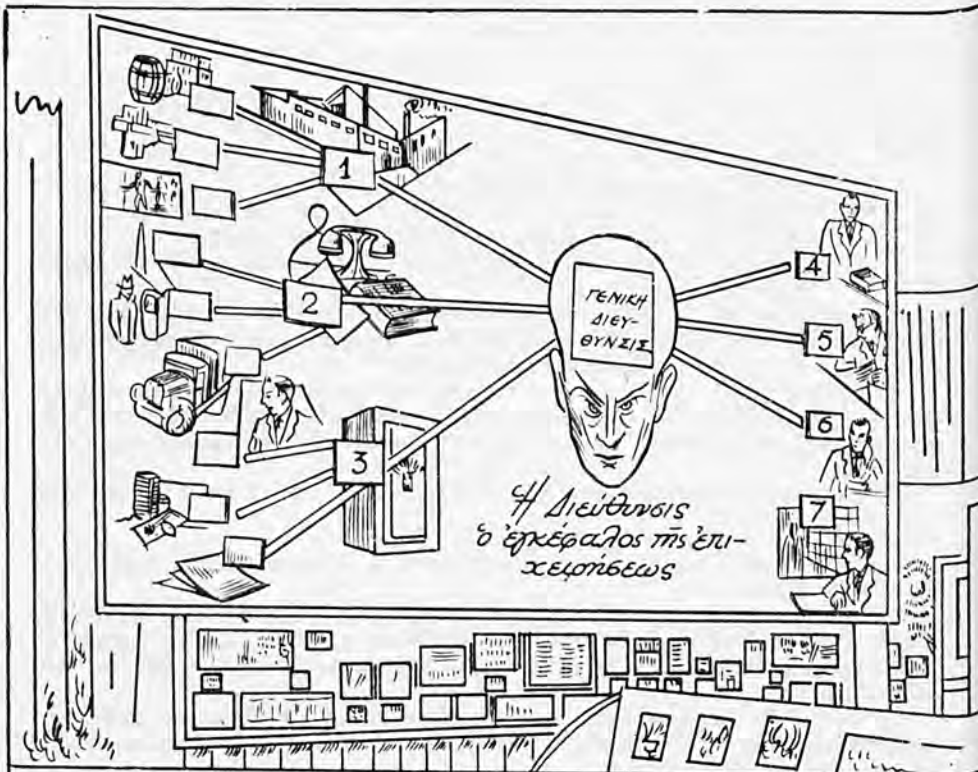
Ἀριστερὰ δὲ αἱ τρεῖς εἰδικαὶ Διευθύνσεις καὶ αἱ ὑπηρεσίαι Ἐκτελέσεως:

Τεχνικὴ Διεύθυνσις (Ἄγοραί. Βιομηχανοποιήσις. Συνάθροισις).

Ἐμπορικὴ Διεύθυνσις (Διαφήμησις. Πώλησις. Παράδοσις).

Οἰκονομικὴ Διεύθυνσις (Λογιστήριον. Βιομηχανικὸν τμήμα. Πιστώσεις. Οἰκονομικὰ Προγράμματα).

Αἱ συνδέσεις μεταξύ τῶν διαφόρων Ὑπηρεσιῶν καὶ τῆς Διευθύνσεως παριστῶνται ὑπὸ φωτεινῶν κορδονίων, ἅτινα, χάρις εἰς ρέοντα φωτισμὸν, δημιουργ-

- 1. Τεχνικὴ
- 2. Ἐμπορικὴ
- 3. Οἰκονομικὴ

- 4. Δικαιωτικόν
- 5. Μέθοδοι
- 6. Γραμματεία
- 7. Προσωπικόν

γούν τὴν ὀπτικὴν εἰκόνα κινήσεως, ἥτις ἄλλοτε κατευθύνεται ἐκ τῶν περιφερειῶν (Ἑπιχειρήσεων) πρὸς τὸ κέντρον (Διεύθυνσιν) (κόκκινον χρῶμα διὰ τὰ τιθέμενα προβλήματα), καὶ ἄλλοτε ἐκ τῆς Διευθύνσεως πρὸς τὰς Ἑπιχειρήσεις (πράσινον χρῶμα διὰ τὰς μεταβιβαζόμενας λύσεις καὶ τὰς διδομένας ἐντολάς).

Ἡ διπλὴ αὕτη κίνησις ἀντιστοιχεῖ πρὸς πραγματικὸν νευρικὸν σύστημα, ὅπερ ἀντιλαμβάνεται τὰ συναισθήματα καὶ τὰ προβλήματα καὶ διαβιβάζει διαταγὰς πρὸς ἐκτέλεσιν.

Μεταξύ ὑπηρεσιῶν ἐκτελέσεως καὶ ἐδικῶν διευθύνσεων ἡ κίνησις εἶναι ταχεία, διότι καὶ τὰ προβλήματα εἶναι πολυάριθμα. Ἐνῶ μεταξύ τῶν ἐδικῶν διευθύνσεων καὶ τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως ἡ κίνησις εἶναι πλέον βραδεῖα. Τὰ προβλήματα ἐνταῦθα εἶναι μὲν ὀλιγώτερα, ἀλλὰ καὶ σπουδαιότερα. Ὅθεν ὑπογραμμίζεται ἡ ἀρχὴ τῆς ἐξ αἰρέσεως, ἥτοι διὰ τὴν Γενικὴν Διεύθυνσιν ἐπιφυλάσσονται τὰ γενικὰ προβλήματα καὶ αἱ ἐξαιρετικαὶ περιπτώσεις.

Εἰς φωτεινὰ τετράγωνα τῆς ἀνθρωπίνης κεφαλῆς (ἥτις, ὡς ἐλέχθη, παριστᾷ τὴν Γενικὴν Διεύθυνσιν) ἐμφανίζονται διαδοχικῶς, ὑπὸ μορφὴν κειμένου ἢ σχεδίων, τὰ ἀνακύπτοντα προβλήματα, ἡ ἐνδείξεις τῶν γενομένων μελετῶν καὶ ἐρευνῶν, ὡς καὶ αἱ δοθεῖσαι ἐντολαί.

Καθ' ὃν χρόνον τὰ προβλήματα ταῦτα τίθενται, αἱ ἐνδιαφερόμεναι ὑπηρεσίαι φωτίζονται καὶ τίθεται εἰς κίνησιν ἡ φωτεινὴ σύνδεσις μεταξύ τῶν Ἑπιχειρήσεων.

Οὕτω ὁ ἐπισκέπτης βλέπει ἐκτυλισσομένην μίαν διαδοχὴν κειμένων καὶ σχεδιαγραμμάτων, σχετικῶν μὲ τὰ προβλήματα τὰ προκαλοῦντα τὴν παρέμβασιν τῶν διαφόρων ὑπηρεσιῶν καὶ ἀτόμων. Ἐν συνόλῳ δὲ τίθενται εἰς κίνησιν 24 συνδυασμοὶ διαφόρων φωτεινῶν ρευμάτων.

Καὶ ἐνῶ ἡ σκηνοθεσία ἐξελίσσεται, ὁ πίναξ ἀλλάζει συνεχῶς ὄψιν καὶ αἱ ζωντανεούμεναι φωτειναὶ συνδέσεις παριστοῦν σαφῶς ποῖα ὑπηρεσία παρεμβαίνειν κάθε φοράν καθ' ἣν τίθεται ἐν πρόβλημα, γίνεται μία μελέτη ἢ διζεταί μία λύσις.

Ἴδου ἡ σκηνοθεσία:

— Ἡ Διεύθυνσις, ὁ ἐγκέφαλος οὗτος τῆς ἐπιχειρήσεως, κατευθύνει τὰς Ἑπιχειρήσεις Μελετῶν, ὡς καὶ τὰς Ἑπιχειρήσεις Ἐκτελέσεως.

— Ἡ Διεύθυνσις ἐπιβλέπει τὰς τρεχούσας ἐργασίας, ἀνακινεῖ τὴν ὑποβολὴν ἐδικῶν προβλημάτων, ἀναθέτει τὴν μελέτην τούτων καὶ καθορίζει τὸ ἔργον ἐκάστου.

— Κατὰ τὸ τέλος τῆς χρήσεως ἡ Διεύθυνσις ἐφορᾷ ἐπὶ τῆς καταστρώσεως τῶν προγραμμάτων δράσεως τοῦ ἐπομένου ἔτους, συντονίζει ταῦτα συμφώνως πρὸς τὸν ἐπιδικώμενον σκοπὸν καὶ ἐπιβάλλει τὴν ἐφαρμογὴν τῶν εἰς τὰς διαφόρους ὑπηρεσίας.

— Ἐάν λ.χ. τὸ πρόγραμμα προβλέπῃ ὅτι θὰ προστεθῇ ἐν νέον προϊόν πρὸς πώλησιν, ἡ Ἑπιχειρῆσις Ἐρευνῶν μελετᾷ τὰς πιθανότητας διαθέσεώς του εἰς τὴν κατανάλωσιν.

— Ἡ ὑπηρεσία Παραγωγῆς σχεδιάζει τὰς ἀπαιτούμενας νέας ἐγκαταστάσεις, ἃς ἡ Ἑπιχειρῆσις Μελετῶν ἐξετάζει, ἵνα προσανατολισθῇ ἡ Διεύθυνσις εἰς τὴν ἐκλογὴν.

— Ἡ Οἰκονομικὴ Ἑπιχειρῆσις ὑπολογίζει τὴν τιμὴν κόστους καὶ τὸν κύκλον ἐργασιῶν, βάσει τῶν ὁποίων ἡ Διεύθυνσις ἐκτιμᾷ τὴν ἀποδοτικότητα τοῦ νέου προϊόντος.

— Τὸ νέον Ἐργαστήριον ζητεῖ ἐργάτας, τοὺς ὁποίους διαλέγει ἡ Ἑπιχειρῆσις Προσωπικῆς καὶ τῶν ὁποίων τὴν πρόσλησιν ἀποφασίζει ἡ Διεύθυνσις.

Τοιοῦτοτρόπως ὀλοκληροῦται ἡ ἀποστολὴ τῆς Διευθύνσεως, ἥτις συνίσταται εἰς τὴν πρόβλεψιν, ὀργάνωσιν, διεύθυνσιν, συντονισμόν καὶ ἔλεγχον.

Ἡ ἐκθεσις τῶν ἐγγράφων ἐν τῇ αἰθούσῃ ἀκολουθεῖ διάταξιν ἀνάλογον πρὸς τὸν πίνακα τῆς Διευθύνσεως.

Α'. Ἑπιχειρῆσις Μελετῶν.

Αἱ ὑπηρεσίαι αὗται ἐμφανίζονται ὑπὸ ποικίλας μορφῆς, ἀναλόγως ἐκάστης ἐπιχειρήσεως. Παρεμβαίνουν εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις καθ' ἃς συντρέχει εἰς τῶν κυρίων τριῶν παραγόντων: Τὰ Ἑλικὰ—Ὁ ἄνθρωπος.—Ἡ μέθοδος.

α) 'Η Ύλη

Τὸ πρῶτον περίπτερον ἀφιερῶται εἰς τὴν μελέτην τῶν ὑλικῶν. Ἀποσκοπεῖ νὰ συνειδητοποιήσῃ τὴν ἰδέαν ὅτι ἡ Ἐπιστημονικὴ Ὀργάνωσις προϋποθέτει τὴν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐπέμβασιν τῆς Ἐπιστήμης εἰς τὴν βιομηχανίαν. Ἡ ὑπηρεσία αὕτη συγκεντρώνει στοιχεῖα σχετικὰ μὲ τὴν ἐπέμβασιν τῆς ὀργανώσεως εἰς τὸ ὑλικὸν πεδίον.

Διαιρεῖται δὲ εἰς τρία τμήματα 1) Ὑλικά, 2) Μηχανάς, 3) Ἐργαλεῖα.

1) Ὑλικά

Ἡ παρεμβαίνουσα ἐνταῦθα ὑπηρεσία εἶναι τὸ Ἐπιστημονικὸν Ἐργαστήριον. Τοῦτο ἀπεικονίζεται ὑπὸ μορφήν ἐρευνητοῦ κύπτοντος ἐπὶ τοῦ μικροσκοπίου του καὶ ἀποτελεῖ τὸ κεντρικὸν θέμα τοῦ περιπτέρου.

Ἡ διττὴ ἀποστολὴ τοῦ Ἐργαστηρίου καὶ ἡ χρησιμότης του ὑπενθυμίζεται διὰ τῆς ἐπιγραφῆς:

«Ἐρευνα ἢ Ἐλεγχος, ἡ ἐργασία τοῦ Ἐργαστηρίου ἀποδίδει.» Τὸ πεδίον δράσεως εἶναι ἐξαιρετικῶς εὐρύ. Μία συλλογὴ μεγάλων διαφανῶν πλακῶν, ἐνδοθεν φωτιζομένων, ἀναπαριστᾷ μίαν Ἠλεκτρικὴν Ἐπιχείρησιν. Ἀπὸ τῆς παραγωγῆς μέχρι τῆς καταλλώσεως ἐπιζητεῖται συνεχῶς ἡ ἐπέμβασις τοῦ Ἐπιστημονικοῦ Ἐργαστηρίου:

Ἐλεγχος σκυροκονιαμάτων πρὸς κατασκευὴν φραγμάτων

ἀνάλυσις γαιανθράκων

καθορισμὸς ὕδατος πρὸς χρῆσιν τῶν λεβητῶν

μελέτη ἐλαίων λιπάνσεως τῶν μετασχηματιστήρων

ἐναέριοι ὁδηγοί

ὑπόγειοι ὁδηγοὶ καὶ μονωτῆρες

χρησιμοποιοῦσις ἡλεκτρισμοῦ διὰ τὴν ἔλξιν, τὸν φωτισμὸν, τὰς βιομηχανικὰς καὶ οἰκιακὰς χρήσεις.

Τὸ Ἐργαστήριον καθορίζει τοὺς τεχνικοὺς ὅρους ἀγορᾶς ὑλικῶν, ἐλέγχει τὰς παραλαβὰς, προσδιορίζει τὰς καλυτέρας συνθήκας χρήσεως, εἰς τρόπον ὥστε νὰ γίνεταί ἡ πλεόν ὀρθολογικὴ καὶ οἰκονομικὴ χρῆσις.

Ἡ σπουδαιότης τῆς ἀποστολῆς τοῦ Ἐπιστημονικοῦ Ἐργαστηρίου ὑπογραμμίζεται διὰ τῆς ἐξῆς φράσεως «Εἰς τὰ Ἐργαστήρια Ἐρευνῶν κατεργάζονται τὰ στοιχεῖα τῆς Βιομηχανίας τῆς αὔριου».

2) Αἱ Μηχαναὶ

Αἱ ἀναζητήσεις ἐπεκτείνονται ἐπίσης ἐπὶ τῶν μηχανημάτων καὶ τῶν εργαλείων. Τὰ ὀργανωτικὰ μέτρα, τὰ ἐπιδρῶντα ἐπὶ τῆς ἀποδόσεως τῶν μηχανῶν, ἀναπαριστῶνται ὑπὸ διαφόρων ἐγγράφων:

- Συλλογὴ φωτογραφιῶν ἀπεικονιζόντων τὴν ἐξέλιξιν ἑνὸς τῶνου ἀπὸ τοῦ 1890 ἕως τὸ 1940.

- Δελτία ὁδηγιῶν διὰ τὴν χρῆσιν τῶν μηχανῶν.

- Δελτία καθορίζοντα τοὺς χρόνους τῶν διαφόρων τύπων μηχανῶν.

- Ὑπολογιστικὸς κανὼν Barth διὰ τὸν κανονισμὸν τῶν προωθήσεων καὶ ταχυτήτων κοπῆς.

- Σειρὰ προτύπων βιομηχανικῆς κατεργασίας.

3) Τὰ Ἐργαλεῖα

Τὸ ἐργαλεῖον εἶναι παράγων ποιότητος καὶ ἀποδόσεως.

Τὰ παραδείγματα βελτιώσεων εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῶν εργαλείων δανεῖζονται κυρίως ἐκ τοῦ πεδίου τοῦ ἐργοστασίου:

- Ἀντικαταστατότης εργαλείων.

- Μελέτη τῆς μορφῆς τῶν τεμαχίων, ἀναλόγως πρὸς τὰ διαθέσιμα ἐργαλεῖα.

- Γωνία κοπῆς τῶνου.

- Πρότυποι μορφαὶ εργαλείων.

- Πρότυπα κινητῶν εργαλείων.

Αἱ ἀπεικονίσεις αὐταὶ συμπληροῦνται ὑπὸ πλήρους σειρᾶς φωτογραφιῶν τοῦ ἐργαστηρίου μετρολογίας καὶ θερμοκτικῆς ἐπεξεργασίας.

β) Ὁ ἄνθρωπος

Ἡ ὀργάνωσις δὲν ἐπιδρᾷ μόνον ἐπὶ τῆς ὕλης, τῶν μηχανῶν καὶ τῶν ἐργαλειῶν. Ἐνδιαφέρεται κυρίως διὰ τὸν ἄνθρωπον, τὴν ἐργασίαν τοῦ ὁποίου ἐπιδιώκει νὰ καταστήσῃ συγχρόνως πλέον ἀποδοτικὴν καὶ ὀλιγώτερον ἐπιπνονον.

Τὸ περίπτερον τὸ ἀφιερωμένον εἰς τὸν ἀνθρώπινον παράγοντα συγκεντρῶναι πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ τὸν ἄνθρωπον.

Περιλαμβάνει δὲ τρία τμήματα:

Τὴν μελέτην τοῦ χρόνου καὶ τῶν κινήσεων

Τὴν ψυχοτεχνικὴν

Τοὺς ἠθικοὺς παράγοντας τῆς ἀποδόσεως

1) Ἡ μελέτη χρόνου καὶ κινήσεων

Εἰς τὸ πρῶτον τοῦτο τμήμα, ὅπερ ἐνδιαφέρεται καὶ διὰ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ ἐργάτου καὶ διὰ τὴν ἐξάλειψιν τῶν αἰτίων τῆς κοπώσεως, ἀπεικονίζονται:

- τὸ κανονικὸν πεδίου ἐργασίας τοῦ ἐργάτου, ὀρθίου καὶ καθημένου

- ἡ διάταξις τῆς θέσεως ἐργασίας

- τὰ ἐργαλεῖα μετρήσεως καὶ παρακολουθήσεως τῆς ἐργασίας, χρονόμετρα, χρονογράφοι, κινηματογράφοι.

- Φύλλα ἀναλύσεων τῶν παρατηρήσεων

- Δελτία ὁδηγιῶν, ὡς πρὸς τὴν χρησιμοποίητέαν μέθοδον.

Τὸ σύνολον τοῦτο συμπληροῦται ὑπὸ ἐγκαταστάσεως κινηματογραφικῶν προβολῶν, χρησιμοποιουμένης διὰ τὴν ἀνάλυσιν τῶν παρατηρήσεων. Ταινίαι ἀναπαριστῶσαι διαφόρους ἐργασίας προβάλλονται καὶ γίνονται ἀντικείμενον κριτικῆς.

2) Ἡ Ψυχοτεχνικὴ

Ἡ ἐπιλογή τῶν ἐργατῶν ζωντανεῦται διὰ φωτογραφιῶν, ἀναφερομένων εἰς σειρὰν δοκιμῶν (τέστ):

- Συντονισμοῦ τῶν κινήσεων - Ἀκριβείας καὶ μυϊκῆς ἀντιδράσεως - Ἐπιδειξιότητος - Προσοχῆς - Παρατηρήσεως καὶ κρίσεως - Ἀκριβείας καὶ ταχύτητος.

Τὰ ἐκτιθέμενα λεπτομερῆ στοιχεῖα ἀναπαριστοῦν τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ τέστ τῶν κόμβων, βάσει τοῦ ὁποίου δοκιμᾶζονται οἱ ὑποψήφιοι ὕφαντουργοί. Ὁ πῖναξ οὗτος κυριαρχεῖται ὑπὸ ἐπιγραφῆς, τονιζούσης τὴν σημασίαν τῆς μελέτης τῆς κοπώσεως:

«Ἄνευ ἀναπαύσεως, ἡ ἀπόδοσις ἐλαττοῦται

Ἐὰν ἐπιβληθῇ ἀνάπαυσις, ἡ ἀπόδοσις αὐξάνει».

3) Οἱ ἠθικοὶ παράγοντες τῆς ἀποδόσεως

Τὸ τμήμα τοῦτο καθιστᾷ καταφανῆ τὸν ἀνθρώπινον χαρακτήρα τῆς ἐργασίας.

Ὁ κεντρικὸς πῖναξ ἐπαναλαμβάνει τοὺς λόγους τοῦ Michelin πρὸς τοὺς μηχανικούς:

«Δυνάμεθα νὰ παρακολουθήσωμεν ἐπὶ μακρὸν μίαν ἐργασίαν, χωρὶς νὰ ἀντιληφθῶμεν:

1) Ὅτι οἱ ἐργάται διαφέρουν ὁ εἰς τοῦ ἄλλου. 2) Ὅτι συνήθως δὲν στεροῦνται ἀντιλήψεως. 3) Ὅτι πάντοτε ἔχουν θέλησιν. 4) Ὅτι ποτὲ δὲν εἶναι μηχαναί».

Ἡ συλλογὴ τῶν φωτογραφιῶν προέρχεται ἐξ ἐπιτοπιῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ἀναφέρεται εἰς τὰ κοινωνικὰ ἔργα: Ὑγιεινὴν, Ἱατρικὴν μέριμναν, Ἀνάπαυσιν, Κατοικίαν, Παιδικὴν ἡλικίαν, Σύνταξιν κλπ.

Ἡ Μέθοδος

Ἡ ὀργάνωσις, ἀπασχολουμένη μὲ τὸν ἀνθρώπινον παράγοντα καὶ τοὺς ὕλικους συντελεστάς, χρησιμοποιεῖ κατάλληλον τεχνικὴν, τῆς ὁποίας ἀνεμνήσθημεν ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ Καρτεσιῦ.

Ειδικόν περίπτερον αφιερούται εις τὰς μεθόδους, υποδιαιρούμενον εις 3 τμήματα.

1) Ὑπηρεσία Μεθόδων. 2) Μέσα δράσεως. 3) Ἰδρύματα.

1) Ὑπηρεσία τῶν Μεθόδων

Ἀποδεικνύεται ὅτι συμφέρει εις πᾶσαν ἐπιχείρησιν ὅπως ἔν πρόσωπον ἢ μία ὑπηρεσία ἐπιφορτίζεται ἐιδικῶς μετὴν βελτίωσιν τῶν μεθόδων ἐργασίας.

«Ἡ Ὑπηρεσία Μεθόδων φέρει εις τὴν ἐπιχείρησιν τὴν τάξιν, οἰκονομίαν καὶ ἀποδοτικότητα». Ἐκάστη δὲ τῶν ἰδιοτήτων τούτων ἀναπαραιστᾶται ὑπὸ διπλοῦ πίνακος, δεικνύοντος ἀφ' ἑνὸς μὲν τὰ ἐλαττώματα (ἀταξία, σπατάλη, ἀργία) καὶ ἀφ' ἑτέρου τὰ φάρμακα πρὸς διόρθωσιν.

Δίδεται ἔν συγκεκριμένον παράδειγμα ἰδρύσεως κέντρου Ὁργανώσεως παρὰ Ἐπιχειρήσει, ὅπερ δρᾷ ἐπὶ τῶν διαφόρων ὑπηρεσιῶν μέσῳ «πυρῆνων ὀργανώσεως».

—Σχέσεις κέντρου πρὸς τὰς ὑπηρεσίας - Διάρθρωσις - Ὁργανώσις ἑνὸς πυρῆνος - Δικαιοδοσία πυρῆνος - Δραστηριότης τοῦ Κέντρου - Ἐπιτευχθὲν ἀποτελέσμα:

Μείωσις κόστους γραφικῆς ἐργασίας κατ' ἀναλογίαν 100 πρὸς 80.

2) Μέσα δράσεως

Εἰς δεῦτερος πίναξ δηλοῖ ὅτι ἡ Ὁργανώσις προσφέρει ἀποδοτικὰ μέσα δράσεως, προσιτὰ εις ὅλους.

Ὑποδεικνύονται δὲ καὶ μερικοὶ τρόποι:

—Ἡ κατάστρωσις συντονισμένων προγραμμάτων: ὁ προγραμματισμένος ἔλεγχος καθορίζει τὰς ἀρμοδιότητας καὶ εὐθύνας ἐκάστου.

—Ἡ μέθοδος ἐργασίας, εἰς ἣν δέον νὰ καταφεύγωμεν, εὐθύς ὡς παρουσιασθῆ πρόβλημα πρὸς ἔρευναν.

—Βάσεις συνεργασίας μετὰ τοῦ προσωπικοῦ.

—Ἀγὼν κατὰ τῆς σπατάλης ὑλικῶν, χρόνου, δυνάμεων εἰς ὅλα τὰ πεδία καὶ τοὺς τομεῖς τῆς ἐπιχειρήσεως.

Εἰς λίαν ὑποβλητικὸς πίναξ ἀπεικονίζει ἑκατοντάδα δυνατῶν οἰκονομιῶν εἰς τὴν παραγωγὴν, μεταμόρφωσιν καὶ χρῆσιν τῆς κινητηρίου δυνάμεως.

3) Τὰ Ἰδρύματα

Εἰς τρίτος πίναξ ἐξαιρεῖ ὅτι τὰ Ἰδρύματα ἐρευνῆς συνεστήθησαν πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐπιχειρήσεως:

διὰ τὴν παροχὴν πληροφοριῶν - τὴν προτυποποίησιν - τὴν ἐκπαίδευσιν - ἄμεσον βοήθειαν (διαφωτιστικὴν καὶ ἐπαγγελματικὴν).

Τὰ διάφορα ταῦτα Ἰδρύματα, ἕκαστον ἀπασχολούμενον εἰς ἓν εἰδικὸν ὀργανωτικὸν πεδίον, συνεργάζονται στενῶς μετὰξὺ τῶν καὶ παρέχουν σπουδαίαν βοήθειαν εἰς τὴν βιομηχανικὴν καὶ οἰκονομικὴν δραστηριότητα τῆς χώρας.

II. ΥΠΗΡΕΣΙΑΙ ΕΚΤΕΛΕΣΕΩΣ

Τὸ ἔργον τοῦ ὀργανωτοῦ δὲν περιορίζεται μόνον εἰς ἐργαστηριακὰς ἐρεῦνας.

Ἐὰν οὗτος στηρίζεται ἐπὶ στερεῶν ἐπιστημονικῶν βάσεων, ἢ ἀποστολὴ του εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἀποστολὴ πραγματοποίησεν καὶ πρωτίστως ἐνδιαφέρεται διὰ προβλήματα ἐκτελέσεως, εἰς τὰ ὅποια ὑποδεικνύει λύσεις, προερχομένας ἐκ δοκιμασμένης τεχνικῆς, μετὰ προσαρμογὴν αὐτῶν κατ' εἰδικὴν περίπτωσιν.

Αἱ τεχνικαὶ αὗται, ἀπὸ ἀπόψεως ἐκθέσεως, κατενεμήθησαν εἰς τρεῖς ομάδας.

Παραγωγή—Διανομὴ—Διοίκησις.

Παραγωγή—Διανομὴ (Πώλησις)

Εἶναι αἱ δύο κύριαι δραστηριότητες τῆς ἐπιχειρήσεως. Συνηνώθησαν εἰς ἓν μέγα περίπτερον καὶ ἀπεικονίσθησαν ὁμοῦ, διὰ δύο λόγους: Ἄφ' ἑνὸς ἵνα ὑπογραμμισθῆ ὅτι ὁ κύκλος τῶν ἐνεργειῶν τῆς πωλήσεως εἶναι τὸ ἀναγκαῖον συμπλήρωμα τοῦ κύκλου ἐνεργειῶν τῆς παραγωγῆς. Ἄλλὰ καὶ ἀφ' ἑτέρου ὅτι ἡ

ἀποστολή τῆς ἐπιχειρήσεως δὲν περαιοῦται μὲ τὴν πώλησιν, ἀλλὰ μόνον μὲ τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ εἶδους ὑπὸ τοῦ τελικοῦ καταναλωτοῦ.

Ὀντως ἐὰν ἡ ἀνάληψις μιᾶς δαπάνης ἀποτελεῖ τὴν ἀφετηρίαν μιᾶς ἐνεργείας (ἀγορᾶς πρώτων ὑλῶν), ἐκάστη τῶν ἐπομένων συναλλαγῶν καὶ πράξεων συσσωρεύει ἐργασίαν, προσπάθειας, δαπάνας καὶ ὁ κύκλος περατοῦται μόνον ἐπὶ τῇ εἰσπράξει τοῦ ἀντιτίμου τοῦ πωληθέντος εἶδους. Καὶ δι' αὐτὸ τὸ ἀντίτιμον πρέπει νὰ πωληθῇ τὸ ταχύτερον.

Εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ περιπτέρου, ὅπου σχηματοποιοῦνται μερικά τῶν κυριωτέρων τεχνικῶν τῆς ὀργανώσεως, ἡ πορεία ἐνὸς βέλους ἐξηγεῖ ὅτι:

— Ἀπὸ τῆς πρώτης ὕλης εἰς τὸ ἔτοιμον προϊόν, ἡ Ὀργάνωσις διανοίγει ὁδὸν διὰ τὴν ἐπιτάχυσιν τῆς ἐργασίας, τὴν ἐλάττωσιν τῆς δαπάνης καὶ τὴν μείωσιν τῆς προσπάθειας. Ἡ διανοιγομένη αὕτη ὁδὸς συμβολίζεται, δι' ἐκάστην τῶν ἀναπαραστωμένων ὀκτῶ φάσεων, διὰ φωτεινῆς πρασίνης ἀκτίνος, ἥτις διέρχεται ἄνευ προσκόματος ἢ σταματήματος ἀπὸ τοῦ ἀρχικοῦ μέχρι τοῦ τελικοῦ σταδίου.

Εἰς κάθε ἐμπόδιον, κάθε παρουσιαζομένη δυσκολίαν, ἡ Ὀργάνωσις προσκομίζει ἓν φάρμακον ἀναλυτικῶς ἀπεικονιζόμενον.

1. Ἀγοραὶ (ὕλικά κακῶς ἀγορασθέντα = Καθυστερημένη καὶ ἐλαττωματικὴ παραγωγή. Φῦραι. Ἀπορρίψεις εἰδῶν).

Ἐπιβάλλεται ἡ σύνταξις σαφῶν καὶ μελετημένων ὄρων, οἵτινες καθιστοῦν εὐχερῆ τὸν ἔλεγχον κατὰ τὴν παραλαβὴν τῶν ὑλῶν.

2. Προγραμματισμός (Ἔργασία κακῶς προετοιμασθεῖσα = Στόμωμα ἢ ἀργία τῶν μηχανῶν. Ὑψηλὸν βιομηχανικὸν κόστος).

Μία προσεκτικὴ ἀνάλυσις τῆς ἐργασίας καὶ μία λογικὴ διαδοχὴ τῶν ἐνεργειῶν θὰ ἐξασφαλίσουν ταχεῖαν καὶ ἀπρόσκοπον διεξαγωγήν.

3. Ὑλικὴ διάταξις (Μηχαναὶ κακῶς διατεταγμένοι = Ἀχρηστοὶ μετακινήσεις, περιττὰ προσπάθειαι).

Μία λογικὴ πορεία ἐπιτρέπει τὴν συνεχῆ διαδοχὴν τῶν ἐργασιῶν καὶ τὴν καθ' ἄλλυσον (ὑπὸ συνεχῆ ροῆν) ἐργασίαν.

4. Συντήρησις (Κακῶς συντηρούμεναι ἐγκαταστάσεις = Προθεσμιαὶ παραβιαζόμεναι. Κίνδυνοὶ ἐπιηξημένοι). Μία καλὴ προληπτικὴ συντήρησις ἀποφεύγει τὰ σταματήματα τῶν μηχανῶν καὶ αὐξάνει τὴν ἀσφάλειαν.

5. Στόκ Ἐμπορευμάτων (Ποικιλία κακῶς μελετημένη = Χαμένοι πωλήσεις. Ἀκίνητοποιημένα κεφάλαια).

Ἡ Λογιστικὴ ἀποθήκης μᾶς προφυλάσσει ἀπὸ τὰς αἰφνιδίας ἐλλείψεις καὶ ἐξασφαλίζει μίαν ταχεῖαν περιστροφὴν (τζίρον) τοῦ ἀποθέματος (στόκ) ἐμπορευμάτων.

6. Πώλησις (Ἐμπορικοὶ ἀντιπρόσωποι κακῶς βοηθούμενοι = Ἀπώλεια χρόνου, ἐλαφρὰ αὐξήσις πωλήσεων, προσπάθειαι κακῶς χρησιμοποιούμεναι).

Ἡ ἐργασία τῶν πωλητῶν πρέπει νὰ προετοιμάζεται καὶ νὰ κατευθύνεται, τὸ ἐγχειρίδιον πωλήσεως δέον νὰ τοὺς χορηγῇ τὰ ἐπιχειρήματα.

7. Πελατεία (Ἀγοραὶ καταναλώσεως κακῶς μελετημέναι = Σπατάλη διαφημίσεως, ἀπώλεια κέντρων καταναλώσεως).

Ἡ ἀνάληψις τῆς ἀγορᾶς ἀποκαλύπτει εἰς ποῖον, ποῦ, πότε, πῶς, πόσον καὶ εἰς ποῖαν τιμὴν εἶναι συμφερότερον νὰ πωλήσωμεν.

8. Ἐξυπηρέτησις τοῦ πελάτου. (Ἐλλειψις προωθήσεως πωλήσεων = Ἐνδιάμεσοι πωλήσεις ἄνευ προθυμίας, πελατεία ἀδιάφορος ἢ ἐχθρική, βορὰ προσφερομένη εἰς τοὺς ἀνταγωνιστάς). Ἡ προώθησις τῶν πωλήσεων μαυθάνει εἰς τοὺς πωλητὰς καὶ τοὺς ἐμπόρους λιανικῆς πωλήσεως τὴν σημασίαν τῆς ἐξυπηρέτησεως τοῦ καταναλωτοῦ.

Ὁ ἐπισκέπτης, φθάνων εἰς τὸ τέρμα τοῦ κύκλου Παραγωγή - Διανομή, δύνανται παρακολουθῶν ἐν φωτεινὸν βέλος νὰ ἴδῃ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς Ὀργανώσεως:

διὰ τὸν παραγωγόν: μειωμένον κόστος

διὰ τὸν καταναλωτήν: ἡλαττωμένη τιμὴ ἀγορᾶς

διὰ τὸν ἐργάτην: ἡύξημένος μισθός.

Ἐναντι ἐκάστου πίνακος, ὑπογραμμίζοντος τὰς δυσκολίας, ἐλαττώματα, σπατάλας καὶ τὰ μέσα θεραπείας, παρατίθενται πολλαὶ φωτογραφίαι, αἵτινες

ὑποδεικνύουν τὰ ληπτέα μέτρα πρὸς βελτίωσιν τῆς ὀργανώσεως τῆς παραγωγῆς καὶ πωλήσεως:

-Τεχνικὴ Ὑργάνωσις: α) ἀνάλυσις τῆς ἐργασίας, β) προπαρασκευή, βάσει προβλέψεων, γ) καταγραφή δαπανῶν καὶ προσπαθειῶν, δ) ἀνάλυσις τῶν ἀποκλίσεων.

-Γραφεῖον Ὑργαλείων - Ὁροθέτησις θέσεων ἐργασίας - Δελτία κυκλοφορίας - Καταστάσεις προόδου, κατὰ παραγγελίαν - Ἐκθεσις ἐργασιῶν ἐν καθυστερήσει.

-Ἡμερήσιος ἔλεγχος τοῦ μισθοῦ τῶν ἐργατῶν - Δελτία λογιστικῆς ἀποθήκης - Ἀνάλυσις ἀγορῶν καταναλώσεως, προϊόντος, πελατείας, ἀνταγωνισμοῦ καὶ οἰκονομικῆς συγκυρίας - Βελτίωσις παρουσιάσεως τοῦ ἐμπορεύματος - Ἐπιλογὴ πωλητῶν - Διάθεσις χρόνου ἐμπορικῶν ταξιδιωτῶν - Ἡμερήσιοι ἔλεγχοι τῶν μεταφορῶν κ.λ.π.

III. Η ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ

Εἰς τὸ περίπτερον τῆς Διοικήσεως συγκεντροῦνται τὰ πληροφοριακὰ μέσα τὰ σχετιζόμενα μὲ τὰς ὑπηρεσίας γραφείου.

Γενικὴ Ὑργάνωσις

Τὸ κεντρικὸν στοιχεῖον τοῦ περιπτέρου τούτου καθιστᾷ ἀνάγλυφον τὸν στενὸν σύνδεσμον μεταξὺ τῶν Ὑπηρεσιῶν Παραγωγῆς - Πωλήσεως ἀφ' ἑνὸς καὶ τὸν συντονιστικὸν ἀφ' ἑτέρου ρόλον, ὅστις ἐπιτίπτει ἐπὶ τῶν διοικητικῶν ὑπηρεσιῶν.

Εἰς φωτεινὸς πίναξ δεικνύει, κατὰ σχηματικὸν τρόπον, πῶς εἰς μίαν ἐπιχείρησιν ἐξαπολύονται αἱ κύριαι ἐνέργειαι ἐπὶ τῇ λήψει καὶ ἐκτελέσει μιᾶς παραγγελίας, ὡς καὶ πῶς πραγματοποιεῖται ἡ διαβίβασις τῶν ἐντολῶν καὶ ὁ ἔλεγχος τῆς ἐκτελέσεώς των. Τὰ διάφορα δικαιολογητικὰ ἄτια τίθενται εἰς κίνησιν ἀναπαριστῶνται ἐκατέρωθεν τοῦ πίνακος (ἐπιστολὴ παραγγελίας - Ἐντολὴ πωλήσεως - Δελτίον στόκ - ἐντολὴ παραλαβῆς - τιμολόγιον - αἴτησις ἀγορᾶς - ἐντολὴ βιομηχανοποιήσεως κ.λ.π.). Ἡ διαδρομὴ τῶν διαφόρων ἀντιτύπων ἐπεξηγεῖται διὰ φωτεινῶν βελῶν, ἅτινα δεικνύουν τὴν διανυθεῖσαν πορείαν ἀπὸ ὑπηρεσίας εἰς ὑπηρεσίαν καὶ ταυτοχρόνως τὰς ἐκτελεσθείσας πράξεις.

Μία σειρά κομβίων, διατεθειμένων καταλλήλως, ἐπιτρέπει εἰς τὸν ἐπισκέπτην νὰ φωτίσῃ διαδοχικῶς τὰ διάφορα σημεῖα τοῦ πίνακος καὶ νὰ ἐξετάσῃ τί συμβαίνει εἰς τὴν ἐπιχείρησιν κατὰ τὰς διαφόρους περιπτώσεις.

1. Λήψις τῆς παραγγελίας. 2. Προπαρασκευὴ τῆς ἐντολῆς. 3. Παράδοσις-Ἀποστολὴ. 4. Τιμολόγησις. 5. Ἀγορὰ τῶν ἐμπορευμάτων - Βιομηχανοποιήσις.

Ἐπεξηγηματικαὶ σημειώσεις, διατεθειμέναι παρὰ τὰ κομβία, καθορίζουν τὴν φύσιν ἐπεμβάσεως ἐκάστης ὑπηρεσίας, ἐπὶ τῇ λήψει ἐκάστου τῶν ἀναπαριστωμένων ἐγγράφων.

Διοικητικὰ Τεχνικὰ

Αἱ ἀρχαὶ αἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν βᾶσιν τῶν διοικητικῶν τεχνικῶν ἐκτίθενται εἰς τὸ περίπτερον τοῦτο, ἐνῶ αἱ ἐφαρμογαὶ των ἀναπαριστῶνται εἰς τὸ τμήμα Μηχανογραφίας, ἀναλόγως τῶν ἐκάστοτε χρησιμοποιουμένων μέσων ἐκτελέσεως.

Εἰς καλῶς εἰκονογραφημένους πίναξ δεικνύει τὴν μελέτην διαρθρώσεως τῶν Λογιστικῶν καὶ Διοικητικῶν Ὑπηρεσιῶν μιᾶς μεγάλης ἐμπορικῆς ἐπιχειρήσεως.

Ὁ προγραμματισμὸς ἔλεγχος ἀπεικονίζεται διὰ παραδειγματος λαμβανόμενον ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς του εἰς τὴν Διεύθυνσιν Τ.Τ.Τ.

Τὸ Διάγραμμα ἀποδόσεως παρουσιάζει τοὺς τρεῖς δυνατοὺς τύπους αὐξήσεως τῶν κερδῶν μιᾶς ἐπιχειρήσεως: Αὐξήσις τιμῆς πωλήσεως - Ἐλάττωσις τῶν δαπανῶν - Αὐξήσις ὄγκου πωλήσεων.

Ἄλλος πίναξ, ὑπὸ μορφήν σχήματος, δεικνύει τὴν σύνδεσιν Λογιστικῆς, Βιομηχανικῆς Λογιστικῆς καὶ Βιομηχανικοῦ τιμημάτος (κόστους) μιᾶς ἐπιχειρήσεως, ὡς καὶ τὴν τριπλῆν κατάταξιν τῶν δαπανῶν: Κατὰ φύσιν δαπάνης (ὕλικά - ἐργατικά - ἔξοδα) - Κατὰ ὑπηρεσίαν, τμήμα ἢ θέσιν ἐργασίας - Κατὰ παραγγελίαν, εἰς τρόπον ὥστε ὅλαι αἱ δαπάναι νὰ περιληφθοῦν εἰς στενὸν δίκτυον εὐκόλως πραγματοποιησῶν ἐλέγχων.

Ἔτερα παραδείγματα ἀνάγονται εἰς τὴν ὀργάνωσιν τμήματος Διαφωτίσεως τῆς κοινῆς γνώμης.

IV. ΜΗΧΑΝΟΓΡΑΦΙΑ

Τὸ τμήμα τὸ ἀφιερωμένον εἰς τὴν Μηχανογραφίαν καταλαμβάνει τὸ μέρος τῆς αἰθούσης. Δὲν πρόκειται ἐνταῦθα περὶ μιᾶς ὑπηρεσίας ἢ καθωρισμένης λειτουργίας τῆς ἐπιχειρήσεως, ἀλλὰ περὶ συνόλου βοηθητικῶν μέσων ἐξυπηρετικῶν τῆς ὀργανώσεως, χρησιμοποιουμένων ἀπὸ ὅλας τὰς ὑπηρεσίας.

Τὰ Ὑφάρματα τῆς Διοικητικῆς Ὑπηρεσίας

Ὑπὸ τὴν ἄνω γενικὴν κατηγορίαν δύο σειραὶ διοραμάτων δεικνύουσι εἰς τὸ κοινὸν τὰ σύγχρονα μέσα ἐξοπλισέως διαφόρων ὑπηρεσιῶν γραφείου.

Ἀφ' ἑνὸς ἀναπαριστᾶται ἡ καθ' ἑαυτὸ ἔργασία Γραφείου.

1. Ἀλληλογραφία: Εἰς τὸ πρῶτον ἐπίπεδον εἰς διευθυντῆς, ἐγκατεστημένον εἰς γραφεῖον με ἀεροδυναμικὰς γραμμάς, χρησιμοποιεῖ μηχανὴν ὑπαγορεύσεως, ἐνῶ εἰς τὸ βᾶθος, μέσω ὑαλίνου διαχωρίσματος, φαίνονται δύο σειραὶ δακτυλογράφων. Ἡ μία δακτυλογραφεῖ τὸ κείμενον τῆς ἐπιστολῆς καὶ ἡ ἄλλη χρησιμοποιεῖ αὐτόματον μηχανὴν ἀντιγραφῆς τῶν ἐπιστολῶν.

2. Ταξιθετήσεις. Βλέπομεν πρὸς τὰ δεξιὰ διάταξιν συγχρόνων ἐπιπλῶν ταξιθετήσεως, μετὰ συρτάρια ἀνοικτὰ, ὥστε νὰ φαίνωνται οἱ κρεμάμενοι φάκελλοι. Δεξιὰ εἰς ὑπᾶλληλος συμβουλευεταὶ δελτία ὁρατῆς ταξιθετήσεως, ἐνῶ εἰς τὸ βᾶθος διαφαίνονται ἕτερα ἐπιπλά ταξιθετήσεως καὶ μετάλλινὰ ἐπιπλά-γραφεῖα.

3. Διαφήμισις. Εἰς τὸ πρῶτον ἐπίπεδον τῆς εἰκόνος εἰς ὑπᾶλληλος χρησιμοποιεῖ πολυγράφον διὰ μεμβράνης, πλησίον μηχανῆς ἀποτυπώσεως με τυπογραφικὰ στοιχεῖα.

Εἰς τὸ βᾶθος ἄλλος ὑπᾶλληλος χειρίζεται μηχανήματα ἀποτυπώσεως διευθύνσεων, διπλώσεως, σφραγίσεως κλπ., μηχανικὰ μέσα εὐρέως χρησιμοποιούμενα κατὰ τὴν ἀπ' εὐθείας διαφήμισιν.

Ἀφ' ἑτέρου ἐκτίθεται ἡ Λογιστικὴ Ἔργασία

1. Μέσα διὰ τῆς χειρός. Ἐνταῦθα βλέπομεν τὴν χρῆσιν τῶν ὑπολογιστικῶν μηχανῶν, συστημάτων διαλογῆς, κινητῶν φύλλων καὶ λογιστικῆς δι' ἀποτυπώσεως.

2. Λογιστικὰ Μηχαναί. Τὸ διόραμα ἀναπαριστᾷ μίαν μεγάλην αἰθούσαν ὅπου λειτουργοῦν κατὰ διαδοχὴν διάφοροι τύποι λογιστικῶν μηχανῶν, μετ' ἐπιγραφῶν ἐπεξηγουσῶν τὴν εἰδικότητά των: τιμολόγησις, μισθοδοτικαὶ καταστάσεις, κόστος, γενικὴ λογιστικὴ κλπ.

3. Μηχαναὶ διατρήτων δελτίων. Ἐνταῦθα ἐμφανίζεται ἐν ἐνεργείᾳ μία πλήρης συστοιχία στατιστικῶν μηχανῶν:

Μηχανήματα διατρήσεως, ἐπαληθεύσεως, διαλογῆς, καταγραφῆς.

Εἰς τὸ βᾶθος μεταλλικὰ ἐπιπλά διαφυλάξεως τῶν δελτίων.

Ἐφαρμογὴ τῆς Μηχανογραφίας

Μία πλήρης σειρά πινακῶν, ἀναφερομένων εἰς πραγματικὰς περιπτώσεις, ἐκτίθεται εἰς περιστροφικὰ πλάσια. Παρουσιάζονται 25 παραδείγματα, κατ' ἀντικείμενον, χρησιμοποιήσεως λογιστικῶν μηχανῶν διαφόρων τύπων, μηχανημάτων ταμείου, διατρήτων δελτίων κλπ., ὥστε ὁ ἐπισκέπτης νὰ δύναται νὰ κάμῃ ἑνδιαφερούσας συγκρίσεις.

Αἱ ἐφαρμογαὶ αὗται ἀνάγονται εἰς: Γενικὴν Λογιστικὴν, λογιστικὴν πελατῶν, λογιστικὴν προμηθευτῶν, τιμολογίαν, μισθοδοτικὰς καταστάσεις, βιομηχανικὸν τμήμα, λογιστικὴν ἀποθήκης, στατιστικὰς καὶ ἀνάλυσιν πωλήσεων.

Διάφορα μηχανήματα καὶ συστήματα

Ἐνταῦθα ἐκτίθενται τὰ διάφορα μηχανήματα καὶ συστήματα, ἐκτὸς τῶν κυρίων λογιστικῶν, κατανεμόμενα εἰς 4 τομεῖς:

Ἄλληλογραφία. Ταξιθετήσεις - Διαφήμισις - Καταγραφαὶ καὶ Ὑπολογισμοί.

Καὶ μετὰ τὴν ἐπίδειξιν ταύτην κλείει ὁ ὅλος κύκλος ἀπεικονίσεως τῆς ὀργανώσεως

μῆς ἐπιχειρήσεως, ὅσον ἀφορᾷ καὶ τὰς ἐσωτερικὰς καὶ τὰς ἐξωτερικὰς δραστηριότητάς τῆς.

Μία τοιαύτη ὀργάνωσις εἶναι μᾶλλον ιδεῶδες πρὸς ἐπίτευξιν, χωρὶς ιδεῶδη ὅμως δὲν πραγματοποιοῦνται ἔστω καὶ πλέον περιορισμένοι σκοποί.

Ἡ πρόοδος τῆς τεχνικῆς καὶ τῆς ἐπιστήμης ταχέως ξεπερνᾷ τὰς πραγματοποιήσεις τῆς χθὲς καὶ τῆς σήμερον, διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἀνω περιγραφή δέον νὰ θεωρηθῆ ὡς ἀπεικόνισις ἐνὸς *σ τ α θ μ ο ὕ ὀ ρ γ α ν ὡ σ ε ω ς*, ὡς πρὸς τὰς τεχνικὰς λεπτομερείας.

Αἱ σαφῶς ὅμως διατυπούμεναι ἢ ἄλλως συναγόμεναι ἀρχαὶ τῆς Ἐπιστημονικῆς Ὀργανώσεως παραμένουν σταθεραί, ἂν καὶ ἐξελισσόμεναι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

«Η ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΜΕΣΑ Σ' ΕΝΑ ΚΑΡΥΔΟΤΣΟΥΦΛΟ»

(Ἀρχικῶς ἀπετέλεσε τὸ θέμα ἐκλαϊκευτικῆς διαλέξεως-μυήσεως εἰς τὴν Ἐπιστημονικὴν Ὀργάνωσιν, πρὸς τὰ μέλη τῆς Ἑλλ. Ἑταιρίας Ἐπιστημονικῆς Ὀργανώσεως, Ε.Π.Ο.Ρ).

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οἱ Ἄγγλοι ἔχουν μερικοὺς χαριτωμένους ἐπιγραμματισμοὺς καὶ ἐδανείσθη ἀπ' αὐτοὺς ἓνα διὰ νὰ βαπτίσω τὴν σημερινὴν διάλεξιν *Management in a nutshell*, ὅσα μπορεῖ νὰ χωρέσῃ ἓνα καρυδότσουφλο, χωρὶς περιπτολογίας, ὀλίγο καὶ καλόν.

Ἡ διάλεξις θὰ γίνῃ εἰς ὕφος διαλογικόν, εἰς ἀπλὴν ἔκφρασιν σφικτὰ δεμένην καὶ ὅσο τὸ δυνατόν εἰς εὐθυμον τόνον. Πιστεύω ὅτι ἡ σοβαρότης τοῦ θέματος δὲν ἔχει νὰ χάσῃ ἀπὸ αὐτό. Οἱ Ἄγγλοι ἄλλως τε χρησιμοποιοῦν τὸ χιοῦμορ καὶ εἰς τὰς πλέον δυσκόλους στιγμὰς καὶ δὲν ἔμειναν δυσαρεστημένοι. Δὲν εἶναι ἡ σοβαροφάνεια τῆς ἐκφράσεως ἀσφαλὲς δείγμα τῆς ποιότητος τοῦ νοήματος.

Θὰ ἐθεωρεῖτο παράτολμον ἂν εἶπω ὅτι ἐμπίπτει εἰς τὴν σφαιραν τῆς ἐπιστημονικῆς ὀργανώσεως ἢ προσπάθεια διαδόσεως τῆς χαρᾶς καὶ τοῦ γέλιου; Ζοῦμε κάτω ἀπὸ ἓνα γελαστό οὐρανόν, καὶ μολαταῦτα εἴμεθα ἓνας λαὸς κατσοῦφης. Καὶ ἐπὶ πλέον γελάμε ὅταν πρέπει νὰ κλαῖμε, καὶ κλαίμε ὅταν πρέπει νὰ γελάμε.

Τὸ θέμα ποῦ θὰ ἀνακοινώσω τὸ ἐξῆς, ὄχι βέβαια ἀκριβῶς ὅπως τὸ ἐξιστορῶ. Τὰ παραδείγματα εἶναι μεγεθυμένα καὶ ὀλίγον ἀλατισμένα, ἢ οὐσία ὅμως παραμένει ἡ ἰδιὰ.

Μαζί, ὡς εἰς μίαν κινηματογραφικὴν ἐκτύλιξιν, θὰ παρακολουθήσωμεν τὴν ἐξέλιξιν τῆς ὀργανώσεως μιᾶς ἀπλῆς ἐπιχειρήσεως. Θὰ συγκρίνωμεν τὴν καλὴν μὲ τὴν κακὴν ὀργάνωσιν, θὰ ἀναλύσωμεν πῶς ἐσκέφθημεν καὶ θὰ προσπαθήσωμεν νὰ συναγάγωμεν συμπεράσματα, ἀνάγοντες αὐτὰ εἰς ὠρισμένας ὀργανωτικὰς ἀρχάς.

II. ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΣ

Μίαν ἡμέραν ἦλθε νὰ με ἐπισκεφθῆ ἓνας φίλος μου, μὲ τὸ ὅποιον εἶχα γνωρισθῆ εἰς τὸν στρατόν. Τὸν ἐνθυμοῦμαι ὡς προοδευτικὸν ἄνθρωπον μὲ ἐπιχειρηματικὴν καὶ πρωτοβουλίαν, ἱκανὸν διὰ πραγματοποιήσεις, ὄχι ὅμως καὶ διὰ ἐξουχιστικὴν σκέψιν.

Ὅταν εἶχα γυρίσει ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴν, μὲ τὸν ζῆλον τοῦ νεοφύτου εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ὀργάνωσιν, εἶχαμε συχνὰ ὁμιλήσει ἐπάνω εἰς αὐτὸ τὸ θέμα καὶ φαίνεται ὅτι αἱ ἀνανηθῆσεις τῶν περασμένων συζητήσεων δὲν ἔσβησαν.

Ὁ καθένας εἶχε τραβήξῃ τὸν δρόμον του καὶ ἔμαθα ὅτι εἶχε ἐπιδοθῆ εἰς ἀτομικὰς ἐπιχειρήσεις καὶ εἶχε προκόψει.

—Ὅπως θὰ ξέρης, ἤρχισε νὰ μοῦ λή, ἀνοιξα ἀπὸ καιρὸ μίαν ἐπιχείρησιν καὶ οἱ δουλιές μου πηγαίνουν πολὺ καλά. Τώρα ὅμως τελευταίως καταλαβαίνω ὅτι μεγάλωσε ἄρκετὰ ἡ ἐπιχείρησις καὶ ὅτι δὲν μπορῶ νὰ τὴν διευθύνω ὅπως

θέλω. Δέν ἔχω παράπλοιο ἀπό τοὺς συνεργάτας μου, παρ' ὅλην ὁμως τὴν καλὴν τοὺς διαθέσειν κάτι δέν λειτουργεῖ κανονικῶς. Προχθὲς σέ ἐνεθυμήτην καί ἐπειδὴ ἐξακολουθεῖς νά ἀνακατεύεσαι μέ τὴν ὀργάνωσιν ἤλθα νά σέ παρακαλέσω νά μέ βοηθήσης εἰς ὅ,τι μπορεῖς.

—Προτοῦ προχωρήσωμεν, τὸν δέκομα, θά σοῦ ὑποβάλω μίαν ἐρώτησιν. Ἐχεις διαθέσειν νά ἐφαρμόσης ὅ,τι θά σοῦ πῶ; Μὲ συγχωρεῖς πού σ' ἐρωτῶ τέτοιο πρᾶγμα, ἔχω πικράν ὁμως πείραν ἀπό προθέσεις, αἰτινες ποτέ δέν πρόκειται νά πραγματοποιηθοῦν.

—Καί φυσικά ἔχω ἀπόφασιν νά ἐφαρμόσω τὰς ὑποδείξεις σου, ἀρκεῖ νά τὰς εὐρῶ καί νά μπορῶ.

—Σύμφωνοι, τοῦ εἶπα. Ἀνάπτυσέ μου τὸ ἱστορικὸν τῆς ἐπιχειρήσεώς σου. Καί ὁ φίλος μου μοῦ ἐξέθεσε τὴν ἐξέλιξιν τῆς δουλειᾶς του, δίδοντας τὴν ἐξῆς περίπου εἰκόνα :

Ἐπρόκειτο περὶ τῆς ἐκμεταλλεύσεως μιᾶς παρουσιασθείσης εὐκαιρίας. Ἐνοίκιασε ἓνα οἰοδῆποτε κατάστημα εἰς ἓν κεντρικὸν μέρος τῶν Ἀθηνῶν καί ἤρχισε τὴν δουλειὰ του μέ δύο βοηθοὺς.

Ὅσον ἐξηπλοῦντο αἱ ἐργασίαι του ἐπῆρε ἓνα ταμίαν, ἓνα λογιστήν, ἀπό μίαν ἄλλην ἐπιχείρησιν, ἓνα γραμματέα, μίαν δακτυλογράφον καί ἄλλα στελέχη. Ἐκανε μίαν κατανομήν εἰς τὰς ἀρμοδιότητας, ἐνοίκιασε καί ἓνα παράπλευρον γραφεῖον, διότι ὁ πρῶτος χώρος δέν τοῦ ἦταν πλέον ἐπαρκῆς.

Λεπτομερεῖας τῆς λειτουργίας τῆς ἐπιχειρήσεώς του δέν εἶχε καιρὸν νά παρακολουθήσῃ, πάντως ἡ δουλειὰ διεξήγετο ὑποφερτῶς, ὡς μοῦ ἐδήλωσε.

Ἀπὸ τὴν ἀφήγησιν του κατετοπίσθην εἰς τὰς γενικάς γραμμάς, ὅπως ὁ ἰατρός ἀπὸ τὴν ἀφήγησιν τοῦ ἀρρώστου του. Τυπικὴ μορφή μιᾶς ἐπιχειρήσεως, ἣτις ἀνεπτύχθη ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν περιστάσεων. Κανένα πρόγραμμα ἐκ τῶν προτέρων, ἀλλὰ μεταφύτευσις συστημάτων ἀπὸ ἄλλας ἐπιχειρήσεις. Κάθε ὑπάλ-
ληλος ἐφήρμοζε ὅ,τι ἤξευρε, ἢ ὅ,τι ἠδύνατο νά μάθῃ μέ τὴν προσωπικὴν του πείραν.

Ἡ ἐπιχειρήσις αὐτὴ ἀνεπτύχθη ὅπως τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ ἢ ὅπως μεγ-
λώνουν τὰ ἀλητόπαιδα, μέ τὴν πικράν πείραν τοῦ δρόμου. Βέβαια ἡ ἐπιχειρήσις αὐτὴ εἶχε κάποιαν ὀργάνωσιν, ὄχι ὁμως ἐπιστημονικὴν. Καί ἡ διαφορὰ μεταξὺ ἀπλῆς ὀργανώσεως καί ἐπιστημονικῆς ὀργανώσεως εἶναι νομίζω εἰς ἀπλᾶ λόγια ἡ ἐξῆς: Κατὰ τὴν πρῶτην ἐνεργοῦμεν ὅπως τὰ εὐρήκαμεν εἰς ἡμᾶς ἢ τὰ ἐπῆραμεν ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ἐνῶ κατὰ τὴν δευτέρη ἐρευνοῦμεν νά εὐρωμεν πῶς πρέπει νά γίνωνται.

—Εὐχαριστῶ, τοῦ εἶπα, διὰ τὰς πληροφορίας. Τώρα πρέπει νά ἐπισκεφθῶ καί τὴν ἐπιχείρησιν σου, διὰ νά μορφώσω μίαν ἀνεξάρτητον ἀντίληψιν ἐπὶ τῆς καταστάσεως.

—Πότε θά ἔλθῃς;

—Τὸ ταχύτερον δυνατὸν, χωρὶς ὁμως νά σέ προειδοποιήσω. Θέλω νά λάβω μίαν παρθένον εἰκόνα τῆς διεξαγωγῆς τῆς δουλειᾶς σου καί δι' αὐτὸ δέν πρέπει οὔτε σὺ νά τὸ γνωρίζῃς.

—Οὐτ' ἐγώ; Πάντα παράξενος ἦσουν.

—Λίγο τὸ κακόν, τοῦ ἀπήντησα καί ἀπεχαιρετηθήκαμεν. Ἡ στάσις μου δέν ὤφειλετο εἰς παραξενίαν, ἀλλὰ ἐσημάτισα τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἤξευραν τὴν ἐπίσκεψίν του οἱ συνεργάται του καί ὅτι θά τοῦ ἐξέφευγε νά τοὺς πῇ πότε θά ἐπῆγαινα. Αἱ πρῶται ἐντυπώσεις, ὅταν γίνωνται ἀπρόοπτα, εἶναι μὲν πολλὰς φορές ἀπατηλαί, εἰς ἄλλας ὁμως περιστάσεις ἀποτελοῦν τὸ μόνον μέσον ἵνα μελετήσωμεν ἀφκισίδωτην τὴν πραγματικότητα.

III. Αἱ ΠΡΩΤΑΙ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ

Κατέστρωσα τὸ πρόγραμμα τῆς ἐπισκέψεώς μου. Ἐπειδὴ φυσικά δέν ἦτο δυνατόν νά περιλάβω εἰς τὴν ἐρευνάν μου ὅλην τὴν ἐπιχείρησιν, ἀπεφάσισα νά περιορισθῶ εἰς ἓν ἀντιπροσωπευτικὸν σημεῖον. Τὴν αἰθουσαν τῶν συναλλαγῶν.

Σκοπὸς μου ἦτο νά κατατοπισθῶ ἐπὶ τοῦ τρόπου ἐνεργείας τῶν συναλλαγῶν, χωρὶς νά βιασθῶ νά συναγάγω συμπεράσματα.

"Όταν τὴν ἐπομένην πρωΐαν εἰσῆλθον εἰς τὴν αἴθουσαν, ὑπῆρχε ἀρκετὴ κίνησις πελατείας.

Παρετήρησα ὅτι οἱ ὑπάλληλοι ὅλοι εἰργάζοντο, μετεκινουῦντο ὁμῶς συχνότερα ἀπὸ ὅ,τι ἔπρεπε. Συνεκέντρωσα τὴν προσοχὴν μου πρὸς ἓνα τμῆμα ἀριστερὰ καὶ παρηκολούθησα τὴν διαδρομὴν τῆς πελατείας ἀπὸ τὸ τμῆμα πρὸς τὸ Ταμεῖον. Ὁ τρόπος καθ' ὃν μετεχειρίζοντο τοὺς πελάτας δὲν ἦταν ἀπότομος, ἢ ἐξυπηρέτησις ὁμῶς ἐβράδυνε καὶ εἰς τὸ ταμεῖον παρουσιάζετο κατὰ στιγμὰς συνωστισμός.

Ἡ δουλειὰ ἐλειτουργοῦσε, ὄχι ὁμῶς σὰν ρολόγι.

"Όταν ἐκλείσεν ἡ θύρα τῶν συναλλαγῶν καὶ ἤρχισεν ἡ συμφωνία μετὰ τὸ Ταμεῖον, παρουσιάσθησαν φαίνεται λάθη, διότι ἠκούσθησαν φωναὶ καὶ παρετηρήθη ἡ συνηθισμένη νευρικότης, ὅταν βιάζεται κανένας νὰ τελειώσῃ καὶ δὲν τὸ ἐπιτυγχάνει.

Ἐπὶ τέλους με ἐπλησίασεν εἰς κλητῆρ καὶ με ἠρώτησε τί θέλω. Ἐζήτησα νὰ ἰδῶ τὸν Διευθυντὴν.

— Βλέπεις, τοῦ εἶπα, ὅτι ἐτήρησα τὴν ὑπόσχεσίν μου. Συνέλεξα τὰς πρώτας ἐντυπώσεις καὶ τώρα θέλω νὰ συνηνεθηθῶμεν πῶς θὰ με παρουσιάσῃς εἰς τὸ προσωπικόν σου. Ἐδῶ χρειάζεται καὶ ὀλίγη ψυχολογία, διὰ νὰ μὴ προκαλέσωμεν ἀντιδράσεις.

Νὰ καλέσῃς ἓνα - ἓνα τοὺς τμηματάρχας σου καὶ νὰ μοῦ τοὺς συστήσῃς, λέγοντας ὅτι ὡς εἰδικὸς καὶ φίλος σου ἦλθα νὰ μελετήσω τὴν ὀργάνωσιν τῆς ἐπιχειρήσεώς σου.

Δὲν σοῦ ζητῶ περισσότερα, διότι φαντάζομαι ὅτι οὔτε πίνακα ἀρμοδιοτήτων τῶν ὑπαλλήλων σου ἔχεις, οὔτε κανονισμοὺς ἐσωτερικῆς ὑπηρεσίας.

Ἐσκέφθην ὡς ἐξῆς: Ἐφ' ὅσον ἡ ὀργάνωσις ἔχει κέντρον τὸν ἀνθρώπινον παράγοντα καὶ στρέφεται περὶ αὐτοῦ, βασικὴ ὀργανωτικὴ ἀρχὴ εἶναι νὰ κερδίσωμεν τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ προσωπικοῦ καὶ ἂν ὄχι τὴν ὑποστήριξιν, τουλάχιστον τὴν ἀνοχὴν του.

Ἀπὸ τοὺς συστηθέντας προϊσταμένους ἐψυχολόγησα ὅτι ὁ καταλληλότερος διὰ συνεργασίαν ἦτο ὁ τμηματάρχης ἀκριβῶς τοῦ τμήματος πού προηγουμένως εἶχα παρακολουθήσει καὶ με αὐτὸν ὥρισα συνέντευξιν διὰ τὴν αὔριον.

IV. ΤΜΗΜΑ ΚΙΝΗΣΕΩΣ

Πρωί, τὴν ἐργάσιμον ὥραν, τὸν εὗρηκα εἰς τὸ Τμῆμα του καὶ ἤρχισα ὡς ἐξῆς.

— Δὲν ἔχω τὴν ἀξίωσιν ὅτι γνωρίζω τὴν ἐργασίαν σας ὅπως σεῖς, μπορῶ ὁμῶς νὰ καταποτισθῶ γρήγορα καὶ μετὰ τὴν πείραν μου κάτι νὰ προσθέσω. Δὲν θὰ σὲ ἀπασχολήσω νὰ με εἰσαγάγῃς εἰς τὰς λεπτομερείας, διότι θὰ τὰς εὕρω μόνος μου.

Πιθανὸν νὰ εὕρεθῶν ὄλα καλά. Πιθανώτερον νὰ ἔχω νὰ κάνω μερικὰς ὑποδείξεις. Θὰ σὲ παρακαλέσω νὰ τὰς σκεφθῇς ὠρίμως καὶ μετὰ νὰ τὰς συζητήσωμεν, ἵνα ἴδωμεν ποῖαι εἶναι ἐφαρμόσιμοι καὶ πῶς θὰ ἐφαρμοσθοῦν.

Τρεῖς παράγοντας εἶχα νὰ ἐρευνήσω. Τὸ περιβάλλον, τὸ προσωπικόν καὶ τὸ σύστημα.

Τὸ τμῆμα αὐτὸ εἶχε ἐργασίαν ἐξυπηρέτησεως τῆς πελατείας καὶ ἀπησχόλει δύο ὑπαλλήλους, ὅπως εἶχε καὶ ἐσωτερικὴν ὑπηρεσίαν. Ἦρχετο δὲ εἰς ἀμεσον ἐπαφὴν μετὰ τὸ τμῆμα ἀλληλογραφίας καὶ τὸ Ταμεῖον.

Ὁ χώρος ἦτο ἀρκετός. Ὁ φυσικὸς φωτισμὸς ἦτο καλός. Ὁ τεχνητὸς ὁμῶς ὑστέρει. Τοῦτο ἠδύνατο νὰ διορθωθῇ εὐκόλως ἂν κατέβαινον ὀλίγον οἱ λαμπτήρες τοῦ ἠλεκτρικοῦ καὶ ἐκαθαρίζοντο τακτικὰ ἀπὸ τὴν σκόνην.

Διὰ τὸν ἀερισμὸν καὶ τὴν θέρμανσιν δὲν ἠδύνατο νὰ γίνουιν πολλὰ, διότι τὸ οἶκμα ἦτο παλαιόν.

Τὰ τραπέζια καὶ αἱ καθέκλαι ἦσαν κοινὰ, ἀγορασμένα ὁπως-ὁπως. Τὸ ἓνα ἦτο καλὰ τοποθετημένο εἰς τὸ γκισέ, διὰ τὴν ἐπαφὴν μετὰ τὴν πελατείαν. Κοντὰ του ὁμῶς ἦτο καὶ τὸ τραπέζι τοῦ ὑπαλλήλου ἐσωτερικῆς ὑπηρεσίας, με ἀποτέλεσμα ὁ ὑπάλληλος αὐτὸς νὰ διακόπτεται εἰς τὴν δουλειὰ του ἀπὸ πελάτας, οἱ ὅποιοι ἀπηυθύνοντο πρὸς αὐτόν, νομίζοντες ἀπὸ τὴν θέσιν του ὅτι δι' αὐτοὺς

προωρίζετο. Ἐξ ἄλλου, ἐνῶ τὰ τραπέζια ἦσαν διαφόρων μεγεθῶν, τὸ μικρότερον κατεῖχεν ὁ ὑπάλληλος ἐσωτερικῆς ὑπηρεσίας, ἂν καὶ εἶχε πολλὰ ἔγγραφα νὰ χειρισθῆ, καὶ τὸ μεγαλύτερον ὁ ἄλλος ὑπάλληλος, ὅστις ἠδύνατο εὐχερῶς νὰ ἐξοικονομηθῆ καὶ μὲ μικρότερον.

Δηλαδή ἀντιστρόφως. Ἀπὸ περιέργειαν ἐξηκρίβωσα ὅτι ἐπειδὴ τὸ μεγάλο τραπέζι ἦταν πλέον παρουσιάσιμον, τὸ ἐκράτησεν ὁ ἀρχαιότερος ὑπάλληλος.

Ἐκάθησα πλησίον εἰς τὸν ὑπάλληλον κινήσεως καὶ παρηκολούθησα χωρὶς νὰ ἐρωτῶ, οὔτε νὰ κρατῶ σημειώσεις. Ἀντελήφθην ὅτι ὁ ὑπάλληλος ἄθελά του ἐστονεχωρεῖτο ἀπὸ τὴν παρουσίαν μου καὶ δι' αὐτὸ προσπάθησα νὰ εἶμαι κατὰ τὸ δυνατόν ὀλιγώτερον ἐνοχλητικός.

Αἱ συχναὶ μετακινήσεις τοῦ ὑπαλλήλου αὐτοῦ, ὡς καὶ τοῦ συναδέλφου του ὠφέλιμον εἰς τὸ ὅτι ἡ ἀρχαιοθήκη εἰς ἣν ἐχρειάζετο νὰ ἀνατρέχῃ ἦτο μακρὰ εἰς τὸν τοῖχον, ἐνῶ ἠδύνατο νὰ μετακινήθῃ σιμότερα. Ὁ ροῦς τῆς ἐργασίας συνίστατο εἰς τὸ νὰ διαβιβάζουν τὰ δικαιολογητικά ἀπὸ τὸν ὑπάλληλον εἰς τὸν τμηματάρχην πρὸς θεώρησιν καὶ ἀπ' ἐκεῖ εἰς τὸ Ταμεῖον. Πολλὰ δικαιολογητικά ἀπεστέλλοντο καὶ εἰς τὴν δ/νσιν, ἐξ οὗ ἄλλη ἀργοπορία, ἐνῶ μέρος ἀπ' αὐτὰ δὲν ἦσαν τοιαύτης σημασίας ὥστε νὰ ἀπασχολήσουν τὸν δ/ντὴν, προκαλοῦντα καθυστέρησιν τῆς πελατείας.

Ἐπίσης παρατήρησα ὅτι, ἐνῶ ὁ ὑπάλληλος εἶχε κενὰ διαστήματα κατὰ τὰ ὁποῖα θὰ ἠδύνατο νὰ παρασκευάζῃ τὴν ταμειακὴν συμφωνίαν του, ἐπερίμενε νὰ ἀρχίσῃ τὰ προκαταρκτικά ἀφοῦ ἔφευγον οἱ πελάται καὶ εἰς ὥραν πού ἦτο κουρασμένοι καὶ ἐβιάζετο νὰ τελειώσῃ.

Ἐν συνεχείᾳ ἐστράφη ἡ προσοχή μου πρὸς τὸν ἄλλον ὑπάλληλον. Αὐτὸς παρελάμβανε ἀπὸ τὸν Τμηματάρχην τὴν ἀλληλογραφίαν καὶ ἠσχολεῖτο μὲ λογιστικὰ ἔγγραφα καὶ ἀπαντήσεις. Παρατήρησα ὅτι δὲν ἐξεχώριζε τὰ ἐπιλόγιστα ἀπὸ τὰ μὴ ἐπιλόγιστα ἔγγραφα, ὥστε νὰ προχωρῆ κατὰ σπουδαιότητα, εἰς τὸν ὑπὲλόγιζε ὅτι δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ τὰ διεκπεραιώσῃ ὅλα αὐθημερόν. Οὕτως εἶδα νὰ τὰ χαρακτηρίζῃ ὁ τμηματάρχης κατὰ ποῖαν σειρὰν θὰ ἐκτελεσθοῦν.

Ἐκκρεμῆ ἔγγραφα ἐκείνην τὴν ἡμέραν εἶχε ἀρκετά, μὲ ἐξήγησεν ὅμως ὅτι αὐτὸ συνέβαινε καθ' ὠρισμένης ἡμέρας, ὅταν ἤρχετο πολὺ ταχυδρομεῖον. Τὴν δουλειά του τὴν ἐξετέλει ἀρκετὰ γρήγορα, χωρὶς πολλὰς ἐρωτήσεις πρὸς τὸν τμηματάρχην του, ἀπόδειξις ἐκ πρώτης ὄψεως ὅτι ἤξευρε τὴν δουλειά του. Ἡ παρουσία μου δὲν τὸν ἐπηρέασε καθόλου, διότι ἦτο πλέον ψύχραιμος τοῦ ἄλλου.

Ἐν τῷ μεταξὺ παρηκολούθουν ἐμμέσως καὶ τὸν τμηματάρχην. Ἦτο σοβαρός, ψύχραιμος καὶ ὄχι πιεστικός. Ἐπρόσεχε καὶ τὴν πελατείαν, δὲν εἶδα ὅμως νὰ ἐλέγχῃ τὰς ἐπιστολάς, ἰδίως τὰς πρὸς ἐνέργειαν, ὡς καὶ πόσοι ἀνηργήθησαν ἐγκαίρως. Ἀργότερον μοῦ ἐξήγησε ὅτι κάθε Σάββατον ἠρώτα ποῖαι ἐκκρεμότητες ὑπάρχουν καὶ διατί.

Ἀπέφυγα νὰ ἐρευνήσω τὴν σκοπιμότητα καὶ καταλληλότητα τῶν ἐντύπων, διότι αὐτὸ θὰ τὸ ἔκαμα καὶ ἀργότερα. Τὰ ἐντυπα, τὸ κύριον ὄργανον τῆς δράσεως τοῦ Γραφείου, ἐνδιαφέρουν πολλὰ μέρηματα καὶ πρέπει νὰ ἐξετασθεῖν μὲ ἀλληλοεξάρτησιν.

Διὰ τὸν ἀνθρώπινον παράγοντα (τὸν τμηματάρχην καὶ τοὺς δύο ὑπαλλήλους) δὲν ὑπῆρχαν πολλὰ γραπτὰ στοιχεῖα.

Ἐπληροφορήθην προφορικῶς σχετικῶς μὲ τὴν μὲν ὄρμωσιν, τὰς προϋπηρεσίας των, τὸν χρόνον ὑπηρεσίας εἰς τὸ κατάστημα, τὰς ἀποδοχὰς των καὶ τὰς σχέσεις συνεργασίας ἀναμεταξύ των.

Ἐως ἐδῶ ἐφήρμωσα ὑποσυνειδήτως μίαν ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐπιστημονικῆς μεθόδου: Τὴν ἀνάλυσιν τῶν παραγόντων τῆς ἐργασίας. Συνεκέντρωσα ὅλας τὰς ἀπαιτουμένας λεπτομερείας καὶ ἀπεσύρθην ἵνα τὰς καταγράψω καταλεπτῶς. Λόγω τῆς μικρότητος τοῦ τμήματος δὲν κατέστρωσα ὄργανόγραμμα ἐπὶ τοῦ παρόντος.

Μετὰ εἰς τὸ σπῆτι μου ἔκανα μίαν ὑπόθεσιν: πῶς πρέπει νὰ ὀργανωθῆ τὸ τμήμα ἵνα λείψουν αἱ πλέον κτυπηταὶ ἀνωμαλῖαι. Τὰ μέσα ἦσαν ἀπλᾶ καὶ ἀνέξοδα.

Μετακινήσεις καὶ ἀλλαγὴ τραπέζων, μετακινήσεις τῆς ἀρχαιοθήκης, βελτιώσεις τοῦ τεχνητοῦ φωτισμοῦ, προετοιμασία τῆς ταμειακῆς συμφωνίας ἐγκαίρως,

συχνοτέρα και καλύτερα παρακολούθησις υπό του τμηματάρχου τῆς εισερχομένης ἀλληλογραφίας, χωρισμός τῶν ἐπειγόντων ἀπό τὰ κοινά.

"Ἦτοι ἐφήρμοσα μίαν ἄλλην ὀργανωτικὴν ἀρχήν: Τὴν ἐρευναν τῶν καλύτερων συνθηκῶν καὶ μεθόδων.

"Ἡ ὑπόθεσις ὁμως δὲν ἐσήμαινε τίποτε, ἂν ἡ ἐφαρμογὴ δὲν ἐπεκύρωνε τὰς προβλέψεις.

Δι αὐτὸ τὰ συνεζήτησα μὲ τὸν τμηματάρχη, τοῦ ἀνέπτυξα καθαρά τοὺς ὑπολογισμούς μου, τοῦ ἀφῆκα γραπτὸν σημεῖωμα τῶν παρατηρήσεων καὶ ὑποδείξεών μου καὶ τὸν παρεκάλεσα, ἂν καὶ αὐτὸς συμφωνῆ, νὰ τὰ ἐφαρμόσῃ μὲ ἰδικὴν του πρωτοβουλίαν, ἀφοῦ τὰ ἐξηγήσῃ εἰς τοὺς ὑπαλλήλους. Ἰδίως τοῦ συνέστησα νὰ χειρισθῇ τὸ ζήτημα τῆς ἀλλαγῆς τῶν τραπεζῶν, ἵνα μὴ ψυχραυθῇ ὁ ἀρχαιότερος ὑπάλληλος.

"Ἀπέφυγα νὰ κάμω προσωπικὰς κρίσεις καὶ ὠμίλησα ἀντικειμενικῶς. Δὲν πρέπει νὰ ἔχωμεν ἀξιώσεις ἀπὸ τοὺς ὑπαλλήλους νὰ σκεφθοῦν πράγματα ποὺ ἐπιτίπτουν εἰς τὴν Δύσιν, οὔτε νὰ τοὺς κρίνωμεν πρὶν δώσωμεν εἰς αὐτοὺς τὰ μέσα νὰ ἀποδώσουν καλύτερα. Ἐφαρμογὴ ἐδῶ τῆς ὀργανωτικῆς ἀρχῆς τοῦ Πειρασμοῦ.

Αἱ ἀλλαγαὶ ἦσαν ἀνεπαίσθητοι καὶ δὲν ἀπῆτουν οὔτε ἐξοδα, οὔτε ριζικὴν μεταβολὴν εἰς τὸ σύστημα. Δὲν πρέπει νὰ χαλοῦμε κάτι, ἂν δὲν βεβαιωθῶμεν ὅτι εὐρήκαμεν τὸ καλύτερον.

"Ὁ Τμηματάρχης τὰ δέχθηκε προθύμως, μάλιστα ἠπόρησε πῶς δὲν τὰ εἶχε προσέξει.

—Μὴν ἀπορῆς, φίλε μου, τοῦ εἶπα. Σὺ ἀπορροφᾶσαι ὅλην τὴν ἡμέραν ἀπὸ τὴν τρέχουσαν ἐργασίαν, ὥστε δὲν σοῦ μένει καιρὸς νὰ τὰ ἰδῆς, ὅπως ἕνας τρίτος.

Δὲν ἤθελα νὰ τοῦ πῶ ὅτι ἂν εἶχε σύστημα καλύτερον δὲν θὰ τοῦ διέφευγαν, διότι δὲν ἔπρεπε νὰ τὸν θίξω. Μόνος του ἀργότερον τὸ ἀντελήφθη καὶ εἶχε τὴν εὐσυνειδησίαν νὰ τὸ ἀναγνωρίσῃ. Ποτὲ δὲν χάνει κανένας ὅταν πάῃ μὲ τὸ καλὸ, ἰδίως ἂν ἔχη νὰ κάμῃ μὲ βελτιωσίμους ἀνθρώπους.

—Δοκίμασε σὲ παρακαλῶ ἐπὶ ἡμέρας καὶ μοῦ γράφεις εἰς ἕνα σημεῖωμα ποῖαν βελτίωσιν παρετήρησες. Ἐὰν εὐρῆς δυσκολίας εἰδοποίησέ με.

Τὸ πρῶτον βῆμα μου ἐπῆγε καλὰ καὶ αὐτὸ μ' ἠυχάρισθησε, διότι ὑπελόγιζα καὶ ἀντιδράσεις νὰ εὔρω. Τὸ τμῆμα αὐτὸ θὰ τὸ ἐξήταζον ἐκ νέου, ἀφοῦ ἐτελείωσα καὶ τὰ ἄλλα τμήματα, ἵνα ἑναρμονίσω τὴν ὀργανώσιν του μὲ τὰ λοιπὰ. Ἡ ἀπόδοσις ἑνὸς τμήματος δὲν εἶναι ἱκανοποιητικὴ, ἔν καὶ τὰ λοιπὰ τμήματα δὲν λειτουργοῦν κανονικῶς καὶ ἐντὸς ἑνὸς κοινοῦ πλαισίου προγράμματος δράσεως.

V. ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑΣ

Μὲ τὸ νέο τμῆμα ποὺ ἐπρόκειτο νὰ ἀσχοληθῶ, εἰσερχόμεθα εἰς περιβάλλον γυναικοκρατίας.

"Ἡ ἀλληλογραφία διεξήγετο ἀπὸ τρεῖς ὑπαλλήλους, δύο νεαρὰς δεσποινίδας, τὴν Τζένην καὶ τὴν Μαίρην, καὶ μίαν Δεσποσύνην, ποὺ ἐδεχόταν τὸ ὄνομα madame.

"Ἀμεσὸς πρὶστάμενος τῶν τμημάτων δὲν ὑπῆρχεν. Εἶχον διανείμει τὴν ἐργασίαν ἀναμεταξύ των καὶ ἡ συνεργασία των ἦτο ὅσον ἡμπορεῖ νὰ εἶναι ἀρμονικὴ μεταξὺ γυναικῶν διαφόρου ἡλικίας. Ὅταν τὰ κορίτσια εἶναι μαζί, τὰς περισσότερας φορὰς ἡ φλυαροῦν ἢ μαλώνουν. Τέτοια σημεῖα δὲν παρουσιάζοντο μέχρι τῆς στιγμῆς.

"Ἡ γυναικεία ψυχολογία εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις ἐπιβάλλει εἰδικὸν χειρισμόν. Ἄν καὶ ἡ ἐργαζομένη γυναικὴ ἀξιώνει ἰσότητα, ἐν τούτοις ἀπαιτεῖ τὰ προνόμια ἅτινα ἡ ἀνδρική ἱπποτικότης ἀπονέμει εἰς τὸ φύλον τῆς. Ἀντὶ τῆς ἐπιβολῆς, προτιμώτερον νὰ ἐπιζητοῦμεν τὴν συμπάθειάν των.

Τὰ κορίτσια ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς ποὺ ἦλθα μὲ ἐκύτταζον μὲ φιλυποψίαν, περιέργειαν καὶ τᾶσιν κουτσομπολιοῦ. Γὰρ νὰ τὰ ἀφοπλίσω καὶ ἐπειδὴ αἱ γυναῖκες εἶναι πλέον εὐεπηρέαστοι, τὶς ἀνήγγειλα εἰς εὐθυμον τόνον ἀπὸ τὸ βράδυ ὅτι τὴν ἄλλην ἡμέραν τὸ πρωὶ θὰ εἶχα τὴν εὐχαρίστησιν νὰ μὲ κατατοπίσουν ἐπὶ τῆς ἐργασίας των. Ἦρχισα νὰ ξετεάζω τὰ τραπεζάκια, τὰς καρέκλας ὡς καὶ

τήν στάσιν τῶν καθημένων. Καί τὰ τρία τραπέζια ἦσαν διάφορα, ἐνῶ αἱ καρέκλαι ὅμοιαι, ἀπό τὰς κοινάς. Ἡ Τζένη μάλιστα, πού ἦτο καί ὑψηλόσωμος, ἐκάθητο ὡς ἐπὶ κλίνης Προκρούστου, διότι φαίνεται πῶς ἡ προκάτοχός της ἦτο μικροῦ ἀναστήματος.

Δὲν ἤξερε πῶς νὰ ἐξοικονομήσῃ τὰ πόδια της καί διαρκῶς ἤλλαζε στάσιν. Ἡ ἔρευνά μου ἐπεξετάθη εἰς τὰς γραφομηχανάς. Καί αἱ τρεῖς ἦσαν διαφόρων τύπων, ἂν καί αἱ ἐργασίαι ἦσαν παρόμοιαι. Ὑπῆρχε καί μία ἐφεδρική γραφομηχανή εἰς μίαν γωνίαν, ἀχρηστευμένη διότι δὲν εὕρισκαν ἀνταλλακτικά νὰ τὴν διορθώσουν. Τὰ χαρτιά καί τὰ καρμπόν ἦσαν ἀπὸ τὰ συνηθισμένα τῆς ἀγορᾶς. Ὅταν τὰς ἠρώτησα ἂν εἶναι καλὰ, μοῦ ἀπήντησαν ἀόριστα ὅτι καλὰ ἦσαν, δὲν εἶχαν κάνει ὅμως καμμίαν σύγκρισιν ἢ δοκιμὴν. Διατί αὐτὴ ἡ ἀνομοιομορφία τῶν μηχανῶν καί ὑλικῶν, ἐσκέφθην; Ἡ μία δακτυλογράφος δὲν δύναται νὰ γράψῃ εὐχερῶς ἐπὶ τῆς μηχανῆς τῆς ἄλλης, διατεινομένη ὅτι εἶναι ἄλλης κατασκευῆς, ἢ δὲν γνωρίζει.

Ἀγοράζονται περισσότεραι διαφορετικαὶ ταινίαι. Τὸ σχῆμα τοῦ χαρτιοῦ, ὄχι ἀνάλογον μὲ τὰς ἀνάγκας τῶν. Καί ἄθελα ἤλθαν εἰς τὴν μνήμην μου παρόμοιαι ἀναμνήσεις.

Ἐπῆγα κάποτε νὰ ἀγοράσω δύο πόμολα πόρτας καί μοῦ ἔδειξαν μεγάλην ποικιλίαν ἀπὸ αὐτά. —Γιατί τὰ ἔχεις ὅλα αὐτά; ἠρώτησα τὸν καταστηματάρχην; σοῦ τὰ ζητοῦν ὅλα;

—Ὅχι, μοῦ ἀπήντησε, ἀλλὰ τὸ μαγαζὶ μου πρέπει νὰ ἔχῃ ἀπὸ ὅλας τὰς ποικιλίας, ἔστω καὶ ἂν δὲν ζητοῦνται συχνά.

Καί ἐσκέφθην πόσαι οἰκονομίαι θὰ ἐπετυγχάνοντο εἰς τὴν κοινωνίαν, ἂν ἔλειπεν ἡ ὑπερβολικὴ ποικιλία ἣτις αὐξάνει τὸ κόστος τῆς παραγωγῆς, ἀκίνητοποιεῖ κεφάλαια εἰς ἀκίνητα στόκ, δὲν εὕρισκονται εὐκόλα ἀνταλλακτικά, παρέρπεται ἡ μόδα, δηλαδή κ α θ α ρ ά κ α λ η, τὴν ὁποίαν πληρώνει εἰς τὸ τέλος ὁ καταναλωτής.

Καί ἐδῶ ἐσκεπτόμην σύμφωνα μὲ ἄλλην σπουδαίαν ἀρχὴν τῆς ἐπιστημονικῆς ὀργανώσεως. Τὴν ἐ ν ο π ο ἰ ἦ σ ι ν κ α ἰ π ρ ο τ υ π ο π ο ἰ ἦ σ ι ν.

—Εἶσαι εὐχαριστημένη ἀπὸ τὴν γραφομηχανήν σου; ἠρώτησα τὴν Μαίρην.

—Μάλιστα, ἦταν ἡ ἀπάντησις. Ἀλλὰ ἡ ἄλλη πού εἶχα ἦταν καλυτέρα.

—Διατί ἦτο καλυτέρα; —Διότι τὴν εἶχα συνηθίσει.

—Σύμφωνοι. Ἀλλὰ αὐτὸς δὲν εἶναι λόγος πού μᾶς πείθει. Πρέπει καί νὰ ἀποδειχθῇ. Δὲν ἠθέλησα νὰ προχωρήσω, τονίζω ὅτι ἡ προκατάληψις δὲν εἶναι καλὸς σύμβουλος καὶ ὅτι κάθε νέα ἀλλαγὴ, ἔστω καὶ ἐπὶ τὸ καλύτερον, ἀπαιτεῖ εἰς τὰς ἀρχὰς κάποιαν προσπάθειαν. Ἐδῶ ἐπενεβή ἡ madame. —Καί ἐμένα, κ.

Χρυσοχοῦ, πού εἶμαι πλέον πεπειραμένη δὲν θὰ μ' ἐρωτήσετε;

—Βεβαιότατα, δεσποινίς, ἔσπευσα νὰ προσθέσω. Καί διὰ σᾶς μάλιστα ἐπιφυλάσσω τὰς σπουδαιοτέρας ἐρωτήσεις. Βλέπω ὅτι δὲν χρησιμοποιεῖτε τὴν μέθοδον μὲ τὰ δέκα δάκτυλα.

Διατί αὐτό; Ἐξηκολούθησα πρὸς τὴν Μαίρην.

—Διότι γράφω γρηγορώτερα καί καλυτέρα μὲ τὸ ἓνα χέρι.

—Ποῦ τὸ ξεύρετε, κάνατε καμμίαν δοκιμὴν;

—Ἐγὼ δὲν ἔκανα, μοῦ τὸ εἶπε μία φίλη μου, πού προσπάθησε μὲ τὴν νέαν μέθοδον.

—Ἄν καί δὲν εἶμαι δακτυλογράφος, θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ ἔχω ἀντιρρήσεις. Θὰ τὰ ξαναποῦμε. Ἄς ἐξετάσωμε, ἐσκέφθην, καί τὴν συντήρησιν τῶν μηχανῶν.

—Καθαρίζετε συχνὰ τὶς γραφομηχανές σας;

—Βέβαια, κάθε μέρα. Μάλιστα μεταχειρίζομαι καί ἄρκετὸ λάδι. Συχνὰ ὅμως στομώνει.

—Φαίνεται στομώνει συχνά, διότι τὸ πολὺ λάδι ἐνούμενο μὲ τὴν σκόνιν σχηματίζει μίαν ἐλαφρὰν λάσπην, πού κάνει τὰ διάφορα ἐξαρτήματα νὰ κολλᾶνε. Ἐπειτα παρατηρῶ ὅτι ὅταν σβύνης μὲ τὴν γομολάστιχα, ἀφήνεις τὰ ρινίσματα καί πίπτουν ἐντὸς τῆς μηχανῆς καί οὕτω αἱ ἀκαθαρσίαι συσσωρεύονται. Μικρολεπτομέρειαι, πού μποροῦν εὐκόλα νὰ διορθωθοῦν.

Ἦλθε τώρα καί ἡ σειρά τῆς Δεσποσύνης.

—Κάνετε συχνὰ λουτρὸν εἰς τὴν μηχανήν σας, ἠρώτησα μισοσοβαρευόμενος.

- Ἀστείευσθε, κ. Χρυσοχοῦ;

- Καθόλου, Δεσποινίς. Ἐνωῶ τὴν γενικὴν καθαριότητα τῆς γραφομηχανῆς.

- Μὰ γενικὴ καθαριότης δὲν χρειάζεται, ἀφοῦ κάθε μέρα τὴν καθαρίζομεν.

- Καὶ ὅμως μοῦ φαίνεται ὅτι χρειάζεται. Ὅχι μόνον διότι ἡ βούρτσα δὲν φθάνει νὰ καθαρίσῃ ὅλα τὰ μέρη, ἀλλὰ καὶ ἵνα ἀνακαλύπτονται ἐγκαίρως αἱ φθοραὶ, ποῦ μοιραίως συμβαίνουν ἀπὸ τὴν χρῆσιν τῆς μηχανῆς. Οὕτω αἱ ἐπισκευαὶ θὰ εἶναι οικονομικώτεροι καὶ θὰ προλαμβάνονται μεγαλύτεροι ζημιαί. Μοῦ διδτε παρακαλῶ νὰ ἰδῶ τὸ καλάθι τῶν ἀχρήστων;

Τὰ καλάθια ἦσαν γεμισμένα μὲ ἀχρηστευμένα χαρτιά, χάρτην ἀποτυπώσεως, ποῦμποροῦσε ἀκόμη νὰ χρησιμοποιηθῇ, ταινίαν γραφομηχανῆς ποῦ δὲν ἦταν ἀναλόγως χρησιμοποιοιμένα ἄνω καὶ κάτω καὶ τὰ παρόμοια.

Μικραὶ μὲν ἀλλὰ σεβασταὶ εἰς τὸ σύνολόν των σπατάλαι, καὶ ἀνεπὸλῃσα πόση παρομοία διαφυγὴ οικονομικῶν θὰ ἐγίνετο ἀπὸ τὴν διαρροὴν τοῦ ὕδατος, τὸ ἀσκόπως καιόμενον ἠλεκτρικὸν φῶς, τὸ καθάρισμα τῶν μελανιῶν τῶν καλαμαριῶν, τὸ χαρτὶ ποῦ καταστρέφεται ἀπὸ ἀμέλειαν ἢ χρησιμοποιοεῖται δι' ἰδιωτικὴν χρῆσιν, καὶ εἶνα σωρὸ ἀλλὰ μικροπράγματα, ποῦ θὰ ἀπεφεύγοντο μὲ ὀλίγην προσοχὴν καὶ πνεῦμα καλῶς ἐννοουμένης νοικοκυρῶσυντης.

Αἱ παρατηρήσεις ποῦ ἔκανα δύνανται νὰ ἀναχθοῦν εἰς μίαν ἄλλην ὀργανωτικὴν ἀρχήν. Τὸ ν ἀ γ ῶ ν α κ α τ ἄ τ ῆ ς σ π α τ ἄ λ η ς, ποῦ εἶναι κατὰ τὴν στενὴν ἔννοιαν ἡ πρώτη βαθμὶς καὶ κατὰ τὴν εὐρύτεραν ἡ πεμπτοῦσία τῆς ἐπιστημονικῆς ὀργανώσεως.

Μὲ τὰ κορίτσια δὲν εἶχαμε τώρα ἄλλα νὰ ποῦμε. Τὰ ὑποδείξεις μου, ποῦ μερικαὶ θὰ ἀφεώρων καὶ ἄλλα τμήματα, θὰ τὰς διευτύωνα εἰς ἐγκύκλιον καὶ ὑπόμορφὴν συμβουλῶν, ὥστε νὰ ἐγίνοντο πλέον εὐχαρίστως ἀποδεκταί.

VI. ΤΟ ΛΟΓΙΣΤΗΡΙΟΝ

Μὲ τὴν μελέτην τοῦ Λογιστηρίου εἰσερχόμεθα εἰς τὰ ἄδута τῶν ἀδύτων μιᾶς ὑπηρεσίας, ποῦ ἔχει παρεξηγηθῇ καὶ ἀπὸ τοὺς Λογιστὰς καὶ ἀπὸ τοὺς ἐπιχειρηματίας. Ἐκεῖ μερικὰς φορὰς ἐμφωλεῖται ἡ πηγὴ τῆς γραφειοκρατίας καὶ τοῦ μανδραρινισμοῦ καὶ ἀπὸ αὐτὴν συχνὰ ζητοῦνται ἀλχημείαι τῶν ἀριθμῶν.

Τὸ περιβάλλον εἶναι τελείως διάφορον ἀπὸ τὰ τμήματα ἅτινα ἐρχονται εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸ κοινόν. Ἡ πίεσις ποῦ ἀπαιτεῖ ὅπως αἱ συναλλαγαὶ διεκπεραιωθοῦν ἀμέσως ἐδῶ κατὰ κανόνα δὲν ὑπάρχει. Φούριες βέβαια καὶ ἐδῶ δὲν λείπουν, οἱ λόγοι των ὅμως εἶναι ἄλλοι. Καθυστερήσεις καὶ ἀναβολαὶ κρύπτονται εὐκολώτερα. Δικαιολογίαι σκαρώνονται μὲ περισσότεραν εὐλογοφάνειαν.

Τὰ τσιγαράκια καὶ τὰ καφεδάκια συχῶρονται, ὡς τουρωτικά τῆς γραφικῆς ἐργασίας, ἧτις εἶναι πλέον μονότονος. Μπορεῖ κανεὶς νὰ πῇ ὅτι ἡ ἰδιοσυγκρασία τῶν «γραφιάδων» εἶναι διάφορος καὶ χρειάζεται μεγαλύτερα εὐσυνειδησία διὰ μίαν καλὴν ἀπόδοσιν.

Ἐσκέφθην νὰ ὑπάγω πρῶτ, πρὶν ἀρχίσῃ ἡ δουλειά, ἵνα ἰδῶ ἂν οἱ λογισταὶ ἐπήγαινον ἀκριβῶς τὴν ὥραν των καὶ πῶς ἤρχιζον τὴν ἐργασίαν των.

Ὅταν εἰσῆλθον εἰς τὸ δεομάτιον, ἀρκετὰ εὐρύχωρον ἀλλὰ μὲ ὀλίγον φυσικὸν φωτισμόν, εὔρον τὴν καθαρίστριαν νὰ κινῆται μέσῃ σ' ἓνα σύννεφο σκόνης. Διὰ μερικὸς ξεσκόνισμα σημαίνει νὰ σηκώνωμεν τὴν σκόνην ἀπὸ τὸ ἓν μέρος ἵνα ἐπικαθίσῃ εἰς ἕτερον. Τὰ παράθυρα δὲν ἦσαν ὅλα ἀνοικτά, διὰ νὰ μὴν φυσάει, λέγει, ὁ ἀγέρας τὴν σκόνην ἀπ' ἔξω, μὲ ἀποτέλεσμα ὅτι οἱ ὑπάλληλοι ἔπρεπε νὰ καθαρῶσιν ἓκ νέου τὰς ἐπιφανείας τῶν γραφείων των μὲ ἓνα φτερὸν.

Γενικὴ καθαριότης, μὲ μετακίνησιν τῶν τραπέζων, εἶχε ἀπὸ καιρὸ νὰ γίνῃ. Ὑποπόδια εἰς τὰ τραπέζια δὲν εἶδα, οὔτε εἰς ὅλα καλῶσους ἀχρήστων. Αἱ πέννα καὶ τὰ μολύβια ἦταν κλειδωμένα, εἰς μερικὰ ὅμως γραφεῖα ἐστοιβάζοντο ἀπάνω χαρτιά καὶ βιβλία. Ὑπῆρχε καὶ ἓνα ντουλάπι διὰ βιβλία, ἦταν ὅμως ἀκλειδωτόν.

Ἀναλόγως μὲ τὴν γενικὴν ἀντίληψιν ὅτι ἡ Λογιστικὴ εἶναι ἓνα ἀναγκαῖον κακόν (ἐντύπωσις ποῦ δυστυχῶς δὲν ἐξερριζώθη ὀλοσχερῶς), αἱ συνθηκαὶ χώρου καὶ φωτισμοῦ δὲν ἦσαν ἀπὸ τὰς χειρότερας.

Μετ' ὀλίγον ἤρχισαν νὰ καταφθάνουν καὶ οἱ ὑπάλληλοι. Ἐκάθισαν εἰς τὰς

θέσεις των και ήρχισαν να παρατάσσουν τὰ συνεργά των. "Ένα μέρος από αὐτοὺς ήρχισαν ἀμέσως ἐργασίαν, ἡ ὅποια ἔμεινε φαίνεται ἀτελείωτος ἀπὸ χθές.

Διὸ τρεῖς ἐπερίμεναν νὰ τοὺς ἔλθῃ νέα δουλειά, καὶ διὰ νὰ μὴ φαίνωνται ὅτι μένου ἀνεργοὶ ἐφυλλομέτρον τὰ βιβλία των.

Ἀπὸ ὑπολογισμὸν τὸ ἔκαμνον ἢ ἀπὸ εὐσυνειδησίαν; Τὸ ἐσημείωσα ἵνα τὸ ἐξετάσω ἀργότερον.

Εἰς μίαν γωνίαν ἐκάθητο καὶ ἓνας νέος, πού ὅπως ἐξηκρίβωσα ἦτο νεοπροσληφθεὶς ὑπάλληλος καὶ εἶχε ἔλθει νὰ ἀναλάβῃ ἐργασίαν. Εἶχον ὅμως λησμονήσει νὰ τὸν τοποθετήσουν εἰς κάποιαν ὑπηρεσίαν καὶ ἀφοῦ ἔμεινε ἀρκετὴν ὥραν μετέωρος ἐξηγνήθη ἡ ὑπομονή του, ἐπῆρε μόνος του τὴν καρέκλαν του καὶ ἐκάθησε δίπλα εἰς ἓνα ὑπάλληλον καὶ παρηκολούθησε τὴ δουλειά του. Καλὸν σημεῖον ἐσκέφθην, ἐάν πρόκειται νὰ κρίνωμεν τὴν εὐσυνειδησίαν του.

Ὁ προϊστάμενος τοῦ Λογιστηρίου εἶχε μορφωθῆ ἀπὸ τὴν ρουτίαν, χωρὶς ὅμως νὰ γίνῃ σχολαστικός.

Ἀπεδείχθη ὅτι δὲν τοῦ ἔλειπε «εὐρύτης ἀντιλήψεως» καὶ ὅτι δὲν ἦταν στενόκαρδα ἐγωιστής.

Πρὸς τὸ παρὸν ὅμως ἐφαίνετο πολὺ συγκεντρωτικός καὶ πνιγμένος εἰς τὰ χαρτιά.

—Βλέπετε, κ. Χρυσοχοῦ, μοῦ εἶπεν ἐν εἶδει ἀπολογίας, τί γίνεται. "Ὅλα πρέπει νὰ περάσουν ἀπὸ μένα.

—Τὸ νομίζεις αὐτὸ ἀπαραίτητον; τοῦ ἀπήντησα. Δὲν ὑπάρχουν ἱκανοὶ ὑπάλληλοι, πού νὰ ἐξελιχθοῦν ἵνα κάνουν ἓνα μέρος τῆς δουλειᾶς σου; Εἶναι ἀκατάλληλοι, ἢ δὲν εἶναι μαθημένοι νὰ τὴν κάνουν; Βλέπω ὅτι ὁ ἐλεγχὸς ὄλων τῶν δικαιολογητικῶν περνáει ἀπὸ τὰ χέρια σου. Νομίζω ὅτι τὰ πλέον ἐπουσιώδη θὰ ἦδύνατο νὰ τὰ ἔβλεπε καὶ κανένας ἄλλος. "Εκεῖνος ὁ ἠλικιωμένος, πού τὸν ἔχετε εἰς τὴν κατωχώρῃσιν, ἐργασίαν ἀκατάλληλον διὰ τὴν ἠλικίαν του, μὲ τὴν πείραν του δὲν θὰ ἦδύνατο νὰ ἐξελιχθῆ εἰς ἐλεγκτήν;

—Πράγματι, ἦτο ἡ ἀπάντησις. Δὲν εἶναι ἀπορριπτέος, ἀλλὰ πρέπει πρότερον νὰ κατατοπισθῆ εἰς τὴν νέαν του ἐργασίαν.

—Συμφωνῶταί εἰς αὐτὸ καὶ θὰ ἴδοῦμε πῶς θὰ τὸ ἐπιτύχωμεν. Κατ' ἐμὲ ἡ κυρία ἀποστολὴ κάθε προϊστάμενος ὑπηρεσίας εἶναι ὁ συντονισμὸς τῆς ἐργασίας τοῦ τμήματός του. Καὶ αὐτὸ δὲν θὰ μπορέσῃ νὰ κατορθωθῆ, ἐφ' ὅσον δὲν σοῦ μένει καιρὸς νὰ σηκώσῃς τὸ κεφάλι σου. Πάρτο κι' ἄλλοιῶς. "Ένας ἀκριβοπληρωμένος ὑπάλληλος δὲν πρέπει νὰ ἀπασχολῆται μὲ ἐργασίας πού μπορεῖ νὰ κάμῃ καὶ ἓνας φθινότερος. Καὶ κάτι ἄλλο θὰ σὲ ἐρωτήσω: Πόσῃ καθυστερήσιν ἔχετε εἰς τὸ Λογιστήριον;

—Μὰ μερικῶν ἡμερῶν.

—Δὲν μ' ἀρκεῖ αὐτὴ ἡ ἀόριστος πληροφορία σου. Θὰ ἤθελα ἀναλυτικώτερον πόσων ἡμερῶν κατὰ εἶδος δουλειᾶς, διὰ νὰ ἴδωμεν πῶς θὰ δυνηθῶμεν νὰ βελτιώσωμεν τὴν κατάστασιν. Ἡ ἐπιστημονικὴ ὀργάνωσις ἐπιδιώκει τὴν ἀκριβείαν καὶ ὄχι κατὰ προσέγγισιν, παραλλήλως μὲ ἀνάλυσιν τῶν γεγονότων εἰς τὰ συστατικά των στοιχεῖα καὶ ἐντοπισμὸν τῶν διαφορῶν. "Ὅταν συγκεντρώσῃς τὰς πληροφορίας αὐτάς, μοῦ δίδεις παρακαλῶ ἓνα ἐγγραφοῦν σημεῖωμα.

Καὶ τώρα ἂς ἴδωμεν πῶς διεκπεραιώνεται ἡ τρέχουσα ἐργασία. Βλέπω ὅτι μερικοὶ ὑπάλληλοί σου περιμένουν ἐργασίαν. Μήπως τὰ δικαιολογητικά ἀργοῦν νὰ ἔλθουν ἀπὸ τὰ τμήματα ἢ καθυστεροῦν ἕως ὅτου τὰ ἐλέγξῃς;

—Διὰ νὰ εἶμαι εἰλικρινής καὶ τὰ δύο συμβαίνουν. Ἀπὸ τὴν πλευρὰν τῶν τμημάτων, πολλὰς φορές τοὺς εἰδοποίησα νὰ τὰ στέλνουν ἐνωρίτερα, ἀλλὰ δὲν παρετήρησα ἀξίαν λόγου πρόοδον.

—Φαντάζομαι τί συμβαίνει. Μήπως δὲν συνεννοήθῃς ἀπ' εὐθείας μὲ τοὺς ἀρμοδίους τμηματάρχας;

Χρειαζέται ἐξήγησις τί ἀντίκτυπον ἔχει ἐπὶ τῆς ὑπηρεσίας σου ἡ καθυστέρησις αὐτὴ καὶ παρακολούθησις. "Εφ' ὅσον τὸ πρᾶγμα ἀπεδείχθη κατορθωτόν, διὰ μερικὰς ἡμέρας, αὐτὸ εἶναι ἐνδείξις ὅτι ἡ βελτίωσις δύναται νὰ γίνῃ καὶ μολίμως.

—Ἡ ἀλήθεια εἶναι, μοῦ ἀπήντησε ὁ προϊστάμενος τοῦ Λογιστηρίου, ὅτι κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἐργασίας ὅλοι μας εἴμεθα ἀπησχολημένοι, ὥστε νὰ μὴ δύ-

ναι να γίνουν συνεννοήσεις παρά στο πόδι. Τώρα άλλως τε θα προστεθῆ και μία άλλη καθυστέρηση, διότι πλησιάζει ἡ ἐποχή τοῦ ἰσολογισμοῦ.

—Ένας λόγος ἐπὶ πλέον διατί ἐπεβάλλετο νὰ ἦσουν ἐνήμερος εἰς τὴν τρέχουσαν ἐργασίαν. Εἶναι ὅμως ἀναπόφευκτον νὰ δημιουργηθῆ καθυστέρησης με τὸν ἰσολογισμόν;

—Λησμονεῖτε τὴν ἐξαγωγήν τῶν τόκων;

—Τὸ ἔχω ὑπ' ὄφιν μου. Ἡ ἐξαγωγή ὅμως τῶν τόκων ἠδύνατο νὰ ἐγίνετο καὶ τμηματικῶς, κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος της ἀπὸ πρῖν, συγχρόνως με τὴν καταχώρησιν. Ἡ ἐργασία αὐτὴ θὰ ἐπεμερίζετο καθ' ὅλον τὸ ἔτος καὶ θὰ ἀπασχολοῦντο οἱ ὑπάλληλοι κατὰ τὰ κενὰ διαστήματα τῆς ἐργασίας των. Ἄς γενεικεῦσωμεν ὅμως τὸ ζήτημα. Αἱ ἐργασίαι κάθε λογιστηρίου, ὅπως τὸ «ξέρεις καλύτερον ἀπὸ ἐμέ», εἶναι τριῶν φύσεων. Τρέχουσαι, περιοδικαὶ καὶ ἑκτακτοί. Ἐχεις καταστρώσει κανένα πρόγραμμα δράσεως, ποῦ νὰ καθορίζη κατὰ προσέγγισιν τὰ ὅρια τῆς ἐκτελέσεως καὶ ποιοὶ θὰ εἶναι οἱ ἐκτελεσταί;

—Κρατῶ μερικάς σημειώσεις εἰς τὸν ἡμεροδείκτην μου.

—Δὲν εἶναι ἀρκετὸν αὐτὸ διὰ τὸ λογιστήριόν σου. Πρῶτον διότι δὲν κρατεῖς σημειώσεις δι' ὅλα καὶ δευτέρον διότι ἀπὸ αὐτὸ δὲν φαίνεται πότε ἐγιναν αἱ ἐργασίαι, πόσον ἐκράτησαν καὶ πῶς ἐγιναν. Τί θὰ ἔλεγες περὶ διαγράμματος λόγου χάριν τοῦ Γκάντ;

Ἄρχιλογιστῆς δὲν με ἠρώτησε βεβαίως, ὡς ὁ Καραγκιόζης, τί εἶναι αὐτὸ τὸ διάγραμμα καὶ ἂν τρώγεται, με ἐκύταξεν ὅμως με δυσπιστίαν ὡς κάποιον ποῦ εἰσάγει «καινὰ δαιμόνια».

—Ὡς θὰ ἤξεύρης, τοῦ εἶπα (καθαρὸς εὐφημισμὸς διὰ νὰ μὴ τὸν θίξω), τὸ διάγραμμα αὐτὸ εἶναι μία ἄλλη γραμμικὴ διάταξις, ποῦ μᾶς βοηθεῖ νὰ καθωρίσωμεν πότε πρέπει νὰ γίνη κάθε ἐργασία, ποῖος θὰ τὴν κάμη, πόσον καιρὸν ὑπολογίζεται ὅτι θὰ ἀπασχοληθῆ καὶ ἔπειτα σημειώνεται ἀπὸ κάτω πότε ἐγίνε ἡ ἐκτέλεσις καὶ πόσον καιρὸν πραγματικὰ ἀπῆτησε.

Ἄπὸ τὴν ἀντιπαραβολὴν εὐρίσκομεν ἂν ἐγίνε κανονικῶς ἢ με καθυστέρησιν καὶ ὅλα αὐτὰ φανερόνται αὐτόματα. Ἐπίσης φαίνεται πόσαι καθυστερήσεις ὑπάρχουν καὶ ἀπὸ πότε. Αὐτὰ ὅμως θὰ τὰ εἰποῦμεν ἐκ νέου ὅταν θὰ ἔλθῃ ὁ καιρὸς των. Καὶ μίαν ἄλλην ἐρώτησιν. Μήπως ἔχεις καθορίσει ὅσον χρόνος χρειάζεται κατὰ κατηγορίαν ἐργασίας δι' ἕνα μέσης ἀποδόσεως ὑπάλληλον καὶ γνωρίζεις πόσην καὶ ποίαν ἐργασίαν καταλεπτῶς διεκπεραιώνει ἕκαστος ὑπάλληλός σου; Μήπως ζητᾶω πολλὰ;

—Πάρα πολλὰ ζητᾶτε, κ. Χρυσοχοῦ, μοῦ εἶπε μειδιῶν. Ἐδῶ βλέπετε ὅτι καθυστεροῦμεν εἰς τὸ ἄλφα καὶ σεις ζητᾶτε τὸ ὦμέγα.

—Νὰ συζητήσωμεν τὴν ἀποψίν σου, ἐν καιρῷ τῶ δέοντι. Τοῦτο μόνον λέγω τώρα: Ὁ καθορισμὸς τοῦ τρόπου ἐκτελέσεως κάθε ἐργασίας εἶναι ἡ βᾶσις διὰ τὴν ἐπιλογὴν, διάθεσιν καὶ ἀπόδοσιν τοῦ προσωπικοῦ, ὡς καὶ διὰ τὴν κατάστρωσιν τοῦ προγράμματος δράσεως. Τὸ θεωροῦμε ὡς τὸ ὦμέγα, διότι ἐσυνθησάμεν ὅπως λέει καὶ ἡ παροιμία νὰ «βάνουμε τὸ καρὸςτι μπρὸς ἀπὸ τὰ ἄλογα».

Ἐξακολουθῶ τὴν ἀνάκρισιν με τὴν ἀδεία σου. Βλέπω ὅτι τὸ καλοκαίρι ἔφθασε καὶ θὰ παρουσιασθῆ ζήτημα ἀδειῶν τοῦ προσωπικοῦ σου. Πῶς θὰ τὸ ἀντιμετωπίσετε;

—Ἄλλη πλῆρη πάλιν αὐτὸ, ἦτο ἡ ἀπάντησις. Θὰ αὐξηθῆ ἡ καθυστέρησης, διότι ποῖος θὰ κάμη τὴν ἐργασίαν τῶν ἀδειούχων;

—Δὲν θὰ ἀπομείνη ἀρκετὸν προσωπικὸν ἢ δὲν γνωρίζει ὁ εἰς τὴν ἐργασίαν τοῦ ἄλλου;

—Μᾶλλον τὸ δεύτερον.

—Καὶ ἦτο ἀδύνατον νὰ εὐρεθῆ τρόπος, ὥστε ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς κανονικῆς ἐργασίας νὰ ἐγίνοντο μεταθέσεις ὑπαλλήλων, ἀπὸ θέσεως εἰς θέσιν ἐντὸς τοῦ τμήματος, ὥστε ἐκ περιτροπῆς νὰ ἐμάνθανε ὁ ἕνας τὴ δουλειὰ τοῦ ἄλλου; Οὕτω, με ὀλίγον φυσικὸν κόπον καὶ με κάποιον περιοδικὸν στρίμωγμα, θὰ ἐλύετο τὸ ζήτημα τῶν ἀντικαταστατῶν καὶ δὲν θὰ ἐνόμιζον μερικοὶ ὅτι εἶναι ἀπαράτητοι.

Ἐκτὸς τοῦ ὅτι λόγῳ τοῦ τρόπου τούτου θὰ ἦτο δυσκολώτερον εἰς τοὺς ἀσυνειδήτους νὰ ἀποκρύβουν καθυστερήσεις καὶ ἀνωμαλίας. Μὴ μοῦ δικαιολο-

γηθής ότι ή εργασία θά έμενε πίσω. Πώς μένει τώρα διαρκώς, αν λείψη ή άρρωστική κανένας;

—Ήμπορούσε νά εύρεθί κάποιος τρόπος μέ όλίγην έπιμονήν. Ήπρεπε όμως νά έχω καιρόν νά τά σκεφθώ αυτά καί άκόμη νά τά παρακολουθήσω.

—Συμφωνούμε λοιπόν ότι ό προϊστάμενος δέν πρέπει νά πνίγεται εις τās λεπτομερείας καί χάριν του καρφιοϋ νά χάνεται τό πέταλον. Όπως βλέπεις, του είπα, τά περισσότερα ζητήματα από αυτά άνάγονται εις τās οργανωτικές άρχάς: Προγραμματική όρασις - ειδικεύσις - άποκέντρωσις - άρχή τής εξαιρέσεως - συντονισμός.

Θά τά ξαναπούμεν όμως μίαν άλλην φοράν.

—Δέν έτελειώσαμε άκόμη τό ζήτημα του προσωπικοϋ;

—Μόλις τ' άρχίσαμε, ειπέ καλύτερον. Θά τά συζητήσωμεν όμως εις καταλληλότερον περιβάλλον. Αύτά τά ζητήματα θέλουν ήσυχίαν.

VII. ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ

Εις τās μικράς έπιχειρήσεις ό άρχιλογιστής είναι καί προσωπάρχης. Ήπικρατεί ή παλαιά αντίληψις «του γραμματικοϋ», όστις προωρίζετο δι' όλας τās εργασίας.

Ήξελεξα ένα παράμερον ταβερνάκι καί εις μίαν γωνίαν του κήπου, τήν όποιαν έστόλιζαν αί περικοκλάδες καί έμύρωνεν ό βασιλικός, ήρχισαμεν τās σπονδάς καί τās έκμυστηρεύσεις.

—Πώς διαλέγετε, φίλε μου, τους ύπαλλήλους σας;

—Έ, κ. Χρυσοχού, εις τό σημείον αυτό έχω κ' έγώ κάποιαν ειδικότητα.

Ήκτός από τήν πείραν που άπέκτησα τόσα χρόνια, έχω διαβάσει καί ψυχοτεχνικήν. Ήφαρμόζω καί τά τέστ.

—Καί τί είδος τέστ εφαρμόζετε, αν έπιτρέπετε;

—Ήδοκίμασα κάτι ξένα, αλλά τώρα κατασκευάζω ιδικά μου. Βάσιμ έχω τήν γενικήν διανοητικότητα.

—Καί έμεινες ίκανοποιημένος από τās δοκιμάς; Άκουσε καί έμέ, χρειάζεται κάποια ειδικότης εις αυτά. Ήγώ προκειμένου περι λογιστών—καταχωρητών προτιμώ νά παρακολουθήσω εις πόσα λεπτά περαιώνουν άρτίως μίαν άθροισιν.

Άς είναι. Δέν άρκει όμως ή διαλογή. Μετά, πώς οδηγείς τους άρχαριους νά μάθουν τήν νέαν εργασίαν των;

—Ήδω είναι ή δυσκολία. Τόν τοποθετώ πλησίον ενός πεπειραμένου λογιστοϋ, ίνα βλέπη καί ούτω νά μανθάνη.

—Δηλαδή κατά τήν άκοπωτέραν δι' έσε μέθοδον. Καί πρώτον πώς γνωρίζεις ότι ό πεπειραμένος λογιστής είναι καί καλός διδάσκαλος; Εις τήν εργασίαν του πιθανόν νά είναι καλός, αυτό όμως δέν σημαίνει ότι δύναται νά διδάξη καί καλά.

Πιθανόν νά μη έχη μεταδοτικόν. Ήπειτα δέν άρκει ό διδάσκαλος νά είναι καλός. Δύναται καί ό μαθητής νά ανταποκριθί;

Ήχει δηλαδή τās δυνάμεις νά φέρη εις πέρας τήν εργασίαν που θά του αναθέσης;

—Μά αί λογιστικάί εργασίας είναι σχεδόν παρόμοιαι.

—Αυτό τό «σχεδόν» σηκώνει πολύ νερό, αν τό προσέξης έκ του πλησίον. Όμοιάζει μέ τόν όρισμόν του κάβουρα, όστις ήτο καλός κατά τά άλλα, μόνον τόν κάβουρα δέν περιέγραφε.

Καί πώς παρακολουθείς τήν άπόδοσίν των; Στηρίζεσαι εις τήν κρίσιν του πεπειραμένου ύπαλλήλου ή έχεις κανέν άλλο κριτήριον συγκρίσεως, λ.χ. κανονισμόν του τμήματος, όστις νά διαγράφη πώς πρέπει νά γίνεται κάθε εργασία καί πόση περίου νά γίνεται κατά τόν κανονικόν μέσον χρόνον;

Θά τό έχης παρατηρήσει ότι ή ύποκειμενική κρίσις (έτσι μου φαίνεται) αλλάζει από προσώπου εις πρόσωπον, αλλά καί κατά τήν διάθεσιν του αυτού προσώπου. Ένώ ή αντικειμενική παρατήρησις (αυτό κι' αυτό έκανε) στηρίζεται εις γενικώτερα θεμέλια.

Πόσον καιρόν άφήνεις κάθε ύπάλληλον εις μίαν θέσιν; Άμα άποδειχθί άκάταλληλος τί τόν κάνεις; Τόν δοκιμάζεις εις άλλην ύπηρεσίαν;

—Μά τόν δάσκαλο θά κάνω; Ή έπιχειρήσις δέν είναι σχολείον.

—Πρέπει νά κάνης καί τόν δάσκαλον. Στοιχίζει έναν υπάλληλον νά τόν μάθη⁵ καί ἔχεις συμφέρον νά μὴν ἀλλάξης υπάλληλους, παρά μόνον ἐάν εἶναι πραγματική ἀνάγκη. Ὑπελόγησες πῶσος καιρὸς χρειάζεται νά ἀποδώσῃ ἓνας κανονικὸς νέος υπάλληλος; Ὅταν τὸ ἐπιχειρήσῃς θὰ μὲ δικαιολογήσῃς.

Ἔνα ἄλλο σημεῖον. Ἄμα γίνεται κανένα λάθος, πῶς ἐνεργεῖς; Εἶδα ὅτι ἐκάλεσες ἓνα υπάλληλον καί τόν ἐπέπληξες. Εἶδες ἂν ἔπαιεν αὐτὸς διὰ τὸ λάθος, ἢ ἂν συντέιναν εἰς αὐτὸ καί συνθηκαὶ ἐργασίας ἀκατάλληλοι; Δηλαδή ἀναλύεις τὰ αἷτια κάθε λάθους, ἵνα ἀνακαλύψῃς τὴν πηγὴν των; Ἴνα ὀδηγηθῆς ὄχι μόνον πῶς γίνεται καλύτερον ἢ δουλειὰ σήμερον, ἀλλὰ πῶς πρέπει νά γίνεται ἀποδοτικώτερον. Ἐπίσης ἡ ἐργασία τοῦ Λογιστηρίου ἐπιρραζέται ἀπὸ τὴν κανονικότητα τῆς ἐργασίας τῶν ἄλλων τμημάτων, τὸ σχῆμα καί τὸ διάγραμμα τῶν ἐγγράφων, τὴν ἀκρίβειαν εἰς τὴν σύνταξιν των. Ἐκανες καμμίαν φορὰν συνθετικὴν μελέτην αὐτῶν τῶν συνθηκῶν καί τῶν ἀντικτύπων των;

Αὐτὰ τὰ λόγια ποῦ εἶπομεν διὰ τὸν ἀνθρώπινον παράγοντα ἀνάγονται εἰς τὰς ὀργανωτικὰς ἀρχάς: Πρόβλεψις, ἐπιλογή, εἰδίκευσις καί ἀπόδοσις τοῦ προσωπικοῦ.

Ἐνόμισα ὁμως ὅτι δὲν ἐξωφλήσαμεν ἀκόμη, μὲ τὸ θέμα:

—Ἄκουσε, φίλε μου, τοῦ εἶπα. Ἄς φιλοσοφήσωμεν καί ὀλίγον.

Ὁ ἀνθρώπος εἰς τὴν ὀργάνωσιν δὲν εἶναι μόνον μέσον ἀλλὰ καί σκοπός. Ὁ προϊστάμενος πρέπει νά εἶναι καί καλὸς διδάσκαλος. Καί ἡ ζωὴ σχολείου εἶναι. Ἔνα μεγάλον μάλιστὰ Σχολεῖον, ὅπου στέφεται καί πληρώνεται κάθε ἐπιτυχία καί ἀποτυχία.

Ὁ προϊστάμενος πρέπει νά εἶναι ἐμπνευστὴς καί ὀδηγός. Νά ἔχη τὴν διάθεσιν, ὅπως ὁ διδάσκαλος, νά δώσῃ καί μεταδώσῃ ἀπὸ τὸ εἶναι του ὅ,τι ἡμπορεῖ: Γνώσεις, ἐνθουσιασμόν, τὸ παράδειγμα ποῦ συναρπάζει. Νά βοηθήσῃ τοὺς νέους νά μάθουν τὰ ἱερὰ τῆς τέχνης, νά τοὺς φρονιματίσῃ, νά τοὺς δείξῃ τί εἶναι ἐργασία ὄξια ἐλευθέρων ἀνθρώπων.

Τὸ φιλικὸν περιβάλλον ἦτο, ἢ τὴ ποιητικὴ βραδυνά, ἦτις μοῦ ἐνέπνευσε αὐτὴν τὴν ἔρασαν;

Πάντως τὸ θέμα ἤργει νά ἐξαντληθῇ, ἐχρειάζετο ὁμως νά δοθῇ εἰς δόσεις. Καί ἐτελείωσα. —Ναὶ καί ἄλλα ἔχομεν νά εἰπώμεν, ἀλλὰ ὄχι τώρα. Χώνεψε πρῶτον αὐτὰ ποῦ ἀνέπτυξα καί μετὰ θὰ προχωρήσωμεν περαιτέρω.

Ἡ συναδέλφωσις εἰς τὰς σπινθῶδες ἐπέτρεπεν ἓνα τοιοῦτον τόνον συνομιλίας.

VIII. ΟΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΝ

Ἀπέμεινε τὸ τελευταῖον καί δυσκολώτερον διάβημα: Νά τὰ «ποῦμε ἀπὸ τὴν καλῇ» μὲ τὸν Διευθυντὴν τῆς ἐπιχειρήσεως.

—Ἐλα, ἔλα, μοῦ λέει, εἰς τὸ γραφεῖον μου νά μοῦ πῆς τὰς ἐντυπώσεις σου.

—Δι' αὐτὸ φίλε μου σὲ θέλω, ἀλλὰ ὄχι ἐδῶ, ποῦ θὰ μᾶς διακόπτουν κάθε στιγμήν. Θὰ ἔλθω εἰς τὸ σπίτι σου, ὅπου νά ἔχωμεν καιρὸ νά με ἀκούσῃς καί νά τὰ ποῦμε μὲ τὴν ἡσυχίαν μας. Εἶναι κακὸν βέβαια νά ὀμιλῇ κανεὶς γιὰ δουλειὰς εἰς τὸ σπίτι του, ἀλλὰ δὲν δύναται νά γίνῃ ἀλλέως. Εἰς ὅ,τι σοῦ εἶπω, θέλω νά με προσέξῃς.

Καί οὕτω ἤρχισαμεν ἐν ἀπόγευμα τὴν κάτωθι συνομιλίαν, καθισμένοι ἀναπαυτικά καί καπνίζοντες μακαρίως.

—Πρῶτον νά σὲ ἐνημερώσω ἐπὶ τοῦ τρόπου κατὰ τὸν ὁποῖον ἤρχισα τὰς ἐνεργείας μου. Προσπαθῶ πάντοτε νά δημιουργῶ μίαν κατάλληλον νοοτροπίαν εἰς τοὺς υπάλληλους. Νά τοὺς κάνω νά πεισθοῦν, νά ἀφομοιώσουν καί νά παρουσιάσουν ὡς ἰδικὰς των τὰς βελτιώσεις καί τὸ ὀλιγώτερον νά ἐξουδετερώσω τὴν ἀντίστασιν των, ἦτις θὰ ὀφείλεται μάλλον εἰς ἐγωισμόν, συνθηθείας καί πολὺ ὀλίγον εἰς κακὴν πίστιν.

—Θέλεις νά σοῦ πῶ καί ποῖα σχόλια ἀκούω νά γίνωνται;

—Εἰπέ τα, δὲν πρόκειται νά με πειράξουν ἢ νά κάνουν ὅπως ἀλλάξῃ ἡ στάσις μου.

—Λέγουν λοιπόν: Μωρὲ τί εἶναι αὐτὸς ποῦ ἦλθε νά μᾶς ὀργανώσῃ. Μὲ τὸ βαμβάκι σφάζει.

— Πάλι καλά. Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖον μὲ φοβίζει περισσότερο δὲν εἶναι οἱ ὑπάλληλοι, ἀλλὰ ἡ Διεύθυνσις. Ἐσὺ. Ἡ ὀργάνωσις εἶναι ἔργον πνοῆς καὶ πρῶτον προσήλυτον πρέπει νὰ ἔχη τὸν ἀρχηγὸν τῆς ἐπιχειρήσεως, ὅστις θὰ ὑποστηρίξη τὰς προσπάθειάς. Ἀπὸ τὸ κεφάλι δὲν ξεχωρίζει μόνον τὸ φρέσκο ψάρι. Καὶ ὅπως θὰ γνωρίζης ὁ ἐπιχειρηματίας λόγῳ τῆς θέσεώς του, τῶν ἐπιτυχιῶν του καὶ τοῦ ἐγωισμοῦ του, ἔχει ὠρισμένας ἀντιεπισημονικὰς προλήψεις, αἵτινες παραλύουν πολλὰς φορές τὸ ἔργον τῆς ὀργανώσεως.

Ἐπιθυμίαν ἔχει, ὁ καιρὸς καὶ ἡ θέλησις τοῦ λείπει. Πότε λιποψυχεῖ, πότε τρέχει, πότε ἐνθουσιάζεται, ἄλλοτε ἀπογοητεύεται καὶ ὄλαι αὐταὶ αἱ διαθέσεις ἔχουν τοὺς ἀντικτύπους των. Λοιπὸν μὲ τὴν ὀργανώσιν σου θὰ ἀσχοληθῶμεν, παραλλήλως μὲ τὰς λοιπὰς φροντίδας σου.

Καὶ ἐν πρώτοις δὲν ἔχεις ὀργανώσει συστηματικὰ τὴν διάθεσιν τῶν σωματικῶν σου δυνάμεων. Ὅπως βαδίζεις φοβοῦμαι ὅτι ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἀρρωστήσης.

— Εἶμαι γερὸ κόκκαλο. Πάντως ἀρχίζω νὰ αἰσθάνωμαι κούρασιν.

— Τὰ ψηλά δένδρα σωριάζονται ἀποτόμως. Κάμεις οἰκονομίας εἰς τὸ χαρτί καὶ δὲν φειδεσαι τῶν δυνάμεών σου. Φορτώνεσαι δουλειά, ἡ ὁποία σὲ συντρίβει. Καὶ ὅταν θὰ χρειασθῇ νὰ ἔχῃς ἀρτίως ὄλας τὰς δυνάμεις σου, κατὰ τὴν κρίσιμον στιγμήν, δὲν θὰ μπορῆς νὰ ἀντιδράσῃς. Τὸ παρὸν σὲ ἀπορροφᾷ. Τὸ μέλλον δὲν τὸ πολυκοιτάζεις.

— Πῶς θέλεις ὅμως νὰ γίνῃ; Ποῦ νὰ εὕρω τοὺς καταλλήλους ἀνθρώπους, οἷτινες νὰ μὲ ἀναπληρώσουν;

— Ἐνθουμῆσαι τί εἶχομεν εἰπῆ μία φορά; Ποῖον εἶναι τὸ μεγαλύτερον προσὸν ἐνός Διευθυντοῦ; Τοῦτο, σοῦ τὸ ὑπενθυμίζω: «τὸ νὰ διαλέγῃ τοὺς καταλλήλους συνεργάτας του καὶ νὰ τοὺς φιλοτιμῇ ὅπως ἐργάζονται ἀποδοτικῶς».

Δύσκολον βεβαίως πρᾶγμα, ἀλλὰ διὰ τὰ δύσκολα ἔργα προορίζεται ὁ Διευθυντής. Εὐρὲ τοὺς ἀνθρώπους. Εἰπέ τους καθαρὰ τί περιμένεις ἀπὸ αὐτούς. Δῶσε τους πρωτοβουλίαν καὶ τὰ μέσα ἵνα δράσουν. Καὶ ἔλεγξέ τους, ἂν καλῶς ἐνήργησαν. Κέντριξέ τους μὲ ὑλικὰς καὶ ἠθικὰς ἀμοιβάς.

— Καλὰ αὐτά, ἀλλὰ πῶς θὰ γίνουν ταυτοχρόνως; Μὲ πνίγει ἡ τρέχουσα δουλειά.

— Ἐν πρώτοις εὐρὲ ἕναν κατάλληλον γραμματέα καὶ μεταβίβασε εἰς αὐτὸν ὄλας τὰς λεπτομερειακὰς ἐργασίας. Πολλαπλασίασε τὴν προσωπικότητά σου. Κράτησε διὰ τὸν ἑαυτὸν σου τὰ οὐσιώδη. Τὸ μάτι τοῦ ἀφεντικοῦ δὲν πρέπει νὰ λείψῃ ποτέ. Νὰ μὴ χάνεται ὅμως εἰς ἀσημάντους ὑποθέσεις. Οἱ ὑφισταμένοι σὰν τὸ ἄλογο, μυρίζονται τὸν καλὸν καβαλλάρη.

— Ὁμολογῶ ὅτι εἶμαι ἀπὸ χαρακτήρος συγκεντρωτικὸς. Θέλω νὰ τὰ βλέπω ὄλα.

— Καὶ νομίζεις ὅτι τὰ βλέπεις; Καὶ ἐὰν σήμερα ὑποθέσωμεν ὅτι τὰ βλέπεις, θὰ δύνασαι καὶ αὐριον, ὅταν ἐξαπλωθῇ ἡ δουλειά;

Χώ ν ε ψ ἔ τ ο : ν ἄ β λ ἔ π η ς τ ἄ ο ὀ σ ι ῶ δ η , ν ἄ τ ἄ β λ ἔ π η ς ὀ μ ω ς κ α λ ἄ . Ὁ ἀνώτατος κριτὴς κάθε πράξεως πρέπει νὰ μείνῃ ἐσὺ. Οἱ συνεργάται σου, ὡς πλέον εἰδικοί, θὰ σοῦ εισηγοῦνται. Σὺ ὅμως θὰ ἀποφασίζῃς συναρμολογῶν, μετὰ σκέψιν, δικαίως καὶ χωρὶς λιποψυχίας. Ἄν κάνῃς λάθος ἀναγνωρίζε το. Φρόντιζε ὅμως νὰ τὸ ἀποφύγῃς.

Καὶ μίαν ἀδιάκριτον ἐρώτησιν. Εἶναι τὸ προσωπικόν σου εὐχαριστημένον;

— Τὸ ἀμείβω καλά.

— Δὲν ἀρκεῖ αὐτό. Χρειάζεται καὶ μίαν ἠθικὴν τόνωσιν. Εἰς ἔπαινος, εἰς καλὸς λόγος, μία διάκρισις. Καὶ νὰ μὴ διακόψῃς τὴν ἐπαφὴν μὲ τοὺς ὑπάλληλους σου. Διὰ συντονισμένην δρᾶσιν, κάνε περιοδικὰ συμβούλια ὄλων τῶν προϊσταμένων, ὅπου καὶ αὐτοὶ νὰ γνωρισθοῦν ἀναμεταξύ των καλύτερον, καὶ ἐσὺ νὰ τοὺς γνωρίζῃς καὶ αὐτοὶ νὰ σὲ καταλάβουν.

Ἴδιωτικῶς ἐπισκέπτου ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὴν οἰκίαν των, διὰ νὰ γνωρίσῃς τὸ περιβάλλον των καὶ τὸν οἰκονομικὸν καὶ ἠθικὸν παράγοντα, οἷτινες, ἂν καὶ ἐξω-ὑπηρεσιακοί, ἐπιδρῶν εἰς τὴν ἀπόδοσιν των.

Καὶ ὡς ἐπιπέτασμα τῆς Ὀργανωτικῆς μηθεσεως, κάμε ἐν πρόγραμμα, πρῶτον δι' ἐσὲ καὶ μετὰ ἀπαιτήσε καὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους νὰ κάμουν ἐν παρόμοιον πρόγραμμα τῆς δράσεως των, τὰ ὁποία θὰ ἐγκρίνης καὶ θὰ τὰ ἐναρμονίσῃς.

Τὸ πρόγραμμα θὰ τὸ διατυπώσης γραπτῶς. Θὰ περιλάβῃ τὴν δρᾶσιν σου, ὅπως τὴν προβλέπῃς δι' ἓν χρονικὸν διάστημα.

Καταρτίζων τὸ πρόγραμμα θὰ ἀναλύσῃς τὰς ἐνεργείας σου, θὰ δώσῃς εἰς αὐτὰς μίαν σειρὰν προτεραιότητος, θὰ ὑπολογίσῃς πότε περίπου πρέπει νὰ γίνουιν καὶ μὲ ποῖα μέσα πρέπει νὰ γίνουιν. Καὶ βᾶσει αὐτοῦ θὰ παρακολουθήσῃς τὴν ἐκτέλεσιν, ἐρευνῶν διατί μία ἐνέργεια ἐβράδυνεν, δὲν ἔγινεν, ἢ ἔγινεν ἐνω-
ρίτερον.

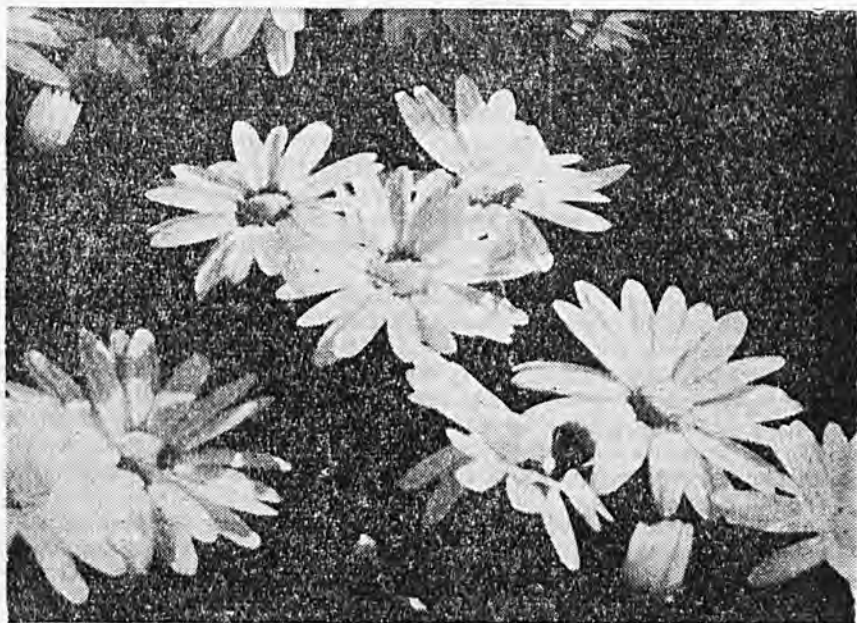
Κατάστρωσε κατ' ἀρχὰς τὸ ἀτομικὸν σου πρόγραμμα δι' αὔριον. Ἐπέκτεινέ το διὰ μίαν ἐβδομάδα, ἀνάπτυξέ το διὰ μεγαλύτερα χρονικὰ διαστήματα καὶ περιοδικῶς «ἔλεγχε τὴν συνείδησίν σου». —Τί ἔκαμα κατὰ τὴν διαρρέουσάντα χρόνον; Πῶς πρέπει νὰ ἐνεργήσω εἰς τὸ μέλλον;

Αὐτὰ τὰ λόγια τὰ ὅποια τῷ εἶπον φαίνεται ὅτι ἐπείραξαν τὸν ἐγωισμόν του. Δι' αὐτὸ καὶ ὅταν ἔφευγα, μὲ ἔχαιρέτησεν ἐγκαρδίως καὶ συγκινητικῶς, μοῦ ἔρριψεν ὅμως καὶ μίαν αἰχμὴν.

—Καλὰ καὶ ὠραία τὰ ὅσα μοῦ ἀνέπτυξες. Σὺ ὅμως τὰ ἐφαρμόζεις;

—Ἐννοῶ, τῷ ἀπήντησα, τί ὑποδηλώνεις. Θέλεις νὰ μοῦ ὑπενθυμίσῃς τὴν παροιμίαν. «Διδάσκαλε ποῦ διδάσκεις καὶ νόμον δὲν ἐκράτεις.» Τί νὰ σοῦ πῶ;

Καὶ ἐὰν δὲν τὰ ἐφαρμόζω, θὰ ἔπρεπε νὰ τὰ ἐφήρμοζα.

ΤΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΤΑ ΤΟ 1957

Του κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ Α. ΚΑΝΑ

Διὰ τοῦ παρόντος θὰ ἐπιχειρήσωμεν νὰ δώσωμεν μίαν ἰδέαν τῆς πορείας τῶν Δημοσίων Οἰκονομικῶν κατὰ τὸ λῆξαν οἰκονομικὸν ἔτος 1957. Πρὸς τοῦτο θὰ στηριχθῶμεν ἐπὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ οἴκον. ἔτους 1957, ὡς ἐμφανίζονται εἰς τὸ Δελτίον δημοσιονομικῶν στοιχείων τὸ ἐκδιδόμενον παρὰ τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως Δημοσίου Λογιστικοῦ καὶ εἰς τὰ ἀπολογιστικὰ στοιχεῖα τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως Δημοσίου Λογιστικοῦ τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου 1958. Καίτοι τὰ στοιχεῖα ταῦτα δὲν εἶναι ὀριστικά, λόγῳ τῆς παρατάσεως τῆς χρήσεως 1957 μέχρι τέλους Φεβρουαρίου 1958, διὰ τὰς συνήθεις πληρωμὰς, καὶ ἔτι ἀργότερον διὰ τὰς συμψηφιστικὰς πληρωμὰς, ἐν τούτοις δυνάμεθα νὰ ἐξάγωμεν ὀπωσδήποτε ἀσφαλῆ συμπεράσματα ἐκ τῶν παρατιθεμένων κατωτέρω ἀριθμητικῶν δεδομένων, καθόσον τὰ στοιχεῖα ταῦτα δὲν δύνανται νὰ ἀλλοιωθοῦν παρὰ κατ' ἐλάχιστον ποσοστὸν.

Πρῶτον παραθέτομεν κατάστασιν ἐμφανίζουσαν τὴν ἐξέλιξιν καὶ διαμόρφωσιν τοῦ προϋπολογισμοῦ τῶν ἐσόδων, ὡς κατωτέρω.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

ἐμφαίνουσα τὰ μέχρι τέλους Ἰανουαρίου 1958 ἀποτελέσματα τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ οἰκονομικοῦ ἔτους 1957 (εἰς ἑκατομμύρια δραχμῶν)

Α' Ἔσοδα

Κατηγορίαι Ἔσodων	1 Προϋ- πολογισθ.	2 Βεβαιω- θέντα	3 Εἰσπρα- χθέντα	Διαφορὰ εἰσπρα- χθέντων ἔναντι προϋπολογι- σθέντων (1-3)
* Ἀμεσοὶ φόροι	2.370	2.126	1.992	- 16 %
* Ἐμμεσοὶ φόροι	7.796	9.150	9.005	+ 15,5 %
Λοιπὰ τακτικὰ ἔσοδα	680	838	786	+ 15,5 %
* Ἐκτακτὰ ἔσοδα	179	1.006	948	+ 427 %
* Ἔσοδα ἐκ δανείων	435	2	—	- 435 %
* Ἔσοδα ἐκ παρελθόντων ἐτῶν	—	2.095	598	+ 598 %
* Ἔσοδα ἐκ δημ. ἐπενδύσεων	65	203	162	+ 150 %
» ἐξ εἰσφ. μελῶν NATO	225	—	—	- 225 % ⁽¹⁾
* Ἀμερικανικὴ βοήθεια	1.400	1.140	1.140	- 18 %
Γενικὸν Σύνολον	13.150	16.565	14.631	+ 11,25 %

1. Τὸ ποσὸν τῆς εἰσφορᾶς ἐκ τῶν μελῶν τοῦ NATO δὲν ἐμφανίζεται εἰς τὰ εἰσπραχθέντα, καίτοι εἰσπράχθη ποσὸν 350 ἑκατομμ. Τὸ ποσὸν τοῦτο ἐμφανίζεται εἰς τὰ εἰσπραχθέντα ἔσοδα ἐκ τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας, τῆς ὁποίας τὸ σύνολον ἀνέρχεται εἰς δραχμὰς 930 ἑκατομμύρια. Αἱ διαφοραὶ ἀφελόνται εἰς τὸ ὅτι τὰ στοιχεῖα εἶναι προσωρινά. Πάντως ἡμεῖς θὰ κάμνωμεν τὰς διαπιστώσεις μας βάσει τῶν ἀνωτέρω ἀριθμῶν τοῦ πίνακος.

Ἐκ τοῦ πίνακος τούτου, καὶ δὴ ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν προσῶν τῶν στηλῶν 1, 2 καὶ 3 ἐξάγονται τὰ ἀκόλουθα συμπεράσματα.

Ἀπὸ τὸ γενικὸν σύνολον τῶν πραγματοποιηθέντων ἐσόδων φαίνεται ὅτι ὑπάρχει πράγματι μία ὑποεκτίμησις, ἐν συγκρίσει ὄχι μόνον πρὸς τὰ βεβαιωθέντα, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ πραγματοποιηθέντα ἔσοδα. Ἡ ἐπὶ πλέον παρουσιαζομένη διαφορά τῶν βεβαιωθέντων, ἔναντι τῶν προϋπολογισθέντων, ἀντιπροσωπεύει ποσὸν δραχμῶν 3.415 ἑκατομμυρίων, ἤτοι ποσοστὸν 26³/₁₀. Ἐπίσης, ἡ ἐπὶ πλέον διαφορά τῶν εἰσπραχθέντων ἔναντι τῶν προϋπολογισθέντων (ἐκ δραχμῶν 1.480 ἑκατομμυρίων) ἀντιπροσωπεύει ποσοστὸν 11,25³/₁₀. Ἐκ τῶν τοιούτων συγκρίσεων φαίνεται πράγματι ὅτι ἔλαβε χώραν ὑποεκτίμησις τῶν προϋπολογισθέντων ἐσόδων. Ἐρωτᾶται ὁμως: Ἡ ὑποεκτίμησις αὕτη κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἦτο πραγματικὴ καὶ ἔκουσία ἢ ἐδημιουργήθη ἐκ τῶν ὑστέρων, κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ προϋπολογισμοῦ, λόγω αὐξήσεως τῶν ἐσόδων, συνεπεῖα μεταβολῆς τῆς κειμένης νομοθεσίας περὶ δημοσίων ἐσόδων, ἢ συνεπεῖα βελτιώσεως εἰς τὸ σύστημα βεβαιώσεως καὶ εἰσπράξεως τῶν δημοσίων ἐσόδων, ἢ συνεπεῖα βελτιώσεως τῶν συνθηκῶν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας; Φρονοῦμεν ὅτι ὅλαι αἱ περιπτώσεις αὗται συνετέλεσαν εἰς τὴν αὐξησιν τῆς ἀποδόσεως τῶν ἐσόδων. Δηλαδή ὅτι ἔλαβε χώραν ἐσκεμμένη ὑποεκτίμησις τῶν ἐσόδων, ὅτι μετεβλήθη ἡ κειμένη νομοθεσία περὶ δημοσίων ἐσόδων καὶ ὅτι ἐβελτιώθη ὁ μηχανισμὸς τῆς βεβαιώσεως καὶ εἰσπράξεως τῶν δημοσίων ἐσόδων.

Κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ 1957 δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ πρόβλεψις διὰ μίαν αὐξησιν τῶν ἐσόδων ἐκ τῆς ἀμέσου φορολογίας. Πρῶτον, διότι τὸ σύστημα τοῦ ἐνιαίου φόρου, τὸ ὅποιον ἤρχισεν ἐφαρμοζόμενον ἀπὸ τοῦ οἰκονομικοῦ ἔτους 1955—1956, διήρχειτο δοκιμαστικὴν περίοδον καὶ συνεπῶς δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ ἀκριβῆς πρόβλεψις διὰ μίαν μεγαλυτέραν ἀπόδοσιν τῆς ἀμέσου φορολογίας. Δεύτερον, ἡ Κυβέρνησις τῆς ΕΡΕ εἶχεν ἀποφασίσει νὰ προβῇ εἰς τροποποίησιν τοῦ διὰ τοῦ Νομοθετικοῦ Διατάγματος 3356)1955 εἰσαχθέντος συστήματος τῆς ἐνιαίας φορολογίας, διὰ μίαν μείωσιν τοῦ φορολογικοῦ βάρους καὶ τῶν φορολογικῶν συντελεστῶν, διὰ τὴν ἐπέκτασιν ὠρισμένων ἀπαλλαγῶν καὶ ἐκπτώσεων, διὰ τὴν χωριστὴν φορολογικὴν δήλωσιν τῆς συζύγου κλπ. Τὰ μέτρα ταῦτα κατέστησαν ἀναγκαῖα ἐκ τῆς μελέτης τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἐνιαίου φόρου κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος.

Πράγματι, τόσον τὰ βεβαιωθέντα ὅσον καὶ τὰ εἰσπραχθέντα ἔσοδα κατὰ τὸ 1957 ὑπελείφθησαν τῶν προϋπολογισθέντων ἐσόδων, τὰ μὲν βεβαιωθέντα κατὰ 10³/₁₀ περίπου, τὰ δὲ εἰσπραχθέντα κατὰ 16³/₁₀. Ἡ διαφορά αὕτη θὰ σμικρυνθῇ ἀκόμη κατὰ τι ὅσον ἀφορᾷ τὰ εἰσπραχθέντα ἔσοδα μέχρι τῆς συγκεντρώσεως τῶν τελικῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ ἔτους 1957. Ἡ διαφορά τῶν βεβαιωθέντων καὶ πρὸ παντὸς τῶν εἰσπραχθέντων, παρὰ τὴν ἐν τῷ μεταξύ αὐξησιν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ συνεπῶς καὶ τῶν εἰσοδημάτων τῶν φορολογουμένων, δεόν νὰ ἀποδοθῇ εἰς φοροδιαφυγὴν.

Οἱ ἔμμεσοι φόροι, ἀντιθέτως, ἐμφανίζουν μίαν αὐξησιν σημαντικὴν, τόσον εἰς τὰ βεβαιωθέντα ὅσον καὶ εἰς τὰ εἰσπραχθέντα. Διὰ τὰ εἰσπραχθέντα ἔσοδα ἡ ἐπὶ πλέον διαφορά ἀνέρχεται εἰς 15,5³/₁₀, θὰ αὐξηθῇ δὲ ἀκόμη κατὰ τι,

μετά την συγκέντρωσιν τῶν τελικῶν ἀποτελεσμάτων. Ἡ διαφορὰ αὕτη δέον νὰ ἀποδοθῆ εἰς τὴν μεγαλυτέραν ἀπόδοσιν τῶν εἰσαγωγικῶν δασμῶν, λόγω αὐξήσεως τοῦ ὄγκου τῶν εἰσαγωγῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Ἡ παρουσιαζομένη αὐξησης τῶν λοιπῶν εἰσπραχθέντων τακτικῶν ἐσόδων κατὰ 15,5 % , ἡ ὁποία δυνατὸν ἀκόμη νὰ καταστῆ κατὰ τι μεγαλυτέρα, δύναται νὰ δικαιολογηθῆ ἐκ τῆς βελτιώσεως τοῦ μηχανισμοῦ βεβαιώσεως καὶ εἰσπράξεως τῶν δημοσίων ἐσόδων.

Ὡς πρὸς τὸ προβλεφθὲν ἔσοδον ἐκ δανείων, ἐκ δραχμῶν 435 ἑκατομμυρίων, τοῦτο δὲν ἐπραγματοποιήθη διότι ἴσως δὲν παρέστη ἀνάγκη νὰ πραγματοποιηθῆ, ἐφόσον ἡ ἀπόδοσις τῶν δημοσίων ἐσόδων ἐν τῷ συνόλῳ των ὑπῆρξεν ὑπερεπαρκῆς, ὑπερκαλύψασα τὰ προϋπολογισθέντα ποσά.

Εἰς τὸ κονδύλιον τῶν ἐσόδων ἐκ παρελθόντων ἐτῶν οὐδεμία πρόβλεψις εἶχε γίνει εἰς τὸν κατατεθέντα προϋπολογισμόν, καίτοι ἡδύνατο νὰ γίνη τοιαύτη. Ἐπειδὴ ὁμως τὸ κονδύλιον τοῦτο εἶναι τὸ πλέον ἀσταθές (τοῦτο ἄλλωστε ἀποδεικνύεται καὶ ἀπὸ τὴν μεγάλην διαφορὰν μεταξὺ βεβαιωθέντων καὶ εἰσπραχθέντων ποσῶν) διὰ τοῦτο δὲν ἐγένετο καμμία πρόβλεψις, καίτοι θὰ ἡδύνατο νὰ προβλεφθῆ ποσὸν τι κατὰ προσέγγισιν.

Εἰς τὸ κονδύλιον τοῦ ἐσόδου ἐκ τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων ἐγένετο φαίνεται μία ὑποεκτίμησις, αὕτη δὲ φαίνεται νὰ ὑπῆρξεν ἐσκεμμένη, χωρὶς ἡ διαφορὰ νὰ ἀποτελῆ οὐσιῶδες στοιχεῖον τοῦ προϋπολογισμοῦ.

Τὸ ἔσοδον ἐκ τῆς ἀμερικανικῆς βοήθειας, ἀντιθέτως, ὑπελείφθη κατὰ 260 ἑκατομμύρια, ἥτοι κατὰ 18 % ἔναντι τοῦ προϋπολογισθέντος ποσοῦ, διότι δὲν κατέστη δυνατὴ ἡ διάθεσις ὀλοκλήρου τοῦ προϋπολογισθέντος ποσοῦ εἰς τὸν προϋπολογισμόν τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων, λόγω μὴ πραγματοποιήσεως τῶν προγραμματισθέντων ἔργων.

Ὅμοίως καὶ τὸ προϋπολογισθὲν ποσὸν ἐξ εἰσφορῶν τῶν Κρατῶν μελῶν τοῦ NATO, ἐκ δραχμῶν 225 ἑκατομμυρίων, δὲν φαίνεται πραγματοποιηθὲν.

Ἐὰν ἀφαιρέσωμεν, ἐκ τοῦ συνόλου τῶν ἐσόδων, τὰ ἔσοδα ἐπενδύσεων, ἐκ τῆς εἰσφορᾶς τῶν Κρατῶν μελῶν τοῦ NATO καὶ ἐκ τῆς ἀμερικανικῆς βοήθειας, βλέπομεν ὅτι, ἐπὶ συνόλου προϋπολογισθέντων ἐσόδων, ἐξ ἑλληνικῶν πηγῶν, ἐκ δραχμῶν 11.460 ἑκατομμυρίων, ἐβεβαιώθησαν ἔσοδα δραχμῶν 15.217 ἑκατομμύρια, ἥτοι ἐβεβαιώθησαν ἐπὶ πλέον ἔσοδα ἐκ δραχμῶν 3.757 ἑκατομμυρίων. Ἡ ὑποεκτίμησις συνεπῶς εἰς τὰ βεβαιωθέντα ἔσοδα ἀνέρχεται εἰς ποσοστὸν 32,80 % τῶν προϋπολογισθέντων. Ἐπίσης, ἡ ἐπὶ πλέον διαφορὰ τῶν εἰσπραχθέντων ἐσόδων (ἀνελθόντων εἰς δραχμάς 13.330 ἑκατομμύρια) ἀντιπροσωπεύει ποσὸν δραχμῶν 1.870 ἑκατομμυρίων, ἥτοι ποσοστὸν 16 % περίπου.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐκτιθεμένων ἐξάγεται τὸ συμπέρασμα ὅτι οἱ λόγοι τῆς ὑποεκτιμήσεως τῶν προϋπολογισθέντων συνολικῶν καὶ ἀναλυτικῶν ἐσόδων ἦσαν ἡ ἐσκεμμένη ὑποεκτίμησις, ἡ μεταβολὴ τῆς νομοθεσίας καὶ ἡ βελτίωσις τοῦ μηχανισμοῦ βεβαιώσεως καὶ εἰσπράξεως τῶν δημοσίων ἐσόδων.

Β' Έξοδα

Κατηγορίαί εξόδων	Προϋπο- λογι- σθέντα	Πληρω- θέντα	Διαφορά πλη- ρωθέντων έ- ναντι προϋ- πολογισθέντων
*Έξοδα τακτικού προϋπολογισμού	11.785	11.787,5	—
» προϋπολογισμού Δωδεκανήσου	65	74,5	—
» » Έπενδύσεων	1.900	1.131	- 40 %
Σύνολον	13.750	12.993	- 6 %

Έκ του άνωτέρω πίνακος τών δαπανών έμφαίνεται ότι αί δαπάνοι του τακτικού προϋπολογισμού και του προϋπολογισμού Δωδεκανήσου εξέλιχθησαν έντός τών πλαισίων τών γενομένων προβλέψεων διά του κατατεθέντος προϋπολογισμού.

Δέον να προστεθῆ ότι, όσον άφορᾷ τās δαπάνας του τακτικού προϋπολογισμού, τὰ παρατιθέμενα στοιχεία δέν είναι όριστικά, πρώτον μέν διότι ή πληρωμή τών δαπανών παρετάθη μέχρι τέλους Φεβρουαρίου 1958, τὸ δέ διότι ή πληρωμή δαπανών συμψηφιστικῶς συνεχίζεται άκόμη και θά συνεχισθῆ διά τινας μήνας άκόμη.

Κατά συνέπειαν, ή τελική διαμόρφωσις τών δαπανών θά άργήση, τὸ δέ συνολικόν ύψος του προϋπολογισμού τών έξόδων θά πρέπει να αύξηθῆ περισσότερο και να είναι άρκετά μεγαλύτερον του προϋπολογισθέντος.

Ός προς τās δαπάνας του προϋπολογισμού τών δημοσίων έπενδύσεων, φαίνεται καθαρά ότι αί έπενδύσεις ύπελείφθησαν, κατά 40 %ο, του προϋπολογισθέντος ποσοϋ, ήτοι κατά 770 έκατομμύρια. Η επί έλαττον έμφανιζόμενη διαφορά έξόδων εις τās δημοσίας έπενδύσεις άντικατοπτρίζεται εις τόν προϋπολογισμόν τών δημοσίων έσόδων, εις όν τὰ έσοδα εκ τῆς άμερικανικής βοθηείας ύπελείφθησαν κατά 260 έκατομμύρια. Κατά συνέπειαν ή μή ολοκληρωτική πραγματοποίησις τών δαπανών έπενδύσεων ειχεν ώς συνέπειαν τήν μείωσιν τῆς άμερικανικής βοθηείας κατά 260 έκατομμύρια. Πέραν τούτου ποσόν 510 έκατομμυρίων δέν διετέθη εκ του τακτικού προϋπολογισμού διά δαπάνας έπενδύσεων.

Τούτο σημαίνει ότι τὰ προγράμματα δημοσίων έπενδύσεων, επί τών όποιων έβασίσθη ό προϋπολογισμός τών δημοσίων έπενδύσεων, δέν ησαν άκριβῆ και ότι συνεπῶς αί προβλέψεις του προϋπολογισμού τών έπενδύσεων ησαν έσφαλμένα. Τούτο είναι σύνηθες φαινόμενον, τὸ όποιον δυστυχῶς παρουσιάζεται καθ' έκαστον έτος εις τās προβλέψεις και τήν εκτέλεσιν του προϋπολογισμού τών δημοσίων έπενδύσεων. Τούτο έχει συνέπειαν όχι μόνον τήν μή εκτέλεσιν παραγωγικῶν έργων εις οίαν κλίμακα επιβάλλεται ή και εις οίαν κλίμακα προγραμματίζεται, αλλά και ότι προσθέτως περικόπεται άνάλογον τμήμα τῆς άμερικανικής βοθηείας, δι' έπενδύσεις.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΟΥΤΣΟΣ (1804 - 1890)

Τοῦ κ. Φ. ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ

Ὁ Ἰωάννης Σούτσος γεννήθηκε τὸ 1804 στὴν Κωνσταντινούπολη. Ἀνῆκε σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς ἐπισημότερες οἰκογένειες τῶν Φαναριωτῶν, τοῦ Ἀλεξάνδρου Σούτσου, ποὺ χρημάτισε ἡγεμόνας τῆς Μολδαβίας τὸ 1799 καὶ κατόπιν τῆς Βλαχίας, τὸ 1818. Ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς φανατικώτερους ὀπαδοὺς τῆς γαλλικῆς πολιτικῆς. Πέθανε τὸ 1820, καθὼς λέγεται ἀπὸ ὀξύτατο ἐρυσίπελας. Ἄλλοι ὑποστηρίζουν πὼς δολοφονήθηκε ἀπὸ τοὺς Φιλικούς, γιατί δὲν ἀσπαζόταν τὶς ἰδέες τους γιὰ τὴν ἐπανάσταση. Τοῦτο δὲν ἀπεδείχθη μέχρι σήμερα. Ὁ Ἰωάννης σπούδασε σὰν ἀριστοκράτης τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, στὸ σπίτι του, στὴν Κωνσταντινούπολη. Ἐμαθε τὴν Ἑλληνικὴν θαυμάσια, ἀρχαία Ἑλληνικὰ καὶ ξένες γλῶσσες, ποὺ τόσο κατόπιν τοῦ χρησίμευσαν. Κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάσταση ἔφυγεν ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη καὶ πῆγε στὴν Εὐρώπη, ἀπ' ὅπου παρακολούθησε τὶς δραματικὲς περιπέτειες τῶν ἀγώνων στὴν Πελοπόννησο καὶ στὴν Ρούμελη. Τὸ 1829 κατέφυγε στὴν Γενεὴ τῆς Ἑλβετίας γιὰ νὰ παρακολουθήσῃ ἀνώτερα μαθήματα Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν. Ἦταν 25 χρόνων. Πῆγε στὴ Γενεὴ ἄνευ τυχαιᾶ, ἀλλὰ γιὰτὶ δίδασκεν ἐκεῖ ὁ κορυφαῖος τῶν τότε ἐπιστημόνων, ὁ οἰκονομολόγος, συνταγματολόγος καὶ τοῦ ποινικοῦ δικαίου κράτιστος μύστης, ἀληθινὴ μεγαλοφυΐα καὶ περίφημος συγγραφεὺς, ὁ Ρόσσι, Ἰταλικῆς καταγωγῆς. Τοῦτο ὁ Σούτσος ὑπῆρξε μαθητὴς καὶ ἀπὸ τοῦτον μύθηθηκε στὶς οἰκονομικὲς ἐπιστῆμες. Ἐμεινε καὶ παρηκολούθησε μαθήματα στὴ Γενεὴ ἐπὶ τρία χρόνια. Ἐκεῖθεν πῆγε στὸ Παρίσι, ὅπου καὶ παντρεύτηκε τὴν κόρη τοῦ Μιχαὴλ Σούτσου, τελευταίου ἡγεμόνα τῆς Μολδοβλαχίας, τὴν ὠραιότατη Ἑλένη, ποὺ συνδύαζε μαζί με τὴν ὠραιότητα καὶ τὴν ὁμορφιὰ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ χαρακτῆρα. Ὑστερα ἀπὸ τὴν παντριά του ἀποφάσισε νὰ κατεβῆ στὴν Ἑλλάδα, ποὺ μόλις εἶχε λευτερωθῆ. Εἶχεν ὅλους τοὺς ἐνθουσιασμοὺς, ὅλη τὴν φωτιὰ τῆς νεότητος γιὰ νὰ συντελέσῃ κι' αὐτός, ὅπως καὶ πολλοὶ ἄλλοι, στὴν δημιουργία τοῦ νέου ἑλληνικοῦ Κράτους, ποὺ τότε ἔβαζε τὶς βάσεις του. Ἡ παιδεία του, ἡ φωτεινὴ του σκέψη, ἡ θερμὴ τῆς ὀμιλίας του τὸν προδιέθεταν γιὰ τὴν ἥρωικὴ αὐτὴ χειρονομία.

Καὶ στὴν ἀρχὴ διορίστηκε εἰσηγητὴς στὸ Συμβούλιο τῆς Ἐπικρατείας, ποὺ νομοθέτησε τὸ 1836 ὁ βασιλιάς Ὁθων. Συγχρόνως ἐκλέγεται τὸ 1837 καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Δημοσίας Οἰκονομίας. Δὲν ὑπῆρχαν τότε ὑφηγητῆς. Διορίζεται στὴν Ἀθήνα. Ἐχομε ὑπ' ὄψη μας τὸ πρόγραμμα τοῦ Πανεπιστημίου ποὺ τυπώθηκε τότε κ' ἔχει ὅλους τοὺς καθηγητῆς τῆς νομικῆς Σχολῆς. Ἀπὸ τὸ σπανιώτατον αὐτὸ ἐντυπο ἀποσποῦμε τὰ σχετικὰ:

«Πρόγραμμα τῶν μαθημάτων, τὰ ὅποια ἀναλαμβάνουν νὰ παραδώσουν οἱ κ.κ. Καθηγηταὶ τῆς δικαστικῆς Σχολῆς.

Ὁ κ.κ. Προβελέγγιος, Ρωμαϊκὸν Δίκαιον,

Ὁ κ.κ. Λ. Μελάς, Ποινικὸν Δίκαιον,

- ‘Ο κ.κ. Δ. Φέδερ, Πολιτικήν Δικονομίαν,
- ‘Ο κ.κ. Ίωάννης Σοῦτσος, Δημοσίαν Οἰκονομίαν,
- ‘Ο κ.κ. Περικλῆς Ἀργυρόπουλος, Διοικητικὸν δίκαιον,
- ‘Ο κ.κ. Γ. Μαυροκορδάτος (δὲν ἔφθασεν εἰσέτι εἰς Ἀθήνας),
- ‘Ο κ.κ. Γ.Κ. Ράλλης, Ἐμπορικὸν Δίκαιον.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 28 Ἀπριλίου 1837

‘Ο Καθηγητῆς

Γ.Κ. Ράλλης

‘Ο Ίωάννης Σοῦτσος τὴν 9 Νοεμβρίου 1860 ψηφίζεται καθηγητῆς ἐπίσημα, ὁπότε κλήθηκε τὸν ἴδιο χρόνο στὴ διευθунση τοῦ Ἐπιχειρηματικῶν, ὡς προϊστάμενος τῆς Δημοσίας Οἰκονομικῆς· τότε εἰσηγήθηκε τὴν κατάργηση τῆς κλίμακας τῶν σιτηρῶν, ἔχοντας σύμφωνο καὶ τὸν Ἀλέξανδρο Κουμουνοδοῦρο. Προστατεύονταν μ’ αὐτὴ ἡ ἐγχώρια παραγωγή τοῦ σίτου, ἂν κ’ ὑπέρμαχος τῆς ἐλευθέρης συναλλαγῆς (Laisser faire, laisser passer). Φιλελεύθερος καὶ ὑπὲρ τῆς μεταρρυθμίσεως τῆς φορολογίας μας, ὅπως δείχνει τὸ ἔργο του, ἦταν συντηρητικώτατος στὶς νέες ἰδέες καὶ κυρίως στὶς νέες κοινωνικὰς κατευθύνσεις. Ἦταν συντηρητικός, βλέποντας τὴν κατάστασιν τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ ἀποψη κοινωνικῆς ἀναπτύξεως. Ἡ Ἑλλάδα τὴν ἐποχὴν τοῦ ἦταν πολὺ καθυστερημένη καὶ τῆς χρειάζονταν ἀρχεὶς ὀρθόδοξες κ’ ὄχι ἐπαναστατικῆς. Τὸ 1866 καλεῖται ὡς Σύμβουλος τῆς Ἐπικρατείας, ἀλλὰ τὸ Συμβούλιο διαλύθηκε μετὰ ἕνα χρόνο, ὁπότε ὁ Σοῦτσος ξανάρχεται στὸ Πανεπιστήμιον ὡς καθηγητῆς τακτικὸς τὸ 1867. Ἡ Πλουτολογία του στὴν γ’ ἔκδοσιν τοῦ 1882 εἶναι συντηρητικὴ. Μιλάει γιὰ τὶς κοινωνικὰς προσπάθειες ποῦ γίνοντο στὴν νομοθεσίαν τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γερμανίας, τῆς Γαλλίας ὡς κ’ αὐτῆς τῆς Ρωσσίας γιὰ τοὺς ἐργάτας. Δὲν ἔννοεῖ νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὴν Ὀρθοδοξίαν τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιστήμης.

Ἀπὸ τότε ἀρχίζει συστηματικώτερα τὴν ὀργάνωσιν τῆς ἐργασίας του, στὴν ὁποίαν ἀποδείχθηκε ὁ κύριος εἰσηγητῆς τῶν δημοσιονομικῶν ὄρων καὶ τῆς ἀντικειμενικῆς ἐπιπτώσεως στὴν πατρίδα μας. Ἡ ὀρολογία τῆς ἐπιστήμης σ’ αὐτὸν ὀφείλεται, πού πρὶν ἀπ’ αὐτὸν δὲν ἦταν τίποτε. Ἀλλ’ ἀφ’ ὅτου ὁ Σοῦτσος ἐπιχείρησε νὰ διδάξῃ, βλέπουμε μιὰ τάξιν στὴν κατάταξιν τῆς ὕλης, μιὰν ἀντικειμενικότητα στὴν ἐξέτασιν τῶν γεγονότων, μιὰ πειθάρχησιν στὸ ὕλικόν, μιὰ ἀκρίβειαν. Ὁ Σοῦτσος ἔβαζε τὶς βάσεις μιᾶς ἐπιστήμης καὶ στάθηκε δημιουργὸς στὰ πρῶτα τῆς βήματα. Εἶναι ζήτημα ἂν ἄλλος θὰ κατῴρθωνεν αὐτὸν τὸν ἀθλοπύργον, πού πέτυχε. Ἐκανε τὸ μάθημα τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας μάθημα εὐκολονόητον, κοινόν, ἐκλαϊκευτικόν. Ἡ σαφήνεια τῆς διαιτυπώσεως κ’ ἡ γλαφυρότητα κ’ ἡ χάρις τοῦ ὕφους ποικίλλονται μὲ εἰκόνες κ’ ἄλλα ἐκφραστικὰ μέσα· νομίζει κανεὶς πῶς δὲν διαβάζει βιβλίον νέον κ’ ἐπιστημονικόν: «Ἦκουσα σπουδαστὰς λέγοντας, ἀναφέρει κάποιος ἀπὸ κείνους πού τὸν νεκρολόγησαν, ὅτι μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς Πλουτολογίας ἠπόρησαν αὐτοὶ οὔτοι πῶς οἰοῦνται παίζοντες ἐκτῆσαντο τοσαύτας καὶ ποικίλας γνώσεις» (Μελετοπούλου, Ίωάννης Σοῦτσος, Ἐστία, 1890, σελ. 107 - 109). Κρίσεις ἐπιστημονικῆς ἔχει ἐκφέρει γιὰ τὸ ἔργο του κ’ ὁ Ίωάννης Ζωγράφος, Δημοσιονομική, 1882, σελ. 155 - 156 κ’ ὁ Ἀλέξανδρος Διομήδης. Ὁ προϋπολογισμὸς, 1905, σελ. 3, 5 κ’ ἄλλοι πολλοὶ ὡς ὁ Ἀνδρεάδης. Πέθανεν ὑπέργηρος τὸ 1890 στὶς 16 Μαρτίου.

1) Πραγματεία περί Παραγωγῆς καὶ Διανομῆς τοῦ πλοῦτου, συνταχθεῖσα ὑπὸ Ἰ.Α. Σούτσου τακτικοῦ καθηγητοῦ τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ. Ἐν Ἀθήναις ἐκ τῆς τυπογραφίας Ἀνδρέου Κορομηλά κατὰ τὴν ὁδὸν Ἐρμοῦ ἀριθ. 215, 1851, σελ. 480, 488 Πίνακας ἀναλυτικὸς τῶν περιεχομένων 1 - 216.

Β' ἔκδοσις στὰ 1860, δίτομος καὶ μὲ πλουσιώτατο ὑλικό.

Γ' ἔκδοσις στὰ 1882, δίτομος ὀγκωδέστερη τῆς δευτέρης.

2) Δοκίμιον περί Οἰκονομικῶν Μεταρρυθμίσεων ὑπὸ Ἰ. Α. Σούτσου, καθηγητοῦ τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας ἐν τῷ ἔθνικῷ Πανεπιστημίῳ ἐν Ἀθήναις, τύποις Ν. Γ. Πάσσαρη καὶ Α. Γ. Καναβαριώτη (ὁδὸς Νικίου ἀριθ. 15), 1863, σελ. α - αστ' καὶ 1 - 182.

3) Ἐγχειρίδιον Δημοσιολογίας ἢ θεωρία τοῦ Προϋπολογισμοῦ, ὑπὸ Ἰ. Α. Σούτσου, καθηγητοῦ τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας ἐν τῷ ἔθνικῷ Πανεπιστημίῳ ἐν Ἀθήναις, τύποις Ν. Γ. Πάσσαρη καὶ Α. Γ. Καναβαριώτη (ὁδὸς Νικίου ἀριθ. 15), 1864, σελ. α - αβ' καὶ 1 - 216.

4) Γ. Α. Σούτσου, Πλουτολογικαὶ Μελέται, ἐν Ἀθήναις, τύποις Πάσσαρη 1875.

5) Τὸ οἰκονομικὸν ζήτημα ὑπὸ Ἰ. Α. Σούτσου, καθηγητοῦ ἐν τῷ ἔθνικῷ Πανεπιστημίῳ ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ν. Γ. Πάσσαρη (ὁδὸς Εὐριπίδου 51), 1879 (Λόγοι βουλευτικοί).

6) Ἐκθεσις αἰτιολογικῆ τῆς περὶ ἐγγείου φορολογίας προτεινομένης μεταρρυθμίσεως καὶ τὸ οἰκείον σχέδιον νόμου, ὑπὸ Σ. Σωτηροπούλου, Ἰ.Α. Σούτσου, Π.Ι. Χαλικοπούλου, Ἰ. Σ. Ζαγράφου, Ἀθήνησιν, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τοῦ Αἰῶνος, σελ. 1 - 32.

Εἶναι ἀφιερωμένη ἡ μελέτη γιὰ τὸν πλοῦτον τὸν πεθερὸν τοῦ Μιχαήλ Σούτσο, πρώην ἡγεμόνα τῆς Μολδοβλαχίας: «τῷ κλεινῷ συνεταιρῷ τοῦ ἀειμνήστου Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου ταύτην τὴν οἰκονομικὴν πραγματείαν ἀνατίθεμεν ὡς τεκμήριον φιλοστόργου καὶ εὐλαβοῦς εὐγνωμοσύνης, ὁ συγγραφεὺς».

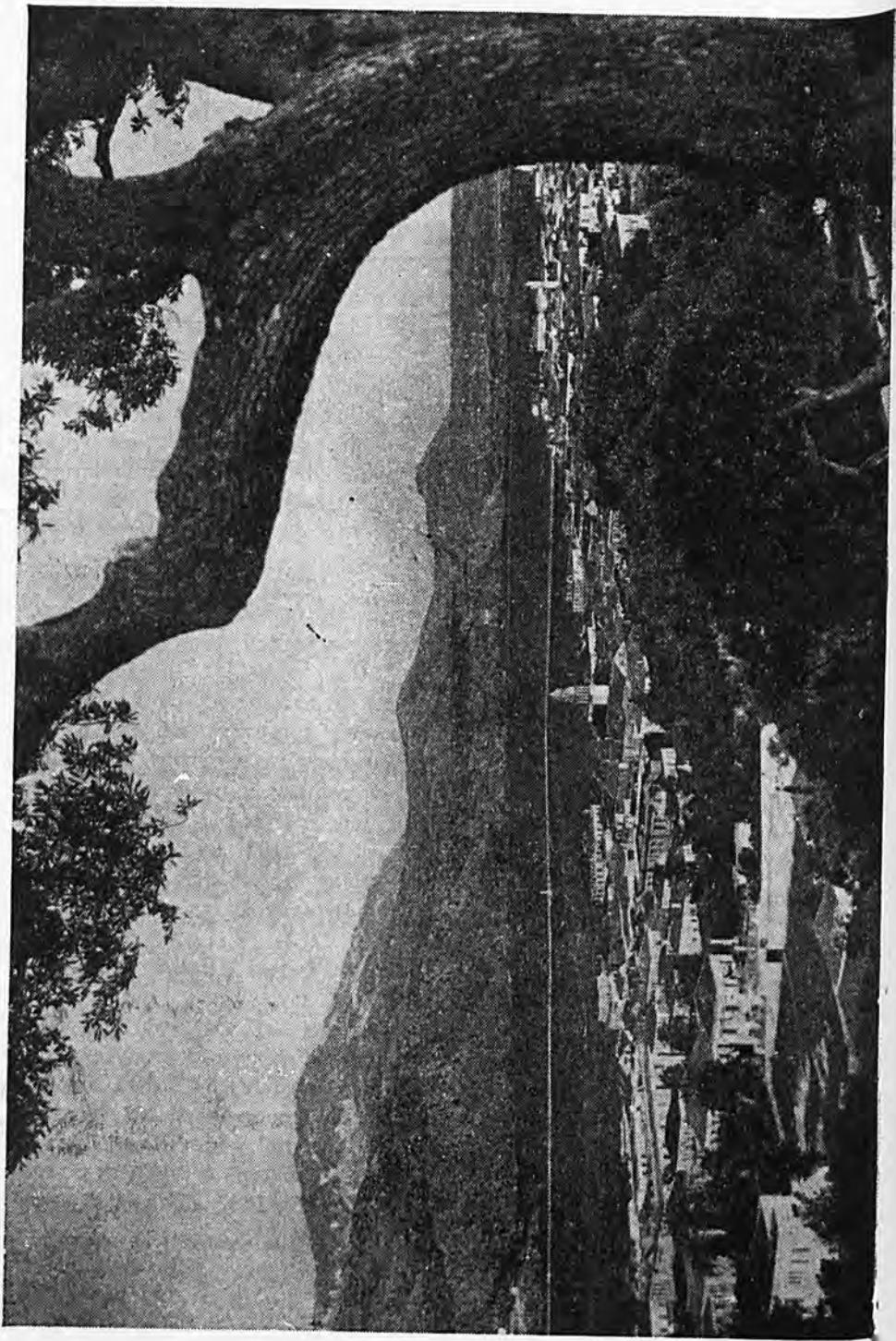
1) Ἰ. Α. Σούτσου, Ἡ Βιομηχανία (Δελτίον τῆς ἐπὶ τῆς ἐμψυχώσεως ἔθνικῆς Βιομηχανίας Ἐπιτροπῆς φύλλ. Α. Σεπτέμβριος 1877, σελ. 1 - 10).

2) Ἰ. Α. Σούτσου, Καταστατικαὶ πληροφορίες περὶ Ρωσίας καὶ Τουρκίας (Δελτίον τῆς ἐπὶ τῆς ἐμψυχώσεως ἔθνικῆς Βιομηχανίας Ἐπιτροπῆς, φύλλ. Ε'. 1878, σελ. 205 - 206).

3) Ἰ. Α. Σούτσου, Οἱ καθ' Ὀμηρον Θεοὶ καὶ θνητοὶ (Ποικίλη Στοά, ἔτος Α'. 1881, σελ. 202 - 206).

3) Ἰ. Α. Σούτσου, Τὰ Δάση, Ποικίλη Στοά, ἔτος Δ' (1884), σελ. 314 - 322.

Τὸ 1887 ἐορτάσθηκεν ἡ Πεντηκονταετηρίς τῆς καθηγεσίας τοῦ Σούτσου. Ἐκδόθηκε τότε καὶ πανηγυρικὸν τεῦχος μὲ τὸν τίτλον «ΙΩΑΝΝΗ ΣΟΥΤΣΩ» καθηγητῆ τῆς τῶν πολιτικῶν Σχολῆς συγχαρητήριον προσφώνημα ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ συμπληρώσει τῆς ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΟΣ τῆς αὐτοῦ διδασκαλίας. Ἐν ὄνοματι τοῦ ἐν Ἀθήναις Φιλολογικοῦ Συλλόγου ὁ «Βύρων», ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ γραφείου τῶν καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδη 1887 (Σὲ σχῆμα μέγα) σὲ πρὸς πίσω μέρος ἔχει: 1837-1887.

ΚΟΙΝΩΝΙΟΜΕΤΡΙΑ ΚΑΙ ΜΙΚΡΟΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ

Του κ. Κ. ΜΟΥΣΤΑΚΑ

Ἀντίθετα με τὴν a priori φιλοσοφικὴ ἀντίληψη ποὺ θεωρεῖ τὸν ἄνθρωπο σύνθεση τῶν πνευματικῶν του λειτουργιῶν, ἀντίθετα με τὴ θεωρία τῶν ἐνστικτων ποὺ δίνει ἔμφαση στὴ βιολογικὴ ὑπόσταση τοῦ ἀνθρώπου, ἡ σύγχρονη ψυχολογικὴ κατεύθυνση βλέπει τὸν ἄνθρωπο ὡς κοινωνικὸ ὄν. Ἀπὸ τὴ γέννηση ὡς τὸ θάνατό του ὁ ἄνθρωπος εἶναι μέλος μιᾶς ομάδας: τῆς οἰκογενείας, τῆς γειτονιάς, τοῦ σχολείου, τῆς ὀργάνωσης, τοῦ ἐπαγγέλματος, τῆς κοινότητας. Σύμφωνα με τὴν ἀντίληψη αὐτὴ δύο εἶναι οἱ βασικὲς ἀνάγκες τοῦ ἀνθρώπου: Ἡ ἀνάγκη «τοῦ ἀνήκειν», τὸ νὰ παίρνει δηλαδὴ καὶ νὰ δίνει ἐνδιαφέρον, στοργή, ἀγάπη, καὶ ἡ ἀνάγκη γιὰ ἀναγνώριση καὶ παραδοχὴ. Ἀπὸ τὴν ἱκανοποίηση τῶν δύο αὐτῶν βασικῶν ἀναγκῶν πηγάζει τὸ συναίσθημα τῆς ἀσφαλείας, ποὺ ἀπ' αὐτὸ ἐξαρτᾶται ἡ ψυχικὴ ὑγεία τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ὅποια κανονίζει τὴ συμπεριφορὰ καὶ τὶς σχέσεις του με τὰ ἄλλα ἄτομα.

Ἡ Μικροκοινωνιολογία εἶναι κι αὐτὴ ἐπιστῆμη τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων καὶ ἔχει ἀντικείμενο ὄχι τὸν μακρόκοσμο τῶν μεγάλων κοινωνικῶν μαζῶν, ὅπως ἡ κοινωνιολογία, ἀλλὰ τὸν ἄνθρωπο στὴ μικρὴ του ομάδα με τὰ συναισθήματα καὶ τὶς ἀνάγκες του, ποὺ ἐρευνῶνται καὶ ἱκανοποιοῦνται με κοινωνιομετρικὲς μεθόδους. Πρῶτος ὁ J. L. Moreno, ὕστερα ἀπὸ μακρόχρονη παρατήρηση καὶ πειραματισμὸ, ἐκθέτει μεθόδους καὶ δεδομένα κοινωνιομετρικῆς ἐρευνας. Τὸ 1934 δημοσιεύει τὸ κλασικὸ γιὰ τὴν κοινωνιομετρία βιβλίο «Who shall survive?», ὅπου περιγράφει τὶς κοινωνιομετρικὲς ἐρευνες ποὺ εἶχε κάμει ὡς τότε. Ἀπὸ τὸ 1934 ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Moreno καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἀσχολήθηκαν με κοινωνιομετρικὲς ἐρευνες καὶ ἐφαρμογές, ὥστε ἡ βιβλιογραφία τοῦ θέματος αὐτοῦ νὰ ἀριθμεῖ ἑκατοντάδες μελετῶν¹.

Ἡ κοινωνιομετρία σήμερα εἶναι Κοινωνικοψυχολογικὴ Σχολή, ποὺ μελετᾷ τὸ δυναμισμό τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων, στὸν ὅποιο στηρίζεται ἡ Κοινωνικὴ ὑπόσταση (status) τῶν ἀτόμων καὶ ἡ Κοινωνικὴ δομὴ (social structure) τῶν ομάδων. Ἀνάμεσα στὰ μέλη κάθε ομάδας ἀναφύονται συναισθήματα συμπάθειας ἢ ἀντιπάθειας ποὺ προβάλλονται στὸ κενὸ καὶ μεταφέρονται ἀπὸ τὸ ἓνα ἄτομο στὸ ἄλλο με τὸν παράγοντα Τηλε- (τηλέφωνο-τηλεπάθεια). Ὁ παράγοντας αὐτὸς συνδέει τὰ ἄτομα θετικὰ ἢ ἀρνητικὰ καὶ εἶναι προῖον τουλάχιστον δύο ἀτόμων, ἀκόμη καὶ ὅταν τὸ ἓνα ἀπὸ τὰ δύο δὲν τὸν συνειδητοποιεῖ. Ἡ ὕπαρξη τοῦ Τηλε- ἐμφανίζεται στὴν προτίμηση ἢ ἀπόκρουση τοῦ ἐνὸς ἀτόμου ἀπὸ τὸ ἄλλο ἢ τῆς μιᾶς ομάδας ἀπὸ τὴν ἄλλη, γιὰ κοινὴ ἐργασία, ψυχαγωγία, συμβίωση. Ἡ ἐρευνα ἀποδεικνύει ὅτι ὅταν ὁ Τηλε- εἶναι θετικὸς, δηλαδὴ ὅταν ὑπάρχει

1. Στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸ 1955 ἔχει ἀρχίσει μιὰ συστηματικὴ κοινωνιομετρικὴ μελέτη, ποὺ ἐλπίζεται σύντομα νὰ δημοσιευθῇ.

άμοιβαία συμπάθεια και έλξη ανάμεσα στα άτομα μιᾶς ομάδας ἢ και ανάμεσα στις ομάδες που βρίσκονται κάτω από κοινές συνθηκές εργασίας, ψυχαγωγίας, συμβίωσης, τότε και ἡ μάθηση και εργασία γίνονται ταχύτερα και καλύτερης ποιότητας και τὰ άτομα χαιρόνται τὸ συναίσθημα ἀσφαλείας, πού εἶναι βάση τῆς ψυχικῆς υγείας.

Ἐργασιότοπος τῆς κοινωνιομετρίας εἶναι τὸ κοινωνιομετρικὸ test, πού ἀποτελεῖται ἀπὸ γραπτές ἐρωτήσεις σχετικῆς μὲ τις προτιμήσεις τοῦ ἀτόμου γιὰ τὰ ἄλλα άτομα πάνω σὲ ὠρισμένα κριτήρια. Ἀρχὲς πού πρέπει νὰ τηροῦνται στὴν ἐφαρμογὴ τοῦ κοινωνιομετρικοῦ test, πού μπορεῖ νὰ δοθῆ σὲ ὅλες τις ἡλικίες, εἶναι οἱ ἀκόλουθες: 1) Τὰ κριτήρια πρέπει νὰ ἔχουν σημασία γιὰ τοὺς ἐξεταζομένους. 2) Νὰ ξέρονται οἱ ἐξεταζόμενοι ὅτι οἱ ἀπαντήσεις τους θὰ κρατηθοῦν ἀπόλυτα μυστικῶς. 3) Νὰ ικανοποιοῦνται οἱ ἐπιθυμίες τῶν ἐξεταζομένων, ὅσο εἶναι δυνατόν και 4) Οἱ ἀπαντήσεις πρέπει νὰ ἐρμηνεύονται πάντοτε μὲ τὸ πρίσμα κάθε κριτηρίου και ὄχι νὰ γενικεύονται.

Ἡ ἀνάλυση τῶν δεδομένων, πού γίνεται μὲ τὴ βοήθεια τῆς στατιστικῆς και τοῦ κοινωνιογραφήματος παρουσιάζει τις ἀκόλουθες κατηγορίες σχέσεων:

- Ζεύγη: ἀμοιβαία πρώτη ἐκλογή μεταξὺ τῶν ἀτόμων.
- Τρίγωνα: ἀμοιβαῖες ἐκλογές ανάμεσα σὲ τρία άτομα.
- Τετράγωνα, πεντάγωνα, κλπ.: ἀμοιβαῖες ἐκλογές ανάμεσα σὲ περισσότερα ἀπὸ τρία άτομα.
- ἀλυσίδες: ὁ Α. ζητᾷ τὸν Β., ὁ Β. τὸν Γ. κ.ο.κ.
- ἀστέρια: ὠρισμένο άτομο ἀποτελεῖ κέντρο τῶν προτιμήσεων τῶν ἄλλων.
- μονήρη άτομα, πού ζητοῦν νὰ μείνουν μόνα τους.
- ἐγκαταλελειμμένα άτομα, πού κανεὶς δὲν τὰ προτιμᾷ.

Ἀπὸ τὴν συχνότητα τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης κατηγορίας σχέσεων βγαίνουν συμπεράσματα σχετικά μὲ τὴν κοινωνικὴ ὑπόσταση (status) κάθε μέλους και τὴν κοινωνικὴ δομὴ (structure) τῆς ομάδας. Ἡ σταθερότητα τῶν δύο αὐτῶν χαρακτηριστικῶν ἐλέγχεται μὲ τὴν ἐπανάληψη τοῦ κοινωνιομετρικοῦ test μὲ ἀνάλογα κριτήρια κατὰ ὠρισμένα χρονικά διαστήματα. Ἡ κοινωνικὴ ὑπόσταση κάθε μέλους ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν συναισθηματικὴ του ἔκταση, ἀπὸ τὴ θέση δηλαδή πού κατέχει ανάμεσα στοὺς συντρόφους του, ἀπὸ τὸ ἂν ἀποτελεῖ κέντρο τῶν προτιμήσεών τους ἢ ἂν εἶναι ἀπομονωμένο. Ἐξαρτᾶται ἀκόμη και ἀπὸ τὴν συναισθηματικὴ ἔνταση κάτω ἀπὸ τὴν ὅποια βρίσκεται, ἀπὸ τὸ ἂν δηλαδή ἔχει ἀμοιβαῖο σύνδεσμο μὲ τὰ ἄλλα άτομα ἢ ἀδιαφορεῖ γι' αὐτοὺς πού τὸ προτιμοῦνε, ἐνῶ ἐνδιαφέρεται γιὰ ἄλλους.

Ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ δομὴ τῆς ομάδας φανερώνεται τὸ «ἠθικόν» τῆς πού ἐξαρτᾶται: α) ἀπὸ τὰ ὅρια τῶν συναισθηματικῶν δεσμῶν τῶν μελῶν τῆς, ἂν δηλαδή οἱ φίλιες βρίσκονται ανάμεσα στὰ μέλη τῆς ἢ ἂν τὰ μέλη τῆς ἔχουν τις προτιμήσεις τους σὲ ἄλλες ομάδες. β) Ἀπὸ τὸν βαθμὸ συνοχῆς τῶν μελῶν, ἀπὸ τὸ ἂν ἀποτελοῦν σύνολο ἢ εἶναι χωρισμένα σὲ μικρὲς ἀπομονωμένες κλίκες. γ) Ἀπὸ τὸ ἂν τὰ άτομα ἐκλέγουν μὲ βάση τὸ κριτήριο τοῦ test και ὄχι τὰ συναισθηματὰ τους, ὅπως συμβαίνει ὅταν ἡ ομάδα εἶναι χωρισμένη σὲ κλίκες. Στὴν κοινωνικὰ ὑγιῆ ομάδα οἱ προτιμήσεις, ἐπομένως και ἡ κοινωνικὴ ὑπόσταση τῶν ἀτόμων και ἡ κοινωνικὴ δομὴ τῆς ομάδας διαφέρουν ἀπὸ κριτήριο σὲ κριτήριο, π.χ. ὁ θεωρητικὸς γίνεται ἀστέρι ὅταν τὸ κριτήριο εἶναι θεωρητικὴ πνευματικὴ εργασία, ὁ τεχνικὸς, ὅταν τὸ κριτήριο εἶναι τεχνικὸ, κ.ο.κ. Ἄπ' αὐτὸ ἐπιβεβαιώ-

νεται ή κοινωνιολογική ύπόθεση ότι τὸ αὐθόρμητο διοικητικὸ σύστημα δὲν εἶναι ποτὲ δικτατορικὸ (ἕνας ἀρχηγὸς γιὰ ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις), ἀλλὰ δημοκρατικό, ὅπου κάθε μέλος παίρνει θέση ἀνάλογα μὲ τὶς ἱκανότητές του.

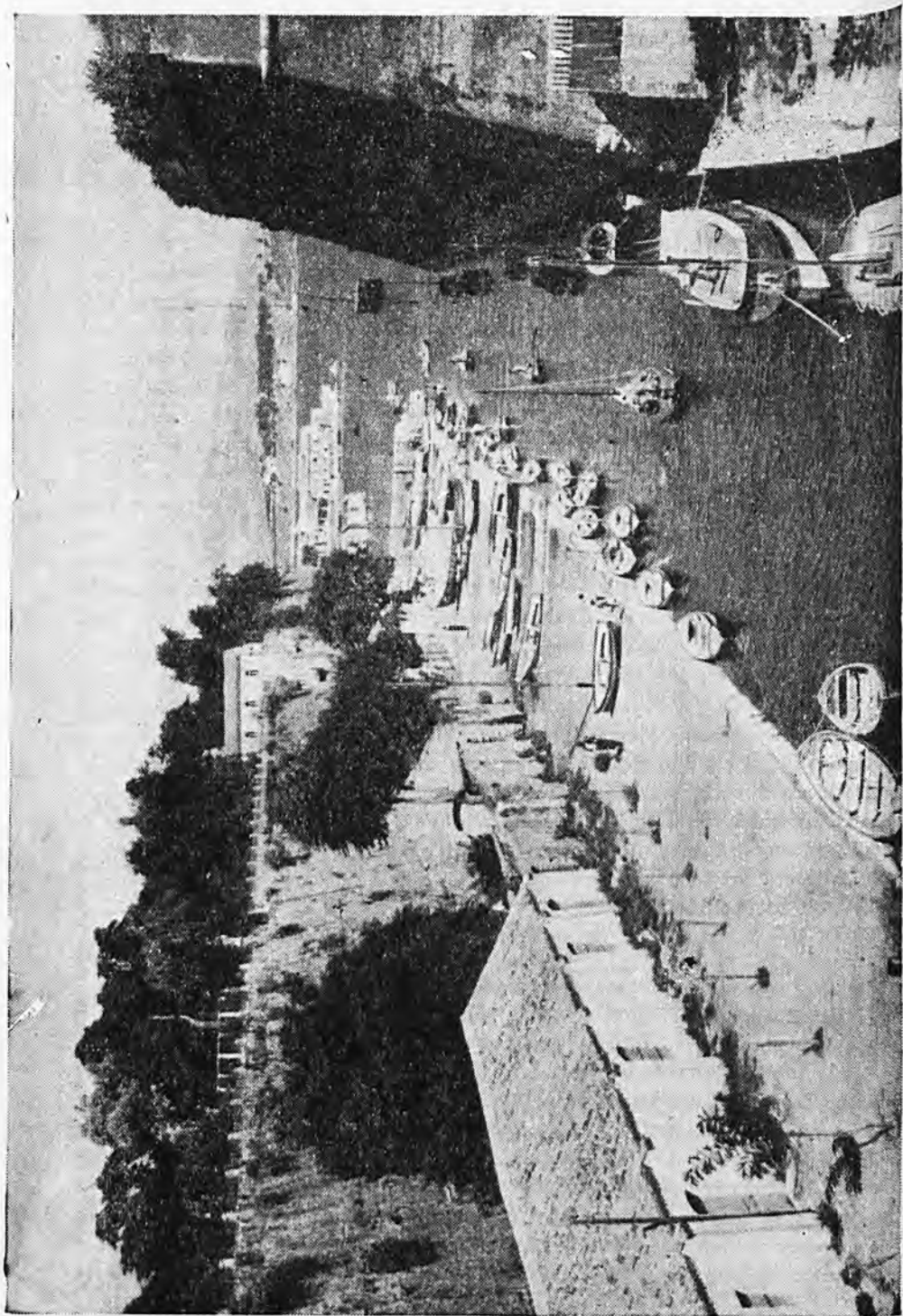
"Ὅταν ἐξετάζονται μεγαλύτερα κοινωνικά σύνολα, π.χ. ὅλο τὸ προσωπικὸ μιᾶς ἐπιχειρήσεως, τράπεζας, νοσοκομείου, ἰδρύματος κ.τ.θ., ἡ ἀκόμη ὀλόκληρος ὁ πληθυσμὸς μιᾶς κοινότητος παρουσιάζονται γενικώτερα «δικτυα σχέσεων» ἀνάμεσα στὶς μικρὲς ομάδες, πὺ φανερώνουν δύο δυναμικὲς τάσεις· τὴ μία πὺ ἀνάγει καὶ τὴν ἄλλη πὺ χωρίζει. Ἡ ἐναλλαγὴ τοῦ ρυθμοῦ τῶν δύο αὐτῶν δυναμικῶν τάσεων λέγεται νόμος τῆς κοινωνικῆς βαρύτητας.

Τὰ δεδομένα τῆς κοινωνιομετρικῆς ἐρεύνης συγκρίνονται στατιστικά μὲ τὰ εὐρήματα ἄλλων διαγνωστικῶν μεθόδων (test νοημοσύνης, test διαθέσεων, συνεντεύξεις, παρατήρηση) γιὰ νὰ σχηματισθῆ τὸ προφίλ τῆς προσωπικότητος τῶν ἀτόμων, νὰ ξεχωρισθοῦν ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος τὰ άτομα μὲ ἡγετικὲς ἱκανότητες καὶ νὰ χρησιμοποιηθοῦν σὲ ἀναλόγους τομεῖς, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο τὰ ἐγκαταλελειμμένα άτομα καὶ οἱ ἀπομονωμένες κλίκες, γιὰ νὰ βοηθηθοῦν νὰ δημιουργήσουν καλύτερη κοινωνικὴ προσαρμογή. Ἡ μέθοδος πὺ χρησιμοποιεῖ ὁ Moreno καὶ ἄλλοι κοινωνιομέτρεις γιὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸ εἶναι τὸ Κοινωνιόγραμμα, πὺ ἐκπαιδεύει σὲ αὐθόρμησια, ἀναπτύσσει τὴν αὐτογνωσία καὶ τὴν ἱκανότητα κατανοήσεως τῶν ἄλλων. Ὡς κοινωνιολογικὴ βάση ἔχει τὴν ἀντίληψη ὅτι στὴ σύγχρονη διαπορευμένη κοινωνία οἱ ἄνθρωποι εἰδικεύονται σὲ ὀρισμένους ρόλους καὶ χάνουν τὴν συναισθηματικὴ τους ἐλαστικότητα. Τὸ Κοινωνιόγραμμα τοὺς δίνει τὴν εὐκαιρία νὰ ζήσουν γιὰ λίγο τὸ ρόλο τοῦ ἄλλου, νὰ καταλάβουν τὰ συναισθήματα τοῦ καὶ παίζοντας νὰ ἀπαλλαγοῦν, αὐτοὶ οἱ ἴδιοι καὶ ἐκεῖνοι πὺ τοὺς παρακολουθοῦν, ἀπὸ φοβίες, συναισθήματα μειονεξίας, ἐγκατάλειψης, κ.τ.θ.

"Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὴν πολὺ σύντομη αὐτὴ ἀνάπτυξη ἡ συμβολὴ τῆς Κοινωνιομετρίας στὴ ζωὴ τῆς κοινωνίας εἶναι μεγάλη. Ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος συντελεῖ στὴν ἐπιτυχία διοικητικῶν σκοπῶν, εἴτε μορφωτικοὶ εἶναι, εἴτε ἐπαγγελματικοί, εἴτε κοινωνικοὶ καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο βοηθεῖ στὴν καλύτερη προσαρμογὴ καὶ ἐπομένως ἐξέλιξη καὶ ψυχικὴ ὑγεία τῶν μελῶν τῆς Κοινωνίας. Μὲ τὴν πληρέστερη γνώση τοῦ δυναμισμού τῆς ἀλληλεπιδράσεως τῶν μελῶν τῶν ομάδων, πὺ παρέχει ἡ κοινωνιομετρικὴ ἐρευνα, θὰ γίνῃ ἴσως τέλεια νοητὴ ἡ σχέση τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν ἄνθρωπο καὶ θὰ ἐξαλειφθοῦν οἱ φραγμοὶ πὺ ἐμποδίζουν τὸ προσωπικὸ καὶ κοινωνικὸ του ὄριμασμα.

ΣΤΑΜΑΤΙΟΣ ΚΛΕΑΝΘΗΣ

Τοῦ κ. ΚΩΣΤΑ Η. ΜΠΙΡΗ

Μία πολύπλευρη σέ ἀξίες προσωπικότης ἐστόλισε τὴν ἑλληνικὴ κοινω-
νία κατὰ τοὺς χρόνους τῆς βασιλείας τοῦ Ὀθωνος, ἡ προσωπικότης τοῦ
Σταματίου Κλεάνθους. Ἡ μετριοφροσύνη ὁμως πού τὸν ἐχαρακτήριζε ὡς ἄν-
θρωπο στὴν ζωὴ, ἐσκέπασε καὶ τὴν φήμη του μετὰ τὸν θάνατό του.

Εἶναι γνωστός κυρίως στοὺς μεταγενεστέρους ἀπὸ ὅ,τι ἐμπράγματο ἄφησε
στὴν δημιουργία τῶν Ἀθηνῶν: ἀπὸ τὶς γραμμὲς πού ἐχάραξε στὸ σχέδιο
αὐτῆς τῆς πόλεως—σ' αὐτὸν ὀφείλεται τὸ σύστημα τῶν ὁδῶν Σταδίου,
Ἀθηνᾶς, Πειραιῶς, Ἑρμοῦ, Πανεπιστημίου κλπ.— καὶ ἀπὸ μερικά ὠραία μνη-
μειακὰ κτίρια πού ἐδημιούργησε, ὅπως ἡ Ἀγγλικὴ ἐκκλησία, τὰ παλάτια
τῆς δουκίσσης τῆς Πλακεντίας καὶ τὸ μέγαρον τοῦ Ἀμβροσίου Ράλλη, πού
ὑπῆρχε πρὶν ἀπὸ μίαν εἰκοσαετία στὴν πλατεία Κλαυθμῶνος

Ὡς ἄνθρωπος, ἐλάχιστα μᾶς ἦταν γνωστός, τόσο ὥστε χρειάστηκε μα-
κρὰ ἔρευνα γιὰ νὰ ἀποκαλύψω πολλὰ στοιχεῖα τῆς δράσεως του καὶ ἄγνω-
στα ἔργα του ἀκόμα, πού ἀπαρτίζουν σήμερα μίαν ἀρκετὰ ἐκτενῆ μονογρα-
φία, μὲ τὸν τίτλον «Ὁ Κλεάνθης καὶ τὸ ἔργον του», ἀπὸ τὴν ὁποίαν θὰ
προσπαθίσω ἐδῶ νὰ δώσω ἓνα σύντομο σημεῖωμα.

Η ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΚΑΙ ΑΙ ΣΠΟΥΔΑΙ ΤΟΥ

Γεννήθηκε τὸ 1797 στὴν Βελβενδὸ τῆς Μακεδονίας, κοντὰ στὰ Σέρβια.
Ἐκεῖ ἔμαθε τὰ πρῶτα γράμματα καὶ συνέχισε ὕστερα τὴν ἐκπαίδευσί του
στὸ Βουκουρέστι, στὴν μεγάλη Σχολὴ τοῦ Νεοφύτου Δούκα.

Ὅταν τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1821 ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης ἐσήκωσε στὴν
Μολδοβλαχία τὴν σημαία τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, ὁ Κλεάνθης ἄφησε τὸ
σχολεῖο καὶ κατετάχθη στὸν Ἱερὸ Λόχο. Κατὰ τὴν πανωλεθρία πού ἐπα-
θαν οἱ Ἱερολοχίτες στὸ Δραγατσάνι, ἐπιτάχθηκε αἰχμάλωτος. Δὲν ἦταν ἄνθρω-
πος ὁμως πού ἔχανε τὸ θάρρος καὶ τὴν πρωτοβουλία του στὶς δύσκολες στι-
γμὲς τῆς ζωῆς. Κατορθώνει νὰ δραπετεύσῃ καὶ καταφεύγει πρῶτα στὴν Βιέννη
καὶ λίγο ἀργότερα στὸ Βερολίνο.

Ἐκεῖ τὸ καλλιτεχνικὸ του τάλαυτο τὸν σπρώχνει νὰ σπουδάσῃ Ἀρχιτε-
κτονικὴ καὶ γίνεται στὴν Ἀκαδημία τῶν Καλῶν Τεχνῶν μαθητὴς τοῦ μεγα-
λύτερου ἀρχιτέκτονος τότε τῆς Πρωσσίας Φρειδερίκου Σίνκελ. Ἐπειδὴ ἦταν
ἐντελῶς ξένος στὴν Γερμανία καὶ ἐντελῶς ἄπορος, ἀναγκάζεται, γιὰ νὰ ἐξοικο-
νομήσῃ τὰ ἔξοδα τῆς ζωῆς του καὶ τῶν σπουδῶν του, νὰ ἐργάζεται ὡς ἔμπο-
ρικὸς μεσίτης καὶ ὡς διερμηνεὺς στὶς ἐμποροπανηγύρεις τῆς Λειψίας.

Ὅταν ἐπροχώρησε στὶς σπουδές του, οἱ φίλοι του καὶ οἱ καθηγηταὶ του
τὸν ἐθαύμαζαν γιὰ τὸν διπλὸν ἀγῶνα πού ἦταν ὑποχρεωμένος νὰ κἀνῃ

καί αὐτοί τὸν ὠνόμασαν Κλεάνθη, παρομοιάζοντάς τον μὲ τὸν ἀρχαῖο Κλεάνθη τὸν Φρεάντλη. Γιατὶ πρέπει νὰ σημειωθῆ ὅτι ἕως τότε ἐμφανιζόταν μὲ τὸ ὄνομα Σταμάτης Σταματίου.

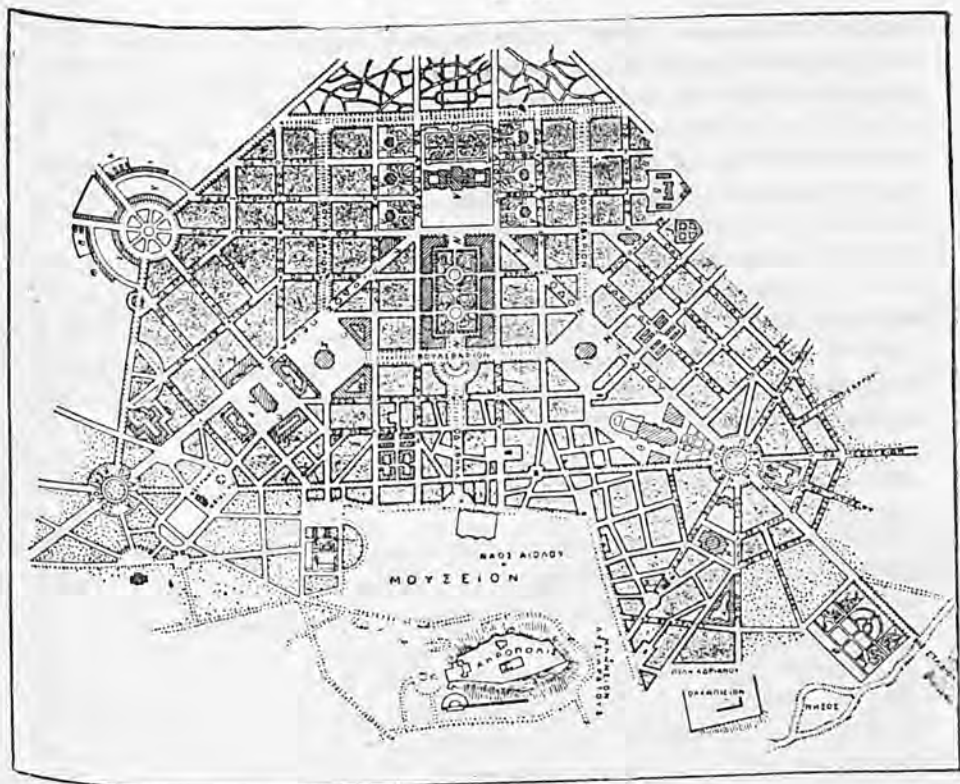
Τὸ τάλαντο καὶ ἡ φιλομάθεια τοῦ Κλεάνθη ἦσαν τέτοια, ὥστε ἐθριάμβευσε στὴν Ἀκαδημία τοῦ Βερολίνου. Ὁ ἴδιος ὁ βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας τὸν συνεχάρη καὶ τὸν ἐβράβευσε, δίδοντάς του τὸ δίπλωμα τοῦ ἀρχιτέκτονος.

ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΕΠΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ

Ἐνῶ ὁμως μὲ τὴν φήμη πού ἀρχισε νὰ τὸν περιβάλλη μποροῦσε νὰ μείνῃ καὶ νὰ σταδιοδρομήσῃ λαμπρὰ στὴν Γερμανία, μόλις ἐτελείωσε τὶς σπουδές του, τὴν ἀνοιξὶ τοῦ 1830 ἦλθε στὴν Ἑλλάδα, παίρνοντας μαζί του καὶ ἕνα φίλο συνάδελφό του, τὸν Ἐδουάρδο Σάουμπερτ, μὲ τὸν πόθο νὰ προσφέρῃ χωρὶς μισθὸ τὶς ὑπηρεσίες του στὴν Πατρίδα, πού ἐβγαίνει τότε πάμπτωχη καὶ κατεστραμμένη ἀπὸ τὸν ἐπαναστατικὸ πόλεμο. Ὁ Καποδίστριας, στὸν ὁποῖον παρουσιάσθηκαν, μὲ συγκίνησι ἄκουσε τὴν προσφορὰ τους. Ξέροντας ὁμως ὁ Κυβερνήτης ὅτι δὲν θὰ μποροῦσαν νὰ ζήσουν ἀπὸ ἰδιωτικὲς δουλειές πού ἦσαν ἀνύπαρκτες μέσα στὴν γενικὴ φτώχεια, τοὺς διώρισε, μὲ ἕνα μικρὸ μισθό, ἀρχιτέκτονας τοῦ Δημοσίου στὴν Αἴγινα. Ὑπὸ τὴν ἰδιότητά τους αὐτὴν θὰ εἶχαν καὶ τὴν φροντίδα νὰ συγκεντρώσουν σ' ἕνα μουσεῖο ἀρχαιοτήτες πού ἦσαν σπαρμένες σ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα καί, ἐπὶ πλέον, θὰ ἐδίδασκαν τεχνικὰ μαθήματα στὸ ὄρφανοτροφεῖο τῆς Αἰγίνης. Ἐγνώρισε, κατὰ τὴν περίοδο ἐκείνη, ὁ Κλεάνθης ἕνα πλουσιώτατον Φαναριώτη, τὸν Ἀντωνάκη Ραμαντάνη, τοῦ ὁποῖου ἐκτίσε σπίτια στὸ Ναύπλιο, ἐπαντρεύθηκε δὲ τὴν ἀνηψιά του Εὐφροσύνη Καρατζᾶ, κόρη τοῦ «πρίγκιπος» Ἰωάννου Καρατζᾶ.

Μετὰ τὴν δολοφονία τοῦ Καποδίστρια, οἱ δύο φίλοι παραιτοῦνται ἀπὸ τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν καὶ ἐρχονται τὸν Νοέμβριον τοῦ 1831 στὴν Ἀθήνα, γιὰ νὰ προσφέρουν στὴν πόλιν τῶν φώτων τοῦ πολιτισμοῦ τὶς ὑπηρεσίες τοῦ ταλάντου καὶ τῶν γνώσεών τους. Μὲ τὴν οἰκονομικὴ εὐχέρεια πού εἶχε ἀποκτήσει ὁ Κλεάνθης ἀπὸ τὶς ἐργασίες του στὸ Ναύπλιο καὶ ἀπὸ τὸν γάμο του, ἀγόρασε ἀπὸ τοὺς Τούρκους πού ἐφευγαν πολλὰ μεγάλα γήπεδα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὰ κυριώτερα ἦσαν ὁλόκληρος ὁ λόφος τοῦ Λυκαβηττοῦ, ἕνα στὴν ὁδὸν Πανεπιστημίου, ἡ μεσημβρινὴ πλευρὰ τῆς πλατείας Ὁμονοίας καὶ τὸ πασίγνωστο στὴν ὁδὸν Θόλου, κάτω ἀπ' τὴν Ἀκρόπολι, ὅπου καὶ ἐκτίσε τὸ σπίτι του. Τὸ κτίριον αὐτό, πού σώζεται ἀκόμα, ὑπῆρξε τὸ ἐνδιαίτημα τῶν ξένων ἀρχιτεκτόνων καὶ ἀρχαιολόγων πού παρεπιδημοῦσαν τότε στὴν Ἀθήνα, ὅπως τῶν ἀρχιτεκτόνων Λύντερς καὶ Χριστιανοῦ Χάνσεν, τοῦ ἀρχαιολόγου Λουδοβίκου Ρῶς καὶ ἄλλων. Ἐχρησιμοποίηθηκε δὲ ὅπως εἶναι γνωστὸν καὶ γιὰ τὴν στέγασιν τοῦ Πανεπιστημίου ἀπὸ τὸ 1837 ἕως τὸ 1842.

Οἱ δύο φίλοι, ὁ Κλεάνθης καὶ ὁ Σάουμπερτ, ἀφωσιώθηκαν μὲ ζῆλον σὲ τοπογράφειν καὶ σχεδιάσει τῆς πόλεως, γιὰ νὰ δώσουν, ὅπως ἔγραψαν οἱ ἴδιοι, ἕνα χάρτη γιὰ ἱστορικὲς καὶ ἀρχαιολογικὲς μελέτες, στὸν ὁποῖο καὶ σχεδίασαν κατόπιν ἕνα λαμπρὸ ρυμοτομικὸ σχέδιον, μὲ εὐρύχωρες καὶ πολλὰς πλατεῖες, μὲ πλατεῖες λεωφόρους καὶ μὲ χώρους γιὰ τὴν ἀνέγερσιν δημοσίων κτιρίων.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΣΧΕΔΙΟΝ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ
 ΟΠΩΣ ΤΟ ΕΣΧΕΔΙΑΣΑΝ Ο ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΚΑΙ Ο ΣΑΟΥΜΠΕΡΤ

Α, Ἀνάκτορα.—Β, Στρατώνες καὶ Πολεμαρχεῖον.—Γ, Ὀπλοθήκη.—Δ, Νομισματοκο-
 πεῖον.—Ε, Ε, Ἀγοραί.—Ζ, Ἀκαδημία.—Η, Βιβλιοθήκη.—Θ, Ἐπισκοπὴ καὶ Μητρόπολις.
 —Ι, Θέατρον.—Κ.Κ. Ἄνω Βουλευτήριον καὶ κάτω Βουλευτήριον.—Λ, Λ, ... Μινιστήρια
 (Υπουργεῖα).—Μ, Μ, Ἀγνωστα κτίρια.—Ν.Ν, Ἐμπορικὴ ἀγορά.—Ξ, Βόρσα (Χρηματι-
 στήριον).—Ο, Ταχυδρομεῖον.—Π, Ἀστυνομία.—Ρ, Τελωνεῖον.—Σ, Ναός.—Τ, Δικαστή-
 ρια.—Υ, Υ, Λουτρά.—Φ, Βοτανικὸς κήπος.—Χ, Χ, Στρατώνες.—Ψ, Ψ, Ἐλαιόμυλοι.—Ω, Ω,
 Μακελεῖον (Σφαγεία).

Δυστυχῶς ὅμως, παρεσύρθησαν ἀπὸ τὸν πόθο τῶν Ἀθηναίων ἰδιοκτη-
 τῶν καὶ ἔπεσαν στὸ φρικτὸ λάθος νὰ ρίξουν τὴν νέα πόλι ἐπάνω στὴν ἀρ-
 χαία, ἐνῶ μπορούσαν νὰ τὴν χαράξουν πιὸ πέρα, στὴν πεδιάδα.

Δὲν μπορούμε νὰ ποῦμε ὅτι ὁ Κλεάνθης εἶχε μαζί τους κοινὸ συμφέρον, ἀφοῦ
 εἶχε γίνει καὶ αὐτὸς ἰδιοκτήτης· γιατί, μὲ τὸ σχέδιο του, βλέπομε ὅτι ὄχι
 μόνο δὲν εὐνοεῖ κανένα ἀπὸ τὰ οἰκόπεδά του, ἀλλὰ τὰ θυσιάζει ὅλα στὸ
 κοινὸν συμφέρον. Ἄλλα τὰ ἀφήνει ἔξω ἀπὸ τὸ σχέδιο, ἀλλὰ τὰ κάνει πλα-
 τεῖες, δρόμους καὶ τὸ σπίτι του τὸ ἐξαφανίζει μὲ τὸν ἀρχαιολογικὸ χῶρο.

Οὔτε ὅμως οἱ Ἀθηναῖοι τοῦ καιροῦ ἐκείνου μπορούσαν νὰ διανοηθοῦν καὶ
 νὰ πιστέψουν τὶς ἀπαιτήσεις μιᾶς νέας εὐρωπαϊκῆς πρωτεύουσας, πού θά
 ἦταν πιά ἡ Ἀθήνα, οὔτε τὸ δημόσιο εἶχε χρήματα γιὰ νὰ πληρώσῃ ἀπο-
 ζημιώσεις γιὰ τὰ σπιτάκια, τὰ οἰκόπεδα καὶ τὰ χωράφια πού ἔκοβαν οἱ

γραμμές του σχεδίου. Όταν λοιπόν άρχισε η εφαρμογή του, επόμενο ήταν να ξεσηκωθεί τέτοια θύελλα από διαμαρτυρίες, ώστε αναγκάστηκε η 'Αντιβασιλεία του 'Οθωνος, ύστερα από μερικούς μήνες, να διακόψει την εφαρμογή του σχεδίου και, με άλλον αρχιτέκτονα, τον Λέοντα Κλέντσε, που έστειλε ο πατέρας του 'Οθωνος Λουδοβίκος Α' από το Μόναχο, να χαλάσει την ρυμοτομία, στενεύοντας δρόμους και πλατείες και καταργώντας τους δημόσιους κήπους.

Στήν άναταραχή εκείνην ο Κλεάνθης έγινε ο στόχος της εχθρας των 'Αθηναίων. Τον έβρισαν και έβριξαν έναντιον του ταπεινές συκοφαντίες. Μά εκείνη άκριβώς ή άδικία έδωσε άφορμή να σημειωθή στην Ιστορία ποιός ήταν ο Κλεάνθης. Γιατί βρέθηκαν άνθρωποι και έφημερίδες που, για να άνασκευάσουν τις κατηγορίες, έξέθεσαν όλόκληρη την έως τότε σταδιοδρομία του, ή όποία έμαρτυρούσε τό ποιόν του.

Ο ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΩΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΩΝ

'Αφού ο Κλέντσε ίκανοποίησε τις άπαιτήσεις των 'Αθηναίων Ιδιοκτητών, άρχισε πιά έντατικά ή οικοδόμησις της 'Αθήνας, στην όποία ο Κλεάνθης προσφέρει ως έργο της τέχνης του τό μέγαρον του 'Αμβροσίου Ράλλη, τό όποιο γνωρίσαμε ως άγγλική πρεσβεία, στην πλατεία Κλαυθμώνος, τό σπίτι της κοντέσσας Ζαντ Θεοτόκη στην όδον Σωκράτους αριθ. 67, τό σπίτι του Βερτχάϊμ, στην γωνία των όδων Πανεπιστημίου και Χαρ. Τρικούπη, τά δύο παλάτια της δουκίσσης της Πλακεντίας και τά άλλα κτίριά της στην Πεντέλη. Τό 1836 ή 'Αγγλική παροικία της 'Αθήνας έγκρίνει τό σχέδιό του για την ανέγερσι της εκκλησίας του 'Αγ. Παύλου στην όδον Φιλελλήνων σε άρχιτεκτονικό διαγωνισμό, στον όποιον επίσης είχαν λάβει μέρος ένας Βαυαρός, ένας 'Αγγλος και ένας Δανός άρχιτέκτων, που πιθανώτατα ήταν ο Χριστιανός Χάνσεν.

'Όταν επρόκειτο να κτισθή τό Πανεπιστήμιο ο Σάουμπερτ, που είχε γίνει πανίσχυρος ως διευθυντής του άρχιτεκτονικού τμήματος του 'Υπουργείου 'Εσωτερικών, ηγνόησε τον άλλοτε φίλο του και εφρόντισε να άνατεθή τό έργο στον Χριστιανό Χάνσεν. 'Ο Κλεάνθης ήξίωσε να γίνη διαγωνισμός και να υποβάλη και αυτός ένα σχέδιο. 'Ηταν όμως τόσο γνωστή στους αντιπάλους του ή δύναμί του ως άρχιτέκτονας και ήταν τόσο εύγλωττα τά άποτελέσματα του διαγωνισμού για την άγγλική εκκλησία, ώστε, έπειδή δέν τους συνέφερε καθόλου να γίνη και για τό Πανεπιστήμιο διαγωνισμός, άδιαφόρησαν για την πρότασί του. Κάνει τότε αυτόκλητος ένα σχέδιο και τό υποβάλλει στην έπιτροπή της άνεγέρσεως του κτιρίου, στην όποία μετείχε και ο Σάουμπερτ. Και έπειδή ή έπιτροπή δέν τό έλαβε ύπ' όψιν της, τό υποβάλλει κατ' ευθείαν στον 'Οθωνα. 'Αλλά και ή ένέργειά του εκείνη δέν έφερε άποτέλεσμα.

'Ανάλογη Ιστορία έδημιουργήθη και με την οικοδόμησι του 'Αρσακείου. 'Ο Κλεάνθης, όντας μέλος της έπιτροπής που θα διηύθυνε την οικοδόμησι, έκανε ο ίδιος τό σχέδιο του κτιρίου και τό προσέφερε χωρίς άμοιβή. 'Εν τω μεταξύ όμως φθάνει στην 'Αθήνα άλλος άρχιτέκτων, ο Λύσανδρος Καυταντζόγλου, φορτωμένος με ένα πλήθος από τίτλους και προικισμένους

μέ πολιτικές Ικανότητες πού τού εξασφάλιζαν πλούσιο επαγγελματικό στάδιον. Ἐπλεύρισε ἀμέσως τὰ μέλη τού συμβουλίου τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἐταιρίας καί, χωρὶς μεγάλη δυσκολία, τούς ἔπεισε νὰ δώσουν ἐντολή στὸν Κλεάνθη νὰ τοῦ πάη ὁ ἴδιος σὲ ὠρισμένη ὥρα τὰ σχεδιά του νὰ τὰ ἐλέγξῃ. Τὸ θρασὺ τέχνασμα τοῦ νεοροῦ καὶ νεοφερμένου συναδέλφου ἐπλήγωσε βαθεῖα τὴν φιλοτιμία τοῦ ἡρώα μας. Ὡστόσο ἐσεβάσθηκε τὴν ἀπόφασιν τοῦ συμβουλίου καὶ ἔδειξε τὸ σχέδιόν του στὸν νεαρὸ συνάδελφο. Ὑστερα ἀπ' αὐτὸ ὁμως, τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν, τὸ συμβούλιον νὰ ἀφήσῃ κατὰ μέρος τὸ σχέδιον τοῦ Κλεάνθη καὶ νὰ ἀναθέσῃ τὴν σύνταξιν ἄλλου στὸν Καυταντζόγλου.

Ἐπικράθηκε πολὺ μ' αὐτὸ ὁ Κλεάνθης, ἀλλὰ δὲν ἔδειξε παρὰ μόνον σεβασμὸν πρὸς τὴν ἀπόφασιν τοῦ συμβουλίου. Καί, μὲ τὴν ἐλπίδα πὼς θὰ μποροῦσε τὸ ζήτημα νὰ στραφῇ πρὸς ἕνα διαγωνισμό, ἐπρότεινε νὰ γίνῃ δεκτὸ καὶ τὸ σχέδιον ἄλλου νεαρῶ ἀρχιτέκτονος, τοῦ Δημητρίου Ζέζου, καὶ νὰ κριθοῦν καὶ τὰ τρία ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς ἀντιπάλους. Ἡ πρότασις του ὁμως δὲν ἐκίνησε κανενὸς τὴν εὐαισθησία. Ἀποφασισμένους πιά ὁ Κλεάνθης νὰ διεκδικήσῃ ὡς τὸ τέλος τὴν ἰκὴν, γράφει μιὰν ἐκθεσιν, στὴν ὁποία ἐξιστορεῖ τὴν ὑπόθεσιν καὶ ξετινάζει τὸ σχέδιον τοῦ ἀντιπάλου του μὲ μιὰν ἐξαντλητικὴν καὶ ὠραία κριτικὴν, στὴν ὁποίαν συγχρόνως ἀναλύει καὶ ἀποδεικνύει τὰ ἀντίστοιχα προτερήματα τοῦ δικοῦ του. Ἦταν τέτοιο τὸ περιεχόμενό της, ὥστε ὁ Καυταντζόγλου αἰσθάνθηκε τὴν ἀνάγκην νὰ ἀπολογηθῇ ὅπωςδὴποτε, γιὰ νὰ μειώσῃ τὴν ἐντύπωσιν πού ἔκανε τὸ πρᾶγμα στοὺς Ἀθηναίους. Ἐγραψε καὶ ἐκεῖνος καὶ ἐτύπωσε ἕνα φυλλάδιον γεμᾶτο φορτικῆς μικρολογίας γιὰ νὰ ξεσπάσῃ στὸν ἐπίλογον σὲ ἐγκαύχησιν γιὰ τοὺς τίτλους πού ἔφερε ἀπὸ τὶς ἰταλικὰς Ἀκαδημίας καὶ σὲ ἐμπαθῆ προσωπικὴν ἐπίθεσιν κατὰ τοῦ Κλεάνθη. Ἄλλοι ἀπήντησαν στὰ γραφόμενά του. Ὁ Κλεάνθης ὄχι. Μιά πού ἡ ἰδιοτέλεια εἶχε κρίνει τὸ ὑλικὸ μέρος τοῦ ἀγῶνος, ἐκεῖνος, μὲ τὸ λεπτότατον αἰσθημα τῆς ἀξιοπρεπείας πού τὸν διέκρινε, ἤξερε νὰ σταματήσῃ στὸ κορῶμα τῆς ἠθικῆς νίκης.

ΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΛΕΑΝΘΗ

Ὅπωςδὴποτε ὁ Κλεάνθης δὲν ἦταν πλασμένος γιὰ νὰ ζήσῃ ὡς ἐπαγγελματίας καὶ μάλιστα μέσα σὲ τέτοιες συνθήκας ἐπαγγελματικοῦ ἀνταγωνισμοῦ. Οἱ βλέψεις του ἀπλώνονταν σὲ πολὺ πλατύτερους ὀρίζοντες καὶ ὁ δυναμισμὸς του τὸν ἐσπρωχνε σὲ πολὺ δημιουργικώτερους ἀγῶνες. Ὅπως εἶχε φανῆ προφητικὸς στὶς προβλέψεις του, ὅταν ἐχόραζε πλατύτατες λεωφόρους, κήπους καὶ πλατεῖες στὸ σχέδιον τῶν Ἀθηνῶν, ἔτσι εἶδε πρῶτος ὅτι πολὺ γρήγορα ἡ πόλις ἐκείνη τῶν τριάντα χιλιάδων κατοίκων δὲν θὰ εἶχε νερὸ γιὰ τὶς ἀνάγκας ἑκατοντάδων χιλιάδων κατοίκων, οὔτε ὁ Δῆμος θὰ εἶχε ποτὲ τὶς δυνάμεις νὰ ἀντιμετωπίσῃ ἕναν τέτοιο κίνδυνον. Παίρνει λοιπὸν τὴν ἀπόφασιν νὰ πρωτοστατήσῃ αὐτὸς στὴν ὑδρευσιν τῆς πόλεως. Πείθει καὶ ἑλλομερικὸς φίλους του κεφαλαίουχους καὶ μαζί τους κάνει τὴν πρώτην «Ἑλληνικὴν Ἐταιρεία Ὑδάτων». Ὑποβάλλουν στὴν Κυβέρνησιν προτάσεις νὰ ἀναλάβουν τὸν πλουτισμὸν τῶν πηγῶν τῆς πόλεως καὶ τὴν ἐγκατάστασιν δικτύου διανομῆς στὰ σπιτία. Κανεὶς ὁμως ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους δὲν ἐπίστευε τότε ὅτι ἡ πόλις του, πού τὴν ἐφθανε τὸ λιγοστὸ νεράκι πού ἔτρεχε ἀπὸ τὶς

δημόσιες βρύσες, πολύ σύντομα θά γνώριζε την θανάσιμη άγωνία τῆς λειψυδρίας καί κανείς δέν δεχόταν νά πληρώσει τό νεράκι τοῦ Θεοῦ, σέ ἰδιώτες μάλιστα. Καί ἔτσι, οἱ ἐκπρόσωποί τους στό Δημοτικό Συμβούλιο ὄχι μόνον ἀπέριψαν τίς προτάσεις τοῦ Κλεάνθη καί τῶν συντρόφων του, ἀλλά καί τοὺς ἔψαλλαν τόν ἀναβαλλόμενο.

Κάθε ἀποτυχία ὅμως, ἀντί ν' ἀπελπίζη τόν Κλεάνθη, τόν ἔρριχνε σέ νέους ἀγῶνες γιά εὐρύτερες κατακτήσεις. Βλέπει ὅτι ὁ τόπος αὐτός δέν θά μπορέσει ποτέ νά βγῆ ἀπό τήν φτώχεια, ἄν δέν ἐξασφάλιζε μεγάλο κάποιον πόρο ἀπό τό ἐξωτερικό, μέ τήν ἐκμετάλλευσί ἐνός ἀπό τά στοιχεῖα τοῦ φυσικοῦ του πλοῦτου.

Τήν ἐποχὴ ἐκείνη τό μάρμαρο ἦταν πολύ χρήσιμο στήν ἀρχιτεκτονική. Καί τὰ λατομεῖα τῆς Καρράρας, στήν Ἰταλία, ἀπέραντα σέ ἕκτασι καί ὠργάνωμένα μέ τελειότατες ἐγκαταστάσεις, εἶχαν τό μονοπώλιο τοῦ εἶδους. Ἡ Ἐλλάς ὅμως εἶχε στά ἔγκατά της τό λαμπρότερο μάρμαρο τοῦ κόσμου, τό μάρμαρο τῆς Πάρου, πού τό ἐδόξασε ἡ Ἑλληνική ἀρχαιότης μέ τὰ ἀριστουργήματα τῆς γλυπτικῆς της. Μέ τήν ὑπεροχὴ λοιπὸν τῆς ποιότητος καί μέ τὴν φήμη τοῦ Παριανοῦ μαρμάρου, ἐβλεπε ὁ Κλεάνθης πῶς μπορούσε νά ἀνταγωνισθῆ τοὺς Ἰταλοὺς καί νά χαρίσει στήν Ἑλλάδα τό διεθνὲς ἐμπόριο τοῦ μαρμάρου.

Συνεναιρίζεται λοιπὸν μέ τοὺς τραπεζίτες Θεόδωρο Ράλλη καί Ἰούλιο Ἐσλιν καί νοικιάζει τὰ ἀρχαῖα λατομεῖα τῆς Πάρου. Μέ τίς πρῶτες ὅμως δυσχέρειες, τὸν ἐγκαταλείπουν οἱ φίλοι του. Ἐκεῖνος μένει πιστὸς στὸν μεγάλο του σκοπὸ καί μόνος του συνεχίζει τὴν τολμηρὴ ἐπιχείρησι, πουλῶντας στήν Ἀθῆνα μερικά ἀπὸ τὰ οἰκόπεδά του. Ἀνοίγει ἄλλα λατομεῖα στίς Πρινιές τῆς Πάρου, κοντὰ στό χωριὸ Κόστος, βγάζει μάρμαρα «λευκότετα καί ἀδαμαντολαμπῆ» καί στέλνει δείγματα στοὺς μεγαλύτερους γλύπτες καί ἀρχιτέκτονες τοῦ κόσμου. Ἀπὸ παντοῦ δέχεται γράμματα γεμάτα ἐνθουσιασμὸ γιά τὴν λαμπρότητα τοῦ Παριανοῦ μαρμάρου, πού ἐπρόκειτο νά ξανασδοθῆ στήν ὑπηρεσία τῆς Τέχνης. Ταξιδεύει ὁ ἴδιος στήν Ρώμη, στήν Μασσαλία, σὴν Παρίσι, στήν Σεβαστούπολι, δείχνει παντοῦ τό μάρμαρό του καί λαβαίνει μέρος σέ μεγάλες δημοπρασίες, προσφέροντας ὑλικὸ ἀνωτέρας ποιότητος, σέ χαμηλότερη τιμὴ ἀπὸ τὰ μάρμαρα τῆς Καρράρας.

Οἱ Ἰταλοὶ τοῦ στήνουν ἄγριον πόλεμο καί κατορθώνουν πάντα, μέ ραδιουργίες καί μέ ἐπεμβάσεις τῶν πρεσβευτῶν τους, νά τὸν ἐκτοπίζουν. Στήν Ρώμη μάλιστα, ὅπου εἶχε τό θάρρος νά πάη ὁ Κλεάνθης, οἱ ἄνθρωποι τῆς Καρράρας ἐπιχειροῦν καί νά τὸν δελοφονήσουν.

Ἐν τῷ μεταξύ, ξεκάνοντας ἕνα ἀπὸ τὰ οἰκόπεδά του, προχωρεῖ στήν ὀργάνωσι τῶν λατομείων του. Πομηθεύεται μηχανήματα ἀπὸ τὴν Μασσαλία, εἰδικευμένους λατόμους ἀπὸ τό Μαυροβούνι, φτιάχνει γιά τὴν μεταφορὰ τῶν μαρμάρων δρόμους καί λιμάνι στήν Πάρο καί εἰδικὰ μεταγωγικὰ καράβια γιά τὴν ἀποστολὴ τους. Ἐπὶ τέλος κατορθώνει νά πάρη δυὸ μεγάλες παραγγελίες ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολι: Νά προμηθεύσῃ τὰ μάρμαρα γιά τό παλάτι τοῦ Σουλτάνου καί γιά τό παλάτι τοῦ μεγάλου βεζύρη.

Τὸν κυνηγοῦν καί ἐκεῖ οἱ Ἰταλοὶ καί, μέ ραδιουργίες, κατορθώνουν νά τοῦ χαλάσουν τίς δουλειές αὐτὲς καί νά τὸν ζημιώσουν σημαντικά. Οἱ σατανικέ

τους ἐνέργειες φθάνουν ἀκόμα καὶ στὴν Πάρο. Κατορθώνουν νὰ ἐξαγοράσουν τὸν δήμαρχο καὶ τὸν βάζουν νὰ διώξη τοὺς λατόμους τοῦ Κλεάνθη καὶ νὰ τραβήξῃ τὸν ἴδιο στὰ δικαστήρια, γιατί ἔφτιαξε τόσα ἔργα στὸ νησί, δρόμους, γεφύρια, προκυμαῖες, μώλους, χωρὶς τὴν ἀδεία του. Τὰ δικαστήρια δικαιώνουν τὸν ἰδεολόγο ἐπιχειρηματία, ἀλλὰ οἱ ἀντιδράσεις ἐκεῖνες, πού τόσο τὸν εἶχαν ζημιώσει, τὸν εἶχαν φέρι σέ πολὺ δύσκολη θέσι. Ἀκλόνητος ὡστόσο στὸν σκοπὸ του, ζητάει μόνο τὴν λύσι: Πῶς νὰ τὶς παρακάμψῃ γιὰ νὰ προχωρήσῃ. Ἄν καὶ δὲν ἦταν ὁ ἴδιος παλατιανός, καταφεύγει μὲ μιὰν ἀναφορά του στὴν βασίλισσα Ἄμαλία. Τῆς ἐξηγεῖ τὴν μεγάλη καὶ παντοτεινὴ ὠφέλεια πού θὰ εἶχε ἡ Ἑλλάς ἀπὸ τὴν διάδοσι στὸ ἐξωτερικὸ τοῦ περιφημοῦ Παριανοῦ μαρμάρου καὶ τῆς περιγράφει πῶς ἔχει ἡ ἐπιχείρησις τῆς ἐκμεταλλεύσεώς του, πόσο πολὺ τὴν ἔχει προχωρήσει καὶ τί φοβερὲς ἀντιδράσεις βρῆκε ἀπὸ μέρους τῶν ἀντιπάλων του. Καὶ τῆς ζητεῖ πολὺ λίγα πράγματα: Ἐνα δάνειο τριάντα χιλιάδων δραχμῶν ἀπὸ τὸ δημόσιον ταμείον, μὲ ὑπόθηκὴ τὸ σπίτι του, καὶ τὴν προστασία ἀπὸ τὸ ἐπίσημο Κράτος ἀπέναντι στὶς ἀντιδράσεις τῶν Ἰταλῶν.

Κανεὶς ὅμως δὲν συγκινεῖται καὶ ἡ ἀναφορά του μένει χωρὶς ἀπάντησι. Μὰ καὶ πάλι, ὄχι μόνον δὲν ἀπελπίζεται, ἀλλὰ προσπαθεῖ νὰ βελτιώσῃ τὴν ἐπιχείρησί του. Συνεχίζοντας τὶς ἐρευνές του, βρίσκει στὸν Ἅγιο Μηνᾶ τῆς Πάρου νέα φλέβα μαρμάρου, πού ξεπερνοῦσε σὲ ποιότητα καὶ αὐτὸ τὸ μάρμαρο τῶν ἀρχαίων λατομείων. Τώρα ὅμως τοῦ χρειάζονται ἀκόμα περισσότερο τὰ μέσα, γιὰ νὰ στείλῃ νέα δείγματα στὸ ἐξωτερικὸ καὶ γιὰ νὰ ὀργανώσῃ τὰ νέα λατομεῖα. Πιστεῖ ὅμως ὅτι τὸ Κράτος θὰ μπορέσῃ πιά νὰ καταλάβῃ τὸ ἔθνικὸ συμφέρον πού ἔκλεινε μέσα τῆς ἡ ὑπόθεσις καὶ θὰ τοῦ δώσῃ τὴν ὑποστήριξι πού χρειάζοταν. Γράφει λοιπὸν νέον ὑπόμνημα, πρὸς τὸ ὑπουργικὸ συμβούλιο αὐτὴν τὴν φορὰ, καὶ προτείνει νὰ ἀγοράσῃ τὸ δημόσιον 300 κυβικὰ μέτρα μαρμάρου γιὰ νὰ τὸν εὐκολύνῃ ταμειακῶς, καὶ νὰ στείλῃ ἡ Κυβέρνησις δείγματα στὰ κυριώτερα ἑλληνικὰ προξενεῖα τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς. Πραγματικά, φαίνεται ὅτι αὐτὴν τὴν φορὰ κάποιον ἑνδιαφέρον ἔδειξε ἡ Κυβέρνησις. Ἐντείνει καὶ ὁ ἴδιος τὶς προσπάθειές του γιὰ νὰ βρῇ ἕνα ἰδιωτικὸ δάνειο, τὶς ὁποῖες ὑποστηρίζουν οἱ ἐφημερίδες μὲ συγκινητικὲς ἐκκλήσεις. Καὶ ὕστερα ἀπὸ λίγον καιρό, παρουσιάζονται τὰ πρῶτα ἀποτελέσματα. Ἡ γαλλικὴ Κυβέρνησις ἐπρόκειτο νὰ κἀνὴ μεγάλες μεταρρυθμίσεις καὶ προσθῆκες στὸ Λοῦβρο καὶ εἶχε ἀνάγκη μαρμάρου ἀνωτέρας ποιότητος γιὰ τὰ γλυπτὰ καὶ τὰ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη τῶν ἔργων. Εἶχε ὑπ' ὄψιν τῆς τὰ δείγματα τοῦ Κλεάνθη, καὶ στέλνει ἐντολὴ πρὸς τὸν ναύαρχο τῆς γαλλικῆς μοίρας πού ἦταν στὸν Πειραιᾶ, Βιγιομέζ, νὰ ἐξετάσῃ ἐπὶ τόπου τὸ ὑλικὸ, τὰ μεγέθη στὰ ὁποῖα μπορεῖ νὰ ἐξορυχθῇ καὶ τὴν κατάστασι τῶν λατομείων. Ὁ Βιγιομέζ στέλνει στὴν Πάρο τὸν πλοίαρχο Μπαστάρ, δύο ἄλλους ἀξιωματικούς καὶ τὸν γλύπτη Κόσσο. Γράφουν χωριστὴ ἔκθεσι οἱ Γάλλοι ναυτικοὶ καὶ χωριστὴ ὁ Ἕλληνας καλλιτέχνης. Ἀλλὰ καὶ τὰ δύο μέρη ἐκθειάζουν τὴν ποιότητα τοῦ μαρμάρου τῶν νέων λατομείων καὶ τὸ χαρακτηρίζουν ἀνώτερο ἀπὸ τὸ μάρμαρο τῶν ἀρχαίων. Εἶναι τόσο κατηγορηματικὲς καὶ πειστικὲς οἱ ἐκθέσεις πού παίρνει ὁ ναύαρχος, ὥστε δὲν διστάζει νὰ συστήσῃ στὴν γαλλικὴ Κυβέρνησι νὰ προκατα-

βάλη στὸν Κλεάνθη 50.000 φράγκα γιὰ τὰ προκαταρκτικὰ ἐξοδα τῆς ἐξο-
ρύξεως καὶ γιὰ ἐγκαταστάσεις φορτώσεως.

Ὁ Κλεάνθης ἦταν εὐτυχησμένος. Ἐφθασε πιά στὴν δικαίωσι τῶν πόθων
του, στὴν τελικὴ ἐπικράτησι τῆς προσπάθειάς του. Παίρνοντας τὴν παραγγε-
λία τοῦ Λούβρου, εἶχε πιά κατακτήσει τὴν ἀγορὰ τοῦ Παρισιοῦ καὶ δὲν τοῦ
ἔμενε παρὰ ἡ Ρώμη, τὸ ἄλλο καλλιτεχνικὸ κέντρο τοῦ κόσμου τὴν ἐποχὴ
ἐκείνη. Τοῦ χρειάζονται δεκαπέντε χιλιάδες δραχμὲς γιὰ νὰ στείλῃ ἐκεῖ ἕνα
φορτίο. Ἡ ἐπιτυχία του, ποὺ εἶχε ἀποδειχθῆ μὲ τὴν περίπτωσι τοῦ Λού-
βρου, εἶχε κάνει τόσην ἐντύπωσι, ὥστε ὄχι μόνο δάνειο μποροῦσε νὰ βρῆ,
ἀλλὰ καὶ νὰ ἰδρῦσῃ, ὅπως ἐσκέφθηκε, μιὰ μετοχικὴ ἐταιρία γιὰ τὸ ἐμπορικὸ
μέρος τῆς ἐπιχειρήσεως. Οἱ ἐφημερίδες τὸν ὑποστηρίζουν πάλι σ' αὐτὴν τὴν
περίστασι. Τὴν στιγμὴ ὅμως ἐκείνη, δημοσιεύεται ἕνα μακροσκελέστατο ἀνώ-
νυμο ἄρθρον—γραμμένο ἀπὸ ἄνθρωπο πολὺ μορφωμένο, ποὺ ἤξερε καλὰ τὴν
ἱστορία τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς, καθὼς καὶ τὴν ἐιδικότητα τῶν μαρμάρων— ποὺ
ἐπιτίθεται δριμύτατα κατὰ τῆς Κυβερνήσεως, γιὰτὶ ἄφησε διῆθεν τὸν Κλεάνθη
ἐλεύθερο ν' ἀνοίξῃ λατομεῖα στὴν Πάρο χωρὶς κανέναν ἔλεγχον, μὲ ἀποτέλε-
σμα νὰ κινδυνεύῃ νὰ χαθῆ τὸ πολὺτιμο νησί ἀπὸ τὴν σπατάλη μαρμάρου
ποὺ γίνεται στὴν ἐξόρυξι. Ἦταν τόσο μικρὴ τότε ἡ Ἀθήνα καὶ τόσο γνω-
στοὶ οἱ γράφοντες, ὥστε χωρὶς πολὺν κόπον καὶ χωρὶς καμιὰν ἀμφιβολία
μπορεῖ κανεὶς νὰ διαβάσῃ ἀνάμεσα στὶς γραμμὲς τοῦ κακόβουλου δημοσιεύ-
ματος τὸ ὄνομα ἐκείνου ποὺ τὸ ἔγραψε. Οἱ φραστικοὶ τύποι, οἱ ὄροι ποὺ με-
ταχειρίζεται, ὁ κύκλος τῶν γνώσεων ἀπὸ τίς ὁποῖες ἀντλεῖ ἐπιχειρήματα,
τὸ ὕφος ποὺ μεταχειρίζεται εἶναι αὐτὰ ἀκριβῶς ποὺ βλέπει κανεὶς στὰ πάμ-
πολλα δημοσιεύματα τοῦ Καυταντζόγλου. Ἐχθρὸς τοῦ Κλεάνθη ἀδυσώπη-
τος καὶ φίλος τῶν Ἰταλῶν ἐγκάρδιος, εἶχε πάντα καὶ ἐπρόβαλλε ὡς καύχημά
του τίς σπουδὲς ποὺ εἶχε κάνει στὴν Ἰταλία καὶ τὰ παράσημα καὶ τοὺς τί-
τλους μὲ τὰ ὁποῖα τὸν ἐτίμησαν οἱ Ἰταλοὶ. Τώρα γιὰ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὸ
μῖσος του κατὰ τοῦ Κλεάνθη καὶ νὰ σώσῃ τὸ μονοπώλιο τῶν Ἰταλῶν στὰ
μάρμαρα δὲν διστάζει νὰ δυσφημῆσῃ ὄχι τὸ μάρμαρον τῆς Πάρου, ποὺ ἡ
φήμη του ἦταν πασίγνωστη καὶ ἀδιάσειστη, ἀλλὰ τὴν ἐπιχείρησι τοῦ
Κλεάνθη. Ὅταν, λίγο ἀργότερα, ἐγίνε ἡ ἐξωσις τοῦ Ὀθωνος, παλατιανὸς
αὐτός, δὲν ἐδίστασε νὰ σηκώσῃ μιὰ πελώρια Ἰταλικὴ σημαία στὸ μπαλκόνι
του, ὡς ἱππότης Ἰταλικοῦ τάγματος καὶ προστατευόμενος μιᾶς ξένης δυνά-
μεως, ἐπειδὴ φοβόταν μήπως τοῦ ἐπιτεθοῦν οἱ ἐπαναστάτες.

Ἦταν τόσο ἀσύστατη ἡ θέσις ποὺ ἔπαιρνε ὁ ἀρθρογράφος, τόσο ἐξεζη-
τημένα τὰ ἐπιχειρήματά του καὶ τόσο ἡ ἀνωνυμία του ἔκανε ἀντιπαθὲς τὸ
δημοσιεύμα του, ὥστε ἔφερε τὰ ἀντίθετα ἀποτελέσματα ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ ἐπε-
δίωκε. Ἀντὶ νὰ κλονίσῃ τὴν ἐμπιστοσύνη τοῦ κόσμου στὴν ἐπιχείρησι τῶν
μαρμάρων τῆς Πάρου, ἀπέδειξε ὅτι δὲν ὑπάρχει κανένα ἐπισφαλὲς ἢ ἐπι-
λήψιμο σημεῖο σ' αὐτὴν. Ἡ προκήρυξις τῆς ἰδρύσεως τῆς ἐταιρίας γίνεται
εὐνοϊκὰ δεκτὴ ἀπὸ τοὺς κεφαλαιούχους καὶ ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα γράφεται πρώτη
γιὰ ἑκατὸ μετοχῆς, ποὺ ἀποτελοῦσαν τὸ ἕνα ἕκτον τοῦ συνόλου. Ἀπερίσπαστος
πιὰ καὶ ἐλεύθερος ἀπὸ οικονομικὰς δυσχέρειες ὁ Κλεάνθης, κατεβαίνει στὴν
Πάρον καὶ συνεχίζει ἐντατικὰ τὸ ἔργον του. Συμπληρώνει τὰ ἔργα καὶ τίς ἐγ-
καταστάσεις τῆς ἐξορύξεως καὶ τῆς μεταφορᾶς καὶ ἀρχίζει τὴν ἀποστολὴν

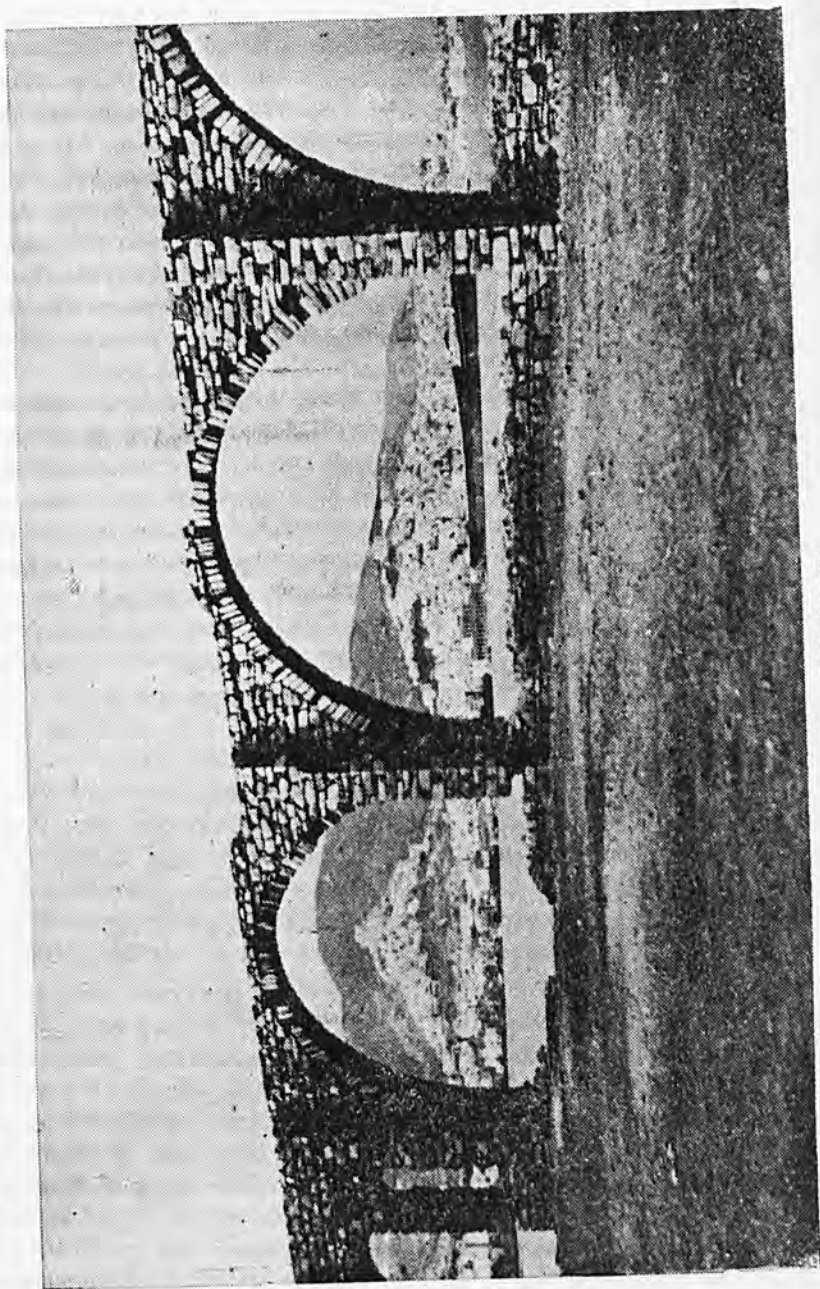
μαρμάρων στις Εὐρωπαϊκὲς χῶρες. Μὲ τὴν ἐπιμονή του, εἶχε κατορθώσει, ἐπὶ τέλους νὰ νικήσῃ «τὰς παντοειδεῖς ραδιουργίας τῶν Ἰταλικῶν ἑταιριῶν» καὶ νὰ ἐπιβάλλῃ τὸ περίφημο μάρμαρο τῆς Πάρου στὶς ξένες ἀγορές. Δὲν περιορίζεται ὅμως μονάχα σ' αὐτό, ἀλλὰ νοικιάζει καὶ στὴν Τῆνο λατομεῖα πρᾶσινων μαρμάρων καὶ μεταχειρίζεται κάθε μέσον γιὰ νὰ τὰ ἐπιβάλλῃ καὶ αὐτὰ στὶς ξένες ἀγορές.

Ἡ μοῖρα ὅμως ποὺ τὸν κατέτρεχε ἔμεινε ἀδυσώπητη. Ἄν ὁ Κλεάνθης, θυσιάζοντας ὅλην του τὴν περιουσία καὶ ὅλες του τὶς δυνάμεις, τὴν εἶχε νικήσει, ἐκείνη μόνο τὴν ἰδεολογικὴ νίκη τὸν ἄφησε νὰ κερδίσῃ. Δὲν τοῦ ἐπέτρεψε ὅμως νὰ χαρῆ καὶ τοὺς οὐσιαστικούς καρπούς τῆς νίκης του. Καί, τὴν τελευταία στιγμή τῆς ἐπιτυχίας, τοῦ ἐπέβαλε νὰ δώσῃ τὸν ἀγῶνα καὶ τὴν ὑστάτη θυσία. Τὸν Μάρτιο τοῦ 1862 γίνεται ἓνα δυστύχημα στὰ λατομεῖα τῆς Πάρου. Ἐνα λατύπι πέφτει ἀπὸ ψηλὰ καὶ κτυπάει στὸ κεφάλι τὸν ἥρωα τῆς ἰδρύσεώς του. Τὸν ἐτραυμάτισε σοβαρὰ καὶ τοῦ ἔφερε διανοητικὴν βλάβη. Τὸν ἔφεραν στὴν Ἀθήνα γιὰ νοσηλεία. Δὲν ἀνθεξέ ὅμως, καὶ στὶς 19 Ἀπριλίου ἄφησε τὴν τελευταία του πνοή.

Ὁ θάνατός του ἔφερε μεγάλην θλίψι στους Ἀθηναίους. Ὁ Σπυρίδων Κόμνος, διαπρεπὴς λόγιος τῆς ἐποχῆς, φίλος καὶ θαυμαστὴς τοῦ Κλεάνθη, τοῦ κάνει τὸν ἐπικήδειο: λιτόν, ἀπέριπτον, χωρὶς κούφιας ποιητικῆς ἐξάρσεις, χωρὶς στόμφο καὶ ὑπερβολή, ἀλλὰ μεστὸν ἀπὸ τὸ περιεχόμενον μιᾶς ἔντονης ἰδεολογικῆς καὶ δημιουργικῆς ζωῆς ποὺ περιγράφει. Καὶ καταλήγει σ' αὐτὰ τὰ λόγια γιὰ τὸν Σταμάτιο Κλεάνθη: «... καταλείπει μνήμην τιμίου καὶ ἀγαθοῦ πολίτου καὶ εὐεργέτου τῆς πατρίδος του...».

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ

Της κυρίας ΜΑΡΙΑΣ ΠΑΠΑΔΑΚΗ-ΧΟΥΡΔΑΚΗ

Ο Έπαγγελματικός Προσανατολισμός είναι ένας κλάδος τῆς ἐφηρμοσμένης ψυχολογίας. Χρησιμοποιεῖ τις μεθόδους της καὶ ἐρευνᾷ τὸν ἄνθρωπο. Σκοπὸς του εἶναι ἡ γνωριμία τῆς προσωπικότητος τοῦ ἀτόμου, τῶν ἰδιαίτερων ἰκανοτήτων καὶ κλίσεων καὶ ἡ ὑπόδειξη τοῦ καταλλήλου, γι' αὐτό, ἐπαγγέλματος. Μιά διαπίστωση, βγαλμένη ἀπὸ τὴν ἀτομικὴ καὶ τὴν κοινωνικὴ ἐμπειρία, εἶναι πὼς ὅλοι οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶναι κατάλληλοι γιὰ κάθε εἶδους ἐργασία μὰ πὼς καθένας ἔχει ἰκανοποιήσει τὴν ἀτομικὴ καὶ τὴν κοινωνικὴ ἐμπειρία του στὸν τομέα πού του ταιριάζει. Στὴ διαπίστωση αὐτῆ, ἐπιβεβαιωμένη ἀπὸ τὴν καθημερινὴ ζωὴ, ἔρχεται ὁ Ἐπαγγελματικὸς Προσανατολισμὸς νὰ δώσῃ περιεχόμενο καὶ ὀρθολογικὴ λύση.

Ἀπὸ τὴν ἀποψη αὐτῆ, ὁ Ε.Π. θεωρεῖται αἴτημα τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνα. Ὅχι γιὰ τὸν ἄνθρωπο, στὴ μακρόχρονη πορεία τῆς ζωῆς του, δὲν ἀντιμετώπισε τὴν ἀνάγκη νὰ γνωρίσῃ κάπως τὸν ἑαυτό του καὶ τις ἰκανότητές του, ἀναφορικὰ μὲ τὸ ἐπάγγελμα πού θὰ του ταίριαζε καλύτερα, μὰ γιὰ τὴν ἐπιστήμη στάθηκε ἀνήμπορη νὰ ἰκανοποιήσῃ ἐνωρίτερα τὴν ἀνάγκη του αὐτῆ. Πολλὲς φορές χρειάστηκε ὁ ἄνθρωπος νὰ καταφύγῃ στὴ μαγεία, στὸ παραμῦθι, στὰ προ-γνωστικά. Ἀνάμεσα σὲ πολλὰ σχετικὰ πού θὰ μπορούσαμε νὰ παρουσιάσουμε, πρὸ χαρακτηριστικὸ νομίζομε τὸ παρακάτω, πού ἀναφέρεται στὴν Κίνα τοῦ 19ου αἰῶνα (L. Patelle, Wang 1937 σ. 12): «Ἐνα χρόνο μετὰ τὴ γέννησή μου — λέει — κυττάξανε τὸ ὠροσκόπιό μου... Μὲ τοποθέτησαν ἐπάνω σ' ἕνα τραπέζι — πεζομάντηλο, ἀνάμεσα σ' ἕνα σωρὸ πράγματα, τὰ πρὸς πολλὰ φτιαγμένα ἀπὸ χαρτί: τὸ γιαταγάνι ἐνὸς πολεμιστοῦ, τὰ ἐργαλεῖα τοῦ τεχνίτη, τὸ τετράδιο τῶν λογαριασμῶν τοῦ ἐμπόρου, τὴ σφραγίδα τοῦ ὑπαλλήλου, τὸ μολύβι τοῦ γραμματισμένου, κ.ἄ. Παρακολουθοῦσαν τις κινήσεις μου, τις χειρονομίες μου, καὶ τις πρὸ μικρὲς ἀκόμη, ὅλοι περίμεναν μ' ἀνυπομονησιὰ νὰ ἴδουν ποῖο ἀπ' ὅλα τ' ἀντικείμενα θὰ τραβοῦσε περισσότερο τὴν προσοχή μου».

Κι' ὅμως ἡ ἐκλογὴ ἐνὸς ἐπαγγέλματος ἔχει μεγάλη σημασία γιὰ τὸν ἄνθρωπο, ἀφοῦ, ὅπως ἀναφέρεται στὶς στατιστικὲς, κάθε ἐργαζόμενος ἄνθρωπος ἀφιερώνει στὸ ἐπάγγελμά του, μὲ ἕμμεσο ἢ ἄμεσο τρόπο, τὰ 2)3 τῆς ζωῆς του. Δικαιο-λογημένα ὁ Pascal γράφει στὶς Pensees του: ἡ ἐκλογὴ ἐνὸς ἐπαγγέλματος εἶναι ἡ σπουδαιότερη πράξις στὴ ζωὴ τοῦ ἀτόμου. «Ὅλες οἱ ἄλλες δὲν ἀποτελοῦν παρά ἡ προοίμιο ἢ συνέπειές της». Ἡ ἐκλογὴ αὐτῆ τοῦ ἐπαγγέλματος καὶ ὡς τὴν ἐποχὴ μας γινότανε καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ γίνεται, στὸ μεγαλύτερο ποσοστὸ, μὲ ἕναν τρόπο πολὺ συμπτωματικὸ. Διάφοροι παράγοντες, ἔξω ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ ξένοι πρὸς τὴν προσωπικότητα τοῦ ἀτόμου, προσδιορίζουν τὴν ἐκλογὴ αὐτῆ: ἡ οικονομικὴ κατάσταση, οἱ γνωριμίες, τὸ κοινωνικὸ περιβάλλον, τὸ

ἐπάγγελμα τοῦ πατέρα, κ.ά. Ἡ ἐξέλιξη τῆς Ψυχολογίας τοῦ ἀτόμου, στήν προσπάθειά της νά βοηθήσῃ τόν ἄνθρωπο στήν ἐπίλυση τῶν προβλημάτων τῆς προσωπικῆς του ζωῆς μὰ καί τῆς κοινωνικῆς προσαρμογῆς, θεώρησε ὑποχρέωσή της νά τόν βοηθήσῃ ν' ἀποφασίσῃ μ' ἓνα ὀρθολογιστικό καί μελετημένο τρόπο γιά τὸ μέλλον του. Κοντά στήν ἀποψη αὐτή καί μιὰ ἄλλη ἀνάγκη ὑπαγόρευσε τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ Ε.Π. στήν ἐποχὴ μας. Εἶναι οἱ ἀπαιτήσεις τῆς σύγχρονης οικονομικῆς ζωῆς. Σήμερα οἱ ἀξιώσεις τῆς ἀγορᾶς εἶναι μεγάλες καί ὁ συναγωνισμός, γύρω ἀπὸ τὴν παραγωγὴ καί τὴν κατανάλωση τῶν ἀγαθῶν, πολὺ ἐντονός. Δὲν χρειάζομαστε μόνο πολὺ περισσότερα εἶδη ζωῆς, μὰ τὰ χρειάζομαστε σὲ χρόνον πολὺ πιὸ περιορισμένο καί σὲ ποιότητα ἄρκετὰ καλὴ, γιὰ ν' ἀντέξῃ στὸ συναγωνισμό. Ἐτσι τὸ προσωπικὸ τῆς παραγωγῆς πρέπει νά εἶναι εἰδικευμένο καί ὁ κατάλληλος ἄνθρωπος νά βρίσκεται, πραγματικά, στήν κατάλληλὴ θέση. Μόνο ἡ γνωριμία τοῦ ἀτόμου μὲ τὴ βοήθεια τῆς ἐπιστήμης —τῆς Ψυχολογίας— μπορεῖ νά δώσῃ λύση στήν ἀνάγκη αὐτὴν τῆς κοινωνικῆς μας ζωῆς.

Ἡ γνωριμία τοῦ ἀτόμου καί οἱ ἀνάγκες τῆς σύγχρονης οικονομικῆς ζωῆς ἀποτελοῦν τὰ δύο στοιχεῖα πάνω στὰ ὁποῖα θεμελιώνεται ὁ Ε.Π. Μὰ ὑπάρχει καί ἓνα τρίτο. Εἶναι ἡ μελέτη τῶν ἐπαγγελμάτων. Κάθε ἐπάγγελμα ἔχει τὴν ἰδιομορφία του, τὶς ἰδιαιτέρες ἀπαιτήσεις του, τὸν ἰδιαιτέρον τρόπο ἀσκήσεως, τὶς ἰδιορρυθμίες τῆς προσαρμογῆς του. Εἶναι λοιπὸν ἀπαραίτητο νά μελετηθοῦν τὰ ἐπαγγέλματα, σὲ εἰδικές ἐπαγγελματικὲς μονογραφίες, ἔτσι πού νά εἶναι ἐκ τῶν προτέρων γνωστὲς οἱ συνθήκες μέσα στις ὁποῖες θὰ βρεθῇ τὸ ἄτομο καί νά ἐξακριβωθῇ ἂν εἶναι σύμφωνες μὲ τὴν προσωπικότητά του. Ἀκόμη εἶναι ἀνάγκη νά μελετηθῇ τὸ πρόβλημα τοῦ κορεσμοῦ τῶν ἐπαγγελμάτων, ἡ ἔλλειψη προσφορᾶς ἢ ζητήσεως σὲ ὠρισμένους κλάδους ἐργασίας, καθὼς ἐπίσης ἡ προοπτικὴ νέων ἐπαγγελμάτων καί ἡ πιθανὴ μελλοντικὴ ἀπορρόφηση ἐργατικοῦ δυναμικοῦ. Ἐτσι ἡ ἀσκηση τοῦ Ε.Π. παρουσιάζεται γιὰ τὴν ἐποχὴ μας σὰν ἓνα πρόβλημα ἀναγκαῖο μὰ καί ἄρκετὰ πολυσύνθετο.

Ὁ Ἐπαγγελματικὸς Προσανατολισμός, ἐνιαῖος ὡς πρὸς τὸν σκοπὸ καί τὶς μεθόδους του σὲ διεθνή κλίμακα, παίρνει ἰδιαιτέρη μορφή, ἀνάλογα μὲ τὴ χώρα στήν ὁποία ἀσκεῖται. Βασικὴ καί συχνότερη εἶναι ἡ ἐφαρμογὴ του μὲ τὰ Κέντρα Ἐπαγγελματικοῦ Προσανατολισμοῦ. Εἶναι δὲ τὰ κέντρα αὐτὰ δημόσιες ἢ ἰδιωτικὲς ὑπηρεσίες τὶς ὁποῖες διευθύνουν ψυχολόγοι ἢ Ἐπαγγελματικοὶ Σύμβουλοι καί στὶς ὁποῖες συνεργάζονται, σὲ ἀριθμὸ ἀνάλογο μὲ τὶς ὑπάρχουσες ἀνάγκες, γιανοὶ καί κοινωνικοὶ λειτουργοί. Ἐδῶ προσέρχονται διάφορες κατηγορίες πολιτῶν καί ἰδιαιτέρα 1) οἱ ἐφηβοὶ πού εἶναι ἀπαραίτητο νά διαλέξουν ἓνα ἐπάγγελμα, 2) οἱ ἀνάπηροὶ πού χρειάζεται ν' ἀλλάξουν ἐπάγγελμα καί 3) οἱ ἄνεργοι πού θέλουν νά βροῦν δουλειά. Σ' ἔλους αὐτοὺς δίδεται, ὕστερ' ἀπὸ μιὰ διαδικασία ἐξετάσεων, ἓνα ὑπεύθυνο πόρισμα ἐπιστημονικῆς ἐπαγγελματικῆς καθοδηγήσεως, ἄρκετὰ διαφωτιστικὸ γιὰ τὸ ἄτομο καί σχετικὸ μὲ τὶς προσωπικὲς του δυνατότητες καί κλίσεις. Τὸ πόρισμα εἶναι συμβουλευτικὸ καί ὄχι ὑποχρεωτικὸ.

Ὁ τρόπος ἐργασίας στὰ κέντρα Ε.Π. πού γίνεται συνήθως μὲ τὰ τεστ καί τὶς προσωπικὲς συνεντεύξεις, περιστρέφεται γύρω ἀπὸ τρία βασικὰ σημεῖα: τὴ μελέτη τῆς προσωπικότητος στὸ σύνολό της, τὴν ἔρευνα τοῦ βαθμοῦ τῆς νοημοσύνης, τὴν ἐξακρίβωση τῶν εἰδικῶν ἱκανοτήτων. Ἀνάλογα μὲ τὴν περίπτωσι, ἐμβαθύνουμε περισσότερα σ' ἓνα ἀπὸ τὰ σημεῖα αὐτά. Πάντως *τὴ

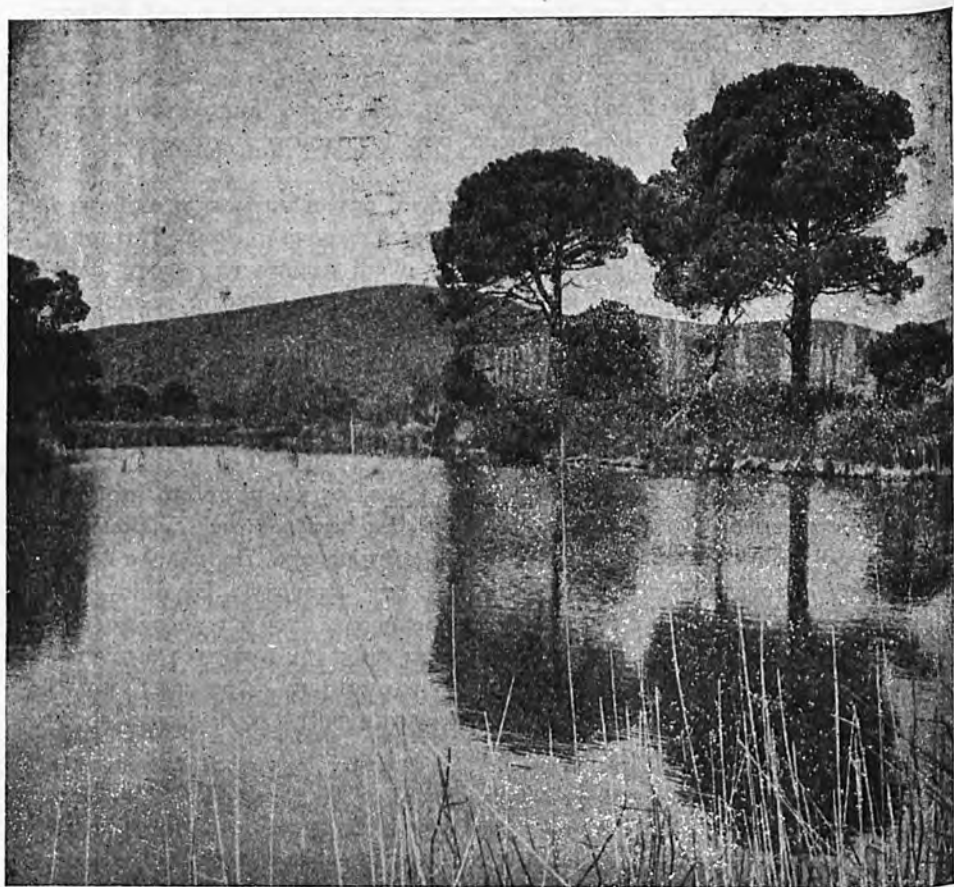
Βασική τοποθέτηση μᾶς δίνει ὁ δείκτης νοημοσύνης τοῦ ὑποκειμένου. Ὅπως εἶναι γνωστό τὰ ἐπαγγέλματα κατατάσσονται, ἀνάλογα μὲ τὴ νοημοσύνη ποῦ ἀπαιτοῦν, σὲ μιὰ εἰδικὴ κλίμακα (μηχανικός 118, γιατρός 109, καθηγητὴς 107, τηλεφωνητὴς 90, ξυλουργός, ἀρτοποιός, κομμωτὴς 88 - 85 κ.ᾶ.). Ἔτσι ὁ βαθμὸς νοημοσύνης μᾶς δίνει τὴν πρώτην τοποθέτηση. Πολλοὶ ψυχολόγοι μάλιστα (Walther) μὲ τὴν ἐξακρίβωση ἑνὸς ἀνεβασμένου δείκτη νοημοσύνης τερματίζουν κάθε ἐξέταση γιὰ ἐπαγγελματικὴ καθοδήγηση, πιστεύοντας πὼς τὸ ἄτομο ποῦ διαθέτει ἰσχυρὴ νοημοσύνη εἶναι σὲ θέση νὰ προσαρμόσῃ κάθε ἐπάγγελμα πρὸς τὴν προσωπικότητά του. Σὲ γενικὴ, πάντως, γραμμὴ ἡ ἔρευνα ὄλων τῶν στοιχείων ποῦ ἀναφέραμε, εἶναι ἀπαραίτητη γιὰ τὴ σωστὴ καὶ συνετὴ ἀσκηση τοῦ ἔργου τοῦ Ε. Προσανατολισμοῦ.

Οἱ ἐπαγγελματικοὶ προσανατολιστές, στὸ ξεκίνημά τους, ἦταν ἐκπαιδευτικοί. Σήμερα ἔχει διαμορφωθῆ ἰδιαιτέρος κλάδος σὲ κάθε χώρα. Ἐκπαιδεύονται στὰ Πανεπιστήμια παίρνοντας εἰδικὸ δίπλωμα, στὰ Ἰνστιτοῦτα ψυχολογίας ἢ στὶς εἰδικὲς σχολὲς Ε.Π.

Στὴ Χώρα μας, μόλις πρὶν ἀπὸ λίγα χρόνια, ἄρχισε νὰ γίνεται αἰσθητὴ ἡ ἀνάγκη ἐφαρμογῆς Ε.Π. Ἰδιαιτέρη ὠθηση ἔδωσε ἡ ἀποστολὴ εἰδικῆς ἐπιτροπῆς - τὸ 1953 - ἀπὸ τὸ Διεθνὲς Γραφεῖο Ἔργασίας, μ' ἐπὶ κεφαλῆς τὸ γνωστὸ Ἑλβετὸ Fr. Bossart. Τότε μελετήθηκε, μ' ἕνα τρόπο συστηματικὸ, ὁ τρόπος τῆς βαθμιαίας ἐφαρμογῆς τοῦ θεσμοῦ, καὶ προτάθηκαν συγκεκριμένες ἀπόψεις. Ἔτσι ἄρχισε ἡ διδασκαλία εἰδικοῦ μαθήματος στὸ διδασκαλεῖο Μέσης Ἐκπαίδευσεως γιὰ τοὺς μετεκπαιδευόμενους καθηγητὰς, καθὼς ἐπίσης καὶ στὶς Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίες γιὰ τοὺς ὑποψηφίους δασκάλους. Στὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας ἰδρύθηκε καὶ τὸ πρῶτο κέντρον Ε.Π.

Παράλληλα κινήθηκε καὶ τὸ Ὑπουργεῖο Ἔργασίας καὶ μὲ τρόπο περισσότερο ἀποφασιστικὸ. Ἰδρύσε εἰδικὴ σχολὴ γιὰ Ἐπαγγελματικὸς Συμβούλους, μὲ διετὴ φοίτηση, κ' ἐχορήγησε 63 ἀντίστοιχα διπλώματα. Παράλληλα ὄργανώθηκε καὶ λειτουργεῖ ἰδιαιτέρη ὑπηρεσία Ε.Π. στὸ Ὑπουργεῖο Ἔργασίας, ποῦ διευθύνει καὶ καθοδηγεῖ τὰ ἐπαρχιακὰ παραρτήματα, ποῦ στεγάζονται στὰ Γραφεῖα εὑρέσεως ἐργασίας. Τὰ πρῶτα βήματα πρὸς τὴν πρακτικὴ ἀντιμετώπιση τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ θεσμοῦ τοῦ Ε.Π. ἔγιναν καὶ στὴ Χώρα μας. Ὑπολείπονται ὅμως πολλὰ καὶ πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση πρέπει νὰ τείνουν οἱ προσπάθειες ὄλων τῶν ἀρμοδίων τοῦ τόπου μας.

ΣΚΙΑΘΟΣ: Λίμνη Κουκουναριές.

Η ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ

Τοῦ κ. Π. ΣΟΛΟΜΟΥ

Οἱ ἀντιλήψεις πού ἐπικρατοῦν γιά τή διαφήμιση εἶναι διαφορετικές στά διάφορα μέρη τοῦ κόσμου. Διαφέρουν ἀνάλογα μέ τή φιλοσοφία πού ἐπικρατεῖ ἀνάμεσα στά ἡγετικά στελέχη τῶν οικονομικῶν μονάδων. Στήν Ἀμερική, ὅπου ἡ διαφήμιση ἔχει συντελέσει ὅσο λίγα ἄλλα μέσα στήν ἀνοδο τοῦ πολιτισμοῦ καί τῆς εὐημερίας, διαφημίζονται οἱ ἐκκλησίες κοντά σέ ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα: τὸ ἱατρικό, τὸ δικηγορικό καί πολλὰ ἄλλα ἐπαγγέλματα, πού σέ ἄλλες χῶρες τῆς Εὐρώπης θά κρίνονταν ὅτι ἐνεργοῦν ἀναξιοπρεπῶς ἀν διαφημιστοῦν, Διαφημίζονται ἐπίσης οἱ ὑπηρεσίες τοῦ Δημοσίου, τῶν Δήμων, τῶν Κοινοτήτων, ἀκόμη καί οἱ φόροι. Καί τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ὅτι ἡ διαφήμιση π.χ. τῆς Ἐκκλησίας συμβάλλει στό νά προσέρχωνται περισσότεροι πιστοὶ ἢ ἀπιστοὶ γιά νά βοηθηθοῦν ἀπὸ τὴν ἠθικοπλαστική της διδασκαλία. Καί ἡ διαφήμιση τῶν φόρων, πού ἐξηγεῖ τὴ χρησιμότητά τους, περιορίζει τὴ φοροδιαφυγή.

Ἡ διαφήμιση, ἐξ ἄλλου, κολοσσῶν, ὅπως εἶναι ἡ Ἑταιρία Τηλεφῶνων, τὰ Ταχυδρομεῖα, τὰ Τηλεγραφεῖα, βοηθεῖ τοὺς ἐνδιαφερομένους νά ἀπολαμβάνουν ὑπηρεσίες πού δὲν θά μπορούσαν ν' ἀπολαύσουν ἀν δὲν γινόταν ἡ διαφήμιση. Εἶναι τόσα πολλὰ τὰ ἀγαθὰ καί οἱ ὑπηρεσίες πού συντελοῦν στή βελτίωση τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, πού δὲν εἶναι δυνατὸν στὸν καθένα νά τις γνωρίζη ἢ καί ἀν τις γνωρίζη νά τις θυμᾶται. Ἀκόμα λιγώτερο εἶναι κανεὶς σέ θέση νά κάνη τὴ σύγκριση ποιό ἀγαθὸ ἢ ποιὰ ὑπηρεσία τοῦ εἶναι περισσότερο χρήσιμη. Σ' αὐτὸ βοηθαίη ἡ διαφήμιση.

Οἱ μέθοδοι πού ἀκολουθοῦνται στήν Ἀμερική ἀλλὰ καί σέ πολλές ἄλλες χῶρες, βιομηχανικά προηγμένες, γιά τὴ διαφήμιση φτάνουν μέχρι τοῦ σημείου νά ἀπασχολοῦν πρῶτης γραμμῆς λογοτέχνες, καλλιτέχνες, μαθηματικούς, νομομαθεῖς, ψυχολόγους, γιά νά ἐρμηνεύσουν τὴν ὠφέλεια πού ἀποκομίζει ἐκεῖνος πού χρησιμοποιεῖ κάποιον εἶδος ἢ ὑπηρεσία. Εἶναι τόσο ἐξελιγμένη ἡ γλῶσσα, τὸ ὕφος, τὸ περιεχόμενο, ὥστε πολλὰ περιοδικὰ πού δημοσιεύουν διαφημίσεις μέ μορφή ἄρθρων γράφουν τὴ λέξη «διαφήμιση» ὥστε νά μὴν παρεξηγηθῇ ὅτι εἶναι ἄρθρο τοῦ περιοδικοῦ.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη μερὶ ἀπάρχουν ἀγαθὰ ἢ ὑπηρεσίες πού δὲν διαφημίζονται. Αὐτὸ συμβαίνει μέ κείνους πού ἔχουν τὸν ἐγωκεντρισμὸ νά πιστεύουν ὅτι, ἐφόσον τὸ προϊόν τους εἶναι καλὸ, θά προτιμηθῇ ἀπὸ τὸ προϊόν τοῦ συναγωνιστοῦ, πού, κατὰ τὴ γνώμη τους, δὲν εἶναι τόσο καλὸ. Ἀκόμη ὁμως ἀν αὐτὸ ἦταν σωστὸ, θά ἔπρεπε νά φροντίζουν πῶς θά πουλήσουν τουλάχιστον δέκα τοῖς ἑκατὸν περισσότερα ἀπὸ ὅ,τι πούλησαν τὸν προηγούμενον χρόνον σέ μιὰ ἀγορὰ πού φαίνεται κορεσμένη. Καί νά σκέπτονται ὅτι ἓνα εἶδος δὲν εἶναι δυνατὸν νά τὸ ξέρει ὅλος ὁ κόσμος καί ὅτι ἀπάρχουν ἐν-

διαφερόμενοι πού, μιά και δέν γνωρίζουν τήν ύπαρξη του είδους αυτού και τά πλεονεκτήματα πού παρουσιάζει, αγοράζουν τό λιγώτερο καλό του συναγωνιστού. Και ότι πολλοί είναι οί άνθρωποι πού μπορούν νά ώφεληθούν από ένα αγαθό ή ύπηρεσία, αλλά δέν τό ξέρουν.

Πράγματι, ελάχιστοι είναι οί άνθρωποι πού ξέρουν τί χρειάζεται για νά ζήση κανείς καλύτερα, οικονομικώτερα και πιό πολιτισμένα. Πόσοι άνθρωποι έχουν καλά βαλμένο τό σπίτι τους; Παρ' όλο ότι μπορεί νά έχουν ξοδέψει πολλά χρήματα, έν τούτοις βλέπουμε ότι τό σπίτι τους είναι πολύ χειρότερα βαλμένο από ένα άλλο, για τό όποιο έχουν ξοδευτή λιγότερα χρήματα. Ό λόγος είναι ότι ύπάρχει άγνοια ώς πρός τό τί είναι καλύτερο και έξυπνερικώτερο. Αύτή τήν άγνοια έξουδετερώνει ή διαφήμιση.

Είναι γνωστό ότι πολλές ξυπόλυτες φυλές τής ζούγκλας φορούν ψηλά καπέλλα, γιατί νομίζουν ότι αύτό άποτελεί τό άπαντο του πολιτισμού. Τί συμβαίνει με τους ανθρώπους αυτούς; Βλέπουν τις εικόνες των έπισήμων, πού φορούν ψηλά καπέλλα, ένω, ώς επί τό πλείστον, δέν παρατηρούν τά πόδια τους ή και άν τά παρατηρούν δέν τους κάνουν τήν έντύπωση πού τους κάνουν τά ψηλά καπέλλα. "Έχει, δηλαδή, διδαχθή έσφαλμένα ό άγριος τί είναι χρήσιμο. "Αν φωτογραφίζονταν τά πόδια των έπισήμων μάλλον παρά τό κεφάλι τους, οί άνθρωποι αύτοι θά μάθαιναν ότι πρώτα χρειάζονται τά παπούτσια και έπειτα τό καπέλλο.

Ή διαφήμιση, λοιπόν, πού βοηθάει τόν πολιτισμένο άνθρωπο νά κάνει τήν κατάλληλη έκλογή είναι ένα διδακτικό μέσο άνυπολόγιστης άξίας για τήν άνοδο του βιοτικού επιπέδου.

Δέν ύπάρχει είδος ή ύπηρεσία, όσοδήποτε καλή, πού νά μήν ώφελήται από τήν κατάλληλη διαφήμιση και πού νά μήν ώφελή τήν οικονομία χάρη στη διάδοσή της. Παράδειγμα ή διαφήμιση των Τηλεφωνικών Έταιριών. Είναι άναμφισβήτητο ότι όσο περισσότερα τηλέφωνα ύπάρχουν σε μιά κοινωνία, τόσο γρηγορώτερα διεκπεραιώνονται οί εργασίες, πράγμα πού συντελεί στην αύξηση τής ευημερίας και προάγει τόν πολιτισμό. Ή Ήλεκτρική Έταιρία, επίσης, όταν διαφημίζει τις ύπηρεσίες της, διδάσκει τήν κοινωνία νά χρησιμοποιή τόν ήλεκτρισμό σ' ένα πλήθος εφαρμογών, πού άλλοιώς δέν θά τόν χρησιμοποιούσε. Διαφημίζει λ.χ. τήν άντληση, τή μεταφορά, τήν κίνηση, ώστε νά προκαλέση τό ένδιαφέρον εκείνων πού χρειάζονται αυτές τις ύπηρεσίες.

Οί Έταιρίες Μεταφορών πού διαφημίζουν τά μεταφορικά τους μέσα προάγουν επίσης τήν ευημερία, γιατί βοηθούν τους παραγωγούς στην καλύτερη μεταφορά των προϊόντων τους από τόπο σε τόπο, πού έχει με τή σειρά της άντίκτυπο στην καλύτερη διαβίωση τής κοινωνίας.

Τό ίδιο ίσχύει και για τις οικοδομικές εταιρίες, για τις βιομηχανίες όλων των τύπων, για τό εμπόριο έν γενεί. Ή διαφήμιση μεταφέρει και στα άκρότατα σημεία κάθε χώρας τό μήνυμα τής καλύτερης διαβίωσης και προσθέτει χρώμα στη ζωή, πού πολλές φορές μπορεί νά είναι τόσο μονότονη. Ένθαρρύνει δέ τόν παραγωγό και τόν παρακινεί νά κάνει τή δουλειά του με περισσότερο ζήλο και νά επέκτεινη τή δραστηριότητά του με τή σκέψη ότι άν παραγάγη περισσότερα, εύκολώτερα θά μπορέση νά άποκτήση τά δια-

φημιζόμενα χρήσιμα πράγματα, πού θά τοῦ βελτιώσουν τὸν τρόπο τῆς ζωῆς του.

Ἡ διαφήμιση ἔχει παρεξηγηθῆ, ἐπειδὴ θεωρεῖται ὅτι ἡ προβολὴ τῶν ιδιοτήτων καὶ τῶν πλεονεκτημάτων ἑνὸς εἶδους ἢ μιᾶς ὑπηρεσίας ἀποτελεῖ, κατὰ κάποιον τρόπο, μιὰ ὄχι πραγματικὴ ἀπεικόνιση τοῦ διαφημιζομένου, ἀλλὰ μιὰ ὑπερβολικὴ ἔξαρση τῶν γνωρισμάτων καὶ τῶν ιδιοτήτων του.

Ἡ ἀποψη αὐτὴ ἐξακολουθεῖ νὰ δικαιολογῆται ἐπειδὴ πολλοὶ διαφημιζόμενοι, ἀγνοώντας τὸ ρόλο πού ἔχει νὰ παίξῃ ἡ διαφήμιση, ἔχουν τὴν τάση νὰ ὑπερβάλλουν καὶ δὲν περιορίζονται νὰ ἐξάρουν τὰ γνωρίσματα τῶν εἰδῶν καὶ ὑπηρεσιῶν πού προσφέρουν, ἀλλὰ καταφεύγουν σὲ ὑπερθετικά, πού εἶναι συχνὰ παραπειστικά.

Ἡ παραπειστικὴ διαφήμιση εἶναι ἐπιβλαβὴς καὶ δὲν προάγει τὸ γενικὸ καλὸ ἐπειδὴ ἔχει κακὸ ἀντίκτυπο καὶ σὲ κείνους πού διαφημίζουν καλόπιοτα. Καὶ γίνεται ἀφορμὴ νὰ θεωρηθῇ ἡ διαφήμιση ὀλίγον τι τσαρλατανισμὸς. Ἐνῶ, ἀπεναντίας, ἡ διαφήμιση, ὅταν ἐπιτελῆται σὰν κοινωνικὸ λειτουργημᾶ, μὲ ἀντικειμενικὸ σκοπὸ τὴν ἀνοδο τῆς οἰκονομίας καὶ τὴν ἐξυπηρέτηση τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου, εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς σπουδαιότερες λειτουργίες γιὰ τὴν αὐξηση τῆς παραγωγῆς καὶ τὴν ἀνοδο τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου.

Ἡ διαφήμιση ἔχει ἐκπαιδευτικὸ σκοπὸ γιὰτὶ διδάσκει ποιῆς ὑπηρεσίες προσφέρονται ἢ ποιὰ ἀγαθὰ, ἀπ' αὐτὰ πού κάθε ἄνθρωπος χρειάζεται γιὰ νὰ ζήσει μὲ τὶς σημερινές συνθῆκες τοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ μας. Ἐπιτρέπει ἐπίσης στοὺς ἐνδιαφερομένους νὰ κάνουν συγκρίσεις ἀνάμεσα σὲ ὅμοια καὶ ἀνόμοια ἀγαθὰ ἢ ὑπηρεσίες καὶ νὰ διαλέγουν ὅποιο θεωροῦν καλύτερο ἢ χρησιμότερο.

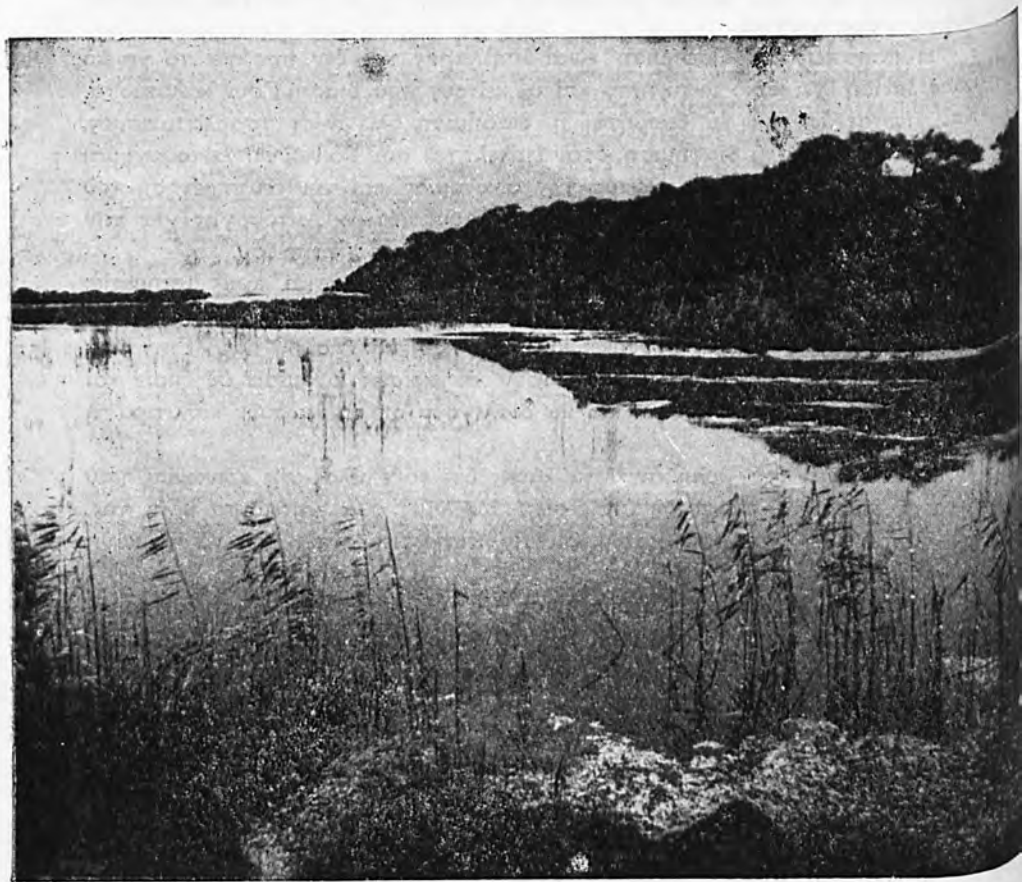
Δὲν θά ἦταν ὑπερβολὴ ἂν ἔλεγε κανεὶς ὅτι κάθε μέλος τῆς κοινωνίας πού εἶναι σὲ θέση νὰ προσφέρῃ ὑπηρεσίες, ὠφέλιμες στὰ ὑπόλοιπα μέλη τῆς, ἔχει ὑποχρέωση νὰ διαφημίξῃ τὶς ὑπηρεσίες αὐτὲς γιὰ νὰ τὶς κἀνῃ γνωστὲς στὸ σύνολο.

Πρέπει ὁμως ὅσοι κάνουν διαφήμιση νὰ μὴ ξεχνοῦν ὅτι ἡ ἀποτελεσματικὴ διαφήμιση εἶναι ἡ εἰλικρινὴς, ἡ ἐπεξηγηματικὴ, πού δὲν περιέχει ὑπερβολές, κοινοτοπίες καὶ ἀνακρίβειες. Καμμιά φορὰ εἶναι δυνατόν νὰ παρασύρουν οἱ ἀνακρίβειες μερικὸς ἀφελεῖς ὥστε νὰ ἀποκτήσουν ἄχρηστα ἀγαθὰ ἢ ἀμφίβολες ὑπηρεσίες, ἀλλὰ τὶς περισσότερες φορὲς τὸ τελικὸ ἀποτέλεσμα εἶναι νανάγιο τῆς ἐργασίας πού χρησιμοποιοῖ τὴ διαφήμιση γιὰ νὰ παραπλανήσῃ τοὺς ἀφελεῖς.

Ἐνῶ ἡ λεπτολόγος καὶ ἐπεξηγηματικὴ διαφήμιση γίνεται πιστευτὴ, ἱκανοποιεῖ ἐκεῖνον πού τὴν παρατηρεῖ καὶ τὸν μετατρέπει σὲ ἐνθουσιώδη πελάτη, γιὰτὶ πραγματικὰ ἐξυπηρετεῖται ἀπὸ τὴν ὑπηρεσία ἢ τὸ ἀγαθὸ πού προμηθεύτηκε βάσει τῆς διαφημίσεως.

Ἡ κοινωνία πρέπει, ἐπομένως, νὰ βλέπῃ μὲ εὐγνωμοσύνη τὴν ὑγιᾶ διαφήμιση καὶ νὰ τὴν ὑποστηρίξῃ γιὰτὶ εἶναι φορεὺς πολιτισμοῦ καὶ εὐημερίας.

ΚΡΗΤΗ: Ἡ λίμνη τοῦ Ἀλμυροῦ.

ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΝ ΕΜΠΟΡΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΤΑ ΤΟ 1957

Τοῦ κ. Ι. Α. ΦΡΑΓΚΟΥ

Τὸ ἔμπορικὸν ἰσοζύγιον τῆς Ἑλλάδος παρουσιάζει καὶ κατὰ τὸ ἡμερολογιακὸν ἔτος 1957 ἔλλειμμα τῆς τάξεως τοῦ 1956. Ἡ ἀξία τσῖφ τῶν εἰσαγωγῶν ἀνῆλθε κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἰς 15.748.157.570 δραχμάς, ἡ δὲ ἀξία φόμπ τῶν ἐξαγωγῶν εἰς δραχμάς 6.588.043.655. Οὕτω ἡ ἀξία τῶν ἐξαγωγῶν κατὰ τὰ ἔτη 1956 καὶ 1957 ἐκάλυψε τὸ 41% καὶ τὸ 41,8% τῆς συνολικῆς ἀξίας τῶν εἰσαγωγῶν τῶν ἐτῶν τούτων.

1956	ἀξία εἰσαγωγῶν	13.911.694.000	ἐξαγωγῶν	5.698.344.000	41%
1957	»	»	»	6.588.043.655	41,8%

Τὰ στοιχεῖα τῆς Ἐθνικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἑλλάδος τὰ ἀφορῶντα τὰς εἰσαγωγὰς καθ' ὁμάδας τυποποιημένης ταξινομήσεως τοῦ Διεθνoῦς Ἐμπορίου (Μηνιαῖον δελτίον Στατιστικῆς ἐξωτερικοῦ ἔμπορίου—Ἰανουάριος 1958, πῖναξ 4, σελῖς 19) παρουσιάζουν τάσιν κάμψεως τῆς ἀναλογίας τῶν ὁμάδων 0, 1, 2 καὶ 3 (τρόφιμα, ποτὰ καὶ καπνός, πρῶται ὕλαι μὴ ἐδωδιμοί, λιπαντικὰ καὶ συναφῆ). Ἡ ἀναλογία αὕτη ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ σύνολον τῆς ἀξίας τῶν εἰσαγωγῶν ἔχει ὡς ἐξῆς κατὰ τὰ τέσσαρα τελευταῖα ἔτη :

1954	44,8%
1955	46,3%
1956	43,6%
1957	43,4%

Ἡ ὁμάς 0 (τρόφιμα) παρουσιάζει αἰσθητὴν κάμψιν :

1955	20,6%
1956	20,9%
1957	18,1%

Ἐνῶ αἱ 2 ὁμάδες 2 καὶ 3 παρουσιάζουν αὐξησιν (πρῶται ὕλαι καὶ ὀρυκτὰ καύσιμα).

Ἡ ὁμάς 7 (μηχανήματα καὶ μεταφορικὰ μέσα) παρουσιάζουσα αὐξησιν ἐξελίχθη κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ὡς ἐξῆς :

1954	19%
1955	18,9%
1956	23,40%
1957	24%

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀξίαν τῶν ἐξαγωγῶν ἡ ἀναλογία τῶν αὐτῶν ὁμάδων (0, 1, 2 καὶ 3) ἐν σχέσει πρὸς τὴν συλλογικὴν ἀξίαν τῶν ἐξαγωγῶν παρουσιάζεται ὡς ἐξῆς :

1954	83,4%
1955	89,4%
1956	88,7%
1957	89,2%

Ἡ αὔξησις τῆς ἀναλογίας τῶν ομάδων τούτων ὀφείλεται εἰς μείωσιν τῶν ἐξαγωγῶν τῶν χημικῶν καὶ τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων.

Ἄξια εἰσαγωγῶν. Ὡς πρὸς τὴν ἀξίαν τσῖφ τῶν εἰσαγωγῶν τοῦ ἡμερολογιακοῦ ἔτους 1957 παρατηροῦμεν ὅτι τὸ 92,50% ταύτης ἀναλογεῖ εἰς τὰς ἐξῆς 24 Συμβατικὰς Χώρας καὶ 2 μὴ Συμβατικὰς (Ἀργεντινὴ καὶ Σαουδικὴ Ἀραβία).

Κράτη	%	Κράτη	%
Γερμανία Δυτικὴ	18,7	Ἑλβετία	1,20
Ἀμερικὴ	15,8	Φινλανδία	1,19
Ἀγγλία	11	Ἀργεντινὴ	1,12
Ἰταλία	9,8	Βραζιλία	1,03
Γαλλία	5,95	Ρουμανία	0,94
Σουηδία	3,54	Κούβα	0,85
Αὐστρία	3,29	Αἴγυπτος	0,83
Βέλγιον—Λουξεμ- βοῦργον	3,1	Ἄδεν	0,76
Ὀλλανδία	2,96	Καναδᾶς	0,65
Γιουγκοσλαυία	2,59	Βουλγαρία	0,64
Ρωσία	2,02	Σαουδικὴ Ἀραβία	0,62
Τσεχοσλοβακία	1,52	Δανία	0,56
Ἰαπωνία	1,30	Νορβηγία	0,54

Τὸ ὑπόλοιπον 7,50 ἀντιστοιχεῖ κατὰ 5,88% εἰς 22 ἀνεξαρτήτους ἢ μὴ χώρας (19 συμβατικὰς καὶ 3 μὴ συμβατικὰς) με εἰσαγωγὴν ἐξ ἐκάστης ἀπὸ 0,44% μέχρι καὶ 0,10% καὶ κατὰ 1,62% εἰς 54 ἄλλας συμβατικὰς ἢ μὴ, ἀνεξαρτήτους ἢ μὴ, με εἰσαγωγὴν ἐξ ἐκάστης κάτω τοῦ 0,10%.

Αἱ μὴ συμβατικαὶ χώραι μετὰ τῶν ὁποίων ὑφίστανται ἐμπορικαὶ συναλλαγαὶ ἀνέρχονται εἰς 20, ἡ ἀναλογία δὲ τῆς ἀξίας τῶν εἰσαγωγῶν ἐκ τῶν Χωρῶν τούτων (380 ἑκατ. δρχ. περίπου) ἀνέρχεται εἰς τὸ 2,44% τοῦ συνόλου τῆς ἀξίας τῶν εἰσαγωγῶν τοῦ 1957. Ἐκ τῶν ὑπολοίπων 57 συμβατικῶν χωρῶν αἱ 32 ἀποτελοῦν χώρας οὐχὶ ἀνεξαρτήτους (19 Ἀγγλίας, 8 Γαλλίας, 2 Ὀλλανδίας, 1 Δανίας, 1 Πορτογαλίας καὶ 1 Βελγίου)

Ἄξια ἐξαγωγῶν. Ὡς πρὸς τὴν ἀξίαν φὸμπ τῶν ἐξαγωγῶν τοῦ ἡμερολογιακοῦ ἔτους 1957 παρατηροῦμεν ὅτι 89,57% ταύτης ἀναλογοῦν εἰς τὰς ἐξῆς 18 συμβατικὰς χώρας.

Κράτη	%	Κράτη	%
1. Δυτικὴ Γερμανία	25	10. Τσεχοσλοβακία	2,3
2. Ἡν. Πολιτεῖαι	13,7	11. Ὀλλανδία	2,1
3. Ἀγγλία	8,9	12. Φινλανδία	1,42
4. Ἰταλία	8,2	13. Γερμανία Ἀνατ.	1,32
5. Γαλλία	6,7	14. Βέλγιον—Λουξεμ- βοῦργον	1,2
6. Ρωσία	4,1	15. Ρουμανία	1,16
7. Γιουγκοσλαυία	4	16. Ἑλβετία	1,13
8. Αἴγυπτος	3,4	17. Σουηδία	1,10
9. Αὐστρία	2,8	18. Βουλγαρία	1,04

Ωσαύτως τὸ 8,27 % ἀντιστοιχεῖ εἰς τὰς ἐξῆς 17 συμβατικὰς καὶ 4 μὴ συμβατικὰς χώρας (Σαουδική Ἀραβία, Λίβανος, Ἰράκ καὶ Λιβύη).

Κ ρ ά τ η	%	Κ ρ ά τ η	%
Ἰσπανία	0,97	Ἰράκ	0,29
Ἰαπωνία	0,95	Τουρκία	0,28
Κύπρος	0,79	Καναδᾶς	0,18
Νορβηγία	0,67	Σουδάν	0,16
Ἰσραήλ	0,59	Δανία	0,147
Σαουδική Ἀραβία	0,58	Πορτογαλία	0,138
Οὐγγαρία	0,54	Οὐρουγουάη	0,129
Βραζιλία	0,41	Συρία	0,115
Πολωνία	0,39	Λιβύη	0,111
Ἰρλανδία	0,39	Αὐστραλία	0,103
Λίβανος	0.34		

Τὸ ὑπόλοιπον 2,06 % ἀντιστοιχεῖ εἰς 29 χώρας ἀνεξαρτήτους ἢ μὴ (κτήσεις, ἀποικίας, κλπ.), συμβατικὰς ἢ μὴ, με̄ εξαγωγὴν εἰς ἐκάστην κάτω τοῦ 0,10 %. Αἱ χῶραι ἐξαγωγῆς με̄ ποσοστὸν κάτω τοῦ 0,01 %, δηλαδὴ με̄ ἀξίαν κάτω τῶν 600.000 δραχμῶν, ἀνέρχονται εἰς 38.

Αἱ μὴ συμβατικαὶ χῶραι πρὸς τὰς ὁποίας ἐγένοντο εξαγωγαὶ ἀνέρχονται εἰς 16, ἡ ἀναλογία δὲ τῆς ἀξίας τῶν εξαγωγῶν πρὸς τὰς χώρας ταύτας (100 ἑκατ. περίπου δραχμῶν) ἀνέρχεται εἰς τὸ 1,5 % τοῦ συνόλου τῆς ἀξίας τῶν εξαγωγῶν τοῦ ἔτους 1957.

Ἐκ τῶν 84 συμβατικῶν χωρῶν πρὸς τὰς ὁποίας ἐγένοντο εξαγωγαί, αἱ 37 ἀποτελοῦν χώρας οὐχὶ ἀνεξαρτήτους (20 Ἀγγλίας, 7 Γαλλίας, 2 Ὁλλανδίας, 1 Πορτογαλίας καὶ 1 Βελγίου).

Ἡ Ἐθνικὴ Στατιστικὴ Ὑπηρεσία τῆς Ἑλλάδος παρέχει διὰ τῶν μηνιαίων καὶ ἐτησίων δημοσιευμάτων τῆς στοιχεῖα ἐπὶ τῆς κινήσεως τοῦ ἔξωτερικοῦ ἔμπορίου τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ ἀπόψεως ὄγκου καὶ ἀξίας ταύτης καὶ κατὰ κατηγορίας τοῦ Δασμολογίου καὶ καθ' ὁμάδας τῆς Στατιστικῆς ὀνοματολογίας τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν.

Συμφώνως πρὸς τὰ ἐν λόγῳ στοιχεῖα ἡ ἀξία τῶν εισαγωγῶν τοῦ 1957 ἠϋξήθη κατὰ 13,2 % ἐν σχέσει πρὸς τὸ 1956, ἐνῶ ἡ τῶν εξαγωγῶν τοῦ 1957 ἠϋξήθη κατὰ 15,6 % ἐν σχέσει πρὸς τὸ 1956.

Οὕτω ἔχομεν τὰς ἐξῆς, εἰς %, ἀναλογίας αὐξήσεως ἀξίας ἐν σχέσει με̄ τὰ προηγούμενα ἔτη.

1956	εἰσαγωγαὶ	21,3	ἐξαγωγαὶ	3,9
1957	»	13,2	»	15,6

Ἡ μέση ἐξ ἄλλου ἀξία τῶν εισαγωγῶν τοῦ 1957, ἐν σχέσει πρὸς τὸ 1956, ἠϋξήθη κατὰ 2 % , ἐνῶ ἡ μέση ἀξία τῶν εξαγωγῶν τοῦ 1957 ἠλαττώθη κατὰ 2,5 %.

Ὁ ὄγκος ἀφ' ἑτέρου τῶν εισαγωγῶν τοῦ 1957 ἐν σχέσει με̄ τὸ 1956 ἠϋξήθη κατὰ 10,9 %, ἐνῶ ὁ ὄγκος τῶν εξαγωγῶν παρουσιάζει αὐξησιν κατὰ 18,5 %.

Ἡ αὐξησις τῆς ἀξίας τῶν εισαγωγῶν τοῦ 1957 κατὰ 13,2 %, ἐν σχέ-

σει πρὸς τὸ 1956, ὀφείλεται εἰς αὐξησιν τῆς μέσης ἀξίας κατὰ 2,0 % καὶ εἰς αὐξησιν τοῦ ὄγκου κατὰ 10,9.

Ἡ αὐξησις ἐξ ἄλλου τῆς ἀξίας τῶν ἐξαγωγῶν τοῦ 1957 κατὰ 15,6 % ἐν σχέσει πρὸς τὸ 1956, ὀφείλεται εἰς μείωσιν τῆς μέσης ἀξίας κατὰ 2,5 % καὶ αὐξησιν τοῦ ὄγκου κατὰ 18,5 % (Μηνιαῖον στατιστικὸν Δελτίον, μὴν Μάρτιος 1958, πίναξ XI, σελ. 49).

Ἔσοδα ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου. Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον ἐτροφοδότησε κατὰ τὸ 1957 τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ Κράτους μὲ 4.135.214.800 δραχμὰς ἐκ τῶν κατωτέρω ἐσόδων, ἐπὶ συνόλου τακτικῶν ἐσόδων τοῦ ἔτους 1957 ἐκ δραχμῶν 12.119.006.800.

1. Δασμοὶ εἰσαγωγῆς	1.909.028.900
2. Τέλη Στατιστικῆς	1.865.500
3. Δασμοὶ ἐξαγωγῆς	4.573.700
4. Εἰσφοραὶ διάφοροι	35.810.200
5. Φόρος σακχάρου	639.824.300
6. » βενζίνης	359.117.400
7. » μοτορίνης	242.792.000
8. » μαζούτ	101.464.600
9. » κύκλου ἐργασιῶν	606.648.700
10. » εἰδικὸς ἐπὶ εἰσαγομένων	151.223.100
11. » πολυτελείας	82.866.400
Σύνολον	4.135.214.800

Εἰς τὰ ἔσοδα ταῦτα δέον νὰ προστεθῇ καὶ τὸ ἔσοδον ἐκ τελῶν χαρτοσήμου εἰσπραττόμενον κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν ἐκ 0,5 % ἐπὶ τοῦ ἀθροίσματος τῆς ἀξίας τῶν εἰσαγωγῶν καὶ τῶν δασμῶν καὶ φόρων. Τὸ ἔσοδον τοῦτο ὑπολογίζεται διὰ τὸ ἔτος 1957 εἰς 80 ἐκ. δραχμὰς περίπου.

Ὡσαύτως τὰ Τελωνεῖα εἰσέπραξαν κατὰ τὸ 1957 περὶ τὰ 220 ἑκατομ. δραχμῶν ὡς ἔσοδα προϋπολογισμῶν Δήμων καὶ Κοινοτήτων καὶ διαφόρων νομικῶν προσώπων.

Εἰδικώτερον ἡ εἰσαγωγικὴ κίνησις κατὰ τὸ 1957 παρουσιάζεται ὡς ἑξῆς :

Δασμολογηθέντα	τόννοι	2.305.516	ἀξίας δραχ.	11.063.395.000
Εἰσαχθέντα ἀτελῶς	»	1.497.986	» »	4.684.792.000
Σύνολον		3.803.502		15.748.157.000

Τὰ δασμολογηθέντα εἶδη ἀναλύονται ὡς ἑξῆς :

Σάκχαρις καὶ πετρελαιοειδῆ	τόννοι	1.008.134	ἀξίας δραχ.	1.426.732.000
Λοιπὰ εἶδη	»	1.297.382	» »	9.636.663.000
Σύνολον δασμολ. εἰδῶν	»	2.305.516	» »	11.063.395.000

Ἐπομένως οἱ εἰσπραχθέντες δασμοὶ ἐπὶ τῶν «δασμολογηθέντων λοιπῶν εἰδῶν» ἀποτελοῦν τὸ 20,6 % περίπου τῆς ἀξίας τῶν ἐν λόγῳ εἰδῶν. (Ὅρα λεπτομερῆ ἀνάλυσιν στοιχείων ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου δασμῶν καὶ φόρων ἐκ Δελτίου Διευθύνσεως Τελωνείων ὑπ' ἀριθ. 36).

ΛΙΓΑ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΑΪΚΗ ΤΕΧΝΗ

Τῆς κυρίας ΑΓΓ. ΧΑΤΧΗΜΙΧΑΛΗ

Τὸ ἀνεξάντλητο ὕλικὸ τῆς ἑλληνικῆς λαϊκῆς τέχνης, στηριγμένο πάνω σὲ μιὰ αὐτοτελῆ πνευματικὴ βάση, πηγάζει ἀπὸ τὴν ὁμαδικὴ θέληση καὶ τὴν ἐσωτερικὴ ζωὴ μιᾶς ὁμάδας, ἐνὸς χωριοῦ, ἢ πόλης. Συμφαίνεται μὲ τὴ συνέχεια μιᾶς συνήθειας, ἐνὸς θεσμοῦ ἢ μιᾶς παράδοσης, τὴν ἰδιόχειρη κατασκευὴ καὶ διατηρεῖ τύπους πού σταθεροποιήθηκαν ἀνάμεσα στὴ διαδοχικὴ ἐναλλαγὴ τῆς ζωῆς, τύπους δημιουργημένους ἀπὸ τὴν τεχνικὴ αἰσθητικὴ παράδοση, τὴν κοινωνικὴ δέσμευση, τὴν κοινωνικὴ ἐνότητα, τὴν κοινὴ πίστη, τὸ ὁμαδικὸ αἶσθημα τῆς κοινότητος, μέσα στὴν ὁποία τὸ ἄτομο δὲν ἀποτελεῖ μιὰ ἰδιαίτερη ξεχωριστὴ ὕπαρξη ἀλλὰ εἶναι μέλος ἐνὸς ἐνιαίου συνόλου.

Ἡ ἐξάρτηση ὅλων ἀπὸ τὰ ἴδια γιὰ ὅλους φυσικὰ καὶ κοινωνικὰ φαινόμενα δίνει στὴ ζωὴ τῶν χωρικῶν ἓνα ὁμοιο ρυθμὸ, μιὰ ἀδιάσπαστη τάξη καὶ ἀναπτύσσει σὲ ὅλα τὰ μέλη τῆς ὁμάδας μιὰ ἐνιαία ψυχικὴ κατάσταση καὶ μιὰ κοινὴ ἀντίληψη γιὰ τὴ ζωὴ. Τὰ ἔθιμα καὶ οἱ παραδόσεις θεωροῦνται σὰν ἀπαρασάλευτοι νόμοι κι ἄς εἶναι ἄγραφοι. Αὐτὰ ἀποτελοῦν τὴ δημιουργικὴ πηγὴ καὶ σταθεροποιοῦν τὰ ἔργα τῆς λαϊκῆς τέχνης. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ τέχνη ἢ χωρικὴ δὲν εἶναι τέχνη προσωπικὴ ἀλλὰ δημιούργημα τῆς ὁμάδας. Καὶ καθὼς ἡ θέληση τῆς ὁμάδας εἶναι κατ' ἐξοχὴν συντηρητικὴ θέλει καὶ ἡ τέχνη τῆς νὰ συνεχίζει τὴν κληρονομημένη αἰσθητικὴ καὶ τεχνικὴ παράδοση. Αὐτὴ ἡ συντηρητικότης στάθηκε ἀσφαλῶς καὶ τὸ κύριο ὄπλο τῆς λαϊκῆς τέχνης ἐναντία στὴς ξένες ἐπιρροὲς καὶ γι' αὐτὸ ποτὲ δὲν ἔχασε ἡ τέχνη τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ τὴ σφραγίδα τῆς ἱστορικῆς τῆς καταγωγῆς καὶ δὲν ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ τὸν χαρακτήρα τῆς συλλογικῆς τῆς ἔκφρασης.

Ὁ ὀρισμὸς λοιπὸν γιὰ τὴ λαϊκὴ τέχνη πού τῆς ἀρνεῖται αὐτοτελῆ πνευματικὴ βάση καὶ δέχεται πῶς εἶναι μόνον μίμηση ἀστικοῦ πολιτισμοῦ διαφόρων ἐποχῶν πέφτει ἀπὸ μόνος του. Ὑποστηρίχτηκε ἀπὸ μερικοὺς ἐνδιαφερομένους, ὅταν ἐντελῶς παραγνωρισμένη ἢ λαϊκὴ τέχνη ἄρχισε νὰ μελετᾶται μ' ἓνα τρόπο, μποροῦμε νὰ ποῦμε, πρόχειρο καὶ ἀντιεπισημονικῶς. Ἔτσι ὁ ὀρισμὸς τῆς τοῦτος στάθηκε κάπως καὶ συζητήθηκε ὅπωςδὴποτε, γιὰτὶ πρωτοειπώθηκε σὲ χρόνους πού μιὰ διαφορετικὴ μόρφωση εἶχε δημιουργήσει διάφορες τάξεις πού ξεχώριζαν αὐστηρὰ τὸν κύκλο τῆς καλλιτεχνικῆς δράσης καὶ ἀναγνώριζαν μονάχα τὴν ὑψηλὴ προσωπικὴ τέχνη. Περιφρονήθηκε ἡ λαϊκὴ τέχνη σὰν εὐτελὲς δημιούργημα τοῦ λαοῦ καὶ νικηθήκε ἀνεπανόρθωτα ἡ χειροτεχνία ἀγωνιζόμενη ἐναντία στὴν τεχνικὴ τῶν μηχανῶν, πού ἔχουν τὸν τρόπο καὶ τὴν ὁρμὴ νὰ εἰσχωροῦν στὴς ἀνάγκες τοῦ ἀνθρώπινου βίου.

Μὰ ὁ ἥλιος, τὸ φεγγάρι, τ' ἀστέρια, τὸ χρῶμα τῶν λουλουδιῶν, τῆς

θάλασσας, τὸ βουνό, τὸ χωράφι, οἱ ἄνθρωποι, ἡ ἀνατροφή τῶν ζώων, ἡ ψυχὴ γενικὰ τῆς φύσης, στενοδεμένη μὲ τὶς συνθήκες καὶ τὴν πίστη, ἡ δημιουργικὴ δηλ. ψυχὴ τῆς λαϊκῆς τέχνης δὲν ἔχει καμιὰ σχέση μὲ τὴ λογικὴ τῆς ἀστικῆς τέχνης καὶ τὶς διεθνεῖς τῆς ἀξίες. Τὰ διακοσμητικὰ τῆς θέματα δὲν εἶναι ἀπλὰ στολίδια βαλμένα σύμφωνα μ' ἕνα ὠρισμένο γούστο καὶ μιὰ καλαισθησία, ὅπως τὰ βλέπομε στὴν ἀστικὴ τέχνη, ἀλλὰ πραγματοποιήσεις καὶ μορφοποιήσεις τῶν σχέσεων τῆς ψυχῆς τοῦ χωρικοῦ πρὸς τὶς δυνάμεις τῆς φύσης, πού εἶναι δύσκολο νὰ συλλάβει ἡ ἀστικὴ ἀντίληψη. Ἡ ὁρμὴ νὰ στολίσουν οἱ χωρικοὶ τ' ἀντικείμενα πού χρησιμεύουν στὶς ἀνάγκες τῆς ζωῆς τους καὶ στὶς ἐπιπλούτερες βγαίνει ἀπὸ τὴ θέληση τὴν ἀποκλειστικὴ νὰ τὰ βάλουν μέσα σὲ μιὰ ἀτμόσφαιρα πού ἔχει τὸ δικό τους ἐσωτερικὸ κόσμον, τὸν ἰδιαιτέρου τους παλμό, τὴ δική τους ξεχωριστὴ καλαισθησία. Καὶ αὐτὸ γίνεται πάντα μ' ἕνα ἀφ'ἑλῆ τρόπο, σύμφωνα πρὸς τὴν ψυχολογία κάθε ὁμάδας καὶ γενικώτερα τοῦ κάθε λαοῦ.

Ἡ λαϊκὴ τέχνη δὲν γνωρίζει τὴ συνηθισμένη γιὰ μᾶς λογικὴ, ἀλλὰ προχωρεῖ αὐθαίρετα, φτάνοντας ὅμως πάντοτε σὲ μιὰ ἐνιαία ἔκφραση. "Ὅταν λοιπὸν μιλάμε γι' αὐτὴν πρέπει νὰ ξεχνᾶμε τὶς συνθήκες τῶν πόλεων καὶ νὰ μεταφερόμεθα στὴν ὑπαιθρο, γιατί ἡ τέχνη τοῦ λαοῦ εἶναι κατ' ἐξοχὴν τέχνη χωρικὴ καὶ πνευματικὴ τῆς προϋπόθεσης ἔχει τὴν αἰώνια ὁμοιομορφία τῆς ζωῆς, τὴν ἐξάρτησή της ἀπὸ τὸν καιρὸ, τὸν χρόνον, ἀπὸ τὸ κάθε τι πού παίρνει κανεὶς μὲ ἰδρώτα, μὲ κόπο : ἀπὸ τὴ γῆ, τὴ θάλασσα, τὴν εὐλογία τοῦ χωραφιοῦ, τοῦ δάσους. Ἡ φροντίδα νὰ ἐξευμενίζον καὶ νὰ τιμοῦν τὰ ἀγαθὰ πνεύματα ἀλλὰ καὶ νὰ ἀπομακρύνουν τὰ κακὰ καὶ τὰ δαιμόνια, γιὰ νὰ ἐξασφαλιζέται ἡ υγεία τῶν ἀνθρώπων, τῶν ζώων, ἡ βλάστηση, οἱ σοδειές, εἶναι οἱ βασικὲς τῆς ἀφετηρίας. *Ἐτσι δημιουργοῦνται τὰ συμβολικὰ θέματα πού ἀπ' αὐτὰ ξεκινοῦν τὰ περισσότερα στολίδια τῶν ἔργων τῆς λαϊκῆς τέχνης.

Τοῦ χωρικοῦ γενικὰ ἡ θεωρία ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴ δουλειά του καὶ τὴ ζωὴ του τὴν πραχτικὴ. Δὲν ἔχει ἀντίληψη ἱστορικὴ ἀλλὰ μονάχα οἰκονομικὴ καὶ θρησκευτικὴ. Χτίζει τὸ σπίτι του, φτιάνει τὰ ἐπιπλα, τὰ σκεῦη του, τὸ ρουχισμὸ του, τὰ σκεπάσματά του, τὰ στολίδια του, μὲ σκοπὸ νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὴ θεωρία του καὶ νὰ συνεχίσει τὴν παράδοση πού σιγὰ σιγὰ δημιουργήσῃ. Ἡ δημιουργικὴ λοιπὸν ἐργασία τοῦ ἀνθρώπινου χεριοῦ πού ἀπ' αὐτὴ γεννήθηκε ὅλος ὁ θησαυρὸς τῆς λαϊκῆς τέχνης σὲ ὅλες τὶς ἐποχὰς ἀποτελεῖ τὴ σύνθεση τοῦ ὕλικου μὲ τὴν ἰδέα καὶ εἶναι πάντοτε δημώδης, γιατί τὸ ἀποτέλεσμά της ἄμεσα συνδέεται μὲ τὰ ὕλικά πού προμηθεύει τὸ πατρικὸ χῶμα.

*Ὅ,τι ἔρχεται ἀπ' ἔξω ξαναδημιουργεῖται στὸ χωριό, μεταβάλλεται καὶ ἀπλοποιεῖται ἀπὸ τὸ χτίστη, τὸν ξυλουργό, τὸ μαρμαρά, τὸ ζωγράφον, τὸν ἀσημουργό, τὸν ἀγγειοπλάστη, τὴν ὑφάντρα, τὴν κεντίστρα. Προσαρμόζεται στὸ συνολικὸ χαρακτῆρα τῆς ἐμπνευσης καὶ τῆς ἐνόητας τοῦ χωρικοῦ, πρᾶγμα πού ἔρχεται σὲ ἀρκετὴ ἀντίθεση πρὸς τὴν ἀστικὴ ἀντίληψη. Ὁ τροχὸς τοῦ χρόνου κινεῖται ἰσόμετρα καὶ ἀνάμεσα στὴ γέννηση καὶ στὸ θάνατον ὑπάρχουν διάφοροι σταθμοὶ τῆς αἰώνιας ἰσόμετρης ζωῆς. Οἱ ἐργασίμες μέρες δημιουργοῦν ἀντικείμενα ἀναγκαῖα στὴ ζωὴ πού φέρνουν τὴ σφρα-

γίδα με μορφολογική σκοπιμότητα. Και οι γιορτές, οι γάμοι, οι γέννες, τὰ βαφτίσια, με τούς θεσμούς και τὰ ἔθιμά τους, συνεργάζονται στενά γιὰ νὰ αἰσθητοποιούνται οἱ δεισιδαίμονες ἀντιλήψεις πού σ' αὐτές πιστεύει σταθερά ὁ χωρικός κ' ἔχουν γι' αὐτόν ἀπαρασάλευτο κύρος.

Κεῖνο πού ἀπαιτεῖ ἡ μορφή τῆς ἀστικῆς οἰκονομίας με τὸν καταμερισμό τῆς δουλειᾶς, τούς εἰδικευμένους τεχνίτες και τὴν ἀνάπτυξη τοῦ ἐμπορίου εἶναι κάτι πού ξεπερνᾷ τὴν ἀτομικὴ ἀνάγκη και τὶς προϋποθέσεις τῆς χωρικῆς τέχνης. Ἔτσι ὅλοι οἱ κλάδοι τῆς λαϊκῆς τέχνης—ἀρχιτεκτονική, ζωγραφική, μαρμαρογλυπτική, ξυλοτεχνία, ἀγγειοπλαστική, μεταλλουργία, ὕφαντική, κεντητική, πλέξιμο και ὅποια ἄλλη τέχνη ἐπιτηδεύεται ὁ χωρικός—τουργία, διατήρησαν τὸ γνῶρισμα τῶν δημιουργῶν τους. Μ' αὐτόν τὸν τρόπον καθιερῶνται ἡ σημασία τοῦ ἐγχώριου ὕλικου ἀλλὰ και τονίζεται ἡ σημασία τῆς ἐργασίας τοῦ χεριοῦ, πού ὁ κύκλος τῆς ἀρχίζοντας ἀπὸ τὴν ἀπλή οἰκιακὴ τέχνη περνᾷ στὴν ἐπαγγελματικὴ πού γίνεται μέσα στο σπίτι, και φθάνοντας στὴν εἰδίκευση προχωρεῖ στὴν καθαρὴ ἐργαστηριακὴ τέχνη και στὴ βιοτεχνία.

Με τὴν ἀνάπτυξη τοῦ χειροτέχνη πού ἐργάζεται στις πόλεις και τὰ κέντρα γιὰ τούς καταναλωτῆς ὄλων τῶν κοινωνικῶν τάξεων, ἀπὸ τὸ μεροκαματιάρη ἴσαμε τὸν ἄρχοντα, τὸν προύχοντα, τὸν κοτσάμπαση, τὸ μπέτη, τὸν πασσᾶ, ἀνοίγεται κατὰ τὴν τουρκοκρατία ὁ δρόμος σ' ἕνα πλατὺ καταμερισμὸ τῆς ἐργασίας. Ἔτσι καλλιεργοῦνται οἱ συντεχνίες, τὰ ἰσνάφια ἢ τὰ ρουφέτια, πού βλέπομε ν' ἀκμάζουν ἀπὸ τὴ βυζαντινὴ ἐποχὴ και πού καθορίζουν ἕνα ἐπαγγελματικὸ σύστημα πού χωρίζει αὐστηρὰ τὰ ἐπαγγέλματα και τὶς εἰδικότητες τῆς χειροτεχνίας, τακτοποιεῖ τὴν ἀμοιβή, τὶς τιμές τῶν προϊόντων και ἀποκτᾷ τὴν πιὸ μεγάλη δύναμη, ἴσαμε τὸ σημεῖο πού τὰ ἰσνάφια νὰ διευθύνουν και κατευθύνουν τὰ κοινά, νὰ πρωτοστατοῦν σὲ κάθε πατριωτικὸ, ἔθνικὸ και φιλανθρωπικὸ σκοπὸ και οἱ πρωτομάκθοροι τους νὰ παίζουσι σημαντικό ρόλο στὴν ἐκλογή τῆς δημογεροντίας, και αὐτοῦ τοῦ Πατριάρχη.

Τὸ θέμα τῆς ἑλληνικῆς λαϊκῆς τέχνης εἶναι πλατύτατο και ἀπεριόριστο καθὼς ἀντιπροσωπεύει τὸ πλουσιώτατο παρελθὸν ἀλλὰ και τὸ παρὸν τῆς ἑλληνικῆς γῆς και ζωῆς. Ἐνας λαβύρινθος, πού δὲν ἔχει ἄκρη και πού ὅσο χάνεται βαθύτερα ὁ μελετητῆς τόσο μεγαλύτερη γίνεται ἡ παραζάλη και τὸ δέος μπροστὰ στὸ ὕλικὸ και τὰ προβλήματα πού προκύπτουν. Περιπλέκεται και μένει ἀνικανοποίητος νιώθοντας πόσο θλιβερὰ ἐλάχιστο εἶναι τὸ διάστημα τῆς ζωῆς. Γιατί ὁ μελετητῆς τῆς λαϊκῆς τέχνης μιᾶς ὁμάδας, ἐνὸς χωριοῦ ὀφείλει νὰ ἀναζητήσῃ στὴν ἔρευνα του τὰ γενετικά αἷτια τῶν μορφῶν τῆς τέχνης τοῦ χωριοῦ, τὴ φύση τῆς, τὰ γνωρίσματά της, πῶς ξεκινοῦν ἀπὸ τὶς σχέσεις της με τὰ λαϊκὰ ἔθιμα, τὶς πίστεεις, τὶς λατρεῖεις, τὶς δοξασίεις, τὶς δεισιδαιμονίεις, τὴ δέσμευσή της ἀπὸ τὴ φύση, τὸ περιβάλλον, τὸ σύνδεσμὸ της με τὶς ἡμερομηνίεις τοῦ χρόνου, τὶς γιορτές, τὶς ἡλικίεις τῶν ἀνθρώπων, τὰ φυτὰ, τὰ ζῶα, τ' ἄστρα, τὴ σελήνη, τὸν ἥλιο. Ἡ ἐξάρτησή της ἀπὸ τὴ δουλειὰ τοῦ χεριοῦ, ὁ ἀφάνταστος πλοῦτος διακόσμησης, ἡ μορφολογία της, ἡ γεωμετρικὴ της διαμόρφωση, οἱ σχηματοποιήσεις της, οἱ ἀφηρημένες ἐκφράσεις της, οἱ συμβολικῆς ἀπεικονίσεις της, οἱ συν-

δεδεμένες με την απαραίτητη μαγεία και μορφοποιημένες με προσοχή και έμπειρία, καθώς επίσης ή Ιστορική της κατάταξη κ' οι εξελιχτικές της βαθμίδες είναι θέματα που οδηγούν συχνά σε άδιέξοδο.

Γι' αυτό αμφίβολο είναι πώς θα το κατωρθώσουμε ποτέ να συλλέξουμε το πλουσιώτατο και τεράστιο υλικό της και να το μελετήσουμε πάνω στη γραμμή που μᾶς δείχνει η νεώτερη έπιστήμη, για να έμβασθούμε στους βιογενετικούς του νόμους, καθώς και για να το συσχετίσουμε με τὰ προϊστορικά, αρχαιοελληνικά και βυζαντινά πρότυπα. Χρειάζεται ακόμη να το συγκρίνουμε με τὰ δημιουργήματα τῶν λαῶν τῆς Βαλκανικῆς και με τὴν τέχνη τῶν ἀνατολικῶν λαῶν, χωρίς βέβαια να ξεχάσουμε και τὴ δυτικὴ έπιρροή.

Ἡ λαϊκὴ μας τέχνη εξακολουθεῖ να χάνει κάθε μέρα έδαφος γιατί οἱ παράγοντές της έχουν εξαφανιστεῖ ἀπὸ τὰ περισσότερα μέρη τῆς Ἑλλάδος, ἢ παύσανε να είναι δυναμικοὶ κ' έχουν καταντήσει στάσιμοι ἢ και στεῖροι. Ἄλλ' αὐτὸ δὲν θα πεί πὼς πρέπει να παραμελήσουμε τὴν τέχνη τοῦ λαοῦ και να τὴν ἀφήσουμε να χαθεῖ μέσα στὴ γενικὴ ὁμοιομορφία τοῦ βιομηχανικοῦ πολιτισμοῦ. Ἐχουν γίνεῖ βέβαια ὡς σήμερα ἀξιόλογες προσπάθειες για τὴν ἀναβίωση και ἐπιβίωσή της, ἀλλὰ κυρίως στὶς πόλεις και κατ' ἐξοχὴν στὴν Ἀθήνα. Μὰ και οἱ προσπάθειες αὐτὲς δυστυχῶς δὲν έχουν στηριχθεῖ πάνω στὴν πραγματικὴ πνευματικὴ βάση τῆς λαϊκῆς τέχνης, στὴ ζωντανὴ της θέληση για τὴν ἀναδημιουργία τῆς μορφῆς, στὴν αἴσθηση τῆς τεχνικῆς και αὐστηρῆς σκοπιμότητας. Γι' αὐτὸ μοιραῖα οδηγοῦν σε μιὰ ὑποταγή της στὴν ἀστικὴ τέχνη, που ὄχι μονάχα εξαφανίζει τὸ γνήσιο χαρακτήρα τῆς ἑλληνικῆς χειροτεχνίας, ἀλλὰ και συχνὰ δημιουργεῖ κακόγουστα και εὐτελεῖ κατασκευάσματα.

Λησμονήθηκε ὅτι τὰ προϊόντα τῆς λαϊκῆς τέχνης είναι γέννημα-θρέμμα τοῦ χωριοῦ και πὼς δημιουργοὶ τους είναι οἱ ἄνθρωποι που ἔξαρτῶνται ἀπὸ ἓνα ἰδιαίτερο δικὸ τους πνευματικὸ κόσμο. Τὰ ἔργα τους έχουν τὴν δική τους ἱστορία, τὰ παραδεδεγμένα σχήματα και τὶς διάφορες παραλλαγές τους, που μονάχα ἡ ἐλεύθερη ζωὴ τοῦ χωρικοῦ και ἡ ἀξιολογικὴ του συνείδηση μπορεῖ να συγκρατήσῃ και να ξαναγεννήσῃ γόνιμα, πάνω στὸν ἴδιο χαρακτήρα, τὸν ἑλληνικὸ. Γιατί ὅσο κι ἂν ξαπλωθοῦν στὴν Ἑλλάδα οἱ μέθοδοι τῆς μεγάλης παραγωγῆς, τὸ χωριὸ τὸ σπαρμένο και στὸ πιὸ ψηλὸ και ἀπόμακρο βραχοτόπι τῆς ἑλληνικῆς γῆς σὰν γνήσιο βλαστάρη τῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς θα μένει πάντα ἓνα φαινόμενο με τὰ δικά του βιοτικά, οἰκονομικά, ἐπαγγελματικά προβλήματα, τὴ δική του φυσιογνωμία, τὴ δική του αἰσθητικὴ ζωὴ, που πολὺ ἀπέχει ἀπὸ τὴν αἰσθητικὴ τὴν ἀστικὴ.

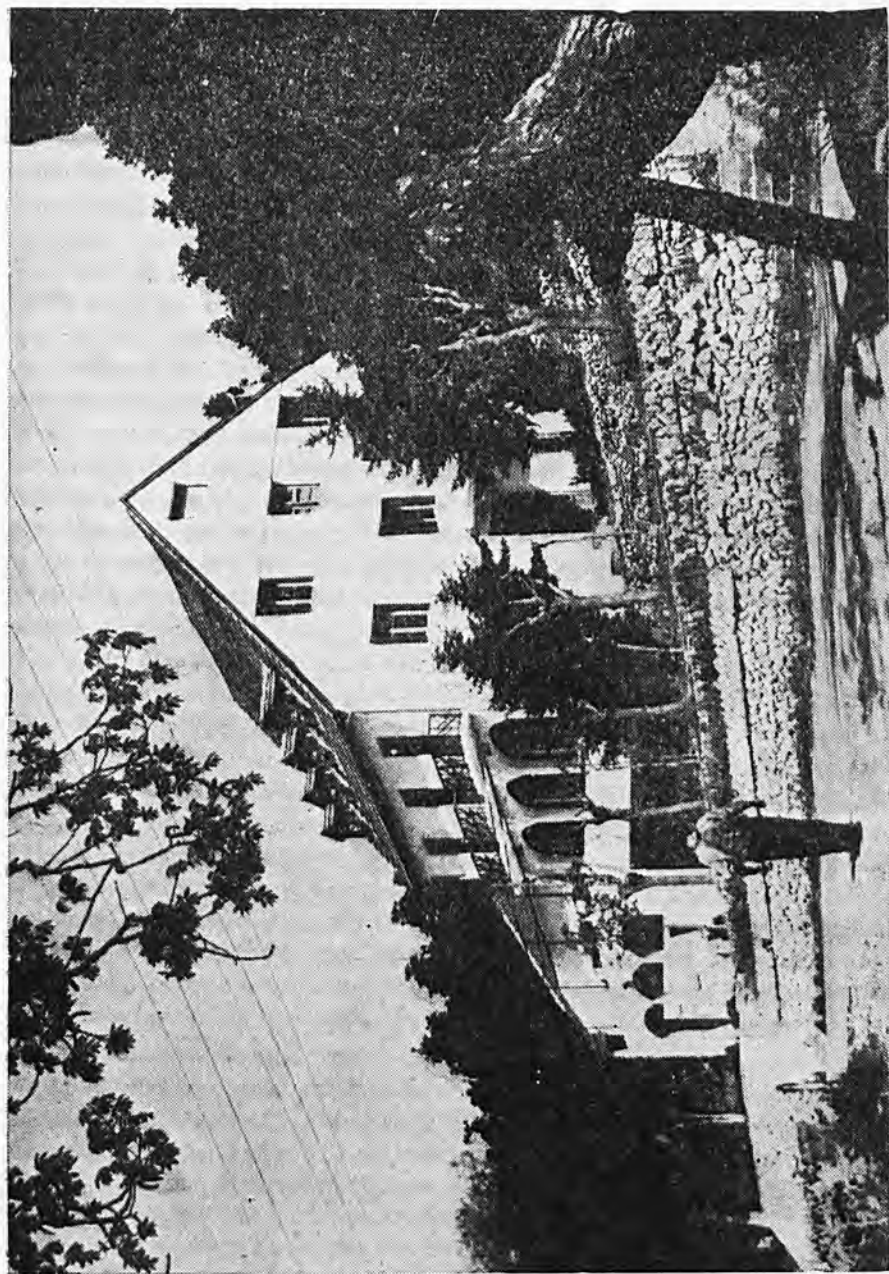
Στὸν ἰδιαίτερο κόσμο τοῦ χωριοῦ, στὴν ἄμεση τεχνικὴ ψυχικὴ σχέση πρὸς τὸ φρόνημα τοῦ κατασκευαστῆ, στηρίζεται ἀποκλειστικὰ ἡ ἰδιορρυθμία τῆς καλλιτεχνικῆς ἐπενέργειας τῆς λαϊκῆς τέχνης, ἐντελῶς ἀνεξάρτητη ἀπὸ τὴν ἀστικὴ τέχνη, που και νεώτερη ἀπὸ τὴ χωρικὴ είναι, ἀλλὰ και που τῆς λείπει ἡ ἐσωτερικὴ σύνδεση και ἡ ἐσωτερικὴ σχέση που ὑποτάσσουν τὸν χωρικὸ στὸ δικὸ του παραστατικὸ κόσμο.

Ἔτσι τὸ κομμάτι αὐτὸ τῆς τεράστιας ἔθνικῆς μας κληρονομιάς, ὁ κλάδος αὐτὸς τῆς τέχνης τοῦ λαϊκοῦ μας πολιτισμοῦ που μᾶς γυρίζει πίσω στὰ βάθη τοῦ χρόνου, περνάει μέσα ἀπὸ τὶς πιὸ βαθεῖες ἱστορικὲς μεταβολές,

συναδελφώνοντας τήν ἀρχαία μέ τή χριστιανική αντίληψη, ἀποδείχνει τήν τρομαχτική ἀντοχή τοῦ ἀνθρώπου, τίς μακρόσυρτες ρίζες τῆς ἐλληνικῆς λαϊκῆς ψυχῆς. Ὁ ἀδιάσπαστος ἐσωτερικός κόσμος τῆς ὁμαδικῆς του θέλησης διατηρεῖ ἀναλλοίωτες τίς διαθέσεις του, ἀδιάφορον ἂν πολλές φορές ἀλλάζουν μέ τὰ περάσματα τοῦ χρόνου καί τήν ἐξέλιξη οἱ τρόποι πού ἐξωτερικεύονται οἱ κλίσεις του.

Ἄς ἀξιοποιηθοῦν λοιπόν, ὅσο τοὺς ταιριάζει, πάνω στήν πραγματική τους βάση καί στίς ὀρθές προϋποθέσεις καί κατευθύνσεις, οἱ θησαυροὶ τῆς λαϊκῆς μας τέχνης, ἴσαμε κεῖ πού ἀποτελεσματικά θά βοηθήσουν μέ τὰ ποιοτικά τους συμπεράσματα τῆ σύγχρονη ἐπιστημονική ἔρευνα καί ἴσαμε κεῖ πού μοιραῖα θά ὀδηγήσουν στήν πραγματική ἀναδημιουργία καί βελτίωση τῆς τέχνης τοῦ λαοῦ μας καί στήν ἀγάπη γιά τόν ἀνθρώπο.

Ενεοδογίτον Πάργηλος.

τὰς πρώτας συναντήσεις ἑτεροκλήτων ἀνθρώπων κατὰ τὰς προϊστορικός ἐποχὰς τῶν ἑκουσίων ἢ ἀκουσίων μεταναστεύσεων τῶν λαῶν καὶ μετακινήσεων τῶν ἀτόμων. Ἐξυπνέτουν δὲ ἀνέκαθεν συστηματικῶς ἢ καὶ συμπτωματικῶς τὴν δοσοληψίαν, ἐπιτόπιον ἢ μεταβατικήν, ὡς καὶ παντοειδεῖς σχέσεις μεμονωμένων προσώπων ἢ καὶ ομάδων.

Καὶ ἄλλοτε μὲν ἦσαν αἱ ιδιότητες καὶ ἐπαγγελματικαὶ ἐνέργειαι συνηνόμεναι εἰς ἓνα πρόσωπον, ἄλλοτε δὲ χωρισμένοι εἰς δύο ἢ τρία, ἐπαγγελλόμενα κατ' εἰδικότητα ταύτας, πλὴν στενῶς συνδεδεμένα μεταξύ των καὶ φιλικῶς συνεργαζόμενα, ὡς ἐκ τῆς ταυτότητος τοῦ ἐπιδιωκομένου συμφεροντολογικοῦ σκοποῦ. Πανδοχεὺς πολὺγλωσσος, γνώστης ἠθῶν, ἐθίμων καὶ γλώσσης τῶν ξενιζομένων του ἦτο πολλάκις καὶ διερμηνεὺς ἢ καὶ ἐκφωνητής. Ἀντιστρόφως δέ, ἕκαστος τῶν τελευταίων ἐτύγχανε νὰ συντηρῇ ἐν παρέργῳ καὶ πανδοχείον, συνενῶν καὶ τὰς ἄλλας ιδιότητας. Ἄλλοτε πάλιν αἱ ἐνέργειαι ἐχωρίζοντο, τοῦ πολὺγλωσσου διερμηνεῶς ἀσκοῦντος μόνον τὴν συνεννόησιν μεταξύ τῶν ἑτεροκλήτων στοιχείων ἅτινα κατέλυον εἰς τὸ πανδοχεῖον τοῦ φίλου, ἐνδεχομένως δὲ καὶ συνεταίρου, καπήλου.

Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας ἦτο φυσικὸν ἢ δρᾶσις τῶν τριῶν τούτων παραγόντων νὰ ἐκτραπῇ ὀλίγον κατ' ὀλίγον, μὲ τὴν καθημερινὴν τριβὴν, ἀπὸ τὸν αὐστηρῶς κατ' ἀρχὰς περιωρισμένον κύκλον τῆς ἑρμηνείας καὶ τῆς ξενοδοχείας καὶ νὰ περιπέσῃ αὐτομάτως εἰς τὴν συναλλαγὴν τῶν τρίτων προσώπων, τῶν ὁποίων τὴν ἐξυπηρέτησιν εἶχεν ἀρχικῶς ἀναλάβει ἐντελῶς ἀπὸ ἄλλης πλευρᾶς. Δεδομένου δὲ ὅτι ὁ ταξιδεύων καὶ φιλευμένους ξένους ἦτο ἄλλοτε μὲν κομιστὴς ἀγαθῶν, τῶν ὁποίων ἐπέδιωκε τὴν ἀνταλλαγὴν ἢ τὴν ἐκποίησην, ἄλλοτε δὲ πάλιν ζητητὴς τοιούτων, ἐπιθυμῶν τὴν ἀπόκτησιν αὐτῶν ἐπὶ καταβολῇ συμβατικής ἀξίας ἢ ἄλλης πολυτίμου ὕλης, κατέφευγε, κατὰ φυσικὸν λόγον, πρῶτον εἰς τὸν ξενίζοντα αὐτὸν πανδοχέα. μετὰ τοῦ ὁποίου πολλάκις καὶ προφορικῶς ἠδύνατο νὰ ἐπικοινωνήσῃ ἵνα κοινοποιήσῃ τὰς προθέσεις του καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν βοήθειαν καὶ μεσολάβησιν του, διὰ νὰ τὸν φέρῃ οὗτος εἰς ἐπαφὴν μὲ τυχόν ἀντιστοίχως ἐνδιαφερομένους πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ τοῦ ταξιδίου του.

Τοιοῦτρόπως τὰς ἐκατέρωθεν προθέσεις καὶ διαθέσεις καὶ τὰς ἐπιδιώξεις τῶν συμφερόντων τῶν ξένων ἐμπορευομένων καὶ τῶν συμπατριωτῶν του πρῶτος ἀντελαμβάνετο ὁ κάπηλος καὶ ὁ πλησίον του πάντοτε τριγυρίζων διερμηνεὺς καὶ τελάλης. Μὲ τὴν ἀτμόσφαιραν δὲ ἥτις γεννᾶται συνήθως μεταξύ ξένου, ὅστις ἐπαφίεται εἰς τὴν φιλόφρονα καὶ τιμίαν ἐξυπηρέτησιν του ὑπὸ τοῦ ἐχωριρίου ἐντὸς τοῦ πανδοχείου, καὶ μὲ τὴν φιλίαν καὶ ἐμπιστοσύνην ποῦ δημιουργεῖ ὁ συχνὸς καὶ ἀπανεπιληψίμος συγχρωτισμὸς, ἢ καθόλου σχέσις ἐνεδύετο τὸν μανδῦαν τῆς ἐμπιστοσύνης. ἐκ τῆς ὁποίας πηγάζει ἡ ἐντολὴ καὶ ἡ ἀνάθεσις τῆς προστασίας τῶν συμφερόντων, ὡς καὶ ἡ ἐντεῦθεν στενωτέρα πλέον συνεργασία, ἔξω τῶν ὁρίων τῆς πανδοχείας καὶ ἑρμηνείας καὶ μέσα εἰς τὸν κύκλον τῆς καθαρῶς συναλλακτικῆς δράσεως.

Ἐὰν δὲ μάλιστα ἐτύγχανε νὰ εἶναι ἐγκατεστημένον τὸ πανδοχεῖον εἰς ἐπίκαιρον γεωγραφικὸν σημεῖον, ὅπου ὁ ἔμφυτος τοῦ ἀνθρώπου τυχοδιωκτισμὸς καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς μετακινήσεως ἐδημιούργουν τακτικὰς συναντήσεις ἀτόμων καὶ ομάδων, τότε αἱ συχναὶ αὐτῶν συνεννοήσεις μετὰ τῶν ξένων καὶ αἱ ἀπαιτήσεις τῆς ἐργασίας ἔφερον τὸν εἰδικευμένον πανδοχέα νὰ διολισθαίνῃ ἀπὸ τῆς περιποίησης τῶν ξένων εἰς τὴν περιποίησιν τῶν ἐργασιῶν καὶ συμφερόντων των καὶ εἰς τὴν κατ' ἐπάγγελμα πλεόν εἰδικεῖσιν τῆς μεσολαβήσεως, ὡς μᾶλλον συμφερούσης καὶ πλέον κερδοφόρου τῆς ἀπλῶς ξενοδοχειακῆς.

Οὕτω προέκυψεν ἐξελικτικῶς καὶ βαθμιαίως ὁ ἀπαραίτητος συντελεστὴς τῆς συναλλαγῆς, ὁ ἀποκλειστικὸς εἰδικευμένος πλέον μεσολαβητής, ὁ πρωτόγονος μεσίτης.

Ἡ ἄνω ἐξέλιξις γίνεται κατανοητοτέρα ἐὰν λεπτομερέστερον ἐξετασθῇ ἡ θέσις τὴν ὅποιαν κατεῖχε καὶ ὁ ρόλος τὸν ὅποιον διεδραμάτισεν ἀνὰ τοὺς αἰῶνας τὸ π α ν δ ο χ ε ῖ ο ν καὶ οἱ ἔμφυχοι τούτου λειτουργοί, ἰδίως ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τῶν ἔθνων τῶν Ἀνατολικῶν Χωρῶν.

Τοῦτο, ἀπὸ τῆς στοιχειώδους καὶ πρωτογενοῦς αὐτοῦ μορφῆς καὶ τῆς

προϊστορικής ακόμη εποχής μέχρι τῆς ἄκρας ἐξελιγμένης ξενοδοχειακῆς τοιαύτης τῶν ἡμερῶν μας, διετήρησεν, ὅπως πλεῖστα δημιουργήματα θεμελιωδῶν ἀναγκῶν καὶ συνηθειῶν τοῦ ἀνθρώπου, ἀμετάβλητον τὸν βασικόν του χαρακτῆρα, καὶ ἐὰν μὲ τὴν πάροδον τῶν αἰῶνων μετέβαλε μορφήν ἐξωτερικὴν τε καὶ ἐσωτερικὴν καὶ ἐκ ταπεινοῦ καταφυγίου τῶν ἐδοιοπορούντων κατέστη οἶκος μεγαλοπρεπῆς ταξιδευόντων καὶ περιηγητῶν, ὁ προορισμὸς καὶ ἡ χρησιμοποίησίς του δὲν παύει νὰ ὑφίσταται κατὰ βάσιν, ἡ δὲ ἐν αὐτῷ συνάντησις, δημιουργία σχέσεων, συνάψεις ἐμπορικῶν, πολιτικῶν καὶ εὐρυτέρων συναλλαγῶν ποικίλης φύσεως δὲν παύει νὰ εὐρίσκη ἐν τῇ σημερινῇ αὐτοῦ στέγῃ τόπον ἐκκολλάμεως ποικίλων ἀνθρωπίνων σχέσεων καὶ δικαιοπραξιῶν.

Τὸ πανδοχεῖον ἐχρησίμευε κατὰ τὴν γένεσίν του ὡς κοινόχρηστον καὶ δημόσιον οἶκον καταλύσεως, ὡς κτίσμα ἐξυτηρητέως σωματικῶν καὶ ψυχικῶν, ἐπαγγελματικῶν καὶ ἄλλων ἀπαιτήσεων τῶν δι' οἰκονομικοὺς κυρίως λόγους μετατοπιζομένων ἀνθρώπων, συγχρόνως δὲ καὶ ὡς τόπος συναντήσεως καὶ ἐπικοινωνίας ἀτόμων πολλοῦς καὶ διαφόρους σκοποὺς ἐπιδιωκόντων, εἴτε εἰς τὰ μεταίχμια χωρικῶν συνόρων, εἴτε εἰς ἐπίκαιρα σημεία ξηρᾶς ἢ θαλάσσης κείμενα, ἄλλοτε πάλιν ἐν μέσῳ μακρᾶς, ἐρημικῆς ὁδοῦ ἢ χαράδρας συνδετικῆς τῶν ἐκατέρωθεν ἐπαρχιῶν ἐγκαθιδρυμένα, τὰ πανδοχεῖα ἐδημιούργουν μέσα εἰς τὸ στενότερον αὐτῶν περιβάλλον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν εὐρύτεραν περιοχὴν, ἀτμόσφαιραν εὐνοοῦσαν τὴν ἀλληλογνωριμίαν τῶν λαῶν, τὰς σχέσεις καὶ τὴν συναλλαγὴν αὐτῶν.

Ὡς τέρμα ἀλλὰ καὶ ἀφετηρία μακροῦ ταξιδίου, εἴτε λήγοντος πρὸ τῶν θυρῶν των, εἴτε ἀρχομένου ἀπὸ τὸν περίβολόν των, τὰ πανδοχεῖα ἐφιλοξίνουν ἑτεροκλήτους ὑπάρξεις ἀλλοδόξων κοσμοθεωριῶν, ἠθῶν καὶ ἐθίμων, ἀπετέλουν δὲ ἐν τῇ συνισταμένῃ τῆς φύσεως καὶ ἐννοίας των χαλκουργεῖον ἐν τῷ ὅποιῳ διὰ τῆς ἐξωτερικεύσεως ἐπιδιδώσεων καὶ συμφερόντων ἐσφυρηλατεῖτο ἡ συνεννόησις καὶ ἡ ἐπικοινωνία καὶ διὰ τούτων τὸ διεθνὲς ἐμπόριον.

Εὐνόητος λοιπὸν ἡ σημασία τῆς κυριαρχούσης ἐν αὐτῷ προσωπικότητος τοῦ κατευθυντοῦ τῆς ὅλης ταύτης κινήσεως π α ν δ ο χ ε ὡ ς καὶ δ ι ε ρ - μ η ν ε ὡ ς ἐπέχοντος συνεκδοχικῶς καὶ θέσιν ἐξομολογητοῦ, μυστικοσυμβούλου, ἐμπειρογνώμονος καὶ ἐμπίστου μεσολαβητοῦ εἰς ἐμπορικὰς πράξεις.

Οὕτω βλέπομεν ἐκ τῆς μελέτης τῆς προϊστορίας νὰ χρησιμεύωσιν ὡς σταθμοὶ πρωτοβαθμίων ἐμπορικῶν συναλλαγῶν καὶ πρωτογενῶν μεταφορῶν τὰ ὑποτυπώδη πανδοχεῖα τῶν ἀσυριακῶν καὶ βαβυλωνιακῶν χερσαίων καὶ ἰσθατινῶν ὁδικῶν ἄρτηριῶν, δεχόμενα τὰ καραβάνια μακρυνῶν ἀνατολικωτέρων χωρῶν τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας καὶ Ἀπῶ Ἀνατολῆς καὶ ἐξαποστέλλοντα νέα τοιαῦτα πρὸς τὰς Ἀραβικὰς χώρας, τὴν Αἴγυπτον καὶ πρὸς τὰς ἀκτὰς τῆς Παλαιστίνης καὶ τῆς Συρίας. Αὐταὶ δὲ καθ' ἑαυτὰ αἱ ἐγγύτεραι πρὸς τὴν Μεσόγειον χώραν εἴβριθον τοιοῦτων πανδοχειακῶν ἐγκαταστάσεων, αἵτινες ἐξελίσσοντο ἀνὰ τοὺς αἰῶνας εἰς σπουδαῖα ἐμπορικὰ κέντρα.

Ἀπὸ τὰς ὄχθας τῶν διδύμων ποταμῶν Εὐφράτου καὶ Τίγρεως μέχρι τοῦ Νείλου ἀφ' ἐνός καὶ τῆς Φοινίκης ἀφ' ἑτέρου, οἱ κόμβοι τοῦ δικτύου τῶν πανδοχείων τῆς 3ης καὶ 2ας π.Χ. χιλιετηρίδος ἀπετέλουν τοὺς ἀκρογωνιαίους λίθους τοῦ θαυμαστοῦ συγκροτήματος τοῦ διαμετακομιστικοῦ ἐμπορίου ἀπὸ τῶν ὁποίων ἐβλάστησεν εἰς τοὺς κατόπιν αἰῶνας ὁ ἐμπορικὸς πολιτισμὸς τῶν Φαραωνικῶν χρόνων καὶ ἡ θαλασσοκρατία καὶ ὁ ἀποικισμὸς τῶν Φοινίκων. Αἱ ἀνασκαφαὶ καὶ εἰδικαὶ μελέται τῆς κτιριολογικῆς ἀρχαιολογίας ἀπεκάλυψαν ἀλλοῦ μὲν τὰ θεμέλια, ἀλλοῦ δὲ τὰ ἐρείπια προϊστορικῶν καὶ μεταγενεστέρων πανδοχειακῶν κτιρίων, τόσον ἐν Μεσοποταμίᾳ, Αἰγύπτῳ καὶ Κρήτῃ τῆς Μινωικῆς ἐποχῆς, ὅσον καὶ τῶν κατόπιν αἰῶνων ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ καὶ Παλαιστίνῃ, ἐνθα ἤκμαζε μέχρι τῶν Ἑλληνιστικῶν χρόνων τὸ σύστημα τῶν κατὰ διαστήματα ἐπὶ μεγάλων ἄρτηριῶν ἐγκαθιδρυμένων Ἡ σ υ χ α σ τ η ρ ῖ ω ν (κ α τ α λ υ τ η ρ ῖ ω ν) καὶ ξενοδοχείων διαμονῆς καὶ ἐφοδιασμοῦ.

Ἀναφέρει δὲ μάλιστα καὶ ὁ Ἡρόδοτος ἐν τῇ περιγραφῇ τῆς ἀπὸ Σούσων καὶ Σάρδεων μέχρις Ἐφέσου διηκούσης μεγάλης βασιλικῆς ὁδοῦ τὴν ὑπαρξίν ὄραιοτάτων τοιοῦτων οἰκοδομημάτων καθ' ὅλον τὸ μήκος ταύτης, εἰς ἀπόστασιν 3 μέχρι 4 χιλιομέτρων ἀπ' ἀλλήλων.

Ἡ ἀρχαιολογικὴ ἔρευνα ἐπέτυχεν ἀκόμη καὶ ἀκριβεῖς ἀναπαραστάσεις παλαιοτάτων τύπων τοιούτων πανδοχείων, ἡξ ὧν μετὰ χιλιετηρίδας, τοῦ σκοποῦ ὄν ἐξεπλήθουν παραμειναντος ὡς ἐκ τοῦ φυσικοῦ τῆς ἀνάγκης ἀναλωιῶτου ἐν εἶδει ἀγράφου θεσμοῦ, ἐξεκολάφθη ὁ τύπος τῶν «Ξενοδοχείων» Ἑλληνικῆς ἐποχῆς, τῶν «Ρωμαϊκῶν Πανδοχείων ἐν Ἀνατολῇ», τῶν καλουμένων Μ α ν σ ι ὶ ὄ ν ε ς Β ε ρ α δ α ρ ι ὀ ρ ο υ μ, ὡς καὶ τῶν «Βυζαντινῶν Ξενοδοχείων» καὶ τῶν Σελτσουικικῶν περιφήμων «Καραβάν-Σεράι» καὶ «Χανίων».

Τρανὴ ἀπόδειξις τῆς ἀνέκαθεν κυριαρχούσης εἰς τὰ ἐμπορικὰ ταῦτα ἰδρύματα μεγαλοπρεπείας καὶ πολυτελείας, μέσα εἰς τὰ ὁποῖα ἀνεπτύσσετο καὶ ἐλειτούργειτο ἀνὰ τὰς χιλιετηρίδας ἡ μεσολάβησις καὶ ὁ θεσμὸς τῆς ἐμπορικῆς ἀντιπροσωπείας εἶναι, μετὰξὺ ἄλλων, καὶ αἱ ἰδιαιτέρως ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας ἐνδιαφέρουσαι ἀνασκαφαὶ τῆς Μινωικῆς Κρήτης ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ Ἀγγλο ἀρχαιολόγου Ἑβανς. Οὗτος ἀπεκάλυψεν οὐχὶ μακρὰν τῆς Κνωσοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς εὐλίμενον σημεῖον τῶν νοτίων παραλίων τῆς Κρήτης ἐρείπια, τῶν ὁποίων τὰ οἰκοδομικὰ στοιχεῖα καὶ τὰ διασωθέντα θαυμαστὰ ὑπόλοιπα ἐσωτερικῆς ζωγραφικῆς διακοσμῆσεως ἐπέτρεψαν εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν νὰ κατανοήσῃ τὸν χαρακτῆρα τοῦ κτιρίου καὶ νὰ ἀποκαταστήσῃ, κατὰ τὸ δυνατόν, τὸν οἰκοδομικόν του τύπον. Εἶναι δὲ ἀξιοπεριέργον ὅτι κατὰ τὴν ἀπομεμακρυσμένην ἐκείνην ἐποχὴν μετὰ 2ας καὶ 3ης χιλιετηρίδος π.Χ., οἱ ταξιδεύοντες ἀπὸ τὴν Μεγαλόνησον πρὸς διαφόρους κατευθύνσεις καὶ ἰδίως, ὡς φαίνεται, πρὸς τὴν Αἴγυπτον, ἠδύνατο νὰ καταλύωσιν εἰς οἰκήματα ἐξυπηρετοῦντα ὄχι μόνον τὰς στοιχειωδεστάτας αὐτῶν ἀνάγκας, ἀλλὰ καὶ παρέχοντα εἰς αὐτοὺς ψυχικὴν ἱκανοποίησιν εὐμαρείας μὲ τὰς διακόσμους αἰθούσας των, αἵτινες παρουσίαζον καλλιτεχνικὰς τοιχογραφίας τοῦ ζωικοῦ καὶ φυτικοῦ βασιλείου ἐξωτικῆς μᾶλλον χλωρίδος καὶ πανίδος, ὡς π.χ. λωτοῦς, φοίνικας, λέοντας, πιθήκους κτλ. καὶ ἄλλας σπανίας διὰ τὰ καθ' ἡμᾶς παραστάσεις.

Τὸ τοιοῦτον μαρτυρεῖ οἰκονομικὴν εὐημερίαν τῆς ἐποχῆς καὶ προϋποθέτει ἀδιάλειπτον ἐμπορικὴν κίνησιν καὶ ζωὴν μέσα εἰς τὰ εἰδικὰ ταῦτα κτίρια, ἥτις πάλιν ὀφείλεται ἀδιαφιλονικήτως, ὡς θὰ εἶδομεν ἀλλαχοῦ κατὰ τὴν περιγραφὴν τῶν σχέσεων Κρήτης καὶ Αἰγύπτου, ὀφείλεται, λέγομεν, εἰς τὴν εὐεργετικὴν δρᾶσιν τῆς Ἑμπορικῆς Μεσολαβήσεως.

ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΠΕΡΙ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΕΜΨΥΧΩΣΙΝ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

«Όθων

25 Ιανουαρίου 1837

Ἐλέω Θεοῦ Βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος.

» Ἐπιθυμοῦντες νὰ συντελέσωμεν εἰς τὸ ἡμέτερον Βασιλεῖον τὴν γεωργίαν καὶ τὴν βιομηχανίαν, νὰ συντελέσωμεν εἰς τὴν τελειοποίησιν καὶ ποικιλίαν τῶν ἐντοπιῶν προϊόντων, εἰς τὴν αὐξησιν τοῦ ἔθνικοῦ πλοῦτου τῆς Ἑλλάδος. Ἀκούσαντες τὴν γνώμην τῆς ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν Γραμματείας ἀποφασίζομεν ὡς ἑφεξῆς :

» 1) Συνιστᾶται ἐπιτροπὴ συγκειμένη ἀπὸ δώδεκα μέλη ὑπὸ τὸ ὄνομα ἐπιτροπὴ ἐπὶ τῆς ἐμψυχώσεως τῆς ἔθνικῆς βιομηχανίας.

» 2) Τὰ μέλη αὐτὰ θέλουσι διορισθῆ παρ' Ἡμῶν δι' ἰδιαιτέρου διατάγματος καὶ ληφθῆ ἀπὸ ὑπαλλήλους τῆς Κυβερνήσεως, ἀπὸ τὰ μέλη τῆς φυσικοῖστορικῆς ἐταιρείας καὶ ἀπὸ ἰδιώτας ἔχοντας τὰς ἀπαιτούμενας διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον γνώσεις, μὴ ἐξαιρουμένων τῶν ἐν Ἑλλάδι κατοικούντων ἀλλοδαπῶν.

» 3) Ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν ἡμπορεῖ ἀκολουθῆσαι καὶ νὰ αὐξηθῆ, ἀλλὰ τοῦτο θέλει γίνεσθαι ἀφοῦ πρῶτον τὰ πρωτοδιορισθέντα μέλη ἐγκρίνουν ἄξια τὰ προστεθησόμενα καὶ προτείνουν εἰς Ἡμᾶς τὴν ἀποδοχὴν των, ἣτις χρήζει πάντοτε τῆς ἐγκρίσεως μας.

» 4) Ἡ Ἐπιτροπὴ θέλει ἔχει ἓνα πρόεδρον, ἓνα ἀντιπρόεδρον, ἓνα γραμματέα καὶ ἓνα ταμίαν, διοριζομένους κατ' ἔτος παρ' Ἡμῶν καὶ λαμβανομένους ἀπὸ τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς, ἣτις θέλει προτείνει εἰς Ἡμᾶς ὑποψηφίους.

» Ἡ Ἐπιτροπὴ ἀποφασίζει κατὰ πλειοψηφίαν. Ἡ ψῆφος τοῦ προέδρου ὑπερισχύει, διχοψηφίας οὐσης.

» 5) Αἱ θέσεις αὐταὶ εἶναι τιμητικαί, καὶ οὐδὲν τῶν μελῶν λαμβάνει μισθόν.

» 6) Ἡ Ἐπιτροπὴ, συνεχρομένη ἀπαξ τῆς ἑβδομάδος εἰς ρητὴν ἡμέραν, συσκέπτεται περὶ τῶν ἀρμοδίων μέσων διὰ τῶν ὁποίων δύναται ν' ἀναπτυχθῆ ἡ γεωργία καὶ ἡ βιομηχανία εἰς τὴν Ἑλλάδα, νὰ πολλαπλασιασθοῦν κατὰ τὰ εἶδη, αὐξήσονται καὶ βελτιωθοῦν ὅλα ἐν γένει τὰ προϊόντα τοῦ τόπου.

» Καὶ περὶ τῶν εἰσαχθησομένων εἰς τὰς δημοσίας φυλακὰς κλάδων τῆς βιομηχανίας γνωμοδοτεῖ ὡσάκις προσκληθῆ.

» 7) Ἡ ἐπιτροπὴ θέλει προσδιορίσει ἐν ὀνόματί μας βραβεῖα εἰς τοὺς διαπρέποντας κατὰ τοὺς διαφόρους κλάδους τῆς βιομηχανίας, τοὺς κατορθώσαντας τὴν βελτίωσιν τῶν ἐπιτοπιῶν προϊόντων καὶ ἀνευρίσκοντας νέας πηγὰς τῆς εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ἐξοδεύσεως αὐτῶν, τοὺς εἰσάγοντας νέα ἐργαλεῖα, φυτὰ καὶ ζῶα χρήσιμα εἰς τὸν τόπον, τοὺς ἐπιχειριζομένους τὴν σύστασιν νέων καὶ κλάδων βιομηχανίας, βάλλοντας εἰς ἐνέργειαν ἀξιολόγους μηχανάς, συσταίοντας ὠφέλιμα ἐργαστᾶσια καὶ χειροτεχνεῖα, ἀποξηραίνοντας τέλματα, κατασκευάζοντας νέας γειτονικὰς ὁδοὺς, μὲ ἰδιωτικὰ ἐξοδα κ.τ.λ.

» 8) Τὰ βραβεῖα θέλουσι συνίστασθαι :

» α) Εἰς ἀμοιβὰς χρηματικὰς ἀπὸ 50 ἕως 500 δραχμᾶς.

» β) Εἰς νομισματόσημα χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, πρώτης καὶ δευτέρας τάξεως ὁμοῦ μὲ δίπλωμα βραβείου, ἐκδιδόμενον παρὰ τῆς ἐπιτροπῆς.

» γ) Τὰ νομισματόσημα ὅλων τῶν κλάσεων, ἀργυρᾶ ἢ χρυσᾶ, φέρουν ἐξ ἑνὸς μέρους τὴν βασιλικὴν εἰκόνα καὶ ἐκ τοῦ ἄλλου τὴν ἐπιγραφὴν «τοῖς διαπρέπουσιν εἰς τὴν βιομηχανίαν».

» 10) Τὰ χρυσᾶ νομισματόσημα πρώτης κλάσεως θέλουσι ἔχει ἀξίαν 100 δραχμῶν, τὰ δὲ τῆς δευτέρας κλάσεως 50 δρχ. Τὰ ἀργυρᾶ νομισματόσημα πρώτης

κλάσεως θέλουν έκτυπωθῆ ἀξίας 10 δραχμῶν, τὰ δὲ τῆς δευτέρας κλάσεως 5 δρχ. ἀξίας.

» Ἐκτός τῶν ἄνω εἰρημένων βραβείων ἡ ἐπιτροπὴ δύναται εἰς τινὰς περὶστάσεις, καθ' ἃς εἶναι ὠφελίμων, νὰ προσδιορίσῃ ὡς βραβεῖα ζῶα ἐκλεκτὰ διὰ κτηνοτροφίαν, μηχανὰς καὶ ἐργαλεῖα, προσέτι σπόρους διαφόρους, οἱ ὅποιοι θέλουν εὐρίσκεισθαι ἀποταμιευμένοι εἰς τὴν συλλογὴν τῶν νομισμάτων καὶ εἰς τὸν βοτανικὸν κήπον κτλ.

» 11) Ἡ ἐπιτροπὴ διὰ προγραμμάτων διανεμομένων ἰδιαιτέρως ἢ διὰ τῆς ἐφημερίδος τῶν ἀγγελιῶν, καὶ δι' ἄλλου ἰδιαιτέρου περιοδικοῦ συγγράμματος θέλει προσδιορίζει δι' ἕκαστον ἀντικείμενον τὰς ἐκπληρωθησομένας συμφωνίας καὶ τὸ ἀρμόδιον βραβεῖον τὸ ὅποιον λαμβάνει ὁ πληρῶσας αὐτάς.

» 12) Αἱ περὶ βραβείων προτάσεις τῆς ἐπιτροπῆς καθυποβάλλονται εἰς τὴν ἐγκρισίν μας πρὶν δημοσιευθῶν.

» 13) Πρὸς ἐμψύχωσιν προσέτι τῆς γεωργίας καὶ βιομηχανίας ἡμπορεῖ νὰ μετριασθῆ ἢ καὶ νὰ χαρισθῆ ὁ τελωνειακὸς φόρος τῆς εἰσαγωγῆς καὶ ἐταγωγῆς εἰς τινὰς τῶν ἐργολάβων, οἱ ὅποιοι ἤθελον διακριθῆ εἰς τὰς τοιαύτας ἐπιχειρήσεις τῶν. Ἡ ἐπιτροπὴ τότε θέλει συνεννοεῖσθαι μετὰ τῆς ἐπιτ. τῶν οἰκονομικῶν γραμματείας.

» Παρομοίαν ἀρμοδιότητα ἔχει καὶ ὡς πρὸς τὰς ἐκ μέρους τοῦ δημοσίου ἰδιαιτέρας βοήθειας εἰς τινὰς διακεκριμένους ἐργολάβους ἐκ τῶν συντελούντων εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας καὶ βιομηχανίας.

14) Τὰ ἀντικείμενα, τὰ ὅποια πρέπει ἰδιαιτέρως νὰ προσελκύσουν τὴν προσοχὴν τῆς ἐπιτροπῆς, εἶναι τὰ ἀκόλουθα :

α) Ἡ βελτίωσις ἐν γένει τῆς γεωργικῆς, καὶ ἰδιαιτέρως ἡ χρῆσις ἐντελεστέρων ἐργαλείων, ἡ ἐφαρμογὴ τῶν καλῶς ἐννοουμένων ἐπιταυτοσπορειῶν, ἡ σύστασις τεχνητῶν λειβαδίων, ἡ εἰσαξίς νέων φυτῶν ἀναγκαίων εἰς τὴν τροφήν τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζώων ἢ χρησίμων εἰς τὰ ἐπιτηδεύματα καὶ τὰς τέχναις, ἡ καλλιέργεια τῶν γεωμήλων εἰς διάφορα μέρη τῆς Ἑλλάδος, ἡ καλλιέργεια τῆς καννάβεως καὶ τοῦ λιναρίου διὰ κατασκευὴν σχοινίων καὶ πανίων, τῶσαν ἀναγκαίων εἰς τὸ ναυτικὸν μας, ἡ διατήρησις τῶν ζώων εἰς κτηνοστάσια διὰ τὴν προαγωγὴν καὶ χρῆσιν τῆς κοπριάς, χρῆσιν τόσον πολυτίμον καὶ τόσον σπανίαν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἡ κατασκευὴ ἀναβρυτικῶν φρεάτων, ἡ ἀποξήρανσις καὶ καλλιέργεια ἐλωδῶν καὶ χέρσων γαιῶν, ἡ βελτίωσις τῶν κηπουρικῶν προϊόντων, προσέτι δὲ ἡ κατασκευὴ καὶ βελτίωσις γειτονικῶν ὁδῶν ἀπὸ ἰδιώτας καὶ δήμους.

β) Ἡ πολλαπλασίασις τῶν δένδρων ἐν γένει, καὶ ἰδιαιτέρως ἡ φύτευσις νέων ἐλαιῶνων, μωρεῶν καὶ διαφόρων καρπίμων δένδρων, ἡ σύστασις ἰδιωτικῶν φυτοκομείων καὶ προτύπων ἀγροκηπίων, ἡ εἰσαξίς ξένων δένδρων ὠφελίμων καὶ συνηθιζομένων εὐκόλως εἰς τὴν Ἑλλάδα, καθὼς ἡ ἀκακία, ἡ φιλύρα, ἡ καστανέα κτλ., ἡ ἐγκέντρισις τῶν καρπίμων δένδρων μὲ ἐκλεκτότερα εἶδη ὀπωρῶν.

γ) Ἡ κτηνοτροφία ἐν γένει καὶ ἰδιαιτέρως ἡ βελτίωσις τῶν ἐντοπίων προβάτων, βοῶν καὶ ἵππων, ἡ εἰσαξίς ἰσπανικῶν προβάτων καὶ ἡ μίξις αὐτῶν μετὰ τῶν ἐντοπίων, ἡ διάδοσις τῆς κτηνιατρίας, τὸ πάχυσμα τῶν κερασφόρων καὶ ἐριοφόρων ζώων.

δ) Ἡ βελτίωσις τῶν τυριῶν ἐν γένει καὶ ἰδιαιτέρως ἡ σύστασις τυροκομείων, εἰς τὰ ὅποια νὰ ἀνατρέφονται καὶ νὰ ἀμέλγωνται ἐπὶ τούτῳ ἀγέλαδες, τῶν ὁποίων τὸ γάλα τόσον ὀλίγον χρησιμεύει σήμερον.

ε) Ἡ βελτίωσις τῶν οἴνων.

στ) Ὁμοίως τοῦ ἐλαίου.

ζ) » τῶν μεταξίων.

η) » τῶν μαλλίων.

θ) » τῆς βυρσοδεψίας.

ι) » τῆς κεραμοποιίας.

κ) Ἡ σαπωνοποιία.

λ) Ἡ σχοινοπλοκία.

μ) Ἡ σύστασις σχιστηρίων διὰ σανίδια.

ν) Ἡ σύστασις ὑάλουργειῶν.

*

“*Ίδρυμα ἀνωτάτης οἰκονομικῆς καὶ διοικητικῆς μορφώσεως — Φοίτησις τριετῆς — Δεκτοὶ εἰς τὴν εἰσιτήριον ἐξέτασιν, οἱ ἔχοντες ἀπολυτήριον Σχολείου Μέσης Ἐκπαίδευσεως — Ἀπαλλάσσονται τῶν ἐξετάσεων οἱ ἀριστοῦχοι.*”

ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Πολιτικὴ Οἰκονομία — Δημοσίαι Οἰκονομία — Δημοσιονομικὴ Νομοθεσίαι — Ἰδιωτικὴ Οἰκονομικὴ — Ἐφηρμοσμένη Πολιτικὴ Οἰκονομία καὶ Οἰκονομικὴ Πολιτικὴ — Στατιστικὴ — Τεχνικὴ τοῦ Οἰκονομικοῦ Βίου — Γεωγραφικὴ Οἰκονομία — Οἰκονομικὰ Μαθηματικά — Δημόσιον Δίκαιον — Ἰδιωτικὸν — Ἐμπορικόν, Βιομηχανικόν, Μεταλλευτικόν — Ὀργάνωσις Ἐπιχειρήσεων — Ὀργάνωσις Ἐργοστασίων — Κοινωνικὴ Πολιτικὴ καὶ Ἐργατικὸν Δίκαιον — Ὑγιεινὴ Ἐργασίας — Ψυχοτεχνικὴ — Ἐμπορευματολογία — Βιομηχανικὴ Τεχνολογία — Ξένα Γλῶσσαι (Γαλλικὰ, Ἀγγλικὰ, Γερμανικὰ Ἰταλικὰ) — Στενογραφία.

ΊΔΡΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

1. **Γραφεῖον Ἐρευνῶν** (Βιομηχανικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐρευνῶν). Πρόεδρος Χρυστ. Στράτος. Διευθυντής: Κλ. Μπανταλούκας.
2. **Κέντρον Στατιστικῆς Ἐκπαίδευσεως** (Προπαρασκευαστικὸν Τμῆμα — Α' & Β' Κύκλος Σπουδῶν). Διευθυντής Σπουδῶν: Ε. Μαργαρίτης.
3. **Κέντρον Κοινωνικῶν Σπουδῶν** (Διετοῦς φοιτήσεως). Διευθυντής Σπουδῶν Χρ. Ἀγαλλόπουλος.
4. **Κέντρον Τουριστικῆς Ἐκπαίδευσεως** (Μονοετοῦς φοιτήσεως). Διευθυντής Σπουδῶν: Κ. Σημαντήρας.

ΑΠΟ ΤΟΥ ΠΡΟΣΕΧΟΤΟΣ ΕΤΟΥΣ 1958/9

5. **Κέντρον Ὀργάνωσης καὶ Διοικήσεως** (Ἐπιχειρήσεων καὶ Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν καὶ Ὀργανισμῶν (Business and Public Administration). Μονοετοῦς φοιτήσεως). Διευθυντής Σπουδῶν: Ι. Α. Χρυσόχοῦ.
6. **Κέντρον Ναυτιλιακῆς Ἐκπαίδευσεως** (Μονοετοῦς φοιτήσεως). Διευθυντής Σπουδῶν: Ἐλ. Γεωργαντόπουλος.

*

Πρόεδρος Σχολῆς: **ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ**
 Γεν. Διευθυντής: **ΣΤΡ. Κ. ΠΑΠΑΓΩΑΝΝΟΥ**

- 'Απὸ κανένα ἑλληρικὸ ΣΠΙΤΙ
- 'Απὸ καμμίαν ἑλληνικὴν ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΝ
- 'Απὸ καμμίαν ἑλληνικὴν ΥΠΗΡΕΣΙΑΝ
- 'Απὸ καμμίαν ἑλληνικὴν ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΝ
- 'Απὸ κανένα οἰκονομικὸν ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΝ

Δὲν πρέπει νὰ λείψῃ

τὸ

ΜΕΓΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ

τὸ μνημειῶδες ἔθνικὸν ἔργον, τὸ ὁποῖον, ὀλοκληρούμενον, θὰ ἀποτελέσῃ τὴν ζωντανὴν ἱστορίαν τοῦ Τόπου μας, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς Ἀνεξαρτησίας μέχρι τῆς σήμερον.

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

(ΑΛΜΑΝΑΚ 1957 καὶ 1958)

Τὸ καλύτερον καὶ χρησιμώτερον δῶρον

Δραχ. 30 + 30

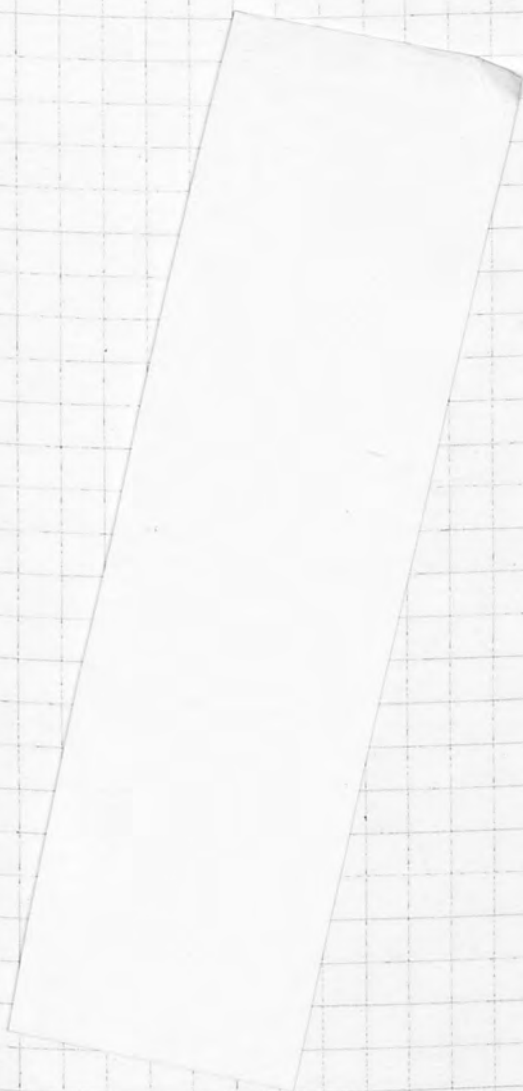
Σ Π Ο Υ Δ Α Ι

Μηνιαία ἐπιστημονικὴ ἔκδοσις τῆς Ἀνωτέρας

Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν

Συνδρομὴ δραχ. 150

-687-

-688-

-689-

-690-

-694-

-695-

-697-

-700-

-703-

-705-

-706-

-707-

-708-

-511-709-

ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΤΗΣ Α.Σ.Β.Σ.

Χ. Ἀγαλλοπούλου	Κοινωνικαὶ Ἀσφαλίσεις
»	Μαθήματα Ἐργατικοῦ Δικαίου
Σ. Ἀγαπητίδης	Πολιτικὴ Οἰκονομία
Δ. Γαλάνη	Τραπεζικὰ
Σ. Γεδεῶν	Ψυχοτεχνικὴ
Ε. Γεωργαντοπούλου	Θαλάσσιαι Μεταφοραὶ
Μ. Γεωργιάδης	Οἰκονομικὴ τῶν Ἐπιχειρήσεων
»	Τὸ Κόστος διαθέσεως τῶν προϊόντων
Γ. Γιαννοπούλου	Ἡλεκτροτεχνία
Ν. Δελούκας	Μαθήματα Ἐμπορικοῦ Δικαίου
Ν. Δερτιλῆ	Δημοσίαι Οἰκονομία
Δ. Δημητρακάκη	Γενικαὶ Ἀρχαὶ Δικαίου
»	Οἰκογενειακὸν Δίκαιον
Ν. Θεοδώρου	Μαθήματα Φυσικῆς
Α. Καλλιανῶ	Οἰκονομικὴ Γεωγραφία
Σ. Καλογεροπούλου	Δημόσιον Δίκαιον
Χ. Κανελλοπούλου	Μαθήματα Συγκοινωνιακῆς Οἰκονομίας
Χ. Καραβᾶ	Γαλλισμοὶ
Δ. Κόλια	Ἰδιωτικὴ Οἰκονομικὴ
Π. Κουβέλης	Ὁ τύπος ἐγκαταστάσεως τῶν βιομηχανιῶν
»	Ἐνεργειακὴ Οἰκονομία
»	Μαθήματα Βιομηχανικῆς Πολιτικῆς
»	Προγραμματισμὸς καὶ ἐκβιομηχάνισις
Ι. Κουτσογιάννη	Ἀσφαλιστικὰ
»	Ἐρωτηματολόγιον Ἀσφαλιστικῶν
Α. Κυρκιλίτση	Μαθήματα Ἐμπορικῆς Πολιτικῆς
Φ. Λέτσα	Ὀργανωτικὴ Ἐργοστασίων
Ε. Μαργαρίτη	Οἰκονομικὰ Μαθηματικὰ
»	Στατιστικὴ
»	Ἀριθμοδεῖκται
Ε. Μελετιῆ	Τρίγλωσσος Στενογραφία
Θ. Μούντριχα	Ἐμπορικὴ Ἀλληλογραφία

Κ. Μπανταλούκα	Ὄργανωτικὴ τῆς Οἰκονομίας
Γ. Ξυνοπούλου	Μεταλλευτικὸν Δίκαιον
Δ. Παπαδημητρίου	Βιομηχανικὴ Λογιστικὴ
»	Ἐφαρμογαὶ Βιομηχανικῆς Λογιστικῆς
Σ. Παπαϊωάννου	Τεχνικὴ τοῦ Ἐμπορίου
»	Λογιστικὴ
»	Προβλήματα Λογιστικοῦ Δικαίου
Γ. Παπακώστα	Βιομηχανικὴ Ὑγιεινὴ
Γ. Παυλίδη	Commercial English Letter Writer
»	Μέθοδος Ἀγγλικῆς γλώσσης
Π. Πέρδικα	Ἐμπορικὸν Δίκαιον
Κ. Σημαντήρα	Ἐμπράγματον Δίκαιον
»	Ἐνοχικὸν Δίκαιον
Σ. Σταυροπούλου	Μηχανογνωσία
Ε. Συνοδινοῦ	Χημεία
»	Ἐμπορευματολογία
Ι. Φράγκου	Τελωνειακαὶ καὶ Δασμολογικαὶ Μελέται
Γ. Χαλκισπούλου	Πολιτικὴ Οἰκονομία
»	Ὁ μηχανισμὸς τῶν τιμῶν
»	Ἡ χρυσοῦ λίρα
Ι. Χρυσοχοῦ	Ὁργάνωσις τῶν Ἐπιχειρήσεων
»	» » Ἐργοστασίων
»	Ἐλεγκτικὴ

Πωλοῦνται εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον

ΑΡΓΥΡΗ ΠΑΠΑΖΗΣΗ

ὁδὸς Ἀκαδημίας 78

Ζητήσατε τιμοκατάλογον

